De rebellie van 1815, algemeen bekend als Slachters Nek

H.C.V. Leibbrandt

bron
H.C.V. Leibbrandt, *De rebellie van 1815, algemeen bekend als Slachters Nek*. W.A. Richards & Zonen, Kaapstad 1903

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/leib001rebe01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

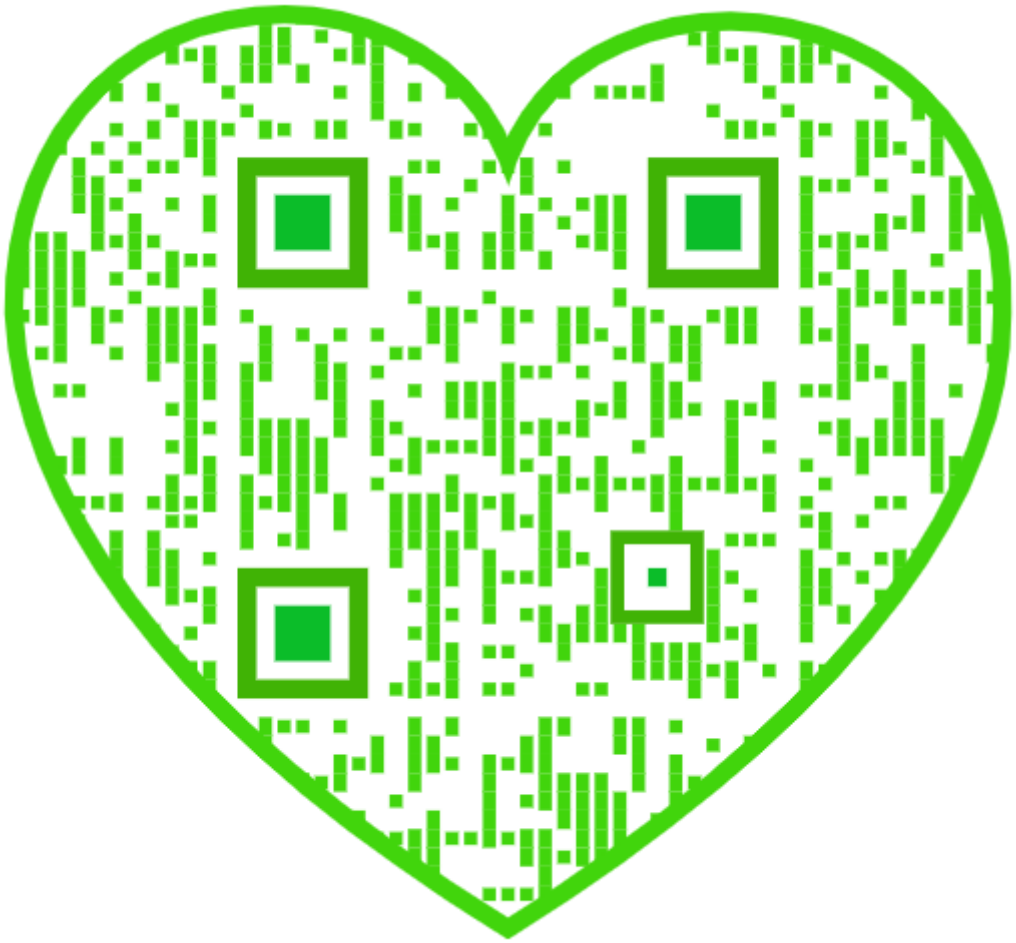

Voorwoord.

Door de Regeering daartoe verzocht, ondernam ik de uitgave dezer stukken. Destijds echter had ik slechts eene onvolledige verzameling ter mijner beschikking, en mocht het mij niet gelukken, niettegenstaande een zorgvuldig zoeken in de Register Kamer van het Hooge Gerechtshof naar de verklaringen afgelegd gedurende het gerechtelijk onderzoek, zonder welke de verzameling onvolledig moest blijven, ze daar te vinden. Eindelijk, na eene doorsnuffeling der judicieele papieren, eenige jaren geleden door mij ontvangen van het Kantoor van den Meester van het Hooge Gerechtshof, gelukte het mij het volledig origineel te vinden van wat ik zoo lang en vergeefs had gezocht, en wel in het handschrift van wijlen den Heer Beelaerts van Blokland, Secretaris der Speciale Commissie, die de beschuldigden heeft terechtgesteld - elke verklaring zijnde geteekend of gekruismerkt door den getuige die haar heeft afgelegd, alsmede door de Heeren P. Diemel en W. Hiddingh, de twee leden die de Commissie uitmaakten, en den Secretaris, den Heer Beelaerts van Blokland. Elke moeijelijkheid aldus uit den weggeruimd zijnde, begon ik de uitgave, en bied den uitslag thans den lezer aan. Maar daar dit boekdeel noodzakelijk zal moeten dienen voor toekomstige raadpleging, heb ik er ook bij gevoegd de papieren in de zaak van Frederik Bezuidenhout, en zoodanige brieven als over het onderwerp geschreven zijn door den Gouverneur, de Landdrosten Cuyler en Stockenström, en anderen welke ik uit vele officieele brieven-boeken heb getrokken. Zij werpen veel licht over den toestand van zaken op de grenzen, en de middelen aangewend voor de betere bescherming der inwoners aldaar. Er waren geene scholen voor hunne kinderen, indien wij de zulken uitzonderen welke door rondreizende onderwijzers, zoo als F. Touchon, werden gehouden; en geene Godsdienst-leeraars in de nabijheid om de geestelijke belangen dier menschen te behartigen. De brieven van den Landdrost Cuyler over dit onderwerp, en de rapporten opgezonden aan den Gouverneur door de gewone en Speciale Commissiën van Rechtspleging, zullen dus niet van belang ontbloot zijn.

Ik heb ook in deze verzameling opgenomen een uittreksel uit den Kaapschen Almanak van het jaar 1815, aantoonende het personeel der Civiele Administratie destijds, met de namen der officieren van het leger gestationeerd in de Kolonie, en voornamelijk aan de grenzen.

Ik heb er verder ook bijgevoegd eene Kaart van het Oostelijk gedeelte der Kolonie waarop alle de plaatsen in de terechtstelling genoemd, gemerkt zijn.

Ik mag hier nog melden dat eene onvolledige officieele Engelsche vertaling, door mij eenige jaren geleden gevonden in het Departement van Publieke Werken naar de rangschikking van het ontbrekend Hollandsch Origineel is, (Zie de Lijst op p.p. 126-134), maar ik heb mij aan die der Notulen gehouden.

Eindelijk wensch ik nog op het volgende opmerkzaam te maken. Dikwijls heeft men mij gevraagd of het waar is dat (1) de balk van den galg brak terwijl de scherprechter zijn werk verrichtte; (2) De Veld-Commandant Nel het pardon van Zijne Excellentie voor de ongelukkigen in zijn zak had, maar om de eene of andere reden het niet heeft willen vertoonen; en (3) dat hij naderhand uit wanhoop de hand aan zijn eigen leven heeft geslagen. Wat de laatste vraag betreft, daarvan heb ik geene gegevens; maar wat de twee eersten betreft, zal de lezer vinden, dat er geen woord van waar is.

H.C.V. LEIBBRANDT,
Archivaris.
Kaapstad,
October 1903.

Kaap de Goede Hoop.
Krimineele notulen gehouden in de drostdij te Uitenhage.

Tegenwoordig: - De heeren P. Diemel en W. Hiddingh, uitmakende een Speciale Rechtscommissie aangesteld door bevelschrift van Zijne Excellentie den Gouverneuren Opperbevelhebber om aan deze Drostdij eenige ingezetenen te ondervragen en terecht te stellen die medeplichtig waren aan een bewapenden opstand die onlangs uitbrak in de districten Uitenhage, Graaff-Reinet en op de grenzen der Kolonie.

Vrijdag, 15 December 1815. - Bovengenoemde Commissie gisteren aangekomen zijnde aan deze Drostdij, opende heden een voorloopige zitting ten einde de vroegere informatie te onderzoeken die reeds in deze zaak verkregen was door de heeren W.D. Jennings en F.R. Bresler, uitmakende de Commissie van Rondgang dit jaar aan deze Drostdij gehouden en ingevoegd in de notolen van genoemde Commissie gedateerd, 27, 28 en 29 November ll. en den 4den dezer.

Na de voorlezing van deze informatie, verzocht de Landdrost van dit District, Luit. Kolonel J.G. Cuyler, de beslissing van het Hof op de petitie door hem gericht op 27 November ll. aan genoemde Commissie van Rondgang en eerst door hen in beraad genomen zijnde, later op den 4den dezer verworpen werd, na ontvangst van een brief van het Gouvernement gedateerd 27 November ll. de aanstelling meldende van deze Speciale Commissie, in welke petitie, hij, de Landdrost, goedkeuring verzocht had van de gevangenneming van de personen. Hendrik Frederik Prinslo, Nicolaas Balthazar Prinslo, Martinus zoon, Willem Jacobus Prinslo, Willem zoon, Nicolaas Prinslo, Willem zoon, Willem Prinslo, Nicolaas zoon, Johannes Prinslo, M. zoon, Willem Kruger, Hendrik van der Nes, Cornelis van der Nes, Stoffel Rudolph Botha, Willem Adriaan Nel, Thomas Andries Drijer, Johannes Bronkhorst, Hendrik Petrus Klopper, Jacobus Klopper en Petrus Laurens Erasmus.

Het Hof beraadslaagd hebbende over dit verzoek, werd besloten aan den R.O. Petitionaris te verleenen, zooals hiernevens verleend wordt, goedkeuring van de gevangenneming van bovengenoemde personen, en tegen hen eene krimineele vervolging intestellen volgens gewoonte en gebruik.

En genoemde Landdrost verder de beslissing van het Hof verzocht hebbende met betrekking tot Joachim Johannes Prinslo en Johannes Frederik Botha, die ook behoorden tot hen die

gevonden zijnde in den gewapenden opstand op 18 November ll te Slachters Nek, zich overgegeven hadden, maar die bij een vroeger onderzoek gedaan door den R.O. Vervolger, als de minst schuldigen beschouwd werdende, door hem afgezonden werden om de andere rebellen te verzoeken uiteen te gaan en naar hunne woningen terug te keeren, en die derhalve voorloopig in vrijheid gelaten waren.

Het Hof besloot met betrekking tot genoemden Joachim Johannes Prinslo en Johannes Frederik Botha, een bevelschrift van gevangenneming te verleenen, zooals hiernevens verleend wordt, en ook tegen hen stappen te nemen op zoodanige wijze als hij, de R.O. Vervolger, moge raadzaam achten.

De Landdrost daarop voor de aandacht van het Hof gebracht hebbende dat sedert de gevangenneming van de personen die zich overgegeven hadden te Slachters Nek, de overige opstandelingen achtervolgd wordende door troepen onder bevel van Majoor Frazer den Assistent Landdrost, Cornelis Faber, Frans Marais, Abraham Bothma, Stephanus Bothma, en Andries Meyer ook gevangen genomen zijn, eerstgenoemde van welke gewoond had bij en aandeel genomen had in den gewapenden weerstand geboden tegen genoemde troepen door Johannes Bezuidenhout, die bij die gelegenheid doodgesch ten werd en zijne vrouw en kind gewond, verzocht derhalve goedkeuring van de gevangenneming van de genoemde personen, en ook van Piet Prinslo, Klaas zoon, die ook behoord hebbende bij de rebellen gisteren hierheen gezonden werd door den Landdrost van Graaff-Reinet, den heer A. Stockenstrom.

En de R.O. Petitionaris verder voorgelegd hebbende afschrift van een rapport vervat in een brief van den Assistent Landdrost, Majoor Frazer, gedateerd den 5den dezer, het oorspronkelijke waarvan opgezonden werd aan het Gouvernement door den R.O. Petitionaris, besloot het Hof na genoemd document onderzocht te hebben aan den R.O. Petitionaris goedkeuring te verleenen van de gevangenneming van bovengenoemde personen ten einde een krimineele vervolging tegen hen intestellen volgens gewoonte en gebruik.

Uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Petitionaris ter zijner informatie en voorlichting.

De heer J.G. Cuyler, de Landdrost, zeide daarop aan het Hof dat onder de personen medeplichtig aan den gewapenden opstand, en buiten hen gevangen genomen op heter daad, verscheidene anderen thans in hechtenis zijn die niet onder zijne gewone jurisdictie verhooren maar onder die van den Landdrost van Graaff-Reinet, als woonachtig in zijn district, daar hunne zaak echter in direct verband staat met die van hen die reeds gevangen genomen zijn, verzocht hij dat het het Hof mocht behagen zoodanig te beslissen ten opzichte van deze vervolging of zoodanige bevelen aan den Landdrost van Graaff-Reinet te zenden als raadzaam mochten worden geacht, tegelijkertijd het Hof voorleggende:-

1. Een brief van den heer H. Alexander, Kolonialen Secretaris, gedateerd 27 November ll. hem de aanstelling berichtende van deze Speciale Commissie, maar zonder een bijzonder bevel te bevatten betreffende de vervolging van zoodanige rebellen als niet in dit district woonachtig zijn.

2. Brief van den Landdrost van Graaff-Reinet, gedateerd den 8sten dezer, in antwoord op een brief van den Landdrost van dit district, van den 4den voorafgaande, waarin ingesloten was een afschrift van genoemden brief van het Gouvernement, waaruit bleek dat de Landdrost van Graaff-Reinet geen bevel ontvangen had van het Gouvernement betreffende de vervolging in deze zaak.

Het Hof beraadslaagd hebbende en in aanmerking nemende dat door het bevelschrift van Zijne Excellentie den Gouverneur, deze Speciale Commissie aangesteld is zitting te houden aan deze Drostdij en hier alle zoodanige personen te verhooren als medeplichtig zijn aan dezen opstand, hetzij woonachtig in dit district, in Graaff-Reinet, of op de Grenzen, zoodat ten opzichte van welk Hof het geen verschil maakt voor de beschuldigden in welk district zij wonen, alsmede dat de Landdrost van Graaff-Reinet geene bevelen hieromtrent ontvangen heeft, en ook dat de zaak van al de betrokken personen zoo in één verbonden is dat de eischen der wet niet goed kunnen gescheiden worden.

Derhalve werd besloten, zooals hiernevens besloten wordt, den heer J.G. Cuyler, Landdrost van Uitenhage, te belasten met de geheele vervolging in deze zaak, hetzij met betrekking tot de personen gevangen genomen in *flagranti delicto* of niet, of tot welke der bovengenoemde districten zij ook mogen behooren; met bevel derhalve aan den heer A. Stockenstrom, Landdrost van Graaff-Reinet, en den heer J.F. van de Graaff, Assistent, woonachtig te Cradock, alle hulp te verleenen en te doen verleenen door hunne ambtenaren, met den meesten spoed ten opzichte van alle zoodanige oproepingen, requisities en dagvaardingen als genoemd Landdrost van Uitenhage moge begeeren te doen beteekenen in hunne districten.

Uittreksel hiervan te worden gegeven aan den Landdrost van Uitenhage, en ook aan den Landdrost en Assistent Landdrost van Graaff-Reinet, ter hunner informatie en voorlichting.

Zaterdag, 16 December, 1815.

- Nadat de zitting van de Speciale Commissie geopend was door een korte toepraak van den Voorzitter, den heer P. Diemel, werd het bevelschrift van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, zoowel als de vertaling ervan, publiek voorgelezen, waarna de Commissie onmiddellijk voortging met het voorloopig onderzoek waarmee de vorige Commissie van het Rondgaand Hof begonnen was, vóór haar vertrek van deze Dorstdij; daarna verschenen

1. Willem Nel, Veldkornet,
2. Frederik Touchon,

die beiden verklaarden wat zij van den opstand wisten, zooals uit hunne respectieve verklaringen blijkt.

De Landdrost van dit District, de heer J.G. Cuyler, daarop verwijzende naar het voorloopig onderzoek reeds gedaan en ook naar den brief van den heer A. Stockenstrom, Landdrost van Graaff-Reinet, eene petitie vertoond hebbende verzoekende om een Bevelschrift van gevangenneming van Andries van Dijk, Frans van Dijk, Hendrik Klopper, Stephanus Grobbelaar, Adriaan Engelbrecht, Pieter Erasmus, Piet's zoon, en Theunis de Klerk, de zes eerstgenoemden reeds naar de Drostdij gezonden zijnde door den Landdrost van Graaff-Reinet, terwijl de laatstgenoemden nog afwezig waren, genoemde petitie van den volgenden inhoud zijnde:

'Achtbare Heeren, - Behalve de personen medeplichtig aan den gewapenden opstand wier gevangenneming gisteren door u goedgekeurd is, zijn er nu ook in deze Dorstdij, de volgende, namelijk:

Andries van Dijk,
Frans van Dijk,
Hendrik Klopper,
Stephanus Grobbelaar,
Adriaan Engelbrecht,
Piet Erasmus, Piet's zoon,

die ook medeplichtig waren aan den gewapenden opstand en die, nadat zij door den heer A. Stockenstrom opgeroepen waren, zich bij hem hebben aangemeld en die naar het oordeel van den R.O. Petitionaris ook in hechtenis behooren genomen te worden, zoowel als Theunis de Klerk, die nog niet gevangen genomen is, en omtrent wiens tegenwoordige woonplaats geen rapport ontvangen is, maar die, volgens het voorloopig onderzoek, waarnaar de R.O. Petitionaris verwijst, een hoofdrol schijnt gespeeld te hebben in den opstand, terwijl de namen van de andere bovengenoemde personen vermeld werden in den brief van den Landdrost Stockenstrom, gedateerd den 8sten dezer.

En daarom verzoekt de R.O. Petitionaris de beslissing van het Hof hieromtrent, of een bevelschrift voor de gevangenneming van de genoemde personen.

(Get.) J.G. CUYLER, Landdrost.

Uitenhage, 16 December, 1815.'

Na beraadslaging werd besloten den R.O. Petitionaris een bevelschrift voor de gevangenneming der bovengenoemde personen te verleenen zooals het hiernevens verleend wordt, ten einde een krimineele vervolging tegen hen in te stellen, op zoodanige wijze als de R.O. Petitionaris moge raadzaam achten.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Petitionaris ter zijner informatie en voorlichting.

Maandag, 18 December, 1815.

- De Commissie heden de ondervraging voortgezet hebbende van de opstandige inwoners die gevangen genomen waren, verschenen er,

1. Diederik Muller,
2. Johannes Christiaan Muller,
3. Johannes Hartzenberg,

en nadat zij hunne verklaringen afgelegd hadden, werd de gevangene Hendrik Prinslo ondervraagd en hij antwoordde op vragen.

Ook werd besloten een brief te zenden en te onderteekenen aan Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, informatie bevattende omtrent het openen der zitting en ook omtrent het besluit genomen op den 15den dezer ten opzichte van de vervolging van zoodanige personen als woonachtig zijn in het distrikt Graaff-Reinet.

Dinsdag, 19 December, 1815.

- De Commissie voornemens zijnde het getuigenis te hooren van Luitenant McInnes en Vaandrig McKay van het Kaapsch Regiment, werd Hendrik Jacob van Lelijveld als tolk ingezworen van de Engelsche en Hollandsche taal, zoowel voor deze getuigen als voor anderen die in dezelfde omstandigheden verkeerden, waarna verschenen:

1. Luitenant McInnes,
2. Vaandrig McKay,
3. Korporaal Stuurman Platje,

en na hun getuigenis afgelegd te hebben, werd de gevangene Stephanus Christiaan Botha ondervraagd.

Woensdag, 20 December, 1815.

- De Landdrost van dit district' de heer J.G. Cuyler, deelde aan de Commissie mede dat Lucas van Vuren, Christiaan Drijer, Theunis Fourie, Piet's zoon, Frans Smit en Gerrit Frederik Bezuidenhout, Frederik's zoon, gisteren hierheen gezonden waren door den Landdrost van Graaff-Reinet en heden Leendert Labuscagne, Gerrit Bezuidenhout, Gert's zoon, Abraham Botha, Stephanus' zoon, en Adriaan Labuscagne, als ook min of meer medeplichtig aan den gewapenden opstand die onlangs had plaats gehad; en daarom verzocht de R.O. Petitionaris dat het bevelschrift van krimineele gevangenneming verleend tegen de andere medeplichtigen aan genoemden opstand ook verleend zou worden tegen genoemde personen die voorloopig in hechtenis genomen waren.

Waarna besloten werd genoemd verzoek toe te staan, zooals het hiernevens toegestaan wordt.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den Landdrost J.G. Cuyler ter zijner informatie en voorlichting.

De volgende gevangenen werden daarop heden ondervraagd door de Commissie namelijk:

1. Theunis de Klerk,
2. Abraham Karel Bothma,
3. Adriaan Engelbrecht,
4. Frans Marais.

Donderdag, 21 December, 1815.

- De Commissie het onderzoek voortzettende, verschenen er,

1. Willem Lotter,
2. Theunis Botha,
3. Jacobus Potgieter,

en nadat zij hunne respectieve verklaringen afgelegd hadden, werden de volgende gevangenen ondervraagd:

1. Hendrik Kloppers, Jac.'s zoon,
2. Lucas van Vuren,
3. Christiaan Drerij,
4. Frans van Dijk,
5. François Smit,
6. Barend de Lange.

Vrijdag, 22 December, 1815.

- De Commissie heden het onderzoek in deze zaak hervattende, verschenen er,

1. William Lotter,
2. Theunis Botha,
3. Jacobus Potgieter,

en nadat zij hunne verklaringen gisteren afgelegd, ten opzichte van den gevangene Hendrik Klopper, Jac.'s zoon, herzien en bezworen hadden, werden de volgende gevangenen ondervraagd, namelijk:-

1. Theunis Fourie,
2. Gerrit Frederik Bezuidenhout, Fred.'s zoon,
3. Gerrit Pieter Bezuidenhout, Gert's zoon,

4. Leendert Labuscagne,
5. Adriaan Labuscagne,
6. Pieter Erasmus, Piet's zoon,
7. Willem Adriaan Nel, Wm.'s zoon,
8. Andries Jacobus van Dijk.

De Landdrost J.G. Cuyler zeide daarop, dat daar het reeds gebleken was uit de bekentenis van Pieter Erasmus, Piet's zoon, bevestigd door het rapport van Majoor Fraser, Assistent Landdrost, van dit district in zijn brief van den 5den dezer, en ook door het getuigenis van den Veld Kommandant W. Nel, dat ofschoon genoemd gevangene onder de gewapende opstandelingen was, het

veroorzaakt was door bedrog en dwang, zonder dat bij geweten had van het doel van de bijeenkomst en dat zijn goede trouw vooral gebleken was uit het feit dat hij den brief van den Assistent Landdrost van Graaff-Reinet, J.F. van de Graaff, onder zijn zorg genomen en afgeleverd had, waarin de mannen gewaarschuwd werden naar huis te gaan zoodra hij daarvan hoorde, en door terstond de opstandelingen te verlaten en ook door dadelijk zijn diensten aan te bieden aan den Assistent Landdrost, Majoor Fraser, om Johs. Bezuidenhout en de andere vluchtende opstandelingen te volgen en te achterhalen, en derhalve stelde genoemd Landdrost voor dat genoemd gevangene voorloopig zou in vrijheid gesteld worden, onder zoodanige voorwaarden of securiteit als het Hof moge goedvinden.

Na beraadslaging werd besloten, instemmende met het voorstel van den R.O. Petitionaris, Pieter Erasmus, Piet's zoon, voorloopig in vrijheid te stellen, onder belofte onder zijne handteekening en woord te eeniger tijd te zullen verschijnen in het Hof of in de gevangenis wanneer het vereischt zou worden *sub poena confessi et convicti.*

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Petitionaris ter zijner informatie en voorlichting.

Zaterdag, 23 December. 1815.

- De volgende gevangenen werden heden ondervraagd door de Commissie:

1. Cornelis van der Nest,
2. Hendrik van der Nest,
3. Willem Jacobus Prinslo, Wm.'s zoon,
4. Philip Rudolph Botha, Christ.'s zoon.

Dinsdag, 26 December, 1815.

- De Landdrost J.G. Cuyler zeide dat een der gevangenen, genaamd Cornelis Bothma, gisteren avond middelen gevonden hebbende om te ontsnappen uit de gevangenis, hij onmiddellijk de noodige bevelen om hem weer te doen vangen verzonden had en nu de gevolgen ervan afwachtende, verzocht hij verlof voor zich en voor den landdrost van Graaff-Reinet om al het eigendom van genoemden C. Bothma in hunne respectieve jurisdicties te sequestreeren, ten einde later zoodanige kosten en schadevergoeding daaruit te kunnen betalen, als genoemde C. Bothma moge veroordeeld worden te betalen, hetzij wegens minachting van het Hof of anderszins.

Na beraadslaging werd besloten het gevraagd verlof te verleenen, zooals het hiernevens verleend wordt.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Petitionaris ter zijner informatie en voorlichting.

Daarop werden de volgende gevangenen door de Commissie ondervraagd:-

1. Willem Prinslo,
2. Christoffel Rudolph Botha,
3. Nicolaas Balthazar Prinslo, Marthinus' zoon.

De verklaring van den Veldkornet Philip Albertus Opperman werd ook heden afgelegd.

Woensdag, 27 December, 1815.

- De Landdrost J.G. Cuyler deelde aan de Commissie mede, dat daar het blijkt uit het voorloopig verhoor en uit de bekentenissen van de gevangenen

1. Lucas van Vuren,
2. Christiaan Laurens Drijer,
3. François Smit,
4. Gerrit Pieter Bezuidenhout, Gert's zoon,
5. Willem Adriaan Nel, Wm.'s zoon,
6. Barend de Lange,
7. Leendert Labuscagne,
8. Adriaan Labuscagne,
9. Philip Rudolph Botha, Christ.'s zoon, en
10. Theunis Theodorus Fourie,

dat zij ter goeder trouw zich aangesloten hadden bij de gewapende opstandelingen, op bevel van hun provisioneelen Veldkornet Wm. Kruger, en dat zoodra zij bemerkten wat er aan den gang was sommigen hunner vroeger en anderen later, zij den troep verlieten zonder een werkzaam aandeel genomen te hebben gedurende den tijd dat zij bij hen waren; hij stelde daarop voor dat zij voorloopig in vrijheid gesteld zouden worden, mits dat zij zich niet van de Drostdij verwijderden, het werd echter besloten dat dit voorstel zou overstaan totdat de gevangene Willem Kruger zou ondervraagd zijn.

Na welke ondervraging, het Hof beraadslaagd hebbende over genoemd voorstel, besloten werd voorloopig in vrijheid te stellen de gevangenen,

Lucas van Vuren,
Christiaan Laurens Drijer,
Frans Smit,
Gerrit Pieter Bezuidenhout, Gert's zoon,
Willem Adriaan Nel, Wm.'s zoon,
Barend de Lange,
Leendert Labuscagne,

Adriaan Labuscagne,
Theunis Theodorus Fourie,

onder belofte van handteekening en woord, dat zij nog niet van deze Drostdij zouden vertrekken en te eeniger tijd zouden ver-

schijnen, wanneer het gevorderd werd, in het Hof of in de gevangenis, *sub poena confessi et convicti*, vooralsnog het voorstel in beraad nemende ten opzichte van Philip Rudolph Botha, Christ.'s zoon.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den Landdrost ter zijner informatie en voorlichting.

De gevangene Willem Kruger werd heden ondervraagd en de Veldkornet van Tarka, Stephanus Johannes van Wijk ook verschenen zijnde voor de Commissie, werd zijn getuigenis gehoord.

Donderdag, 28 December, 1815.

- Het Hof, na onderzoek van de documenten daarop betrekking hebbende, heden beraadslaagd hebbende over het voorstel van den Landdrost van het District, dat gisteren overstond, ten opzichte van den gevangene Philip Rudolph Botha, Christ.'s zoon, thans daarover beslissende, besloot genoemden Philip Rudolph Botha voorloopig in vrijheid te stellen onder belofte door handteekening en woord, dat hij de Drostdij niet zou verlaten, vóór een latere beslissing, en te eeniger tijd, wanneer het gevorderd werd zou verschijnen in het Hof of in de gevangenis *sub poena confessi et convicti.*

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan genoemden Landdrost ter zijner informatie en voorlichting.

Daarop verschenen voor de Commissie:-

1. De Hottentot, Hendrik Kees, die getuigenis aflegde na ondervraging,
2. P.J. Fourie, de Veldkornet te Bosjesman's Rivier, en
3. Johannes Christoffel Raals, die hunne verklaringen voor de vorige Commissie afgelegd, herzagen en bezwoeren.

De volgende gevangenen werden ook heden ondervraagd:-

1. Johannes Frederik Botha, Christ 's zoon,
2. Joachim Johannes Prinslo, Joach.'s zoon,
3. Johannes Prinslo, Marth.'s zoon,
4. Thomas Andries Drijer, en
5. Andries Meyer.

De Landdrost J.G. Cuyler, het Hof medegedeeld hebbende dat de gevangenen Johannes Frederik Botha en Joachim Johannes Prinslo, in overeenstemming met de voorloopige informatie verkregen, slechts een zeer onbeduidend aandeel genomen hadden in den opstand en dat zij zich onmiddellijk aan hem overgegeven hadden na de eerste kennisgeving en dat zij, door hem gelast zijnde anderen te waarschuwen die gevlucht waren dat zij zich rustig moesten houden en hun plicht weer moesten doen, hem hadden gehoorzaamd, en derhalve voorgesteld hebbende dat deze beide

gevangenen voorloopig in vrijheid gesteld zouden worden op dezelfde voorwaarden als de anderen die losgelaten waren,

Werd besloten, na beraadslaging, de gevangenen Johannes Frederik Botha, en Joachim Johannes Prinslo voorloopig in vrijheid te stellen onder belofte door handteekening en woord dat zij deze Dortsdij niet zouden verlaten vóór eene latere beslissing en dat zij te eeniger tijd in het Hof of in de gevangenis zouden verschijnen wanneer het gevorderd werd *sub poena confessi et convicti.*

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan genoemden Landdrost ter zijner informatie en voorlichting.

Vrijdag, 29 December, 1815.

- Heden verschenen voor de Commissie:-

1. Abraham Karel Grijling, Veldkornet te Zwagers Hoek.
2. Louis Jacobus Nel, Veldkornet te Bruintjes Hoogte,
3. Jan Jonathan Durand, Veldkornet te Boven Boschjesman's Rivier,

en nadat zij hunne verklaringen hadden afgelegd, werden de volgende gevangenen ondervraagd:-

1. Klaas Prinslo, W.'s zoon,
2. Johannes Bronkhorst,
3. Pieter Laurens Erasmus, en
4. Abraham Karel Bothma, voor de tweede maal.

Zaterdag, 30 December, 1815.

- Verschenen voor de Commissie:

1. De Veldkornet, A.C. Grijling,
2. De Veldkornet, L.J. Nel,
3. De Veldkornet J.J. Durand,

die hunne verklaringen gisteren afgelegd herzagen en bezworen

Daarop verschenen:-

1. De Assistent Landdrost van Graaff-Reinet J.F. van de Graaff, die zijne verklaring aflegde,
2. Lucas Delport die ondervraagd werd als een getuige.

Waarna de volgende gevangenen ook ondervraagd werden:-

1. Andries Marthinus Meijer, voor de tweede maal,
2. Jacobus Klopper,
3. Hendrik Pieter Klopper, Hendrik's zoon, en
4. Abraham Ludovicus Botha.

Dinsdag, 2 Januari, 1816.

- De Commissie heden voortgaande met de verdere ondervraging van getuigen en gevangenen, medeplichtig aan den opstand, verschenen er

1. De Assistent Landdrost van Graaff-Reinet, de heer J.F. van de Graaff, die zijne verklaring op 30 December ll. afgelegd herzag en bezwoer,
2. De Hottentot Kobus, en
3. De Bastaard Hottentot, Paul, die hun getuigenis aflegden na ondervraging.

De volgende gevangenen werden daarop ondervraagd:-

1. Cornelis Johannes Faber, en
2. Stephanus Grobbelaar.

De Landdrost van dit district, de heer J.G. Cuyler, zeide daarop aan het Hof dat daar het gebleken was uit de verkregen informatie dat Willem Prinslo, Nic.'s zoon, Klaas Prinslo, W.'s zoon, Jacobus Marthinus Klopper en Stephanus Frederik Grobbelaar, slechts in zeer geringe mate schuldig waren aan den opstand die plaats gehad had, hij geen objectie had tegen hunne voorloopige in vrijheid stelling, op voorwaarde dat zij de Drostdij niet zouden verlaten en te eeniger tijd zouden verschijnen wanneer het vereischt werd.

Na beraadslaging werd besloten voorloopig in vrijheid te stellen de gevangenen W. Prinslo, Nic. zoon, Klaas Prinslo, W. zoon, Jacobus Marthinus Klopper, en Stephanus Frederik Grobbelaar onder belofte door handteekening en woord dat zij deze Drostdij niet zouden verlaten vóór een latere beslissing en dat zij te eeniger tijd in het Hof of in de gevangenis zouden verschijnen, wanneer het gevorderd werd, *sub poena confessi et convicti.*

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den Landdrost J.G. Cuyler ter zijner informatie en voorlichting.

Woensdag, 3 Januari, 1816.

- De Landdrost J.G. Cuyler, deelde aan de Commissie mede dat de volgende personen, namelijk Pieter Johannes Fourie, Louis zoon, en Pieter Jacobus Delport, P.J. zoon, hierheen gezonden zijnde door den heer A. Stockenstrom, Landdrost van Graaff-Reinet, als gevonden zijnde onder de gewapende opstandelingen, hij een bevelschrift voor de gevangenneming van deze beide personen verzocht, ten einde hen krimineel te vervolgen, volgens gewoonte en gebruik.

Na beraadslaging werd besloten het gevraagde bevelschrift van gevangenneming te verleenen van genoemden Pieter Johannes Fourie en Pieter Jacobus Delport, zooals het hiernevens verleend wordt, ten einde hen krimineel te vervolgen volgens gebruik.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Petitionaris ter zijner informatie en voorlichting.

De Landdrost J.G. Cuyler, daarop medegedeeld hebbende dat het duidelijk gebleken was uit de informatie tot hiertoe verkregen dat Volkert Delport en Willem Prinslo, bij Cornelis Faber geweest waren op zijne tweede reis naar Kafferland met een opstandige boodschap; dat Zacharias Prinslo ook onder de opstandelingen geweest was en een opdracht aangenomen had van Johannes Bezuidenhout om te gaan zien of de Kaffers aan het komen waren en waar zij waren; dat Jacobus Vreij een zeer werkzaam aandeel genomen had in den opstand en eindelijk dat Marthinus Prinslo, Klaas zoon, en Joachim Prinslo, Klaas zoon, geweten hadden van den voorgenomen inval, vóór de gevangenneming van Hendrik

Frederik Prinslo, Marth. zoon, en daaraan deel genomen hadden, maar dat al deze personen, niettegenstaande de brieven omtrent hen geschreven, nog niet verschenen waren.

De R.O. Petitionaris verzocht daarom om een bevelschrift van gevangenneming van de bovengenoemde personen waar zij ook mochten gevonden worden, ten einde hen krimineel te vervolgen volgens gewoonte en gebruik.

Na beraadslaging werd besloten het gevraagde bevelschrift van gevangenneming te verleenen van Volkert Delport, Willem Prinslo, Joach.'s zoon, Zacharias Prinslo, Jacobus Vreij, Marthinus Prinslo, Klaas' zoon en Joachim Prinslo, Klaas' zoon, zooals hiernevens verleend wordt, ten einde hen krimineel te vervolgen volgens gebruik.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Vervolger ter zijner informatie en voorlichting.

Daarna verschenen,

1. Marthinus Prinslo, senior,
2. Barend Jacobus Bester,
3. Gerrit Pieter Bezuidenhout, en
4. Louis Fourie,

die hunne respectieve verklaringen aflegden; waarna de volgende gevangenen ondervraagd werden:-

1. Pieter Willemse Prinslo, Klaas' zoon,
2. Petrus Johannes Fourie, Louis' zoon,
3. Willem Frederik Krugel, voor de tweede maal.

De Landdrost J.G. Cuyler zeide daarop aan het Hof, dat daar het gebleken was uit de bekentenis van Petrus Johannes Fourie, Louis' zoon, ook bevestigd door het getuigenis van Louis Fourie, en door de antwoorden van Willem Frederik Krugel, bij zijn tweede verhoor, dat genoemd gevangene Petrus Johannes Fourie, gereden was naar de Kommando te Slachters Nek op wettig bevel van den veldkornet en dat hij na verlof van den veldkornet gekregen te hebben, naar huis terug gekeerd was op denzelfden dag, zonder weer naar de opstandelingen te zijn gegaan, of zonder te weten van het krimineel doel waarvoor de Kommando bestemd was toen hij bij hen was; daarom verklaarde hij, de Landdrost, dat hij geen grond van vervolging tegen den gevangene had en dat hij geen objectie had tegen zijn ontslag uit de gevangenis en van alle verdere vervolging.

Het Hof de verklaring van den Vervolger gehoord hebbende en daarmede instemmende, recht bedeelende in den naam en ten behoeve van Zijn Britsche Majesteit, stelt den gevangene Petrus Johannes Fourie, Louis' zoon, in vrijheid en ontslaat hem van alle verdere vervolging in deze zaak.

Aldus gedaan en besloten in de Drostdij, Uitenhage, op den dag en in het jaar voornoemd.

Donderdag, 4 Januari 1816.

- Heden verschenen voor de Commissie:-
  1. Marthinus Prinslo, senior,
  2. Barend Jacobus Bester,
  3. Louis Fourie, en
  4. Gerrit Pieter Bezuidenhout,

die hunne verklaringen herzagen en bezwoeren;
  5. Frans Labuscagne,
  6. George Diederik Geere,

die getuigenis aflegden, waarna de gevangene, Petrus Jacobus Delport, R.J. zoon, ondervraagd werd.

De Landdrost J.G. Cuyler zeide daarop, dat volgens de informatie verkregen, het gebleken zijnde dat de vrouw van wijlen Johannes Bezuidenhout niet alleen haar echtgenoot aangemoedigd had om weerstand te bieden aan de troepen van Majoor Fraser, maar ook zelve deel daaraan genomen had, waarvoor zij behoorde vervolgd te worden, daarom verzocht de Landdrost een bevelschrift van gevangenneming van genoemde vrouw.

Na beraadslaging werd besloten den R.O. Petitionaris het gevraagde bevelschrift van gevangenneming van genoemde vrouw van wijlen Johannes Bezuidenhout te verleenen, ten einde haar krimineel te vervolgen volgens gewoonte en gebruik.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Petitionaris ter zijner informatie en voorlichting.

Vrijdag, 5 Januari 1816.

- Heden verschenen voor de Commissie:
  1. Frans Labuscagne,
  2. George Diederik Geere,

die hunne verklaringen herzagen en bezwoeren.

De volgende gevangenen werden daarop ondervraagd door de Commissie:-

  1. Willem Prinslo, Nic. zoon,
  2. Theunis de Klerk, beiden voor de tweede maal,
  3. Martha Faber, weduwe van wijlen Johannes Bezuidenhout.

Waarna het Hof verdaagde op verzoek van den Landdrost tot den volgenden Maandag.

Maandag, 8 Januari 1816.

- De Landdrost J.G. Cuyler, bij de opening van het Hof zeide dat S.C. Botha, die ontsnapt was uit de gevangenis, gisteren hier gebracht was door een wacht, gevangen genomen zijnde aan de andere zijde van de Groote Visch

Rivier door een patrouille van den post van Kapitein Andrews, hetgeen als kennisgeving aangenomen werd; daarna verschenen:

1. Hendrik Frederik Prinslo, die voor de derde maal ondervraagd werd en gekonfronteerd werd met de getuigen en zijne medegevangenen.
2. Stephanus Cornelis Bothma, gevangene, die voor de tweede maal ondervraagd en gekonfronteerd werd met de getuigen en zijne medegevangenen.

Dinsdag, 9 Januari 1816.

- Heden verschenen voor de Commissie:-

1. Theunis de Klerk, die voor de derde maal ondervraagd en gekonfronteerd werd met zijne medegevangenen en met verscheidene getuigen,
2. Thomas Andries Drijer,
3. Abraham Ludovicus Botha, die voor de tweede maal ondervraagd werd.

Waarna de Landdrost, J.G. Cuyler, de Commissie medegedeeld hebbende dat volgens de verschillende berichten verkregen, Hendrik Liebenberg de opstandelingen vergezeld had van de plaats van Willem Kruger en eenige dagen bij hen gebleven was, hij derhalve een bevelschrift van gevangenneming verzocht van genoemden Hendrik Liebenberg die hierheen gezonden was door den Landdrost van Graaff-Reinet.

Na beraadslaging werd besloten den R.O. Petitionaris een bevelschrift van gevangenneming van Hendrik Liebenberg te verleenen, zooals hiernevens verleend wordt.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Petitionaris ter zijner informatie en voorlichting.

De gevangene Hendrik Johannes Liebenberg werd daarop ondervraagd.

Woensdag, 10 Januari 1816.

- Heden verschenen voor de Commissie de gevangenen:-

1. Cornelis Faber,
2. Frans Marais, en
3. Pieter Erasmus, Piet's zoon, die verder ondervraagd en gekonfronteerd werden met hunne medeplichtigen en met de getuigen.

Waarna de volgende getuigen hunne verklaringen aflegden:-

1. Jacobus Albertus de Wet,
2. Philip Rudolph Botha, Rudolph's zoon.

Donderdag, 11 Januari 1816.

- Heden verschenen voor de Commissie:-
  1. Maurits Herman Otto Kruger,
  2. Philip Jacobus du Plessis, en
  3. De Gonaqua Hottentot, Hendrik Nauka, tolk van het Kaffer opperhoofd Gaika,

die hunne getuigenis aflegden;
  4. Jacobus Albertus de Wet,
  5. Philip Rudolph Botha, Rudolph's zoon,

die hunne verklaringen gisteren afgelegd herzagen en bezwoeren.
  1. Abraham Karel Bothma,
  2. Cornelis Johannes Faber werden heden voor de derde maal ondervraagd en met de getuigen en met hunne medegevangenen gekontronteerd.

De Landdrost van dit District, J.G. Cuyler, stelde heden aan de Commissie voor dat daar het gebleken was uit het onderzoek in deze zaak dat ofschoon de gevangene Hendrik Johannes Liebenberg onder de gewapende opstandelingen gevonden was, hij echter hen verlaten had zoodra hij een gunstige gelegenheid kreeg, den gevangene voorloopig in vrijheid te stellen onder de gewone belofte van weer te verschijnen en bij de Drostdij te blijven tot latere beslissing.

Waarna na beraadslaging besloten werd genoemden Hendrik Johannes Liebenberg in vrijheid te stellen onder belofte door handteekening en woord dat hij deze Drostdij niet zou verlaten vóór latere beslissing en te eeniger tijd zou verschijnen wanneer het gevorderd werd, hetzij in het Hof of in de gevangenis, *sub poena confessi et convicti.*

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Petitionaris ter zijner informatie en voorlichting.

Vrijdag, 12 Januari 1816.

- De volgende gevangenen werden heden ondervraagd en gekonfronteerd:-
  1. Willem Prinslo, Nic.'s zoon,
  2. Pieter Willemse Prinslo, Nic.'s zoon,
  3. Andries Marthinus Meyer,
  4. Willem Frederik Krugel,
  5. De Weduwe van wijlen Johannes Bezuidenhout.

De volgende getuigen herzagen en bezwoeren daarop hunne respectieve verklaringen:-
  1. Matthew McInnes,
  2. William McKay,
  3. Willem Nel,
  4. Frederik Touchon,

5. Philippus Albertus Opperman,
6. Hendrik Oostwald Lange,
7. Salomon Vermaak,

8. Philip Jacobus du Plessis,
9. Maurits Herman Otto Krugel,
10. Stuurman Platje

Zaterdag, 13 Januari 1816.

- De Landdrost J.G. Cuyler zeide aan de Commissie dat daar het gebleken was uit de verkregen informatie, dat David Malang de schrijver was van een brief die geadresseerd was aan Majoor Fraser in den naam van al de opstandelingen en waarin hij op dreigenden toon gelast werd den gevangene, Hendrik Prinslo, niet verder te zenden gedurende vier dagen; terwijl genoemde David Malang gelast wordende in een onwettig bevelenden brief onderteekend door Johannes Bezuidenhout en gedateerd 12 November 1815, tegenwoordig te zijn, hij gehoorzaamde niettegenstaande het krimineel voornemen der vergadering openlijk erin uitgesproken was; zonder dat het tot nu toe gebleken was of genoemde David Malang rekenschap kon geven van dit zijn gedrag op behoorlijke wijze; en daarom achtte hij, de R.O. Petitionaris, het zijn plicht genoemden David Malang krimineel te vervolgen, wegens het gehoorzamen van een opstandig bevel en wegens het verleenen van zijne hulp aan een gewapenden opstand.

En de genoemde Landdrost ook verklaard hebbende dat daar het ook gebleken was uit de verkregen informatie dat Theunis Mulder onder de gewapende opstandelingen gevonden was en zelfs dienst gedaan had als schildwacht en dat hij dus verplicht was hem intesluiten in de krimineele vervolging; verzocht de R.O. Petitionaris een bevelschrift van het Hof voor de gevangenneming van beide genoemde personen, David Malang en Theunis Mulder.

Na beraadslaging werd besloten den R.O. Petitionaris het gevraagde bevelschrift van gevangenneming te verleenen van beide bovengenoemde personen, David Malang en Theunis Mulder, hetgeen hiernevens verleend wordt, ten einde hen krimineel te vervolgen volgens gewoonte en gebruik.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den R.O. Petitionaris ter zijner informatie en voorlichting.

Daarop verschenen:-

1. Hermanus Potgieter,
2. Christiaan de Beer,

die hun getuigenis aflegden;

3. Diederik Johannes Muller,
4. Johan Christiaan Muller,
5. Johannes Stephanus Hartzenberg,
6. De Hottentot Kobus,
7. De Hottentot Hendrik Kees en
8. De Gonaqua Hottentot, Hendrik Nouka, tolk van het Kaffer opperhoofd Gaika,

die hunne verklaringen herzagen en de drie eersten bezwoeren ze.

De volgende gevangenen werden ook ondervraagd:-

1. David Malang, en
2. Johannes Theunis Mulder.

Maandag, 15 Januari 1816.

- De Landdrost van het District, de heer J.G. Cuyler, zeide aan de Commissie dat het hem voorkwam, volgens de tot hiertoe verkregen informatie dat de volgende gevangenen, namelijk,

Cornelis van der Nest,
Hendrik van der Nest,
Willem Jacobus Prinslo,
Johannes Prinslo,
Hendrik Pieter Klopper,
Thomas Andries Drijer,
Petrus Laurens Erasmus,
Johannes Bronkhorst,
Abraham Lodovicus Botha,
Gerrit Koenraad Bezuidenhout,
Andries van Dijk,
Frans Johannes van Dijk,
Petrus Jacobus Delport en
Johannes Theunis Mulder,

ofschoon zij bij de gewapende opstandelingen geweest waren, echter niet deel genomen hadden aan den opstand in zulk eene mate dat het noodig was hen langer gevangen te houden, hij had dus geen objectie tegen een voorloopige in vrijheid stelling van genoemde gevangenen, onder belofte dat zij deze Drostdij niet zouden verlaten; ook dat zij in het Hof of in de gevangenis zouden verschijnen wanneer het gevorderd werd, *sub poena confessi et convicti.*

Na beraadslaging werd besloten met de verklaring van den genoemden Landdrost in te stemmen ten opzichte van de gevangenen

Cornelis van der Nest,
Willem Jacobus Prinslo,
Johannes Prinslo,
Thomas Andries Drijer,
Johannes Bronkhorst,
Abraham Lodovicus Botha,
Gerrit Koenraad Bezuidenhout,
Andries van Dijk,
Frans Johannes van Dijk,
Petrus Jacobus Delport, en
Johannes Theunis Mulder,

en hen voorloopig in vrijheid te stellen onder belofte door handteekening en woord, dat zij deze Drostdij niet zouden verlaten vóór latere beslissing, en dat zij te eeniger tijd zouden verschijnen

wanneer het gevorderd werd hetzij in het Hof of in de gevangenis, *sub poena confessi et convicti*, maar ten opzichte van de drie andere gevangenen zou de Commissie vooralsnog niet toestemmen in hunne in vrijheid stelling

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den genoemden Landdrost ter zijner informatie en voorlichting.

Daarop verschenen de volgende gevangenen voor de Commissie:-

1. Theunis de Klerk,
2. Willem Frederik Krugel, en
3. Stephanus Grobbelaar,

die verder ondervraagd en gekonfronteerd werden.

Daarna verschenen:-

1. Hermanus Potgieter,
2. Christiaan Marthinus de Beer,
3. De Bastaard Hottentot Paul,

die hunne verklaringen herzagen en bezwoeren.

Waarna de Landdrost verklaarde dat hij het onderzoek gesloten beschouwde zoowel ten opzichte van hen die in hechtenis waren, als ten opzichte van die verweerders die voorloopig in vrijheid gesteld waren, door achtereenvolgende Besluiten van deze Commissie en dat hij bereid was zich binnen eenige dagen te qualificeeren om zijn eisch en conclusie te doen.

Het Hof stemde hiermede in en verklaarde het onderzoek ten opzichte van genoemde gevangenen en verweerders gesloten.

Vrijdag, 19 Januari 1816.

- De Landdrost bereid zijnde om zijn eisch en declaratie te doen, werd de inlevering er van heden aangeteekend en de R.O. Vervolger leverde daarop zijne krimineelen Eisch en Conclusie in en ook de declaratie ten opzichte van de zeven en veertig gevangenen en verweerders vermeld in het hoofd van genoemden Eisch met de daarbij gevoegde documenten, gemerkt L.A. tot W.W.W. 1 en 2 locis; welke Eisch en Declaratie voorgelezen zijnde in het Hof, antwoordde elk der gevangenen en verweerders erop zooals aangeteekend is in de Notulen heden gehouden en hierbij gevoegd.

De Landdrost J.G. Cuyler stelde daarop voor, dat daar de gevangene Christoffel Rudolph Botha, Christ.'s zoon, naar zijn oordeel ook scheen te behooren tot hen die slechts in mindere mate schuldig waren, hij dus geen objectie er tegen had dat genoemde Christoffel Rudolph Botha voorloopig in vrijheid gesteld zou worden, mits hij deze Drostdij niet verlaat en belooft te eeniger tijd te zullen verschijnen wanneer het gevorderd werd, hetzij in dit Hof of in de gevangenis, *sub poena confessi et convicti.*

Na beraadslaging werd besloten genoemden Christoffel Rudolph Botha in vrijheid te stellen, onder belofte door handteekening

en woord, dat hij deze Drostdij niet zou verlaten vóór latere beslissing en ook dat hij wanneer het gevorderd werd, verschijnen zou hetzij in het Hof of in de gevangenis *sub poena confessi et convicti.*

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan den genoemden Landdrost ter zijner informatie en voorlichting.

Zaterdag, 20 Januari 1816.

- De Commissie heden den krimineelen Eisch en Conclusie gelezen en onderzocht hebbende met de documenten daarbij gevoegd, voorgelegd door den heer J.G. Cuyler, Landdrost van het district, R.O. Vervolger in een krimineele zaak tegen Hendrik Frederik Prinslo c.s. meer uitvoerig beschreven in de Notulen van het Hof,

Besloot de Commissie *de eerste negen en dertig* gevangenen of verweerders, *met uitzondering van de twaalfde gevangene*, te veroordeelen om te worden gebracht naar denzelfden heuvel gelegen nabij den post van Kapitein Andrews, waar na den vruchteloozen eisch om den *eersten* gevangene in vrijheid te stellen, de misdadige eed afgelegd werd door den *zesden* gevangene voor en in den naam van de vergaderde opstandelingen en aldaar *de eerste*, *tweede*, *derde*, *vierde*, *vijfde en zesde* gevangenen overgeleverd zijnde aan den beul om aan den nek te worden opgehangen totdat de dood volgt, en daarna de lijken van de vijf eerstgenoemden te worden begraven op de genoemde plek onder de galg en het lijk van den *zesden* gevangene, in een doodkist geplaatst, te worden afgeleverd aan zijne familie ter begrafenis en de *zevende* gevangene ook overgegeven zijnde aan den beul om met een touw om den nek aan de galg te worden gebonden en blootgesteld aan de oogen van het publiek en *met de andere bovengenoemde gevangenen*, (uitgenomen de *twaalfde* gevangene) getuigen te zijn van de ter dood brenging en verder zullen de *zevende*, *achtste negende en tiende* gevangenen uit de kolonie en de onderhorige landen verbannen worden, de *zevende* gevangene levenslang, de *achtste* en *negende* gevangenen voor zeven jaren en de *tiende* gevangene voor vijf jaren, en zij mogen gedurende genoemden tijd niet terug komen op straffe van zwaarder vonnis en zij zullen gevangen gehouden worden op Robben Eiland totdat er gelegenheid is om hen te transporteeren; de *elfde* gevangene gevangen gehouden te worden met harden arbeid zonder loon aan de Publieke Werken op Robben Eiland gedurende de eerstvolgende drie jaren, na verloop van welk tijdperk zal hij voor altijd verbannen zijn uit de districten Graaff-Reinet en Uitenhage zonder daarheen terug te keeren op straffe van een zwaarder vonnis; de *twaalfde* gevangene zal met haar huisgezin het genoemd district verlaten en verder binnen de Kolonie moeten wonen; de *dertiende* gevangene zal gevangen gehouden worden met harden arbeid zonder loon aan de Publieke Werken op Robben Eiland gedurende de eerstvolgende drie

jaren en *de veertiende*, *vijftiende*, *zestiende*, *zeventiende*, *achttiende en negentiende* gevangenen zullen ook gevangen gehouden worden met harden arbeid zonder loon aan de Publieke Werken op Robben Eiland gedurende één jaar; *de twintigste*, *een-en-twintigste*, *twee-en-twintigste en drie-en-twintigste*, *vier-en-twintigste*, *vijf-en-twintigste*, *zes-en-twintigste*, *zeven-en-twintigste*, *acht-en-twintigste en negen-en-twintigste* gevangenen, zullen elk aan het Gouvernement eene boete betalen van Twee honderd Rijksdaalders, en in geval zij dat niet kunnen doen zullen zij vier maanden gevangen gehouden worden in de Publieke Gevangenis bij deze Drostdij; *de dertigste*, *een-en-dertigste en twee-en-dertigste* gevangenen zullen elk eene boete betalen van een honderd Rijksdaalders aan het Gouvernement en in geval zij dat niet kunnen doen, zullen zij gedurende twee maanden gevangen gehouden worden in de Publieke Gevangenis bij deze Drostdij; *de drie-en-dertigste*, *vier-en-dertigste*, *vijf-en-dertigste*, *zes-en-dertigste*, *zeven-en-dertigste*, *acht-en-dertigste en negen-en-dertigste* gevangenen, zullen elk een boete aan het Gouvernement betalen van vijftig Rijksdaalders en in geval zij dat niet kunnen doen, zullen zij gedurende ééne maand gevangen gehouden worden in de Publieke Gevangenis bij de Drostdij; en verder zullen al de gevangenen in deze zaak alle kosten en schade veroorzaakt door dezen opstand goedmaken aan het Gouvernement, aan de schatkist van de verschillende districten, of aan een privaat persoon; de gevangenen worden verder veroordeeld al de kosten van deze vervolging te betalen; en al de ammunitie, meer volledig hierin beschreven, bij den Winterberg gevonden in en bij de wagens toen wijlen Johannes Bezuidenhout en *de tweede*, *derde en vijfde* gevangenen gevangen genomen werden, zijn verbeurd verklaard, de verdere en andere Eisch en Conclusie van den R.O. Vervolger, tegen *de achtste*, *negende*, *tiende*, *elfde en veertiende* en andere gevangenen in deze zaak worden verworpen.

En wat betreft de veertigste, een-en-veertigste, twee-en-veertigste, drie-en-veertigste, vier-en-veertigste, vijf-en-veertigste, zes-en-veertigste, en zeven-en-veertigste gevangenen, Theunis Theodorus Fourie, Christiaan Laurens Drijer, François Smit, Lucas van Vuren, Stephanus Frederik Grobbelaar, Gerrit Pieter Bezuidenhout, Pieter Rasmus Erasmus en Willem Prinslo, heeft de Commissie besloten, instemmende met de declaratie van den R.O. Vervolger, genoemde gevangenen in vrijheid te stellen en hen van alle verdere vervolging in deze zaak te ontslaan, maar de zeven eerstgenoemden worden (om redenen die het Hof daartoe brengen) veroordeeld de kosten van hunne gevangenneming te betalen.

Maandag, 22 Januari 1816.

- Heden werd het volgend vonnis uitgesproken in tegenwoordigheid van de Commissie:-

In de zaak hangende voor de Speciale Rechts Commissie zitting houdende in de Drostdij, Uitenhage, krachtens een bevelschrift van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd 27 November 1815, tusschen:
Den Landdrost van Uitenhage, den heer J.G. Cuyler, R.O. Vervolger in eene krimineele zaak
Tegen,

1. Theunis Theodorus Fourie,
2. Christiaan Laurens Drijer,
3. François Smit,
4. Lucas van Vuren,
5. Stephanus Frederik Grobbelaar,
6. Gerrit Pieter Bezuidenhout,
7. Pieter Rasmus Erasmus,
8. Willem Prinslo,

allen verweerders en gevangenen in de zaak van den opstand die in de maand November ll. plaats had,

Het Hof de declaratie gehoord hebbende van den R.O. Vervolger, de vertoonde stukken en documenten gelezen en onderzocht hebbende en alles in overweging genomen hebbende dat de aandacht verdiende of invloed kon hebben op het Hof, rechtsprekende in den naam en ten behoeve van Zijne Britsche Majesteit, stemt in met bovengenoemde declaratie van den R.O. Vervolger en dienovereenkomstig stelt zij de genoemde verweerders in vrijheid in deze Drostdij en ontslaat hen van alle verdere vervolging in deze zaak; en veroordeelt de zeven eerste verweerders (om redenen die het Hof daartoe brengen) in de kosten van hunne gevangenneming.

Aldus gedaan en besloten door de genoemde Speciale Commissie in de Drostdij, Uitenhage, op 20 Januari 1816 en uitgesproken op den 22sten.

De Landdrost J.G. Cuyler deelde daarop het Hof mede, dat Christiaan Botha gisteren hierheen gezonden werd als min of meer medeplichtig aan den opstand en dat hem gebleken was uit de informatie; en daarom ten einde dit een punt van gerechtelijk onderzoek te maken, verzocht hij goedkeuring van de gevangenneming van genoemden Christiaan Botha.

Welk verzoek toegestaan werd.

De gevangene Christiaan Botha daarop ondervraagd zijnde werd de verklaring hieromtrent afgelegd door Willem Prinslo Nic.'s zoon, door hem bezworen in de tegenwoordigheid van den gevangene.

De Landdrost zeide verder dat naar het scheen de gevangene Christiaan Botha schuldig was, zoo niet aan het behulpzaam zijn bij het eerste maken van het plan van den opstand, ten minste aan

kennis ervan, en aan het niet geven van informatie van het voornemen, en ook dat hij later zich aangesloten had bij de opstandelingen te Slachters Nek, waar hij een zeer vreemde en verdachte rol speelde, hen aanradende naar huis te gaan, niet op grond van de misdadigheid van hun gedrag, maar op grond dat hij te weten gekomen was dat zij op geene hulp konden rekenen, terwijl bovendien de gevangene wel verre van zich aan zijn Magistraat te rapporteeren, zich eenigen tijd lang verborgen gehouden had en nu onvrijwillig hier verscheen; de R.O. Vervolger concludeerde dus dat de gevangene veroordeeld behoorde te worden tot zoodanige straf als het Hof billijk mocht goedvinden.

Het Hof beraadslaagd hebbende over deze zaak, werd het volgend vonnis onmiddellijk uitgesproken:-

> In de zaak hangende voor de Speciale Rechts Commissie zitting houdende in de Drostdij, Uitenhage krachtens een bevelschrift van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd 27 November 1815;
> tusschen
> Den Landdrost van Uitenhage, den heer J.G. Cuyler, R.O. Vervolger, in eene krimineele zaak
> Tegen
> Christiaan Botha, in hechtenis in de publieke gevangenis alhier, op beschuldiging van kennis gehad te hebben en geene informatie gegeven te hebben van de voornemens van wijlen Johannes Bezuidenhout van een opstand.

Het Hof den krimineelen Eisch en Conclusie van den R.O. Vervolger gehoord hebbende, en ook de bekentenis van den gevangene en verdere informatie voorgelegd, en alles in aanmerking genomen hebbende dat de aandacht verdiende of invloed kon hebben op het Hof, rechtsprekende in den naam en ten behoeve van Zijne Britsche Majesteit, veroordeelt den gevangene in deze zaak om gedurende de eerstvolgende zes maanden gevangen gehouden te worden in de publieke gevangenis bij deze Drostdij en ook om zijn aandeel te dragen van de schadeloosstelling voor alle kosten en schade veroorzaakt door den laatsten opstand, hetzij aan het Gouvernement, aan de schatkist van de verschillende districten of aan een privaat persoon; en de gevangene wordt verder veroordeeld de kosten van deze vervolging te betalen.

Het vonnis in het geval van de negen-en-dertig gevangenen, H.F. Prinslo, c.s. werd daarop geresumeerd, afgekondigd en onderteekend; waarna besloten werd het ter bekrachtiging aan Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber te zenden.

De Landdrost van dit District, de heer J.G. Cuyler, zeide verder dat er onder de personen die deel genomen hadden aan den gewapenden opstand, ook waren Martinus Barnard en Koenraad Bezuidenhout C. zoon, die niet verschenen noch hierheen gezonden

waren; maar daar hun gedrag echter niet zonder vervolging behoorde te blijven en daar de Commissie heden hare zitting zou sluiten, verzocht hij dat de noodige mededeelingen in geschrifte omtrent deze personen gezonden zouden worden aan den Landdrost van Graaff-Reinet, onder wiens jurisdictie zij behooren.

Waarop, in aanmerking nemende dat al de zaken die voor de Commissie gebracht waren of gebracht konden worden, nu geëindigd zijn en dat daar de Commissie voornemens is heden de zitting te sluiten, de vervolging van die medeplichtigen, die nog overschieten, behoort te geschieden op de gewone wijze, en dat daar de redenen voor het Besluit van 15 December, ll. waarbij de Landdrost van Uitenhage belast werd met de geheele vervolging, nu niet langer bestaan; werd besloten den Landdrost van Graaff-Reinet, den heer A. Stockenstrom, te gelasten, zooals hij hiernevens gelast wordt, genoemden Martinus Barnard en Koenraad Bezuidenhout C. zoon, te vervolgen wegens hunne deelneming aan den opstand, voor het Achtbaar Gerechtshof op de gewone wijze.

Een uittreksel hiervan te worden gegeven aan de Landdrosten van Graaff-Reinet en Uitenhage ter hunner informatie en voorlichting.

De Landdrost J.G. Cuyler, bracht verder onder de aandacht van het Hof dat Volkert Delport, Willem Prinslo, Zacharias Prinslo, Jacobus Vrey, Marthinus Prinslo en Joachim Prinslo, tegen wie een bevel van gevangenneming gegeven was door de Commissie, nog niet gevangen waren, niettegenstaande alle aangewende pogingen, daar zij hunne woningen verlaten hadden en daar het nog onbekend was waar zij zich verbergden, verzocht hij eene oproeping door Edikt tegen de genoemde vluchtelingen, met eene clausule voor hunne gevangenneming waar zij ook mochten gevonden worden.

Na beraadslaging werd besloten aan genoemd verzoek te voldoen en diensvolgens werd de volgende Oproeping door Edikt uitgevaardigd en afgekondigd.

Oproeping door edikt.

Daar het door den heer J.G. Cuyler, Landdrost van Uitenhage, onder de aandacht gebracht is van de Speciale Commissie van Rondgang, zitting houdende bij genoemd Drostdij, krachtens een bevelschrift van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd 27 November 1815,

Dat Volkert Delport en Willem Prinslo, den gevangene Cornelis Johannes Faber vergezeld hebben op zijne tweede zending naar Kafferland met een opstandige boodschap, dat Zacharias Prinslo in den gewapenden opstand was en een boodschap aangenomen heeft van wijlen Johannes Bezuidenhout om te gaan zien of en waar de Kaffers aan het komen waren; dat Jacobus Vrey een zeer werkzaam aandeel in den opstand genomen

heeft en dat Marthinus Prinslo en Joachim Prinslo geweten hebben van den voorgenomen opstand vóór de gevangenneming van Hendrik Frederik Prinslo en ook deel daaraan genomen hebben, dat op voorstel van den R.O. Vervolger, dit Hof een bevel van gevangenneming heeft verleend tegen bovengenoemde personen in de genoemde zaak, maar daar zij, niettegenstaande alle aangewende pogingen, nog niet gevangen zijn, daar zij hunne woningen verlaten hebben en daar het tot nu toe onbekend is waar zij zich verbergen; verzocht de R.O. Vervolger om eene Oproeping door Edikt tegen bovengenoemde vluchtelingen, hen oproepende in het Hof te verschijnen op een bepaalden dag, ten einde zich te verdedigen zoowel tegen de genoemde beschuldigingen, als ten opzichte van hunne vlucht, met eene clausule voor hunne gevangenneming waar zij ook mogen gevonden worden.

Derhalve, beraadslaagd hebbende over genoemd verzoek en daaraan voldoende, roept het Hof genoemde personen op, Volkert Delport, Willem Prinslo, Zacharias Prinslo, Jacobus Vrey, Martinus Prinslo en Joachim Prinslo, zooals zij hiernevens opgeroepen worden, om in persoon te verschijnen voor het Achtbaar Gerechtshof in de Kaapstad, op Donderdag, 28 April 1816, ten einde te antwoorden op zoodanigen Eisch en Conclusie, verzoek of verzoeken, als gedaan mogen worden in naam van den R.O. Vervolger in genoemde zaak; daarop te antwoorden, en verder te handelen volgens gebruik in Krimineele Zaken.

En het Hof gelast en beveelt alle Magistraten en gerechtelijke ambtenaren en alle anderen, zoowel civiele als militaire, en alle Veldkommandanten en Veldkornets binnen wier jurisdictie een der genoemde personen gevonden moge worden, hen gevangen te nemen of te laten gevangen nemen en over te leveren in de handen van het gerecht, en gelast verder allen en iedereen om daarbij de noodige hulp te verleenen.

En opdat niemand onkunde moge pleiten, zal dit gepubliceerd en aangeplakt worden op de gewone wijze.

Aldus gedaan en besloten door genoemde Speciale Commissie in de Drostdij, Uitenhage, op den 23sten dag van Januari 1816, en gepubliceerd en aangeplakt op denzelfden dag.

(Get.) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Op last van hunne Achtbaarheden,

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Waarna besloten werd, dat daar alle zaken die voor dit Hof waren gebracht thans geëindigd waren en daar de noodige stappen genomen waren voor de behoorlijke vervolging van hen die niet er voor konden gebracht worden, de zitting van deze Speciale Commissie te sluiten, die diensvolgens gesloten is; de Commissie zal dus

hare reis naar de Kaapstad morgen aanvangen, bericht waarvan gezonden zal worden aan Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber in denzelfden brief die de vonnissen overzendt.

Gedaan te Uitenhage, op den dag on in het jaar voornoemd.

(Get.) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid,

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 2.
Uitenhage.

Krimineel.
Vrijdag, 19 Januari 1816.

De Landdrost van Uitenhage, de heer J.G. Cuyler, R.O. Vervolger,
Tegen

1. Hendrik Frederik Prinslo,
2. Stephanus Cornelis Bothma,
3. Cornelis Johannes Faber,
4. Theunis Christiaan de Klerk,
5. Abraham Karel Bothma,
6. Willem Frederik Krugel,
7. Frans Marais,
8. Adriaan Engelbrecht,
9. Andries Meijer,
10. Andries Hendrik Klopper, Jacobus zoon,
11. Nicolaas Balthazar Prinslo,
12. Martha Faber, weduwe van wijlen Johs. Bezuidenhout,
13. David Malang,
14. Hendrik Petrus Klopper, H. zoon,
15. Johannes Bronkhorst,
16. Thomas Andries Drijer,
17. Petrus Laurens Erasmus, L. zoon,
18. Hendrik Andries Gustavus van der Nest,
19. Pieter Willemse Prinslo, N. zoon,
20. Andries van Dijk,
21. Willem Jacobus Prinslo, H. zoon,
22. Johannes Prinslo, M. zoon,
23. Cornelis van der Nest,
24. Philip Rudolph Botha, C. zoon,
25. Christoffel Rudolph Botha, C. zoon,
26. Abraham Lodovicus Botha, C. zoon,
27. Pieter Jacobus Delport,
28. Jacobus Marthinus Klopper, J. zoon,
29. Johan Theunis Muller,
30. Hendrik Johannes Liebenberg,
31. Johannes Frederik Botha, C. zoon,
32. Joachim Johannes Prinslo, M. zoon,
33. Willem Adriaan Nel,
34. Adriaan Labuscagne,
35. Leendert Labuscagne,
36. Barend de Lange,
37. Frans Johannes van Dijk,

38. Gerrit Koenraad Bezuidenhout, F. zoon,
39. Klaas Prinslo, M. zoon,
40. Theunis Theodorus Fourie,
41. Christiaan Laurens Drijer,
42. Frans Smit,
43. Lucas van Vuren,
44. Stephanus Frederik Grobbelaar,
45. Gert Pieter Bezuidenhout, G. zoon,
46. Pieter Rasmus Erasmus,
47. Willem Prinslo, N. zoon,

Om Eisch en Conclusie te hooren op declaratie.

De R.O. Vervolger zijn krimineelen Eisch en declaratie voorleggende met de documenten en informatie daarop betrekking hebbende en op de hierbij gevoegde schedule gemerkt L. tot W.W.W. en 1 tot 2 locis, verzoekt dat genoemde Eisch en declaratie publiek worde voorgelezen en concludeert *ut in scriptis.*

De *eerste* gevangene na de voorlezing van den eisch, verzocht vergiffenis en verzachting van straf en zeide dat hij nooit weer zoo iets zou doen.

De *tweede* gevangene smeekte om genade.

De *derde* gevangene vroeg om vergiffenis en zeide dat hij niet uit eigen beweging gehandeld had, maar dat hij tot de misdaad verleid was en dat hij het nooit weer zou doen.

De *vierde* gevangene verzocht verzachting van straf en beloofde voortaan gehoorzaam te zijn aan het Gouvernement.

De *vijfde* gevangene verzocht om genade voor dit maal en verklaarde dat hij zich nooit weer aan zoo iets zou schuldig maken.

De *zesde* gevangene verzocht om genade en vergiffenis.

De *zevende* gevangene zeide dat hij een onkundig man was die niet beter wist en verzocht pardon.

De *achtste* gevangene verzocht verzachting en pardon en beloofde zich voortaan niet te zullen laten verleiden.

De *negende* gevangene verzocht vergiffenis, dat hij nog een jongeling is en dat hij het niet uit zijn eigen gedaan had.

De *tiende* gevangene zeide dat hij er toe gebracht was door de verleiding en dwang van anderen en dat hij voortaan beter zou oppassen.

De *elfde* gevangene zeide dit hij misleid was en verzocht vergiffenis voor dit maal.

De *twaalfde* gevangene verzocht genade en dat zij hare ammunitie mocht terugkrijgen, daar zij reeds haar bloed verloren had en nu ook haar eigendom zou verliezen.

De *dertiende* gevangene zeide dat hij gegaan was met het voornemen om goed te doen en dat hij daarom onvoorbedachtelijk kwaad had gedaan.

De *veertiende* gevangene verzocht ditmaal vrijgelaten te worden en genade of met eene boete te worden gestraft.

De *vijftiende* gevangene verzocht pardon.

De *zestiende* gevangene verzocht verzachting van straf, dat hij onschuldig in de zaak gekomen was en dat hij vooraf niets er van had geweten.

De *zeventiende* gevangene zeide dat hij niet uit zijn eigen er in gekomen was, maar gedwongen was en verzocht verzachting van straf.

De *achttiende* gevangene verzocht vergiffenis en verklaarde er toe gebracht te zijn door de verleiding van anderen en dat het hem berouwde.

De *negentiende* gevangene verzocht genade en vergiffenis.

De *twintigste* gevangene verzocht verzachting van straf en tijd voor de betaling der boete.

De *een-en-twintigste* gevangene verzocht verlichting van straf.

De *twee-en-twintigste* gevangene verzocht verzachting van straf en zeide dat de betaling der boete hem zou drukken.

De *drie-en-twintigste* gevangene verzocht voor dit maal vergiffenis en zeide dat hij voortaan voorzichtiger zou zijn.

De *vier-en-twintigste* gevangene verzocht verzachting van straf en tijd voor betaling der boete.

De *vijf-en-twintigste* gevangene deed hetzelfde verzoek.

De *zes-en-twintigste* gevangene ook.

De *zeven-en-twintigste* gevangene verzocht verzachting van straf en tijd, en zeide dat hij arm was.

De *acht-en-twintigste*, *negen-en-twintigste* en *dertigste* gevangenen verzochten verzachting van straf en tijd voor de betaling der boete.

De *een-en-dertigste* gevangene zeide dat hij arm was en verzocht verzachting van straf en tijd.

De *twee-en-dertigste* gevangene zeide hetzelfde.

De *drie-en-dertigste*, *vier-en-dertigste*, *vijf-en-dertigste* en *zes-en-dertigste* gevangenen verzochten verzachting van straf.

De *zeven-en-dertigste* gevangene verzocht verzachting van straf en zeide dat hij een arm man was en dat al zijne goederen verbrand waren.

De *acht-en-dertigste* gevangene verzocht verzachting van straf en tijd.

De *negen-en-dertigste* gevangene verzocht verzachting van straf en dat het in aanmerking genomen zou worden dat de vijand al zijn eigendom weg had.

Het Hof houdt deze zaak in beraad.

Gedaan te Uitenhage, op den dag en in het jaar vermeld.

In mijne tegenwoordigheid,

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 3.
Uitenhage.

Krimineele Eisch en Conclusie en ook declaratie voor de Speciale Commissie zitting houdende in de Drostdij Uitenhage, overeenkomstig een bevelschrift van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd 27 November 1815, door J.G. Cuyler, Landdrost, R.O. Vervolger.

Tegen

1. Hendrik Frederik Prinslo,
2. Stephanus Cornelis Bothma,
3. Cornelis Johannes Faber,
4. Theunis Christiaan de Klerk,
5. Abraham Karel Bothma,
6. Willem Frederik Kruger,
7. Frans Marais,
8. Adriaan Engelbrecht,
9. Andries Meijer,
10. Andries Hendrik Klopper, J. zoon,
11. Nicolaas Balthazar Prinslo, M. zoon,
12. Martha Faber, weduwe van wijlen Johs. Bezuidenhout,
13. David Malang,
14. Hendrik Petrus Klopper, H. zoon,
15. Johannes Bronkhorst,
16. Thomas Andries Drijer,
17. Pieter Laurens Erasmus, L. zoon,
18. Hendrik Andries Gustavus van der Nest,
19. Pieter Willemse Prinslo, N. zoon,
20. Andries van Dijk,
21. Willem Jacobus Prinslo, W. zoon,
22. Johannes Prinslo, M. zoon,
23. Cornelis van der Nest,
24. Philip Rudolph Botha, C. zoon,
25. Christoffel Rudolph Botha, C. zoon,
26. Abraham Lodovicus Botha, C. zoon,
27. Pieter Jacobus Delport,
28. Jacobus Marthinus Klopper, J. zoon,
29. Johan Theunis Muller,
30. Hendrik Johannes Liebenberg,
31. Johannes Frederik Botha, C. zoon,
32. Joachim Johannes Prinslo, M. zoon,
33. Willem Adriaan Nel,
34. Adriaan Labuscagne,
35. Leendert Labuscagne,
36. Barend de Lange,
37. Frans Johannes van Dijk,
38. Gert Koenraad Bezuidenhout, F. zoon,

39. Klaas Prinslo, W. zoon,
40. Theunis Theodorus Fourie,
41. Christiaan Laurens Drijer,
42. Frans Smit,
43. Lucas van Vuren,
44. Stephanus Frederik Grobbelaar,
45. Gerrit Pieter Bezuidenhout,
46. Pieter Rasmus Erasmus, P. zoon,
47. Willem Prinslo, N. zoon,

allen in de publieke gevangenis of verweerders en gevangen genomen bij deze Drostdij.

De R.O. Vervolger, overeenkomstig de waarheid verklaart,

Dat op 14 November ll. de R.O. Vervolger een bericht ontvangen hebbende van den Assistent Landdrost, Majoor Fraser, dat een aantal inwoners vergaderd waren onder wapenen, welke vergadering (volgenskopie van een onderschepten brief van den eersten gevangene overgezonden door genoemden Assistent Landdrost) geen ander doel kon hebben dan een opstand tegen het Gouvernement, de R. O Vervolger op den 15den, onmiddellijk na het sluiten van de laatste zitting van de Commissie van Rondgang die toen in de Drostdij gehouden werd, naar Bruintjes Hoogte ging en op den 16den aankwam op den Post van Kapitein Andrews van het Kaapsche Regiment gestationeerd op de plaats van Willem van Aard.

Dat de R.O. Vervolger daar vernemende van genoemden Majoor Fraser de bijzonderheden van hetgeen tot hiertoe had plaats gehad voor zoover zij toen bekend waren, den volgenden morgen, den 17den, Frederik Fouchon, die door den Assistent Landdrost als bode was gebruikt, uitzond om de opstandelingen optezoeken en tegelijkertijd hem een brief gaf hierbij gevoegd onder letter L.D., die later terug keerde met een rapport dat hij ze niet kon vinden, maar dat de sporen hunner paarden in de richting waren van Kafferland. Dat de R.O. Vervolger genoemden F. Fouchon weer uitgezonden hebbende denzelfden namiddag, hij tegen den avond terugkwam met de tijding dat hij den brief van den R.O. Vervolger aan de opstandelingen afgeleverd had, die hij in twee of drie afdeelingen vond, en dat nadat de brief hun voorgelezen was, zij zeer neerslachtig schenen te zijn en zij zeiden dat zij onder elkander zouden raadplegen en hem den volgenden morgen een antwoord zouden geven op de plaats van Louw Erasmus; terwijl Willem Kruger (de zesde gevangene in deze zaak, en Willem Prinslo, N. zoon, de zeven-en-veertigste gevangene) naar den Post zouden komen, en zooals Fouchon meende, pardon zouden vragen voor de opstandelingen.

Dat den volgenden morgen, den 18den, de R.O. Vervolger vergezeld van den Veldkommandant Nel en genoemden F. Fouchon, gegaan zijnde naar bovengenoemde plaats van Louw Erasmus maar geen der opstandelingen aldaar gezien hebbende,

de R.O. Vervolger naar den Post terugkeerde waarheen Willem Prinslo, N. zoon, en Jacobus Klopper (de zeven-en-veertigste en acht-en-twintigste gevangenen) dienzelfden morgen kwamen, zeggende dat zij in naam van de anderen gekomen waren om toetestemmen; waarna eerstgenoemde in een vertrek gebracht zijnde, daar aan den R.O. Vervolger zeide, in tegenwoordigheid van genoemden Assistent Landdrost, Majoor Fraser: 'dat hij door de opstandelingen gezonden was om een overeenkomst te maken dat zij allen uiteen zouden gaan op voorwaarde dat zij en hunne kinderen niet vervolgd zouden worden wegens hun wangedrag'; waarop de R.O. Vervolger antwoordde: 'dat hij geene overeenkomst met hen kon of zou maken zoolang zij onder wapenen waren tegen het Gouvernement en dat de afgevaardigden aan de opstandelingen moesten zeggen dat zij allen eerst zich moesten overgeven op genade en alleen dan konden voorwaarden met hen gemaakt worden en dat zij anders daartoe zouden gedwongen worden.'

Dat genoemde afgevaardigden vertrokken zijnde, de R O. Vervolger kort daarna, vergezeld door den Assistent Landdrost, Majoor Fraser, met dertig burgers en veertig dragonders de opstandelingen te gemoet gingen, ten einde aan de zaak zoo spoedig mogelijk een einde te maken, daar de grenzen der Kolonie naar het zee strand blootstaan zouden aan invallen van Kaffers door eene vereeniging van de verschillende militaire Posten.

Dat de opstandelingen ontdekt hebbende te Esterhuis Poort op een heuvel nabij de plaats genaamd Slachters Nek en voortgetrokken zijnde tot binnen een halve Engelsche mijl, een Hottentot te paard door hen gezonden werd die in naam van genoemden Willem Prinslo, N zoon (den zeven-en-veertigsten gevangene) kwam zeggen 'dat zij niet zouden vechten,' waarop de R.O. Vervolger door middel van genoemden Hottentot antwoordde 'dat hij ook niet zou vechten, tenzij hij daartoe gedwongen werd.'

Dat de R.O. Vervolger vooruitgereden zijnde naar de opstandelingen eenige conversatie met hen had door middel van boden, de eerste van welke was Hendrik Oostwald Lange; de R.O. Vervolger en Assistent Landdrost een korten afstand den heuvel op hen te gemoet gegaan zijnde, beloofden de zesde gevangene en de zeven-en-veertigste en twee anderen dat zij zich zouden overgeven.

Dat echter daar geen hunner kwam, de R.O. Vervolger met zijne manschappen voorwaarts gingen tot binnen geweerschot van de opstandelingen en men toen hoorde roepen: 'zend uwe dragonders weg, wij zullen afkomen,' maar hierop antwoordde de R.O. Vervolger 'dat hij dat niet zou doen,' en daarop voorwaarts getrokken zijnde, legde een aantal opstandelingen neerzittende hunne geweren aan op de manschappen van den R.O. Vervolger, terwijl één hunner die aan de uiterste linkerzijde

stond, met zijn hoed wuifde zonder echter onder het algemeen geraas duidelijk de woorden te kunnen onderscheiden die hij sprak, maar die schenen te beteekenen dat de Burgers onder bevel van den R.O. Vervolger naar den eenen kant moesten gaan om hen in staat te stellen op de dragonders te schieten.

Dat kort te voren eenige personen gezien werden den berg te paard bestijgende aan de linkerkant, en zich aangesloten hebbende bij de opstandelingen, kwamen sommigen hunner, namelijk, de zesde, elfde, veertiende, zeventiende en vijf-en-twintigste gevangenen en ook de vijftiende, zestiende, een-en-twintigste, twee-en-twintigste, drie-en-twintigste, vier-en-twintigste, acht-en-twintigste, een-en-dertigste, twee-en-dertigste, drie-en-dertigste, negen-en-dertigste en zeven-en-veertigste gevangenen, genaamd Willem Frederik Kruger, Nicolaas Balthazar Prinslo, Hendrik Pieter Klopper, Petrus Laurens Erasmus, Hendrik Andries Gustavus van der Nest, Christoffel Rudolph Botha, Johannes Bronkhorst, Thomas Andries Drijer, Willem Jacobus Prinslo, Johannes Prinslo, Cornelis van der Nest, Philip Rudolph Botha, Jacobus Marthinus Klopper, Johannes Frederik Botha, Joachim Johannes Prinslo, Willem Andries Nel, Klaas Prinslo en Willem Prinslo, dadelijk den berg af, huune wapenen neergeworpen hebbende en op hunne knieën neervallende smeekten zij om vergiffenis, en zeiden tegelijkertijd dat Cornelis Faber (de derde gevangene) onder hen waren die aangekomen waren en teruggekomen waren van het Kaffer opperhoofd Gaika met het bericht dat de Kaffers zich niet bij hen zouden aansluiten.

Dat daar de zon nu ondergegaan was en er niet meer rebellen kwamen om zich over te geven, de R.O. Vervolger zijne manschappen gelastte terug te keeren naar de plaats van Willem van Aard en hij liet de rebellen die zich overgegeven hadden toe om eerst onder de andere burgers te gaan, de achterhoede echter leidende met de dragonders, maar later na hunne aankomst op de plaats van Willem van Aard werden zij door den R.O. Vervolger opgesloten met uitzondering van Joachim Prinslo en Johannes Frederik Botha, die naar het oordeel van den R.O. Vervolger na ondervraging op de plaats, het minst schuldig waren en bij zond hen uit om de overige rebellen op te zoeken en hen te waarschuwen dat zij uiteen moesten gaan en naar huis terugkeeren; de R.O. Vervolger de bovengenoemde personen in bewaring gezonden hebbende naar de Drostdij, met den eerste gevangene Hendrik Frederik Prinslo, die na het vinden van zijn bovengenoemden brief gevangen genomen werd op 13 November l.l., op de plaats van zijn vader Marthinus Prinslo door eenige dragonders onder bevel van Kapitein Andrews.

Dat de R.O. Vervolger goedkeuring verzocht hebbende van de gevangenneming van al de bovengenoemde personen van de Commissie van Rondgang die toen in de Drostdij was, genoemd verzoek eerst in beraad genomen werd, maar daar de

Commissie, later, na ontvangst van den brief van het Gouvernement op 27 November l.l. waarin de aanstelling van deze Speciale Commissie aangekondigd werd, verklaarde dat zij het verzoek niet kon toestaan, legde de R.O. Vervolger zijn voorloopig onderzoek voor vervat in de Notulen van genoemde Commissie van Rondgang, en verzocht eene beslissing op zijn bovengenoemd verzoek, waarna de gevraagde goedkeuring van de gevangenneming van genoemde personen verleend werd, en daarop latere bevelschriften van gevangenneming tegen de andere gevangenen en verweerders, door deze Achtbare Speciale Commissie, en daar de R.O. Vervolger ook belast was met de vervolging van alle personen medeplichtig aan dezen opstand, hetzij zij inwoners waren van dit district of van Graaff-Reinet, werd het gerechtelijk onderzoek in deze zaak op 16 December l.l. begonnen en van dag tot dag voortgezet met het gevolg dat op Besluit van deze Achtbare Commissie, gedateerd den 15den dezer, het onderzoek gesloten verklaard werd, terwijl in den loop van het onderzoek, een der verweerders, namelijk Petrus Johannes Fourie, Louis' zoon, vrijgesproken werd door een bepaalde uitspraak en sommige gevangenen werden voorloopig in vrijheid gesteld onder belofte door handteekening en woord, dat zij de Drostdij niet zouden verlaten vóór latere beslissing en ook dat zij in het Hof of in de gevangenis zouden verschijnen, wanneer het gevorderd werd, *sub poena confessi et convicti*, welke personen alzoo voorloopig ontslagen van gevangenzetting maar niet van vervolging, de R.O. Vervolger aan het hoofd van dezen Eisch beschreven heeft als *Verweerders en Gearresteerden.*

Dat het nu gebleken is uit het gerechtelijk onderzoek in deze zaak en uit de vrijwillige bekentenissen der verschillende gevangenen en verweerders en ook uit de andere documenten hierbij gevoegd, dat het begin, de voorzetting en het einde van dezen gewapenden opstand, zoowel als de deelneming er aan door de gevangenen en verweerders, op de volgende wijze plaats had:-

Dat kort na de sluiting van de laatste zitting van de Commissie van Rondgang in de Drostdij te Graaff-Reinet, Philip Opperman, de Veldkornet te Baviaans Rivier, van Pieter Bezuidenhout, Gerrit's zoon, den vijf-en-veertigsten gevangene vernam ‘dat hij van zijne schoonzuster de vrouw van Adriaan Engelbrecht, den achtsten gevangene, gehoord had op de plaats van zijn schoonvader Diederik Geere, dat eenige personen in Tarka naar Kafferland gegaan waren om de Kaffers op te stoken om de troepen te bevechten, welke personen waren wijlen Johannes Bezuidenhout, Cornelis Johannes Faber, Frans Marais, en Adriaan Engelbrecht (de derde, zevende en achtste gevangenen) vergezeld van twee anderen.’ Op dit rapport ging genoemd veldkornet Philip Opperman onmiddellijk naar Graaff-Reinet om den Landdrost Stockenstrom mede te deelen wat hij vernomen had, op weg ontmoette hij Willem Prinslo, den zeven-en-veertigsten gevangene, die van

Bruintjes Hoogte terug kwam waar er godsdienst oefening had plaats gehad in het huis van Barend de Klerk, Heemraad van het district Uitenhage en in een gesprek met hem vertelde hij hem het vreemde nieuws dat hij gehoord had van genoemden G.P. Bezuidenhout, waarop genoemde Willem Prinslo antwoordde dat hij ook iets dergelijks gehoord had en dat hij, de Veldkornet, beschouwd werd als de oorzaak van den dood van Frederik Bezuidenhout (die doodgeschoten was door troepen die gezonden waren om hem gevangen te nemen, maar tegen wie hij gewapenden weerstand bood en bij wiens begrafenis zijn broeder Johannes Bezuidenhout, nu ook overleden, in de sterkste bewoordingen zijn voornemen uitgesproken had om den dood van zijn broeder te wreken en dat hij Willem Prinslo geen stuiver zou willen geven voor zijn leven of voor het leven van zijne vrouw en kinderen; waarop genoemde Veldkornet zijne reis voortgezet hebbende naar Graaff-Reinet, zijn vrouw en kinderen ook daarheen zond en in een brief vertrouwde hij zijn werk toe aan Willem Frederik Kruger (den zesden gevangene) die dat werk op zich genomen hebbende, van dien tijd af ageerde als Provisioneel Veldkornet van Baviaans Rivier.

Dat omtrent denzelfden tijd in de maand October l.l., kort na het vertrek van de laatste Commissie van Rondgang van het dorp Graaff-Reinet, Stephanus Johannes van Wijk, Veldkornet van Tarka, van Daniel Ouwkamp vernam onder belofte van geheimhouding, dat er een opstandige beweging aan den gang was in Tarka tengevolge van den dood van bovengenoemden Frederik Bezuidenhout; op welk rapport genoemde Veldkornet Van Wijk, gereden zijnde naar wijlen Johannes Bezuidenhout, die met Cornelis T. Faber (den derden gevangene) eenigen tijd lang geweest was op de plaats van Diederik Johannes Muller, zeide laatstgenoemde aan hem onmiddellijk na zijne aankomst aldaar, dat Johannes Bezuidenhout zeer ontevreden was over den dood van zijn broeder Frederik en dat hij, D.J. Muller, slechte gevolgen vreesde, omdat Cornelis Faber (de derde gevangene) toen waarschijnlijk in Kafferland was, ofschoon hij, Muller, dat niet kon bewijzen.

Dat Veldkornet Van Wijk, genoemden Johannes Bezuidenhout liet halen en met hem afzonderlijk gesproken hebbende over de zaak, erkende Bezuidenhout zijne ontevredenheid over den dood van zijn broeder, die naar zijn gevoelen onschuldig doodgeschoten was, en hij zeide tegelijkertijd dat hij dat niet zou verdragen en ook dat hij gehoord had dat hij zelf en zijn zwager C. Faber (de derde gevangene) ook zouden gevangen genomen worden; verder zeide hij dat hij Veldkornet Opperman als de oorzaak beschouwde van den dood van zijn broeder Frederik door valsche rapporten, en hij noemde ook den Landdrost Stockenstrom als een der oorzaken; met betrekking tot dit alles, deed Veldkornet Van Wijk zijn best, door hem naar waarheid mee te deelen wat er plaats gehad had ten opzichte van zijn broeder Frederik, om hem van zijne

dwaling terug te brengen en hem over te halen om, als hij zich hierdoor gegriefd gevoelde, met die grieven op behoorlijke wijze naar de behoorlijke plaats te gaan; genoemd Veldkornet slaagde in zooverre dat Bezuidenhout toestemde eene petitie te laten opstellen met voorkennis en advies van den Veldkornet, door Barend Bester en Stephanus Cornelis Bothma (den tweeden gevangene), maar dit voornemen werd niet ten uitvoer gelegd, omdat Barend Bester wegens verkeerde voorzichtigheid dat niet wilde doen en Johannes Bezuidenhout schijnt ook van plan veranderd te zijn, zonder dat het blijkt welke gedragslijn de tweede gevangene in dit opzicht heeft gevolgd, maar daar hij toen medeplichtig was aan de misdadige samenzwering om opstand te maken, is het meer dan waarschijnlijk dat hij geene hulp zal verleend hebben om een maatregel te nemen waardoor de vrede van het land bewaard zou zijn gebleven; op dezelfde wijze als de vroegere pogingen van Gerrit Pieter Bezuidenhout, senior, ook een broeder van wijlen Frederik Bezuidenhout, om een petitie in te zenden met betrekking tot den dood van laatstgenoemden, verijdeld werden door het ontwijkend of weifelend antwoord van George Frederik Geere.

Dat de Veldkornet Van Wijk, zijn welwillend doel niet kunnende bereiken, en Johannes Bezuidenhout hem meegedeeld hebbende dat hij niet geneigd was langer in zijn district te blijven maar van plan was naar Nieuwveld te verhuizen, Diederik Johannes Muller wiens goedgezinde gevoelens hij opmerkte, verzocht om als hij weer geruchten van opstand hoorde of bewijzen ervan kreeg, hem den Veldkornet onmiddellijk bericht ervan te geven; waarna hij vertrok en Willem van Heerden, den Veldkornet van het district gelegen nabij Achter Sneeuwberg, gewaarschuwd hebbende op zijne hoede te zijn, deelde hij mede wat hij gehoord had aan den Assistent Landdrost van Graaff-Reinet, den heer J.F. van de Graaff, woonachtig te Cradock, ten einde dat de noodige maatregelen genomen zouden worden voor de bewaring van de rust in die streeken.

Dat intusschen, omtrent denzelfden tijd tegen het einde van October l.l., de eerste gevangene naar de plaats kwam van Diederik Johannes Muller waar hij Johannes Bezuidenhout te voren gezien had; hij sprak op zulke wijze dat het duidelijk bleek dat het zijn voornemen was om genoemden Bezuidenhout behulpzaam te zijn in zijn wraakzuchtige gevoelens en hem aan te sporen tot daden van geweld; en daarna weggereden zijnde met wijlen Johannes Bezuidenhout naar den tweeden gevangene, waar na een gesprek met drie of vier Kaffers die toen op die plaats waren, maakten zij onder elkander een plan van een gewapenden opstand, het doel waarvan niets minder was dan het aanvallen en wegjagen van Zijner Majesteit's troepen die langs de Groote Visch Rivier gestationeerd waren om de grenzen dezer Kolonie te bewaken en te beveiligen, tengevolge waarvan, de derde gevangene gezonden

werd door wijlen Johannes Bezuidenhout (aan wien een der bovengenoemde Kaffers gevraagd had, waarom een Christen niet gekomen was om met hunne kapiteins over de zaak te spreken) naar Kafferland met een boodschap, die de derde gevangene vrijwillig op zich nam over te brengen aan de verschillende kapiteins van de Kaffer natie en vooral aan het opperhoofd Gaika, ten einde hulp en ondersteuning te vragen in den voorgenomen opstand tegen Zijne Majesteit's troepen en hun hulp uit te lokken door beloften niet alleen van kleinigheden waarvan die barbaren houden, maar ook van het vee behoorende aan de troepen en de vreedzame inwoners, die aan hun eed en plicht getrouw bleven en van het Zuurveld district waaruit de Kaffers vier jaren geleden gedreven waren met zooveel moeite en kosten en ter bevordering van den voorspoed van de welgezinde inwoners der Kolonie, welke boodschap overgebracht werd door den derden gevangene, geheel en al in overeenkomst met zijne voornemens, en die op zijn reis vergezeld was door de zevende en achtste gevangenen, zoodat het evenmin aan hem, den derden gevangene als aan hen die hem gezonden hebben toe te schrijven is, dat het bezoek geen beter succes heeft gehad.

Dat de eerste gevangene daarop naar huis terugkeerde, waar hij eenige dagen bleef en op 9 November l.l. weer naar de plaats reed van bovengenoemden Diederik Johannes Muller, waar wijlen Johannes Bezuidenhout en de derde gevangene nog waren, toen na de aankomst van den eersten gevangene, met den vierden gevangene, zij dadelijk den tweeden gevangene lieten halen, die ook kwam, den negenden gevangene met zich brengende; daarop gingen zij voort met de uitvoering van hun voorgenomen plan, met welk doel een brief opgesteld en geadresseerd werd aan Jacobus Kruger, senior, waarin de voorgenomen opstand bekend gemaakt werd, en de samenwerking verzocht werd van genoemden Jacobus Kruger, welke brief, hierbij gevoegd (sub L.D.) volgens de verklaring van wijlen Johannes Bezuidenhout en van den eersten gevangene, geschreven was door den tweeden gevangene met voorkennis van den vierden gevangene, en die brief werd daarop onderteekend, in de tegenwoordigheid van de tweede, vierde en negende gevangenen, door den eersten gevangene, en werd toen door laatstgenoemden gegeven aan Johannes Christiaan Muller om besteld te worden, met mondelingsch bevel dat hij dien brief persoonlijk moest overhandigen aan genoemden Jacobus Kruger en tegelijkertijd aan hem moest zeggen dat nadat hij hem gelezen had in zijne (Muller's) tegenwoordigheid, hij hem moest verbranden, en genoemde Muller den brief ontvangen hebbende, reed er mee weg, maar op advies van zijn broeder Diederik Johannes Muller, overhandigde hij hem aan den Veldkornet Stephanus Johannes van Wijk, die hem dadelijk bracht naar den Assistent Landdrost Van de Graaff, en laatstgenoemde zond een afschrift er van aan Kapitein Andrews, een ander afschrift aan Majoor Fraser, Assistent Landdrost van het district,

en den oorspronkelijken brief aan den heer A. Stockenstrom, den Landdrost van Graaff-Reinet en tegelijkertijd zond hij een bevel aan den Veldkornet Philippus Albertus Opperman te Baviaans Rivier, om zijne manschappen op te roepen, welk bevel in handen kwam van den zesden gevangene die, zooals reeds gezegd is, aangesteld was door genoemden P.A. Opperman toen hij vluchtte, als Provisioneel Veldkornet in zijne plaats.

Dat tengevolge van deze ontdekking, de eerste gevangene in hechtenis genomen zijnde, de andere samenzweerders, ofschoon nu beroofd van een hunner aanvoerders, zoo niet van den voornaamsten aanstoker, toch getrouw hun plan voortzetten, maatregelen namen om dat plan onmiddellijk ten uitvoer te leggen, met welk doel de derde gevangene voor de tweede maal naar Kafferland gezonden werd, waarheen hij diensvolgens weer ging, met zich nemende den zevenden gevangene en den nog voortvluchtigen Volkert Delport en Willem Prinslo, ten einde de hulp in te roepen van de Kaffers en hen aan te sporen zich te haasten met welke hulp de samenzweerders reden hadden zich te vleien.

Dat op 12 November l.l. een publieke kennisgeving uitgevaardigd zijnde door den vijfden gevangene, zooals hij zeide, op bevel van wijlen Johannes Bezuidenhout, met het doel die kennisgeving van huis tot huis te zenden in het Tarka district, waarin hunne onderhandeling met de Kaffers omtrent een vijandigen aanval op het Gouvernement openlijk uitgesproken werd en zelfs voorgesteld werd als eene zaak die overeengekomen was, en waarin de inwoners uitgenoodigd werden hunne hulp daarbij te verleenen, N.B. op grond van het Heilig Evangelie, en op denzelfden dag vertrok wijlen Johannes Bezuidenhout met den tweeden, vijfden en negenden gevangene naar Baviaans Rivier, waarheen ook de vierde gevangene ging, die met den eersten gevangene in het begin en ook na zijne gevangenneming gebruikt was om zoovele personen als hij kon bijeen te brengen onder bevel van wijlen Johannes Bezuidenhout, om zoo zijne volgelingen te vermeerderen.

Dat de omstandigheid van het bijeenkomen van personen op de plaats van Daniel Erasmus zeer dienstig zijnde bij het ten uitvoer leggen van bovengenoemd voornemen, kommandeerde de zesde gevangene, nadat hij in bezit gekomen was van het bevel van den Assistent Landdrost Van de Graaff aan den Veldkornet P.A. Opperman, diezelfde mannen, zoowel door bevelen in geschrifte als door mondelingsche boodschappen, zooals zij ter goeder trouw dachten, en daar de vijfde gevangene toen misschien nog van plan was uit te zien naar de Kaffers, aan welke personen alzoo vergaderd, de zesde gevangene bovengenoemd bevel van den Assistent Landdrost voorlas, en hij vroeg hen hoe zij gezind waren en zeide *dat hij met het Gouvernement was*, waarop zij allen antwoordden dat zij met het Gouvernement waren en dus met hem, zeide de vierde gevangene, die ofschoon niet gekommandeerd toch

daar was, eerst en daarna een ander, die onbekend is, *dat hij niet met het Gouvernement was*, tegelijkertijd eenige grieven noemende, en daar de vierde gevangene deze verklaring niet kon ontkennen, trachtte hij haar toe te schrijven aan een misverstand bij het lezen van genoemden brief, maar dat duidelijk bleek een ijdel voorwendsel te zijn ontbloot van alle waarschijnlijkheid en dat de genoemde vijandige verklaring niets anders was dan een gevolg van zijn medeplichtigheid aan de voorgenomen en thans ten uitvoer gelegde samenzwering voor een opstand.

Dat de zesde gevangene daarop zijne manschappen liet vertrekken met bevel om den volgenden dag weer bijeen te komen, dienzelfden avond werd hij ontboden in naam van Nicolaas Balthazar Prinslo (den elfden gevangene) die intusschen, nadat zijn broeder (de eerste gevangene) gevangen genomen was, over den berg gereden was, vergezeld van H.P. Klopper, H. zoon, (den veertienden gevangene) naar de plaats van den zesden gevangene, door P. Erasmus (den zes-en-veertigsten gevangene) die op weg de boodschap ontvangen had van Hendrik Andries Gustavus van der Nest (den achttienden gevangene) toen de zesde tegelijkertijd van de gevangenneming van den eersten gevangene hoorde en verzocht de bevolking uit den hoek te kommandeeren, zond de zesde gevangene hieraan gehoorzamende, Gerrit Bezuidenhout, senior, die daar was gehoorzamende een bevel in geschrifte, om hen die reeds gekommandeerd waren zoowel als anderen aan te zeggen dat zij naar hem moesten komen, waarna de zesde gevangene, naar huis gereden zijnde, wijlen Johannes Bezuidenhout daar vond met zijne medeplichtigen, waarop het plan dadelijk gemaakt werd om gewapend te gaan naar de plaats van Willem van Aard en daar de loslating te eischen van den eersten gevangene van Kapitein Andrews en in geval van weigering zijn post aan te vallen en te nemen, terwijl Johannes Bezuidenhout niet langer een geheim maakte van zijn vijandig voornemen, of van de redenen waarom hij den derden gevangene en zijne medereizigers naar Kafferland gezonden had; verder dreigende allen die hem niet behulpzaam waren, vijandig te behandelen en dat hij hunne vrouwen en kinderen en al hun eigendom zou opgeven om door de Kaffers geplunderd en vermoord te worden.

Dat de zesde gevangene dadelijk het oor leenende aan het voorstel van wijlen Johannes Bezuidenhout en zoowel zijn plicht als Provisioneel Veldkornet geheel uit het oog verliezende, als de middelen die hij in die capaciteit in zijne macht had om het kwaad te stuiten, zijne manschappen bijeenbracht, met wie en met de anderen die zich op weg bij hem aansloten, nadat hij zich onder bevel gesteld had van genoemden Johannes Bezuidenhout, hij op 14 November l.l. naar genoemden Post trok van Kapitein Andrews, en daar aangekomen zijnde, werd een Hottentot eerst gezonden om te vragen om de in vrijheid stelling van den eersten gevangene, die teruggezonden werd met een boodschap van Majoor Fraser, den

Assistent Landdrost, die daar bij het aanbreken van den dag aangekomen was, dat een van de inwoners zelf moest komen om met hen te spreken; de elfde gevangene werd daarop gezonden naar genoemden Assistent Landdrost, van wien genoemde elfde gevangene op zeer koele en onbeschaamde wijze de onmiddellijke loslating van den eersten gevangene eischte, maar hij werd teruggezonden met een weigerend antwoord, waarna de zeventiende gevangene naar den Post ging met dezelfde boodschap, die hij op meer betamelijke wijze overbracht, en hij verzocht den Kommandant Nel, die ook daar was, om met hem naar de opstandelingen te rijden die met hem wilden spreken, waarop genoemde Willem Nel, verlof gekregen hebbende van den Assistent Landdrost, naar de opstandelingen ging, door wie hij gevraagd werd naar de reden waarom de eerste gevangene in hechtenis genomen was, waarop Veld Kommandant Nel slechts in algemeene bewoordingen antwoordde dat als hij niets verkeerds gedaan had hij niets te vreezen had, waarop de vierde gevangene zeide dat hij vernomen had dat hij ook gevangen genomen zou worden, waarop genoemde Willem Nel antwoordde dat als hij niets kwaads gedaan had, hij dat niet behoefde te vreezen, waarop de vierde gevangene antwoordde ‘dat de eerste gevangene moest uitgeleverd worden aan hen (de gewapende opstandelingen) en dat als het bleek dat hij iets verkeerds gedaan had, zij hem weer zouden overgeven’; terwijl wijlen Johannes Bezuidenhout van Kommandant Nel vorderde dat hij de inwoners van het district Uitenhage moest oproepen om zich bij hen te komen aansluiten, hetgeen genoemde Willem Nel terstond weigerde te doen en hij ging toen zitten bij den zesden gevangene, ten einde hem overtehalen om met den Assistent Landdrost, Majoor Fraser, te gaan spreken, waarop de zesde gevangene ofschoon in het eerst eenigszins bevreesd, toestemde en op weg daarheen met Kommandant Nel met dat doel, werd hij teruggehaald door genoemden Bezuidenhout en eenige anderen, Bezuidenhout zeggende dat hij, de zesde gevangene, geen stap van hem moest gaan, gedurende welk gesprek zeide de vierde gevangene onder anderen aan Willem Nel, in de volgende of dergelijke woorden: ‘*Ik zal u schieten of gij zult mij schieten*,’ terwijl wijlen Johannes Bezuidenhout zeer hevige uitdrukkingen gebruikte omtrent den dood van zijn broeder en volstrekt niet het oor wilde leenen aan de waarschuwingen hem gegeven, maar hij schold zelfs Kommandant Nel als een verrader, zeggende dat hij een jaarlijksch salaris daarvoor kreeg, zoodat Veld Kommandant Nel, geen verdere kans ziende om iets goeds uitterichten met de rebellen, op het punt stond om weg te rijden, maar hierin werd hij eerst verhinderd door Johannes Bezuidenhout en den vierden gevangene, een hunner hield zijn paard bij den toom en de ander hield Willem Nel zelf bij zijn arm, en eindelijk niet kunnende weg komen op eenige andere wijze dan onder belofte van te zullen terugkomen; de negentiende gevangene vorderde zelfs een eed van hem ter bevestiging van zijne belofte, maar hierop sloeg genoemde Willem Nel geen acht.

Dat zoodra Veld Kommandant Nel vertrokken was, Johannes Bezuidenhout de opstandelingen een kring liet vormen, binnen welken de zesde gevangene een plechtigen eed aflegde, God's heiligen naam aanroepende, dat zij aan elkander getrouw zouden zijn en elkander niet zouden verlaten, met welken eed de anderen instemden, sommigen zeiden *Ja* en anderen namen hunne hoeden af, terwijl sommigen noch *Ja* zeiden noch hunne hoeden afnamen, maar zwijgend deze godslasterlijke plechtigheid aanstaarden; na het zweren van dezen eed werd de vijfde gevangene naar het district Zwagershoek gezonden en de tiende gevangene naar Bruintjes Hoogte, met bevel om meer mannen bijeen te brengen uit die beide districten ten einde den opstandigen troep te versterken, beide deze gevangenen volbrachten deze taak zoo goed zij konden, maar elk op verschillende wijze, de tiende gevangene door mondelingsche boodschappen waarin hij de bevolking op de meest indrukwekkende wijze het gevaar voor oogen hield waaraan zij zich blootstelden, door weigering, van vermoord en geplunderd te worden door de Kaffers die elk oogenblik verwacht werden, om hen zoo overtehalen om mee te werken aan het doel van de hoofden der rebellen, maar al deze uitnoodigingen bleken echter vruchteloos te zijn, waar hij ook aanzoek deed, terwijl de vijfde gevangene op weg naar Zwagershoek een briefschreef (hierbij gevoegd Sub. L.L. 4) aan Abraham Karel Greyling, den Veldkornet van het district, van hem vorderende dat hij zijne manschappen moest oproepen tegen de Engelsche troepen en onder dezen brief plaatste de vijfde gevangene de namen van den zesden gevangene en van wijlen Johannes Bezuidenhout, hetgeen hij volgens zijne bekentenis op last van laatstgenoemden deed, maar in elk geval zonder voorkennis of toestemming van eerstgenoemden, en met dezen brief ging hij naar genoemden Veldkornet Greyling, om, zooals hij daarin schreef, den Veldkornet een mondelingsche explicatie te geven van de zaak en *zijn volk aan hunne rechten te helpen*, waaruit men niets anders verstaan kan dan dat hij, de vijfde gevangene, die mannen, behoorlijk toegerust zou leiden naar de plaats waar de andere rebellen waren, welk voornemen geheel en al mislukte, daar de Veldkornet Greyling getrouw aan zijn eed en plicht niet alleen het verzoek weerstond en zelfs de misdadigheid van zijn gedrag aan den vijfden gevangene voorhield, maar ook zijn volk waarschuwde zich niet te laten verleiden, en zoo zijn district rustig hield en door zes van de mannen onder zijn bevel toetelaten naar de rebellen te gaan om informatie in te winnen, was hij oorzaak dat de dertigste en zes-en-veertigste gevangenen (Hendrik Johannes Liebenberg en Pieter Rasmus Erasmus) zich afscheidden van den opstandigen troep.

Dat terwijl dit alles plaats had, de tweede gevangene dadelijk na het vertrek der rebellen, zich bezig hield met het schrijven van verschillende brieven ten einde de opstandelingen te versterken, en ook een verzoek zond op 12 November aan den Veldkornet A.

E. Greyling om mannen te kommandeeren, in welk verzoek het misdadig doel van zulk een kommando duidelijk erkend werd, en op 13 November zond hij dergelijke verzoeken aan Christiaan Muller, Arnoldus de Beer en Zacharias de Beer en eindelijk nog een verzoek (maar zonder datum) waarin hij Joseph Thomas, P.A. van der Merwe, Gerrit van der Merwe, G. zoon, Gerrit van der Merwe, J. zoon en Gerrit Engelbrecht gelastte tegenwoordig te zijn op de plaats van den vierden gevangene; alle welke verzoeken (hierbij gevoegd Sub. L.L. 1, 2, 3) onderteekend waren met den naam van Johannes Bezuidenhout door den tweeden gevangene, maar zij hadden geene andere gevolgen dan dat de personen daarin verzocht getrouw bleven aan hun plicht en op hunne hoede waren, met uitzondering alleen van den dertienden gevangene die in den eersten der drie brieven gelast werd, *op den* 14*den tegenwoordig te zijn zonder eenige tegenspraak*, dat onwettig en voor een misdadig doel gedaan verzoek gehoorzaamde zonder zelfs zijn Veldkornet te raadplegen en dus zich aansloot bij het opstandige Kommando.

Dat op genoemden 14den November l.l. de Veld Kommandant Nel teruggekeerd zijnde naar den Assistent Landdrost en hem verslag gegeven hebbende van hetgeen hij ondervonden had, er toen niets verder plaats had, uitgenomen dat de rebellen een kleinen Hottentot naar Majoor Fraser zonden en hem lieten weten dat zij zouden rijden naar eene plaats waar er gras was voor hunne paarden, waarna zij door de Groote Visch Rivier reden over de plaats van Louw Erasmus en daar afzaalden buiten de grenzen der Kolonie.

Dat op den volgenden dag, den 15den November, de Assistent Landdrost, Majoor Fraser, verscheidene boodschappen naar de rebellen zond om hen te waarschuwen tot hun plicht terug te keeren, hun eerst eene kennisgeving in geschrifte gezonden hebbende, de inhoud waarvan blijken zal uit het document hierbij gevoegd Sub. L.E., en daarna ten einde aan hunne begeerte te voldoen om de reden te weten van de gevangenneming van den eersten gevangene, zond hij hun een afschrift van den brief door hem onderteekend, gedateerd 9 November, na de lezing waarvan vele rebellen verbaasd stonden, en naar het scheen de misdadigheid begonnen in te zien van den stap waartoe zij gebracht waren; terwijl wijlen Johannes Bezuidenhout en de vierde gevangene trachtten de gewetens van hunne volgelingen tot rust te brengen, door te zeggen dat zij durfden zweren dat die brief niet *geschreven* was door den eersten gevangene, welke uitdrukking een geveinsde verdraaiing was van de waarheid, daar zij zeer goed wisten dat de tweede gevangene den brief geschreven had maar dat de eerste gevangene hem gedicteerd, *onderteekend* en verzonden had.

Dat intusschen na deze mededeeling van Majoor Fraser, een antwoord geschreven werd door den dertienden gevangene op

advies van wijlen Johannes Bezuidenhout en van den vierden en zesden gevangene, welk antwoord niet alleen zeide ‘dat de eerste gevangene niet verder moest gezonden worden en dat zij verder zouden overeenkomen na verloop van vier dagen’ maar ook dit dreigend toevoegsel bevatte ‘dat zij hoopten dat zij niet tot iets anders zouden gedwongen worden,’ en na dezen dienst bewezen te hebben keerde de dertiende gevangene weer terug naar huis.

Dat terwijl bovengenoemde F. Fouchon bij de rebellen was met de boodschap van Majoor Fraser, Hermanus Potgieter ook daar kwam, gezonden zijnde door den Assistent Landdrost J.F. van de Graaff, met een uitnoodiging in geschrifte gedateerd 14 November, waarin, op dezelfde wijze als in de waarschuwing in geschrifte hem den vorigen dag toegezonden door den Landdrost Stockenstrom (maar die niet verder schijnt gekomen te zijn dan de plaats van - Jordaan en die niet meer gezien werd nadat de tweede gevangene voorbij die plaats was gegaan) hij de rebellen aanraadde en waarschuwde van hunne ongehoorde en misdadige maatregelen af te zien, maar die geene betere gevolgen had dan dat de rebellen den Assistent Landdrost Van de Graaff bedankten, in een geschreven antwoord, voor zijn vaderlijke zorg, maar nog onder voorwendsel dat zij niet wisten dat de eerste gevangene schuldig was aan het schrijven van zulk een brief als waarvan hij beschuldigd werd, drongen zij aan op zijne in vrijheid stelling, onder een (voorgewende) belofte dat zij zelven hem brengen zouden om zich te verantwoorden wegens zijn gedrag voor zijn beschuldiger, en bij het zenden van dit antwoord gaven zij tegelijkertijd aan Hermanus Potgieter een mondelingsche boodschap aan den Assistent Landdrost Van de Graaff, hem verzoekende naar hen te komen; terwijl de vierde gevangene gekomen zijnde naar de plaats van Willem van Aardt, genoemden Hermanus Potgieter dwong ook naar Majoor Fraser te gaan en de vaste begeerte der rebellen te herhalen dat de eerste gevangene moest losgelaten worden en Hermanus Potgieter dit gedaan hebbende, keerde naar den Assistent Landdrost Van de Graaff terug met het antwoord der rebellen, maar zonder hen te kunnen vleien met zijne komst, daar hij hem integendeel gezegd had dat het eenige van dien aard dat hij belooven kon was dat als zij drie van hun gezelschap wilden zenden naar eene bepaalde plaats, bij voorbeeld naar Van Stadens Dam, hij hen daar zou kunnen ontmoeten welke bijeenkomst echter niet plaats had; terwijl de pogingen zoowel van genoemden Assistent Landdrost als van Veldkornet Van Wijk, om den tweeden gevangene tot zijn plicht terug te brengen en door middel van hem een gunstigen invloed uitteoefenen op de gemoederen der andere rebellen, vruchteloos bleken; de tweede gevangene niettegenstaande dat hij het Tarka district gedurig op en af reed achtte het niet noodig naar genoemden Assistent Landdrost te gaan, ofschoon hij dit aan

den Veldkornet beloofd had, geene van welke beloften hij nakwam; genoemde tweede gevangene slechts een brief zonder datum aan den Veldkornet geschreven hebbende van geheimzinnigen inhoud, uit welken brief, zoowel als uit het geheel gedrag van den tweeden gevangene, het duidelijk bleek dat zijne woorden en daden volstrekt niet overeenstemmen.

Dat op 10 November de rebellen, van wie intusschen de veertigste, een-en-veertigste, twee en-veertigstig en drie-en-veertigste verweerders en gearresteerden, *Theunis Theodorus Fourie*, *Christiaan Laurens Drijer*, *Frans Smit en Louis van Vuren*, zich hadden verwijderd onder voorwendsel van voedsel te gaan halen, van de plaats waar zij waren vertrokken naar een andere rustplaats ook gelegen aan de andere zijde van de Groote Visch Rivier genaamd Kwaggahoek Nek, van waar zij op den 17den terug trokken in drie afdeelingen naar Slachters Nek waar de vier-en-veertigste verweerder en gearresteerde, *Stephanus Grobbelaar*, die dien nacht op wacht was, van die gelegenheid gebruik maakte, terwijl de anderen sliepen, om zich te verwijderen en in het geheim naar huis te rijden.

Dat de R.O. Vervolger bij den Post van Kapitein Andrews aangekomen zijnde tegen den avond van den 16den November en alles vernomen hebbende wat tot hiertoe had plaats gehad, werden de rebellen eindelijk op den 17den na lang en vruchteloos gezocht te zijn, door verschillende patrouilles ontdekt, voor welk doel de Veld Kommandant Nel, de Burgers Jacobus Potgieter en Lodewijk Banes en bovengenoemde Frederik Fouchon werden gebruikt, gedeeltelijk te Slachters Nek en gedeeltelijk op weg daarheen, zooals reeds gezegd is in het begin van dezen Eisch, aan wie de waarschuwing in geschrifte van den R.O. Vervolger, hierbij gevoegd Sub L., - voorgelezen werd, maar met geen beter gevolg dan dat zij beloofden twee mannen den volgenden dag te zenden naar de plaats van Louw Erasmus om met de afgevaardigden van den R.O. Vervolger te spreken.

Dat op den 17den November, de zeven-en-veertigste verweerder een boodschap ontvangen hebbende van den zesden gevangene, die nu de gevolgen inziende van zijn onbehoorlijk gedrag en berouw hebbende ofschoon te laat, den genoemden zeven-en-veertigsten verweerder uitnoodigde hem te hulp te komen, die daaraan gehoor gevende en zoowel aan Johannes Bezuidenhout als aan de anderen de schadelijke gevolgen voor oogen gesteld hebbende die volgen moesten uit dezen opstand voor henzelven, hunne huisgezinnen en de geheele Kolonie, waarschuwde hij hen en raadde hen aan zich te onderwerpen, waarin hij gesteund werd door Louis Fourie die op verzoek van den veertigsten, een-en-veertigsten, twee-en-veertigsten en drie-en-veertigsten verweerder na hun terugkeer naar huis ook gegaan waren naar de opstandige bijeenkomst met dezelfde vreedzame bedoelingen; toen genoemde zeven-en-veertigste verweerder trachtte eenige schikkingen voor de rebellen te maken, ging hij met dat doel op den 18den November, vergezeld door den

acht-en-twintigsten verweerder naar den R.O. Vervolger op de plaats van Willem van Aard, met welk voorstel echter daar het geen onvoorwaardelijke overgave der rebellen bevatte, de R.O. Vervolger niet kon instemmen, maar verplicht was met zijne troepen uit te trekken om de rebellen te dwingen zich te onderwerpen, niettegenstaande dat zij een betere positie hadden ingenomen; en nadat verscheidene vriendschappelijke waarschuwingen geprobeerd waren, zooals meer uitvoerig beschreven in den aanvang van dezen Eisch, kwamen achttien af en gaven zich over aan den R.O. Vervolger terwijl de overigen vluchtten, verscheidenen van welke echter naar den Assistent Landdrost Van de Graaff gingen en verklaarden dat zij zich onderwierpen, aan wien ook de vierde gevangene zoowel in zijn eigen naam als in naam van de andere vluchtelingen den brief schreef gevoegd bij de beëedigde verklaring van genoemden Assistent Landdrost, hiernevens voorgelegd Sub L.R. 1.

Dat kort voor deze gedeeltelijke verstrooiing der rebellen, de derde gevangene met den zevenden gevangene en hunne nog vluchtende kameraden, den berg op kwamen en verslag gaven van hun tweede reis naar Kafferland aan wijlen Johannes Bezuidenhout, welk verslag zeer slecht berekend was om de hoofden van den opstand met vertrouwen te bezielen, daar het Kaffer opperhoofd Gaika, zooals nu blijkt uit de opheldering gegeven voor de commissie door zijn tolk, zonder eenige belofte te doen aan de afgevaardigde rebellen, die geene moeite spaarden, om hem overtehalen, hun wegzond met een boodschap dat als zij wilden vechten zij dat konden doen.

Dat de Landdrost van Graaff-Reinet, de heer A. Stockenstrom, met Kapitein Harding en vijftig man van het Kaapsch Regiment te paard, gezonden zijnde naar Tarka om de overige rebellen te achtervolgen, terugkeerde zonder hun te hebben gevonden, ten gevolge waarvan in den namiddag van den 24sten November, de Assistent Landdrost Majoor Fraser met een honderd man van het Kaapsch Regiment en Kommandant Willem Nel met twee-en-twintig gewapende burgers naar Baviaans Rivier trokken, waar nog dertig burgers uit het district Graaff-Reinet zich bij hen zouden aansluiten en twintig van dezen ontmoet hebbende, werd het echter meer raadzaam geacht hun naar huis te zenden en hunne paarden te nemen voor de soldaten van het Kaapsch Regiment.

Dat deze troepen in den nacht aangekomende zijnde op de plaats van Daniel Erasmus, Baviaans Rivier, bericht ontvingen dat de troep van wijlen Johannes Bezuidenhout met den derden gevangene, in de bosschen van de Baviaans Rivier waren, en het werd noodig geoordeeld een persoon te vinden om als bode te ageeren; met dit doel ging Kommandant Nel twee malen, eens alleen en eens met Majoor Fraser, naar de plaats van den zes-en-veertigsten verweerder, spraken aldaar met zijne vrouw en vroegen naar haren echtgenoot, die, ofschoon hij bij de rebellen geweest

was, hem bekend was als overigens een braaf man en zeer geschikt voor het doel; deze vrouw echter, in het eerst zeer verlegen zijnde, ontkende dat zij iets van haar echtgenoot wist, maar op de herhaalde belofte van Majoor Fraser dat als hij te voorschijn kwam en den gevraagden dienst deed, hij een groote kans zou hebben van die straf te ontsnappen die hij anders verdiend had voor zijne misdaad, antwoordde zij dat als zij haar echtgenoot vond zij hem zou zenden; ten gevolge hiervan kwam anderhalf uur later de vier-en-veertigste verweerder met den tienden gevangene naar Majoor Fraser, die hem daarop uitzond om den troep optezoeken, met instructies dat als hij hem vond hij niet moest zeggen dat hij bij Majoor Fraser geweest was, maar zich moest houden alsof hij nog tot de rebellen behoorde; welke taak genoemde vier-en-veertigste verweerder op zich genomen hebbende, vertrok hij op 25 November en keerde den volgenden dag terug met een rapport van de koers die Bezuidenhout en de derde gevangene genomen hadden, waarna de kommando in den avond verder de rivier optrok en korten tijd halt gehouden hebbende op de plaats van Jan de Lange, trokken zij verder naar Frans Labuscagne, waar zij omstreeks twee uur in den nacht aankwamen, en van daar vertrokken zij in den morgen van den 27sten en vonden sporen van wagens in de richting van de plaats van wijlen Johannes Bezuidenhout aan het boveneinde van de Baviaans Rivier, welke sporen zij volgden tot het vallen van den avond; op den 28sten volgde de kommando dezelfde sporen, en omstreeks den middag, vonden zij twee wagens nabij de rivier, nabij eene plaats genaamd Klipkraal, die echter de wagens bleken te zijn van Louw Bothma en van een persoon genaamd Botha.

Dat de kommando daarop een weinig verder getrokken zijnde naar de Groote Riet Vlei, de negende gevangene de eerste was die tot hen kwam, komende van Johannes Bezuidenhout en van den derden gevangene; en deze negende gevangene gearresteerd zijnde en onder toezicht geplaatst van een schildwacht, zeide toen dat de vijfde gevangene ook daar was, en dat hij, zoodra hij de kommando zag, zich afgescheiden had van de anderen en nu verder af bij de rivier stond; op deze informatie zond Majoor Fraser den Veldkornet Jan Durant en den zes-en-veertigsten verweerder die den vijfden gevangene vonden en met zich brachten, die toen ook onder toezicht geplaatst werd van een schildwacht op eenigen afstand van den negenden gevangene; en daar het gebleken was uit de afzonderlijke ondervraging van beiden dat zij het gezelschap van Bezuidenhout dien morgen gezien hadden bij den Winterberg, en dat zij den volgenden dag met vier wagens waarbij de tweede en derde gevangenen en hunne huisgezinnen waren, op dezelfde plaats moesten zijn waar de troepen nu waren, werd er een plan gemaakt door Majoor Fraser en Kommandant Nel met betrekking tot de plaats waar, en de wijze waarop, het overschot van den opstandigen troep overvallen en overmeesterd

zou worden; ten gevolge waarvan de kommando bij het aanbreken van den dag op den 29sten optrok, en omstreeks tien uur bij een kloof in den Winterberg aankwam, waardoor de wagens moesten passeeren en die beschouwd werd de beste plek te zijn om hen aftesnijden; maar gedurende dezen marsch had Majoor Fraser het ongeluk zijn arm te breken door een val van zijn paard, en het bevel over de troepen werd overgegeven aan Luitenant McInnes door wien, met Vaandrig McKay, de posities ingenomen werden waaromtrent Majoor Fraser en Kommandant Nel vroeger overeengekomen waren, en dat op zoodanige wijze dat zij niet konden opgemerkt worden door Bezuidenhout en zijn gezelschap; waarna de genoemde twee officieren de rivier op gingen met eene afdeeling der troepen, terwijl Kommandant Nel en zijne manschappen hooger op gestationeerd waren, met een sergeant en achttien man van het Kaapsch Regiment te paard, met bevel om de kloof te bezetten waar de wagens inkwamen; welk bevel gehoorzaamd zijnde nadat vier wagens de kloof ingereden waren, bij welke wagens wijlen Johannes Bezuidenhout, de tweede en derde gevangenen, hunne huisgezinnen, en die van den vijfden gevangene met hun vee, schapen, paarden, enz. waren, en uitgespannen hebbende binnen de bovengenoemde hinderlaag, werden zij alzoo omsingeld zonder iets ontdekt te hebben, waarna de tweede gevangene te voet en ongewapend, en de derde te paard en gewapend, gezien werden de rivier afkomende op de sporen der soldaten naar den hoek van den berg, waarna Luitenant McInnes en Vaandrig McKay zes man in de rivier plaatsten nabij den weg waar die twee verplicht waren te passeeren, terwijl de officieren eene positie innamen in een lijn met hen, maar bedekt door een afgrond.

Dat de tweede en derde gevangenen tot binnen dertig of veertig treden van de soldaten gekomen zijnde, laatstgenoemden bevolen werden op te staan, waarop Vaandrig McKay ook opgestaan zijnde, den tweeden en derden gevangene toeriep te staan, hetgeen ook door de soldaten herhaald werd, maar met geen ander gevolg dan dat de derde gevangene zoodra hij de soldaten zag, zijn paard omdraaide en wegreed op een galop, terwijl de tweede gevangene te voet wegliep; waarop Vaandrig McKay een schot gevuurd hebbende over het hoofd van den derden gevangene om hem te doen staan, maar toen hij niet gehoorzaamde, vuurden de soldaten vijf of zes schoten op hem, zonder hem echter te raken, waarop de derde gevangene van zijn paard steeg en neerknielende, zijn geweer op de soldaten richtende, waarop een hunner op hem schoot en hem wondde in de linker schouder, ten gevolge waarvan hij viel en gevangen genomen werd; terwijl de tweede gevangene, niettegenstaande dat verscheiden schoten op hem gedaan waren bleef vluchten, maar eindelijk in een holte geloopen zijnde, werd hij ingehaald door de mannen die hem achtervolgden en ook gevangen genomen met den derden gevangene.

Dat Johannes Bezuidenhout intusschen te paard gestegen zijnde

en gewapend met een geweer, langzaam naar een kleine kloof reed waar de soldaten te paard gestationeerd waren, vergezeld door zijne vrouw te voet, maar na omtrent honderd treden voortgegaan te zijn, keerde hij met zijne vrouw terug naar de wagens, waar hij van zijn paard steeg en niettegenstaande dat Luitenant McInnes met zijn hoed op zijn geweer hem wenkte om zich overtegeven, en niettegenstaande dat de Kommandant Willem Nel en de zes-en-veertigste verweerder riepen dat hij zich moest overgeven, kon hij niet besluiten om dat te doen, maar met wapenen in de hand, bleef hij weerstand bieden, daarbij bijgestaan door de twaalfde gevangene die ook gewapend zijnde met een geweer een ander geweer om haren echtgenoot overhandigde nadat hij het geweer dat hij had afgeschoten had en ook, niettegenstaande zij dit ontkent, vuurde zijzelve een schot, hetgeen de R.O. Vervolger meende te moeten erkennen, niet alleen omdat het positief beweerd wordt in sommige verklaringen, maar ook omdat het blijkt dat verscheidene schoten gevuurd werden van de zijde van Bezuidenhout zelfs nadat Luitenant McInnes het schieten aan zijnen kant had laten ophouden; het gevolg van dit alles was dat een der soldaten doodelijk gewond zijnde door Bezuidenhout door een schot loopers van de linker dij tot de linker borst en zijn linker arm gebroken, hijzelf ook gewond werd op zoodanige wijze door twee schoten dat eerst de soldaat en daarna genoemde Johannes Bezuidenhout weinige uren later stierven, terwijl zijne vrouw, de twaalfde gevangene en zijn zoon omtrent veertien jaren oud ook gewond werden; gedurende dit schieten gaven de vrouwen en kinderen van de tweede en vijfde gevangenen die bij de wagens waren, zich over, na toegeroepen te zijn door Kommandant Nel, zoodat op deze wijze de geheele vluchtende troep gevangen genomen werd; daarna werden de wagens in bezit genomen en de volgende ammunitie werd gevonden: tien geweeren en rifles, de grootste waarvan met loopers geladen waren, een zak kogels en loopers, drie blokken lood, acht groote oshoorns met de uiteinden afgezaagd en voorzien van stoppers allen vol kruit, vier bandelieren ook vol, en eenige knapzakken ook vol kruit, tezamen tusschen veertig en vijftig pond; terwijl nadat Bezuidenhout en zijn huisgezin gevangen genomen waren, de zevende gevangene, die tot op dien tijd ook een vluchteling was geweest, ook gevangen genomen werd door de burger kommando.

De R.O. Vervolger voert verder aan:

Dat hij het begin voortgang en afloop van dit ongelukkig voorval, beschreven hebbende aan dit Achtbaar Hof, hij thans zou overgaan tot het onderzoek van den aard der gepleegde misdaad en *of* en *in hoeverre* de verschillende gevangenen, verweerders en gearresteerden, schuldig waren.

Ten opzichte hiervan is de R.O. Vervolger van oordeel dat hij de misdaden in deze zaak gepleegd beschouwen moet als Hoogverraad, Schending van het Oppergezag, Opstand, Openbaar

geweld en Verstoring van de publieke vrede, aangaande welke misdaden de R.O. Vervolger, zonder in een uitvoerige beschrijving ervan te treden in al hare verschillende beteekenissen, alleen wenscht optemerken dat de eerstgenoemde, *Hoogverraad*, volgens de bepaling der Wetten beschouwd wordt gepleegd te worden door zich aan te sluiten bij de vijanden van den Staat met een vijandig voornemen tegen de veiligheid ervan, hetzij ondernomen met het doel om den Staat zelven geheel en al omver te werpen, of om eenig deel ervan te overmeesteren, of om de regeering van het land te verdrijven; het is voldoende als dit gepleegd wordt met een vijandig voornemen, zooals Blackstone zegt in zijne Commentaren op de Wetten van Engeland, Boek 4, Hfd. 6:

> *Indien iemand ten oorlog wapent tegen den Koning in zijn rijk*, terwijl aan den éénen kant om de misdaad van *Hoogverraad* te bewijzen, is het niet noodig te bewijzen dat iemand werkelijk onder wapenen was tegen den Staat, maar het is voldoende dat hij vijandelijkheden aangestookt heeft tegen den Staat, zoo aan den anderen kant door gevonden te worden in een gewapenden opstand, wordt de misdaad van Hoogverraad niet gepleegd, wanneer het niet blijkt dat hij deel genomen heeft aan het vijandelijke voornemen of samenzwering; en dit is het onderscheidend kenmerk tusschen de misdaad van Hoogverraad en die van Hoogmisdrijf of Gekwetste Majesteit; waaruit volgt dat een persoon schuldig kan zijn aan Hoogverraal, ofschoon hij niet onder wapenen was, door geschrifte, door onderhandeling met den vijand of door andere listige plannen vijanden zoekende om hen aantesporen hetzij binnenslands of buitenslands een aanval te doen op de veiligheid van het rijk, terwijl daarentegen iemand een medeplichtige kan zijn aan een gewapenden opstand en naarmate van de mate van zijn samenwerking kan hij schuldig zijn aan de misdaden van Gekwetste Majesteit, Openbaar Geweld (waaronder altijd verstaan wordt *geweld met wapenen* in onderscheiding van *privaat geweld* dat gepleegd wordt zonder wapenen) en verstoren van den openbaren vrede zonder daardoor in de verfoeielijke misdaad van Hoogverraad te vallen, ofschoon even onderworpen aan een zeer strikte verklaring der Wet.

Deze algemeene beginselen voorop gesteld hebbende, zal de R.O. Vervolger thans overgaan de misdaad te beschouwen van elk der personen in het bijzonder, opgenomen in dezen Eisch; ten opzichte waarvan de R.O. Vervolger van oordeel is dat de eerste vijf gevangenen werkelijk schuldig zijn aan de misdaad van *Hoogverraad*, zooals blijkt uit hunne eigene bekentenis en uit de documenten in de vervolging voorgelegd.

I. Ten opzichte van den eersten gevangene:-

1. Dat hij reeds vroeg plan moet gehad hebben om een gewapenden opstand tot stand te brengen, daar hij, toen hij naar de plaats van Diederik Johannes Muller kwam tegen het einde van October, 1815, onmiddellijk zijn voornemen uitsprak Johannes Bezuidenhout aantemoedigen in zijn wraakzuchtig doel, met betrekking tot het ongelukkig doodschieten van zijn broeder Frederik, en dit had dat gevolg dat Johannes Bezuidenhout die anders geen kans ziende om zijn doel te bereiken, reeds gereed was door hartzeer het district Tarka en Baviaans Rivier te verlaten en naar Nieuwveld te verhuizen, nu vindende dat de eerste gevangene vrijwillig en ongevraagd, gereed was hem te hulp te snellen, dadelijk aan het werk ging om den voorgenomen opstand ten uitvoer te leggen.
   Ten opzichte van deze vroege werkzaamheid van den eersten gevangene, is onder andere bewijzen zijn antwoord op de 30ste vraag bij zijn derde ondervraging (L. X. 3) opmerkelijk, terwijl de vastberadenheid van den eersten gevangene om tot dezen stap overtegaan bleek uit zijn hardnekkige volharding erin, niettegenstaande de waarschuwing van zijn eigen vader die iets van dien aard opgemerkt had uit de woorden van den eersten gevangene, en die door eigen ondervinding bekend was met de gevolgen van zulke daden.
2. Dat de eerste gevangene met Johannes Bezuidenhout gereden zijnde naar de plaats waar de tweede gevangene woonde, daar tegenwoordig was bij en deel nam aan een gesprek met eenige Kaffers die daar waren welk gesprek aanleiding gaf tot de eerste zending van den derden gevangene naar Kafferland - zie de derde ondervraging van eersten gevangene, Arts. 9, 11 en 12, L X. 3.
3. Dat de eerste gevangene op 9 November, 1815, ook hielp dicteeren, en daarna alleen en uit zichzelven bovengenoemden brief aan Jacobus Kruger onderteekende, in welken brief hij, de eerste gevangene, in naam (zooals hij in strijd met de waarheid daarin zeide) *van de burgers van geheel Bruintjes Hoogte*, *Zuurveld en Tarka* aan Jacobus Kruger meedeelde, en wilde dat hij bekend zou maken aan den Veldkornet Van der Walt van het district Rhenosterbergen, *dat zij besloten hadden*, *N B. volgens den eed dien zij afgelegd hadden aan hun moederland*, *de godvergeten tirannen en schelmen te verwijderen*, uit welke uitdrukkingen het duidelijk bleek dat zijn voornemen niets minder was dan door middel van geweld ontslagen te geraken van Zijner Majesteits Gouvernement, onder bescherming waarvan hij leefde en waaraan hij dus trouw en gehoorzaamheid verschuldigd was (zie onder

anderen de bekentenis van den eersten gevangene bij zijne derde ondervraging, Arts. 17, 19 en 20, L. X. 3) zonder dat *de eed afgelegd aan het moederland* (veronderstellende dat dit bedoeld was met betrekking tot het vorig Hollandsch Gouvernement) hier kan worden toegelaten ter verontschuldiging van de misdaad, zoowel omdat bij de Capitulatie in het jaar 1806 deze Kolonie overgemaakt werd van het bewind van het Hollandsch Gouvernement onder onderworpenheid aan Zijne Britsche Majesteit, alsook omdat het sedert publiek bekend was dat door een verdrag gesloten tusschen de Britsche Kroon en den Souvereinen Prins (thans Koning) der Nederlanden, deze volkplanting afgestaan is aan eerstgenoemde mogendheid, in welke cessie het de plicht is van elken inwoner, zoo lang hij in deze Kolonie woont, te berusten; terwijl de eerste gevangene zoo volkomen bewust was van de misdadigheid van zijn gedrag, dat hij daarom den persoon aan wien de brief geadresseerd was speciaal aanraadde, welke raad herhaald werd in een mondelingsche boodschap met den persoon die belast was met de bestelling van den brief, hem dadelijk te verbranden na hem gelezen te hebben.

4. Dat de eerste gevangene nadat hij den brief verzonden had, vertrokken zijnde, een overeenkomst maakte met wijlen Johannes Bezuidenhout om wanneer de voorgenomen opstand zou worden ten uitvoer gelegd, bijeen te komen en samen een begin te maken (zie zijn derde ondervraging, Art. 28, L. X. 3) welke samenkomst alleen belet werd door de tijdige ontdekking van bovengenoemden brief en door de gevangen neming van den eersten gevangene; terwijl intusschen de eerste gevangene beschouwd werd door Johannes Bezuidenhout en zijne medeplichtigen van zulk onmisbaar belang te zijn, dat ofschoon het oorspronkelijk plan moest beginnen met den aanval op den Post van Luitenant Rossouw, de eerste beweging echter ondernomen werd tegen den Post van Kapitein Andrews, met het doel om den eersten gevangene te bevrijden.

II. Ten opzichte van den tweeden gevangene:

1. Dat hij ook tegenwoordig was op zijne woonplaats *bij* en deel nam *aan* het gesprek dat daar gehouden werd met de bovengenoemde vier Kaffers, welke communicatie niet alleen op zichzelve onwettig was volgens de bestaande wetten, maar in verband met het doel waarmee zij plaats had, hoogst misdadig was.
2. Dat de tweede gevangene die niet zoo gereed schijnt geweest te zijn om zijn pen te leenen voor het weldadig deel waartoe hij verzocht werd door Veldkornet Van

Wijk (zooals bovengemeld) echter zeer gereed was op 9 November l.l. den brief aan Jacobus Kruger op papier te stellen en hem te doen onderteekenen door den eersten gevangene met de meest volkomene bekendheid met wat er in geschreven was en met het doel waarvoor de mannen daarin bijeengeroepen werden, terwijl de tweede gevangene den geheelen tijd aanwezig was op beide vergaderingen die betreffende deze zaak gehouden werden

3. Dat verder op 12 November toen Johannes Bezuidenhout besloot zijn plan ten uitvoer te leggen, de tweede gevangene hem vergezelde, en dus een werkzaam aandeel nam in de uitvoering ervan, en bijgedragen heeft tot dien dwang waardoor vele andere medeplichtigen beweren erin getrokken te zijn.
4. Dat de ijver van den tweeden gevangene in deze zaak te meer blijkt uit de verzoeken in geschrifte door hem erkend (Sub. L. L. 1, 2 en 3). in het eerste waarvan, gedateerd 12 November, hij den Veldkornet Greyling openlijk verzocht en gelastte mannen te kommandeeren ten einde (zooals hij zich uitdrukt) *de schelmen van Engelschen uitteroeien uit ons land;* deze bedreiging aan den Veldkornet erbij voegende: *Pas op voor het bloed onder uwe zorg*, *gij kunt dit waarachti gelooven*, *in geval gij nalatig blijft;* de tweede gevangene schreef ook achter op deze verzoeken een bevel aan iedereen, om waar zij ook kwamen, ze te verzenden *zonder een minuut uitstel;* terwijl in het tweede Verzoek (L. L. 2), gedateerd den 13den November, de bevolking bevolen werd op zeer dreigenden toon, om *dadelijk hier tege woordig te zijn bij ons* (namelijk bij Johs. Bezuidenhout en zijne volgelingen) met dit toevoegsel, *zoo niet*, *zult gij dat goed gevoelen*, en aan het slot: *de gevolgen zullen ernstig zijn*; en in dit Verzoek werd Diederik Muller wiens getrouwe plichtsbetrachting in deze zaak gebleken is, bestempeld met den naam van *Landverrader*; terwijl eindelijk de tweede gevangene in het derde van genoemde Verzoeken (L. 3), dat zonder datum is, de vijf personen daarin vermeld dreigend gelastte *dadelijk tegenwoordig te zijn na ontvangst ervan met geweren en wapenen zonder eenige tegenspraak*; alle welke Verzoeken de tweede gevangene onderteekende niet met zijn eigen naam, of op last van een ander, maar alleen met den naam van Johannes Bezuidenhout, hetgeen ten volle bewijst hoe volkomen de tweede gevangene het vertrouwen van dien man bezat en hoe volkomen hij deelde in zijne plannen, want de tweede gevangene heeft volstrekt niet beweerd dat hij den naam van Johannes Bezuidenhout onderteekend had zonder zijne voorkennis of toestemming, door welk

voorwendsel, in geval hij daartoe de toevlucht genomen had, hij zijne misdaad geenszins zou verzacht hebben, maar integendeel haar zou hebben verergerd, door te erkennen dat hij eene falsiteit had gepleegd.

5. Dat de tweede gevangene gedurende den gewapenden opstand altijd bezig was met de rebellen met provisie te voorzien, voor welk doel zijn gedurig heen en weer rijden in Tarka dienstig was; en het is merkwaardig dat de waarschuwing van den Landdrost van Graaff-Reinet, den heer A. Stockenstrom (L. R. la), die voor verdere circulatie gezonden werd naar de plaats van Barend Bester, waar de tweede gevangene drie malen voorbij gereden was binnen zeer korten tijd, welke waarschuwing de tweede gevangene erkent in handen gehad te hebben op de plaats van... Jordaan, juist op dien tijd verdween.
6. Dat de tweede gevangene op denzelfden tijd toen hij door Verzoeken trachtte den opstand meer en meer tot stand te brengen, door schoone beloften trachtte den Veldkornet Van Wijk in het denkbeeld te brengen dat hij, de tweede gevangene, bezig was de rust te herstellen en met dat doel den geheimzinnigen brief (L. N.) geschreven had aan genoemden Veldkornet, in welken brief de tweede gevangene zich geenszins in zulke duidelijke bewoordingen uitdrukte als in zijne opstandige Verzoeken, maar door dit schijnheilig gedrag liet de Veldkornet Van Wijk zich echter niet misleiden.
7. Dat eindelijk de tweede gevangene in plaats van naar den Assistent Landdrost Van de Graaff te gaan, waarheen hij ontboden was, en indien hij aangedreven was door oprecht berouw en werkelijk bezig was den opstand te onderdrukken en de bedrogenen trachtte tot hun plicht terug te brengen, kon hij veilig zijn gegaan; integendeel, vergezelde hij met geheel zijn huisgezin wijlen Johannes Bezuidenhout en den derden gevangene naar den Winterberg, met het voornemen om de Kolonie te verlaten of ten minste zulk eene positie intenemen op de Grenzen dat zij konden handelen naar de omstandigheden en altijd in staat zouden zijn de rust der Kolonie te verstoren zoowel door middel van een verraderlijke correspondentie erbinnen als door eene verstandhouding met en opstoking van de Kaffers; maar dit plan werd verijdeld door de verrassing en overmeestering van den tweeden gevangene en zijne metgezellen; terwijl het eindelijk tegen den tweeden gevangene getuigt, ten gunste van wien de R.O. Vervolger geen enkele verzachtende omstandigheid noemen kan, dat hij reeds eens te voren een gerechtelijke straf heeft ondergaan omdat hij zich schuldig gemaakt had aan het vervalschen van een slachters rekening,

gelijk blijkt uit vonnis gedateerd 3 Mei 1890 (Sub. L. U. U. U.) zonder dat de straf die hij ondergaan heeft zijn verdorven hart schijnt verbeterd te hebben.

III. Betreffende den derden gevangene:

1. Dat de derde gevangene ook zeer vroeg bekend was met het plan van de eerste en tweede gevangenen en onmiddellijk na de aankomst van den eersten gevangene zich liet gebruiken om naar Kafferland te gaan met het doel om de Kaffer opperhoofden en vooral Gaika, uittenoodigen tot vijandelijkheden tegen Zijner Majesteits troepen en Gouvernement, en door de belangstelling der Kaffers optewekken door beloften van een terugkeer naar het Zuurveld, dat eenige jaren geleden van hen veroverd was en van het vee der Engelschen en van zoodanige inwoners die niet wilden meedoen aan den opstand, en ook van andere benoodigdheden en versierselen die zeer hoog geschat worden door die barbaren.
2. Dat de derde gevangene ten einde zijn vijandig doel te spoediger te bereiken niet geaarzeld heeft aan het Kaffer opperhoofd Gaika het getal Engelsche troepen als een *handvol* te beschrijven en hem te doen gelooven dat er een algemeene ontevredenheid in de geheele Kolonie was tegen het Britsch Gouvernement dat ‘er aan de Kaap zes honderd Hollanders gereed waren,’ niettegenstaande dat (zooals de derde gevangene aan Gaika zeide) de Hollanders dit land verruild hadden aan de Engelschen voor een ander land aan de andere zijde, door welke uitdrukking door de Kaffers gewoonlijk verstaan wordt, de andere deelen der wereld over de zee, welk gesprek van den derden gevangene ten volle bewijst dat hij goed bekend was met de overmaking van de Souvereiniteit van deze Kolonie aan de Kroon van Groot Brittanje, niet alleen door verovering, maar door een later verdrag.
3. Dat de derde gevangene getracht had de handelwijze van het Gouvernement in een ongunstig licht af te schilderen aan de Kaffer opperhoofden, zoowel door de thans bestaande wetten op grondbezit en opmeting van grond te beschrijven als drukkend en verderfelijk voor vee boeren, als door den dood van Frederik Bezuidenhout toeteschrijven aan een moordadige dwingelandij, en zoo bij de opperhoofden van een vreemde natie, te klagen over de maatregelen van het Gouvernement en van Magistraten binnen deze Kolonie.
4. Dat de derde gevangene van Gaika vertrokken zijnde met eene belofte om terug te komen zoodra de voorgenomen opstand rijp genoeg was, in welken opstand, zooals hij aan Gaika zeide, de eerste gevangene en wijlen Johs.

Bezuidenhout de hoofdrol zouden spelen, rapporteerde aan Bezuidenhout den uitslag van zijne zending, welk rapport een gunstigen invloed schijnt gehad te hebben op de voortzetting van het opstandig plan.

5. Dat de derde gevangene, nadat de brief van 9 November geschreven en onderteekend was door de eerste en tweede gevangenen, getrouw aan zijne belofte naar Gaika in Kafferland ging om hem mee te deelen dat de opstand zou beginnen en dat daarom de hulp der Kaffers nu noodig was; met dat doel werd overeengekomen dat de plaats waar deze barbaren de rebellen onder Johs. Bezuidenhout moesten ontmoeten in den omtrek van den Post van Luitenant Rossouw zou zijn, welke Post zij voornemens waren het eerst aantevallen, omdat Bezuidenhout het eerste gevolg van zijn dorst naar wraak voor den dood van zijn broeder Frederik wenschte te koelen zoowel op dien Officier als op den Landdrost Stockenstrom en den Veldkornet Opperman.
6. Dat de derde gevangene, ten einde het Kaffer opperhoofd Gaika te spoediger over te halen om hulp te verleenen, zich niet alleen bepaalde tot de belofte van geschenken en de cessie van het Zuurveld, maar zelfs trachtte bij Gaika een vijandig voornemen op te wekken (zonder dat het genoegzaam gebleken is of dit plaats had gedurende de eerste of tweede zending) door hem te doen gelooven dat de *mijnheer* (door wien zooals de gevangene zelf erkende en zooals Gaika na het gesprek met den derden gevangene moest veronderstellen, de R.O. Vervolger bedoeld was), met een zeker aantal gewapende mannen op goede paarden, naar Gaika zou komen om met hem te spreken, maar die hem onverwachts zouden doodschieten en dan zouden wegrijden.
7. Dat terwijl de derde gevangene voor de tweede maal bij Gaika in Kafferland was, tijding daar gebracht werd dat de eerste gevangene gevangen genomen was door de Engelschen, welke tijding echter een geheel ander effekt had op Gaika dan op den derden gevangene; laatstgenoemde drong daarop aan op zijn verzoek, zeggende dat er nu geen tijd te verliezen was en hij vroeg zelfs bij name om de Kapiteins Jalousa en Keino, maar Gaika zond den derden gevangene weg met de boodschap aan de rebellen, dat zij konden vechten als zij wilden.
8. Dat de derde gevangene na zijne zending volbracht te hebben zich vereenigde met de rebellen te Slachters Nek, en Gaika's antwoord medegedeeld hebbende aan zijne zenders, trachtte hij zooveel hij kon, de onderwerping der rebellen te beletten.

9. Dat de derde gevangene ook met zijn huisgezin naar den Winterberg ging ten einde de Kolonie te ontvluchten of in eene positie te zijn om haar nogmaals te verontrusten; ofschoon hij voorgeeft dat hij zich slechts wilde plaatsen waar hij pardon kon krijgen, of in geval dat niet verkrijgbaar was, waar hij in veiligheid kon zijn, waaruit het in elk geval blijkt dat hij niet van plan was zich onvoorwaardelijk aan het Gouvernement over te geven.
10. Dat eindelijk de derde gevangene nadat hij omsingeld was door de soldaten die gezonden waren om hem en zijne medgezellen te achtervolgen, zijne onwilligheid aan den dag legde, niettegenstaande hij herhaaldelijk opgeroepen werd om zich over te geven en toen hij niet langer in staat was te ontsnappen, gewapenden weerstand bood, ten gevolge waarvan op hem gevuurd werd, zoodat hij niet anders dan gewond, gevangen genomen kon worden.

De R.O. Vervolger is verplicht hier met leedwezen op te merken, dat hij geen enkele omstandigheden kan aanvoeren ter verdediging van den derden gevangene, daar hij geen verontschuldiging kan vinden voor zijn gedrag in het feit dat hij niet uit zijn eigen gegaan is, maar door anderen gezonden werd naar het Kaffer opperhoofd, omdat de derde gevangene daar niet alleen sprak in naam van een bepaald persoon, maar ook, zooals hijzelf erkent, in naam van *de bevolking*; terwijl ook het ondernemen of weigeren van zulk eene zending volkomen vrijwillig was en volgens de voorschriften der wet in zulke krimineele handelingen, is de zender zoowel als de gezondene schuldig aan dezelfde misdaad en in dezelfde mate; en bovendien werd de derde gevangene, tengevolge van zijne vroegere rondzwervingen onder de Kaffers, beschouwd de meest geschikte persoon voor die zending te zijn.

IV. Betreffende den vierden gevangene:

1. Dat de vierde gevangene op zijn weg naar Tarka ontmoet wordende door den eersten gevangene, toen hij naar den derden gevangene ging om een zaag te halen die hij hem beloofd had (hetgeen de derde gevangene ontkent) en ook door den derden gevangene die naar den eersten gevangene ging, met hen terugreed naar de plaats van Diederik Muller, waar de derde gevangene met wijlen Johannes Bezuidenhout toen logeerden, en toen hetzij op weg of na hunne aankomst aldaar ingelicht zijnde omtrent het plan dat gemaakt was, stemde hij onmiddellijk ermee in en nam deel eraan; welke instemming en deelneming de vierde gevangene zeer duidelijk te kennen gaf door de uitdrukking dat hij hen die niet wilden helpen zou doodschieten, zelfs al ware het zijn eigen vader, of, zooals het door anderen verstaan werd, zijn eigen broeder.

2. Dat de vierde gevangene ook tegenwoordig was bij het dicteeren, schrijven en onderteekenen van een brief van den eersten gevangene aan Jacobus Kruger, gedateerd 9 November, en volkomen bewust was van de misdadige strekking ervan.
3. Dat de vierde gevangene ook wist dat, en met welk doel, de derde gevangene naar Kafferland gezonden werd.
4. Dat de bijeenkomst van velen die gekommandeerd waren voor den gewapenden opstand, op zijne plaats belegd was, zooals blijkt uit het eerste en derde Verzoek (L. L. 1, 2, 3) geschreven door den tweeden gevangene, welke belegging niet had kunnen plaats vinden zonder toestemming van den vierden gevangene.
5. Dat de vierde gevangene zonder gekommandeerd of verzocht te zijn, naar de plaats ging van Daniel Erasmus, waarheen de zesde gevangene (toen voor een wettige patrouille) de mannen gekommandeerd had, waar, nadat de brief van den Assistent Landdrost Van de Graaff voorgelezen was, hij de eerste zaden van den opstand zaaide door openlijk zijn ontevredenheid met het Gouvernement aan den dag te leggen op de vraag van den zesden gevangene dat hij met het Gouvernement was, en wat de menschen zeiden, en door redenen of liever voorwendsels te noemen voor zijne ontevredenheid, die geene andere gevolgen konden hebben dan twijfel en wantrouwen tegen het Gouvernement op te wekken in de gemoederen van hen die geen doorzicht hadden.
6. Dat de vierde gevangene, ofschoon onmiddellijk bestraft door den zesden gevangene en door den zeven-en-veertigsten verweerder, wegens de onvoorzichtigheid van zulke uitdrukkingen, toch de vijandige samenzwering bleef steunen, en na met Johannes Bezuidenhout gesproken te hebben, die toen reeds aan het vertrekken was, reed hij dienzelfden avond met den veertienden gevangene en den zeven-en-veertigsten verweerder naar de plaats van Marthinus Prinslo te Bruintjes Hoogte, ten einde, gehoord hebbende na zijn vertrek van de plaats van Daniel Erasmus dat de eerste gevangene gevangen genomen was, onderzoek te doen naar de reden ervan; van waar hij ook den twee-en-twintigsten verweerder nam hem met de Kaffers bedreigende, en toen reed hij naar den een-en-twintigsten verweerder en dezen, zoowel als den twintigsten verweerder, die toevallig daar was, haalde hij over hem te vergezellen door bedreigingen van hen te laten doodslaan door Kaffers, en hij bracht hen naar den troep die toen op een plek was tusschen de Posten van Lieutenant Rossouw en Kapitein Andrews.
7. Dat de vierde gevangene vóórdat hij naar den een-en-twintigsten verweerder reed, gegaan zijnde van de plaats

van Marthinus Prinslo naar zijn broeder, den Heemraad Barend de Klerk, zeer ernstig door hen bestraft werd, die uit zijne gesprekken en rondrijden zijn misdadig gedrag opmerkte en die hem herinnerende aan de betere opvoeding die hij gehad had en het ziekbed van een oude moeder, trachtte hem van zijn voornemen af te brengen, maar niettegenstaande al deze waarschuwingen bleef de vierde gevangene volharden in de verdere uitvoering van zijn misdadig plan.

8. Dat de vierde gevangene bij den Post van Kapitein Andrews bij gelegenheid van den opstandigen eisch voor de loslating van den eersten gevangene, van wiens misdaad hij volkomen bewust was, een zeer werkzaam aandeel erin nam, en altijd gevonden werd zoowel door hen die tot de rebellen behoorden als door hen die daar waren met boodschappen, gehandeld te hebben als een der hoofdaanvoerders of ondersteuners van den opstand.
9. Dat de vierde gevangene met wijlen Johannes Bezuidenhout met geweld den Kommandant Nel trachtten gevangen te houden, die van den Post van Kapitein Andrews gekomen was om (indien mogelijk) zijne mede-ingezetenen terug te brengen in het rechte pad en tot hunnen plicht, en zij lieten hem niet vertrekken voordat hij een belofte gedaan had om terug te komen, en de vierde gevangene legde ook duidelijk zijn voornemen aan den dag om over te gaan tot daden van geweld door zijne uitdrukking: '*gij zult mij schieten of ik zal u schieten.*'
10. Dat de vierde gevangene ook den burger Hermanus Potgieter belette in vertrouwen te spreken met den zesden gevangene en later genoemden H. Potgieter dwong, niettegenstaande de voortdurende weigering van den Assistent Landdrost Majoor Fraser, op de herhaalde boodschappen hem toegezonden om den eersten gevangene in vrijheid te stellen, weer naar Majoor Fraser te gaan met den eisch der rebellen.
11. Dat de vierde gevangene ook deel had aan het onbeschaamd antwoord dat door den dertienden gevangene geschreven was aan Majoor Fraser.
12. Dat de vierde gevangene, toen hij te Slachters Nek was, niettegenstaande vele uitnoodigingen, en niettegenstaande dat zijn broeder de Heemraad Barend de Klerk hem op nieuw waarschuwde zich te onderwerpen, toch niet overgehaald kon worden, maar op de duidelijkste wijze zijn besluit aan den dag legde om liever een gewapenden weerstand te hebben dan zich overtegeven, door te zeggen, *dat hij nu zijn broeder voor de laatste maal gegroet had.*

13. Dat de R.O. Vervolger ook voor dezen vierden gevangene geene verzachtende omstandigheden vinden kan, daar hij volkomen vrijwillig in de zaak gegaan was en op geene waarschuwingen wilde acht slaan; ook kan hij zich niet verontschuldigen door te zeggen dat hij in de misdaad viel door dwang, daar hij integendeel zulken dwang op anderen uitoefende, in elk geval hen overhalende door bedreigingen en vrees; terwijl ook zijne brieven (L. R. 1 c.d.) aan den Assistent Landdrost Van de Graaff zoowel voor zichzelven als in naam van anderen, geschreven na zijne vlucht van Slachters Nek, ofschoon in de nederigste en smeekende bewoordingen, slechts van weinig beteekenis kunnen zijn ter zijner verdediging, naar het oordeel van den R.O. Vervolger, daar zij uit niets anders bestaan dan de gevolgen van een berouw dat te laat komt, nadat elke mogelijke maar vruchtelooze poging aangewend was, om hun misdadig plan ten uitvoer te leggen.

V. Ten opzichte van den vijfden gevangene:

1. Dat de vijfde gevangene vroeg bekend was met het opstandig plan en in het vertrouwen deelde der andere aanvoerders, zooals duidelijk gebleken is uit zijn eigene daden.
2. Dat hij de opsteller, schrijver en publiceerder was van de kennisgeving (L. K.) in zijn naam, gedateerd 12 November, 1815, aan de inwoners van Tarka, in welke kennisgeving de inwoners uitgenoodigd en aangespoord werden tot opstand door te spreken van de *zware lasten en onrecht die wij niet langer kunnen dragen.*
3. Dat het middel om deze voorgewende grieven te herstellen, door den vijfden gevangene in die kennisgeving verklaard werd te zijn *te vechten voor de vrijheid van zijn land.*
4. Dat de vijfde gevangene in hetzelfde document openlijk erkende dat hij van de verraderlijke correspondentie met de Kaffers wist, en haar zelfs beschreef als eene zaak waaromtrent overeengekomen was, door deze woorden: *dat de Kaffers eenstemmig waren en met hen waren overeengekomen*; *dat zij streden voor Zuurveld en wij voor ons land*; *dat aan hen slechts gegeven werd het vee van de opzichters* (waardoor de militairen van het Kaapsch Regiment verstaan worden) *en ook eenig ijzer*, *koper en kralen en niets meer.*
5. Dat de vijfde gevangene vrijwillig met wijlen Johannes Bezuidenhout van Tarka naar Baviaans Rivier ging, ten einde werkelijk te helpen de voorgenomen onderneming ten uitvoer te leggen.
6. Dat de vijfde gevangene wegreed van de rebellen, terwijl zij bij den Post van Kapitein Andrews waren, naar

Zwagershoek, met het doel om meer mannen te krijgen voor den opstand, het vijandig doel waarvan ook blijkt uit den brief (L. L. 4) door hem, den vijfden gevangene geschreven en gebracht naar Veldkornet Greyling, waarin genoemd Veldkornet verzocht werd *met zijne manschappen te helpen tegen de onbeteugelde vreemde natie van Engelschen.*

7. Dat de vijfde gevangene genoemden brief onderteekende niet alleen met den naam van Johannes Bezuidenhout, *die*, *zeide hij*, *hem gelast had dat te doen*, *maar ook met dien van den zesden gevangene*, die zooals de vijfde gevangenen zelf erkende, niets ervan wist en nog minder er mee instemde.
8. Dat niettegenstaande de waarschuwing van genoemden Veldkornet Greyling die de oom is van den vijfden gevangene, en met wien hij opgebracht was, hij bleef volhouden in zijne misdaad en weer zich bij de rebellen aansloot.
9. Dat eindelijk de vijfde gevangene met zijn huisgezin ook met wijlen Johannes Bezuidenhout en met de tweede en derde gevangenen, was op hunne reis naar Winterberg; bij welke gelegenheid hij echter geen weerstand bood, maar zich overgaf op eenigen aftand van de wagens, aan de troepen van Majoor Fraser.
10. De R.O. Vervolger kan echter in het geheele gedrag van den vijfden gevangene geen wezenlijke reden van verontschuldiging vinden, daar zijne *kennisgeving* geheel en al onder de misdaad valt van *ten oorlog wapenen*, en dat op de wijze die Blackstone in de plaats aangehaald bij het begin van dezen Eisch, noemt: '*onder voorwendsel van grieven uit den weg te ruimen*, *hetzij wezenlijke of voorgewende*;' de R.O. Vervolger laat het gewillig aan de overweging van het Hof of er eenige verontschuldiging kan gevonden worden voor den vijfden gevangene in de verleiding waardoor hij kon gebracht zijn tot de misdaad door de eerste vier gevangenen en vooral door het slecht voorbeeld van een anderen broeder, den tweeden gevangene.

VI. Ten opzichte van den zesden gevangene: -

1. Dat ofschoon de zesde gevangene geen deel nam aan de samenzwering of de vijandige oproeping der ingezetenen tegen het Gouvernement, en nog minder aan de verraderlijke correspondentie met de Kaffers, en dus niet beschouwd kan worden schuldig te zijn aan die soort van misdaad die door de Wet Hoogverraad genoemd wordt, schijnt hij toch naar het oordeel van den R.O. Vervolger schuldig te zijn aan die soort van Gekwetste Majesteit daaraan grenzende, die bestaat in het begaan en voort-

zetten van Opstand en Openbaar Geweld; daar hij onbehoorlijk gebruik gemaakt heeft van zijn gezag als Provisioneel Veldkornet, door die mannen - welke hij, na kennisgeving hem door Assistent Landdrost Van de Graaff toegezonden, verzameld had voor een wettig doel en van wie hij had kunnen en moeten gebruik maken tegen Johannes Bezuidenhout en zijne volgelingen - bij zijn opstandigen troep te voegen en hen te vergezellen naar den Post van Kapitein Andrews om de loslating van den eersten gevangene te eischen die toen gevangen was.

2. Dat de zesde gevangene het doel waarmede hij zijne manschappen gokommandeerd had geheel uit het oog verliezende, daardoor niet alleen zelf misdadig werd, maar oorzaak was dat allen onder zijne jurisdictie medeplichtigen werden, terwijl de misdadigheid van zijn gedrag te meer zichtbaar werd, wanneer wij het vergelijken met dat van de Veldkornets Stephanus Johannes Van Wijk, A.C. Greyling en Willem van Heerden, dat in de vervolging bekend gesteld wordt, en waaruit ook blijkt welken invloed het gedrag en voorbeeld van een Veldkornet heeft op de personen onder zijn bevel.
3. Dat na de vruchtelooze pogingen om de in vrijheid stelling van den eersten gevangene te verkrijgen, en nadat Veld Kommandant Nel bij de rebellen geweest was, de zesde gevangene zich liet overhalen een opstandigen eed van getrouwheid afteleggen, in lijnrechten strijd met zijn plicht als Provisioneel Veldkornet, en bovendien met zulk eene beteekenis dat de eed beschouwd moet worden als even verbindend voor al zijne manschappen.
4. Dat de zesde gevangene niettegenstaande de herhaalde boodschappen gezonden in den naam van Majoor Fraser aan de rebellen, en niettegenstaande de uitnoodiging tot hem gericht door Hermanus Potgieter in naam van den Assïstent Landdrost Van de Graaff, onder wiens jurisdictie de zesde gevangene stond, toch bij de rebellen bleef en daardoor voorzeker de oorzaak was dat al zijne manschappen, met zeer weinige uitzonderingen, ook daar bleven.
5. Dat de zesde gevangene zelf bij de rebellen bleef, niettegenstaande het blijkt dat op zekeren avond Johannes Bezuidenhout afwezig was om voedsel te halen, van wiens afwezigheid de zesde gevangene niet het minste gebruik maakte om zijne manschappen overtehalen om terug te gaan of als hij alle gezag over hen verloren had, zelf zich afteschеiden van de rebellen.
6. Dat de zesde gevangene ook niet onbekend was met het onbeschaamd en dreigend antwoord geschreven aan

Majoor Fraser door den dertienden gevangene, voor den inhoud van welken brief de zesde gevangene in zijne capaciteit als Provisioneel Veldkornet voorzeker meer aansprakelijk was dan iemand anders.

7. Dat de zesde gevangene bij de rebellen bleef totdat zij uiteengedreven werden door de aankomst van de gewapende troepen te Slachters Nek onder bevel van den R.O. Vervolger.
8. Dat de zesde gevangene ofschoon in het eerst onbekend met de krimineele correspondentie met de Kaffers, later echter niet onbewust daarvan was, gedurende zijn verblijf bij de rebellen.

Om alle welke redenen de R.O. Vervolger, ofschoon hij dezen zesden gevangene onderscheidt, hem echter niet van de eerste vijf gevangenen kan afzonderen in zijn eisch om straf later te worden gedaan, de R.O. Vervolger niettemin, met een gevoel van medelijden met het ongelukkig lot van dezen gevangene, onderwerpt aan de overweging van het Hof in hoeverre de volgende omstandigheden in aanmerking genomen kunnen worden door den Rechter bij het opleggen van zijn straf.

1. Dat de zesde gevangene medeplichtig werd aan de misdaad op zeer ongelukkige wijze en als het ware toevallig, daar de Veldkornet Opperman goedgevonden had zijn district te verlaten op de eerste tijding van gevaar en zijn werk over te maken aan den zesden gevangene zonder hem behoorlijk mee te deelen hetgeen er aan den gang was.
2. Dat ofschoon de zesde gevangene de plichten van Provisioneel Veldkornet op zich nemende, in de schoenen stond van den wezenlijken veldkornet, er toch dit verschil tusschen hen bestond, dat de een zijn ambtseed had afgelegd terwijl de andere onbeëedigd bleef en zelfs blootstond aan de afkeuring van zijn Landdrost.
3. Dat bij de eerste komst van Kommandant Nel toen de rebellen bij den Post van Kapitein Andrews waren, de zesde gevangene toonde dat hij bewust was van den afgrond waarin hij zich geworpen zag, en groote neiging aan den dag legde om met Kommandant Nel terug te gaan.
4. Dat het zeer waarschijnlijk is dat Johannes Bezuidenhout de weifelende neiging ziende van den zesden gevangene ten einde hem en zijne manschappen vaster aan hem te verbinden, gedacht had aan het middel van een eed die daarop afgelegd werd door den zesden gevangene.
5. Dat toen de zesde gevangene te Slachters Nek was, hij gebruik maakte van pogingen om zichzelven en zijne manschappen te verlossen uit de misdadige positie waarin zij waren; ten dien einde liet hij den zeven-en-veertigsten verweerder halen, om met zijn hulp de

anderen tot hun plicht terug te brengen en hij zond hem ook om pardon te verzoeken van, en eene schikking voor te stellen aan den R.O. Vervolger, welke schikking de R.O. Vervolger verplicht was te verwerpen, alleen omdat ofschoon het een zeer natuurlijke en geoorloofde begeerte was van de zijde der rebellen hun terugkeer tot hun plicht te verbinden met de bewaring van hunne persoonlijke veiligheid, het aan de zijde van den R.O. Vervolger in strijd was met zijn plicht.

6. Dat de zesde gevangene zelfs niet door de hoofden der rebellen beschouwd werd als van harte mee te werken in de misdaad, en daarom hebben zij altijd den zesden gevangene belet te spreken bij gelegenheid van de boodschappen die aan hen werden gezonden; als het ware hem nooit aan zichzelven overlatende.
7. Dat eindelijk de zesde gevangene de eerste was onder hen die zich overgaven aan den R.O. Vervolger, niettegenstaande hij wel bewust was van het gevaar waaraan hij zich overgaf, gelijk hij in deze woorden uitdrukte: '*Laat mij gaan in Gods naam en mijn straf ontvangen.*'
8. Dat de R.O. Vervolger den zesden gevangene vroeger heeft gekend als een ingezetene van zeer goed gedrag en die vooral in de groote kommando in het jaar 1811 tegen de Kaffers, ook in de capaciteit van Provisioneel Veldkornet, zeer dapper en trouw handelde.

VII. Betreffende den zevenden gevangene:

1. Dat de zevende gevangene den derden gevangene vergezelde op beide zijne reizen naar Kafferland en zooals blijkt uit zijne gesprekken met den Hottentot Hendrik Kees, wist hij zeer goed wat het doel was van die zending.
2. Dat ofschoon de zevende gevangene stellig niet tegenwoordig was bij het vroeger vormen van het plan tusschen wijlen Johs. Bezuidenhout en den derden gevangene, en ook niet bij de overbrenging van de boodschap aan den derden gevangene en dus op zijn eerste reis naar Kafferland onkundig van het misdadig *plan* en zelfs ook niet tegenwoordig was bij het gesprek met Gaika, achtergebleven zijnde omdat zijn paard moede was, maar toch toen bekend was met het doel van de zending, hij niettemin, wel verre van het te openbaren na zijn terugkeer, niet aarzelde den derden gevangene voor de tweede maal te vergezellen op een dergelijke reis.
3. Dat derhalve naar het oordeel van den R.O. Vervolger, zijn niet-deelnemen in het oorspronkelijk plan en de afhankelijke toestand waarin hij verkeerde, hem slechts

bevrijden kunnen van de gewone straf, maar hem niettemin onderhevig maken aan eene andere nauw er mede verwant.

4. Dat het gedrag van den zevenden gevangene te meer verergerd wordt zoowel door de omstandigheid dat zelfs de Kaffers opmerkten dat hij zeer vroolijk was en als een persoon die de boodschap goedkeurde die gebracht werd, als dat hij gedeserteerd was van de Batavische Troepen in het jaar 1806, en in deze Kolonie bleef zonder een pas, en eenigen tijd lang dienst gedaan hebbende bij de Drostdij te Tulbagh als politie ruiter ook van daar deserteerde, alzoo heimelijk in deze volkplanting blijvende en zelfs woonde hij zes maanden in Kafferland bij het Kaffer opperhoofd Hinza, om welke reden de zevende gevangene stellig gekozen werd als een behoorlijke reisgenoot van den derden gevangene.

VIII. Ten opzichte van den achtsten gevangene:

Dat de achtste gevangene vrijwillig den derden gevangene vergezelde op zijn reis naar Kafferland en ofschoon niet onbewust van de misdadigheid van de zending, hield hij haar geheim na zijn terugkeer, en maakte haar noch aan den Landdrost van zijn district noch aan den Veldkornet bekend, waardoor hij eenigermate een medeplichtige werd, te meer (en dit is naar het oordeel van den R.O. Vervolger ook van toepassing op den zevenden gevangene) omdat het bloot gaan naar Kafferland, zelfs zonder zulk een misdadig doel, verboden is door de Proklamatie van 18 Juli, 1794, die nog van kracht is, en dezelfde is als verstoring van den publieken vrede of veiligheid, lijfstraf en zelfs de doodstraf stond erop, naarmate van de omstandigheden der zaak; ten gunste van den achtsten gevangene kan slechts in aanmerking genomen worden dat het niet blijkt dat hij eenig werkzaam aandeel genomen heeft in den opstand en dat hij zelfs door het Kaffer opperhoofd Gaika beschouwd werd als een jongen dien zij daarheen met zich hadden meegesleept.

IX. Betreffende den negenden gevangene:

1. Dat de negende gevangene naar de plaats van Diederik Muller kwam toen de bijeenkomst gehouden werd op 9 November 1815, door de vier eerste gevangenen met Johannes Bezuidenhout.
2. Dat hij gedeeltelijk tegenwoordig was bij het schrijven van den brief door den tweeden gevangene en bij de onderteekening ervan door den eersten gevangene.
3. Dat de negende gevangene vrijwillig en zonder dwang wijlen Johs. Bezuidenhout en de tweede en vijfde gevangenen vergezelde van Tarka naar Baviaansrivier.

4. Dat de negende gevangene den derden Verzoek brief bracht - die geschreven was door den tweeden gevangene en door hem onderteekend werd met den naam van Johannes Bezuidenhout en waarin de vijf personen daarin genoemd, uit Zwagershoek, gelast werden dadelijk naar den vierden gevangene te gaan - naar een van die personen en dus gebruikt werd om mannen aantewerven om opstand en openbaar geweld te plegen.
5. Dat hij tot het laatst bij de rebellen te Slachters Nek bleef, zonder zich te onderwerpen aan de Troepen onder bevel van den R.O. Vervolger.
6. Dat eindelijk de negende gevangene ook gevonden werd op weg naar Winterberg met wijlen Johannes Bezuidenhout en de tweede, derde en vijfde gevangenen, waar hij echter de eerste was om zich overtegeven aan de Troepen van Majoor Fraser, en ook wees hij aan waar de vijfde gevangene was, terwijl het ook toevallig schijnt dat hij op dien tijd daar was:

X. Ten opzichte van den tienden gevangene.

1. Dat de tiende gevangene op verzoek van wijlen Johannes Bezuidenhout en zijne volgelingen, hem vergezelde van de plaats van den zesden gevangene waar hij, de tiende gevangene, woonde.
2. Dat hij ook bij de rebellen was toen de opstandige eisch om de loslating van den eersten gevangene gedaan werd.
3. Dat hij ook tegenwoordig was toen de eed om aan elkander getrouw te zijn afgelegd werd door den zesden gevangene in den kring voor dat doel gevormd.
4. Dat de tiende gevangene naar Bruintjes Hoogte gezonden werd om meer mannen aantewerven, welke zending hij op zich nam en met allen mogelijken ijver verrichtte, ofschoon zonder succes; hij zelfs getracht hebbende om Wm. Lotter, Theunis Botha en Jacobus Potgieter bang te maken met de komst van een strijdmacht van Kaffers, erbij voegende dat zij dienzelfden nacht daar zouden zijn, zooals uitvoeriger blijkt uit het getuigenis van den tienden gevangene zelven in zijne antwoorden op de 40ste, 41ste, 42ste, 44ste, 45ste, 46ste, 47ste en 48ste vragen.
5. Dat de R.O. Vervolger echter het aan dit Hof overlaat in hoever het in aanmerking genomen kan worden ter verzachting van de straf van den tienden gevangene dat het niet alleen niet blijkt dat hij iets wist van het oorspronkelijk plan, maar ook later met den zes-en-veertigsten verweerder zich aansloot bij de kommando van Majoor Fraser zonder daartoe verzocht te zijn of zonder beloften hem gedaan.

XI. Betreffende den elfden gevangene:

1. Dat vóór het uitbreken van den opstand de elfde gevangene, van zijn broeder vernemende dat zoo iets plaats zou hebben, het verborgen hield.
2. Dat nadat zijn broeder (de eerste gevangene) gevangen genomen was, hij dadelijk over den berg reed naar den zesden gevangene, zooals hij zeide om een paar verstandige mannen te krijgen om de reden te gaan vragen van de gevangenneming van zijn broeder, terwijl intusschen door zijn vroege bekendheid met wat er aan den gang was, hij zeer goed geraden kon hebben wat de reden was, en het is ook merkwaardig dat ten einde deze informatie te verkrijgen, hij noch naar den Veldkornet van zijn district, Kommandant Willem Nel ging, noch naar den Heemraad Barend de Klerk, maar naar de Baviaansrivier, juist waar Johs. Bezuidenhout en zijn volgelingen gingen.
3. Dat toen de elfde gevangene bij den Post van Kapitein Andrews kwam en in naam der rebellen de loslating van zijn broeder eischte, hij den Assistent Landdrost Majoor Fraser met dat doel op zeer onbeschaamden en dreigenden toon aansprak.
4. Dat de elfde gevangene steeds bij de rebellen bleef, maar te Slachter's Nek was hij onder hen die zich overgaven aan den R.O. Vervolger.

XII. Ten opzichte van de twaalfde gevangene:

Dat de twaalfde gevangene toen haar overleden echtgenoot omsingeld was te Winterberg, en opgeroepen werd zich te onderwerpen, zij hem aanmoedigde en hielp in zijn gewapenden weerstand en zelfs op de soldaten schoot, waardoor zij ook schuldig is aan minachting van het gezag van het Gouvernement en aan openbaar geweld, maar in dit opzicht meent de R.O. Vervolger dat het in aanmerking genomen behoort te worden dat wegens hare liefde jegens haren echtgenoot en ongerustheid omtrent zijn lot en dat der kinderen, zij gemakkelijk kon gebracht worden tot een stap, de mate van misdadigheid waarvan zij niet heeft vooruitgezien.

XIII. Aangaande den dertienden gevangene:

1. Dat aan den Verzoek-brief aan den dertienden gevangene gezonden door den tweeden gevangene, het misdadig doel waarvan terstond blijkbaar was, hij onmiddellijk gehoorzaamde en naar de rebellen ging, zonder vooraf verlof gevraagd te hebben aan zijn Veldkornet of hem zelfs de minste kennis te hebben gegeven.
2. Dat toen hij bij de rebellen was op de plaats van Louw Erasmus aan de andere zijde der Visch Rivier, hij zich

liet gebruiken om een zeer onbeschaamd en zelfs dreigend antwoord te schrijven aan Majoor Fraser, die een afschrift van den brief door den eersten gevangene geschreven, gezonden had met een vriendschappelijke waarschuwing aan de rebellen.

3. Dat ofschoon de dertiende gevangene in zijne bekentenis zegt dat hij daarheen reed met een goed doel om de bevolking tot rust te brengen en dat hij werkelijk hen gewaarschuwd en raad in dien geest gegeven had, hetgeen de R.O. Vervolger, ten einde de bekentenis van den gevangene niet af te zonderen zonder bewijzen in handen te hebben, en ook omdat hij slechts korten tijd bij de rebellen bleef, erkennen wil, maar hij is echter verplicht op te merken dat met welk doel ook de dertiende gevangene daarheen moge gegaan zijn, zijn gehoorzamen aan een Verzoek niet alleen gedaan door een onbevoegd persoon, maar blijkbaar misdadig, volstrekt niet vrij is van blaam, en vooral niet in een man die niet langer bezield is met de onnadenkendheid der jeugd, maar de jaren des onderscheids bereikt heeft en wiens voorbeeld dus een zeer schadelijken invloed kon gehad hebben, en bovendien is het zeer merkwaardig dat juist deze dertiende gevangene de eenige van alle personen was aan wie de drie Verzoeken gezonden door den tweeden gevangene afgegeven waren, die in de dwaling verviel van er aan te voldoen.

XIV, XV, XVI. Met betrekking tot den veertienden, vijftienden en zestienden gevangene:

1. Dat zij woonachtig op de plaats van Marthinus Prinslo, senior, van daar wegreden na de gevangenneming van den eersten gevangene, over den berg, elk om verschillende toevallige redenen (zooals zij beweeren) maar allen naar Baviaansrivier gekomen zijnde, sloten zij zich daar aan bij de volgelingen, en stelden zich onder bevel van Johannes Bezuidenhout.
2. Dat de veertiende gevangene dienzelfden avond naar Bruintjes Hoogte reed met den vierden gevangene die daar gekomen was om mannen aan te werven, en in plaats van gebruik te maken van die gelegenheid om te huis te blijven, keerde hij terug tot dien troep van Bezuidenhout, wiens opstandig voornemen, om ten minste de loslating van den eersten gevangene te eischen, hem niet onbekend kon geweest zijn.
3. Dat verder alle drie deze gevangenen bij de rebellen bleven totdat de R.O. Vervolger naar Slachters Nek kwam met zijne troepen, aan wien zij zich toen overgaven en hunne wapenen neerwierpen, zonder dat het blijkt dat zij gedurende hun verblijf bij de rebellen, eenige bijzondere daden van geweld pleegden.

XVII. Aangaande den zeventienden gevangene:

1. Dat de zeventiende gevangene op het Verzoek van Johs. Bezuidenhout in de plaats van zijn zwager, Karel Gustavus Trigard, die belet werd door een kwaal aan zijn been, de rebellen vergezelde naar den Post van Kapitein Andrews, en in hunnen naam een boodschap naar Majoor Fraser bracht, de loslating van den eersten gevangene eischende.
2. Dat op zekeren tijd afwezig zijnde van de rebellen op de plaats van zijn vader, hij geen gebruik maakte van die gelegenheid om zich van hen af te scheiden maar naar hen terugkeerde, en zich aan den R.O. Vervolger overgaf te Slachters Nek.

XVIII. Ten opzichte van den achttienden gevangene:

1. Dat eenige dagen vóór het uitbreken van den opstand, de achttiende gevangene vernomen hebbende van Johs. Bezuidenhout, wien hij toevallig ontmoette, van het voorgenomen plan (zie zijne antwoorden op de derde en vierde vraag) niet de minste informatie daarvan gaf aan zijn Veldkornet.
2. Dat op de plaats zijnde van den zesden gevangene, hij van daar vertrok met Johs. Bezuidenhout en zijne volgelingen, met de mannen van den zesden gevangene, naar de rebellen, bij wie hij bleef totdat hij zich overgaf aan den R. O, Vervolger te Slachters Nek, zonder echter schuldig te zijn aan een bijzondere daad van geweld.

XIX. Aangaande den negentienden gevangene:

1. Dat de negentiende gevangene op de plaats zijnde van den zesden gevangene ten einde genezende kruiden toe te dienen aan de vrouw van den zes-en-veertigsten verweerder, van daar genomen werd door wijlen Johs. Bezuidenhout en (naar het schijnt) uit nieuwsgierigheid, zeer gewillig zich aansloot bij de rebellen.
2. Dat bij de rebellen zijnde toen Kommandant Nel daar kwam van den Post van Kapitein Andrews, en belet werd weg te rijden door wijlen Johs. Bezuidenhout en den vierden gevangene, hij, de negentiende gevangene, ook een was van hen die van hem een belofte eischte dat hij zou terug komen, maar hij beweert dat hij daardoor het vertrek van Kommandant Nel bevorderde.
3. Dat bij gelegenheid van de boodschappen gebracht door F. Touchon in naam van Majoor Fraser en ook bij gelegenheid van de komst van den Veld Kommandant Nel, de negentiende gevangene, hen altijd in de rede viel in hunne welgemeende pogingen, en door onbeduidende

uitdrukkingen de aandacht van de anderen aftrok van hetgeen aan hen gezegd werd, maar de R.O. Vervolger gelooft dat hij dit eer moet toeschrijven aan de gewone en in den loop der vervolging gebleken praatlustigheid van den negentienden gevangene, dan aan een misdadig doel; de negentiende gevangene echter zich afgescheiden hebbende van de rebellen vóór de aankomst van den R.O. Vervolger met zijne troepen.

XX tot XXIX. Ten opzichte van deze verweerders en gearresteerden:

1. Dat deze allen, van welke de drie-en-twintigste bij den zesden gevangene woonde en dus meer blootstond aan het gevaar van weggesleept te worden, zich aangesloten hadden bij de rebellen, overgehaald zijnde door wijlen Johs. Bezuidenhout en den vierden gevangene, waar zij tot het laatste bleven, ofschoon het niet blijkt dat zij eene bijzondere daad van geweld gepleegd hebben.

XXX tot XXXIII. Ten opzichte van deze verweerders en gearresteerden:

Dat ook deze verweerders, en de dertigste, naar het schijnt, uit bloote onbedachte nieuwsgierigheid, en de anderen op een boodschap van wijlen Johs. Bezuidenhout, zich bij de rebellen aansloten die toen rondzwierven, maar de dertigste verweerder de misdadigheid der vergadering inziende, scheidde zich af van den troep zoodra hij kans kreeg door de komst en terugkeer der mannen die met voorkennis en toestemming van Veldkornet Greijling uitgereden waren om tijding te krijgen; terwijl de beide anderen, zonder vooraf iets geweten te hebben van de opstandige bijeenkomst, echter bij de rebellen waren, maar zij gaven zich over aan den R.O. Vervolger te Slachters Nek, en boden dadelijk hunne diensten aan om de andere vluchtende en rondzwervende rebellen te achtervolgen en naar huis te brengen; welke omstandigheid in aanmerking nemende, beschouwt de R.O. Vervolger hunne schuld als medeplichtigen in minderen graad, en meent dat het voldoende zal zijn, wanneer hij tegen hen concludeert, voor eene matige bestraffing.

XXXIII tot XXXIX. Ten opzichte van deze verweerders en gearresteerden:

1. Dat ofschoon zij gekommandeerd zijnde door hun Veldkornet, den zesden gevangene, gewapend waren op wettige wijze, en slechts hun genoemden Veldkornet volgden naar de rebellen onder bevel van wijlen Johs. Bezuidenhout, zij echter niet geheel en al vrijgesproken kunnen worden van alle schuld, daar zij, het opstandig gedrag van Johs. Bezuidenhout en zijne volgelingen

ziende, en ook overtuigd zijnde van de misdadige verandering van gedrag van hun Veldkornet, nog bij hem bleven, en geen gebruik maakten van de gelegenheid die er schijnt geweest te zijn, om de rebellen te verlaten en naar huis terug te keeren; en daarom is de R.O. Vervolger van gevoelen dat zij ook een matige bestraffing niet behooren te ontsnappen, evenredig met hunne schuld.

De R.O. Vervolger thans overgaande om te handelen over hen, tegen wie hij meent dat het niet noodig is straf te eischen, vraagt verlof verder te zeggen:

XL tot XLV.

Dat al deze verweerders, ook op wettige wijze gewapend naar hun Veldkornet, den zesden gevangene, gingen en hem als hun hoofd vergezelden, maar toen zij de misdadigheid van zijn gedrag bemerkten, verlieten de vijf eerstgenoemden terstond den geheelen troep zoodra zij kans kregen; de vier-en-veertigste verweerder zelfs gebruik gemaakt hebbende voor dat doel van den tijd toen hij 's nachts op schildwacht geplaatst werd; terwijl de vijf-en-veertigste verweerder, ofschoon hij de rebellen niet verliet, echter door zijn lofwaardig gedrag door het geven van informatie van de eerste zending van den derden gevangene naar Kafferland, zoodra het hem ter oore kwam, aan den Veldkornet Opperman, onder wiens jurisdictie hij behoorde, en dat zelfs zonder zijn zwager, den achtsten gevangene, te sparen, die den derden gevangene vergezeld had op zijn reis; zoowel hierdoor, als door zijn verder passief gedrag, legde hij duidelijk den oprechten afkeer aan den dag dien hij gevoelde tegen het plan dat gemaakt was en tegen den daaropgevolgden opstand; de vijf-en-veertigste verweerder verliet ook onmiddellijk de rebellen en rapporteerde zich aan den Assistent Landdrost Van de Graaff.

XLVI.

Dat de zes-en-veertigste verweerder, wonende bij den zesden gevangene, daardoor gemakkelijk weggesleept werd zonder vroeger van het misdadig plan geweten te hebben, en ook onvoorzichtig genoeg was bij den aanvang om met den vierden gevangene te gaan toen hij naar Bruintjes Hoogte reed om mannen aan te werven, en ook de andere manschappen van den zesden gevangene vergezelde naar de plaats waar de rebellen bijeen gekomen waren; maar hij zag spoedig de misdadigheid in van het gedrag van den zesden gevangene, maakte gebruik van de aankomst van de manschappen die met voorkennis en toestemming van den Veldkornet Greijling uitgereden waren om tijding te krijgen, en verliet de rebellen met den dertigsten verweerder; terwijl hij zich daarna verborgen hebbende wegens schaamte en berouw,

op de belofte van Majoor Fraser niet alleen zich overgaf, maar van wezenlijken dienst was bij de opsporing en overmeestering van de vluchtende hoofden der rebellen; ten gevolge waarvan, de R.O. Vervolger meent op hem, zoowel als op de andere zes verweerders, te mogen toepassen wat Blackstone in de boven aangehaalde plaats zegt, dat wanneer een persoon gevonden wordt onder rebellen of vijanden 'ten gevolge van een welgegronde vrees voor schade (hoeveel te meer wanneer zij daar gebracht worden door de misleiding van hun hoofd), aan zijn leven of persoon, deze vrees of dwang eene verontschuldiging is zelfs voor het zich aansluiten bij rebellen of vijanden, mits hij hen verlaat zoodra hij een veilige gelegenheid heeft.'

XLVII.

Dat eindelijk de zeven-en-veertigste verweerder, naar het oordeel van den R.O. Vervolger, geenszins schijnt geklassificeerd te kunnen worden onder de rebellen, daar hij naar hen ging alleen op verzoek van den zesden gevangene, toen laatstgenoemde de misdadigheid van den stap dien hij genomen had begon in te zien en trachtte middelen te vinden om zelf terug te keeren en anderen er toe te brengen hetzelfde te doen, voor welk doel de zeven-en-veertigste verweerder (die bij gelegenheid van de samenkomst op de plaats van Daniel Erasmus reeds gewezen had op de schadelijke gevolgen van oppositie tegen het Gouvernement van het land en hun zelfs de voorbeelden genoemd had van vroegere dagen) zijne hulp niet wilde weigeren, en daarom, ofschoon hij te Slachters Nek gevonden werd bij de rebellen door den R.O. Vervolger, is hij echter naar zijn oordeel niet schuldig aan een misdadige vereeniging met hen, terwijl het zelfs ook blijkt dat de zeven-en-veertigste verweerder over middelen gedacht had om de komst en samenwerking der Kaffers te beletten, in geval zij onverhoopt kwamen helpen ten gevolge van de zending van den derden gevangene.

De R.O. Vervolger merkt ten slotte op dat bij gelegenheid van het speciaal onderzoek naar de misdaad van elk der gevangenen en verweerders, onderzocht hebbende of en in hoever er iets te zeggen was ter hunner verdediging of verontschuldiging, thans, ten einde zich in dit opzicht te kwijten naar zijn vermogen als Publieke Beschuldiger, slechts eenige opmerkingen wil maken omtrent de algemeene redenen voor verontschuldiging door bijna al de gevangenen en verweerders gepleit, namelijk dat zij gedwongen werden door wijlen Johs. Bezuidenhout, en dat zij dus niet vrijwillig de misdaad gepleegd hebben; op dit punt acht de R.O. Vervolger het zijn plicht op te merken:

1. Dat met betrekking tot de hoofden van deze zamenzwering, namelijk, de eerste, tweede, derde, vierde en vijfde gevangene,

de R.O. Vervolger dit pleit geheel moet verwerpen, daar het ten volle gebleken is dat zij vrijwillig de misdaad gepleegd hebben, en dat zij derhalve even schuldig zijn als wijlen Johs. Bezuidenhout, zoo niet meer, daar de eenige grond dien die man kon aanvoeren met eenigen schijn van recht, namelijk, den dood van zijn broeder, dien hij, wegens onkunde van den waren aard der zaak, aan bloot geweld toeschreef, in de verwarring van zijne denkbeelden overgegaan was tot wraak, volstrekt niet van toepassing kan zijn op de anderen; zoodat niets anders dan een vijandig en boosaardig voornemen, zonder eenige reden vooralsnog bekend, oorzaak was van hun misdadig gedrag, terwijl het blijven van de tweede, vijfde en negende gevangenen bij wijlen Johs. Bezuidenhout in geen ander licht kan beschouwd worden dan dat van een vrijwillige daad, daar het niet alleen onmogelijk is dat zij daartoe gedwongen konden geweest zijn door Bezuidenhout, maar ook blijkt het overtuigend uit het gedrag van Bezuidenhout op de plaats van Barend Jacobus Bester, dat zij toen de vrije keus hadden tusschen schuld en onschuld; welke uitsluiting van elke soort van dwang de R.O. Vervolger verplicht is ook toetepassen op de derde en vierde gevangenen, die allen blijken niet alleen vrijwillig gehandeld te hebben, maar met hart en ziel de misdaad gepleegd te hebben waaraan zij schuldig zijn, en wel verre van gedwongen geweest te zijn, hebben zij zelven, zoo niet dwang, ten minste overreding en verleiding op anderen uitgeoefend.

2. Dat het nergens blijkt dat er werkelijk eenige geweldadige dwang uitgeoefend werd door wijlen Johannes Bezuidenhout, maar dat hij een bijzonderen invloed verkreeg op de gemoederen der bevolking door bedreigingen en vrees, waardoor stellig velen, zoo niet de meesten hunner, zich lieten wegsleepen zonder nadenken; terwijl vooral bij die verweerders die vaders waren van huisgezinnen, de vrees voor den bedreigden aanval van de Kaffers naar het oordeel van den R.O. Vervolger niet beschouwd kan worden als geheel en al ijdel en denkbeeldig, daar zij niet alleen wisten hoe gemakkelijk de Kaffers er toe gebracht worden om te moorden en te rooven, maar ook dat de derde gevangene door wijlen Johs. Bezuidenhout en zijne mede zamenzweerders gezonden was naar Kafferland om de hulp van deze barbaren interoepen, zoodat het niet zonder reden was dat velen, ofschoon niet beheerscht door een onmiddellijk geweld van dwang, toch *onder een welgegronde vrees voor schade aan hun leven en persoon* verkeerden, en dit gevoegd bij de andere consideratien, meer uitvoerig uitgesproken in den loop van zijn Eisch, heeft den R.O. Vervolger als gids verstrekt bij zijn later volgende conclusie voor straf tegen de verschillende gevangenen en verweerders in deze zaak.

Om welke en andere redenen verder te worden aangevoerd (indien noodig) de R.O. Vervolger, vooraf declaratie makende ten opzichte van de veertigste, een-en-veertigste, twee-en-veertigste, drie-en-veertigste, vier-en-veertigste, vijf-en-veertigste,

zes-en-veertigste en zeven-en-veertigste verweerders en gearresteerden, verklaart dat hij geen verdere gronden van actie vindt tegen hen en derhalve dat hij geen objectie er tegen heeft dat zij ontslagen worden van het arrest waaronder zij nog bij deze Drostdij gehouden worden en van alle verdere vervolging in deze zaak, na betaling van de kosten van hunne gevangenneming door de *zeven* eerstgenoemden.

En ten opzichte van de andere gevangenen en verweerders vermeld aan het hoofd van dezen Eisch, concludeert de R.O. Vervolger dat zij allen veroordeeld worden door definitief vonnis van dit Hof (met uitzondering van de twaalfde gevangene) om gebracht te worden naar denzelfden heuvel gelegen nabij den Post van Kapitein Andrews, waar, na den vruchteloozen eisch om de in vrijheid stelling van den eersten gevangene, de misdadige eed werd afgelegd door den zesden gevangene, voor en in naam van de verzamelde rebellen en dat daar *de eerste*, *tweede*, *derde*, *vierde*, *vijfde en zesde* gevangenen overgegeven worden aan den beul om te worden opgehangen bij den nek totdat de dood volgt' en dat daarna de lijken van de *vijf* eerstgenoemden begraven worden op dezelfde plek onder de galg; de *zevende* gevangene ook te worden overgegeven aan den beul en ten toon gesteld te worden voor de oogen van het publiek, vastgebonden aan de galg met een strop om den hals en met de andere gevangenen en verweerders, (van No. 1 tot en met 39) getuigen te zijn van genoemde executie, en verder dat de *zevende*, *achtste*, *negende en tiende* gevangenen uit deze Kolonie en hare onderhoorige landen levenslang worden verbannen, om nooit weer terug te keeren, op straffe van zwaarder vonnis, en op Robben Eiland worden gevangen gehouden totdat eene gelegenheid zich voordoet om hen te transporteeren.

De *elfde* gevangene te worden gevangen gehouden met harden arbeid, zonder loon, aan de Publieke Werken op Robben Eiland gedurende de eerstvolgende *vijf* jaren, en na verloop er van levenslang te worden verbannen uit de districten Graaff-Reinet en Uitenhagen, om nooit weer daarheen terug te keeren op straffe van zwaarder vonnis; de *twaalfde* gevangene te vertrekken met haar huisgezin uit genoemde districten, en verder binnen de Kolonie te gaan wonen, *de dertiende*, *veertiende*, *vijftiende*, *zestiende*, *zeventiende*, *achttiende* en *negentiende* gevangenen of verweerders te worden gevangen gehouden met harden arbeid zonder loon aan de Publieke Werken op Robben Eiland gedurende de eerstvolgende *drie* jaren; *de twintigste*, *een-en-twintigste*, *twee-en-twintigste*, *drie-en-twintigste*, *vier-en-twintigste*, *vijf-en-twintigste*, *zes-en-twintigste*, *zeven-en-twintigste*, *acht-en-twintigste* en *negen-en-twintigste* verweerders eene boete te betalen aan het Gouvernement van twee honderd rijksdaalders elk, en het arrest thans op hen rustende van kracht te blijven totdat genoemde boete betaald zal zijn; *de dertigste*, *een-en-dertigste* en *twee-en-dertigste* verweerders aan het Gouvernement eene boete te betalen van een honderd rijksdaalders elk, en het arrest thans op hen rustende van kracht te blijven

totdat genoemde boete zal betaald zijn; de *drie-en-dertigste*, *vier-en-dertigste*, *vijf-en-dertigste*, *zes-en-dertigste*, *zeven-en-dertigste*, *acht-en-dertigste* en *negen-en-dertigste* verweerders aan het Gouvernement eene boete te betalen van vijftig rijksdaalders elk, en het arrest thans op hen rustende van kracht te blijven totdat gedoemde som zal zijn betaald, en verder dat al de gevangenen, verweerders en gearresteerden in deze zaak al de kosten en schade goed zullen maken veroorzaakt door dezen opstand, hetzij aan het Gouvernement, aan de schatkist van de verschillende districten, of aan private personen, met de verdere veroordeeling van genoemde negen-en-dertig gevangenen en verweerders tot de betaling van alle kosten van deze vervolging, en verbeurdverklaring van al de ammunitie hierboven uitvoeriger beschreven, en te Winterberg gevonden in en bij de wagens, toen wijlen Johannes Bezuidenhout en de tweede, derde en vijfde gevangenen werden gevangen genomen, of tot zoodanige andere grootere of kleinere straf of boete, als Uwe Achtbaarheden billijk mogen goedvinden.

Ingeleverd in Hof, 19 Januari 1816.

(Get.) J.G. CUYLER.

No. 4.
Uitenhagen.

Minuten, 22 Jan. 1816.

Artikelen op welke, ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuijler, voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende ter Drostdije Uitenhagen, voorm:, ingevolge Lastbrief van Zijne Excellentie den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber, in dato 27 November 1815, geïnterrogeerd is Christiaan Botha, Gedetineerde in 's Heeren Gevangenis te Uitenhagen, welke zoodanig heeft geantwoord als daar nevens staat aangeteekend.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Christiaan Botha, oud 37 jaren, geboren aan Bruintjeshoogte, en woonachtig in de Tarka.
2. Hebt gij niet een maand of drie geleden aan Commando drift gewoond?	Ja, ik ben daar omtrent een paar maanden geweest, want ik trok zoo heen en weder.
3. Zijt gij niet omtrent drie maanden, of 't laatst van October, op de plaats van Did. Joh: Muller geweest?	Ja.
4. Hebt gij daar niet Johannes Bezuidenhout gezien en gesproken?	Ja.
5. Heeft hij niet bij die gelegenheid aan u zijn ongenoegen verhaald over den dood van zijn broeder?	Ja, hij zeide mij, dat 't voor hem zoo een aardige stuk was, dat zijn broeder was doodgeschoten.
6. Heeft hij niet gezegd, dat hij menschen bij malkanderen wilde maken om satisfactie over den dood van zijn broeder te eischen?	Ja.

7. Heeft hij u niet genoodigd om mede te doen?	Ja, maar ik heb hem gezegd dat ik 't onmogelijk konde doen, en op zijn zeggen, dat hij mij daartoe zoude noodzaken, heb ik hem weder gezegd dat ik het niet konde doen.
8. Heeft hij u ook niet gezegd, dat hij de Kaffers zoude inroepen om de post van Luitenant Rosseau aan te vallen en te verbaan?	Ja, om die zaak bij Rosseau te onderzoeken, en omdat zij hem dan geen kwaad zouden doen.
9. Zijt gij niet drie malen op de plaats van D.J. Muller in dien tijd geweest; in den tijd van twee weken?	Ja, dat zal wel drie malen zijn geweest, ik heb 't niet recht onthouden.
10. Hebt gij niet alle drie keeren met Bezuidenhout over voorz: zaak gesproken?	Twee malen weet ik dat hij er mij over heeft gesproken.
11. Is niet kort daarna J. Bezuidenhout met Hendrik Frederik Prinslo bij u gekomen?	Ja, toen ik bezig was aan een dam te werken, hebben zij mij laten roepen.
12. Wat hebben zij met u gesproken?	H. Prinslo heeft mij gevraagd hoe 't was? En op mijn vraag, *wat*? zeide hij, *dat*, en toen begreep ik nog niets.
13. Wat waren dan uwe gedachten over zijne meening?	Dat weet ik niet.
14. Is niet, terwijl Bezuidenhout en Prinslo daar waren, ook Stephanus Bothma gekomen?	Ja, die was ook daar, maar wie er eerst gekomen is, weet ik niet, want ik was aan 't werk.

15. Is het u bekend, dat Stephanus Bothma daar gekomen is, met een boodschap dat er Kaffers waren bij de plaats van Louw Bothma, waar hij van daan kwam?	Ja.
16. Zijt gij toen niet met Bezuidenhout, Prinslo en Steph: Bothma gereden naar Louw Bothma, waar de Kaffers waren?	Ja, want H. Prinslo had een paard van mij mede genomen, en daarom ben ik mede gereden.
17. Zijt gij toen niet tegenwoordig geweest bij een gesprek tusschen die personen en de Kaffers?	Ja, Johannes Bezuidenhout sprak alleen.
18. Wie waren daarbij?	Hendrik Prinslo, Stephanus Bothma en ik.
19. Wat heeft Bezuidenhout aan die Kaffers gezegd?	Dat zij moesten loopen en hooren of de Kaffers hem wilden helpen.
20. Tot welken kapitein behoorden die Kaffers?	Dat weet ik niet.
21. Welk antwoord gaven die Kaffers?	Dat zij zouden loopen, en zij zijn ook geloopen.
22. Hebt gij hun niet hooren zeggen, waarom er niet een Christen mensch in Kafferland kwam, om met de kapiteins te spreken?	Ja.
23. Heeft niet Johannes Bezuidenhout gezegd, dat hij den anderen dag Cornelis Faber zoude sturen?	Hij heeft gezegd hij zoude iemand sturen, maar wien en wanneer hij zenden zoude, heb ik niet gehoord.

24. Hebt gij niet gehoord of geweten dat C. Faber naar Kafferland was gereden om de Kaffers te roepen?	Ja, een poos daarna heb ik 't geweten.
25. Kunt gij nu u niet herinneren wat het was, waarover H. Prinslo u aansprak?	Neen, dat wil mij niet bijvallen.
26. Weet gij niet dat naderhand Joh: Bezuidenhout met eenige anderen is afgetrokken uit de Tarka naar Baviaansrivier?	Ja, maar ik was toen niet tehuis, doch toen ik tehuis kwam, heb ik gehoord dat hij weg was.
27. Hebt gij, niet gehoord dat er brieven rondgezonden zijn aan de menschen om hen uit te noodigen om mede te doen?	Neen, maar ik heb gehoord van een brief, dien Christiaan Muller had moeten wegbrengen.
28. Hoe langen tijd is er verloopen tusschen den tijd dat gij 't eerst met Bezuidenhout hebt gesproken en den tijd, wanneer hij is afgetrokken naar Baviaansrivier?	Ik denk tien, twaalf of veertien dagen.
29. Waarom wildet gij niet mede doen met Bezuidenhout?	Omdat het eene zaak was, in welke ik geen zin had.
30. Hebt gij dan zulks aan uw veldcornet bekend gemaakt?	Neen, daar heb ik kwalijk aan gedaan, maar ik ben naderhand, nadat er een brief van den Landdrost Stockenström was gekomen, naar die menschen gereden, om hen af te raden; ik heb hen aangetroffen op Slagtersnek: ik had ook nog een briefje aan den veldcornet Van Wijk geschreven, om hem te spreken, maar heb hem niet gevonden.

31. Hoe lang zijt gij op Commando drift gebleven, nadat H. Prinslo en Bezuidenhout daar waren geweest?	't Zal een maand zijn.
32. Waar zijt gij toen heen getrokken?	Naar Jan Beukes.
33. Hebt gij aan uw veldkornet kennis gegeven van uwe verhuizing?	Neen.
34. Heeft de Landdrost Stockenström u niet reeds langen tijd geleden gelast om u herwaarts te begeven?	Ja, maar mijn paard was kreupel, en daarom ben ik zoo lang weggebleven.
35. Moet gij niet erkennen door uwe wetenschap van bovengem. plan van Bezuidenhout en zijne onderhandeling met de Kaffers, geen kennis te hebben geven, misdaan en straf verdiend te hebben?	Ja, dat beken ik.
36. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Ik was bang voor de magt van de Kaffers, waarmede Bezuidenhout gedreigd had alles te vernielen, en ik heb een aantal kleine kinderen.

Aldus gevraagd en beantwoord op den 22 Januarij 1816, voor de Heeren P. Diemel en Mr. W. Hiddingh, uitmakende de speciale Commissie voorm: welke de minuten dezes, benevens den Gedet: en mij, Secretaris behoorlijk hebben onderteekend.

Als Gecommitteerdens:

P. Diemel.
W. Hiddingh.
(Get.) Christiaan Botha.

Mij present:
G. Beelaerts van Blokland.

No. 5.
Uitenhagen.

Minuten, 22 Jan. 1816.

Compareerde voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen, ingevolge lastbrief van Zijne Excellentie den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber, in dato 27 November 1815:-

Willem Prinslo, Nic. zn:, oud 53 jaren, geboren in Kogmans Kloof, wonende aan de Baviaansrivier, welke ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuyler, verklaarde waarheid te zijn:-

Dat op den dag, wanneer hij, Compt: ten verzoeke van Willem Fredrik Krugel, gekomen was bij de verzamelde menigte op Slagtersnek, hij, Compt: ook aldaar gevonden had Christiaan Botha, en gehoord had dat dezelve aldaar aan Joh: Bezuidenhout gezegd had, dat hij niet moest verwagten dat er zich meer menschen bij hem zouden komen vervoegen, maar hem van het tegendeel verzekerd; en voorts de menschen geraden had liever naar huis terug te keeren, want dat hij wist dat ook, vóór dat de andere menschen zich met hem, Bezuidenhout, stonden te vereenigen. zij verklaard hadden, als de nood 't vereischte, te zullen opkomen, en voor de Regeering tegen hunne oproerige medeburgers te strijden.

Dat hij, Compt: destijds niet had geweten hoe lang voorn: Christiaan Botha toen reeds daar was geweest, maar naderhand vernomen had, dat hij op dienzelfden dag aldaar gekomen was.

Niets meer, enz.

Aldus gepasseerd ter Drostdije Uitenhagen op den 22sten Januarij 1816, voor de heeren P. Diemel en Mr. W. Hiddingh, uitmakende de Speciale Commissie voornoemd, welke de Minute dezes, enz.

Als Gecommitteerdens:
P. Diemel.
W. Hiddingh.
(Get:) Willem Prinslo, C. zn.
Mij present:
G. Beelaerts van Blokland, Sec.

Herziening.

Verscheen voor de Speciale Commissie bovengenoemd, de gezegde Willem Prinsloo, Nicolaas zoon, die nadat zijn getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen geworden, verklaarde er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden. Ter bekrachtiging van de waarheid van welke hij deze solemnele woorden sprak:-

‘Zoo helpe mij God Almachtig.’

In tegenwoordigheid van den gevangene, Christiaan Botha, die verklaarde geene kruiswagen te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 22sten Januarij 1816.

(Get:) Willem Prinslo, Klaas, Zoon.

In mijne tegenwoordigheid,

(Get:) G. Beelaerts van Blokland,
Secretaris.

No. 6.

Sententie in de Zaak van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuyler, R.O. Eischer, in cas crimineel,

Contra.

1. Hendrik Fredrik Prinslo,
2. Stephanus Cornelis Bothma,
3. Cornelis Johannes Faber,
4. Theunis Christiaan de Klerk,
5. Abraham Carel Bothma,
6. Willem Fredrik Krugel,
7. Frans Marais,
8. Adriaan Engelbrecht,
9. Andries Meijer,
10. Andries Hendrik Klopper, Jac. zn.,
11. Nicolaas Balthazar Prinslo, Marthinus, zn.,
12. Martha Faber, Weduwe van wijlen Johannes Bezuidenhout,
13. David Malan,
14. Hendrik Petrus Klopper, Hendrik zn.,
15. Johannes Bronkhorst,
16. Thomas Andries Dreijer,
17. Pieter Laurens Erasmus, Laurens zn.,
18. Hendrik Andries Gustavus van den Nest,
19. Pieter Willemse Prinslo, Nicolaas zn.,
20. Andries van Dijk,
21. Willem Jacobus Prinslo, Wm. zn.,
22. Johannes Prinslo, Mart. zn.,
23. Cornelis van den Nest,
24. Philip Rudolph Botha, Christoffel zn.,
25. Christoffel Rudolph Botha, Christoffel zn.,
26. Abraham Lodovicus Botha,
27. Pieter Jacobus Delport,
28. Jacobus Martinus Klopper, Jac. zn,,
29. Johan Theunis Mulder,
30. Hendrik Johannes Liebenberg,
31. Johannes Frederick Botha, Christoffel zn.,
32. Joachim Johannes Prinslo, Joach. zn.,
33. Willem Adriaan Nel,
34. Adriaan Labuscagne,
35. Leendert Labuscagne,
36. Barend de Lange,
37. Frans Johannes van Dijk,
38. Gerrit Coenraad Bezuidenhout, Fredrik zn. en
39. Klaas Prinslo, W. zn,, alle Gedetineerden alhier, dan wel Beklaagden en Gearresteerden te dezer Drostdij.

Alzoo aan de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende ter Drostdije Uitenhagen, ingevolge Lastbrief van Z. Exc. den Heere Gouverneur en Opperbevelhebber, in dato 27 Nov., 1815, uit de vereenigde vrijwillige confessiën van de onderscheidene in den hoofde dezes gem: Gedetineerden, mitsgaders Beklaagden en Gearresteerden, als mede uit de verdere ten processe bestaande bewijzen evident is gebleken:-

Dat niet lange na 't aflopen der Zittingen der laatste Commissie van Regtspleginger Drostdije Graaff-Reinet, in 't afgeloopen jaar 1815, de Veldkornet der Baviaans Rivier, Philip Albertus Opperman, door Gerrit Pieter Bezuidenhout, Gerrit, zn: was geinformeerd geworden, dat zijne schoonzuster, de huisvrouw van Adriaan Engelbrecht, den 8sten Gedet: in deze, welke hij bij zijn schoonvader, Diderick Geere, had ontmoet, gehoord had, dat er menschen uit de Tarka naar 't Kafferland waren, om de Kaffers op te maken, ten einde tegen de Troupes te strijden, en welke menschen waren nu wijl: Joh: Bezuidenhout, Corn: Joh: Faber, Frans Marais, Adriaan Engelbrecht (de 3de, 7de, en 8ste Gedet:) benevens nog een paar andere;

Op welk berigt voorsz: Veldkornet, Phil. Alb. Opperman, zich dadelijk had op weg begeven naar Graaff-Reinet, ten einde den Landdrost A. Stockenström kennis te geven van 't geen hem was geopenbaard, en op weg ontmoet hebbende Willem Prinslo Nic. zn: welke terug kwam van Bruintjeshoogte, alwaar, op de plaats van den Heemraad van Uitenhagen, Barend de Klerk, kerk was gehouden, en met denzelven in gesprek geraakt zijnde, aan hem had te kennen gegeven zulke wonderlijke tijding van voorsz: G.P. Bezuidenhout te hebben gehoord, waarop door voorm: W. Prinslo, Nic. zn: was geantwoord, dat hij ook zoo wat daarvan had gehoord, en dat gem: Veldkornet wierd gehouden voor de oorzaak van den dood van zekeren Fredrik Bezuidenhout (welke door een Militair Detachement, 't welk hem had willen in arrest nemen, doch aan 't welk hij gewapenden wederstand had geboden, was doodgeschoten geworden, en bij gelegenheid van wiens begraafnis desselfs Broeder, nu mede wijl: Joh. Bezuidenhout, op een sterke wijze zijn voornemen, om desselfs dood te wreken, had geuit,) en dat hij W. Prinslo N. zn: geen stuiver voor deszelfs leven of voor dat van zijne vrouw en kinderen wilde geven, na welke waarschouwing gem: veldkornet zijn reis vervolgd hebbende naar Graaff-Reinet, ook zijne vrouw en kinderen had laten vertrokken naar Graaff-Reinet, en de waarneming van zijn dienst bij een brief toevertrouwd aan Willem Frederick Krugel (de 6de Gedet: in dezen) welke dien dienst ook hebbende op zich genomen, derhalven van dien tijd als provisioneele Veldkornet van de Baviaansrivier fungeerde. Dat omstreeks denzelven tijd, en wel in de maand October van 't nu verlopen jaar 1815, kort na 't vertrek der laatste Commissie van Regtspleging van 't Dorp Graaff-Reinet, de Veldkornet van Tarka, Steph: Joh: van Wijk,

door zekeren Jan: Dan: Ouwkamp, onder belofte van geheimhouding was gewaarschouwd geworden, dat er eene oproerige beweging plaats had in de Tarka, over den dood van den hier bovengem: Frederick Bezuidenhout, op welk berigt de gem. Veldkornet Van Wijk gereden zijnde naar nu wijl: Joh. Bezuidenhout, welke zich met C. Faber (de 3de Gedet: in deze) zedert eenigen tijd op de plaats van Diderik Joh: Muller had bevonden, welke laatstgem: dadelijk aan voorm: Veldkornet Van Wijk bij zijne komst had bekend gemaakt, dat Joh: Bezuidenhout zeer onvergenoegd was over den dood van zijn Broeder Frederick, en dat hij, D.J. Muller, voor nadeelige gevolgen vreesde, vermits Corn: Faber (de 3de Gedet: in deze) toen denkelijk reeds naar 't Kafferland was, ofschoon hij, Muller, zulks niet konde bewijzen.

Dat de Veldkornet Van Wijk daarop de voorm: Joh: Bezuidenhout hebbende laten roepen, en afzonderlijk over die zaak onderhouden, gem: J. Bezuidenhout hem zijne gevoeligheid over den dood van zijn broeder, welken hij oordeelde onschuldig te zijn doodgeschoten, erkend, en daar bij gezegd had, dat hij 't daar niet bij laten konde, daar bij voegende, dat hij gehoord had, dat hij zelve en zijn Zwager Corns: Faber (de 3de Gedet: in deze) ook moesten gevangen worden, en zich voorts mede uitlatende, dat hij den Veldkornet Opperman hield, door valsche berigten den dood van zijn Broeder Fredrik veroorzaakt te hebben, en den Landdrost Stockenström mede als een oorzaak van 't gebeurde noemende, omtrent al 't welk de voorn: Veldkornet Van Wijk zijn uiterste best had gedaan, om gem: Joh. Bezuidenhout door opregte mededeling van 't met betrekking tot zijn Broeder Frederick gebeurde, van zijn misverstand terug te brengen, en hem te bewegen om, indien hij deswegens eenig bezwaar had, zulks op eene behoorlijke wijze, ter plaatse waar 't betaamde, in te brengen, hebbende gem: Veldkornet 't dan ook zoo ver gebragt, dat de gem: Joh: Bezuidenhout toestemde, om een Request te laten vervaardigen, 't welk dan met kennis en overleg van gem: Veldkornet zoude worden in gereedheid gebragt door Barend Bester en Steph: Corn: Bothma (den 2de Gedet: in deze) doch welk voornemen niet was volvoerd geworden, als zijnde de voorm: Barend Bester door eene verkeerde voorzigtigheid daartoe niet genegen geweest, en ook Joh: Bezuidenhout, zoo 't schijnt, van plan veranderd, zonder dat 't blijkt, welk gedrag de 2de Gedet: ten dien aanzien heeft gehouden, dan welke destijds reeds in den misdadigen toeleg tot een opstand zijnde ingewikkeld, meer dan waarschijnlijk niet had willen behulpzaam zijn tot 't daarstellen van een middel, waar door de rust des lands zoude hebben kunnen worden bewaard, gelijk ook eene vroegere poging van Gerrit Pieter Bezuidenhout, d' oude, zijnde mede een Broeder van wijlen Frederick Bezuidenhout, om een Request over den dood van laatstgem: in te dienen, door

een weigerend of uitstellend antwoord van George Diderik Gere was verijdeld geworden.

Dat derhalven de Veldkornet Van Wijk, zonder zijn weldadig oogmerk te hebben kunnen bereiken, zich had moeten vergenoegen met nadat Joh. Bezuidenhout hem had te kennen gegeven, dat hij geen zin had langer in dat distrikt te blijven en naar Nieuwveld zoude wegtrekken, aan Diderick Joh: Muller, wiens welgezindheid hem gebleken was, te verzoeken, wanneer hij omtrent de gerugten van een broeiend oproer weder mogt hooren of daarvan eenige bevestiging krijgen, zulks dadelijk aan hem, Veldkornet, bekend te maken, waarna hij, vertrokken zijnde en den Veldkornet van 't nabij gelegen district Agter Sneeuwberg, Willem van Heerden, gewaarschouwd hebbende om op zijne hoede te zijn, 't hem voorgekomene aan den Adj: Landdrost van Graaff-Reinet, J.F. van de Graaff, residerende te Cradock, had gerapporteerd, waar van dan ook 't gevolg was geweest dat de nodige maatregelen tot bewaring der rust daaromstreeks hebben kunnen worden genomen.

Dat intusschen reeds omtrent dienzelfden tijd, in 't laatst der maand Oct., zonder dat de juists dag kan worden bepaald, de 1ste Gedet: in dezen was gekomen ter plaatse van Diderik Joh: Muller, en aldaar, voor dat hij nog Joh: Bezuidenhout gezien had, zich reeds had uitgelaten in bewoordingen welke zijn voornemen om gem: Bezuidenhout in zijne wraakzugtige gevoelens te stijven en tot daden van geweld op te zetten, duidelijk aan den dag legden, en vervolgens van daar met nu wijl: Joh: Bezuidenhout voorm: gereden zijnde naar den 2de Gedet: aldaar onder hunl: en na een gesprek met 3 of 4 Kaffers, welke zich te dier plaatse bevonden, 't plan van een gewapenden opstand, niets minder ten doel hebbende dan 't aanvallen en verdrijven van Zijn: Maj: Troupes, welke tot dekking en beveiliging der grenzen dezer Kolonie langs de Groote Vischrivier gestationeerd zijn, was gesmeed ten gevolge waarvan de 3de Gedet: door nu wijl: Joh: Bezuidenhout, aan wien één der hiervorengem: Kaffers gevraagd had, waarom er niet een Christenpersoon bij hunne Kapitiens kwam om over deze zaak te handelen, was gezonden naar 't Kafferland met eene boodschap, welke hij, 3de Gedet: ook vrijwillig op zich had genomen aan de onderscheidene Kapiteins der Kaffersche Natie, en wel meer bijzonder aan 't Opperhoofd Gaika, ten einde van denzelven hulp en bijstand in den voorgenomen opstand tegen Zijner Maj: Troupes te verzoeken en derzelver hulp uit te lokken door beloften, niet alleen van eenige aan die Wilden welgevallige kleinigheden, maar ook van 't vee, zoo der Troupes als der vreedzame Ingezetenen, die aan hunnen Eed en pligt getrouw zouden zijn gebleven, en eindelijk van 't District Zuurveld, uit welke de Kaffers nu ruim 4 jaar geleden met zoo veel moeite en kosten, en tot bevordering van 't welzijn der goede Ingezetenen zijn verdreven geworden, welke boodschap

gebleken was door den 3den Gedet: welke op deze zijne reise zich had later vergezellen door de 7de en 8ste Gedet: volkomen overeenkomstig de hem gegevene instructie te zijn volbragt geworden, zoodat 't niet aan hem, 3den Gedet: even min als aan zijne zenders, is dank te wijten, dat deze aanzoeken geen beter gevolg voor hen hebben gehad.

Dat vervolgens de 1ste Gedet: weder zijnde naar huis gereden, en eenige weinige dagen zijnde 't huis gebleven, zich naderhand weder, en wel op den 9den Nov. 1815, heeft bevonden op de plaats van Diderik Joh. Muller, voorm: alwaar zich nu wijlen Joh. Bezuidenhout, en de 3de Gedet: nog bevonden, wanneer na de komst van den 1sten, met den 4den Gedet: dadelijk is gezonden om den 2den Gedet: welke ook gekomen zijnde, en met zich hebbende medegebracht den 9den Gedet: men was werkzaam geweest tot 't verder in stand brengen van 't beraamd ontwerp, en ten dien einde een brief opgesteld, aan zekeren Jacobus Krugel d' oude gerigt, in welken brief de voorgenomen opstand wordt aangekondigd, en de voorm: Jac. Krugel tot mede werkzaamheid daarin verzogt, zijnde deze brief, welke ten processe was geproduceerd onder Litt. D., naar de opgave van wijl: Joh. Bezuidenhout, en van den 1sten Gedet: en met medewetenschap van den 4den Gedet: geschreven door den 2den Gedet: en daarna in presentie, zoo van den 2den, 4den als 9den Gedets: onderteekend, door den 1sten Gedet: en vervolgens door laatstgen: ter hand gesteld aan Joh. Chr. Muller ter bestelling, met mondelinge last, dat hij denzelven eigenhandig aan Jacobus Krugel voorm: moest overgeven, en denzelven zeggen, van den brief, na dien gelezen te hebben, in presentie van hem J.C. Muller, te verbranden, welken brief gem: J.C. Muller hebbende ontvangen, daarmede wel was weggereden, maar door zijn broeder Diderik Joh: Muller onderrigt zijnde, en met deszelfs overleg, dien brief had bezorgd in handen van den Veldkornet, Steph: Joh: van Wijk, welke denzelven dadelijk aan den Adj: Landdrost Van de Graaff hebbende overgebragt, deze daarvan een copij had gezonden aan Capt. Andrews, een andere copij aan den Adj: Landdrost van dit District, Majoor Fraser, en den Originelen overgezonden aan den Landdrost van Graaff-Reinet, A. Stockenstrom, en tevens eene ordre had gezonden aan den Veldkornet Ph: Alb: Opperman, in de Baviaans Rivier, om manschappen te commanderen, doch welke ordre gekomen was in handen van den 6den Gedet: welke, gelijk hierboven reeds is genarreerd, door P.A. Opperman voorm: bij zijne vlugt, als provisionele Veldkornet in zijn plaats was gesteld.

Dat door deze ontdekking wel veroorzaakt zijnde, dat de 1ste Gedet: dadelijk was in verzekering genomen, de andere zaamgezworenen, ofschoon nu een hunner hoofden, zoo niet den voornaamsten aanvoerder missende, niettemin 't afgesproken plan getrouwlijk volgende, pogingen hadden in 't werk gesteld, om hun ontwerp dadelijk te uitvoer te brengen en door te zetten, ten welken einde

de 3de Gedet: andermaal naar 't Kafferland was gezonden, gelijk hij ook weder derwaards was gereden, weder met zich nemende den 7den Gedet: benevens de nog latiterende Volkert Delport en Willem Prinslo, Joach. zn., met oogmerk, om den bijstand der Kaffers, met welke de zaamgezworenen reden hadden zich te vleien, andermaal in te roepen en te verhaasten.

Dat vervolgens, na dat op den 12 November, 1815, door den 5den Gedet: eene openlijke bekendmaking, zoo hij zegt, op last van wijl. Joh: Bezuidenhout, was uitgevaardigd, om van huis tot huis te worden rondgezonden aan de ingezetenen van 't District Tarka, in welke bekendmaking de onderhandelingen met de Kaffers tot een vijandelijken aanval op 't Gouvt: onbewimpeld worden bekend gemaakt, en zelf reeds als een getroffen overeenkomst voorgesteld, en de Ingezetenen tot medewerking ten dien einde, N.B., op grond van 't Evangelium, worden uitgenodigd op denzelfden 12 November, nu wijl: Joh: Bezuidenhout, benevens de 2de, 5de en 9de Gedet: waren afgetrokken naar de Baviaans Rivier, werwaards ook de 4de Gedet: welke reeds vroeg met den 1sten Gedet: en ook na diens gevangenneming bij voortduring was werkzaam geweest om zoo veel menschen als hij konde onder 't bevel van nu wijl: Joh: Bezuidenhout te brengen, en tot deszelfs aanhang te laten toevloeien, zich begeven had.

Dat tot dit oogmerk bijzonder dienstig was geweest de omstandigheid van eene bijeenkomst ter plaatse van Dan: Erasmus, alwaar door den 6den Gedet: nadat hij de hier bovengem: ordre van den Adj: Landdrost Van de Graaff, aan den Veldkornet P.A. Opperman geaddresseerd, had in handen gekregen, zoo bij schriftelijke commando briefjes, als bij mondelinge boodschappen eenige manschappen waren gecommandeerd geworden, zoo zij ter goeder trouwe meenden, en zoo als de 6de Gedet: mogelijk destijds ook nog bedoelde, om wagt te houden tegen de Kaffers, aan welke aldus bijeengeroepen manschappen de 6de Gedet: de bovengem: ordre van den Adj: Landdrost hebbende voorgelezen, aan dezelven had gevraagd, hoedanig zij gezind waren, *en dat hij met de Regering was*, wanneer door allen gezegd zijnde, dat zij met de Regering, en gevolglijk ook met hem waren, eerst door den 4den Gedet: welke zich, ofschoon niet gecommandeerd, mede daar had laten vinden, en naderhand ook door een ander, doch welke niet bekend is geworden, gezegd was, *niet met de Regering te zijn*, onder 't opnoemen van eenige bezwaren, welk gezegde de 4de Gedet: niet kunnende ontkennen, wel had getracht aan een misverstand van den voorgelezen Brief toe te schrijven, dan 't welk duidelijk genoeg is gebleken, slegts een ijdel en van alle waarschijnlijkheid ontbloot voorgeven te zijn, en zijn voorsz: vijandelijke verklaring niets anders te zijn geweest dan een uitvloeisel van zijn medeplichtigheid aan de geformeerde en nu in uitvoering gebrachte zamenzwering tot oproer.

Dat vervolgens de 6de Gedet: zijne manschappen hebbende laten vertrekken, met ordre om den volgenden dag weder bij elkander te komen, hij in dienzelfden avond, uit naam van Nic: Balth: Prinslo (den 11den Gedet: in dezen) die inmiddels na 't in verzekering nemen van zijn Broeder, den 1sten Gedet: in dezen, met H.P. Kloppers, H: zn: den 14den Gedet: in dezen, over den berg naar de plaats van hem, 6den Gedet: was gereden, was geroepen geworden door P. Erasmus P: zn: welke die boodschap op den weg had overgenomen van Hendrik Andries Gustavus van den Nest, den 18den Gedet: in dezen, wanneer de 6de Gedet: tevens was geinformeerd geworden van 't arresteren van den 1sten Gedet: en verzogt geworden, om ook de menschen uit den hoek te laten commandeeren, aan welk verzoek de 6de Gedet: voldoende, Gerrit Pieter Bezuidenout d'oude, die zich ingevolge een schriftelijke last bij hem bevond, had gezonden, om zoo wel de reeds te voren gecommandeerde, als nog meerdere manschappen aan te zeggen, om zich bij hem te begeven; waar na de 6de Gedet: zijnde naar huis gereden, hij aldaar gevonden had nu wijl: Joh: Bezuidenhout, met zijne medgezellen, wanneer dadelijk 't plan geformeerd was, om gewapenderhand op te trekken naar de Plaats van Willem van Aart, en aldaar van Kapt: Andrews de loslating des 1sten Gedet: te vorderen, en bij weigering desselfs Post aan te vallen en te overweldigen, terwijl Joh: Bezuidenhout daar ook geen geheim meer had gemaakt van zijne verdere vijandelijke bedoelingen, en van de redenen, om welke hij den 3den Gedet: en zijne Reisgenoten naar 't Kafferland gezonden had; hebbende hij daarbij gevoegd bedreigingen, om alle de genen die niet in de medewerking van zijn voornemen zouden bewilligen, vijandelijk te zullen behandelen en met hunne vrouwen en kinderen en al hunne bezittingen aan de roof- en moordzucht der Kaffers ten prooije te geven.

Dat de 6de Gedet: aan deze aanzoeken van nu wijl: Joh: Bezuidenhout dadelijk gehoor gevende, en geheel uit 't oog verliezende, zoo wel zijnen pligt als Prov: Veldkornet, als de middelen, welke hij in die hoedanigheid ter zijner beschikking had, om den verderen voortgang van 't kwaad te stuiten, zijne manschappen had verzameld, en zich daar mede, en met de genen, welke zich onder weg daar nog verder bij hadden gevoegd, onder 't gezag van den voorm: Joh: Bezuidenhout gesteld hebbende, op den 14 November l.l: was op marsch gegaan naar den voorm: post van Kapt: Andrews, alwaar zij, aangekomen zijnde, eerst een Hottentot hadden gezonden naar denzelven Post, om de loslating des 1sten Gedet: te vragen, en dezelve zijnde terug gezonden met een boodschap van den Adj: Landdrost Majoor Fraser, welke met 't aanbreken van den dag aldaar was aangekomen, dat een der ingezetenen zelfs moest komen om met hem te spreken. daar op de 11de Gedet: was afgezonden bij den Adj: Landdrost voorm: aan wien de voorsz: 11de Gedet: op

een zeer stouten en onbeschaamden toon om de onmiddelijke loslating van den 1sten Gedet: had geeischt, doch met een weigerend antwoord was teruggezonden; waar na zich nog bij den gem: Post had vervoegd de 7de Gedet: weder met dezelfde boodschap, doch welke hij op een minder onbescheiden toon had volvoerd, en tevens verzogt, dat de Veldcommandant Nel, die zich ook op den gem: Post bevond, mede naar de Rebellen zoude rijden, die hem wenschten te spreken, wanneer gem: Veldcommandant Wm: Nel van den Adj: Landdrost, Majoor Fraser hebbende verlof bokomen, en zich bij de Rebellen begeven, dezelve was gevraagd, om welke reden de 1ste Gedet: daar tog gevangen was, op welke vraag gem: Veldcommandant W: Nel slegts in algemeene termen hebbende geantwoord, dat wanneer de 1ste Gedet: geen kwaad had gedaan, hij niets zoude te vreezen hebben, en door den 4den Ged: zijnde gezegd, dat hij gehoord had, dat hij ook stond gevangen te worden, en gem: [W]m: Nel hem hebbende geantwoord, dat indien hij niets kwaads bedreven had, hij daar van geen nood zoude hebben, de 4de Gedet: voorm: daar op had gerepliceerd: 'dat de 1ste Gedet: aan hen (de gewapende Rebellen) moest worden overgegeven, en dat, wanneer bevonden wierd, dat hij kwaad gedaan had, zij hem weder zouden uitleveren,' terwijl ook nu wijlen Johannes Bezuidenhout van den gem: Veldcommandant, W. Nel, eischte, dat hij de Ingezetenen van het District van Uitenhagen moest commandeeren om op te komen, en zich bij hem te voegen, doch welken eisch W. Nel voorsz: aanstonds had afgeslagen, en voorts met den 6den Gedet: was gaan zitten, ten einde denzelven over te halen om met den Adjunct Landdrost Majoor Fraser te gaan spreken waartoe de 6de Gedet: hoe zeer in den beginne wat bang zijnde, zich echter had laten overhalen; doch reeds met voorm: Veldcommandant op weg zijnde, door nu wijlen Joh. Bezuidenhout en eenige anderen was terug gehaald, onder het zeggen van gem: J. Bezuidenhout, dat hij, de 6de Gedet: geen trede van hem moest afgaan; gedurende welke gesprekken de 4de Gedet: onder anderen aan gem: W. Nel zich in deze of dergelijke bewoordingen had uitgelaten, '*ik zal u doodschieten*, *of gij zult mij doodschieten*,' en nu wijlen Joh. Bezuidenhout nog zeer scherpe uitdrukkingen over den dood van zijnen Broeder had gebezigd, en hoegenaamd geen gehoor aan eenige vermaningen had willen geven, maar zelfs den Veldcommandant Nel, onder verwijting dat hij een jaarlijksche bezoldiging daar voor trok, voor Verrader had uitgemaakt; zoodat de Veldcommandant W. Nel voorm: geene kans meer ziende om bij de Rebellen eenig nut te doen, had willen wegrijden, doch daarin eerst was verhinderd geworden door J. Bezuidenhout voorm: en door den 4den Gedet: van welke de eene het paard bij de teugels, en de andere W. Nel zelven, bij den arm gevat had, zijnde hij eindelijk niet in staat geweest, zich op eene andere wijs van daar te verwijderen,

dan door eene belofte van te zullen wederkomen; hebbende zelfs de 19de Gedet: hem een Eed tot bevestiging dier belofte willen afvergen, doch aan 't welke de gem: W. Nel geen gehoor had gegeven.

Dat zoodra de Veldcommandant, W. Nel, van daar vertrokken was, Johannes Bezuidenhout door de oproerige menigte een kring had laten formeeren, in welke de 6de Gedet: een plegtigen Eed van onderlinge getrouwheid en van malkanderen niet te zullen verlaten, onder aanroeping van Gods Heiligen Naam, had afgelegd, welke Eed door de anderen was toegestemd, en wel door sommigen met uitdrukkelijk Ja te zeggen, en door anderen met den hoed aftenemen, terwijl ook sommigen noch Ja gezegd, noch den hoed afgenomen hadden, maar deze godslasterlijke plegtigheid stilzwijgende hadden aangezien; na het afleggen van welken Eed de 5de Gedet: was afgezonden geworden naar het District van Zwagershoek, en den 10den Gedet: naar dat van Bruintjeshoogte, met last om uit die beide Districten nog meer menschen bijeen te verzamelen, en de Oproerbende daardoor te versterken, van welke Commissie die beide Gedet: zich ook zoo veel in hun vermogen was, doch elk op eene onderscheidene wijze, hadden gekweten, hebbende de 10de Gedet: door mondelinge boodschappen, in welke aan de menschen 't gevaar, aan 't welk zij zich bij weigering zouden blootstellen, om door de Kaffers, die elk oogenblik verwacht wierden, vermoord en uitgeplunderd te worden, op 't nadruklijkste wierd voor oogen gesteld, de menschen tot 't oogmerk van de hoofden der Rebellen zoeken over te halen, dan welke aanzoeken bij allen, waar hij zich had vervoegd, vruchteloos waren afgeloopen, terwijl de 5de Gedet: op zijn weg naar Zwagershoek een briefje (ten processe gequoteerd Lt. L 1) had geschreven aan den Veldkornet van dat District, Abr: Carel Greijling, denzelven requirerende om zijne manschappen te commandeeren tegen de Eng: Troupes, en welk briefje hij, de 5de Gedet: had onderteekend met de namen van den 6den Gedet: en van wijlen Joh: Bezuidenhout, 't welk hij, volgens zijne confessie, gedaan had op last van laatstgem: doch in alle gevallen zonder voorkennis of toestemming van den eerstgem: en met welk briefje hij vervolgens persoonlijk gegaan was naar voorm: Veldkornet A.C. Greijling, ten einde, gelijk 't briefje zelfs te kennen gaf, den Veldkornet nader mondelinge explicatie te geven, en desselfs manschappen te regt te helpen, door 't welk niet wel anders kan worden verstaan, dan dat hij, 5de Gedet: die manschappen behoorlijk toebereid, zoude aanvoeren naar de plaats waar zich de overige Rebellen toen bevonden, dan welk oogmerk geheel was mislukt, alzoo de Veldkornet Greijling, getrouw aan zijn Eed en pligt, niet alleen dit aanzoek had wederstaan, en den 5den Gedet: zelf 't misdadige van zijn gedrag onder 't oog gebragt, maar ook zijne manschappen tegen verleiding gewaarschuwd, de rust van zijn District bewaard, en zelfs door te permitteren, dat 6 der

onder hem sorterende manschappen op kondschap naar de Rebellen uitreden, te weeg gebracht, dat de 30ste Beklaagde en Gearresteerde, (Hendrik Joh: Liebenberg, en Pieter Rasmus Erasmus P. zn.) zich van 't oproerig complot verwijderd hadden.

Dat terwijl dit alles plaats had, en reeds dadelijk bij 't aftrekken der oproerige menigte, de 2de Gedet: zich had bezig gehouden met onderscheidene brieven te schrijven, om de verzameling te versterken; hebbende hij ingelijks aan den Veldkornet A.C. Greijling, reeds op den 12den Nov. een requisitie gezonden tot 't commanderen der manschappen, in welke requisitie de misdadige bedoeling van zulk commando onbewimpeld was te kennen gegeven, en voorts, op den 13den November eene dergelijke requisitie afgezonden aan Christ: Muller, Arn: de Beer en Zacharias de Beer, en eindelijk nog bij een andere requisitie (doch welke geen dagteekening had), de personen van Joseph Thomas, P.A. van der Merwe, Gerrit van der Merwe, G. zn., Gerrit van der Merwe, J. zn., en Gert Engelbrecht, heeft gecommandeerd, om bij den 4den Gedet: present te komen, alle welke drie requisitien ten processe gequoteerd (met Lt. L. 1, 2 en 3) door den 2den Gedet: met den naam van Joh: Bezuidenhout waren ondertekend, doch echter geen ander gevolg hadden gehad, dan dat de daarbij gerequireerde personen aan hun pligt getrouw gebleven, en op hun hoede geweest waren, met uitzondering alleen van der 13den Gedet: welke bij 't 1ste der drie evengem: briefjes *zijnde geëischt om zonder tegenspreken op den* 14*den present te zijn*, ook zonder met zijn Veldkornet te raadplegen, aan die onwettige en tot een misdadig einde gedane requisitie had gehoor gegeven, en zich naar 't oproerig Commando vervoegd.

Dat op den 14 Nov. hier voorgem: de Veldcommandant Nel, bij den Adj: Landdrost, Majoor Fraser, zijnde terug gekomen, en van zijn wedervaren hebbende verslag gedaan, niets verder was gebeurd dan dat de Rebellen door een kleine Hottentot aan Majoor Fraser voorm: hadden laten weten dat zij zouden wegrijden naar een plaats waar gras voor hunne paarden was, gelijk zij ook door de Groote Visch Rivier, over de plaats van Louw Erasmus, waren gereden, en aldaar buiten de grensscheiding der Kolonie, hunne paarden hadden afgezadeld.

Dat op den volgenden dag, zijnde den 15den November, de Adj: Landdrost, Majoor Fraser, aan de Rebellen onderscheidene boodschappen, om hun te vermanen tot hun pligt terug te keeren, had laten doen, hebbende hun eerst gezonden een schriftelijke waarschouwing, en daarna, om te voldoen aan hunne begeerte, van de reden der gevangenneming van den 1sten Gedet: te willen weten, aan hun had gezonden een Copij des door denzelven in dato 9 November ondertekenden Briefs, na voorlezing van welk laatste Document vele der Rebellen hadden verbaasd gestaan, en naar 't schijnt 't misdadige van den stap, tot welke zij gebracht waren, hadden beginnen te gevoelen, terwijl nu wijl: Joh: Bezuidenhout

en de 4de Gedet: getragt hadden, de gemoederen hunner onderhoorigen gerust te stellen, door te zeggen, dat zij durfden zweren dat die Brief door den 1sten Gedet: *niet geschreven* was, welk zeggen van hunne zijde eene geveinsde verdraaijing van 't gebeurde was, daar zij zeer wel wisten, dat de 2de Gedet: eigentlijk den Brief geschreven, maar de 1ste Gedet: denzelven mede opgegeven *en alleen onderteekend en afgezonden had.*

Dat ondertusschen, op deze door den Landdrost, Majoor Fraser, ontvangene communicatie, een antwoord aan denzelven was geschreven geworden door den 14den Gedet: met overleg van nu wijl: Joh: Bezuidenhout, en van de 4de en 6de Gedet: en welk antwoord niet slechts inhield: ‘dat de 1ste Gedet: niet verder moest worden verzonden, en dat zij na verloop van 4 dagen nader zouden accorderen,’ maar ook inhield dit dreigend bijvoegsel: ‘dat zij hoopten niet tot iets anders te zullen worden genoodzaakt,’ na 't presteren van welken dienst de 13de Gedet: weder naar huis was teruggekeerd.

Dat terwijl F. Touchon zich met de boodschap van Majoor Fraser bij de Rebellen bevond, insgelijks aldaar was aangekomen Herm. Potgieter, aan hen afgezonden door den Adj. Landdrost van Graaff Reinet, J.F. van de Graaff, met eene schriftelijke uitnoodiging, gedateerd 14 November, bij welke, op 't voetspoor eener schriftelijke waarschouwing, reeds den vorigen dag door den Landdrost Stockenstrom afgezonden, doch welke niet blijkt verder dan de plaats van zekeren Jordaan te zijn gekomen, en na dat de 2de Gedet: aldaar was gepasseerd, niet verder was gezien, de oproerigen insgelijks tot terugkering van hunne dwaze en misdadige stappen wierden genodigd en vermaand, dan welke vermaning slechts het gevolg had gehad, dat de Rebellen bij een schriftelijk antwoord, den Adj. Landdrost van de Graaff wel hadden bedankt voor zijne vaderlijke voorzorge, maar tevens onder voorwendsel, dat zij niet wisten dat de 1ste Gedet: schuldig was aan het schrijven van zoodanigen brief als hem wierd te last gelegd, op zijne loslating hadden blijven insteren, met belofte (kwans wijs) dat zij hem zelve zouden brengen om zich tegen zijne tegenpartij te verantwoorden; bij welk antwoord zij tevens aan bovengem: Hermanus Potgieter een mondeling verzoek hadden opgedragen, om den Adj. Landdrost van de Graaff bovengem: te verzoeken van zich bij hen te vervoegen; terwijl ook de 4de Gedet. den gem: Hermanus Potgieter, op de plaats van W. van Aart, nog was komen dwingen om zich ook bij Majoor Fraser te vervoegen, en de vaste begeerte der Rebellen om den 1sten Gedet: losgelaten te zien, op nieuw te kennen te geven, welke kennisgeving de bovengem: Hermanus Potgieter hebbende gedaan, dezelve naar den Adj. Landdrost van de Graaff was teruggekeerd met het antwoord der Rebellen, doch zonder hen met de komst van gem: Adj. Landdrost bij hen te vleijen; hebbende hun in tegendeel gezegd, dat het eenigste van dien

aart, welke hij aan denzelven zoude kunnen voorstellen, was om, indien zij drie hunner op een te bestemmen plaats, bij voorbeeld aan Van Stadensdam, wilden afzenden, ook aldaar hun te komen ontmoeten, doch hoedanige ontmoeting of afzending geene plaats had gehad, terwijl ook de pogingen, zoo van den Adj: Landdrost als van den Veldkornet Van Wijk, om den 4den Gedet. tot pligt en getrouwheid terug te brengen, en door middel van denzelven op de overige Rebellen gunstigen invloed te oefenen vruchteloos zijn geweest, hebbende hij Gedet: niettegenstaande hij gestadig de Tarka op en af reed, niet goedgevonden zich bij den Adj: Landdrost voorm. te laten vinden, en aan den Veldkornet wel beloften gedaan, doch waarvan geen de minste vervulling was gebleken, zijnde alleen door hem, 2den Gedet:, aan den voorz: Veldkornet een briefje geschreven zonder dagtekening, van een duisteren inhoud, doch waar uit, zoowel als uit het geheele gedrag van den 2den Gedet: blijkbaar wierdt, dat zijne woorden niet overeenkwamen met zijne daden.

Dat voorts op den 16 ov: de Rebellen, van welke zich ondertusschen, onder voorwendzel van kost te zullen gaan halen, hadden geabsenteerd, Theunis Theodorus Fourie, Christ: Laurens Dreijer, Frans Smit, en Lucas van Vuuren, van de plaats waar zij zich bevonden, zijnde weggetrokken naar een andere rustplaats, mede aan de overzijde van de Groote Vischrivier gelegen genaamd Kwaggakoesnek, van daar op den 17 den in drie divisien successivelijk waren teruggetrokken naar de Slagtersnek, alwaar ook Stephanus Grobbeler, die in den nacht op schildwacht was gesteld, van die gelegenheid, terwijl de anderen sliepen, had gebruik gemaakt om zich te absenteeren, en in stilte naar huis te rijden.

Dat op den 16den November bovengem: tegen den avond, de R.O. Eischer, welke op den 15den bevorens, op een ontvangen berigt van den Adj: Landdrost, Majoor Fraser, zich dadelijk, na het afloopen der zitting van de destijds zich alhier bevonden hebbende Commissie van Rechtspleging had begeven naar Bruintjes Hoogte, zijnde aangekomen op de Militaire Post van Kaptein Andrews, van het Kaapsch Regiment, gestationeerd op de plaats van Willem van Aart, en aldaar van het dus verre voorgevallene zijnde geinformeerd geworden, op den 17den derzelve maand, door onderscheidene patroullies, bij welke de Veldcommandant, W: Nel, mitsgaders de burgers, Jacobus Potgieter, Lodewijk Bauer en Frederik Touchon, welken laatstgem. de Adj: Landdrost, Majoor Fraser, tot het overbrengen zijner onderscheidene boodschappen reeds had gebezigd, waren gebruikt met dat gevolg dat, na lang vruchteloos zoeken, de Rebellen eindelijk, gedeeltelijk reeds op de Slagtersnek, gedeeltelijk op hunnen weg derwaards, waren ontdekt geworden, aan welke toen een schriftelijke vermaning van den R.O. Eischer was voorgehouden, alles met geen ander gevolg dan dat zij beloofden des

anderen daags op de plaats van Louw Erasmus twee mannen te zullen zenden om met de afgezondenen van den R.O. Eischer te spreken.

Dat op den 16 November evengem: Willem Prinslo, Nic. zn: een boodschap van den 6den Gedet: hebbende ontvangen, welke nu de gevolgen zijner verkeerde handelwijze ingezien, en daarvan, hoe zeer te laat berouw gekregen hebbende, voorm: Wm: Prinslo, Nic. zn: had laten nodigen bij hem te komen tot zijne assistentie, welke zich ook op die nodiging daarheen had begeven, en na zoo wel aan Joh: Bezuidenhout, als aan de anderen de nadelige gevolgen, welke uit dezen opstand, zoo voor hun zelven, als voor hunne familien, en de geheele volkplanting moesten voortvloeijen, te hebben voor oogen gehouden, hun tot onderwerping had vermaand, waarin ook Louis Fourie, die zich op verzoek van de straks gem: Theunis Theod: Fourie, Chr: Laurens Dreijer, Frans Smit, en Lucas van Vuuren, bij hun 't huis komst, meede met een vredelievend oogmerk naar de verzameling had begeven, hem was behulpzaam geweest, voorts hij, W: Prinslo Nic, zn:: gepoogd had voor de Rebellen eene bemiddeling te bewerken, ten welken einde hij zich dan, verzeld van Jacobus Marthinus Klopper, Jacs: zn:, den 28ste Beklaagde, en Gearresteerde, op den 18 November op de plaats van W: van Aart, bij den R.O. Eisscher (welke zich op de plaats van Louw Erasmus eerst begeven, doch daar niemand aangetroffen hebbende, naar die van W: van Aart was teruggekeerd) had vervoegd, doch in welke bemiddeling, daar dezelve van de zijde der Rebellen geene onvoorwaardelijke onderwerping was, de R.O. Eisscher niet had kunnen treeden, maar zich genoodzaakt had gezien met zijn Commando voortterukken, om, in weerwil van de betere positie welke de Rebellen hadden, dezelve tot onderwerping te noodzaken, gelijk dan ook de R.O. Eisscher kort daarop, vergezeld van den Adj: Landdrost, Majoor Fraser, met 30 Burgers en 40 Dragonders de Rebellen was te gemoet gegaan, ten einde deze zoo spoedig mogelijk ten einde brengen, vermits de grenzen dezer Kolonie, tot aan den oever der Zee, door het bijeentrekken der onderscheidene militaire posten, aan de invallen van de Kaffers bloot stonden.

Dat in de zoogenaamde Esterhuispoort de Rebellen op een heuvel, gelegen bij eene plaats genaamd de Slagtersnek, ontwaard en tot eene halve Engelsche mijl bij dezelve genaderd zijnde, een Hottentot te paard van hun was aangekomen, welke uit naam van den voorz: Willem Prinslo, Nic: zn: kwam zeggen, ‘dat zij niet vechten wilden,’ het geen de R.O. Eisscher door dienzelfden Hottentot had laten beantwoorden, ‘dat hij, R.O. Eisscher, ook niet wilde vechten, tenzij hij daartoe mogt worden genoodzaakt.’

Dat de R.O. Eischer, tot voor de Rebellen genaderd zijnde, eenige woordenwisselingen met dezelve door middel van boodschappers (de eerste van welke was geweest Hendrik Oostwald

Lange) hadden plaats gehad, zijnde ook de R.O. Eischer met den Adj: Landdrost een eindweegs op den heuvel de Muiters te gemoet gegaan, alwaar de 6de Gedet: benevens Willem Prinslo, Nic: zn:, en nog een paar anderen, beloofden zich te zullen overgeven.

Dat echter daarna nog niemand komende, de R.O. Eischer met zijne manschappen tot in 't bereik van een geweerschot de Rebellen was genaderd welke toen gehoord wierden uit te roepen, ‘zend uwe dragonders weg, wij zullen afkomen;’ doch waarop de R.O. Eischer hun had geantwoord ‘dat hij zulks niet zoude doen,’ waarop de R.O. Eischer nader zijnde geavanceerd, een aantal der Rebellen nederzittende, de geweeren op des R.O. Eischers manschappen had aangelegd, terwijl een hunner, welke de uiterste aan hunne linkervleugel was, met zijn hoed in de hand hun lieden toezwaaijde, zonder dat de woorden, welke deze uitte door het algemeen geraas duidelijk konden worden gehoord, doch schenen in zin en substantie te behelzen, dat de burgers onder de manschappen, bij den R.O. Eischer behoorende, op zijde moesten gaan, om hun lieden in staat te stellen op de Dragonders te vuren.

Dat een korten tijd te voren eenige weinige personen aan de linkerzijde wierden ontwaard den berg te paard te beklimmen, en zich bij de Rebellen te voegen, waarna dadelijk eenige van hun, te weten, de 6de, 11de, 14de, 17de en 18de Gedetineerdens, als mede de 15de, 16de, 21ste, 22ste, 23ste, 24ste, 25ste, 28ste, 31ste, 32ste, 33ste en 39ste Beklaagden en Gearresteerden, in name Willem Frederik Krugel, Nicholaas Balthazar Prinslo, Mart. zn:, Hendrik Petrus Klopper Hk: zn:, Petrus Laurens Erasmus, Laurens zn:, Hendrik Andries Gustavus van den Nest, Johannes Bronkhorst, Thomas Andries Dreijer, Willem Jacobus Prinslo Wm: zn:, Johannes Prinslo, Mart, zn:, Cornelis van den Nest, Philip Rudolph Botha, Christoffel zn:, Christoffel Rudolph Botha, Christoffel zn:, Jacobus Marthinus Klopper, Jac: zn:, Johannes Frederick Botha, Christoffel zn:, Joachim Johannes Prinslo, Joach: zn:, Willem Adriaan Nel en Klaas Prinslo, Wm: zn:, benevens voorm: Willem Prinslo, Nic: zn:, den berg waren afgekomen, hunne wapenen hadden nedergelegd, en op hunne knieën vallende om vergiffenis gesmeekt, terwijl de overige waren weggevlugt, van welke verscheidene zich hadden vervoegd bij den Adj. Landdrost van de Graaff, en aan denzelven hunne onderwerping verklaard, aan wien ook de 4de Gedet: zoo voor zich zelven als voor de overige vluchtelingen, had geschreven de brieven aan de beëedigde verklaring van gem: Adj: Landdrost, sub Lt: R. 1, ten processe overgelegd, geannexeerd.

Dat even vóór deze gedeeltelijke onderwerping en uiteendrijving der verzameling, de 3de Gedet: met den 7den Gedet: en zijne nog latiterende medgezellen, tegen den berg was opgekomen, en aan nu wijlen Joh: Bezuidenhout had verslag gedaan van zijne

tweede zending in het Kafferland; doch welk verslag geheel ongeschikt was om de hoofden van den opstand moed inteboezemen, na dien, gelijk uit de openingen dezen aangaande door den Tolk van 't Kaffer Opperhoofd, Gaika, voor deze Commissie gegeven, nu gebleken was 't gem: Opperhoofd, zonder aan de Afgezanten der Rebellen, die geene middelen van overreding hadden gespaard, eenige beloften te doen, hun had weggezonden met de boodschap, dat indien zij vechten wilden zij maar vechten moesten.

Dat vervolgens de Landdrost van Graaff-Reinet, A. Stockenstrom, met Kapt. Hardingh, en 50 man van 't Kaapsch Reg: te paard, was gezonden naar de Tarka om de nog overige Rebellen op te zoeken, doch zonder dezelve te hebben gevonden, waarna dan in den agtermiddag van den 24 November l.l. de Adj: Landdrost, Majoor Fraser, met 100 manschappen van 't Kaapsch Reg: en de Veldcommandant, W. Nel, met 22 gewapende Burgers, zich hadden op marsch begeven naar de Baviaansrivier, alwaar zich mede 30 Burgers uit 't District van Graaff-Reinet zouden vervoegen, doch van welk een getal van 20 zijnde gevonden, men beter geoordeeld had dezelve te laten naar huis keeren, en derzelver paarden tot dienst van de manschappen van 't Kaapsch Regt: te gebruiken.

Dat het gem: detachement in den nacht zijnde aangekomen in de Baviaansrivier, op de plaats van Daniel Erasmus, en aldaar berigt zijnde geworden dat de bende van nu wijlen Joh: Bezuidenhout en den 3den Gedet: zich in de Baviaansriviers bosschen ophield, het noodzakelijk was bevonden iemand te vinden om als boodschapper te kunnen gebruiken en de Veldcommandant Nel zich ten dien einde twee malen alleen, en eens met den Majoor Fraser hebbende begeven ter plaatse van Pieter Rasmus Erasmus, P: zn:, deszelfs vrouw had gesproken en naar haren man gevraagd, als kennende dezen P.R. Erasmus, P: z:, voor iemand, die hoe zeer nu wel bij de Rebellen geweest zijnde, anderszints een goed mensch was, en tot het voorgestelde oogmerk zeer geschikt zoude zijn, welke vrouw in den beginne zeer aangedaan was en van haren man niet wilde weten, maar op herhaalde beloften van Majoor Fraser, dat indien hij voor den dag kwam en den gevraagden dienst bewees, hij zeer veel kans zoude hebben op bevrijding van straf, die hij anderszints voor zijn eigen misdrijf had verdiend, gezegd had dat, wanneer zij haren man zoude ontdekken, zij denzelven zoude zenden, 't welk dan ook van dit govolg was geweest dat circa anderhalf uur daarna de voorm: P.R. Erasmus P: zn: zich met den 10den Gedet: bij Majoor Fraser had vervoegd, wanneer P.R. Erasmus P: zn: voorn: door Majoor Fraser was afgezonden geworden om de voorz: bende op te speuren, met instructie om wanneer hij dezelve mogt vinden, niet te zeggen dat hij bij Majoor Fraser was geweest maar zich te gelaten alsof hij nog tot de oproerigen behoorde, welke last de gem: P.R. Erasmus P: zn: dan ook op zich hebbende genomen op

den 25 Nov: was vertrokken, en op den 26sten terug gekomen met berigt van den koers welken Bezuidenhout en de 3de Gedet: hadden genomen, waarna het bovengem: Commando in den avond zijnde opgebroken, verder de rivier opgemarcheerd was, en na eene korte halte te hebben gehouden bij Jan de Lange, den marsch had voortgezet tot naar Frans Labuscagne, en aldaar omtrent 2 uren in den nacht was aangekomen, en van daar in den morgen van den 27sten weder zijnde vertrokken in de strekking der plaats van nu wijlen Joh: Bezuidenhout, aan de bovenzijde van de Baviaansrivier sporen van wagens had gevonden, welke sporen zijnde opgevolgd tot het vallen van den avond, het Commando op den 28sten op die sporen verder was voortgegaan, wanneer op de middag omtrent eene plaats gen: de Klipkraal, twee wagens meer benedenwaard de rivier waren ontdekt, doch welke toen bevonden werden te zijn de wagens van Louis Bothma en van een man gen: Botha.

Dat het Commando vervolgens een weinig opwaards zijnde voortgerukt tot naar de Groote Rietvalley, aldaar de 9de Gedet: het eerste tot hun was gekomen, komende hij van Joh: Bezuidenhout en van den 3den Gedet: en welke 9de Gedet. gevangen gemaakt en onder bewaring van een schildwacht gesteld zijnde, toen zeide dat de 5de Gedet: ook daar was, en dat deze, zoodra hij 't Commando had ontdekt, zich van de anderen verwijderd had, en nu wat verder agteraf aan de rivier stond, op welke informatie Majoor Fraser den Veldkornet Jan Durant en P.R. Erasmus P: zn: hebbende afgezonden, deze den 5de Gedet. hadden gevonden en wedegerbracht, welke daarop ook onder bewaring van een schildwacht op eenigen afstand van den 9den Gedet. was geplaatst geworden; wanneer uit de afzonderlijke ondervraging van die beide Gedetineerden gebleken zijnde dat zij de partij van Joh. Bezuidenhout dienzelfden morgen bij de Winterberg hadden gezien, en dat dezelve op den volgenden dag met vier wagens, bij welke de 2de en 3de Gedet: met hunne huisgezinnen zich bevonden, stond af te komen op even diezelfde plaats waar het detachement zich nu bevond, tusschen Majoor Fraser en den Veldcommandant Nel een overleg was gemaakt omtrent de plaats en wijze van deze nog vlugtende bende te verrassen en te overmeesteren, het Commando op den 29sten met het aanbreken van den dag zich had op marsch begeven, en tegen 10 uur aan de Winterberg was gekomen, aan een kloof door welke de wagens moesten passeeren, en welke de beste wierdt geoordeeld om de wagens te onderscheppen, dan gedurende welken marsch de Majoor Fraser het ongeluk hebbende gehad door een val van zijn paard zijn arm te breken, het bevel van zijn detachement op den Luit. McInnes was overgegaan, door wien, en den Vaandrig M'Kay zoodanige positiën waren genomen, als bevorens tusschen Majoor Fraser en den Veldcommandant W. Nel was overlegd geworden, en wel op zoodanige wijze dat men door de partij van Bezuidenhout en de

zijne niet ontdekt konde worden, zijnde de twee voorm: Officiers met een gedeelte van het detachement de rivier afgegaan, terwijl de Veldcommandant met een Sergeant en 18 man van het Kaapsche Regt: te paard, met last, om, na dat de wagens zouden zijn ingekomen, de Kloof te bezetten, aan welken last, na dat de wagens ten getale van vier waren ingekomen, ook was voldaan geworden, en welke wagens, bij welke zich bevonden nu wijlen Joh. Bezuidenhout, de 2de en 3de Gedet: met hunne huisgezinnen en met dat van den 5den Gedet: benevens hun vee, schapen, paarden, enz., binnen het door het detachement invoegen als voorm: geformeerden kring zijnde uitgespannen, zij zich dus, zonder iets daarvan bemerkt te hebben, omsingeld hadden gevonden; waarna de 2de Gedet: te voet en ongewapend, en de 3de, te paard en gewapend, waren bespeurd geworden de rivier afkomende op het spoor der soldaten tot om den draai van een berg, wanneer de Luit. McInnes, en Vaandrig M'Kay een partij van zes man hadden geplaatst bij 't pad langs 't welk die twee personen moesten voorbij komen, terwijl de gem. Officiers zich op eene linie met dezelve personen bevonden, doch bedekt door een klipkrans.

Dat de 2de en 3de Gedet: voorm: gekomen zijnde tot op omtrent 30 of 40 treeden van de soldaten, laatstgem: last gekregen hadden om op te staan, en de Vaandrig M'Kay ook zijnde opgestaan, aan de 2de en 3de Gedet: had toegeroepen om te staan, welk geroep ook door de soldaten was herhaald geworden, doch met geen ander gevolg, dan dat de 3de Gedet: zoodra hij de soldaten ontdekte, zijn paard had omgekeerd, en in galop was weggereden, terwijl de 2de Gedet: te voet wegliep, waarop de Vaandrig M'Kay met zijn geweer over het hoofd van den 3den Gedet. een schot gedaan hebbende, om hem te doen staan, doch aan 't welk door hem niet voldaan zijnde, de soldaten omtrent 5 of 6 schoten op hem hadden gedaan doch zonder hem te treffen, waarop de 3de Gedet: van zijn paard geklommen en zich naar de soldaten gewend en op zijn knie met zijn geweer hebbende aangelegd, een der soldaten hem in de linker schouder had getroffen, waardoor hij nedergevallen zijnde, vervolgens was opgenomen en gevangen gemaakt, terwijl de 2de Gedet:, niettegenstaande verscheidene schoten op hem gedaan wierden, bleef voortloopen, doch eindelijk in een hol geloopen zijnde, aldaar door de manschappen, die hem vervolgden, was agterhaald, en insgelijks bij den 3den Gedet: in de wagt gebragt.

Dat intusschen Joh: Bezuidenhout zich hebbende te paard gezet en met een geweer gewapend, stapvoets was opgereden naar een Kloofje waar de Soldaten te paard zich bevonden, gaande zijne vrouw te voet nevens hem, doch zijnde gem: Bezuidenhout na 100 treden te zijn voortgegaan, weder met zijn vrouw naar den wagen terug gekeerd, en van zijn paard gestapt, hebbende hij, in weerwil dat de Lt: M'Innes zijn hoed op zijn geweer stekende,

hem tot overgaaf wenkte, en in weerwil dat de Veldcommandant, W. Nel, en Pieter Rasmus Erasmus, P: zn: hem toeriepen om zich over te geven, zulks niet van zich kunnen verkrijgen, maar zich gewapenderhand te weer blijven stellen, daarin geassisteerd door de 12de Gedet: welke zich insgelijks met een geweer gewapend hebbende, na dat haar man een geweer had afgeschoten, hem een ander had toegereikt, en ook zelve een schot gedaan, terwijl ook van de zijde van Bezuidenhout, onderscheidene schoten, zelfs nadat de Luit: M'Innes het schieten van zijne zijde had doen ophouden, waren gedaan geworden, al 't welk van dat gevolg was geweest, dat door gem: J. Bezuidenhout een soldaat doodelijk getroffen zijnde door een schot met loopers, door 't welk dezelve van de linker dije af tot de linker borst toe, gewond, en de linker arm aan stukken was, ook hij zelfs door twee onderscheidene schoten zoodanig was gekwetst geworden, dat eerst de voorm: soldaat, en ook daarna gem: Bezuidenhout, na verloop van weinige uren, was overleden; en al mede deszelfs vrouw, de 12de Gedet: in deze, zoo wel als zijn zoontje, oud 14 jaar, waren gewond geraakt, gedurende welk schieten de vrouwen van den 2den en 5den Gedet: welke zich bij de wagens bevonden, met hunne kinderen op 't geroep van den Veldcommandant Nel, zich hadden overgegeven, zoo dat op deze wijze ook deze geheele vlugtende bende was gevangen genomen, en bij 't in bezit nemen der wagens daarin bevonden was de volgende ammunitie: 10 geweren en buksen, van welke de grootste geladen waren met verscheide in vieren gekloofde kogels of loopers, 1 zak met kogels en loopers, 3 staven gegoten lood, 8 groote ossehoorns. welker einden afgezaagd, en met proppen voorzien waren, alle gevuld met buskruid, en vier hoorns met bandelieren, ingelijks gevuld, en nog eenige knapzakken, mede met buskruid gevuld, houdende te zamen tusschen de 40 en 50 pond buskruid; zijnde na 't gevangen maken van Bezuidenhout en desselfs huisgezin, ook nog door een Burger Commando gevangen gemaakt, de 7de Gedet: in deze, die insgelijks tot dien tijd toe nog zwervende gebleven was.

En alzoo nu al verder, zoo uit de confessie der onderscheidene Gedet: mitsgaders Beklaagdens en Gearresteerdens, met betrekking tot elk van hun in 't bijzonder, is gebleken:-

I. Ten lasten van den 1sten Gedetineerde: -

1. Dat hij reeds vroeg den vijandelijken toeleg tot 't verwekken van een gewapenden opstand moet hebben gekoesterd, daar hij reeds in 't laatst der maand October 1815, ter plaatse van Diderik Joh. Muller komende, dadelijk zijn voornemen om Joh. Bezuidenhout in desselfs wraakzugtige bedoelingen over 't noodlottig doodschieten van zijn broeder Fredrik te versterken, had te kennen gegeven, 't welk ook van die uitwerking was

geweest, dat Joh. Bezuidenhout voorm: die anderzins geen kans gezien had om zijn voornemen tot effect te brengen, en reeds gereed was om uit verdriet de Districten Tarka en Baviaans Rivier te verlaten, en naar 't Nieuwveld weg te trekken, na den 1sten Gedet: vrijwillig en ongevraagd tot zijne hulpe hebbende zien aansnellen, dadelijk was werkzaam geweest om den voorgenomen opstand aan den gang te brengen, terwijl 't vaste voornemen van den 1sten Gedet: om tot dezen stap overtegaan, ook daaruit blijkbaar was, dat hij, in weerwil der waarschouwing van zijn eigen vader, welke uit des 1sten Gedet: discoursen daar van iets had gemerkt, en welke bij eigen ondervinding de gevolgen van zoodanige bedrijven wist, niettemin daarin was blijven volharden.

2. Dat hij 1ste Gedet: met gem. Joh. Bezuidenhout zijnde gereden naar de plaats waar de 2de Gedet: woonde, alwaar mede was tegenwoordig geweest bij, en deel gehad in 't gesprek met de zich daar bevonden hebbende Kaffers, van welk gesprek de reis van den 3den Gedet: naar 't Kafferland 't gevolg was geweest.
3. Dat hij, de 1ste Gedet: vervolgens op den 9 Nov: 1815 had helpen opstellen, en vervolgens alleen, en op zich zelve ondertekend, den reeds hier voorgem: Brief aan Jacobus Krugel, bij welken Brief hij, 1ste Gedet: uit naam (zoo hij, tegen de waarheid aan, zich daar bij had uitgedrukt) *der Burgerij van gantsch Bruintjeshoogte*, *Zuurveld en Tarka*, den gem: Jac: Krugel kennis gaf, en door denzelven zulks ook aan den Veldkornet van der Walt, van 't District der Rhenosterbergen, wilde hebben voorgedragen *dat zij beslooten hadden N.B. volgens een aan hun Moederland gedanen Eed*, *de Godvergeten Tijrannen en Booswigten te verzetten*: door welke uitdrukkingen 't duidelijk gebleken was, niets minder te zijn bedoeld, dan zich door geweldadige middelen te willen ontslaan van Z: M: Regering, onder welker bescherming hij, 1ste Gedet: leefde, en aan welke hij mitsdien getrouwheid en gehoorzaamheid verschuldigd was, *zonder dat de aan 't Moederland gedane Eed* (in de veronderstelling dat daarmede op de betrekking tot de voormalige Hollandsche Regering wierdt gezinspeeld) hier in eenige aanmerking van verschooning van misdaad kan worden genomen, zoo om dat reeds bij de Verovering en Capitulatie van den Jare 1806 deze Kolonie uit de magt van het Hollandsche Gouvernement onder het gebied en de gehoorzaamheid van Zijne Groot Brittannische Majesteit was overgegaan, als om dat het ook zedert algemeen kennelijk was geworden, dat bij een Tractaat in't Jaar 1814, tusschen

de Kroon van Groot Brittanniën en den Souvereinen Vorst (nu Koning) der Nederlanden gesloten, deze Volkplanting definitivelijk aan de eerstgem: Mogendheid was afgestaan, in welken afstand het derhalven de pligt van ieder Ingezetene is, zoo lang hij in dit land blijft wonen, te berusten; hebbende ook de 1ste Gedet: het misdadige van zijn gedrag zoo wel gevoeld, dat hij daarom aan den persoon, aan wien de brief geaddresseerd was, wel uitdrukkelijk had aanbevolen, en die aanbeveling bij een mondelinge boodschap aan dengenen, die met de overbrenging des briefs belast was, herhaald, om denzelven brief na lecture dadelijk te verbranden.

4. Dat hij, 1ste Gedet: na het afzenden van gem: brief, vertrokken zijnde, met nu wijlen Joh: Bezuidenhout afspraak had gemaakt, om, wanneer de voorgenomene Opstand zoude worden ten uitvoer gebragt, elkander te ontmoeten, en gezamentlijk een begin te maken, dan welke vereeniging door de tijdige ontdekking van den bovengem.: brief, en de gevangenneming van hem, 1sten Gedet: alleenlijk was verhinderd geworden.

II. Met betrekking tot den 2den Gedetineerde: -

1. Dat dezelve mede ter plaatse waar hij woonachtig was, was tegenwoordig geweest *bij* en mede deel gehad *in* het gesprek met vier zich daar bevonden hebbende Kaffers.
2. Dat hij, 2de Gedet: den brief aan Jacobus Krugel in dato 9 November, 1815, had op het papier gebragt en door den 1sten Gedet: laten ondertekenen, in de volkomen bewustheid wat er wierdt geschreven, en tot welk einde de daarbij gedane oproeping dienen moest; terwijl hij, 2de Gedet: steeds bij de bijeenkomsten omtrent deze zaak gehouden, was tegenwoordig geweest
3. Dat al verder hij, 2de Gedet: op den 12 November, toen Joh: Bezuidenhout besloten had zijn ontwerp tot uitvoering te brengen, met denzelven was afgetrokken, en derhalven een actief deel in de uitvoering genomen had, en aan den dwang, door welke vele der andere medepligtigen sustineren te zijn medegesleept, kragt had bijgezet.
4. Dat des 2den Gedet: activiteit in dezen nog te meer blijkbaar was geworden uit de drie door hem erkende schriftelijke requisitien, bij de eerste van welke, in dato 12 November, hij, 2de Gedet:, den Veldkornet Grijling ombewimpeld verzocht en gelast had om manschappen te commanderen om (zooals hij zich had uitgedrukt) *de booswigten van Engelschen uit te roeijen uit onze land*, met deze dringende bijvoeging aan gem: Veldkornet, *hoed u voor het bloed daar u over gesteld ben*, *u mag het waarachtig*

geloven indien u nalatig blijft; hebbende hij, 2de Gedet:, voorts op den rug van deze requisitie den last gesteld aan een ieder, waar ze komen zoude om dezelve te bezorgen, *zonder eene minuut te verzuimen;* terwijl bij de tweede requisitie, gedateerd 13 November, de daarbij gerequireerde manschappen op een zeer dringenden toon gelast worden, *direct present te zijn hier bij ons* (namelijk bij Joh: Bezuidenhout, en zijn aanhang), met deze bijvoeging, *zoo niet*, *dan zal u het wel gewaar worden*, en in het slot, *de gevolgen zal waarachtig wezen*, wordende bij dit requisitie briefje de persoon van Diderik Muller, wiens getrouwe pligtbetragting ten dezen was gebleken, met den scheldnaam van *Landverrader* bestempeld; hebbende eindelijk de 2de Gedet: in het derde ten dezen gem: briefje, doch hetwelk geen dagtekening had, de vijf daarbij opgenoemde personen ook dringend gelast, *om op den ontvangst direct met geweer en wapenen*, *zonder tegenspreken*, *present te zijn;* alle welke briefjes hij, de 2de Gedet: niet met zijn eigen naam, noch op *ordre* van een ander, maar eenvoudig met den naam van Johannes Bezuidenhout had ondertekend, ten overvloedige blijke hoe volkomen hij, 2de Gedet: diens mans vertrouwen bezat, en hoe diep hij in deszelfs ontwerp deelde, daar hij, 2de Gedet: ook wel verre was geweest van te beweeren, dat hij de naamtekening zonder den wil en toestemming van J. Bezuidenhout zoude hebben gesteld, en door hoedanig voorwendsel, indien de 2de Gedet: tot het zelve den toevlugt had willen nemen, hij wel verre van zijne misdaad te verligten, integendeel erkend zoude hebben, dezelve nog door het plegen van falsiteit te hebben verzwaard.

5. Dat hij, 2de Gedet., voorts gedurende het gewapend oproer gestadig was werkzaam geweest om voordeel aan hetzelve te verschaffen.
6. Dat hij, 2de Gedet:, al verder, in denzelfden tijd, toen hij door requisitie het oproer hoe langer hoe meer zogt aan den gang te brengen, door schoonschijnende belofte had getragt den veldkornet Van Wijk in het denkbeeld te brengen alsof hij, 2de Gedet., tot herstelling van de rust werkzaam was.
7. Dat hij, 2de Gedet: eindelijk in plaatse van zich bij den Adj: Landdrost van de Graaff, waartoe hij gerequireerd was, te vervoegen, zich integendeel met zijn geheel huisgezin met nu wijlen Johannes Bezuidenhout en den 3den Gedet: had op weg begeven naar de Winterberg, met voornemen om uit deze Kolonie weg te trekken, of althans zich zoodanig bij de grenzen aan die zijde te leggen, dat hij zich naar gelang der omstandigheden

zoude kunnen gedragen, en zich in staat zoude hebben bevonden om ten allen tijde de rust der Kolonie, zoo door verraderlijke correspondentie van binnen, als door verstandhouding met, en oprokkening der Kaffers, te verstoren, dan welke toeleg door verassing en overmeestering zoo van hem, 2den Gedet: als van zijne medegenooten was verijdeld geworden; komende eindelijk ten lasten van den 2den Gedet: nog in aanmerking dat hij reeds eenmaal wegens begane misdaad, en wel wegens het vervalschen van een slagter's briefje het voorwerp van geregtelijke straf was geweest, blijkens sententie van den 3 Mei 1800, zonder dat zijn ondergane straf tot zijne verbetering schijnt te hebben toegebracht.

III. Betrekkelijk den 3den Gedetineerde: -

1. Dat dezelve ook zeer vroeg met het plan van den 1sten en 2den Gedet: was bekend geweest en zich dadelijk, na de eerste komst van den 1sten Gedet: had laten gebruiken om naar het Kafferland te gaan en de Kaffer Opperhoofden, en wel in het bijzonder Gaika, tot vijandelijkheden tegen Zijner Majesteit's Troepen en Regering uit te noodigen en het belang der Kaffers gaande te maken door beloften zoo van den afstand van het voor weinige jaren op hen veroverde Zuurveld als van de beesten der Engelschen en van zoodanige Ingezetenen als welke niet in dezen opstand zouden willen medewerken, mitsgaders van andere bij de Kaffers zeer begeerde noodwendigheden of versierselen.
2. Dat hij, 3de Gedet: om te eerder zijn vijandelijk oogmerk te bereiken, niet geschroomd had aan het Kaffer Opperhoofd Gaika het getal der Engelsche Troupes op te geven als een *handje vol*, en hem wijs te maken dat er tegen de Engelsche Regering een algemeen ongenoegen in de gantsche Kolonie bestond, en ‘dat aan de Kaap Zes Honderd Hollanders gereed waren,’ niettegenstaande (gelijk hij, 3de Gedet: zich aan Gaika almede had uitgedrukt) ‘*De Hollanders dit Land aan de Engelschen hadden verruild voor een ander Land aan de overkant*,’ door welke uitdrukking men in gesprekken met de Kaffers gewoonlijk verstaat de andere Overzeesche Werelddeelen: hoedanige uitlating door den 3den Gedet: ondertusschen volkomen bewijst dat hij bewust was van den overgang der Souvereiniteit dezer Kolonie aan de Kroon van Groot Brittannien, niet slechts bij krijgsverovering, maar ook bij opgevolgden afstand.
3. Dat hij, 3de Gedet: de daden van het Gouvernement, bij het Kaffer Opperhoofd had getragt in een verkeerd en hatelijk licht te plaatsen, zoo door de thans

bestaande wetten omtrent het bezit en de meting van landerijen als drukkend en voor de veefokkers verderfelijk afteschetsen, als door den dood van Fredrik Bezuidenhout aan moorddadige willekeur toe te schrijven, en zich alzoo over de maatregelen der Regering of der Magistraten binnen deze Kolonie aan het Opperhoofd eens vreemden volks te beklagen.

4. Dat de 3de Gedet: van Gaika vertrokken zijnde met belofte van te zullen wederkomen, als de voorgenomen opstand tot genoegzame rijpheid zoude zijn gekomen, en bij welken opstand hij aan Gaika insgelijks had medegedeeld, dat de 1ste Gedet: en wijlen Johannes Bezuidenhout de voornaamste rollen zouden speelen, van deze zijne zending aan nu wijlen Johannes Bezuidenhout behoorlijk verslag had gedaan, en welk verslag het voortgaan in het oproerig ontwerp schijnt te hebben begunstigd.
5. Dat hij, 3de Gedet: na het schrijven en onderteekenen van den brief in dato 9 November door de 1ste en 2de Gedet: respectivelijk, zich andermaal, getrouw aan zijn belofte, naar het Kafferland, en wel naar Gaika begeven had, om hem nu kennis te geven dat de opstand stond te beginnen, en dat dienvolgende nu de hulp dier wilden vereischt werd, die met de oproerige onder Johannes Bezuidenhout hadden afgesproken, dat de plaats der bijeenkomst zoude zijn in de nabijheid der post van den Lieut. Rosseau, wiens post men voornemens was het eerste aantevallen, om dat Johannes Bezuidenhout de gevolgen zijner wraakzucht over den dood van zijn broeder Fredrik, zoo op dien officier, als op den Landdrost Stockenstrom, en den Veldkornet Opperman, het eerste wilde doen nederkomen.
6. Dat hij, 3de Gedet: om het Kaffer Opperhoofd Gaika te eerder tot het verleenen van hulp overtehalen, zich niet slechts had bepaald tot het uitloven van geschenken, en van den afstand van het Zuureveld, maar zelfs (zonder dat het genoeg consteert of deze omstandigheid bij de eerste dan wel bij de tweede onderhandeling had plaats gehad), de vijandelijke gezindheid van Gaika had zoeken op te wekken, door hem diets te maken, dat *een Heer* (gelijk de Gedet: zelve confesseerd, en door welken Heer Gaika uit het gesprek van hem, 3den Gedet: niemand anders dan den R.O. Eisscher had kunnen begrijpen) met een zeker getal gewapende menschen op frissche paarden bij hem Gaika zoude komen spreken, doch hem overhoeds zoude doodschieten, en dan in allerijl wegrijden.
7. Dat terwijl hij, 3de Gedet: zich ten tweede male bij Gaika in 't Kafferland bevónd, aldaar de tijding was

gebragt, dat de 1ste Gedet: door de Engelschen gevangen was, welke tijding op den 3den Gedet: en op Gaika een zeer verschillende uitwerking had gehad, hebbende de 3de Gedet: daarop zijne verzoeken om hulp nader aangedrongen, en gezegd, dat er nu geen tijd te verliezen was, en zelfs bij name om de Kapteins Jaloesa en Keino verzogt, doch Gaika den 3den Gedet: had laten vertrekken met de boodschap aan de oproerigen, dat zij maar vechten zouden.

8. Dat de 3de Gedet: na het volvoeren dezer zending, zich bij de oproerige menigte op de Slagtersnek had vervoegd, en aan zijne zenders het antwoord van Gaika overgebracht hebbende, zoo veel hij konde de onderwerping der oproerigen had getragt te beletten.
9. Dat voorts hij, 3de Gedet: zich met zijn huisgezin almede op weg had begeven naar de Winterberg, ten einde de Kolonie te ontvlugten, en zich in postuur te stellen dezelve op nieuw te kunnen verontrusten.
10. Dat eindelijk hij, 3de Gedet:, toen hij reeds door de soldaten van het op hem en zijne medegenoten afgezonden Commando omsingeld was, niettegenstaande daartoe bij herhaling geroepen te zijn, zich onwillig betoond had om zich over te geven, en toen hij het niet meer ontvlugten konde, zich gewapend had te weer gesteld waardoor op hem geschoten zijnde, hij niet anders dan gewond had kunnen worden gevangen.

IV. Belangende den 4den Gedetineerde: -

1. Dat dezelve door den 1sten Gedet: op zijn weg naar de Tarka ontmoet zijnde, wanneer hij, 4de Gedet: (zoo hij voorgeeft) naar den 3den Gedet: wilde rijden, om een zaag te halen, welke de 3de Gedet: hem zoude hebben beloofd (doch welke deze omstandigheid had ontkend) en insgelijks ontmoet hebbende den 3den Gedet: welke zich naar den eersten Gedet: wilde begeven, met deze beide was terug gereden, naar de plaats van Diderik Muller, waar de 3de Gedet: met nu wijlen Johannes Bezuidenhout zich toen noch ophield, en het zij op den weg het zij bij hunne komst aldaar, van het beraamd ontwerp was onderrigt geworden, en in hetzelve dadelijk had toegestemd en deel genomen, welke toestemming en deelneming hij, 4de Gedet: ten duidelijksten had aan den dag gelegd, door de uitdrukking, '*dat hij den genen die niet wilde mede doen zoude doodschieten*, *alware het zijn eigen Vader*, *of als door anderen was verstaan zijn eigen Broeder.*'
2. Dat hij, 4de Gedet: alzoo ook mede tegenwoordig was geweest bij 't opstellen, schrijven en ondertekenen des

briefs van den 1sten Gedet: aan Jacobus Krugel in dato 9 Nov: en van dien brief en de misdadige strekking deszelven volkomen kennis had gedragen.

3. Dat hij, 4de Gedet: insgelijks geweten had dat, en tot welk einde, de 3de Gedet: naar 't Kafferland gezonden was.
4. Dat ter zijner plaatse de bijeenkomst van velen bestemd was, die tot den gewapenden opstand waren gecommandeerd.
5. Dat hij, 4de Gedet: zonder daar toe verzogt of gecommandeerd te zijn, gekomen was ter plaatse van Daniel Erasmus, alwaar de 6de Gedet: de manschappen (toen ter tijd nog tot een wettige patrouille) had gecommandeerd, en aldaar, na dat de brief van den Adj: Landdrost Van de Graaff was voorgelezen, de eerste zaden van onrust en oproer had gestrooid, door, op de afvraging van den 6den Gedet: ‘dat hij met de Regering was, en wat de menschen zeiden?’ openlijk zijne vijandelijke gezindheid jegens de Regering aan den dag te leggen, en door de redenen, of liever voorwendsels voor die gezindheid te kennen te geven; 't welk geen ander gevolg konde hebben, dan om bij niet doorzigtige gemoederen vertwijfeling en mistrouwen op 't Gouvernement te doen ontstaan.
6. Dat hij, 4de Gedet: ofschoon dadelijk zoo wel door den 6den Gedet: als door Willem Prinslo, N: zn: over 't roekelooze van zoodanige uitlating onderhouden, desniettegenstaande de vijandelijke zamenzwering, in welke hij zich begeven had, was blijven aankleven, en na nog in dien zelven avond Joh: Bezuidenhout, die nu reeds in 't afkomen was, gesproken te hebben, met den 11den Gedet: en Pieter Rasmus Erasmus, P: zn: gereden was naar Bruintjeshoogte, en wel naar de Plaats van Marthinus Prinslo, om vermits hij, na van de Plaats van Daniel Erasmus te zijn weggereden, van 't gevangen nemen des 1sten Gedet: had gehoord, zich deswegens te informeeren, wanneer hij ook van daar den 22sten Bekl: en Gearr: had mede genomen, onder bedreiging met de Kaffers, en daarna ook gereden was naar den 21sten Bekl: en Gedet: wien hij ook, zoo wel als den 20sten Bekl: en Gearr: die zich toevallig daar bevond, door bedreiging van anders door de Kaffers den kop te zullen worden ingeslagen, had mede gekregen, en bij 't complot gebragt, toen 't zelve zich reeds in de Vlakte tusschen de Posten van den Luit: Rosseau en van Kapt: Andrews bevond.
7. Dat hij, 4de Gedet: van de Plaats van Martinus Prinslo, eer hij nog naar den 21ste Bekl: en Gearr: reed, gekomen

zijnde bij zijn Broeder, den Heemraad Barend de Klerk, door denzelven, die aan zijn rondrijden en gesprekken zijn misdadig gedrag bemerkte, zeer ernstig daar over was onderhouden en berispt, en bij de betere opvoeding die hij genoten had, zoo wel als bij 't ziekbed eener oude Moeder als 't ware bezworen, om zijn voornemen te staken; dan, in weerwil van welke vermaningen, hij 4de Gedet:, in de verdere volvoering, zijner misdaad was blijven volharden.

8. Dat hij 4de Gedet: al verder bij de Post van Kapt: Andrews een zeer levendig deel aan de oproerige opeissching van den 1sten Gedet: wiens misdaad hem, 4den Gedet: zeer wel bekend was, had genomen, zoo als hij ook door alle, die 't zij tot de oproerige Bende behoorden, 't zij met boodschappen daar geweest waren, altijd bevonden was bij 't zelve zich als een der voornaamste aanvoerders of medestanders te hebben gedragen.
9. Dat hij, 4de Gedet: met, en benevens nu wijl: Bezuidenhout den Veldcommandant Nel, die van de Post van Kapt: Andrews was gekomen, om zijne dwalende Mede-Ingezeten (ware 't mogelijk) op 't spoor van deugd en pligt terug te leiden, gewelddadig had willen beletten weder weg te rijden, en deszelfs vertrek niet eerder had toegestaan voor dat dezelve eene belofte hadde gedaan, van te zullen wederkomen, hebbende hij, 4de Gedet:, zijn voornemen om tot daden van geweld over te gaan, duidelijk te kennen gegeven door deze uitdrukking: '*Gij zult mij dood schieten*, *of ik zal u dood schieten.*'
10. Dat hij, 4de Gedet: ook den Burger Herm: Potgieter, verhinderd had, met den 6den Gedet: vertrouwelijk te spreken, en naderhand den voorm: H: Potgieter had gedwongen om, niettegenstaande de Adj: Landdrost, Majoor Fraser, reeds op de herhaalde boodschappen tot loslating van den 1sten Gedet: steeds een weigerend antwoord had gegeven, nogmaals aan gem: Adj: Landdrost die begeerte der Rebellen over te brengen.
11. Dat hij, 4de Gedet:, ook mede deel had gehad aan 't laten schrijven van 't onbescheiden antwoord aan Majoor Fraser door den 13den Gedet:
12. Dat hij, 4de Gedet:, op de Slagtersnek, niettegenstaande de onderscheidene gedane nodigingen welke hem gedaan waren, en niettegenstaande zijn Broeder, de Heemraad Barend de Klerk, hem ook daar opnieuw tot onderwerping had vermaand, daartoe niet was te bewegen geweest, maar zijn besluit om liever dan zich over te geven gewapenden tegenstand te bieden, ten klaarsten had aan den dag gelegd door te zeggen: '*dat hij nu zijn Broeder voor de laatste keer had vaarwel gezegd.*'

V. Aangaande nu den 5den Gedetineerde: -

1. Dat dezelve met het vijandelijk ontwerp al vroeg was bekend geworden, en in het vertrouwen der andere hoofden had gedeeld, zoo als uit het door hem verrigte duidelijk blijkbaar was.
2. Dat hij was de steller, schrijver en verspreider der bekendmaking op zijn eigen naam, gedateerd 12 November 1815, aan de Ingezetenen van de Tarka, en in welke bekendmaking de goede Ingezetenen tot een Opstand worden uitgenoodigd, en opgewekt door de melding van de *zware lasten en onregt dat wij in generaal niet meer dragen kan.*
3. Dat het middel tot redres dezer vermeende bezwaren door den 5den Gedet. in deze bekendmaking wordt opgegeven te zullen bestaan in '*uit vrije liberteit voor zijn land te strijden.*'
4. Dat hij, 5de Gedet. in dit zelfde document zijne bewustheid van eene verraderlijke onderhandeling met de Kaffers duidelijk heeft geopenbaard, ja zelfs als eene reeds getroffen overeenkomst bekend gesteld, door deze woorden: '*dat de Kaffers eendragtig is*, *en verakkordeert met hem; dat zij strijde voor Zuureveld*, *en wij voor onze land; en haarluij is alleen toegestaan de beesten van de Mandoeren*, (waardoor de militairen van het Kaapsche Regiment worden verstaan) *en dan ook wat ijzer*, *koper en kralen*, *en dan niets meer.*'
5. Dat hij, 5de Gedet. vervolgens ook vrijwillig met wijlen Joh: Bezuidenhout uit de Tarka was afgetrokken naar Baviaansrivier om de vijandelijke onderneming werkelijk te helpen aan de gang te brengen.
6. Dat hij, 5de Gedet., daarna van de oproerige bende bij de Post van Kapt. Andrews was weggereden naar de Swagershoek om nog meer manschappen tot de oproerige verzameling aan te werven, waarvan het vijandelijk oogmerk mede blijkt uit het door hem, 5den Gedet., geschreven, en aan den Veldkornet Greijling overgebragte briefje.
7. Dat hij, 5de Gedet., het gemelde briefje had ondertekend niet alleen met den naam van Johannes Bezuidenhout, *welke hij zegt hem zulks te hebben gelast*, *maar ook met dien van den* 6*den Gedet.*; welke daarvan geene kennis gedragen, veel min daarin toegestemd had.
8. Dat hij, 5de Gedet., niettegenstaande de vermaningen van den gemelden Veldkornet Greijling, die zijn oom was, en bij welken hij was opgevoed, in zijne misdaad was blijven volharden, en zich weder bij de rebellen begeven had.

9. Dat hij, 5de Gedet., eindelijk zich ook met zijn huisgezin bevonden had bij nu wijlen J. Bezuidenhout, en bij de 2de en 9de Gedetineerden, toen dezelven aan het wegtrekken waren, doch bij welke gelegenheid hij, 5de Gedet., geen wederstand geboden, maar zich reeds op eenigen afstand van de wagens aan het Commando van Majoor Fraser had overgegeven.

VI. Betreffende den 6den Gedetineerde:

1. Dat dezelve wel niet had gedeeld in de zamenzwering of in de vijandelijke oproeping van ingezetenen tegen het Gouvernement, veel min in de verraderlijke onderhandelingen met de Kaffers, maar zijn gezag als Provisioneel Veldkornet misbruikt had om de manschappen die hij na een ontvangen waarschouwing van den Adj: Landdrost van de Graaff tot een wettig einde verzameld had, en welke hij tot tegenstand tegen Joh: Bezuidenhout en deszelfs aanhang had kunnen en behoren te gebruiken, integendeel te voegen bij het oproerig complot van Joh: Bezuidenhout, en met hetzelve op te trekken naar de Post van Kapt: Andrews om de loslating van den 1sten Gedet: die daar gevangen was, te vragen.
2. Dat hij, na de vruchtelooze pogingen om den 1sten Gedet: uit zijne gevangenschap te verlossen, en na dat de Veldcommandant Nel reeds bij de Rebellen was geweest, zich had laten bewegen om een oproerigen eed van getrouwheid, lijnregt strijdig met zijnen pligt als Provisioneele Veldkornet, af te leggen, en wel met die mening dat dezelve eed voor alle zijne manschappen verbindende wierdt gerekend.
3. Dat hij, 6de Gedet: in weerwil der herhaalde boodschappen van wegens Majoor Fraser bij de Rebellen gedaan, en in weerwil der nodiging welke Hermanus Potgieter uit naam van den Adj: Landdrost van de Graaff, onder wiens afdeeling hij, 6de Gedet: onmiddellijk behóorde, echter bij de Rebellen was gebleven, en daardoor zeker veroorzaakt had dat alle zijne manschappen, op eenige weinige na, ook daarbij gebleven waren.
4. Dat hij, 6de Gedet: zelfs daar was gebleven niettegenstaande het consteert, dat Johannes Bezuidenhout op zekeren avond was absent geweest om kost te gaan halen; van wiens absentie hij, 6de Gedet: geen het minste gebruik had gemaakt om zijne manschappen te doen terugkeren, of (zoo hij alle gezag over zijne manschappen mogt hebben verloren) zelve zich van de oproerige menigte te verwijderen.
5. Dat hij, 6de Gedet: ook niet was onbewust gebleven van het onbescheidene en dreigend antwoord uit naam der

Rebellen aan Majoor Fraser geschreven door den 14den Gedet: voor den inhoud van welk antwoord de 6de Gedet: in zijne betrekking als Provisioneels Veldkornet zeker meer dan een ander verantwoordelijk was.

6. Dat hij, 6de Gedet., bij de oproerige menigte gebleven was, tot dat de komst van het gewapend Commando onder aanvoering van den R.O. Eisscher bij Slagtersnek de uit malkander drijving der Rebellen te weeg gebragt had.
7. Dat hij, 6de Gedet: ofschoon van den aanleg der misdadige onderhandelingen met de Kaffers onbewust geweest, echter naderhand, gedurende zijn verblijf bij de Rebellen, daarvan niet onkundig was gebleven.

VII. Ten opzigte van den 7den Gedetineerde: -

1. Dat dezelve den 3den Gedet: op beide zijne reisen naar het Kafferland had vergezeld.
2. Dat hij zeker wel niet bij de voorafgaande vorming van het plan tusschen nu wijlen Johannes Bezuidenhout en de drie eerste Gedet: noch ook bij het geven van de boodschap aan den 3den Gedet: was tegenwoordig geweest, en dus voor zijne eerste reise naar het Kafferland van den misdadigen toeleg niets had geweten, zelfs bij de onderhandeling met Gaika toen niet was tegenwoordig geweest, zijnde om dat zijn paard flauw was agter uit gebleven, maar nogthans bij die gelegerheid reeds met het oogmerk der bezending was bekend geworden, en des niettegenstaande bij zijne terug komst het gebeurde niet had geopenbaard, maar zelfs niet geschroomd weder ten tweedemale den 3den Gedet: op zoodanige reise te vergezellen.
3. Terwijl het gedrag van dezen 7den Gedet: nog wordt verzwaard door de omstandigheid, dat hij bij de Kaffers zelve bespeurd was als iemand die zeer levendig, en aan wien de boodschap die er gedaan wierd, wel gevallig was, en dat hij van de Bataafsche Troupes in het jaar 1806 gedeserteert, zonder pas in deze Kolonie gebleven, en naderhand als Politie Ruiter ter Drostdij Tulbagh gediend hebbende, ook van daar was gedeserteerd, en zich op die wijze clandestien in deze Kolonie, en zelfs gedurende den tijd van 6 maanden in het Kafferland bij het Kaffer Opperhoofd Hinza had opgehouden.

VIII. Betrekkelijk den 8sten Gedetineerde:

1. Dat dezelve vrijwillig met den 3den Gedet: op desselfs reise naar het Kafferland was mede gegaan, en ofschoon van het misdadige dier zending niet onkundig, niettemin ook na zijne terugkomst, zulks verzwegen, en noch aan

den Landdrost van zijn District noch aan zijn veldkornet had bekend gemaakt; komende alleen ten faveure van dezen 8sten Gedet. in consideratie, dat hij niet blijkt eenig actief deel in den opstand te hebben gehad, en zelfs door het Kaffer Opperhoofd Gaika als een medegesleepte jongeling was aangemerkt.

IX. Betreffende den 9den Gedetineerde:

1. Dat hij met den 2den Gedet: was gekomen ter plaatse van Diderik Muller, toen de 1ste, 2de, 3de en 4de Gedet: aldaar met Johannes Bezuidenhout op den 9den November 1815 hunne bijeenkomst hadden gehouden.
2. Dat hij gedeeltelijk bij het schrijven van den brief door den 2den Gedet: en bij het onderteekenen door den 1ste Gedet: was tegenwoordig geweest.
3. Dat hij, 9de Gedet: vrijwillig en ongedwongen met nu wijlen Johannes Bezuidenhout, benevens den 2den en 5den Gedet: uit de Tarka was afgetrokken naar de Baviaansrivier.
4. Dat hij de derde requisitie-brief door den 2den Gedet: geschreven, en door hemzelven met den naam van Johannes Bezuidenhout ondertekend, en welke strekkende was om de vijf daarop genoemde persoonen uit het District Swagersboek te gelasten van dadelijk bij den 4den Ged: present te komen, naar een van die menschen had overgebragt.
5. Dat hij tot het laatste toe bij de Rebellen was gebleven, zonder op de Slagtersnek zich aan het Commando van den R.O. Eischer te hebben onderworpen.
6. Dat hij eindelijk ook trekkende gevonden was toen de nu overledene Johannes Bezuidenhout met de 2de, 3de en 5de Gedet: aan den Winterberg was; doch waar hij de eerste was geweest die zich aan het Commando van Majoor Fraser had overgegeven, en vervolgens den 5den Gedet. aangewezen, terwijl het ook toevallig schijnt te zijn geweest, dat hij zich destijds aldaar had bevonden.

X. Ten aan zien van den 10den Gedetineerde:

1. Dat hij van de plaats van den 6den Gedet: alwaar hij woonachtig was, op de begeerte van Johannes Bezuidenhout en zijn aanhang was mede gegaan.
2. Dat hij zich mede had bevonden bij de gewapende Rebellen toen de oproerige opeisching van den 1sten Gedet: was geschied.
3. Dat hij ingelijks was tegenwoordig geweest toen de Eed van onderlinge getrouwheid door den 6den Gedet: wierdt gepresteerd in den ten dien einde geformeerden kring.

4. Dat hij vervolgens was afgezonden naar Bruintjeshoogte om nog meer menschen aan te werven, welke zending hij ook op zich had genomen, en met allen mogelijken ijver, hoe zeer zonder succes volbracht.

XI. Betrekkelijk den 11den Gedetineerde:

1. Dat hij reeds voor het uitbarsten van het oproer door zijn Broeder, den 1sten Gedet: van een dergelijke beweging als aanstaande zijnde, was geinformeerd geweest, en hetzelve verzwegen had.
2. Dat hij, na het arresteren van zijn Broeder, den 1sten Gedet:, dadelijk over den berg was gereden naar de Plaats van den 6den Gedet: zoo hij voorgaf, om een paar verstandige menschen op te zoeken, ten einde zich te gaan informeren naar de reden van zijns Broeders gevangenschap, terwijl hij ondertusschen door zijne vroegere wetenschap aan 't geen er gaande was, zeer wel had kunnen nagaan welke de oorzaak dier gevangeneming was, en het ook opmerkelijk was, dat hij om die informatie te bekomen, zich niet had vervoegd bij den Veldkornet van zijn District, noch bij den Veldcommandant Wm: Nel, noch bij den Heemraad De Klerk, maar naar de Baviaansrivier, waar Johannes Bezuidenhout met zijn aanhang juist aan 't afkomen was.
3. Dat hij op de Post van Kapt. Andrews zijnde gekomen, om uit naam van de Rebellen de loslating van zijn Broeder, den 1sten Gedet: te eischen, daartoe, op een zeer onbeschaamden en dreigenden toon, den Adj: Landdrost, Majoor Fraser, had aangesproken.
4. Dat hij voorts gestadig bij de Rebellen was gebleven, doch op Slagtersnek zich bij diegenen had bevonden, welke zich aan den R.O. hadden overgegeven.

XII. Betrekkelijk de 12de Gedetineerde:

1. Dat zij, 12 Gedet: bij gelegenheid dat haar nu overleden man, Joh. Bezuidenhout, aan de Winterhoek, door 't Commando was omsingeld, tot onderwerping gesommeerd wierd, haren man in zijnen gewapenden tegenstand had aangemoedigd, en geadsisteerd, en zelfs op de Militairen geschoten had, dan waaromtrent nogthans in consideratie kwam, dat de genegendheid voor haren man, en de ongerustheid voor deszelfs lot, en dat harer kinderen, haar ligtelijk had kunnen vervoeren tot een stap, waar van zij al 't misdadige niet had ingezien.

XIII. Belangende den 13den Gedetineerde:

1. Dat hij op de Requisitiebrief door den 2den Gedet: hem toegezonden, en welks misdadige bedoeling bij den eersten opslag van 't oog blijkbaar was, dadelijk daar aan had gehoorzaamd, en zich naar de Rebellen begeven, zonder vooraf aan zijn Veldkornet eenig verlof te hebben gevraagd, of zelfs eenige kennis gegeven.
2. Dat hij bij de Rebellen, aan de overzijde van de Vischrivier, bij de plaats van Louw Erasmus, zich bevindende, zich had laten gebruiken om aan Majoor Fraser, welke de copie van den door den 1sten Gedet: geschreven brief met eene vriendelijke vermaning van hemzelven aan de Rebellen gezonden had, een antwoord te schrijven, van een zeer onbescheiden, en zelfs met dreigementen gepaarden inhoud.

XIV, XV, XVI. - Betrekkelijk de 14de, 15de en 16de Gedetineerdens:

1. Dat zij allen, op de plaats van Marthinus Prinslo, d'oude, wonende, van daar na het arresteren van den 1sten Gedet: waren weggereden over den berg, alle om onderscheidene (zoo zij voorgaven) toevallige redenen, doch alle drie gekomen zijnde in de Baviaansrivier, zich bij den aanhang, en onder het gezag van Johannes Bezuidenhout hadden gevoegd.
2. Dat de 14de Gedet: ook nog in denzelfden nacht met den 4den Gedet: was mede gereden naar Bruintjeshoogte, toen de 4de Gedet: aldaar menschen kwam aanwerven, en in plaats van toen van de gelegenheid gebruik te maken om te huis te blijven, naar de verzameling van Johannes Bezuidenhout, wiens oproerige meening voor het minste tot opeisching van den 1sten Gedet: hem nu niet langer onbekend konde zijn, was teruggekeerd.
3. Dat voorts deze drie Gedet: zich alle bij de Rebellen hadden blijven ophouden tot de R.O. Eischer met zijn kommando aan de Slachtersnek was gekomen, aan wien deze drie Gedet: zich toen hadden overgegeven, en hunne wapenen afgelegd, zonder dat het gebleken was dat zij gedurende hun verblijf bij de Rebellen zich aan eenige bijzondere daden van geweld hadden schuldig gemaakt.

XVII. Met betrekking tot den 17den Gedetineerde: -

1. Dat hij, Gedet: op de requisitie van Johannes Bezuidenhout, in de plaats van zijn zwager Carel Gustavus Trigard, welke door een ongemak aan zijn been verhinderd was, was mede gegaan en zich met de Rebellen naar de Post van Kapt. Andrews begeven hebbende in

hunnen naam een boodschap tot loslating van den 1sten Gedet: aan Majoor Fraser had overgebragt.
2. Dat hij op zekeren tijd van de Rebellen zijnde absent geweest, naar de plaats van zijn vader, van die gelegenheid geen gebruik had gemaakt om zich van de Rebellen verwijderd te houden, maar naar dezelven was teruggekeerd, doch zich op Slagtersnek aan den R.O. Eischer had overgegeven.

XVIII. Belangende den 18den Gedetineerde:

1. Dat hij reeds eenige dagen voor het uitbarsten van het oproer door Johannes Bezuidenhout, die hem bij toeval ontmoet had, zijnde geinformeerd geworden van een aanstaanden opstand, daarvan aan zijn Veldkornet geen de minste kennis had gegeven.
2. Dat hij op de plaats van den 6den Gedet: zijnde, vandaar met Johannes Bezuidenhout en zijn aanhang, en de manschappen van den 6den Gedet: was medegetrokken naar de Rebellen, en daarbij was gebleven totdat hij zich op de Slagtersnek aan den R.O. Eisscher had overgegeven zonder dat hij zich aan eenige bijzondere daad van geweld had schuldig gemaakt.

XIX. Met opzicht tot den 19den Gedetineerde:

1. Dat hij zich op de plaats van den 6den Gedet. bevindende om aan de vrouw van Petrus Rasmus Erasmus P: zn: eenige kruiden als huismiddelen ter genezing toe te dienen, aldaar door wijlen Johannes Bezuidenhout was medegenomen, en (zoo het schijnt) door nieuwsgierigheid gedreven, zich zeer gereedelijk bij de Rebellen had vervoegd.
2. Dat hij, bij de Rebellen, ten tijde toen de Veldcommandant Nel van den Post van Kapt. Andrews bij hun was gekomen, en door den 4den Gedet: en nu wijlen Johannes Bezuidenhout het wegrijden belet wierd, mede was werkzaam geweest, om denzelven de belofte van te zullen terugkomen af te vergen, doch waar door hij, 19de Gedet: beweerde de ontkoming van Veldcommandant Nel bevorderd te hebben.
3. Dat bij gelegenheid van de boodschappen door F. Touchon, uit naam van Majoor Fraser gedaan, en ook bij gelegenheid der komst van den Veldcommandant Nel, hij, 19de Gedet:, hun in hunne weldadige pogingen altijd zeer hinderlijk was geweest, en door niets beduidende gesprekken de aandacht der andere menschen van hetgeen hun wierd voorgehouden had afgetrokken, doch hebbende hij, 19de Gedet:, reeds vóór de aankomst van des R.O. Eisschers Commando bij Slagters Nek zich van de Rebellen verwijderd.

XX tot XXIX. Met betrekking tot de 20ste, 21ste, 22ste, 23ste, 24ste, 25ste, 26ste, 27ste, 28ste en 29ste Gedetineerdens:

Dat alle deze, van welke de 23ste Beklaagde en Gearresteerde bij den 6den Gedet: woonachtig was, zich bij de verzameling der Rebellen, op den aandrang zoo van den 4den Gedet:, als van nu wijlen Johannes Bezuidenhout hadden vervoegd, en tot het einde toe daar gebleven waren, schoon het niet blijkt dat zij eenige bijzondere daden van geweld bij 'tzelve hadden gepleegd.

XXX. tot XXXII. Aangaande de 30ste, 31ste en 32ste Beklaagdens en Gearresteerdens:

Dat dezelve zich ook, en wel de 30ste, zoo het schijnt uit loutere roekelooze nieuwsgierigheid, en de anderen op een boodschap van nu wijlen Joh: Bezuidenhout bij de Rebellen, die destijds reeds aan het aftrekken waren, hadden vervoegd, doch van welke de 30ste Beklaagde en Gearresteerde het misdadige der verzameling gemerkt hebbende, zoodra hij gelegenheid had bekomen, door de komst en het weder terug rijden van de manschappen, welke met voorkennis en verlof van den Veldkornet Greijling op kondschap waren uit gegaan, de bende verlaten had, terwijl de beide anderen, zonder iets van de oproerige verzameling vooraf te hebben geweten, zich wel bij dezelve hadden bevonden, maar zich op Slagtersnek aan den R.O. Eisscher hadden overgegeven en dadelijk hunnen dienst hadden gepresteerd om andere, nog vluchtende en zwervende Rebellen, op te zoeken en tot hunne woningen te doen terugkeren.

XXXIII tot XXXIX. Met betrekking tot de 33ste, 34ste, 35ste, 36ste, 37ste, 38ste en 39ste Beklaagdens en Gearresteerdens:

1. Dat dezelve door hun Veldkornet, den 6den Gedet: in dezen, gecommandeerd zijnde, op een wettige wijze waren in de wapenen gekomen, en vervolgens in hunnen marsch met de Rebellen, welke onder aanvoering van nu wijlen Joh: Bezuidenhout, waren aangekomen, slechts hunnen gem: Veldkornet gevolgd waren; doch niettemin niet geheel en al van schuld waren vrij te spreken, daar zij het oproerig gedrag van Joh: Bezuidenhout en zijn aanhang ziende, en ook van den overgang van hunnen gem: Veldkornet tot misdaad getuigen zijnde, hem waren bijgebleven, zonder van de gelegenheid, die er blijkt te zijn geweest, gebruik te hebben gemaak om de Rebellen te verlaten en naar hunne woningen terug te keren.

En gemerkt derhalven consteert, de *vijf eerste* Gedetineerdens zich hebben schuldig gemaakt aan de misdaad van Hoogverraad, en de 6de en verdere Gedetineerdens elk in onderscheidene graaden aan Hoogste Magtschennis, Oproer, en Publiek geweld, met verstoring van de openbare rust, zonder iets wezenlijks tot hunne verschoning te hebben kunnen inbrengen, dan de meeste hunner, dat zij door nu wijlen Joh. Bezuidenhout zouden zijn gedwongen geworden, dan het welk, wat de Hoofden der Zamenzwering betreft, niet kan worden aangenomen, terwijl omtrent de mindere aan het Oproer medepligtigen zeker in aanmerking komt, dat hoe zeer het nergens blijkt, dat door nu wijlen Joh: Bezuidenhout eenige eigentlijk gezegde gewelddadige dwang is geexerceerd, hij nogtans door bedreigingen en vrees op de gemoederen der menschen eenen bijzonderen invloed heeft geoefend, waar door zeker velen, zoo niet de meeste van den hoop, zich zonder nadenken hadden laten wegslepen, terwijl ook vooral in diegenen, de Gedetineerdens of Beklaagdens en Gearresteerdens, Vaders van Huisgezinnen zijnde, de vrees voor den gedreigden aanval der Kaffers niet als geheel ijdel en herssenschimmig kan worden beschouwd, daar zij niet alleen wisten hoe ligt de Kaffers geneigd zijn om roof en moord te plegen, maar ook werkelijk de 3de Gedet: door nu wijlen Joh: Bezuidenhout en zijne mede zaamgezworen naar het Kafferland was gezonden om de hulp dier wilden interoepen, en reeds met zich te brengen, terwijl ook, in faveur van den 6den Gedet:, wel eenige omstandigheden schenen te pleiten, doch welke aan den Rade bij regterlijke beoordeeling dezer zaak als geene genoegzame redenen van verschoning zijn voorgekomen als:

1. Dat hij, 6de Gedet., op eene zeer ongelukkige, en als het ware toevallige wijze in deze misdaad was gekomen, als hebbende de Veldkornet Opperman goed gevonden om op het eerste gerugt van gevaar zijn District te verlaten, en zijn dienst aan den 6den Gedet: over te geven, zonder hem behoorlijk te onderrigten van het geen er gaande was.
2. Dat schoon de 6de Gedet: den dienst van Provisioneele Veldkornet op zich nemende, in de schoenen van den eigenlijken Veldkornet was getreden, echter tusschen hen dit onderscheid bleef bestaan, dat de eene den Eed, tot zijne bediening staande, had afgelegd, terwijl de andere onbeëedigd was, ja zelfs aan de afkeuring van zijnen Landdrost blootstond.
3. Dat bij de eerste komst van den Veldcommandant, W. Nel, toen de Rebellen nog bij de post van Kapt. Andrews

waren, deze 6de Gedet: reeds veel gevoel van den afgrond in welken hij zich gedompeld zag, had getoond, en geneigdheid aan den dag gelegd om met gem: Veldkommandant mede te gaan.

4. Dat het hoogst waarschijnlijk was, dat zijne wankelende neiging door Joh: Bezuidenhout bespeurd zijnde, deze daarop, ten einde den 6den Gedet: en desselfs manschappen te meerder te verbinden, het middel van den Eed had uitgedagt, welke door den 6den Gedet: was afgelegd geworden.
5. Dat bij, 6de Gedet: op de Slagtersnek zijnde, eindelijk pogingen had aangewend om zich en zijne manschappen uit de misdadige gesteldheid, in welke zij waren, te ontslaan, en ten dien einde gezonden had om Willem Prinslo, N: zn:, ten einde met desselfs hulpe de anderen tot hunnen plicht terug te brengen, gelijk hij ook denzelven tot 't vragen van vergiffenis en voorstellen van bemiddeling aan den R.O. Eisscher had afgezonden, welke bemiddeling de R.O. Eisscher alleen daarom had moeten afslaan, om dat dezelve, hoe zeer van de zijde der Rebellen eene zeer natuurlijke en geoorloofdde wensch om de terugkering tot hun plicht met de zorg voor eigen veiligheid te verbinden te kennen gevende, aan de zijde van hem R.O. Eisscher met zijne plichten strijdig waren.
6. Dat hij, 6de Gedet: bij de hoofden der Rebellen zelfs moet zijn beschouwd geworden als niet van harte in de misdaad mede werkende, waarom zij bij gelegenheid van de aan hem afgezondene boodschappen, altijd het afzonderlijk spreken met den 6den Gedet: hadden verhinderd, en hem, als het ware, nimmer aan zich zelven overgelaten.
7. Dat hij, 6de Gedet: eindelijk onder degene die zich aan den R.O. Eisscher hadden overgegeven, de eerste was geweest, en zulks niettegenstaande hij zeer wel gevoelde aan welk gevaar hij zich overgaf gelijk hij zich uitdrukte door de woorden: '*Laat ik in Gods naam afgaan en mijn straf ontvangen.*'
8. Dat de R.O. Eisscher hem bevorens als een zeer ordentelijk ingezeten had gekend, die zich inzonderheid bij 't groot Commando tegen de Kaffers in den jare 1811 ook als Provisioneel Veldkornet zeer braaf en getrouw gedragen had.

En na dien dergelijke misdaden in een land van goede Justitie niet kunnen worden geleden, maar anderen ten exempel en afschrik rigoreus, en naar vereisch van omstandigheden behooren te worden gestraft.

Zoo is 't dat de Raad, gezien en geexamineerd hebbende den crimineelen eisch en conclusie, benevens der Gedetineerdens, mitsgaders Beklaagdens, en Gearresteerdens, confessien, en verdere documenten door den R.O. Eisscher in Judicio geëxhibeerd, en gelet op alles waarop in dezen te letten stond, en eenigsints konde moveren, recht doende uit naam en van wegens Zijne Groot Brittannische Majesteit, de Gedetineerdens, mitsgaders Gearresteerdens en Beklaagdens in dezen heeft gecondemneerd, gelijk dezelve worden gecondemneerd bij dezen om (met uitzondering van de 12de Gedet:) gebragt te worden op denzelfden heuvel, nabij de post van Capt. Andrews gelegen, alwaar na de vrugteloos gedane opeisching van den 1sten Gedet: de misdadige Eeds verbintenis door den 6de Gedet: vóór en in naam der verzamelde Rebellen is afgelegd, en aldaar de 1ste, 2de, 3de, 4de, 5de en 6de, Gedetineerden aan den scherprechter overgeleverd zijnde met de koorde om den hals aan de galge te worden gestraft, dat er de dood na volgt, en voorts de lijken van de 5 eerstgem: ter zelver plaatse, onder de galg te worden begraven, en het lijk van den 6den Gedet: in een kist gelegd aan desselfs familie ter begraving te worden overgelaten, en de 7de Gedet: insgelijks aan den scherpregter overgeleverd zijnde met de koorde om den hals aan de galge vastgemaakt, gedurende de executie der voorgem: te worden ten toon gesteld, en met en benevens de overige Gedetineerdens, in den hoofde dezes gemeld (de 12de Gedet: uitgezonderd), de bovengem: executie te aanschouwen, en wijders hij, 7de Gedet:, voor den tijd zijnes levens, de 8ste en 9de Gedetineerdens voor den tijd van zeven, en de 10de Gedet: voor den tijd van vijf eerstkomende en achtereen volgende jaren te worden gebannen uit deze Kolonie, en den Ressorte van dien, zonder gedurende de voorz: tijd daar weder binnen te mogen komen op poene van zwaardere straffe, en tot er gelegendheid ter hunner verzending zal zijn, op het Robben Eiland te worden in bewaring gesteld; de 11de Gedet: om voor den tijd van drie eerstkomende en achter ee volgende jaren te worden geconfineerd op het Robben Eiland, om, zonder loon, aan de gemeene werken te arbeiden, en, na expiratie van dien tijd, voor altijd te zijn gebannen uit de Districten van Graaff-Reinet en Uitenhagen zonder ooit binnen dezelve te mogen komen, op poene van zwaarder straf; de 12de Gedet: om met haar Huisgezin de evengem: Districten te verlaten en zich meer naar binnenwaards deze Kolonie neder te zetten; de 13de [G]edet: voor den tijd van drie eerstkomende en achtereenvolgende jaren; de 14de, 15de, 16de, 17de, 18de en 19de Gedetineerdens of Beklaagdens en Gearresteerdens, voor den tijd van één jaar op het Robben Eiland te worden geconfineerd, om zonder loon aan de gemeene werken te arbeiden; de 20ste, 21ste, 22ste, 23ste, 24ste, 25ste, 26ste, 27ste, 28ste en 29ste Beklaagdens en Gearresteerdens, om ten profijte van 't Gouvernement te betalen eene boete van twee honderd Rijksdaalders ieder, en in cas van

onvermogen voor den tijd van vier eerstkomende en achtereenvolgende maanden in 's Heeren Gevangenis ter dezer Drostdij te worden geconfineerd; de 30ste, 31ste en 32ste Beklaagdens en Gearresteerdens, omme ten profijte van 't Gouvernement te betalen eene boete van vijftig Rijksdaalders ieder, en in cas van onvermogen, voor den tijd van één maand in 's Heeren Gevangenis ter dezer Drostdij te worden geconfineerd; en voorts alle de Gedetineerdens, mitsgaders Beklaagdens en Gearresteerdens, in den hoofde dezes gemeld, om te vergoeden alle kosten en schade, hetzij aan het Gouvernement, hetzij aan de onderscheidene Districts Kassen, hetzij aan eenige particuliere Ingezetenen, door deze Rebellie toegebragt, met verdere condemnatie van de Gedetineerdens benevens Beklaagdens en Gearresteerdens, in de kosten en misen van Justitie, en met confiscatie van alle de bij het overmeesteren van wijlen Johannes Bezuidenhout, benevens de 2de, 3de en 5de Gedetineerdens, aan de Winterbeig in en bij de Wagens, aldaar gevondene Ammunitie, ten dezen breeder gemeld; en met ontzegging van des R.O. Eisschers verderen op ende jegens de 8ste, 9de, 10de, 11de, 14de, en verdere Gedetineerdens dan wel Beklaagdens en Gearresteerdens, gedanen Eisch en genomene conclusie.

Aldus gedaan en gearresteerd bij de Speciale Commissie van Justitie voornoemd, ter Drostdije Uitenhagen, den 22 Januarij 1816, en na bekomen Fiat Executie van Zijne Excellentie den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber, gepronuntieerd den 2 Maart daaraanvolgende.

P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
My praesent,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secr.

Fiat Executio, met de volgende uitzonderingen, namelijk:-

Dat de zesde Gedetineerde, Willem Frederik Krugel, levenslang verbannen zal worden.

Dat de *elfde* Gedetineerde, Nicolaas Balthazar Prinslo, Martinus Zoon, de *dertiende* Gedetineerde, David Malan, en de *negentiende* Gedetineerde, Pieter Willemse Prinslo, Nieolaas Zoon, voor altijd verbannen zullen worden van Graaff-Reinet, Uitenhagen en George; dat de *tiende* Gedetineerde. Andries Hendrik Klopper, Jacobus Zoon, de *veertiende* Gedetineerde, Hendrik Petrus Klopper, Hendriks Zoon, de *vijftiende* Gedetineerde, Johannes Bronkhorst, de *zestiende* Gedetineerde, Thomas Andries Dreijer, de *zeventiende* Gedetineerde, Pieter Laurens Erasmus, Laurens Zoon, de *achttiende* Gedetineerde, Hendrik Andries Gustavus van den Nest, de *een-en-*

twintigste Gedetineerde, Willem Jacobus Prinslo, Willems Zoon, de *twee-en-twintigste* Gedetineerde, Johannes Prinslo, Martinus Zoon, de *drie-en-twintigste* Gedetineerde, Cornelis van den Nest, de *vier-en-twintigste* Gedetineerde, Philip Rudolf Botha, Christoffels Zoon, de *acht-en-twintigste* Gedetineerde, Jacobus Martinus Klopper, Jacobus Zoon, de *een-en-dertigste* Gedetineerde, Johannes Frederik Botha, Christoffels Zoon, de *twee-en dertigste* Gedetineerde, Joachim Johannes Prinslo, Joachims Zoon, de *drie-en-dertigste* Gedetineerde, Willem Adriaan Nel, de *zeven-en-dertigste* Gedetineerde, Frans Johannes van Dijk, en de *negen-en-dertigste* Gedetineerde, Klaas Prinslo, Willems Zoon, gebracht zullen worden naar de gerechtsplaats in eene afzonderlijke groep, onder de zorg van de gerechtsdienaars, en zullen de strafoefening aanschouwen zonder op het schavo[t] gebracht en op onteerende wijze ten toon gesteld te worden; waarna de gedetineerden zullen ontslagen worden, en alle verdere straf hun kwijt gescholden.

(Get.) CHARLES HENRY SOMERSET.

Een ware Kopie.

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,

Secretaris.

Extract uit de notulen van den Raad van Justitie.

De Raad gezien hebbende het nevenstaande Appointement van Zijne Excellentie den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber, berustende in de daar bij verleende Gratie; Gelast, dat de *zesde* Gedet: Willem Fredrik Krugel, voor den tijd zijns levens van hier zal worden vervoerd: Dat de 11de, 13de en 19de Gedets: Nicolaas Balthazer Prinsloo, Mart. zn., David Malan en Pieter Willemse Prinslo, N. zn., zullen zijn gebannen voor altijd uit de Districten van Graaff Reinet, Uitenhagen en George; dat de 10de, 14de, 15de, 16de, 17de, 18de, 21ste, 22ste, 23ste, 24ste, 28ste, 31ste, 32ste, 33ste, 37ste, en 39ste, Gedetineerdens, dan wel Beklaagdens en Gearresteerdens, Andries Hendrik Klopper, Hend. zn., Johannes Bronkhorst, Thomas Andries Dreijer, Pieter Laurens Erasmus, Laur. zn., Hendrik Andries Gustavus van den Nest, Willem Jacobus Prinslo, W. zn., Johannes Prinslo, Mart. zn., Cornelis van den Nest, Philip Rudolph Botha, Christ. zn., Jacobus Martinus Klopper, Jac. zn., Johannes Fredrik Botha, Christ. zn., Joachim Johannes Prinslo, Joach. zn., Willem Adriaan Nel, Frans Johannes van Dijk en Klaas Prinslo, Willem zn., in een afzonderlijken kring, onder 't opzicht van de Bediendens der Justitie zullen worden gebeid naar de Executieplaats, en aldaar zonder op 't Schavot te worden gebracht, of op eene onteerende wijze te worden ten toon gesteld, de Executie zullen aanschouwen, en daarna de 10de, 14de, 15de, 16de, 17de, 18de, 21ste, 22ste, 23ste, 24ste, 28ste, 31ste. 32ste, 33ste, 37ste en 39ste, Gedetineerdens, dan wel Beklaagdens en Gearresteerdens, worden ontslagen, en de verdere straffe geremitteerd.

Gelastende de Raad wijders, dat de condemnatie der overige Gedetineerdens, in de hier bovengem. remissie of mitigatie niet begrepen, naar derzelver form en inhoud zal worden geëxecuteerd.

Actum in Rade van Justitie aan de Kaap de Goede Hoop, den 19 Febr: 1816, en mede gepronuncieerd den 2 Maart, en geëxecuteerd den 9 daaraanvolgende.

J.A. TRUTER.
C. MATTHIESSEN.
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
D.F. BERRANGE.
W.D. JENNINGS.
WALTER BENTINCK.
J.H. NEETHLING.
F.R. BRESLER.

Mij praesent,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Op den 9den Maart l.l. zijn de hieronder gemelde personen te Uitenhagen geëxecuteerd geworden, ingevolge vonnis der Ed. Achtb. Commissie van Rechtspleging, welke in de jongst afgeweken maand December naar de binnenlanden vertrokken was, ten expressen einde om 't hoog wredelijk gedrag der personen, die wapens tegen Zijne Majesteits Gouvernement hadden opgevat, te onderzoeken en daarvan cognitie te nemen als:

1. Hendrik Frederik Prinslo.
2. Stephanus Cornelis Bothma.
3. Cornelis Johannes Faber.
4. Theunis Christiaan de Klerk.
5. Abraham Carel Bothma.

George, den 25sten Maart 1816.

My Lord, - Ingevolge Uwer Lordschaps orders heb ik mij terstond begeven naar het afgelegen District Uitenhagen, ten einde met herderlijke vermaningen en troostredenen de ongelukkigen in de gevangenis aldaar te ondersteunen.

Die moeilijke taak is thans volbracht. En 't kan Uw Lordschap bij de droevige herinnering aan dien geweldigen schok, welke dit anders zoo vreedzaam land zins weinige maanden beroerde, niet dan aangenaam en opbeurend zijn te vernemen, dat de vijf ter dood gebrachte personen, hoe zeer ook anders door de dagelijksche gewoonte, om de besluiten, daden, en bedrijven der Overheid te bedillen en tegen te werken, gevormd en als het ware gesterkt en verhard in eene eigendunkelijke levensregeling, echter in de laatste oogenblikken de hun opgelegde straf hebben gebillijkt.

Een hunner, met name Stephanus Bothma (na dat te voren allen eenparig en even hartelijk den heer Landdrost van hun District om vergiffenis hadden gevraagd wegens hunne moedwillige wanbedrijven) heeft zelfs op de geregtsplaats zijne broederen en medeburgeren overluid toegeroepen, dat hij des doods schuldig was, en vermaande hen met allen ernst om zijn voetstappen toch niet na te wandelen maar de Overheid in alles gehoorzaam en onderworpen te zijn - om de vreze Gods toch niet uit het hart te verbannen, maar deszelfs geboden zorgvuldig te bewaren, en op te volgen: - ‘Neemt een exempel aan mij’ (terwijl hij hun zijne banden toonde, en omzag naar den strop), ‘ziet daar de gevolgen der ondeugd’, enz.

En dat hij zulks geenszin zeide om maar des Regters hart te ontroeren, en voor hem in te nemen, en alzoo, ware het mogelijk, van die ontzettende straf bevrijd te worden, bleek maar al te wel uit zijne bereidwilligheid tot sterven. Want na dat hij de omstanders had vaarwel gezegd, beklom hij getroost de ladder.

De gegronde uitzigten, die deze ongelukkigen van het leven na dit leven koesterden, geven ons alle hoop, dat de dag van hunnen dood de eerste was van hun inwendig eeuwig leven voor God.

Uwe vaderlijke deelneming en belangstelling in de welvaart en den bloei dezer volksplanting en derzelver ingezetenen over bekend zijnde, oordeelde het van mijne plicht te zijn dit alles ter kennis te brengen van U.

My Lord!

Uwer Excellenties Onderdanigste en Zeer Gehoorzame Dienaar,

(Get.) T.J. HEROLD.

Zijne Excellentie den Hoog Ed. Geboren Generaal,

LORD CHARLES HENRY SOMERSET,

Gouverneur en Opperbevelhebber dezer Volksplanting, etc., etc., etc.

Sententie in eene criminele zaak &c.

Zijne Excellentie de Gouverneur kan de gelegenheid van het bekend maken der geheele Sententie van de in December l.l., naar Uitenhagen vertrokken Speciale Commissie, welke sententie behelst de gevallen van de onderscheidene in het laatst Oproer betrokkene personen niet laten voorbijgaan, zonder de aandacht der ingezetenen op te wekken, op de misdaden en straf derzulken, die door hunne landgenoten zijn schuldig bevonden, en de straf hunner eigen Lands Wetten hebben ondergaan. Hij had met de hartelijkste opregtheid gewenscht en verwacht, dat hij bij de goede ingezetenen dezer volkplanting alleenlijk zoude zijn bekend geworden, als de beschermer hunner huisgezinnen en eigendommen, en als de Vertegenwoordiger van eenen Souverein, die zoo uitstekend onderscheiden is, door altijd 'Regt met Goedertierendheid te matigen,' en dat Hij niet in de noodzakelijkheid zoude zijn gebragt geweest, om de strengste bepalingen der Wetten ten uitvoer te doen brengen. Deze strelende uitzigten zijn, door de onwettige en gevaarlijke onderneming van verdwaasde en roekelooze menschen beneveld geworden. Verleid door de kwade ingevingen van dwaze en verharde harten, overlegden en tragteden zij, zich van de gehoorzaamheid aan de Wetten, en de getrouwheid aan hun Koning te ontslaan. Zij namen voor, hun Oproer te beginnen door het ombrengen van hunne Magistraten, en door een leger, ter hunner bescherming en veiligheid in hun midden geplaatst, verraderlijk te vermoorden.

Ter bevordering van deze ontrouwe en strafwaardige oogmerken zochten zij zig straffeloosheid te verzekeren, door de hulp in te roepen van een stouten en verwoestenden Vijand, die nog zoo kort geleden was verdreven geworden door den moed der Ingezetenen, ondersteund door de krijgstugt en dapperheid van dat zelfde Leger, welks vernieling zij op zoo eene onmenschelijke wijze zochten te bewerken.

De Rebellen wilden 't wel zoo doen voorkomen, als of zij van de magt der Kaffers slegts wilden gebruik maken, om schrik en verwoesting te verspreiden onder de Huisgezinnen en Eigendommen derzulken, die zij noch door verleiding, noch door vrees, in hunne onderneming konden inwikkelen.

Maar niemand kon zoo onkundig zijn van waarschijnlijke gevolgen, om 't zich als mogelijk voortestellen dat men den voortgang van roof en moord, wanneer die eens begonnen zijn, zoude kunnen stuiten. Reden en ondervinding leeren het tegendeel. Een invallende Kaffer, zoude geen onderscheid hebben gemaakt tusschen den vriend en den vijand van de Aanvoerders van 't Oproer.

Roof en vernieling zouden zonder onderscheid 't lot van allen zijn geweest, en de misleidde bewerkers van zoo veel trouwloosheid

en bloedstorting, zouden misschien in de uitkomst zelve de slagtoffers zijn geworden van hunne eigene dwaasheid, ongehoorzaamheid en wreedheid.

Daden zoo wanhopend misdadig, en door zulke wrede middelen getragt ten uitvoer te brengen, vorderden de beslissendste maatregelen van 't Gouvernement, en de tusschenkomst dier strenge voorschriften en ‘Menschelijke verordeningen’ waar door (onder de goedkeuring eener Alregerende Voorzienigheid) de veiligheid, en daar nevens de waarde en 't genot van alle zegeningen van 't Maatschappelijk leven worden gehandhaafd en bewaard.

Met het levendigst genoegen van zijn hart, wendt Zijne Excellentie het gezigt af van de misdaden der Lijders, om zijn oog te vestigen en zijne toejuiching te geven aan de getrouwheid en verknochtheid van de ingezetenen, die zoo wel de aanlokselen als de bedreigingen van de misnoegden en geweldigen hebben wederstaan. Zijne Excellentie dankt hun voor den ijverigen en krachtigen moed, met welke zij de aanspraak op de dankbaarheid hunner Landgenoten, welke zij door het verdrijven der Kaffers reeds hadden verworven, nog hebben vermeerdeerd, door het ondersteunen van 't gezag hunner Wetten, en van hunnen Souverein, en het helpen herstellen van de rust en vrede der Kolonie.

Zijne Excellentie kan bij deze gelegenheid ook niet nalaten, om aan den ijver, onverschrokkenheid en onvermoeide dienstbetragting van Zijner Majesteits Krijgsmacht, in het dempen van den Opstand, den wel verdienden lof toetebrengen. Ook rekent hij het zich tot een pligt om de waakzaamheid, wijsheid en overmoeide werkzaamheid van de Landdrosten, Adjunct Landdrosten en Veldkornets die in het betrachten hunner onderscheidene plichten, zich zoo bij uitstek hebben gekweten, bij deze te erkennen. Zijne Excellentie is geneigd van te hopen, dat de Hoofden der Kaffers, gelaten in het ongestoord bezit van een rijk en vruchtbaar Land, en reeds overtuigd van de kracht en dapperheid Zijner Majesteits Onderdanen en Krijgsmagt, nu ook overtuigd zullen zijn van de gematigdheid, die derzelver moed en krijgstugt bestiert, en Zijne Excellentie vertrouwt verder dat de ondervinding, ten dezen aanzien, in hunne gemoederen een overtuigend en voortdurend gevoel van de voordeelen eener goede verstandhouding met Zijner Majesteits Gouvernement zal doen geboren worden.

Om dit gevoel op te wekken en te verbeteren, zal Zijne Excellentie geen moeite sparen, en hij voorziet de gelukkigste gevolgen voor beide volkeren, uit het bestaan van wederzijdsche verdraagzaamheid en goeden wil.

Zijne Excellentie is gevoelig van de bekwaamheid en naarstigheid waarmede de heeren, uitmakende de buitengewone Commissie van den Raad van Justitie, een alleronaangenaamsten en arbeidzamen taak hebben vervuld; en door derzelver sentenstie te hebben laten uitvoeren, vertrouwt hij dat het behoud van allen ontspruiten

zal uit de straf van eenige weinigen, en dat dit droevig doch noodzakelijk voorbeeld in het vervolg de onbezonnenste en slegste zal afschrikken van dergelijke misdaden te bedenken of daartoe zamen te spannen.

Het aangenaamste gedeelte van Zijner Excellentie's pligt heeft daarin bestaan dat hij zich in staat heeft gezien om de zagtmoedigheid van zijnen Vorst te baat nemende, de uitdeeler te zijn der genade van Zijnen Souverein, door zijne vergiffenis en verzagting der Sententie aan velen van de misleide schuldigen te verleenen.

Hij durft met een vol vertrouwen zijne hoop uitdrukken dat deze zagtheid niet alleen de bijzondere voorwerpen van dezelve zal terugroepen en terugbrengen in die Maatschappij uit welke de straf op hunne misdaad uitgesproken hun had uitgesloten, maar ook hunne naastbestaanden en vrienden door dankbaarheid nauwer dan ooit zal verbinden aan een Gouvernement, hetwelk er zich angstvallig op toelegt om elk lid van het algemeen lichaam te leiden op den weg van vrede, veiligheid en geluk.'

Kaap de Goede Hoop,
den 10 April 1816.

Ter Ordonnantie van Zijne Excellentie,
A. ALEXANDER, Secr.

Schedule der documenten gevoegd bij den criminelen eisch en conclusie; alsmede declaratie van den weled. heer J.G. Cuyler, landdrost van Uitenhagen, R.O. Vervolger in eene criminele zaak.

Contra

A.

1. Hendrik Frederik Prinslo,
2. Stephanus Cornelis Bothma,
3. Cornelis Johannes Faber,
4. Theunis Christiaan de Klerk,
5. Abraham Carel Bothma,
6. Willem Frederik Krugel,
7. Frans Marais,
8. Adriaan Engelbrecht,
9. Andries Meijer,
10. Andries Hendrik Klopper, Jacobus zoon,
11. Nicolaas Balthazar Prinslo, M. zoon,
12. Martha Faber, weduwe wijlen Johannes Bezuiden hout,
13. David Malan,
14. Hendrik Petrus Klopper, H. zoon,
15. Johannes Bronkhorst.
16. Thomas Andries Dreijer,
17. Petrus Lourens Erasmus, Louws zoon,
18. Hendrik Andreas Gustavus van den Nest,
19. Pieter Willem Prinslo, N. zoon.
20. Andreas van Dijk,
21. Willem Jacobus Prinslo, M. zoon,
22. Johannes Prinslo, M. zoon,
23. Cornelis van den Nest,
24. Philip Rudolf Botha, Christ. zoon,
25. Christoffel Rudolf Botha, Christ. zoon,
26. Abraham Ludovicus Botha, Christ. zoon,
27. Pieter Jacobus Delport,
28. Jacobus Martinus Klopper, Jacobus zoon,
29. Johan Theunis Muller,
30. Hendrik Johannes Liebenberg,
31. Johannes Frederik Botha, Christ. zoon,
32. Joachim Johannes Prinslo, Joachims zoon,
33. Willem Adriaan Nel,
34. Adriaan Labuschagne,
35. Leendert Labuschagne,
36. Barend de Lange,

37. Frans van Dijk,
38. Gert Coenraad Bezuidenhout, Frederiks zoon,
39. Claas Prinslo, W. zoon,
40. Theunis Theodorus Fourie,
41. Christiaan Lourens Dreijer,
42. Frans Smit,
43. Lucas van Vuren,
44. Stephanus Frederik Grobbelaar,
45. Gerrit Pieter Bezuidenhout, G. zoon,
46. Pieter Rasmus Erasmus, P. zoon,
47. Willem Prinslo, N. zoon.

(N.B. Bovenstaande Schedule is gemerkt met de letter A.)

B.

Criminele Eisch en Conclusie.

C.

Notulen van het voorloopig onderzoek gehouden voor de laatste Commissie van Rechtspleging aan deze Drostdij, van den 27sten November tot den 4den December 1815.

D.

Brief, geteekend Hendrik Frederik Prinslo, Martinus zoon, gedateerd den 9den November 1815, en geaddresseerd aan Jacobus Krugel, den oude.

E. 1 en 2. Locis.

1. Brief van den Adjunct Landdrost, Majoor Fraser, aan de opstandelingen, gedateerd den 15den November 1815, en
2. Het antwoord der opstandelingen.

F. 1 en 2. Locis.

1. Brief van T. Muller, Secretaris van Graaff-Reinet, aan den Kapitein Andrews, gedateerd den 14den November 1815, en
2. Afschrift van een rapport er ingesloten, van den Veldkornet A.C. Greijling, gedateerd den 13den November 1815.

G.

Afschrift van het adres van den R.O. Vervolger aan de opstandelingen, gedateerd den 17den November 1815.

H.

Naamlooze brief aan den Veldkornet, Stephanus van Wijk, gedateerd den 9den November 1815.

J. 1 tot 4. Locis.

1. Brief van den *zesden* gedetineerde aan den Adjunct Landdrost Van de Graaff, gedateerd den 11den November 1815.

2. Originele commandeer brief van den *zesden* gedetineerde, gedateerd den 12den November 1815, Frederik Britz en anderen commanderende.
3. Originele commandeer brief van den *zesden* gedetineerde, van denzelfden datum, Daniel Erasmus en anderen commanderende.
4. Brief van den *zesden* gedetineerde, G.P. Bezuidenhout en anderen commanderende; gedateerd den 13den November 1815.

K.

Kennisgeving aan de inwoners van de Tarka, gedateerd den 12den November 1815, en geteekend met den naam van den *vijfden* gedetineerde.

L. 1 tot 4. Locis.

1. Requisitie brief aan den Veldkornet Greijling, gedateerd den 12den November 1815, en geteekend *Johannes Bezuidenhout.*
2. Ditto, aan Christiaan Muller en anderen, gedateerd den 13den November 1815, geteekend als boven.
3. Ditto aan Josef Thomas en anderen, zonder datum, geteekend als boven; en
4. Ditto aan den Veldkornet Greijling, zonder datum, en geteekend, Willem Krugel en Johannes Bezuidenhout.

M.

Antwoord door de Rebellen gezonden aan den Adjunct Landdrost Van de Graaff, gedateerd den 15den November 1815, op zijne uitnoodiging hun toegezonden met H. Potgieter.

N.

Brief van den *tweeden* gedetineerde aan den Veldkornet Van Wijk, zonder datum.

O. 1, 2, 3. Locis.

1. Officieel Rapport of verklaring van den Adjunct Landdrost, Majoor Fraser, (die door ziekte verhinderd werd om voor de Speciale Commissie te verschijnen), gedateerd den 19den December 1815.

2. Brief van den gezegden Adjunct Landdrost aan den R.O. Vervolger, gedateerd Winterberg, en geschreven op den 29sten November 1815, en
3. Afschrift van een brief van den gezegden Adjunct Landdrost aan den R.O. Vervolger, gedateerd den 5den December 1815, het origineel waarvan aan de Regering is opgezonden, naar beide welke, zoo wel als naar anderen in de Notulen opgenomen, ge-exhibeerd onder de letter C, gerefereerd wordt.

P. 1 tot 4. Locis.

1. Herziening en bezwering van de getuigenis van H.O. Lange, ge-insereerd in de Notulen, onder Letter C.
2. Herziening en bezwering van de getuigenis van Salomon Vermaak, ook ge-insereerd in de gezegde Notulen.
3. Herziening en bezwering van de getuigenis van Petrus Johannes Fourie, ge-insereerd in de gezegde Notulen, en
4. Herziening en bezwering van de getuigenis van Johannes Christoffel Raats, ge-insereerd in de gezegde Notulen.

Q. 1 tot 7. Locis.

1. Bezworene verklaring van den Veldkommandant Willem Nel, afgelegd voor de Speciale Commissie.
2. Bezworene verklaring van Frederik Touchon, do., do.
3. Bezworene verklaring van Lieutenant McInnes, do., do.
4. Bezworene verklaring van Vaandrig McKay, do., do.
5. Bezworene verklaring van den Veldkornet Louis Jacobus Nel, do., do.
6. Bezworene verklaring van den Veldkornet J.J. Durand, afgelegd voor de Speciale Commissie, en
7. Herziene vragen en antwoorden van den Korporaal Stuurman Platje, do. do.

R. 1 tot 11. Locis.

1. Bezworene verklaring van den Adjunct Landdrost van Graaff-Reinet, J.F. van de Graaff, afgelegd voor de Speciale Commissie, waarbij gevoegd zijn de vier volgende documenten: -
    - *a.* Afschrift van de waarschuwing of kennisgeving van Landdrost Stockenstrom, gedateerd den 13den November 1815.
    - *b.* Afschrift van de uitnoodiging van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, gedateerd den 14den November 1815.
    - *c.* Origineele brief, geteekend ‘de *vreesachtige* burghers,’ gedateerd den 22sten November 1815.
    - *d.* Origineele brief van den *vierden* gedetineerde, gedateerd den 29sten November 1815.
2. Bezworene verklaring van den Veldkornet Stephanus Johannes van Wijk, afgelegd voor deze Speciale Commissie.
3. Bezworene verklaring van den Veldkornet P.A. Opperman, do., do., met den bijgevoegden brief aan G.D. Geere.

4. Bezworene verklaring van den Veldkornet A.C. Greijling, do., do., met den bijgevoegden brief zonder naam of datum.
5. Bezworene verklaring van Barend Jacobus Bester, do., do.
6. Bezworene verklaring van G.D. Geere, do., do.
7. Bezworene verklaring van H. Potgieter, do., do.

8. Bezworene verklaring van Philip Jacobus du Plessis, do., do.
9. Bezworene verklaring van J.A. de Wet, afgelegd voor deze Speciale Commissie.
10. Bezworene verklaring van Philip Rudolf Botha, Rudolfs zoon, do., do., en
11. Bezworene verklaring van M.H.O. Krugel, do., do.

S. 1 tot 5. Locis.

1. Bezworene verklaring van D.J. Muller, do., do.
2. Bezworene verklaring van J.C. Muller, do, do.
3. Bezworene verklaring van J.S. Hartzenberg, do., do.
4. Bezworene verklaring van C.M. de Beer, do., do., en
5. Herziene vragen en antwoorden van den Bastaard Hottentot *Paul*, do., do.

T. 1 tot 3. Locis.

1. Herziene vragen en antwoorden van den Hottentot, *Hendrik Kees*, do., do.
2. Herziene vragen en antwoorden van den Hottentot *Cobus*, gegeven voor deze Speciale Commissie, en
3. Herziene getuigenis van den Gonaqua Hottentot *Hendrik Nouka*, Tolk bij den Kaffer Opperhoofd Geika, do., do.

U. 1 tot 4. Locis.

1. Bezworene verklaring van Martinus Prinslo, den ouden, do., do.
2. Bezworene verklaring van G.P. Bezuidenhout, den ouden, do., do.
3. Bezworene verklaring van Louis Fourie, do., do.
4. Bezworene verklaring van Frans Labuschagne, do., do.

V. 1 tot 3. Locis.

1. Bezworene verklaring van W.G. Lotter, do., do.
2. Bezworene verklaring van T.C. Bothma, do., do. en
3. Bezworene vragen en antwoorden van J.C. Potgieter, do, do.

W. 1 tot 14. Locis.

1. Extract uit de Crimineele Rollen, gehouden voor deze Speciale Commissie, gedateerd den 15den December 1815.
2. Extract do., do denzelfden datum.
3. Extract do., do. 16den December 1815.
4. Extract do., do. 20sten December 1815.
5. Extract do., do. 22sten December 1815.
6. Extract do., do. 26sten December 1815.
7. Extract do., do. 27sten December 1815.
8. Extract do., do. 28sten December 1815.
9. Extract do., do. 2den Januarij 1816.

10. Extract do., do. 3den Januarij 1816.
11. Extract do., do. 4den Januarij 1816.
12. Extract do, do. 11den Januarij 1816.
13. Extract do., do. 13den Januarij 1816.
14 Extract do., do. 15den Januarij 1816.

X. 1 tot 3. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *eersten* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.
3. Derde do., do., do.

Y. 1 en 2. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *tweeden* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.

Z. 1 tot 3. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *derden* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.
3. Derde do., do, do.

A.A. 1 tot 4. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *vierden* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.
3. Derde do., do., do.
4. Vierde do, do., do.

B.B. 1 tot 3. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *vijfden* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.

3. Derde do., do., do.

C.C. 1 tot 4. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *zesden* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.
3. Derde do., do., do.
4. Vierde do., do., do.

D.D. 1 en 2. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *zevenden* gedetineerde.
2. Tweede do.. do, do.

E.E.

Ondervraging van den *achtsten* gedetineerde.

F.F. 1 tot 3, Locis.

1. Eerste ondervraging van den *negenden* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.
3. Derde do., do., do.

G.G.

Ondervraging van den *tienden* gedetineerde.

H.H.

Ondervraging van den *elfden* gedetineerde.

I.I. 1 en 2. Locis.

1. Eerste ondervraging van de *twaalfde* gedetineerde.
2. Tweede do. do. do.

K.K.

Ondervraging van den *dertienden* gedetineerde.

L.L.

Ondervraging van den *veertienden* gedetineerde.

M.M.

Ondervraging van den *vijftienden* gedetineerde.

N.N. 1 en 2. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *zestienden* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.

O.O.

Ondervraging van den *zeventienden* gedetineerde.

P.P.

Ondervraging van den *achttienden* gedetineerde.

Q.Q. 1 en 2. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *negentienden* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.

R.R.

Ondervraging van den *twintigsten* gedetineerde.

S.S.

Ondervraging van den *een-en-twintigsten* gedetineerde.

T.T.

Ondervraging van den *twee-en-twintigsten* gedetineerde.

U.U.

Ondervraging van den *drie-en-twintigsten* gedetineerde.

V.V.

Ondervraging van den *vier-en-twintigsten* gedetineerde.

W.W.

Ondervraging van den *vijf-en-twintigsten* gedetineerde.

X.X. 1 en 2. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *zes-en-twintigsten* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.

Y.Y.

Ondervraging van den *zeven-en-twintigsten* gedetineerde.

Z.Z.

Ondervraging van den *acht-en-twintigsten* gedetineerde.

A.A.A.

Ondervraging van den *negen-en-twintigsten* gedetineerde.

B.B.B.

Ondervraging van den *dertigsten* gedetineerde.

C.C.C.

Ondervraging van den *een-en-dertigsten* gedetineerde.

D.D.D.

Ondervraging van den *twee-en-dertigeten* gedetineerde.

E.E.E.

Ondervraging van den *drie-en-dertigsten* gedetineerde.

F.F.F.

Ondervraging van den *vier-en-dertigsten* gedetineerde.

G.G.G.

Ondervraging van den *vijf-en-dertigsten* gedetineerde.

H.H.H.

Ondervraging van den *zes-en-dertigsten* gedetineerde.

I.I.I.

Ondervraging van den *zeven-en-dertigsten* gedetineerde.

K.K.K.

Ondervraging van den *acht-en-dertigsten* gedetineerde.

L.L.L.

Ondervraging van den *negen-en-dertigsten* gedetineerde.

M.M.M.

Ondervraging van den *veertigsten* gedetineerde.

N.N.N.

Ondervraging van den *een-en-veertigsten* gedetineerde.

O.O.O.

Ondervraging van den *twee-en-veertigsten* gedetineerde.

P.P.P.

Ondervraging van den *drie-en-veertigsten* gedetineerde.

Q.Q.Q. 1 en 2. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *vier-en-veertigsten* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.

R.R.R.

Ondervraging van den *vijf-en-veertigsten* gedetineerde.

S.S.S. 1 en 2. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *zes-en-veertigsten* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.

T.T.T. 1, 2, 3. Locis.

1. Eerste ondervraging van den *zeven-en-veertigsten* gedetineerde.
2. Tweede do., do., do.

3. Derde do., do., do.

U.U.U.

Authentiek afschrift van het vonnis van den Achtbaren Raad der Justitie, geveld tegen den *tweeden* gedetineerde, den derden Mei 1800.

V.V.V.

Notulen dezer Speciale Commissie behelzende de verklaring dat deze Zaak gesloten is.

W.W.W.

1. Ondervraging van Petrus Johannes Fourie, en
2. Extract uit de Crimineele Rollen dezer Commissie behelzende haar vonnis in de gezegde Zaak van P.J. Fourie, gedateerd den derden Januarij 1816.

Overgelegd in het Hof,
Uitenhagen, den 19den Januarij 1816.

(Get.) J.G. CUYLER,
Landdrost.

L[a] C.
Uitenhagen.

Crimineel.
Maandag, den 27sten November 1815.

Tegenwoordig: de Heeren W.D. Jennings en F.R. Bresler, uitmakende de Commissie van Rechtspleging in de Buiten Districten volgens Proclamatie van den 10den Mei 1811, en als zoodanig aangesteld door Mandaat van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd den 7den Augustus, l.l.

De bovengenoemde Commissie hare werkzaamheden aan deze Drostdij op den 16den November j.l. voltooid hebbende, maar hier gebleven zijnde om geinformeerd te worden van den uitslag eens oproers die had plaats gevonden onder sommigen der opgezetenen aan de Baviaans Rivier en Bruintjes Hoogte, (waarheen Luitenant-Colonel Cuyler, de Landdorst van dit District, zich had begeven, terstond na het eerste bericht door hem ontvangen, ten einde dien te fnuiken), en ook om den bijzonderen aard der zaak, om eenige verdere instructiën af te wachten van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber; deelde de Landdrost van dit District, bovengenoemd, dien dag het volgende mede aan de gezegde Commissie: - Dat de R.O. Requestrant, een verontrustend Rapport van Majoor Fraser, den Adjunct Landdrost, ontvangen hebbende, dat een aantal opgezetenen in de wapenen vergaderd waren tegen de Regering, en te gelijker tijd insluitende sommige onderschepte brieven in verba[n]d daarmede, die ook van een verontrustenden aard waren, zich onmiddellijk had begeven naar Bruintjes Hoogte, en bereikte den Post van Kapitein Andrews, van het Kaapsche Regiment, gelegen op de plaats van Willem van Aard, omtrent zonsondergang, op Donderdag den 16den dezer, en na ge-informeerd te zijn geworden door den gezegden Adjunct Landdrost Majoor Fraser van de bijzonderheden der zaak, heeft hij den volgenden morgen, zijnde Vrijdag den 17den, eenen Touchon afgezonden, die reeds te voren door Majoor Fraser als een boodschapper tusschen hem en de opstandelingen ge-employeerd was geweest, en die eenigen tijd later terug gekeerd zijnde, rapporteerde dat hij de opstandelingen niet heeft kunnen vinden, maar dat de sporen hunner paarden in de richting naar Kafferland waren.

Dat op den middag van dienzelfden dag, de R.O. Requestrant, na Touchon weder te hebben afgezonden, laatstgemelde tegen den avond terugkwam, zeggende dat hij de boodschap aan de opstandelingen had medegedeeld, en dat hij ze in twee of drie divisiën had gevonden. Dat, na dat hij de boodschap hun had voorgelezen, dezelve een grooten indruk op hunne gemoederen had gemaakt, en dat zij tot hem zeiden, dat zij met elkanderen zouden raadplegen, en hun antwoord aan hem mededeelen den volgenden morgen op de plaats van Louw Erasmus, terwijl Willem Krugel, en de zoogenaamde, 'Groot' Willem Prinslo, naar den Post zouden komen, om, zoo als hij (Touchon) dacht om vergiffenis te smeeken.

Dat de R.O. Vervolger, den volgenden morgen vergezeld door den Veldkommandant Willem Nel, en den gezegden Touchon, zich begaf naar de plaats van den gezegden Louw Erasmus, zonder echter er in te slagen eenige der opstandelingen te ontdekken, maar teruggekeerd zijnde naar den Post van Willem van Aard, kwamen aldaar dien morgen omtrent 11 uur twee der Opstandelingen, genaamd 'Groot' Willem Prinslo, en Jacobus Klopper, zeggende dat zij kwamen in den naam van de anderen om een vergelijk te treffen.

Dat de gpzegde 'Groot' Willem Prinslo daarop in een vertrek geleid zijnde, aldaar aan den R.O. Requestrant, in de tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost, Majoor Fraser, vertelde dat hij door de Opstandelingen gezonden was geworden om tot eene schikking te komen; dat zij allen uit elkander zouden gaan op voorwaarde dat noch zij, noch hunne kinderen om hunne misdaad zouden vervolgd worden; waarop de R.O. Requestrant antwoordde dat hij noch kon, noch wilde tot eenig vergelijk met hen komen zoolang zij in de wapenen waren tegen hunne Regering; dat zij de andere Opstandelingen zouden mededeelen dat zij zich eerst op genade moesten overgeven, wanneer alleen een vergelijk met hen zoude kunnen worden getroffen, of dat zij anders daartoe gedwongen zouden worden.

Dat de R.O. Requestrant, kort na hun vertrek, vergezeld door den gezegden Adjunct Landdrost, Majoor Fraser, met dertig burghers en veertig dragonders, is uitgetogen om de opstandelingen te ontmoeten, ten einde de zaak ten einde te brengen, daar de geheele grens der Kolonie tot aan het zeestrand zoude blootgesteld zijn aan de invallen der Kaffers, ten gevolge van de verzameling der noodige troepen op de plaats van Van Aard.

Dat, hebbende de opstandelingen ontdekt bij de zoogenaamde *Esterhuispoort*, op een heuvel gelegen nabij de plaats, genaamd 'de Slachtersnek,' en geavanceerd zijnde tot omtrent een half mijl van hen, kwam er een kleine Hottentot te paard van hen, die zeide, in den naam van 'Groot' Willem Prinslo, dat zij niet vechten zouden; welke Hottentot terug werd gezonden door den

R.O. Requestrant met het antwoord, dat ook hij niet vechten zoude, tenzij hij gedwongen werd zulks te doen.

Dat geavanceerd hebbende tot vlak voor de opstandelingen werd er eenige woordenwisseling met hen gehouden door middel van boodschappers, van wie de eerste was Hendrik Oostwald Lange; waarna de R.O. Requestrant zelf, te samen met Majoor Fraser den heuvel een eind weegs opging om de opstandelingen te ontmoeten; toen Willem Krugel, 'Groot' Willem Prinslo, en een paar andere opstandelingen gedeeltelijk beloofden zich over te geven.

Dat toen zij echter naderhand niet kwamen, de R.O. Requestrant met zijn manschap avanceerde tot binnen een geweerschot der opstandelingen, die toen gehoord werden uit te roepen, 'Zend uwe Dragonders weg, en wij zullen afkomen,' waarop de R.O. Requestrant antwoordde, dat hij zulks niet zoude doen.

Dat dichter bij geavanceerd zijnde, een aantal der Rebellen, nederzittende, hunne geweren aanlegden op de manschappen van den R.O. Requestrant, terwijl een hunner die de buitenste man was van den linker vleugel, ze met zijn hoed toewenkte, zonder echter dat men in staat was om uit te maken wat hij zeide, van wege het algemeen geraas, maar dat scheen te beteekenen dat de burghers, behoorende tot het detachement van den R.O. Requestrant, zich naar de eene zijde zouden terug trekken, ten einde de opstandelingen in staat te stellen om op de Dragonders te vuren.

Dat omtrent dezen tijd eenige personen ontdekt werden, den heuvel te paard beklimmende van den linkerkant, en die, na zich bij de opstandelingen aangesloten te hebben, sommigen der laatstgemelden onmiddelijk afkwamen en hunne wapenen nederwierpen, en op hunne knieën vallende, om vergiffenis baden, tegelijker tijd zeggende dat onder hen die gearriveerd waren, Cornelis Faber was, die van het Kaffer opperhoofd Geika was teruggekeerd met een rapport dat de Kaffers zich niet bij hen wilden aansluiten.

Dat de zon ondergaande, en niet meer der opstandelingen zich overgevende, de R.O. Requestrant zijn manschap beviel om terug te marcheeren naar de plaats van Willem van Aard, veroorlovende de opstandelingen die het eerst zich hadden overgegeven, om zich bij de andere burghers te voegen, vormende de achterhoede met de Dragonders; maar op hunne aankomst op de plaats van Van Aard, werden zij in hechtenis genomen en hier heen gezonden, met uitzondering van Joachim Johannes Prinslo en Johannes Frederik Botha, die bij het vroeger onderzoek, gehouden op de plaats door den R.O. Requestrant, de minst schuldigen bevonden zijnde, door hem werden afgezonden ten einde nogmaals de opstandelingen te raden om uit elkander te gaan en huiswaarts te keeren.

Ten gevolge waarvan de volgende personen nu in de Publieke Gevangenis te dezer Drostdij gedetineerd worden:-

Nicolaas Balthazar Prinslo, M. zoon.
Willem Jacobus Prinslo, W. zoon.
Nicolaas Prinslo, W. zoon.
Willem Prinslo, N. zoon.
Johannes Prinslo, M. zoon.
Willem Krugel.
Hendrik van den Nest.
Cornelis van den Nest.
Stoffel Rudolf Botha.
Philip Rudolf Botha.
Willem Adriaan Nel, W. zoon.
Thomas Andries Dreijer.
Johannes Bronkhorst.
Hendrik Petrus Klopper.
Petrus Lourens Erasmus, L. zoon.

Alsmede Hendrik Frederik Prinslo, die als schrijver van den brief hierheen gezonden door den Heer van de Graaff, den Adjunct Landdrost van Cradock, den 13den j.l. in hechtenis werd genomen door eene afdeeling Dragonders op de plaats van zijn vader, Marthinus Prinslo, op bevel van Kapitein Andrews van het Kaapsch Regiment.

Op de gevangenneming van alle deze personen verzoekt de R.O. Requestrant de goedkeuring van dit Hof, te gelijker tijd de volgende documenten exhiberende, namelijk:-

No. 1.

Afschrift van een brief van den Adjunct Landdrost van Cradock, J. van de Graaff, aan Majoor Fraser, den Adjunct Landdrost van Albanie, gedateerd den 10den November ll., als volgt:-

Cradock, den 10den November 1815.

Majoor Fraser,
Adjunct Landdrost van Uitenhagen.

MIJNHEER,-

Op dit oogenblik rapporteert een mijner Veldkornets, genaamd S.J. van Wijk, woonachtig in het naastaangelegen Distrikt Tarka, aan mij, dat er eenige vagebonden in zijn Distrikt zijn, drok bezig met het bijeenverzamelen van zoo groot een aantal menschen als zij kunnen aanwerven, met het doel om de respectieve Magistraten, etc., in dit Distrikt aan te vallen, ten gevolge van de straf nu kort geleden uitgeoefend op den persoon van een zekeren Bezuidenhout in de Baviaans Rivier, die door een Detachement onder het bevel van den Luitenant Rosseau was doodgeschoten; en dat zij in den tusschen tijd zeer bezig waren met een grooten troep kaffers te verzamelen om hen in hun voornemen te helpen.

Ik heb het noodig geacht u van deze zaak kennis te geven en sluit hierin afschrift van een zekeren brief geschreven door een persoon van den naam van Prinslo, een inwoner van het Distrikt

Bruintjes Hoogte, Uitenhagen, die schijnt een der voornaamste belhamels te zijn. Ik neem tevens de vrijheid u om een weinig ammunitie te vragen, daar het grootste gedeelte mijner ingezetenen geheel van dit artikel ontbloot zijn, en ik te weinig heb om er iets van te kunnen missen.

In geval eenige militaire hulp noodig moge zijn, verzoek ik u om deze reden de noodige orders te doen bezorgen, en zoo vriendelijk te zijn mij te melden aan wien ik mij heb te adresseren.

(Get.) J.F. VAN DE GRAAFF,

Adjunct Landdrost.

P.S. De bovengenoemde Veldkornet informeert mij ook tegelijkertijd dat de dagen van Dingsdag of Woensdag aanstaande, bepaald zijn door de opstandelingen om de verwoestingen aan te richten.

No. 2.

Afschrift van een brief aan Jacob Krugel, gedateerd den 9den November l.l., en geteekend Hendrik Frederik Prinslo, M. zoon, zijnde van den volgenden inhoud:-

'Waarde en veelgeachte Neef, Jacobus Krugel,

'Ik wensch u het aller noodigste voor ziel en lichaam. Neef! ik schrijf u in den naam van de burgers van de geheele Bruintjes Hoogte, Zuurveld, en Tarka, om de zaak aan uw District voorte stellen, en vooral den Veldkornet, van der Walt; dat wij eenparig hebben besloten, volgens onzen eed, dien wij aan ons Moederland gedaan hebben om als (? hare) beschermers te blijven, en de Godvergetene Tijrannen en schelmen te verwijderen, daar een ieder, laat hem zijn wie hij wil, met God overtuigd is hoe verschrikkelijk en Godvergeten het met ons land gaat, voor hetwelk wij een eed hebben gezworen, want een ieder is overtuigd, hetzij zij tegenwoordig of niet zullen zijn op den bepaalden datum; en aan u vertrouw ik de zaak om haar zoo spoedig mogelijk onder de oogen van het volk te brengen, of zij zulks willen of niet, en ik zend u den brief in de handen van den burger Christiaan Muller, en verzoek een antwoord met den brenger, wat het volk zegt; de gevolgen spreken voor zichzelven. Ik vertrouw op u om het onder de oogen van het volk te brengen.

En dezen brief, in uwe handen zijnde, raad ik u te verbranden. Gij ziet mijn groot vertrouwen in u. De brief geldt u allen. Ik hoop dus dat gij hem zult verbranden, zoodra gij hem mondeling onder de oogen des volks brengt.

Nu, ik vertrouw op u, en ben met achting en groeten aan u.

Uw Neef,

(Get.) HENDRIK FREDERIK PRINSLO, M. ZOON.

Den 9den November 1815.

Aan den Heer Jacobus Krugel, den oude.

In handen.

No. 3.

Afschrift van een brief van Majoor Fraser, Adjunct Landdrost te Grahamsstad, aan den Landdrost van dit Distrikt, gedateerd den 13den November ll., zijnde als volgt:

Grahamsstad, 13den November 1815.
4 uur 's middags.

MIJN WAARDE HEER!

Gij zijt ongetwijfeld zeer verwonderd dat ik de verschillende brieven, die ik kort geleden van u heb ontvangen over verscheidene onderwerpen, niet beantwoord heb. Aan allen echter heb ik mijne bijzondere aandacht gewijd, en diensvolgens gehandeld. Ik hoop dat de getuigen die vereischt worden om voor het Gerechtshof te verschijnen, zooals opgenoemd in uwen brief van den 4den aldaar bij tijds zullen aankomen. Ik had plan om u omstandig met de laatste post te schrijven, maar ben verhinderd geworden, daar ik Vrijdag l.l. verplicht was om naar den Post van Kapitein Bogle terug te keeren, toen ik op weg hierheen was, ten einde een wagen te krijgen om Kapitein Lynch herwaarts te brengen, die een doodelijken val van zijn paard ontving, zooals aan u door Col. Prentice is gerapporteerd geworden, en vóór mijne aankomst alhier, op Zaterdag namiddag dezer wereld is overleden. Zijn stoffelijk overschot werd alhier gisteren om 2 uur in den namiddag ter aarde besteld, en daar ik veel te doen had om alles in orde te brengen voor de treurige begrafenis, werd ik verhinderd om aan u, zooals ik begeerde, te schrijven. Mijn paard is nu gezadeld, en en ik was juist op het punt om naar Uitenhagen te rijden, toen ik de verschillende ingeslotene brieven ontving, die mij voorkomen van een aller ernstigsten aard te zijn. Daar zij echter zichzelven ten volle verklaren, haast ik mij enkel om er bij te voegen dat ik op dit oogenblik met alle mogelijke haast naar den Post van Kapitein Andrews rijd, in het eerste geval, en gij moogt verzekerd zijn dat ik alle mogelijke middelen zal aanwenden om eenige muiterij of eenig onbehoorlijk gedrag der ingezetenen te onderdrukken, indien zulks ooit door hen ware voorgenomen. Ik vertrouw echter dat alles wel zal zijn. Ik hoop ernstiglijk dat mijn gaan naar den Post van Kapitein Andrews, uwe goedkeuring zal wegdragen, als wanneer ik verwacht van u met het minst mogelijke verzuim te hooren, met zulke instructiën, enz., enz. als het u moge behagen te geven, en waarnaar ik met de strengste overeenkomst zal handelen. Ik zal aan den heer Van de Graaff schrijven onmiddellijk na mijne aankomst te Kapitein Andrews Post, alwaar ik verwacht morgen ochtend vroeg te zijn, en naar welken Post ik een voorraad ammunitie heb gezonden, ingeval zulks vereischt mogt worden.

Ik ben zeer begeerig om geen tijd te verliezen om mij naar Bruintjes Hoogte te begeven, en den Dragonder met deze depêche af te zenden, en zal dus voor het oogenblik uitstellen om

iets te zeggen in antwoord op uwe brieven hierboven genoemd. Ik heb den heer Coghlan, hospitaal assistent, die hier is geweest om wijlen Kapitein Lynch te verplegen, bevolen om zich naar zijnen Post te begeven, in geval zijne diensten vereischt mochten worden in die buurt, en ik neem de vrijheid te verzoeken dat de Assistent Chirurgijn Glaeser of Dempster, zooals zulks door u moge worden goedgevonden, zonder verzuim herwaarts moge worden gezonden.

(Get.) G.S. FRASER,
Majoor Commandant, Kaapsch Regiment.

Luitenant-Colonel Cuijler,
&c., &c., &c.

P.S. - Luitenant F. Rosseau is door sommige ingezetenen gewaarschuwd geworden om voor zich zelven op te passen, en nimmer alleen uit rijden te gaan, daar zijn leven in gevaar is.
(Get.) G.S. FRASER,
Majoor, Com. Kaapsch Regiment.

No. 4.

Afschrift van een brief van den Adjunct Landdrost, Majoor Fraser, aan den Landdrost van dit Distrikt, gedateerd Kapitein Andrews Post, Van Aards, Groot Visch Rivier, den 14den November, l.l., zijnde als volgt:-

Kapitein Andrews Post,
Van Aards, Groot Visch Rivier,
November 14, 12 uur 's middags.
MIJNHEER!
Ik arriveerde heden morgen met daglicht, en vond hier meer dan 200 Boeren te paard en gewapend, en gelegerd tusschen deze plaats en den Post geoccupeerd door Luitenant F. Rosseau en Vaandrig McKay. Daar ik maar 36 man bij mij heb, is het mij geheel en al onmogelijk om tot hunne hulp te marcheeren, voor dat ik versterkingen van sommige van de andere Posten heb ontvangen. Ik heb dus een bevel gezonden aan alle de Posten tusschen dezen en den Zwartwaters Post (den laatstgemelden ingesloten) om hierheen met het minst mogelijk verzuim te marcheeren, en tevens een expres gezonden naar Grahamsstad, een der Compagniën aldaar bevelende om onmiddellijk herwaarts te marcheeren. Ik ben echter bevreesd dat mijn bevel door de muiters onderschept mag worden, wier macht elk oogenblik aan het toenemen is. Een order aan Luitenant Rosseau en Vaandrig McKay om zich bij mij te voegen, is onderschept geworden, en met geweld terug gezonden, hoewel met een Detachement van tien Dragonders verzonden, en een brief van den eerstgenoemden officier aan mij werd op gelijke wijze bezorging geweigerd door de linie door hen ingenomen.

Van den inhoud van laatstgemeld schrijven ben ik geheel onkundig. Hendrik Prinslo is een gevangene alhier, en zij insisteren op de aller hardnekkigste wijze op zijne vrijlating, die ik erg vrees door hen te zullen worden bewerkstelligd, indien versterkingen niet spoedig opdagen. De ware oorzaak van hun gewapend zijn, ben ik niet in staat geweest met zekerheid te vernemen, en de oorspronkelijke bron van hun oproerig gedrag willen zij mij niet openbaren. Ik vrees echter zeer dat het uiteindelijk van een allerernstigsten aard zijn zal. Met dezen heb ik een order gezonden den Luitenant Gair bevelende om zijn Detachement, insluitende de manschappen gestationeerd op de plaats van Louis Nel, bij Commadagga, met uitzondering van tien aan den Rietberg (enkel voor de bescherming van dien Post) naar deze plaats te doen marcheeren; en vergun mij eene concentratie van de zwakkere Posten in de nabijheid van Grahamsstad aan te bevelen. Hiervan echter zult gij de beste beoordeelaar zijn. Het wordt mij gezegd dat de Boeren zullen worden versterkt door een aantal Kaffers in grooten getale. Het zal dus noodig zijn om voor het ergste op de hoede te zijn. Ik zoude met de weinige manschappen die ik thans heb de versterkingen te gemoet gaan, die zoo als ik verwacht, op weg zijn om zich bij mij te voegen, maar ik kan de compagnieën van Luitenant Rosseau en Vaandrig McKay niet overhalen om zich te vereenigen met die welke nu hier bij een zijn. Ik hoop oprechtelijk u morgen hier te zien, of dat ik uwe verdere instructiën moge ontvangen, hoe te handelen in deze schielijke en onverwachte netelige omstandigheid. Ik vertrouw dat de onvermijdelijke maatregelen die de nood van het oogenblik mij gedwongen heeft te nemen, vóór uwe bekrachtiging te hebben erlangd uwe goedkeuring zullen wegdragen. Commandant Nel is nu bij mij, en zegt dat tot nog toe weinige of geene van de Bruintjes Hoogte menschen zich bij hen hebben aangesloten. Een der Dragonders, die hunne bewegingen bespiedt, is juist ingekomen om te zeggen dat hij omtrent 130 Boeren te paard, aan de Kaffers zijde van de Rivier, tegenover de plaats van Louw Erasmus geteld heeft. Als alles van nacht hier wel gaat, zal ik stellig elke mogelijke poging doen om tot hulp van Rosseau en McKay te marcheeren, en dan langs dezen weg terug keeren. Ik ben tot hiertoe niet in staat geweest om den Adjunct Landdrost van Cradock te antwoorden op zijnen brief van den 10den j.l. U toegezonden. Ik zal elk mogelijk middel aangrijpen om te voorkomen dat deze ongelukkige zaak tot een treurig uiteinde kome. Ik hoop vuriglijk dat deze (brief) veilig in uwe handen moge komen, daar hij verzonden wordt naar Luitenant Gair met twee vertrouwbare boeren door Commandant Nel verkozen. Ik ben van Grahamsstad hierheen in acht uren gereden, en ofschoon mijne komst wat laat was, ben ik sedert gelukkig in het gevoel eener volle overtuiging van de goede gevolgen van mijn haast. Een zekere graad van langzaamheid is door de opstandige

menschen betoond (terwijl ik het bovenstaande schreef) dat ik toeschrijf aan de ontdekking hunner plannen, en aan het gewaar worden door hen van de aankomst der verschillende detachementen van de Posten op de plaats van Paul Bester, Het Platte Huis, en Piet Goossen.

In groote haast,

Heb ik de eer te zijn
Mijnheer!
Uw gehoorzame Dienaar.

(Get:) G.S. FRASER.
Majoor, Kaapsch Regiment.

No. 5.

Kopie van een brief van den WelEd. Heer A. Stockenstrom, Landdrost van Graaff-Reinet, aan den Landdrost van dit District, gedateerd Graaff-Reinet, den 15den November 1815; zij nde als volgt:-

Graaff-Reinet, den 15den November 1815.

MIJNHEER!

Den 11den j.l. ontving ik bericht van den Adjunct Landdrost den Heer van de Graaff dat er een komplot gevormd was door enkele ontevredene boeren, onder voorwendsel om den dood van Frederik Cornelis Bezuidenhout te wreken, die onlangs door een Detachement van het Kaapsch Regiment doodgeschoten is geworden; dat zij aangevoerd werden door een broeder van den gezegden Bezuidenhout, Cornelis Faber, Stephanus Bothma (een persoon die vroeger uit de Kolonie was verzonden) en een inwoner van uw District, genaamd Hendrik Frederik Prinslo, M. Zoon. Ik zoude dit u onmiddellijk hebben medegedeeld, maar de heer Van de Graaff meldde mij dat hij een Depêche aan Kapitein Andrews en Majoor Fraser had gezonden, door welke kanaal gij met de zaak moet bekend zijn geworden. Ik ben gevolgelijk onmiddellijk naar Cradock vertrokken, en na mijne aankomst aldaar vond ik, dat de bovengenoemde vagebonden door bedreigingen sommige vredelievende boeren genoodzaakt hadden zich bij hen te voegen; dat hun plan was om de Militaire Posten aan te vallen, en aldus de Troepen uit het Zuurveld te verdrijven, tot welk doel zij de hulp der Kaffers hadden ingeroepen die het Zuurveld terug zouden ontvangen als belooning voor hunne diensten; dat zij verklaard hadden dat zij elken boer zouden doodschieten die niet in hun komplot wilde mededoen, en hunne huisgezinnen en bezittingen blootlaten om door de Kaffers te worden vermoord en geplunderd; dat zij als de oorzaak van deze desperate stappen genoemd hebben de verschillende grieven waaraan zij in den laatsten tijd waren blootgesteld, als dat de Hottentotten beschermd en onderhouden werden, en de Burgers

verdrukt; en voornamelijk dat de Heer Bresler gezonden was als Lid van de Commissie van Rechtspleging om oude wonden te heropenen, en misdaden te straffen, die gedurende zijn Magistratuur hadden plaats gevonden.

Ofschoon deze ijdele bedreigingen enkel op de eenvoudigen invloed konden hebben, toch, terwijl er zoo velen van hen waren, heb ik alle mijne krachten aangewend om het vuur dat aan het ontvlammen was, te blusschen. Ik ging rond onder zoo vele boeren als ik vinden kon, en maakte hun duidelijk de misdaden en gevolgen van zulk eene onderneming. Die van Tarka en Achter Sneeuwberg zijn dan ook dadelijk bij een getrokken met een stellig besluit om getrouw aan de Regering te blijven, en met het grootst geweld eenigen aanval door Kaffers of Opstandelingen te wederstaan. De boeren van alle andere Veldkornetschappen zijn bevolen zich met hen te vereenigen, en doen zulks met de grootste levendigheid om in eene goede zaak te helpen, zoodat ik niet bevreesd ben dat de vagebonden, die het komplot hebben ontworpen, eenige rekruten in dit Distrikt zullen vinden, uitgenomen in den onmiddelijken omtrek van de Baviaans Rivier, waar zij gisteren morgen waren toen ik Cradock verliet. Zij roemen er op dat zij zeker zijn van de medewerking van de geheele Bruintjes Hoogte en het Zuur Veld, en het geheele Kafferland. Het laatste ben ik geneigd te gelooven, daar Bezuidenhout en Faber beiden, die nimmer zich aan eenig gezag hebben onderworpen, het grootste gedeelte van hun leven meer onder deze wilden, dan onder Christenen hebben gewoond, en personen zijn van de allerbedorvenste zeden. Het spijt mij dat ik in dat kwartier een weinig te laat arriveerde om de belhamels te grijpen. Ofschoon de Heer Van de Graaff een brief had ontvangen van den Provisionelen Veldkornet van de Baviaans Rivier, meldende dat hij de brieven, geadresseerd aan Kapitein Andrews en Majoor Fraser bezorgd had, heb ik echter dat niet geheel en al vertrouwd; maar zond een Hottentot, op wien men kon staat maken, met een brief naar Kapitein Andrews, hem berichtende van den aanval, waarmede hij bedreigd werd, ofschoon ik bijna zeker ben dat hij het reeds lang te voren moet ontdekt hebben; en ingeval die brief ook niet te recht moge gekomen zijn, heb ik het noodig gedacht om u dit bericht *per* extra Post toe te zenden, en enkel er bij te voegen dat ik een andere partij boeren naar de Vogel Rivier geordonneerd heb, en dat ik denk mij spoedig met die in de Tarka te vereenigen, en dan te handelen zoo als de omstandigheden mogen vereischen.

Ik ben grootelijks om ammunitie verlegen, en indien gij ons veiliglijk eenige kwantiteit kondet zenden, zal ik mij verplicht gevoelen. Ik ben alleen wachtende op een duidelijker bericht over de zaak, ten einde een expres naar de Regering te zenden, en indien gij het moogt noodig oordeelen ook een Rapport te zenden, zal ik dankbaar zijn indien gij een afschrift van dezen

brief wildet insluiten, daar ik in de grootste haast ben, zijnde juist op het punt om naar de Camdeboo te rijden, om uit te vinden welke gevoelens aldaar heerschen.

Ik heb de eer te zijn,
Mijnheer,
Uw onderdanigste Dienaar,

(Get:) A. STOCKENSTRÖM,
Landdrost.
Luitenant-Colonel Cuyler,
Landdrost, &c., &c., &c.,
Uitenhagen.

No. 6.

Afschrift van een brief van den Adjunct Landdrost van Grahamsstad, Majoor G.S. Fraser, aan den Landdrost van dit Distrikt, gedateerd, Kapitein Andrews' Post, Groot Visch Rivier, den 16den November 1815, zijnde als volgt:-

Post van Kapitein Andrews,
Groot Visch Rivier,
den 16den November, 1815.
MIJNHEER!

Sedert mijn schrijven van gisteren, hebben de boeren die in de wapenen zijn tegen de Regering, een meest beslisten eisch gezonden om aan hen den gedetineerden Hendrik Prinslo uitteleveren, waarop ik hun het ingesloten briefje, No. 1, heb doen geworden. Hun antwoord, No. 2; een brief van den Secretaris van Graaff-Reinet aan Kapitein Andrews, met een van den Veldkornet van Zwagers, Nos. 3 en 4 (zijn bij dezen gevoegd).

Het is aller duidelijkst dat deze Rebellie reeds lang in beweging is geweest. Hun doel was om de Regering omver te werpen en de Engelschen uit de Kolonie te roeien; zij zijn vast besloten op den dood van Luitenant Rosseau; zij zijn bezig partijen uit te zenden die in alle richtingen rijden om hunne macht te vermeerderen, en dreigen met oogenblikkelijken dood allen die zich niet bij hen willen voegen.

De boeren, *Cornelis Faber*, *Coenraad Buys* en anderen (*Buys*, naar ik vernomen heb, is meer dan vijf maanden in Kafferland), die bezig waren de Kaffers te verzamelen, werden elk oogenblik door de muiters verwacht om zich met hen in groote getalen te vereenigen. Zij (de opstandelingen) wenschen enkel tijd te winnen om in staat gesteld te worden een grooten troep bij elkander te brengen alvorens met hunne onwettige en onvergeeflijke handelingen een aanvang te maken.

Gisteren hebben zij hunne positie ingenomen op eene hoogte tegenover de plaats van Louw Erasmus, aan gindsche zijde van de Groote Visch Rivier, en omtrent een uur rijdens van hier.

Zij hebben allen hunne zaak bezworen, en zijn ten volle gedetermineerd om er bij te blijven. De Commandant Nel, en de Veldkornets, Nel en Durand, zijn nu hier, en ik ben in de verwachting dat alle de loyale onderdanen zich bij mij zullen vervoegen heden of morgen; maar zij zijn bevreesd om hunne plaatsen te verlaten van wege de Kaffers Om kort te gaan, alle mijne pogingen tot verzoening zijn vruchteloos bevonden, en nu vrees ik dat het in bloedvergieting eindigen zal. Gij moogt nu op natuurlijke en gemakkelijke wijze de rechtmatige ongerustheid begrijpen waarin ik verkeer, daar ik niets van u gehoord heb sedert mijne aankomst alhier, en na zulk eene groote verantwoordelijkheid op mij genomen te hebben, door genoodzaakt geweest te zijn om een aantal Posten van deze Statie terug te trekken, en daar de zaken nu zulk een ernstig voorkomen schijnen te toonen, neem ik de vrijheid om aan de hand te geven, dat gij bijeen verzamelt en herwaarts zendt, zonder het minst mogelijk verzuim, zoo vele Boeren van uw District als gij kunt, en indien gij denkt dat het oordeelkundig en raadzaam zijn zoude, dan den Kapitein Leckey met zijne Dragonders zijn marsch naar de Frontieren te doen bespoedigen, daar het waarschijnlijk is dat wij niet alleen onmiddellijk zullen te strijden hebben tegen de ontevredene boeren, maar ook tegen de Kaffers. Voor dat ik zulk een ernstigen stap waag om de boeren aan te vallen, en ze met geweld van wapenen te verplichten tot hun plicht terug te keeren, wacht ik met ongeduld op uwe aankomst alhier, of op uwe instructiën. Sedert mijne komst alhier heb ik herhaaldelijk aan Kolonel Prentice geschreven, doch geen antwoord ontvangen. Ik ben dientengevolge onbewust van eenige veranderingen die hij moge gemaakt hebben betreffende de Posten in de omstreek van Grahamsstad. Ik heb heden aan Kolonel Prentice geschreven, hem verlof gevende om den Post van Jan de Lange tot vijftig koppen te vermeerderen, en dat zij hierheen zonder verzuim moeten marcheeren. Deze zeer schielijke en onverwachte netelige gebeurtenis heeft de officieren genoodzaakt om van hunne respectieve Posten te marcheeren, met achterlating van al hun eigendom dat geheel en al onverzorgd is gebleven. In groote haast.

Ik heb de eer te zijn,
Mijnheer!
Uw onderdanigste dienaar,

(Get.) G.S. FRASER,
Majoor, Kaapsch Regiment.

Aan Luitenant-Colonel Cuyler,
Commandant op de Frontieren,
&c., &c., &c.
Uitenhagen.

No. 7.

L[a] A. Briefje geadresseerd aan de Rebellen in den naam van den Adjunct Landdrost, Majoor Fraser, gedateerd den 15den November l.l., zijnde als volgt:-

15den November 1815.

BURGERS!

Indien de zaak zij zoo als gij zegt, en de klachten ingebracht tegen H.P. bevonden worden valsch te zijn, dan zal hij stellig ontslagen worden, niet echter zonder ondervraagd te worden of onderzoek der zaak. En dit onderzoek behoort door de Regering gedaan te worden, en dit onbelemmerd, en niet gedwongen door een gewapende vergadering van ongehoorzame burgers.

Ik kan niet, wat mij betreft, H.P. los laten. Indien Landdrost Cuyler mogelijk hier kwame, en gewillig zoude zijn iets in deze zaak te doen, zal zulks van zijn goeddunken afhangen.

Zendt twee van uwe menschen; kiest wie gij wilt om mijne laatste poging aan te hooren, en mijn finaal besluit te verstaan

Vertoond in het Hof aan Willem Nel, den 16den December, 1815.

Quod Attestor.

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,

Secretaris.

No. 8.

Lit: B. 9den Januarij 1816.

Antwoord van de Rebellen, zijnde als volgt:-

Edele Heer Fraser!

Wij verstaan uwe meening uit uwen brief, met betrekking tot den Gevangene. Maar ons verzoek is dat de gevangene geen voetstap verder gezonden zal worden van den Post waar hij nu is voor vier dagen, wanneer wij verder zullen overeenkomen in de tegenwoordigheid van den Landdrost van Cradock.

Dit verwachten wij in't algemeen. Wij hopen dat gij ons niet tot iets anders zult noodzaken.

Uwe Dienaars.

Vertoond in het Hof aan W. Nel, den 16den December, en aan F. Touchon denzelfden dag.

Quod Attestor.

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,

Secretaris.

Vertoond in het Hof aan Theunis de Klerk, den 9den Januarij 1816.

Quod Attestor.

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond in het Hof aan D. Malang, den 13den Januarij 1816.
Quod Attestor.

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond in het Hof aan Willem Krugel, den 15den Januarij 1816.
Quod Attestor.

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 9.

Brief van Thomas Muller, Secretaris van Graaff-Reinet, aan Kapitein Andrews, van het Kaapsch Regiment, gedateerd den 14den November l.l., zijnde als volgt:-

Graaff-Reinett, 9 uur, Dingsdag Avond,
den 14den November 1815.
MIJNHEER!

Hebbende heden avond een brief ontvangen, onder adres aan den Landdrost A. Stockenstrom, die thans aan de Drostdij van Cradock is, van den Veldkornet van Zwagershoek, A.C. Greijling, ben ik genoodzaakt, om onaangename omstandigheden te voorkomen, u intesluiten kopie van denzelven voor uwe onderrigting en leiding, opdat gij zulke maatregelen moogt nemen als gij behoorlijk moogt achten.

Heden ontvingen wij orders van den Landdrost om aan alle de Veldkornetten te schrijven dat zij hunne manschappen in gereedheid moesten houden om zich te verdedigen tegen een aanval, waarvan de Veldkornet A.C. Greijling ook verwittigd is geworden (daar het verkeer tusschen hem en Cradock moeijelijk schijnt te zijn), met een order, hem verder bevelende om ons verzegeld toe te zenden den brief van Hans Bezuidenhout, met denzelfden bode.

Hij komt mij voor gemunt te zijn tegen Luitenant Rossouw, en het zoude mij zeer grieven, dat hij, zijn plicht gedaan hebbende, kwalijk behandeld wierd door oproerlingen, of blootgesteld als [e]en prooi.

Doch beter succes verwachtende in dit geval,

Heb ik de eer te zijn,
Met veel hoogachting,
Mijnheer,
Uw zeer gehoorzame Dienaar,

(Get.) TH$^{S.}$ MULLER, Secretaris.

Aan Kapitein Andrews.

No. 10.

- Kopie van een brief van den Veldkornet van ‘Zwagers Hoek,’ A.C. Greijling, aan den Landdrost van Graaff-Reinet, gedateerd den 13den November 1815, zijnde als volgt:-

Swagershoek, den 13den November 1815.

Aan den Edelen Landdrost,

MIJNHEER!

Ik zend u een Rapport dat ik heden om één uur ontving, dat Johannes Bezuidenhout aan mij heeft geschreven, mij verzoekende dat ik, met mijne menschen tegenwoordig zoude zijn op den 14den dezer, bij Theunis de Klerk, ‘om de vagebonden van Engelschen uit ons land te roeijen. Pas op voor het bloed aan uwe z[o]rg toevertrouwd. Gij moogt het waarlijk gelooven in geval gij nalatig zijt.’ Dit heeft Bezuidenhout mij geschreven. Ik zoude dit aan den Heer V. d. Graaff geschreven hebben, maar ik ben bevreesd dat de brief niet terecht mag komen omdat de brief van Vischrivier komt. Ik verzoek een antwoord.

Uw dienaar,

In haast (get:) A.C. Greijling, Veldkornet.

Geadresseerd aan den Edelen A. Stockenstrom, Landdrost van Graaff-Reinet. - (lager stond). Afgezonden om drie uur. Het is op Rosseau gedoeld, en hij moet vermoord worden door de Kaffers. (Verder), Jan de Vos, gij wordt bevolen om dezen brief, onmiddellijk na ontvangst, aan den Landdrost, uwen goeden vriend, over te brengen. Verzuim niet! (get:) A.C. Greijling, Veldcornet.

Een waar afschrift van het origineel in mijn bezit.

(Get:) THOS. MULLER, Secretaris.

No. 11.

Originele brief van den WelEd. Heer J.G. Cuyler, Landdrost van dit Distrikt aan het Voorzittend Lid der Commissie, den WelEd. Heer W. D Jennings, gedateerd den 19den November, l.l., zijnde als volgt:-

Van Aarts, Bruintjes Hoogte,
November 19, 1815.
Mijn Waarde Heer!

Ik heb naar Uitenhagen eene Depesche verzonden welke ik te gemoet kwam omtrent een uur van de Drostdij; en op weg naar ‘Zandvlakte’ zijnde, ontmoette ik een tweede, welke ik met eenige regelen u heb toegezonden. Ik zend u nu mits dezen

eene derde, welke u in het volkomen bezit van zaken vóór mijne aankomst aan dezen Post, welke was in den avond van Donderdag, den 15den j.l. met zonsondergang, stellen zal. Majoor Fraser

had niets meer van de Rebellen gezien na zijne laatste depêche. Met daglicht op den morgen van den 16den, zond ik den gewoonlijken bode af, die te voren de tusschenlooper geweest was, met een briefje aan de Rebellen. Ingesloten vindt gij een afschrift. Na een zoeken van omtrent drie uren, keerde de man terug, zeggende dat hij niets van hen kon bespeuren, maar dat hij de sporen van een groot aantal paarden had opgemerkt, Kafferland in.

Op ontvangst van dit bericht, zond ik den Veldkommandant, Willem Nel, met zijn boeren om eene verkenning in Kafferland te doen, en alle de paden af te snijden ten einde ze te vinden. Nel keerde in den namiddag terug, zeggende dat hij de sporen der paarden gevolgd was, en ontdekt had dat zij door een omweg naar de Baviaans Rivier waren getrokken. Na zijne terugkomst zond ik den Bode weder weg, die ze gelukkiglijk vond, en mijn brief hun overhandigde, na vooraf denzelven hun te hebben voorgelezen en hun den inhoud te hebben duidelijk gemaakt, opdat zij dien avond met elkanderen zouden raadplegen. Op dat oogenblik waren zij in drie afdeelingen verdeeld, en den volgenden ochtend twijfelden zij niet dat zij onder elkanderen zouden overeenkomen, en om vergiffenis bidden. Gisteren, den 19den, ben ik zelf uitgegaan om iets van hen te zien, maar ik slaagde niet beter dan mijne bode dien ik had uitgezonden, en die terug kwam zonder hen te hebben kunnen vinden. Eenigen tijd later kwamen twee der muiters en wenschten overeen te komen dat *het hun veroorloofd mogt worden om naar hunne woonsteden terug te keeren*, en *dat alles mogt vergeten worden*, hetgeen ik niet wilde toestaan; zeggende dat ik geen overeenkomst kon of wilde treffen met lieden gewapend tegen de Regering, maar ik verzamelde omtrent 40 Dragonders, en 30 ingezetenen, en marcheerde naar eene plaats genaamd Slagters Nek, een paar mijlen onder het Graaff-Reinetsche District, alwaar ik omtrent 50 van hen vond, gelagerd op een alles beheerschenden heuvel. Terwijl ik nader kwam, zonden zij een Hottentot om te zeggen dat zij niet wenschten te vechten. Ik antwoordde dat dit ook geenszins mijn voornemen was indien hun gedrag mij niet dwong zulks te doen. Na veel meer (de bijzonderheden waarvan ik u mededeelen zal, wanneer ik u de hand schud), en na hunne geweren op ons waren aangelegd, kwamen 18 van deze misleidde halzen tot ons af, hunne wapenenen nederwerpende, op hunne knieën vallende, en om vergiffenis biddende. Wij zijn dezen geheelen dag bezig geweest met de gevangenen te ondervragen, negen waarvan wij doorgeloopen hebben, en een aller duivelsch komplot hadden zij zich voorgenomen, maar gelukkig is het geborsten voor dat het tot rijpheid was gebracht geworden door de toevallige inhechtenis neming van Prinslo. Dit deed hen bij elkander komen, en was eerst door hen voorgewend als de eenige reden voor hunne gewapende zamenkomst. Het plan was dat

Faber naar de Kaffers zoude gaan (en hij was ook werkelijk daar) om hunne hulp in te roepen; dat de geheele linie van Posten van hier tot aan den mond van de Visch Rivier in één nacht zoude worden vernield; de Kaffers beloond met het vee der soldaten, en het vee die boeren die met de muiters niet wilden mededoen; en het Zuureveld zoude worden in ruil gegeven voor een gedeelte van Kafferland zoover als de Koonap Rivier, waar Bezuidenhout en Faber zouden gaan wonen; en dat zij geene Regeering wilden hebben. Van de Graaff moest vermoord worden ten einde twee vaten kruit die hij te Cradock had, in handen te krijgen.

Ik zal morgen de verdere ondervraging van de rest van hen aanvangen, wanneer ik in staat zal zijn om de schuldigsten uit te zoeken, en ze aller waarschijnlijkst naar Uitenhagen zenden ter teregtstelling. ten minste, hen die tot dit Distrikt behooren, en daar kunnen worden teregtgesteld!

Wees zoo goed mijne beste groeten te doen aan de Heeren Bester en Cloete, en anderen mijner vrienden, en geloof mij.

Mijnheer,
Getrouwelijk den Uwen,
(Get:) J.G. CUYLER.
Den WelEd. Heer W.D. Jennings,
Uitenhagen.

No. 12.

De Landdrost van Uitenhagen aan de misleidde burgers nu gewapend vergaderd.

Met de grootste smart ben ik verwittigd dat gij gewapend bij een zijt. Komt tot uzelven burgers! en denkt dan aan de gevolgen van uw gedrag. Gij moet het gevoelen dat het onmogelijk zijn zal om de weldenkende en getrouwe burgers over te halen, die altijd verzekerd mogen zijn van de bescherming der Regering tot zulk eene zaak waarin gij zijt getreden, en waarin, door uwe misleidde verbeelding, gij mogelijk denkt dat gij met den tijd zult worden versterkt. Maar weest verzekerd dat de macht der Regering ook tijdig verdubbeld zal worden. Uitstel zal dus des te gevaarlijker voor u allen zijn. Gij zijt gelegerd, meer of min op het grondgebied der vijanden der Regering. Al zoudet gij die natie overreden, gij zoudet nochthans daardoor uw plan niet verwezenlijken.

Ik ben hier geplaatst om u allen tot een begrip van uwen plicht te brengen, laat mij dus niet genoodzaakt worden om tot dat doel gebruik van mijne macht te maken. Spaart uw bloed! Het hangt af van uzelven! Het is nu mijn vriendelijk verzoek dat gij allen onmiddellijk terug keert naar uwe familiën en bezittingen. Landdrost Fraser heeft alle toegevendheid betoond, en getracht door zachtheid u te bevredigen, maar uwe misleidde gedachten hebben u verhinderd om zijn aanbod aan te nemen. Daarom

verzoek ik u vriendelijk om mij een antwoord met den brenger te zenden.

Oordeelt, voor uzelven, burgers! of eenig leed of onrecht u aangedaan is! Laat twee uwer verstandigste mannen tot mij komen, en ik zal u recht doen, telkens wanneer gij eene rechtvaardige zaak voor mij brengt. De twee personen die naar mij mogen komen, zullen teruggezonden worden zonder hinder.

Ik ben,
de Vriend van alle goede burgers,
(Get.) J.G. CUYLER.
Van Aard's (plaats),
Visch Rivier,
den 17den November 1815.

No. 13.

Originele Brief van den Landdrost van dit Distrikt aan het Voorzittend Lid dezer Commissie, den Wel-Ed. Heer W.D. Jennings, gedateerd Van Aard's, Groot Visch Rivier, den 21sten November, zijnde als volgt:-

MIJN WAARDE HEER!

Gisteren avond ben ik met den uwen begunstigd, aan mij insluitende den brief van den heer Stockenstrom aan mij, &c., &c. Eergisteren heb ik u geschreven: en gemeld dat wij 18 der muiters in handen hadden, en gisteren vervoegde zich de heer Stockenstrom bij ons, die met zich 80 beredene boeren van zijn Distrikt bragt.

Ik heb heden morgen naar Uitenhagen verzonden om aan de Civiele macht te worden overgeleverd 17 van deze misleidde halzen, (hebbende eergisteren twee van hen die tot het Distrikt Graaff-Reinet behoorden, veroorloofd om te gaan en te trachten diegenen die nog in de wapenen zijn, over te halen om uit elkander te gaan, en naar hunne respektieve woningen terug te keeren) onder de zorg van Luitenant Gair, met 50 man van het Kaapsche Regiment, en verwacht dat zij bij u den 24sten zullen arriveren.

De heer Stockenstrom heeft juist een brief van den heer Van de Graaff van Cradock ontvangen, hem berichtende dat hij gehoord had van ons succes in het gevangen nemen van de 18 rebellen, en hij juist gehoord had dat Hans Bezuidenhout in de Tarka was. Het was mij aangenaam dit bericht te ontvangen, en kwam natuurlijk tot de gevolgtrekking dat Bezuidenhout nog eenige macht bij zich had, of dat hij anders liefst over (de Rivier) naar de Kaffers zou zijn gegaan; of misschien is het dat hij naar de Tarka is gegaan, de meest ontevredene landstreek om in te wonen. Het viel mij onmiddellijk te binnen (tengevolge van den weifelenden toestand waarin de ingezetenen die met ons zijn, en de ondervinding die ik had toen ik ze aanvoerde om hunnen broederen in de wapenen tegenstand te bieden, dat, naar ik geloof, weinigen

onder hen op de rebellen zouden gevuurd hebben, indien op de proef gesteld) om den heer Stockenstrom 50 man van het Kaapsch Regiment aan te bieden mits dat hij ze van paarden voorzag - zullende de 22 paarden behoorende aan de gevangenen heden morgen opgezonden, een gedeelte er van uitmaken. Het volk van den heer Stockenstrom is omtrent een half uur hier vandaan gelegerd. Zal dit eindigen wanneer de partij gereed is om te vertrekken.

Ik had plan om dezen namiddag naar Uitenhagen te vertrekken, en met mij de verklaringen van de 10 gevangenen, door ons ondervraagd, mede te nemen, maar daar ik uit den brief van den heer Van de Graaff, zoo als bovengemeld, bemerk dat de zaak nog niet over is, en ik wenschte te zien of wij niet Bezuidenhout, Faber, Theunis de Klerk en de twee Bothma's in handen konden krijgen, die ik als de hoofden beschouw, zoo zal ik nu *hier halt houden* tot dat ik van den heer Stockenstrom bericht ontvang, of zulke bewegingen maken als de omstandigheden mogen schijnen te vorderen.

Uit de mededeelingen der gevangenen, die ik u hiernevens zal zenden, zult gij zien dat Faber juist van het Kafferland was teruggekeerd op hetzelfde oogenblik toen de 18 van den heuvel nederkwamen om zich bij ons te vervoegen, zoodat wij tot nog toe geene zekerheid hebben kunnen verkrijgen omtrent hoe de Kaffers gedisponeerd zijn. Eergisteren avond heb ik eene patrouille Boeren gezonden naar de plek, waar volgens gezegden van de gevangenen, de Kaffers zich bij de rebellen zouden vervoegen, en om eene te verkenning doen in Kafferland om de verschillende paden af te snijden en te onderzoeken of er eenige sporen, enz. van voorbijgegane Kaffers waren. De patrouille keerde gisteren na den middag terug, zeggende dat zij enkel de sporen van omtrent 13 beesten, gevolgd door die van twee Kaffers van de Baviaans Rivier tot in Kafferland hadden ontdekt. Ik heb heden morgen eene andere patrouille, met dezelfde orders als aan de bovengenoemde gegeven, uitgezonden, die misschien heden avond terug zal zijn. Mijne intentie om naar Uitenhagen mij te begeven, was om alle de gevangenen herwaarts te brengen ter terechtstelling voor de Commissie van Rechtspleging, of voor zulke ondervraging als het Hof het geschiktst mogt oordeelen, uitkiezende twee of drie van de schuldigsten om als voorbeelden gesteld te worden, hetgeen de toestand van deze Frontieren zoo zeer schijnt te vereischen.

Ik verzeker u, hoewel er nimmer meer dan misschien vijf-en-zestig tegelijk in de wapenen waren, dat dezulken die te huis waren gebleven, in een weifelenden toestand waren, dat iets strengs gedaan moet worden, en dàt zonder verzuim, om de toekomstige rust der Frontieren te verzekeren. Willem Krugel, een dergenen u toegezonden, schijnt als hun Kommandant verkozen te zijn geweest, wien de geheele partij gezworen heeft bij te staan. Hij was bij de verzameling, ageerende als Provisionele Veldkornet,

en gebruikte zijn invloed, als Gouvernements ambtenaar, om de rebellen bijeen te brengen. Gij zult ook zien dat hij een gesprek heeft gehad met H.F. Prinslo verscheidene dagen voor de zamenkomst. Dus wist hij van eene partij die in beweging was om het gezag van de Regeering omver te werpen. Ik sluit in dezen twee stukken door mij ontvangen van den heer Stockenstrom; het eene, eene uitnoodiging aan den Veldkornet Van Wijk om de partij aan te voeren, en gedateerd den 9den. Dit is het vroegste document dat ons in handen is gekomen. Het andere is eene kennisgeving, de partij oproepende om zich te vergaderen, en het komplot juist bevattende, zoo als door de gevangenen bevestigd.

Het is absoluut noodzakelijk om in werking te brengen de bevelen van de Regeering dat een Magistraat te Bruintjes Hoogte behoort te resideeren, en er kan geen beter plaats (voor hem) zijn dan die van Barend de Klerk. Een gedeelte van Graaff-Reinet behoorde dan gehecht te worden aan de afdeeling onder de controle van den Magistraat resideerende te Bruintjes Hoogte, en indien de Militaire autoriteit met de Civiele konde worden vereenigd, zoude het des te beter zijn. Misschien zoude de verplaatsing van Majoor Fraser van Grahamsstad naar Bruintjes Hoogte voor het tegenwoordige aan dit wenschelijk doel beantwoorden! Over dit punt zoude ik het gevoelen van de Commissie gaarne willen hebben. De heer Stockenstrom is juist vertrokken met 47 man (gecommandeerd door Kapitein Harding) van het Kaapsche Regiment (te paard), en ik wensch van harte dat wij 200 van dit corps op het oogenblik te paard hadden! Een betere klas van Troepen kan er onmogelijk zijn, en in zoodanige gevallen zouden wij het kunnen doen zonder eenige Dragonders, en niet behoeven een enkelen ingezetene te commandeeren. De Heer Stockenstrom heeft mij verzocht in mijne eerste communicatiën aan de Regering hem te verontschuldigen omdat hij niet heeft geschreven, want dat hij wenschte den voortgang van den opstand te stuiten, zoo verre zulks in zijne macht stond; waarvan ik ten volle overtuigd ben, en zijn streven reeds heeft getoond. En daar gij misschien met de Regering moogt communiceeren vóórdat ik zulks mogelijk doen kan, zal ik bijzonder verplicht zijn indien gij melding maakt van het verzoek van den Heer Stockenstrom en van zijn excuus dat hij niet heeft geschreven.

Zoo ver als ik deze affaire kan uitpluizen, komt zij mij voor de zaden te zijn van de vroegere onlusten die nooit behoorlijk ontworteld zijn geworden, daar alle de familiën, die toen betrokken waren, zulks nu weder zijn. Dit roept om een *voorbeeld*, daar zij allen in de eerste affaire gepardonneerd werden. Duizend man van het Kaapsch Regiment, driehonderd van hen te paard, zouden altijd eene bescherming voor deze Frontieren zijn, zoowel als tegen de Kaffers, en tevens om den invloed der Regering onder de ingezetenen te rugsteunen en handhaven. Verbeeld u een volk van den slach zoo als de boeren, allen scherpschutters, wel

bereden, en de kennis die zij van het land bezitten! Vreemde Troepen kunnen tegen hen niet handelen. Nu zien wij, wanneer de eene broeder tegen den anderen wordt gebracht, hoe hij handelt! Op wie dan mogen wij rekenen? De Hottentotten zijn de eenige natie. Indien ik, in plaats van de 40 Dragonders die ik laatst bij mij had, 40 Hottentotten gehad had, die hunne paarden konden verlaten en de bosschen ingaan, zoude ik waarschijnlijk instaat geweest zijn om eenige meer der Muiters te hebben verzekerd.

Ik heb thans niets meer, zoo ver ik weet, u mede te deelen, totdat ik van den Heer Stockenstrom hoor.

Met de beste achting aan alle de Heeren die met u zijn,
Ben ik,
Mijn Waarde Heer,
Zeer Getrouwelijk de Uwe,

(Get:) J.G. CUYLER.
Den WelEd. Heere
W.D. Jennings,
Uitenhagen.

Wees zoo goed Kapitein Evatt en den heer Baird kennis te geven van den toestand van zaken alhier.

No. 14.

Kopie van een order aan den Veldkornet Stephanus van Wijk, gedateerd den Oden November l.l., zijnde als volgt:-

Goede vriend STEPHANUS VAN WIJK!

Wij allen met algemeene stem verzoeken u om de menschen te commanderen om voor ons land te vechten, want het is nu de tijd, en de menschen die gereed zijn moeten den 12den van deze maand naar onder gaan. En ik hoop dat gij niet nalatig zult zijn; en wij verzoeken hulp zoo spoedig mogelijk!

Den 9den November.

Een waar afschrift.

(Get.) J.F. VAN DE GRAAFF,
Adjunct Landdrost.

No. 15.

Afschrift van een order van den Provisioneelen Veldkornet, Willem F. Krugel, aan sommige der ingezetenen onder zijn rechtsgebied, gedateerd den 12den November l.l. als volgt:-

De ondergeteekende manschappen worden gecommandeerd om tegenwoordig te zijn den 13den November 1815, op de plaats

van Daniel Erasmus, met geweren en wapenen, en vier dagen mondkost, zonder eenig excuus, als volgt:-

Frederik Brits,
Volkert Delport,
Willem Prinslo, F. zoon,
Coenraad Bezuidenhout,
Leendert Labuscagne.

Ik blijf,
Uw goede vriend,
(Get.) W.F. KRUGEL,
Prov. Veldkornet.
Den 12den November 1815.

Stephanus Marais wordt verzocht deze personen zoo spoedig mogelijk en zonder verzuim te commandeeren.'

(Get.) W.F. KRUGEL,
Prov. Veldkornet.
Een waar afschrift.
(Get.) J.F. VAN DE GRAAFF,
Adjunct Landdrost.

No. 16.

Afschrift van eene kennisgeving aan de ingezetenen ven het district Tarka, geteekend Abraham Carel Bothma, gedateerd den 12den November l.l., zijnde als volgt:-

Kennisgeving aan alle de inwoners van het Distrikt Tarka! Dat dit land een verzoek doet en vraagt te noemen den Zwagers Hoek, Vogel Rivier, Bruijntjes Hoogte, Visch Rivier, Zuur Veld en Baviaans Rivier, niet met Tyrannie, of door Rebellie of Patriotschap, maar van wege de zware lasten en het onrecht, die wij in het algemeen niet langer kunnen verduren en vreeselijk tot God roepen.

Nu zal een ieder gedachtig zijn om voor volle vrijheid voor zijn land, met Gods hulp, te vechten en niet buiten Zijne wet te gaan. Al wat het Evangelie beveelt of verbiedt, zal in deze zaak gedaan of gebruik van gemaakt werden, zulks doende of niet. Hierbij moet gezegd worden dat de Kaffers eenparig zijn en met hun zijn overeengekomen, dat zij voor het Zuurveld strijden en wij voor ons land, en hun zal enkel het vee van de Pandoeren worden toegestaan, alsmede wat ijzer, koper en kralen, en daarna niets meer. En in deze moet een ieder bedenken wat hij te doen heeft, en degenen die niet heden of morgen of zelfs, was het vier, zes, of acht dagen later, gereed zijn, zullen gerekend worden zoo goed (te zijn) als de eersten, die aan mijn verzoek hebben voldaan, alsmede aan mijn eisch om deze zaak te onderzoeken en door te drijven.

(Get:) ABRAHAM CAREL BOTHMA.
Den 12den November 1815.

Een ieder wordt verzocht dezen brief van huis tot huis zoo spoedig mogelijk te zenden, dat dezelve door alle de ingezetenen moge worden gezien, zoo dat niemand onkundig moge blijven, en daarom wordt dit verzocht. En zorg is voor mondkost gedragen, en zij die geen kruit of kogels hebben, kunnen ze hier krijgen.

Een waar afschrift.

(Get:) J.F. VAN DE GRAAFF,
Adjunct Landdrost.

No. 17.

Origineele brief van den Wel Ed. Heer A. Stockenstrom, Landdrost van Graaff-Reinet, aan den Wel Ed. Heer J.G. Cuyler, Landdrost van dit Distrikt, gedateerd, Cradock, den 23sten November, l.l. zijnde als volgt:-

Cradock, 23 November 1815.

MIJNHEER!

Het spijt mij u mede te deelen dat wij niet in staat zijn geweest om eenige der voornaamste muiters te apprehenderen, volgens de intentie onzer expeditie. De geheele verzameling is uiteengegaan, en geen enkele vertoont zich ooit, daar zij in het veld ronddwalen, en nimmer in hunne woonsteden slapen, of ze bezoeken, tenzij met de grootste behoedzaamheid.

Bezuidenhout en Faber hebben de Tarka geheel en al verlaten, en worden verondersteld naar de bosschen van de Baviaans Rivier gevlucht te zijn. Het doet mij genoegen te zeggen dat geen onheil van het komplot kan verwacht worden, daar nu, stellig geen enkele persoon zich bij hen zal willen vervoegen, en zij naar Pardon reikhalzen. Faber zelf verklaart dat hij onkundig was van de zamenzwering, of liefst dat hij er niets mede te maken had. Er zijn echter genoegzame bewijzen dat hij in Kafferland geweest is, om de medewerking dier natie te verzoeken.

Heden morgen werden vier Kaffers nabij de Tarka Rivier geapprehendeerd, en als gevangenen herwaarts gebracht. Uit alles dat ik uit hen konde krijgen, kan ik niet begrijpen dat dat volk eenigen aanval in het hoofd heeft. Zij zeggen dat twee Boeren laatst bij Gaika zijn geweest, maar wenden voor dat zij van het doel hunner komst onkundig zijn.

Ik neem de vrijheid om u mijnen hartelijken dank toe te brengen voor de hulp mij door u verleend in mijne pogingen om de Rebellen in dit Distrikt te apprehenderen, en ben er van verzekerd dat ofschoon wij niet geslaagd zijn in het arresteren van den geheelen Troep, het toch van groot nut is geweest dat zulk eene macht op de grenzen van Tarka gezien is geworden, zoo wel voor de onderdrukking van eenige verdere slechte bedoeling

der ontevredenen, als van eenige invallen welke de Kaffers mogten hebben ontworpen.
Ik heb de eer te zijn,
Mijn Heer!
Uwe zeer nederige dienaar.

(Get.) A. STOCKENSTROM,
Landdrost.
Lieut.-Col. J.G. CUYLER,
Landdrost &c.,
Uitenhagen.

No. 18.

Acte van Confessie van Hendrik Frederik Prinslo, M. zoon, gevangene, afgelegd voor den Landdrost, en Adjunct Landdrost van dit Distrikt, den 17den November 1815, als volgt:-

Confessie van Prinslo, in de tegenwoordigheid van Colonel Cuyler, Landdrost van Uitenhagen, en Majoor Fraser, Adjunct Landdrost van Albanie.

Novenber 17, 1815,

Hans Bezuidenhout en Faber hadden hem verteld dat op Donderdag of Vrijdag, verledene week, zij den Post van Luitenant Rosseau zouden aanvallen, noemende Stephanus Bothma om te helpen; dat zij Luitenant Rosseau zouden dooden, het geval aan de Regering rapporteeren. en naar Kafferland vluchten; en dat zij tevens zulke ingezetenen, die niet wilden mededoen, zouden dwingen. Ook dat zij de Engelschen zouden uitroeijen, en dat zij hem (Prinslo) hadden uitgenoodigd om zich bij hen te voegen, doch dat hij zulks geweigerd had. Zij vertelden hem dat zij de Kaffers zouden uitnoodigen, dat Faber met dat doel naar de Kaffers zoude gaan, dat zij en de Kaffers zich met hen aan de Baviaans Rivier zouden vereenigen, en indien de andere menschen niet met hen wilden mededoen, zij dan, met behulp der Kaffers, het geheel van Bruintjes Hoogte zouden dwingen, en indien zij in het bezit geraakten van den Post van Luitenant Rosseau, zij als dan genoeg ammunitie zouden krijgen, en Bezuidenhout was er boos over dat zijns broeders geweer verkocht was geworden.

Prinsloo erkent dat hij aan Faber en Bezuidenhout gezegd heeft: '*Ik weet niet of ik zal meedoen*,' maar hij heeft ze niet verteld dat hij niet met hem zoude meêdoen.

Zij vroegen hem om zijn best te doen om de ingezetenen van Bruintjes Hoogte over te halen, en zij zouden Tarka uitnoodigen, doch vreesden dat zij niet zouden slagen, tenzij door de Kaffers in staat gesteld om ze te dwingen!

Verscheidene der getuigen bevestigden deze confessie.

(Get.) J.G. CUYLER.

No. 19.

Acte van Confessie van Willem Frederik Krugel, gevangene, afgelegd voor den Landdrost, den Adjunct Landdrost, en de Gecommitteerde Heemraden van dit Distrikt, op den 19den November l.l., zijnde als volgt:-

Willem Frederik Krugel zegt dat toen hij een briefje van den Veldkornet Opperman ontving, hem (Krugel) machtigende om als Provisionelen Veldkornet te ageren, hij naar het huis van gezegden Veldkornet reed, om aan hem te zeggen dat hij te oud was, en de Post niet wenschte te accepteren. Toen hij echter op de plaats aankwam, was de Veldkornet afwezig, en hij vroeg aan zijne vrouw waar Opperman was. De vrouw antwoordde dat zij op het punt stond om met haar huisgezin en goederen naar het Distrikt Camdeboo te verhuizen. Krugel vroeg naar de oorzaak, en werd door jufvrouw Opperman gezegd dat Cornelis Faber en Hans Bezuidenhout naar Kafferland waren gegaan om een Kaffermacht over te brengen om Opperman aan te vallen die de aanbrenger is geweest tegen Frederik Bezuidenhout, die doodgeschoten was.

Dat hij de vrouw vroeg wat hij doen zoude in geval van brieven komende naar Opperman, en zij verzocht hem eenigeen te openen aan Opperman geadresseerd.

Den derden dag daarna kwam een brief van den Adjunct-Landdrost Van de Graaff, aan Opperman geadresseerd, en dien Krugel opende. De inhoud was om Opperman te waarschuwen dat er een opstand in de Tarka had plaats gehad, dat Faber over (de Rivier) was gegaan om een Kaffer macht te verzamelen, en dat Opperman zich moest gereed houden om zich te verdedigen. Met dezelfde gelegenheid kwam ook een brief, geadresseerd aan Kapitein Andrews, dien Krugel zelf aan Luitenant McKay gaf om verder te zenden, daar het opschrift door den Adjunct-Landdrost vorderde dat dezelve met allen spoed moest verzonden worden.

Krugel schreef aan den heer Van de Graaff, zeggende dat Opperman verhuisd was, en hem de zorg van het veldkornetschap had opgedragen, en dat hij (Krugel) onderzoek zoude doen naar het geval door den heer Van de Graaff vermeld, en zichzelven voor zijne verdediging gereed te houden.

(*Verandering*): Krugel gevraagd zijnde of hij naar Faber had vernomen, en het in den brief aan den heer Van de Graaff had vermeld, antwoordde '*Neen*'; dat de brief van den heer Van de Graaff inhield dat sommige oproerige menschen uit de Tarka naar Kafferland waren gegaan om de Kaffers te verzamelen. Dat hij naar de buitenste plaats van kleinen Daniel Erasmus was gereden, vergezeld van grooten Willem Prinslo, en (daar) alles stil vond, waarop hij Louis Fourie, Lucas van Vuren, Volkert Laport, Frederik Brits en kleinen Daniel Erasmus commandeerde om present te zijn op de plaats van Daniel Erasmus, om te zien of de Kaffers aan het komen waren. Zij bleven één dag, en zijn toen naar hunne respektieve woningen teruggekeerd.

Dat Krugel van intentie was om dien nacht bij kleinen Daniel Erasmus te blijven, maar Piet Erasmus, die zijn verblijf heeft op de woonplaats van Krugel, kwam tot hem zeggende dat Hans Bezuidenhout, Abraham Bothma, en drie of vier anderen van de Tarka menschen naar zijn huis waren gekomen, en naar hem hadden gevraagd. Dat hij daarop naar huis terugkeerde. Dat Erasmus hem ook berichtte, terwijl hij bij kleinen Daniel was, dat Prinslo een gevangene was op den Post van Kapitein Andrews.

Dat na kleinen Daniel's plaats verlaten te hebben, hij op die van Grooten Daniel Erasmus arriveerde, en aldaar een aantal menschen ontmoette, bijeengekomen uit de Baviaans Rivier en de Tarka, zich onderling beklagende dat één persoon was doodgeschoten, en een andere gevangen genomen. Zij kwamen overeen om den gevangene op te eischen, en dat Krugel een van de partij moest zijn voor dat doel. Krugel consenteerde om een te zijn dergenen om de zaak te onderzoeken, maar wilde niet betrokken worden in eenige daad van geweld; waarop hij met hen naar zijn eigen huis reed, alwaar hij de anderen ontmoette voor wie Erasmus gekomen was om hem te roepen. Dat er een algemeen geroep was onder hen om den gevangene, Prinslo, op te eischen, en dat zij er op stonden dat Krugel de partij zoude zijn; en dat, daar zij geen anderen Veldkornet hadden, hij er in toestemde om te gaan mits geen geweld gebruikt werd, zeggende dat hij hen onmiddellijk zoude verlaten indien zij eenige maatregelen van dien aard bezigden. Dat zij daarop Krugels woning hadden verlaten ten einde den gevangene te eischen. Dat toen zij den Post van Luitenant Rosseau waren genaderd, de menschen digt bij denzelven wilden rijden, maar dat Krugel hun zulks had afgeraden, en ze op een afstand er van geleid heeft.

Dat toen Krugel te Van Aard's Post arriveerde, hij twee lieden naar Kapitein Andrews zond om den gevangene af te vorderen, waarop hij een boodschap van Majoor Fraser ontving, dat hij niet zoude worden uitgeleverd. Dat Krugel nu om den Kommandant Nel zond om naar de partij te komen, en dat bij zijne aankomst, er zulk een groot rumoer ontstond dat hij niet langer eenige controle over hen had. Dat de partij, na Kafferland over de Visch Rivier te zijn ingetrokken, toen van Majoor Fraser de reden eischte voor de gevangenneming van den gevangene, en in antwoord een afschrift ontving van een onderschepten brief geteekend met den naam van den gevangene. Dat Krugel zeide dat dit genoeg was; verder tot de partij zeggende, ‘Wij hebben verkeerd gedaan, laat ons naar onze woonsteden terug keeren.’ Dat Hans Bezuidenhout onmiddelijk daarop zijn geweer opnam en dreigde om Krugel te schieten, waarop velen der Partij zich bij hem voegden, maar van wege het geraas kon hij de personen niet onderscheiden. Dat daarna zij onder geen controle meer waren, maar naar willekeur zich bewogen gelijk een troep wilde dieren.

Dat toen Krugel eene kennisgeving van Landdrost Cuyler ontving, hij voorstelde om zich overtegeven; maar Hans Bezuidenhout weigerde, tenzij hij konde kapituleeren, en zij allen ongestoord huiswaarts konden keeren, en alzoo blijven; maar dat Krugel remonstreerde, zeggende dat de Regering niet zoude onderhandelen met personen gelijk zij, met wapenen tegen haar in hunne handen.

Dat ten gevolge van den brief van den Landdrost Cuyler, zij voorstelden dat er om den Veldkornet Greijling zoude worden gezonden (sommige zijner menschen zijnde onder hen), om in het kapituleren te helpen, maar Greijling was niet gekomen, hoewel Piet Erasmus naar hem toe was gezonden.

Vragen aan Krugel: Is de informatie nu door u gegeven, de eerste die gij van de zaak wist?

Antwoord: Omtrent 12 of 14 dagen geleden, bezocht Hendrik Frederik mij aan mijn huis op zijne reis naar Tarka, toen hij ging om koorn te koopen, maar heeft toen niets over de zaak gesproken. Bij zijne terugkomst echter vertelde hij mij (Krugel), dat de Tarka menschen in een staat van oproer waren. Dat de Veldkornets waren bijeengekomen om eene macht bij een te brengen, en haar herwaards te brengen om de soldaten te vernielen, en ze naar Algoa Baai te verdrijven. Dat zij, die niet wilden meêdoen, door het hoofd zouden geschoten worden, en dat Cornelis Faber en Hans Bezuidenhout in Kafferland waren, Kaffers verzamelende, met het doel om te helpen. Dat de eene Ingezetene het bloed van den anderen zoude storten, en dat de gevangene Krugel's bloed zoude doen vloeijen met even veel genoegen als een zwik uit een vat, indien zij niet wilden helpen.

Vraag: Heeft de partij onder uwe Commando u ooit eenige reden voor hun gedrag gegeven?

Antwoord: Ja! Omdat Bezuidenhout onrechtvaardiglijk was doodgeschoten.

Vraag: Toen gij kennis kreegt van alle deze onbehoorlijke en onwettige handelingen, hebt gij niet eenige maatregelen genomen om de Regering er van te verwittigen?

Antwoord: Neen; zulks was niet in mijne macht. Ik durfde het niet doen. Ik zoude ter dood gebracht zijn geworden. Ik was zelfs zoo bevreesd voor die partij, dat ik trachtte om de twee brieven die in dien van den Heer Van de Graaff voor de officieren waren ingesloten, te verbergen, en heb ze niet de naschriften laten zien, uit vrees dat zij zouden worden teruggehouden.

Vraag: Was Hendrik Frederik Prinslo de eenige persoon met wien gij een gesprek over de zaak hadt vóór het bijeenkomen der partij?

Antwoord: Ja; toen hij met mij sprak, zeide ik hem om zeer voorzichtig en stil te zijn, en dat hij liefst de zaak zoude laten. Dat zij eene ernstige was, en dat ik hem niet bij de Regering zoude aangeven, of haar aan eenigen mensch vertellen; waarop de

gevangene Prinslo weg reed, en hij had geen onderhoud met iemand anders tot dat de partij was tesamen gekomen, zoo als reeds gezegd.

Vraag: Wat was het voornemen van de partij nadat zij de soldaten naar de Algoa Baai hadden verdreven, zoo als door u gemeld?

Antwoord: Ik verstond dat de soldaten moesten verdreven worden, omdat zij Frederik Bezuidenhout hadden gedood, en dat de ingezetenen zelve de Frontieren zouden verdedigen.

Nota. - Hem (Krugel) een brief zijnde voorgelezen, door hem naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff gezonden, erkent hij dat de namen er in vervat, die zijn van de bedoelde personen.

Nota. - Hem verder een brief zijnde voorgelezen van den Heer Van de Graaff aan hem geschreven, hem bevelende om zijne menschen den 14den November op de plaats van Theunis de Klerk te samen te brengen, zegt hij dat Theunis de Klerk hem bericht had dat zoo iets gedaan was, maar dat hij (Krugel) er niets meer van weet, en hij (Krugel) zegt dat de ijverigste bevorderaars van de partij, Gert Frederik Bezuidenhout en Hans Bezuidenhout waren.

Nota. - Krugel zegt dat op den 18den November, toen zij tegenover eene macht onder Landdrost Cuyler stonden, hij begeerig was om (af) te komen, en zich overtegeven, maar Hans Bezuidenhout wees naar een bosch, een kleinen afstand van de partij, zeggende, ‘voor gij dat bosch bereikt, zal ik u schieten.’

Vraag: Waren eenige der partij naar Kafferland gezonden om de Kaffers over te halen zich met u te vereenigen?

Antwoord: Cornelis Faber heeft zich den 18den bij de partij gevoegd, terwijl de troepen vlak voor ons waren, na zijne terugkomst uit het Kafferland; en ik vroeg hem waar hij geweest was, en of de Kaffers tot ons zouden komen? en hij antwoordde, ‘Ik ben bij Geika geweest, en de Kaffers willen niets met ons te doen hebben.’

Vraag: Waart gij door een eed tesamen verbonden, en welke was de aard van dien eed?

Antwoord: Den dag waarop de partij digt bij den Post van Kapitein Andrews verscheen, nadat Kommandant Nel ons had verlaten, heeft Hans Bezuidenhout ons laten zweren dat wij een ieder zouden doodschieten, die de partij verliet, dat zij mij getrouw zouden zijn, en aan mijne zijde sterven; maar dat, indien ik als hun hoofd, trachtte hen te verlaten, zij mij zouden dooden.

Vraag: Hebt gij ooit gehoord van een voorgenomen ruiling tusschen de muiters en Kaffers betrekkelijk het Zuure Veld en Kafferland?

Antwoord: Ja; het werd besproken onder de partij van Bezuidenhout, maar ik zelf had geen voornemen van dien aard.

De bovenstaande ondervraging geschiedde in de tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost Fraser, de Heemraden Nel en De Klerk en mijzelven te Bruintjes Hoogte, den 19den November 1815.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 20.

Acte van Confessie van Willem Prinslo, bijgenaamd de Groote, gevangene; afgelegd voor den Landdrost, Adjunct Landdrost, en gecommitteerde Heemraden van dit Distrikt, op den 19den November l.l., zijnde als volgt:-

Dat op den 8sten November zijn Veldkornet Opperman hem verteld had, dat Adriaan Engelbrecht, Cornelis Faber, en een derde persoon waren overgegaan om de hulp der Kaffers in te roepen.

Dat Hans Bezuidenhout hem verteld had dat hij en Cornelis Faber de menschen van Tarka voor deze partij hadden geworven.

Dat geheel Tarka, zoo ver als de Brakke Rivier eenparig waren, en gewillig om mede te doen, geholpen door de Kaffers.

Het voornemen was om de troepen naar Algoa Baai te verjagen, en de Regering omver te werpen, daar menschen zonder oorzaak werden doodgeschoten, en dat zij de Kaffers zouden krijgen van zoo ver achteruit als Tamboekie Land. Zijn Veldkornet ontving een order van den Landdrost dat hij den 14den of 15den te Graaff-Reinet zoude verschijnen. Dat hij bevreesd was om zijn huis te verlaten, daar hij verstond dat de Kaffers binnen drie of vier dagen hunne verschijning zouden maken, en verzocht hem (Prinslo) om ze terug te drijven. Den dag daarna kwam het Kaffer Opperhoofd Baughera naar zijn huis, toen (hij) Prinslo hem vroeg of hij niets gehoord had van de buitengewone affaire die toen aan den gang was? Waarop hij ‘Ja’ antwoordde; dat het Opperhoofd, genaamd Enoe hem bericht had dat Faber naar Geika geweest was met een klompje schapen, en dat hij iets gehoord had van eene uitnoodiging van Faber aan de Kaffers om zich bij de Partij aan te sluiten, maar dat hij niet wist hoe het zoude uitdraaijen; waarop Prinslo het Kaffer Opperhoofd Baughera terug zond naar Geika en de andere Kaffer Opperhoofden, om ze te verzoeken niet voorwaarts te komen totdat zij hem, (Prinslo) hadden gehoord. Op den 12den kwam het Opperhoofd Phonah naar zijn huis, en Prinslo vroeg hem of hij de boodschap hem met Baughera gezonden, had ontvangen? Phona antwoordde ‘Ja,’ en Prinslo vroeg hem waarom hij de Kaffers niet had gestuit, dat zij niet moesten inkomen (omdat) de partij op (vriendelijke) termen was met de Regering. Phonah antwoordde, 't ander Opperhoofd, Baughera is met de boodschap verder gegaan, en ik zal haar rugsteunen wanneer ik terug keer.

Vraag: Was het vóór of nâ uw gesprek met Opperman dat Hans Bezuidenhout met u gesproken heeft zoo als gij gezegd hebt?

Antwoord: Omtrent tien of twaalf dagen te voren.

Vraag: Welke stappen hebt gij genomen om de Regering met deze zaak bekend te maken?

Antwoord: Ik heb geene genomen, ik beschouwde de zaak als een ijdel vertelsel.

Vraag: Heeft iemand anders met u over de zaak gesproken, buiten de personen door u genoemd?

Antwoord: Neen.

Vraag: Wat heeft u dan bewogen om u bij de partij te voegen?

Antwoord: Willem Jacobus Prinslo, genaamd 'Klein' Willem, met Theunis de Klerk hadden mij overgehaald om mij bij hen te vervoegen als bemiddelaar bij Majoor Fraser, zijnde zij tot mij gezonden door Willem Krugel. Hans Bezuidenhout was zeer onstuimig, en wenschte de hulp der Kaffers in te roepen, die hunne Godsdienst zouden omverwerpen, en hunne huisgezinnen ruineren.

Vraag: Hebt gij niet een zoon onder de partij, nu een gevangene, en hoe kwam het dat hij zich bij hen had vervoegd?

Antwoord: Hans Bezuidenhout had een boodschap de geheele landstreek door gezonden, zeggende dat die niet wilden mededoen, gedood zouden worden, en daarom heb ik mijn zoon Klaas gezonden om zich bij hen te vervoegen, op Zondag den 12den, op de plaats van Daniel Erasmus te Koks Kraal.

Vraag: Hoe oud is uw zoon, en beschouwt gij hem onder uwe controle te zijn?

Antwoord: Hij is 20 jaar oud, en ik beschouw hem onder mijne controle te zijn tot zijn vijf-en-twintigste jaar, wanneer hij mondig zijn zal Den volgenden Woensdag zond ik mijn zoon Balthazar om een paard terug te brengen dat Klaas met zich genomen had, die echter de partij niet dadelijk vond, en toen ik zelf dienzelfden dag mij bij hen vervoegde, was Balthazar onder hen, wien ik naar huis, naar mijne woning, zond.

Vraag: Hoe is het dat de verschillende Kaffer Opperhoofden liever tot u kwamen dan tot eenigen anderen persoon, met betrekking tot deze zaak?

Antwoord: Omdat zij denken dat zij de waarheid beter van mij dan van eenen anderen kunnen vernemen.

Vraag: In het geval van succes, zoude niet het Zuure Veld verruild zijn geworden aan de Kaffers voor een gedeelte van hun land?

Antwoord: Zoodanig was het plan van Bezuidenhout en Faber.

De bovenstaande ondervraging is geschied in tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost Fraser. de Heemraden Nel en De Klerk, en mijzelven, te Bruintjes Hoogte, den 19den November 1815.

(Get.) J.G. CUYLER.

No. 21.

Acte van Confessie van Willem Prinslo, bijgenaamd '*de Kleine*,' gevangene, afgelegd voor den Landdrost, Adjunct Landdrost en Gecommitteerde Heemraden van dit District, op den 19den November 1815, zijnde als volgt:-

Dat Theunis de Klerk en Piet Erasmus door Hans Bezuidenhout van de Baviaans Rivier waren gezonden om hem te bevelen zich bij hen te vervoegen; dat hij hen vergezelde, en de partij nabij den Post van Luitenant Rosseau ontmoette; dat hij

genoodigd werd om te komen en met hen te spreken, en toen hij zulks gedaan had, Hans Bezuidenhout dreigde hem dood te schieten indien hij trachtte hem te verlaten.

Vraag: Met welk doel was die partij bijeengekomen?

Antwoord: Het doel was om de Posten langs de Visch Rivier te overrompelen, en al de ingezetenen te dwingen om mede te doen.

De bovenstaande ondervraging werd gedaan in de tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost Fraser, de Heemraden Nel en De Klerk, en mijzelven te Bruintjes Hoogte, den 19den November 1815.

(Get.) J.G. CUYLER.

No. 22.

Acte van Confessie van Klaas Balthazar Prinslo, gevangene, afgelegd voor den Landdrost, Adjunct Landdrost en Gecommitteerde Heemraden van dit Distrikt op den 19den November 1815, zijnde als volgt:-

Dat omtrent zes of acht dagen geleden, toen zijn broeder, Hendrik Frederik Prinslo, van de Baviaans Rivier was teruggekeerd, hij door hem geinformeerd werd van een plan dat aan den gang was bij Bezuidenhout en Faber om de Militaire Posten af te loopen, en de hulp der Kaffers in te roepen; dat zij, die niet wilden mededoen, doodgeschoten zouden worden, en hunne bezittingen vernield door de Kaffers, en dat zij die het geheim verrieden, zouden doodgeschoten worden, en dat zijn broeder erkende dat hij zelf een der partij was.

Dat Hans Bezuidenhout en Cornelis Faber hem vertelden dat twee personen, wier namen hij zich niet herinnert, een brief hadden gedicteerd, en zijn broeder hadden gedwongen dien te teekenen.

Vraag: Hoe kwaamt gij bij die partij?

Antwoord: Ik was door mijn vader gezonden om W. Krugel te vertellen dat mijn broeder gevangen was genomen.

Vraag: Waarom zijt gij niet bij den Post van Kapitein Andrews aangegaan om naar uwen broeder te vragen?

Antwoord: Ik kwam met de partij, daar ik niet anders doen kon; en de boodschap door mij aan Majoor Fraser gedaan, is aan mij voorgezegd geworden door Hans Bezuidenhout, die beloofde mij te zullen schieten indien ik haar niet deed juist zooals ik haar ontvangen had. Ik verstond van mijnen broeder dat op Zaterdag, den 11den, de geheele landstreek, zoo ver als den mond van de Visch Rivier, met Kaffers zoude gevuld zijn, en daarom was ik bevreesd om alleen naar den Post van Kapitein Andrews te rijden, en ging (dus) naar Krugel om eenige personen te krijgen om met mij mede te gaan. Het voornemen was dat de Kaffers zouden inkomen en helpen in het vernielen van alle de Militaire Posten, en zulke ingezetenen die zich niet in het komplot wilden begeven; en dat naderhand het Zuurveld aan de Kaffers zoude gegeven worden.

Vraag: Wat waren de gevoelens der partij na uwe terugkomst in haar midden, na de boodschap aan Majoor Fraser te hebben gedaan?

Antwoord: Ik deelde de boodschap mede aan de partij, dat zij zouden naar huis terugkeeren, en dat, na de komst van Landdrost Cuyler, de zaak van mijnen broeder zoude onderzocht worden. Bezuidenhout zeide, dat hij den laatsten persoon zoude schieten, die trachten zoude om de partij te verlaten, en dat zij nog langer bij elkander moesten blijven, daar de Kaffers dagelijks werden verwacht.

Vraag: Gij hebt gezegd dat een brief door twee personen geschreven was geworden, en dat uw broeder dien heeft geteekend; welke waren de namen van die menschen?

Antwoord: Diderik of Christiaan Muller, geloof ik, maar ik ben niet zeker.

De bovenstaande ondervraging is geschied in de tegenwoordigheid van Adjunct-Landdrost Fraser, de Heemraden Nel en De Klerck, en mijzelven, te Bruintjes Hoogte, den 19den November, 1815.

(Get.) J.G. CUYLER.

No. 23.

- Acte van Confessie van Cornelis van den Nest, gevangene, gedaan op den 19den November, 1815, te Bruintjes Hoogte, voor den Landdrost, Adjunct-Landdrost, en Gecommitteerde Heemraden van dit Distrikt, zijnde als volgt:-

Dat Hans Bezuidenhout, op Maandag avond, den 13den, naar hem was toegekomen, en hem bevolen had zich bij de partij te voegen, zeggende dat de Kaffers den volgenden nacht daar zouden zijn, een ieder, die niet wilde mede doen, vermoorden, en buit maken van hunne bezittingen; en dat Cornelis Faber naar de Kaffers was gegaan om ze te brengen.

Dat zes of acht dagen vóór dat de partij was bijeengekomen, Hendrik Frederik Prinslo naar hem kwam op de plaats van Willem Krugel, en zeide dat Hans Bezuidenhout hem gezegd had dat elke ingezetene zich in gereedheid moest houden; en indien de Kaffers kwamen, zij *met* en niet *tegen* hen moesten vechten, en de Troepen van de grenzen jagen.

Vraag: Hebt gij alle deze omstandigheden aan uwen Veldkornet, of eenigen anderen persoon medegedeeld?

Antwoord: Neen! Daar de Veldkonet op dezelfde plaats woonde, veronderstelde ik dat hij met de zaak bekend was

Vraag: Hoe kwam het dat zoo vele personen bij elkander gekomen waren op Maandag avond, op de plaats van Willem Krugel?

Antwoord: Ik weet het niet, tenzij door ophitsing van Bezuidenhout.

Vraag: Hebt gij eenig gesprek gehad met de menschen die dien avond aldaar bij een vergaderd waren?

Antwoord: Op de gezegden van Bezuidenhout kwam hij overeen om te gaan en zien hoe het zoude uitdraaijen.

Vraag: Hoe vele personen waren er bij elkander op den tijd waarvan gij spreekt?

Antwoord: Ik denk omtrent 20 menschen.

Vraag: Is de boodschap van Bezuidenhout gekomen, of is zij eerst naar uwe plaats gekomen, ten gevolge van de gevangenneming van Prinslo?

Antwoord: Door de oproeping van Bezuidenhout, werden de menschen in gereedheid gehouden, en op het bericht dat Prinslo eene gevangene was, zijn zij allen bij elkaar gekomen.

Vraag: Waar heeft de rest van de Partij zich bij U vervoegd?

Antwoord: Te Slachters Nek, alwaar de Muiters gisteren gevangen werden genomen.

Vraag: Hoe kwam het dat zoo vele menschen te Slachters Nek bijeen waren vergaderd, zoodat zij zulk een groote partij vormden?

Antwoord: Door de inspanningen der partij, die dag en nacht rondreden, en doordien zij in gereedheid werden gehouden op bevel van Bezuidenhout.

Vraag: Weet gij dat Cornelis Faber in het Kafferland is geweest om Kaffers bijeen te brengen?

Antwoord: Ja; Bezuidenhout heeft mij verteld dat hij daarheen was gegaan om zoovelen als hij kon, bijeen te verzamelen, om tot hunne hulp te komen, en hij keerde weder, juist op het oogenblik waarop de Troepen gisteren tegenover ons stonden. Ik heb hem echter niet gesproken.

Vraag: Wie wordt beschouwd als het hoofd van de partij aan dezen kant van Bruintjes Hoogte?

Antwoord: De gevangene, Prinslo. Ik denk zoo, omdat Bezuidenhout en hij besloten hadden mede te doen.

Vraag: Heeft Bezuidenhout, in een gesprek, dat gij eenige dagen te voren met Prinslo had, u verteld dat hij zich bij de partij zoude voegen?

Antwoord: Hij heeft mij gezegd dat hij zich in gereedheid zoude houden om zich bij hen te voegen.

Vraag: In het geval dat Prinslo zich bij de partij had gevoegd, wie denkt gij, zoude het hoofd geweest zijn?

Antwoord: Ik denk Prinslo, de gevangene, zoude het hoofd zijn geweest, maar daar dit niet heeft plaats gevonden, was Willem Krugel de voorman.

Vraag: Door welke middelen hebt gij u met ammunitie voorzien?

Antwoord: Elke persoon had eene kleine hoeveelheid van zijn eigen.

Vraag: In het geval dat gij geslaagd waart, welke belooning hadt gij voor uwe vrienden, de Kaffers, bestemd?

Antwoord: Zij zouden het Zuurveld hebben ontvangen in ruil voor een gedeelte van hun eigen land, dat wij onder onszelven zouden hebben verdeeld.

Vraag: Waar zouden de Kaffers u hebben ontmoet?

Antwoord: Op de limietscheiding tusschen Graaff-Reinet en Kafferland, eenige weinige mijlen boven die van Uitenhagen.

Bovenstaande ondervraging is geschied in tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost Fraser, de Heemraden Nel en De Klerk, en mijzelven te Bruintjes Hoogte, den 19den November 1815.

(Get.) J.G. CUYLER.

No. 24.

Acte van Confessie van Hendrik van den Nest, gevangene, gedaan op den 19 November l.l. te Bruintjes Hoogte, voor den Landdrost, Adjunct Landdrost, en Gecommitteerde Heemraden van dit Distrikt, zijnde van den volgenden inhoud:-

Dat veertien of vijftien dagen voor de bijeenkomst der partij, Hans Bezuidenhout en Cornelis Faber naar hem toekwamen in het bosch, waar hij aan het werk was, en vroegen aan hem om zich bij hen te voegen, en (zeiden ook) dat diegenen, die zulks niet wilden doen een kogel door het hoofd zouden hebben, of daartoe door de Kaffers gedwongen worden. Dat hun voornemen was om de Posten aan de Groote Visch Rivier te overrompelen, en de Troepen naar Uitenhagen te verdrijven; en dat het Zuure Veld door de muiters aan de Kaffers zoude worden gegeven in ruil voor het Kafferland, dat zij zouden verdoelen naar goeddunken.

Dat de reden waarom hij zich bij de partij had vervoegd, deze was, dat Bezuidenhout naar Krugel was gekomen, alwaar hij woonde, en hem zeide dat zij de Kaffers moesten helpen, die aan het komen waren om zich bij hen te voegen.

Bovenstaande ondervraging is geschied in de tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost Fraser, en de Heemraden Nel en de Klerk, te Bruintjes Hoogte, den 19den November 1815.

(Get.) J.G. CUYLER.

No. 25.

Acte van Confessie van Christoffel Rudolf Botha, gevangene, gedaan op den 19den November 1815, te Bruintjes Hoogte, voor den Landdrost, Adjunct Landdrost, en Gecommitteerde Heemraden van dit Distrikt, zijnde als volgt:-

Dat hij op de plaats van Stoffel Botha woont, en omtrent drie weken geleden, alleen zijnde, Hans Bezuidenhout naar hem kwam en hem zeide dat hij zich bij hem zoude voegen. Hij vroeg hem, tot welk doel? en Bezuidenhout antwoordde, ‘om de Militaire Posten te vernielen, en alle de soldaten dood te schieten.’

Dat een groot aantal Kaffers zich bij hen zouden voegen, en dat, nadat de Posten vernield waren, de Kaffers het Zuur Veld zouden ontvangen om daarin te wonen; (en) dat hij Bezuidenhout bij toeval op Krugel's plaats had ontmoet.

Vraag: Indien de partij ware geslaagd, zoude er niet eene ruiling hebben plaats gevonden, door de Kaffers het Zuur Veld te geven voor het Kafferland, zoover als de Koonap Rivier?

Antwoord: Ja. Faber is naar de Kaffer Opperhoofden gegaan om de schikkingen te maken in verband er mede; en hun voornemen was om in eenen nacht alle de Militaire Posten te vernielen, zoover als den mond van de Groote Visch Rivier. Het vee der Militairen was ook aan de Kaffers, als eene verdere belooning beloofd, en Faber en Bezuidenhout hadden elk eene plaats aan de Koonap gekozen, van gedachten zijnde dat de voorwaarden der erfpacht eene groote en ondragelijke hardheid was.

Vraag: Was uw plan reeds tot rijpheid gebracht toen uwe partij de wapenen opnam?

Antwoord: Neen. De Kaffer macht was niet genoegzaam voorbereid, en wij rekenden veel op hen. Stephanus Bothma berichtte Stoffel R. Botha, dat de brief met Hendrik's naam geteekend, geschreven was Christiaan Muller, Diderik Muller en Hans Bezuidenhout hadden den brief gedicteerd, en Stephanus Bothma, denzelven geschreven. Stephanus Bothma, Hans Bezuidenhout, en Cornelis Faber hadden zich voorgenomen om den Adjunct Landdrost Van de Graaff te dooden, en zijne twee vaten buskruit te stelen, en Stoffel Botha heeft ze alzoo hooren spreken. En de partij Muiters, die zich niet hadden overgegeven, hadden gezegd dat zij zich zouden terugtrekken tot waar zij nimmer weder zouden gevonden worden.

De bovenstaande ondervraging is geschied in de tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost Fraser, de Heemraden Nel en de Klerk, en mijzelven te Bruintjes Hoogte, den 19den November 1815.

(Get:) J.G. CUYLER.

No 26.

Acte van Confessie van Philip Botha, gevangene, gedaan te Bruintjes Hoogte den 19den November 1815, voor den Landdrost, Adjunct Landdrost, en Gecommitteerde Heemraden van dit Distrikt, zijnde als volgt:-

Dat hij op Maandag den 13den was gegaan om zijne ossen te halen van de plaats van zijnen broeder, aan de Visch Rivier, in de richting van de Baviaans Rivier, toen Hans Bezuidenhout, Abraham Bothma, en A$^{s.}$ Meijer naar hem kwamen, begeerende dat hij zich bij hen zoude voegen, en indien hij zulks niet wilde, zij hem door de macht der Kaffers zouden dwingen. Dat hun voornemen was om de Militaire Posten langs de oevers van de Visch Rivier, aantevallen, om den dood van Bezuidenhout's broeder te wreken.

Vraag: Hebt gij van eenige voorgenomene ruiling gehoord tusschen de Muiters en de Kaffers, met betrekking tot het Zuure Veld en het Kafferland?

Antwoord: Ik verstond dat Bezuidenhout en Faber zulks van voornemen waren.

De bovenstaande ondervraging had plaats te Bruintjes Hoogte den 19den November 1815, in de tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost Fraser, de Heemraden Nel en de Klerk, en mijzelven.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 27.

Acte van Confessie van Joachim Prinslo, eerst een gevangene, en daarna ontslagen, gedaan te Bruintjes Hoogte den 19den November 1815, in tegenwoordigheid van den Landdrost, den Adjunct Landdrost, en Gecommitteerde Heemraden van dit Distrikt, zijnde als volgt:-

Dat Hans Bezuidenhout op Dingsdag den 14den Coenraad Bezuidenhout en Abraham Bothma had gezonden om hem te roepen. Hij vergezelde ze naar eene plaats genaamd 'Slachters Nek,' en daar drong Bezuidenhout er op aan dat hij zich bij de partij zoude voegen om den Post van Luitenant Rosseau te overrompelen; en dat dit de eerste keer was dat hij er van had gehoord; en hij geene intentie had om bij hen te blijven, maar kon niet wegkomen; en toen hij de boodschap ontving, werd hem ook verteld dat de Kaffers zouden gezonden worden om zijne vrouw en kinderen te vermoorden indien hij zich niet bij hen voegde.

Vraag: Hebt gij ooit van deze zaak van eenige andere personen gehoord, dan die door u genoemd?

Antwoord: Op Dingsdag, den 7den, toen ik van de Kerk was terugkeerende, (alwaar ik was henengegaan om mijn kind te laten doopen), naar mijne plaats bij den Veldkornet Opperman, waar ik woonde, vond ik Opperman juist die plaats verlatende op reis naar Graaff-Reinet, en werd door hem gezegd dat er een plan was beraamd om hem te vermoorden, en ik uit den weg moest gaan.

De bovenstaande ondervraging is geschied in de tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost Fraser, de Heemraden Nel en en de Klerk, en mijzelven, te Bruintjes Hoogte, op den 19den November, 1815.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 28.

Acte van Confessie van Johannes Botha, Christoffels zoon, eerst een gevangene, maar naderhand ontslagen, gedaan te Bruintjes Hoogte op den 19den November, voor den Landdrost, Adjunct-Landdrost, en Gecommitteerde Heemraden van dit Distrikt, zijnde als volgt:-

Dat hij met zijne vrouw op bezoek was bij Willem Krugel, den 13den j.l., dat Krugel niet te huis was, en dat in den avond

Hendrik Klopper en Klaas Prinslo daar kwamen van de Hoogte, zeggende dat Prinslo's broeder eene gevangene was, en de hulp eener Partij verzocht om zich bij hen te voegen. Kort daarna kwam Bezuidenhout ook daar met eene partij menschen, en dreigde ze allen te zullen dwingen tenzij zij zich bij hen voegden. En het voornemen was, te samen met de Kaffers, om den Post nabij de Visch Rivier te overrompelen, en de soldaten te vermoorden.

Vraag: Hoe kwaamt gij aan uw paard en geweer?

Antwoord: Ik had mijn geweer, en ging om mijn paard.

De bovenstaande ondervraging vond plaats in de tegenwoordigheid van den Adjunct-Landdrost Fraser, de Heemraden Nel en de Klerk, en mijzelven te Bruintjes Hoogte, den 19den November, 1815.

(Get:) J.G. CUYLER.

Het Hof houdt het Request van den R.O. Requestrant in advies.

Gedaan ter Drostdije Uitenhagen, Die et Anno, ut Supra.

In mijne tegenwoordigheid,

(Get:) H. CLOETE, L. ZOON,

Secretaris.

Dingsdag, den 28sten November, 1815.

Tegenwoordig als boven.

De Landdrost van dit District gaf kennis dat sommige der getuigen, die in deze zaak konden worden genoord, nu aldaar tegenwoordig waren. Daarop verscheen,

Hendrik Oostwald Lange, 25 jaren oud, geboren in de Kaapstad, en woonachtig in dit Dorp, die verklaarde dat het de waarheid was dat naar het best van zijn (getuige's) geheugen, hij den 15den j.l. den Landdrost van dit District van hier vergezelde naar den Post van Willem van Aard, aan de Groote Visch Rivier, ten einde weerstand te bieden aan een opstand welke was uitgebroken onder sommige der Ingezetenen in dat gedeelte van het Land, alwaar zij den 16den, omtrent zonsondergang aankwamen. Dat omtrent een uur vóór dag, den volgenden morgen, hij, (de getuige) in de Hollandsche taal een brief van den gezegden Landdrost, aan de Opstandelingen geaddresseerd, had afgeschreven, ten einde hen hunne dwaasheid te doen gevoelen, en ze te bewegen om hunne wapenen neder te leggen; of anders om twee van hunne meest vertrouwde menschen te zenden om met den Landdrost over de oorzaak van hun opstandig gedrag te spreken.

Dat Jacobus Potgieter, en een schoolmeester, genaamd Touchon, die op den Post waren, daarop door den Landdrost met een brief naar de Rebellen waren afgezonden, waarop Willem Prinslo,

bijgenaamd ‘de groote,’ en een ander uit de oproerige burgers, naar den Post kwamen, zonder echter dat getuige weet wat zij den Landdrost gezegd hebben, daar hij met sommige andere gewapende mannen in het veld stond, gereed om op bevel van den Landdrost voort te rukken.

Dat gezegde Willem Prinslo, en zijn medgezel, dienzelfden dag teruggekeerd zijn naar de Rebellen, en geen verder bericht van hen ontvangen zijnde, trok getuige den volgenden morgen, den 18den, omtrent 9 of 10 uren, met een aantal Dragonders en burgers te paard uit, naar de plaats alwaar de Rebellen verzameld waren, en welke zij op den hoogen kliprand van een berg ontdekten; waarop getuige, door den Landdrost bevolen zijnde om te avanceren met vijf man, omtrent 500 passen voor de andere burgers, voorwaarts reed tot onder den berg, vanwaar zij de Rebellen toeriepen om af te komen en zich over te geven, of anders sommigen van hunne menschen af te zenden om met den Landdrost te spreken over de redenen van hun oproerig gedrag, echter zonder dat zij eenig antwoord gaven. De Landdrost zijnde intusschen opgekomen met zijne manschappen juist op denzelfden tijd, maakten acht of tien personen, behoorende tot de opstandelingen, hunne verschijning aan ééne zijde van den berg uit eene ruige kloof, en voegden zich bij de anderen; en zooals getuige naderhand bericht is geworden, was er onder hen een Faber, die juist uit het Kafferland was teruggekeerd.

Dat volhardende in het verzoek aan de Rebellen om af te komen, kwam Willem Prinslo, de groote, voorwaarts tot dichtbij den rand van den berg, en riep tot hen dat hij bevreesd was om af te komen ten gevolge van de macht welke zich onder den berg bevond.

Dat getuige, hebbende den Landdrost twee malen verzocht om hem toe te laten om te gaan en met de Rebellen te spreken, hij dit eerst had geweigerd, maar op zijn herhaald verzoek gaf hij eindelijk zijne toestemming, en de getuige, zijne wapenen achter latende, beklom den berg te voet, en toen hij omtrent 50 treden was vooruitgegaan, ontmoette hij den gezegden Willem Prinslo, die met hem (getuige) wenschte te spreken; laatstgemelde echter antwoordde dat hij niets tot hem alleen te zeggen had, en verzocht dus dat hij hem naar een van de oudste en voornaamste aanvoerders moest brengen; waarop Johannes Bezuidenhout, Botha, Krugel en Malan voorwaarts kwamen en met hem (den getuige) nederzaten, waarop de andere Rebellen, wenschende te naderen ten einde het gesprek te hooren, door gezegden Botha bevolen waren om op hunne respectieve plaatsen te blijven, hetgeen zij dan ook deden. Daarop zeide getuige tot deze vijf personen dat hij door den Landdrost was gezonden om hun voor te houden wat de Regering zoo dikwijls voor hen gedaan had; dat hij, de Landdrost, onder den berg was, niet door toorn gedrëven, maar enkel om ze terug te brengen tot hun eed en plicht en hen vragende wat het was dat hen kon hebben bewogen tot zulk een oproerig

gedrag; waarop gezegde Krugel, zonder de vraag te beantwoorden, zeide dat zij den berg zouden afkomen en zich aan den Landdrost op genade overgeven, mits dat hij hun een algemeen pardon schonk, ze toeliet om naar hunne woningen terug te keeren, zijne Dragonders bevel gaf om zich uit hun gezicht te verwijderen, en er enkel met de burgers te blijven, want zij waren vroeger door Dragonders gevangen genomen en begeerden niet dat zulks een tweede keer gebeurde.

Dat de getuige daarop, den hoorn hoorende blazen, dat hij voor een teeken hield dat hij moest terugkeeren, ze dientengevolge heeft verlaten, en wedergekeerd is naar den Landdrost, die, na geboord te hebben het gesprek dat had plaats gevonden, hem wederom weg zond met een voorstel aan de opstandelingen, namelijk, dat tien van hen (wier namen de Landdrost hem in geschrift gaf, en waaronder waren die van de inwoners van dit Distrikt, en de voornaamste belhamels) den berg zouden afkomen, en hunne wapenen nederleggen; waarop getuige, wederom naar de Rebellen getreden zijnde, Theunis de Klerk, Krugel en Groot Willem Prinslo voorwaarts stapten, en hebbende den getuige verhinderd om met de anderen te spreken, ging hij (getuige), en zette zich met hen neder op een kleinen afstand, en gaf hun het voorstel van den Landdrost te kennen, waarop Theunis de Klerk zeide dat hij ver.... zoude zijn voor dat hij zich overgaf, daar hij wel wist dat hij nooit weer zoude los komen, maar gestraft worden; terwijl Willem Krugel, op het zeggen van getuige, dat zij maar enkel zich zelven en hunne huisgezinnen voor altijd zouden ongelukkig maken, begon te weeklagen, en den gezegden Willem Prinslo om raad vroeg, die zonder te antwoorden het hoofd weigerend schudde; waarop de getuige, de slechtheid van zijn gedrag hem ernstig onder het oog brengende, zeide de gezegde Krugel, aanhoudend weenende, dat hij gevoelde dat hij schuldig was, en dat hij daarom beschaamd was om voor zijne overheid te verschijnen, maar dat hij weder zoude opgaan, om anderen te overreden om met hem af te komen. Gezegde Willem Prinslo hebbende hierin toegestemd, keerde getuige terug naar den Landdrost, terwijl ondertusschen alle de Rebellen van elkander gingen, en zich op den rand van den berg plaatsten, zonder dat één van hen afkwam, ofschoon zij hun omtrent een half uur lang hadden toegeroepen om zulks te doen; waarop de Landdrost, te zamen met den Adjunct Landdrost, Majoor Fraser, Doctor Glaeser, en de Veldkommandant, Willem Nel, zijnde omtrent 150 treden vóór de manschappen vooruitgetreden, avanceerden de gezegde Willem Krugel, Groote Willem Prinslo, Louis Fourie, en een vierde persoon, dien de getuige niet konde, omtrent halver wege tusschen de Rebellen en het Detachement van den Landdrost met wie laatstgemelde eenigen tijd gesproken hebbende, hij Willem Krugel van zich weg stootte, hetgeen als een teeken diende dat zijn verzoek niet geslaagd was, waarop de vier Rebellen weder den

berg beklommen, en de Landdrost weder gekeerd zijnde, al zijne manschappen beviel om weder te paard te stijgen en te avanceeren. Tevens plaatste hij de Dragonders in het midden, sommige burgers, onder het bevel van den Veldkornet Nel, aan den rechter vleugel, en sommige anderen, onder het bevel van den Veldkornet Bekker aan den linker vleugel; en toen de Rebellen dit zagen, namen zij eene positie in de gedaante eener halve maan, omtrent twee treden van elkanderen.

Na omtrent 50 treden geavanceerd te hebben, riep de Landdrost de Rebellen toe om af te komen, en dat zij die niet schuldig waren, vergiffenis zouden ontvangen, terwijl sommige der Rebellen hunne hoeden zwaaijende, uitriepen dat de burgers zich van voor de soldaten moesten verwijderen, waarop de mannen onder het bevel van den Veldkornet Bekker zich naar eene zijde terugtrokken, terwijl de Landdrost, de Veldkommandant Nel, en de getuige onophoudelijk de Rebellen toeriepen dat zij moesten afkomen, en dat de onschuldigen gespaard zouden worden, zonder echter dat een van hen er gehoor aan gaf; waarop de Landdrost, hebbende Jacobus Potgieter naar de Rebellen gezonden, omdat hij vele bekenden en betrekkingen onder hen had, om ze te overreden zich over te geven, hij, toen hij aldaar kwam, door een aantal van hen omhelsd werd, en voor den laatssten keer gegroet, de Rebellen tegelijkertijd een vaarwel toewuivende aan de Ingezetenen die bij den Landdrost waren.

Dat gezegde Jacobus Potgieter, teruggekomen zijnde, zonder zijn doel bereikt te hebben, eene Theunis Botha, behoorende tot den rechter vleugel van het Detachement van den Landdrost, voorwaarts kwam naar den Veldkommandant Nel, en hem vroeg of hij zijn (Botha's) familie voor eeuwig ongelukkig wenschte te maken, daar zij, met hunne kleine macht geen kans hoogenaamd tegen de Rebellen hadden, waarop de Veldkommandant zeide dat hij, zoowel als allen van hen, de bevelen hunner Overheden volgens hun plicht zouden gehoorzamen, terwijl hij tegelijkertijd aan Botha en de andere menschen het duidelijk maakte dat hun Landdrost zich op hen verliet, en dat voor hunne familiën gezorgd zoude worden door God en hunne Regering; waarop de Landdrost, orders gegeven hebbende om te avanceren, galoppeerde de getuige den berg op, gevolgd door den Veldkommandant Nel, toen drie der rebellen aan den linker vleugel, onder dewelken Johannes Bezuidenhout was, nederzittende, en met hunne geweren gepresenteerd, ze toeriepen niet nader te komen, zeggende de een aan den anderen om te schieten; waarop getuige, daar zijn paard hem niet hooger konde brengen, van wege de steilheid des bergs, afsprong, en tusschen de Rebellen inloopende, zijn geweer op een van hen richtte, zeggende dat zij hem konden schieten, maar dat één van hen eerst zoude sneuvelen, maar dat in zulk geval allen van hen zouden vervolgd worden tot aan het uiterste einde van Afrika, en geen genade hun zoude betoond worden; en

toen de getuige zag dat sommige personen die in den rechter vleugel der Rebellen waren, aan het buitenste einde waarvan Willem Krugel zich bevond, en meest uit jonge lieden bestaande, begonnen te weifelen en te weenen, riep hij hen in God's naam toe om niet zichzelven met hunne huisgezinnen ongelukkig te maken, en tusschen hen ingaande, scheidde hij dat gedeelte af van de andere Rebellen; waarop Commandant Nel, ook hun alles voorstellende, gaf Willem Krugel, die onder het getal was, zich over met tranen in de oogen, zeggende dat hij gevoelde dat hij schuldig was, maar dat hij in God's naam zijn rechtvaardige straf zoude afwachten, terwijl omtrent drie anderen hem navolgden.

Dat de getuige, tesamen met Commandant Nel, steeds aanhoudende met ze te raden en aantemoedigen om zich overtegeven, gaven omtrent twintig zich op genade over, een van hen, dien de getuige niet kende, weenende; en terwijl getuige den bovengemelden 'Groot' Willem Prinslo gewaar werd, greep hij hem bij den arm, en hem 'Broeder' noemende en hem aanmoedigende, nam hij hem met zich naar beneden, en welke Prinslo, de Rebellen toeroepende zeide, '*Broeders! gij ziet dat ik niet de eerste ben*, *daar sommigen zich reeds voor mij hebben overgegeven*,' waarop de andere Rebellen, aan wier hoofd Theunis de Klerk scheen te zijn, met den grootsten spoed van de andere zijde van den berg wegreden; terwijl hij (getuige), te samen met den Veldcommandant Nel, en den Heemraad, Barend de Klerk, die zich later bij hen vervoegd hadden, alle de bovengemelde personen weenende naar den Landdrost bracht, die met zijn Detachement omtrent 200 schreden van den bovensten rand des bergs verwijderd was, die hun zeide dat zij zich onder zijne menschen zouden begeven, en tegelijkertijd hun hun gedrag verweet.

Dat het nabij zonsondergang zijnde, de hoofden der Rebellen gevlucht zijnde, en de anderen gevangen genomen, gaf de Landdrost bevel om terug te keeren, toen getuige ziende, dat 'Groot' Willem Prinslo en vijf anderen achterbleven, en nog schenen te weifelen, naar hen toeging en tot hen sprak. Zij antwoordden dat zij naar vier hunner kameraden wachtten die gegaan waren om hunne overjassen te halen, waarop hij hen verzocht om vooruit te rijden daar hunne menschen toen op een afstand van elkander waren, waaraan zij voldeden. Alleen twee van de vier kwamen naderhand terug, de andere twee, zijnde twee gebroeders Van Wijk, ontsnapt zijnde.

Dat allen, eenigen tijd te samen gereden hebbende, op een vlakte kwamen, en de avond invallende, plaatste de Landdrost de Rebellen twee en twee onder de zorg zijner burgers, waarop de voornoemde Willem Krugel, 'Groot' Willem Prinslo, Joachim Prinslo en ééne Klopper den getuige vroegen wat dit beteekende? En toen hij geantwoord hebbende dat de Landdrost enkel wenschte hun aantal te tellen, riep Krugel uit, 'Had ik maar naar den raad van Johannes Bezuidenhout geluisterd, en mij tot het laatste

toe verdedigd, daar hij dreigde mijne darmen uit te schieten indien ik hem verliet,' terwijl de anderen zeiden dat hun bloed op den getuige zoude zijn, omdat hij hen had overgehaald om zich over te geven; waarop getuige zeide dat indien zij schuldig waren, hij er voor verantwoordelijk zoude zijn, maar dat het echter beter zoude gaan, dan zij zich misschien verbeeldden. Daarop werd hij door den Landdrost bevolen om vooruit te rijden naar de Militaire Posten, en een vertrek voor de gevangenen in gereedheid te brengen waarin zij gevolgelijk dien nacht werden gelogeerd. Dat den volgenden dag, nadat de Landdrost de gevangenen had ondervraagd, en Joachim Prinslo en Philip Botha had ontslagen, een rapport den dag daarna werd ontvangen dat Johannes Bezuidenhout en Cornelis Faber zich boven het distrikt Tarka ophielden; waarop de Landdrost 50 man van het Kaapsche Regiment afzond, gezeten op de paarden der gevangenen en op die van sommige der ingezetenen van Graaff-Reinet, die aldaar gekomen waren met den Landdrost Stockenstrom, ten einde met sommigen van de burgers van dat distrikt ze op te sporen; waarna een rapport ontvangen zijnde dat gezegde Bezuidenhout en Faber aldaar niet konden gevonden worden, Majoor Fraser, de Adjunct Landdrost met 100 man van het Kaapsch Regiment en Commandant Nel met omtrent 20 burgers te paard gezonden werden om zich bij de andere troepen te voegen; en zeventien van de gevangene Rebellen (onder welke zich bevond Hendrik Frederik Prinslo, bijgenaamd 'Kasteel,' die te voren gevangen was genomen door eenige Dragonders op bevel van Majoor Fraser), herwaarts gezonden zijnde, vergezelde de getuige den Landdrost terug naar deze Drostdij.

De getuige antwo rdde daarna op de volgende vragen hem door de Commissie gedaan:-

1. Hoe vele Rebellen waren er op dien tijd te Slachters Nek bijeen vergaderd?	Antwoord: Ik heb ze niet geteld, maar zooals ik vermeen waren er omtrent zestig.
2. Waren zij allen gewapend?	Antwoord: Ja. Zij stonden allen daar met hunne geweren in hunne handen.
3. Hoe waren de namen dier Rebellen die gij kendet, en die zich niet hebben overgegeven?	Antwoord: De meesten van die zijn Inwoners van Graaff-Reinet, met wie ik niet bekend ben, zoo dat ik de namen weet van slechts weinige anderen dergenen die zich hebben overgegeven. Theunis de Klerk en

	Johannes Bezuidenhout waren de eenigen die ik kende. De meesten van hen bleven op hunne posten, waar ik niet ben geweest.
4. Welke waren de tien namen door den Landdrost op papier geschreven?	Antwoord: Willem Krugel, twee Prinslo's, wier doopnamen ik niet weet, en Theunis de Klerk; maar de namen der anderen kan ik met geene zekerheid noemen.
5. Zijn alle de personen die op dien tijd te Slachters Nek bij een vergaderd waren, u voorgekomen als Rebellen gewapend tegen hunne wettige Regering?	Antwoord: Anders zouden zij niet zulk eene positie hebben gekozen om zich te verdedigen. Of er eenigen onder hen waren, die gedwongen waren, weet ik niet, maar zij schenen allen daar te staan gereed om den Landdrost en zijn volk weerstand te bieden, en hun vaarwel wuiven met hunne hoeden aan onze burgers toonde genoeg dat zij bereid waren om te sterven.
6. Hebben eenige der Rebellen in hun gesprek met u niet te kennen gegeven welke de voornaamste oorzaken van hunne ontevredenheid en weerstand waren?	Antwoord: Neen. Ik heb ze herhaaldelijk gevraagd, zonder dat zij mij een antwoord gaven, alleenlijk zeggende dat zij beschaamd waren, en bevreesd om af te komen, daar zij wisten dat zij schuldig waren.

Hierna verscheen Salomon Vermaak, drie-en-dertig jaren oud, geboren in deze Kolonie, die verklaarde hoe waar het was, dat wonende aan de Zandfontein, niet ver van deze Drostdij, de Landdrost van dit Distrikt, Kolonel Cuyler, op een zekeren Woensdag middag, naar het beste van getuigens geheugen, den 15den dezer, aldaar aankwam met Doctor Glaeser van het Kaapsch Regiment, H. Lange en Lukas van Rooijen, en hem, getuige, beval om hem te vergezellen, waarop hij, nadat hij zijne paarden gehaald had, denzelfden avond nog den Landdrost inhaalde aan de Adows Drift, waar hij geinformeerd werd dat de Landdrost op weg was naar den Militairen Post van Willem van Aard, aan de Visch Rivier, alwaar een opstand had plaats gevonden; waarop gekomen zijnde aan de Zandvlakte, hij (getuige) door den Landdrost gezonden werd naar de Rautenbachs Drift, om

indien eenige depeches van Grahams Stad langs dien weg zouden passeren ze naar hem te brengen, maar daar hij geene aldaar vond, keerde hij terug naar de Zandvlakte, waar hij echter den Landdrost niet vond, en dus van daar voort reed naar den Post van den gezegden Willem van Aard, waar hij den volgenden Vrijdag ochtend aankwam met Luitenant Gair van het Kaapsche Regiment, die hem van zijn Post had vergezeld. Dienzelfden dag, keerden vier van zijne manschappen, die de Landdrost had uitgezonden om naar de Rebellen te zoeken en met hen te spreken, terug, en zeiden dat zij de Rebellen gevonden hadden, die hun gezegd hadden dat zij den volgenden morgen op de plaats van Louw Erasmus zouden zijn, alwaar zij met den Landdrost zouden spreken. Dientengevolge reed de Landdrost den volgenden dag daarheen, maar ze niet vindende, keerde hij naar den Post terug, maar kort daarna kwamen eene Willem Prinslo, en een zekere Klopper uit naam der Rebellen, en na met den Landdrost gesproken te hebben, zijn zij weder vertrokken; waarop de Landdrost hem, (den getuige) gelastte om hem met 30 burgers, en 40 Dragonders te vergezellen ten einde de Rebellen te ontmoeten, en toen wij ze hadden ontmoet op een berg genaamd ‘de Slagters Nek,’ dicht bij de plaats van eenen Krugel, kwam een kleine Hottentot van hen naar den Landdrost, zeggende dat hij kwam in den naam van Willem Prinslo om hem te berichten dat de Rebellen niet zouden vechten, maar dat de Landdrost nader moest komen; waarop de Landdrost met zijne manschappen geavanceerd hebbende, en geene der Rebellen tot hen afkomende, reed Hendrik Lange, met verlof van den Landdrost, twee malen den berg op naar hen toe, en met hen gesproken hebbende, kwam hij beide keeren alleen terug, en sprak met den Landdrost, terwijl de getuige op eenigen afstand stond. Dat na dit, de Heemraad Barend de Klerk, de Veldcommandant Willem Nel, en de Landdrost en Adjunct Landdrost zelve met sommigen der Rebellen spraken, zonder echter dat één van hen zich overgaf; waarop zij allen, op bevel van den Landdrost (terwijl Jacobus Potgieter, een hunner manschappen, bij de Rebellen was) geavanceerd hebbende, kwam gezegde Potgieter terug, en Willem Prinslo, een der Rebellen, voorwaarts tredende, riep uit dat zij bevreesd waren om af te komen. Terwijl intusschen de Rebellen hunne linie verlengden ten einde, zoo als het scheen, zich te weer te stellen, reden de gezegde Commandant Nel en Hendrik Lange den berg op, en haalden omtrent zeven van hen over om ze naar beneden te volgen, waarna omtrent twintig der Rebellen successivelijk de een na den ander met deze twee personen nederkwamen naar den voet van den berg, en zich overgaven, terwijl de andere Rebellen met allen spoed wegreden.

Dat daarop vier of vijf dergenen die zich hadden overgegeven, een weinig teruggegaan zijnde met verlof van den Landdrost om hunne overjassen te halen, twee van hen gevlucht zijn, terwijl de

anderen met de overige achttien gevangenen naar den Post terug keerden. Weinige dagen later werden allen te samen met Hendrik Frederik Prinslo, die eenige dagen te voren was gevangen genomen, met eene eskorte herwaarts gezonden (met uitzondering van Joachim Prinslo, en eenen Botha die door den Landdrost ontslagen waren) en getuige dien Post met den Landdrost verlaten hebbende, kwam alhier den volgenden dag aan.

Waarop de volgende vragen door de Commissie aan den getuige werden gedaan:-

1. Welke waren de namen dergenen die onder het voorwendsel dat zij hunne jassen gingen halen, niet terug kwamen?	Antwoord: Dat weet ik niet recht. Ik ben het niet zeker of zij twee Van Dijks waren. Ik heb er niet veel naar onderzocht, en ik kende geene van de menschen van dat Distrikt.
2. Welke zijn de namen van alle die Rebellen, die gij in de wapenen zaagt, toen gij den Landdrost vergezeldet, en die zich toen niet hadden overgegeven?	Antwoord: Ik ken geen een van hen; ik hoorde alleen van eenen Faber en eenen Bezuidenhout, en dat er eene Theunis de Klerk onder hen was; maar ik heb ze niet gekend, nog minder heb ik met de gevangenen gesproken.
3. Hadt gij ooit van deze Rebellie gehoord, vóór dat de Landdrost Cuyler u op uwe plaats ordonneerde om hem te vergezellen?	Antwoord: Niets hoegenaamd. Ik was eerst bevreesd toen Docter Glaeser het mij vertelde aan de Addo.
4. Kent gij eenige der Rebellen van aangezicht, òf van die, die gevlucht zijn, of van de gevangenen?	Antwoord: Niet een van hen. Ik ben groot geworden aan de Zietziekamma, en woon maar hier in de buurt sedert het laatste Commando.
5. Hoevele Rebellen denkt gij te Slagters Nek vergaderd te zijn geweest?	Antwoord: Men kon ze niet behoorlijk tellen; maarzij kwamen mij voor omtrent 40 of 50 in getal te zijn geweest.
6. Waren alle deze menschen gewapend?	Antwoord: Ja.

7. Hebben sommige der Rebellen, hunne hoeden zwaaijende, den Landdrost toegeroepen dat de Burgers zich zouden verwijderen van voor het front der Dragonders?	Antwoord: Neen; dat weet ik niet.
8. Onder welke afdeeling der Burgers waart gij geplaatst?	Antwoord: Ik was in den linker vleugel van onze partij, dicht bij den Veldkornet Fourie, onder de Burgers door den Landdrost gesteld onder den Veldkornet Louis Nel.

Petrus Johannes Fourie, 34 jaren oud, geboren in deze Kolonie, en Veldkornet aan de Boschjesmans Rivier, verscheen nu in het Hof, en verklaarde als volgt:-

Dat omtrent 12 uren in den nacht van de 15den dezer, hij, de getuige, gewekt was geworden op zijne plaats aan de Rautenbachs Drift, door den burger Lukas van Rooijen, die met zich een brief bracht van den Landdrost van dit District, met order om zich bij hem te vervoegen in de Zandvlakte, ten einde hem naar Bruintjes Hoogte te vergezellen.

Dat de getuige daarop zich onmiddellijk naar den Landdrost begaf, die hem berichtte dat een opstand had plaats gevonden tusschen sommige inwoners aan de Baviaans Rivier en Bruintjes Hoogte. Den volgenden dag reed hij (de getuige) met den Landdrost mede, en zij kwamen omtrent zonsondergang aan den Post van Kapitein Andrews, op de plaats van Willem van Aard, aan de Groote Visch Rivier.

Dat den volgenden morgen de Landdrost vier personen naar de Rebellen zond, die wederkeerden met het bericht dat de Rebellen den volgenden morgen op de plaats van Louw Erasmus zouden bijeenkomen, alwaar zij met den Landdrost zouden spreken.

Dat de Landdrost dien ten gevolge den volgenden dag daar henen reed, doch de Rebellen niet vindende, is hij naar den Post teruggekeerd, terwijl intusschen eene Willem Prinslo, bijgenaamd ‘de Groote,’ en een andere persoon, die naar het beste van getuigens herinnering, Klopper genaamd was, aldaar aangekomen zijnde, een gesprek met den Landdrost hadden, waarbij echter de getuige niet tegenwoordig was. Waarna, deze personen vertrokken zijnde, de getuige te samen met 31 burgers, en, zooals hij vooronderstelde, 40 dragonders uit marcheerde onder het bevel van den Landdrost, ten einde, zoo als den getuige was bericht geworden, de Rebellen te ontmoeten, die gezegd werden beloofd te hebben tot hen te zullen komen; maar ze echter niet vindende,

reden zij allen terug tot dat zij de Rebellen op eenen berg, genaamd ‘de Slagters Nek,’ ontdekten, omtrent 3,000 treden voorbij de plaats van Willem Krugel; en na ze tot omtrent 200 treden genaderd te hebben, reed eerst Hendrik Lange op bevel van den Landdrost tweemalen naar de Rebellen, naderhand de Heemraad de Klerk en de Veldcommandant Nel, en eindelijk de Landdrost en Adjunct Landdrost van dit distrikt persoonlijk, (sommige der Rebellen een weinig voorwaarts komende om ze te ontmoeten) die onophoudelijk trachtten ze over te halen om zich over te geven. Dat naderhand de Landdrost ook Jacobus Potgieter naar de rebellen met hetzelfde doel heeft gezonden, maar elke poging vruchteloos bevonden zijnde, werden zij allen door den Landdrost geordonneerd om vooruit te rukken.

Dat daarop voort gemarcheerd zijnde, riep gezegde Willem Prinslo, den getuige toe van den berg, om den Landdrost te verzoeken een weinig geduld te hebben daar zij te samen aan het beraadslagen waren omtrent het afkomen en zich over te geven, maar dat de meesten van hen nog zeer bevreesd waren, hetgeen de getuige aan den Landdrost, die dicht bij hem stond mededeelde. Daarop maakten zij halt voor eenige oogenblikken, echter zonder dat eenige der Rebellen kwamen, ofschoon het hem toescheen dat zij zich met dat doel van elkanderen begaven. Zijnde nogmaals bevolen om voorwaarts te komen, deden zij zulks een klein eindje, en stonden weder stil, waarop de Veld Commandant Nel, zooals de getuige meent, op order van den Landdrost, den berg te voet beklom, daar dezelve te stijl en glibberig was om zulks te paard te doen, en bewoog zeven der Rebellen, (alle wier namen de getuige niet weet, (maar onder welke hij zich herinnert Willem Krugel, ‘Groote’ en ‘Kleine’ Willem Prinslo, en Johannes Prinslo waren) om met hem af te komen, waarop dertien anderen, de een na den anderen hen succesivelijk volgden. Daarna brachten zij alle deze personen, uitgenomen Frans en Andries van Dijk, die onder het voorwendsel dat zij hunne overjassen gingen halen, ontsnapten, naar den Post, alwaar zij in bewaring werden gezet, en eenige dagen later (met uitzondering van Joachim Prinslo en eenen Johannes Botha, die op den 19den te voren ontslagen waren) herwaarts gezonden, te samen met Hendrik Prinslo die te voren in hechtenis aan den Post was geweest, ten tijde dat getuige aldaar met den Landdrost was gekomen, waarop getuige den volgenden Vrijdag dien Post met den Landdrost verliet, en den dag daarna naar zijne plaats terugkeerde.

De volgende vragen werden nu door de Commissie aan den getuige gedaan:-

1. Hebt gij niet eenige andere Rebellen gezien, uitgenomen Groot Willem Prinslo en Klop-

Antwoord: Neen. Niet een.

per, vóór den ochtend van den 18den dezer?

2.
Wat was het getal, denkt gij, der Rebellen, die gij, bij die gelegenheid op den berg zaagt?

Antwoord: Het kwam mij voor dat er veertig waren, in zoo verre als ik ze zien kon.

3.
Welke waren de namen van alle de Rebellen, die gij kendet, diegenen uitgezonderd, die zich hadden overgegeven?

Antwoord: Ik ken geen een van hen, maar nadat de twintig zich hadden overgegeven, ging ik zelf alleen den berg op, waar ik toen slechts vijf der Rebellen vond; de anderen hadden reeds de vlucht genomen, van welke ik op een afstand vijftien telde, en van de vijf, kende ik alleen één, en die was Zacharias Prinslo, Nicolaas zoon.

4.
Waren alle de Rebellen die gij dien morgen zaagt, gewapend?

Antwoord: Ja.

5.
Hebt gij met Zacharias Prinslo en de andere vier personen door u bedoeld, gesproken?

Antwoord: Toen ik den berg opging draaide Zacharias Prinslo zich om en ging henen, en toen sprak ik met de overige vier, die jongelingen waren, en zeide tot hen dat zij moesten afkomen en zich overgeven, waarop zij, weenende, antwoordden, dat zij zulks niet durfden doen, dat zij te bevreesd waren. Maar ik heb niet naar hunne namen gevraagd.

6.
Wie waren de vier personen die de Landdrost van dit Distrikt, Luit.-Col. Cuyler, naar de Rebellen had gezonden in den morgen van den 17den?

Antwoord: Ik ken alleen twee van hen, Lodewijk Bauer, en de schoolmeester Touchon.

7.
Kwam het u niet voor, uit de omstandigheden die gij zelf hebt bijgewoond, dat alle de

Antwoord: Ja.

personen die bij die gelegenheid te Slachters Nek bij een vergaderd waren, Rebellen waren die de wapenen hadden opgenomen tegen hunne Regering?	
8. Zaagt gij niet dat sommige der Rebellen te Slachters Nek eenige bewegingen maakten om zich te verdedigen en te schieten?	Antwoord: Ja.
9. Hebben sommige van hen niet, met hunne hoeden wuivende, den Landdrost toegeroepen om de burgers te verwijderen van het front der Dragonders?	Antwoord: Ja; één van hen, die volgens zijne manier en houding mij voorkwam Hans Bezuidenhout te zijn, en die geplaatst was in den rechter vleugel der Rebellen, wuifde met zijn hoed en riep ons hard toe, tegelijkertijd met zijn geweer op ons aanleggende; - (verder) Ik was geplaatst tegenover den linker vleugel der Rebellen.

Hierop verscheen Johannes Christoffel Raats, drie-en-dertig jaren oud, geboren in deze Kolonie, die verklaarde hoe waar het was dat hij, de getuige, geslapen hebbende op de plaats van den Veldkornet Fourie aan de Baviaans Rivier, in den nacht van den 15den dezer, een brief aldaar gebracht werd van den Landdrost, den Veldkornet bevelende om met sommige van zijne manschappen zich bij hem te vervoegen; waarop getuige, door gezegden Veldkornet gecommandeerd zijnde, onmiddelijk naar zijne plaats in de nabijheid reed, en zijne paarden gevangen hebbende die in het veld weidende waren, volgde hij den Landdrost en den Veldkornet den volgenden morgen, en haalde ze in aan gene zijde van hen Zuurberg, van waar hij ze vergezelde tot naar de plaats van Willem van Aard, aan de Groote Visch Rivier, waar zij dien namiddag aankwamen, en daar den volgenden dag overgebleven zijnde, gingen zij den volgenden morgen met een aantal burgers en Dragonders uit op de vervolging van eenige Rebellen, en ze ontmoet hebbende op een berg, genaamd ‘de Slachters Nek,’ avanceerden zij tot deszelfs voet; waarop sommige der opstandelingen, tot het getal van twintig afkwamen, en zich overgaven, terwijl de overigen, aan de andere zijde van den berg haastig weg liepen; waarop diegenen die zich hadden overgegeven, gebracht werden naar den gezegden Post van Van Aard, en eenige dagen later (met uitzondering van twee die waren ontslagen, den naam

van een van welke, getuige zich herinnert, Botha te zijn geweest), naar deze Plaats; waarna getuige den Landdrost vergezelde op zijne reis van daar tot nabij zijne (getuiges) Plaats.

De volgende vragen werden nu den getuige door de Commissie gedaan:-

1. Hoe vele Rebellen, denkt gij, waren op dien tijd te Slachters Nek bijeen vergaderd?	Antwoord: Wij telden tot twee-en-dertig, die wij zien konden.
2. Welke waren de namen van alle diegenen die gij kendet?	Antwoord: Deze waren menschen die ik niet kende. Ik ben nooit in dat gedeelte van het land geweest; de eenige dien ik kende was Thomas Dreijer, wien ik somtijds in zijne jeugd heb gezien.
3. Waren alle deze Rebellen gewapend?	Antwoord: Ja; allen die ik gezien heb.
4. Zijn die Rebellen niet dikwijls door den Landdrost van dit Distrikt en zijne manschappen verzocht geworden om hunne wapenen neder te werpen?	Antwoord: Ja.
5. Hebben de Rebellen zich niet in eene positie gesteld om weerstand te bieden, en hebben sommigen van hen niet met hunne geweren aangelegd op de manschappen onder bevel van den Landdrost?	Antwoord: Niet dat ik zulks gezien heb.
6. Hebt gij niet een der Rebellen met zijn geweer op u zien aanleggen?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gezien.
7. Bij welk gedeelte van de macht onder het bevel van den Landdrost waart gij geplaatst?	Antwoord: Ik stond aan den linker vleugel met mijn Veldkornet Fourie.

8. Hebben niet sommige der Rebellen met hunne hoeden gewuifd en den Landdrost toegeroepen dat de burgers zich zouden verwijderen van het front der Dragonders?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gehoord, maar ik heb ze hooren roepen dat de Landdrost de Dragonders zoude bevelen om te retireren, en dat zij dan zouden afkomen.
9. Hebt gij alle deze menschen niet als Rebellen beschouwd, gewapend tegen hunne wettige Regering?	Antwoord: Ja, dat was mijn gevoelen.

Gedaan ter Drostdije Uitenhagen, Dag en Jaar als boven.
In mijne tegenwoordigheid,
(Get.) H. CLOETE, L. ZOON,
Secretaris.

Woensdag, den 29sten November, 1815.

Tegenwoordig als te voren.

De Landdrost van dit Distrikt verzocht om aan deze Achtbare Commissie diverse documenten te vertoonen, (hem) toegezonden door den Landdrost van Graaff-Reinet, den WelEd. Heer A. Stockenstrom, onder geleide van eenen brief gedateord den 20sten dezer, en door hem heden ontvangen, belangende de inwoners die kort geleden in de wapenen tegen de Regering waren bijeenvergaderd geweest, viz.:-

No. 1.

Brief van H.F. Prinslo aan Jacobus Krugel, gedateerd den 9den November 1815, afschrift waarvan geinsereerd is in de Rollen van den 27sten dezer, onder No. 2, als volgt:-

'Waarde en zeer geachte neef, Jacobus Krugel! Ik wensch u het allernoodigste voor ziel en lichaam. Neef! ik heb aan u geschreven in den naam van de burgers van de geheele Bruintjes Hoogte, Zuurveld en Tarka, om de zaak van Uw Distrikt voor te stellen, en vooral aan den Veldkornet Van der Walt, dat wij eenpariglijk hebben besloten, volgens onzen eed, dien wij aan ons moederland hebben gedaan om als (? deszelfs) beschermers te blijven en de Godvergetene Tyrannen en schelmen uit den weg te ruimen, daar een ieder, laat hem zijn wie hij wil, is met God overtuigd hoe verschrikkelijk en hoe Godvergeten het met ons land gaat, waar wij onzen eed voor genomen hebben. Een ieder is overtuigd of zij al dan niet op den bepaalden datum tegenwoordig zullen zijn; en ik vertrouw de zaak aan u om het onder de oogen van het volk te brengen zoo spoedig mogelijk, of zij willen of niet, en ik zend u den brief in de handen van den burger Christiaan Muller, en verzoek een antwoord met den

brenger wat de menschen zeggen. De gevolgen spreken voor zichzelven. Ik vertrouw op u om het onder de oogen van het volk te brengen.

En dezen brief beveel ik in uwe handen om te verbranden. Gij ziet mijn groot vertrouwen op u. De brief dient u allen, daarom hoop ik dat gij hem zult verbranden zoodra gij hem mondeling onder de oogen van het volk brengt.

Nu, ik vertrouw hem aan u, en ben met achting en groete aan u, uw neef.

(Get:) HENDRIK FREDERIK PRINSLO, M. ZOON.

Den 9den November, 1815.

Aan den Heer Jacobus Krugel, den oude,

In handen.

No. 2.

Een brief zonder naamtekening, geadresseerd aan den Veldkornet Van Wijk, gedateerd den 9den November, 1815, zijnde van den volgenden inhoud:-

'Goede Vriend Van Wijk! Wij allen met eene algemeene stem, verzoeken dat gij de menschen moet commanderen om voor ons land te vechten, want het is nu tijd, en de mannen die gereed zijn, moeten den 12den van deze maand naar onder gaan.

Ik hoop dat gij niet nalatig zijn zult, en wij verzoeken hulp zoo spoedig mogelijk.'

Den 9den November.

No. 3.

Een brief van W.F. Krugel, aan den Adjunct Landdrost Van de Graaff, gedateerd den 11den November, 1815, zijnde van den volgenden inhoud:-

Den 11den November, 1815.

'Mijnheer Van de Graaff!

Ik heb uw rapport ontvangen en de twee brieven aan Majoor Fraser en Andrews overhandigd. Ik ben dankbaar voor uwe informatie, en zal mij gewapend houden. De Veldkornet Opperman, is naar Graaff-Reinet gegaan, en heeft mij in zijne plaats aangesteld.'

Uwe gehoorzame dienaar,

(Get:) W.F. KRUGEL,

Provisioneel Veldkornet.

No. 4.

Twee Requisitiën, geteekend W. Krugel, Provisioneel Veldkornet, gedateerd den 12den November, 1815, één waarvan geinsereerd is in de Rollen van gisteren, onder No. 15, de andere zijnde van den volgenden inhoud:-

‘De hieronder genoemde mannen worden gecommandeerd om den 13den November, 1815, tegenwoordig te zijn op de plaats

van Daniel Erasmus, met geweren en wapenen, en vier dagen mond kost zonder eenige verontschuldiging, als volgt:-

Daniel Erasmus.
Louis Fourie, persoonlijk.
Lucas van Vooren, Lucas Zoon.
Christiaan Dreijer.
Gert Bezuidenhout, Gert Zoon.
Gerrit Frederik Bezuidenhout.
Jan Hendrik Labuscagne.
Claas Prinslo, W$^{m.}$ Zoon.
Frans Van Dijk.
Barend de Lange.

Ik blijf uw goede vriend,
(Get:) W.F. KRUGEL,
Provisioneel Veldkornet.
Den 12den November, 1815.

Petrus Erasmus, Daniels Zoon, wordt verzocht deze mannen te commanderen zoo spoedig mogelijk, zonder verzuim.
(Get.) W.F. KRUGEL,
Prov. Veldkornet.

No 5.

Kennisgeving, geteekend A.C. Bothma, en gedateerd den 12den November 1815, afschrift waarvan in de Rollen van den 27sten dezer is opgenomen, onder No. 16.

No 6.

Eene requisitie, geteekend Johannes Bezuidenhout, en gedateerd den 13den November 1815, zijnde als volgt:-

'Christiaan Muller, Arnoldus de Beer, en Zacharias de Beer worden bevolen op ontvangst dezes, om onmiddelijk hier met ons tegenwoordig te zijn. Indien niet, zult gij het voelen; het is de laatste maal. Nu weet gij het; en Diederik Muller, de Verrader van zijn land, wordt bevolen dezen brief direkt van plaats tot plaats, zonder het minste verzuim, te brengen, zoodat niemand zich verontschuldigen kan. De gevolgen zullen ernstig zijn.'

(Get:) JOH$^{s.}$ BEZUIDENHOUT.
Den 13den November 1815.

No. 7.

Een Papier, gedateerd den 15den November 1815, en onderteekend, ‘In den naam van allen,’ zijnde van den volgenden inhoud:-

‘MIJNHEER!

Uwen brief, door Hermanus Potgieter gebracht, hebben wij ontvangen, en wij danken u hartelijk voor uwe vaderlijke zorg. Wij bemerken ook dat wij in zeer zwarte kleuren door slechte tongen voor u geteekend zijn, want het is ons onbekend dat zulk een brief als die van Hendrik Prinslo ooit rondgedragen is.

Wij verzoeken dat hij in vrijheid moge gesteld worden, en daar zijne beschuldigers alhier tegenwoordig zijn zullen wij hem daarom zelve brengen om voor zichzelven te antwoorden.

In den naam van allen.

No. 8.

Een brief zonder datum, geteekend Christiaan Botha, aan den Veldkornet Van Wijk, zijnde als volgt:-

'Geachte Neef van Wijk! - Ik verzoek u hier te komen in het pad. Ik zal op u wachten. Ik moet noodzakelijk met u spreken, ten beste!

Uw Vriend en Neef,

(Get.) CHRISTIAAN BOTHA.

No. 9.

Een brief zonder datum, geteekend S.C. Bothma, aan den Veldkornet Van Wijk, zijnde als volgt:-

'Veldkornet Van Wijk! - Wat ik u beloofd heb, heb ik zorg voor gedragen, en de Heer is mijne hulp geweest. Kom dan zoo spoedig als mogelijk naar mij. Wat ik u heb te rapporteeren te samen met den Landdrost Van de Graaff, zoude ik zelf tot u komen (? om het u mede te deelen), maar zie geen kans zonder een paard.' Het verzuim is niet opzettelijk.

Uw goede Vriend,

(Get.) S.C. BOTHMA.

Adres:

Aan den Veldkornet Stephanus van Wijk, in handen.

Met haast zonder verzuim.

No. 10.

Nog een brief of papier, geadresseerd aan den Heer Van de Graaff, Adjunct Landdrost van Cradock, gedateerd den 22sten November, 1815, die geschreven schijnt te zijn door sommigen der vluchtenden om vergiffenis smeekende, en welk document door den Heer Van de Graaff, onder begeleiding van een brief, gedateerd Baviaans Rivier, den 27sten November 1815, aan den ondergeteekenden Landdrost was toegezonden. Gezegde brief zijnde van den volgonden inhoud:-

'Waarde en Geachte Heer Van de Graaff! - Wenschende u allen heil en zegeningen Gods, niet alleen op uwe ziel, maar ook op uwe ziel en lichaam. Mijnheer! Wij belijden onze misdaad, wij allen bidden om genade, dat het ons moge vergeven worden; wij allen komen vereenigd tot u om vergiffenis te vragen, want wij zien dat

onze schuld groot is, en onze macht klein; maar mijnheer! wij hebben aldus uit vrees gehandeld, en daarom vergeef het ons, en heb genade over ons, en vorgeef het ons, want wij zijn zwervende in de woestijn, als schapen zonder een herder, en wij denken aan onze misdaad, welke groot is voor een Christen, want hij, die van zijne Rechter is weggevlucht, is maar als een schaap dat geen herder heeft. Daarom, mijnheer! indien gij

met twee of drie wilt komen, zullen wij (het) voor u belijden, en onze wapenen nederleggen, maar wij zijn te bevreesd om tot u te komen; maar indien gij ons (het) wilt vergeven, verklaren wij u op ons woord en (onzen) eed, dat het nooit weer zal gebeuren. Indien gij het niet voor ons wilt doen, mijnheer! doe het dan voor onze arme vrouwen en kinderen, die nu hulpeloos zijn, dat wij niet verder (mogen) vluchten. Laat genade ons betoond worden. Wij zullen kortelijks eindigen, en u in de bescherming des Allerhoogsten aanbevelen; want gij weet, mijnheer! dat het altijd ons eerste woord is, "Vergeef ons onze schulden, gelijk wij onzen schuldenaren vergeven," en daarom vertrouwen wij op uw medelijden. Wij verblijven uwe gehoorzame bevreesde burgers.'

Baviaans Rivier, den 22sten November 1815.

(Get.) J.G. CUYLER.

Uitenhagen,
den 1sten December, 1815.

Het Hof beschouwt het bovenstaande als kennisgeving, en gelast hetzelve te worden gevoegd bij de andere documenten in deze zaak verkregen.

Gedaan ter Drostdije Uitenhagen, dag en jaar als boven.

(Get.) W.D. JENNINGS.
F.R. BRESLER.
In mijne presentie,

(Get.) H. CLOETE, L. zn.,
Secretaris.

Maandag, den 4den December, 1815.

Tegenwoordig als te voren.

Het Voorzittend Lid dezer Commissie legt ter Tafel een brief ontvangen van den WelEdelen heer H. Alexander, Kolonialen Secretaris, gedateerd den 27sten November l.l., en geadresseerd aan deze Commissie zijnde als volgt:-

Koloniaal Kantoor,
27sten November, 1815.

Mijne Heeren!

Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast om u te berichten dat hij heden een mandaat geteekend heeft voor de aanstelling van Speciale Commissarissen, om kennis te nemen van, terecht te stellen, en vonnis te vellen over de gevangenen, die voor hen zullen gebracht worden, beschuldigd van misdrijven in verband met den kortgeleden gevaarlijken en onnatuurlijken opstand. Het is dus Zijner Excellenties begeerte, dat gij, Mijne Heeren! zult voortgaan met de plichten u voorgeschreven door Zijner Excellenties mandaat, gedateerd den 7den Augustus l.l., opdat de publieke dienst niet moge lijden door de vertraging die het gevolg

zoude zijn van eene langere terughouding van u van de gewone plichten van den Rondgang.

Ik heb de eer te zijn,
Mijne Heeren!
Uwe meest gehoorzame dienaar,

(Get.) HENRY ALEXANDER.

De leden van de Commissie van Rechtspleging te Uitenhagen.

Welke brief als kennisgeving werd ontvangen, en werd het tegelijkertijd besloten den 6den te bepalen als den dag waarop deze Commissie hare reis naar de Drostdij George zal aanvangen, en niet het Request van den R.O. Memorialist van den 27sten November, l.l. toe te staan.

Gedaan ter Drostdije Uitenhagen.
Dag en jaar als boven.

(Get.) W.D. JENNINGS.
F.R. BRESLER.
In mijne tegenwoordigheid,

(Get.) H. CLOETE, L. zn.,
Secretaris.

Additioneele bijlagen tot de notulen van de *ordinaire* commissie van rechtspleging zitting houdende te Uitenhagen.

J. 2.

De hieronder genoemde mannen worden gecommandeerd om present te zijn op den 13den November, 1815, ter plaatse van Daniel Erasmus, met geweren en wapenen, en vier dagen mondkost, zonder verontschuldiging, als volgen:-

Frederik Brits.
Volkert Delport.
Willem Prinslo, J. Zoon.
Coenraad Bezuidenhout.
Leendert Labuscagne.

Ik blijf,
Uwe goede vriend,
(Get:) W.F. KRUGEL,
Prov: Veldkornet.
Den 12den November, 1815.

Stephanus Marais wordt gelast deze manschappen te Commanderen zoo spoedig mogelijk en zonder verzuim.
(Get:) W.F. KRUGEL,
Prov: Veldkornet.
Vertoond den 27sten December, 1815, aan den gevangene, W.F. Krugel.
Quod Attestor.
(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond den 30sten December, 1815, aan J.F. van de Graaff,
Quod Attestor.
(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

L 1.

Veldkornet Greijling! Ik verzoek u, of beveel u, om uwe manschappen te commandeeren om present te zijn op den 14den dezer maand, November, op de plaats van Theunis de Klerk zonder het minste verzuim, om de vagebonden van Engelschen uit ons Land uit te roeijen. Zorg voor het bloed onder uw zorg! Gij moogt het waarlijk gelooven, indien gij nalatig zijt.
Uwe goede vriend,
(Get:) JOHANNES BEZUIDENHOUT.
Den 12den November, 1815.

David Malan, de oude, wordt geëischt, zonder tegenstreven, op den 14den een ieder, waar deze brief komt, wordt bevolen en gelast dezen brief zonder een minuut uitstel te overhandigen.

Vertoond in het Hof den 29sten December, 1815, aan A.C. Greijling.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond den 5den Januarij, 1816, aan de weduwe J. Bezuidenhout.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond den 8sten Januarij, 1816, aan S.C. Bothma.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond den 10den Januarij, 1816, aan J. de Wet, en Ph: Rud: Botha.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELARTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond den 11den Januarij, 1816, aan M.H.O. Krugel.
Quod Attestor.
(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond den 13den Januarij, 1816, aan D. Malang.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Lit: J. 4.

Goede vriend, Gerrit Petrus Bezuidenhout.

Gij wordt verzocht tegenwoordig te zijn dezen avond ten huize van Daniel Johannes Erasmus.

Ik blijf uw goede vriend,
(Get:) W.F. KRUGEL,
Provisioneel Veldkornet.
Den 13den November, 1815.

Vertoond den 3den Januarij 1816, aan G.P. Bezuidenhout.
Quod Attestor.

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Lit: L. 2.

Christiaan Muller, Arnoldus de Beer, en Zacharias de Beer, worden geordonneerd om op ontvangst dezes onmiddelijk hier bij ons tegenwoordig te zijn. Indien niet, zoo zult gij gevoelen dat het de laatste maal is. Nu weet gij het, en Diderik Muller, de verrader van zijn land, wordt geordonneerd dezen brief onmiddelijk van plaats tot plaats te brengen zonder de minste vertraging, zoodat niemand zich kan verontschuldigen. De gevolgen zullen ernstig zijn.

(Get:) JOHANNES BEZUIDENHOUT.
Den 13den November 1815.

Vertoond aan J.F. van de Graaff, den 30st December 1815.

Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond aan den gevangene, Stephanus Bothma, den 8sten Januarij 1816.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAARTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Lit. L. 3.

Vrienden! Gij wordt bevolen, op ontvangst dezes, terstond heden tegenwoordig te zijn op de plaats van Theunis de Klerk, met geweren en wapenen zonder tegenstreving.

Joseph Thomas.
Piet van der Merwe.
Gerrit van der Merwe, Gert zoon,
Gerrit van der Merwe, Jacs. zoon.
Gerrit Engelbrecht.

Geeft mij antwoord wat gij voornemens zijt te doen, of gij zult komen of niet.
(Get:) JOHANNES BEZUIDENHOUT.

Vertoond in het Hof den 29sten December, 1815, aan A.C. Greijling.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

Vertoond den 30sten December, 1815, aan den gevangene, Andries Martinus Meijer.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

Vertoond den 5den Januarij, 1816, aan de weduwe Joh. Bezuidenhout.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

Vertoond den 8sten Januarij, 1816, aan den gevangene, S.C. Bothma.
Quod Attestor.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

Lit: G.

De Landdrost van Uitenhagen aan de misleidde burgers, thans onder de wapenen vergaderd.

Met de grootste droefheid ben ik van uwe bijeenkomst in de wapenen onderricht geworden. Keert tot uzelven in, burgers! en denkt dan aan de gevolgen van uwe handelwijze. Gij moet het gevoelen dat het onmogelijk zijn zal om de weldenkende en getrouwe burgers over te halen, die altijd verzekerd mogen zijn van de bescherming der Regering tegenover zulk eene taak als die waarin gij zijt getreden, en waarin gij door uwe misleidde verbeelding misschien denkt mettertijd versterkt te zullen worden; maar weest verzekerd dat de macht der Regering ook tegelijker tijd verdubbeld zal zijn. Uitstel zal dus des te gevaarlijker voor u allen zijn. Gij zijt min of meer gelegerd op het gebied van de vijanden der Regering. Al zoudt gij die natie kunnen overhalen, nochthans zult gij daardoor met uw doel bereiken.

Ik ben hier geplaatst om u allen tot een gevoel van uwen plicht te brengen. Laat mij dan niet verplicht worden om van mijne macht tot dat doel gebruik te maken. Spaart uw bloed! Het hangt van u zelven af. Het is nu mijn vriendelijk verzoek dat gij allen onmiddelijk naar uwe huisgezinnen en bezittingen wederkeert. De Landdrost Fraser heeft elke toegevendheid betoond, en getracht u door zachtheid te bevredigen, maar uwe verdwaalde gedachten hebben u verhinderd om zijn aanbod aan te nemen. Daarom verzoek ik u vriendelijk om mij een antwoord met den brenger te zenden.

Oordeelt voor uzelven, burgers! of eenig leed of onregt u aangedaan is geworden. Laat twee van uwe verstandigste mannen komen, en ik zal u recht doen, telkens wanneer gij eene rechtvaardige zaak voor mij brengt. De twee personen die tot mij mogen komen, zullen zonder hinder teruggezonden worden.

Ik ben de vriend van alle goede burgers.

(Get:) J.G. CUYLER.
Van Aardes, Visch Rivier.
Den 17den November, 1815.

Vertoond in het Hof aan F. Touchon, den 16den December, 1815.
Quod Attestor.

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Lit: L. 4.

De algemeene Burger stem en verzoek, Veldkornet Greijling! is dat gij met uwe manschappen zult helpen tegen de onbeteugelde vreemde natie der Engelschen, en zij hebben Hendrik Casteel gevangen genomen, en Abraham Bothma zal u verder vertellen, hoe het is, en hij zal uw volk te recht helpen.

(Get:) WILLEM KRUGEL en JOHANNES BEZUIDENHOUT.

Vertoond aan A.C. Greijling, den 29sten December 1815.
Quod Attestor.

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond aan den gevangene, A.C. Bothma, den 29sten December, 1815.
Quod Attestor.

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond aan den gevangene, W.F. Krugel, den 12den Januarij 1816.
Quod Attestor.

(Get:) G. BEELAERT VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Lit: M.

15 November 1815.

MIJNHEER! - Uwen brief, gebracht door Hermanus Potgieter, hebben wij ontvangen, en wij danken u hartelijk voor uwe vaderlijke zorg. Wij merken tevens dat wij u voorgeschilderd zijn in zeer zwarte kleuren door slechte tongen, want het is ons onbekend dat zulk een brief als die van Hendrik Prinslo, die hier is gelezen, ooit is rondgedragen. Wij verzoeken dat hij in vrijheid moge worden gesteld, en daar zijne beschuldigers hier tegenwoordig zijn, zullen wij hem dus zelf brengen, om voor zichzelven te antwoorden.

In den naam van allen.

Vertoond aan J.F. Van de Graaff, den 30sten December, 1815.

Quod Attestor.

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Vertoond aan H. Potgieter, den 13den Januarij, 1816.

Quod Attestor.

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

P. 1.
Uitenhagen.

Acte van herziening van de verklaring van Hendrik Oostwald Lange afgelegd voor de laatste Commissie van Rondgang op den 28sten November l.l. (Zie pagina 171.)

'Verscheen voor de Speciale Commissie aangesteld om zitting te houden ter Drostdije Uitenhagen, krachtens een Mandaat van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd den 27sten November l.l., de gezegde Hendrik Oostwald Lange, die, nadat zijne verklaring, afgelegd voor de bovengenoemde Commissie van Rechtspleging hem woord voor woord duidelijk was voorgelezen geworden, verklaarde er bij te blijven, en niet begeerde dat er iets aan toegevoegd of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd alleenlijk "dat hebbende de Rebellen op den 18den, nabij een sterken Rand ontdekt, een Hottentot naar den Landdrost in den naam van "Groot" Willem Prinslo kwam, om te zeggen dat de Rebellen geen voornemen hadden om te vechten," en verder, "Dat hij den Malan door hem genoemd, niet kende, hebbende enkel gedacht dat het hij was, volgens de beschrijving, maar dat het een andere persoon was, ofschoon de getuige niet weet wie." En verder dat W. Krugel, Theunis de Klerk, en "Groot" Willem Prinslo niet feitelijk den getuige hebben belet om met de anderen te spreken, maar wilden dat hij zoude gaan nederzitten en met hen spreken,' en eindelijk, 'dat de Landdrost Willem Krugel niet van zich heeft afgestooten, maar dat de Commandant Nel, zooals hij het aan getuige verteld heeft... Botha van hem had afgestooten.'

Voor het overige blijft hij bij zijne verklaring en bij het geen hij getuigd heeft bij de verschillende confrontatieën; ter bevestiging van de waarheid waarvan hij deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig.'

In tegenwoordigheid van alle de gevangenen en gedaagden, ten getale van vier-en-veertig, die verklaarden dat zij geen vragen hadden om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 12den Januari 1816.

(Get:) H.O. LANGE.
Commissarissen.
(Get.) { P. DIEMEL.
(Get.) { W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid.

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

P. 2.
Uitenhagen.

Acte van herziening van de verklaring van Salomon Vermaak, afgelegd voor de laatste Commissie van Rondgang, op den 28sten November 1815. (Zie pagina 177.)

Verscheen voor de Speciale Commissie aangesteld om zitting te houden ter Drostdije Uitenhagen, krachtens een mandaat van Zijne Excellentie den Governeur en Opperbevelhebber, gedateerd den 27sten November, l.l. de gezegde Salomon Vermaak, die, nadat zijne verklaring, afgelegd voor de bovengenoemde Commissie van Rechtspleging hem woord voor woord duidelijk was voorgelezen geworden, verklaarde er bij te blijven, en niet begeerde dat er iets aan toegevoegd, of er iets van weggenomen zoude worden; ter bevestiging waarvan de getuige deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig.'

In de tegenwoordigheid van alle de gevangenen en gedaagden, ten getale van vier-en-veertig, die verklaarden dat zij geene vragen hadden om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 12den Januari 1816.

(Get:) S. VERMAAK.
Commissarissen.
(Get.) { P. DIEMEL.
(Get.) { W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid.

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Q.Q.Q. 1.
Uitenhagen.

Artikelen omme daarop voor de Speciale Commissie van Rechtspleging, zitting houdende ter gezegde Drostdij, en ter requisitie van den WelEd. Heer J.G. Cuyler, Landdrost van Uitenhagen, volgens mandaat van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd den 27sten November 1815, gehoord en ondervraagd te worden, Stephanus Frederik Grobbelaar, gedetineerde in 's Heeren gevangenis alhier, die op dezelven antwoordde zooals tegenover elk derzelven is nedergeschreven.

1. Wat is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Stephanus Frederik Grobbelaar, achttien jaren oud, geboren te Bruintjes Hoogte, en woonachtig bij Jan de Lange, aan de Baviaans Rivier, onder Graaff-Reinet.
2. Door wien is u het eerst de verzameling der menschen, welke twee maanden geleden plaats heeft gevonden, bericht geworden?	Antwoord: Ik was gecommandeerd op een order van Willem Krugel, door een Hottentot die in zijn dienst was, maar nu naar Kafferland is gedrost, om mij naar zijne plaats te begeven, en toen nam Bezuidenhout mij weg.
3. Op welke wijze moest gij komen?	Antwoord: Met een paard, geweer en wapenen.
4. Hebt gij met Willem Krugel gesproken toen gij daar kwaamt?	Antwoord: Neen, ik bleef bij de deur, en Krugel zond om mij om met hem te spreken, maar Bezuidenhout nam mij weg.
5. Wat heeft Bezuidenhout aan u gezegd?	Antwoord: Dat ik met hem naar den heer Fraser zoude rijden, en dus mogt ik de gevolgen verwachten.
6. Waar was de heer Fraser?	Antwoord: Ik weet het niet, maar hij wilde gaan om naar ‘Kasteel’ te vragen.
7. Wie is ‘Kasteel’?	Antwoord: Hendrik Prinslo

8. Wie waren er meer met Bezuidenhout?	Antwoord: Andries Meijer, Theunis de Klerk en Stephanus Bothma, en zeer vele anderen die ik niet ken.
9. Had Bezuidenhout die menschen met zich gebracht?	Antwoord: Sommigen van hen had hij gecommandeerd, en sommigen waren door Willem Krugel door brieven gecommandeerd.
10. Wat hebt gij verder gedaan?	Antwoord: Wij gingen naar de plaats van Van Aard, en toen zonden Johannes Bezuidenhout en Willem Krugel om naar Hendrik Prinslo te vragen, eerst door een Hottentot, en naderhand door Klaas Prinslo.
11. Wie heeft de boodschap aan den Hottentot gegeven?	Antwoord: Bezuidenhout zeide aan den Hottentot, dat hij zeggen zoude dat Majoor Fraser '*als het u belieft*' 'Kasteel' moest opgeven, maar Majoor Fraser zond als antwoord terug dat hij zulks niet zoude doen zonder een order van den Landdrost.
12. Wie heeft Klaas Prinslo gezonden?	Antwoord: Bezuidenhout. En Klaas Prinslo zeide ook dat hij zoude gaan en om zijn broeder vragen, doch hij ontving hetzelfde antwoord.
13. Is de Kommandant Nel aldaar bij u gekomen?	Antwoord: Ja; maar Bezuidenhout wilde hem niet laten wegrijden. Wij echter spraken mooi met hem, om hem te laten gaan.
14. Was Theunis de Klerk daar?	Antwoord: Ik heb hem niet gezien.
15. Wat heeft plaats gevonden nadat Kommandant Nel was weggereden?	Antwoord: Zij vormden een kring, en Willem Krugel zwoer een eed dat wij allen getrouw tot op het laatste zouden blijven. Maar ik heb niet gezworen.

16. Hebt gij uw hoed niet afgenomen?	Antwoord: Neen.
17. Wie hebben hunne hoeden afgenomen?	Antwoord: Diegenen die Bezuidenhout met zich had mede gebracht, maar zij die door Krugel gecommandeerd waren, namen hunne hoeden niet af, en waren stil, en zeiden dat zij zoo iets niet zouden doen, om tegen de Regering op te staan.
18. Wat heeft Willem Krugel daarvan gezegd?	Antwoord: Hij was boos dat zijne manschappen niet hunne hoeden hadden afgenomen terwijl de Eed gezworen werd.
19. Wie meer kan hiervan getuigenis afleggen, dat Willem Krugel er over boos was?	Antwoord: Gerrit Frederik Bezuidenhout, Frederik's zoon, en Abraham Bothma.
20. Wat hebt gij verder gedaan?	Antwoord: Wij gingen toen naar de overzijde van de Visch Rivier, naar Kwaggakoes Nek, alwaar wij dien nacht sliepen, en den volgenden dag (waren wij) aan den Krans, en vandaar (gingen wij) naar Slachters Nek, en daar hebben zij mij op de wacht gezet, en toen heb ik mijn paard gevangen, en ben ik naar huis gereden; en daarop ben ik naar den Heer Van de Graaff gegaan om vergiffenis te vragen, en hij heeft mij herwaarts gezonden.
21. Is Zacharias Prinslo ook gereden om naar de Kaffers uit te zien?	Antwoord: Ja; Bezuidenhout heeft hem gezonden.
22. Zijn de Kaffers gekomen?	Antwoord: Neen.

23. Is Zacharias Prinslo teruggekomen?	Antwoord: Neen; die waren weggereden, zijn niet teruggekomen.
24. Wie heeft u op de wacht geplaatst?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout.
25. Welke orders heeft hij u gegeven?	Antwoord: Dat ik zoude oppassen, indien er menschen van beneden opkwamen; maar toen de anderen aan slaap waren, heb ik gauw mijn paard gevangen, en ben ik weggereden.
26. Moest gij ook de wacht houden tegen de Kaffers?	Antwoord: Neen; maar Bezuidenhout maakte mij bang met de Kaffers, en zeide dat de Kaffers zouden zitten op de huiden van hen die niet met hem gingen.
27. Waren er meer dan gij die weggereden zijn?	Antwoord: Ja; Piet Prinslo, Klaas zoon, is vóór mij weggereden. Bezuidenhout wilde hem keeren, maar hij reed echter weg. Frans Smit, Lucas van Vuren en Christiaan Dreijer, vroegen ook verlof om naar huis te gaan, en beloofden den volgenden dag terug te komen, maar zij zijn niet wedergekomen.
28. Wie moest u op uwe wacht aflossen?	Antwoord: Bezuidenhout zeide, indien ik wenschte te gaan slapen, ik Theunis Mulder moest wakker maken.

Aldus geinterrogeerd en beantwoord, den 2den Januarij 1816, voor de heeren P. Diemel en W. Hiddingh, uitmakende de Speciale Commissie van Rechtspleging, zitting houdende ter Drostdije Uitenhagen, krachtens Mandaat van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, die tesamen met den gedetineerde, en mij, den Secretaris, de Minuten dezes behoorlijk hebben onderteekend.

Quod Attestor,
(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Bijlagen tot de minuten van de *Speciale* commissie van Rechtspleging in sessie te Uitenhagen, 1815-1816.

Q. 2. No. 1.
Minuten van den 16den December 1815.
Uitenhagen.

Compareerde voor de Speciale Commissie van Rechtspleging ter Drostdije Uitenhagen, Fredrik Touchon, geboren te Neuchatel, oud 33 jaren, alhier gekomen als passagier met het Wismarsch schip *Diana*, thans als schoolmeester woonachtig ter plaatse van den Heemraad Barend de Klerk aan Bruinshoogte, welke ter requisitie etc. verklaarde:-

Dat op den 13den November dezes jaars, omtrent op den middag, de Sergeant Cooper met een detachement Dragonders was gekomen op de plaats van den Heemraad Barend de Klerk, met Hendrik Fredrik Prinslo als gevangene, aan wien de Compt. hebbende gevraagd om welke reden hij gevangen was, hij zulks had beantwoord met te zeggen ‘dat hij 't niet wist.’ Dat dezelve Prinslo daar gebleven was tot tegen den avond, wanneer de Veldcommandant Nel, aldaar was aangekomen met een brief van Captain Andrews aan den voorm. Sergeant, welke daarop had laten opzadelen, en den voorm. gevangene medegenomen naar den Post van Capt. Andrews, bij welke gelegenheid de Commandant Nel den Compt. had geordineerd mede te gaan tot adsistentie, gelijk de Compt. ook daaraan hebbende voldaan, mede dien avond, toen 't reeds laat was, bij Capt. Andrews was aangekomen.

Dat de Compt. onderweg met voorm: Commandant Nel over die zaak hebbende gesproken, dezelve aan den Compt. een schets had gegeven van deze zaak, door te zeggen dat het schrijven van een brief de oorzaak van deze gevangenneming was, maar dat de Compt. den volgenden dag daarvan wel iets meerder zoude hooren.

Dat des anderen daags; morgens, voor 't aanbroken van den dag, de Majoor Fraser mede op den post van Capt. Andrews was gekomen, wanneer de Compt. gezien had dat een Hottentot te paard was afgezonden met een briefje (zoo de Compt. meende) naar den Post van Lieut. Rosseau, doch welke Hottentot kort daarna in allerijl was komen terugrijden, en gezegd had dat de boeren allen kwamen aanrijden, waarop de Commandant Nel had gezegd, *zij komen recht op den bestemden tijd*, zonder dat de Compt. toen nog wist wat daardoor wierd verstaan, waarop door Majoor Fraser, zijnde wakker gemaakt, de noodige toebereidselen werden gemaakt tot defensie.

Dat vervolgens, eenen korten tijd daarna, de voorn. aankomende boeren waren aangekomen op zekeren heuvel, en vandaar een Hottentot te paard hadden afgezonden, met een boodschap, welker inhoud den Compt., als daarbij niet zijnde tegenwoordig geweest, niet bekend was: waarna de Commandant Nel aan den Compt. gezegd had dat hij met eene mondelinge boodschap moest overgaan, in welk voorstel de Compt. eenige zwarigheid gemaakt had, omdat hij bevreesd was dat hij bij de boeren zoude gehouden worden, doch met verklaring dat hij echter bereid was, indien 't hem in 't vervolg niet kwalijk zoude worden genomen, zoo wanneer hij belet mocht worden terug te komen; waarop de Commandant Nel besloten had zelve te gaan, gelijk dezelve ook gedaan had, en weder terug gekomen was.

Dat daarna de Compt. bij Majoor Fraser zijnde geroepen, hij een brief, welke door Capt. Andrews uit het Engelsch bij monde in 't Fransch was vertaald, uit laatstgenoemde taal in 't Hollandsch was overgebracht, ten einde dezelve aan de voors. boeren te worden besteld, doch dat terwijl de Compt. aan het schrijven van dien brief bezig was, een boodschap was gekomen door een Hottentot, inhoudende dat zij verder op zouden gaan om hunne paarden te laten eten, en dat zij daar antwoord zouden afwagten; waarna de Compt. op last van Majoor Fraser de voors. brief aan henlieden had besteld aan de overzijde van de Groote Vischrivier, de inhoud van welke brief in substantie was: ‘dat Majoor Fraser vele van die menschen als brave lieden in den oorlog tegen de Kaffers gekend had, en hij nu wenschte te weten welke de reden van hunne gewapende verzameling was, en dat hij niet hoopte dat zij iets tegen 't Gouvernement in den zin hadden, en dat wanneer zij eenige bezwaren hadden, zij dezelve op eene behoorlijke wijze zouden voordragen, en hunne zaken niet moesten bederven door onbetamelijke middelen,’ enz.

Dat toen de Compt. met den brief bij hen was gekomen, Theunis de Klerk de eerste was geweest die het woord had gevoerd, en den Compt. gevraagd had wat hij hebben wilde, waarop de Compt. gezegd hebbende dat hij een boodschap had, maar niet wist aan wien hij dezelve eigenlijk moest afgeven, daar 't wel scheen als of zij tegen hunne Regering in de wapenen waren, 't geen door Theunis de Klerk zijnde beantwoord met te zeggen, ‘dat hij Compt. maar zeggen moest wat het was,’ hij Compt. gezegd had dat hij een brief had, doch dezelve aan hun hoofd moest voorlezen, en derhalve wilde weten wie hun hoofd was, waarop door Theunis de Klerk, wijzende op Willem Krugel, gezegd zijnde *daar zit onze Provisie Cornet*, de Compt. den brief twee of drie malen had voorgelezen en om antwoord verzocht; waarna Theunis de Klerk eenige menschen, onder welke hij Bezuidenhout had hooren noemen, afzonderlijk had geroepen om te raadplegen, na welke raadpleging zij hadden gezegd dat zij niets tegen 't Gouvernement hadden, maar dat zij Hendrik Prinslo wilden los hebben, en dat

dezelve dadelijk moest uitgeleverd worden, welke boodschap de Compt. aan Majoor Fraser hebbende overgebracht, door denzelven weder was teruggezonden met een copie van den brief van H.F. Prinslo, en met last om dezelve aan hun voor te lezen, en te zeggen dat die brief de oorzaak was van de gevangenneming van H.F. Prinslo en de reden om welke hij niet zoude worden uitgeleverd; met welke boodschap de Compt. weder bij hun een eind verder in Kafferland zijnde gekomen, en de voors. brief hebbende voorgelezen, zij geprotesteerd hadden van diens inhoud niets te weten, en dat dezelve valsch moest zijn, waarop de Compt. hun gezegd had dat, indien de brief valsch was, zulks zooveel te beter zoude zijn voor H.F. Prinslo, die dan niets te vreezen had, en dat zij lieden dan moesten naar huis gaan, opdat 't blijken zoude dat die brief valsch was.

Dat de Compt. van dit verrichte weder verslag hebbende gedaan aan Majoor Fraser, dezelve hem weder had afgezonden met een brief (waarvan 't blad aan den Compt. vertoond en 't exhibitum van heden daarop gesteld zijnde, door hem voor den inhoud van dezelve is erkend) met welken brief de Compt. zijnde afgereden, hij de bovengemelde gewapende bende niet had gevonden, schoon verre in 't Kafferland zijnde ingereden, en dus met den brief was terug gekeerd, hebbende zij dezelven naderhand gekregen door een Hottentot, welke hunne brief waarbij zij vier dagen uitstel vragen (zijnde dezelve ook aan den Compt in judicio geëxhibeerd en door hem voor dezelve erkend) had gebracht, en welken brief volgens het zeggen van dien Hottentot door David Malan zoude geschreven zijn, zijnde de reden waarom de Compt. naar den schrijver van dien brief had gevraagd geweest, om dat er geschil was wie dezelve zoude geschreven hebben, daar de stijl beter was dan de gewone stijl onder de boeren van die districten, en sommigen dagten dat dezelve van oude Barend Bester zoude zijn.

Dat op den 17den, de Compt. door den R.O. Requisant, welke des nagts daar mede was aangekomen, was gelast geworden om de voorz. boeren op te zoeken, waar dezelve ook mogten wezen, en een brief aan hun mede te neemen en voor te lezen; aan welk bevel de Compt. voldaan hebbende, een gedeelte van dezelve, waaronder Willem Krugel en Theunis de Klerk aan den zoogenaamden *Slachters Nek* had aan getroffen, terwijl volgens hun zeggen eenige op een anderen heuvel, en eenige anderen nog over de rivier in Kafferland zouden zijn geweest, wanneer de Compt. de hem medegegeven brief aan de door hem gevonden personen hebbende voorgelezen, Willem Krugel aan hem Compt. had geantwoord, dat hij, Compt. des anderen daags op de plaats van Louw Erasmus moest komen waar zig twee hunner zouden bevinden om met den Compt. te spreken, bij welke gelegenheid de Compt. aan Willem Krugel hebbende gevraagd of hij zelve niet zoude komen, en dezelve hebbende geantwoord dat hij 't niet wist, en dat daarover geraadpleegd zoude worden, Theunis de Klerk 't woord had opgevat en

gezegd dat hij, Willem Krugel, als hunlieder hoofd zijnde, zelve niet gaan konde.

Vervolgens aan den Compt. zijnde geëxhibeerd eene copie Missive van den R.O. Reqt. gedateerd 17 November l.l., en geadresseerd aan de misleidde burgers, erkende de Compt. dezelve voor eene door hemzelven afgeschreven copie van de origineele missive, welke hij aan de voorz. gewapende lieden had overgebracht.

Dat hij Compt. hunlieder antwoord aan den R.O. Reqt. hebbende overgebracht, ook den volgenden morgen naar de bestemde plaats gereden zijnde, doch niemand daar hebbende gevonden, rapport aan den R.O. Reqt. had gebragt bij de onderste plaats van Louw Erasmus, van waar zijnde terug gekomen, kort daarna berigt was geworden dat Willem Prinslo (bijgenaamd *de groote*) en Jacobus Klopper, Jacobus zoon, zich bevonden op de plaats van Van Aardt, om met den R.O. Req. te spreken wanneer de R.O. Reqt. met dezelve gesproken hebbende, de Compt. was geroepen geworden, en hem medegedeeld, dat Willem Prinslo voorm. had gezegd dat hij, Compt:, een verkeerde boodschap zoude hebben gebragt, dan waaromtrent de Compt: hem bewezen had dat hij met hem des aangaande niet had gesproken, omdat, toen hij Compt: naar, zijn naam had gevraagd, hij gezegd had dat zijn naam te leelijk was, want dat men hem verrader had genoemd.

Dat die twee personen vertrokken zijnde, de R.O. Reqt. zijn gevolg, zijnde een detachement dragonders en een commando burgers, gelast had op marsch te gaan om de gewapende boeren op te zoeken en te gemoet te gaan, wanneer 't voors. commando was gereden tot aan *Slagtersnek*, en de voorz. bende had gevonden op den tweeden heuvel, wanneer de R.O. Reqt. had doen halt houden om te zien of er geen zouden afkomen, doch geen mensch komende, men verder genaderd was tot tegen hun over, en daar stil gehouden hebbende, Hendrik Lange naar boven was gezonden om te vragen dat zij eenigen zouden afzenden om mede te spreken, en dat terwijl dezelve met hun aan 't spreken was, een ander klompje, zijnde, naar des Compts. telling, zeven in getal geweest, van een anderen kant dien heuvel waren overgekomen, onder welke zich bevonden had Cornelis Faber, 'twelk de Compt. daaruit wist, omdat hij tevoren niet bij de anderen was geweest, en hij Compt. de plaats had gezien waar dezelve was gaan zitten met zijn geweer gereed.

Dat ook de Compt. van die zijde waar zich voorn. Faber bevond, had hooren roepen, doch zonder te weten door wien, *geen voet nader of ik brand*, *het is na genoeg*, *alsmede schiet burgers*, *uit den weg*, *geeft pad*, terwijl degenen die aan de andere vleugel waren, waar Willem Krugel zich bevond, hadden zitten te huilen.

Dat de Compt. ook eens den Commandant Nel had zien naar boven gaan, en 't Commando al van tijd tot tijd genaderd zijnde, telkens aan de oproerigen had toegeroepen om af te komen, waarna eindelijk eenigen waren naar beneden gekomen, doch zonder

dat de Compt. juist wist op te geven welke, zijnde door hem, Compt., zelve Willem Krugel, en Jacobus Klopper bij de hand bij den R.O. Reqt. gebracht; waarna degenen die zich hadden overgegeven, en de wapenen nedergelegd, waren overgebracht naar de post van Capt. Andrews, en aldaar in arrest gesteld, hebbende de Compt. vervolgens, na nog een paar brieven voor den Commandant Nel geschreven te hebben, van den R.O. Reqt. verlof gekregen om naar huis terug te keeren.

Waarna aan den Compt. nog door de Commissie is gevraagd en door denzelven beantwoord als volgt:

1. Wat gaf u aanleiding om, toen Hendrik Fredirik Prinslo op de plaats van Barend de Klerk wierd gebracht, hem te vragen om welke reden hij gearresteerd was?	Antwoord: Omdat ik hem kende als onze naaste buurman, de plaatsen liggen naast aan elkander.
2. Toen gij de copie van den brief van H.T. Prinslo aan de verzamelde menigte hebt voorgelezen, en zij protesteerden van dezelve niets te weten, wat kwam u omtrent hunne bewustheid of onbewustheid voor?	Antwoord: Daar waren er die elkander aankeken en wenkten, en daar waren anderen die vreemd schenen op te kijken, en onverschillig waren, en met nieuwsgierigheid verzogten dat ik het nog eens zoude lezen, en dit heeft mij doen denken dat sommigen er bewustheid van droegen, en anderen niet.
3. Welke personen, voor zoo ver gij weet of hebt opgemerkt, kwamen u voor van den brief te weten, en welke niet?	Antwoord: 't Kwam mij voor dat Willem Krugel en Johannes Bezuidenhout er kennis van droegen, want Willem Krugel zeide aan Bezuidenhout, *zo gaat het, zo lang als zij brandewijn gesopen hebben, hebben zij couragie, maar als het vat ledig is, dan verraden zij ons;* Theunis de Klerk kwam mij aan zijn houding voor, er ook van te weten, nog vier anderen, welker namen ik niet wist, maar welke ik wel herkennen zal als ik ze zie,

vloekten op Christiaan Muller, omdat hij dien brief afgegeven had. Onder degenen die mij voorkwamen er niet van te weten, waren de twee Van Dijks, kleine Willem Prinslo, welke mij gezegd heeft dat als zijn neef die brief geschreven had, hij zijne hand zoo van hem af wilde trekken, en, dat 't een leelijke brief was, waardoor hij ze allen ongelukkig zoude maken. Maar een andere Prinslo, bijgenaamd *Piet Kafferland*, denk ik, dat er zeker van geweten heeft, omdat hij bij alle boodschappen, die ik deed, mij altijd hinderlijk was, en wanneer ik in gesprek raakte met anderen, altijd daarbij kwam invallen, en de menschen belette naar mij te luisteren en mij naar behooren te antwoorden.

4.
Kunt gij ook presumeren van waar Cornelis Faber en de anderen, door u als zeven in getal opgegeven, van daan kwamen toen gij dezelve van een anderen kant den heuvel hebt zien opkomen?

Antwoord: Ja, ik denk van 't Kafferland, omdat toen ik den tweeden dag met een boodschap van Majoor Fraser was belast geweest, ik eenige sporen van paarden, niet te bovengaande zeven of agt, had gezien, gaande naar Kafferland, en dat zij van die zijde den berg omkwamen, terwijl ik ook Faber slechts bij de eerste boodschap die ik deed, gezien had, maar bij de verdere niet meer: ik werd in mijne meening bevestigd door degenen die zig hadden gevangen gegeven, aan welke gevraagd zijnde van waar Faber en de anderen waren gekomen, zij geantwoord hadden van Kafferland.

5.
Weet gij ook wie u dit hebben gezegd?

Antwoord: Neen, het is in 't rijden algemeen gezegd.

6. Hebt gij ook hooren zeggen wat dezelve in 't Kafferland hadden willen doen?	Antwoord: Er wierd in 't algemeen gezegd dat zij zouden gegaan zijn om de hulp van de Kaffers te vragen.

Niets meer, enz.
Aldus den 16den December 1815.
F. TOUCHON.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Q 2. No. 1.
Herziening.

Verscheen voor de Speciale Commissie van Rechtspleging, de bovengenoemde Frederik Touchon, die verklaarde, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgenomen alleen uit zijn antwoord op de derde vraag, ‘dat ofschoon hij nu al de gevangenen voor zich zag, hij echter die *vier*, die hem schenen te weten van den brief van H.F. Prinslo, niet konde herkennen;’ en verder in zijn antwoord op de vierde vraag, ‘Dat toen hij de eerste keer met een boodschap bij de rebellen geweest was, hij Faber niet had gezien, maar een ander persoon voor hem had aangezien, namelijk Lucas van Vuren, dien hij naderhand gezien hebbende, dacht de Faber te zijn die naar Kafferland was gereden.’

Ter bekrachtiging van de waarheid van alle welke, de getuige deze solemnele woorden sprak:-

‘Zoo helpe mij God Almachtig!’

In tegenwoordigheid van al de gevangenen, en van de gedaagden successievelijk ontslagen in den loop van deze vervolging, onder belofte van hand en woord, ten getale van? Welke allen verklaarden geen kruisvraag te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 12den Januarij, 1816.
(Get:) F. TOUCHON.
Commissarissen,
(Get:) } P. DIEMEL,
(Get:) } W. HIDDINGH.
In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Minuten 16den December, 1815.
Q 1. No. 2.
Uitenhagen.

Compareerde voor de Speciale Commissie van Justitie zitting houdende te Uitenhagen, kragtens den lastbrief van Zijne Excellentie den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber in d$^{o.}$ 27 November, l.l.:-

Willem Nel, Veld Commandant van Bruintjes Hoogte en Heemraad van Uitenhagen, oud 53 jaren, welke ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuyler, verklaarde waarheid te zijn,

Dat op den 13 November l.l. hij, Compt., eene boodschap hebbende ontvangen van Captain Andrews van 't Kaapsche Regiment, gestationeerd op de plaats van Van Aart aan de Groote Visch Rivier, zich derwaarts had begeven, wanneer gezegde Capt. Andrews aan den Compt. had vertoond de copij van een brief geteekend met den naam van *Hendrik Fredrik Prinslo*, gedateerd *den* 9*den November*, 1815, en geadresseerd aan Jacobus Kruger (zijnde de Copie Missive op welke het exhibit van heden is gesteld door den Compt. voor dezelfde erkend) na lecture van welke brief de Compt. aan voorn. Capt. Andrews had gezegd, dat de inhoud van dezelve valsch was, alzoo er in gesteld was dat dezelve zoude zijn geschreven uit naam van de *gantsche Burgerij van Bruintjes Hoogte*, *Zuurveld en Tarka*, terwijl de Compt., als de ingezetenen van Bruintjes Hoogte kennende, zich verzekerd hield dat er op zijn meest drie huisgezinnen van dien omtrek deelachtig aan konden wezen.

Dat ten anderen dage twee Hottentotten van een rondrijdend Negotiant, doch wiens naam de Compt. zoowel als die der voorn. Hottentotten vergeten had, van de Tarka op de post van voorn. Capt. Andrews zijnde gekomen, dezelve door hem Compt: op verzoek en in tegenwoordigheid van Capt. Andrews waren ondervraagd, of zij op hunne reis van de Tarka niets vernomen hadden, wanneer zij hadden verhaald van hun baas gehoord te hebben dat Theunis de Klerk en Hendrik Fredrik Prinslo, op Vrijdag, den 10den November, bevorens waren te huis gekomen ter plaatse van voorn. Theunis de Klerk, gelegen tusschen de Baviaans Rivier en de Blaauwe Krans in 't district van Graaff-Reinet, onder 't Veldcornetschap van den Veldcornet Opperman, van een tocht gedaan te hebben om menschen bij elkander te verzamelen tot het ondernemen van een opstand en aanval tegen de Militaire posten.

Dat op denzelfden 13 November, in den achtermiddag, bij Capt. Andrews tijding zijnde ingekomen dat Hendrik Fredrik Prinslo

voorn. op zijn woonplaats was gevangen genomen, en naar de plaats van den Heemraad Barend de Klerk overgebragt, hij, Compt., op order van Capt. Andrews, (welke gezegd had bevreesd te zijn dat gen. H.F. Prinslo van daar zoude worden ontweldigd) tegen zonsondergang was gereden naar voorz. plaats, en den gem. H.F. Prinslo van daar onder escorte van een detachement dragonders naar de post van Capt. Andrews had overgebragt.

Dat des anderen daags, den 14 November l.l., des morgens tusschen negen en tien uren eenige gewapende Burgers te paard zig vertoond hadden op omtrent duizend treden van de post van Capt. Andrews voorm., en door een kleinen Hottentot eene boodschap gezonden aan den Adjunct Landdrost, Majoor Fraser, welke met 't aanbreken van den dag op de voorz. post was aangekomen, en welke boodschap strekte om Hendrik Frederik Prinslo voorn. los te laten, op welke boodschap Majoor Fraser voorm. had laten antwoorden dat een van de verstandigste uit gemelde Burgers bij hem zoude komen om met hem te spreken, waarop Claas Prinslo, (zijnde een jongere broeder van H.F. Prinslo voorm.) gekomen zijnde met dezelfde boodschap, door Majoor Fraser met 't zelfde antwoord was terug gezonden, met bijvoeging dat wanneer H.F. Prinslo onschuldig was, men niet behoefde bevreesd te zijn dat hem eenig leed zoude geschieden; waarna eerst Pieter Erasmus, Pieters zn., was gekomen, weder dezelfde boodschap brengende, dog met 't zelfde antwoord was terug gezonden, en daarna Pieter Erasmus, Louwrens, zn., zijnde gekomen om insgelijks de loslating van H.F. Prinslo te vragen, en dat de Compt. zig met hem naar die gewapende Burgers begeven moest, de Compt. aan dit laatste verzoek met toestemming van Majoor Fraser had voldaan, wanneer hem, Compt, gevraagd zijnde geworden om welke reden gem. H.F. Prinslo gevangen was, hij Compt. als onder dien hoop bevreesd zijnde, hun slechts tot antwoord had gegeven dat wanneer H.F. Prinslo geen kwaad had gedaan, hij niets te vreezen had, waarop door Theunis de Klerk zijnde gevraagd geworden, dat hij gehoord had, ‘dat hij (Theu: de Klerk) ook moest gevangen worden, en dat 't zo met hem zoude gaan, en wat Prinslo tog gedaan had,’ en de Compt. hem hebbende ten antwoord gegeven, dat indien hij geen kwaad had gedaan, hij niet zoude gevangen worden, Theunis de Klerk had gerepliceerd, dat H.F. Prinslo aan hun moest worden overgegeven, en dat wanneer bevonden werd dat hij kwaad gedaan had, zij hem weder zouden uitleveren; waarna Johannes Bezuidenhout van den Compt. had geëischt dat hij de ingezetenen van 't district van Uitenhagen moest commandeeren om op te komen en zig bij hun te vervoegen, 'tgeen door den Compt. geweigerd zijnde door hun onder 't oog te brengen dat hij zijn eed, aan 't Gouvernement gedaan, niet breken zoude, hij Compt. was gaan zitten bij Willem Krugel om met denzelven te spreken, en hem over te halen om met Majoor Fraser te gaan spreken waartoe gem. W. Krugel, die eerst wat bang was, zich hebbende

laten overhalen, en reeds met den Compt. op weg zijnde, door voorm. Johannes Bezuidenhout en eenige anderen (wier namen de Compt. zich thans niet herinnerde) was terug gehaald, onder 't zeggen van Joh. Bezuidenhout, dat hij geen trede van hem moest afgaan.

Dat gedurende 't gesprek 't welk de Compt. met voorm. W. Krugel had gehouden, Pieter Willem Prinslo, Claas zn. telkens het gesprek had komen verhinderen en afbreken door nietsbeduidende woorden, waarna de Compt eindelijk willende wegrijden, door Theunis de Klerk, Joh. Bezuidenhout en anderen, die zijn, Compts., paard bij de stang gegrepen hadden, was verhinderd geworden, en genoodzaakt af te klimmen, niettegenstaande Willem Krugel hun vermaand had dat zij den Compt. zouden laten vertrekken, wanneer de Compt. hun verzogt hebbende om weg te mogen gaan ten einde antwoord aan Majoor Fraser te brengen, zij hem, Compt., hadden willen dwingen om een eed te doen dat hij zoude terugkomen, hebbende bovengem. P.W. Prinslo, Claas zn. hem toegevoegd, *steek de vingers op en zweer*, doch 't welk de Compt., hebbende geweigerd met te zeggen dat hij Prinslo, geen magistraatspersoon, en onbevoegd was een eed af te nemen, de Compt., eindelijk was vrij gelaten met eene belofte ‘dat hij waarachtig zoude terugkomen, indien Majoor Fraser 't hebben wilde,’ gedurende welke gesprekken Ths. de Klerk onder anderen had gezegd, *ik zal u doodschieten of gij zult mij doodschieten*, terwijl Johs. Bezuidenhout hebbende gezegd dat hij het bloed van zijn broeder wilde en zoude wreken, de Compt. hem had geantwoord dat hij de wraak aan God moest overlaten, en dat, wanneer hij meende dat zijn broeder onschuldig was doodgeschoten, hij eene schriftelijke klagte aan Majoor Fraser moest inleveren, welke zorgen zoude dat de zaak op 't nauwkeurigst onderzocht wierd, dog op welk zeggen door gem. Joh. Bezuidenhout was toegevoegd, *daar veeg jully jou gat mede af*, en hebbende hij verder den Compt. uitgescholden voor verrader desgelijks, onder verwijting van daarvoor drie honderd rijksdaalders in 't jaar te trekken om de burgers te verraden, zijnde de Compt. vervolgens naar Majoor Fraser terug gereden, en op dien dag niets meer gebeurd, dan dat zij door een kleinen Hottentot hadden laten weten dat zij zouden wegrijden naar een plaats waar gras voor hunne paarden was, gelijk zij ook door de Groote Visch-Rivier waren gereden, en hunne paarden hadden afgezadeld.

Dat de Compt. vervolgens op de post van Capt. Andrews zijnde gebleven, Majoor Fraser op den volgenden dag, zijnde den 5den, boodschappen naar de gewapende Burgers, welke aan de overzijde van de Visch Rivier waren gebleven, hadden gezonden door.... Tousson, dog welke ook onverrichter zake was teruggekomen.

Dat Majoor Fraser aan de voorz. Burgers onder anderen had geadresseerd een brief, een vriendelijke vermaning inhoudende (zijnde een blad daarvan op heden aan den Compt. geëxhibeerd

en door hem, voor den inhoud van dezelve erkend) op welken brief ten zelven dage. of op den daaraanvolgenden, hetgeen de Compt. zich niet juist herinnert, een schriftelijk antwoord was ingekomen inhoudende, onder anderen, dat H.F. Prinslo niet verder moest worden vervoerd, en dat zij na verloop van vier dagen nader zouden antwoorden, en dat zij hoopten niet tot andere middelen te worden genoodzaakt, zijnde gez. schriftelijk antwoord op heden ook aan den Compt. vertoond en door hem voor 't zelfde erkend.

Dat op den 16 November ll., tegen den avond, R.O. Requisant op de voorz. post zijnde aangekomen, de hier voorgemelde Tousson en Lodewijk Bauer den volgenden morgen waren afgezonden geworden met een boodschap of een brief ('t geen de Compt niet juist weet op te geven) naar de voorz. gewapende Burgers, dog zonder dat zij dezelve hadden gevonden, waarop hij, Compt., op orde van de R.O. Reqt. met twintig burgers gereden was om de voorz. oproerigen op te sporen, wanneer de Compt. de sporen hebbende gevonden in een hoek van Kafferland strekker de naar de Baviaansrivier, zig had terug begeven naar de post van Capt. Andrews om van zijne bevinding rapport te doen, waarna door den R.O. Reqt. waren afgezonden Jacobus Potgieter, Lodewijk Bauer, en voorm..... Tousson om met de oproerigen die zig op de zoogenaamde *Slagtersnek* bevonden, te spreken, alwaar zij ook dezelve hebbende ontmoet, terug waren gekomen met een boodschap dat zij des anderen daags, 's morgens op de plaats van Louw Erasmus moesten komen, waar zij twee manschappen zouden ontmoeten, welke dan met hem naar den post van Capt. Andrews zouden komen om met den R.O. Reqt. te spreken.

Dat dienvolgens des anderen daags, 's morgens vroeg, zijnde den 18den, Tousson weder was gezonden naar de voorz. plaats van Louw Erasmus, dog zonder iemand daar te hebben gevonden, terwijl ook de Compt. benevens den R.O. Reqt. dienzelfden weg waren uitgereden iets verder dan de voorz plaats, dog, zonder insgelijks iets te hebben vernomen, naar de plaats van Van Aart waren teruggekeerd, wanneer zij daar gevonden hadden Willem Prinslo, bijgenaamd *de Groote*, met nog een ander, wiens naam de Compt. zich thans niet herinnert, welke met den R.O. Reqt., dog zonder dat de Compt. daarbij was tegenwoordig geweest, hebbende gesproken, weder waren weggereden.

Dat omtrent een uur daarna de Compt. met den R.O. Reqt., Majoor Fraser, vergezeld van iets meer dan dertig Burgers en veertig Dragonders, was gereden naar *Slagtersnek*, en aldaar de voorz. gewapende oproerigen hadden ontwaard op een steilen rug, wanneer dezelve door een kleinen Hottentot aan den R.O. Reqt. hadden laten weten dat hij de Dragonders moest laten terug blijven, dog niettegenstaande 't welk de R.O. Reqt. met 't geheele commando van Dragonders en Burgers zijnde gereden tot onder de voorz. rug aan het bovengemelde volk door Hendrik Lange eene boodschap had laten doen, behelzende dat zij naar beneden

moesten komen, doch 't welk zij hadden laten beantwoorden met te zeggen dat zij bevreesd waren om af te komen, en dat de Dragonders moesten weggaan, en dat zij dan beurtelings bij getallen van tien zouden afkomen, en weder weggaan.

Dat nog onderscheidene boodschappen zijn over en weder gegaan en onder anderen de Compt. zelve met den R.O. Reqt. en Majoor Fraser ter halverwege zijnde opgereden, aldaar met Willem Prinslo (de *Groote*), Philip Botha en Louis Fourie hadden gesproken, en hun vermaand hebbende dat zij moesten afkomen, dezelve zich naar hunne makkers hadden begeven, en de Compt. benevens den R.O. Reqt. en Majoor Fraser zich ook weder bij hunne manschappen hadden vervoegd, waarna aan de oproerigen nog meermalen zijnde toegeroepen dat zij moesten afkomen, en zulks door hen zijnde geweigerd, de R.O. Reqt. gecommandeerd had om op te rukken, 't welk een eind weegs gedaan en halt gehouden zijnde, de Heemraad Barend de Klerk was opgezonden en met de voorsz. oproerigen gesproken had, doch terug was gekomen zonder dat iemand van dezelve met hem was mede gekomen, waarna de Compt. nogmaals zijnde opgereden met Hendrik Lange en dezelve vermaand hebbende af te komen, zeven mannen, onder welke zich bevonden hadden Willem Krugel, Willem Prinslo, W. zoon, Piet Erasmus, Louwrs. zn., Klaas Prinslo, M. zn., Hendrik Petrus Klopper en Philip Rudolph Botha met den Compt. waren medegegaan onder 't zeggen van Willem Krugel *laat ik in Gods naam maar gaan en mijn straf ontvangen*, terwijl eenige anderen met Hendrik Lange waren afgekomen, doch zonder dat de Compt. wist wie, of hoeveel dezelve waren, waarna alle dezelve de wapenen hebbende afgelegd, en zich aan den R.O. Reqt. overgegeven, naar de post van Capt. Andrews waren overgebragt en in de gevangenis gesteld.

Dat vervolgens op Zondag, den 19den November, de Compt. had geadsisteerd bij een voorloopig onderzoek door den R.O. Reqt. bewerkstelligd, en van 't welk aanteekening is gehouden.

Dat daarna, zonder dat de Compt. den juisten datum kan opgeven, de Landdrost van Graaff-Reinet A. Stockenström met Capt: Harding en vijftig man van het Kaapsche Regiment te paard was gereden naar de Tarka om de andere oproerigen die met Johannes Bezuidenhout en Cornelis Faber waren, op te zoeken, doch zonder dezelve te hebben gevonden, gelijk uit een op den 21sten November bij den R.O. Reqt. ingekomen rapport was gebleken, waarom de R.O. Reqt. aan den Compt. hebbende gelast om met zijne manschappen zich bij 't detachement onder bevel van Majoor Fraser te vervoegen tot het opsporen der voorz. nog in de wapenen zijnde oproerige burgers, de Compt. met twee-en-twintig man gewapende burgers en 't commando van Majoor Fraser, sterk honderd mannen van 't Kaapsche Regiment, zich had op marsch begeven naar de Baviaans Rivier, alwaar zich dertig burgers van Graaff-Reinet mede zouden vervoegen, gelijk de

Compt. aldaar ook omtrent twintig had gevonden, doch welke zonder zelve mede te gaan hunne paarden hadden afgegeven.

Dat, terwijl de Compt. zich aan Baviaans rivier bevond, berigt was geworden dat de bende van Bezuidenhout en Faber zich in de Baviaans rivier's bosschen zoude ophouden, weshalve het vruchteloos geoordeeld zijnde dezelve in die bosschen op te sporen, men liever pogingen gedaan had om den een of anderen te vinden die men als boodschapper zoude kunnen gebruiken, de Compt. zich diensvolgens in den nacht herbaaldelijk, twee malen alleen, en eens met Majoor Fraser, hebbende begeven ter plaatse van Pieter Erasmus, Piet zn., deszelfs vrouw gesproken en naar haar man gevraagd had, als kennende Compt. denzelven Erasmus voor iemand die anderszins een goed mensch was en tot het bedoelde oogmerk zeer geschikt zoude zijn, welke vrouw in den beginne zeer aangedaan en beangst was, en van haar man niets wilde weten, maar op herhaalde beloften, zoo van den Compt. als van Majoor Fraser, welke ook tevens aldaar gekomen was, ‘dat indien haar man uitkwam en den gevraagden dienst bewees, hij zeer veel kans zoude hebben om vrij te zijn,’ gezegd had dat wanneer zij haar man zoude ontdekken, zij denzelve zoude zenden, zijnde dezelve ook, een anderhalf uur nadat de Compt. weder bij Majoor Fraser was teruggekeerd, daar ter plaatse verschenen met Hendrik Klopper, wanneer voorn. P. Erasmus door Majoor Fraser was afgezonden om de voorz. bende op te sporen, met instructie om wanneer hij dezelve mogt vinden, niet te zeggen dat hij bij Majoor Fraser was geweest, maar zich te gedragen alsof hij nog tot de wilde bende behoorde, gelijk hij dan ook op den 25sten zijnde vertrokken, op den 26sten was teruggekomen en het berigt had gebragt van den koers welken Bezuidenhout en Faber hadden genomen, waarna het bovengen, commando opgebroken zijnde en gekomen zijnde bij Jan de Lange, aldaar had ontmoet den Adjunct Landdrost Van de Graaff, en na een korten tijd te hebben halt gehouden, den ganschen nacht door was gemarcheerd tot naar de plaats van Frans Labuscagne, en vandaar, op den 27sten, tot aan de bovenzijde van de Baviaans rivier, alwaar de wagensporen van Faber en Bezuidenhout waren ontdekt geworden.

Dat op den 28sten het gemelde commando zijnde voortgerukt tot naar de Groote Rietvallei, Andries Meijer aldaar 't eerste tot hem was gekomen, komende van Bezuidenhout en Faber, en zeggende dat Abraham Bothma, zoodra hij 't commando had ontdekt, zich van de anderen verwijderd had, en indien 't met hem Meijer goed ging, hij hem zulks moest laten weten, dat hij dan ook zoude overkomen, waarop de Veldkornet Jan Duran, en de hier voorengem. Piet Erasmus zijnde afgezonden, gem. Abraham Bothma met dezelve was teruggekomen, maar door den Compt. vernomen hebbende waar zich Bezuidenhout en Faber bevonden, het commando in den nacht tusschen den 28sten en 29sten die koers was opgetrokken en tusschen Majoor Fraser en Compt. een

overleg zijnde gemaakt, omtrent de plaats en wijze van de voorz. bende te overweldigen, zij diensvolgens zich ook hadden op marsch begeven, wanneer Majoor Fraser, het ongeluk hebbende gehad door een val van zijn paard een arm te breken, het commando der Militairen was overgenomen door den Lieut. McInnes van 't Kaapsche Regiment, en de tocht voortgezet op de wijze als met Majoor Fraser tevoren was overlegd geworden.

Dat op den 29sten omstreeks tien of elf uur, de wagens van voorz. bende, ten getale van vier, waren uitgespannen ter zelver plaatse waar Majoor Fraser het voorz. ongeluk had gehad, wanneer de Compt. met de burgers onder zijn bevel de eenigste weg die nog was open gebleven hebbende bezet, de voorz. bende aldus van alle zijden was omsingeld geworden, zijnde Faber en Stephanus Bothma de eerstgem: te paard met een geweer, de laatstgem: te voet, en zonder geweer, op de sporen van de soldaten afgeloopen tot aan den draai van een berg, zoodat de Compt. dezelve niet meer had kunnen zien, maar eenige schoten had gehoord, en kort daarna dezelve had zien weder uitkomen en tegen den grond vallen, 'tgeen den Compt. had doen denken dat zij beiden dood waren.

Dat dadelijk daarop de Compt. zich naar de wagens hebbende begeven, gezien had een kind te paard van de schapen naar de wagens komende, op welk paard Joh. Bezuidenhout was opgeklommen en met een geweer gewapend stapvoets was opgereden naar een kloofje waar de soldaten te paard zich bevonden, gaande deszelfs vrouw te voet nevens hem, doch zonder dat hij Compt. had kunnen opmerken of zij toen ook was gewapend geweest dan niet: zijnde vervolgens gem. Bezuidenhout, na een honderd treden te zijn voortgegaan, met zijne vrouw naar de wagens teruggekeerd, en van zijn paard gestapt, en vervolgens elk met een geweer gewapend te voet de soldaten tegemoet gegaan, wanneer hij, Compt., ook gezien had dat 't kruit van de pan afbrandde, doch zonder dat de Compt. recht had opgemerkt of zulks van den man dan van de vrouw was geweest, waarna van de zijde der soldaten eenige schoten gevallen zijnde, de Compt. de voorm. vrouw heeft zien vallen, zoodat hij vermeende dat zij dood was, terwijl de man was teruggekeerd achter den wagen van Stephanus Bothma, waarna noch van alle kanten verscheidene schoten zijn gedaan, de Compt. eindelijk gezien had, dat Joh. Bezuidenhout weder op de vlakte zijnde gekomen, een soldaat had dood geschoten, en kort daarna zelve door een schot getroffen was, zoodat hij dood was nedergevallen.

Dat zoodra de Compt. de eerste hier bovengemelde schoten had hooren vallen, hij naar de vrouwen, kinderen, en allen die op de wagens waren, had toegeroepen om over te komen, wanneer ook de vrouwen van Abraham en Stephanus Bothma met dezelver kinderen waren overgekomen, waarna 't commando zijnde teruggekeerd, de vrouwen en kinderen had gelaten op onderscheidene

plaatsen in Tarka, en de gevangenen, zijnde Cornelis Faber, Stephanus Bothma, Abraham Bothma en Andries Meijer, opgebracht naar Uitenhagen, werwaarts ook de in de wagens gevonden ammunitie was opgezonden geworden.

Niets meer verklarende, gaf de Compt. voor redenen van wetenschap al 't voorstaande te hebben gezien, gehoord, bijgewoond, en ondervonden, en zulks nog in versch geheugen te hebben, en voorts als in den tekst, bereid zijnde dit zijn gedeponeerde (des gerequireerd) met solemneelen eed te bevestigen.

Aldus gepasseerd op den 16den December 1815, voor de Speciale Commissie van Justitie zitting houdende ter Drostdij, Uitenhagen, welke de Minuten dezes benevens den Compt. en mij Secretaris behoorlijk hebben onderteekend.

W. NEL.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Q. 1. No. 2.
Herziening.

Verscheen voor de Speciale Commissie van Rechtspleging, de bovengemelde Veld-Commandant, Willem Nel, die verklaarde, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden; alleen uitgezonderd de woorden ‘dat het hem was voorgekomen als of Johannes Bezuidenhout was doodgevallen, maar dat het naderhand bleek dat hij zwaar gewond was, aan welke wond hij denzelfden dag stierf.’ Ter bekrachting van de waarheid van alle welke, de getuige deze solemneele woorden sprak:-

‘Zoo helpe mij God Almachtig!’

In tegenwoordigheid van alle de gevangenen, en van de ge laagden successievelijk ontslagen in den loop dezer vervolging onder belofte van hand en woord, ten getale van ? die allen verklaarden geen kruisvraag te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 12den Januarij 1816.
(Get.) W. NEL.
In mijne tegenwoordigheid,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 3.
S. 2. Minuten, 18 December 1815.
Uitenhagen.

Compareerde voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdonde te Uitenhagen, Johannes Christiaan Muller, oud 24 jaren, geboren op Sneeuwberg, woonachtig in de Tarka, dewelke, &c.

Dat Hendrik Prinslo, met Theunis de Klerk, in zekeren nacht, in de maand November, omstreeks den 8sten of 10den (zonder dat hij, Compt., dit met juistheid koude opgeven) op de plaats waar hij, Compt., woonde, waren gekomen, en Hendrik Prinslo gezegd had dat de Compt. een brief moest wegbrengen, en te dien einde zijn paard gereed maken; waarop de Compt. zijne paarden hebbende gehaald, Hendrik Prinslo hem, Compt., een brief had overgegeven, welke toegemaakt was, met last om denzelven aan Jacobus Krugel te brengen, aan wien hij, Compt., zeggen moest, dat hij, na den brief te hebben gelezen, denzelven in des Compt.'s presentie verbranden moest; bij het overgeven van welken brief tegenwoordig waren geweest Zacharias de Beer, Hermanus Hartzenberg, Theunis de Klerk, en des Compt.'s broeder Diderik.

Dat de Compt. vervolgens zijnde weggereden, den voors: brief aan zijn Veldkornet Stephanus van Wijk had gebracht, omdat hij, Compt., van H. Prinslo verstaan had dat er in stond dat Jac, Krugel, de menschen moest bij elkander verzamelen en de Veldkornet hem, Compt. reeds te voren gezegd had dat, wanneer zoo iets plaats had, de Compt. hem moest waarschuwen.

Dat de voors: Veldkornet, na den brief in des Compt.'s presentie opengebroken en gelezen te hebben, dadelijk was te paard gesprongen, en naar den Adjunct-Landdrost Van de Graaff gereden, den gem: brief medenemende, zijnde de Comparant toen naar huis teruggekeerd, en de Veldkornets Van Wijk en Van Heerden met omtrent achttien manschappen des anderen daags bij den Comparant gekomen, doch van welke slechts vier waren in huis geweest, en de anderen naar Piet Venter terug gereden, terwijl Johannes Bezuidenhout met de zijnen reeds weg was; zijnde de voorm: Veldcornets een weinig te laat gekomen.

Waarna aan den Compt. nog is gevraagd en door hem beantwoord als volgt:-

Vragen door de commissie.

1. Heeft uw broeder u ook iets gezegd toen gij den brief had aangenomen?	Antwoord: Hij heeft mij gevraagd wat ik met dien brief zoude doen, en op mijn zeggen, dat ik dien naar mijnen Veldcornet zouden brengen, heeft hij

	mij gezegd, dat dit goed was, dat ik maar regelrecht naar den Veldcornet rijden moest.
2. Heeft uw broeder u ook nog eene boodschap medegegeven aan den Veldcornet?	Antwoord: Ja, hij heeft mij gezegd van den Veldcornet adsistentie te verzoeken om ons uit te halen, en daarop is de Veldcornet ook den volgenden dag gekomen; mijn broeder liet door mij aan den Veldcornet ook weten, dat hij nu geen tijd had om hem te schrijven, maar dat hij uit den brief van Prinslo genoeg zien zoude, want de Veldcornet had reeds tevoren gezegd dat als de menschen weder zulk gewoel maakten, wij 't moesten laten weten.
3. Hebt gij ook aan Bezuidenhout of Prinslo rapport gebracht wegens het bestellen van den brief?	Antwoord: Prinslo heb ik niet weder gezien, maar aan Bezuidenhout heb ik op raad van den Veldcornet gezegd, dat ik den brief aan stukken had gescheurd, en dat Jacobus Krugel bij den Landdrost was.
4. Is u ook de inhoud van den brief bekend geweest?	Antwoord: Niet alles, de Veldcornet Van Wijk heeft ze wel voorgelezen, maar ik heb dat niet onthouden.
5. Hebt gij ze ook door Prinslo of Bezuidenhout laten lezen?	Antwoord: Neen, ik heb ze toegelakt ontvangen.
6. Zoudt gij dien brief nog herkennen?	Antwoord: Ja.
7. De brief van 9 November 1815, geteekend H.F. Prinslo vertoond zijnde, en gevraagd of dit dezelfde is?	Antwoord: Zegt ja, ik herken denzelven aan 't opschrift.
8. Hebt gij geweigerd, dezen brief ongezegeld te ontvangen?	Antwoord: Ja, ik heb gezegd dat ik geen open brief medenam.

9. Waar is de brief geschreven en door wien?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb gehoord dat ze aan de overzijde van waar wij leggen, bij Faber of Bezuidenhout zoude geschreven zijn: ik heb dezelve slechts gezegeld ontvangen.
10. Is 't u ook bekend, dat Faber in 't Kafferland is geweest?	Antwoord: Ja.
11. Wanneer is hij daar geweest?	Antwoord: Ik weet niet zeker, maar ik meen vóór het zenden van den brief. Zegt verder: Ik geloof dat hij er twee malen is geweest, doch van *eens* weet ik zeker, omdat Bezuidenhout 't heeft gezegd.
12. Weet gij ook wie meer met hem in 't Kafferland zijn geweest?	Antwoord: Neen, want hij is alleen weggereden; een Hottentot, Cobus, van mijn broeder, is mede geweest als roerdrager; ik heb hem naderhand bij drie Veldcornets, Jacob Venter, Andries Venter en Stephanus van Wijk, gebracht, welke hem hebben ondervraagd, en zijne antwoorden opgeschreven, die naar den Adjunct-Landdrost Van de Graaff zijn gezonden.
13. Weet gij ook op welke wijze die Hottentot is medegegaan?	Antwoord: Joh. Bezuidenhout heeft mijn broeder gelast dien Hottentot af te geven.
14. Is dit gebeurd vóór of ná u de brief ter bezorging was gegeven?	Antwoord: Dat weet ik niet recht.
15. Is uw broeder ook die menschen agter aan gereden, nadat de Veldcornets op uw plaats gekomen waren, en om welke reden?	Antwoord: Ja - de Veldcornet Willem van Heerden beeft hem nog een paard gegeven, en hij moest die menschen ophouden tot de Veldcornets gekomen waren om met hen te spreken; zooals ik van mijn broeder

	gehoord heb, maar zij zijn doorgetrokken.
16. Zijt gij op uw plaats gebleven, of waar zijt gij heen gegaan?	Antwoord: De Veldcornets hebben ons vier of vijf dagen daarna komen halen naar Piet Venter, waar hun commando lag, maar alle dagen was er eene patrouille van onzen Veldcornet bij onze plaats.
17. Weet gij ook welken koers Bezuidenhout en de anderen genomen hebben, toen uw broeder dezelve is achteraan gereden?	Antwoord: Tarka af naar den kant van Bester, het pad naar Bruintjeshoogte op. Er is maar één pad.
18. Weet gij wie zich toen bij Bezuidenhout bevonden?	Antwoord: Johannes Hartzenberg, twee Bothma's, namelijk Stephanus en Abraham, en Andries Meijer.
19. Hebt gij dezelven gezien, of hoe weet gij dat?	Antwoord: De Bothma's waren bij mij aan huis geweest, en de anderen heb ik aan de overzijde zien voorbijrijden.
20. Waren zij daar expres gekomen om met Bezuidenhout mede te rijden?	Antwoord: Dat moet zoo wezen, zij zijn een voor een gekomen; zij moesten naar Bruintjeshoogte.
21. Wat moesten zij daar doen?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar zij vroegen mij om mede te gaan, hetgeen ik geweigerd heb, want ik verwagtte elk oogenblik den Veldcornet, doch die is een weinig te laat gekomen.
22. Waren zij gewapend?	Antwoord: Ja.
23. Hebt gij ook iets verder gehoord, hoe het met hen afgeloopen is?	Antwoord: Neen, ik heb hen niet weder gezien.
24. Hebt gij van uw broeder ook gehoord, wie den brief geschreven en geteekend heeft?	Antwoord: Ja, hij heeft mij verhaald, dat Stephanus Bothma den brief geschreven, en Hen-

	drik Prinslo denzelven geteekend heeft, maar ben daar niet bij geweest.
25. Wie is u voorgekomen dat het hoofd van die bende is geweest?	Antwoord: Ik denk Hendrik Prinslo, omdat de anderen gereed waren een anderen koers uit te trekken naar Nieuweveld, waartoe zij een nieuwen disselboom en schamelbout aan den wagen hadden gemaakt, maar toen H. Prinslo gekomen is, heeft hij dat gestaakt.

Niets meer, enz.
Aldus gedaan op den 18den December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
JOHANS. CHRISN MULLER.

Mij present,

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

S. 2. No. 3.
Herziening.

Verscheen voor de Speciale Commissie van Rechtspleging de bovengemelde Johannes Christiaan Muller, die nadat zijne bovengemelde antwoorden hem klaar en duidelijk waren voorgelezen, verklaarde er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd of er van weggenomen zoude worden.

Kruisvraag door den gevangene, H.F. Prinslo.

1. Kunt gij zeggen dat ik eenig deel had in de onderhandelingen met de Kaffers?	Antwoord: Neen! Noch heb ik zulks gezegd. Ik heb alleen gezegd dat het voornemen van Bezuidenhout, om naar het Nieuwveld te gaan, veranderd werd door uwe komst.

Ter bekrachting van de waarheid van alle welke de getuige deze solemneele woorden sprak: - ‘Zoo helpe mij God Almachtig’!

In tegenwoordigheid van de gevangenen, H.F. Prinslo, A.C. Bothma, S.C. Bothma, A. Engelbrecht, A. Meijer, Theunis de Klerk, en C. Faber, die verklaarden geene verdere kruisvragen te hebben om aan den getuige te worden gedaan.

Gedaan te Uitenhagen, den 13den Januarij 1816.

(Get:) JOH: CHR: MULLER.

In mijne tegenwoordigheid,

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Commissarissen,
(Get:) { P. DIEMEL.
(Get:) { W. HIDDINGH.

No. 4.
X. 1. Uitenhagen.
Minuten, 18de Dec. 1815.

Artikelen, op welke, ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuyler, voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende ter Drostdije Uitenhagen, in gevolge lastbrief van Zijne Excellentie den Heer Gouverneur, en Opperbevelhebber, in dato 27 November l.l. gehoord is Hendrik Frederik Prinslo, gedetineerde in 's Heeren gevangenis alhier, welke dezelve heeft beantwoord zoodanig als nevens alle dezelve staat aangeteekend.

Art. 1. Des gedetineerdens naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Hendrik Frederik Prinslo, oud 32 jaren, geboren in het district Swellendam, woonagtig aan Bruintjeshoogte, op de plaats Naudésrivier, van mijn vader Martinus Prinslo.
2. Zijt gij korten tijd voor uwe gevangenneming geweest aan de Tarka en Baviaansrivier?	Antwoord: Ja.
3. Zijt gij indien tijd op de plaats van Diderik Johannes Muller geweest?	Antwoord: Ja, waar Cornelis Faber en Johannes Bezuidenhout ook samen woonden.

4. Hebt gij in dien tijd ook eenig gesprek gehad met Diderik Muller?	Antwoord: Neen.
5. Zijt gij niet van gemelden Diderik Muller naar Johannes Bezuidenhout gegaan?	Antwoord: Ik ben eerst bij Bezuidenhout en Faber geweest, en van Muller ben ik weder geweest bij Bezuidenhout en Faber.
6. Zijt gij niet omtrent twee weken daarna weder in die contrijen geweest?	Antwoord: Ja, ik ben daar twee malen geweest.
7. Hebt gij bij Bezuidenhout en Faber zijnde, toen niet Stephanus Bothma laten roepen om een brief te schrijven?	Antwoord: Neen, ik heb hem niet laten roepen.
8. Is Stephanus Bothma daar niet gekomen?	Antwoord: Ja, hij is daar gekomen.
9. Zijt gij niet naar 't huis van Christiaan Muller gegaan, en hem gezegd dat hij zich gereed moest maken om een brief weg te brengen aan Jacobus Krugel?	Antwoord: Neen.
10. Zij gij niet terug gegaan naar Bezuidenhout en Faber, en hebt gij niet met Bezuidenhout een brief opgesteld, welken Steph. Bothma op ulieder aanzegging geschreven heeft?	Antwoord: Neen.
11. Heeft Stephanus Bothma niet bij die gelegenheid een brief geschreven aan Jacobus Krugel?	Antwoord: Neen, in mijne presentie niet. Ik weet daar niet van.
12. Hebt gij niet zelf een brief in handen van Christiaan Muller gesteld, in presentie van Theunis	Antwoord: Een brief heb ik hem gegeven, maar welken brief weet ik niet.

de Klerk, Diderik Muller en Johannes Hartzenberg, om aan Jacobus Krugel besteld te worden?	
13. Wat moest hij met dien brief doen?	Antwoord: Hij zoude daarmede rijden Tarka op, zooals zij mij gezegd hebben, aan allen die met hun samen waren en den bond van getrouwheid zouden teekenen.
14. Van wien hebt gij dien brief ontvangen?	Antwoord: Van Diderik Muller.
15. Weet gij van waar Diderik Muller dien brief gekregen had?	Antwoord: Dien brief hebben Johannes Bezuidenhout en Stephanus Bothma hem gegeven om toe te lakken.
16. Zoudt gij dien brief herkennen als hij u werd vertoond?	Antwoord: Neen, ik heb ze maar een tien tellens in mijne handen gehad.
17. Weet gij ook door wien die brief geteekend was?	Antwoord: Neen.
18. Hebt gij ook het opschrift van dien brief gezien?	Antwoord: Neen.
19. Aan den gedetineerden vertoond zijnde een brief gedateerd 9 *November*, 1815, geadresseerd aan *Jacobus Krugel den Ouden*, en onderteekend *Hendrik Frederik Prinslo*, *Martinus*, *Zoon*, en gevraagd of hij die handteekening kent?	Antwoord: Ja, het is mijne handteekening, en de omstandigheden zijn als volgt: toen ik daar heen reed met Theunis de Klerk, om koren of meel te koopen, naar mate ik zoude kunnen krijgen, ontmoetten wij, tusschen de plaatsen van Bester en Jordaan, Cornelis Faber, welke zeide dat het goed was dat hij De Klerk daar aantrof, want dat hij naar hem toe wilde rijden om hem te spreken, en dat hij nu met hem moest mede rijden tot

naar Johannes Bezuidenhout. Theunis de Klerk antwoordde hierop dat zulks voor hem ondoenlijk was, want dat hij wegens zijne vrouw niet lang van huis konde blijven, waarop Faber zeide: *Dit kan niet helpen*, *gij moet met mij mede.* Wij zijn toen in den nacht daar gekomen, wanneer Cornelis Faber en Johannes Bezuidenhout nog in den nacht gezonden hebben om Stephanus Bothma te laten roepen, welke ook, benevens Andries Meijer, tegen 't hanenkraai gekomen is: toen het dag was kwamen de twee Mullers van hunne post, met welke de voorzs: Faber, Bezuidenhout en Bothma hebben rondgekuierd en gepraat, terwijl Theunis de Klerk en Andries Meijer bij mij zijn blijven zitten: de twee Mullers zijn vervolgens weder naar hunne post gegaan om het vee uit te jagen; daarna heeft Bezuidenhout mij gezegd dat hij zulk een slechte stuk van mij gehoord had, dat, namelijk, ik, als schout op Bruintjes Hoogte zoude ageeren. Waarop ik hem heb gevraagd: *hoe zoo dan?* en hij tot antwoord gegeven, *omdat gij*, *toen mijn overleden broeder vermoord is*, *de twee*, *welke bij hem zijn gevangen*, *hebt weggebracht naar Allemansfontein.* Stephanus Bothma zeide daarop: *is hij de schout dan is hij misschien gekomen om mij te vangen*, *want ik ben al twee maal gedagvaard.* Ik zeide dat ik door mijn commandant tot het wegbrengen van die twee was gecommandeerd geworden; waarop Cornelis Faber en Johs. Bezuidenhout antwoordden: *Ja*, *gij en uw commandant zullen wel*

wat in den neus gekregen hebben, *en hij zal u wel gestuurd hebben om ons te verraden*,' zeggende Bezuidenhout al verder, '*Maar ik weet er wel raad voor*, *nu zullen wij u zeggen wat wij van meening zijn.*' Hierop meldde Bezuidenhout mij dat hij Faber al naar Kafferland gestuurd had, en hij de Kaffers allen op zijne hand had, tot de achterste Kaffers toe; en dat hij eene macht zoude laten afkomen Tarka af, terwijl hij, Faber, met de andere macht Baviaans Rivier zoude afstevenen; zeggende al verder dat hij allen die niet mede wilden doen, door de Kaffers zoude laten kop inslaan; waarop Cornelis Faber zeide dat zij dan maar vluchten zouden, en dus de vrouwen en kinderen ook den kop zoude worden ingeslagen, en door dien weg de mans wel zouden bijspringen, voegende Bezuidenhout daar bij, *als wij in Baviaansrivier eerst bij elkander zijn*, *zullen wij 't eerst de post van Rossouw aanpakken, die mijn overleden broeder vermoord heeft*, *en als wij de Engelschen afgedreven hebben tot naar Piet Goossen*, *dan zal ik er een dwarswacht leggen*, *van de Kaffers*, *en dan zullen wij de Bruintjeshoogte rondgaan*, *en alle*, *die niet mede doen*, *den kop laten inslaan met vrouw en kinders*, *en het vee tot buit geven aan de Kaffers en als wij de Engelschen verdreven hebben tot aan de Algoa Baaij zullen wij het Zuurveld tot aan de Bosjesmansrivier afstaan aan de Kaffers*, *welke dan aan ons het overkantsche veld tot aan Koonap zullen geven.* Bezuidenhout vroeg mij daarop of ik zoude mededoen of niet, en ik heb, uit vrees, hem tot antwoord

gegeven: '*Ik weet niet*, *ik zal zien.*' Stephanus Bothma sprong toen op, en vroeg mij: '*Wat wilt gij zien*? *Handelt de Rechter met Gods wet? maar hij vertreedt de wet onder zijne voeten*? Cornelis Faber vroeg daarbij, "*Ik loer op uw Landdrost ook*, *want ik weet hoe hij mij op de vendutie van overleden Greijling gehad heeft.* Bezuidenhout zeide vervolgens tegen mij, dat als ik het uitbracht, bij mij zoude overgeven aan de Kaffers om mij op hunne wijze te straffen; en Faber vroeg mij of ik wel wist hoedanig de Kaffers iemand met de dood straffen, 't welk ik met "neen" beantwoord heb. Faber zeide: "*de eene straf is dat zij een boom vaneen trekken*, *en u daarin zouden zetten*, *en de andere straf is uwe voeten vast maken*, *en een groot vuur maken*, *en tegen de vlam leggen*, *en als de vlam uitgebrand is, wordt gij op de kolen gelegd*," zeggende wijders dat zij mijne vrouw en kinders den kop zullen intrappen. Stephanus Bothma en Joh: Bezuidenhout namen vervolgens een vel papier in presentie van Faber, terwijl Diderik Muller ook inkwam; waarop ik mijne hand moest teekenen, dat ik hen niet verraden zoude. Dat vel papier was schoon, zonder dat er iets op geschreven stond. Bothma en Bezuidenhout gelastten mij dat ik onder aan dat papier mijn naam moest teekenen, want dat ik de jongste was, en de andere menschen boven mijn naam moest teekenen. Ik heb vervolgens mijn naam op dat papier geteekend, 't welk Diederik Muller gezien heeft, en niet zal kunnen ontkennen.

Daarna ben ik naar de rivier gegaan om mijn paard te laten drinken, en toen ik wederom kwam, toen had Muller een papier in de hand, gevouwen als een brief, welke Muller moest gaan toelakken, gelijk hij ook gedaan heeft, en naderhand onder 't zeggen dat hij moest gaan eten, in mijn zak heeft gestoken en gezegd dat ik dezelve aan zijn broeder Christiaan moest geven, 't welk ik gedaan heb zonder naar 't opschrift of iets te zien, of hen iets anders te zeggen dan *daar is de brief*, *die Joh. Bezuidenhout u stuurt*,' en zonder dat ik ook geweten heb wat in die brief stond. Toen ik weder overkwam, en mijne paarden zoude opzadelen, zeide Stephanus Bothma tot mij: '*Nu moet gij oppassen dat gij ons niet verklikt*, *want wij zitten naast aan de limieten*; *wij zullen vlugten*, *maar gij zit ongelukkig daaraan*,' en verder, '*als het uitkomt en men mogt ons in handen krijgen*, *dan blijft gij daarom voor 't gelach zitten*, *want wij werpen 't allen op u*, *en hebben een eed gedaan om elkander getrouw te blijven*, *wat de eene zegt dat de ander het ook zal zeggen*'; en voorts nog, '*een Engelschman ken ik beter dan gij; ik heb met hen getaren; als wij met ons vijf bij elkander staan*, *en ik steek er een van dood*, *en wij getuigen tegen u*, *al is het mes nog bij mij en mijne handen vol bloed*, *dan gelooft hij ons en knoopt u op*, *en wij zijn vrij*, *want hoe meer gij vloekt en liegt bij een Engelschman*, *hoe meer hij u gelooft.*' (Zegt weder): Zij spannen alle tegen mij samen en zijn mijne moordenaars.

20. Zijt gij bij die gelegenheid met het heen en weder gaan in de Tarka, ook bij Willem Krugel aan geweest?	Antwoord: Ja, toen ik ben teruggekomen.
21. Hebt gij niet aan denzelven verhaald dat de Veldcornets bezig waren eene macht te verzamelen, en hier af te komen om de militaire posten te verdrijven naar de Baaij?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gezegd; daar weet ik niets van.
22. Hebt gij ook niet aan W. Krugel gezegd dat die niet wilde mededoen door den kop zoude worden geschoten, en dat Faber alreeds in Kafferland was om Kaffers te verzamelen met intentie om mede te doen?	Antwoord: Neen, ik weet daar hoegenaamd niets van.
23. Hebt gij ook niet aan W. Krugel gezegd, dat de eene ingezetene het bloed van den ander zoude tappen, en dat gij zelve het bloed van hem, W. Krugel zoude tappen met evenveel plezier als de spon uit een vat te trekken, indien hij niet wilde mededoen?	Antwoord: Neen, ik weet daar niets van.
24. Hebben Faber of Bezuidenhout u niet gezegd op welken dag zij den post van Luitenant Rossouw zouden aandoen?	Antwoord: Ja, maar de datum is mij vergeten, doch het zoude op een Donderdag of op een Vrijdag zijn.
25. Was die Donderdag of Vrijdag vóór den dag op welken gij gevangen zijt?	Antwoord: Ja, vóór dien tijd.
26. Waart gij hun dan op dien tijd te verwachten met hunne macht?	Antwoord: Ja, want ik was er bevreesd voor.

27. Welke middelen hebt gij gebruikt om hetgeen u wedervaren was, en heden door u is opgegeven, aan het Gouvernement bekend te maken?	Antwoord: Ik heb het niet bekend gemaakt, en niet durven bekend maken, uit hoofde van de zware dreigementen tegen mij, en tegen mijne vrouw en kinderen gedaan.
28. Hebt gij na uwe terugkomst van de Tarka aan uwe familie niets gesproken van hetgeen gaande was?	Antwoord: Neen, ik heb er aan niemand van gesproken.
29. Hebt gij niet aan uw broeder Klaas gezegd dat er iets aan den gang was, en dat gij zoudt mededoen?	Antwoord: Neen, dat heb ik hem nooit gezegd.
30. Hebt gij aan niemand gezegd dat Bezuidenhout kwaad was, omdat zijn broeder's geweren verkocht werden?	Antwoord: Neen, dit is de eerste maal dat ik daarvan hoor spreken.
31. Hebt gij zulks later niet gezegd aan meergemelden Adjunct Landdrost in het wachthuis bij Van Aardt?	Antwoord: Dat is mij ontschoten, ik wil het niet ontkennen. Ik had toen een steek op de borst en buiten gedachten, en weet niet wat ik al daar gezegd heb.
32. Hebben Bezuidenhout en Faber, tijdens het gebeurde met dien brief, u niet verzocht dat gij uw best moest doen om de menschen van Bruintjes Hoogte over te halen tot hunne oogmerken?	Antwoord: Ik weet niet dat zij mij dit gezegd hebben.
33. Hebt gij zulks ook niet aan mij en den Adjunct Landdrost in 't wagthuis bij Van Aardt opgegeven?	Antwoord: Ja, maar het was mij ontschoten, ik was daar ziek.

34. Heeft Bezuidenhout u ook niet gezegd dat hij de menschen van Tarka ook zoude noodigen om mede te doen, maar dat hij vreesde dat zulks niet zoude gelukken, zonder dat hij hen door de macht van de Kaffers konde dwingen?	Antwoord: Ja, dat heeft hij gezegd.
35. Hebben Faber en Bezuidenhout u ook gezegd dat zij den Luitenant Rosseau zouden dood maken, dat Stephanus Bothma zoude mede doen, dat zij dan Kafferland zouden invlugten, en rapport zenden aan den Gouverneur?	Antwoord: Ja.
36. Hebben zij ook niet gezegd dat de Kaffers bij hun zouden komen bij de Baviaansrivier?	Antwoord: Ja, daar zoude Faber met zijne Kaffers komen en Bezuidenhout zoude met andere Tarka afkomen, en zoo zouden zij in Baviaansrivier zich vereenigen.
37. Hebben zij ook niet gezegd dat als zij de post van Luitenant Rosseau hadden overweldigd, zij ammunitie genoeg krijgen zouden?	Antwoord: Ja.
38. Hebt gij bij gelegenheid dat gij bij Willem Krugel waart, Cornelis van den Nest niet gezien en gesproken?	Antwoord: Neen, maar ik heb hem naderhand bij mijn vader gezien, toen hij daar twee paar jonge ossen heeft gebragt.
39. Hebt gij niet aan Cornelis van den Nest gezegd dat hij zig, als de Kaffers inkwamen, gereed moest houden om te vegten, en wel niet tegen hen, maar met hen tegen de troepen?	Antwoord: Neen, dat is nooit uit mijn mond gekomen.

Aldus gevraagd en beantwoord op den 18den December 1815 voor de heeren P. Diemel en Mr. W. Hiddingh, uitmakende de Speciale Commissie van Justitie in den hoofde dezes gemeld, welke de Minuten dezes benevens den gedetineerde en mij Secretaris, behoorlijk hebben onderteekend.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
HENDRIK FREDRIK PRINSLO.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

No. 5.
S 3. Minuten, 18 Dec. 1815.
Uitenhagen.

Compareerde voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen,

Johannes Stephanus Hartzenberg, oud omtrent 40 jaren, geboren aan de Kafferkuilsrivier in 't district Swellendam, woonachtig bij Diderik Muller in de Tarka, dewelke &c.,

Dat op zekeren tijd, naar des Compt[s] gissing, bijna twee maanden geleden, Johannes Bezuidenhout en Cornelis Faber, welke uit Baviaansrivier waren opgekomen, en aan 't trekken waren naar de districten van Zeekoerivier en Nieuwveld. aan Muller gevraagd hebbende om een disselboom en schamel te maken, en door Muller naar hem Compt. verwezen zijnde, gem. disselboom en schamel en vier rongen door hem, Compt, waren gemaakt, en dat terwijl de genoemde Bezuidenhout en Faber zich daar nog bevonden, ook daar ter plaatse was gekomen Hendrik Prinslo Mart. zn: zonder dat de Compt. wist of vernomen had wat dezelve aldaar was komen verrigten.

Dat gem. H. Prinslo, terwijl Bezuidenhout en Faber aldaar waren gebleven, omtrent veertien dagen daarna met Theunis de Klerk was teruggekomen, wanneer (zooals de Compt. vernomen had) door hem een brief was geschreven geworden om aan Jacobus Krugel te bezorgen, welke brief hij, Compt, gezien had dat door Hendrik Prinslo aan Christiaan Muller was overgegeven, met last om dezelve eigenhandig aan Jacobus Kruger te bezorgen, zonder dat hij, Compt, als dadelijk aan zijn werk zijnde gegaan, iets verder daaromtrent bijgewoond had.

Dat de Compt. den derden dag daarna willende wegtrekken, naar binnen toe, Johannes Bezuidenhout bij hem, Compt., was gekomen, en hem verboden had geen voet verder te zetten. Op

des Compts. vraag waarom hij niet vertrekken mogt, gezegd had dat het daar te zwak wierd, en op des Comparants andere vraag, waarom men daar bij elkander moest blijven, terwijl het vee van honger stierf, slechts gezegd had, dat men daar blijven moest, en dat daar zijn vee 't houden konde, het onze ook konde blijven, en voorts aan den Compt. had gezegd dat hij mede gaan moest, met bijvoeging dat de Compt. hier alreeds eenen verraden had door aan den Landdrost gezegd te hebben, dat hij over de limieten van de *Bassee* in 't Tamboekiesland was geweest om zeekoeien te schieten, en dat derhalve, indien hij, Compt., nu wilde weggaan, hij, Bezuidenhout, hem zoude doodschieten.

Dat de Compt., aan Diderik Muller om raad gevraagd hebbende, dezelve hem had gezegd hem, Compt., niet te kunnen raden, maar dat, indien hij in des Comparants plaats was, hij mede rijden, en bij de eerste gelegenheid drossen zoude met zijn Hottentot, welke hem afgedwongen was, en welken Hottentot Muller hem, Compt., ook verzogt mede te brengen, terwijl Muller ook voornemens was naar binnen te trekken om meer onder de menschen te zijn.

Dat de Compt. dienvolgens zijnde medegereden tot naar de Blaauwe Krans, en den anderen dag tot naar Kromme Rivier, alwaar Johannes Engelbrecht woonde, en ten zelven dage naar Willem Krugel, de Compt. aldaar een geheele partij menschen in den nacht had bij elkander gevonden, vanwaar, alle dezelve den volgenden morgen naar de plaats van Van Aart, alwaar de post van Capt. Andrews lag, waren gereden, ten einde te vernemen, zooals hij, Compt., op den weg bij Kromme Rivier had hooren zeggen, om welke reden Hendrik Prinslo daar werd gevangen gehouden; zijnde onder de partij menschen, welke zich ter plaatse van Willem Krugel hadden bij elkander gevonden, geweest, Willem Krugel zelve, Stoffel Botha, Hendrik van den Nest, Cornelis van den Nest, Thomas Dreijer, terwijl onderweg er bij waren gekomen Johannes Prinslo, Willem Prinslo W. zn, Hendrik Klopper en anderen, welke de Compt. zich niet precies konde herinneren,

Dat het voorz. gezelschap bij de plaats van Van Aart zijnde gekomen, een kleine Hottentot was afgezonden (zonder dat de Compt. wist op te geven door wien) om te vernemen of Hendrik Prinslo noch daar was, en daarna ook Klaas Prinslo; en nadat dezelve was teruggekomen, Pieter Erasmus Lours zn.; en daarheen zijnde gereden, dezelve daarna waren teruggekomen, de laatstgen: met den Commandant Nel, welke zich daar ter plaatse bevond, zonder dat het den Compt. bekend was wat de Commandant Nel daar had verricht, na dien des Comparants gemoed zoo vol was, dat hij geene opmerking had kunnen maken, en geene kans gezien had om bij denzelven te komen.

Dat het voorz volk vervolgens getrokken was naar de overzijde van de Groote Vischrivier aan de beneden zijde van het huis van Louw Erasmus, alwaar zij twee dagen waren stil gebleven, en den

derden waren opgebroken naar den Slagtersnek, zijnde in dat tijdverloop onderscheidene boodschappen en papieren bij hen gebracht door Hermanus Potgieter en.... Touchon, waarvan de Compt. den inhoud niet had vernomen als alleen van eene derzelve, welke was geweest van den Landdrost Stockenstrom en behelsd had dat die menschen moesten uit elkander gaan, en dat hij er voor in stond, doch niettegenstaande 't welk zij waren blijven liggen, en hadden voorgegeven dat zij den Adjunct Landdrost Van de Graaff verwachtten, en dat Stephanus Bothma was gereden om hem af te halen.

Dat terwijl zij dus op Slagtersnek zich bevonden, de Landdrost Cuyler daar was gekomen, en de Comparant in de confusie gelegenheid hebbende gevonden om weg te komen, zich vandaar met den Hottentot *Cobus*, hiervorens gemeld, verwijderd had, en in den nagt was thuis gekomen, en den volgenden morgen zich bij den Adjunct Landdrost Van de Graaff had vervoegd, alwaar de Comparant ook de Veldcornets, Stephanus van Wijk en Jacobus Venter, had aangetroffen, aan wie de Comparant hetgeen hem wedervaren was, had bekend gemaakt.

Waarna aan den Comparant is gevraagd en door hem beantwoord als volgt:-

Vragen door den R.O. Requisant.

1. Weet gij ook welk het plan was der verzameling van Joh. Bezuidenhout en de anderen?	Antwoord: Neen, als zij raadpleegden, lieten zij er mij nooit bij, maar noemden mij verrader. Ik heb echter gehoord dat zij den Landdrost Stockenstrom in handen wilden hebben, omdat zij hem hielden voor de oorzaak van den dood van Fredrik Bezuidenhout.
2. Wie waren degenen die gewoon waren te raadplegen?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout, Theunis de Klerk, Willem Krugel, Piet Prinslo, bijgenaamd Kafferland, en anderen die ik niet bij name ken.
3. Wie voerde het Commando?	Antwoord: Willem Krugel had den naam omdat hij Veldcornet was, maar 't kwam mij voor dat hij niet doen konde zooals hij wilde, en dat Bezuidenhout eigenlijk daar de opperste was.

4. Hebt gij geene vroegere gelegenheid gehad om u van die bende te verwijderen?	Antwoord: Neen, en ook had ik aan Muller beloofd om zijn Hottentot mede te brengen, en die kwam eerst met Faber, met wien hij als roerdrager gediend had, terug, toen de Landdrost Cuyler onder den berg stond. Ik had reeds tevoren aan dien Hottentot gezegd dat hij ook moest zien weg te komen, en wij dan samen zouden thuiskomen.
5. Waar was die Hottentot met Faber naar toe geweest?	Antwoord: Naar 't Kafferland.
6. Wat had hij in 't Kafferland wezen doen?	Antwoord: Dat weet ik niet.

Niet meer, enz.
Aldus enz., 18 December 1815.
JO. ST. HARSENBERG.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

S. 3. No. 5.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Rechts Commissie, de bovengenoemde Johannes Stephanus Hartzenberg, die nadat zijn bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, verklaarde er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd dat hij niet een disselboom voor Bezuidenhout gemaakt heeft, maar wel een lang wagen.

Kruisvragen door den gevangene, Theunis de Klerk.

1. Heeft Bezuidenhout niet om mij gezonden door Johannes Vortman, en naderhand door Martinus Barnard?	Antwoord: Dat weet ik niet.

2. Weet gij niet dat Bezuidenhout mij met een boodschap naar Willem Krugel gezonden heeft, dat hij de menschen bij elkanderen moest houden totdat hij daar kwam?	Antwoord: Dat weet ik niet; maar ik weet dat toen gij te Kromme Rivier kwaamt, gij onmiddelijk weder zijt weggereden.

Kruisvragen door P.W. Prinslo, Nic. zoon.

3. Hoe weet gij dat ik een der genen was die raadpleegden?	Antwoord: Omdat, toen er eenig gesprek was, gij altijd tegenwoordig waart.
4. Wie zijn uwe getuigen?	Antwoord: Ik ben enkel getuige voor mijzelven.

Kruisvragen door den gevangene, W. Krugel.

5. Heb ik veel gesproken gedurende den tijd waarin het volk vergaderd waren? Heeft Bezuidenhout mij niet altijd geroepen en bevolen?	Antwoord: Gij hebt niet veel gesproken, en het is waar dat Bezuidenhout de voornaamste stem had.
6. Wilde ik niet altijd hebben dat wij moesten terug keeren?	Antwoord: Ja! Toen wij aan de bovenste zijde van Van Aard's plaats waren.
7. Heb ik u toen niet gezegd dat wij eene groote verantwoordelijkheid op onze schouders hadden?	Antwoord: Ja! Toen wij bij den Klipheuvel waren aan de boven zijde van Van Aard.
8. Heb ik het volk niet bij elkander geroepen, en gezegd dat het beter was om een brief te schrijven, en weder naar huis te rijden?	Antwoord: Het mag zijn, maar ik ben niet tegenwoordig geweest.

Ter bekrachtiging van de waarheid van alle welke, de getuige deze solemnele woorden sprak: - ‘Zoo helpe mij God Almachtig’!

In tegenwoordigheid van de gevangenen, H.F. Prinslo, A.C. Bothma, S.C. Bothma, Theunis de Klerk, P.W. Prinslo, N. zoon, C. Faber, A.M. Meijer, en W.F. Krugel, die verklaarden geene verdere kruisvragen te hebben om aan den getuige te worden gedaan.

Gedaan te Uitenhagen den 13den Januarij 1816.

(Get.) J. ST. HARTZENBERG.
Commissarissen,
(Get.) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
In mijne tegenwoordigheid,

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 6.
S 1. Minuten, 18 December 1815.
Uitenhagen.

Compareerde voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen.

Diederik Johannes Muller, oud 31 jaren, geboren aan Bruintjes Hoogte, woonachtig in de Tarka, dewelke ter requisitie van den Landdrost, J.G. Cuyler, verklaarde hoe waar het is,

Dat Hendrik Prinslo, M. zn., eenigen tijd geleden (zonder zich den juisten dag te herinneren), op zekeren morgen op de plaats waar hij Compt. woonde te paard was komen aanjagen, en gekomen zijnde in het huis van zijn, Compt's., broeder, Johannes Christiaan Muller, na hem, Compt., gegroet te hebben, gevraagd had ‘of wij ook kerels waren?’ en ‘dat wij niet beter waard waren dan dat de vrouwen ons met stokken sloegen.’ Waarop hij, Compt., aan denzelven hebbende gevraagd wat hij dan wilde doen, H. Prinslo voorn: had geantwoord dat hij de Engelschen uit het land wilde jagen, en Compt. hem gevraagd hebbende, *waarom*? hij gezegd had, *om het onschuldig bloed van Bezuidenhout*, *en dat de erfpachten zoo zwaar waren*, *en de Hottentotten voor de burgerij getrokken werden.* Waarna gem. Prinslo was uitgegaan naar Johs. Bezuidenhout, welke van 't vee aldaar gekomen was, en met denzelven was weggereden zonder dat de Compt. wist waarheen dezelven zich hadden begeven, en dat op dienzelfden dag, tegen den avond, gem. H. Prinslo en Johs. Bezuidenhout zijnde teruggekomen, de eerstgenoemde was doorgereden en de laatstgenoemde aan Compt. gezegd had dat hij nu hulp had gekregen,

want dat H. Prinslo hem had gezegd dat de ingezetenen van Bruintjeshoogte en Zuurveld allen gelijk gezind waren, op 't welk de Compt. gezegd had dat wij dat alles niet moesten gelooven, en zulke dingen niet doen moesten, want dat hij zich in groote ongelegenheid zoude brengen, en dat hij beter deed van af te wachten wat de Justitie zoude uitwijzen; waarna gemelde Bezuidenhout had stil gezwegen en zich van hem, Compt., verwijderd had.

Dat omtrent drie dagen daarna (zonder ook den preciesen dag zich te kunnen herinneren) de Veldcornet Stephanus van Wijk in 't voorbijgaan bij den Compt, zijnde aangekomen, de Compt. hem het hiervoren opgegevene verhaald had, welke daarop gevraagd hebbende of hij Compt. daar bewijs van had, en de Compt. geantwoord hebbende van neen, want dat hij alleen was geweest, de voorn. Veldcornet Joh. Bezuidenhout had laten roepen, welke ook gekomen zijnde, door den gen. Veldcornet was alleen genomen om met denzelven te spreken, wanneer (gelijk de gen. Veldcornet hem verhaald had), Bezuidenhout de zaak had ontkend; waarop de Compt. den Veldcornet verzocht hebbende zijn naam niet te noemen alzoo hij er geene bewijzen van had, en de Veldcornet geantwoord hebbende dat hij onder eed stond en noch de Regeering noch de burgers verraden maar recht doorgaan zoude, den bovengen. Bezuidenhout in des Comparants presentie had laten roepen en opnieuw er over onderhouden; doch wanneer Bezuidenhout wederom al het voorgevallene had ontkend en geïnsisteerd om te weten wie zoo iets gezegd had, doch 't welk de voorn. Veldcornet hem niet hebbende geopenbaard, maar gezegd dat hij zoo iets gehoord had met bijvoeging dat indien hij, Bezuidenhout, iets wegens den dood zijns broeders te klagen had, hij daarover een request aan de Justitie moest opmaken, 't welk hij, Veldcornet, alsdan aan den Landdrost zoude bezorgen, in 't welk gem. Bezuidenhout eerst had toegestemd, en twee mannen, namelijk Stephanus Bothma en Barend Bester, had laten komen om zoodanig request te maken, maar welke gekomen zijnde, Bezuidenhout weder van plan veranderd en omgedraaid was, en vervolgens, nadat de Veldcornet vertrokken was, van den Compt. hebbende willen weten wie den zegsman was geweest, de Compt. hem had geantwoord zulks niet te weten: waarop voorm. Bezuidenhout weder was vertrokken.

Dat omtrent een paar weken daarna (zonder den tijd meer bepaald te kunnen opgeven) de hiervorengem. H. Prinslo met Theunis de Klerk in den nacht op des Compts. plaats zijnde gekomen, des Comparants broeder, die nog te bed was, hebbende opgewekt, dezelve ook den Compt. had wakker gemaakt en gezegd dat de Compt. met hem mede moest gaan om te zien wat er gaande was, wanneer de Compt. in het huis zijnde gegaan, daar Theunis de Klerk had hooren zeggen. ‘dat hij dengene die niet wilde mede doen, al was het zijn eigen vader, zoude overhoop

schieten,' hebbende vervolgens een van dezelven zonder dat de Compt. nu juist wist op te geven of het Prinslo dan wel de Klerk was geweest, aan den Compt., gevraagd dat hij nu maar zeggen moest of hij wilde mededoen of niet, waarop de Compt., in vreeze voor hun vastgenomen besluit gezegd hebbende van *ja*, zij aan des Comparants broeder hadden gezegd dat zij een brief zouden schrijven aan Jacobus Krugel, hebbende zij in dien nagt reeds Stephanus Bothma en Andries Meijer laten halen, welke zich dienvolgens ook reeds daar aan huis bevonden, waarna door Prinslo en Bezuidenhout aan voorsz: Stephanus Bothma zijnde gezegd dat hij den brief moest schrijven, dezelve zulks ook had gedaan, zoodanig als hem door voorm: Prinslo en Bezuidenhout werd opgegeven; welke brief vervolgens door Hendrik Prinslo, nadat dezelve hem door Bothma was overgegeven, geteekend en na toegevouwen te zijn, aan den Compt., overgegeven was geworden bij 't welk zich ook Zacharias de Beer had bevonden, doch naderhand door Prinslo, en na dat des Comparants vrouw dezelve had toegelakt, omdat zij geen lak hadden, was terug genomen, en aan des Comparants broeder Christiaan, welke de brief niet ongezegeld had willen ontvangen, was overgegeven geworden, met last om dezelve aan Jacobus Krugel te brengen en hem te zeggen dat hij dezelve in presentie van des Compts. broeder verbranden moest; waarna de bovengenoemde personen zijnde weggereden, een Hottentot van hem, Compt, hadden afgedwongen om met Faber mede te gaan naar Kafferland, waardoor de Compt. zelve was vrij geraakt, en de Compt. vervolgens aan zijn broeder hebbende gevraagd, wat hij nu met dien brief doen zoude, en dezelve geantwoord hebbende dat hij dien aan den Veldcornet zoude brengen, Compt. gezegd had dat dit goed was, en hij zulks doen moest, want dat de Veldcornet dan het bewijs van de oproermakers zelve zoude in handen hebben. Waarop des Compts. broeder zijnde weggereden, bij zijne terugkomst aan den Compt. had verhaald den voorn. brief aan den Veldcornet Steph. van Wijk te hebben overgegeven.

Dat bij dezelfde gelegenheid de Compt. aan den voorn. Veldcornet had laten verzoeken om manschappen te commandeeren tot assistentie ten einde den Compt. en zijn broeder niet in het oproer zouden worden medegesleept, de voorsz: Veldcornet zulks ook had beloofd, en gezegd dat hij zijn laatsten droppel bloed voor hen zoude laten, gelijk dezelve ook zijne manschappen had laten commandeeren om ter plaatse van Piet Venter present te zijn, werwaarts de Compt. zich ook hebbende begeven, onderweg was ontmoet door gen. Veldcornet Van Wijk met den Veldcornet van Sneeuwberg, Willem van Heerden, wanneer zij hem, Compt. een paard hebbende gegeven, hij de oproerigen was voorgereden en getracht had dezelven van hun voornemen af te brengen, dog naar 't welk Bezuidenhout niet hebbende willen luisteren, de overigen hem ook, die zig aldaar als 't hoofd gedroeg, waren

gehoorzaam gebleven, terwijl ook Hannes Hartzenberg, door hen was medegesleept geworden, onder 't zeggen dat hij een verrader was die hen al eens verraden had bij gelegenheid dat zij buiten de limieten zeekoeien hadden wezen schieten, en ook omdat hij in de familie van den Landdrost Stockenström getrouwd was, op welke gezegdens gen. Hartzenberg als mijmerende en buiten zijn zinnen was geschenen, en hem Compt. om raad gevraagd hebbende, de Compt. hem gezegd had dat hij hem raadde nu maar mede te rijden om de anderen tevreden te stellen, en de eerste gelegenheid waar te nemen om zig af te zonderen om weg te rijden, en dan Compts. Hottentot mede te brengen en zig naar Cradock te begeven, terwijl hij, Compt. zig zoo diep in 't Christenrijk zoude begeven, dat de anderen hem niet konden achterhalen; waarop gem: Hartzenberg met hen was weggereden, en de Compt. door hem gezonden zijnde met eene boodschap naar Piet Venter reeds voor zijne aankomst aldaar het hier voorgekomene aan den hierboven gemelden Veldcornet had bekend gemaakt, onder welks commando de Compt. benevens zijn broeder, vervolgens gebleven was, zonder van de oproerigen iets meer te hebben vernomen.

Waarna door den R.O. Requisant aan den Compt. is gevraagd en door hem geantwoord:

1. Zoudt gij den door u gemelden brief herkennen indien dezelve u wierd vertoond?	Antwoord: Ik meen van ja.
2. De brief gedateerd 9 *November* 1815, en geteekend *Hendrik Fredrik Prinslo* aan den Compt. vertoond zijnde, en gevraagd of dit dezelfde brief is?	Antwoord: Zegt ja, het is dezelfde.
3. Weet gij den inhoud ook op te geven?	Antwoord: Neen, ik heb ze wel hooren opgeven, maar mijn kop was zoodanig op hol, dat ik den inhoud nu niet wel kan opgeven.
4. De brief vervolgens aan den Compt. zijnde ter lezing gegeven en gevraagd, '*Herinnert gij u nu den inhoud*, *dien gij hebt hooren opgeven?*	Antwoord: Zoover mij voorstaat, heb ik door Prinslo iets dergelijks hooren opgeven, onder anderen het woord *Godvergeten*, en door Bezuidenhout de woorden, *de menschen zoo schielijk mo-*

	gelijk onder 't oog te brengen, want hij zeide ‘dat 't nu schielijk gaan moest.’
5. Heeft Hendrik Prinslo bij de eerste ontmoeting niet gezegd, *dat Bezuidenhout het al te slegt had laten liggen bij den dood van zijn broeder?*	Antwoord: Ja, dit heeft hij gezegd.
6. Weet gij ook tot welk einde Cornelis Faber in Kafferland moest rijden?	Antwoord: Zooals Bezuidenhout zeide om de Kaffers in te halen.
7. Wat moesten de Kaffers komen doen?	Antwoord: Om tegenstand te bieden tegen de Militairen, gelijk Bezuidenhout zeide.
8. Waar bevindt zich die Hottentot die van u is afgedwongen geworden?	Antwoord: Hij is thuis, zijn naam is *Cobus.* Ik heb hem ook gezegd, dat hij moest zien weg te komen, gelijk hij ook op Slagtersnek heeft gedaan.
9. Weet gij ook of Faber meer dan eens wegens deze zaak in 't Kafferland geweest is?	Antwoord: Zoo ik gehoord heb tweemalen. Waar ik nu van spreek, toen de Hottentot *Cobus* is mede geweest, was de tweede maal.
10. Hoe lang te voren was Faber daar de eerste maal geweest?	Antwoord: Naar mijn gedagte twee of drie dagen nadat H. Prinslo de eerste maal bij mij geweest was.
11. Hebt gij Faber ook gezien en gesproken nadat hij de eerste maal in Kafferland geweest was?	Antwoord: Ja, ik heb hem gezien, en ook wel gesproken, maar niet over die zaken, omdat ik daar niets mede wilde te doen hebben, en derhalve mij zooveel mogelijk daarbuiten hield.
12. Toen gij dat volk hebt voorgereden, waar reden zij toen naar toe?	Antwoord: Zij waren aan het afkomen om Prinslo te ontmoeten, ten einde gezamen-

	lijk den Luitenant Rossouw te overvallen en dood te schieten, maar toen Prinslo gevangen was, lag dat verijdeld.
13. Waar zouden zij Prinslo ontmoeten?	Antwoord: Aan de Tarka zijde van de Post van Rossouw bij Wilgebosch of Krommerivier, gelijk Bezuidenhout zeide.
14. Om welke reden moest hij in 't bijzonder Prinslo ontmoeten?	Antwoord: Dat kan ik niet vast zeggen, maar zooals ik gehoord heb en ook konde opmaken, zoude Prinslo het opperbevel voeren.
15. Om welke reden wilden zij den Luitenant Rossouw doodschieten?	Antwoord: Omdat hij Fredrik Bezuidenhout had doodgeschoten.
16. Heeft de verzameling tusschen Johs. Bezuidenhout en Hendrik Prinslo plaats gehad?	Antwoord: Dat weet ik niet, daar heb ik niets van bijgewoond.
17. Weet gij ook of de Kaffers eenige belooning voor hunne hulp te wachten hadden?	Antwoord: Zooals ik heb hooren praten zouden zij het Zuurveld gekregen hebben en het vee van de menschen, of van de troepen benevens kralen, ringen en koper.
18. Waar zouden de Kaffers bij hen komen?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb daar niet naar gevraagd, ook niet van hooren praten.
19. Zouden zij ook meer posten aandoen dan die van den Luitenant Rossouw?	Antwoord: Zooals Bezuidenhout herhaaldelijk zeide, wilde hij ook den Landdrost Stockenstrom, en den Veldkornet Opperman van kant maken als schuldig aan zijn broeder's dood. Ik heb meer dan eens gezegd, dat hij dat niet mogt, maar dat als hij ze dan vangen wilde, hij ze liever aan den rechter moest overgeven,

	maar daarmede wilde hij niets te doen hebben. *Zegt verder:* Stephanus Bothma was de eenigste die met mij daarin toestemde en *ja* zeide, de anderen zwegen stil.
20. Heeft Bezuidenhout u niet gezegd wat hun verder plan was?	Antwoord: Neen, en daar heb ik ook niet naar gevraagd.
21. Waar is Hendrik Prinslo gebleven?	Antwoord: Zooals ik van den Veldcornet gehoord heb, is hij gevangen.
22. Wanneer hebt gij zulks het eerst gehoord?	Antwoord: Ik denk vier of vijf dagen nadat die menschen uitgetrokken waren.
23. Toen gij Johs. Bezuidenhout hebt voorgereden, hoe sterk was zijn bende toen?	Antwoord: Daar waren bij twee Bothmas, Andries Meijer, Hannes Hartzenberg, een bastaard in name *Paul*, in dienst van Christiaan de Beer.
24. Waren zij te paard en gewapend?	Antwoord: Ja.
25. Hebt gij ook gehoord wie zij meer hebben ontmoet of medegenomen?	Antwoord: Ik heb wel gehoord dat zij nog anderen hebben medegedwongen.
26. Was *Faber* ook toen bij hen?	Antwoord: Neen.
27. Hebt gij ook gehoord dat zij bij Theunis de Klerk of Willem Krugel zouden rijden om meerder menschen te ontmoeten?	Antwoord: Neen, maar ik heb hooren zeggen dat zij bij Kromme Rivier of Theunis de Klerk zouden bijeenkomen, zooals Bezuidenhout zeide.
28. Heeft Bezuidenhout ook aan Prinslo kruit en lood bezorgd?	Antwoord: Daar weet ik niets van.
29. Hebben B e z u i d e n h o u t o f Prinslo u ook kruit of lood gegeven?	Antwoord: Neen, ik had zelf geweer en kruit en lood.

30. Toen zij u wilden medenemen, zijt gij ook toen gelast geworden om kruit en lood mede te nemen?	Antwoord: Ja, maar ik ben door het medegeven van den Hottentot vrij geraakt, en mijn broeder door den brief.
31. Weet gij ook wie met Faber naar Kafferland zijn geweest?	Antwoord: Volkert Delport, en een van de Prinslo's, zoo ik geloof Willem Prinslo, J. zn., namelijk de tweede keer, de eerste keer geloof ik, dat Adriaan Engelbrecht en een buitenlander, genaamd Frans Marais, is mede geweest, doch ik kan het met geene zekerheid opgeven.
32. Daar zij op weg waren naar de post van Luitenant Rossouw, hoedanig zouden zij naar Graaff-Reinet rijden om hun plan tegen den Landdrost uit te voeren?	Antwoord: Dat weet ik niet, daar heb ik niet over gedacht.
33. Was Bothma gedwongen om den brief te schrijven, of heeft hij 't vrijwillig gedaan?	Antwoord: Hij werd gelast om het te doen, en 't kwam mij voor dat het niet naar zijn zin was, omdat hij, na den brief geschreven te hebben, denzelven nedersmeet en zeide, *Daar*, *teekent ze.*
34. Hebt gij bij die gelegenheid door H. Prinslo hooren zeggen dat hij van den Commandant Nel zoude vernomen hebben, dat het Gouvernement alle jongelingen verzamelen wilde om tot soldaten te maken en buitenslands te sturen?	Antwoord: Ja, daar staat mij voor dat hij gezegd heeft dat Nel zoodanig iets zoude hebben verhaald, maar dat het niet op hen maar op hunne kinderen gemunt was, om dezelve in dienst te trekken, maar van buitenslands te sturen, staat mij niet voor. Ik kan ook niet met zekerheid zeggen, of Prinslo, dan wel Theunis de Klerk, het gezegd heeft, maar een van beiden zeker.

35. Weet gij ook of de dag bepaald was op welken zij de post van Lt. Rossouw wilden aandoen?	Antwoord: Neen.
36. Hebt gij Prinslo en Bezuidenhout ook hooren praten dat zij geen Gouvernement noodig hadden?	Antwoord: Neen.

Niets meer, &c.
Aldus, &c.. 18 December 1815.
D.J. MULLER.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

S. 1. No. 6.
Herziening.

Verscheen voor de Speciale Rechtscommissie de gezegde Diderik Johannes Muller, die, nadat zijn bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, verklaarde er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd in zijn antwoord op de 23ste Vraag, ‘dat toen een kleine zoon van Johannes Bezuidenhout ook tegenwoordig was.’

Kruisvraag door den gevangene, Hendrik Prinslo.

1. Weet gij zeker dat ik ook heb deel genomen in het gesprek omtrent het brengen van jonge mannen in de dienst?	Antwoord: Neen! Maar Prinslo of De Klerk hebben zoo gezegd. Daar ben ik zeker van.

Kruisvraag door den gevangene, A.C. Bothma.

2. Toen gij vóór ons reedt op weg, zeide ik niet aan Bezuidenhout, dat wij moesten omdraaijen naar den Veldcornet?	Antwoord: Ja! Dat het een goede zaak zoude zijn, om naar de bestemde plaats te rijden waar de Veldcornet zijn zoude.

3. Heeft Bezuidenhout toen niet gezegd dat hij zulks niet zoude doen?	Antwoord: Ja.
4. Heeft Bezuidenhout niet gezegd dat de Veldcornet naar de plaats van Bester moest komen?	Antwoord: Ja.

Kruisvraag door den gevangene, Andries Meijer.

5. Toen ik u op den weg, naar de plaats van Piet Venter, ontmoette, zeide ik toen niet aan u, dat ik tegen mijn wil reed, en antwoordet gij niet daarop dat ik maar moest rijden, en zien om door den ouden kerel ontslagen te worden?	Antwoord: Ik herinner mij dat ik iets met u gesproken heb, maar wat het was, kan ik nu niet met eenige zekerheid zeggen.

Ter bekrachtiging van alle welke, de getuige deze solemneele woorden sprak:-
'Zoo helpe mij God Almachtig'

In tegenwoordigheid der gevangenen, H.F. Prinslo, A.C. Bothma, S.C. Bothma, A. Engelbrecht, A.M. Meijer, Theunis de Klerk en C. Faber, die verklaarden geene verdere kruisvragen te hebben om aan den getuige te worden gedaan.

Gedaan te Uitenhagen, den 12den Januari 1816.
(Get:) D. JOH. MULLER.
Commissarissen:
(Get:) { P. DIEMEL,
(Get:) { W. HIDDINGH.
In mijne tegenwoordigheid:
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 7.
Y 1. Minuten, 19 December 1815.
Uitenhagen.

Artikelen op welke ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuyler gehoord en ondervraagd is Stephanus Bothma, gedetineerde in 's Heeren gevangenis, &c.

1. Hoe is uw naam, ouderdom en geboorte plaats?	Antwoord: Stephanus Cornelis Bothma, oud 43 jaren, geboren in Camdeboo onder Graaff-Reinet.
2. Waar zijt gij het laatst woonachtig geweest?	Antwoord: In de Tarka onder 't ressort van den Adjunct Landdrost Van de Graaff.
3. Zijt gij ook vijf of zes weken geleden in die contrij geweest?	Antwoord: Ja.
4. Zijt gij omtrent dien tijd geweest ter plaatse van Diderik Johannes Muller?	Antwoord: Ja, ik meen wel van ja. Ik ben wel op verscheidene plaatsen in dien tijd geweest.
5. Zijt gij op den 9den November laatstleden te dier plaatse geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb den datum niet onthouden.
6. Zijt gij omstreeks dien tijd aldaar geroepen door twee Hottentotten?	Antwoord: Ja, ik ben daar geroepen door een Bastaardje en een kleinen Hottentot, omtrent elf uren des nagts.
7. Wie heeft u laten roepen?	Antwoord: De naam van Hannes Bezuidenhout is gebruikt.
8. Zijn er meer namen gebruikt geworden?	Antwoord: Neen.
9. Zijt gij daarop gegaan?	Antwoord: Ik ben gegaan op een wonderlijk à-propos, waardoor ik verraden ben zonder dat ik het geweten heb.
10. Geeft de omstandigheden daarvan op?	Antwoord: Na den dood van Frederik Bezuidenhout heeft Cornelis Faber, welke in de Tarka bij de Mullers of Wentzel Coetsee, 't welk ik niet recht weet, woonachtig is, een brief gekregen van Johannes Bezui-

denhout (gelijk ik heb hooren zeggen) om zijn broeder te komen begraven; hij is daarheen gereden, toen heeft Johs. Bezuidenhout (zooals ik van hooren zeggen heb) zig uitgelaten dat hij den dood van zijn broeder zoude wreken al duurde het ook nog tien jaren. Vervolgens heeft Johs. Bezuidenhout aan allen die op die begrafenis waren, gevraagd hoe zij gezind waren, dog niemand eenig antwoord gevende, heeft hij met een duren eed bekragtigd dat hij geen vrouw noch kind ontzien zoude, maar dezelve laten vernielen van de zwarte natie. Hij is vervolgens gekomen in de contrijen waar ik woonachtig ben, en op zekeren dag van mijn buurman, ouden Koetzer komende, heeft Bezuidenhout mij gevraagd om een brief te schrijven, dog zonder dat ik dien tijd wist wat het was; ik heb hem toen geantwoord dat het te laat was, en dat ik naar huis wilde rijden, waarop hij mij gezegd hebbende dat ik den volgenden dag moest terugkomen, ik geantwoord heb dat ik dit niet konde doen als hebbende geen paard. Den derden dag is hij zelf bij mij gekomen, en toen ben ik eerst kloek geworden welke brief het was dien ik schrijven moest: Ik heb hem daarop met alle mogelijke middelen alles zoeken uit 't hoofd te praten, en stil te maken, omdat ik gevoelde waar hij heen wilde, want hij wilde dat ik een brief zoude schrijven aan den Veldcornet, dog welken hij destijds niet genoemd heeft om hem tot hulp te komen; ik heb hem voorgedragen dat hij

zig en zijne vrouw en kinderen en het geheele land ongelukkig zoude maken, en dat hij ook tegen Gods ordinantiën opstond als hij tegen zijne rechters opstond, 't welk ik hem nog uit den bijbel heb tragten te bewijzen, en hij is daarop zonder iets te zeggen, weggereden. Ettelijke dagen daarna heb ik gehoord dat hij zig had uitgelaten dat ik geweigerd zoude hebben een brief voor hem te schrijven, dog dat hij mij wel zou helpen; dit had hij gezegd in de presentie van Faber, gelijk deze mij gezegd heeft, dog hoe hij mij helpen zoude, weet ik niet. Daarna is het gebeurd dat ik door dat Hottentotje en Basterdje in den nagt ben geroepen geworden, welke, schoon ik hun tot vijf malen heb gevraagd of er menschen waren gekomen, en of er iets gebeurd was, mij gestadig *neen* geantwoord hebben, waarop ik hun gezegd hebbende dat zij moesten antwoorden, dat ik niet konde komen omdat ik geen paard had, zij mij gezegd hebben dat zij een paard voor mij hadden medegebracht.

11.
Wie hebt gij daar toen gezien?

Antwoord: Johannes Bezuidenhout, welke mij zeide dat hij mij had laten roepen, dat hij de reden mij dadelijk zeggen zoude als het dag werd. Toen de dag aankwam, vond ik daar Hendrik Prinslo, Mart. zn., en Theunis de Klerk, alsmede Hendrik en Christiaan Muller, welke zij (zonder dat ik weet of het Prinslo of Bezuidenhout is geweest), hadden laten roepen; Zacharias de Beer was ook daarbij.

12. Wat hebt gij daar toen gedaan?	Antwoord: Toen heeft Bezuidenhout mij inkt en papier gegeven en gezegd, dat hij mij zoude laten schrijven, dat ik hem eens te slim was geweest, maar dat dit nu niet zoo wezen zoude.
13. Hebt gij toen geschreven?	Antwoord: Ja, toen heb ik geschreven 't geen Johs: Bezuidenhout en Hendrik Prinslo mij opgaven, waarbij tegenwoordig waren Diderik Muller en Andries Meijer. Ik had tevoren, achter een bosch zijnde om te wateren, door een van hen (doch ik weet thans niet welken) hooren zeggen dat hij dengenen, die niet wilde mede doen, zoude voor den kop schieten, al was het zijn eigen vader. Toen ik klaar had met schrijven, heb ik de brief nedergelegd onder 't zeggen, *zie daar is de brief die gijlieden mij hebt laten schrijven.* Daarop is Hendrik Prinslo gaan zitten, heeft de pen opgenomen en de brief onderteekend.
14. Hebt gij eerst een klad van dien brief geschreven, of is dezelve in eens in 't net geschreven?	Antwoord: Ik heb dezelve maar eens geschreven.
15. Hebt gij ook een adres op den brief geschreven?	Antwoord: Dat weet ik niet regt meer, maar verzegeld of toegemaakt heb ik hem niet.
16. Weet gij den inhoud van dien brief nog?	Antwoord: Neen, maar dit staat mij wel voor, dat ik er tweemaal in heb moeten schrijven dat de oude Krugel dien brief verbranden moest terwijl hij zien konde, dat Prinslo zulk groot vertrouwen in hem had.

17. Aan wien was die brief gericht?	Antwoord: Aan den ouden Jacobus Krugel, en die moest dan rijden naar den Veldcornet Van der Walt.
18. Wat moest hij bij dien Veldcornet gaan doen?	Antwoord: Dat ben ik vergeten, de brief zal dat wel uitwijzen.
19. Heeft Prinslo vervolgens den brief verzonden?	Antwoord: Ja, hij heeft Christiaan Muller in mijn presentie belast om den brief weg te brengen. Dit was reeds eer de brief geschreven was.
20. Heeft hij daar nog iets bijgevoegd?	Antwoord: Ik heb niets meer gehoord.
21. Is Christiaan Muller met dien brief vertrokken?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik ben naar huis gereden.
22. Zoudt gij den brief ziende denzelven herkennen?	Antwoord. Ja.
23. Aan den Gedet: vertoond zijnde de brief van den 9 *November*, 1815, geteekend Hendrik Frederik Prinslo, M. zoon, gevraagd of het deze brief is?	Antwoord: Zegt - ja, het is dezelfde.
24. Kwam het u voor dat Hendrik Prinslo door Bezuidenhout gedwongen, of dat hij vrijwillig was?	Antwoord: Ik heb niet gezien of gehoord dat hij gedwongen was. Ik ben door hen beiden gedwongen om dien brief te schrijven. *Zegt verder:* toen ik daar gekomen ben, heb ik door Bezuidenhout hooren zeggen dat de Landdrost Stockenström, Veldcornet Opperman, en Luit. Rossouw, den dood moesten sterven; daarop heeft Diderik Muller gezegd en hem nog vermaand, dat hij zoo iets niet doen mogt, maar dat hij dezelven dan liever vangen en aan de Justitie overgeven moest.

25. Zijt gij en Barend Bester ook eens bij Bezuidenhout geroepen om een request te schrijven over de zaak van zijn broeder?	Antwoord: Ja, maar daar is geen request geschreven, zoo ver ik weet.
26. Hebt gij aan Hendrik Prinslo u uitgelaten dat de Regeering de wetten en alle rechten met voeten trapte?	Antwoord: Neen, ik heb nooit zoo iets in mijn gedachten gehad. Ik ben verschrikt zoo iets te hooren.
27. Hebt gij geweten dat Faber onder de Kaffers is geweest om dezelven op te rokkelen?	Antwoord: Ja, dat weet ik, hij is er tot twee reizen heen geweest.
28. Wanneer was de eerste keer, en wie is er mede geweest?	Antwoord; Ik meen, dat de eerste keer Faber is geweest met Engelbrecht, en een buitenlander genaamd Frans Marais, wanneer 't geweest is weet ik niet, maar tusschen de eerste en tweede keer zullen naar mijne gissing tien of twaalf dagen verloopen zijn.
29. Wanneer is de tweede keer geweest?	Antwoord: Dat weet ik ook niet.
30. Hebt gij hem gezien toen hij den tweeden keer is teruggekomen?	Antwoord: Neen.
31. Hebt gij ook gehoord of de menschen, welke volgens den door u geschreven brief moesten bijeenkomen, ook werkelijk bij elkander gekomen zijn?	Antwoord: Neen, geen een.
32. Hoe zijt gij dan hier gekomen?	Antwoord: Ik ben hier gebragt.
33. Van waar zijt gij gebragt?	Antwoord: Ik was in het veld geweest, en daar ben ik vandaan genomen en zoo met de Dragonders hier gebragt.

34.
Om welke reden zijt gij uit het veld genomen?

Antwoord: Ik was wegens de droogte aan het wegtrekken met mijn broeder Abraham Bothma, om naar de plaats van Zacharias de Beer te gaan. Toen hebben wij in een gebergte, daar anders geen wagenweg is, ontmoet Johannes Bezuidenhout en Cornelis Faber met hunne wagens en al wat zij hadden. Bezuidenhout vroeg mij waar ik heen trok, waarop ik hem geantwoord heb dat wij leggen gingen op de plaats van Zacharias de Beer. Hierop zelde hij, *dat is niet noodig*, *jullij moet mede.* Ik heb hem gevraagd waar hij naar toe wilde, hij antwoordde dat hij gehoord had dat er zulk een groot commando kwam, maar dat Onze Lieve Heere wel uitkomst zoude geven. Ik heb hem gevraagd waar ik toch met al mijn vee leven zoude, en dat mijn broeder ook bij mij was, waarop hij zeide dat hij ons wel den kost zoude geven. Andries Meijer is daar ook bij ons gekomen, omdat hij eerst op onze plaats was geweest om een geleend paard weg te brengen, maar ons niet daar vindende was hij op ons wagenspoor gevolgd. Ik heb dezen Meijer en mijn broeder Abraham afgezonden om naar onze plaats te rijden en aan mijn anderen broeder Lodewijk te zeggen dat wij des auderen daags thuis zouden komen, en hem te verzoeken dat hij mij in 't gemoed wilde komen om mij te helpen. Op hunnen weg hebben zij toen Majoor Fraser ontmoet. Den volgenden dag, op mijn terugtogt zijnde, en een weinig zijnde uitgespannen, ben ik van mijn

wagen gegaan naar den hoek van een rug om te zien of de weg daar passabel was, en toen ik een eind van mijn wagen af was, vond ik het spoor van soldaten en van paarden, doch ik ben niet teruggekeerd naar mijn wagen, en toen ik omtrent zeven honderd of acht honderd treden van mijn wagen was, hoorde ik iemand te paard achter mij, 't welk Faber was, welke zeide dat hij ook ging zien naar den weg. Hij was mij omtrent twintig treden voorbij gereden, en vroeg mij toen wat voor sporen daar waren, waarop ik hem slechts geantwoord had dat het de sporen waren van mijn broeder en van Andries Meijer, die daags te voren daar gereden hadden. Ik heb dat maar zoo gezegd om redenen die ik daarvoor had. Hij zeide ook dat hij zag een paard staan, maar ik heb hem gezegd dat het een klip was, schoon ik wel zag dat het een paard was. Ik ben daarop in een riviertje gegaan dat daar is, en zoo als ik daar was, kwamen de troepen in eens uit en begonnen zoo maar te schieten, maar volgens het zeggen van den heer Mckay hadden zij eerst geroepen om te staan, doch 't welk ik door schrik niet zal gehoord hebben. Ik heb mij daarop overgegeven en om mijn leven verzocht, en zoo ben ik gevangen genomen.

35.
Welke redenen hadt gij om aan Faber niet te zeggen dat de sporen naar welke hij vroeg, die van soldaten en paarden waren?

Antwoord: Omdat ik een verbindtenis onder eede gehoord had van Faber en Bezuidenhoudt om zich niet te zullen overgeven, en dat ik derhalve mijne vrouw en kinderen die in den wagen

	waren, niet wilde in gevaar brengen, en bevreesd was dat er nog meer spectakel zoude komen als hij wist dat daar sporen van troepen waren.
36. Wanneer had die verbindtenis onder eede plaats gehad?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar ik hoorde het hen gedurig zeggen.
37. Waar zijn Faber en Bezuidenhout gebleven?	Antwoord: Bezuidenhout is doodgeschoten en Faber, toen ik omkeek, tegen den grond geschoten en was gekwetst.
38. Waar kwamen die twee van daan toen gij hen trekkende ontmoet hebt?	Antwoord: Uit de Baviaansrivier.
39. Waar trokken ze heen?	Antwoord: Bezuidenhout zeide dat hij 't niet wist, maar God zou de uitkomst geven. Hij zeide ook dat hij wilde trekken naar Jan Labuschagne, en van daar naar den veldcornet Van Wijk, om te zien pardon te krijgen, en als hij geen pardon konde krijgen, zoude hij naar de Groote Rivier trekken, want dat hij gehoord had dat Coenraad Buijs over de Groote Rivier was.
40. Waarover wilde hij pardon vragen?	Antwoord: Om al die spelletjes die hij had aangevangen van alles in rep en roer en oproer te maken gelijk hij gedaan heeft.
41. Welk oproer hadden zij dan gemaakt, eer zij (zooals gij zegt) aan het trekken waren?	Antwoord: Zij waren uit de Tarka van ouden Wentzel Coetsee getrokken naar de Baviaansrivier, en van de Baviaansrivier naar de plaats waar ik dezelve heb ontmoet.

42. Weet gij ook of Bezuidenhout in dien tusschentijd op Bruintjeshoogte is geweest?	Antwoord: Neen, daar heb ik niet van gehoord.
43. Waar bevindt zich Hendrik Prinslo?	Antwoord: Zooals ik gehoord heb, zoude hij hier wezen.
44. Weet gij ook hoedanig hij hier gekomen is?	Antwoord: Ik heb gehoord dat hij hier gekomen is van de Post van Capt. Andrews.
45. Hoe kwam hij op die Post?	Antwoord: Ik heb gehoord dat hij door de dragonders van zijns vaders plaats gehaald is.
46. Hebt gij niet gehoord dat Johs. Bezuidenhout en eene menigte menschen hem van de Post van Capt. Andrews hebben willen afhalen?	Antwoord: Ja, dat heb ik gehoord.
47. Hoe komt het dan dat gij niet zoudt geweten hebben, waar Bezuidenhout is geweest van den tijd af dat hij u den brief heeft laten schrijven, totdat gij hem in uw trekken ontmoet hebt?	Antwoord: Hij was woonagtig in de Tarka, en was afgekomen naar Capt. Andrews, en toen de Landdrost die menschen aan de Slagters Nek gevangen heeft, is hij agteruit gevlugt naarden Ouden Coetsee, en is vandaar naar de Baviaans rivier getrokken. Dit heb ik van Bezuidenhout uit zijn eigen mond gehoord.
48. Waar waren de menschen, die Bezuidenhout bij zig had gehad, bijeenverzameld?	Antwoord: Naar ik meen bij Daniel Erasmus, of bij Willem Krugel; ik heb het maar van hooren zeggen, want ik was er niet bij.
49. Van wien hebt gij dat gehoord?	Antwoord: Van verscheidenen van hen. De veldcornet Van Wijk had mij en Jan Jordaan aan hen toegezonden om hen om te praten van naar huis te keeren, en zulke dingen niet te doen.

50. Op welke plaats en tijd hebt gij u toen bij hen bevonden?	Antwoord: Bij Louw Erasmus, de naaste plaats van de Post van Capt. Andrews. De tijd is mij ontschoten.
51. Is 't geweest vóór of ná dat zij reeds op die Post geweest waren?	Antwoord: Ik geloof dat het twee of drie dagen daarna is geweest.
52. Zult gij uw eigen handschrift kennen, als 't u wordt vertoond?	Antwoord: Ja.
53. Aan den gedet vertoond zijnde een papier tot titel voerende, *Bekendmaking aan een iegelijk der ingezetenen van districten Tarka*, *en gedateerd* 12 *November* 1815, is gevraagd of dit zijn handschrift is?	Antwoord: Neen. (Engelsch antwoord is Ja!)
54. Waren de menschen die gij bij Louw Erasmus hebt bij elkander gevonden, allen gewapend? Wie waren dezelve?	Antwoord: Ja, zij waren gewapend. Daar waren Johs. Bezuidenhout, Willem Krugel, Willem Prinslo W. zn., Martinus Prinslo Claas zn., Hendrik Prinslo Claas zn., Piet Prinslo Claas zn., Theunis de Klerk, Justiaan Prinslo, Stoffel Bothma Stoffels zn., Coenraad Bezuidenhout, Coenraads zn., Gerrit Bezuidenhout Gerrit zn., Gerrit Bezuidenhout Fredk. zn., Hendrik Bezuidenhout Gerrits zn., Lucas van Vuren, Piet Erasmus Piet zn., Piet Laurens Erasmus Laurenszn., Cornelis van der Nes, Hendrik van der Nes, Jacobus Vreij, eene De Lange Janszn., Frans van Dijk, eene Dreijer, Martinus Barnard, mijn broeder Abraham Bothma, Hannes Hartzenberg, Andries Meijer, Lodewijk Labuschagne, Adriaan Labuschagne, Hendrik

	Klopper Hendriks zn., nog een Klopper wiens voornaam ik niet weet, en vele anderen die ik mij niet kan herinneren, er waren er wel vijftig of zestig.
55. Wien hebt gij toen aangezien voor hun hoofd?	Antwoord: Naar het mij voorkwam, Johs. Bezuidenhout en Willem Krugel.
56. Wat hebt gij gedacht van Hendrik Prinslo, toen gij hem als voornoemd door u opgegeven, op de plaats van de Mullers hebt gezien?	Antwoord: Ik denk dat hij ook gewis aan het hoofd van de zaak was.
57. Hoe lang zijt gij bij die menschen op de plaats van Louw Erasmus gebleven?	Antwoord: Ik ben daar gekomen een uur voor zonsondergang, en een groote twee uren vóór dag ben ik weder weggereden.
58. Met wien hebt gij daar gesproken?	Antwoord: Jan Jordaan, die volgens order van den Veldkornet met mij moest rijden, was reeds vóór mij gereden, en toen ik daar aankwam, was hij gereed met op te klimmen om weder weg te rijden, en zeide mij dat zij hem voor verrader hadden gescholden, en dat er één was geweest die gedreigd had hem te schieten; en op mijn vraag wie dat was, zeide hij dat hij hem wel onthouden zoude, om, wanneer het tijd was hem te noemen. Daarop is hij weggereden, doch eer hij weg was, heb ik aan die menschen gezegd dat zij zich en hunne vrouwen en kinderen en land ongelukkig maakten, maar geen hunner heeft daarop antwoord gegeven. Zij ontkenden dat iemand Jordaan had willen schieten. Ik heb met verscheidene gesproken, en vooral met Johs. Bezuidenhout en Willem

Krugel, welke beloofden om des anderen daags over de rivier terug te komen om met den Veldkornet te spreken, wanneer de Veldkornet Van Wijk en de Adjunct Landdrost Van de Graaff daar moesten komen. Ik ben teruggestuurd om rapport daarvan aan den Veldkornet Van Wijk te doen, aan wien ik een briefje gezonden heb door een zoon van ouden Wentzel Coetsee, maar die Veldkornet was niet thuis, zijnde op patrouille. Daarop heeft de Provisioneele Veldkornet, Andries Venter, dat briefje aan den Adjunct Landdrost Van de Graaff gezonden.

59.
Aan welke zijde van de Groote Vischrivier hebt gij die verzamelde menschen gevonden?

Antwoord: Aan de overzijde voor zoover ik weet, buiten de limieten.

60.
Welk was het voornemen van die menschen?

Antwoord: Zooals Bezuidenhout reeds te voren gezegd had, wilde hij de Hottentot soldaten verdrijven tot over Hottentots Holland Kloof, en dan aan den Gouverneur schrijven dat hij de soldaten daar moest houden tegen den vijand, en dat dezelve hier niet noodig waren, want dat zij meer voorrechten hadden dan de menschen, en daarom wilde hij die rebellerij verzamelen, en sprak van doodschieten en doodslaan als men niet deed wat hij ordineerde, en daartoe wilde hij de zwarte natie ook gebruiken.

61.
Was er ook een plan om de Militaire posten aan te doen?

Antwoord: Hoe zij dat aanvatten zouden, weet ik niet, maar zij hadden voornemen om den Landdrost Stockenstrom, den Luit. Rossouw en den

	Veldkornet Opperman van kant te maken. Dit had Bezuidenhout reeds bij Muller uitgeroepen.
62. Wat zouden de Kaffers tot hunne belooning krijgen?	Antwoord: Zooals ik gehoord heb, zouden die het Zuurveld krijgen van Johs. Bezuidenhout. Of hij nog iets meer zoude geven weet ik niet. Hij zeide dat het Zuurveld den Kaffers toekwam, dat zij het van den Landdrost Woeke en den Secretaris Wagener geruild hadden voor 84 ossen.
63. Waar zouden die menschen dan belanden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
64. Waar zoude Bezuidenhout zijne woning nemen, indien zijn plan gelukt was?	Antwoord: Dat weet ik niet.
65. Zoude Hendrik Prinslo iets geweten hebben van het plan om den Kaffers het Zuurveld af te staan?	Antwoord: Dat weet ik niet.
66. Waarom zoude Hendrik Prinslo dan medegedaan hebben?	Antwoord: Dat weet ik niet.
67. Hebt gij hem nooit hooren klagen over de daden van het Gouvernement?	Antwoord: Ik heb er niets van gehoord.
68. Welke schenen dan zijne belangen te zijn, toen hij u den brief hiervorengemeld heeft laten schrijven?	Antwoord: Ik heb geene andere gedachte gemaakt dan dat hij in de voetstappen van Bezuidenhout wilde treden.
69. Waarom hebben zij juist u bij voorkeur genomen om den brief te schrijven?	Antwoord. - Ik weet het niet, maar ik denk dat het was omdat ik hem eene vorige reis ge-

	weigerd had. Daar waren anderen die ook schrijven konden.
70. Welke middelen hebt gij van 't oogenblik af aan, daar gij van die voornemens gehoord hebt, bij de hand genomen om er aan uw veldcornet of landdrost, kennis van te geven?	Antwoord: Ik heb den Veldkornet Van Wijk, toen Bezuidenhout aan 't woelen was, kennis daarvan gegeven; ik had er geen vroeger kans toe gezien, omdat ik daar voorbij moest, en dat zij mij wel konden doodschieten.
71. Is uwe kennisgeving aan den veldkornet Van Wijk gebeurd vóór of na het schrijven van den brief?	Antwoord: Twee of drie dagen daarna.
72. Hebt gij ook bespeurd of de veldkornet Van Wijk toen reeds kennis van dien brief had?	Antwoord: Hij reed patrouille, en is bij mij op de plaats gekomen, en toen heb ik hem gezegd wat er voorgevallen was, maar hij wist het reeds.
73. Hoe lange tijd is er verloopen tusschen het schrijven van dezen brief en tusschen uwe weigering - op het eerste verzoek van Bezuidenhout - om een brief aan de veldcornets te schrijven?	Antwoord: Naar mijne gedachte zal dat wel twaalf of of veertien dagen zijn geweest.
74. Is Hendrik Prinslo bij dat eerste verzoek ook tegenwoordig geweest?	Antwoord: Neen, daar was niemand bij, behalve de vrouw van Faber.
75. Zijt gij ook op de begrafenis van Fredrik Bezuidenhout geweest?	Antwoord: Neen.
76. Weet gij ook wie daar geweest zijn?	Antwoord: Ik weet er maar twee van, namelijk Cornelis Faber en Arnoldus de Beer.

77.
Was Arnoldus de Beer ook bij de verzameling op de plaats van Louw Erasmus?

Antwoord: Neen.

78.
Kent gij de twee Hottentotten die u de boodschap uit naam van Bezuidenhout in den nacht hebben gebracht?

Antwoord: Ja, de een is een basterd genaamd, *Jan* in dienst van Bezuidenhout, en de ander is genaamd *Samuelse*, in dienst van Faber.

79.
Daar gij zegt de wagens van Faber en Bezuidenhout ontmoet te hebben op eene plaats waar geen weg is, hoe kwam 't dan dat gij zelve met uw wagen op dien weg was?

Antwoord: Ik was op den gebaanden weg, maar zij kwamen uit de Baviaansrivier door een ongebaanden weg, daar ik nog nooit weet hoe zij zijn doorgekomen.

Vraag door de Commissie:

80.
Moet gij niet erkennen dat de door u geschreven, en op heden vertoonde brief van een oproerigen inhoud is?

Antwoord: Ja.

81.
Moet gij ook niet erkennen door het schrijven van dien brief misdaan te hebben, en deel gehad te hebben in het oproerig complot?

Antwoord: Ik heb geen deel aan het complot gehad, ik heb wel misdaan door het schrijven van den brief, maar ik ben door den angst, en op verraderlijke wijze, daartoe gebragt.

82.
Wat hebt gij nog tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?

Antwoord: Dat ik hoegenaamd geen deel aan die leelijke stukken heb, maar door list en geweld tot dien stap gebragt ben, en dat ik nog alle pogingen heb aangewend om Bezuidenhout van zijn voornemen af te brengen. Ik heb hem zelfs God's woord voorgelegd; dog hij zwoer met dure eeden, en bezigde de ijselijkste dreigementen tegen die niet mede

wilden doen, om ze van de Kaffersche natie te laten verdelgen met vrouw en kinderen.

Aldus, &c.,
19 December 1815.
STEPHANUS C. BOTHMA.

Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 8.
Q. 4 Minuten 19 Dec. 1815
Uitenhagen.

Compareerde voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen,

Willem McKay, oud 46 jaren, geboren in het graafschap Sutherland, in North Britain, vaandrig in het Kaapsche regiment, dewelke bij vertolking van den te dezen einde gezworen tolk, H.J. van Lelijveld, ter reqiusitie, &c.

Dat hij, Comparant, behoord hebbende tot het detachement van Majoor Fraser, in den achtermiddag van den 24sten November, vertrokken zijnde van de plaats van Van Aart, waar de post van Capt. Andrews was, en in dien nacht gekomen zijnde tot de plaats van Daniel Erasmus aan de Baviaans rivier, aldaar met hetzelve detachement was gebleven tot den avond van den 26sten, waarna zij verder de rivier op waren gemarcheerd tot de plaats van Frans Labuscagne, alwaar zij omtrent ten 2 ure in den nacht waren aangekomen.

Dat zij in den morgen van den 27sten vandaar vertrokken zijnde in de strekking der plaats van Johs. Bezuidenhout, aldaar sporen van wagens hadden gevonden, welke opgevolgd zijnde tot het vallen van den avond, zij in den morgen van den 28sten op die sporen verder waren voortgegaan, wanneer zij omtrent middag zijnde gekomen op eene plaats genaamd Klipkraal, en behoorende aan Pretorius, gezien hadden twee wagens naar benedenwaarts de rivier, welke zij gemeend hadden de wagens te zijn van Bezuidenhout en Faber, welker opsporing het oogmerk was, doch welke bevonden waren te zijn de wagens van Louw Bothma en een anderen man genaamd....Botha.

Dat zij vervolgens een weinig opwaarts de rivier gegaan zijnde, zij een man genaamd Meijer, hadden ontmoet, aan wien Majoor Fraser eenige vragen hebbende gedaan, zij vernomen hadden dat hij tot de partij van Faber of Bezuidenhout behoorde, waarop hij gevangen gemaakt en onder bewaring van een schildwacht was gesteld, waarna hij verhaald had dat er nog een ander persoon met hein was, welke wat verder achteraf aan de rivier stond, op welke informatie door Majoor Fraser aan twee landlieden zijnde gelast geworden om dien persoon te gaan halen, zulks ook door hen geschied zijnde, de genoemde persoon bevonden was te zijn Abraham Bothma, die ook in bewaring van een schildwacht op eenigen afstand van Meijer was geplaatst geworden.

Dat deze beide personen, elk afzonderlijk zijnde ondervraagd, verklaard hadden dat zij de partij van Johs. Bezuidenhout dien morgen bij den Winterberg hadden gezien, en dat hij den volgenden dag op die plaats, waar het detachement zich nu bevond, zoude afkomen met vier wagens, Cornelis Faber en Stephanus Bothma, waarop het detachement dien nacht daar gebleven was, en met het aanbreken van den dag, zijnde den 29sten, de rivier opgemarcheerd zijnde naar den *Winterberg*, tegen 10 ure was gekomen aan een kloof door welke de wagens moesten passeeren, en welke plaats door Majoor Fraser werd uitgekozen als de beste om de wagens te onderscheppen.

Dat terwijl Majoor Fraser bezig was de noodige schikkingen op de verdeeling van het detachement aldaar te maken, hij van zijn paard zijnde gevallen, zijn arm gebroken had, ten gevolge waarvan hij verplicht was zich te verwijderen, en het bevel van dit detachement aan Luit. McInnes had overgegeven, welke met den Comparant het detachement in zoodanige stellingen had geplaatst als door Majoor Fraser was bevolen geworden, op zulke wijze dat men door de partij van Faber en Bezuidenhout niet ontdekt konde worden.

Dat gem: Luit. McInnes en de Comparant met een gedeelte van het detachement de rivier af waren gegaan, terwijl de Veld-Commandant, Willem Nel, met zijne manschappen hooger de rivier op was geplaatst met een sergeant en achttien man te paard van het Kaapsche Regiment, en wiens last inhield om, nadat de wagens zouden zijn ingekomen, de kloof te bezetten.

Dat vier wagens tusschen 12 en 2 uur in de kloof zijnde ingekomen, bij welke zich bevonden hadden Johs. Bezuidenhout, Cornelis Faber, en Stephanus Bothma, met hunne huisgezinnen en dat van Abraham Bothma, benevens hun vee, schapen, paarden, enz.; de wagens zijnde uitgespannen binnen de door het detachement gevormde kring, zonder dat zij iemand van hetzelve konden bemerken, de Comparant bespeurd had twee mannen, den eenen te paard en gewapend, en de andere te voet en ongewapend, de rivier afkomende naar de plaats waar zich de Comparant met Luit. McInnes bevond, wanneer gem: Luitenant en de Comparant

eene partij van omtrent zes mannen hadden geplaatst in de rivier bij het pad waar die twee personen moesten voorbijkomen, terwijl Luit. McInnes en de Comparant op ééne linie waren met die partij, maar bedekt door een klipkrans.

Dat de twee voorn. personen, welke bevonden waren te zijn Cornelis Faber en Stephanus Bothma, gekomen zijnde tot op 30 of 40 treden van de soldaten, die, als voormeld, in de rivier verscholen waren, de Comparant bespeurende dat de gemelde soldaten nu zouden ontdekt worden, dezelve gecommandeerd had op te staan, en hij, Comparant zelve, opgestaan was, en de twee voorn: personen had toegeroepen van te staan, hetwelk door de soldaten herhaald zijnde, Cornelis Faber, zoodra hij de soldaten had ontdekt, zijn paard had omgekeerd en in galop weggereden was, terwijl Stephanus Bothma te voet was weggeloopen, hetwelk de Comparant bemerkt hebbende, met zijn geweer over het hoofd van Faber heen geschoten had, om hem daardoor tot staan te brengen, doch niettegenstaande hetwelk hij zijnde blijven voortgaloppeeren, de soldaten op hem vijf of zes schoten gedaan hadden, doch hetwelk hem niet scheen getroffen te hebben, wanneer Faber van zijn paard was geklommen en zich naar de soldaten gewend, en op zijne knieën met zijn geweer hebbende aangelegd, een der soldaten hem in den linkerschouder had getroffen, waardoor hij, nedergevallen zijnde, naderhand was opgenomen.

Dat Stephanus Bothma, gedurende al dien tijd was blijven voortloopen, zijn loop opwaarts den berg nemende, terwijl verscheidene schoten, doch zonder gevolg, op hem gedaan waren, en zich door eenige manschappen vervolgd ziende, in een hol was geloopen, waar hij vervolgens was gevonden en gevangen gemaakt, en bij Faber in de wacht gebracht was.

Dat, terwijl de Comparant met Faber en Bothma bezig was te spreken, en dezelve aan de wacht overgaf, Luit. McInnes en eene partij van het detachement zich hadden begeven naar de wagens van Bezuidenhout, terwijl hij, Comparant, zich insgelijks daar naar toe wilde begeven, hij aan die zijde het eerst van de wagens had hooren schieten, zijnde een kogel kort langs zijn, Comparant's, hoofd gepasseerd, waarna de Comparant bij dit detachement, hetwelk zich op een afstand van omtrent zestig treden van de wagens bevond, gekomen zijnde, een der soldaten gewond had zien liggen, en geinformeerd was geworden dat dezelve door Johs. Bezuidenhout was geschoten, terwijl die partij bezig was op genoemden Bezuidenhout, die onder zijn wagen lag te schieten en terzelver tijd een schot van de wagen was gedaan, zonder dat de Compt. wist of 't zelve door Bezuidenhout, dan wel door deszelfs zoon, die ook daar lag, was gekomen.

Dat kort daarop Luit. McInnes den hoorn had laten blazen om 't schieten te doen ophouden, en 't welk gehoorzaamd, doch niettemin weder een schot van de wagen van Bezuidenhout gedaan

zijnde, de soldaten op nieuw hadden begonnen vuur te geven, en eenige weinige schoten hadden gedaan, en geen verderen tegenstand ziende, weder daarmede hadden opgehouden.

Dat de Compt. naar de wagen van Bezuidenhout zijnde gegaan, dezelve tusschen de twee achterwielen op den grond was liggende op zijn rug, en op onderscheidene plaatsen zwaar gekwetst scheen, gelijk de Compt. had opgemaakt uit het bloed dat hij daar gezien had.

Dat gem: Bezuidenhout wel niet tot hem Compt. gesproken had, maar echter sprekende was, zijnde het hem Compt. toegeschenen dat hij bezig was te bidden; doch, dat de Compt: met deszelfs vrouw had gesproken, en haar voorgesteld om haar man te verbinden en te wasschen, dan 't welk zij geweigerd had, zijnde zij zelve gekwetst, gelijk de Compt. daarna vernomen had, alsmede een zoon van gemelden Bezuidenhout van omtrent veertien jaren oud, welke aan den voet gekwetst was.

Dat bij onderzoek van de wapenen en ammunitie in het bezit van voorn. personen gevonden, dezelve bevonden waren te bestaan in tien geweren en bussen, van welke de grootste geladen waren met verscheidene in vier gekloofde kogels of loopers: drie staven gegoten lood, en eenige kruithoorns en knapzakken met buskruit gevuld, houdende te samen, naar des Comparants gissing, tusschen de veertig en vijftig ponden buskruit.

Dat, nadat de Compt, bij Bezuidenhout was geweest, hij terug was gegaan bij den gewonden soldaat, welken de Compt. van de linkerdij af tot zijne linkerborst toe met loopers gewond had bevonden, en den linkerarm aan stukken, waarna de wagens ingespannen, en de gekwetsten daarin gelogd zijnde, de voorn. soldaat een paar uren na het inspannen der wagens was overleden, en Bezuidenhout een half uur daarna.

Dat het detachement vervolgens met de wagens en de gevangenen de plaats verlaten hebbende, op den weg naar *Beestekraal*, dien nacht was uitgespannen geworden nabij de *Klipkraal* van Pretorius, terwijl de lijken dien nacht in de wagens waren gebleven, de soldaat den volgenden morgen was begraven geworden, en 't lijk van Bezuidenhout verder gevoerd zijnde, tot eene veeplaats van Louw Bothma, aldaar tegen 12 uren op dienzelfden dag begraven was.

Dat het detachement, in den nacht van den 30sten op Beestekraal (zijnde de plaats van Jordaan) was aangekomen, en de vrouwen en kinderen met het vee en de goederen aldaar waren gelaten, en 't detachement op den 1sten December gekomen was aan de Commando Drift; op den 2den, op de plaats van een man insgelijks genaamd Jordaan; den 3den, op de plaats van Daniel Erasmus, aan de Baviaansrivier,; en op den 4den, terug op de plaats van van Aart, zijnde de post van Capt. Andrews.

Waarna door den R.O. Req. aan den Compt. is gevraagd en door hem beantwoord:

1.
Hebt gij niet, vóór de gebeurtenis door u opgeven, een brief ontvangen uit handen van Willem Krugel om aan Capt. Andrews te verzenden?

Antwoord: Ja, op Zondag den 10den November, heeft Willem Krugel mij twee brieven gebracht, eenen voor Capt. Andrews en eenen voor Majoor Fraser, en op mijne vraag wat hij dacht dat de oorzaak van die expresse was, zeide hij dat hij die brieven gekregen had met een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff aan den Veldcornet Opperman geadresseerd, en dat hij provisioneel veldcornet zijnde, dien brief geopend had, welke had ingehouden dat eenige menschen van de Tarka naar Kafferland waren gegaan om de Kaffers in te roepen om zig te vereenigen met ingezetenen welke zich verzamelden in de Tarka en Baviaansrivier, en welke ik dus begreep rebellen te zullen zijn; hij zeide last te hebben van genoemden Adjunct Landdrost om twintig man te verzamelen en te plaatsen op den nek achter de plaats van kleinen Daniel Erasmus, ten einde die vereeniging van Kaffers met ingezetenen te verhinderen, en dat gem. twintig man reeds klaar waren. Hij voegde daarbij dat ik geene patrouille behoefde uit te zenden, en dat hij 't mij zouden laten weten als de Kaffers of ingezetenen kwamen, maar dat ik klaar moest staan; op 't welk ik hem tot antwoord gaf dat zij mij altijd klaar zouden vinden. Ik maakte toen voorts de aanmerking dat zulke ingezetenen er niets bij zouden uitwinnen,

	daar zij gevaar liepen van opgehangen, hunne families geruïneerd, en hunne eigendommen ontnomen te worden, maar dat, wanneer zij zich aan de zijde van het Gouvernement hielden, zij niets te vreezen hadden.
2. Hebt gij naderhand iets verder van zoodanige oproerige verzameling van ingezetenen, of de Kaffers gezien?	Antwoord: Ik heb er sedert niets verder van gezien of gehoord vóór den 12den November, toen zij naar den Slagters Nek trokken.
3. Wat hebt gij toen gezien?	Antwoord: Ik zag toen omtrent veertig gewapende burgers te paard, en met handpaarden naar mijnen post, gelijk het toescheen, aankomen. Ik stond met mijn volk buiten om klaar te wezen, doch zij gingen voorbij op een afstand van omtrent 800 treden, 't geen mij deed denken dat zij naar huis reden.
4. Waar gaat de weg naar toe dien zij passeerden?	Antwoord: 't Eerst naar den post van Luitenant Rossouw, doch dien post zijn zij voorbij gereden, nemende den weg aan de rechterzijde. Naderhand heb ik gehoord dat zij bij Capt. Andrews post gekomen zijn. Het was omtrent 8 uur in den morgen wanneer ik deze partij zag, en tegen 12 uur zag ik zeven, en daarna nog drie, denzelfden weg oprijden, allen gewapend en te paard.
5. Hebt gij Willem Krugel behoorlijk kunnen verstaan, en heeft hij u verstaan?	Antwoord: Ik heb hem zeer wel verstaan, en uit de antwoorden die ik van hem kreeg, begrijp ik dat hij mij ook verstaan heeft. Pieter Erasmus, Piet zn., was bij die conversatie tegenwoordig.

6. Heeft Willem Krugel u ook eenige reden verhaald welke tot dat voornemen, om Kaffers in te roepen en eene verzameling van ingezetenen te maken, aanleiding zoude hebben gegeven?	Antwoord: Ik herinner mij niet dat hij eenige bijzondere reden heeft opgegeven, schoon 't wel waarschijnlijk is dat ik hem zulks zal hebben gevraagd.
7. Wat is van u geworden nadat die gewapende manschappen waren voorbij getrokken?	Antwoord: Ik had mijne manschappen den geheelen dag onder de wapenen gehouden, en ben daar gebleven tot ik een order van Majoor Fraser kreeg, om mij op de plaats van Van Aart te vervoegen.

Niets meer, &c.
Aldus, &c., 19 December 1815.
W. McKay, Ens:
'Cape Regiment.'

Henri Jacob van Lelijveld,
voor de interpretatie.
Als Gecommitteerdens:
P. Diemel.
W. Hiddingh.
Mij preeent:
G. Beelaerts van Blokland.

Q 4. No. 8.
Herziening.

Verscheen voor de Speciale Rechtscommissie de bovengemelde William McKay, die, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, verklaarde er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden. Ter bekrachtiging van de waarheid van alle welke, de getuige deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid der gevangenen C.J. Faber, W.F. Krugel, S.C. Bothma, Abr. C. Bothma, And. Meijer, en de

weduwe wijlen Johannes Bezuidenhout, alsmede van den gedaagde, Pieter Erasmus, P. zoon, die verklaarden geene verdere vragen te hebben, om aan den getuige te worden gedaan.

Gedaan te Uitenhagen, den 12den Jan. 1816.
(Get.) W. MACKAY,
Vaandrig, Kaapsch Regiment.
Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
In mijne tegenwoordigheid,
(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 9.
Q 7 Minuten 19den Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen op welke, ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuyler, als getuige gehoord en ondervraagd is *Stuurman Platje*, welke zoodanig heeft geantwoord als nevens elk artikel staat aangeteekend.

Art. 1. Des getuigens naam, ouderdom, geboorteplaats en qualiteit?	Antwoord: Stuurman Platje, mijn ouderdom weet ik niet, geboren hier in het Onderveld, korporaal in de compagnie van Capt. Andrews in 't Kaapsche Regiment.
2. Hebt gij behoord tot het detachement onder bevel van Majoor Fraser, 't welk de oproerige ingezetenen heeft aangetroffen bij eene kloof?	Antwoord: Ja.
3. Waar waart gij geplaatst?	Antwoord: In de rivier, om die twee boeren die aankwamen, af te snijden.
4. Wat hebt gij toen gezien?	Antwoord: Zij hebben de vlucht genomen. De officier Mckay heeft een kort schot gedaan. Faber heeft zijn paard laten staan, en is door een kloofje geloopen, en toen ons volk te nabij kwam, wilde hij schieten, maar zijn

geweer wilde niet afgaan, omdat er een lap op de pan was; terwijl hij daarop hardliep, is hij door ons volk geschoten, waarop hij zich omdraaide en nog wilde schieten, maar ik heb hem het geweer uit de hand gerukt, en bij die gelegenheid gezien dat er een lap op de pan was, en zoo is hij gevangen gemaakt. Bothma had geen geweer. De Luitenant McInnes heeft toen gecommandeerd om naar de wagens te trekken. Daar vonden wij Bezuidenhout onder de beesten die kort bij de wagens waren, te paard rond rijdende met een geweer; zijne vrouw en twee kinderen waren daarbij te voet, en ook elk met een geweer gewapend. Hij is vervolgens opgereden naar den middelsten wagen. Ons volk wilde dadelijk naar de wagens loopen, doch ik heb zulks tegengehouden om eerst onzen officier af te wachten. Luit. McInnes vervolgens gekomen zijnde, heeft aan Bezuidenhout toegeroepen dat hij niet schieten, maar zig overgeven, en 't geweer nederleggen moest. Dog Bezuidenhout wenkte hem met de hand af, en de vrouw van Bezuidenhout zeide tot haar man dat hij zig niet moest gevangen geven, 't geen ik konde hooren omdat de wind naar ons toe was. Bezuidenhout heeft daarop aangelegd, maar zijn pankruit is weggebrand. Toen is hij nevens de wagenwielen gaan staan en heeft weder geschoten, waardoor een van onze manschappen gevallen is, welke in de zijde geraakt, en eenigen tijd daarna overleden is. Bezuidenhout heeft voor de derde maal aan-

gelegd, en toen is hem, nadat Luit. McInnes order gegeven had om te vuren, door Sievert Baartman 't geweer uit de hand geschoten, waarna hij, een ander geweer opgenomen hebbende, en daarmede weder willende schieten, hij door Christiaan Rasmus, van de Compagnie van Capt. Andrews, in den arm is geschoten geworden, waarna hij geloopen is naar den wagen van Faber, welke een vijftig treden daarvan af was, en agter denzelven door zijne vrouw een doek om den arm is gebonden. Daarna is hij, van den wagen af naar zijnen wagen terugkomende, door ons volk, dat aan den anderen kant te paard was, geschoten geworden, zijnde hij in de zijde geraakt, gelijk ik naderhand gezien heb. Hij heeft nog eenigen tijd geleefd, en nog een eind weegs op den wagen mede gereden, doch is daarna gestorven. Hij heeft nog gezegd dat het door het ompraten van andere menschen was geweest dat hij te dier plaatse gekregen was, want dat hij anderszins in Kafferland zoude zijn geweest, en daar het schot niet gekregen hebben.

Zijt gij bereid de door u gegeven depositie (desvereischt) verder gestand te doen?

Zegt: - Ja.

Niets meer &c.
Aldus &c., 19 December 1815.
Dit + is het merk van Stuurman Platje, verklarende niet te kunnen schrijven.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Q. 7. No. 9.
Herziening.

Verscheen voor de Speciale Rechtscommissie, de gezegde Corporaal *Stuurman Platje*, die, nadat zijne bovengemelde antwoorden hem klaar en duidelijk waren voorgelezen, verklaarde er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden; uitgenomen hetgeen voorkomt in zijne confrontatie met de Weduwe Bezuidenhout, en Cornelis Faber, als behelzende op elk punt de werkelijke waarheid.

Kruisvraag door den gevangene, Stephanus Cornelis Bothma.

1. Is de hoornblazer, die, zoo als gij zegt, mij gevangen heeft genomen, naar mij gekomen, of ben ik naar hem toe gegaan?	Antwoord: Gij stondt, omdat gij niet weg kondet komen, en zoo heeft de hoornblazer u gekregen.

In tegenwoordigheid van de gevangenen, C.J. Faber, F. Marais, S.C. Bothma, A.C. Bothma, A. Meijer, de Weduwe Bezuidenhout, en den gedaagde P. Erasmus, P. zoon, die verklaarden geene verdere vragen te hebben om aan den getuige te worden gedaan.

Dit + is het merk van Korporaal Stuurman Platje, die verklaarde niet te kunnen schrijven.

Gedaan te Uitenhagen, den 12den Januarij 1816.
In mijne tegenwoordigheid,
Get: G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Commissarissen.
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 10.
Q. 3. Minuten, 19 December 1815.
Uitenhagen.

Compareerde voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen,

Matthew McInnes, oud 24 jaren, geboren in Schotland, Luitenant in het Kaapsche Regiment, dewelke bij interpretatie van den, ten dezen einde gezworen tolk, H.J. van Lelijveld, ter requisitie, &c.

Dat hij, Compt., op den 24sten November l.l. met het detachement, onder bevel van Majoor Fraser, was op marsch gegaan, om de Rebellen op te zoeken. Na een paar dagen gebleven te zijn op de plaats van Daniel Erasmus aan de Baviaans Rivier, op den avond van den 26sten daaraanvolgende verder was uitgemarcheerd, en na de wagensporen der Rebellen ontdekt, en dezelve bij een nauw poortje weder verloren te hebben, op den 28sten, door

Abraham Bothma en Meijer, welke hij ontmoet had, geïnformeerd was geworden waar de wagens waren, en waar zij den volgenden dag zouden zijn.

Dat 't detachement vervolgens zijnde op marsch gegaan, ten einde zich in tijds op de aangewezen plaats in hinderlagen te leggen, op den 29sten aldaar was gekomen, wanneer Majoor Fraser de noodige orders tot de voorgenomen operatiën stellende, door een val van zijn paard zijn arm hebbende gebroken, het bevel van het detachement op hem, Compt., was overgegaan.

Dat een groot uur daarna, Cornelis Faber, Johs. Bezuidenhout en Stephanus Bothma met wagens, paarden, vee en schapen waren aangekomen, en in de hinderlagen waren geraakt, en omtrent een uur daarin waren geweest, vóórdat zij hunne situatie hadden gemerkt, wanneer Faber en Stephanus Bothma, de eerste te paard met een geweer gewapend, de laatste te voet en ongewapend, waren gegaan om te zien (zooals de Compt. later vernomen had) of de weg open en geschikt was on met wagens te passeeren, wanneer dezelve op een afstand tusschen de twintig en dertig treden genaderd zijnde, tot de plaats waar de Compt. en zijne manschappen verscholen lagen, de Compt. was opgestaan en hun herhaaldelijk had toegeroepen om te staan, doch waarop zij zich omgedraaid hadden en weggeloopen waren, en Faber van zijn paard zijnde geklommen, en zijn geweer op des Compts. soldaten hebbende aangelegd, in die positie (na des Compts. best onthouden) was gekwetst geworden.

Dat Stephanus Bothma weinige passen verder zijnde geloopen, en eenige soldaten uit een kloof ziende komen, zich in een klipkrans had verborgen, om de schoten der soldaten, die op hem naderden, te ontwijken.

Dat het vallen der gemelde schoten het met den veldcommandant afgesproken sein zijnde, om den kring te sluiten, en het ontsnappen der Rebellen te verhinderen, en de Compt, zich eenige seconden hebbende opgehouden om de noodige orders op het vangen van Faber en Stephanus Bothma te stellen, hij Compt. bericht had ontvangen, dat één van zijne manschappen was doodgeschoten door Johs. Bezuidenhout, die het eerste schot aan die zijde had gedaan, waarop een algemeen schieten was gevolgd.

Dat, wanneer de Compt. bij de wagens was gekomen, en hij voorn. Bezuidenhout hebbende zien liggen op zijn buik, schietende tusschen de twee wagenwielen door, bij Compt. eerst zijne manschappen bevel had gegeven om het vuur te staken, en zijn hoed op zijn geweer gestoken hebbende, weer Bezuidenhout had toegewaaid om zich over te geven, niettegenstaande 't welk Bezuidenhout een schot op den Compt. had gedaan, 't welk door de soldaten bemerkt zijnde, dezelve opnieuw hadden begonnen vuur te geven, en de Compt. den hoorn had laten blazen om 't vuur te doen ophouden, als meenende dat Bezuidenhout gewond moest zijn, dooh welke noch twee of drie schoten gedaan hebbende, en daarna van den wagen

waar hij zich had bevonden gegaan zijnde naar een anderen wagen in welken meer geweren waren, en waar de Compt. de vrouw van Faber had zien staan tusschen de twee wagens, was getroffen geworden door een schot van de soldaten die zich te paard bij den veldcommandant Nel bevonden, zijnde voorn. Bezuidenhout twee of drie uren daarna overleden.

Dat de Compt. daarna van den genoemden commandant Nel, alsmede van Piet Erasmus, Piet zn., had vernomen dat zij beiden herhaaldelijk aan Bezuidenhout hadden toegeroepen om zich over te geven, doch aan 't welk hij geen gehoor had willen geven.

Dat gedurende het schieten hierboven, gemeld de vrouw en een kind van gen. Bezuidenhout ook waren gewond goworden, en welke gebracht waren op de plaats van Piet Jordaan, en dat zoodra de wagens hadden kunnen worden ingespannen, de Compt. was teruggekeerd naar de plaats waar Majoor Fraser zich bevond, welke op 't hooren schieten halt had gehouden, waarna de Compt. weder naar de Post van Capt. Andrews was teruggekeerd.

Dat op de gemelde plaats gevonden waren vier wagens, en de volgende ammunitie: 8 groote ossenhorens, welker einden afgezaagd en met proppen voorzien waren, allen gevuld met buskruit, en 4 horens met bandolieren, insgelijks met buskruit gevuld, een zak met kogels en loopers, 3 staven gegoten lood en 12 geweren; alle welke ammunitie aan Capt. Harding, commandeerende op de Post van Capt. Andrews, was overgegeven geworden, alsmede de gevangenen Cornelis Faber, Stephanus Bothma, benevens Abraham Bothma en Meijer, zijnde daar ook nog door eenige boeren gebracht geworden een vreemdeling, welken de Compt. hen had hooren noemen *Marais* of *Morian.*

Waarna door den R.O. Reqt. aan den Compt. is gevraagd en door hem geantwoord als volgt:

Toen gij 't eerst Faber en Bothma hebt ontdekt is er toen niet van uwe zijde een los schot over hun hoofden gedaan om hen te doen stilstaan?	Antwoord: Ja, meer dan eens, omdat zij zoo nabij waren, dat dat men dezelven had kunnen raken, indien men gewild had.

Niets meer, enz.
Aldus gedaan op den 19den December 1815.
M. McINNES,
Lt. Kaapsch Reg.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
HENRI JACOB VAN LELIJVELD,
Voor de interpretatie.
Mij present.
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Q 3. No. 10.
Herziening.

Verscheen voor de Speciale Rechts Commissie, de bovengemelde Matthew McInnes, die nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen geworden, verklaarde er bij te blijven, niet begeerende dat iets er aan toegevoegd of er van weggenomen zoude worden, alleenlijk uitgezonderd dat 'twaalf geweren, en niet tien met de wagens waren gevonden geworden.' Ter bekrachtiging van de waarheid van alle welke, de getuige deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig.'

In tegenwoordigheid van de gevangenen, Cornelis Johannes Faber, Frans Marais, Stephanus Cornelis Bothma, Andries Meijer, Abraham Carel Bothma, en de weduwe van wijlen Johannes Bezuidenhout, alsmede van den gedaagde, Piet Erasmus, Piet's zoon, die verklaarden geene kruisvragen te hebben om aan den getuige te worden gedaan.

Gedaan te Uitenhagen, den 12den Januarij 1816.

(Get.) M. MCINNES,
Luitenant Kaapsch Regiment.
Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
In mijne tegenwoordigheid,

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 11.
A.A. 1. Minuten 20 December 1815.
Uitenhagen.

Artikelen op welke, ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen J.C. Cuyler, voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen voorn. in gevolge lastbrief van Zijne Excellentie, den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber in d^{o} 27 November l.l. is gehoord en ondervraagd Theunis de Klerk, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis te Uitenhagen, voorm: welke dezelve heeft beantwoord zoodanig als nevens elk artikel staat aangeteekend.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Zegt, Theunis Christiaan de Klerk, oud 29 jaren, geboren aan de Groote Vischrivier, onder Bruintjeshoogte, woonachtig langs de Kromme Rivier, in het Veldcornetschap van de Baviaansrivier, onder den veldcornet Opperman, in het district van Graaff-Reinet.
2. Hebt gij u bevonden bij de vereenigde gewapende rebellen in 't district waar gij woonachtig waart?	Antwoord: Ja.
3. Wie zijn daar meer gewapend bij geweest?	Antwoord: Willem Krugel, Piet Erasmus Piet Zn:, Hendrik Klopper, Jac: Zn:, Jacobus Klopper, Jac: Zn:, Jacobus Laport, Fredrik Brits, Ockert Brits, Gerrit Bezuidenhout, Jn. Zn:, Hendrik Bezuidenhout, Wynand Zn:, Klaas Prinslo M: Zn:, Hannes Prinslo M: Zn:, Philip Botha, Stoffel Zn:, Stoffel Botha, Stoffel Zn:, Hannes Botha, Stoffel Zn:, Abraham Botha, Stoffel Zn:, Jacobus Vrij, Johannes Bezuidenhout, Abraham Bothma, Christiaan Bothma Jac. Zn:, Martinus Barnard, Johannes Hartsenberg, Willem Prinslo, Claas Zn:, Martinus Prinslo, Claas Zn:, Jochem Prinslo, Claas, Zn:, Zacharias P r i n s l o , Jochem Prinslo, Jochem Zn:, Hendrik Liebenberg, Frans Smit, Christiaan Dreijer, Thomas Dreijer, Lukas van Vuuren, Theunis Fourie, Piet Fourie, Willem Krugel, W. zn:, Coenraad Bezuidenhout, Cornelis Faber, Stefanus Bothma,

Leendert Labuscagne, Adriaan Labuscagne, Willem Nel, Stefanus Grobbeler, Theunis Mulder, Frans van Dijk, Andries van Dijk en Barend de Lange, meerdere weet ik nu niet.

4.
Hoe zijt gij lieden bij elkander gekomen?

Antwoord: Hendrik Prinslo M. zn:, is naar boven, naar de Tarka gereden, en op mijne vraag waarheen hij reed, zeide hij mij dat hij reed om koorn te koopen: ik moest ook naar boven rijden naar Cornelis Faber in de Tarka op de plaats van de Mullers, om een zaag, om in het bosch te werken, welke hij mij beloofd had, mits dat ik die zelf kwam halen: (vertoonende de Gedetineerde daarop een briefje van Cornelis Faber aan hem Gedet:, geschreven, waarop het exhibitum van heden is gesteld) toen ben ik met Prinslo daarheen gereden. Wij hebben op weg Faber ontmoet, die naar Prinslo reed. Hij is daarop met Prinslo en mij omgedraaid, en met Faber thuiskomende heb ik daar gehoord, dat Faber naar Kafferland was geweest om de Kaffers op te maken, waarop ik ben naar huis gereden, zonder ik daar toen iets verder heb gehoord. Te huis gekomen zijnde, ben ik naar den veldcornet Opperman gereden, om hem te zeggen wat ik had gehoord, doch welke veldkornet niet tehuis, maar gevlucht zijnde, gelijk ik bij Jan de Lange hoorde, ik daar ben omgekeerd en naar huis terug gereden. Bij, De Lange, had ik gehoord dat Willem Krugel onze provisioneele veldcornet was, alzoo Opperman hem de

papieren had overgegeven zoolang als hij van huis zoude zijn. Bij Jacobus Klopper, daar W. Krugel woont, hoorende dat hij niet tehuis was, ben ik naar huis gereden. Des anderen daags morgens heeft Johannes Bezuidenhout mij tweemaal laten roepen om bij hem te komen bij mijn naasten buurman, Engelbrecht, alwaar hij zich met de menschen van Tarka bevond: hij heeft mij daarop gelast naar W. Krugel te rijden en denzelven aan te zeggen dat hij de menschen, die hij bij elkander had, daar moest houden totdat hij, Bezuidenhout, zelve zoude komen. Deze boodschap heb ik aan W. Krugel gebracht, waarop dezelve antwoordde dat Bezuidenhout hem niet raakte, en dat hij de menschen daar gecommandeerd had om op de wacht te blijven liggen tegen de Kaffers, en dat hij zijn paard zoude nemen en naar den Adjunct Landdrost te Cradock zoude rijden. Hij zeide mij dat ik derwaarts moest mede rijden. Dien zelfden avond ook heengereden zijnde, ontmoetten wij Hendrik van der Nes, welke ons verhaalde dat de Dragonders Hendrik Prinslo hadden weggevat, en dat hij gehoord had dat er tien Dragonders gereed waren om mij ook te halen. Daarop heeft W. Krugel gezegd dat ik en Piet Erasmus, Piet zn:, en Hendrik Klopper, rijden moesten naar H. Prinslo's vader om te vernemen wat hij gedaan had: daar komendo hebben wij zulks gevraagd, maar tot antwoord gekregen dat men er onbewust van was. Ik hoorde

daar ook verder van de vrouw van Hannes Prinslo, dat er Dragonders op weg waren om mij te halen. Ik ben daarop met de beide bovengenoemde Erasmus en Klopper gereden naar mijn broeder, den Heemraad de Klerk, welke ons gevraagd hebbende wat wij daar in den nacht kwamen halen, ik hem gezegd heb dat wij kwamen om te vernemen wat H. Prinslo gedaan had, en waarom hij door de Dragonders was weggenomen. Mijn broeder zeide daarop dat hij van den sergeant vernomen had dat H. Prinslo een brief had geschreven, en zeide dat wij het laten moesten om zoo gewapend rond te rijden, en dat de rechter het best weten zoude wat Prinslo had gedaan, en dat als hij geen kwaad gedaan had, hij niet zoude zijn gevat. Ik heb hem vervolgens gezegd, gehoord te hebben dat ik ook stond gehaald te worden, waarop hij antwoordde dat als ik geen kwaad gedaan had, ik niet zoude gevat worden, en dat ik 't best moest weten of ik iets kwaads had gedaan, zeggende voorts, dat wij moesten naar huis rijden, en dat ik wel zoude doen van naar den Landdrost te rijden om te vernemen of ik eenig kwaad had gedaan. Hij vroeg ons verder, of wij maar met ons drieën waren, waarop ik hem gezegd heb van ja, want men had ons gezegd dat als ons iets gevraagd werd, wij niet moesten zeggen dat er meer bij elkander waren. Hij zeide mij ook, dat als ik mijn paard nam, ik beter zoude doen van eens naar mijne zieke moeder te komen kijken, dan

zoo om bagatellen rond te rijden. Wij zijn vervolgens weg gereden naar Martha Prinslo, de schoonmoeder van H. Prinslo, insgelijks om naar de reden van zijne gevangenneming te informeeren, wanneer ons ook gezegd werd dat men het niet wist. Daarop is Willem Prinslo W. zn: met ons mede gereden en W. Krugel bestelde ons om in het kookhuis te wagten, om verder naar Capt. Andrews te rijden en te vragen wat H. Prinslo gedaan had: bij het kookhuis gekomen zijnde, zag ik alle die menschen welke W. Krugel ons gezegd had op de wagt te liggen, en (dat) Johs. Bezuidenhout met de menschen van Tarka, alle daar present waren. Ik wilde vervolgens naar Cradock rijden naar den Adjunct Landdrost om te vernemen, zooals mijn broeder mij geraden had, maar Johannes Bezuidenhout en de menschen die daar waren, wilden dat niet hebben, en zeiden dat H. Prinslo nu al vast zat, en dat wanneer ik derwaarts ging, ik ook vast zoude raken, en dat het beter was, dat ik bij hun lieden bleef.

5
Wie kwam u voor destijds het commando over die menschen te hebben?

Antwoord: Dat weet ik niet, maar Johannes Bezuidenhout voerde het meest het woord.

6.
Wat heeft men verder daar gezegd?

Antwoord: Dat wij moesten rijden om H. Prinslo af te halen, en te hooren welk kwaad hij gedaan had, en dat indien hij kwaad gedaan had, wij hem zelven bij den rechter zouden brengen, want dat Fredrik Bezuidenhout reeds was doodgeschoten zonder dat men wist of hij den dood verdiend had.

Wij zijn vervolgens naar de post van Capt. Andrews gereden, om om H. Prinslo te vragen, maar ons is aangezegd dat wij hem niet konden krijgen, en dat wij moesten terug keeren. Te dier tijd is een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff gekomen dat wij moesten terug komen; waarop wij naar denzelven gezonden hebben met verzoek dat hij komen zoude om met ons te spreken, gelijk degene die zijn brief gebragt had ons ook gezegd had dat de Heer van de Graaff willens was te doen, indien wij dat begeerden. Ook is omtrent dien tijd bij ons gekomen een brief van Majoor Fraser, welke ons toezond de copie van een brief welken H. Prinslo zoude hebben geschreven, en op welken hij zoude gevat zijn. Johannes Bezuidenhout heeft ons daarop verhaald dat hij dien brief had laten schrijven, maar dat hij hem door H. Prinslo had laten onderteekenen, omdat dezelve beter bekend was met den man aan wien de brief gezonden werd. De menschen die van dien brief nog niet wisten, hebben hem daarop gevraagd wanneer hij dien brief had laten schrijven, waarop hij heeft geantwoord dat zulks was geschied toen H. Prinslo de laatste maal boven was geweest, en ik zelve daarbij geweest was. Zijne broeders en zwagers hebben mij daarop gevraagd of ik dan ook van dien brief wist, wanneer ik hun, gelijk ook de waarheid is, gezegd heb dat ik wel door Bezuidenhout of H. Prinslo (want ik weet niet recht welke van die twee) een brief had zien geven in handen van...

Muller, van welken naam er twee waren, zonder dat ik recht wist aan wien van die twee de brief gegeven was, nog of 't deze brief was, alzoo H. Prinslo op mijn vraag wat hij geschreven had, mij had gezegd dat hij van koorn geschreven had, zonder dat ik wist of 't waar was dat hij over koorn dan over iets anders had geschreven, alzoo ik den brief niet heb gezien of hooren lezen, want ik heb zitten praten met Andries Meijer en de vrouw van Bezuidenhout in het huis van laatstgem:, terwijl Johannes Bezuidenhout, Stefanus Bothma, H. Prinslo, en de Mullers allen bij het huis van Faber waren. Voor dien tijd was H. Prinslo ook reeds eens daar geweest denkelijk tien of twaalf dagen tevoren, zonder dat ik den juisten tijd weet: hij heeft mij op mijne vraag, wat hij daar had wezen doen, gezegd, dat hij, na 't doodschieten van Fredrik Bezuidenhout, naar die familie was geweest om te zeggen dat zij 't hem niet kwalijk moesten nemen, of op hem wreken, dat hij den gevangene, Erasmus, had weggebragt, want dat de veldcornet hem gecommandeerd, en als schout van Bruintjeshoogte gemaakthad, om dien gevangene weg te brengen.
Toen wij aan den Slagters Nek waren, heeft de Landdrost Cuyler een briefje aan ons gestuurd om af te komen, en alzoo daarop stonden de namen van Johannes Bezuidenhout, en, zoo ik geloof, ook die van Cornelis Faber, Stefanus Bothma, en ook de mijne, was ik bang van af te komen, omdat ik

vreesde dat ik mede als een van de voornaamsten werd aangemerkt. Mijn broeder, de Heemraad, is daar ook tot mij gekomen, en heeft mij vermaand van af te komen, maar ik heb gezegd dat ik te bang was, dat ik liever naar mijn Landdrost zoude rijden. Daarop ben ik naar Graaff-Reinet gereden, maar bij den Veldcornet Greijling hoorende dat Landdrost Stockenstrom niet tehuis was, heb ik mij aan dien Veldcornet gemeld, en ben vervolgens naar huis gereden, waar ik gebleven ben totdat ik nu, op aanzegging van wege den Landdrost Stockenstrom, ben hier gekomen.
Toen ik hoorde dat Cornelis Faber en Johannes Bezuidenhout op weg waren naar Kafferland, heb ik mij bij hen vervoegd, en hun verzocht dat zij zulks toch niet zouden doen, want dat de Kaffers onze vrouwen en kinderen zouden vermoorden, en dat wij liever ons aan den rechter moesten overgeven, en pardon verzoeken. Zij hebben daarop gezegd dat zij wat zouden blijven liggen en dat ik 't dan voor hen en voor mij moest wagen om naar den rechter te rijden, en zien of er pardon te krijgen (was). Toen is 't dat ik, gelijk straks opgegeven, naar den Landdrost van Graaff-Reinet heb willen rijden, doch omdat hij niet thuis was, zulks niet heb kunnen doen.

7.
Weet gij ook welke boodschap bij 't afgeven van den brief aan een der Mullers is gegeven geworden?

Antwoord: Neen, dat heb ik niet gehoord.

8. Moet gij niet erkennen dat gij, niettegenstaande de waarschuwingen van uw broeder, u bevonden hebbende bij een gewapende oproerige menigte, u daardoor misdadig en strafbaar hebt gemaakt?	Antwoord: Ja, had ik naar mijn broeder geluisterd, was ik vandaag niet hier, doch ik heb er groot berouw van.
9. Wat hebt gij tot uwe verontschuldiging of verschooning in te brengen?	Antwoord: Ik ben door de andere menschen omgepraat dat ik mijn broeder niets zeggen moest. Hij was kwaad op mij, en zeide dat ik niet gewapend moest rondrijden om naar de misdaden van anderen te vernemen, en vroeg of ik niet wijzer was; of mijne ouders mij niet beter geleerd hadden: maar ik had geene gelegenheid om hem alleen te spreken; ik gevoel wel dat het berouw komt als het te laat is.

Aldus enz., den 20sten December 1815.
(Get.) THEUNIS CHRISTIAAN DE KLERK.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 12.
D.D. 1. Minuten, 20sten December, 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.
FRANS MARAIS.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Frans Marais, oud 29 jaren, geboren in Hongarije, en hier in de Colonie gekomen als cannonier in Hollandschen dienst, nu laatst woonachtig in de Tarka.

2. Wat was uwe kostwinning daar?	Antwoord: Ik was schoenmaker.
3. Op welke wijze zijt gij uit dienst gegaan?	Antwoord: Na den slag van Blauwberg zijn wij met ons drie weggeloopen naar Swellendam.
4. Wie zijn de twee andere die met u zijn weggeloopen?	Antwoord: Twee Pollakken, de eene *Jan* en de andere *Joseph* genaamd.
5. Waar houden die twee zig thans op?	Antwoord: Dat weet ik niet. Te Swellendam zijn wij van elkander af geraakt.
6. Waar hebt gij u vervolgens opgehouden?	Antwoord: Toen ben ik landwaarts ingegaan met een wagen die ik daar gekregen heb, en ik ben bij onderscheidene menschen geweest.
7. Hebt gij nooit een pas gehad om in het land te blijven?	Antwoord; Neen, maar Piet Venter heeft mij bij den overleden Landdrost Stockenström gebracht om een pas te vragen, en die heeft mij gezegd dat ik moest wagten, tot hij naar de Kaap zoude hebben geschreven, doch ik heb geen verder antwoord gekregen.
8. Hebt gij ook niet te Tulbagh gewoond?	Antwoord: Ja.
9. Hoe lang is dat al geleden?	Antwoord: Dat zal nu drie jaren zijn.
10. Hoe langen tijd hebt gij daar gewoond?	Antwoord: Twee jaren.
11. Welk was daar uw beroep of kostwinning?	Antwoord: Ik ben ordonnantie ruiter bij den Landdrost Van de Graaff.

12. Hoe zijt gij daar vandaan gekomen?	Antwoord: Ik had ruzie gehad met de andere Ordonnantie ruiters, en de Schout heeft over mij geklaagd, en toen heb ik onschuldig een pak slagen gekregen: Toen ben ik nog wat daar gebleven, ik had daar eenige schulden, welke ik den Schout verzogt heb om van mijn gagie af te houden, doch die hield zooveel af, dat ik niet bestaan konde, en toen heb ik mij geabsenteerd.
13. Hoe waart gij naar Tulbagh gekomen?	Antwoord: Ik had naar de Kaap willen gaan om een pas te vragen, en na eenigen tijd in het Bokkeveld te zijn geweest, ben ik op Tulbagh gekomen, en heb aan den Landdrost gevraagd, en die heeft mij gezegd dat ik in dienst moest gaan, en zoo ben ik Ordonnantie ruiter geworden.
14. Waarheen hebt gij u van Tulbagh begeven?	Antwoord: Zoo maar onder in het veld.
15. Hoe lang zijt gij nu reeds onder in het veld?	Antwoord: Drie jaren.
16. Waar omtreeks hebt gij u in die drie jaren opgehouden?	Antwoord: Op Sneeuwberg, en aan de Baviaans Rivier.
17. Zijt gij ook tevoren op deze Drostdij geweest, en in den tronk?	Antwoord: Ja.
18. Hoe zijt gij hier gekomen?	Antwoord: De Veldcornet Opperman heeft mij geprest, en zoo ben ik hier gekomen.
19. Om welke reden heeft de Veldcornet Opperman u hier gezonden?	Antwoord: Omdat ik geen pas had.

20.
Hoe zijt gij hier vandaan gekomen, en waarheen?

Antwoord: De Landdrost heeft mij naar Graaff-Reinet gezonden, maar onder weg heeft een oude man gezegd dat hij niemand had om mij te transporteeren, en heeft mij een pad aangewezen, en toen heb ik verder alleen geloopen naar Juffr. Stoltz waar ik geslapen heb, en den anderen dag in een kloof onder den berg, en vervolgens ben ik over de Zondags Rivier twee menschen tegen gekomen die mij mijn zak met goed hebben afgenomen. Ik ben vervolgens op Bruintjeshoogte te land gekomen bij Kootje van Deventer, en ben vervolgens in Tarka gekomen bij ouden Wentzel Koester, daar ik met schoenmaken wat verdiend heb.

21.
Waardoor bevindt gij u thans hier?

Antwoord: Ik woonde in Tarka, en ik kwam kuieren bij Diderik Muller, waar ik aan Johannes Hartzenberg om wat tabak gevraagd heb, doch welke mij gezegd heeft dat hij geen tabak had: daarop heeft Johannes Bezuidenhout door zijn zoon (zoo ik geloof ook genaamd Johannes) mij laten roepen, en toen ik bij hem kwam, heeft hij mij gezegd dat ik met Cornelis Faber naar 't Kafferland moest, en dat, als ik niet ging, hij mij in een ongeluk zoude brengen. Als vreemdeling daar alleen zijnde, was ik bang, en zeide dat ik eerst naar huis wilde gaan, en dat ik geen paarden had en niet rijden konde: hij zeide daarop dat ik moest rijden, en dat hij paarden zoude bezorgen, zooals hij door een Hottentot twee paarden heeft laten brengen:

daarop ben ik met Cornelis Faber mede gereden.

22.
Wie is meer met u en Cornelis Faber gereden?

Antwoord: Adriaan Engelbrecht en een Hottentotje van Cornelis Faber.

23.
Hebt gij ook een geweer mede gehad?

Antwoord: Ja, Johan: Bezuidenhout heeft er mij een geleend.

24.
Waar zijt gij toen heen gereden?

Antwoord: Toen zijn wij op een berg aan eene vallei afgezadeld, en ik heb daar aan Engelbrecht gezegd, dat 't niet goed was om Kafferland in te rijden, en dat wij moesten omkeeren, welke daar wel in toestemde, maar zeide dat hij niet wist hoe die anderen gezind waren, naderhand hebben zij tesamen gesproken, zonder dat ik weet wat. Des anderen daags zfjn wij verder gereden, en de eerste, dien wij gesproken hebben, is *Olella* geweest, aan wien Faber zeide dat hij naar *Jalouza* ging; wij zijn naar *Jalouza* gereden, maar die was niet tehuis. Wij hebben dien nacht daar geslapen, en ik ben daar gebleven, en de twee andere zijn naar *Gaika* gereden. Na een dag daar gebleven te zijn, kwamen zij terug bij *Jalouza*, welke toen ook van zijn veekraal terugkwam: des anderen daags hebben zij met hem gesproken. Engelbrecht en ik zijn vooruit gereden naar *Olella*, terwijl Faber noch was achter gebleven. Aan deze zijde van *Olella* hebben wij afgezadeld, en zijn denzelfden dag afgereden naar de *Kanaba*, vanwaar wij weder naar huis zijn gereden.

25.
Hebt gij ook den Kaffer Kapitein Keino niet gezien?

Antwoord: Neen.

26.
Wat is er met den Kaffer Kapitein gesproken?

Antwoord: Dat weet ik niet, ik versta de taal niet: de Kaffers hebben mij door vertolking gevraagd wat ik daar doen kwam, en ik heb gezegd dat ik 't niet wist, omdat ik gedwongen was. Wat zij met de anderen gepraat hebben, weet ik niet, maar zij hebben mij gevraagd: *waarom moet ons dan uit?* Ik heb gezegd, dat ik 't niet wist, maar dat de andere man 't weten zoude. Een van de Kaffers, die Duitsch sprak, vroeg mij, wie of de commandant was, die ons gestuurd had, daarop heb ik gezegd dat er geen commandant was, dat 't zoo maar alles onder malkanderen was, en dat de oude Johannes ons ingestuurd had.

27.
Wat was uwe meening, met te zeggen dat het alles onder malkander was?

Antwoord: Oude Johannes Bezuidenhout, Cornelis Faber, nog een, dien ik niet ken, maar die aan Daggabosch-nek gewoond heeft.

28.
Wat hebt gij na uwe terugkomst uit Kafferland gedaan?

Antwoord: Ik heb weder aan mijn ambacht gewerkt bij Wentzel Koester, waar ik twee of drie dagen ben gebleven.

29.
Wat hebt gij na die twee of drie dagen gedaan?

Antwoord: Ik ben mijn paard wezen terugbrengen naar Joh: Bezuidenhout, welke mij toen heeft gezegd dat ik daar moest blijven tot den volgenden dag, wanneer hij mij 't paard zoude geven om naar huis te rijden. In dien nacht zijn daar gekomen Kleine Willem Prinslo, Jochem zn., en nog een zoon van Piet Brits, wiens voornaam ik niet ken: den anderen dag zeide

	Johannes Bezuidenhout mij dat ik niet naar huis konde komen, en toen ik wat begon tegen te spreken, wilden zij mij slaan; en naderhand heeft Johannes Bezuidenhout gezegd, dat ik weder naar het Kafferland moest gaan, en op mijn zeggen dat hij mij niet gekocht had, en overal zenden konde, zeide hij dat ik het moest doen of dat het mijn leven zoude kosten: hij zeide vervolgens aan Cornelis Faber dat die zich schielijk moest klaar maken om ook weder naar Kafferland te rijden, welke zich daarvan willende verschoonen met te zeggen dat hij ziekelijk was, Bezuidenhout antwoordde, dat hij moest rijden. Des anderen daags te acht ure heeft Bezuidenhout de paarden laten opzadelen, en toen moesten wij voort.
30 Met wie zijt gij toen gereden?	Antwoord: Met Cornelis Faber, kleinen Willem Prinslo, en den zoon van Piet Brits, en een Hottentot van Diderik Muller, wiens naam ik niet weet.
31. Wat was de boodschap die gij toen in Kafferland gingt brengen?	Antwoord: Aan mij heeft hij geen boodschap gegeven, maar Cornelis Faber heeft mij op mijn vraag gezegd, dat Bezuidenhout twee posten wilde hebben, die van den veldcornet Opperman, en van den Luitenant Rosseau, en dat hij de Kaffers wilde hebben om die twee te verslaan.
32. Wat is u toen in Kafferland wedervaren?	Antwoord: Den tweeden dag zijn wij bij de kraal van *Jalouza* gekomen, en dezelve aan Faber gevraagd hebbende wat hij daar andermaal kwam doen, zeide Faber dat Bezuidenhout hem

gestuurd had om hulp te vragen om die twee posten te verslaan. *Jalouza* zeide dat hij dit niet konde doen, want dat hij nog geen orders had. Den volgenden dag zijn wij naar *Gaika* gegaan, en die ook aan Faber gevraagd hebbende wat hij daar ten tweeden male kwam doen, gaf Faber weder dezelfde boodschap te kennen die hij aan *Jalouza* had gedaan, waarop *Gaika* antwoordde, dat hij tot des anderen daags moest wagten. Dien dag was *Gaika* op de jagt, maar is des avonds thuis gekomen, en heeft ons kost gestuurd in een ander huis, en heeft den volgenden dag ook nog niet met ons gepraat, maar den daarop volgenden dag omstreeks acht of negen uren 's morgens heeft een Kaffer, die ons kost kwam brengen, ons gezegd dat wij voor den achtermiddag niet met *Gaika* zouden kunnen spreken, in welken achtermiddag *Gaika* ook ons heeft laten roepen, wanneer wij zijnde gegaan, hij ons gevraagd hebbende wie ons had afgezonden, en Faber geantwoord hebbende, dat oude Joh. Bezuidenhout ons had gezonden, en *Gaika* vervolgens gevraagd hebbende over welke zaken wij gezonden waren, Faber hem heeft geantwoord dat 't was over die zaak die hij hem reeds gezegd had, te weten de posten van *Opperman en Rousseau*: op 't welk *Gaika* zeide, dat hij geen orders had van dien grooten koning van die andere kant, maar als hij die orders kreeg, hij dan zoude komen.

33.
Wie is die groote koning aan den andere kant?

Antwoord: Dat weet ik niet.

34. Was er dan om orders naar dien anderen grooten koning gezonden?	Antwoord: Dat weet ik niet: wij zijn den volgenden dag weder weggegaan.
35. Op welke wijze hebt gij met Gaika gesproken?	Antwoord: Door een tolk, dien ik niet ken. Zegt verder, 't was een Kaffer.
36. Waarheen hebt gij uit Kafrerland u begeven?	Antwoord: Wij zijn 't eerst gekomen op de plaats daar een zeker oud man, genaamd Dikke Daniel, altijd hout kapt, maar hij was niet tehuis, ik heb maar alleen een klein zwartje gezien. Daar vandaan zij wij, na eerst te hebben gerust, weggereden, en op mijne aanmerking dat wij niet op den weg naar huis waren, heeft hij gezegd dat wij naar 't commando van ouden Johannes Bezuidenhout moesten. Wij zijn toen gekomen op eene hoogte daar dezelve met zijn commando was.
37. Hebt gij niemand ontmoet voordat gij op die hoogte zijt gekomen?	Antwoord: Op de plaats van ouden Dikke Daniel, heb ik in 't huis, waar een man met een ziek been lag, Fourie ontmoet.
38. Wat hebt gij op die hoogte gedaan?	Antwoord: Cornelis Faber heeft aan Joh. Bezuidenhout rapport gedaan van 't antwoord van *Gaika*, en ik heb hem gezegd, dat hij mij in een ongeluk had gebragt; ik heb daarop mijn paard gevat, en ben dienzelfden Fourie weder ontmoet en met hem weggereden.
39. Zijt gij niet in alle haast langs een ongewoon pad op die hoogte gekomen?	Antwoord: Toen wij in de laagte nog waren, kwam een Hottentot ons zeggen dat Joh: Bezuidenhout ons liet roepen. Toen wij boven kwamen, zagen wij 't onderste commando, 't

	welk was dat van den Landdrost Cuyler, en daarop heb ik aan Bezuidenhout gezegd, dat hij mij in 't ongeluk had gebracht.
40. Wat hebt gij op die hoogte bijgewoond?	Antwoord: Ik ben daar een quartiertje gebleven, en toen de Landdrost oprukte, zeide Bezuidenhout dat wij nog niet moesten weggaan, maar zien wat 't worden zoude.
41. Aan welke zijde van dien berg bevond zich Bezuidenhout?	Antwoord: Aan de zijde van de Visch Rivier.
42. Was hij de buitenste man aan die zijde?	Antwoord: Dat weet ik niet recht.
43. Heeft hij ook gezeten?	Antwoord: Ja, hij heeft een weinig gezeten aan die zijde van den berg, en is weder opgestaan; Faber is ook op die zelfde zijde gaan zitten en weder opgestaan.
44. Wat hadden zij in handen toen zij gingen zitten?	Antwoord: Hunne geweren.
45. In welke positie hielden zij die geweren?	Antwoord: Dat heb ik niet gezien.
46. Hebben zij niet aangelegd?	Antwoord: Dat heb ik niet gezien.
47. Heeft er niet een van die daar zaten met de hand gewenkt?	Antwoord: Daar heb ik niet op gelet; ik heb mijn paard genomen, en ben met Fourie weggereden.
48. Hebt gij Bezuidenhout en Faber achter u gelaten?	Antwoord: Ja, de geheele klomp.
49. Hebt gij de tweede reis ook een geweer gehad, en waarom?	Antwoord: Mijn geweer, dat ik van huis had mede genomen.

50. Waar bevindt zich dat geweer?	Antwoord: Te Cradock.
51. Moet gij niet erkennen door u tweemalen naar het Kafferland te begeven met eene boodschap als waarvan gij erkent te zijn bewust geweest, en daarbij gewapend bij 't zoogenaamd commando van Bezuidenhout begeven te hebben, u misdadig en strafbaar gemaakt te hebben?	Antwoord: Ja, en daarom heb ik ook aan Bezuidenhout gezegd dat hij mij in 't ongeluk had gebracht.
52. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Ik weet niet anders buiten hetgeen ik gezegd heb.

Aldus, &c., 20 December, 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

Dit X is het merk van Frans Marais, verklarende niet te kunnen schrijven.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 13.
E.E. Minuten, 20sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen op welke ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen J.G. Cuyler, voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen voorm., ingevolge lastbrief van Zijne Excellentie, den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd 27 November l.l., is gehoord en ondervraagd Adriaan Engelbrecht, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis te Uitenhagen voorm., welke dezelve heeft beantwoord zoodanig als nevens elk artikel staat aangeteekend.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Adriaan Engelbrecht, oud 21 jaren, geboren in de Zwagershoek, onder 't district Graaff-Reinet, en woonachtig in de Tarka bij Louw Bothma.
2. Hoe zijt gij hier gekomen?	Antwoord: Te paard.
3. Om welke reden bevindt gij u hier?	Antwoord: Omdat Cornelis Faber mij naar 't Kafferland heeft genomen. J o h a n n e s Bezuidenhout heeft mij gelast om met Faber mede te rijden en daarop ben ik mede gereden.
4. Wanneer is dit gebeurd?	Antwoord: Dat weet ik niet recht op te geven, maar toen wij van 't Kafferland zijn teruggekomen, is Bezuidenhout met de menschen opgereden naar Slagtersnek.
5. Wat hebt gij met Faber in Kafferland gedaan, en wie is meer mede geweest?	Antwoord: Faber, Frans Marais en ik, met een klein Hottentotje van Faber, genaamd Hendrik, zijn naar Kafferland gereden; de eerste Kaffer daar wij zijn bij gekomen, was Kapitein *Olella*; naderhand zijn wij bij den Kapitein *Jalouza* gekomen, en daarna zijn wij naar *Gaika* gereden.
6. Wat hebt gijlieden bij Kapitein *Olella* gedaan?	Antwoord: Faber heeft aan *Olella* gevraagd, of hij wilde mede doen om de troepen de Visrivier uit te jagen.
7. Wat heeft *Olella* geantwoord?	Antwoord: Dat hij geen bescheid konde geven, maar dat Faber naar Gaika moest rijden, want dat die het hoofd was.
8. Wat hebt gijlieden bij *Jalouza* gedaan?	Antwoord: Faber heeft aan denzelven ook om bijstand ge-

	vraagd, om de troepen uit te jagen.
9. Wat heeft *Jalouza* geantwoord?	Antwoord: *Jalouza* heeft gezegd dat hij maar een Onder-Kapitein was, en dat hij dus niet konde zeggen of hij bijstand konde doen, maar dat men naar Gaika moest rijden, die 't hoofd was. Daarop zijn wij naar Gaika gereden, en Faber heeft hem toen gevraagd om mede te doen, en gezegd dat hij expres was gekomen om bijstand te verzoeken om de troepen uit te jagen, die hier overal bij de posten lagen, want dat Johannes Bezuidenhout hem had gezegd, dat hij de troepen wilde uitjagen omdat zijn broeder was doodgeschoten.
10. Wat heeft *Gaika* geantwoord?	Antwoord: Dat hij hier nog geen vast bericht zoude geven, maar alle de Kapiteins bij elkander zouden laten komen; en dat Faber naderhand weder bij hem moest komen, wanneer hij hem een vast bericht zoude geven. Faber heeft aan *Gaika* beloofd dat als zij de troepen hadden weggejaagd, al hun ijzer, koper, kralen en beesten voor de Kaffers zouden wezen.
11. Heeft hij hun ook geen land beloofd?	Antwoord: Ja, het Zuurveld ook; dat 't ook weder voor de Kaffers zoude zijn.
12. Hebt gij geene andere kapiteins gezien?	Antwoord: Kapitein *Keino* was te paard bij *Gaika.*
13. Hebt gij ook gezien dat Faber met hem gesproken heeft?	Antwoord: Ja.
14. Waarover heeft hij met hem gesproken?	Antwoord: Ook weer dezelfde dingen, om bijstand te doen.

15. Wat was het antwoord van *Keino*?	Antwoord: Hij heeft gezegd, dat hij geen hoofd was, dat Faber met *Gaika* moest spreken, en dat deze weten moest wat hij te doen had.
16. Heeft Faber uit zijn eigen naam gesproken, of uit naam van een ander?	Antwoord: Hij zeide, dat hij kwam uit naam van Bezuidenhout, om bijstand te vragen van de Kaffers.
17. Is het u voorgekomen dat Faber bekend was met de Kaffer Kapiteins?	Antwoord: Ja, zij noemden hem allen bij zijn naam, *Cornelis Faber.*
18. Wie noemden hem zoo?	Antwoord: De Kapiteins.
19. Kende *Gaika* hem ook?	Antwoord: Ja.
20. Toen gijlieden bij *Gaika* waart geweest, waar zijt gij toen gegaan?	Antwoord: Naar huis.
21. Dacht gij dat het een slechte zaak was om daarheen te gaan?	Antwoord: Ja. 't was geen goede zaak.
22. Welke middelen hebt gij gebruikt om die zaak aan uw Landdrost of Veldcornet bekend te maken?	Antwoord: Ik heb het niet bekend gemaakt, want mijn paard was te moede.
23. Hoe ver woont uw naaste buurman van u in den koers van uw Veldcornet?	Antwoord: Een paar uren te paard.
24. Hoe ver woont uw Veldcornet van u af?	Antwoord: Omtrent vijf uren te paard.
25. Waren er geene paarden op uwe woonplaats, behalve het paard daar ge mede zijt uitgekomen?	Antwoord: Ja, maar men wilde ze niet geven.

26. Aan wien hebt gij er om gevraagd?	Antwoord: Ik heb er niet om gevraagd, omdat mijn zwager, Louw Bothma, er maar een meer had, dat ook al afgereden was. Een ander paard was door de Bosjesmans doodgestoken.
27. Was er geen pak-os of wagen op die plaats?	Antwoord: Neen, er waren andere menschen, die wagens hadden.
28. Welke andere menschen?	Antwoord: Louw Bothma, en Stefanus Bothma.
29. Kunt gij schrijven?	Antwoord: Neen.
30. Hebt gij aan Louw en Stefanus Bothma verhaald, dat gij met Faber in 't Kafferland waart geweest?	Antwoord: Ja, ik heb 't hun gezegd.
31. Wat hebben zij u geantwoord?	Antwoord: Niets zij wisten mij geen raad te geven hoe er zich in te gedragen.
32. Wat hebt gij toen verder gedaan?	Antwoord: Andries Meijer, die daar woonde, heeft mij een paard gegeven, waarmede ik ben gereden naar mijne schoonouders Diderik Geere, woonachtig op den rand van Zwagershoek.
33. Woont uw Veldcornet op dien weg?	Antwoord: Neen.
34. Woont er een Veldcornet in dien weg, dien gij gereden hebt?	Antwoord: Neen.
35. Hoe ver woont Willem Krugel van dien weg?	Antwoord: Zoo ver als ik gereden heb, een paar uren, maar ik wist niet dat hij Veldcornet was.

36. Hebt gij ook aan Diderik Geere iets van het voorgevallene verteld?	Antwoord: Ja, ik heb gezegd dat ze mij naar Kafferland hadden gehad.
37. Toen gij 't paard van And. Meijer hebt gekregen, hebt gij toen niet gevraagd om daarmede naar den Veldcornet te rijden?	Antwoord: Neen.
38. Hebt gij niet gedacht, dat het uw plicht was, die zaak op de eene of andere wijze ter kennis van uw Gouvernement te brengen?	Antwoord: Ik was onkundig van die zaken, en wist niet hoedanig mij daarin te gedragen.
39. Hebt gij u niet verder met de rebellen bemoeid?	Antwoord: Neen, verder ben ik er niet bij geweest.
40. Zijt gij naderhand weder in 't Kafferland geweest?	Antwoord: Neen.
41. Hebt gij gehoord, dat Faber weder voor de tweede maal daar is geweest?	Antwoord: Ja, maar toen was ik bij mijn schoonouders. Ik heb 't gehoord toen ik van dezelve weder ben te huis gekomen.
42. Hebt gij ook gehoord wie de tweede maal met Faber zijn mede geweest?	Antwoord: Neen.
43. Van wien hebt gij gehoord, dat Faber de tweede maal in Kafferland is geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet.
44. Hoe langen tijd na uw tehuiskomst hebt gij gehoord, dat Faber weder in Kafferland was geweest?	Antwoord: Toen de menschen van Slagters Nek terug kwamen.
45. Hoe lang zijt gij bij uwe schoonouders geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet.

46. Hebt gij van 't gebeurde op Slagters Nek gehoord, eer gij van uwe schoonouders tehuis waart?	Antwoord: Neen! toen was ik al een paar dagen tehuis.
47. Hoe ver wonen uwe schoonouders van den Veldcornet Greijling?	Antwoord: Dat weet ik niet.
48. Zijt gij dadelijk op den last van Bezuidenhout vrijwillig mede naar 't Kafferland gegaan?	Antwoord: Hij heeft mij gezegd, dat ik moest medegaan naar Kafferland, of anders konde ik de gevolgen te wagten wezen, en toen kwam Faber daarbij, en toen moest ik mede rijden.
49. Welke gevolgen kondet gij te wagten hebben?	Antwoord: Hij zeide, dat hij, die niet wilde mede rijden, een kogel voor den kop zoude geven.
50. Is u toen bekend gemaakt welke de boodschap was die, in Kafferland gedaan moest worden?	Antwoord: Neen, hij heeft de boodschap alleen aan Faber gegeven, en ik heb er nooit van gehoord, totdat Faber in mijne presentie met de Kaffers sprak.
51. Hadt gij eenige onwilligheid of weigering betoond, eer Bezuidenhout bedreiging bezigde?	Antwoord: Ja, ik heb gezegd dat ik te bang was om Kafferland in te rijden; dat ik nog nooit daar geweest was.
52. In welke taal heeft Faber met de Kaffer-Kapiteins gesproken?	Antwoord: Hij heeft gedeeltelijk laten vertolken, en ook gedeeltelijk Kaffersch gesproken: ik heb maar alleen verstaan hetgeen bij vertolking gesproken is, want het Kaffersch versta ik niet.
53. Wie heeft als tolk gediend?	Antwoord: Dat is volk hetwelk in Kafferland is.
54. Kent gij dat volk?	Antwoord: Eén ken ik, Hendrik Nouka, zijnde een Hottentot, die bij Gaika was; de anderen ken ik niet; 't waren Gona Kaffers.

55. Moet gij niet erkennen door u naar het Kafferland te hebben begeven, en daar van den toeleg, dien gij daar gehoord hadt, geene kennis te hebben gegeven, u misdadig en strafbaar te hebben gemaakt?	Antwoord: Ik weet dat ik dat niet heb mogen doen, maar door vrees heb ik moeten mederijden, en ik was onkundig er in.
56. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Ik was nergens bij, en weet niets meer.

Aldus &c., 20 December 1815.

Dit + is het merk van Adriaan Engelbrecht, verklarende niet te kunnen schrijven.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 14.
B.B. 1. Minuten, 20sten December 1815.

Artikelen, &c.
Abraham Carel Bothma, gedetineerde in 's Heeren gevangenis, &c.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Abraham Carel Bothma, oud 28 jaren, geboren aan Bruintjeshoogte, woonagtig in de Tarka, onder Graaff-Reinet.
2. Hoe zijt gij hier gekomen?	Antwoord: Ik ben hierheen gedwongen, of ik wilde of niet.

3. Hoe zijt gij hier gedwongen?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout heeft mij bij hem laten roepen op den 12 November l.l., en heeft mij gedwongen tegen het Gouvernement, om het bloed te wreken van zijn broeder Fredrik Bezuidenhout, die dood geschoten was. Hij heeft mij te voet vooruit gedreven, omdat mijn paard flaauw was.
4. Waar heeft hij u heen gedreven?	Antwoord: Tot bij Willem Krugel.
5. Wat was Willem Krugel?	Antwoord: Hij was provisioneel Veldcornet.
6. Wat heeft Bezuidenhout daar verder met u gedaan?	Antwoord: Daar heeft hij mij een paard gegeven.
7. Wat heeft daar bij Krugel plaats gehad?	Antwoord: Ik ben daar in den nagt gekomen terwijl de menschen nog sliepen: ik ben toen ook gaan slapen, en toen ik wakker werd, waren de menschen al op, en toen hebben zij opgezadeld, en wij zijn gereden naar de post van Capt. Andrews.
8. Waren die menschen gewapend?	Antwoord: Ja, alle.
9. Welke menschen zijn met u daar heen gereden?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout, Willem Krugel, Theunis de Klerk, Andries Meijer, Johannes Hartzenberg, Hendrik Brits, Ockert Brits, Pieter Laport, Pieter Erasmus Pieters zn., Pieter Erasmus, Laurens, zn., Theunis Mulder, Hendrik Klopper, en zijn broeder, nog een andere Klopper, Willem Prinslo, W. zn., Johannes Prinslo, Mart zn., Claas Prinslo, Mart zn., Klaas Prinslo, W. zn., Balthazar Prinslo,

	Willem Nel, Leendert Labuscagne, nog een Labuscagne genaamd Adriaan of Frans, Thomas Dreijer, Frans van Dijk, Andries van Dijk, Jacobus Vrij, Frans Smit, Lucas van Vuuren, Piet of Theunis Fourie, Martinus Barnard, Jochem Prinslo, Jochem zn., Martinus Prinslo, nog een Jochem Prinslo, Johannes Botha, Stoffel zn., Abraham Botha, Stoffel zn., Stoffel Botha, Philip Botha, Stoffel zn. Anderen kan ik mij thans niet herinneren.
10. Wat heeft die menigte daar op de post van Capt. Andrews gedaan?	Antwoord: Daar hebben zij naar Hendrik Prinslo gevraagd.
11. Wie heeft om Hendrik Prinslo gevraagd?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout heeft daarom gezonden; hij had aan den Commandant Nel gezegd, dat hij degene was die wreker zoude zijn: want hij had vervolgens den Commandant Nel laten roepen.
12. Heeft hij om den Commandant Nel (gestuurd) voordat hij om Prinslo had laten vragen, of daarna?	Antwoord: Hij heeft eerst om Prinslo laten vragen, en de Majoor Fraser liet hem antwoorden, dat hij dat niet doen konde of mogt: daarna heeft hij den Commandant Nel laten roepen, en toen dezelve gekomen was, heeft Bezuidenhout hem gelast, dat hij zijn manschappen commandeeren moest, maar tot welk einde weet ik niet, omdat ik op eenigen afstand van daar stond: hij wilde Nel niet laten gaan, maar vorderde hem een eed af dat hij zoude terugkomen, en dat heeft Nel niet willen doen, want hij scheen bevreesd te wezen, en is heen gegaan, en niet teruggekomen.

13. Wat hebt gijlieden toen verder gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij teruggegaan tot naar Louw Erasmus, doch niet op zijn werf; wij zijn een eindwegs daar van daan gebleven, aan de overzijde van de rivier, buiten de limieten, daar hebben wij zoo maar gelegen, en rapporten af en toe gestuurd aan Majoor Fraser.
14. Hoe lang zijt gij lieden daar gebleven?	Antwoord: Drie dagen.
15. Waar hebt gij lieden den kost gekregen?	Antwoord: Die hadden de menschen van huis medegebracht; elk heeft zoo wat gehad.
16. Waar zijt gij lieden vervolgens naar toe gegaan?	Antwoord: Wij zijn teruggegaan tot op den Slachters Nek.
17. Wat is daar verder gebeurd?	Antwoord: Daar heeft de Landdrost Cuyler een brief gestuurd, vermanende dat de menschen een paar van de verstandigsten moesten afzenden, en de anderen naar hunne woonplaatsen rijden, zooals de Majoor Fraser ook al met rechtzinnige middelen had laten weten, en dat men dan de menschen recht zoude doen. Toen heeft Joh: Bezuidenhout, Willem Prinslo (bijgenaamd de Groote) uitgekozen om naar den Landdrost Cuyler te rijden, en met denzelven te spreken. Voorn. W. Prinslo is ook gereden, doch welk antwoord hij heeft medegebracht weet ik niet, want ik lag in de rivier te slapen. Toen men mij heeft wakker gemaakt, heb ik gehoord dat Prinslo gekomen was. Toen gezegd wierd dat de Landdrost Cuyler met een commando aankwam, zijn wij opgezadeld, en

	naar den kop gereden, en van daar hebben wij ook het commando gezien, en toen is er een rapport met een Hottentot afgezonden, maar wat het behelsde weet ik niet, en ook niet welk antwoord gekomen is, want ik was daar niet zoo nabij. Vervolgens is de Landdrost Cuyler een eind verder gekomen, en toen is weder rapport gestuurd, waarvan ik ook den inhoud niet weet, maar toen sprak een partij menschen van pardon te gaan verzoeken, en anderen wilden terug rijden naar huis, en eene partij is ook afgegaan naar den Landdrost Cuyler, terwijl anderen zijn weggereden.
18. Waar zijt gij toen gebleven?	Antwoord: Ik ben naar huis gereden.
19. Wie was 't hoofd van de bende, die daar was?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout, zooals hij zelve gezegd heeft, en zich heeft toegeeigend, want hij deed en liet alles wat hij wilde.
20. Waar is die Bezuidenhout gebleven?	Antwoord: Hij is doodgeschoten.
21. Hoe hebt gij Willem Krugel aangezien, als gedwongen of vrijwillig?	Antwoord: Dat zoude ik niet kunnen zeggen, wij komen niet in (? uit) eene contreij.
22. Was Bezuidenhout alleen toen hij, gelijk gij zegt, u gedwongen en vooruit gedreven heeft?	Antwoord: Ja, en Andries Meijer en Johannes Hartzenberg waren bij mij.
23. Welke menschen hebben op den Slachters Nek gesproken om pardon te gaan vragen?	Antwoord: Zoo ver ik 't gehoord heb, was Philip Botha een daarvan, ook Stoffel Botha Willem Prinsloo (de Groote),

	Willem Krugel, en anderen, die ik thans niet met waarheid weet op te geven.
24. Wie heeft de menschen gehinderd om af te komen?	Antwoord: Bezuidenhout wilde niet hebben, dat zij gaan zouden, anders heb ik niemand hooren spreken.
25. Was er behalve Bezuidenhout ook iemand anders, die zich macht aanmatigde?	Antwoord: Dat heb ik niet gehoord.
26 Toen gij op den 12 November bij Joh: Bezuidenhout zijt geweest, zijn daar ook brieven geschreven om andere menschen uit te noodigen?	Antwoord: Ja, hij heeft mij één laten schrijven.
27. Aan wien was die brief gericht?	Antwoord: Aan allen en een ijder van 't district Tarka.
28. Welke was de inhoud?	Antwoord: Zoo ver ik er nog van weet, liet hij schrijven dat allen moesten te hulp komen om voor hun land te strijden, en ook dat het district Zwagershoek, Vogelrivier, Bruintjeshoogte, Visrivier, Zuurveld, en Baviaansrivier alle met hem eens waren, en dat hij met de Kaffers geaccordeerd had, hetwelk bevonden is alles leugentaal te wezen, alleen maar om de menschen aan te moedigen; dat hij het Zuurveld weder aan de Kaffers zoude geven, en de beesten van de soldaten ook, alsmede kralen en koper, dat de menschen die geen kost hadden niets behoefden mede te brengen, dat daar voor gezorgd was, en voor kruit en lood ook, maar dat waren ook leugens.
29. Zoudt gij den brief nog kennen als gij hem zaagt?	Antwoord: Ja.

30.
Vervolgens aan den gedetin: vertoond zijnde *de bekendmaking aan een iegelijk der ingezetenen van de district in Parka*, onderteekend *Abraham Carel Bothma den* 12*den November* 1815, en gevraagd of dit dezelfde is door hem in dit verhoor opgegeven?

Antwoord: Ja, dat heb ik geschreven: waarom zoude ik het ontkennen, ik ben er toe gedwongen.

31.
Wie is bij het schrijven van die bekendmaking tegenwoordig geweest?

Antwoord: Niemand, behalve Bezuidenhoudt en zijne vrouw.

32.
Hoe zijt gij dan gedwongen?

Antwoord: Hij zeide, dat ik het moest doen, want dat ik een verradertje was. Ik had eerst willen teekenen *op order van Bezuidenhout*, maar hij wilde dat ik mijn naam moest teekenen, want dat hij wel merken konde dat ik een van zijn verraders zoude zijn, omdat ik niet schrijven wilde, maar dat, als hij ongelukkig moest worden, ik en meer anderen moest ongelukkig worden.

33.
Welke middelen zijn gebruikt om dat papier onder de menschen te verspreiden?

Antwoord: Dat weet ik niet. Bezuidenhout heeft het aan zijne vrouw gegeven. Ik ben daarop omtrent drie kwartier daarna weggereden, en heb aan Andries Meijer verhaald dat Bezuidenhout mij zoodanig papier had laten schrijven tot mijn leedwezen, en aan Meijer gezegd, dat ik aan Bezuidenhout gevraagd had, om naar huis te rijden, wanneer ik het papier zelve had willen medenemen om aan mijn Veldcornet te brengen, en denzelven het voorgevallene bekend maken.

34.
Daar gij zegt van Slachters Nek te zijn naar huis gereden, hoe komt het dan dat gij hier gebracht zijt?

Antwoord: Ik was van Slachters Nek naar huis gereden: wij wonen op de plaats van Pieter Jordaan, genaamd de Palingkloof, en met de droogte, omdat het zoo slecht was voor het vee, heeft mijn broeder, Louw Bothma, aan den Veldcornet Van Wijk geschreven dat wij allen naar de plaats van Zacharias de Beer zouden trekken, en als hij iemand van ons noodig had, dat hij ons daar vinden konde. Mijn wagen was aan stukken, de as en een band af, en waren wij te onmachtig volk om ook met al ons gedoente te gelijk te kunnen trekken: daarom hebben wij ons verdeeld, trekkende mijn broeder Stefanus en ik vooruit op de gemelde plaats van Z. de Beer. De wagen van mijn broeder Louw was te vol om alles op te laden, en daarom heeft mijn broeder Stefanus mijne vrouw en kinderen opgeladen, en zoo zijn wij tezamen vertrokken. Vandaar zoude een van ons beiden met een van ons volk omkeeren om mijn broeder Louw te gaan helpen, omdat er geen leiders waren. Den eersten dag zijn wij getrokken tot op een nek, daar de weg van Baviaansrivier, en die naar de plaats van De Beer in elkander komen. Daar hebben wij Cornelis Faber en Joh: Bezuidenhout ontmoet, welke op den nek waren uitgespannen. Bezuidenhout vroeg ons dáár of wij ook vluchtten? Wij hebben hem geantwoord van ‘Neen,’ en dat wij naar de plaats van De Beer trokken, en dat

wij van die plaats zouden rijden naar den Veldcornet, en van daar naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff, om hun onzen misstap, dien wij door verleiding gedaan hadden, bekend te maken, en genade te verzoeken van de Regering. Hij vroeg ons daarop of wij ons wilden laten vangen, waarop ik heb geantwoord dat ik niet bang was om door iemand gevangen te worden, want dat ik voornemens was zelve naar mijne regering te rijden. Hij zeide daarop dat hij een kleinen bastaard had gezonden naar de plaats van ouden Daniel Erasmus om zijne paarden te halen, welke daar waren achter gebleven, en die Bastaard had hem ten antwoord gebracht dat er een commando klaar lag, en dat hetzelve ons vangen zoude. Ook heb ik daar gehoord van Jacob Vrij, die zich nog daar bevond, dat de Landdrost Stockenström met een commando weg was naar de Tarka. Bezuidenhout heeft mij voorts gezegd, dat ik niet weg konde, maar bij hem blijven moest, en wat op zijde gaan. Ik heb hem voor oogen gesteld dat wij hoe langer hoe meer zouden ongelukkig worden, want dat de Regering ons niet onvervolgd zoude laten, maar hij had daar geen gehoor naar. Toen is hij, en mijn broeder, en ik, met hem getrokken tot naar Winterberg bij het Houtbosch: mijn broeder Louw niet wetende waar wij bleven, en waarom niemand terugkwam om hem te helpen, en Andries Meijer een paard dat Daniel Erasmus moe-

tende hebben van mijn broeder Stefanus, zoo heeft mijn broeder Louw den voorz. Andries Meijer naar ons afgezonden, welke ons niet gevonden hebbende op de plaats daar hij ons zocht, het wagenspoor gevolgd is tot hij ons gevonden heeft, en daar een dag is overgebleven, omdat het verre was. Toen wilde ik eerst te voet terug loopen, omdat ik zag dat er ongelukkige gevolgen van zouden komen. Mijne vrouw heeft mij gezegd, dat het onmogelijk was om alleen met een klompje kleine kinderen door dit woeste veld te komen, waar veel perijkel van leeuwen en Bosjesmans was, en dat ik dan liever den anderen morgen met Meijer moest rijden tot naar mijn broeder Louw om zijn wagen te halen, en dan haar met de kinderen te komen afhalen. Mijn broeder Stefanus heeft mij toen gezegd dat hij, wat er ook gebeurde, des anderen daags zoude terug keeren, en ik met den wagen moest komen tot waar wij elkander zouden ontmoeten. Hierop ben ik met Meijer weggereden, en een goed eind weegs zijnde gevorderd, kregen wij het spoor van het commando van Majoor Fraser, en een weinig daarna achterhaalden wij tien soldaten. Meijer wilde eerst dadelijk naar hen toerijden, maar omdat ik vreesde voor ongelukken, zijn wij op een kopje blijven zitten tot de soldaten bij het leger waren, wanneer wij tot nabij het leger zijn gereden, en ik uit bevreesdheid ben blijven staan, en Meijer is doorgereden, en mij beloofd heeft dat als Majoor Fraser, of wie daar het bevel

had, niet kwaad was, hij mij zoude laten weten om op te komen, gelijk hij ook den veldcornet Jan Duran gezonden heeft met Piet Erasmus, Piet zn., om mij te roepen; waarop ik ook bij Majoor Fraser ben gekomen, aan wien ik toen, op zijn afvragen, alles hebbende opgegeven, dezelve gezegd heeft dat ik bij hem moest blijven om te wijzen waar Bezuidenhout en Faber waren. Majoor Fraser wilde dienzelfden avond daarheen rijden, wanneer ik hem verzekerd heb, dat mijn broeder des anderen daags zoude terugtrekken, doch dat ik voor de anderen niet konde goedstaan, schoon zij ook wel daar van gesproken hadden. Op mijn gezegde is Majoor Fraser dien avond daar gebleven, en den anderen dag 's morgens voort gereden. Een goed eind weegs gereden zijnde, en Majoor Fraser mij gevraagd hebbende waar het 't beste zoude zijn hem af te wachten, heb ik hem daar een plek aangewezen, omdat ik dacht dat dit ook de beste gelegenheid was om ook mijne vrouw en kinderen te redden, waarvoor door den commandant Nel, den officier Mackay en allen gezorgd is. Majoor Fraser heeft daar, door een val van zijn paard zijn arm gebroken, en is daarom een eind teruggekeerd. Daarna zijn de wagens aangekomen, en hebben daar uitgespannen, terwijl ik en Meijer gevangen werden, elk onder bewaring van twee schildwachten. Vervolgens is daar een gevecht voorgevallen met Bezuidenhout, die zich niet wilde overgeven, en nadat het gevecht gedaan was, is er weder inge-

spannen, en een eind terug gereden. Den volgenden dag zijn wij gebracht tot naar mijn broeder Louw, alwaar mijne vrouw en kinderen gebleven zijn, en des anderen daags ben ik gebracht tot naar Pieter Jordaan; van daar, den volgenden dag, tot Hendrik Potgieter, en voorts naar Jan Jordaan; vervolgens naar ouden Daniel Erasmus, van daar naar Kapt. Andrews, alwaar ik een dag ben overgebleven, en vervolgens met een wagen onder eene wacht van Dragonders hier ben gebracht.

35.
Hoe weet gij dat Johannes Bezuidenhout is doodgeschoten?

Antwoord: Ik stond er een klein eindje van daan, bij de soldaten. Toen ik bij een klein heuveltje uitkwam, was men aan het schieten op elkanderen, en toen heb ik hem eerst een soldaat zien doodschieten met een schot loopers; toen is er met geweld op hem gevuurd geworden, en toen hadden zij hem in een oogenblik tegen den grond. De Luit. MacInnes had eerst met den hoed naar hem gewenkt, opdat hij zich zoude gevangen geven, maar dat heeft hij niet willen doen en zijne vrouw heeft gezegd dat hij zich niet moest gevangen geven, hetwelk ik gehoord heb, omdat ik onder den wind stond, hij was niet dadelijk dood, maar is dien zelfden avond met zonsondergang gestorven.

36.
Hebt gij ook gezien of de vrouw van Bezuidenhout een geweer in handen heeft gehad?

Antwoord: Ja! dat heb ik gezien, en ook dat zij een schot op de soldaten heeft gedaan.

37. Hebt gij ook kinderen van Bezuidenhout daar gezien?	Antwoord: Ja! één zoon, Gerrit, die gekwetst is.
38. Heeft die ook geschoten?	Antwoord: Dat heb ik niet gezien, maar de soldaten hebben mij gezegd, dat hij onder 't voorwiel gezeten heeft, en vandaar geschoten heeft.
39. Moet gij niet erkennen dat door het schrijven van de door aan u vertoonde bekendmaking, en door u mede bevonden te hebben bij de gewapende oproerige menigte, u misdadig en strafbaar te hebben gedragen?	Antwoord: Ja! in zooverre als ik getoond heb dat ik dien man, namelijk Johannes Bezuidenhout, meer gevreesd heb dan mijn rechter: maar mijn leven was mij dierbaar en zoet, en ik was een zondig mensch, en diegene (Bezuidenhout) werkte buiten ziel en conscientie.
40. Wat hebt gij nog tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Bezuidenhout handelde maar naar zijn goeddunken, en konde (mij) wel een kogel voor den kop geven, of mij op het wreedste vermoorden; terwijl ik liever in de handen van den rechter wilde vallen wanneer er nog kans op ontferming zoude wezen.

Aldus gedaan op den 20sten December 1815.

(Get.) ABRAHAM CAREL BOTHMA.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Mij present:

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 15.
O.O.O. Minuten, 21sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen op welke ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen J.G. Cuyler, voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen voorm., ingevolge lastbrief van Zijne Excellentie, den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd den 27sten November l.l., is gehoord en ondervraagd François Smit, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis te Uitenhagen voorm., welke dezelve heeft beantwoord zoodanig als nevens elk artikel staat aangeteekend.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: François Smit, oud 42 jaren, geboren in het Kaapsche District, tusschen Saldanha Baai en Zwartland. Ik woon bij Louis Fourie aan de Baviaans Rivier.
2. Wat is u bekend van de verzameling van gewapende menschen in die contrijen?	Antwoord: Ik ben mondelings gecommandeerd door Gerrit Bezuidenhout den Oude, uit naam van Willem Krugel, om te komen langs de Visrivier, dicht naar den nek.
3. Zijn er andere menschen in hetzelfde huis ook te dien einde gecommandeerd?	Antwoord: Ja. Theunis Fourie, Lucas van Vuuren, en Christiaan Dreijer; maar die zijn niet op dezelfde wijze als ik gecommandeerd. L. van Vuuren en Chr: Dreijer zijn door een briefje gecommandeerd, en Th: Fourie en ik mondeling.
4. Zijt gijlieden te samen gereden?	Antwoord: Ja.
5. Zijt gijlieden gewapend gereden?	Antwoord: Ja.

6. Wat hebt gij gevonden toen gij op de gecommandeerde plaats gekomen zijt?	Antwoord: Niets anders dan eene geheele menigte gewapende menschen.
7. Onder wiens bevel waren die menschen?	Antwoord: Onder Willem Krugel.
8. Zijt gij op die plaats gebleven?	Antwoord: Neen; wij zijn verder gereden, naar Willem van Aart, waar een militaire post is, daar Hendrik Prinslo gezeten heeft.
9. Wat is daar gebeurd?	Antwoord: Ik weet het niet, maar ik heb gevraagd wat zij daar maakten, en toen zeiden zij, dat zij Hendrik Prinslo wilden hebben.
10. Hebben zij denzelven ook gekregen?	Antwoord: Neen; maar Willem Krugel, die veldcornet was, heeft er om gezonden.
11. Wie heeft gezegd dat zij Prinslo willen hebben?	Antwoord: Willem Krugel, en de broeders van Prinslo.
12. Welk antwoord hebben zij gekregen op hunne vraag om Prinslo te hebben?	Antwoord: Majoor Fraser heeft laten antwoorden dat hij Prinslo niet konde ontslaan, maar dat hij een brief zoude zenden. De Commandant Nel is ook gekomen, en heeft het ook gezegd, en heeft het volk vermaand om weg te rijden: daarop zijn wij getrokken over Jagersdrift bij de plaats van Louw Erasmus. Daar zijnde, heeft Majoor Fraser een extra brief, dien Prinslo geschreven had, met een fraai rapport er bij gezonden, behelzende dat de menschen moesten uit elkander gaan, want dat zij zich zouden ongelukkig maken. Dit had ik

	ook al begrepen, want toen ik er eerst bijkwam, dacht ik dat het een patrouille was, omdat ik gecommandeerd was. Ik merkte daarna dat dit anders was, doch konde ik op dat moment niet weg; maar den tweeden dag, toen ik gelegenheid kreeg, ben ik naar huis gereden, en er niet meer bij geweest.
13. Zijt gij alleen weggereden?	Antwoord: Ook Lucas van Vuren, Christiaan Dreijer en Theunis Fourie, welke door het veld is gereden en ik langs de rivier. Denzelfden avond waren wij allen weder thuis, en daar ben ik stil gebleven.
14. Zijt gij naderhand niet weder op Slachtersnek geweest?	Antwoord: Neen.
15. Herinnert gij u welke de inhoud was van dien extra brief van Prinslo?	Antwoord: Neen! Ik stond op een afstand, en wilde mij toen reeds met de zaak niet meer bemoeien.
16. Toen die menschen allen bij elkander waren, wie scheen u het hoofd te zijn?	Antwoord: Ik heb niet beter geweten als Willem Krugel, de Provisioneele Veldcornet. Ik was daarna wat baloorig om weg te komen, en toen hebben zij mij niets meer willen vertellen.

Aldus gedaan op den 21sten December 1815.

(Get.) FRANÇOIS SMIT.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
Mij present:

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 16.
N.N.N. Minuten, 21sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen op welke ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen J.G. Cuyler, voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen voorm., ingevolge lastbrief van Zijne Excellentie, den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd den 27sten November l.l. is gehoord en ondervraagd Christiaan Lourens Dreijer, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis te Uitenhagen voorm., welke dezelve heeft beantwoord zoodanig als nevens elk artikel staat aangeteekend.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Christiaan Lourens Dreijer, oud 37 jaren, geboren in 't Zuurveld, woonachtig aan de Baviaansrivier, op de plaats van Louis Fourie.
2. Hebt gij in 't begin der gepasseerde maand November iets gehoord van eene gewapende verzameling van menschen?	Antwoord: Neen, daar heb ik niets van gehoord.
3. Hebt gij u niet onder zoodanige verzameling bevonden?	Antwoord: Ja, toen ik ben gecommandeerd geworden, en zoo ben ik in de klomp ingekomen.
4. Door wien zijt gij gecommandeerd geworden?	Antwoord: Door Willem Krugel, wiens naam onder het commandeerbriefje stond.
5. Is u de datum van dat commandeerbriefje bekend?	Antwoord: Neen, die is ik vergeten.
6. Zijn er meer anderen met u gecommandeerd?	Antwoord: Ja. Lucas van Vuuren, Louis Fourie, Daniel Erasmus, en Gerrit Bezuidenhout, Gerrits zn.
7. Tot welk einde waart gij gecommandeerd?	Antwoord: Om des anderen daags present te zijn bij Daniel Erasmus, met mond-provisie voor vier dagen.

8. Zijt gij daarheen gereden?	Antwoord: Ja, en toen heeft Willem Krugel mij gezegd ik moest weder naar huis rijden, en den volgenden dag weder komen.
9. Waren daar meer menschen?	Antwoord: Ja, de anderen, die gecommandeerd waren. Maar wij zijn den volgenden dag daar niet heen gereden, want hij heeft mondeling door Gerrit Bezuidenhout de anderen laten weten, dat wij op den Slachtersnek, aan deze zijde van de rivier, moesten komen.
10. Zijt gij toen naar Slagtersnek gereden?	Antwoord: Ja, met Lucas van Vuuren, Theunis Fourie en Frans Smit.
11. Wie hebt gij daar gevonden?	Antwoord: Willem Krugel, aan wien ik gerapporteerd heb, dat ik daar was.
12. Wat is er toen gebeurd?	Antwoord: Toen zijn wij tesamen naar onderen gereden tot naar de post van Van Aart; en toen wij daar kwamen, zagen wij eerst wat het was.
13. Wat hebt gij dan daar gezien?	Antwoord: 't Eerste dat ik gezien heb, was een brief, welke daar gezonden wierd door Majoor Fraser, en welke door Hendrik Prinslo onderteekend was.
14. Welke soort van brief was dat?	Antwoord: 't Was een lelijke brief.
15. Wanneer is die brief daar gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet zeker; dien avond of den anderen dag.
16. Waar hebt gijlieden dien brief ontvangen?	Antwoord: Dat kan ik mij niet herinneren.

17. Hoe lang zijt gij bij die verzameling gebleven?	Antwoord: Ik ben den derden dag weggereden.
18. Waarom zijt gij weggereden?	Antwoord: Omdat ik mij daar niet mede bemoeijen wilde, en bang was voor ongelegenheid; en dat die menschen daar gewapend bij die post bleven, 't welk mij een duistere zaak was.
19. Met wie zijt gij weggereden?	Antwoord: Met Lucas Van Vuuren en Theunis Fourie. Frans Smit is ook tehuis gekomen in denzelfden avond, maar was een anderen weg gereden.
20. Zijt gij vervolgens thuis gebleven?	Antwoord: Ja.
21. Hebt gij onder die verzameling niet hooren spreken welke hun aanvoerder was?	Antwoord: Neen, ik heb mij met hen niet bemoeid.
22. Hebt gij ook bespeurd wie hun hoofd was?	Antwoord: Neen.
23. Zoudt gij dat commandeerbriefje nog herkennen als 't u vertoond wierd?	Antwoord: Ik denk het wel.
24. Aan den Gedet. vertoond zijnde een commandeer briefje geteekend *Willem Fredrik Krugel*, en geteekend den 12den November 1815, en gevraagd of hij dezelve herkende?	Antwoord: Ik kan 't niet zeker zeggen, maar ik denk dat het dezelfde is.

Aldus &c. 21 December 1815.
(Get.) C.L. DREIJER.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 17.
J.J.J. Minuten 21sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.,
FRANS VAN DIJK, Gedetineerde.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Frans Johannes van Dijk, oud 30 jaren, geboren in de Tarka, woonachtig in de Baviaansrivier.
2. Wat is u bekend van eene verzameling van gewapende menschen, die in 't begin van November l.l. in die contrij heeft plaats gehad?	Antwoord: Ik weet daar niets bijzonders van maar ik ben daar bij geweest.
3. Hoe zijt gij daar bij gekomen?	Antwoord: Ik ben gecommandeerd door Willem Krugel, den Provisioneelen Veldcornet.
4. Tot welk einde zijt gij gecommandeerd?	Antwoord: Hij zeide mij dat het tegen de Kaffers was.
5. Waar moest gij naar toe gaan?	Antwoord: Ik moest bij Daniel Erasmus komen met geweer en wapen, en met provisie voor vier dagen; maar ik weet niet meer tegen welken dag.
6. Zijt gij op den bestemden dag daar gekomen?	Antwoord: Ja.
7. Wie hebt gij daar gevonden?	Antwoord: Willem Krugel en de menschen die op 't commandeer briefje stonden.
8. Wat is daar verder gebeurd?	Antwoord: Willem Krugel heeft gezegd, dat wij weder naar huis konden rijden, maar den

	tweeden dag weder moesten bij één komen aan de onderzijde van de plaats van Daniel Erasmus.
9. Hebben alle die menschen dezelfde order gekregen?	Antwoord: Ik meen van ja, maar ik weet 't niet recht.
10. Zijt gij toen alleen weggereden?	Antwoord: Neen! allen tezamen; een ijder naar zijn huis. Ik ben met mijn zwager Barend de Lange, gereden, die ook gecommandeerd was.
11. Zijt gij toen ook thuis gekomen?	Antwoord: Neen, eer wij thuis waren, is er een boodschap van W. Krugel gekomen, maar wie die heeft gebragt, weet ik niet.
12. Wat bevatte die boodschap?	Antwoord: Dat wij bij W. Krugel moesten komen; waarop wij ook naar hem zijn toegereden.
13. Wat hebt gij daar gevonden?	Antwoord: Daar waren W. Krugel, en nog meer menschen, maar ik weet niet wie; want het was donker toen ik kwam.
14. Hoe lang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Dien nacht. Wij zijn den anderen dag, 's morgens vroeg, daar vandaan gereden naar de andere zijde van Slachtersnek.
15. Wat is daar gebeurd?	Antwoord: Wij zijn des middags gereden naar de plaats van Van Aart.
16. Hebt gij meerdere menschen aan den Slachtersnek aangetroffen?	Antwoord: Ja, maar die ik niet ken.
17. Was Willem Krugel daar bij ulieden?	Antwoord: Ja.

18. Was hij 't hoofd van het komplot?	Antwoord: Dat weet ik niet.
19. Wat is er bij de plaats van Van Aart gebeurd?	Antwoord: Dat weet ik niet. Ik had hoofdpijn, en heb achter een bosch gelegen: naderhand zijn wij aan de overzijde van de Visrivier naar de plaats van Louw Erasmus gereden, waar wij dien nacht gebleven zijn, en ook den anderen dag een klein eindje daarvan daan.
20. Waar zijt gij vervolgens naar toe gereden?	Antwoord: Weder naar Slachtersnek, en vandaar ben ik naar huis gereden met Lucas van Vuuren, en Christiaan Dreijer. Zegt verder: eer wij op den nek waren, ben ik, reeds op den weg zijnde, weggereden.
21. Hoeveel dagen zijt gij dus op weg geweest?	Antwoord: Vier dagen ben ik bij het volk gebleven.
22. Hoe komt het dat gij weder bij die menschen zijt gekomen?	Antwoord: Ik had mijn jas vergeten, welken mijn broeder had medegenomen.
23. Waar waren toen die menschen?	Antwoord: Op den Slachtersnek, waar de Landdrost Cuyler hen gevonden heeft.
24. Hebben Lucas van Vuuren en Christiaan Dreijer gezien gij met hen zijt weggereden?	Antwoord: Zij moeten dat gezien hebben: ik heb een eindweegs met hen gereden; en toen zijn zij naar hunne plaats, en ik naar de mijne gereden.
25. Waarom zijt gij van die vergaderde menschen weggereden?	Antwoord: Omdat er een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff is gekomen, behelzende, dat wij moesten terugkomen.
26. Waarom zijt gij niet teruggekeerd, toen gij uw jas waart gaan halen?	Antwoord: Toen konde ik niet weggaan, want Johannes Bezuidenhout wilde 't niet toelaten,

	maar zeide dat hij degenen, die naar huis gingen, zoude laten vernielen van de Kaffers, met hunne vrouwen en kinderen.
27. Hoeveel menschen zijn er wel bij elkander geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet zeker; ik denk tusschen de vijftig en zestig.
28. Waarom hebt gij, toen eenige menschen van Slachtersnek zich aan mij overgaven, en gij u ook reeds onder mijne bescherming bevondt, u weder van mij geabsenteerd?	Antwoord: Ik was bang, omdat ik zoolang bij die menschen geweest was: en daarom ben ik weggereden naar huis. Daar heb ik een ander paard genomen, en ben daarmede gereden naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff.
29. Zoudt gij den commandeerbrief herkennen, als dezelve u vertoond werd?	Antwoord: Ja, ik meen van ja.
30. De commandeerbrief van *Willem Fredrik Krugel* in dato 12 *November*, 1815, aan den gedet: vertoond, en gevraagd zijnde of hij denzelven herkent?	Antwoord: Zegt, Ja! het is dezelfde.
31. Heeft Willem Krugel ook aan de manschappen een eed laten doen?	Antwoord: Ja! maar ik heb niet gezworen, en vele anderen ook niet.
32. Wat behelsde die eed?	Antwoord: Dat weet ik niet. Ik heb de menschen maar onder elkander hooren praten dat er een eed gedaan was. Maar Krugel heeft gezworen, dat hij die menschen getrouw zoude blijven.
33. Wie heeft Krugel dien eed afgevergd?	Antwoord: Dat weet ik niet, want ik was daar een eind van daan.
34. Tot welk einde moest Krugel aan die menschen getrouw zijn?	Antwoord: Dat weet ik niet.

35. Wanneer heeft dat eedzweren door Krugel plaats gehad?	Antwoord: Bij de post van Van Aart.
36. Weet gij ook, dat de Veldcommandant W. Nel daar bij ulieden geweest is?	Antwoord: Ja! maar ik weet niet wat met hem gesproken is.
37. Is dat geweest vóór of ná het doen van dien eed?	Antwoord: Dat weet ik niet.
38. Is daar ook niet een brief gelezen, welke door Majoor Fraser wierd gezonden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
39. Moet gij niet erkennen door bij die gewapende menigte u te hebben opgehouden, schoon dat gij in de gelegenheid waart om er vandaan te komen, u misdadig en strafbaar gemaakt te hebben?	Antwoord: Ik weet 't niet, maar ik meen wel van ja.
40. Wat hebt gij nog tot uwe verontschulding in te brengen?	Antwoord: Dat ik bevreesd was voor de Kaffers, want het gezegde was, dat die niet mede deed, of weder naar huis keerde, zoude vernield worden door de Kaffers.

Aldus, &c., 21 December. 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) FRANS JOHANNES VAN DIJK.
Mij present-
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

De gedetineerde naderhand op zijn verzoek weder zijnde binnen gelaten, heeft aan de Commissie te kennen gegeven, dat hij voor ditmaal pardon verzocht, van 't welk bij deze aanteekening wordt gehouden.
Quod Attestor,
G.B.v.B., Sec.

No. 18.
G.G. Minuten, 21sten December, 1815.
Uitenhagen.

Artikelen op welke ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen J.G. Cuyler, voor de Speciale Commissie van Justitie zitting houdende te Uitenhagen voorm., ingevolge lastbrief van Zijne Excellentie, den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd den 27sten November l.l. is gehoord en ondervraagd Andries Hendrik Klopper, Jac. zn., Gedetineerde in 's Heeren gevangenis te Uitenhagen voorm., welke dezelve heeft beantwoord zoodanig als nevens elk artikel staat aangeteekend.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Hendrik Klopper, Jac. zn.: oud 24 jaren, geboren te Bruintjes Hoogte, woonachtig aan de Baviaansrivier.
2. Heeft niet in 't begin der gepasseerde maand eene verzameling van gewapende menschen plaats gehad in de Baviaansrivier?	Antwoord: Ja.
3. Hebt gij u ook niet onder dezelven bevonden?	Antwoord: Ja.
4. Tot welk einde hebben zich die menschen verzameld?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar toen Johannes Bezuidenhout daar kwam op den 13den of 14den November l.l., heeft hij ons weggenomen, en toen kwam de tijding, dat Hendrik Prinslo gevangen was, en Bezuidenhout zeide, dat die niet met hem samen wilden rijden, de gevolgen moesten afwachten.
5. Zijt gij toen mede gereden?	Antwoord: Ja, ik moest mij in den nacht klaar maken, en toen mede rijden.

6. Is Bezuidenhout alleen bij u geweest, of had hij meer volk bij zich?	Antwoord: Daar waren, zoo ver ik weet, drie man bij hem, te weten Andries Meijer, Johannes Hartzenberg, en Abraham Bothma; meerder heb ik niet gezien.
7. Weet gij of hij van huis gekomen was, om naar Hendrik Prinslo te vragen?	Antwoord: Neen; ik ben naar de achterste menschen gereden.
8. Wie verstaat gij door de achterste menschen?	Antwoord: De menschen die in 't rijden achteraan waren.
9. Hebt gij dan meer menschen behalve die drie met Bezuidenhout gezien?	Antwoord: Ja; wij waren een geheele klomp bij elkander; daar was mijn broeder Jacobus Martinus Klopper, Piet Erasmus Piet zn:, Cornelis en Hendrik van den Nest en meer anderen, die hij had laten roepen, zooals ik gehoord heb.
10. Bij wien woont gij?	Antwoord: Bij Willem Krugel.
11. Wie heeft die andere menschen verzameld, behalve die drie welke Bezuidenhout had mede gebracht?	Antwoord: Dat weet ik niet.
12. Hebt gij dien avond niet meerder menschen dan op eene woonplaats behoorden, daar gezien, vóórdat Bezuidenhout gekomen is?	Antwoord: Neen.
13. Hebt gij niet gehoord dat Willem Krugel menschen bij elkander had laten komen vóór den tijd dat Bezuidenhout daar gekomen is?	Antwoord: Willem Krugel heeft, menschen gecommandeerd op een brief welken de Adjunct Landdrost Van de Graaff gezonden had.

14. Tot welk einde had hij die gecommandeerd?	Antwoord: Zooals ik gehoord heb, had hij een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff ontvangen, luidende dat er eenige oproermakers in de Tarka en Baviaansrivier zouden opkomen met de Kaffers om de posten tot naar onderen toe aan te vallen, waarop W. Krugel had geantwoord, dat hij voor de onderrichting dankbaar was, en zich wapenen zoude.
15. In welke contrij heeft Bezuidenhout gewoond?	Antwoord: In Tarka.
16. Is dat dezelfde contrij, welke de Adjunct Landdrost bedoelde, en waar 't oproer was?	Antwoord: Ja, in den brief.
17. Wist gij dat Bezuidenhout een van die oproermakers was?	Antwoord: Ja, volgens hetgeen hij gezegd heeft, toen hij bij ons gekomen is.
18. Waren er onder die menschen welke daar bij elkander waren, ook dezulken, die gecommandeerd waren om het oproer tegen te gaan?	Antwoord: Dat weet ik niet; het was in den nacht, en mijn huis staat op zijde.
19. Was Willem Krugel onder die klomp met welke gij zijt mede gereden?	Antwoord: Ja.
20. Welke gedachte hebt gij gevormd toen gij W. Krugel zaagt mederijden met Bezuidenhout, dien gij wist, tot de oproermakers te behooren?	Antwoord: Ik weet het niet, want ik was toen zoo maar verslagen.
21. Waar zijt gij toen gereden?	Antwoord: Naar onder, naar de post van Capt. Andrews.

22. Wat heb gij daar gedaan?	Antwoord: Niets; wij zijn een eind teruggekeerd: Bezuidenhout heeft laten vragen om Hendrik Prinslo los te geven, maar Majoor Fraser heeft laten antwoorden dat hij, zonder orders van den Landdrost Cuyler, denzelven niet konde afgeven.
23. Wat hebt gijlieden toen gedaan?	Antwoord: Wij zijn teruggekeerd tot aan Lourens Erasmus.
24. Is de Commandant Nel niet hij ulieden gekomen, terwijl gij bij de post van Capt. Andrews waart?	Antwoord: Ja.
25. Hebt gijlieden niet onder elkander een eed gedaan?	Antwoord: Neen, geen van ons heeft een eed gedaan. Zegt nader: ik ten minste niet.
26. Hebt gij niet aan Jacobus Potgieter gezegd, dat de menschen onder elkander een eed gedaan hebben?	Antwoord: Neen.
27. Wat hebt gijlieden bij Louw Erasmus gedaan?	Antwoord: Niets, maar daar vandaan zijn wij terug gekeerd naar Slachtersnek, waar wij gevangen zijn.
28. Op welken dag, nadat gij bij de post van Capt. Andrews waart geweest, zijt gij op Slachtersnek gevangen gemaakt?	Antwoord: De vijfde dag daarna. Op Dingsdag zijn wij bij Capt Andrews geweest, en op Zaterdag zijn wij gevangen.
29. Zijt gij niet gedurende dien tijd op de plaats van Willem Lotter geweest?	Antwoord: Ja, op last van Bezuidenhout.
30. Waar lag zijn commando toen gij naar Willem Lotter zijt gereden?	Antwoord: Bij de post van Capt. Andrews.

31. Hoe langen tijd, nadat de Commandant [...]el bij dat commando geweest was, zijt gij weggereden?	Antwoord: Een half uur daarna.
32. Hebben de menschen in dien tijd van dat half uur niet een kring geformeerd?	Antwoord: Ja.
33. Wat is in dien kring gebeurd?	Antwoord: Willem Krugel heeft gevraagd of die menschen hem zouden getrouw blijven, en wij hebben gezegd van ja.
34. Is er niet gesproken van doodschieten als zij niet getrouw wilden blijven?	Antwoord: Neen.
35. Welke kracht hebt gij begrepen dat het gegeven *ja* woord had?	Antwoord: Ik heb dat niet begrepen.
36. Zijt gij ook niet bij Jacobus Potgieter geweest op denzelfden dag als bij Willem Lotter?	Antwoord: Ja, dat was ook order van Bezuidenhout.
37. Hoe konde Bezuidenhout u met orders zenden, daar 't volgens uw opgaaf blijkt dat Willem Krugel ulieden commandeerde?	Antwoord: Omdat hij zig hooger gezag aanmatigde als de provisioneele veldcornet, want hij had ons weggenomen.
38. Hebt gij op de plaats van Willem Lotter ook niet Theunis Botha gezien?	Antwoord: Ja.
39. Hebt gij aan Willem Lotter, Theunis Botha en Jacobus Potgieter niet gezegd dat er zestig manschappen bij elkander waren om Hendrik Prinslo op te eischen?	Antwoord: Ja.

40.
Hebt gij ook niet gezegd, dat er eene magt van Kaffers, en zelfs die van *Hindza* zouden komen om mede te helpen?

Antwoord: Ja, dat was zooals Bezuidenhout gezegd had.

41.
Hebt gij ook niet gezegd dat er dien zelfden avond reeds eene groote magt van Kaffers aan de Baviaansrivier zoude zijn?

Antwoord: Ja, dit had Bezuidenhout mij ook gezegd.

42.
Hebt gij ook niet gezegd dat niemand gedwongen werd, maar dat die niet mede deed, de gevolgen moest afwagten?

Antwoord: Ja, ook op zeggen van Bezuidenhout.

43.
Hebt gij ook niet gezegd, dat die niet wilde mededoen, niet met een koude, maar met een warme tang zoude gevat worden?

Antwoord: Neen, dat is niet uit mijn mond gekomen.

44.
Hebt gij ook aan die menschen niet gezegd, dat zij het op de plaats van Anthonie Botha ook bekend moesten maken?

Antwoord: Ja.

45.
Hebt gij ook niet aan hen gezegd, dat gij reeds aan geweest waart bij Stoffel Botha, Willem Viljoen, en Jan Greijling, tot hetzelfde einde?

Antwoord: Ja.

46.
Hebt gij ook niet gezegd, dat in uwe contrij menschen werden doodgeschoten, en in hunne contrij menschen gevangen?

Antwoord: Ja.

47.
Hebt gij ook niet gezegd, dat gijlieden Prinslo wildet hebben, al was 't met stukken en brokken?

Antwoord: Ja, mede op last van Bezuidenhout.

48. Hebt gij ook niet aan hen gezegd, dat reeds aan den Commandant Willem Nel de oorlog des bloedkuils was aangezegd?	Antwoord: Ja, dit had Bezuidenhout ook gezegd.
49. Wat hebt gij door die uitdrukking verstaan?	Antwoord: Dat het bloed zoude kosten door de magt van de Kaffers, van welke hij gesproken had.
50. Hebt gij ook niet gezegd dat men reeds den Commandant Nel in handen had gehad, en dat gij niet wist waarom men hem niet gehouden had?	Antwoord: Ik heb gezegd dat Bezuidenhout hem had in handen gehad, en dat het hem wel zoude spijten van hem niet gehouden te hebben.
51. Hebt gij ook niet gezegd dat Bezuidenhout de soldaten van de posten zoude verdrijven en doodschieten als zij niet goedwillig heengingen?	Antwoord: Ja, dat had Bezuidenhout mij gezegd.
52. Hebt gij ook niet gezegd, dat er alreeds posten bezet waren?	Antwoord: Neen, anders niet als dat wij waren bij de post van Capt. Andrews.
53. Zijt gij van Willem Lotter gereden naar Jacobus Potgieter?	Antwoord: Ja.
54. Hebt gij aan W. Lotter en Th. Botha niet gezegd, dat de andere menschen waar gij geweest waart, zouden mededoen?	Antwoord: Ja.
55. Hebt gij niet aan Jan Potgieter gezegd dat Hendrik Prinslo gevangen was, en dat er een macht van zestig man op een nek lag?	Antwoord: Ja.
56. Hebt gij hun ook gezegd, dat de Kaffers zouden mededoen?	Antwoord: Ja! op order van Bezuidenhout, die hun dat liet weten.

57. Weet gij ook of Potgieter, terwijl gij daar waart, een commandeerbrief van den Commandant Nel heeft ontvangen om zich bij hem te vervoegen?	Antwoord: Neen.
58. Waart gij alleen toen gij bij die onderscheidene menschen hebt rondgereden?	Antwoord: Ja.
59. Hoe ver schat gij de distantie welke gij dien dag alleen gereden hebt?	Antwoord: Acht of tien uren.
60. Hebt gij gedurende dien tijd geene gelegenheid gehad om u van die oproerige menigte afgezonderd te houden?	Antwoord: Ja, maar mijn vrouw en kind waren tehuis op de plaats van Willem Krugel, en daarvoor was ik bang, omdat Bezuidenhout van de Kaffers had gesproken.
61. Hoever was 't commando van de plaats van Willem Krugel, toen gij weder bij 't zelve moest terugkomen?	Antwoord: Anderhalf uur te paard.
62. Hadt gij van de plaats van Potgieter niet naar uwe vrouw kunnen komen, zonder u weder bij het oproerige commando te vervoegen?	Antwoord: Neen, want dan zoude ik een berg over moeten gaan, waar 't altijd vol schelmen is.
63. Weet gij niet dat Claas Prinslo dien berg is overgegaan naar de plaats van Willem Krugel om kennis te geven, dat zijn broeder Hendrik gevangen was?	Antwoord: Neen, ik weet niet of hij dien berg is overgekomen: ik heb hem niet gevraagd welk pad hij genomen had; 't was donker toen hij daar kwam.
64. Hebt gij ook in den kring gezien dat Willem Krugel de menschen heeft aangespoord?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gezien.

65.
Hebt gij niet aan Potgieter gezegd, dat W. Krugel van de menschen een eed had afgenomen om niet te zullen wijken, of dat zij een kogel voor den kop zouden krijgen?

Antwoord: Neen, maar Bezuidenhout had 't gezegd, en dat heb ik aan Potgieter gezegd.

66.
Daar gij zegt dat Bezuidenhout u had gedwongen, hoe komt het dat gij, toen ik met mijn commando onder Slagters Nek was, en de gelegenheid u werd aangeboden om uit te komen, zulks niet gedaan hebt?

Antwoord: Ik was bang voor mijne overheid, want ik was in den strik, en ik vreesde, zoowel als Bezuidenhout, te zullen gestraft worden.

67.
Moet gij niet erkennen, dat gij door u onder eene gewapende oproerbende te hebben begeven, en door boodschappen andere ingezetenen getragt daartoe aan te werven, u misdadig en strafbaar gemaakt hebt?

Antwoord: Ik weet dat niet, maar ik was bang.

68.
Wat hebt gij tot uwe verschoning of verontschuldiging in te brengen?

Antwoord: Ik ben door Bezuidenhout en de vrees voor de Kaffers er toe gekomen.

69.
Zijt gij ook op de begrafenis van Fredrik Bezuidenhout geweest?

Antwoord: Neen.

(Get:) A.H. KLOPPER.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Aldus &c., 21 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 19.
V. 1. Minuten, 21sten December, 1815.
Uitenhagen.

Compareerde &c.

Willem Godfried Lotter, oud 37 jaren, geboren in den Franschen Hoek, woonachtig op Bruintjeshoogte, dewelke enz.

Dat in de maand November l.l., zonder den juisten dag zich te herinneren, Hendrik Klopper Jac. zn., ten huize van den Compt: zijnde gekomen, door Theunis Botha, welke met den Compt: samen woonde, zijnde gevraagd geworden, hoe het in zijne contrij (namelijk Baviaansrivier) ging, gem. H. Klopper daar op had geantwoord '*hoe zoude 't daar gaan*, *in die contrij wordt doodgeschoten*, *en in de uwe wordt gevangen*,' waarop Botha hebbende gevraagd '*wie gevangen was en waarom*?' door gem: Klopper was geantwoord '*Hendrik Prinslo is gisteren gevangen*,' en voorts gezegd, 'dat zij met 60 man daar lagen, en hem niet wilden laten gaan, en dat er ook nog tien duizend man Kaffers lagen, en de achterste Kaffers van *Hinza* ook dien avond aan Baviaansrivier zouden komen, en dat zij ook aan Willem Nel den oorlog des bloedkuils hadden aangezegd, en dat zij ook Prinslo van Willem Nel wilden eischen, dat zij, als 't anders niet kon, hem met stukken en brokken wilden hebben, en dat als zij zijn misdaad wisten, en zij hem hadden, zij hem zelve zouden brengen ter plaatse waar hij wezen moest, en dat zij de Dragonders en posten zouden wegjagen en doodschieten, ten ware dezelve vrijwillig wilden heengaan; dat dit niet langer dan tot den volgenden dag zoude duren, en dat die niet wilde mede doen, met geen koude tang maar met een heete zoude gevat worden, maar dat hij niemand dwong; dat een ijder vrijwillig moest zijn, doch dat die niet mede deed, de gevolgen moest afwachten;' waarop Botha gevraagd hebbende, of hij wel wist dat 't Gouvernementsvolk was, voorm: Hendrik Klopper geantwoord had van, 'ja, en dat als zij vrijwillig heengingen, men ook niet op hen zoude schieten,' hebbende hij voorts ook nog gezegd, 'dat wanneer een van ons daarheen reed, wij bij Antonie Botha moesten aanrijden en 't hem ook zeggen,' doch waarop de Compt: zoo wel als Theunis Botha voorm: hadden stil gezwegen.

Vervolgens is door den R.O. Reqt. aan den Compt: gevraagd en door hem geantwoord als volgt:

1. Hebt gij of Theunis Botha ook beloofd om mede te gaan?	Antwoord: Neen.

2. Was H. Klopper alleen, of had hij anderen bij zich?	Antwoord: Hij was alleen.
3. Uit wiens naam heeft hij gesproken?	Antwoord: Hij heeft niemands naam genoemd, maar gezegd dat er zestig waren die een eed van getrouwheid aan elkander gedaan hadden.
4. Waar bevonden zich die zestig bij elkander?	Antwoord: Aan de andere zijde van de plaats van Van Aart: gelijk Klopper zeide.
5. Weet gij ook of hij verder zoude rijden om andere menschen om te praten?	Antwoord: Ik heb hem daar niet naar gevraagd, maar hij zeide dat hij ook naar anderen moest rijden, en zoo ik naderhand gehoord heb, is hij naar de menschen aan de Visrivier gezonden.
6. Naar welke menschen is hij gezonden?	Antwoord: Zoo als ik gehoord heb, is hij gereden naar Jurie Potgieter. Verder weet ik niet.
7. Wat hebt gij verstaan uit de uitdrukking *oorlog den bloedkuils*?	Antwoord: Dat zij schieten zouden, en bloed zoude vergoten worden.
8. Waarom hebt gij met Klopper niet willen mede doen?	Antwoord: Omdat ik wel zag en hoorde, dat 't niet goed was.
9. Hebt gij die zaak aan uw Veldcornet of Landdrost bekend gemaakt?	Antwoord: Ik ben dienzelfden dag naar den Veldcornet Louis Nel gereden. Mijne paarden waren in de kraal.
10. Wat heeft die Veldcornet gegezegd?	Antwoord: Dat ik maar moest naar huis rijden, en wachten tot men mij commandeerde. Ik ben daarop naar huis gereden.
11. Hebt gij ook nog iets meer omtrent deze zaak op te geven?	Antwoord: Klopper heeft ook nog gezegd, dat als H. Prinslo

	niet loskwam, hij nooit weder zijne voeten in Afrika zoude zetten.
12. Zijt gij vervolgens door uw Veldcornet gecommandeerd geworden?	Antwoord: Ja, toen ik naauwelijks een uur tehuis was.
13. Waartoe zijt gij gecommandeerd geworden?	Antwoord: Om bij Jan Botha present te wezen. Daar was mijn Veldcornet, met wien ik naar Van Aart gereden ben.
14. Waren er nog meer manschappen met den Veldcornet?	Antwoord: Ja, nog drie, Theunis Botha, Stoffel's zn:, Willem van Deventer, en Louis du Pré.
15. Wat hebt gij bij Van Aardt gedaan?	Antwoord: De Veldcornet heeft mij uitgezonden om nog meer manschappen te commandeeren, gelijk ik ook heb gedaan bij Gerrit Venter, Willem Botha, Daniel Nel, Willem du Plooy, Theunis Botha, Theunis zn:, en Willem Botha, Stoffels zn:. Daarna ben ik naar huis gereden, en die manschappen hebben zich bij den Veldcornet begeven.
16. Hebt gij alles naar waarheid opgegeven, en zijt gij bereid uwe depositie (des vereischt) met eede te bevestigen?	Antwoord Ja.

Niets meer, &c.
Aldus, &c., 21 December. 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
(Get:) WILLEM G. LOTTER.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.
Secretaris.

V. 1. No. 19.
Herziening

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengemelde Willem Godfried Lotter, die verklaarde, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgenomen alleen in zijn antwoord op de 15de vraag, '*dat hij ook Johannes Bosch had gecommandeerd.*' Ter bekrachtiging van de waarheid waarvan hij deze solemneele woorden sprak:-

'Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid van den gevangene Hendrik Klopper, Jac: zn., die verklaarde geen kruisvraag te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 22sten December 1815.

(Get:) WILLEM G. LOTTER.
Commissarissen:
(Get:) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

H.H.H. Minuten, 21sten December 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, &c.

Barend de Lange, Gedetineerde.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Zegt: Barend de Lange, Jans zn:, 21 jaar oud, geboren aan de Groote Visrivier, woonachtig voor aan de Baviaansrivier op de gewezen plaats van Jacobus Krugel onder Graaff-Reinet.
2. Hebt gij iets gehoord van eene verzameling van gewapende menschen?	Antwoord: Ja, zij hebben rondgereden.

3. Zijt gij daar ook bij geweest?	Antwoord: Ja, ik was gecommandeerd door Willem Krugel.
4. Hoedanig waart gij gecommandeerd?	Antwoord: Om present te zijn bij Daniel Erasmus met mijne wapenen en provisie voor vier dagen.
5. Tegen welken dag moest gij daar komen?	Antwoord: Dat weet ik niet meer.
6. Zijt gij op den bestemden tijd daar gekomen?	Antwoord: Ja.
7. Hebt gij uw Veldcornet en andere menschen daar gevonden?	Antwoord: Ja, onzen provisioneelen Veldcornet, Willem Krugel, Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, en anderen die ik niet ken.
8. Wat heeft Willem Krugel aan u gedaan?	Antwoord: Ik moest met hem mederijden, naar zijne plaats.
9. Moesten er meer menschen naar zijne plaats rijden?	Antwoord: Ja, er zijn er meer medegereden, maar ik ken dezelven niet; die ik ken, zijn naar huis gereden.
10. Wie zijn naar huis gereden?	Antwoord: Lucas van Vuuren en Christiaan Dreijer.
11. Wat hebt gij op de plaats van W. Krugel gevonden?	Antwoord: Niets; maar in den nacht zijn er menschen gekomen.
12. Hoelang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Eén nacht.
13. Welke menschen zijn er in den nacht gekomen?	Antwoord: Andries Meijer en Johannes Bezuidenhout, zooals ik hem heb hooren noemen, want ik kende hem niet.
14. Hebt gij niet gehoord wat zij daar zijn komen doen?	Antwoord: Neen.

15. Wat is er verder gebeurd?	Antwoord: Des anderen daags zijn wij uitgetrokken.
16. Waar zijt gij naar toe getrokken?	Antwoord: Naar den Slachtersnek.
17. Hebt gij daar ook menschen gevonden?	Antwoord: Neen, maar toen wij daar waren, zijn daar twee of drie menschen gekomen.
18. Waar zijt gij verder gegaan?	Antwoord: Naar de plaats van Van Aart, aan de Visrivier, waar de post van Capt. Andrews is.
19. Zijn al de menschen, die bij W. Krugel waren bijeen gekomen, daarheen getrokken?	Antwoord: Ja.
20. Wat hebben zij op die post van Capt: Andrews gedaan?	Antwoord: Niets, maar ik heb er één zien naar de post toerijden.
21. Wie was dat?	Antwoord: Ik weet het niet; ik kende hem niet.
22. Wat moest hij daar gaan doen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
23. Hebt gij naderhand ook niet gehoord wat hij daar gedaan had?	Antwoord: Neen.
24. Hebt gij ook niet gehoord waar Hendrik Frederik Prinslo, Mart: zn:, destijds was?	Antwoord: Ik heb gehoord dat hij bij Capt. Andrews was.
25. Hebt gij dan ook niet gehoord dat de menschen bij welke gij waart, hem wilden los hebben?	Antwoord: Neen.
26. Hebt gij niet gehoord wat H. Prinslo daar deed?	Antwoord: Neen; maar ik heb gehoord, dat de Dragonders hem van zijn vader van daan hadden gehaald.

27. Hebt gij niet gehoord waarom hij van zijn vader was vandaan gehaald?	Antwoord: Neen.
28. Hebt gij den Veldcommandant Nel ook destijds bij die menschen gezien?	Antwoord: Ja; hij is daar geweest.
29. Hebt gij niet, kort na zijn vertrek, Willem Krugel in een kring onder de menschen zien staan?	Antwoord: Ja.
30. Wat hebben de menschen in dien kring gedaan?	Antwoord: Neen; ik stond daar niet bij.
31. Hebben zij daar niet gezworen dat zij aan Willem Krugel getrouw zouden zijn?	Antwoord: Ja; zooals ik gehoord heb.
32. Weet gij ook dat Hendrik Klopper omtrent dien tijd van die menschen is weggereden?	Antwoord: Neen.
33. Waar zijt gij vervolgens gereden?	Antwoord: Tot over Louw Erasmus, en vandaar weder naar den Slachtersnek, omdat wij nog één dag aan den anderen kant van Louw Erasmus waren gebleven.
34. Op den hoeveelsten dag zijt gij weder op den Slachtersnek gekomen?	Antwoord: Wij hebben daar den derden nacht geslapen.
35. Hoelang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Den anderen dag tot den middag toe.
36. Waar zijt gij dien anderen middag naartoe getrokken?	Antwoord: Daar is de Landdrost Cuyler gekomen, en toen zijn wij naar huis gereden.

37.
Waarom zijt gij zoolang bij die oproerige menigte gebleven?

Antwoord: Omdat, toen ik eens daarbij was, ik niet naar huis mocht rijden, want Joh. Bezuidenhout had gezegd dat hij den eersten die daar vandaan reed, zoude laten overhoop schieten.

38.
Hebt gij behalve Joh. Bezuidenhout ook anderen zoo hooren praten?

Antwoord: Neen.

39.
Waren er meer menschen, die ook hadden willen weggaan, doch, even als gij, bang waren?

Antwoord: Ja, Frans van Dijk, en nog anderen, vier of vijf, maar die ik niet ken.

40.
Was Joh. Bezuidenhout alleen in staat om u, en die vier of vijf, daar te houden?

Antwoord: Hij heeft ons bang gemaakt, door zijne macht van Kaffers daar hij van sprak.

41.
Wat wilde hij met die Kaffers doen?

Antwoord: Hij zeide, dat hij ons door de Kaffers zoude laten vermoorden.

42.
Toen gij in de gelegenheid waart om van Bezuidenhout af te komen, en ik u tot drie malen toe had laten noodigen, waarom zijt gij niet gekomen?

Antwoord: Ik was bang uit hoofde van den misstap dien ik gedaan had.

43.
Welken misstap hadt gij gedaan?

Antwoord: Omdat ik zoo lang bij Bezuidenhout gebleven was.

44.
Zoudt gij den commandeerbrief nog kennen, indien dezelve u vertoond wordt?

Antwoord: Ik weet het niet.

45.
Aan den Gedetineerde vertoond zijnde den commandeerbrief van *Willem Fredrik Krugel* in dato 12 *November* 1815, en gevraagd of dit dezelfde is?

Antwoord: Ik geloof dat het dezelfde is.

46. Welke is uwe gedachte geweest, toen gij op een vreemden weg gebragt werdt, en toen een ander dan uw privisioneele veldkornet u bevelen gaf?	Antwoord: Ik heb daar geene gedachte over gehad; ik was altijd op zijde.
47. Wie kwam u voor, het hoofd van die menigte te zijn?	Antwoord: Ik heb gedacht, dat Johannes Bezuidenhout het hoofd was, en ons niet wilde laten naar huis gaan.
48. Hebt gij geene anderen gezien, die mede daar bevel voerden?	Antwoord: Neen; als Willem Krugel, die onze veldcornet was.
49. Hoe zijt gij eindelijk van Bezuidenhout afgekomen?	Antwoord: Die is naar huis gereden, en toen ben ik ook naar huis gereden.
50. Moet gij niet erkennen door bij die gewapende menigte u bevonden en daarbij gebleven te zijn, in weerwil der gelegenheid die er was om van hen af te komen, u misdadig en strafbaar gemaakt te hebben?	Antwoord: Ja; doch ik ben daar onkundig in.
51. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Niets, als dat ik van den Slagtersnek ben omgekeerd, en naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff gereden, om mij aan te geven.

Aldus &c., 21 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) BAREND DE LANGE.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 21.
V. 2. Minuten, 21sten Dec.
Uitenhagen.

Compareerde, enz.

Theunis Christoffel Botha, Theunis zn., oud 36 jaren, geboren aan de Olijphants Rivier, woonachtig bij Willem Lotter op Bruintjeshoogte, dewelke, enz.

Dat op den 15den November l.l. de Compt. tehuis zijnde, aldaar gekomen was Hendrik Klopper Jac. zn. van Baviaansrivier, welke rondgereden was ommenschen te werven, en op des Compts. vraag hoe het in zijn contrij stond, geantwoord had, 'dat in zijne contrij de menschen doodgeschoten werden, en in die van den Compt. de menschen gevangen genomen werden.' Waarop de Compt., hem gevraagd hebbende, wie er dan gevangen was, hij geantwoord had *Hendrik Prinslo*, en op des Compts. vraag, wat dezelve misdaan had, gezegd had, *niets ter wereld.*

Dat de Compt. gezegd hebbende, dat de gem. Prinslo mogelijk iets aan een officier of iets dergelijks zoude gedaan hebben, waarom hij gevangen gemaakt was, Klopper had geantwoord 'dat als Prinslo niet werd afgegeven, hij nooit weder zijne voeten in Afrika zoude zetten, en dat zij Prinslo eischten van Commandant Nel, aan wien zij den oorlog des bloedkuils hadden aangezegd,' (waardoor de Compt verstaan had, dat zij schieten zouden) 'en dat zij hem reeds in handen hadden gehad, en niet wisten wat hun gemankeerd had, dat zij hem hadden laten gaan; dat de menschen vrijwillig geroepen werden, en dat die niet kwam, met geen koude tang zoude gevat worden, en dat zij Prinslo wilden hebben, al ware het ook met stukken en brokken, en dat als zij hem eerst hadden, zij al de posten wilden doodschieten; en dat er alreeds tienduizend Kaffers bijkwamen, en zij met zestig man de posten hadden vastgezet, zoodat zij niet weg konden, en dat de koning Hinza ook alreeds met zijne macht aankwam, en dezelve reeds dien nacht, of den volgenden, aan Baviaansrivier zoude wezen, doch als het Gouvernements volk vrijwillig retireerde, men niet schieten zoude.'

Waarna door den R.O. Reqt. aan den Compt. is gevraagd en door hem beantwoord:

1. Wie had gemelde Klopper afgezonden?	Antwoord: Dat heeft hij niet gezegd.
2. Heeft hij u ook gevraagd om mede te doen?	Antwoord: Neen, maar hij heeft bekend gemaakt dat men gevraagd werd om vrijwillig mede te doen.

3. Hebt gij toen ook mede gedaan?	Antwoord: Neen.
4. Wat hebt gij dan gedaan?	Antwoord: Willem Lotter is het aan den Veldcornet Louis Jacobus Nel gaan bekend maken.
5. Weet gij ook of Klopper bij anderen dezelfde boodschap is wezen doen?	Antwoord: Ja, hij zeide, dat hij ook bij Jan Botha, bij mijn broeder Stoffel Botha, bij Willem Viljoen, en Jan Greijling was geweest.
6. Heeft Klopper u ook gezegd dat gij 't aan anderen moest bekend maken?	Antwoord: Ja, hij heeft gezegd, dat als een van ons reed, wij bij Antonie Botha moesten aanrijden, en het dien ook zeggen.
7. Is dit alles wat gij wegens deze zaak hebt op te geven, en zijt gij bereid dit uw getuigenis (des vereischt) met eede te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer, enz.
Aldus gedaan op den 21sten December 1815.
(Get.) THEUNIS CHRISTOFFEL BOTHA.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

V. 2. No. 22.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie, de bovengenelde Theunis Christoffel Botha, Theunis zoon, die verklaarde, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden; ter bekrachtiging van de waarheid waarvan, hij deze solemneele woorden sprak:

'Zoo helpe mij God Almachtig.'

In tegenwoordigheid van den gevangene Hendrik Klopper Jac. zoon, die verklaarde geen kruisvraag te hebben om aan den gevangene te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 22sten December 1815.

(Get.) THEUNIS CHRISTOFFEL BOTHA.

In mijne tegenwoordigheid,

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Commissarissen:

(Get.) P. DIEMEL,

W. HIDDINGH.

No. 22.
P.P.P. Minuten, 21sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.

Lucas van Vuren, Lucas zn., Gedetineerde enz.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorte- en woonplaats?	Antwoord: Lucas van Vuren Lucas zn., oud 36 jaren, geboren in de Lange Kloof, woonachtig in de Baviaans Rivier bij Louis Fourie, onder Graaff-Reinet, maar mijne attestatie ligt nog onder Uitenhagen.
2. Wat is u bekend omtrent eene verzameling van menschen uit de contrij waar gij woonachtig zijt?	Antwoord: Daar is mij niets van bekend.
3. Waarom zijt gij dan herwaarts opgezonden?	Antwoord: Omdat ik op de lijst stond van degenen, die gecommandeerd zijn geweest door Willem Krugel, en weder naar huis zijn gereden.
4. Zijt gij door Willem Krugel gecommandeerd geweest?	Antwoord: Ja.

5. Wie waren meer gecommandeerd?	Antwoord: Christiaan Dreijer, die ook met mij weder naar huis is gereden.
6. Waar van daan zijt gij met Christiaan Dreijer naar huis gereden?	Antwoord: Van vlak over de plaats van Louw Erasmus.
7. Hoever ligt die plaats van de post van Capt. Andrews?	Antwoord: Het is de naaste plaats.
8. Om welke redenen zijt gij met Christiaan Dreijer van daar weggereden?	Antwoord: Omdat ik met dat gedoente niets wilde te doen hebben: ik was medegereden, omdat ik dacht dat wij in Gouvernements dienst gecommandeerd waren, en toen ik merkte, dat dit niet zoo was, ben ik teruggereden.
9. Op hoedanige wijze waart gij gecommandeerd?	Antwoord: Door eenen brief welke gebracht werd door Balthazar Erasmus, op last, zoo ik meen, van Willem Krugel, welke in de plaats van den Veldcornet Opperman provisioneel zijn dienst deed.
10. Weet gij ook den datum van dien brief?	Antwoord: Ik weet 't niet recht, maar zoo ik denk, den 13den van de vorige maand.
11. Waartoe strekte die commandeerbrief?	Antwoord: Om bij de plaats van Daniel Erasmus present te zijn met mondprovisie voor vier dagen.
12. Wanneer moest gij daar present zijn?	Antwoord: Ik geloof den 13den, maar ik ben er den 14den gekomen.
13. Wie hebt gij daar gevonden?	Antwoord: Daar waren eenige menschen, doch welke is mij ontschoten, maar W. Krugel is gekomen een paar uren nadat ik en Christiaan Dreijer daar waren.

14. Is Willem Krugel daar alleen gekomen?	Antwoord: Neen met grooten Willem Prinslo.
15. Wat is er gebeurd nadat W. Krugel daar gekomen is?	Antwoord: Toen heeft hij een brief van den Heer Van de Graaff voorgelezen; maar wat er in stond weet ik niet meer: het was om menschen te commandeeren, (zoo ik geloof) van de Tarka.
16. Was er dan in de Tarka iets gebeurd?	Antwoord: Daar weet ik niets van.
17. Wat is er na 't voorlezen van dien brief gebeurd?	Antwoord: Door Willem Krugel ben ik geordonneerd om des anderen daags op Slagtersnek present te zijn.
18. Wat hebt gij daarop gedaan?	Antwoord: Ik ben denzelfden avond naar huis gereden om kost te halen: daar heb ik van ouden Gerrit Bezuidenhout eene mondelinge boodschap uit naam van W. Krugel gekregen om op Slagtersnek present te komen met zonsopgang, aan welke order ik ook voldaan heb.
19. Wat hebt gij op Slagtersnek bevonden?	Antwoord: Daar vond ik eene menigte menschen waaronder Johannes Bezuidenhout, Willem Krugel, Piet Prinslo, bijgenaamd Kafferland, en anderen.
20. Hoeveel menschen waren daar bij elkander?	Antwoord: Ik weet het niet, ik heb ze niet geteld, maar er zullen wel veertig zijn geweest.
21. Hebt gij ook, terwijl gij op de plaats van Erasmus aan Baviaansrivier waart, gemerkt dat Willem Krugel tijding uit de Tarka had gekregen?	Antwoord: Neen.

22. Hebt gij bij uwe komst aan den Slagtersnek u aan den provisioneelen Veldcornet, W. Krugel, gemeld?	Antwoord: Ja.
23. Wat heeft W. Krugel u toen gezegd?	Antwoord: Niets, alsdat wij bij elkander moesten blijven: maar van den Slagtersnek zijn wij gereden naar de plaats van Van Aart, en daar heb ik gemerkt, dat er iets anders gaande was.
24. Liggen er geene posten tusschen den Slagtersnek en de plaats van Van Aart?	Antwoord: Ja, twee.
25. Hebt gij op die route niets hooren zeggen van een plan om die posten aan te doen?	Antwoord: Neen; had ik daarvan gehoord, dan had ik al vroeger uitkomst gezocht.
26. Aan welke omstandigheid hebt gij bij de plaats van Van Aart gemerkt, dat er iets anders gaande was?	Antwoord: Omdat er toen gesproken werd van Hendrik Prinslo op te eischen, welke ik hoorde, dat bij Capt. Andrews gevangen was.
27. Hebt gij ook gehoord om welke reden hij gevangen was?	Antwoord: Neen.
28. Hoedanig heeft men hem opgeëischt?	Antwoord: Er is eerst een Hottentot afgezonden, en daarop heeft Majoor Fraser laten weten, dat hij Prinslo niet konde afgeven, en daardoor heb ik gemerkt dat er iets gaande was dat niet goed was.
29. Wie had dien Hottentot afgezonden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
30. Wat is er toen verder gebeurd?	Antwoord: Zij zijn door Jagersdrift gereden, en ik heb mij wat op zijde gehouden met

	Christiaan Dreijer en Theunis Fourie, ten einde weg te komen.
31. Waar ligt Jagersdrift?	Antwoord: Aan de Groote Visrivier.
32. Zijt gij ook over gereden?	Antwoord: Ja, en vervolgens ben ik van die menigte afgereden, en door een anderen weg naar huis gereden met Christiaan Dreijer en Theunis Fourie.
33. Wat hebt gij gedaan nadat gij zijt tehuis gekomen?	Antwoord: Ik heb geen voet weder van huis gezet, totdat ik herwaarts ben opgekomen. *Zegt verder*: Ik ben eens van huis gereden tot naar ouden De Lange, alwaar de Adjunct Landdrost Van de Graaff was, om aan den zelven te zeggen wat mij wedervaren was.
34. Wat heeft de Adjunct Landdrost Van de Graaff u gezegd?	Antwoord: Dat ik maar naar huis moest keeren tot ik aangeschreven werd om herwaarts te komen.
35. Is u aangezegd om herwaarts te komen?	Antwoord: Ja, door den bode.
36. Zoudt gij den commandeerbrief van W. Krugel nog kennen, wanneer hij u werd vertoond?	Antwoord: Mogelijk wel.
37. Aan den Gedet: vertoond zijnde een brief gedateerd 12 *November* 1815, en geteekend *Willem Fredrik Krugel provisioneel veldcornet*, en gevraagd of hij denzelven herkent?	Antwoord: Zegt: Ja het is, naar mij voorkomt, dezelfde brief.
38. Wie kwam u voor, 't hoofd te zijn van de menschen, die gij bij elkander hebt gezien?	Antwoord: Ik heb niet beter geweten als Willem Krugel.

39. Waaruit hebt gij dat opgemaakt?	Antwoord: Omdat hij mij gecommandeerd had.

Aldus &c., 21 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) LUCAS JANSE VAN VUREN.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 23.
V. 3. Minuten, 21sten December 1815.
Uitenhagen.

Artikelen en op welke, ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuyler, voor de speciale Commissie, zitting houdende te Uitenhagen voornoemd, uit hoofde van den lastbrief van Zijne Excellentie den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber in dato 27 November l.l., *als getuige* gehoord, is Jacobus Cornelis Potgieter, welke geantwoord heeft als nevens elk Artikel staat aangeteekend.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Jacobus Cornelis Potgieter, oud 26 jaren, geboren in het Nieuweveld onder Graaff-Reinet; woonachtig op de plaats van mijn vader, Hans Jurie Potgieter, op Bruintjeshoogte.
2. Zijt gij op den 15den November l.l., op uws vaders plaats geweest?	Antwoord: Ja.
3. Is op dien dag daar gekomen Hendrik Klopper, Jan zn.?	Antwoord: Ja.
4. Wat kwam hij daar doen?	Antwoord: Hij kwam om te werven.

5. Tot welk einde?	Antwoord: Om H e n d r i k Prinslo uit te halen, welke in de cazerne bij Capt. Andrews gevangen was.
6. Heeft hij u gevraagd om ook daarin mede te doen?	Antwoord: Ja.
7. Wat hebt gij daarop gedaan?	Antwoord: Ik heb daarop een order van den Commandant Nel gekregen om met twee bekwame rijdpaarden present te wezen, op welke ik gereden ben naar de Gouvernements post, op de plaats van Willen van Aart.
8. Heeft Klopper u ook gezegd, dat er een commando bij elkander was om Hendrik Prinslo op te eischen?	Antwoord: Ja, zestig man, en dat er twee Kaffers bij hen waren, welke zij gezonden hadden om andere Kaffers te roepen.
9. Waartoe moesten die andere Kaffers geroepen worden?	Antwoord: Dat heeft hij niet gezegd, maar ik meen dat het was om hen te helpen.
10. Wat heeft hij u verder deswegens verhaald?	Antwoord: Dat de menschen waar hij was rond geweest, allen zouden komen.
11. Hebt gij iets verder met hem deswegens gesproken?	Antwoord: Neen: maar hij heeft nog gezegd, dat zij een wagt hadden uitgezet, op den nek, tusschen de positien van Van Aart en Rosseau.
12. Heeft hij u ook gezegd wie hun hoofd was?	Antwoord: Hij heeft gezegd, dat zij Willem Krugel als provisioneel veldcornet hadden aangesteld, en dat Krugel hen den vorigen avond een eed had laten zweren om niet agteruit te gaan als zij vechten zouden, en dat die agteruit ging een kogel voor den kop zoude krijgen.

13. Hebt gij alles naar waarheid opgegeven, en zijt gij bereid dit uw getuigenis (des vereischt) met eede te bevestigen?

Antwoord: Ja.

Niets verder etc.
Aldus etc., 21 December 1815.
(Get.) JACOBUS CORNELIS POTGIETER.

Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Als Gecommitteerden:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

V. 3.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengemelde J.C. Potgieter, die verklaarde, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd alleen in zijn antwoord op de 6de vraag 'dat H. Klopper gezegd had "*vrijwilliglijk en niet gedwongen*," en dat hij, de getuige, den gezegden Klopper gevraagd hebbende of hij ook bij den Veldkornet Louis Nel geweest was? hij geantwoord had "Neen," en dat "de Commandant Nel zeer bevreesd was toen hij daar was."'

Ter bekrachting van de waarheid waarvan, hij deze solemneele woorden sprak:

'Zoo helpe mij God Almachtig.'

In tegenwoordigheid van den gevangene Hendrik Klopper, Jac. zoon, die verklaarde geen kruisvraag te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen den 22sten December 1815.

(Get.) JAC. CORNELIS POTGIETER.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 24.
R.R. Minuten. 22 december, 1815.

Artikelen, &c.
Andries van Dijk, gedetineerde, &c.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Andries Jacobus van Dijk, oud 23 jaren, geboren aan de Blauwekrans in Baviaansrivier, en woonachtig aldaar; maar ik ben voor eenigen tijd gekomen bij mijn vader, die bij Barend de Klerk aan Bruintjeshoogte woont, om te helpen ploegen.
2. Hoe zijt gij bij die verzameling van gewapende menschen gekomen?	Antwoord: Ik was in het veld, en te huis komende bij Barend de Klerk, vond ik daar Hendrik Prinslo, welke daar gebracht was; en op zijn verzoek heeft mijn vader mij met een boodschap gezonden naar de weduwe Willem Prinslo, schoonmoeder van genoemden H. Prinslo, welke woont op een plaats, doorgaans genaamd *De Kleine Plaats*, welke boodschap behelsde dat zij haar dochter, de vrouw van Hendrik Prinslo, moest laten afhalen van de plaats van zijn vader. Die boodschap heb ik wezen doen, en terwijl ik in den nacht weder naar B. de Klerk reed, zijn er eene geheele partij menschen, die ik niet kende, mij ontmoet, en gelast mede te rijden; toen het dag werd heb ik Johannes Bezuidenhout gekend, welke zeide dat ik geen trede van hem moest vandaan rijden. Er waren tien of twaalf.
3. Wie waren daar meer bij?	Antwoord: Theunis de Klerk, en Piet Erasmus, Piet zn. Er zijn nog anderen dien nacht aan de Roode Wal bij ons gekomen,

	waaronder mijn broeder, Frans van Dijk. De anderen heb ik niet gekend.
4. Hoedanig zijn Johannes Bezuidenhout en Theunis de Klerk bij elkander gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
5. Waar hebt gij die menschen in dien nacht ontmoet?	Antwoord: Dicht bij het huis van de weduwe W. Prinslo; daar hebben zij mij in het pad opgehouden, terwijl een gedeelte van hen naar het huis is gegaan, en na eenigen tijd vertoevens weder gekomen.
6. Weet gij niet of Willem Prinslo, W. zn., dien avond ook is mede gereden?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar den anderen dag, 's morgens, heb ik hem ook gezien.
7. Was hij tehuis toen gij dien avond bij zijn moeder zijt geweest?	Antwoord: Neen: *Zegt nader.* Ik heb hem daar niet gezien.
8. Hebt gij aan zijne moeder niet gevraagd waar hij was?	Antwoord: Neen.
9. Waar zijt gij met die menschen naar toe gereden?	Antwoord: Naar de Roode Wal, naar de plaats van Louw Erasmus, daar was een geheele klomp menschen, als Barend de Lange, Hendrik Klopper, Johannes Prinslo, M. zn., de twee van den Nesten, Klaas Prinslo, M. zn., Willem Krugel, Piet Prinslo, bijgenaamd Kafferland, Fredrik en Okkert Brits, Gerrit Bezuidenhout. Gerrit zn., Abraham Bothma, Theunis Fourie, Stephanus Grobbeler, Leendert en Adriaan Labuscagne, Lucas van Vuren, Frans Smit, Andries Meijer, Theunis Mulder.

10. Hoe is Johannes Prinslo, M. zn: daar gekomen?	Antwoord: Die is met mij tezamen daar gekomen; hij was in den nagt bij mij gekomen.
11. Hoe is Hendrik Klopper, Hendrik zn: daar gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
12. Hadt gij een geweer?	Antwoord: Ja, Johannes Bezuidenhout heeft mij een geweer, en kruit en lood, gegeven.
13. Wat moest gij daar mede doen?	Antwoord: Dat weet ik niet, hij heeft het mij zoo maar gegeven.
14. Waren die andere menschen ook gewapend?	Antwoord: Ja.
15. Wat was het oogmerk van die menschen?	Antwoord: Dat weet ik niet; ik was ontsteld.
16. Wie was 't hoofd of bevelvoerder over die menschen?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar de provisioneele Veldcornet, Willem Krugel, was daarbij.
17. Hoe lang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Dien morgen zijn wij daar vandaan gereden, naar den anderen kant der plaats van W. van Aart; maar ik weet niet wat zij daar gedaan hebben; doch ik heb gezien dat zij rapporten naar huis hebben gestuurd, en om Hendrik Prinslo hebben laten vragen.
18. Door wien hebben zij laten vragen om H. Prinslo?	Antwoord: Door een man, maar wie 't was, weet ik niet.
19. Welk antwoord hebt gijlieden gekregen?	Antwoord: Dat weet ik niet; maar toen is weder een man gezonden, welke met den Veld-Commandant Nel is terug gekomen.

20. Wat is er toen met den Veld-Commandant Nel gebeurd?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar ik heb hem zien wegrijden, ik heb agter een boschje gezeten.
21. Wie heeft met hem gesproken?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout, maar of anderen ook met hem hebben gesproken, weet ik niet.
22. Hebt gij niet gezien dat iemand zijn paard bij de stang heeft gevat?	Antwoord: Neen.
23. Hebt gij niet gezien dat na zijn vertrek door de menschen een kring is gemaakt?	Antwoord: Ja.
24. Wie heeft daar in t midden gestaan?	Antwoord: Willem Krugel.
25. Wat is er in dien kring gebeurd?	Antwoord: Ik weet dat niet.
26. Is daar niet een eed of belofte gedaan?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik was agter 't bosch bij een klomp paarden.
27. Hebt gij niet gezien dat eenigen in dien kring den hoed hebben afgenomen?	Antwoord: Neen.
28. Wat is er verder gebeurd?	Antwoord: Wij zijn daarna weggereden door de Visch Rivier bij Louw Erasmus in Kafferland, en onder weg afgezadeld; en twee of drie dagen daar gebleven zijnde, zijn wij, boven door, weder teruggekeerd naar Slagtersnek.
29. Zijn er in dien tusschentijd geen brieven bij ulieden gekomen?	Antwoord: Ik weet niet als één brief van Hendrik Prinslo, die Majoor Fraser zoude gezonden hebben om te laten zien wat hij geschreven had.

30. Wat was de inhoud van dien brief?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb er niet naar gevraagd.
31. Hebt gij ook niet gehoord waar de Kaffers waren?	Antwoord: Neen.
32. Was uw geweer geladen?	Antwoord: Neen, maar Johannes Bezuidenhout heeft mij aan den Rooden Wal gelast van 't te laden.
33. Hebt gij 't zelve toen geladen, en waar mede?	Antwoord: Ja, met een kogel.
34. Had hij meer geweren bij zich om uit te deelen?	Antwoord: Dat weet ik niet, 't was een geweer dat een kleine zoon van hem had, die bij hem was, en die had ook nog een voor hem zelve.
35. Wat is er op Slagtersnek gebeurd?	Antwoord: Niets als dat de Landdrost Cuyler daar gekomen is, en sommigen zijn naar onderen gereden en anderen naar huis.
36. Bij welke zijt gij geweest?	Antwoord: Ik ben eerst afgekomen naar den Landdrost Cuyler, en ben vervolgens weggereden naar mijn schoonvader Jan de Lange, waar ik geslapen heb, en van daar naar huis bij Barend de Klerk, en den volgenden dag naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff.
37. Waarom zijt gij, na te zijn afgekomen, zonder mijne permissie weggereden?	Antwoord: Omdat ik bang was, terwijl ik bij die menschen geweest was.
38. Zijt gij uit eigen beweging naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff gereden, of op aanrading van anderen?	Antwoord: Uit anderen.

39. Moet gij niet erkennen door u bij die oproerige menigte te hebben opgehouden, kwaad gedaan en straf verdiend te hebben?	Antwoord: Ja, daarom was ik ook bang.
40. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschudiging in te brengen?	Antwoord: Ik weet niets meer.

Dit + is 't merk van Andries Jacobus Van Dijk, verklarende niet te kunnen schrijven.
(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Aldus &c., 22 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 25.
E.E.E. Minuten, 22 December, 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.
Willem Adriaan Nel, W. zn: Gedetineerde &c.

1. Des Gedet. naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Willem Adriaan Nel, W. zn., oud 32 jaren, geboren in de Zwarte Ruggens onder Uitenhagen, woonachtig in de Baviaansrivier bij mijn schoonvader, Frans Labuscagne.
2. Zijt gij ook geweest onder eene verzamelde menigte van gewapende menschen?	Antwoord: Ja.
3. Hoe zijt gij daaronder gekomen?	Antwoord: Ik ben gecommandeerd in den nacht door Gerrit Bezuidenhout uit naam van mijn provisioneelen Veldcornet Willem Krugel, om met zonnen-

	opgang present te zijn op Slachtersnek met geweer en wapenen: ik ben daarop met de twee Gerrit Bezuidenhouts, die ik op weg ontmoet heb daar heen gereden. Op den Slachtersnek komende, vond ik de menschen niet, maar toen ben ik dezelve nagereden met mijn kleinen zwager. Adriaan Labuscagne. Wij hebben de menschen ingehaald bij de plaats van Van Aart.
4. Wat is bij die post van Van Aart gebeurd?	Antwoord: Daar hebben wij laten vragen aan Majoor Fraser om Hendrik Prinslo los te hebben.
5. Wie heeft daarom laten vragen?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout, eerst door een Hottentot en daarna door eenen Prinslo, die ik meen dat Claas heet, maar Majoor Fraser liet weten dat hij denzelven buiten order niet konde afgeven: toen zijn de menschen weder teruggereden over de Vischrivier bij de plaats van Louw Erasmus. Den volgenden dag zijn wij nog een eindje verder getrokken: en daar is Touchon gekomen, welke ik geloof dat daar een brief of rapport gebracht heeft, maar wat verder gesproken is weet ik niet. Ik heb er mij niet mede willen bemoeien, want toen ik gecommandeerd ben, heb ik gedacht dat 't op een patrouille tegen den vijand was; en toen ik nu zag dat 't niet goed was, heb ik er niet mede willen te doen hebben.
6. Waarom zijt gij dan niet weggereden?	Antwoord: Omdat ik bang voor mijn leven was, want Johannes Bezuidenhout had gedreigd

	van mij dood te schieten, en gezegd dat hij den gene die niet mede deed, door de Kaffers zoude laten ruineeren.
7. Wanneer zijt gij van die menschen afgekomen?	Antwoord: Op Slachtersnek; toen de Landdrost Cuyler met zijn Commando is gekomen, ben ik naar hem toegevlugt, zoodra er gelegenheid was; ik heb 't eerste niet durven gaan, want ik vreesde voor die achter mij waren.
8. Wie was 't hoofd van die menigte?	Antwoord: Ik meen Johannes Bezuidenhout.
9. Weet gij ook dat er door die menschen een eed is gedaan?	Antwoord: Ja, daar is een kring geformeerd, en daar stond Krugel in 't midden; daar heeft Bezuidenhout gedwongen dat er een eed moest worden gedaan, en dien heeft Krugel voorgezegd, maar de anderen hebben niets gezegd.
10. Welke was de inhoud van dien eed?	Antwoord: Dat heb ik niet verstaan.
11. Hebt gij den Veldcommandant Nel ook gezien?	Antwoord: Ja, bij de post van Van Aart.
12. Wat is die komen doen?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar ik meen dat Bezuidenhout met hem gesproken heeft.
13. Hebt gij ook gezien dat er iemand de stang van 't paard van denzelven heeft aangevat om het te beletten van heen te gaan?	Antwoord: Neen, ik stond achter af.

Aldus &c. 22 December, 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) WILLEM ADRIAAN NEL.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

No. 26.
S.S.S. 1. Minuten, 22 Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, &c.

Pieter Erasmus, Pieter zn., Gedetineerde, &c.

1. Des Gedet. naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Pieter Erasmus, Piet zn., oud 28 jaren, geboren aan Bruintjes Hoogte, woonachtig langs de Visrivier, in 't district van de Baviaans Rivier.
2. Hebt gij u bevonden bij de verzamelde menigte, die onlangs is bijeen geweest?	Antwoord: Ja.
3. Hoe zijt gij daaronder gekomen?	Antwoord: Door dreigementen van Johannes Bezuidenhout, dat hij ons van de Kaffers zoude laten vernielen, als wij niet mede deden.
4. Hoe heeft zich dat toegedragen?	Antwoord: Op den 12den of 13den van verl. maand is Johannes Bezuidenhout gekomen op de plaats van Willem Krugel waar ik woon, en zeide dat hij degenen welke niet mede wilden rijden, zoude laten vernielen van de Kaffers met vrouwen en kinderen, en alles wat zij bezaten, want dat hij den dood van zijn broeder wilde wreken, en de soldaten hebben wilde, die zijn broeder hadden doodgeschoten.
5. Had hij toen andere menschen bij zich?	Antwoord: Ja, voor zoover ik gezien heb, had hij bij zich Johannes Hartsenberg, Martinus Barnard, en nog anderen, zijnde zes of zeven, en hij zeide dat er nog eene andere partij achter aan kwam.

6. Zijt gij toen mede gereden?	Antwoord: Ja.
7. Is Willem Krugel ook mede gereden?	Antwoord: Ja.
8. Waar zijt gij toen naar toe gereden?	Antwoord: Naar de post bij Van Aart.
9. Wilde hij daar die soldaten zoeken die zijn broeder hadden doodgeschoten?	Antwoord: Ja.
10. Zijt gij geen posten voorbijgereden, eer gij bij dien van Van Aart zijt gekomen?	Antwoord: Ja.
11. Heeft hij daar niet naar die soldaten gezocht?	Antwoord: Neen.
12. Op welke post wilde hij zoeken naar die soldaten die zijn broeder hadden doodgeschoten?	Antwoord: Op de post van Captain Andrews.
13. Had W. Krugel en de anderen geen ander voornemen dan naar die soldaten te zoeken?	Antwoord: Dat weet ik niet: ik ben maar mede gereden op de dreigementen van Bezuidenhout.
14. Hebt gij Claas Prinslo, Mart. zn., ook dien avond gezien?	Antwoord: Ja, op de plaats van Krugel.
15. Wat heeft die daar komen doen?	Antwoord: Ik heb hem maar hooren zeggen dat zijn broeder Hendrik door de Dragonders gevangen was.
16. Is gem. Claas Prinslo mede gereden naar de post van Van Aart?	Antwoord: Ja.

17. Zoude hij ook maar mede zijn gereden om naar de soldaten te zoeken, die Fred. Bezuidenhout doodgeschoten hadden?	Antwoord: Ja. anders weet ik niet.
18. Wat is er gebeurd toen gijlieden bij de post van Van Aart zijt gekomen?	Antwoord: Toen zijn er boodschappen gestuurd om naar Hendrik Prinslo te vragen, want Bezuidenhout had gezegd, dat hij dien moest hebben, dewijl 't een goede vriend van hem was.
19. Wie is er gegaan om Hendrik Prinslo te vragen?	Antwoord: Eerst is een Hottentot gezonden, maar ik weet niet door wien, of het door Bezuidenhout of door Krugel is geweest.
20. Welke boodschap heeft die Hottentot terug gebracht?	Antwoord: Dat Majoor Fraser liet weten, dat hij Prinslo niet konde afgeven.
21. Wat is er toen verder gebeurd?	Antwoord: Wij zijn teruggegaan naar de Visrivier bij de plaats van Louw Erasmus, waar wij twee dagen zijn gebleven.
22. Waar was Cornelis Faber?	Antwoord: Ik heb hem niet gezien, maar zooals Bezuidenhout zeide, was Faber 't Kafferland in.
23. Waar zijt gij gebleven na die twee dagen?	Antwoord: Toen zijn wij naar Slachtersnek gereden, daar de Landdrost Cuyler is gekomen.
24. Hebt gij geen brieven of boodschappen ontvangen houdende vermaning om naar huis te gaan?	Antwoord: Ja, er is een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff gekomen, welke schreef dat wij terugkeeren moesten. Dien brief kregen wij bij de plaats van Louw Erasmus, en toen zijn wij teruggegaan naar Slachtersnek,

	en ik ben naar huis gereden onder belofte dat ik zoude weder komen, want zij wilden mij anders niet laten gaan. Ik ben alleen weggereden, eerst naar huis, en van daar naar Frans Plessis; daar vandaan naar mijn broeder Johannes, en den Veldcornet Greijling, in Zwagershoek; en van daar ben ik weder tehuis gekomen.
25. Wat hebt gij bij den Veldcornet Greijling wezen doen?	Antwoord: Ik heb hem de zaak wezen voordragen die er was voorgevallen.
26. Zijt gij toen tehuis gebleven?	Antwoord: Toen Majoor Fraser in Baviaansrivier kwam, ben ik in 't veld bij mijn vee zijnde, uit deszelfs naam door mijn vrouw geroepen; toen ik bij 't huis gekomen ben, heeft Majoor Fraser mij gezonden om te zien waar Bezuidenhout gebleven was, ik heb niets gevonden dan het wagenspoor, waarvan ik aan Majoor Fraser heb komen rapport doen. Vervolgens ben ik met den gem. Majoor Fraser en deszelfs commando op weg gegaan om Bezuidenhout op te sporen, en wij hebben hem ook aan den Winterberg gevonden; en daarna ben ik mede hier gekomen op aanzegging van Majoor Fraser.
27. Wie was, voor zooveel gij hebt opgemerkt, 't hoofd van die gewapende menschen?	Antwoord: Voor zoover ik heb gemerkt, Johannes Bezuidenhout.
28. Waren er ook anderen die eenig gezag hadden?	Antwoord: Ik heb geen anderen gemerkt.

29. Weet gij iets van een eed die door die menigte is afgelegd?	Antwoord: Ja, Willem Krugel heeft een eed voorgehouden; de menschen hebben niet gesproken, maar met 't hoofd geknikt.
30. Zijn er ook geweest die de hoeden hebben afgenomen?	Antwoord: Ik heb wel zoo iets van hoeden afnemen gemerkt, maar ik weet 't rechte daar niet van.
31. Was er een kring geformeerd, en wie stond in 't midden?	Antwoord: Willem Krugel.
32. Hebt gij den Veld Commandant Nel ook gezien?	Antwoord: Ja, ik meen dat hij met Krugel gesproken heeft.
33. Hebt gij ook gezien dat Theunis de Klerk met hem heeft gesproken?	Antwoord: Dat weet ik niet; er zijn er die met hem gesproken hebben.
34. Hebt gij ook gezien dat iemand zijn paard bij de stang gevat heeft?	Antwoord: Ja.
35. Wie is dat geweest?	Antwoord: Theunis de Klerk, of Johannes Bezuidenhout; een hunner is 't geweest.

Aldus, &c., 22 December 1815.

(Get:) PETRUS RASMUS ERASMUS

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 27.
F.F.F. Minuten, 22sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.
Adriaan Labuscagne, Gedetineerde &c.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Adriaan Labuscagne, oud 16 jaren, geboren aan Hermanskraal, langs de Visrivier, woonachtig aan de Baviaansrivier, bij mijn vader Frans Labuscagne.
2. Zijt gij ook geweest onder de gewapende verzameling bij Slagtersnek?	Antwoord: Ik ben in den nacht door ouden Gerrit Bezuidenhout uit naam van Willem Krugel gelast geworden om daar heen te komen.
3. Zijt gij toen daarheen gereden?	Antwoord: Ja, met mijn zwager, Willem Nel, die ook gecommandeerd was.
4. Wat hebt gij aan Slagtersnek gevonden?	Antwoord: Daar heb ik 't slecht gevonden, dat wij in de wapenen tegen de Regeering waren, zonder dat ik er iets van geweten had.
5. Waaraan bemerktet gij, dat gij in de wapenen tegen de Regeering waart?	Antwoord: Omdat Willem Krugel zeide, dat Hendrik Prinslo gevangen was, en dat wij daar naar toe moesten rijden om te hooren wat hij gedaan had.
6. Waar zijt gij verder heen gereden, en wat hebt gij meer gehoord?	Antwoord: Ik heb niets meer gehoord, want ik ben toen alleen achter af gebleven.
7. Waarom zijt gij niet naar huis gereden?	Antwoord: Dat konde ik niet doen, want Johannes Bezuidenhout had gezegd, dat hij allen die weggingen door de Kaffers zoude laten vernielen.

8. Hebt gij op Slagtersnek niet gezien dat ik met een commando daar ben gekomen?	Antwoord: Ja.
9. Waarom zijt gij toen niet afgekomen toen W. Krugel en anderen afkwamen?	Antwoord: Ik was vreesachtig, ik ben een jonge mensch, die noch niet weet wat eene Regeering is, daar was ik noch nooit bij geweest.

Aldus &c., 22 December 1815.

(Get.) ADRIAAN LABUSCAGNE.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 28.
R.R.R. Minuten, 22sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.
Gerrit Pieter Bezuidenhout Gerritszn., Gedetineerde.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Gerrit Pieter Bezuidenhout, Gerrits zn., oud 23 jaren, geboren in Plettenbergs Baaij, woonachtig in den omtrek van Baviaansrivier, onder Graaff-Reinet.
2. Zijt gij gecommandeerd geworden door den provisioneelen Veldcornet Willem Krugel?	Antwoord: Ja, om bij Daniel Erasmus present te moeten zijn met geweer en wapenen, en voor vier dagen mondprovisie.
3. Zijt gij derwaarts gegaan, en wien hebt gij daar gevonden?	Antwoord: Ja, en daar heb ik Willem Krugel gevonden, en die heeft een brief voorgelezen

van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, behelzende dat er sommige burgers van Tarka naar Kafferland waren om Kaffers te halen om een inval te doen over Fredrik Bezuidenhout, die dood was.

4.
Wat is er op 't lezen van dien brief gedaan?

Antwoord: Willem Krugel is opgestaan en heeft gezegd, ‘ik ben met de regeering,’ en daarop hebben wij gezegd, ‘als gij met de regeering zijt, dan zijn wij ook met u.’ In dien brief stond ook dat Opperman zijne menschen moest commandeeren, en een wakend oog over de Kaffers houden. Ik ben dien avond naar huis gereden, en heb in den nacht van mijn vader eene boodschap gekregen met last van W. Krugel, dat ik met zonsopgang op den Slachtersnek moest wezen. Ik heb mij wat verslapen, en ben daardoor later gereden, maar ik heb 't commando ingehaald bij de plaats van Van Aart, en toen ik daar was, merkte ik dat 't om Prinslo was.

5.
Waar was u vader?

Antwoord: Bij Daniel Erasmus.

6.
Hebt gij met u vader niet gesproken hoe 't kwam dat gij zoo in den nacht weder gecommandeerd werdt?

Antwoord: Neen; hij heeft mij maar uit naam van Krugel gezegd dat de menschen die gecommandeerd waren, op Slagtersnek moesten komen

7.
Hebt gij niet gehoord, dat dien avond menschen van de Tarka daar gekomen waren?

Antwoord: Neen, maar vier of vijf dagen tevoren had ik gehoord dat er zulk een spulletje aan den gang was; dat Faber en Joh: Bezuidenhout Kaffers wilden laten inkomen; en daarop heb ik, van 't hetgeen ik gehoord had, kennis gegeven

	aan mijn Veldcornet Philip Opperman, welke daarop in den zelfden nacht vertrokken is. Hij heeft mij beloofd, dat hij mijn naam niet zoude noemen, maar hij heeft 't nogthans overal verteld, en dat is daardoor onder de menschen bekend gemaakt, en Willem Krugel heeft mij een brief geschreven om bij hem te komen, en mij gevraagd of ik zulke dingen bekend gemaakt had; waarop ik hem zulks ontkend heb uit vrees, om dat ik gehoord had, dat als iemand 't verraden zoude, hij door de Kaffers zoude vermoord worden, en ik woonde daar de buitenste af.
8. Hoe gedroeg zich W. Krugel toen hij u daarover onderhield?	Antwoord: Ik konde niets aan hem merken, maar ik heb er braaf tegen gestreden.
9. Hoe lang, vóórdat gij zijt gecommandeerd geworden, heeft dat gesprek tusschen u en Krugel plaats gehad?	Antwoord: Een dag tevoren.
10. Welke reden had Krugel om u daarover te laten roepen?	Antwoord: Omdat hij Provisioneele Veldcornet was.
11. Waar was de Veldcornet Opperman naar toe gegaan?	Antwoord: Dat weet ik niet; naderhand heb ik gehoord dat hij bij Cornelis Olivier was.
12. Wie hebt gij bij de plaats van Van Aart gevonden?	Antwoord: Willem Krugel met de menschen van ons district, en ook de menschen van Tarka en Bruintjeshoogte.
13. Hebt gij ook gehoord wanneer H. Prinslo gevangen was?	Antwoord: Ik meen gehoord te hebben dat hij daags tevoren gevangen was.
14. Op welken tijd van den dag was 't toen gij daar zijt gekomen?	Antwoord: Ik meen drie á vier uren na zonnenopgang.

15. Zouden de menschen van Tarka gekomen zij nom Hendrik Prinslo?	Antwoord: Ik weet dat niet.
16. Hoe ver is de distantie van de Tarka tot de post van Van Aart?	Antwoord: Dat is wel een geheelen dag te paard.
17. Kunt gij denken dat de menschen in Tarka, waar Johannes Bezuidenhout woonachtig was, tijding konden hebben van 't gevangen nemen van Prinslo den vorigen dag, en reeds dien dag tegen negen of tien uur 's morgens daar zijn?	Antwoord: Neen, ik geloof niet dat zij dat kunnen gehoord hebben, en ook de Tarkasche menschen daar ziende, heb ik niet geloofd, dat zij daarom alleen waren gekomen, te meer daar ik reeds te voren het door mij opgegeven praatje gehoord en aangegeven had.
18. Wat hebt gij daar ter plaatse meer vernomen?	Antwoord: Niets anders dan dat zij daar waren om Prinslo.
19. Hebt gij niet hooren zeggen dat zij de posten wilden aandoen?	Antwoord: Neen, zij waren ook al twee posten voorbij toen zij daar waren.
20. Hebben zij toen ook Prinslo gekregen?	Antwoord: Neen, maar toen zij den brief gekregen hebben, dien Prinslo had geschreven, zijn zij weggereden.
21. Waart gij daar, toen de Veldcommandant Nel bij u is gekomen?	Antwoord: Ja.
22. Hebt gij ook gezien of men denzelven een eed heeft willen laten doen, of zijn paard aangevat heeft?	Antwoord: Neen, want toen ik zag dat het eene verkeerde zaak was, heb ik er mij van af gehouden.
23. Hebt gij, nadat de Veldcommandant Nel vertrokken was, ook een kring zien formeren?	Antwoord: Ja.
24. Wie stond binnen dien kring?	Antwoord: De provisioneele Veldcornet, Willem Krugel.

25. Wat is in dien kring geschied?	Antwoord: Hij heeft een eed voor zijne menschen gezworen, zeggende dat de menschen hem getrouw moesten blijven.
26. Hebben die menschen zulks gezworen?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar eene partij heeft hun hoed afgenomen, en anderen hebben ze opgehouden.
27. Wat meendet gij de meening, van den hoed af te nemen, geweest te zijn?	Antwoord: Zoo ik meen, heeft dit zooveel als ‘ja’ beduid.
28. Hebt gij ook gezien of gehoord, dat Hendrik Klopper Jan zn: met eene boodschap is weggereden?	Antwoord: Neen.
29. Wien hebt gij daar voor 't hoofd aangezien?	Antwoord: Willem Krugel was provisioneele Veldcornet, maar Joh: Bezuidenhout had ook veel te praten.
30. Indien Krugel u gezegd had van naar huis te gaan, en Joh: Bezuidenhout u gezegd had om te blijven, welken zoudt gij hebben gehoorzaamd?	Antwoord: Krugel.
31. Waar zijt gij van de plaats van Van Aart naar toe gereden?	Antwoord: Eerst over de Vischrivier, bij de plaats van Louw Erasmus, en daarna naar Slagtersnek.
32. Zijn er ook menschen van daar weggereden?	Antwoord: Ja, om kost te gaan halen: Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, Frans Smit, en ik geloof, ook Fourie.
33. Hebben zij permissie gevraagd om weg te gaan, en aan wien?	Antwoord: Ja, aan Willem Krugel.

34. Hebben ook andere menschen gevraagd om weg te gaan, aan wie 't geweigerd is?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar ik heb den anderen dag op den Slagtersnek gevraagd om naar mijn schoonvader Diderik Greve te rijden, dooh dat heeft men geweigerd.
35. Waar was C. Faber terwijl gij bij die menschen waart?	Antwoord: Zooals Joh. Bezuidenhout zeide, was hij Kafferland in, om met Kaffers uit te komen.
36. Wat moesten die Kaffers komen doen?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb niet veel durven vragen, omdat ik 't al eens had bekend gemaakt, en dat zij mij voor een verrader aanzagen.
37. Hebt gij geene kans gezien om weg te komen?	Antwoord: Ja, maar ik durfde niet, omdat Joh. Bezuidenhout zeide dat hij allen, die wegreden, door de Kaffers zoude laten uitplunderen; en ik woonde het dichtst aan de grenzen, en de Kaffers hadden ook vier of vijf dagen, vóór dat ik nu van huis gereden ben, alle mijne beesten weggeroofd op acht koeijen na.
38. Waar zijt (gij) van Slagtersnek gebleven?	Antwoord: Toen de Landdrost Cuyler bij ons gekomen is, ben ik naar huis gereden, en den tweeden dag daarna ben ik naar Adjunct Landdrost Van de Graaff gereden, en naderhand heb ik order gekregen om mij herwaarts te begeven.
39. Zoudt gij den commandeerbrief nog herkennen als dezelve u werd vertoond?	Antwoord: Ik denk van ja.
40. Aan den Gedet: vertoond de commandeerbrief van 12 November 1815, geteekend Willem Fredrik Krugel, en gevraagd of dit dezelfde is?	Antwoord: Zegt, ik meen dat 't zelfde is, en mijn naam staat er ook op.

41.
Van wien hadt gij dat gerugt gehoord, 't welk gij aan den Veldcornet Opperman hadt bekend gemaakt?

Antwoord: Van mijne schoonzuster, de vrouw van Adriaan Engelbrecht, welke ik, van Graaff-Reinet komende, ontmoet heb bij de plaats van Barend de Klerk aan Bruintjeshoogte, alwaar kerk was gehouden, en waar die vrouw haar kind had laten doopen. Zij verhaalde mij, dat haar man gedwongen was geworden om met Faber naar 't Kafferland te gaan, en dat was de reden dat hij niet bij het doopen van 't kind had kunnen komen, en dat zij op wagens van andere menschen had moeten mederijden.

42.
Door wien was Engelbrecht gedwongen?

Antwoord: Dat heeft zij mij niet gezegd.

43.
Zijt gij ook op de begrafenis van Fredrik Bezuidenhout geweest?

Antwoord: Ja.

44.
Wie zijn daar al meer geweest?

Antwoord: Vele menschen; het was eene groote begrafenis: onder anderen was er mijn vader, Ockert Brits, Frans Labuscagne, groote Willem Prinslo, de oude Van der Sant die schoolmeester bij mijn vader is, Louis Fourie, Johannes Bezuidenhout, Cornelis Faber, de zoon van Willem Krugel, Piet Prinslo, Klaas zn., Christiaan Dreijer, Frans Smit, Willem Nel, Hendrik Bezuidenhout Wijnand zn:, en Coenraad Bezuidenhout Coenraad zn:. Anderen weet ik niet meer.

45.
Hebt gij bij die gelegenheid door Johannes Bezuidenhout niet wat grof hooren spreken?

Antwoord: Neen, ik ben laat gekomen, en ben dadelijk na de begrafenis heengegaan, omdat er niemand bij mijn vee was.

46. Hebt gij naderhand van anderen daar omtrent niets vernomen?	Antwoord: Neen, ik ben kort daarna naar Graaff-Reinet geweest, en ben een maand uitgebleven.

(Get:) GERRIT PIETER BEZUIDENHOUT.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Aldus &c. 22sten December 1815.

Als Gecommitteerdens:
(Get.) { P. DIEMEL.
(Get.) { W. HIDDINGH.

No. 29.
M.M.M. Minuten, 22 december, 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.
Theunis Fourie, Gedetineerde, enz.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Theunis Theodorus Fourie, oud 25 jaren, geboren aan de Kafferkuils Rivier, in het district Swellendam, woonachtig bij mijn broeder, Louis Fourie, aan de Baviaansrivier, in het district van Graaff-Reinet.
2. Wie is daar uw Veldkornet geweest?	Antwoord: Opperman.
3. Was Willem Krugel ook geen Veldkornet geweest?	Antwoord? Ja, die was provisioneel Veldkornet.
4. Is in 't kort in uwe contrij een Commando uit geweest?	Antwoord: Ja.
5. Hebt gij tot 't zelve behoort?	Antwoord: Ja.

6. Op welke wijze zijt gij gecommandeerd?	Antwoord: Door eene mondelinge boodschap, welke de oude Gerrit Bezuidenhout gedaan heeft uit naam van Willem Krugel.
7. Waartoe zijt gij gecommandeerd?	Antwoord: Om in dienzelven nacht naar Slagtersnek te gaan.
8. Zijt gij toen ook gegaan?	Antwoord: Ja.
9. Wie zijn er meer met u gegaan?	Antwoord: Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer en Frans Smit.
10. Wat hebt gij op Slagters Nek gevonden?	Antwoord: Daar hebben wij een troep gewapende menschen gevonden.
11. Waart gij ook gewapend?	Antwoord: Ja, ik was gecommandeerd om gewapend te zijn.
12. Wie hebt gij daar gevonden?	Antwoord: Willem Krugel, Johannes Prinslo, M. zn., Hendrik Klopper, Hen. zn., Willem Prinslo, W. zn., Stoffel Botha, Philip Botha, Abraham Botha, (alle drie Stoffels zoons), Frans en Andries van Dijk, Theunis de Klerk, Fredrik Brits, Coenraad Bezuidenhout, en Thomas Dreijer. De anderen kan ik mij niet herinneren.
13. Wie was het hoofd van die menigte?	Antwoord: Ik meen dat Willem Krugel het hoofd is geweest, omdat hij ons gecommandeerd had.
14. Wat heeft die menigte vervolgens gedaan?	Antwoord: Wij zijn gereden naar de plaats van Van Aart, en daar heb ik gemerkt wat het was, want ik hoorde dat zij Hendrik Prinslo gingen opeischen, welke ik hoorde dat daar gevangen zat bij Kapt. Andrews.

15. Hoe is Hendrik Prinslo opgeeischt?	Antwoord: Willem Krugel heeft Claas Prinslo gezonden om naar zijn broeder Hendrik te vragen.
16. Heeft men Hendrik Prinslo ook gekregen?	Antwoord: Neen, maar welk antwoord gekregen is, weet ik niet, want ik ben op zijde gegaan met nog meer andere menschen, te weten Frans Smit, Christiaan Dreijer en Lucas van Vuuren, en nog een paar die ik niet kende.
17. Waarom zijt gij op zijde gegaan?	Antwoord: Omdat ik merkte dat het een slechte zaak was, en dat wij er vandaan wilden wezen.
18. Zijt gij lang gebleven bij Kapt. Andrews?	Antwoord: Neen, wij zijn bij Jagersdrift over de Visrivier gegaan; hebben daar wat afgezadeld; en op een brief, welke de Adjunct Landdrost Van de Graaff gezonden heeft, ben ik naar huis gereden.
19. Zijt gij dadelijk naar huis gereden?	Antwoord: Ja, en den Zondag daaraan volgende ben ik naar gem. heer Van de Graaff gereden met mijn broeder Louis Fourie, om voor te dragen hoe wij daar in gekomen waren. Mijn broeder Louis is voor ons daags te voren gezonden naar Slagtersnek om de menschen te vermanen van terug te keeren, en dat heeft mijn broeder ook gedaan.
20. Wie verstaat gij door *ons* welke uwen broeder gezonden hebben?	Antwoord: Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, Frans Smit, en ik.
21. Hebt gij gemerkt dat behalve Willem Krugel er nog iemand anders was, die daar gezag voerde?	Antwoord: Neen, zoo ver ik gemerkt heb.

22. Was uw broeder *Louis* ook gecommandeerd om mede te gaan?	Antwoord: Ja, die staat op een commandeerbrief.
23. Waarom is uw broeder niet mede gegaan?	Antwoord: Dat weet ik niet. Ik ben bij mijn vee geweest. *Zegt verder*: Ik weet niet of mijn broeder daar geweest is.
24. Weet gij ook welke de bedoeling van 't commando was?	Antwoord: Dat weet ik niet. Er was maar geordineerd dat wij met geweer en wapenen op Slagtersnek moesten zijn.
25. Toen gij zijt op zijde gegaan met voornemen om heen te gaan, is er ook iemand geweest, die getracht heeft zulks te beletten?	Antwoord: Ja, Willem Krugel wilde niet hebben dat wij wegreden, maar wij hebben goede woorden gegeven en beloofd weder te komen, en daarop heeft hij ons laten gaan.
26. Denkt gij dat anderen ook hadden kunnen wegrijden, indien zij daartoe gelegenheid hadden gezocht?	Antwoord: Ik denk ja.
27. Hebt gij ook gezien dat Willem Krugel anderen heeft belet van heen te gaan?	Antwoord: Ja.
28. Op welke wijze heeft hij hen belet?	Antwoord: Door het te verbieden.
28. Welke personen zijn het die ook hebben willen weggaan, doch verhinderd zijn?	Antwoord: Ik weet van Thomas Dreijer, welke ook verzocht had om weg te gaan; of er meer 't gevraagd hebben, weet ik niet.
30. Zijn er ook bedreigingen gedaan jegens degenen die weg wilden gaan?	Antwoord: Dat weet ik niet.
31. Weet gij ook of de menschen een eed gedaan hebben?	Antwoord: Neen.

32. Hebt gij ook den Veldcommandant Nel bij die menschen zien komen?	Antwoord: Ja, maar toen was ik reeds op zijde, en weet dus niet wat met hem gesproken is.
33. Hebt gij daarna ook eenen kring rondom Willem Krugel zien maken?	Antwoord: Ja, dat heb ik gezien.
34. Hebt gij niet gehoord dat zulks is gedaan om een eed van getrouwheid af te leggen aan Willem Krugel?	Antwoord: Neen, maar zooals de menschen gezegd hebben, zoude Willem Krugel een eed gedaan hebben.
35. Wat zoude Willem Krugel gezworen hebben?	Antwoord: Dat weet ik niet, en ik heb daar niet naar gevraagd, 't is ook mij niet gezegd.
36. Zijt gij op de begrafenis van Fredrik Bezuidenhout geweest?	Antwoord: Neen.

Aldus &c. 22 December, 1815.
(Get:) THENUS FOURIE.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

No. 30.
G.G.G. Minuten, 22 December 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.
Leendert Labuschagne, Gedetineerde, enz.

1. Hoe is uw naam. ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Zegt: Leendert Labuscagne, oud 24 jaren, geboren op Bruintjeshoogte, woon-

	achtig langs de Visrivier, bij mijn schoonvader, Hannes Pieterse, in 't veldcornetschap van Baviaansrivier, onder Graaff-Reinet.
2. Waardoor hebt gij u bevonden onder de onlangs verzameld geweest zijnde oproerige menigte?	Antwoord: Ik ben gecommandeerd geweest door den provisioneelen Veldcornet Krugel, met een brief dat ik bij kleinen Daniel Erasmus moest present wezen op den 14den November l.l. met geweer en wapenen en voor vier dagen mondbehoeften.
3. Waren er met diezelve brief meer menschen gecommandeerd?	Antwoord: Ja, Coenraad Bezuidenhout, Fredrik Brits, Volkert Laport, en Willem Prinslo, Jochems zn.
4. Zoudt gij dien brief herkennen, als gij dienzelven zaagt?	Antwoord: Ik heb dezelve niet gezien, maar de Commandeerman Stephanus Marais heeft 't mij voorgelezen.
5. Zijt gij ten bestemden dag en plaats present geweest?	Antwoord: Ja.
6. Wie hebt gij daar gevonden?	Antwoord: Daar waren Coenraad Bezuidenhout en Fred. Brits. Daarna is ook in dien avond de provisioneele Veldcornet Krugel gekomen, die mij gezien heeft.
7. Wat is er gebeurd, toen die Veldcornet is gekomen?	Antwoord: Hij heeft een brief van den adjunct Landdrost Van de Graaff laten voorlezen door iemand die ik niet meer weet.
8. Wat stond er in dien brief?	Antwoord: Dat er sommige oproermakers uit de Tarka naar de Kaffers waren gegaan, en een inval wilden doen.

9. Wat heeft de Veldcornet Krugel toen gezegd?	Antwoord: Hij lag de hand op zijn borsten zeide, *Ik ben in plaats van Opperman gekomen, en ik ben met de Regeering*; *wat zegt gijlieden?* en toen zeiden wij: *dan zijn wij ook met u.*
10. Wat is er verder gebeurd?	Antwoord: Toen kwam daar tijding dat een man, die Prinslo werd genoemd, maar dien ik niet kende, gevangen was, en toen zeide Krugel, dat wij moesten rijden, om naar hem te vragen, en een goed woord voor hem te doen. Daarop zijn wij gereden naar de plaats van Krugel, en des anderen daags naar Van Aart
11. Weet gij ook dat een gedeelte van die menschen weder met toestemming van Krugel, van de plaats van Erasmus naar huis is gegaan?	Antwoord: Ja, maar ik weet niet wie.
12. Met wie zijt gij van de plaats van Erasmus naar die van Krugel gegaan?	Antwoord: Met Cobus la Port, die ook daar was. Wij waren zamen achter.
13. Waar is Willem Prinsloo, Johannes zn., gebleven?	Antwoord: Die is met anderen vooruit gereden: als Coenraad Bezuidenhout, Theunis de Klerk, W. Krugel zelve, en Piet Erasmus. De anderen ken ik niet.
14. Wat hebt gij gevonden toen gij daar kwamt?	Antwoord: Daar waren veel menschen.
15. Wat hebt gijlieden toen verder gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij gereden naar de plaats van Van Aart om een goed woord te doen voor den man, die daar gevangen zat.

16. Hebt gij Johannes Bezuidenhout gekend?	Antwoord: Ja.
17. Hebt gij denzelven ook dien dag bij W. Krugel gezien?	Antwoord: Ja, zooals ik daar kwam, is hij ook daar gekomen.
18. Waar wilde hij naar toe gaan?	Antwoord: Dat weet ik niet. Hij is dien nacht daar gebleven, en is den anderen dag met de overige menschen mede gereden.
19. Hoe kwam hij daarbij, daar hij niet tot uw district behoorde?	Antwoord: Dat weet ik niet.
20. Hebt gij niet gehoord om welke reden hij medeging?	Antwoord: Neen.
21. Hoe veel menschen zijn er wel naar Van Aart gegaan?	Antwoord: Dat weet ik niet, er waren velen.
22. Wat is daar gedaan?	Antwoord: Daar is om dien man gevraagd door W. Krugel, maar ik weet niet hoe, want ik was op zijde bij de paarden.
23. Hebben zij den man niet gekregen?	Antwoord: Neen, dat ik weet, *niet.*
24. Wat is er verder gebeurd?	Antwoord: Toen zijn wij verder gereden naar Louw Erasmus over de Visrivier.
25. Waarom zijt gij op zijde bij de paarden gebleven?	Antwoord: Om naar mijn paard te kijken.
26. Hoe lang zijt gij aan de overzijde van de Visrivier gebleven?	Antwoord: Twee dagen.
27. Is daar in dien tijd geen brief gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet.

28. Waar zijt gij verder heen gereden?	Antwoord: Naar den Slagtersnek.
29. Hebt gij geen menschen zien wegrijden?	Antwoord: Neen.
30. Hebt gij den Veldcommandant Nel ook gezien?	Antwoord: Ja.
31. Wat is er met hem gesproken?	Antwoord: Dat weet ik niet.
32. Wanneer zijt gij van Slagtersnek vertrokken?	Antwoord: Toen ik gehoord heb dat daar een Commando van den Landdrost Cuyler was gekomen, toen ben ik naar huis gereden, en ben 'thuis gebleven tot ik door den Landdrost Stockenstrom ben aangeschreven van hier te komen.
33. Waarom hebt gij uw Veldcornet Krugel niet gevolgd toen hij zich aan mij heeft overgegeven?	Antwoord: Omdat ik bevreesd was, want ik was noch nooit in zulke spelletjes geweest, en ik had gemeend dat ik op eene patrouille reed, omdat ik gecommandeerd was.
34. Hebt gij aan Willem Krugel gevraagd om naar huis te gaan?	Antwoord: Ja, maar hij zeide dat ik maar blijven moest.

Aldus, &c., 22 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
(Get:) LEENDERT LABUSCAGNE.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 31.
K.K.K. Minuten, 22sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Gerrit Coenraad Bezuidenhout, Gedetineerde, &c.

1. Des Gedet. naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Gerrit Coenraad Bezuidenhout, Fred. zn., oud 25 jaren, geboren aan de Oliphantsrivier, woonachtig in 't veldcornetschap van de Baviaansrivier.
2. Weet gij ook dat eenigen tijd geleden een Commando in uw district is gecommandeerd?	Antwoord: Ja, de Veldcornet Willem Krugel heeft mij gecommandeerd.
3. Waartoe zijt gij gecommandeerd?	Antwoord: Ik meende dat hij mij op een patrouille gecommandeerd had.
4. Hoedanig waart gij gecommandeerd?	Antwoord: Met een commandeerbrief om bij Daniel Erasmus present te zijn met geweer en wapenen, en mondprovisie voor vier dagen.
5. Zijt gij ook op den bestemden tijd gegaan?	Antwoord: Antwoord ik ben gegaan, maar 't is een dag later geweest, omdat ik bij mijn vee was.
6. Hebt gij toen Willem Krugel in de patrouillie gevonden?	Antwoord: Neen, maar ik heb den anderen dag een boodschap gekregen dat ik hem moest narijden.
7. Door wien, en waar hebt gij die boodschap gekregen?	Antwoord: Mondeling door mijn oom, den ouden Gerrit Bezuidenhout, toen ik in den avond bij hem op de plaats kwam.

8. Zijt gij toen W. Krugel gevolgd, en waar heen?	Antwoord: Ja, ik heb hem gekregen op de post van Willem van Aart.
9. Zijt gij toen alleen derwaarts gereden?	Antwoord: Neen, met mijn neef, kleinen Gerrit Bezuidenhout en Okkert Brits, welke ik bij mijn oom had ontmoet.
10. Waren die beiden ook gecommandeerd?	Antwoord: Mijn neef was gecommandeerd, maar of Okkert Brits ook gecommandeerd was, weet ik niet.
11. Hebt gij den commandeerbrief gezien?	Antwoord: Neen, maar mijn oom was naar mij gereden, en had gezegd dat ik er op stond.
12. Wie vondt gij meer dan Willem Krugel bij den post van W. Van Aart?	Antwoord: Vele menschen die ik niet allen kende. Daar waren, onder anderen, Teunis de Klerk, oude Johannes Bezuidenhout, Hendrik Cornelis van der Nes, Jacobus Vreij, Martinus Barnard, Willem Nel, en velen die ik niet kende. Er zullen wel in de veertig zijn geweest.
13. Hebt gij u aan Willem Krugel gemeld?	Antwoord: Ja, toen ben ik gebleven.
14. Wat is daar gebeurd?	Antwoord: Daar vandaan zijn wij weggereden tot aan de Visrivier.
15. Wat hadden die menschen op die post te doen?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar ik hoorde zeggen, dat 't was om Hendrik Prinslo, welken zij zeiden, dat door Dragonders van zijn vader was weggehaald.
16. Is er dan om Hendrik Prinslo gevraagd?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar zooals Willem Krugel zeide, zouden zij er om vragen. Toen ik daar was, hebben zij den Veldcommandant Nel laten

	roepen, welke ook gekomen is, maar ik weet niet wat met hem is gesproken, ik stond achter af.
17. Weet gij ook dat Hendrik Klopper van daar met een boodschap is gezonden?	Antwoord: Neen.
18. Wat is er gebeurd toen gijlieden over de Visrivier waart?	Antwoord: Zooals ik gehoord heb, hebben zij daar gewacht op den Adjunct Landdrost Van de Graaff, die zooals ik hoorde, daar ook te verwachten was..
19. Hoe lang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Twee dagen, toen zijn wij naar Slagtersnek getrokken, alwaar de Landdrost Cuyler bij ons is gekomen.
20. Is er, voordat gij bij Slagtersnek zijt gekomen, niet een brief of boodschap bij ulieden gekomen?	Antwoord: Ja, daar is een brief gebracht door den schoolmeester van Barend de Klerk, maar wat daar in stond, weet ik niet.
21. Hebt gij Cornelis Faber ook bij uw Commando gezien?	Antwoord: Ja van verre. Hij is gekomen op dienzelven dag, toen de Landdrost Cuyler daar was; maar ik heb hem niet gesproken, nog ook voor dien tijd bij 't Commando gezien.
22. Waar is hij toen vandaan gekomen?	Antwoord: Ik heb gehoord dat hij Kafferland in geweest was.
23. Wat had hij daar wezen doen?	Antwoord: Daar heb ik niet van gehoord.
24. Hebt gij niet gehoord dat de Kaffers met uw Commando moesten mededoen?	Antwoord: Ja, dat heb ik daar dien dag op Slagtersnek gehoord.
25. Van wien hebt gij dat gehoord?	Antwoord: Van Volkert La Port, die (zooals ik gehoord heb) mede zoude zijn geweest met Faber in Kafferland.

26. Wat heeft La Port u meer verhaald?	Antwoord: Hij zeide dat de Kaffers het hadden afgeslagen. Zegt weder: Op 't gezegde van ouden Johannes Bezuidenhout, dat hij, die niet wilde mededoen, zoude laten ruïneeren door de Kaffers, had ik willen naar huis rijden, omdat ik merkte dat het geene patrouille was; maar hij wilde 't niet toegeven.
27. Hebt gij aan uw Veldcornet, Krugel, gevraagd om naar huis te rijden?	Antwoord: Ja, maar toen sprak Joh. Bezuidenhout, en zeide, dat hij geen man naar huis liet rijden.
28. Was dat alleen om Hendrik Prinslo, dat men zooveel menschen verzamelde, en ook de Kaffers wilde inroepen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
29. Was oude Joh. Bezuidenhout ook door Willem Krugel gecommandeerd?	Antwoord: Dat weet ik niet.
30. Was hij een van Willem Krugel's manschappen?	Antwoord: Dat geloof ik niet, want hij woont boven in Tarka.
31. Waarom is hij dan mede gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
32. Zijt gij op de begrafenis van uw vader Fredrik Bezuidenhout geweest?	Antwoord: Neen, ik was vóór in Camdeboo, aan de Vogelrivier. Ik was twee maanden van huis geweest, om voor Commissarisen te gaan en te trouwen, en toen ik zes dagen aan Kromme Rivier, bij mijn vee was geweest, werd ik gecommandeerd.
33. Hebt gij niet, toen gij hier waart om voor Commissarissen te gaan, gezegd dat 't veel moiete zoude kosten om uw vader te krijgen?	Antwoord: Neen: ik woonde niet bij mijn vader.

34. Hoe is 't met het Commando op Slagtersnek afgeloopen?	Antwoord: Ik ben met een partij menschen naar huis teruggekeerd.
35. Waarom zijt gij niet afgekomen, toen gij daartoe genoodigd werd?	Antwoord: Ik was vreesachtig, omdat ik wist dat ik verbruid had door daarbij te wezen.
36. Hebt gij uw Veldcornet, Willem Krugel, niet zien afgaan?	Antwoord: Neen, maar daar liepen menschen bij klompen af.
37. Zou die klomp menschen afgeloopen hebben, indien Faber de boodschap ingebracht had dat de Kaffers komen zouden?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar toen Joh. Bezuidenhout dreigde met de Kaffers, durfden de menschen niet naar huis keeren, maar wij wachtten daar op den Adjunct Landdrost Van de Graaff.
38. Was er behalve Bezuidenhout nog iemand anders die u belette naar huis te rijden?	Antwoord: Neen.
39. Welke gedagte maaktet gij dat Joh. Bezuidenhout zulks belette, daar W. Krugel uw Veldcornet was?	Antwoord: Ik heb veel gedagte gehad, maar 't kon mij niets helpen; ik zag wel dat 't niet goed was.
40. Hebt gij met uw Veldcornet niet gesproken?	Antwoord: Ja, en hij zeide dat hij daar maar gekomen was om H. Prinslo.
41. Hebt gij ook niet gehoord dat 't voornemen was om de Militaire posten te verdrijven?	Antwoord: Neen, toen ik daar kwam, heb ik van niets anders als van H. Prinslo gehoord. Wat zij tevoren met elkander gesproken hadden, weet ik niet
42. Hebt gij ook Kaffers bij 't Commando gezien?	Antwoord: Neen, geene.
43. Kent gij eenige Kaffers?	Antwoord: Ja, Gaika en Jalouza, die heb ik eens gezien

	bij gelegenheid dat ik eens beesten van Stoffel Botha uit Kafferland heb helpen uithalen.
44. Weet gij ook of die menschen een eed gedaan hebben?	Antwoord: Ja, toen zij bij Van Aart waren, heeft Willem Krugel de menschen een eed voorgezworen; en eenigen hebben 't nagezegd; maar wat 't was, weet ik niet: ik heb maar stil gestaan; ik woude 't niet nazeggen, en zoude het ook niet hebben gedaan, omdat ik niet wist waarvoor ik een eed moest zweren.
45. Hebt gij niet, toen gij hier waart, gezegd dat uw vader voornemens was om een bode van Graaff-Reinet op te hangen?	Antwoord: Ik heb wel gezegd, dat zulks mijn vader werd nagegeven, maar ik weet er verder niet van, want ik was niet bij mijn Vader.
46. Hebt gij ook niet gezegd dat uw vader 't zoude gedaan hebben, en dat er juist iemand bij hem was welke gezegd had, dat 't niet dezelfde bode was?	Antwoord: Dat had ik ook zoo op 't pad hooren praten, maar ik weet niet meer van wie.
47. Is dit lang voor den dood van uw vader geweest?	Antwoord: Ja, lang te voren.
48. Moet gij niet erkennen, dat gij, door u onder die gewapende menigte bevonden te hebben, kwaad gedaan hebt?	Antwoord: Ja, maar ik ben er onwetend in gekomen.

Aldus &c., 22 December, 1815.

Als Committeerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Dit is 't merk X.
van G.C. BEZUIDENHOUT, die verklaarde niet te kunnen schrijven.

Mij present:
G. BEELAARTS VAN BLOKLAND.

No. 32.
U.U. Minuten, 23sten December, 1815.
Uitenhagen.

Cornelis van den Nest, Gedetin:

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Cornelis van den Nest, oud 26 jaren, geboren aan de Zondagsrivier, op de plaats genaamd de Baviaanskrans, woonachtig bij Willem Krugel aan de Baviaansrivier.
2. Zijt gij op de plaats van Willem Krugel tehuis geweest van den 10 tot den 12 November l.l.?	Antwoord: Ja, ik was omstreeks dien tijd tehuis.
3. Zijt gij ook tehuis geweest op zekeren avond, toen Joh. Bezuidenhout daar gekomen is?	Antwoord: Ja.
4. Wie is met hem medegekomen?	Antwoord: Abraham Bothma, Martinus Barnard, Johannes Hartzenberg, en Andries Meijer.
5. Is Willem Krugel destijds tehuis geweest?	Antwoord: Neen.
6. Waar was hij?	Antwoord: Hij was naar Daniel Erasmus om eene patrouille uit te zetten, ten einde een inval van de Kaffers te beletten, waaromtrent de Adjunct Landdrost Van de Graaff geschreven had.
7. Wie was woonachtig op de plaats van W. Krugel, en tehuis, toen Bezuidenhout daar gekomen is?	Antwoord: Daar waren woonachtig Jacobus Klopper en zijn zoons, Hendrik en Jacobus, en ik; en wij waren tehuis.

8. Bevonden zich toen daar ook anderen, die er niet woonachtig waren?	Antwoord: Daar was een klompje menschen, Klaas Prinslo, Mart. zn., Hendrik Pieter Klopper, Theunis de Klerk, Jan Bezuidenhout, Martinus Prinslo, Klaas zn., Johannes Prinslo, Klaas zn., en anderen, die ik nu niet weet op te geven.
9. Waar waren Klaas Prinslo, M. zn., H.P. Klopper, Jan Bronkhorst, Marthinus Prinslo, Claas zn., en Joh. Prinslo, Claas zn.?	Antwoord: Op Bruintjeshoogte bij den ouden Martinus Prinslo.
10. Wanneer zijn die menschen gekomen op de plaats van W. Krugel, waar gij woonachtig zijt?	Antwoord: In den avond tegen de schemering.
11. Op welken tijd is Joh: Bezuidenhout met zijn gezelschap gekomen?	Antwoord: Toen 't geheel donker was; ik denk een paar uren na de anderen.
12. Wanneer is W. Krugel tehuis gekomen?	Antwoord: Ik denk een weinig tijds na de komst van Bezuidenhout.
13. Wat zijn die menschen komen doen, die het eerst zijn gekomen, namelijk die van Bruintjeshoogte?	Antwoord: Zij zeiden dat zij kwamen om te zien of zij een paar man konden mede krijgen om te gaan vernemen waarom hun broeder gevangen was.
14. Aan wien moesten zij een paar mannen komen vragen?	Antwoord: Ik denk aan Willem Krugel.
15. Om welke rede is Theunis de Klerk daar gekomen?	Antwoord: Ik denk dat hij ook om die reden is gekomen.
16. Is hij daar uit zich zelven gekomen, of geroepen, terwijl die menschen hem niet moesten voorbij rijden?	Antwoord: Daar is dien avond gereden om Krugel te roepen, en zoo is hij daarbij gekomen; ik weet niet of hij ook geroepen is, maar ik denk dat men hem

	ontmoet heeft, en dat hij zoo is medegekomen.
17. Wie heeft Krugel geroepen, en laten roepen, en om welke reden?	Antwoord: De kinderen van Prinslo daar gekomen zijnde, zeiden dat zij gaarne W. Krugel spreken wilden over het geval van hun broeder Hendrik Fredrik Prinslo, M. zn:, en daarop is mijn broeder Hendrik gereden om hem te roepen.
18. Welke boodschap heeft uw broeder teruggebracht?	Antwoord: Zijn paard was moede, en Pieter Erasmus, Piet zn:, ontmoetende, heeft hij aan denzelven de boodschap overgegeven, en is weder tehuis gekomen.
19. Wat is Joh: Bezuidenhout met zijn gezelschap komen doen?	Antwoord: Hij zeide dat hij Hendrik Prinslo hebben wilde, en dat allen die er waren, met hem mede rijden moesten.
20. Waar zoude Joh. Bezuidenhout 't eerste gehoord hebben dat Hendrik Prinslo gevangen was?	Antwoord: Hij zal 't op eene andere plaats gehoord hebben. Waar hij vandaan kwam, weet ik niet, dat heb ik hem niet gevraagd, ik denk dat hij 't dienzelfden dag zal gehoord hebben.
21. Op welken dag, en op welken tijd van den dag was Hendrik Prinslo gevangen?	Antwoord: Op Maandag, omstreeks middag, zijnde denzelfden dag dat Claas Prinslo daar gekomen is, zooals hij zeide.
22. In welke contrij wonen Joh. Bezuidenhout, Abraham Bothma, Martinus Barnard, Joh. Hartzenberg, en Andries Meijer?	Antwoord: Boven in Tarka, een goeden dag rijdens van Willem Krugel; 't zal wel tien uren te paard zijn.
23. Ligt de plaats van M. Prinslo in de route tusschen de Tarka en Willem Krugel?	Antwoord: Neen, geheel aan de andere zijde van W. Krugel.

24. Hebt gij niet aan een of ander dergenen, die met J. Bezuidenhout zijn gekomen, gevraagd waar zij dien dag vandaan kwamen?	Antwoord: Neen, zij zeiden, dat zij den vorigen dag naar huis gereden waren; maar waar zij dien dag vandaan kwamen, weet ik niet.
25. Hebben zij ook niet gezegd om welke reden zij daar gekomen waren?	Antwoord: Zij zeiden dat zij gekomen waren om de Militaire posten aan te vallen, en af te drijven tot hier, naar Uitenhagen.
26. Om welke reden wilden zij dat doen?	Antwoord: Joh. Bezuidenhout zeide dat hij dat wilde doen omdat zijn broeder was doodgeschoten.
27. Wanneer hebt gij dit van Bezuidenhout gehoord?	Antwoord: Hendrik Frederik Prinslo was acht dagen tevoren op de plaats van Willem Krugel geweest, en had gezegd dat Joh. Bezuidenhout met zoo iets komen wilde.
28. Kwam 't al toen voor dat H.F. Prinslo voornemens was mede te doen?	Antwoord: Ja, want hij zeide dat Bezuidenhout klaar was met eene magt van de Kaffers, en dat hij daarmede degenen dwingen zoude, die niet wilden mede doen.
29. Is Hendrik Fredrik Prinslo in dien tijd meer dan eens in die contrij geweest?	Antwoord: Neen; zoo ver ik weet, maar die eene reis.
30. Is dat de eerste maal geweest dat gij van de zaak hebt gehoord?	Antwoord: Ja.
31. Heeft Joh. Bezuidenhout in dien avond, toen hij daar is gekomen, gezegd dat hij de Kaffers zoude te hulp roepen?	Antwoord: Ja, en hij zeide dat de Kaffers daar al waren, en dat hij degenen, die niet wilden mede doen, zoude laten verderven door de Kaffers, en geen vrouw of kind ontkomen

	zoude, - dat de Kaffers al 't goed zouden buit maken.
32. Heeft Hendrik Prinslo uit naam van Bezuidenhout gezegd dat men zich moest gereed houden, om mede te doen, en niet tegen de Kaffers, maar vóór dezelven te vegten?	Antwoord: Ja, zoo heb ik die boodschap begrepen.
33. Hebt gij dat aangenomen om u gereed te houden?	Antwoord: Neen, ik heb mij daartoe niet gereed gemaakt.
34. Toen Joh. Bezuidenhout dien avond daar gekomen is, heeft hij u dan toen tot dat einde gecommandeerd?	Antwoord: Hij heeft allen maar gecommandeerd om mede te gaan, om Hendrik Prinslo te krijgen, en hij zeide dat hij 't daar wel verder zoude uitvoeren, want dat hij macht genoeg had van de Kaffers.
35. Weet gij of er ook menschen zijn, die zich gereed hebben gehouden op de boodschap welke door H.F. Prinslo was gebragt?	Antwoord: Neen, in mijne contrijen weet ik is geene, want wij vreesden allen voor dit stuk.
36. Zijn er dien avond nog meer menschen bij W. Krugel gekomen, behalve de reeds genoemden?	Antwoord: Ja, maar toen was 't reeds laat, en ik heb geslapen: den anderen morgen zijn wij vroeg vertrokken, en toen zijn er nog meer menschen op den Slagtersnek gekomen.
37. Welke menschen, behalve de genoemden, zijn er meer gereden naar Slagtersnek?	Antwoord: Philip Botha, Stoffel Botha, Abraham Botha, Thomas Dreijer.
38. Wie had die menschen laten roepen?	Antwoord: Toen Bezuidenhout bij ons was gekomen, heeft hij 't verder laten rond weten.
39. Hoe komt 't dat Bezuidenhout en niet Krugel de menschen heeft laten roepen?	Antwoord: Hij heeft al gezonden omdat Krugel t'huis was.

40. Wien heeft hij gezonden?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik was reeds in slaap, ik heb 't des anderen daags maar hooren zeggen.
41. Welke menschen hebt gij op Slagtersnek meer gevonden?	Gerrit Bezuidenhout en Gerrit Fredrik Bezuidenhout, Hendrik Bezuidenhout, Jacobus Vreij, Leendert van Vuuren, Christiaan Dreijer, Frans Smit, Leendert Labuscagne, Adriaan Labuscagne. Anderen kan ik mij bij naam thans niet herinneren.
42. Hoe veel menschen zullen daar wel gekomen zijn?	Antwoord: Ik denk wel dertig.
43. Wie commandeerde die menschen?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar ik denk dat zij daar kwamen op order van Bezuidenhout.
44 Konde men naar uw gedagte die menschen zoo spoedig bij elkander krijgen zonder dat zij zich tevoren hadden gereed gehouden?	Antwoord: Ja, want zij wonen kort bij elkanderen. 't Is maar eene kleine contrij.
45. Waar was Cornelis Faber op dien tijd?	Antwoord: Die was 't Kafferland in, en zooals Bezuidenhout zeide, was hij Faber dagelijks met de Kaffers te wagten.
46. Weet gij ook op welke plaats Bezuidenhout de Kaffers verwachtte?	Antwoord: Zooals hij zeide zouden zij langs den Kaga's berg aan de Baviaansrivier bij hem komen.
47. Wat heeft de verzameling op Slagtersnek verrigt?	Antwoord: Hij zeide dat wij nu rijden moesten om Hendrik Prinslo los te krijgen, en dat die niet medeging, hij dezulken met alles wat hij bezat, zoude laten verdelgen door de Kaffers; doch dat als Prinslo

	los was, hij ons zoude laten naar huis rijden, en op die wijze heeft hij ons medegekregen.
48. Waarom maakte hij er zooveel werk van om Hendrik Prinslo te hebben?	Antwoord: Dat weet ik niet, dat heeft hij mij niet gezegd.
49. Indien H. Prinslo niet was gevangen geweest, in welke betrekking zoude hij tot de verzameling gestaan hebben?	Antwoord: Zooals ik begrijp zoude hij gelijk met Bezuidenhout gestaan hebben.
50. Weet gij ook of Hendrik Prinslo moeite heeft gedaan om menschen te verzamelen?	Antwoord: Niet anders dan dat hij reeds eenigen tijd tevoren, zoals ik reeds heb opgegeven, daarvan had gesproken.
51. Weet gij ook waar H. Prinslo en Joh. Bezuidenhout zouden bij elkander zijn gekomen?	Antwoord: Neen; en ik heb ook weinig naar die zaken gevraagd, omdat ik er tegen was, en dat ik zag het droevig ongeval waar wij in komen zouden.
52. Toen de kinderen van Prinslo op de plaats van W. Krugel kwamen, hebt gij ook kunnen merken, dat zij aldaar Bezuidenhout verwagtten?	Antwoord: Neen, daar hebben zij niet van gesproken.
53. Hebt gij ook gehoord welke belooning de Kaffers voor hunne moeite zouden krijgen?	Antwoord: Ja, dat hun 't Zuurveld ter bewoning zoude worden gegeven.
54. Hebt gij ook niet gehoord dat Bezuidenhout en de zijnen iets daarvoor in de plaats zouden krijgen?	Antwoord: Ja, hij zeide dat hij voor zig en degenen die met hem mede deden, aan de overzijde een land zoude krijgen, hoe ver weet ik niet, maar hij sprak van de Commandofontein en Koonap.
55. Waar zijt gij van den Slagtersnek naartoe gereden?	Antwoord: Naar de post van Capt. Andrews, en daar heeft Bezuidenhout laten vragen, door

	Claas Prinslo om zijn broeder Hendrik Prinslo, maar zij hebben hem niet gekregen, want Majoor Fraser liet weten dat hij denzelven niet mogt afgeven. Daarop heeft Bezuidenhout gezegd dat hij Faber te wagten was met de Kaffers, en dan die post wel zoude overweldigen.
56. Was Willem Krugel daar bij present?	Antwoord: Ja.
57. Wat heeft die gezegd?	Antwoord: Hij had er niet veel in te brengen, want Bezuidenhout was zoo kwaadaardig, dat niemand veel durfde spreken.
58. Tot welke contrij behoorden de meeste menschen die daar waren?	Antwoord: Tot de Baviaansrivier.
59. Onder wiens gebied stonden die menschen?	Antwoord: Willem Krugel was provisioneel Veldcornet, maar 't scheen wel dat Bezuidenhout 't oppercommando had.
60 Scheen 't u toe dat de menschen van Baviaansrivier op de zijde van Bezuidenhout, dan wel op die van Krugel waren?	Antwoord: Ik geloof meer op die van Krugel, maar door vrees voor de Kaffers zijn zij gehoorzaam geweest aan Bezuidenhout.
61. Indien Krugel aan zijne manschappen gelast had zich te verwijderen, denkt gij dat het in de macht van Bezuidenhout zoude gestaan hebben om dezelven bij zich te houden?	Antwoord: Ja, door zijne bedreiging van de Kaffers, die hij zeide, dat alle dagen te verwachten waren.
62. Hebt gij u van die verzameling willen verwijderen?	Antwoord: Ja, maar Bezuidenhout wilde niemand laten gaan, en zeide dat hij man voor man zoude gaan wederhalen.

63. Hebt gij uw provisioneelen Veldcornet gevraagd om weg te gaan?	Antwoord: Ja, maar hij zeide dat Bezuidenhout alles verdelgen zoude wat niet mede wilde.
64. Zijn er geene andere menschen weggegaan?	Antwoord: Daar zijn er eenige weinige weggereden met belofte van weder te komen.
65. Hadt gij ook niet op die wijze kunnen weggaan?	Antwoord: Ja, ik heb ook gevraagd, maar hij zeide dat hij alle menschen niet konde laten rijden.
66. Hebt gij bij de post van Kapitein Andrews zijnde, den Veldcommandant Nel zien komen?	Antwoord: Ja.
67. Hebt gij ook gezien met wien hij heeft gesproken?	Antwoord: Hij is eerst bij Willem Krugel gekomen, die met hem gesproken heeft, en naderhand hebben Theunis de Klerk en Joh. Bezuidenhout ook met hem gesproken.
68. Wat hebben die met hem gesproken?	Antwoord: Dat weet ik niet, want zij raasden zoo door elkander dat ik 't niet gehoord heb.
69. Weet gij ook of men hem goedwillig heeft laten gaan?	Antwoord: Ja, de anderen wilden hem laten gaan, maar Joh. Bezuidenhout en Theunis de Klerk wilden hem houden. Theunis de Klerk heeft ook zijn paard bij de teugels gevat en toen hebben De Klerk en Bezuidenhout hem bij een eed laten belooven dat hij zoude wederkomen, en op 't zeggen van anderen dat hij nu wel zoude terugkeeren omdat hij gezworen had, hebben zij hem laten rijden.

70. Had Theunis de Klerk veel te zeggen onder die verzamelde menschen?	Antwoord: Zooals 't mij toescheen, ja.
71. Wie waren degenen, welke zeiden dat men W. Nel maar moest laten rijden, en dat hij wel zoude wederkomen?	Antwoord: Willem Krugel en Piet Prinslo, Claas zn.
72. Was Piet Prinslo, Claas zn., ook een van degenen die hem verhinderd hadden van weg te gaan?	Antwoord: Ja, eerst was hij er ook tegen, maar naderhand zeide hij dat men hem maar zoude laten rijden.
72. Is na 't vertrek van den Veldcommandant Nel, ook een kring geformeerd?	Antwoord: Ja.
74. Wie stond in die kring?	Antwoord: Willem Krugel.
75. Hoe is die kring geformeerd?	Antwoord: Joh. Bezuidenhout en Theunis de Klerk hebben gezegd dat er een eed aan W. Krugel moest worden gedaan. Ik stond er wel bij, maar niet in den kring.
76. Wat is er in dien kring gebeurd?	Antwoord: Joh. Bezuidenhout heeft aan Krugel gezegd dat hij de menschen vóórzeggen moest, dat zij zweren moesten hem getrouw te zullen zijn en bijstand bieden, en dat heeft hij toen ook gedaan.
77. Waarin moest men hem bijstand doen?	Antwoord: Om ongelukken voor te komen als zij Prinslo niet konden krijgen. (Zegt weder) als hij met de Kaffers tegen de troepen opkwam, dat wij hem dan moesten bijstaan, en niet terugwijken.

78. Hoe wilde men de troepen aanvallen?	Antwoord: Men zoude van de bovenste post beginnen, en ze zoo afdrijven.
79. Welke menschen hebben dien eed gedaan?	Antwoord: De meesten hebben gezworen, zoo ik meen; ik heb niet gezworen.
80. Op welke wijze hebben zij gezworen?	Antwoord: Door de hoeden af te nemen tot een teeken dat zij instemden.
81. Hebt gij ook den hoed afgenomen?	Antwoord: Neen.
82. Had W. Krugel gezegd dat die menschen den hoed moesten afnemen?	Antwoord: Neen, maar hij nam den hoed af, en toen hebben de anderen het ook gedaan.
83. Had Bezuidenhout u ook beloofd om de contrij, die hij in bezit zoude nemen onder ulieden te deelen?	Antwoord: Neen, daar heb ik hem niet van hooren spreken.
84. Hebt gij mij zulks echter niet na uw gevangenneming gezegd in presentie van den Adjunct Landdrost Fraser, en de Heemraden Nel en De Klerk?	Antwoord: Dat kan wel zijn, maar ik ben zoo verward geweest dat ik niet precies weet wat ik gezegd heb.
85. Heeft hij ook niet gezegd dat de Kaffers 't vee van de soldaten benevens kralen zouden krijgen?	Antwoord: Ja, dat alles wat zij van de soldaten krijgen konden, hun buit zoude wezen.
86. Heeft hij u geen namen genoemd van Officiers die hij bijzonder hebben wilde?	Antwoord: Ja, hij heeft den naam van Luitenant Rosseau genoemd, die hij wilde doodmaken om den dood van zijn broeder te wreken.
87. Heeft hij ook op die wijze van den Veldcornet Opperman of den Landdrost Stockenstrom gesproken?	Antwoord: Van den Landdrost Stockenstrom heb ik hem niet hooren spreken, maar wel dat hij den Veldcornet Opperman wilde hebben.

88. Weet gij ook of Gerrit Bezuidenhout, de oude, rondgezonden is om menschen te verzamelen?	Antwoord: Neen, die woont ver van mij af.
89. Hoe komt 't u voor dat Pieter Prinslo, Claas zn. in deze zaak heeft medegewerkt?	Antwoord: Ik heb hem niet veel hooren spreken.
90. Wie scheen na Bezuidenhout 't meest daarin te zeggen te hebben?	Antwoord: Zooals het mij voorkwam, Theunis de Klerk.
91. Weet gij ook of Hendrik Klopper van die plaats is weggezonden met eene boodschap?	Antwoord: Ik heb hem zien wegrijden, maar ik weet niet wie hem gezonden heeft.
92. Wat is er verder na het zweren van dien eed gebeurd?	Antwoord: Toen zijn wij naar de plaats van ouden Louw Erasmus, over de Vischrivier gegaan, waar wij een dag zijn overgebleven, en den volgenden dag een eind hooger op getrokken. Den derden dag is Stephanus Bothma bij ons gekomen, welke zeide dat de Adjunct Landdrost Van de Graaff zoude komen als wij hem noodig hadden om ons te onderrichten, om ons van het pad des verderfs terug te brengen, en toen heeft W. Krugel gezegd dat Stephanus Bothma rijden moest om den heer Van de Graaff te halen, want dat Bezuidenhout ons in 't ongeluk stortte; en daarop is Stephanus Bothma ook gereden met de boodschap dat wij op den Slagtersnek gem. heer Van de Graaff verwachten zouden.
93. Was Bezuidenhout bij 't ontvangen en geven van die boodschap tegenwoordig?	Antwoord: Dat weet ik niet recht, ik heb 't maar van hooren zeggen.

94. Zijn er ook te dier plaatse brieven van anderen gekomen?	Antwoord: Ja, er is een brief van Majoor Fraser gekomen, en toen wilden wij omdraaien, maar Johannes Bezuidenhout en Theunis de Kerk wilden 't niet hebben, want zij zeiden dat wij er nu in waren, en dat, al keerden wij nu terug, wij echter ongelukkig zouden zijn.
95. Waren de Kaffers toen nog te verwachten?	Antwoord: Ja.
96. Wat hebt gijlieden verder gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij naar Slachtersnek gereden, daar wij den Adjunct Landdrost wachtten, die verzocht was om binnen vier dagen te komen.
97. Waarom waren daartoe juist vier dagen bepaald?	Antwoord: Omdat Steph: Bothma zeide dat hij zoo schielijk niet rijden konde.
98. Was C. Faber met de Kaffers ook niet in den loop dier vier dagen te verwagten?	Antwoord: Ja, gelijk gezegd werd, maar wij hadden dat al opgegeven.
99. Weet gij ook dat er van die verzameling een brief is gezonden aan Majoor Fraser, houdende, dat hij Prinslo niet binnen de vier dagen van Capt: Andrews verder moest opzenden?	Antwoord: Ja, daar heb ik wel iets van hooren praten.
100. Was er iets dat u verhinderde om van Slagtersnek weg te rijden?	Antwoord: Toen was er besloten dat wij met elkander moesten blijven om den Heer Van de Graaff af te wagten, en zien welk accoord wij zouden kunnen maken.
101. Hoe langen tijd zijt gij op Slagtersnek gebleven?	Antwoord: Twee dagen; toen is de Landdrost Cuyler gekomen, en die heeft dien

	avond geschreven dat wij moesten terug komen, en wij waren ook daartoe gereed; maar Joh: Bezuidenhout en Theunis de Klerk zeiden dat men eerst een paar van de oudste mannen moest sturen om te hooren hoe 't was. Den volgenden morgen zijn Willem Prinslo, Claas zn:, en Jacobus Klopper gereden, en die zijn terug gekomen met een antwoord dat wij ons moesten overgeven, en de wapenen afleggen. Daar waren veel van ons die dat wilden doen, maar Bezuidenhout en de Klerk wilden dat niet doen, want zij zeiden dat zij zouden gestraft worden, en daarna wilden de oudsten ons niet laten gaan. Bezuidenhout heeft daarop gelast, dat wij de paarden vangen moesten, en tegen den berg opgaan, om te kunnen tegenstand bieden, als men hem vangen wilde; en toen zijn wij den berg opgereden, maar ik was niet van meening kwaad te doen.
102 Hebt gij daar eenige orders gekregen wat te doen als gij aangevallen werd?	Antwoord: Om ons te weer te stellen zoo lang als wij leefden.
103. Wie heeft die orders gegeven?	Aantwoord: Joh: Bezuidenhout.
104. Waart gij van meening om af te komen?	Antwoord: Ja.
105. Hebt gij, op dien berg zijnde, eenige menschen van eene andere zijde zien opkomen?	Antwoord: Ja, Cornelis Faber, kleine Willem Prinslo, Folkert Laport, Frans Marais, en nog een of twee anderen.
106. Waar kwamen die van daan?	Antwoord: Uit 't Kafferland, zooals zij zeiden.

107. Welke boodschap hebben zij mede gebragt?	Antwoord: Ik heb door anderen hooren zeggen, dat de Kaffers met hen eens geworden waren, maar dat zij nog niet klaar waren.
108. Hebt gij Theunis de Klerk op dien tijd met Faber zien spreken?	Antwoord: Ja, Faber, Bezuidenhout, en de Klerk hebben onder elkander gesproken.
109. Heeft die boodschap ook eenige verandering onder de menschen teweeg gebragt?	Antwoord: Ja, toen gaven zij 't op, en Bezuidenhout stond toe dat zij konden afgaan.
110. Zij gij daarop ook afgekomen?	Antwoord: Ik ben afgekomen en heb mijn geweer afgelegd op de boodschap van den Landdrost Cuyler.
111. Moet gij niet erkennen dat gij, door u bij die oproerige gewapende menigte te hebben opgehouden, misdaan en straf verdiend hebt?	Antwoord: Ja, ik begrijp wel dat ik voor mijn aardschen rechter gezondigd heb; maar ik gevoel niet, dat ik strafbaar ben, omdat ik geen kwaad heb mede gedaan, en alleen door vrees gedwongen ben.
112. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Dat ik mij met 't complot niet heb ingelaten, en er nooit behagen in heb gehad; mijn hart heeft er geen deel aan gehad, maar door de bedreigingen van Bezuidenhout, en de vrees voor de Kaffers, heb ik er mij bij bevonden.

Aldus &c., 23 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) CORNELIS VAN DEN NEST.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 33.
S.S. Minuten, 23sten December, 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, &c.

Willem Jacobus Prinslo, Willems zn., Gedetineerde, &c.

1. Des Gedet. naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Willem Jacobus Prinslo, Willems zn., oud 37 jaren, geboren en woonachtig op Bruintjeshoogte.
2. Hoe komt 't dat gij u hebt bevonden onder de onlangs verzameld geweest zijnde oproerige menigte?	Antwoord: Op zekeren Maandag nacht in November ll. (naar mijn gedachte den 11den) zijn bij mij gekomen Theunis de Klerk, Piet Erasmus, Piet zn., Hendrik Klopper. Hendriks zn., Joh. Prinslo, M. zn., en Andries Van Dijk; de laatstgemelde is reeds in den avond vooraf gekomen (maar toen was ik niet tehuis), om te zeggen dat Hendrik Prinslo gevangen was gemaakt, en welke boodschap hij voor 't overige gedaan heeft weet ik niet; en die menschen hebben mij toen gedwongen dat ik moest mede rijden naar de plaats waar Joh. Bezuidenhout was, wanneer ik hooren zoude wat daar te doen was.
3. Op welke wijze hebben zij u gedwongen?	Antwoord: Dat Bezuidenhout liet weten dat ik komen moest, en als ik niet kwam, dat ik ongelukkig zoude zijn.
4. Waar hebt gij Bezuidenhout toen gevonden?	Antwoord: In de vlakte tusschen de posten van Luitenant Rosseau en Capt. Andrews; ik zoude nog niet mede gereden zijn, maar daar zij mij zeiden

	dat de provisioneele Veldkornet, Willem Krugel, daarbij was, en dat ik daar hooren zoude wat het was, en dat zij wat goeds voor hadden, toen ben ik gereden. Toen ik bij hen kwam, zijn wij gereden naar den post van Capt. Andrews, en op mijn vraag aan Bezuidenhout waarom hij mij had laten roepen, zeide hij dat hij dien man wilde hebben, die daar vast zat, namelijk, Hendrik Prinslo.
5. Wat heeft Willem Krugel u gezegd?	Antwoord: Dat hij mij niet had laten roepen; en daarop heb ik Bezuidenhout gevraagd dat hij mij zoude laten naar huis gaan, want dat hij niet alleen mij met mijne vrouw en kinderen, maar ook het gansche land ongelukkig maakte, doch hij heeft gezegd dat hij nog meer menschen zoude laten roepen, en dat hij allen die niet wilden komen, zoude laten ruïneeren door de Kaffer natie: ik heb vervolgens niet verder met hem gesproken, en toen er rapporten over en weder gingen, met de zaak mij niet bemoeid, en ben maar op zijde gebleven.
6. Hebt gij den Commandant Nel ook daar gezien?	Antwoord: Ja, zij hadden hem laten roepen.
7. Wat hebben zij met hem gesproken?	Antwoord: Dat weet ik niet.
8. Hebt gij gezien dat men hem belet heeft weg te rijden?	Antwoord: Ja, zoover ik heb gezien, heeft Bezuidenhout dat willen beletten.
9. Waren Theunis de Klerk en Piet Prinslo, Claas zn., daar ook niet bij?	Antwoord: Ja, maar wat zij gedaan hebben, weet ik niet, want ik was er ver af.

10. Is er ook niet een kring geformeerd?	Antwoord: Ja, Willem Krugel stond in 't midden; Bezuidenhout heeft ze allen geroepen om een eed te doen aan W. Krugel om getrouw aan hem te blijven; allen waren gelast in dien kring te komen, en voor zoo veel ik weet, is geen een achter gebleven.
11. Was Willem Krugel dan het hoofd van die menschen?	Antwoord: Ik heb hem hooren zeggen, dat hij het hoofd niet was, maar alleen provisioneele Cornet.
12. Hebben allen dien eed gedaan?	Antwoord: Ik heb W. Krugel alleen den eed hooren doen, maar vele anderen hadden *ja* gezegd, en hunne hoeden afgenomen; ik heb noch *ja* gezegd, noch mijn hoed afgenomen, maar ben stil blijven staan.
13. Wat is daarna gebeurd?	Antwoord: Toen zijn wij gereden naar den overkant, door Jagersdrift, dicht bij de plaats van Louw Erasmus; daar zijn wij tot den avond gebleven, en na afgezadeld te zijn, en dat er wachten gesteld waren (hebben wij) daar geslapen; de wachten waren door Bezuidenhout gesteld, maar wie de wachten gehouden heeft, weet ik niet. Den volgenden dag zijn wij wat verder gereden, en ik heb over die zaak nooit meer gesproken.
14. Wat voor zaak bedoelt gij?	Antwoord: Daar Bezuidenhout om gekomen was, namelijk Hendrik Prinslo te lossen.
15. Hebt gij niet van een andere zaak gehoord, waarom Bezuidenhout gekomen is?	Antwoord: Ik heb naderhand gehoord dat zijn voornemen was om de Engelsche posten te verdrijven tot de Algoabaai: maar ik heb door Bezuidenhout

	hooren zeggen dat hij nu nog niet zeggen zoude wat zijne intentie was, maar dat als Faber met de Kaffers kwam, hij zijne rechte meening zoude bekend maken.
16. Wist gij dan dat Faber weg was om de Kaffers te roepen?	Antwoord: Dat heb ik daar gehoord van de menschen; Bezuidenhout had ook gezegd dat hij hem alle uren met de Kaffers te verwagten was.
17. Hebt gij ook gehoord welke belooning de Kaffers zouden krijgen?	Antwoord: Neen, daar heb ik niets van gehoord.
18. Hebt gij dan ook niets van eene ruiling van land gehoord?	Antwoord: Ja, dat de Kaffers het Zuurveld zouden krijgen, en dat de menschen dan een stuk lands aan de andere zijde van de Visrivier zouden krijgen.
19. Van wien hebt gij dat gehoord?	Antwoord: Theunis de Klerk heeft mij gezegd dat dit het overleg was van Faber en Bezuidenhout.
20. Scheen het u toe, dat Theunis de Klerk daarmede tevreden was?	Antwoord: Ja, aan zijn spreken.
21. Hoe zoude dat land aan de overzijde worden uitgegeven?	Antwoord: Dat weet ik niet, daar heb ik niet van gehoord.
22. Heeft Bezuidenhout niet gezegd welke posten het eerste zouden worden aangevallen?	Antwoord: Neen, daar heb ik niets van gehoord.
23. Hebt gij niemand van die verzameling zien afrijden?	Antwoord: Niemand als Hendrik Klopper, Jac. zn., en Abraham Bothma, welke van de post van Capt. Andrews zijn afgereden.

24. Tot welk eind zijn die afgereden?	Antwoord: Hendrik Klopper is door Bezuidenhout afgezonden om menschen van Bruintjeshoogte te roepen, en Abraham Bothma is naar Slagtersnek gezonden óók om menschen te roepen, om zich bij de verzameling te voegen.
25. Welke boodschap is hem mede gegeven?	Antwoord: Dat heb ik niet gehoord.
26. Wanneer zijn zij wedergekomen?	Antwoord: Hendrik Klopper is den anderen dag wedergekomen, maar daar is niemand medegekomen.
27. Wanneer is Abraham Bothma teruggekomen?	Antwoord: Den anderen dag 's avonds.
28. Wie zijn met hem medegekomen?	Antwoord: Jacobus de Wet, Rudolph Botha, een zekeren Breet, doch zijn voornaam ken ik niet, en nog een vierde dien ik niet kende.
29. Is Stephanus Bothma ook niet gekomen?	Antwoord: Ja, maar wat hij is komen doen, weet ik niet, en ik heb hem niet gesproken, want ik had zoo een hoofdpijn.
30. Zijn Jacobus de Wet, Rudolph Bothma, en Breet, bij u lieden gebleven?	Antwoord: Neen, die zijn den tweeden dag in den nacht naar huis gereden.
31. Weet gij dan wat zij zijn komen doen?	Antwoord: Neen.
32. Zijn er geene brieven gekomen om u lieden te vermanen van naar huis te gaan?	Antwoord: Ja, maar ik konde niet, want de dwinglandij was te sterk.
33. Waar zijt gij verder heen gereden?	Antwoord: Naar den Slachtersnek.

34. Hadt gij niet hooren spreken, dat de Adjunct Landdrost Van de Graaff daar zoude komen?	Antwoord: Ja, zoo werd gezegd.
35. Wat is er gebeurd op Slagtersnek?	Antwoord: Daar is 't Commando van den Landdrost Cuyler gekomen, en toen heeft Bezuidenhout gelast dat wij tegen den top moesten optrekken, want hij wilde zich tegen zetten; en indien wij het niet hadden tegengehouden, had hij zeker op de Dragonders geschoten.
36. Hebt gij, op den kop van Slagtersnek zijnde, niet eenige menschen zien op komen?	Antwoord: Ja, Hendrik Bezuidenhout Wijnand zn: en drie anderen, die van de legplaats van Wijnand Bezuidenhout kwamen: zij waren daarheen gereden om kost te halen.
37. Hebt gij niet nog eenige anderen zien opkomen?	Antwoord: Ja, Faber en eenige anderen.
38. Waar kwamen die vandaan?	Antwoord: Faber kwam uit Kafferland.
39. Welke boodschap kwam hij brengen?	Antwoord: Ik heb hemzelven niet gesproken, maar ik heb gehoord dat hij met de Kaffers eens geworden was, maar dat zij nog niet klaar waren.
40. Welken invloed had die tijding op 't gemoed der menigte?	Antwoord: Ik was aan 't afkomen, ik ben verder afgekomen, en heb mij overgegeven.
41. Moet gij niet erkennen door u bij die gewapende menigte begeven en opgehouden te hebben, kwaad gedaan en straf verdiend te hebben?	Antwoord: Kwaad is het, maar ik ben er onwetend ingekomen, en gedwongen.

42. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Dat ik gedwongen ben, en nooit tevoren van 't oogmerk geweten heb.

(Get:) WILLEM JACOBUS PRINSLO.

Mij Present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Aldus &c., 23 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 34.
P.P. Minuten, 23sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Hendrik Andries Gustavus van den Nest:-

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Hendrik Andries Gustavus van den Nest, oud 22 jaren, geboren aan de Zondagsrivier, woonachtig op de plaats van W. Krugel langs de Visrivier aan de Baviaansrivier onder Graaff-Reinet.
2. Hebt gij omtrent 't eind van de maand October l.l. niet in 't bosch gewerkt bij de Baviaansrivier?	Antwoord: Ja, ik ben in 't laatst van September van de Kaap gekomen, en heb daarna in 't bosch gewerkt.
3. Zijn daar Joh. Bezuidenhout en Cornelis Faber bij u gekomen?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout is daar bij mij gekomen.
4. Wat heeft Joh. Bezuidenhout met u gesproken?	Antwoord: Die heeft mij verhaald dat zijn broeder Fredrik Bezuidenhout was dood-

	geschoten, en dat Faber naar Kafferland was om de Kaffers te halen om de Militaire Posten af te breken en te verdrijven tot naar Uitenhagen, en dat zij dan 't Zuurveld aan de Kaffers zouden geven, en zij 't veld krijgen aan den overkant.
5. Heeft hij u destijds ook gevraagd om mede te doen?	Antwoord: Neen, hij heeft toen daar niets verder van gesproken. *Zegt nader*: Hij heeft gezegd dat wij moesten mede doen, en dat die niet mede deed, van de Kaffers zoude geruïneerd worden.
6. Wat hebt gij daarna gedaan?	Antwoord: Ik ben naar huis gereden; naar Swagershoek, daar ik toen nog woonde bij mijn schoonvader, Christoffel Botha.
7. Hoe lang zijt gij t'huis gebleven?	Antwoord: Een paar weken.
8. Wie was uw Veldcornet?	Abraham Greijling.
9. Waarom hebt gij er denzelven geen kennis van gegeven?	Antwoord: Bezuidenhout had gezegd dat ik het niet mocht zeggen, en had mij zoo scherp gedreigd; maar 't duurde niet lang of de Veldcornet Opperman wist het ook.
10. Hoe lang daarna zijt gij verhuisd naar Willem Krugel?	Antwoord: Ik geloof een dag of acht daarna.
11. Hoe lang zijt gij bij W. Krugel woonachtig geweest, eer gij weder van Bezuidenhout gehoord hebt?	Antwoord: Nadat ik een dag daar geweest was, is er een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff aan den Veldcornet Opperman gekomen, doch Opperman was toen weg, en had W. Krugel Provisioneel Veldcornet gemaakt.

12. Welke was de inhoud van dien brief?	Antwoord: Dat eenige oproermakers van Tarka naar Kafferland waren, om een inval in 't land te komen doen.
13. Wat heeft W. Krugel op dien brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff gedaan?	Antwoord: De menschen gecommandeerd uit hoofde van de Kaffers.
14. Zijn die menschen ook gekomen?	Antwoord: Ja, bij Daniel Erasmus. Joh. Bezuidenhout is ook bij W. Krugel gekomen, en die vroeg of het nu een tijd was om tegen de Kaffers te commandeeren.
15. Aan welke menschen heeft Bezuidenhout dit gezegd?	Antwoord: Aan Willem Krugel, wien hij had laten roepen door mij. De kinderen van Prinslo waren gekomen, en hadden verteld dat Hendrik Prinslo door de Dragonders weggevat was, en dat zij Willem Krugel wilden hebben om naar Capt. Andrews te rijden om te hooren wat hij gedaan had, want dat niemand 't wist, zelfs zijn oude vader niet; daarop ben ik gereden tot ik Piet Erasmus tegenkwam, en dien heb ik de boodschap overgegeven, welke ze aan Krugel heeft gebracht, en met hem op de plaats gekomen is. Toen ik Piet Erasmus ontmoet heb, waren daarbij Theunis de Klerk, Fredrik Brits, Frans van Dijk, Leendert Labuscagne, Barend de Lange, groote Willem Prinslo en Jan de Lange.
16. Waar kwamen die menschen vandaan?	Antwoord: Ik geloof dat zij gecommandeerd waren, behalve groote Willem Prinslo en oude Jan de Lange.

17. Hebt gij uwe boodschap overgegeven omdat uw paard flauw was?	Antwoord: Ja, 't was een jong paardje.
18. Zijn die andere menschen toen met u medegereden naar de plaats van W. Krugel?	Antwoord: Ja, en Krugel heeft ons onderweg ingehaald, en is medegereden.
19. Toen gij tehuis kwaamt bij W. Krugel, hebt gij daar meer menschen gevonden dan gij bij uw vertrek daar had gelaten?	Antwoord: Neen.
20. Wanneer is Johannes Bezuidenhout daar gekomen?	Antwoord: Nadat wij reeds tehuis waren, maar niemand wist dat hij daar komen zoude.
21. Was Willem Krugel voornemens te rijden ter zake van Hendrik Prinslo, vóórdat Bezuidenhout daar was gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
22. Wie zijn mede gekomen met Bezuidenhout?	Antwoord: Andries Meijer, Martinus Barnard, Johannes Hartzenberg en Abraham Bothma.
23. Wat zijn die menschen daar komen doen?	Antwoord: Ik weet niet wat zij boven gedaan hadden, maar Johannes Bezuidenhout zeide dat het nu geen tijd was om menschen tegen de Kaffers te commandeeren, maar dat 't nu tijd was om de troepen af te drijven.
24. Heeft Bezuidenhout Willem Krugel gemachtigd om de posten af te drijven?	Antwoord: Ja.
25. Heeft hij eenige post in het bijzonder genoemd?	Antwoord: Neen, hij heeft gezegd van al de posten af te drijven, tot naar Uitenhagen toe.

26. Heeft hij ook gezegd dat de Kaffers zouden mede doen?	Antwoord: Ja, en dat de Burgers die niet mede deden van de Kaffers zouden geruïneerd worden, en dat die ontvluchten wilde, zoude doodgeschooten en zijne goederen van de Kaffers prijs gemaakt worden.
27. Weet gij ook dat er dien avond weder menschen over den berg zijn terug gegaan naar de plaats van ouden Martinus Prinslo?	Antwoord: Ja, Piet Erasmus, Theunis de Klerk, en Hendrik Klopper, H. zn.
28. Wat gingen zij daar doen?	Antwoord: Zij gingen naar Bruintjeshoogte om te zien of daar ook menschen waren, die wilden mede doen. Johannes Bezuidenhout had hen gezonden, en als zij menschen mede brachten, moesten dezelve komen bij een bosch aan de overzijde van de plaats van W. van Aart.
29. Heeft Willem Krugel het afkomen van die menschen belet?	Antwoord: Daar weet ik niet van; hij wist dat zij gaan zouden.
30. Heeft Bezuidenhout u niet gezegd dat hij 't land, 'twelk hij van de Kaffers in ruiling voor 't Zuurveld zoude krijgen, onder ulieden zoude verdeelen?	Antwoord: Neen, maar hij heeft gezegd dat die daar komen wilden, het doen konden.
31. Zijt gij in dat veld bekend?	Antwoord: Ja, ik heb 't bij gelegenheid van 't commando gezien; 't is een mooi veld zooals Bruintjeshoogte.
32. Wat hebt gijlieden bij Willem Krugel gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij den anderen dag naar den post van Capt. Andrews gereden.

33. Zijn er onder weg toen geen andere menschen bij gekomen?	Antwoord: Ja, nog eenige menschen die Bezuidenhout had laten komen, Gerrit Hendrik Bezuidenhout.
34. Is Johannes Bezuidenhout ook mede gereden?	Antwoord: Ja, hij was eerst gereden naar zijn broeder Wijnand Bezuidenhout om deszelfs kinderen te halen, en toen is hij op Slagtersnek bij ons gekomen, en zoo medegereden naar Van Aart.
35. Zijn Theunis de klerk, Piet Erasmus, en Hendrik Klopper ook niet weder bij ulieden gekomen?	Antwoord: Ja, met kleinen Willem Prinslo, W. zn:, Andries van Dijk, en Johannes Prinslo, M. zn.
36. Wat hebt gijlieden bij de post van Capt. Andrews gedaan?	Antwoord: Daar heeft Joh: Bezuidenhout eerst een Hottentot gestuurd om om Hendrik Prinslo te vragen, en Majoor Fraser liet weten dat een van die menschen zelve moest komen. Daarop is Claas Prinslo zelve gegaan, en heeft met Majoor Fraser gesproken, welke gezegd heeft dat hij den Landdrost Cuyler te wachten was, en dat er een brief gevonden was, waaronder de naam van Hendrik Prinslo geteekend stond, en niemand wist nog van dien brief.
37. Weet gij ook den inhoud van dien brief?	Antwoord: Neen, die er van wisten, hebben zich dom gehouden.
38. Wat is daarna gebeurd?	Antwoord: Wij zijn gereden naar de overzijde, en daar heeft Majoor Fraser dien brief gestuurd welke door Touchon is voorgelezen; en 't bleek toen een leelijke slechte brief te zijn; maar de woorden weet ik nu niet meer van. Daarop hebben wij willen terugrijden, maar

	Bezuidenhout wilde 't niet hebben, zeggende dat morgen of overmorgen Cornelis Faber daar wezen zoude met de Kaffers, en dat hij dan allen die naar huis gereden waren, zoude laten vernielen, en hun goed aan de Kaffers geven.
39. Hebben Bezuidenhout, Theunis de Klerk, en Willem Krugel niet gevloekt op zekeren Muller, wegens 't aanbrengen van dien brief?	Antwoord: Neen, want zij hebben allen zich dom gehouden, alsof zij niets van dien brief wisten.
40. Wat is verder toen daar gebeurd?	Antwoord: Stephanus Bothma heeft ons rapport gebracht van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, dat wij eene plaats moesten bestellen waar hij bij ons zoude komen om met ons te spreken, en dat hij dan ook verder zoude afkomen naar Majoor Fraser en den Landdrost Cuyler: toen is Bothma den anderen dag teruggereden om den heer Van de Graaff te halen, en wij zijn gereden naar Slachtersnek, alwaar de Landdrost Cuyler met een commando gekomen is.
41. Hebt gijlieden bij de post van Kapitein Andrews ook een eed afgelegd?	Antwoord: Ja, het was een gedwongen eed. Joh. Bezuidenhout ziende dat wij onwillig waren, heeft gezegd dat er een eed moest gedaan worden om elkander getrouw te blijven. Hij heeft een kring iaten maken, en W. Krugel is in 't midden geplaatst, welke dien eed gedaan heeft, en die rondom stonden hebben *ja* gezegd, en een partij hebben den hoed afgenomen, maar ik ben maar stil biljven staan.

42. Hebt gij te dier plaatse ook den Veldcommandant Nel gezien?	Antwoord: Ja, ik ben dicht bij hem geweest, maar ik heb hem niet gesproken. Johannes Bezuidenhout zeide hem dat hij Rds. 300 's jaars trok om de Burgers te verraden. Theunis de Klerk heeft ook met hem gesproken, en gezegd *ik zal u doodschieten*, *of gij zult mij doodschieten.*
43. Heeft ook iemand de stang van zijn paard vast gegrepen toen hij wilde wegrijden?	Antwoord: Dat heb ik niet wel gezien, want toen stonden andere menschen voor mij, maar Bezuidenhout en Ths. de Klerk stonden bij zijn paard.
44. Heeft Piet Prinslo, Claas zn. ook tegen hem gesproken?	Antwoord: Dat weet ik niet.
45. Heeft iemand ook niet van Commandant Nel een eed gevergd dat hij zoude wederkomen?	Antwoord: Ik heb gehoord dat er een zeide '*Zweer dat gij zult wederkomen*,' maar wie 't is geweest, weet ik niet.
46. Kwam 't u voor dat Bezuidenhout veel staat maakte op Hendrik Prinslo, en hem daarom hebben wilde?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar 't moest wel zoo wezen.
47. Heeft Bezuidenhout u in 't bosch niet gezegd of H: Prinslo met u zoude mede doen?	Antwoord: Neen.
48. Heeft hij ook niet gezegd welke plaats hij voor zich had uitgekozen om te gaan wonen?	Antwoord: Neen.
49. Wat hebt g[...]eden gedaan toen de Landdrost Cuyler met 't commando is gekomen?	Antwoord: Die heeft geroepen dat wij moesten afkomen, en toen ben ik afgegaan.

50. Toen gij op Slagtersnek waart, en 't commando aankwam, welke order heeft Bezuidenhout gegeven?	Antwoord: Dat wij tegen den nek moesten optrekken, opdat 't commando zoo maar niet tusschen ons in zoude rijden, en hem vangen; en hij heeft ook geordineerd, dat wij schieten moesten op die ons vangen wilden, en gezegd dat hij dengenen die 't eerst afliep, in den rug zoude schieten; wij hebben allen daartegen gesproken.
51. Zijn er, toen gij op dien berg waart, niet eenige anderen van eene andere zijde opgekomen?	Antwoord: Ja, Cornelis Faber, Louis Fourie, Volkert Laport, Baltes Erasmus, Dan. zn., en Frans Marais.
52. Waar kwamen die van daan?	Antwoord: Cornelis Faber kwam uit het Kafferland met Volkert Laport en Frans Marais.
53. Waar kwamen die twee anderen vandaan?	Antwoord: Louis Fourie kwam van zijne plaats, zooals hij zeide.
54. Wat kwam Cornelis Faber zeggen?	Antwoord: Dat de Kaffers nog niet klaar waren, zooals ik heb hooren zeggen.
55. Gaf dat geene verslagenheid?	Antwoord: Ik voor mijn part was er blijde om.
56. Zijt gij niet eerst afgereden op die tijding?	Antwoord: Neen, ik wilde al vroeger afrijden, maar ik konde niet eerder.
57. Wat heeft Bezuidenhout gezegd, toen hij die boodschap had ontvangen?	Antwoord: Hij zeide dat hij niet wilde afkomen, en Faber zeide hem ook dat hij niet gaan moest, en wij zijn toen afgeloopen.
58. Moet gij niet erkennen door 't u bekend voornemen van Bezuidenhout verzwegen te hebben, en u bij de oproerige menigte opgehouden te hebben, misdaan en straf verdiend te hebben?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik ben nog een jongeling. (Zegt nader), goed is 't niet.

59. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Bezuidenhout heeft mij misleid en gedwongen.

(Get.) HENDRIK VAN DEN NEST.

Aldus, &c., 23 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

No. 35.
V.V. Minuten, 23sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.,
Philip Rudolph Botha, Christoffels zn;, Gedetin:-

Art. 1. Des Gedet: naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Philip Rudolph Botha, Christoffels zn:, oud 36 jaren, geboren in den Swagershoek, woonagtig langs de Visrivier, in 't Veldcornetschap van Swagershoek, onder Graaff-Reinet.
2. Op hoedanige wijze zijt gij gekomen onder de onlangs verzameld geweest zijnde gewapende menigte?	Antwoord: Ik was met mijne vrouw op de plaats van Martinus Prinslo geweest, en den 13den November, des morgens vroeg, ander half uur vóór dag, van daar vertrokken zijnde om mijne ossen te gaan halen, ben ik gekomen op mijne plaats, de Elandsdrift, aan de Groote Visrivier. Dáár is in den avond Johannes Bezuidenhout gekomen, en heeft mij gezegd dat ik met hem mede moest rijden, of hij zoude mij doodschieten, en mijne vrouw en kinderen

	laten ruineeren van de Kaffers, en op mijne vraag waarom ik moest mede rijden, zeide hij dat (hij) dit wel naderhand zoude zeggen, maar dat ik nu slegts had mede te rijden. Daarop ben ik medegereden tot naar de plaats van Willem Krugel.
3. Wat hebt gij daar gedaan?	Antwoord: Daar heeft hij de menschen bijeen laten komen, en toen zijn wij afgetrokken naar onder, naar de plaats van W. van Aart.
4. Wie waren daar bijeen?	Antwoord: Willem Krugel, Cornelis en Hendrik van den Nest, Hendrik Klopper, Jacobus zn:, Jacobus Klopper, Hendrik Klopper, H. zn:, Jacobus Prinslo, Jacobus zn:, Piet Prinslo, Claas zn:, Johannes Hartzenberg, Martinus Barnard, Abraham Bothma, Andries Meijer, Theunis Mulder, mijne broeders, Johannes en Stoffel Botha, Martinus Prinslo, Claas zn:, Theunis Dreijer, Jan Bronkhorst, Theunis de Klerk, en Piet Erasmus, Piet zn.
5. In welke betrekking was Willem Krugel?	Antwoord: Bezuidenhout gelastte hem dat hij Cornet moest wezen, maar hij wilde 't niet wezen.
6. Van welke contrij waren de meeste menschen?	Antwoord: Van de Baviaansrivier.
7. Is dat niet de contrij waarvan Willem Krugel de provisioneele Veldcornet was?	Antwoord: Ja.
8. Was Joh. Bezuidenhout dan in staat om W. Krugel te gelasten wat hij wilde?	Antwoord: Hij deed alsof hij magt had, en dwong alle menschen door zijne dreigemen-

	ten van de Kaffers, want hij had Faber gezonden om de Kaffers te gaan halen.
9. Zijn er niet nog meer anderen op den weg naar de plaats van W. van Aart bijgekomen?	Antwoord: Ja, op Slagtersnek zijn daar nog bijgekomen Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, Frans Smit, Gerrit Bezuidenhout, en nog een Gerrit Bezuidenhout, twee Labuscagnes, Barend de Lange, en Theunis Fourie.
10. Waart gij gewapend?	Antwoord: Ja.
11. Wat hebt gijlieden op de plaats van W. van Aart gedaan?	Antwoord: Daar heeft Bezuidenhout gezonden om Hendrik Prinslo te hebben, doch Majoor Fraser liet weten dat hij denzelven niet konde afgeven.
12. Wien heeft hij gezonden?	Antwoord: Eerst een Hottentot, en daarna Claas Prinslo Mart, zn.: Voor de derde maal heeft hij Piet Erasmus gezonden, en die is met den Veld Commandant Nel teruggekomen.
13. Wie heeft met den Veld Commandant Nel gesproken?	Antwoord: Dat weet ik niet, daar was eene geheele kring rondom hem.
14. Hebt gij hem ook zien wegrijden.	Antwoord: Ja.
15. Hebben zij hem goedwillig laten wegrijden?	Antwoord: Neen, Bezuidenhout en Theunis de Klerk hebben hem bij zijn paard gevat, en hem weder doen afklimmen.
16. Hoe is hij dan weggekomen?	Antwoord: Piet Prinslo, Claas zn.: en Willem Prinslo, W. zn:, zeiden dat zij hem moesten laten rijden, want dat hij wel zoude terugkomen.

17. Waarom dachten zij dat hij zoude weder komen?	Antwoord: Omdat hij eene boodschap kreeg aan Majoor Fraser, en dat hij daarop moest weder komen En Piet Prinslo had hem laten zweren dat hij zoude weder komen.
18. Heeft Theunis de Klerk ook niet gezegd *ik zal u doodschieten of gij zult mij doodschieten?*	Antwoord: Ja, dat heb ik Theunis de Klerk hooren zeggen.
19. Wie waren de hoofden van die menigte?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout en Theunis de Klerk.
20. Had Willem Krugel daar ook niet wat te zeggen?	Antwoord: Ja, maar niet zooveel als de anderen.
21. Is daar ook een eed gedaan?	Antwoord: Ja, er is een kring geformeerd, en Krugel heeft in het midden gestaan: door Bezuidenhout werd gezegd dat er een eed moest worden gedaan om aan Krugel getrouw te zijn; toen heeft Krugel dien eed voorgezegd, en de anderen hebben het nagezegd.
22. Op welke wijze is die eed afgelegd?	Antwoord: Eéne partij heeft ja gezegd en ééne partij heeft den hoed afgenomen; ik heb noch ja gezegd, noch mijn hoed afgenomen.
23. Heeft niet de grootste helft den hoed afgenomen?	Antwoord: Ja.
24. Hoe heeft Theunis de Klerk gedaan?	Antwoord: Die heeft ook den hoed afgenomen.
25. Waar zijt gij lieden verder naar toe gegaan?	Antwoord: Over de Visrivier naar de plaats van Louw Erasmus.
26. Waar hebt gij kost gekregen?	Antwoord: Bij Louw Erasmus hebben wij een hamel [...] vier gehaald.

27. Waar was Cornelis Faber in dien tijd?	Antwoord: In het Kafferland om de Kaffers te halen, zooals Bezuidenhout zeide.
28. Wat moest hij met de Kaffers doen?	Antwoord: De Militaire posten afdrijven tot naar Algoa Baai, en de menschen vernielen, die niet wilden mede doen.
29. Uit welke oorzaak wilde hij dat doen?	Antwoord: Hij zeide om dat de troepen zijn broeder hadden doodgeschoten, daarom was hij kwaad.
30. Wat zouden de Kaffers tot belooning krijgen?	Antwoord: Het vee van de soldaten, en van de menschen, die niet mede wilden doen.
31. Hebt gij niets gehoord van eene ruiling van land?	Antwoord: Ja, hij zoude de Kaffers het Zuurveld geven, en dan zouden hij en Faber het veld aan de overzijde in ruiling nemen.
32. Zoude dat veld onder u lieden gedeeld worden?	Antwoord: Hij zoude van dat land geven aan de menschen die bij hem wilden wonen.
33. Hoe is die contrij daar?	Antwoord: Een kaal veld, en zuur, behalve enkele doornkloofjes.
34. Waarheen zijt gij van de plaats van Erasmus gegaan?	Antwoord: Naar den Slagtersnek.
35. Zijn er in dien tusschen tijd geene brieven gegaan van den Majoor Fraser en den Adjunct Landdrost Van de Graaff met vermaning om naar huis te gaan?	Antwoord: Daar is een brief gekomen van Majoor Fraser, en toen wilden wij naar huis gaan, maar Bezuidenhout zeide dat hij den eersten die zijn paard zoude vangen, dood zoude schieten.
36. Wat is op Slagtersnek gebeurd?	Antwoord: Daar zouden wij wachten, want Stephanus Bothma had de tijding gebracht dat de Adjunct Landdrost Van de

	Graaff daar des Zondags stond te komen: Bothma is weder teruggereden.
37. Hoe lang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Tot Zaterdag achtermiddag, toen is de Landdrost Cuyler gekomen met een commando, en toen heeft Bezuidenhout order gegeven om tegen den kop op te rijden om, als het Commando opkwam, over te rijden, en hij wilde er op schieten, maar wij zeiden dat hij dit niet doen moest; en daarop zijn wij afgeloopen om bij den Landdrost te komen. Bezuidenhout wilde niet afkomen, maar wel naar zijn zin capituleeren, door, bij tien te gelijk, de menschen te laten afgaan en weder komen.
38. Zijn er geen boodschappen van mij bij u lieden gekomen?	Antwoord: Ja, eerst is Hendrik Lange ons komen noodigen om af te komen. De meesten wilden afkomen, maar eenigen niet.
39. Wie wilden niet afkomen?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout, Cornelis Faber, Johannes Hartzenberg, (die was bang) Martinus Barnard, Jochem Prinslo, Claas zn:, Martinus Prinslo, Claas zn:, en Theunis de Klerk.
40 Kon degene, die mijne boodschappen bragt, naar welgevallen met u lieden allen spreken?	Antwoord: Neen, Bezuidenhout, Faber, en Theunis de Klerk tragtten dat zooveel mogelijk te beletten.
41. Hebt gij ook niet mijn boodschapper belet van met sommige menschen te spreken?	Antwoord: Neen, maar ik ben eerst bij den Landdrost geweest, en weder naar boven gegaan, omdat ik mijn geweer had laten liggen aan 't hangen van den rug, en toen heb ik nog

	andere menschen genoodigd om mede af te komen.
42. Om welke reden hadt gij dat geweer laten liggen?	Antwoord: Omdat ik bang was om gewapend af te komen, en toen heb ik op order van den Landdrost mijn geweer wezen halen.
43. Is er, terwijl gij op den berg waart, een klompje menschen den berg opgekomen?	Antwoord: Ja, daar was Faber bij, en Frans Marais, en Volkert Laport, en Louis Fourie.
44. Waar kwam Faber van daan?	Antwoord: Van de Kaffers.
45. Welke boodschap bragt hij van de Kaffers?	Antwoord: Dat zij met hem eens waren, maar dat zij niet klaar waren, en dat het nog wel eene maand of drie duren zoude.
46. Moet gij niet erkennen, dat gij, door u bij de oproerige gewapende menigte te hebben bevonden, en daar bij gebleven te zijn, misdaan en straf verdiend te hebben?	Antwoord: Ja, goed is het zeker niet.
47. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Ik ben er toe gedwongen door vrees voor den dood.

(Get:) PHILIP ROED. L. BOTHA.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Aldus &c 23 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 36.
W.W. Minuten, 26sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.
Christoffel Rudolph Botha, Christoffels zn: Gedetineerde.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: C h r i s t o f f e l Rudolph Botha, Christoffels zn:, oud 25 of 26 jaren, geboren in Swagershoek, in Graaff-Reinet, woonachtig langs de Visrivier, onder 't Veldcornetschap van Swagershoek.
2. Wat is u bekend aangaande het gewapende oproer, bij 'twelk gij u hebt bevonden?	Antwoord: Op zekeren dag, omtrent drie weken vóór de verzameling, is Joh: Bezuidenhout gekomen op de plaats van mijn broeder Philip Botha, waar ik woonachtig ben, en heeft mij gevraagd om mede te doen; en op mijn vraag wat 't was, heeft hij gezegd: *de posten aan te vallen*: ik heb geantwoord dat hij dat niet zoude doen, en daarop is hij weder te paard geklommen, en zonder iets te zeggen, weggereden. Eenigen tijd daarna is de zoon van Willem Krugel bij mij gekomen om een os te koopen, en ik heb mijn paarden wezen halen om naar Krugel te rijden om 't geld te ontvangen dat ik noodig had. Terwijl ik de paarden ging halen, kwam Thomas Dreijer bij het huis verhalen, dat Hendrik Prinslo gevangen was. Ik ben vervolgens naar W. Krugel gereden, alwaar ik Joh: Bezuidenhout vond, van wiens aankomst ik niets geweten had, welke daarop aan hield dat de menschen die daar woonachtig waren, moesten mede rijden, en

	dat hij allen die niet mede deed, van de Kaffers zoude laten vernielen, en dat Faber reeds met de Kaffers aankwam, en dat al vlugtten de mans weg, hij tog de vrouwen met 't vee en goederen wel krijgen zoude. Hij zeide dat de menschen de posten moesten aanvallen zonder dat ik weet waarom hij dat wilde doen, maar hij wilde de soldaten laten doodschieten en doodmaken door de Kaffers, beginnende van de bovenste posten af tot naar de anderen toe.
3. Wie zijn er nog naar de plaats van W. Krugel gekomen?	Antwoord: Mijn broeder Philip, ook nog Claas Prinslo, en Hendrik Klopper H. zn:, welke kwamen van de plaats van ouden Martinus Prinslo, en twee menschen wilden hebben om naar de plaats van W. Van Aart te rijden, om te hooren wat Hendrik Prinslo gedaan had. Op mijn verzoek om naar huis te rijden, vermits mijne vrouw alleen was, heeft hij dat toegestaan om mijne vrouw naar mijn vader weg te brengen, en toen ik dat gedaan heb, ben ik, uit hoofde der bedreigingen die Bezuidenhout gedaan had, weder naar W. Krugel terug gereden, wanneer daar veel menschen waren, nam: - Johannes Hartzenberg, Stephanus Bothma, Martinus Barnard en eene partij anderen.
4. Was Willem Krugel t'huis, toen gij daar zijt teruggekomen?	Antwoord: Ja.
5. Wat hebt gijlieden toen daar gedaan?	Antwoord: Den volgenden dag zijn wij naar onder gereden, naar de plaats van Van Aart, waar Hendrik Prinslo was.

6. Hebt gij onder weg op Slagtersnek geene menschen gevonden om mede te doen?	Antwoord: Neen.
7. Wat is bij Van Aart gebeurd?	Antwoord: Bezuidenhout heeft eerst een kleinen Hottentot gestuurd om te vragen wat Hendrik Prinslo gedaan had. Die is teruggekomen met de boodschap dat dezelve nog daar was. Daarop is Piet Erasmus gezonden, en met denzelven is de Veldcommandant Nel mede gekomen, welke, op de vraag van Bezuidenhout, wat Prinslo gedaan had, gezegd heeft dat 't om een leelijken brief was. Claas Prinslo, Mzn: is daarop door Bezuidenhout gezonden om Hendrik Prinslo op te eischen, doch is teruggekomen met een antwoord dat Majoor Fraser hem niet konde loslaten. Vervolgens heeft Bezuidenhout door W. Krugel een eed laten doen dat dezelve aan hem moest getrouw wezen, en ook de menschen die daar waren, gelijk er ook zijn welke dien eed gedaan hebben, maar ik heb denzelven niet gedaan, want ik heb aan de menschen noch gezegd hoe wij een eed zouden doen, daar wij gedwongen waren. Ik zat op zijde met mijn broeder Philip Botha en kleinen Willem Prinslo, W. zn:.
8. Hoe is die eed gedaan?	Antwoord: Ik heb er velen gezien die hun hoed afnamen.
9. Wat is er verder gebeurd?	Antwoord: Bezuidenhout heeft, toen Commandant Nel wilde wegrijden, het paard bij den toom gevat, en er was nog een ander die hem bij den arm

heeft gevat, doch wie dat geweest is, weet ik niet. Theunis de Klerk heb ik gezien, toen de Commandant Nel wegreed. Wij zijn van daar gereden tot aan de overzijde van de Visrivier bij de plaats van Louw Erasmus, waar wij dien nacht geslapen hebben. Dáár is er dien avond een brief van Majoor Fraser gekomen, vermanende dat de menschen moesten naar huis rijden, maar Bezuidenhout vloekte braaf, en zeide dat hij een ieder die van naar huis gaan sprak, zoude doodschieten. Des anderen daags is er een brief gekomen van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, en Bezuidenhout zeide dat hij met Faber en Stephanus Bothma den heer Van de Graaff hadde willen doodschieten, maar dat zij hem niet hadden kunnen krijgen, omdat hij naar Graaff-Reinet was; en dat zij de twee vaten kruit hadden willen hebben, welke de heer Van de Graaff daar had. Van die plaats zijn wij gereden tot aan den berg aan de bovenzijde, en dáár hebben wij in de bosschen geslapen. Den volgenden dag zijn wij voortgereden naar Slagtersnek, waar wij, één dag zijnde stil geweest, de Landdrost Cuyler daar is gekomen.

10.
Zijn niet, eer gij op Slagtersnek waart, eenige menschen weggereden?

Antwoord: Ja, aan deze zijde van Slagtersnek zijn Christiaan Dreijer, Lucas van Vuuren, en Frans Smit weggereden; ook zijn Theunis de Klerk en kleine Willem Prinslo op verzoek van W. Krugel gereden om grooten Willem Prinslo, Louis Fourie en Gerrit Bezuidenhout te halen, ten einde hem te helpen om de

	menschen te doen terugkomen. Groote Willem Prinslo is eerst, en daarna ook Louis Fourie gekomen, maar Gerrit Bezuidenhout niet, want ik geloof niet dat zij daar geweest waren. Toen Louis Fourie kwam, waren de menschen reeds aan 't afloopen.
11. Wat is er op Slagtersnek gebeurd?	Antwoord: Joh. Bezuidenhout en Cornelis Faber hebben daar gewenkt dat de Burgers moesten op zijde gaan, want zij wilden op den Landdrost en de Dragonders schieten, maar de burgers zijn blijven staan, en daar is niet geschoten. Zeven van ons, waarbij ik ook was, zijn vervolgens afgekomen, en naderhand nog eene partij anderen. Johannes Bezuidenhout is weggereden zooals ook de overigen.
12. Waren er geen meer die schieten wilden, behalve Bezuidenhout en Faber?	Antwoord: Ik heb geen anderen zich daartoe zien gereed maken.
13. Hebt gij Faber niets hooren zeggen?	Antwoord: Neen, want toen hij kwam, zijn wij afgegaan. Er kwam een briefje van den Landdrost, waarop vier namen stonden van menschen die verlangd wierden af te komen, onder welke namen die van Johannes Bezuidenhout was, 't welk Faber hoorende, zeide, '*broeder verdom het om af te komen*,' en daarop gingen zij op zijde, en maakten zich gereed om te schieten.
14. Wat heeft Willem Prinslo op Slagtersnek gedaan?	Antwoord: Hij heeft getracht de menschen om te praten om af te komen; maar Bezuidenhout heeft gezegd, dat zij doen konden wat zij wilden,

	maar dat als Faber met de Kaffers inkwam, hij ze zoude laten ruineeren.
15. Had iemand Theunis Dreijer gezonden om te zeggen dat Hendrik Prinslo gevangen was?	Antwoord: Neen, dat ik weet niet.
16. Op welken tijd na de gevangenneming van Prinslo is Dreijer van die plaats weggereden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
17. Was hij ook noch bij iemand anders onderweg aan geweest?	Antwoord: Neen.
18. Weet gij dat er een plan van verruiling van land was?	Antwoord: Ja Bezuidenhout zeide dat de Kaffers 't Zuurveld zouden krijgen, en in de plaats wedergeven 't veld aan de overzijde tot de Koenap; en dat Faber dat met hun had uitgemaakt.
19. Zoude dat veld onder ulieden zijn verdeeld geworden?	Antwoord: Daar heb ik niet van gehoord.
20. Heeft Bezuidenhout u niet gezegd, dat hij en Faber eene plaats aldaar hadden uitgezocht, omdat de erfpachten aan dezen kant te zwaar waren?	Antwoord: Ja, dat heeft Bezuidenhout gezegd, en ook dat 't Zuurveld de Kaffers toebehoorde, want dat zij 't geruild hadden. Ik weet niet of de erfpacht te zwaar is, want ik heb geene plaats.
21. Is u het veld aan de overzijde tot de Koenap bekend?	Antwoord: Ja, 't is een mooi veld, maar 't is te zuur.
22. Heeft Stephanus Bothma u ook verteld wie de brief van Hendrik Prinslo geschreven en geteekend had?	Antwoord: Ja, in presentie van Cornelis van den Nest. Hij zeide, dat hij den brief had geschreven, en dat de twee Mullers, Diderik en Christiaan, en Bezuidenhout daar raad in hadden gegeven.

23. Hebt gij niet gehoord, waar Bezuidenhout en Faber en anderen, die zich niet op Slachtersnek overgegeven hebben, wilden heentrekken?	Antwoord: Zij zeiden dat zij zoo ver trekken zouden, dat niemand hun krijgen zoude, in een nieuwe streek velds.
24. Was 't plan van Bezuidenhout reeds klaar, toen hij begonnen is op te trekken?	Antwoord: Hij zeide dat hij maar de Kaffers had verwacht.
25. Welke middelen hebt gij gebruikt om bij de eerste opening welke Bezuidenhout u gaf van zijn voornemen, daarvan aan uw Veldcornet of Landdrost kennis te geven?	Antwoord: Ik heb er geen kennis van gegeven, omdat ik alleen ben geweest, en vreesde dat hij 't mij zoude heeten liegen, en ik dan voor den man zoude worden gehouden.
26. Hebt gij ook niet kunnen wegrijden, zoowel als eenige anderen, die aan deze zijde van Slachtersnek zijn teruggekeerd?	Antwoord: Neen, Bezuidenhout was al te straf, en ik was bevreesd voor de Kaffers, en ik ben niet daarbij gegaan om kwaad te doen.
27. Moet gij niet erkennen door uwe tijdige kennis van 't voorgenomen oproer niet te hebben geopenbaard, en door u bij die oproerige bende bevonden te hebben tot 't laatste toe, misdaan en straffe verdiend te hebben?	Antwoord: Ik weet het niet, maar ik was bang om het te openbaren: voor de bedreigingen omtrent de Kaffers.

Na dit verhoor dus verre te zijn afgeloopen, zegt de Gedet. dat zijn opgaaf, ‘dat Bezuidenhout hem drie weken vóór de verzameling zoude hebben aangesproken om mede te doen in een plan om de posten aan te vatten, als bij art. 2 van dit verhoor opgegeven, bezijden de waarheid is, en dat hij dit bij zijne gevangenneming uit vrees aan den Landdrost had verteld, en ook nu aan dit verhoor had opgegeven, omdat hij bang was voor zijne regeering, en het de eerste maal was dat hij voor dezelve had moeten komen.

28. Nader gevraagd of hij niet erkennen moet door zich bij die	Antwoordt dat er nog geen kwaad gepleegd is, on dus niet

gewapende oproerbende vervoegd, en daarbij gebleven te zijn misdadig en strafbaar te zijn?	te weten of hij daardoor misdaan heeft.
29. Blijft gij nu persisteeren dat gij slechts uit vrees van mij van die ontmoeting van Bezuidenhout gesproken hebt?	Antwoord: Ja.
30. Hadt gij datzelfde niet reeds aan iemand anders gezegd vóór dat gij 't mij hebt gezegd?	Antwoord: Neen, en niemand heeft mij ook gezegd dat ik dat moest zeggen.

Aldus enz.: - den 26sten December, 1815.

(Get.) C.R. BOTHA.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 37.
H.H. Minuten, 26sten December, 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Nicolaas Prinslo M. zn., Gedetineerde:

1. Des Gedet: naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Nicolaas Balthasar Prinslo, Mart. zn:, oud 20 jaren, geboren aan Bruintjeshoogte, woonachtig aldaar bij mijn vader Martinus Prinslo.
2. Waar bevindt zich uw broeder Hendrik Prinslo?	Antwoord: Ik weet niet, die moet hier wezen.

3. Hoe is hij hier gekomen?	Antwoord: Hij is gevangen door de Dragonders op een Maandag, meer dan een maand geleden.
4. Was uw broeder zes of acht dagen vóór zijne gevangenneming niet thuis gekomen van den kant van Baviaansrivier?	Antwoord: Ik geloof wel, ja.
5. Heeft hij toen verhaald, dat Bezuidenhout en Faber van meening waren om de Kaffers te verzamelen, en de militaire posten aan te vallen, en dat hij een van degenen was die mede zoude doen?	Antwoord: Hij heeft wel gezegd dat Bezuidenhout en Faber zulks van meening waren, en dat als het door hem of mij uitkwam, wij een kogel voor den kop zouden krijgen, maar hij heeft niet gezegd dat hij zoude mede doen.
6. Hebt gij in tegenwoordigheid van den Adjunct Landdrost Fraser, en de Heemraden Nel en De Klerk, mij niet bekend dat uw broeder Hendrik gezegd had dat hij een van die partij zoude wezen?	Antwoord: Neen: ik weet niet dat ik dat gezegd heb. 't Kan wezen, ik ben 't al vergeten; maar mijn broeder heeft 't mij niet gezegd.
7. Zijt gij niet kort nadat uw broeder is gevangen genomen, met Hendrik Krugel over den berg gereden naar de plaats van Willem Krugel?	Antwoord: Ja.
8. Tot welk einde zijt gij daarheen gereden?	Antwoord: Omdat ik niet wist waarom mijn broeder gevangen was, wilde ik een paar menschen hebben om naar Capt: Andrews te rijden en te vragen waarom mijn broeder gevangen was.
9. Zijt gij uit uzelven gereden, of zijt gij door iemand gezonden?	Antwoord: Uit mijzelven, en mijn vader heeft mij gezegd, dat als ik rijden wilde, moest ik naar Willem Krugel rijden, omdat mijns broeders goed daar was.

10. Hebt gij niet van uwen broeder gehoord dat op Saturdag, den 11den van die maand, de contrij vol Kaffers zoude zijn van de Vischriviers mond af?	Antwoord: Neen, niet van mijn broeder, maar van Johannes Bezuidenhout, welke bij W. Krugel is gekomen kort nadat ik daar was.
11. Waarom hebt gij dan dit aan mij verhaald, met redengeving dat gij om die reden bij W. Krugel waart aangereden, omdat gij, uit hoofde der Kaffers, bang waart alleen naar Capt: Andrews te rijden?	Antwoord: Dat heb ik maar opgegeven omdat ik bang was.
12. Hebt gij mij ook niet gezegd dat het voornemen was om alle de militaire posten af te loopen?	Antwoord: Ja, want dat had Joh. Bezuidenhout mij gezegd, en dat al die niet mede deed, van de Kaffers zoude vernield worden.
13. Is er dienzelfden nacht nog niet iemand van uws vaders plaats over den berg naar Willem Krugel gekomen?	Antwoord: Ja, Jan Bronkhorst is daar gekomen nadat ik daar was.
14. Weet gij ook of Theunis de Klerk met nog twee of drie anderen in dienzelfden nacht over den berg weder zijn teruggegaan?	Antwoord: Ja, 't was Theunis de Klerk, Hendrik Klopper en Piet Erasmus Piet zn:, Die zijn door Bezuidenhout gezonden, maar tot welk einde weet ik niet.
15. Was het niet om menschen te verzamelen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
16. Hebt gij hem zien terugkomen?	Antwoord: Ja.
17. Wie waren toen met hem?	Antwoord: Kleine Willem Prinslo, W. zoon, Johannes Prinslo, M. zoon, en Andries van Dijk.

18. Waar woont Johannes Prinslo, M. zoon?	Antwoord: Ook bij mijn vader.
19. Hebt gij geen van die laatstgenoemde menschen gesproken?	Antwoord: Neen.
20. Wat hebt gij gedaan toen gij bij W. Krugel waart gekomen?	Antwoord: Daar kwam Bezuidenhout, en zeide dat hij wilde de posten afloopen, en dat hij de Kaffers kort bij had, en doodschieten zoude laten al wie niet wilde mededoen, en al het hunne van de Kaffers zoude laten vernielen: toen heb ik met hem en zijn geheele commando, dat hij in dien nagt had laten bijeenkomen, moeten mederijden naar Capt. Andrews.
21. Was W. Krugel te huis toen gij daar kwam?	Antwoord: Neen hij was bij Daniel Erasmus.
22. Is er niemand gegaan om hem te roepen?	Antwoord: Ja, Hendrik Van den Nest.
23. Waarom is hij geroepen?	Antwoord: Omdat ik daar gekomen was.
24. Was Krugel reeds thuis toen Bezuidenhout gekomen is?	Antwoord: Neen, Bezuidenhout was in in dien tusschentijd gekomen.
25. Met wie is Bezuidenhout gekomen?	Antwoord: Zij waren vijf, één was Andries Meijer, en de anderen ken ik niet.
26. Zijt gij lieden tezamen van daar weggereden?	Antwoord: Ja, des anderen daags morgens heeft Bezuidenhout ons weggenomen, om de posten af te loopen. Hij wilde van boven beginnen, maar ik heb gezegd, dat dit niet geschieden moest, maar dat wij naar

	Capt. Andrews moesten gaan om te vernemen wat mijn broeder gedaan had, en toen heeft Bezuidenhout gezegd, dat als Faber met zijn Kaffers kwam, hij ons wel leeren zoude te doen wat hij gelastte. Hij wilde met geweld dat wij zouden schieten op de troepen wanneer zij mijn broeder niet wilden loslaten; maar toen ik van Majoor Fraser verstaan had den brief waarom mijn broeder zat, heb ik met andere menschen hem zoover gekregen dat wij hem van die post hebben afgetrokken.
27. Wie is bij Majoor Fraser geweest om naar de reden van uws broeders gevangenneming te vernemen?	Antwoord: Eerst een Hottentot, maar Majoor Fraser liet weten dat er een van die menschen moest komen met wien hij konde spreken, en daarop heeft Bezuidenhout mij gestuurd.
28. Hoe komt het dat gij zoo onwelvoegelijk tegen Majoor Fraser hebt gesproken?	Antwoord: Omdat Bezuidenhout gezegd had, dat ik aan Majoor Fraser moest zeggen dat ik mijn broeder eischte, en dat als hij den zelven niet afgaf, ik mijn laatsten droppel bloeds daarvoor laten moest, en die boodschap heb ik aan Majoor Fraser gedaan; dezelve zeide dat wij dat doen konden, maar dat hij mijnen broeder niet konde afgeven voordat de Landdrost Cuyler daar was, want dat hij geene orders er toe had.
29. Hebt gij bij die gelegenheid niet aan Majoor Fraser gezegd, dat hij niet van schieten moest spreken, en dat uw broeder op het oogenblik moest worden overgeleverd?	Antwoord: Ja, dat had Bezuidenhout gezegd, dat ik doen moest uit naam van al de gewapenden.

30. Hebt gij ook niet gevraagd dat de Commandant Nel met u zoude teruggaan?	Antwoord: Ja.
31. Is hij ook met u medegegaan?	Antwoord: Neen.
32. Wat hebt gij bij uwe terugkomst aan Bezuidenhout verhaald?	Antwoord: Hetgeen Majoor Fraser mij gezegd had, en dat mijn broeder zulk een leelijken brief geschreven had; en dat wij nu naar huis moesten gaan, omdat wij hem nu tog niet krijgen zouden. Bezuidenhout zeide daarop, dat hij een eed er voor konde doen, dat mijn broeder dien brief niet geschreven had; hij zeide verder dat de Kaffers kort bij waren, en die naar huis wilden rijden het konden doen, maar dat hij ze bij tienen en tienen zoude laten doodschieten, en al wat zij hadden zoude vernielen.
33. Hebt gij Hendrik Klopper van die post zien wegrijden?	Antwoord: Ja.
34. Waar reed hij naar toe?	Antwoord: Naar Bruintjeshoogte, op order van Bezuidenhout om meer menschen te halen.
35. Wie was er bij toen Bezuidenhout bij W. Krugel zeide dat zijne meening was, dadelijk te beginnen met de posten van boven af aan te vallen?	Antwoord: Daar waren bij, Hendrik van den Nest, mijn zwager Philip Botha, en meest alle de andere menschen: toen wij uitkwamen bij den nek, zagen wij de soldaten in 't geweer staan, en toen zeide hij, dat wij nu maar dezelven dadelijk moesten aanvatten, maar hij wilde eerst mijn broeder met geweld er uit hebben.

36. Waarom stelde hij zooveel belang om eerst uw broeder te willen hebben?	Antwoord: Dat weet ik niet.
37. Is de Commandant Nel bij ulieden geweest op de plaats van Van Aart?	Antwoord: Ja.
38. Wat is met hem verhandeld?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb toen niet met hem gesproken.
39. Hebt gij niet gezien, dat men hem heeft verhinderd om weg te rijden toen hij wilde vertrekken?	Antwoord: Ja, ik heb Bezuidenhout hem bij de hand van 't paard zien ligten.
40. Was Theunis de Klerk daar ook bij?	Antwoord: Ja, die was ook bij 't paard.
41. Was Piet Prinslo, Klaas zn: daar ook bij?	Antwoord: Ja, ik heb hem ook bij de voorste menschen gezien.
42. Hebt gij niet gehoord dat zij W. Nel hebben willen doen zweren, dat hij terug zoude komen?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gehoord.
43. Hebben de menschen niet kort na 't vertrek van Nel een kring gemaakt?	Antwoord: Ja, wij hebben een kring moeten maken, en daar stond W. Krugel in 't midden, die moest ons een eed voorzeggen; maar daar de kring zoo groot was, heb ik niet gehoord wat hij gezegd heeft, maar alleen gezien dat hij zijn hoed heeft afgenomen; en dat hebben wij ook moeten doen; ik heb even aan mijn hoed getild en denzelven toen weder op mijn hoofd laten staan.
44. Zijn er ook eenigen geweest, die den hoed niet hebben afgenomen?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar degenen, die ik gezien heb, hebben den hoed ook afgeligt, want wij moesten wel.

45. Welke is de meening van den eed geweest?	Antwoord: Voor zoover ik begreep, was 't om elkander getrouw te blijven.
46. Welken last heeft Bezuidenhout meer gegeven, toen gij gegaan zijt om om uw broeder te vragen?	Antwoord: Hij heeft gezegd dat ik ook zien moest hoe die post gelegen was.
47. Hoe hebt gij die post gevonden?	Antwoord: Daar waren vier officiers in 't huis, en de soldaten heb ik niet geteld, maar ik geloof niet dat er twintig waren; daar lag ook een groote mesthoop waarachter de soldaten schuilden en ons schieten konden; en ik heb ook aan Bezuidenhout gerapporteerd dat wij die post niet konden aanvallen; ik heb hem dat zoo gezegd om hem weg te krijgen.
48. Was Willem Krugel er bij toen gij dien last ontvangen en uw rapport gedaan hebt?	Antwoord: Neen.
49. Hebt gij aan anderen er niets van gezegd?	Antwoord: Neen, want nadat ik van den brief van mijn broeder had gehoord, was ik zoo verdrietig, dat ik weinig meer met iemand heb gesproken.
50. Waar zijt gijlieden vervolgens naar toe gereden?	Antwoord: Bezuidenhout heeft ons over de rivier laten rijden, en daar laten afzadelen; hij zeide, wij moesten dan daaromtrent blijven liggen tot de Kaffers kwamen; en daar waren wij bevreesd voor, want bij de Kaffers zouden wij geene vergiffenis krijgen, maar bij de regeering nog wel, en daarom heb ik zoo maar aan hem moeten gehoorzamen.

51. Wat hebt gij aan de overzijde van de rivier gedaan?	Antwoord: Daar van daan zijn wij, na nog een dag daaromtrent gebleven te zijn, gereden naar Slachtersnek. Daar heeft Willem Krugel kleinen Willem Prinslo, en Theunis de Klerk gezonden om grooten Willem Prinsloo te halen, om 't kwaad van Bezuidenhout te stuiten.
52. Is groote Willem Prinslo ook gekomen?	Antwoord: Ja.
53. Wat heeft hij gedaan?	Antwoord: Hij is naar den Landdrost Cuyler gereden op last van Willem Krugel, maar tot welk einde weet ik niet.
54. Is hij daarna ook weder terug gekomen?	Antwoord: Ja.
55. Wat heeft hij toen gedaan?	Antwoord: Dat weet ik niet; hij heeft wel met W. Krugel gesproken, maar ik was daar niet bij.
56. Hebt gij niet gezien of gehoord dat Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer en eenige anderen op den weg naar Slagtersnek zijn weggereden?	Antwoord: Ik heb dat niet gezien, maar ik heb 't daarna gehoord.
57. Hebt gij ook dan niet kunnen wegkomen?	Antwoord: Ja, maar ik zoude nauwelijks zijn tehuis geweest, of hij had mij door de Kaffers kunnen laten vernielen.
58. Wie van die menschen die op uwe plaats wonen, hebben zig meer bij die bende bevonden?	Antwoord: Jochem Prinslo, Klaas zn., Martinus Prinslo, Klaas zn., Jan Bronkhorst, Hendrik Klopper, H. zn., Johannes Prinslo, M. zn.

59. Daar gij erkent van uw broeder te hebben gehoord dat Bezuidenhout en Faber voornemens waren de posten aan te vallen en Kaffers te verzamelen, waarom hebt gij 't niet aan uw veldkornet of landdrost bekend gemaakt?	Antwoord: Omdat ik bang was, dat als 't door mij bekend werd, zij mij zouden doodschieten.
60. Heeft uw broeder u ook te kennen gegeven, dat hij voornemens was het aan te geven?	Antwoord: Neen.
61. Heeft hij het u als een los gerucht of als geheim verteld?	Antwoord: Hij heeft gezegd dat ik er niet van praten moest, want dat als het door hem of door mij uitkwam, zouden wij gevaar loopen te worden doodgeschoten.
62. Was er iemand meer bij toen hij u dit verhaalde?	Antwoord: Neen, wij waren samen op de jagt, en zoo heeft hij het mij in het veld verhaald.
63. Wiens plaats ligt naast uws vaders plaats, de rivier op?	Antwoord: Van Doctor Macrill, ik geloof een uur te voet.
64. Hoe ver ligt de Heemraad de Klerk van uw vader?	Antwoord: Ook oen uur te voet.
65. Hoe ver ligt de Veldcommandant Nel van uw vader?	Antwoord: Dat zal anderhalf uur te paard wezen.
66. Hoe ver ligt uws vaders plaats van de post van Captain Andrews?	Antwoord: Ik denk twee uren te paard.
67. Waarom hebt gij 't niet aan een van die menschen bekend gemaakt?	Antwoord: Ik heb zoo ver niet gedacht.
68. Hebt gij 't niet aan uw vader gezegd?	Antwoord: Neen.

69.
Is niet vijftien of zestien jaren geleden uw eigen vader in 't Kasteel in arrest geweest over eene dergelijke zaak?

Antwoord: Ik weet wel dat hij in 't Kasteel is geweest, maar niet of 't over eene dergelijke zaak is geweest.

70.
Om welke reden wordt uw vader gewoonlijk *Hendrik Kasteel* genoemd?

Antwoord: Omdat hij destijds ook daar geweest is.

71.
Toen gij bij Krugel zijnde, door Bezuidenhout hoordet zeggen, dat een ieder moest mede doen, hebt gij toen begrepen, dat dit dezelfde zaak was die uw broeder verhaald had?

Antwoord: Ja, maar wat wilde ik doen, toen was ik er in! Bezuidenhout zeide, '*kom! de de Kaffer is nu hier, en die nu niet wil mede doen, zal ik van den Kaffer laten vermoorden en vernielen.*

72.
Wat is er gebeurd nadat gijlieden op Slagtersnek gekomen zijt?

Antwoord: Daar werd gesproken dat de Adjunct Landdrost Van de Graaff van Cradock zoude komen, welke verwacht werd.

73.
Hebt gijlieden daar niet een commando van burgers en Dragonders zien aankomen?

Antwoord: Ja, en Bezuidenhout zeide, dat wij daarop moesten blijven staan; en dat, als zij aankwamen, wij moesten schieten; maar groote Willem Prinslo zeide, dat wij dat niet doen moesten, maar twee aan twee moesten afkomen, en naar den Landdrost Cuyler gaan. Bezuidenhout maakte zich gereed om te schieten, maar toen wij afliepen, heeft hij afgehouden.

74.
Wie had ulieden last gegeven om op 't kopje te trekken?

Antwoord: Bezuidenhout.

75.
Heeft W. Krugel daar ook eenige order gegeven?

Antwoord: Hij heeft gezegd, dat wij niet op den Landdrost moesten schieten.

76. Had Theunis de Klerk ook niet veel daar in te brengen?	Antwoord: Zoo ver ik gehoord heb niet.
77. Waar was Faber destijds?	Antwoord: Die is den berg opgekomen, terwijl wij daar waren.
78. Welke tijding is hij komen brengen?	Antwoord: Dat weet ik niet; hij is dwars door de menschen heen naar Bezuidenhout gekomen.
79. Wie waren er meer met Faber?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar er waren meer met hem.
80. Hebt gij ook iets van eene veld-ruiling met de Kaffers gehoord?	Antwoord: Ja, ik heb er wel iets van gehoord, maar ik wist niet recht wat het was.
81. Moet gij niet erkennen, dat gij, 't voornemen van Bezuidenhout geweten en niet geopenbaard hebbende, en voorts, door uwen broeder, die gevangen was, op te eischen uit naam eener gewapende oproerige bende; door de post van Kapt. Andrews te spioneeren: en voorts tot 't laatst toe hij 't oproer te blijven; misdaan hebt en straffe verdiend?	Antwoord: Neen, ik heb geen kwaad daarmede gedaan, en dat ik er toe gedwongen ben.

Aldus, &c., 26 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Dit × is het merk van Nicolaas Balthaser Prinslo, Mart. zn., verklarende niet te kunnen schrijven.

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 38.
R 3. Minuten, den 26sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Compareerde &c.

Philip Albertus Opperman, oud 29 jaren, geboren te Stellenbosch, Veldcornet van de Baviaansrivier onder Graaff-Reinet, welke &c.

Dat bij gelegenheid der zittingen van de laatste Commissie van rechtspleging te Graaff-Reinet de Compt: zig aldaar hebbende bevonden, bij zijn vertrek van dat dorp zijn horloge had vergeten; weshalve hij aan Gerrit Bezuidenhout Gerrit zn:, welke naar Graaff-Reinet reed om te trouwen, verzogt had aldaar naar des Compt: horloge te informeeren, en hetzelve mede te brengen.

Dat vervolgens eenigen tijd daarna, in den nacht tusschen elf en twaalf uren, de Compt: een wagen hoorende aankomen, deszelfs zoontje had gezonden om te zien wie er aankwam, bevonden was te zijn de voorn. G. Bezuidenhout, welke aan den Compt: deszelfs horloge hebbende terug gebragt, bij die gelegenheid aan den Compt: had gezegd, dat hij zig verpligt vond iets aan hem Compt: als Veldcornet bekend te maken, en hetwelk daarin had bestaan, dat voorn: G. Bezuidenhout van zijne schoonzuster, de huisvrouw van Adriaan Engelbregt, welke hij bij zijn schoonvader Diderik Geere had ontmoet, gehoord had dat er menschen uit de Tarka naar Kafferland waren om de Kaffers op te maken, ten einde tegen de troepen te strijden, welke menschen waren Johannes Bezuidenhout, Cornelis Faber, Adriaan Engelbrecht, Frans Marais, en nog twee anderen, welker namen den Compt: ontschoten waren.

Dat de Compt:, op het vernemen van dit berigt, zig dadelijk hebbende op weg begeven naar Graaff-Reinet ten einde daarvan aan den Landdrost Stockenstrom kennis te geven, een uur van zijn, Compt:, huis zijnde, ontmoet had Willem Prinslo Klaas zn:, welke terug kwam van Bruintjeshoogte, alwaar ter plaatse van den Heemraad Barend de Klerk kerk was gehouden, welke aan den Compt: gevraagd hebbende, waar hij Compt:, naar toe ging, de Compt: geantwoord had dat hij eene dagvaarding van zijn Landdrost had ontvangen, en ook dat hij, Compt:, in den toen verloopen nagt van G. Bezuidenhout eene wonderlijke tijding had gehoord, dat er menschen uit Tarka naar Kafferland waren; waarop gen: W. Prinslo had geantwoord, dat hij ook zoo wat daarvan gehoord had; en op des Compt: vraag, hoe hij er zig in gedragen moest, en of hij dit aan zijn Landdrost zoude bekend maken, door voorz Prinslo al verder was gezegd, dat hij, Compt:, zulks gewisselijk aan zijn Landdrost moest bekend maken; na welk gesprek de Compt: zijne reis vervolgd hebbende, van het hem voorgekomene aan den Landdrost Stockenstrom had kennis gegeven, terwijl de

Compt: ook zijne vrouw en kinderen had laten vertrekken naar Graaff-Reinet.

Waarna door den R.O. Req. aan den Compt. is gevraagd en door hem beantwoord als volgt:

1. Hebt gij niet, vóór dat gij zijt weggereden, uw rol aan een ander overgegeven?	Antwoord: Ja, aan Willem Krugel.
2. Hebt gij dit ook aan uw Landdrost, gerapporteerd?	Antwoord: Ja.
3. Is dat het gewone gebruik, dat een Veldcornet, van huis gaande, zijn rol aan een ander overgeeft, zoodat de andere den dienst kan waarnemen en de manschappen commandeeren?	Antwoord: Ja.
4. Hoe hebt gij die overgaaf gedaan, schriftelijk of mondeling?	Antwoord: Bij een brief: en nadat ik weg was, heeft hij aan mijne vrouw gezegd dat hij getrouw zoude oppassen, en over de contrij zoude waken gedurende dat ik afwezend was.
5. Staat gij niet onder het gebied van den Adjunct Landdrost Van de Graaff?	Antwoord: Ja.
6. Waarom zijt gij, in plaats van rapport aan denzelven te doen, naar Graaff-Reinet gereden?	Antwoord: Omdat G. Bezuidenhout mij gezegd had, dat die menschen mogelijk al weder zouden terug zijn, vermits het al acht of tien dagen geleden was, nadat zij vertrokken waren; daarom was ik in 't vermoeden dat zij tusschen mij en Cradock zouden liggen, en om die reden ben ik naar Graaff-Reinet gereden.
7. Hebt gij niet met W. Prinslo Klaas zn: gesproken over middelen om de Kaffers te keeren?	Antwoord: Hij vroeg mij daar ik weg reed, hoe het gaan zoude? Daarop heb ik hem ge-

	zegd dat ik 't commando aan W. Krugel had overgegeven. Prinslo heeft mij daarop verzogt of het hem gepermitteerd zoude zijn, indien de Kaffers mogten komen, met een hunner capteins te spreken, om derzelver voortgang te stuiten? Ik heb hem daarop gezegd, dat ik dit niet permitteeren konde, maar dat er een Hottentot van mij was, die de Kaffertaal verstond, en dat hij denzelven konde gebruiken om met een Kaffercaptein te spreken, en hem tegen te houden.
8. Hebt gij iets verder met hem gesproken?	Antwoord: Neen.
9. Behooren Johannes Bezuidenhout en Cornelis Faber onder uw gebied?	Antwoord: Neen, onder den Veldcornet Van Wijk in de Tarka.
10. Hebben niet anderen van de familie van Bezuidenhout onder u gewoond?	Antwoord: Ja, Joh: Bezuidenhout en Cornelis Faber hebben beiden onder mij gewoond, maar waren sedert agt of tien maanden vertrokken: ook heeft Fredrik Bezuidenhout onder mij gewoond.
11. Hoe was hun gedrag met de Kaffers?	Antwoord: Die kwamen dikwijls bij hen rondloopen en kuijeren: ik heb dezelven dikwijls met patrouilles weggejaagd.
12. Kwamen er ook wel eenigen van de Capteins bij hen?	Antwoord: Neen, die heb ik daar nooit gezien.
13. Terwijl het de order van het Gouvernement was, dat men geene gemeenschap met de Kaffers mogt houden, hebt gij daarvan rapport aan uw landdrost gemaakt?	Antwoord; Ja, maar zij kwamen bij vele menschen, die ze ook wegjaagden, maar bij Bezuidenhout was geen vrees, en ze gingen nooit weg als ik met geen patrouille kwam.

14. Hebt gij, bij 't overgeven van uw rol aan Krugel hem, eenige schets van het u verhaalde gegeven?	Antwoord: Neen.
15. Waart gij niet verpligt dien man te waarschuwen, toen gij vertrok, en hem uw rol overgaf, terwijl gij zelf uwe vrouw en kinderen hebt laten vertrekken?	Antwoord: Ik wilde eerst van mijn Landdrost vernemen hoe 't was: Ik heb mijne vrouw en kinderen weggezonden omdat aan mij werd toegeschreven den dood van Fredrik Bezuidenhout. Piet Prinslo, Klaas zn; heeft mij zulks in 't gezigt gezegd, en Willem Prinslo had mij ook, toen ik, als bovenopgegeven, hem ontmoet heb, gezegd dat het goed was dat ik wegreed en mijne vrouw en kinderen wegzond, want dat hij geen stuiver voor mijn leven gaf.
16. Wanneer heeft Piet Prinslo Klaas zn: u dit gezegd?	Antwoord: Een dag of drie vier voordat ik ben weggereden.
17. Heeft Piet Prinslo Klaas zn: u toen ook iets meer van de zaak gezegd?	Antwoord: Neen, hij zeide maar dat het mijn toedoen was, dat Fredrik Bezuidenhout was doodgeschoten, en heeft mij uitgescholden voor landverrader.
18. Wat verstond hij daardoor?	Antwoord: Dat ik mijn medeburgers zou hebben laten doodschieten.
19. Waar hebt gij denzelven ontmoet?	Antwoord: Hij was bij mij gekomen van Bruintjeshoogte, en rijdende naar zijn broeder Willem Prinslo.
20. Is hij dezelfde Piet Prinslo, Klaas zn: die eens onder de Kaffers heeft gewoond, en daar een plathuis heeft gebouwd?	Antwoord: Ja.

21. Om welke reden hebt gij, Willem Prinslo Klaas zn: ontmoetende, gezegd, dat gij gedagvaard waart?	Antwoord: Om de zaak stil te houden voor de menschen: ik was eerst nog van meening om naar W. Krugel te rijden, maar toen W. Prinslo mij te kennen gaf, dat 't op mij gemeend was, ben ik bevressd geworden mij langer op te houden, en direkt naar Graaff-Reinet gereden.
22. Zijt gij, na aan uw Landdrost rapport gedaan te hebben, niet weder terug gereden?	Antwoord: Neen, de Landdrost heeft gezegd dat ik mijn vee uit die contrij weghalen moest.
23. Kent gij Theunis de Klerk, en waar is die woonachtig?	Antwoord: Ja, hij woont omtrent een uur te paard van mij. Willem Prinslo, Klaas zn. heeft mij ook verhaald dat Theunis de Klerk gezegd zou hebben, dat ik Cornelis Faber en Johannes Bezuidenhout zoolang vervolgen zoude tot zij het lot van Frederik Bezuidenhout ondergingen.
24. Hebt gij, kort vóór uw vertrek van huis, ook iets van Hendrik Frederik Prinslo in uwe contrij vernomen?	Antwoord: Ja, drie of vier dagen vóór mijn vertrek sprak Jochem Prinslo, welke bij mij woont, met zijne vrouw over Hendrik Prinslo, dat hij bij zijn oom, den ouden Jochem Prinslo, was, en twist had over een paard.
25. Hebt gij niet gehoord of hij ook bij Joh. Bezuidenhout en C. Faber was geweest?	Antwoord: Neen, ik heb anders niet van hem gehoord. Zijne schoonmoeder, de vrouw van Daniel Erasmus, heeft mij alleen nog verhaald, dat Hendrik Prinslo daar was voorbij gereden naar Willem Prinslo Klaas zn.; maar dat deze niet thuis was, als zijnde naar de kerk gereden.

26. Zijt gij bereid deze uwe verklaring en antwoorden (des gerequireerd) met eede te bevestigen?

Antwoord: Ja.

Niets meer, enz.

Aldus enz., den 26sten December 1815.

(Get.) PHILIP H. OPPERMAN.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 38a.
R. 3. Minuten, 12 Jan., 1816.
Uitenhagen.
Herziening.

Verscheen voor de Speciale Rechts Commissie, de gezegde Philippus Albertus Opperman, die verklaarde, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat iets er aan toegevoegd of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd alleen in zijn antwoord op de eerste vraag 'dat hij de Rol niet aan Willem Krugel had overhandigd, maar hem een brief had geschreven.' In zijn antwoord op de 15de vraag, 'dat Willem Prinslo, Klaas zoon, niet alleen gezegd heeft dat hij niet een stuiver wilde geven voor het leven van getuige, maar ook voor dat van zijn vrouw en kinderen.' En in zijn antwoord op de 16de vraag 'dat het niet twee of drie dagen was, maar veertien dagen vóór zijn vertrek dat hij met Piet Prinslo, Klaas zoon, gesproken had.

Waarop de gevangene, P.W. Prinslo, Klaas zoon, gevraagd zijnde of hij erkende hetgeen tegen hem in deze getuigenis werd beweerd, en dat niet bijzonderlijk aan hem bij zijne ondervraging was gemeld? antwoordde 'dat hij den getuige niet misleid heeft, maar met hem gesproken heeft over hetgeen dat misschien mocht verhaald zijn, en dat hij te voren de zaak met den getuige afge-

daan had, en zijne vrouw had gekust.' Hierbij bleef de getuige en zeide 'dat hij niet iets wist van het maken van vrienden daar hij niet eenig dispuut met den gevangene had.' Ter bekrachtiging van de waarheid van alle welke, getuige deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig.'

In tegenwoordigheid van al de gevangenen, en van de gedaagden, successievelijk ontslagen in den loop dezer vervolging, onder belofte van hand en woord, ten getale van?, die allen verklaarden geen kruisvraag te hebben om aan den getuige te doen.
Gedaan te Uitenhagen, den 12den Januarij 1816.

(Get.) PHILIP H. OPPERMAN.
Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 39.
T.T.T. 1. Minuten, 26sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Willem Prinslo Klaas zn: Gedetineerde.

Art. 1. Des Gedet. naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Willem Prinslo Nic: zn:, oud 53 jaren, geboren in Kogmanskloof, woonachtig in de Baviaansrivier.
2. Wat is u bekend omtrent het onlangs plaats gehad hebbende gewapend oproer?	Antwoord: Den 6den November l.l. werd er kerk gehouden bij den Heemraad Barend de Klerk, waar ik geweest zijnde, terug ben gereden naar Louw Erasmus, Louw zn:, op de plaats *Diriko.* Den 6den ben ik vandaar gereden naar Louis Erasmus, Piet zn:, aan de groote Visrivier, waar ik den 7den ben

overgebleven, en den 8sten naar huis gereden. Vóór de drift van de Visrivier stil houdende om te remmen, kwam ik mijn Veldcornet Opperman tegen, aan wien ik, gevraagd hebbende, waar hij naar toe reed, dezelve mij zeide dat hij een brief had ontvangen van zijn landdrost om den 14den op Graaff-Reinet te moeten zijn, en dat hij derwaarts reed. Hij vroeg mij bij die gelegenheid of ik er ook iets van had gehoord, dat Cornelis Faber en Adriaan Engelbregt naar de Kaffers waren om hen in te halen, en 't land af te loopen? Waarop ik hem gezegd hebbende of hij dan wegreed, en niets deed om 't te stuiten, hij mij gevraagd heeft of ik daar kans toe zag. Ik heb hem geantwoord van ‘ja, als ik getrouw volk had, en dat, als ik zijn ouden Hottentot Jan Basterd had, ik denzelve zoude kunnen afzenden naar de Kaffercapteins en hun laten weten dat zij naar die andere menschen niet luisteren, en niet komen moesten.’ Ik vroeg hem verder wie of hem zulks had verhaald? Hij antwoordde mij eerst dat er iemand laat in den avond bij hem geweest was die het hem had gezegd, maar aan wien hij beloofd had hem niet te zullen noemen, doch zeide mij echter naderhand, dat het Gerrit Bezuidenhout Gerrits zn: was. Vervolgens vroeg ik hem of de Landdrost het mij niet kwalijk nemen zoude indien ik dien Hottentot afzond? Hij zeide mij van ‘neen,’ want dat het tot bestwil was om het kwaad te stuiten, en dat hij met den Landdrost zoude gaan spreken.

Ik ben daarop naar huis gereden zonder dien Hottentot te hebben laten roepen, en den 9den of 10den (zonder dat ik dit juist weet op te geven) kwam de Kaffercaptein *Pandora* bij mij, wien ik gevraagd hebbende wat er gaande was, en of er menschen waren geweest om de Kaffers op te maken, ten antwoord gaf, dat hij gehoord had dat er menschen met een klompje schapen bij *Gaika* waren geweest, en dat hij dit van het volk van *Keino* had gehoord. Hij heeft mij niet genoemd welke menschen er geweest waren, noch om welke reden, en zeide ook dat hij dezelven niet gezien had. Ik heb hem vervolgens gezegd dat ik voornemens was geweest den ouden Hottentot *Jan Basterd* met eene boodschap af te zenden, maar dat ik nu hemzelven verzogt naar *Gaika*, *Keino*, *Slambe*, en *Founon* als de voornaamste capteins, te gaan, en hun te zeggen, dat zij zich niet door dat volk hetwelk daarheen was, moesten laten opmaken, en niet gelooven moesten, want dat zij maar oproer in 't land maakten, en 't hun onverschillig was hoe zij leefden; maar dat als er wat te doen was, zij mij wel zouden zien, en dat zij, zoo lang maar wachten zouden, terwijl nu alles stil in 't land over en weder was, en elk zijn vee en zijn tuintje had, en dat wanneer zij zich lieten opruijen, er niets anders dan hongersnood en gebrek van te wachten was. Den tweeden dag daarna kwam Captein *Founon* zelve bij mij, aan wien ik hebbende gevraagd wat hij doen kwam zeide hij, dat hij

mijn boodschap van *Pandora* verstaan had, en daarna kwam hooren. Toen heb ik hem gezegd dat hij Cornelis Faber en de zijnen moest wegjagen, en geen gehoor geven; en ik heb hem vervolgens wat schapen vleesch tot padkost gegeven, en gezegd dat hij maar schielijk naar zijn land terug moest gaan. Daarna, op den 11den, is mijn zoon Klaas door Willem Krugel, die als provisioneele Veldcornet fungeerde, gecommandeerd om bij Daniel Erasmus present te zijn, om aan eenige oproermakers uit Tarka en de Kaffers tegenstand te doen, vermits door een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff waarschuwing was gedaan om op zijne hoede te zijn. Op den 13den is Willem Krugel met Piet Erasmus, Piet zn:, zelve bij mij gekomen, en heeft mij gevraagd of ik mijn zoon al gezonden had? Waarop ik hem gezegd hebbende van ‘neen,’ dat het nog vroeg was, hij mij gezegd had, dat ik zelve maar moest mede rijden, en dat hij de menschen wilde onderzoeken, of zij noch met de regeering waren, dan of er ook iemand was geweest, die hen had omgepraat. Ik ben daarop met hem mede gereden, en de menschen bij elkander zijnde, heeft Krugel hun gevraagd met wien zij 't hielden, en dat hij 't met deregeering hield. Waarop die menschen in 't eerst hebben stil gezwegen, doch nadat ik gezegd had dat ik het al mijn leven met de regeering had gehouden, en dit ook noch deed, zeiden de anderen dat zij ook met de regeering waren, behalve twee,

waarvan een, gezegd hebbende '*ik niet*,' een ander zeide '*ik ook niet*'; doch welke die twee zijn geweest, weet ik niet.

3.
Wie waren daar al bij elkander?

Antwoord: Willem Krugel, ik, oude Frans Labuscagne, oude Jan de Lange, Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, Louis Fourie, Jacobus Vreij, Theunis de Klerk, Piet Erasmus, Piet zn., Daniel Erasmus (de baas van die plaats), Gerrit Bezuidenhout, Gerrit zn., en Frans van Dijk.

4.
Wie stonden voor u?

Antwoord: W. Krugel, Louis Fourie, Daniel Erasmus, Jan de Lange, Frans Labuscagne, en ik stonden bij elkander; de anderen stonden bij elkander ter zijde. Nadat ik van dien kant die woorden '*ik niet*' en '*ik ook niet*' had hooren spreken, heb ik hun gezegd dat zij niet zoodanig moesten doen, en de Regeering niet moesten tergen, maar een voorbeeld nemen aan hetgeen in vroeger jaren omtrent Adriaan van Jaarsveld gebeurd was, want dat het land nog om die zaak treurde. Willem Krugel sprak ook op die wijze, en vermaande de menschen tevreden te zijn, zeggende dat zij nu maar moesten naar huis gaan, terwijl hij des anderen daags naar Cradock zoude rijden en aan den Adjunct Landdrost vragen hoe 't daar was. Wij zijn daarop naar huis gereden, en toen ik thuis kwam vond ik een Hottentot van Johannes Bezuidenhout met eene boodschap dat ik beide mijne kinderen moest zenden, want dat Cornelis Faber den volgenden, of den tweeden dag dáár zoude

zijn met eene magt van Kaffers, en dat als ik de kinderen niet zond, hij alles zoude laten vernielen, en de Kaffers het vee tot buit zouden krijgen. Hij liet ook weten, dat ik altijd een verrader van de burgers was geweest, maar dat ik nu moest ophouden. Ik heb vervolgens mijn zoon *Klaas* gezonden, en gezegd dat hij da rheen konde rijden om te zien wat daar te doen was, maar dat als er iets kwaads gedaan werd, hij op zijn paard moest klimmen en wegrijen. Des Donderdags daarop, den 16den, kwamen Theunis de Klerk en Willem Prinslo, W. zn., uit naam van Willem Krugel mij roepen om bij hem te komen op Slachtersnek ten einde de menschen van hunne verkeerde denkbeelden terug te brengen, want dat zij eene zeer verkeerde zaak begonnen hadden. Ik ben dan ook daarheen gereden, en zooals ik daar kwam brachten Jacobus Potgieter, Lodewijk Bauer, Fredrik Touchon, en Cornelis Algrijn daar een brief van den Landdrost Cuyler, meldende dat de menschen moesten terug keeren, want dat als hij met de troepen moest komen, het niet goed zoude gaan. Ik sprak vervolgens de menschen aan, en bracht Johannes Bezuidenhout zijne dwaasheid onder 't oog, en zeide dat hij 't land maar ongelukkig zoude maken, maar 't zwaard uit de handen der Regeering niet krijgen zoude. Ik haalde hem ook nog 't voorbeeld aan van 't oproer dat er geweest was om Adriaan van Jaarsveld los te krijgen. Hij gaf mij gelijk, en zeide '*ja*, *ja*,' en dat hij geen

bloed vergieten zoude, maar dat de Kaffers er dien avond of den volgenden wezen zouden. Ik zeide daarop tegen Okkert Brits, dat hij rijden zoude tot naar de buitenste plaats, om de Kaffers als hij ze vernam, te stuiten. Daarop zeide Joh. Bezuidenhout, dat er niemand weg moest rijden. Ik heb nochtans mijn zoon Balthazar weggezonden naar mijne vrouw, opdat zij aan den ouden Louis Fourie zoude laten weten dat hij zijn best moest doen om de Kaffers op te houden, en dat ik des anderen daags avonds thuis zoude zijn om dezelven verder te stuiten. Ik heb 't vervolgens zoover gebracht dat er eene partij van die menschen, vijf-en-twintig, of dertig, zijn naar huis gereden, terwijl anderen wilden wachten op den Adjunct Landdrost Van de Graaff, die daar komen zoude om de zaak uit te maken.

Den volgenden morgen ben ik te paard gereden naar den Landdrost Cuyler, bij de plaats van Van Aart, op de post van Capt. Andrews, wanneer de Landdrost mij heeft gezegd, dat ik naar die menschen toe moest rijden en hun zeggen, dat zij de wapenen nederleggen, en om pardon vragen moesten. Dat hij dan de zaak uit de wereld zoude maken. Ik ben daarop ook teruggereden, en heb hun die boodschap gedaan, maar Bezuidenhout gaf mij ten antwoord, dat hij bang daarvoor was, want dat in 't jaar 1799, op Bruintjeshoogte, de menschen ook de wapenen hadden neergelegd, maar nochthans gevangen waren, en dat ik destijds ook voor hen pardon had gevraagd,

en hun de wapens had doen nederleggen; voegende hij daarbij dat hij verder geen kwaad meer zoude doen, want dat hij er reeds van had afgezien, en nog maar wachtte op den Adjunct Landdrost Van de Graaff, en anderzints reeds zoude zijn naar huis gereden. Terwijl ik met hem nog in gesprek was, hadden de spions, die boven op den berg stonden, den Landdrost Cuijler zien aankomen met een commando burgers en dragonders, en Bezuidenhout zeide toen, '*mijn God*, *neef Willem*, *hebt gij ons al weder verraden. Daar komt de Engelschman met zijne troepen om ons te vangen.*' Hij gelastte daarop dat wij tegen den kliprug zouden oprijden. Ik zeide dat men dit niet doen moest, maar dat het 't best was te blijven waar wij waren, en met den Landdrost te spreken,: doch dit hielp niet; hij bleef er bij, dat wij moesten oprijden, en anders zouden gevangen of doodgeschoten of gekapt worden, en dat men op dien rug nog de vlugt konde nemen of zig verweren konde, en dat, als de Engelschman eerst schoot, hij zig verweren zoude. Hij riep tot de burgers die met den Landdrost waren, dat zij op zijde moesten gaan, en hield zijn geweer gereed in de hand met den duim op de haan. Ik, en Willem Krugel, zeiden daarop, '*wat wilt gij maken*, *wilt gij ons allen ongelukkig maken?*' Hij antwoordde dat 't scheen alsof ik hem wilde laten vangen. Ik zeide hem daarop dat als hij zig niet wilde overgeven, dat hij maar weg moest rijden, en

ons alleen laten begaan. Daarop kwam Hendrik Lange op, en vermaande de menschen, uit naam van den Landdrost, om af te komen, en zeide dat hun geen leed zoude geschieden. Willem Krugel riep daarop dat de menschen bevreesd waren van af te komen, en vroeg of het niet met eene boete konde worden afgedaan. Naderhand is de Heemraad de Klerk nog opgekomen, en heeft de menschen ook vermaand om te hooren naar hetgeen de Landdrost zeide, en dat hun geen leed geschieden zoude. Daarna is ook nog de Veldcommandant Nel, en ook weder Hendrik Lange gekomen, en hebben de menschen op nieuw vermaand, en Johannes Bezuidenhout zijnde terug gedraaid, zijn er achttien of twintig, waaronder ik mede, naar onderen bij den Landdrost gekomen.

5.
Toen gij den Veldcornet Opperman hebt gesproken, hebt gij hem toen niet gezegd dat gij ook reeds iets van dat gerugt, dat Faber en Engelbregt naar de Kaffers waren, vernomen hadt?

Antwoord: Neen, want ik kan getuigen, dat ik nooit van de zaak gehoord had, voordat de Veldcornet Opperman mij dat verhaalde.

6.
Hebt gij aan denzelven ook niet gezegd, dat het goed was dat hij wegging, en zijne vrouw en kinderen liet vertrekken, want dat gij geen stuiver wildet geven voor zijn leven?

Antwoord: Ja, die woorden heb ik hem gezegd, maar dat is geweest veertien dagen of drie weken tevoren bij mij aan huis, op den 16den October, nadat Fredrik Bezuidenhout op den 10den was doodgeschoten: want hij zeide mij, dat hij bang was; waarop ik heb geantwoord dat ik in zijne plaats ook bang zoude wezen, want dat Hendrik Bezuidenhout en Johannes Bezuidenhout lang een kwaad oog

	op hem hadden gehad. Hij heeft mij toen verzogt om met hem mede te rijden, vermits de de oude Gerrit Bezuidenhout hem had geschreven om over te komen. Ik ben daarop met hem mede gereden, en heb hem gezegd, dat ik er voor instond, dat als ik bij hem was, hem geen leed geschieden zoude.
7. Zijt gij op de begrafenis van Fredrik Bezuidenhout geweest?	Antwoord: Ja.
8. Wie was daar meer?	Antwoord: Oude Gerrit Bezuidenhout, oude Wijnand Bezuidenhout, en zijn zoon Hendrik, oude Johannes Bezuidenhout, Lucas van Vuuren, Stefanus Marais, Piet Prinslo, Klaas zn:, Cornelis Faber, Hendrik Cornelis Bezuidenhout, Johannes Vortman, Ockert Brits, Frans Du Toit, Christiaan Dreijer, Frans Smit, Willem Nel, Van der Sant, Frans Labuscagne, en Coenraad Bezuidenhout, Coenraad zn:.
9. Wat is er op die begrafenis voorgevallen, en heeft oude Joh: Bezuidenhout daar ook iets gesproken?	Antwoord: Niets dat ik gezien of gehoord heb. Ik was daar bang voor, en daarom heb ik 't huis gemijd, en heb aan Frans Labuscagne gezegd, dat ik wat in zijn tuin met hem zoude gaan wandelen, omdat ik bang was dat er wat gebeuren zoude, of gesproken zoude worden, en dat ik bij dat geraas niet wezen wilde, want ik wist wat kerel Joh. Bezuidenhout was. Toen het lijk begraven was, heb ik schielijk wat gegeten, en ben met Frans du Toit weggereden.

10. Is er gedurende het eten niets gesproken door Joh: Bezuidenhout?	Antwoord: Niet dat ik gehoord heb.
11. Hebt gij naderhand niet vernomen dat Johannes Bezuidenhout gezegd heeft dat hij satisfactie wilde hebben over 't bloed van zijn broeder?	Antwoord: Neen, en men zoude ook mij zoo iets niet zeggen.
12. Hadden de menschen op Slagtersnek niet kunnen wegrijden als zij gewild hadden, daar gij zegt het zoover gebracht te hebben dat 25 of 30 vertrokken waren?	Antwoord: Ja, maar zij wilden wagten of de Adjunct Landdrost Van de Graaff zoude komen, welken zij verwachtten.
13. Toen gij bij mij zijt gekomen op de post van Capt. Andrews, hebt gij toen niet gezegd, dat gij kwaamt om te accordeeren dat alle menschen zouden naar huis gaan en alles vergeten wezen?	Antwoord: Ja.
14. Hebt ik u niet gezegd, dat ik geen accoord maakte met gewapende menschen, en dat zij het geweer moesten nederleggen, en behandeld zouden worden naar verdiensten?	Antwoord: Ja.
15. Waart gij gewapend toen gij op Slagtersnek waart?	Antwoord: Ja, ik had mijn geweer bij mij, gelijk het gebruik is, wanneer men in die gebuurten rijdt.
16. Was Cornelis Faber present op den berg toen Johannes Bezuidenhout riep dat de boeren op zijde moesten gaan van vóór de dragonders?	Antwoord: Ik weet dat niet regt, maar hij was reeds gekomen, zooals ik gehoord heb. Toen ik terug kwam van het gesprek met H. Lange heb ik hem niet gezien.
17. Was Theunis de Klerk gewillig om af te komen?	Antwoord: Dat weet ik niet, want ik heb het hem niet hooren zeggen.

18. Hebt gij hem aangezien voor iemand die daar veel te zeggen had?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gezien, maar ik geloof dat hij bevreesd is geweest, omdat hij een van degenen was, die mij zijn komen roepen om de menschen tegen te gaan.
19. Hebt gij niet twee zoons onder die menigte gehad?	Antwoord: Ja, Nicolaas en Baltazar, welken laatsten ik gezonden had om mijn paard te halen, het welk de andere had, en zoo is hij daarbij gekomen.
20. Hebt gij iets gehoord van een plan van ruiling van veld met de Kaffers?	Antwoord: Ja, in den avond toen ik daar op Slagtersnek kwam, heeft Johannes Bezuidenhout gezegd dat de Kaffers het Zuurveld moesten hebben, want dat zij dat veld in vroeger tijd van de Landdrosten Woeke en Meijnier geruild hadden voor honderd ossen.
21. Weet gij ook hoe dikwijls C. Faber over deze zaak in Kafferland geweest was?	Antwoord: Ik heb maar gehoord van één keer, namelijk het geen ik van mijn veldcornet Opperman gehoord heb.
22. Hebt gij op Slagtersnek niet gehoord dat Faber toen uit het Kafferland terug kwam?	Antwoord: Ja, maar ik heb hem niet gesproken.
23. Hoe komt het dat gij zooveel kennis onder de Kaffers hebt?	Antwoord: In die tijden, eer de Kaffers in hun land bepaald waren, heb ik, als de Hottentotstaal en ook een weinig Kaffersch magtig, dikwijls als tolk gediend, vooral als de Regeering iets met hen te doen had.
24. Hoe komt Johannes Bezuidenhout in zoodanige verbintenis met de Kaffers?	Antwoord: Dat weet ik niet, want ik hield niet veel gemeenschap met hem, maar ik weet wel, dat hij met Faber in vroeger tijd door het land van de Kaffers en de Tambookies is geweest.

25. Weet gij ook wat Hendrik Fredrik Prinslo in de zaak heeft gedaan?	Antwoord: Neen, niet een enkel woord. Toen ik naar de kerk bij B. de Klerk ben geweest, heb ik bij zijn vader, Martinus Prinslo, één nagt geslapen, maar daar is geen woord van zoo iets gesproken.
26. Was H.F. Prinslo destijds tehuis?	Antwoord: Ja.
27. Weet gij ook welke boodschap C. Faber van de Kaffers heeft gebragt?	Antwoord: Neen, toen waren wij al aan het afkomen.
28. Zijn uwe zoons beiden gewapend geweest?	Antwoord: Ja, zij hebben hun geweer mede genomen.
29. Moet gij niet erkennen, dat gij, door uw zoon naar de oproerige bende van Bezuidenhout gezonden te hebben, en zelve ook daar gewapend geweest, en tot het laatst gebleven te zijn, kwaad gedaan te hebben?	Antwoord; In zoo verre wel als ik er geweest ben, maar ik ben daarheen gegaan om het kwaad tegen te gaan, en als ik ongewapend was geweest, was ik misschien dood geweest. Ik ben daar gebleven om de jonge lieden uit te krijgen, want die waren zeer bevreesd. Ik voor mijzelven was niet bevreesd voor den Landdrost, omdat ik wist dat ik niets misdaan had.
30. Hebt gij iets anders tot uwe verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Niets meer, behalve het geen ik reeds gezegd heb. Ik ben er met geene kwade intentie geweest.

Aldus gedaan op den 26sten December 1815.

(Get.) WILLEM PRINSLO, C. ZOON.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
Mij present.
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 40.
C.C. 1. Minuten, 27 Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.
Willem Krugel, Gedetineerde, &c.

Art. 1. Des Gedet: naam, ouderdom, geboorte, woonplaats?	Antwoord: Willem Frederik Krugel; oud 49 jaren; geboren in 't district Tulbagh, aan deze zijde van de Hexrivier, wonende aan Lotskraal, in 't veldcornetschap van de Baviaansrivier.
2. Hebt gij niet in 't begin van November een brief van den Veldcornet Opperman ontvangen met een rol van zijne manschappen?	Antwoord: Neen, maar een klein briefje heb ik van hem ontvangen, waarbij hij mij aanstelde als provisioneelen veldcornet gedurende zijne afwezigheid naar Graaff-Reinet.
3. Hebt gij niet korten tijd daarna een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff geopend, welke geadresseerd was aan den veldcornet Opperman?	Antwoord: Ja.
4. Wat was de inhoud van dien brief?	Antwoord: Dat eenige oproermakers uit de Tarka, Kafferland in waren, om de Kaffers op te maken, en dat hun bedoeling was om den veldcornet Opperman aan te doen, en dat hij zich op zijne hoede moest houden.
5. Hebt gij niet bij die gelegenheid twee brieven van den Heer Van de Graaff ontvangen, de eene geadresseerd aan Majoor Fraser en de andere aan Capt: Andrews?	Antwoord: Ja, alle drie die brieven waren in één couvert.

6. Hebt gij niet die twee brieven zelve gebracht naar de post van den vaandrig McKay?	Antwoord: Ja.
7. Hebt gij niet een brief aan den Heer Van de Graaff geschreven behelzende dat gij die brieven hadt bezorgd, en dat gij hem bedanktet voor de informatie, en u gereed zoudet houden?	Antwoord: Ja.
8. Aan den Gedet: vertoond een brief in dato 11 *November* van den Heer J. Van de Graaff, geadresseerd en geteekend *Willem F. Krugel, provisioneel veldcornet*, en gevraagd of dit de brief is in het vorige artikel bedoeld?	Antwoord: Ja.
9. Hebt gij niet daarop eenige menschen gecommandeerd om gereed te wezen bij Daniel Erasmus in de Baviaansrivier?	Antwoord: Ja.
10. Aan den Gedet: vertoond twee commandeer briefjes door hem, Gedet:, onderteekend in dato 12 *November* 1815, en gevraagd of hij dezelve voor de zijne erkende?	Antwoord: Ja.
11. Waarom hebt gij Louis Fourie persoonlijk gecommandeerd?	Antwoord: Omdat ik hem het commando wilde overgeven als ik naar Cradock zoude rijden.
12. Zijn de gecommandeerde menschen op den bestemden tijd en plaats present geweest?	Antwoord: Ja.
13. Zijt gij ook zelve daar geweest?	Antwoord: Ja.

14. Wat hebt gij daar gedaan?	Antwoord: Toen heb ik den brief van den heer Van de Graaff laten voorlezen.
15. Hebt gij bij die gelegenheid ook aan de menschen gezegd, '*ik ben met de Regeering*, *en hoe zijt gijlieden*?'	Antwoord: Ja.
16. Hoe hebben die menschen toen geantwoord?	Antwoord: Zij zeiden dat zij niet met de Regeering waren.
17. Wie waren 't die zeiden, dat zij niet met de Regeering waren?	Antwoord: Die 't eerste heeft gesproken was Theunis de Klerk, en die zeide zulks, en de andere menschen spraken zoodanig door elkander dat ik niet recht verstaan heb wat zij alles hebben gezegd.
18. Heeft Theunis de Klerk ook eenige reden voor zijn gezegde gegeven?	Antwoord: Hij zeide dat de veldcornet Opperman een verrader was, en dat Fredrik Bezuidenhout was doodgeschoten, en dat de belastingen te zwaar waren; en daarop heb ik gezegd dat dit niets tot de zaak deed, dat wij nu tegen de Kaffers gecommandeerd waren, en dat ik de Regeering getrouw bleef, en dat 't een zwaar stuk was tegen de Regeering op te staan. Theunis de Klerk bleef bij zijn gezegde, en zeide dat ik nu hunlieder Veldcornet was, want dat die (? andere) een verrader was, en voegende daarbij dat Lucas van Vuuren, oude Labuscagne, en Willem Prinslo (de groote), ook nog moesten worden doodgeschoten; waarop laatstgenoemde nog heeft geantwoord: '*zij zullen mij voor niets niet doodschieten.*'

19. Om welke reden moesten die menschen doodgeschoten worden, en door wien?	Antwoord: Om wat reden en door wien heeft hij niet gezegd, maar ik denk dat hij gemeend heeft dat zij door de troepen zouden worden doodgeschoten, omdat door dezelven Fredrik Bezuidenhout was doodgeschoten.
20. Waren er meer menschen present dan die op de vertoonde commandeerbriefjes staan?	Antwoord: Ja, een geheele klomp.
21. Wie waren dezelve?	Antwoord: Daar waren groote Willem Prinslo, welken ik gelast had met mij mede te rijden, en de oude Frans Labuscagne. Ik ken niet al de menschen die daar waren; 't was laat toen ik daar ben gekomen.
22. Hoedanig, en om welke reden waren die menschen, welke niet gecommandeerd waren, daar gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
23. Zijt gij lang bij dat commando gebleven?	Antwoord: Een groot half uur nadat ik daar was, zijn de menschen bij elkander gebleven; toen zijn zij naar huis gereden, op mijn zeggen, en ik ben daar dien avond gebleven.
24. Waarom hebt gij die menschen naar huis laten gaan?	Antwoord: Toen zij gesproken hadden dat zij niet met de Regeering waren, heb ik gevraagd wat zij doen wilden, en toen hebben zij gezegd dat zij wilden de militaire posten aanvallen en wegjagen, en daarop heb ik gezegd dat ik hunne zaak niet kon waarnemen, en dat ik al te oud was, en niet zien konde en dat zij nu naar huis konden gaan, en over drie

	dagen wederkomen, wanneer zij een ander Veldcornet konden kiezen, want dat ik hun Veldcornet niet konde zijn.
25. Wie hebben, behalve Theunis de Klerk, gezegd of duidelijk doen blijken, dat zij niet met de Regeering waren?	Antwoord: Theunis de Klerk heeft 't meeste het woord gevoerd, en de anderen spraken door elkander, zoo dat ik 't niet recht weet. Zij stonden allen bij elkander. Groote Willem Prinslo heeft gezegd, dat hij aan mij hield, en dat 't een slecht stuk was tegen de Regeering op te staan. Den ouden Frans Labuscagne heb ik niet hooren spreken; Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, Gerrit Bezuidenhout, Gerrit zn., hebben stil gestaan. De anderen hebben ook op een klompje bij elkander gestaan, maar wat ze gesproken hebben, heb ik niet gehoord.
26. Hoedanig was Theunis de Klerk daar gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet, hij was reeds daar toen ik kwam.
27. Zijn al die menschen toen weggereden?	Antwoord: Ja, en ik ben daar gebleven.
28. Hoelang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Tot het donker was, tegen 8 of 9 uren.
29. Zijt gij uit u zelven toen vertrokken, of waart gij geroepen?	Antwoord: Ik was geroepen; doch eer ik weg was, is oude Gerrit Bezuidenhout daar gekomen.
30. Wat is oude Gerrit Bezuidenhout daar komen doen?	Antwoord: Dien had ik laten roepen, toen ik nog bij grooten Willem Prinslo was, want ik wilde hem ook den brief van den Heer Van de Graaff voorlezen.
31. Heeft dezelve u, op dien tijd, iets verder verhaald?	Antwoord: Neen!

32. Wie heeft u laten roepen?	Piet Erasmus, Piet zn., kwam daar, en zeide dat de menschen mij lieten roepen, went dat Hendrik Prinslo gevangen was.
33. Zijt gij daarop heengegaan?	Antwoord: Ja, naar huis.
34. Waar waren die menschen, die u hebben laten roepen?	Antwoord: Zij waren op weg naar huis, en hadden op 't pad de tijding gehoord, en hebben mij laten roepen.
35. Zijt gij daarop vertrokken?	Antwoord: Ja, naar huis toe.
36. Zijt gij niet onderweg aangeweest bij grooten Daniel Erasmus?	Antwoord: Ja.
37. Hebt gij daar niet een groot aantal menschen van Tarka en Baviaansrivier gevonden?	Antwoord: Niet van Tarka; maar van Baviaansrivier zullen er vijf of zes geweest zijn, doch wie het waren, weet ik niet; Piet Erasmus, P. zn., had mij bij gelegenheid, toen hij de boodschap bracht, gezegd, dat ik ook de menschen uit den hoek aan de bovenzijde van Baviaansrivier, moest laten commandeeren. Toen heb ik aan ouden Gerrit Bezuidenhout, die met mij was, verzocht dat hij zoude rijden om die menschen te commandeeren, vermits hij hoorde wat 't gerucht was, en dit aan de menschen konde zeggen.
38. Heeft niet Piet Erasmus, P. zn., u op dienzelfden tijd gezegd, dat Johannes Bezuidenhout, Abraham Bothma, en die vier andere menschen uit de Tarka bij u op de plaats waren, en u lieten roepen?	Antwoord: Neen, maar toen ik op den weg was naar mijn huis, heeft hij mij gevraagd of ik al gehoord had dat Johannes Bezuidenhout met een klomp menschen bij Theunis de Klerk was, en op mijn antwoord dat ik daar niet van wist, zeide hij, dat zij er waren.

39. Toen gij die menschen bij grooten Daniel Erasmus vondt, hebt gij toen hen niet hooren klagen, dat er een man was doodgeschoten, en een ander gevangen, en dat zij nu gaan moesten om naar Hendrik Prinslo te vragen?	Antwoord: Wat daar gesproken is in dien avond, kan ik niet zeggen. Ik ben daar vandaan schielijk naar huis gereden.
40. Wien hebt gij, tehuis komende, gevonden?	Antwoord: Toen waren meest al die die menschen daar, en Joh. Bezuidenhout ook. Ik was verschrikt, toen ik die menschen zag.
41. Waarom waart gij verschrikt op 't zien van alle die menschen?	Antwoord: Omdat daar een gewoel van menschen was, en ik niet wist wat daar te doen was.
42. Was Theunis de Klerk ook toen reeds daar?	Antwoord: Ja.
43. Weet gij ook om welke reden Joh. Bezuidenhout daar was?	Antwoord: Neen, en ik wist niet eerder van zijne komst vóór dat Piet Erasmus mij op den weg gezegd had dat Joh. Bezuidenhout bij Theunis de Klerk was.
44. Wat heeft hij u omtrent zijne komst verhaald?	Antwoord: Toen ik naar mijn paard ging kijken, kwam hij mij tegen, en zeide dat hij mij spreken moest. Hij vroeg mij of ik de provisioneele veldkornet was, en op mijn zeggen van ‘ja, totdat Opperman wederkwam,’ zeide hij, dat Hendrik Prinslo gevangen was, en vroeg of ik dat al gehoord had. Ik antwoordde hem van ‘ja;’ hij zeide vervolgens dat ik met hem zoude moeten mede rijden en dien man terug halen, en dat ik hem eens verraden

had, gedurende 't commando van ouden Van der Walt, en hij toen reeds met 't geweer voor mij gestaan had om mij dood te schieten, en dat ik nu voor de tweede maal konde oppassen, want dat hij mij anders schieten zoude dat ik in twee stukken zoude vliegen.

45.
Hoever was de woonplaats van Joh. Bezuidenhout van de uwe?

Antwoord: Zeven of acht uren te paard.

46.
Weet gij of hij toen kort geleden van zijn huis was gekomen?

Antwoord: Neen.

47.
Was het mogelijk dat hij, nog te huis zijnde, de tijding had kunnen krijgen van het gevangen nemen van Prinslo, en bij u zijn op den tijd, op welken hij bij u is gekomen?

Antwoord: Neen, dat was niet mogelijk.

48.
Denkt gij dat hij dan bij u is gekomen alléén om die zaak van Hendrik Prinslo?

Antwoord: Ik weet niet welke andere reden hij gehad heeft, maar om die reden konde hij er niet wezen.

49.
Terwijl gij de waarschuwing van den Adjunct Landdrost Van de Graaff ontvangen hadt, wegens oproerige voornemens in de Tarka, en dewijl Bezuidenhout, die een inwoner der Tarka was, niet bij u heeft kunnen zijn, ter zake van de gevangenneming van H. Prinslo, hebt gij daaruit niet opgemaakt dat hij tot die mannen behoorde in de voorm: waarschuwing bedoeld?

Antwoord: Ja, want hij zeide ook dat Cornelis Faber door hem naar Kafferland gezonden was, en dat die met eene magt van Kaffers eerstdaags komen zoude; en dat die nu niet met hen mede deed, vernield zoude worden door de Kaffers.

50.
Heeft hij ook gezegd, dat hij aanstonds de posten wilde aanvallen?

Antwoord: Ja, hij zeide dat nu alles moest worden schoongemaakt in eens.

51. Zijn er op dit gesprek ook orders uitgezonden om meer menschen te verzamelen, en door wien?	Antwoord: Theunis de Klerk en Piet Erasmus, P. zoon, zijn naar Bruintjeshoogte gereden, maar ik weet niet op wiens order; en op het zeggen van Theunis de Klerk dat hij daarheen reed om meer menschen te roepen, heb ik gezegd' '*gij kunt dat doen*, *maar het is een zware verantwoording.*'
52. Kwam het u voor, dat Theunis de Klerk het uit zichzelven deed, of op order van Johannes Bezuidenhout?	Antwoord: Hij zeide dat Johannes Bezuidenhout hem zulks had gezegd, maar ik heb niet gehoord dat Bezuidenhout het gezegd had.
53. Kwam het u voor, dat Theunis de Klerk dit deed uit vrijwilligheid, of tegen zijn zin?	Antwoord: Ik heb niet gezien dat het tegen zijn zin was, maar hij zeide dat hij rijden zoude, en de menschen bij elkander maken.
54. Heeft hij ook menschen bij u gebragt?	Antwoord: Ja, kleinen Willem Prinslo, Johannes Prinslo, en ik geloof nog één.
55. Waren die menschen door Theunis de Klerk geroepen om tegen de posten op te staan?	Antwoord: Ik weet niet of hij het hun gezegd heeft, maar hij bragt hen mede.
56. Met welke boodschap was hij van u weggereden?	Antwoord: Om menschen bij elkander te roepen om Prinslo terug te vragen.
57. Waren er zooveel menschen noodig om H. Prinslo terug te gaan vragen?	Antwoord: Neen.
58. Wat dagt gij dan van het verzamelen van zooveel menschen?	Antwoord: Om H. Prinslo met geweld te nemen, en de posten te verdrijven tot naar de Baai, en het veld tusschen in ledig te hebben.

59. Wat hebt gij lieden nu gedaan, nadat die menschen verzameld waren?	Antwoord: Toen zij wij weggereden naar de post van Capt. Andrews.
60. Waarom zijt gij medegereden?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout heeft mij daartoe gedwongen.
61. Van welke contrij waren de meeste menschen die daar verzameld waren?	Van de Baviaansrivier.
62. Waart gij niet de provisioneele veldcornet over die menschen van de Baviaansrivier?	Antwoord: Ja.
63. Hebt gij niet zooveel gezag over die menschen kunnen uitoefenen, om hen te beletten naar de post van Capt. Andrews te rijden?	Antwoord: Ik had in 't geheel geen gezag over hen. Ik konde het niet afraden, en moest maar stil blijven.
64, Waarom zijt gij niet tehuis gebleven, of terug gekeerd?	Antwoord: Omdat Bezuidenhout mij den kop zoude laten inslaan van de Kaffers, die hij, volgens zijn zeggen, te wachten was.
65. Was hij 't alleen die zoo sprak?	Antwoord: Hij sprak zoo alleen, maar ik wist niet hoe ik 't met de anderen had.
66. Zijt gij niet, naar Capt. Andrews rijdende, andere posten voorbij gereden?	Antwoord: Ja, die van Luit. Rosseau, en vaandrig McKay; en Bezuidenhout wilde den post van Rosseau 't eerst aandoen, omdat door denzelven zijn broeder Fredrik was doodgeschoten door een sergeant, Hendrik Joseph die daar was, en omdat Rosseau zijn broeder, nadat hij dood was, en uit 't gat gesleept, geschopt had. Hij wilde daarom Rosseau 't eerste hebben om zijn bloed, en dan

	was hij tevreden, en zoude hij 't wel verder schikken, als hij zijne macht bij elkander had. Maar ik heb hem geraden dien post voorbij te rijden, omdat anders Hendrik Prinslo al weggebracht zoude kunnen wezen: en daarop heeft hij gezegd, dat hij dan maar eerst denzelven woude gaan verlossen, en dan altijd konde terugkomen.
67. Wat hebt gij bij Capt. Andrews gedaan?	Antwoord: Daar heeft Bezuidenhout naar H. Prinslo op mijn naam laten vragen. Hij wilde dat, als men hem niet goedwillig wilde afgeven, wij hem met geweld lossen moesten. Ik heb hem 't gevaar voorgesteld, en dat er verschansingen en schietgaten waren, en er meer menschen van ons zouden vallen dan van hen, want dat waar gekapt wierd, spaanders vielen.
68. Waart gij daarmede tevreden, dat op die manier uw naam gebruikt werd?	Antwoord: Neen, maar ik moest wel.
69. Hebt gij mij niet op de hoogte gezegd dat gij zelf twee menschen gezonden hadt om naar Prinslo te vragen?	Antwoord: Ja, op order van Bezuidenhout.
70. Wie zijn die twee menschen geweest?	Antwoord: Piet Erasmus, Louw zn., en Piet Erasmus, Piet zn.
71. Is ook niet Nicolaas Prinslo gegaan?	Antwoord: Ja.
72. Wie had hem gezonden?	Antwoord: De geheele klomp, die daar was.
73. Heeft niet een van allen hem in 't bijzonder eene boodschap gegeven?	Antwoord: 't Kan zijn, doch dat heb ik niet gehoord.

74. Hebt gij niet den Veldkommandant Nel laten komen?	Antwoord: Ja, omdat ik gehoord had, dat hij daar was.
75. Wat wildet gij met hem doen?	Antwoord: Hem spreken, en zeggen hoe de zaak lag.
76. Hebt gij hem goedwillig laten wegrijden?	Antwoord: Ik wilde met hem mederijden, maar dat wilden zij niet hebben. Toen hij weg zoude rijden, heeft Bezuidenhout zijn paard bij den toom, en Theunis de Klerk hem bij den arm gevat, en een klomp heeft hem gezegd, '*wij willen malkander ook noch onder de kogels krijgen.*' Zij hebben hem ook een eed willen laten doen, dat hij weer zoude komen, maar ik heb hun gezegd, dat zij hem moesten laten gaan, dat hij wel weder zoude komen. Zij hebben mij altijd belet hem afzonderlijk te spreken.
77. Wie was 't die hem een eed hebben willen laten doen?	Antwoord: Dat weet ik niet recht; maar ik geloof Joh. Bezuidenhout en Ths. de Klerk.
78. Heeft Theunis de Klerk ook niet den Commandant Nel willen dwingen om de ingezetenen van Bruintjeshoogte en Uitenhagen te commandeeren om zich ook bij die menigte te voegen?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar nadat hij vertrokken was, heeft Bezuidenhout gezegd dat zij hem niet geprest hadden.
79. Hebt gijlieden Hendrik Prinslo gekregen?	Antwoord: Neen.
80. Waarom niet?	Antwoord: Majoor Fraser heeft laten weten, dat hij hem niet zoude afgeven, want dat hij gevangen was omdat hij een brief geschreven had; en Majoor Fraser heeft door Touchon eene

copie van dien brief gezonden; maar wat in dien brief stond, weet ik niet meer, maar wel dat het een leelijke brief was; en daarop zeide Theunis de Klerk en Joh: Bezuidenhout dat zij een eed konden doen dat Hendrik Prinslo dien brief niet geschreven had.

81.
Hebben zij niets anders van dien brief gezegd?

Antwoord: Neen.

82.
Wat hebt gij, na 't lezen van dien brief, aan de menschen gezegd?

Antwoord: Ik heb gezegd dat 't een leelijke brief was, en dat zeide kleine Willem Prinslo ook.

83.
Hebt gij toen de menschen niet geraden om naar huis te gaan?

Antwoord: Ja, en ik heb hun voorgesteld dat wij allen ongelukkig zouden worden, en dat er nu niets aan te doen was, want dat de posten alle op hun hoede waren, en dat de menschen een kwaden stap gedaan hadden, en dat als Colonel Cuyler kwam met zijne macht, wij allen in handen der Regeering zouden geleverd worden; maar dat wij een brief aan onzen Adjunct Landdrost Van de Graaff moesten schrijven, om de zaak te schikken.

84.
Is er niet, kort na 't vertrek van den Commandant Nel, een eed onderling gedaan?

Antwoord: Joh. Bezuidenhout riep de menschen bij elkander, en zeide dat ik nu een eed van getrouwheid aan hen moest zweren.

85.
Hoe is die eed gedaan?

Antwoord: Zij hebben in de rondte gestaan, en mij in 't midden laten staan, en ik heb hooren zeggen, dat ik hen zoude verraden, want dat ik met den Commandant Nel had willen wegrijden; maar dat ik nu aan

	hen een eed van getrouwheid moest zweren, en dat ik hun niet afvallen zoude; en daarop heb ik moeten zeggen, '*zoo waar als er een God in den hemel leeft.*'
86. Hebben de andere menschen ook niet een eed moeten doen?	Antwoord: De eed, dien ik moest doen, was de verbindtenis voor allen.
87. Hebt gij bij die gelegenheid den hoed niet afgenomen?	Antwoord: Neen.
88. Was 't niet gezegd, dat die menschen een teeken van toestemming moesten geven?	Antwoord: Die menschen hebben stilgestaan, en toen ik den eed gedaan had, namen zij den hoed af.
89. Wat beduidde dat afnemen van de hoeden?	Antwoord: Dat zal zooveel als getrouwheid hebben beteekend.
90. Hebben allen den hoed afgenomen?	Antwoord: Die ik gezien heb ja; maar daar stonden achter mij ook menschen, van welke ik niet weet.
91. Welke kunt gij noemen, die den hoed afgenomen hebben?	Antwoord: Theunis de Klerk, kleine Willem Prinslo, Piet Erasmus P. zn:, Hendrik Klopper Jac. zn:, Nicolaas Prinslo M. zn:, en nog anderen wier namen ik niet heb onthouden.
92. Kunt gij ook de namen opgeven van de menschen, die zich toen bij uw commando bevonden?	Antwoord: Piet Erasmus P. zn:, Piet Erasmus Louw zn:, Hendrik Klopper H. zn:, Klaas Prinslo M. zn:, Klaas Prinslo W. zn:, Balthasar Prinslo W. zn:, Johannes Bezuidenhout, Gerrit Bezuidenhout Gerrit zn:, Gerrit Frederik Bezuidenhout Fred zn:, Christoffel Brits Christoffel zn:, Philip Botha, Johannes Botha, Jochem Prinslo, Willem Prinslo W. zn:, Johannes Prinslo M. zn:, Hen-

	drik van den Nest, Cornelis van den Nest, Abraham Botha, Frans van Dijk, Andries van Dijk, Fredrik Brits, Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, Theunis Dreijer, Piet Fourie, Abraham Bothma, Andries Meijer, Coenraad Bezuidenhout Coenraad zn:, Leendert Labuscagne, Barend de Laport, Adriaan Labuscagne, en nog eenige anderen.
93. Hebben, behalve Bezuidenhout en gij zelve, ook anderen eenige macht uitgeoefend?	Antwoord: Theunis de Klerk was raadgever; ik had niets meer te zeggen dan hij.
94. Wat hebt gijlieden verder gedaan?	Antwoord: Ik heb gezegd, laten wij verder optrekken, want wat doen wij hier te leggen.
95. Waar zijt gij toen naar toe getrokken?	Antwoord: Over de rivier, bij de plaats van ouden Louw Erasmus, buiten de limieten.
96. Was er niet tevoren nog iemand weggereden om meer menschen te verzamelen?	Antwoord: Ja, Hendrik Klopper Jac zn:.
97. Wie heeft hem gezonden?	Antwoord: Niemand heeft hem gezonden, maar hij is uit zig zelven gereden, om menschen te verzamelen.
98. Wierd dat dan niet verhinderd, en had een ijder op die wijze kunnen rijden?	Antwoord: Neen, ijder een die wilde, kon rijden om iets bij elkander te maken, want de een durfde het den ander niet beletten.
99. Hebt gij, of een ander hem geen boodschap mede gegeven wat hij aan de menschen zeggen moest?	Antwoord: Ik heb hem geen boodschap opgegeven. Of anderen 't gedaan hebben, weet ik niet. Hij zeide dat hij de Bruintjeshoogte ging rondrijden om te zien hoe de men-

	schen daar waren. Zegt verder: het was om menschen te verzamelen.
100. Waren er dan nog meer menschen noodig, en waartoe?	Antwoord: Er waren reeds menschen genoeg. Ik weet niet wat zij met nog meer wilden doen.
101. Wat hebt gijlieden aan de overzijde van de rivier gedaan?	Antwoord: Daar hebben wij stil gelegen, en zijn er twee dagen gebleven.
102. Hebt gijlieden vandaar niet een brief geschreven aan Majoor Fraser, dat hij Prinslo niet vervoeren moest binnen vier dagen?	Antwoord: Ja, zulk een brief is geschreven.
103. Wie heeft dien brief geschreven?	Antwoord: Dat weet ik niet recht.
104. Wie hebben denzelven laten schrijven?	Antwoord: Ik meen Theunis de Klerk en Johannes Bezuidenhout.
105. Is dezelve door David Malan geschreven?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar hij was dien dag daar komen kuijeren.
106. Wie is die David Malan?	Antwoord: Hij is een boer, wonende in Zwagershoek.
107. Welke was de reden, dat gijlieden Majoor Fraser liet weten, dat H. Prinslo niet in vier dagen moest worden vervoerd?	Antwoord: Omdat wij den Adjunct Landdrost Van de Graaff hadden laten verzoeken bij ons te komen, door Stephanus Bothma, welke dien dag was bij ons gekomen.
108. Hoe was die Stefanus Bothma daar gekomen?	Antwoord: Hij verhaalde, dat de Heer Van de Graaff liet weten, dat hij bij ons zoude komen, en dat wij eene plaats moesten bestemmen. Hermanus Potgieter had een brief van hem gebracht.

109.
Hebt gij, aan de overzijde zijnde, ook gezien dat eenige menschen van uw commando zijn weggereden?

Antwoord: Ja, Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, en Frans Smit, zijn naar huis gereden. Ik geloof ook Theunis Fourie.

110.
Om welke reden zijn zij weggereden?

Antwoord: Zij zeiden, om kost te halen.

111.
Zouden zij weder terugkomen?

Antwoord: Ja, zooals zij zeiden aan mij en de andere menschen.

112.
Indien er meer op die wijze hadden willen wegrijden, zouden zij 't hebben kunnen doen?

Antwoord: Ja, die weg wilde rijden om kost te halen, kon dat doen.

113.
Waar zijt gijlieden verder heengereden?

Antwoord: Naar Slachtersnek.

114.
Wat heeft daar toen plaats gehad?

Antwoord: Daar is 't commando van den Landdrost Cuijler gekomen.

115.
Hadt gijlieden niet tevoren aldaar een brief van mij ontvangen?

Antwoord: Ja, door Touchon en Jacobus Potgieter.

116.
Welke was de inhoud van dien brief?

Antwoord: Dat wij capituleeren moesten, en ons overgeven; en dien avond of den volgenden dag een paar menschen zenden.

117.
Wat hebt gijlieden daarop gedaan?

Antwoord: Ik wilde capituleeren; en groote Willem Prinslo, welken ik door kleinen Willem Prinslo en Theunis de Klerk had laten roepen, raadde de menschen ook aan om te capituleeren. Joh. Bezuidenhout zeide daarop dat hij 't niet zoude doen, en dat wij dit niet moesten probeeren. En ik heb gezegd, dat als zij niet wilden, ik

	weg zoude gaan; en daarop heb ik mij van hen verwijderd, en ben ter zijde gaan zitten, en wij zijn met Touchon blijven spreken.
118. Hebt gij niet op dien morgen grooten Willem Prinslo naar mij gezonden om met mij te spreken?	Antwoord: Ja.
119. Welke boodschap heeft hij teruggebragt?	Antwoord: Dat wij de wapenen moesten komen afleggen, en dat de Landdrost bij ons zoude komen, en dat die niet bij 't lager waren, gehaald moesten worden, en ook de wapenen nederleggen.
120. Hoe zijt gij naderhand afgekomen?	Antwoord: Wij hebben den Landdrost Cuyler met zijne manschappen zien komen, en toen zijn wij tegen den nek opgereden, omdat wij dan van verre konden zien.
121. Op wiens order zijt gij tegen den nek opgereden?	Antwoord: Zonder iemands order.
122. Heeft niemand gezegd dat men daar op moest trekken, want dat, als gijlieden bleeft liggen daar gij waart, gij zoudet kunnen onder den voet getrapt en gevangen worden; maar dat op den kop veiligheid was om te kunnen verweren, en dat als er geschoten werd, gijlieden ook zoudet schieten?	Antwoord: Dat kan wezen dat er iets gezegd is, maar ik heb 't niet gehoord: dog wij hebben allen gezegd, dat wij tegen den rug opmarcheeren zouden, want dat wij dan vooruit konden zien. Ik was de agterste in 't optrekken, want ik konde mijn paard niet gauw in handen krijgen.
123. Waarom zijn de menschen niet aanstonds afgekomen, toen zij daartoe genoodigd waren?	Antwoord: Eene partij wilde dat wel doen, maar Joh. Bezuidenhout zeide dat zij bij elkander moesten blijven, want dat hij anders schieten zoude.

	Ik ben eerst afgegaan, en na met den Landdrost Cuyler, Majoor Fraser en Commandant Nel gesproken te hebben, ben ik weder tot de menschen gegaan, en heb hun gezegd wat ik gehoord had, en hen geraden om af te komen; en toen is eene partij met mij afgegaan, en de anderen zijn weggereden.
124. Zijn er niet eenige menschen bij ulieden op den kop gekomen, voordat gij zijt afgegaan?	Antwoord: Nadat ik de eerste maal bij den Landdrost was afgekomen, is Cornelis Faber met een klompje menschen opgekomen.
125. Hebt gij met Faber gesproken?	Antwoord: Ik heb hem gegroet en gevraagd, '*gij komt uit Kafferland*, *hoe is 't met de Kaffers*?' En hij heeft geantwoord: '*de Kaffers zijn stil.*'
126. Tot welke einde hadt gij grooten Willem Prinslo op Slagtersnek laten roepen?	Antwoord: Om met de regeering te accordeeren, en de menschen tot stilstand te brengen.
127. Hadt gij, vóór uwe aanstelling als provisioneelen veldcornet, niet reeds van die oproerige voornemens gehoord?	Antwoord: Neen, niet vóór den brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, en vóórdat Opperman mij aanstelde als provisioneelen veldcornet.
128. Heeft Opperman u geene schets daarvan gegeven in den brief?	Antwoord: Neen.
129. Hebt gij de vrouw van Opperman niet gesproken?	Antwoord: Ja, ik reed naar Opperman toe om hem te zeggen, dat ik te oud was om als provisioneels veldcornet te fungeeren, en ik ontmoette de vrouw, die met haar huisgezin, stoelen en tafels, op de wagen aan 't trekken was, en op mijne vraag waar zij heen ging, zeide zij dat zij kuijeren ging;

maar op eene verdere vraag, hoe zij dan al haar goed mede nam, verhaalde zij dat er iemand was geweest die verhaald had, dat er menschen in Kafferland waren, die de Kaffers waren gaan halen om hen te vatten, en dat zij wegtrok van Baviaansrivier met voornemen om er niet weder te komen.

130.
Was dat het eerste 't welk gij van 't voorgenomen oproer in de Tarka hoorde?

Antwoord: Neen, 't eerste is geweest van Hendrik Prinslo, toen hij uit de Tarka kwam, zonder dat ik weet wat hij daar had wezen doen; welke bij mij gekomen zijnde op een dag dat ik ziek was, mij verhaalde, gehoord te hebben dat mijn veldcornet Opperman gevlugt was, waarop ik hem zeide, dat ik niet wist of hij gevlugt was, maar wel dat hij absent was. Hij vroeg mij of ik de reden daar van wist, en ik zeide dat ik gehoord had dat Adriaan Engelbrecht en Cornelis Faber 't Kafferland in waren om Kaffers hier te brengen. Hierop zeide hij '*neen*,' want dat hij Adriaan Engelbrecht gesproken had, en dat dezelve met hem was gekomen van Kromme Rivier, en nu bij zijn schoonvader, Diderik Greve, was; en dat hij, Prinslo, bij Faber ook geweest, en dien gesproken had. Verder met hem sprekende, zeide hij dat de twee, Engelbrecht en Faber, in 't Kafferland geweest waren, maar nu terug waren. Ik zeide daarop dat dit een leelijk gedoente was, en dat zoodra ik gezond was, ik een patrouille daarvoor zoude commandeeren, en naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff rijden, en denzelven de zaak bekend

	maken. Hij zeide vervolgens, dat de tijd nog komen zoude dat de eene broeder 't bloed van den anderen tappen zoude, gelijk men een? spon uit een vat tapt, en dat hij dat gerust zoude kunnen doen.
131. Heeft hij u bij die gelegenheid gezegd, dat de veldcornets bezig waren menschen te verzamelen om met de Kaffers mede te doen, en af te komen om de soldaten weg te drijven naar de Algoabaai?	Antwoord: Neen, ik heb 't discours met hem afgebroken.
132. Hebt gij mij dat niet op Bruintjeshoogte opgegeven?	Antwoord: Dat kan wel wezen; maar 't staat mij nu niet vóór dat hij dit gezegd heeft; maar mijne vrouw heeft hem gezegd, dat hij zoo veel praatte, dat hij nog daar door vast zoude geraken.
133. Heeft die conversatie met H. Prinslo plaats gehad vóór of na uwe aanstelling als provisioneelen veldcornet?	Antwoord: Ik was toen reeds provisioneele veldcornet.
134. Hebt gij ook kunnen bemerken dat Hendrik Prinslo deel had in die voornemens tot oproer?	Antwoord: Aan zijn spreken zoude men dat kunnen zeggen: ik dacht 't zoo.
135. Hadt gij ook niet onder voorwendsel van kost te halen of dergelijke, kunnen wegrijden?	Antwoord: Ja, ik was dicht bij huis, maar ik ben er bij gebleven, om noch meer geweld af te raden, dat Bezuidenhout anders zoude gedaan hebben, want hij zoude 't volk vervoerd hebben om op de troepen te schieten.
136. Om welke reden hebt gij in de commandeerbriefjes gelast om voor vier dagen mond provisie mede te brengen?	Antwoord: Om ze na dien tijd door anderen te doen aflossen, en ik wilde intusschen naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff rijden.

137. Waarom hebt gij de brieven aan Majoor Fraser en Vaandrig McKay zelve aan laatstgem. bezorgd?	Antwoord: Omdat ik niemand had om te zenden.
138. Daar 't uit uw erkentenis blijkt dat gij de menschen, die gij gecommandeerd hadt om tegen de Kaffers op hun hoede te zijn, gebracht hebt onder eene oproerige menigte, die de Kaffers tot hulp verwachtten, en dat gij aan dezelven een eed van getrouwheid hebt afgelegd, en u tot 't einde toe daar bij hebt bevonden, moet gij dus niet erkennen hooglijk misdaan en straffe verdiend te hebben?	Antwoord: Ja, daarom heb ik ook bij mijne overgaaf pardon gevraagd.
139. Wat hebt gij tot uwe verontschuldiging of verschooning in te brengen?	Antwoord: Dat ik ben gedwongen geworden, en dat ik, zooveel in mij was, gezorgd heb dat er geen moorden of meerder geweld gepleegd is, en dat ik eindelijk weer mijne toevlugt tot de Regeering heb genomen.

Aldus, &c., 27 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) WILLEM FRED. KRUGEL.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 41.
R. 2. Minuten, 27sten December, 1815.
Uitenhagen.

Compareerde, &c.

Stephanus Johannes van Wijk, oud 30 jaren, geboren in de Cango, thans woonagtig in de Tarka, en Veldcornet aldaar, onder de jurisdictie van Graaff-Reinet, en dewelke &c.

Dat in de maand October l.l., kort na 't vertrek van de laatste Commissie van Graaff-Reinet, zonder dat de Compt: den juisten datum konde opgeven, de Compt: door Jan David Ouwkamp was gewaarschuwd geworden, dat er eene oproerige beweging plaats had in Tarka over den dood van Fredrik Bezuidenhout, maar dat hij niet wilde genoemd wezen, omdat hij het niet konde bewijzen.

Dat de Compt: daarop was gereden naar Johannes Bezuidenhout, welke sedert eenigen tijd zig in de Tarka had bevonden met Cornelis Faber op de plaats van Diderik Muller, welke, zoodra de Compt: daar was gekomen, aan hem, den Compt: had gezegd, dat hij blijde was dat de Compt: daar was gekomen, vermits Johannes Bezuidenhout zeer onvergenoegd was over den dood van zijn broeder Fredrik, en dat hij vreesde dat zulks nooit een goed einde zoude nemen; en dat Faber, die nu niet tehuis was, denkelijk naar 't Kafferland was, dog dat hij (Muller) zulks niet bewijzen konde, en dat hij, als de Compt: J. Bezuidenhout zelven wilde spreken, denzelven zoude laten roepen.

Dat Joh. Bezuidenhout daarop geroepen en gekomen zijnde, door den Compt: afzonderlijk was genomen, en over die zaak aangesproken; hebbende de Compt: hem gezegd dat hij zoodanige gerugten had gehoord, en wenschte te weten wat er van waar was; waarop gem: Bezuidenhout had gezegd, dat hij den dood van zijn broeder niet konde vergeten, en het niet daarbij laten konde, want dat zijn broeder onschuldig was doodgeschoten, en dat hij ook gehoord had dat hij en Faber ook moesten gevangen worden; waarop de Compt: hem had gezegd, dat hij zig daarin bedroog, en dat zijn broeder Fredrik, na vier malen gedagvaard te zijn, door de Commissie met open deuren was gevonnisd geworden om voor eene maand in gevangenis te gaan, en de kosten te betalen, zooals de Compt: verstaan had, maar dat hij zijn dood veroorzaakt had door de wapenen te hebben gebruikt tegen 's Gouvernements troepen. Op welke explicatie door Joh. Bezuidenhout was geantwoord dat als hij zag, dat degene, door welken de dood van zijn broeder was veroorzaakt, door de Commissie werd gestraft, hij 't dan gelooven zoude.

Dat de Compt: hem daarop hebbende gevraagd wie dan de oorzaak van zijns broeders dood was, hij aan den Compt: had ten antwoord gegeven, dat het door toedoen was van den Veldcornet Opperman, welke bij de Commissie valschelijk zoude hebben verklaard dat zijn broeder, voorm: Frederik Bezuidenhout, op de tijden wanneer hij gedagvaard was, altijd zoude zijn gezond geweest; waarop de Compt: aan voorm: Fredrik Bezuidenhout had gezegd, dat men hem dan verkeerd bericht had, want dat hij, Compt:, zelve de zitting van de Commissie hebbende bijgewoond, door den Veldcornet Opperman had hooren verklaren, dat de laatste tijding, welke hij van Fredrik Bezuidenhout had, was dat hij op twee krukken ging. Dat Joh: Bezuidenhout in dat gesprek,

van hetwelk de Compt: juist niet alle de woorden had onthouden, ook gezegd had, dat de Landdrost Stockenström ook mede een oorzaak was van zijns broeders dood. Op al 't welk de Compt: aan Bezuidenhout had onder 't oog gebracht, dat het beste zoude zijn dat hij aan den Landdrost of de Commissie, indien hij iets tegen den Landdrost had, een verzoek deed om inlichting in die zaak te bekomen, maar 't welk gem: Bezuidenhout niet had willen doen, zeggende dat hij bevreesd was, indien hij zoo iets deed, dat hij ook zoude worden gevangen, gelijk hem reeds tevoren was gezegd; waarop de Compt: hem had voorgesteld om dan een schriftelijk verzoek te doen, met belofte van hem, Compt:, van 't zelve in handen van den Landdrost te zullen bezorgen; dan op 't welk de gem: Bezuidenhout had gezegd dat hij den Compt: niet kende, en ook niet vertrouwde, vermits Opperman hem geen recht had gedaan.

Dat de Compt: hierop aan Bezuidenhout had gezegd dat, als hij den Compt: niet vertrouwde, hij een paar andere verstandige menschen konde nemen om hem daarin te helpen, en dat hij daarin konde vragen wat hij wilde, en dat de Compt. aannam om 't zelve in handen van de Rechters te zullen bezorgen, waartoe hij, indien hij de Compt: niet vertrouwde, een ander persoon konde kiezen om 't te helpen bezorgen: waarop de Compt: hem hebbende opgenoemd Barend Bester en Pieter Venter, hij gezegd had dat hij den laatstgem: niet kende, maar Barend Bester koos, en daarbij voegde Stephanus Bothma.

Dat de Compt: daarop Barend Bester hebbende laten roepen, tot welk einde (zoo de Compt: zig wel herinnert) een van de Mullers een Hottentotje had afgezonden, en van meening zijnde, terwijl hij, Compt:, nog eenige andere zaken te verrigten had, om ook Stephanus Bothma te laten roepen, tijding had bekomen dat dezelve reeds naar de plaats van Diderik Muller op weg was, gelijk hij, Compt:, ook, na zijne affaire te hebben verrigt, bij zijne terugkomst de twee voorm: personen, Steph. Bothma en Barend Bester, bij Joh. Bezuidenhout gevonden had, wanneer de Compt: eerst met Barend Bester hebbende gesproken over 't hier voormelde gerugt van oproer, door denzelven was geantwoord, dat hij daarvan nog niets had gehoord; bij welke gelegenheid Joh. Bezuidenhout ook aan den Compt: had gezegd, dat hij niets van de Regering te eischen had, en dat hij niets wist van 't gerugt van oproer, over 't welk de Compt: hem had aangesproken: waarop de Compt:, ziende dat Bezuidenhout, nu er andere menschen bij waren, niets wilde weten van 't geen hij te voren had gesproken, hem ook niets verder daar omtrent gezegd had, maar aan Diderik Muller had verzogt, om, als Faber tehuis kwam en spreken mogt van een praatje dat hij gevangen stond te worden, hem te zeggen, dat de Compt: daar was geweest, en hem liet verzekeren dat er niets van aan was, en tevens aan gemelden Muller had gezegd dat wanneer hij merkte dat het

hier vorengemelde gerugt van oproer bevestigd wierd, en hij er eenig bewijs van konde krijgen, hij den Compt: dadelijk moest waarschuwen; 't welk ook door gem. Muller aan hem Compt: was beloofd, al zoude hij ook in den nagt een Hottentot weg sturen, indien hij geene andere gelegenheid had; waarna de Compt: aldaar hebbende overnagt, den volgenden morgen zig weder bij Joh. Bezuidenhout had begeven, welke toen aan den Compt: had te kennen gegeven, dat hij geen zin had langer daar te blijven wonen, vermits hij zoo veel aanstoot van vijanden had, maar dat hij met de eerste regens zoude wegtrekken naar Nieuweveld; waarna de Compt: was weggereden, en, presumeerende dat de Adjunct Landdrost Van de Graaff, die zig te Graaff-Reinet bij de Commissie had bevonden, zoude geretourneerd zijn naar Cradock, ook was gereden, met voornemen om van 't hier voren verhaalde kennis te geven, dog den gem: Adjunct Landdrost niet had tehuis gevonden; waarna de Compt: naar den Veldcornet Van Heerden, in 't district van Agter Sneeuwberg, was gereden, en hem de onvergenoegdheid van Joh. Bezuidenhout over den dood zijns broeders had bekend gemaakt, en op zijn Compts: terugkomst, den Adjunct Landdrost Van de Graaff had thuis gevonden, en denzelven had gerapporteerd dat hij omtrent Joh. Bezuidenhout gehoord hebbende derwaarts was geweest, en hem zeer onvergenoegd en mismoedig had gevonden, maar zonder te hebben kunnen onderscheiden of het uit wraakzugt of enkeld verdriet was, en voorts aan den gem. Adjunct Landdrost had verzogt om te willen afwagten tot men meerder zekerheid daarvan kreeg, want dat Bezuidenhout, toen er andere menschen waren bij geweest, niets had willen zeggen, en de Compt: dus tot nog toe een zegsman zonder bewijs zoude zijn, maar dat de Compt: aan Diderik Muller last had gegeven, om als hij iets nader vernam, er van te waarschouwen.

Dat daarna, in de maand November (zoo de Compt: meende, den 10den) Hendrik Prinslo op de plaats van gem: Muller zijnde gekomen, aldaar een brief had geschreven, en aan Christiaan Muller gelast denzelven brief aan Jacobus Krugel, wonende agter Sneeuwberg, af te geven, dog welken brief Diderik Muller aan zijn broeder Christiaan (volgens gezegde van laatstgem:) gezegd had aan den Compt: te brengen, in plaats van voorbij te rijden naar Agter Sneeuwberg, en daarbij aan den Compt: te moeten zeggen dat hij denzelven brief moest openbreken en lezen.

Dat gem: Christiaan Muller dien brief aan den Compt: hebbende gebragt, de Compt: bevonden had dat het lak op denzelven open was, zonder dat de Compt: wist of dezelve door iemand was opengebroken dan wel door 't rijden losgegaan; welken brief de Compt: gelezen hebbende, daarmede op den zelfden avond naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff was gereden, aan wien hij, Compt:, dien brief had overgegeven: zijnde vervolgens aan den Compt: vertoond de brief gedateerd den 9 *November* 1815, en

onderteekend *Hendrik Fredrik Prinslo*, *M zn:*, en door den Compt: verklaard denzelven, zoo wel aan het schrift als aan de onderteekening, benevens de uiterlijke gedaante voor denzelfden te erkennen.

Dat de Adjunct Landdrost Van de Graaff daarop den Veldkornet Van Heerden hebbende laten roepen, aan denzelven, als mede aan den Compt:; en ook naderhand aan den Veldkornet Jacob Venter gelast had, om gezamenlijk vijftig man te commandeeren, en op de buitenposten op de wagt te stellen, ten einde op te passen, wat er verder van die zaak mogt worden; dog dat zij op den tijd die er bepaald was om met die manschappen bij elkander te komen, de Compt: tijding had gekregen, dat die menschen, (te weten Joh. Bezuidenhout en Stephanus Bothma met hun aanhang) uittrokken, welke tijding de Compt: vermeend ontvangen te hebben op Zaterdag, den 11 November; waarop de Compt: nog in dien zelfden nagt eenige van zijne onderhoorige manschappen had gecommandeerd om Zondag, den 12den, present te wezen op de post van Pieter Venter, en zelve ook dadelijk naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff was gereden, en van het voorgekomene had kennis gegeven, met verzoek dat de Veldkornet Van Heerden daar ook mogt komen om de zaak te onderzoeken, en te zien van welke meening de manschappen waren.

Dat de Compt. vervolgens met voorm: Van Heerden op weg zijnde gegaan, ten einde voorm: Bezuidenhout, Steph. Bothma en de hunnen aan te spreken, en hunne meening te onderzoeken, Diderik Muller met deszelfs vrouw op den weg had ontmoet, welke zig naar Pieter Venter begaven, en door wien de Compt: zijnde geinformeerd dat de voorm: personen wegtrokken, de Compt:, na nog een eind weegs gereden te zijn, met bovengem. Van Heerden had geraadpleegd, en begrepen hebbende dat het niet raadzaam was slegts met hen beiden zig daarheen te begeven, waren teruggekeerd, zig naar Piet Venter hadden vervoegd, alwaar hij ook des Compts: gecommandeerde manschappen gevonden had.

Dat hij, Compt., en voorm. Van Heerden daarop Diderik Muller hadden gezonden in den weg, welken Bezuidenhout en Bothma met de hunnen passeeren moesten, om hun te zeggen dat Van Heerden en de Compt: hen groeten moesten, en hen derhalve lieten verzoeken naar huis terug te keeren, waar de Compt: met gem: Van Heerden dan ook zoude komen, gelijk de Compt: ook met verm: Van Heerden, en des Compt. manschappen derwaarts gereden was: maar die menschen daar niet niet meer gevonden hadden, en na eenigen tijd op hen te hebben gewagt, de voorm: Van Heerden met des Compts: manschappen naar de post van Piet Venter was terug gereden, terwijl de Compt: in zijn Veldkornetschap bij de andere menschen was rondgereden met voornemen om hun kennis te geven ven 't hetgeen er gebeurd was, maar hun ook tevens aan te zeggen dat zij gerust konden zijn, en dat wanneer zij zig nevens hem aan de zijde der regeering hielden,

zij niets te vreezen hadden, want dat er zeker spoedig hulp zoude komen: dog welk voornemen de Compt. niet bij elk der ingezetenen in zijne wijk had kunnen volvoeren, uit hoofde hij door de na te melden boodschap was teruggeroepen.

Dat terwijl de Compt: bezig was met dus in zijne wijk rond te rijden, de Veldcornet Van Heerden, of wel Diderik Muller, ('t welk de Compt: niet juist wist op te geven) aan den Compt: door een stief zoon van Pieter Venter had laten kennis geven, dat er eene boodschap van de voorz: menschen was gekomen, dat zij bij Barend Bester zouden zijn, en dat als de Compt: hen wilde spreken, de Compt: daarheen moest komen; waarna de Compt: in den nagt bij Pieter Venter zijnde terug gekomen, daar hem werd gezegd, dat indien de Compt: de voorz. menschen wilde spreken, hij met zonsopgang bij Barend Bester moest zijn, alwaar zij zoo lang zouden wagten: waarop de Compt: met voorm. Van Heerden zig derwaarts hebbende begeven, en aldaar gekomen zijnde toen het even dag was, de voorz: personen niet meer had aangetroffen; waarna de Compt:, met Van Heerden zijnde terug gereden, de Compt: bij zijne manschappen was gebleven, en Van Heerden naar den Adjunct Landdrost gereden, om van alles omstandig rapport te doen.

Dat naderhand, zonder dat de Compt: meer kan bepalen wanneer, de Compt: hebbende vernomen dat Stephanus Bothma zoude hebben verspreid dat een man welke door het complot was aangezogt om mede te doen, dog zulks geweigerd had, dadelijk was doodgeschoten geworden, en dat er ook reeds een plaat Kaffers van Daggaboschnek tot Daniel Erasmus was gezien, den voorz. Stephanus Bothma was agteraan gereden, en denzelven hebbende gevonden op zijne legplaats, hem daarover had onderhouden, wanneer hij den Compt. had geantwoord dat het alles maar praatjes waren, en dat 't niet waar was, en dat hoe zeer hij wel bij die anderen geweest was, hij er niets mede te doen had, hebbende hij bij die gelegenheid ook aan den Compt. beloofd dat hij zooveel in zijn vermogen was, die menschen zoude tragten van hun voornemen af te brengen en te doen terugkeeren; waarop de Compt., nadat voorz. Bothma een eindwegs was medegereden, van denzelven weder was vertrokken, zijnde vervolgens op des Compts. post, in zijne afwezigheid, een brief gekomen van voorm: Bothma, welken brief hij, Compt., naderhand bij den Adjunct Landdrost Van de Graaff gezien had.

Waarop aan den Compt: zijnde vertoond een brief zonder datum, onderteekend *S.C. Bothma* beginnende '*Veldcornet Van Wijk*, *hetgeen &c.*, en gevraagd of dit dezelfde brief is, hierboven bedoeld, verklaarde de Compt: dat het hem voorkomt dezelfde te zijn.

Aan den Compt: vervolgens vertoond zijnde een brief zonder naamteekening, gedateerd *den* 9*den November*, beginnende '*Goede vriend Stavanes Van Wijk*,' en gevraagd of de Compt:

dien brief heeft ontvangen, en van wien dezelve is? verklaarde de Compt: dat ook die brief was gekomen terwijl de Compt: niet tehuis was, maar dat de Compt: van zijne huisvrouw, die denzelven aan den Compt: had gezonden, vernomen had dat dezelve verzegeld was gebragt geworden door Jan Labuscagne, een van des Compts: manschappen, en welken brief de Compt: vervolgens aan den Adjunct Landdrost Van de Graaff had gegeven; verklarende hij, Compt:, wijders het handschrift van dien brief niet te kennen.

Eindelijk nog aan den Compt: zijnde vertoond een briefje, zonder datum, onderteekend *Christiaan Botha*, en beginnende '*Geachte Neeff Van Wijk*,' verklaarde de Compt: dat hij dit briefje had ontvangen door een Hottentot, terwijl hij, Compt:, bij Piet Venter op de wagt was, en welke Hottentot den Compt: zeide dat zijn baas in den weg die voorbijging, was, en dáár op den Compt: wagten zoude; dog zijnde de Compt: niet daarheen gereden omdat hij was verhinderd geworden.

Waarna aan den Compt: nog door den R.O. Requirant is gevraagd, en door den Compt: geantwoord als volgt:

1. Hoe is Stephanus Bothma u voorgekomen, als een die tot 't oproer behoorde, of die wel gezind was?	Antwoord: Volgens zijne woorden scheen hij welgezind, maar zijne vorige daden kwamen daar niet mede overeen, schoon ik hem niet wil beoordeelen.
2. Zijn er ook menschen die bij de oproerige bende waren geweest, naderhand bij u gekomen om rapport te doen, dat zij waren terug gereden?	Antwoord: Voor zooveel mij voorstaat, is Johannes Hartzenberg op mijn post gekomen, terwijl ik niet present was, en heeft zig daarna naar den Adjunct Landdrost Van de Graaff begeven.
3. Hebt gij ook gehoord of er iets bijzonders is voorgevallen bij gelegenheid der begrafenis van Fredrik Bezuidenhout?	Antwoord: Neen.

Niets meer &c.
Aldus &c. 27 December, 1815.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) S.J. VAN WIJK.
Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

No. 41a.
R. 2. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Stephanus Johannes van Wijk, die verklaarde, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd of er van weggenomen zoude worden, uitgenomen alleenlijk 'dat wat hij getuigd heeft aangaande het schrijven van een brief door Hendrik Prinslo, hij het zoo verstaan had van Christiaan Muller,' en, 'dat toen de getuige het gerucht hoorde van het doodschieten van een man, en dat een troep Kaffers in aantocht waren, hij, de getuige, de vrouwen had weggezonden van de Post waar hij lag, om des te beter in staat te zijn met de mannen op wacht te blijven, en ook, omdat hij had voorgenomen, in geval het gezegd gerucht bevestigd werd, de andere vrouwen (ook) uit zijn veldkornetschap verder binnen waarts te zenden, maar dat de getuige, nadat hij met Stephanus Bothma had gesproken, en bevonden had dat het gerucht onwaar was, de vrouwen had doen terugkomen.' Ter bekrachtiging van de waarheid van alle welke de getuige deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig'!

In tegenwoordigheid van den gevangene, Hendrik Frederik Prinslo, die verklaarde geen kruis vraag te hebben om aan den getuige te doen.

De gevangene, Stephanus Bothma, zijnde twee dagen te voren uit zijne gevangenis ontvlucht, en tot noch toe niet weder gevat, kon dientengevolge niet bij deze herziening tegenwoordig zijn.

Gedaan te Uitenhagen den 28sten December, 1815.

(Get:) S.J. VAN WIJK.

Commissarissen:
(Get:) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

No. 42.
F.F. 1. Minuten, 28sten December, 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.
Andries Meijer, Gedetineerde.

1. Des Gedet. naam, ouderdom?	Antwoord: Andries Martinus Meijer, W zn:, oud 21 jaren, geboren in 't Zuurveld, woonagtig in de Tarka bij Louw Bothma.
2. Kent gij Johannes Bezuidenhout?	Antwoord: Ja.
3. Waar hebt gij hem 't eerst leeren kennen?	Antwoord: Toen hij aan Baviaansrivier gewoond heeft.
4. Hebt gij ook zijn broeder Fredrik Bezuidenhout gekend?	Antwoord: Ja.
5. Zijt gij ook op diens begrafenis geweest?	Antwoord: Neen.
6. Zijt gij niet met Johannes Bezuidenhout van Tarka afgekomen naar Baviaansrivier?	Antwoord: Ja.
7. Hoe zijt gij bij hem gekomen?	Antwoord: Hij heeft mij met geweld zoo maar weggenomen, en mij zelfs geen tijd gegeven om mij te verschoonen.
8. Hoe waart gij bij elkander gekomen?	Antwoord: Hij had mij een brief geschreven, dat ik even bij hem moest komen, maar ik wist niet waarom.
9. Hoe ver woondet gij van hem?	Antwoord: Een uur te paard.

10. Hebt gij uw geweer mede genomen, toen gij naar hem zijt gereden?	Antwoord: Ja, men rijdt daar niet zonder geweer.
11. Waar was Bezuidenhout destijds woonagtig?	Antwoord: Op de plaats van Diederik Muller.
12. Wien hebt gij gevonden, toen gij bij hem zijt gekomen?	Antwoord: Hij was alleen.
13. Wat heeft hij toen met u gesproken?	Antwoord: Hij heeft mij gevraagd of ik met hem wilde mode doen om de post van Luitenant Rosseau te verslaan, omdat zijn broeder door denzelven vermoord was: ik heb hem geantwoord dat ik niet konde, want dat ik gebrekkig was, en hij dat wel wist, maar hij zeide dat ik evenwel mede moest.
14. Wanneer heeft dit plaats gehad?	Antwoord: Ik geloof den 11 of 12 November.
15. Zijt gij toen alleen met hem mede gedaan?	Antwoord: Neen, Stephanus Bothma, die met mij samen woont, ook, want die was ook met mij geroepen; wij waren samen in 't veld.
16. Wat heeft hij met Stephanus Bothma gesproken?	Antwoord: Dat die ook mede moest. Abraham Bothma is ook daar geweest, en van denzelven heb ik op 't pad gehoord dat hij ook door Bezuidenhout geroepen was, en dat hij een brief geschreven had op order van Bezuidenhout, dog dat hij er spijt van had, en dat hij wilde voorrijden om denzelven bij den Veldcornet te brengen, maar Bezuidenhout heeft hem zoo maar mede genomen met mij zamen.

17. Wat was de inhoud van dien brief, over welken Abraham Bothma spijt had?	Antwoord: Ik heb door hem hooren praten dat hij door Bezuidenhout tegen zijn wil gedwongen was om een brief te schrijven om de menschen bij malkander te maken om de post van Rosseau aan te vallen; maar ik was daar niet bij toen de brief geschreven is.
18. Wat heeft Bezuidenhout toen met u en Stephanus en Abraham Bothma gedaan?	Antwoord: Hij is met ons gereden naar onder de Blaauwe Krans, daar wij 's nagts geslapen hebben, en toen zijn wij voortgereden naar Hans Engelbrecht en Martinus Barnard, welken laatsten hij ook heeft mede genomen. Des avonds zijn wij gereden naar Willem Krugel, waar wij laat in den nacht zijn aan gekomen.
19. Was W. Krugel thuis?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar des anderen daags morgens heb ik hem gezien.
20. Was er geen kans, toen gijlieden aan de Blaauwe Krans waart, om Bezuidenhout te overweldigen?	Antwoord: Ik zag daar geen kans toe, en hij zeide ook dat er andere menschen kwamen, en hij dreigde ons met de Kaffers.
21. Wat hebt gijlieden bij W. Krugel gedaan?	Antwoord: Daar zijn wij geweest met alle die menschen. Daar waren Hendrik Klopper, Stoffel Klopper, Piet Erasmus, Piet zn:, en een geheele troep, die ik niet kende.
22. Was Theunis de Klerk ook daar?	Antwoord: Neen.
23. Weet gij ook of er, voordat gij bij W. Krugel zijt gekomen, niet een brief geschreven is aan andere menschen om bij Theunis de Klerk te komen?	Antwoord: Neen.

24. Wat heeft Joh: Bezuidenhout bij W. Krugel gedaan?	Antwoord: Dat weet ik niet; ik heb in dien nagt niet veel menschen gezien, maar den anderen morgen heb ik gezien dat er velen waren, en toen zeide Bezuidenhout dat wij naar de post van Rosseau moesten.
25. Waar zijt gij den volgenden morgen naar toe gegaan?	Antwoord: Naar de plaats van Van Aart.
26. Hebt gij toen de post van Lieut: Rosseau niet moeten voorbij rijden?	Antwoord: Ja.
27. Hoe komt het dat gij die post zijt voorbij gereden zonder dezelve aan te doen?	Antwoord: Bezuidenhout wilde die post gaan slaan, maar oude Willem Krugel heeft hem zulks verboden.
28. Wat heeft Bezuidenhout daar tegen gezegd?	Antwoord: Hij wilde met duivels geweld daarop aanvallen.
29. Waarom wilde Krugel dat niet hebben?	Antwoord: Dat weet ik niet.
30. Wat hadt gijlieden bij Van Aart te doen?	Antwooro: Zoomaar stil gehouden, en daar hebben zij rapporten heen gestuurd, want zij zeggen mij niet alles.
31. Hebt gij daar ook rapporten terug ontvangen?	Antwoord: Ja, maar wat, dat weet ik niet.
32. Wie heeft die rapporten voorgebracht?	Antwoord: Klaas Prinslo, M. zn., een broeder van Hendrik Prinslo.
33. Is er ook iemand anders met rapport van die post gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
34. Is de Veld Commandant Nel ook niet bij ulieden gekomen?	Antwoord: Ja.

35. Wat is hij komen doen?	Antwoord: Hij vroeg wat wij maken wilden, en Johannes Bezuidenhout zeide dat hij een verrader was
36. Wat heeft de Commandant Nel daarop gezegd?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb maar bij de paarden gezeten.
37. Hebt gij hem zien wegrijden?	Antwoord: Ja.
38. Hebben zij hem niet verhinderd om weg te rijden?	Antwoord: Ik heb Bezuidenhout hooren zeggen, dat hij zijne menschen moest commandeeren, en dat Nel zweren moest dat hij zoude weder komen.
39. Wat heeft Theunis de Klerk daar gesproken?	Antwoord: Ik weet dat niet.
40. Wie heeft het paard van Nel bij den toom gevat?	Antwoerd: Ik weet dat niet.
41. Wat hebt gijlieden na 't vertrek van Nel gedaan?	Antwoord: Daar is een kring (? gevormd), en zij hebben malkander een eed voorgezegd om elkander getrouw te blijven.
42. Wie was er in den kring?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout. Zegt nader: Willem Krugel stond midden in.
43. Op hoedanige wijze is die eed gedaan?	Antwoord: Willem Krugel heeft gezegd dat wij malkander getrouw moesten zijn, en wij hebben allen ja gezegd.
44. Stondt gij vóór of agter Willem Krugel?	Antwoord: Ik stond agter hem.
45. Zijn er geene geweest die geen *ja* hebben gezegd?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar ik heb er velen ‘ja’ hooren zeggen, en ik heb ook ‘ja’ gezegd.

46. Waar zijt gij vervolgens heen gereden?	Antwoord: Over de rivier bij ouden Louw Erasmus' plaats: daar zijn wij een paar dagen gebleven, en daar is Stephanus Bothma, die aan Kromme Rivier van ons weggereden was, weder bij ons gekomen.
47. Hoe lang is hij weggebleven, en waarom was hij weggegaan?	Antwoord: Waarom hij is weggegaan, weet ik niet, maar hij is drie dagen weggebleven, en toen hij kwam, heeft hij gezegd dat de Veldcornet, of de Heer Van de Graaff (want dat weet ik niet juist) hem had gezonden om de menschen te vermanen van naar huis te gaan: des anderen daags, toen ik opstond, was hij weder weg.
48. Hebt gij niet gezien, dat terwijl gij daar aan de overzijde waart, eenige menschen zijn weggereden?	Antwoord: Die zijn toen wij op den berg waren, weggereden, en ik heb aan Bezuidenhout ook gevraagd om weg te rijden, maar hij wilde niet.
49. Waar zijt gij verder heen gereden?	Antwoord: Naar den Slagtersnek.
50. Wat is daar gebeurd?	Antwoord: Daar zijn weder rapporten gekomen, en toen hebben zij grooten Willem Prinslo daar heen gezonden.
51. Was die al dien tijd bij u geweest?	Antwoord: Neen, die is van huis daar gekomen, ik weet niet of hij geroepen was, maar toen hij gekomen is, heb ik hem gezien.
52. Wat is Willem Prinslo u komen antwoorden?	Antwoord: Dat de menschen moesten naar huis rijden, en een paar van de oudste en slimste menschen bij den Landdrost moesten komen.

53.
Wat is er verder daarop gebeurd?

Antwoord: Toen zagen zij de Dragonders aankomen, en er werd geroepen '*vang de paarden*,' en dat wij tegen den kop moesten trekken om te schieten, maar ik zoude niet hebben geschoten. Ik had liever de vlucht genomen. Toen heeft de Landdrost boodschappen opgezonden dat de menschen moesten afkomen.

54.
Zijt gij toen ook afgekomen?

Antwoord: Neen, ik was bang, en ben met Johannes Hartzenberg weggereden.

55.
Waar is Johannes Bezuidenhout gebleven?

Antwoord: Die is ook weggereden, en hij riep ons dat wij wachten zouden, maar wij zijn zoo maar weggereden.

56.
Hoe zijt gij dan naderhand gevangen geworden?

Antwoord: Ik had gehoord dat de Adjunct Landdrost Van de Graaff begeerde dat wij bij hem zouden komen, en ik moest een paard van Daniel Erasmus, 'twelk Stephanus Bothma had, gaan halen, en daarna heb ik hem gezogt bij de plaats van De Beer, daar hij naar toe getrokken was; maar hem niet daar vindende, ben ik op 't wagenspoor afgegaan, en toen heb ik hem met Bezuidenhout onder Winterberg gevonden, welke aan 't vluchten was, omdat hij gehoord had dat er een groot commando op hem was afgezonden, welk ik hem gezegd heb niet waar te zijn. Abraham Bothma is vervolgens met mij medegereden; en toen heb ik twee soldaten gezien, naar welke ik wilde rijden, maar Bothma raadde dit af, uit vrees dat zij op ons mochten schieten. Toen hebben wij afgezadeld en blij-

ven zitten tot die twee soldaten bij 't commando waren, en daarna ben ik naar Majoor Fraser gereden, aan wien ik mij heb overgegeven, en gezegd dat Abraham Bothma ook daar zat, doch bang was om te komen, waarop Majoor Fraser hem door twee man heeft laten roepen, gelijk hij dan ook is gekomen. Onder weg heb ik ook Theunis de Klerk in 't veld gevonden, welke zeide dat hij naar Bezuidenhout ging. Bij Theunis de Klerk waren ook nog Fredrik Brits, Volkert la Port, en Willem Prinslo, Jochems zn:. Zij zijn ook bij Bezuidenhout gekomen, maar des anderen daags weder weggereden.

57.
Waar was Cornelis Faber toen gij de eerste maal bij Bezuidenhout geroepen en gekomen zijt?

Antwoord: Hij was naar Kafferland om met de Kaffers te gaan spreken om met Bezuidenhout mede te doen.

58.
Wat zouden de Kaffers daarvoor krijgen?

Antwoord: Dat weet ik niet.

59.
Hoe dikwijls is Faber deswegens in Kafferland geweest?

Antwoord: Twee malen.

60.
Wie zijn met hem mede geweest?

Antwoord: De eerste keer, Adriaan Engelbrecht en Frans Marais; de tweede keer, Volkert Laport, en ik geloof ook Willem Prinslo, Jochem zn:; zooals ik gehoord heb; want gezien heb ik het niet.

61.
Hebt gij ook van Bezuidenhout gehoord dat hij staat maakte op de menschen van Bruintjeshoogte?

Antwoord: Ja, hij zeide dat alle de menschen van Bruintjeshoogte, Zuurveld en Cambedoo met hem eens waren, en dat als die van Tarka, welke hem beloofd hadden, niet kwamen, hij wel wist wat hij doen zoude, als

	hij aan de onderzijde klaar had; dat hij Tarka zoude verderven tot asch, en dat hij die van Swagershoek ook wel zoude krijgen.
62. Heeft hij ook iemand in 't bijzonder van Bruintjeshoogte genoemd?	Antwoord: Hij heeft Hendrik Prinslo genoemd.
63. Welken Hendrik Prinslo?	Antwoord: Een zoon van ouden Martinus Prinslo.
64. Wanneer heeft hij u dat verhaald?	Antwoord: Eén dag toen wij van de plaats van Muller zijn gekomen.
65. Heeft hij ook niet gezegd dat Hendrik Prinslo een brief had geschreven om de menschen te noodigen?	Antwoord: Ik heb niet anders gehoord als van een brief die Stephanus Bothma had geschreven: ik was toen zelve daar op de plaats, en ik was daarbij toen Bezuidenhout door Stephanus Bothma een brief had laten schrijven, en pen en papier daartoe heeft klaar gelegd, en zeide '*daar schrijf*,' maar wat hij geschreven heeft weet ik niet, want ik ben naar de schaapkraal gegaan, en toen ik weder kwam zag ik Hendrik Prinslo schrijven, en op mijn vraag wat hij schreef, zeiden Stephanus Bothma en Bezuidenhout, '*hij schrijft zijn naam.*'
66. Hebt gij dien brief ook zien toevouwen?	Antwoord: Ja, door ouden Bezuidenhout.
67. Wie heeft 't opschrift geschreven?	Antwoord: Ik weet niet of 't Bothma of Prinslo is geweest.
68. Wat is er verder met dien brief gebeurd?	Antwoord: Dat weet ik niet; zij zeiden mij dat de brief naar Sneeuwberg moest.

69. Hebt gij kunnen merken of H. Prinslo vrijwillig was in het schrijven van zijn naam, of dat hij gedwongen werd?	Antwoord; Neen, ik heb daar niets van gemerkt.
70. Heeft hij onder of boven aan 't papier zijn naam geschreven?	Antwoord: Onderaan.
71. Was 't papier reeds beschreven of nog niet?	Antwoord: Ik weet 't niet, maar ik denk dat 't al beschreven was.
72. Wanneer hebt gij dien brief zien schrijven?	Antwoord: Een dag of acht vóórdat ik geroepen ben bij Bezuidenhout. Ik weet niet hoe lang.
73. Hoe kwaamt gij bij 't schrijven van dien brief te zijn?	Antwoord: Bezuidenhout had in den nacht Stephanus Bothma laten roepen om daar te komen; en omdat hij bang was om in den nacht alleen te rijden, ben ik mede gereden.
74. Zijt gij ook met Stephanus Bothma weder naar huis gereden?	Antwoord: Ja.
75. Wat heeft hij u toen van dien brief verteld?	Antwoord: Dat Bezuidenhout hem een brief had laten schrijven, om menschen bij elkander te roepen.
76. Wie is uw Veldcornet?	Antwoord: Stephanus van Wijk.
77. Hoe ver woondet gij van hem?	Antwoord: Een halven dag te paard.
78. Hebt gij hem van 't toen gebeurde geene kennis wezen geven?	Antwoord: Neen.
79. Hebt gij dan gedacht dat 't eene goede zaak was?	Antwoord: Neen.

80. Wist gij niet dat gij met Bezuidenhout niet mocht wegrijden zonder consent van uw Veldcornet?	Antwoord: Ja, maar hij heeft mij tegen wil en dank weggenomen.
81. Wie is met dien brief weggereden om ze te bestellen?	Antwoord: Ik heb gehoord dat Christiaan Muller er mede is weggereden.
82. Hebt gij door Bezuidenhout deswegens last hooren geven aan Christiaan Muller?	Antwoord: Neen, maar toen de brief geschreven was, is Bezuidenhout er mede naar de Mullers gegaan. Zegt nader: Bezuidenhout heeft aan Christiaan Muller gezegd, dat hij met den brief naar Sneeuwberg moest rijden, zooals ik door Bezuidenhout heb hooren zeggen.
83. Waar was Hendrik Prinslo toen?	Antwoord: Hij is met Bezuidenhout naar den kant van de Mullers gegaan.
84. Weet gij niet of Prinslo eenige bijzondere boodschap omtrent dien brief aan Christiaan Muller heeft medegegeven?	Antwoord: Neen, ik heb maar gehoord dat Ch. Muller den brief aan een Veldcornet moest brengen: maar ik ken die menschen daar niet.
85. Moet gij niet erkennen door uw verzwijgen van uw wetenschap omtrent dien brief, en door uwe mededeelachtigheid aan 't gewapende oproer, ten hoogste misdadig en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ja, maar Bezuidenhout heeft mij tegen wil en dank weggenomen, dus zal ik zoo groote straf niet verdiend hebben.
86. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Dat ik tegen wil en dank ben medegenomen, en toen Stephanus Bothma de laatste keer is weggereden, heb ik mede willen rijden, maar Bezuidenhout zeide dat als er één mede reed, hij dezulken

zoude schieten dat de harssens uit de keel vlogen.

Aldus, &c., 28 December 1815.
Dit + is 't merk van A.M. Meijer, verklarende niet te kunnen schrijven.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 43.
T. I. Minuten, 28sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.,
Als getuige de Hottentot Hendrik Kees.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats?	Antwoord: Hendrik Kees, oud, naar gissing, elf of twaalf jaar; geboren bij Cornelis Faber; in deszelfs dienst.
2. Zijt gij eenigen tijd geleden met uw baas, Cornelis Faber, naar Kafferland geweest?	Antwoord: Ja, ééne keer.
3 Wie zijn er toen mede geweest?	Antwoord: Adriaan Engelbrecht en een man, dien zij Fransman noemen; hij zit nu in den tronk.
4 Is uw baas uit zig zelven gegaan, of door een ander gezonden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
5. Naar wien zijt gij in Kafferland gereden?	Antwoord: Naar Gaika.

6. Wat is uw baas daar gaan doen?	Antwoord: Kaffers gaan roepen om met den Engelschman te vechten.
7 Zoude uw baas dan ook met de Kaffers tegen de Engelschen vegten?	Antwoord: Ja, zoo heb ik hem hooren zeggen.
8. Heeft uw baas met Gaika gesproken?	Antwoord: Ja, maar ik weet niet wat, want ik was bij de paarden gestuurd.
9. Zijn er andere Hottentotten met uw baas mede gereden?	Antwoord: Neen.
10. Hadden uw baas en de anderen geweren bij zig?	Antwoord: Ja.
11. Hebt gij een handpaard gehad?	Antwoord: Ja.
12. Hebt gij een geweer gehad?	Antwoord: Ja, 't geweer van mijn baas.
13. Hoe lang zijt gij bij Gaika geweest?	Antwoord: Drie dagen.
14. Hebt gij gehoord dat de Kaffers zouden komen om te vegten?	Antwoord: Zoo half en half; de Fransman heeft verteld dat de Kaffers gezegd hadden dat de boeren maar eerst moesten vechten, dan zouden zij ook wel komen.
15. Was die Fransman (waardoor verstaan wordt Frans Marais) daarmede tevreden?	Antwoord: Ja, hij zeide dat hij dan 't kruit en lood, en andere dingen van de boeren zoude krijgen.
16. Waart gij tevoren met uw baas in die contrij geweest?	Antwoord: Neen.
17. Welken weg zijt gij gereden?	Antwoord: Ik weet den weg in Kafferland niet.

18. Was 't een mooi veld?	Antwoord: Ja.
19. Wat zouden de Kaffers tot belooning krijgen?	Antwoord: De beesten van den Engelsman, en ijzer om assegaaien te maken, en koper, zoo heb ik van den Fransman gehoord toen wij t'huis waren gekomen.
20. Waar zouden de Kaffers komen als de boeren aan 't vegten waren?	Antwoord: Op de Adouw.
21. Waar was Joh. Bezuidenhout, toen uw baas naar Kafferland reed?	Antwoord: Die bleef 't vee van mijn baas oppassen, en hij heeft aan den Fransman een paard gegeven, want die had geen paard.
22. Hoe is Adriaan Engelbrecht daarbij gekomen?	Antwoord: Mijn baas is hem gaan roepen op de plaats daar hij woonde.
23. Was hij aanstonds gereed om mede te gaan?	Antwoord: Ja.
24. Is uw baas naderhand weder in Kafferland geweest?	Antwoord: Ja, maar toen ben ik niet mede geweest.
25. Wie is toen mede gereden?	Antwoord: Willem Prinslo, Joh: zn:, en Volkert Laport, en ook een Hottentot, Cobus van Didrik Muller.
26. Waar is de Fransman toen gebleven?	Antwoord: Bij 't huis, maar hij is met de menschen vervolgens naar den kop gereden.
27. Wat is uw baas voor de tweede maal bij de Kaffers gaan doen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
28. Wanneer hebt gij uw baas wedergezien?	Antwoord: Toen de andere menschen gevangen waren, is

	baas met Johannes Bezuidenhout, Jacobus Vrij en anderen, die ik niet kende, naar huis gekomen, zooals ik van den Hottentot *Hans*, zijnde de agterrijder van Joh. Bezuidenhout, gehoord heb. Den anderen dag zijn wij weggetrokken.
29. Waar zijn zij toen heengetrokken?	Antwoord: Eerst weder den Kafferlandschen weg op, en daarna op eene plaats daar 't gras goed stond, maar toen hebben de soldaten ons gekregen, en baas geschoten.
30. Had uw baas ook willen schieten?	Antwoord: Ja, maar de lap was in de pan.
31. Waarom wilde uw baas schieten?	Antwoord: Dat weet ik niet.
32. Had uw baas aangelegd eer hij geschoten is?	Antwoord: Ja, en toen hij geschoten is, heeft hij zijn hoed afgehaald.
33. Was Joh. Bezuidenhout daar ook bij?	Antwoord: Ja, maar hij wilde zig niet overgeven; daar was een officier die zijn hoed op 't geweer stak, om te zeggen dat hij zig moest gevangen geven, maar hij zeide dat hij dat niet doen zoude, en zijne vrouw zeide ook dat hij zig niet moest gevangen geven.
34. Wat heeft hij toen gedaan?	Antwoord: Hij heeft eerst rondgereden, en is daarna van zijn paard geklommen, en heeft willen schieten op een soldaat; maar zijn pan is afgebrand; toen heeft hij een ander geweer genomen en een soldaat geschoten, en is daarna onder den wagen gegaan, en ook geschoten.

35. Welke menschen waren er meer bij uw baas en Johannes Bezuidenhout?	Antwoord: Abraham Bothma, Stephanus Bothma, Andries Meijer. Niet meer.
36. Waar is de Franschman (Frans Marais) gebleven?	Antwoord: Die was gebleven bij Koetser.
37. Waar hebben Abraham Bothma, Steph. Bothma, en Andries Meijer zig bij Faber en Bezuidenhout vervoegd?	Antwoord: Steph. Bothma is agter ons aangetrokken, Abraham Bothma en Andries Meijer waren bij Louis Bothma, en wilden ook naderhand bij ons komen, en zijn door de soldaten gekregen.
38. Zijn er ook andere capteins bij Gaika geweest terwijl gij daar waart?	Antwoord: Ja drie, die Gaika door een Kaffer had laten roepen.

Niets meer &c.
Aldus &c., 28 December 1815.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Dit × is het merk van Hendrik Kees, verklarende niet te kunnen schrijven.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

T. 1. No. 43.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Hottentot, *Hendrik Kees*, die verklaarde, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd alleenlijk in zijn antwoord op de 26ste vraag, ‘Dat ook Hans Marais daar de tweede keer was’; En in zijn antwoord op de 30ste en 32ste vragen ‘dat hij niet de omstandigheden had gezien daarin gemeld, maar ze gehoord had van zijn kameraad Jan.’

Waarop de gevangene, Cornelis Faber, de volgende vragen aan den getuige deed:-

1. Was uw kameraad Jan met mij toen ik gewond werd?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar ik heb het zoo van Jan gehoord.
2. Weet gij het wel dat ik met Johannes Bezuidenhout ben te huis gekomen?	Antwoord: Neen; maar ik had zoo veel te vertellen, dat ik dit vergeten heb.

Daarna bleef getuige bij zijne verklaring in tegenwoordigheid van de gevangenen, C. Faber, A. Engelbrecht, en F. Marais, die verklaarden dat zij geene verdere kruisvragen hadden om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen den 13den Januari 1816.

Dit X is het merk van Hendrik Kees, die verklaarde dat hij niet kon schrijven.

Commissarissen,
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
In mijne tegenwoordigheid.
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 44.
T.T. Minuten, 28sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.

Johannes Prinslo M. zn., Gedetineerde.

Art. 1. Des Gedet naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Johannes Prinslo M. zn., oud 32 jaren, geboren aan den Bosberg op Bruintjeshoogte; woonachtig bij mijn vader Martinus Prinslo.
2. Hoe zijt gij gekomen onder de gewapende oproerige menigte?	Antwoord: Theunis de Klerk en Pieter Erasmus, P. zn. zijn in den nacht, nadat mijn broe-

der Hendrik Prinslo was gevangen genomen, bij mij gekomen, en hebben mij uit naam van Joh. Bezuidenhout komen zeggen, dat ik met hen mede moest komen, of de gevolgen afwachten, die er van zouden kunnen ontstaan.

3.
Waar was Johannes Bezuidenhout destijds?

Antwoord: Bij Willem Krugel.

4.
Wat hebt gij op die boodschap gedaan?

Antwoord: Ik heb gezegd dat ik geen paard had, want dat mijn paard door de dragonders met mijn broeder was medegenomen, en ook dat ik mijne vrouw en kinderen zoo niet alleen konde laten. Zij zeiden dat ik nogtans moest mederijden, want dat Bezuidenhout liet weten dat gansch Kafferland gereed lag, en dat die niet mede reed, zoude geruïneerd worden, en de gevolgen moest afwachten. Daarop heb ik een kreupel paard van mijn broeder Hendrik medegenomen, en ben medegereden.

5.
Waar zijt gij heen gereden?

Antwoord: Eerst bij Barend de Klerk, alwaar Theunis de Klerk aan den zoon van Paul Bester, die daar was, heeft aangezegd, dat hij ook komen moest, en ook aan een zoon van Joseph van Dijk; maar die zeide, dat hij niet konde komen en Bester had gezegd dat hij des anderen daags komen zoude, maar hij is weggebleven. Theunis de Klerk is even bij zijn broeder Barend in huis geweest en door hem berispt, maar wij zijn kort daarna weggereden. Toen zijn wij naar mijn zwager Willem Prinslo W. zn. gereden,

	waar dezelfde boodschap gedaan zijnde, hij en Andries van Dijk, die zich daar bevond, is medegereden. Van daar zijn wij, toen 't reeds dag was, vertrokken, en hebben Bezuidenhout met zijne menschen gevonden aan de bovenzijde van de post van Luit. Rosseau.
6. Heeft Theunis de Klerk u niet gezegd waarom u geroepen werd?	Antwoord: Ja, om mijn broeder te gaan vragen, die bij Capt. Andrews gevangen was.
7. Waart gij gewapend?	Antwoord: Ja.
8. Waart gij thuis toen uw broeder gevangen is?	Antwoord: Ja.
9. Weet gij om welke reden hij gevangen is?	Antwoord: Neen.
10. Hebt gij dat nooit gehoord?	Antwoord: Niet vóórdat Majoor Fraser den brief gezonden heeft.
11. Woont gij in 't zelfde huis met elkander?	Antwoord: Neen, maar onze huizen liggen aan elkander.
12. Is uw broeder niet kort vóór zijne gevangenneming in de Tarka geweest?	Antwoord: Ja, hij was drie dagen van de Tarka thuis toen hij gevangen werd.
13. Hebt gij niet met hem gesproken over 't geen in de Tarka omging toen hij was tehuis gekomen?	Antwoord: Van 't laatste der maand Augustus af, wanneer wij samen in het veld hebben gelegen met schapen, en ik twist met hem heb gekregen, hebben wij niet met elkander gesproken, en ik heb geen voet meer in zijn huis gezet, en hij niet in het mijne, dat weten alle menschen op de plaats.

14. Zijt gij bij die oproerige menigte gebleven?	Antwoord: Toen wij van de Post van Capt: Andrews zouden rijden naar den overkant, heb ik hem verzocht om weg te rijden, vermits er niemand was op mijne plaats, die naar mijn goed konde zien, maar hij zeide, dat 't niet wezen konde, want dat als hij 't aan één permitteerende, meerderen 't zouden vragen.
15. Zijt gij er toen bij gebleven tot op Slagtersnek?	Antwoord: Ja, en ik ben afgekomen toen de Landdrost Cuyler daar gekomen is.
16. Hebt gij ook den eed van getrouwheid medegedaan, toen W. Krugel dien eed gedaan heeft?	Antwoord: Neen, ik stond achteraan, zoo ver zelfs, dat ik Willem Krugel niet heb kunnen zien.
17. Zijt gij op Slagtersnek ook tegen den kop opgetrokken?	Antwoord: Ja, want Bezuidenhout gelastte dit.
18. Met welk oogmerk was dit gelast?	Antwoord: Om als 't commando opkwam, en op ons mocht schieten, wij des te beter konden weder schieten.
19. Wanneer zijt gij dus afgekomen?	Antwoord: Toen de Landdrost Cuyler geroepen heeft.
20. Zijn er meer toen afgekomen?	Antwoord: Daar was reeds een klompje op zijde, en toen ben ik ook afgegaan.
21. Hadt gij geene gelegenheid gezocht u van de bende te verwijderen?	Antwoord: Dat heb ik niet durven, want Bezuidenhout zeide dat als één dit deed, hij tien man op hem af zoude zenden om hem dood te schieten, want dat dit geschieden moest of 't zoude nooit recht komen.
22. Waren er behalve Bezuidenhout, ook anderen die gezag voerden?	Antwoord: Willem Krugel ook, maar die deed niets als op order en zeggen van Bezuidenhout.

23. Is groote Willem Prinslo bij ulieden op Slagtersnek gekomen, en wat heeft hij daar verricht?	Antwoord: Ik heb hem daar wel gezien, maar wat hij gesproken of gedaan heeft weet ik niet, wij waren in twee klompen.
24. Moet gij niet erkennen, dat gij door bij die gewapende oproerige menigte te zijn geweest misdaan hebt?	Antwoord: Ja, ik weet wel dat 't kwaad is, maar ik heb geen kwaad van meening geweest.
25. Hebt gij nog iets tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Dat ik tegen mijn zin, door dwang er bij ben geweest.

Aldus &c. 28 December 1815.

Als Gecommitteerdens.
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) JOHANNES PRINSLO.

Mij present.
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 45.
N.N.I. Minuten, 28sten December, 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Thomas Andries Dreijer, Gedetineerde.

Art. 1. Des Gedet: naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Thomas Andries Dreijer, oud 31 jaren, geboren aan de Olijphantsrivier, woonachtig onder 't veldcornetschap van Zwagershoek, in 't district van Graaff-Reinet.
2. Hoe zijt gij gekomen onder de in November l.l. verzameld geweest zijnde oproerige menigte?	Antwoord: Ik was met mijne vrouw geweest naar mijnen schoonvader Marthinus Prinslo

	op Bruintjeshoogte, en vandaar op den dag dat Hendrik Prinslo gevangen is, gereden zijnde naar Jochem Prinslo om te zien of ik daar wat geld zoude kunnen krijgen, hetwelk ik benoodigd had, zoo is daar Johannes Bezuidenhout gekomen, en heeft mij vandaar medegenomen naar Willem Krugel.
3. Wie had Bezuidenhout destijds bij hem?	Antwoord: Vier of vijf menschen die ik niet kende.
4. Hebt gij toen aan denzelven verhaald dat Hendrik Prinslo gevangen was?	Antwoord: Ik had 't verhaald bij Jochem Prinslo, en zoo heeft Bezuidenhout 't daar gehoord.
5. Wist Bezuidenhout 't niet reeds tevoren?	Antwoord: Neen.
6. Hebt gij dien avond Andries van Dijk gekregen?	Antwoord: Neen.
7. Hebt gij dien avond Christoffel Rudolph Botha, Christoffel zn: gekregen?	Antwoord: Ja, bij 't huis van zijn broeder, waar hij woont.
8. Was hij verwonderd toen Bezuidenhout daar kwam?	Antwoord: Dat weet ik niet.
9. Wat hebt gij gedaan toen gij met Bezuidenhout bij W. Krugel zijt gekomen?	Antwoord: Wij zijn van daar naar onderen gegaan, naar de post van Capt. Andrews, want Bezuidenhout had gezegd dat hij wilde Hendrik Prinslo gaan vragen, en ook dat hij den dood van zijn broeder wilde wreken, en de posten aanvallen.
10. Wat hebt gijlieden verder gedaan?	Antwoord: Toen wij aan de overzijde waren, is Zacharias Prinslo, Nic. zn: gezonden om

	de Kaffers te halen, want Johannes Bezuidenhout zeide, dat zij reeds aan de Kacha waren.
11. Is Zacharias Prinslo alleen gereden?	Antwoord: Ja, want Piet Fourie, die ook met hem rijden zoude, is naar huis gereden, omdat hij zeere oogen had.
12. Hebben de andere menschen dat geweten, dat Zacharias Prinslo gereden was om de Kaffers te halen?	Antwoord: Ik denk ja, dat zij 't allen hebben geweten.
13. Wie had hem gezonden?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout.
14. Heeft Willem Krugel en Theunis de Klerk 't ook geweten?	Antwoord: Ik denk ja, want zij stonden bij elkander.
15. Wanneer is Zacharias Prinslo teruggekomen?	Antwoord: Hij is niet weder gekomen.
16. Wist gij niet, dat terwijl gij aan de overzijde waart, uw broeder Christiaan Dreijer is weggereden?	Antwoord: Ja.
17. Hadt gij toen ook niet kunnen wegrijden?	Antwoord: Ja, en ik heb ook aan Bezuidenhout daarom gevraagd, maar hij zeide, dat er geen mensch mogt wegrijden.
18. Wie waren er bij toen gij dit aan Bezuidenhout hebt gevraagd?	Antwoord: Lucas van Vuuren en Theunis Fourie.
19. Zaagt gij geen kans om evenwel weg te rijden?	Antwoord: Ja, maar hij zeide dat hij mij zoude laten doodschieten, en mijne vrouw en kinderen laten vernielen van de Kaffers, en al mijn goed buit maken, en daarom was ik bang om weg te rijden.

20. Hebt gij ook mede een eed gedaan op de plaats van Van Aardt?	Antwoord: Neen, maar ik stond agter den kring.
21. Wie stond in 't midden van den kring?	Antwoord: Willem Krugel.
22. Waarin heeft die eed bestaan?	Antwoord: Dat Willem Krugel ons getrouw zoude wezen.
23. Hebt gij vóór het doen van dien eed den veldcommandant Nel daar zien komen?	Antwoord: Ja, en ik heb hem weder zien wegrijden.
24. Hebt gij ook gezien dat men getragt heeft hem te beletten weder weg te gaan?	Antwoord: Ja, dat hebben Johannes Bezuidenhout en Theunis de Klerk gedaan.
25. Hoe hebben zij dit getragt?	Antwoord: Zij hebben zijn paard vast gehouden. Ik geloof dat Theunis de Klerk dat heeft gedaan.
26. Wat hebt gijlieden verder aan de overzijde van de rivier gedaan?	Antwoord: Daar zijn wij anderhalven dag gebleven.
27. Is daar niet een brief van Majoor Fraser gekomen ulieden vermanende van naar huis te gaan?	Antwoord: Ja.
28. Zijt gijlieden daarop uit elkander gegaan?	Antwoord: Neen.
29. Wat hebt gijlieden daar verder gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij eerst naar Kwaggakoe's nek gereden, en hebben daar geslapen, en den anderen dag zijn wij naar Slagtersnek gereden.
30. Wat is daar gebeurd?	Antwoord: Daar is de Landdrost Cuyler bij ons gekomen, en toen heeft Bezuidenhout aan

	ons gezegd, dat wij ons niet moesten gevangen geven of afkomen, want dat hij ons van agteren zoude doodschieten, en daarvoor waren wij bang; en hij heeft gelast dat wij tegen den kop moesten optrekken, om veilig te zijn voor de dragonders; toen zijn wij daar opgetrokken; en hij heeft gezegd dat als 't commando van den Landdrost begon te schieten, wij ons dan ook weren moesten. Toen de veldcommandant Nel bij mij gekomen is, ben ik afgekomen.
31. Hebt gij Cornelis Faber niet op den berg zien komen?	Antwoord: Ja, toen de Landdrost Cuyler daar was, kwam Faber daar ook aan.
32. Waar kwam hij vandaan?	Antwoord: Van Kafferland.
33. Wat was hij in Kafferland wezen doen?	Antwoord: Om de Kaffers te halen.
34. Welk antwoord heeft hij gebragt?	Antwoord: Dat weet ik niet, want ik ging toen met den veldcommandant Nel naar onderen.
35. Zijt gij op de begrafenis van Fredrik Bezuidenhout geweest?	Antwoord: Neen.
36. Zijt gij er bij geweest toen Johannes Prinslo M zn: aan Bezuidenhout gevraagd heeft om naar huis te gaan, en het hem geweigerd is?	Antwoord: Ja.
37. Moet gij niet erkennen door u bij die gewapende oproerige bende, welker oogmerken gij wist, te hebben bevonden, misdaan en straffe verdiend te hebben?	Antwoord: Ja, ik beken daarmede kwaad gedaan te hebben.

38. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Dat ik door Joh: Bezuidenhout ben overgehaald, en niets tevoren daarvan geweten had.

Aldus &c. 28sten December, 1815.

(Get:) THOMAS DREIJER.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 45a.
N.N. 2. Minuten, 9den Januari, 1816
Uitenhagen.

Interrogatoria voor een *tweede* verhoor van Thomas Andries Dreijer, gedetineerde in de publieke gevangenis alhier, met de antwoorden door hem gegeven:-

1. Hebt gij bij de gelegenheid, gemeld in het 7de Interrogatorium van uw eerste verhoor, Hendrik Johannes Liebenberg gezien, en met hem gesproken?	Antwoord: Ja.
2. Hebt gij Abraham Bothma daar gezien, en met hem gesproken?	Antwoord: Ja.
3. Waarover hebt gij met hem gesproken?	Antwoord: Over het wegnemen van Hendrik Prinslo door de Dragonders.
4. Zijt gij daar lang gebleven?	Antwoord: Neen.
5. Waar is H.J. Liebenberg toen gegaan?	Antwoord: Hij bleef daar bij zijn schoonvader, bij wien hij woont.

Aldus geinterrogeerd en geantwoord den 9den Januari 1816, voor de Heeren P. Diemel en W. Hiddingh. uitmakende de Speciale Commissie zitting houdende ter Drostdije Uitenhagen, krachtens mandaat van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, die, met den gevangene, en mij, den Secretaris, de notulen hiervan behoorlijk hebben geteekend.

Commissarissen.
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Quod Attestor,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 46.
C.C.C. Minuten, 28sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Johannes Fredrik Botha, Christoffels zn: Gedet:

Art. 1. Des Gedet: naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Johannes Fredrik Botha, Christoffels zn:, oud 28 jaren, geboren in Zwagershoek, woonagtig langs de Visrivier, onder 't Veldcornetschap van Zwagershoek.
2. Hoe zijt gij gekomen onder de gewapende oproerige menigte?	Antwoord: Ik was met mijne vrouw te voet gegaan naar mijn oom, Willem Krugel om mijne schoonmoeder, de weduwe van den Nest, die aldaar was, te bezoeken, en toen heeft Bezuidenhout, welke zig daar bevond, mij gedwongen om mede te doen, door bedreiging dat al wie niet mede deed, door de Kaffers den kop ingeslagen zoude worden, en zoo ben ik mede gegaan.
3. Hoe laat op den dag was het, toen gij bij W. Krugel zijt gekomen?	Antwoord: 't Was op een Maandag agtermiddag tegen den avond.

4. Waart gij niet daar, toen Claas Prinslo M zn. en Hendrik Klopper over den berg zijn gekomen met de tijding dat Hendrik Prinslo gevangen was?	Antwoord: Ja.
5. Hoe lang waart gij reeds daar geweest, toen die beiden daar gekomen zijn?	Antwoord: Ik zal toen daar omtrent een uur geweest zijn, en zij zijn met donker gekomen.
6. Hoe lang na die menschen is Joh. Bezuidenhout daar gekomen?	Antwoord: Een korten tijd daarna.
7. Was W. Krugel te huis toen gij daar gekomen zijt?	Antwoord: Neen.
8. Waar was hij dan?	Antwoord: Hij was naar Daniel Erasmus, waar hij menschen gecommandeerd heeft.
9. Wanneer is hij tehuis gekomen?	Antwoord: Denzelfden avond.
10. Is hij alleen tehuis gekomen, of met anderen?	Antwoord: Met Pieter Erasmus Piet zn:.
11. Waren Klaas Prinslo M zn: Hendrik Klopper, en Joh: Bezuidenhout reeds daar, vóór de tehuiskomst van Krugel?	Antwoord: Klaas Prinslo M zn:, en Hendrik Klopper waren reeds daar, doch Joh: Bezuidenhout is naderhand gekomen.
12. Is W. Krugel van zig zelf gekomen, of was hij geroepen?	Antwoord: Hij is geroepen.
13. Wie heeft hem laten roepen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
14. Waarom is hij geroepen?	Antwoord: Omdat Hendrik Prinslo gevangen was.

15. Wat heeft Krugel, toen hij tehuiskwam, gedaan na 't bericht dat H. Prinslo gevangen was?	Antwoord: Niets, maar den anderen dag 's morgens zijn wij gereden.
16. Wie zijn gereden?	Antwoord: Bezuidenhout, en alle die daar geweest zijn.
17. Wat was Bezuidenhout komen doen?	Antwoord: Hij wilde de menschen en troepen, die langs Visrivier lagen, uitjagen, en dengene, die niet wilde mede doen, den kop laten inslaan door Kaffers, zooals hij gezegd heeft.
18. Zijt gij dan gereden tot dat einde om de troepen weg te jagen?	Antwoord: Neen, maar om Hendrik Prinslo los te krijgen, en dan zouden Bezuidenhout en Faber met de Kaffers met eens de posten aanvallen.
19. Zouden de menschen, die met Bezuidenhout zijn mede gereden, ook helpen om de posten aan te vallen?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gehoord, daar weet ik niet van.
20. Hoe zoudt gij dan van Bezuidenhout en Faber zijn afgekomen?	Antwoord: Dan zoude ik andere uitkomst hebben gezogt.
21. Zijt gij mede gereden om Hendrik Prinslo te vragen?	Antwoord: Ja, ik was daarbij.
22. Hebt gijlieden hem gekregen?	Antwoord: Neen.
23. Hoevele dagen zijt gij bij elkander gebleven?	Antwoord: Ik geloof zes of acht dagen.
24. Waarom zijt gij zes of acht dagen bij elkander gebleven, daar gij H. Prinslo niet kondet krijgen?	Antwoord: Omdat Bezuidenhout ons niet wilde laten wegrijden.

25. Hebt gij in al dien tijd geene middelen kunnen aanwenden om weg te komen?	Antwoord: Wij zijn teruggekeerd naar den Slagtersnek, en daar zoude de Heer Van de Graaff komen.
26. Van waar hebt gij een paard gekregen?	Antwoord: Dat heb ik wezen halen, toen ik door die bedreiging van de Kaffers gecommandeerd was.
27. Zijt gij gewapend geweest?	Antwoord: Ja, mijn geweer had ik bij mij, toen ik met mijne vrouw ben uitgegaan, want het is daar boschagtig en onveilig.
28. Wie heeft u gecommandeerd?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout.
29. Wie was uw Veldcornet?	Antwoord: Abraham Greijling in de Zwagershoek.
30. Tot welk einde waart gij gecommandeerd door Joh. Bezuidenhout?	Antwoord: Om Hendrik Prinslo te gaan halen.
31. Toen gij uw paard zijt gaan halen, hadt gij toen niet naar uw Veldcornet kunnen rijden om te rapporteeren wat u was wedervaren?	Antwoord: 't Was donker, en mijn veldcornet woont vier uren te paard van mij af.
32. Hoe veel menschen waren er verzameld toen gijlieden van de plaats van W. Krugel zijt weggereden?	Antwoord: Ik denk veertig of vijftig.
33. Hebt gij onder dezelven ook eenige onwilligheid bespeurd om mede te gaan?	Antwoord: Ja, daar waren er onder.
34. Wie waren gewillig om mede te gaan?	Antwoord: Joh. Bezuidenhout, en Theunis de Klerk. Andere[n] weet ik niet op te noemen; ik was niet vrijwillig.
35. Welke denkt gij dat niet vrijwillig zijn geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet.

36. Hebt gij, gedurende uw verblijf bij die bende eenige van die menschen zig zien verwijderen?	Antwoord: Neen, maar toen wij op den Slagtersnek waren, heb ik gehoord dat Lucas van Vuuren en Christiaan Dreijer weg waren.
37. Toen gij bij de post van Capt: Andrews waart, is daar ook een eed gedaan?	Antwoord: Ja.
38. Hoedanig heeft zig dat toegedragen?	Antwoord: Wij hebben allen in de rondte gestaan, en Willem Krugel heeft in 't midden gestaan, en toen is er van getrouwheid aan malkander gesproken, maar wat dat beduidde, weet ik niet.
39. Waart gij zoo geplaatst dat gij W. Krugel in 't gezigt kondet zien?	Antwoord; Neen, hij stond met den rug naar mij toe.
40. Wat hebt gij gezegd?	Antwoord: Niets.
41. Hebt gij ook den hoed afgenomen?	Antwoord: Neen, er zijn een partij, die den hoed hebben afgenomen, en anderen niet.
42. Hebt gij, nadat die eed gedaan was, begrepen, dat gij kwalijk zoudt hebben gehandeld met u te verwijderen?	Antwoord: Neen, want ik wist dat ik geen eed gedaan had.
43. Terwijl gij door geen eed verbonden waart, waarom zijt gij dan niet weggegaan?	Antwoord: Omdat ik bang was, want ik woonde in die contrij, daar zij mij als ik bij huis was, dadelijk den kop konden afslaan.
44. Wie zoude u den kop afslaan?	Antwoord: De Kaffers, zooals Bezuidenhout zeide.
45. Waar hebt gij uwe vrouw gelaten, toen gij met de menigte medereed?	Antwoord: Bij mijne schoonmoeder.

46. Wie hebben te voren de Kaffers weggedreven?	Antwoord: De Gouvernements troepen.
47. Waar waren nu de Gouvernements troepen?	Antwoord: Op de posten.
48. Hoe zijt gij van de bende eindelijk afgekomen?	Antwoord: Toen ik van wegens den Landdrost Cuyler geroepen ben, ben ik afgekomen. Ik durfde niet eerder afkomen omdat ik bang was, vermits ik kwalijk gedaan had met daar bij te zijn.
49. Wie was er, behalve Bezuidenhout, welke bij die menigte eenig gezag voerde?	Antwoord: Theunis de Klerk en Willem Krugel.
50. Hebt gij den veldcommandant Nel zien komen, toen gij bij de post van Capt. Andrews waart?	Antwoord: Ja, maar ik heb hem niet hooren spreken, want ik was ver op zijde af.
51. Weet gij ook wat groote Willem Prinslo bij de menschen heeft gedaan?	Antwoord: Neen.
52. Weet gij dat Cornelis Faber in 't Kafferland is geweest?	Antwoord: Ja, Bezuidenhout heeft het gezegd.
53. Wanneer hebt gij 't eerst gehoord van 't geen er gebeurd was?	Antwoord: Dien avond toen ik daar bij W. Krugel ben gekomen.
54. Moet gij niet erkennen, door u gedurende zes of acht dagen bij eene oproerige bende te hebben opgehouden, niettegenstaande de gelegenheid, die gij hadt u te verwijderen, misdaan en straffe verdiend hebt?	Antwoord: Ja.

55. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Dat ik bedreigd ben geworden met den dood. En toen de Landdrost Cuyler mij van Bruintjeshoogte heeft gezonden om de menschen te vermanen en gerust te stellen, heb ik dat aan verscheiden gedaan, zooals aan Gerrit Fredrik Bezuidenhout, Martinus Barnard, Theunis Mulder, Willem Minnaar en Frans van Dijk. En daar op zijn zij ook gerust naar huis gegaan.

(Get:) JOHANNES FREDRIK BOTHA.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Aldus &c., 28 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 47.
D.D.D. Minuten, 28sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.

Joachim Prinslo, Joach. zn., Gedetineerde.

Art. 1. Des Gedet. naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Joachimus Johannes Prinslo, Joach. zn., oud 22 jaren, geboren op Bruintjeshoogte, woonachtig bij den Veldcornet Opperman in de Baviaansrivier.
2. Waar waart gij toen de Veldcornet Opperman is weggetrokken?	Antwoord: Toen ben ik mede weggetrokken.

3. Tot waar zijt gij toen getrokken?	Antwoord: Tot aan de Spreeuwkloof omtrent, twee uren te paard van Opperman.
4. Waar omtrent ligt de Spreeuwkloof?	Antwoord: Naar den kant van Bruintjeshoogte.
5. Om welke reden zijt gij van de plaats van Opperman vertrokken?	Antwoord: Omdat Opperman zeide dat Faber en Bezuidenhout met de Kaffers zouden komen om ons dood te slaan, daarom is Opperman te paard vertrokken, en heeft zijne vrouw en kinderen met de wagens laten wegrijden, en ik ben mede gereden tot bij Daniel Erasmus, en ik ben des anderen daags teruggegaan om mijn vee te halen, en van Erasmus ben ik met mijne vrouw naar Spreeuwkloof vertrokken.
6. Hoe lang zijt gij aan Spreeuwkloof gebleven?	Antwoord: Zes of zeven dagen.
7. Hoe en waarom zijt gij daar vandaan gegaan?	Antwoord: Coenraad Bezuidenhout, Coen. zn., is daar bij mij gekomen uit naam van Johannes Bezuidenhout, welke liet weten dat ik bij hem op Slagtersnek mij moest vervoegen, en dat als ik dat niet deed, ik met vrouw en kinderen zoude worden doodgeslagen door de Kaffers, en al mijn goed voor de Kaffers zoude wezen.
8. Moest gij gewapend komen?	Antwoord: Ja.
9. Wat moest gij op Slagtersnek komen doen?	Antwoord: Dat wist ik niet.
10. Wat Bezuidenhout alleen?	Antwoord: Ja, maar toen ik op weg was, kwam Abraham

	Bothma ook, en zeide dat ik gauw komen moest.
11. Is er niemand anders met u mede gereden?	Antwoord: Ook nog Hendrik Bezuidenhout, Wijnands zn, die met mij was.
12. Wie waren er op Slagtersnek?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout en een geheele klomp menschen.
13. Wie was uw Veldcornet bij absentie van Willem Opperman?	Antwoord: Willem Krugel.
14. Hebt gij denzelven ook daar gezien?	Antwoord? Ja.
15. Wien hebt gij 't eerst gesproken, toen gij daar gekomen zijt?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout.
16. Wat heeft hij u gezegd?	Antwoord: Hij zeide dat hij de post van Rosseau wilde schieten, omdat die zijn broeder had doodgeschoten.
17. Waar zijt gijlieden van den Slagtersnek naar toe gereden?	Antwoord: Tot bij den post van Capt. Andrews.
18. Waarom zijt gijlieden de post van Luitenant Rosseau voorbij gereden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
19. Kwam 't u voor dat Willem Krugel daar vrij willig bij was, of gedwongen?	Antwoord: Hij was stil, en sprak geen woord.
20. Hebt gij Theunis de Klerk daar ook bij gezien?	Antwoord: Neen, niet toen ik er bij kwam, maar ik heb hem bij de post van Capitein Andrews gezien.
21. Hebt gij ook gezien, dat hij daar veel te zeggen had?	Antwoord: Neen, ik was altijd op zijde, hij is mijn zwager.

22. Wat hebt gijlieden bij de post van Capt: Andrews gedaan?	Antwoord: Bezuidenhout zeide 't was om om Hendrik Prinslo te vragen, die daar gevangen was.
23. Hebt gijlieden hem gekregen?	Antwoord: Neen.
24. Waarom niet?	Antwoord: Dat weet ik niet.
25. Wat hebt gijlieden toen gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij gereden naar den overkant van de rivier.
26. Hoe lang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Eén dag en één nagt; en den anderen dag, tegen den middag zij wij daar van daan gereden.
27. Wie heeft 't bevel gevoerd, en gelast waar heen men rijden moest?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout.
28. Waren er geen anderen die mede wat gezag voerden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
29. Hebt gij, aan den overkant zijnde, niet gehoord dat daar een brief van Majoor Fraser was gekomen?	Antwoord: Ja, die heeft Touchon gebragt.
30. Welke was de inhoud daarvan?	Antwoord: Daar was een copij bij van den brief, die Hendrik Prinslo zoude geschreven hebben.
31. Wat stond in dien brief van H. Prinslo?	Antwoord: Dat was een leelijke brief, maar den inhoud weet ik niet meer.
32. Had Majoor Fraser ook niet geschreven dat gijlieden moest naar huis gaan?	Antwoord: Ja.
33. Hebt gij dat toen gedaan?	Antwoord: Neen, wij hebben dat niet gedaan.

34. Waarom niet?	Antwoord: Ik weet het niet.
35. Hebt gij geene gelegenheid gehad om toen weg te gaan?	Antwoord: Ja, maar ik durfde het niet doen, uit vreesagtigheid voor mijne arme vrouw en kinderen.
36. Hebt gij bij die gelegenheid ook met Willem Krugel gesproken over naar huis te gaan?	Antwoord: Neen, maar als wij spraken van naar huis te gaan, zeide Bezuidenhout, dat hij ons met vrouw en kinderen door de Kaffers zoude laten vernielen.
37. Wie hebben tevoren de Kaffers uit het land verdreven?	Antwoord: Dat heeft het Gouvernement laten doen.
38. Hoe lang hebt gij u met die gewapende menschen bevonden?	Antwoord: Vier dagen.
39. Welke is in dien tijd de verste afstand geweest, dat gij van eene militaire post waart?	Antwoord: Het was niet ver, de naaste post was die van Capt: Andrews, 't zal twee uren te paard zijn geweest.
40. Waren er nog niet twee andere posten boven dezelve, tusschen die van Capt: Andrews en Slagtersnek?	Antwoord: Ja.
41. Wat zoude de Officier gedaan hebben, indien gij denzelven hadt gewaarschuwd dat er Kaffers zouden komen?	Antwoord: Ik weet het niet, ik denk dat hij tegenstand zoude gedaan hebben.
42. Waar zijt gij van de overzijde van de rivier verder naar toe gegaan?	Antwoord: Wij zijn eerst een eind verder getrokken naar den Patrijsheuvel; daar zijn wij één nagt gebleven, en vandaar weder door de rivier terug naar Slagtersnek.
43. Tot weik einde zijt gij toen naar Slagtersnek gereden?	Antwoord: Daar waren eenige menschen die naar huis waren geweest, en toen zijn wij daar weder bij elkander gekomen.

44. Waart gijlieden den Adjunct Landdrost van de Graaff daar te verwachten?	Antwoord: Ja, en daar hebben wij op gewacht.
45. Hoe zijt gij eindelijk van die bende afgekomen?	Antwoord: Toen de Landdrost Cuyler daar gekomen is, ben ik naar denzelven afgegaan.
46. Hoe is het verder met u gegaan?	Antwoord: Ik ben met den Landdrost mede gereden naar Capt. Andrews, waar ik in arrest ben gesteld, en na des anderen daags verhoord te zijn, heeft de Landdrost mij naar huis laten rijden, en gelast, dat, als ik van mijne maats zag, ik hun moest aanzeggen dat zij niet vlugten moesten, maar zich stil tehuis houden, of naar hem komen: en die boodschap heb ik gedaan aan degenen die ik gezien heb, als Piet Erasmus, Hendrik Klopper, Jan zn., Gerrit Fredrik Bezuidenhout, en Gerrit Bezuidenhout, Gerrit zn:.
47. Moet gij niet erkennen door u bij die oproerige menigte te hebben opgehouden, niettegenstaande er gelegenheid was om weg te komen, kwaad gedaan te hebben?	Antwoord: Ja, maar ik heb 't uit bangheid gedaan.
48. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Ik vreesde voor de bedreigingen van Bezuidenhout voor mijne vrouw en kinderen.

(Get:) J.J. PRINSLO.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.
Secretaris.
Aldus &c., 28 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 48.
B.B. 2. Minuten, 29sten Dec., 1815.
Uitenhagen.

Artikelen voor 't tweede verhoor van Abraham Carel Bothma, welke ter requisitie van den Landdrost J.G. Cuyler voor de speciale Commissie, &c., ondervraagd is, en geantwoord heeft als volgt:-

Art. 1. Aan den Gedet: vertoond zijnde een briefje van den volgenden inhoud: - 'Algemeene Burgerstem, verzoek Veldcornet Greijling dat u behulpzaam wezen zal met uw manschappen tegens de ongebonden vreemde Nasie van Engelse en zulle heef Hendrik Kasteel ook al gevange en Abraham Bothma sal u verhale hoe het verder is en hij sal u mense te reg helpe. Willem Krugel en Johannes Bezuidenhout;' en gevraagd of hij 't zelve kent?	Antwoord: Ja, ik ben daarmede geweest bij den veldcornet Abraham Carel Greijling. Ik had dit in mijn vorig verhoor vergeten te zeggen.
2. Wie heeft dit briefje geschreven?	Antwoord: Ik heb 't geschreven, op last van Johannes Bezuidenhout.
3. Wie heeft de namen van *Willem Krugel* en *Johannes Bezuidenhout* daaronder gesteld?	Antwoord: Ik, op last van Bezuidenhout.
4. Hebt gij de handteekening van *Willem Krugel* met zijn weten en toestemming daaronder gesteld?	Antwoord: Neen, die was daar niet bij.
5. Waar is dit briefje dan geschreven?	Antwoord: Op weg, bij de weduwe Botha, in Swagershoek.
6. Was Johannes Bezuidenhout er bij tegenwoordig toen gij 't briefje geschreven, en zijn naam geteekend hebt?	Antwoord: Neen, maar hij had gelast dat ik dat doen moest.

7. Hoe ver ligt de plaats van de wed: Botha, van de plaats waar gij Bezuidenhout hebt verlaten?	Antwoord: 't Zal tusschen vier en vijf uren te paard zijn: Bezuidenhout heeft mij den last gegeven, toen wij op de post van Capt: Andrews waren. Hendrik Klopper is een eind weg met mij mede gereden.
8. Wie waren er bij toen Bezuidenhout u den last heeft gegeven om dit briefje te schrijven, en met den naam van hemzelven, en van Willem Krugel te onderteekenen?	Antwoord: Onder anderen Andries Meijer. Toen hij mij gezonden heeft, was Willem Prinslo W. zn., daar ook bij.
9. Wie waren er bij toen gij dit briefje hebt geschreven?	Antwoord: Johannes Erasmus.
10. Wist hij wat gij schreeft?	Antwoord: Ja, ik heb 't hem gezegd.
11. Om welke reden heeft Bezuidenhout u dat briefje niet in zijne presentie laten schrijven?	Antwoord: Daar was te veel gewoel, en hij zal daar ook geen inkt en papier hebben bij zich gehad.
12. Heeft hij u den woordelijken inhoud van dit briefje gegeven?	Antwoord: Ja.
13. Heeft die lastgeving plaats gehad nadat de Veldcommandant Nel bij ulieden was geweest, en nadat de eed van getrouwheid onder ulieden was gedaan?	Antwoord: Ja.
14. Hebt gij dadelijk vrijwillig aangenomen om zoodanig briefje te schrijven, of hebt gij u op eenigerhande wijze daartegen verzet?	Antwoord: Ik heb eerst gezegd, dat ik het niet konde doen, en dat ik ongelukkig zoude worden met zoo rond te rijden, en dat ik liever wilde naar huis gaan, maar ik moest, of ik wilde of niet.

15.
Waarom zijt gij niet naar huis gereden, zoodra gij uit de macht van Bezuidenhout waart?

Antwoord: Dat wilde ik doen, maar ik dacht dat ik 't eerst maar schrijven zoude, en dat ik dan bij Greijling komende, denzelven zoude kunnen overhalen om de zaak te bemiddelen.

16.
Waart gij bekend met den Veldcornet Greijling?

Antwoord: Ja, hij is mijn oom, en ik ben bij hem grootgebragt.

17.
Wat heeft Greijling u gezegd, toen gij dat briefje daar hebt gebragt?

Antwoord: Dat hij met zulke dingen niet eens was, en dat hij er rapport van zoude sturen naar Majoor Fraser, door zes man, maar dat die eerst bij Bezuidenhout moesten aanrijden om hem te doen terugkeeren, en dat ik zulks ook moest doen, en dat hij zien zoude om bij Majoor Fraser te komen. Die zes mannen zouden zijn: Jacobus De Wet, Rudolph Botha, Hercules Malang, Jan of Jacob Breed, en twee anderen, die ik mij niet herinner. Zij zijn met mij gereden tot bij Bezuidenhout, en hebben denzelven vermaand; maar hij heeft niet naar hen willen luisteren, en hen verhinderd naar Majoor Fraser te rijden, en drie van hen zijn naar den veldcornet Greijling teruggekeerd, en drie anderen zijn door Bezuidenhout gehouden, maar Greijling heeft dezelven ook den anderen dag laten terug roepen door Mauritz Krugel, met wien zij toen ook zijn weggereden.

18.
Waarom hebt gij ook van die gelegenheid geen gebruik gemaakt om weg te rijden?

Antwoord: Bezuidenhout wilde mij niet laten rijden. (Zegt verder): ik had in den nacht kunnen wegrijden, maar de bedreigingen van Bezuidenhout hebben mij wederhouden.

19. Waarom zijt gij, vóór dat gij 't briefje schreeft, niet naar uw oom Greijling gereden, om hem kennis te geven van de order van Bezuidenhout, en hem raad te vragen?	Antwoord: Door vrees, omdat Bezuidenhout beloofd had, dat hij mijne vrouw en kinderen door de Kaffers zoude laten vernielen.
20. Moet gij dus niet bekennen, vrijwillig, en zonder eenigen dwang, een oproerig briefje te hebben geschreven, en met den naam van Johannes Bezuidenhout en van Willem Krugel onderteekend; en wel buiten weten en toestemming van den laatstgemelden?	Antwoord: Ja.
21. Moet gij ook niet erkennen daardoor ten hoogste misdadig en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ja, ik kan anders niet zeggen.
22. Wat hebt gij deswegens tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Dat Bezuidenhout mij gezonden en gelast heeft zulks te doen.

(Get:) ABRAHAM CAREL BOTMA.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Aldus &c., 29 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 49.
L.L.L. Minuten, 29sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Klaas Prinslo W. zn:, Gedetineerde.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Klaas Prinslo W. zn:, oud 23 jaar, geboren aan de Baviaansrivier, en wonende aldaar bij mijn vader.
2. Wat hebt gij gedaan bij de oproerige menigte in de maand November l.l.?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout heeft mij laten roepen, toen hij bij Willem Krugel was.
3. Hoe heeft hij u laten roepen?	Antwoord: Hij liet mij door een Hottentot roepen, dat ik even moest overkomen, en dat ik anders mij voor de gevolgen te wagten had.
4. Zijt gij gegaan?	Antwoord: Ja.
5. Wist uw vader dat gij geroepen waart?	Antwoord: Ja.
6. Heeft uw vader u niets gezegd, toen gij zijt gegaan?	Antwoerd: Ja, dat als Bezuidenhout iets kwaads van meening was, ik maken moest dat ik van hem wegkwam.
7. Met wiens paard zijt gij daarheen gereden?	Antwoord: Met een paard van mijn vader.
8. Hoe langen tijd zijt gij bij Bezuidenhout gebleven?	Antwoord: Tot de Landdrost Cuyler bij ons is gekomen.
9. Hebt gij al dien tijd 't zelfde paard bij u gehouden?	Antwoord: Neen, mijn vader heeft mijn broeder Balthazar gezonden om zijn paard te halen, en mijn paard te brengen.

10. Wie waren er meer bij Willem Krugel, toen gij daar waart?	Antwoord: Ik kende ze niet allen. Daar waren Andries Meijer, Klaas Prinslo M zn:, Hendrik Klopper H zn:, en Jan Bronkhorst.
11. Was Willem Krugel tehuis?	Antwoord: Ja.
12. Wanneer zijt gij daar gekomen?	Antwoord: 't Was nacht.
13. Wat hebt gij den volgenden dag gedaan?	Antwoord: Toen heeft Bezuidenhout gezegd, dat hij den dood van zijn broeder wilde wreken, en dat Faber in Kafferland was om de Kaffers tehalen, en dat ik niet moest wegrijden, want dat hij anders mij zoude laten doodschieten, en mijne ouders laten ruïneeren van de Kaffers, en dat al het goed buit voor hen zoude zijn.
14. Zijt gij gewapend geweest?	Antwoord: Ja.
15. Is uw broeder daar gebleven, toen hij 't paard is komen halen?	Antwoord: Neen, hij is daarmede weder naar huis gereden.
16. Waar zijt gij 't eerst naar toe gereden?	Antwoord: Naar Van Aart.
17. Wat is daar gebeurd?	Antwoord: Bezuidenhout zeide, dat hij Hendrik Prinslo ook wilde hebben, welke daar gebracht was door Dragonders.
18. Hebt gijlieden hem gekregen?	Antwoord: Neen! Bezuidenhout heeft hem laten vragen door zijn broeder, Klaas Prinslo; toen heeft hij ook nog Piet Erasmus er om gezonden.
19. Wat hebt gijlieden toen gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij naar den overkant gereden, en

	vandaar verder naar een heuvel, en eindelijk naar den Slagtersnek.
20. Is er bij de plaats van Van Aart niets verder gebeurd?	Antwoord: Daar is de Commandant Nel gekomen, en heeft eerst met de menschen gepraat, maar ik weet niet wat, want ik zat op zijde.
21. Heeft men hem weder laten wegrijden?	Antwoord: Ja, maar ik heb gezien dat Theunis de Klerk vóór zijn paard stond, en den toom had, en toen is Nel eerst weder afgeklommen, maar op 't zeggen van mijn oom, Piet Prinslo Klaas zn,, heeft hij hem weder laten gaan.
22. Is er na zijn vertrek een eed gedaan?	Antwoord: Daar is een kring gemaakt, en Willem Krugel stond in 't midden, en heeft zijn hoed afgenomen, maar of 't een eed was, weet ik niet; maar Bezuidenhout zag dat wij wilden weggaan, en zeide daarom dat er nu een eed moest worden gedaan; ik heb maar staan kijken.
23. Hebt gij ook den hoed afgenomen?	Antwoord: Neen, en of anderen 't gedaan hebben weet ik niet; die voor mij stonden hebben 't niet gedaan.
24. Hebt gij niet gezien dat toen gij aan de overzijde waart, eenige menschen wegreden?	Antwoord: Neen.
25. Wat hebt gijlieden bij Slagtersnek gedaan?	Antwoord: Daar heeft W. Krugel mijn vader laten roepen om Bezuidenhout om te praten, want wij waren bang dat hij kwaad zoude doen. Mijn vader is gekomen, en is vervolgens naar den Landdrost Cuyler gereden, en toen mijn vader weder is terug gekomen, is de Landdrost

ook gekomen, en zooals dezelve mij geroepen heeft, ben ik afgekomen.

26.
Zijt gij niet eerst tegen den kop opgetrokken?

Antwoord: Ja, op order van Bezuidenhout.

27.
Om welke reden gaf hij die order?

Antwoord: Dat weet ik niet; ik heb hem niets daarvan hooren zeggen; maar hij wilde niet luisteren naar mijn vader en Willem Krugel, die hem vermaanden dat hij ons moest laten omdraaijen, en naar huis gaan; maar hij dreigde ons met Faber en de Kaffers; ik zag toen wel, dat hij ons verleid had, en verlangde van hem af te komen, en daarna heb ik, toen de Landdrost kwam, mij naar hem begeven.

28.
Hebt gij Faber ook zien opkomen?

Antwoord: Neen, maar hij kan wel gekomen zijn.

29.
Moet gij niet erkennen door bij die gewapende oproerige menigte u te hebben bevonden, misdaan te hebben?

Antwoord: Ik weet 't niet, maar ik geloof niet dat het goed was, dog ik konde niet weg komen.

30.
Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?

Antwoord. Dat ik bevreesd ben gemaakt door de bedreigingen van Bezuidenhout, en zelve geen kwaad er bij heb gepleegd: en ik ben afgekomen zoo als ik gelegenheid heb gehad om bij den Landdrost te komen.

Aldus &c. 29sten Dec. 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(get:) CLAAS PRINSLO.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 50.
M. M. Minuten, 29sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Jan Bronkhorst. Gedt:-

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Johannes Bronkhorst, oud 28 jaren, geboren aan de Buffelshoek, wonende aan Bruintjeshoogte, op de plaats van Martinus Prinslo.
2. Wat is u bekend van het in November gepleegd gewapend oproer?	Antwoord: Toen de Dragonders gekomen zijn, ben ik bang geworden, en weggereden met mijn zwagers, Martinus en Jochem Prinslo; en op den nek heb ik gekregen Klaas Prinslo; en toen zijn wij te samen gereden naar Willem Krugel. Daar heeft Johannes Bezuidenhout ons dien avond weggenomen.
3. Met welk voornemen zijt gij over den berg gereden?	Antwoord: Omdat ik bang was, omdat de Dragonders op de plaats waren gekomen, en ik hoorde van Klaas Prinslo dat zij Hendrik Prinslo hadden weggenomen.
4. Hadt gij dat niet gehoord, vóórdat gij van huis zijt gereden?	Antwoord: Neen.
5. Hoe hebt gij uwe paarden zoo schielijk bekomen?	Antwoord: Die waren bij 't huis.
6. Met welk voornemen is Klaas Prinslo over den berg gereden?	Antwoord: Om een paar verstandige menschen op te zoeken om naar zijn broeder te vragen.
7. Woonden er geen verstandige menschen aan deze zijde van den berg?	Antwoord: Ik weet 't niet.

8. Hoe ver ligt de plaats van Martinus Prinslo van Barend de Klerk?	Antwoord: Een uur.
9. Was Willem Krugel tehuis, toen gij daar gekomen zijt?	Antwoord: Neen, maar hij kwam tehuis, nadat wij daar een half uur waren geweest; 't kan zijn dat 't ook wat langer is geweest.
10. Is er niemand gegaan om W. Krugel te roepen?	Antwoord: Ik heb 't niet gezien.
11. Wat hebt gij met W. Krugel gesproken?	Antwoord: Ik heb niet met hem gesproken, maar Bezuidenhout heeft gezegd dat wij niet mogten wegrijden.
12. Was Bezuidenhout daar alleen om ulieden 't wegrijden te beletten?	Antwoord: Ja, hij dreigde ons met de Kaffers, en zeide dat hij ons zoude doodschieten.
13. Waar waren de Kaffers?	Antwoord: Hij zeide, dat Faber dezelve was gaan halen.
14. Wat wilde Bezuidenhout met ulieden gaan doen?	Antwoord: Hij wilde naar Capt: Andrews om te vragen, wat zijn broeder, die dood was, gedaan had.
15. Wat hebt gij van zijn broeder gehoord?	Antwoord: Dat hij doodgeschoten was.
16. Wie had hem doodgeschoten?	Antwoord: Dat weet ik niet.
17. Hebt gij niet gevraagd, wat gij daarbij te doen had?	Antwoord: Hij zeide, dat ik dat wel zien zien zoude als ik bij Capt: Andrews was: en als ik niet wilde mede rijden, zoude hij mij laten vernielen van de Kaffers.
18. Wie zijn er mede gereden?	Antwoord: Vele menschen, maar ik heb ze niet geteld; ik denk omtrent veertig.

19. Waren Willem Krugel en Theunis de Klerk ook daar bij?	Antwoord: Ja.
20. Wie is in dien nagt teruggegaan over den berg?	Antwoord: Theunis de Klerk en Piet Erasmus.
21. Waarom zijn die heen gereden?	Antwoord: Om menschen te halen om bij Bezuidenhout te komen.
22. Zijt gijlieden naar de post van Capt. Andrews gereden?	Antwoord: Ja.
23. Wat is daar gedaan?	Antwoord: Ik weet het niet; ik was op zijde, maar ik heb rapporten zien over en weder gaan.
24. Wie hebben die rapporten gebragt?	Antwoord: Klaas Prinslo, Piet Erasmus, en een Hottentot.
25. Is er niemand van de post bij ulieden gekomen?	Antwoord: De Veldcommandant, Nel is daar gekomen.
26. Hebt gij hem ook weder zien wegrijden?	Antwoord: Ja.
27. Is hij niet in 't begin verhinderd om weg te rijden?	Antwoord: Bezuidenhout is bij zijn paard geweest.
28. Hebt gij Theunis de Klerk ook niet daar bij gezien?	Antwoord: Daar waren meer bij, doch die ik niet kende.
29. Wat is er daarna gebeurd?	Antwoord: Willem Krugel heeft een eed gedaan.
30. Welke eed is daar gedaan?	Antwoord: Dat weet ik niet; ik stond achter af; hij stond in 'tmidden, en had zijn hoed af.

31. Hebben de andere menschen ook den hoed afgenomen?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb mijn hoed niet afgenomen.
32. Wat hebt gijlieden verder gedaan?	Antwoord: Bezuidenhout heeft Zacharias Prinslo gestuurd om de Kaffers te halen, maar hij is niet wedergekomen.
33. Waar waren de Kaffers?	Antwoord: Ik weet het niet, maar Bezuidenhout zeide, dat zij daar achter lagen.
34. Waar zijt gijlieden verder heengegaan?	Antwoord: Toen zijn wij naar de overzijde gegaan, en des anderen daags wat verder op een doornrug, en den volgenden dag zijn wij op Slagtersnek gekomen, waar de Landdrost Cuyler is gekomen.
35. Zijt gijlieden daar niet tegen den kop opgereden?	Antwoord: Ja, op order van Bezuidenhout, toen hij 't commando van den Landdrost zag aankomen.
36. Wat moest gijlieden daar doen?	Antwoord: Ik weet 't niet. *Zegt nader*: Bezuidenhout zeide, ‘om zich te verweeren,’ want hij wilde zich niet gevangen geven, en zeide dat, ‘als 't commando begon te schieten, wij ook moesten schieten.’
37. Wie heeft geroepen dat de burgers van vóór de Dragonders moesten weggaan, om dan op de Dragonders te kunnen schieten?	Antwoord: Ik heb dat wel hooren roepen, maar ik weet niet door wien.
38. Waar hadden dan de Dragonders Hendrik Prinslo gelaten?	Antwoord: Die is hier in de tronk gebragt.
39. Is hij niet eerst ergens anders geweest?	Antwoord: Ja, bij Capt. Andrews.

40. Hebt gij dat niet reeds geweten, toen gij met de bende op de post van Capt. Andrews zijt gekomen?	Antwoord: Ja.
41. Wat hebt gij gedaan op den kop bij Slagtersnek?	Antwoord: Toen de Landdrost Cuyler ons geroepen heeft, ben ik afgekomen. Ik ben bang geweest dat Bezuidenhout mij van agteren zoude schieten, en daarom ben ik nog wat agteruit gebleven.
42. Moet gij niet erkennen, dat gij, door onder die gewapende oproerige bende te zijn geweest, misdadig en strafbaar zijt?	Antwoord: Het is niet goed.
43. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Ik was bang geweest voor de Dragonders, en ik was niet voornemens kwaad te doen.

Aldus &c., 29 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) JOHANNES BRONKHORST.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 51.
O. O. Minuten, 29sten December 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, &c.

Pieter Louwrens Erasmus L. zn:, Gedetineerde.

Art. 1. Des Gedet: naam ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Pieter Louwrens Erasmus, Louw zn:, oud 24 jaren, geboren aan Bruintjeshoogte, en woonagtig langs de groote Visrivier.

2. Hoedanig hebt gij u bevonden bij de in November l.l. gewapend geweest zijnde oproerige menigte?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout heeft mij op een morgen, dog ik weet niet meer wanneer, bij zig in 't veld laten roepen door Carel Gustavus Trigart, terwijl ik tehuis was. Ik ben daarheen gegaan, en hij zeide dat hij wilde rijden om naar Hendrik Prinslo. Mart. zn:, te gaan vragen, welke op de post van Capt: Andrews zig in arrest bevond.
3. Wie bevonden zig bij Bezuidenhout toen gij daar zijt gekomen?	Antwoord: Daar was Piet Erasmus Piet zn:, Theunis Fourie, Christiaan Dreijer, Theunis de Klerk, Abram Botha, Christoffel zn:, Philip Botha, Christoffel Botha, Johannes Prinslo, M zn:, Klaas Prinslo, M zn:, Thomas Dreijer, Cornelis van den Nest, Hendrik van den Nest, Willem Krugel, Willem Prinslo W, zn:, Klaas Prinslo, W zn:, Gerrit Bezuidenhout, Gerrit zn:, Gerrit Bezuidenhout Fred. zn:, Coenraad Bezuidenhout, Coenraad zn:, Adriaan Labuscagne, Leendert Labuscagne, Martinus Prinslo Nic. zn:, Zacharias Prinslo, Joachim Prinslo, Joach. zn:, Willem Minnaar, Frans van Dijk, Andries van Dijk, Jacobus Vrij, Abraham Bothma, en anderen welke ik niet ken.
4. Wie was 't hoofd van die manschappen?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout heeft zig gedragen alsof hij 't hoofd was.
5. Was Carel Gustavus Trigart ook daarbij?	Antwoord: Neen, hij heeft mij gezegd dat hij permissie had van Bezuidenhout om naar huis te rijden omdat hij een zeer been had; maar dat niemand

	anders mogt thuis blijven of hij zoude ongelukkig worden. Trigart zeide mij ook dat als ik konde los komen, ik maar naar huis moest rijden.
6. Zijt gij gewapend daarheen gegaan?	Antwoord: Ja.
7. Waar zijt gijlieden toen heen gereden?	Antwoord: Naar de post van Capt: Andrews. Daar heeft Bezuidenhout een kleinen Hottentot gezonden om Hendrik Prinslo te vragen. Die Hottentot is terug gekomen met eene boodschap dat er een Christen moest komen. Bezuidenhout heeft daarop rondgeloopen om een man te zoeken, maar niemand wilde gaarne rijden, en toen heeft Bezuidenhout aan Klaas Prinslo gezegd dat, vermits het om zijn broeder was, hij daarheen moest rijden, gelijk dezelve toen ook heeft gedaan.
8. Is Klaas Prinslo alleen gereden?	Antwoord: Ja.
9. Welke boodschap heeft hij terug gebragt?	Antwoord: Dat Majoor Frazer liet weten dat hij Hendrik Prinslo niet konde afgeven zonder kennis van den Landdrost: daarop wilde Bezuidenhout doorrijden naar het huis van mijn schoonvader Van Aart, maar dat wilden de menschen niet doen: daarop zeiden hij en Willem Krugel dat de Commandant Nel daar moest komen om met hen te spreken, en zij hebben mij gezonden om genoemden Nel te laten komen, gelijk ik ook gedaan heb, en de Commandant Nel is met mij mede gereden.
10. Had Willem Krugel ook iets bij die menschen te zeggen?	Antwoord: Neen, maar hij heeft mij gezegd dat ik den

	Veldcommandant Nel moest halen.
11. Wat heeft er plaats gehad toen de Veldcommandant daar is gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb zoo maar op zijde gezeten: maar ik heb gezien dat toen de Commandant Nel zoude wegrijden, Joh: Bezuidenhout en Theunis de Klerk bij het paard zijn gekomen, en dat Nel daarop is afgeklommen, en weder met hem gesproken is: hij is naderhand weg gereden.
12. Wat is na 't vertrek van den Veldcommandant Nel gebeurd?	Antwoord: Daar is een kring gemaakt, en toen heeft Willem Krugel een eed gezworen en gezegd dat wij malkander getrouw moesten zijn.
13. Waarin heeft die eed bestaan?	Antwoord: Hij zeide dat hij nu een eed gedaan had, en dat de menschen nu aan elkander getrouw moesten zijn: ik heb geen eed gedaan, maar ben stil gebleven.
14. Hebt gij den hoed niet afgenomen?	Antwoord: Neen, ééne partij heeft den hoed afgenomen, en anderen hebben ze opgehouden.
15. Wat hebt gijlieden verder gedaan?	Antwoord: Bezuidenhout heeft Zacharias Prinslo weggezonden met eene boodschap dat hij Faber met de Kaffers moest gaan halen, om dien nagt bij hem te komen.
16. Hebt gij ook niet gezien dat Hendrik Klopper naar den kant van Bruintjeshoogte is gereden?	Antwoord: Ja.
17. Met welke boodschap?	Antwoord: Bezuidenhout heeft hem gelast om menschen te gaan roepen, en te zeggen dat die niet kwam, door de Kaffers zoude vernield worden.

18. Zijn zij terug gekomen?	Antwoord: Hendrik Klopper is wedergekomen, doch Zacharias Prinslo heb ik niet meer gezien.
19. Waar zijt gij verder naar toe gegaan?	Antwoord: Naar de overzijde van de Visrivier. Daar hebben wij afgezadeld, en zijn dien avond daar gebleven, en des anderen daags een eind verder getrokken. En den volgenden dag zijn wij naar den krans gereden, en hebben in de bosschen geslapen, en toen gereden naar den Slagtersnek bij Esterhuispoort.
20. Is er, toen gij aan de overzijde waart, geene boodschap bij u gekomen?	Antwoord: Ja, zoo ik gehoord heb, (want ik ben dien avond naar huis geweest) is Touchon een brief komen brengen van Majoor Fraser, behelzende dat Hendrik Prinslo een leelijken brief had geschreven, en dat wij uit elkander moesten gaan.
21. Wat hebt gijlieden op Slagtersnek wezen doen?	Antwoord: Omdat het daar gemakkelijker was om kost te krijgen.
22. Waren er niet al eenigen weggereden?	Antwoord: Ja, om kost te halen, maar Bezuidenhout wilde niet dat er meer zouden wegrijden.
23. Wat wilde Bezuidenhout met al die menschen doen?	Antwoord: Hij zeide dat hij den dood van zijn broeder wilde wreken.
24. Op wien wilde hij dien wreken?	Antwoord: Ik geloof op den Heer Rosseau.
25. Wat wilde Bezuidenhout met Kaffers doen?	Antwoord: Hij zeide dat vermits Majoor Fraser Prinslo niet wilde losgeven, hij de posten wilde aanvatten met de Kaffers.
26. Wat is er op Slagtersnek verder gebeurd?	Antwoord: Toen de Landdrost Cuyler en de Veldcomman-

	dant Nel met een commando aankwamen, zijn wij tegen den kop gaan zitten, en Bezuidenhout zeide dat wij op de Dragonders moesten schieten, maar dat hebben wij niet gedaan.
27. Hebt gij niet gezien dat er gewenkt is om de burgers te doen op zijde gaan?	Antwoord: Bezuidenhout heeft geroepen dat de burgers moesten op zijde gaan, en dat de Dragonders niet nader moesten komen, maar blijven staan. De Landdrost heeft ons toegeroepen, dat wij moesten afklimmen, maar wij durfder eerst niet, want wij vreesden dat Bezuidenhout ons van agteren schieten zoude. Toen er echter eenigen afgingen, ben ik, zonder verder geroepen te zijn, uit mijzelven afgeloopen.
28. Hebt gij Cornelis Faber niet zien op den berg komen?	Antwoord: Ja, toen ik ben afgekomen, heb ik iemand schuins zien opkomen, welken de menschen zeiden dat Faber was.
29. Wat is Faber komen zeggen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
30. Waar was hij naar toe geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar Bezuidenhout had gezegd dat hij naar Kafferland was.
31. Hebt gij geene andere menschen met Faber gezien?	Antwoord: Ja.
32. Wie waren dezelven?	Antwoord: Dat weet ik niet
33. Wie was 't, welke op dien morgen de Dragonders niet wilde laten rijden naar de bovenste posten?	Antwoord: Dat weet ik niet Bezuidenhout was daar bij die posten.

34. Wie hebben de Dragonders voorgereden om hen te beletten bij die posten te komen?	Antwoord: Dat weet ik niet; ik geloof Bezuidenhout; hij zeide dat de Dragonders kwamen, en wij moesten stil houden op den heuvel.
35. Waarom zijt gij niet bij uw schoonvader, Willem van Aart, gebleven, toen gij bij de post waart?	Antwoord: Ik was bang voor de Kaffers.
36. Moet gij niet erkennen, door u bij die gewapende oproerbende bevonden te hebben, en gebleven te zijn, misdaan te hebben, en straffe verdiend?	Antwoord: Ik heb wel zoover kwaad gedaan dat ik daarbij ben geweest, maar ik was gedwongen.
37. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Dat ik gedwongen ben door de vrees voor de Kaffers, en voor 't ongeluk dat mijne vrouw en mijne ouders konde overkomen.

(Get:) PETRUS LOURENS ERASMUS.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Aldus, &c., 29 December, 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

No. 51a.
Q. 6. Minuten, 29sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Compareerde &c.

Jan Jonathan Durand, oud 35 jaren, geboren te Graaff-Reinet, wonende aan, en Veldcornet van het district van Boven Bosjesmansrivier, welke ter requisitie, &c.

Dat de Compt: op den 15 November l.l., bij een brief van den Veldcommandant Nel was gelast geworden om zig met vier

gewapende manschappen te begeven naar de plaats van W. van Aart, alwaar hij, Compt., op den 16den met zonsopgang was aangekomen; waarna de Lt:-Col., Landdrost Cuyler, op den 17den, twee mannen had afgezonden met boodschappen aan de rebellen, dog welke niets hadden gevonden dan de paardensporen; waarna de voorn: Landdrost den Veldcommandant Nel, benevens den Veldcornet Louis Nel, en den Compt., hebbende afgezonden om te zien waar die sporen heengingen, dezelve bevonden waren te strekken naar Baviaansrivier; waarvan de Compt: rapport hebbende gedaan, de Landdrost voorn: weder vier manschappen met een brief had afgezonden naar Slagtersnek, om te zien of de rebellen daar waren, welke manschappen rapport hadden terug gebragt dat de rebellen des anderen daags zouden zijn op de plaats van Louw Erasmus.

Dat de Compt: op den 18den met den Landdrost Cuyler en deszelfs commando was gereden naar den Slagtersnek, alwaar de rebellen verzameld waren, van welke agtien waren gevangen genomen.

Dat de Compt: op den 19den eene patrouille hebbende gedaan langs de Visrivier af, op den 20sten op de plaats van W. van Aart was teruggekomen, en op den 21sten eene patrouille had gedaan in den hoek van Kafferland, 't welk op den 22sten door de veldcornets Louis Nel, Jurie Bekker, en den Compt: was hervat geworden; waarna, op den 24sten, de Compt: met een commando, onder bevel van den Adjunct-Landdrost Majoor Fraser was getrokken naar Baviaansrivier, en op den 25sten, door Majoor Fraser een man zijnde afgezonden om te zien of Johannes Bezuidenhout op zijne plaats was, niets was gevonden geworden dan het wagenspoor.

Dat het gemelde commando op den 26sten verder was opgetrokken tot naar Frans Labuscagne, en den 27sten tot naar Boven Baviaansrivier op het wagenspoor van Johannes Bezuidenhout; en den 28sten tot naar de Rietvallei, boven in de Tarka; aldaar eerst een man genaamd Andries Meijer, welke van Joh. Bezuidenhout afkwam, bij Majoor Fraser was gekomen, welke van gem: Andries Meijer verstaan hebbende dat hij nog een makker bij zig had gehad, genaamd Abraham Bothma, dog welke was agtergebleven door bevreesdheid, den Compt: met Piet Erasmus Piet zn: had afgezonden om voormelden Abraham Bothma te halen, van welken Majoor Fraser vervolgens verstaan hebbende waar zig Joh. Bezuidenhout en Cornelis Faber bevonden, het commando op den 29sten was gegaan tot onder den Winterberg, alwaar Majoor Fraser het ongeluk gehad had van zijn arm te breken, en zig derhalve had laten terug brengen door drie manschappen van 't burgercommando en eenige soldaten.

Dat het Commando, zoo van de burgers als soldaten, vervolgens verdeeld, en in hinderlagen gelegd zijnde, om den weg te bezetten den welken Bezuidenhout en Faber passeeren moesten, en ontwaard

zijnde dat hunne wagens uitgespannen waren, alle toegangen waren bezet geworden, en vervolgens Joh. Bezuidenhout was doodgeschoten, en Cornelis Faber, benevens Stephanus Bothma, waren gevangen geworden; met welke gevangenen het commando op dienzelfden dag een eind weegs zijnde terug getrokken, en op den 30sten voormiddags naar Louw Bothma, en in den agtermiddag naar Piet Jordaan, alwaar de vrouw van Bezuidenhout en het vee agtergelaten zijnde, het commando op den 1sten December was vertrokken naar de Commando drift in de Tarka, alwaar de Compt: van Majoor Fraser had verlof gekregen om met zijne manschappen naar huis te rijden.

Waarna aan den Compt., nog door de Commissie is gevraagd, en door hem beantwoord als volgt:-

1. Onder welke omstandigheden is Joh. Bezuidenhout doodgeschoten?	Antwoord: Hij heeft zig niet willen gevangen geven, maar zelve op 't commando geschoten, en een soldaat doodgeschoten.
2. Heeft hij 't eerst geschoten?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar hij heeft 't eerst willen schieten, dog zijn kruit is toen van de pan gebrand.
3. Heeft de vrouw van Bezuidenhout ook geschoten?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar zij heeft een geweer in de hand gehad.
4. Weet gij ook eenige omstandigheden met betrekking tot het vangen van Faber?	Antwoord: Neen, want ik was toen agter een rug.

Niets meer &c.

Aldus &c., 29 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

(Get.) JAN JONATHAN DURAND.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 51b.
Q. 6. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengemelde Jan Jonathan Durand, die verklaarde, nadat zijn getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, daarbij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd of er van weggenomen zoude worden; waarop de volgende vraag hem gedaan werd door Abraham Carel Bothma.

Ben ik niet gewilliglijk naar Majoor Fraser gegaan toen mij gezegd werd dat hij mij geen kwaad zoude doen?	Antwoord: Ja!

Waarop getuige ter bekrachtiging der waarheid zijner getuigenis deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig.'

In tegenwoordigheid der gevangenen, Cornelis Faber, Abraham Carel Bothma, Andries Martinus Meyer, en den gedaagde, Piet Erasmus, Piets zoon; die verklaarden geen kruisvraag te hebben om aan den getuige te doen. De gevangene, Stephanus Cornelis Bothma, die uit zijne gevangenis in den nacht van den 26sten jongstleden was ontvlucht, nog niet weder gevat zijnde.

Gedaan te Uitenhagen, den 30sten December 1815.

Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
(Get:) JAN JONATHAN DURAND.

In mijne tegenwoordigheid,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 52.
Q. 5. Minuten, 29sten December, 1815.
Uitenhagen.

Compareerde &c.

Louis Jacobus Nel, oud 38 jaren, geboren aan den Boschberg, wonende op Bruintjeshoogte, en Veldcornet aldaar, dewelke ter requisitie &c.

Dat de Compt: op den 15 November dezes jaars een brief hebbende ontvangen van den Veldcommandant Willem Nel, behelzende een order om vier manschappen te commandeeren, en met dezelven ten spoedigste over te komen naar de plaats van Willem van Aart aan de Groote Visrivier, hij Compt: aan die order hebbende voldaan, op den 10den in den morgen op de voorz: plaats was gekomen, en in den agtermiddag eene patrouille had gedaan om de sporen van Kaffers na te speuren en af te rijden, in den hoek van Kafferland; en des avonds op de plaats was teruggekeerd, zonder eenige sporen van Kaffers te hebben gevonden.

Dat de Compt: op den 17den daaraanvolgende weder eene patrouille derwaarts hebbende gedaan zonder alsmede iets te hebben gevonden, naar de overzijde was doorgetrokken met 't geheele commando van den Landdrost Cuyler, welke in den avond van den 16den ter voorz: plaatse was gekomen; met welk commando de Compt: in den agtermiddag van den 18den was getrokken naar Slagtersnek, alwaar zig de rebellen bevonden.

Dat de Landdrost Cuyler aan de rebellen verscheidene boodschappen hebbende gezonden om hun te zeggen dat zij moesten afkomen, welke boodschappen waren overgebragt door Hendrik Lange, Barend de Klerk, Jacobus Potgieter, en ten laatste ook door den Veldcommandant Willem Nel, eerst waren afgekomen Willem Prinslo Klaas zn:, en Willem Krugel met nog vijf anderen; waarna ook nog eenige anderen mede waren afgekomen, uitmakende, met de zeven eersten, een getal van tien, voor zoover hem, Compt:, bekend was.

Dat het commando met de voorzegde zig overgegeven hebbende manschappen dien zelfden avond was teruggekeerd naar de plaats van W. van Aart, en de Compt: in den agtermiddag van den 19den was uitgereden naar de plaats van Carel Trigaart in Baviaansrivier met een patrouille, om te zien of daar ook Kaffers ingevallen waren; en dan zoo van daar vertrokken was naar de plaats van kleinen Daniel Erasmus, alwaar de Compt: de sporen hebbende gevonden van Kaffers, welke daar in den nagt uit die landstreek een klomp beesten hadden gestolen, dezelve sporen had vervolgd van voorm: Daniel Erasmus af, tot voorbij Kaga's bosch, tot welke hoogte des Compt: order om patrouille te doen inhield; waarna de Compt: door den hoek van Kafferland, naar de plaats van Van Aart zijnde teruggekeerd, van het door hem bevondene had rapport gedaan.

Dat de Compt: den volgenden morgen, zijnde den 21sten, weder patrouille had gedaan in den hoek van Kafferland, en, zonder iets te hebben gevonden, denzelfden avond was terug gekomen.

Dat de Compt: op den 23sten, naar zijn beste onthoud, met Majoor Fraser en een commando was opgetrokken naar Baviaansrivier tot naar de plaats van Carel Trigaart, en den 24sten aldaar

hebbende halt gehouden, den 25sten was vertrokken tot naar Frans Labuscagne, en den 26sten tot naar boven de Baviaansrivier, van waar de Compt: en het voorz: commando op den 27sten verder was getrokken tot in den *Klipmuur*, alwaar Andries Meijer en Abraham Bothma, welke naar Louw Bothma reden, onder 't genoemde commando, 't welk vóór in den weg was, waren ingekomen, en zig aan hetzelve hadden overgegeven.

Dat 't commando den volgenden morgen vandaar was vertrokken tot op de plaats waar Johannes Bezuidenhout en Cornelis Faber dien morgen waren uitgespannen, Majoor Fraser aldaar het ongeluk had gehad van door een val van zijn paard zijn arm te breken, en zig door den Compt., benevens Theunis Botha en Frans van Dijk, welke laatste onder weg door 't commando was mede genomen, een eind weegs had laten terug brengen; waarna de Compt., van dezelve zijnde afgereden naar Louw Bothma om een wagen te halen, aldaar een wagen van Christiaan Botha bekomen had, met welken Frans van Dijk en Louw Bothma naar Majoor Fraser zijnde gereden, de Compt., dien dag op de plaats van Louw Bothma gebleven was, alwaar ook het Commando was aangekomen.

Dat de Compt: den volgenden dag met het gem: commando was vertrokken naar *Beestekraal*, en vandaar tot de *Commandodrift* aan de Tarka, van waar Majoor Fraser den Compt: met zijne manschappen, uitgezonderd Jacobus Potgieter, had laten naar huis rijden, omdat er rapport was gekomen dat de Kaffers aan Bruintjeshoogte aan 't stelen waren, gelijk de Compt: toen ook had vernomen dat in 't veldkornetschap van Opperbosjesmansrivier door de Kaffers vee gestolen, en een jongen de keel afgesneden was; zijnde ook op den 4 December daaraanvolgende in 't district van den Compt: veertig beesten van de wed: Prinslo gestolen, en ook een jongen vermoord met elf assegaaij steken van voren, en negen van agteren; van 't welk, na dien jongen bezigtigd te hebben, de Compt: zelve rapport had gedaan aan den Adjunct Landdrost Fraser.

Waarna door den R.O. Requirant aan den Compt., is gevraagd en door hem beantwoord:-

1. Is Frans van Dijk, nadat hij door 't commando was medegenomen, bij 't zelve gebleven?	Antwoord: Voor zoover ik weet ja, aan Commandodrift, waar ik ben teruggezonden, was hij er nog bij.
2. Is niet op den 21sten November de Landdrost van Graaff-Reinet, A. Stockenström, van de	Antwoord: Ja.

plaats van W. van Aart weggetrokken met
vijftig man van 't Kaapsche Regiment?

Niets meer, &c.

Aldus &c. 29 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) LOUIS J. NEL.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.
Secretaris.

No. 52a.
Q.5. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Louis Jacobus Nel, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen daarbij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden; ter bekrachtiging van de waarheid er van, hij deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig'!

In tegenwoordigheid van de gevangenen, Willem Krugel, Willem Prinslo, Claas zoon; Frans van Dijk, Andries Martinus Meijer, en Abraham Carel Bothma, die verklaarden geen kruisvragen te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 30sten December 1815.

Commissarissen:
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

(Get:) L.J. NEL.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.
Secretaris.

No. 53.
R.4. Minuten, 29sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Compareerde &c.

Abraham Carel Greijling, oud 58 jaren, geboren te Stellenbosch, wonende in den Swagershoek, in 't District van Graaff-Reinet, en Veldcornet aldaar; dewelke ter requisitie &c.

Dat op den 13den November l.l., des namiddags ten één uren, de Compt: een briefje hebbende ontvangen, onderteekend met den naam van Johannes Bezuidenhout, behelzende dat hij, Compt:, zijne manschappen moest commandeeren om present te zijn bij Theunis de Klerk, in den nagt daaraan volgende, vijf minuten voor twaalf uren, een brief had bekomen van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, meldende dat de Compt: zijne manschappen moest onder het oog brengen dat er een oproer onder de menschen was; waarna bij den Compt., in dien zelfden nagt, ten twee uren, twee van des Compt^{s}., manschappen, Joseph Thomas en Gerrit van der Merwe Gerrits zn:, waren gekomen met een commandeerbriefje, insgelijks geteekend met den naam van Johannes Bezuidenhout, en welk commandeerbriefje aan hen zoude zijn gebragt door Andries Meijer, welke manschappen aan den Compt: kwamen vragen om onderrigt te worden wat zij doen moesten; waarop de Compt., hun had geantwoord, dat als hij order van zijn Landdrost kreeg, hij hun wel zoude commandeeren, dog dat zij op het commandeerbriefje van Bezuidenhout niet gaan moesten; hebbende de Compt., hun daarop den brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, hier voren gemeld, voorgelezen, en des anderen daags zijne manschappen laten roepen om bij elkander te komen; welke op den 15den zijnde bijeen gekomen, hij, Compt:, hun zoo wel den brief van den Adjunct Landdrost, als het briefje van Bezuidenhout had voorgelezen, en hun gevraagd uit welke autoriteit zij dagten dat Bezuidenhout hun commandeeren zoude, en wat zij van meening waren, om Bezuidenhout of het Gouvernement te gehoorzamen? Waarop zij allen, zijnde zes-en-dertig in getal, geantwoord hadden dat zij zig aan hem, Compt:, en 't Gouvernement hielden, van welk verrigte de Compt: aan den Landdrost Stockenström bij een brief had kennis gegeven.

Dat op den 15 November voormelde Compt: een brief van den fungeerenden Landdrost, zijnde den Heemraad Enslin, hebbende ontvangen, behelzende insgelijks een order om 't voorschrevene aan zijne manschappen onder 't oog te brengen, en om naar Graaff-Reinet te komen, de Compt: daarop had geantwoord dat hij de zaak reeds aan zijne manschappen had onder 't oog gebragt,

maar dat hij naar Graaff-Reinet niet konde opkomen, omdat hij zig uit zijne wijk in die omstandigheden niet durfde absenteeren.

Dat de Compt: eenige weinige dagen daarna, zonder den juisten datum te kunnen opgeven, weder een briefje dog zonder naamteekening had ontvangen, behelzende, naar des Compts: best onthoud, dat zekere Hendrik Prinslo gevat was, en dat hij, Compt:, moest te hulp komen, gelijk de Compt., op den 15 November in den avond weder een briefje had ontvangen onder 't welk de namen stonden van Willem Krugel en Johannes Bezuidenhout, behelzende (zoo de Compt. meent) een order om bij henlieden te komen met manschappen, doch aan welke briefje de Compt: zig even weinig als aan de vorige had gestoord, zijnde voornemens om volgens zijn eed en pligt met zijne manschappen standvastig aan 't Gouvernement te blijven. Alle welke briefjes de Compt. naderhand had overhandigd aan den Landdrost Stockenström, op de post van Capt: Andrews, alwaar hij Compt:, door zijn Landdrost ontboden was.

Waarna aan den Compt: vertoonde zijnde

1. Een briefje gedateerd 12 *November* 1815, en geteekend *Johannes Bezuidenhout.*
2. Een Commandeerbriefje zonder datum, onderteekend *Johannes Bezuidenhout*, beginnende '*vrienden u word gelast*' &c.
3. Een brief zonder naam of datum, beginnende '*aan den veldcornet Abram Greijling, wij maak &c.*'
4. Een briefje beginnende '*d' algemeene burgerstem*' enz., zonder datum, dog onderteekend met de namen *Willem Krugel en Johannes Bezuidenhout.*

En gevraagd of deze zijn de briefjes hier boven door hem opgegeven, zegt de Compt: all deze voor dezelve te erkennen, en dat 't laatstgemelde aan hem, Compt: was gebragt door Abraham Bothma, welken de Compt: zeer wel kent, als hebbende denzelven als een kind groot gebragt, en aan welken de Compt: hebbende gevraagd wat dat alles beduidde, en wat hij daar bij deed, hij had gezegd dat de Compt: mede moest komen bij de oude menschen; op 't welk de Compt: hem had geantwoord dat hij zelve ouder was dan degenen die daar waren, en dat hij, Compt:, daar niets te doen had, en dat hij Bothma ook beter zoude doen van zig naar huis te begeven in plaats van te vergaderen en tegen 't Gouvernement op te staan, waarop de gedet:, Bothma had stil gezwegen, en zijn paard genomen hebbende, was weggereden.

Waarna door den R.O. Reqt: aan den Compt: is gevraagd, en door hem beantwoord als volgt:-

1. Heeft gem: Abraham Bothma u iets van het geheim van Bezuidenhout geopenbaard?	Antwoord: Neen, want ik was te kwaad op hem om hem iets verder te vragen.

2.
Zijn er geene andere personen tot die oproermakers behoorende bij u geweest?

Antwoord: Nadat het oproer over was, heeft zig eerst bij mij vervoegd Abraham Lodewijk Botha Christoffel zn:, een van mijne manschappen, welke aan de groote Visrivier hebbende gelegen, zig ook bij de oproerigen had bevonden, aan wien ik, gevraagd hebbende, hij daarop heeft gezegd dat hij er onschuldig ingekomen was. Naderhand is ook Theunis de Klerk en een ander bij mij gekomen, welke ook zeiden dat zij onschuldig er in waren gekomen, en verzogten dat ik een goed woord voor hen zoude doen. Ik heb hun gezegd dat zij zig bij de Regering moesten verantwoorden, en heb hun een brief vertoond van den Adjunct Landdrost Van de Graaff behelzende dat, indien er van de vlugtelingen eenige kwamen, ik dezelven moest aanhouden: ook is, voordat 't oproer nog gestild was, bij mij gekomen Piet Erasmus P zn:, welke door zijn broeder Johannes, welke naast mij woont, bij mij gebragt zijnde, mij om raad heeft gevraagd; waarop ik hem geraden heb dat hij zig maar stil thuis moest houden, en er zig niet verder bij begeven. Naderhand zijn er, toen ik van de post van Capt: Andrews was teruggekomen, nog zestien bij mij gekomen om zig aan te geven, aan welke ik, op last van den Landdrost Stockenström gezegd heb, dat zij zig moesten begeven naar Cradock bij den Adjunct Landdrost Van de Graaff, om hunne bewijzen af te geven. Vervolgens zijn er verscheidenen bij mij gekomen in de Baviaansrivier, (welk Veld-

cornetschap door den Landdrost Stockenström ook onder mijne directie is gesteld), ter plaatse van Jan de Lange, en hebben mij te kennen gegeven dat zij door den bode gedagvaard waren om hier, op Uitenhagen, te verschijnen, waarop ik hun heb gezegd dat zij er naar toe moesten rijden, want dat zij, met zig te versteken, zig nog ongelukkiger zouden maken. Zij hebben daarop geantwoord dat zij gaan zouden.

3.
Hebben er, behalve Abraham Lodewijk Bothma Christoffels zn:, zig eenige anderen van uwe manschappen bij de oproerigen bevonden?

Antwoord: Ja, Johannes Botha, Philip Botha, Christoffel Botha, eene Dreijer (zoo ik meen Thomas), en twee gebroeders Van den Nest. Dog die menschen wonen aan Groote Visrivier, en zijn dus digter aan de Baviaansrivier dan aan den Swagershoek.

4.
Behoorden deze personen ook onder de manschappen die gij hadt laten bij u komen om hun te commandeeren?

Antwoord: Ik had hen wel laten commandeeren, maar toen waren zij reeds weg.

5.
Kent gij ook het handschrift van het vierde aan uw vertoond briefje onderteekend ‘Willem Krugel en Johannes Bezuidenhout’, dog welker onderteekening door een en denzelfden schijnt te zijn geschreven?

Antwoord: Neen, dit handschrift is mij onbekend, en ik ken 't schrift niet van een dezer beiden; maar ik heb wel hooren zeggen van anderen, dat Bezuidenhout nauwelijks zijn naam kan teekenen.

Niets meer &c.
Aldus &c. 29STEN DECEMBER 1815.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) AB. CA. GREIJLING.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 54.
R. 4. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Abraham Carel Greijling, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, daarbij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden; ter bekrachtiging van de waarheid waarvan hij deze solemnele woorden sprak:-

‘Zoo helpe mij God Almachtig’!

In tegenwoordigheid der gevangenen, Abraham Carel Bothma, Theunis de Klerk, Andries Meijer, Thomas Dreijer, Hendrik van den Nest, Cornelis van den Nest, Christoffel Rudolph Botha, Christ: zoon, en de gedaagden, Pieter Erasmus, Piet zoon; Philip Rudolph Botha, Christ zoon, en Johannes Frederik Botha, Christ zoon, die verklaarden geene kruisvragen te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 30sten December 1815.

Commissarissen.
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) A.C. GREIJLING.
In mijne tegenwoordigheid.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 54.
L. L. Minuten, 30sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Hendrik Petrus Klopper H zn:, Gedetineerde.

Art. 1. Hoe is uw naam, onderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Hendrik Petrus Klopper N zn:, oud 28 jaren, geboren aan Bruintjeshoogte, en woonagtig aldaar op de plaats van ouden Martinus Prinslo.
2. Hoe zijt gij gekomen onder de gewapende oproerbende?	Antwoord: Toen de Dragonders op de plaats zijn gekomen, en Hendrik Prinslo hebben gevangen genomen, ben ik met Klaas Prinslo mede gereden naar Willem Krugel, terwijl ik tog rijden moest naar Philip

	Rudolph Botha om er mijne kalvers af te halen, die zig daar bevonden; en, omdat het reeds laat was, ben ik met Klaas Prinslo voorm: zoo maar mede gereden naar W. Krugel.
3. Hebt gij niet op den berg ontmoet Jan Bronkhorst, Jochem Prinslo Klaas zn:, en Martinus Prinslo Klaas zn:?	Antwoord: Ja.
4. Waar gingen zij naar toe?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar zij zeiden dat zij bang waren geworden voor de Dragonders, en weggevlugt waren.
5. Zijt gijlieden toen gezamentlijk naar de plaats van Krugel gereden?	Antwoord: Ja.
6. Hebt gij daar hen niet hooren zeggen dat er een oproer stond uit te barsten aan den Baviaans Rivier?	Antwoord: Neen.
7. Tot welk einde is Klaas Prinslo medegereden?	Antwoord: Hij zeide dat hij reed om een paar menschen te zoeken om te gaan informeeren om welke reden zijn broeder Hendrik was gevangen genomen.
8. Kunt gij staande houden, dat gij van 't voorgenomen oproer niets vernomen hadt, voordat de gevangenneming heeft plaats gehad?	Antwoord: Neen, ik had er niets van gehoord.
9. Heeft Klaas Prinslo u, in 't rijden, niet gezegd dat zijn broeder Hendrik hem zoo iets had verteld?	Antwoord: Neen.
10. Wat hebt gij bij W. Krugel bevonden?	Antwoord: Daar waren vele menschen, Theunis de Klerk, twee zoons van Brits, en anderen.

11. Was Joh. Bezuidenhout ook daar?	Antwoord Die kwam daar toen wij even weg waren.
12. Waar waart gij dan naar toe?	Antwoord: Weder naar de hoogte met Theunis de Klerk, en Piet Erasmus, P. zn:. Theunis de Klerk had mij gezegd, dat wij moesten rijden, want dat zij uit naam van Bezuidenhout gingen om Johannes Prinslo, Mt. zn., Willem Prinslo, W. zn., en anderen te halen, en dat als zij dit niet deden, Bezuidenhout hen zoude laten vernielen door de Kaffers.
13. Zijt gij toen thuis gebleven?	Antwoord: Neen, Theunis de Klerk zeide mij, uit naam van Bezuidenhout, dat ik moest mederijden, want dat anders Bezuidenhout ons zoude laten doodslaan door de Kaffers, en alles laten vernielen.
14. Waar zijt gij toen naar toe gereden?	Antwoord: Naar Barend de Klerk.
15. Wat hebt gijlieden daar gedaan?	Antwoord: Niets, als Theunis de Klerk heeft met zijn broeder over zijne oude moeder gesproken. Zegt weder: Theunis de Klerk vroeg aan Barend de Klerk waar Hendrik Prinslo was, en Barend de Klerk zeide dat de Commandant Nel, met de Dragonders met hem, gereden was naar Van Aart.
16. Waar zijt gijlieden toen naar toe gegaan?	Antwoord: Naar Willem Prinslo W. zn.
17. Wie vondt gij daar?	Antwoord: Andries van Dijk, Johannes Koester, en Hendrik Prinslo.
18. Was Andries van Dijk thuis?	Antwoord: Ja, hij was in huis.

19. Hoe lang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Tot het dag werd.
20. Wat hebt gij toen den volgenden dag gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij verder gereden, en vonden, bij het kopje, tusschen de posten van Luit. Rosseau en Capt. Andrews, de andere menschen.
21. Wie waren die andere menschen?	Antwoord: Willem Krugel, Johannes Bezuidenhout, Nicolaas Prinslo, Mart. zn., Martinus Prinslo, Klaas zn., Jan Bronkhorst, Jacobus Klopper, Lucas van Vuuren, Theunis Fourie, Piet Fourie, Frans Smit, Philip Botha, Johannes Botha, Jochem Prinslo, Joch. zn., Jochem Prinslo, Klaas zn., en Piet Erasmus, Louw, zn.
22. Wat deden die menschen daar?	Antwoord: Die wachtten op Theunis de Klerk.
23. Waar zijt gijlieden toen heengereden?	Antwoord: Naar de post van Capt. Andrews.
24. Wat is daar gebeurd?	Antwoord: Daar heeft Johannes Bezuidenhout een kleinen Hottentot gezonden om Hendrik Prinslo te vragen, en naderhand ook nog Klaas Prinslo en Piet Erasmus; maar Majoor Fraser liet weten dat hij den voorm. Hendrik Prinslo niet konde loslaten.
25. Is de Veldcommandant niet bij ulieden geweest?	Antwoord: Ja, maar ik was toen achteraf op zijde.
26. Hebt gij hem ook niet zien wegrijden?	Antwoord: Ja.
27. Wie heeft toen zijn paard bij den toom gehad?	Antwoord: Theunis de Klerk.

28.
Wat is gebeurd na het vertrek van Commandant Nel?

Antwoord: Toen heeft Bezuidenhout de menschen bij elkander geroepen, en Krugel moest een eed doen dat hij ons getrouw zoude wezen.

29.
Hebt gij ook dien eed gedaan?

Antwoord: Neen, W. Krugel heeft den eed gedaan, en de anderen hebben rondgestaan.

30.
Hebt gijlieden den hoed toen niet afgenomen?

Antwoord: Ik geloof ja, maar ik heb den hoed niet afgenomen.

31.
Stondt gij ook niet in den kring?

Antwoord: Ja.

32.
Waar zijt gijlieden verder gebleven?

Antwoord: Toen zijn wij over de Visrivier gereden, en des anderen daags wat hooger op gereden, en toen weder voor de drift, en vandaar tegen den kop.

33.
Hebt gij geen brief van Majoor Fraser gehad met de copie van een brief, welken Hendrik Prinslo zoude geschreven hebben?

Antwoord: Ja, dat de menschen moesten naar huis keeren. De brief van Hendrik Prinslo kan ik niet nazeggen; maar 't was een leelijke brief; ik geloof er stond in van menschen bij elkander te maken.

34.
Hebt gij ook geen menschen zien wegrijden?

Antwoord: Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, en Piet Fourie.

36.
Wat gingen zij doen?

Antwoord: Zij hebben gevraagd aan Bezuidenhout om kost te gaan halen.

36.
Hebt gij ook niet gevraagd om weg te gaan?

Antwoord: Ja.

37.
Wie was daar bij, toen gij dat gevraagd hebt?

Antwoord: Johannes Hartzenberg, die altijd bij Bezuidenhout was.

38. Waarom was die altijd bij Bezuidenhout?	Antwoord: Dat weet ik niet.
39. Waar zijt gij toen naar toe gereden?	Antwoord: Naar Slagtersnek.
40. Is groote Willem Prinslo daar niet bij ulieden gekomen?	Antwoord: Ja.
41. Wat is hij komen doen?	Antwoord: Dat weet ik niet, hij is bij de andere klomp gekomen, want wij waren toen in twee gedeeld.
42. Wat is daar verder gebeurd?	Antwoord: Wij hebben daar dien nacht geslapen, en des anderen daags is de Landdrost Cuyler daar gekomen, en toen heeft Bezuidenhout gelast dat wij tegen den kop moesten oprijden.
43. Waarom moest gijlieden tegen den kop oprijden?	Antwoord: Omdat Bezuidenhout zich niet wilde laten vangen; en hij zeide dat als het commando nader kwam, wij moesten schieten.
44. Hebt gij niet op ulieder regtervleugel een klompje menschen zien aankomen?	Antwoord: Ja, daar zijn vijf of zes gekomen.
45. Wie waren dat?	Antwoord: Twee Bezuidenhouts, welke hadden wezen eten.
46. Hebt gij ook Cornelis Faber niet zien opkomen?	Antwoord: Ja.
47. Waar kwam hij vandaan?	Antwoord: Bezuidenhout zeide, dat hij naar Kafferland was geweest om Kaffers te halen.
48. Wat moesten de Kaffers komen doen?	Antwoord: Om den Engelschman weg te jagen.

49. Welke belooning zouden de Kaffers krijgen?	Antwoord: Het goed van de menschen, die niet zouden mededoen. Zegt weder; het vee van de soldaten.
50. Wie zouden 't Zuurveld bewonen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
51. Hebt gij niet gehoord, dat er eene ruiling zoude plaats hebben van 't Zuurveld tegen de overzijde?	Antwoord: Ja, de Kaffers zouden 't Zuurbergsche veld hebben, en Bezuidenhout 't veld aan de overzijde.
52. Heeft Bezuidenhout u ook van dat veld beloofd?	Antwoord: Neen.
53. Wat is nog verder op Slagtersnek gebeurd?	Antwoord: Toen de Landdrost Cuijler naar ons geroepen had, ben ik met eenige anderen afgekomen, en heb mij overgegeven.
54. Was niet Hendrik Prinslo, weinige dagen vóór zijne gevangenneming, naar de Tarka geweest?	Antwoord: Ja.
55. Wat was hij daar gaan doen?	Antwoord: Zooals hij zeide, was hij een vragt koorn gaan koopen.
56. Hebt gij geen andere reden gehoord?	Antwoord: Neen.
57. Hebt gij niet gehoord, dat hij bij die gelegenheid Johannes Bezuidenhout in de Tarka heeft ontmoet?	Antwoord: Neen.
58. Wien hebt gij voor 't hoofd van die menigte aangezien?	Antwoord: Joh: Bezuidenhout.
59. Wie voerde daar meer eenig gezag?	Antwoord: Theunis de Klerk en Willem Krugel.

60.
Moet gij niet erkennen door u bij die gewapende oproerbende te hebben opgehouden, misdaan en straffe verdiend te hebben?

Antwoord: Ik heb daar geen kwaad mede gedaan of gemeend.

61.
Wat hebt gij nog tot uwe verontschuldiging in te brengen?

Antwoord: Dat ik heb moeten mede doen, omdat ik jammer was voor mijne vrouw en kinderen, welke zouden worden doodgeslagen van de Kaffers, en mijn vee en goed vernield.

Aldus, &c., 30 December, 1815.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
(Get:) HENDRIK PETRUS KLOPPER.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.
Secretaris.

No. 55.
Z.Z. Minuten, 30sten Dec. 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, &c.
Jacobus Martinus Klopper, Gedetineerde.

Art. 1.
Des Gedet: naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?

Antwoord: Jacobus Martinus Klopper, oud 22 jaren, geboren aan den Boschberg, wonende bij Willem Krugel, onder 't veldcornetschap van Baviaansrivier.

2.
Kendet gij Johannes Bezuidenhout?

Antwoord: Neen, maar toen hij bij ons op de plaats gekomen is, heb ik hem voor 't eerst gezien.

3.
Wat heeft hij daar gedaan?

Antwoord: Hij zeide dat wij moesten mede rijden om naar Hendrik Prinslo te gaan vragen.

4. Waar woonde hij?	Antwoord: Ik geloof aan Tarka.
5. Zoude hij opzettelijk daar gekomen zijn om naar H. Prinslo te vragen?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb van niets anders gehoord.
6. Was hij ook gekomen om het bloed van zijn broeder Bezuidenhout te wreken?	Antwoord: Ja, dat heb ik van hem zelven gehoord.
7. Hebt gij ook niet gehoord dat hij van meening was de militaire posten aan te doen?	Antwoord: Neen.
8. Waarom zijt gij dan mede gereden?	Antwoord: Ik wilde niet mede rijden, maar hij zeide dat ik moest mede rijden, want dat hij ons anders van de Kaffers zoude laten doodmaken, en dat hij Faber al naar Kafferland had gezonden.
9. Had hij Faber expresselijk naar de Kaffers gestuurd om ulieden te noodzaken mede te doen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
10. Wat moesten de Kaffers dan komen doen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
11. Op wien wilde hij 't bloed van zijnen broeder wreken?	Antwoord: Dat heeft hij niet gezegd, en ik heb 't ook niet gehoord.
12. Zijt gij ook gewapend mede gereden?	Antwoord: Ja.
13. Was Willem Krugel niet Provisioneel Veldcornet?	Antwoord: Ja.
14. Heeft hij u laten mede rijden?	Antwoord: Hij is zelve mede gereden.

15. Wie is er meer mede gereden?	Antwoord: Cornelis van den Nest, Hendrik van den Nest, en anderen.
16. Is niet een van die gebroeders Van den Nest dien avond eene boodschap gaan doen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
17. Wie zijn dien avond over den berg gekomen?	Antwoord: Klaas Prinslo, Jan Bronkhorst, en Johannes Prinslo.
18. Waarom kwamen die?	Antwoord: Klaas Prinslo zeide dat zijn broeder Hendrik gevangen was door Dragonders, en dat hij bang was, en daarom kwam hij zien of hij niet een paar oude menschen konde krijgen om te gaan vernemen.
19. Was Willem Krugel tehuis toen zij daar kwamen?	Antwoord: Neen.
20. Wie heeft hem gaan roepen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
21. Wie is eerst op de plaats gekomen, Bezuidenhout of Krugel?	Antwoord: Krugel.
22. Zijn daar vele menschen gekomen?	Antwoord: Ja, er zijn meer menschen gekomen; Abraham Bothma, Andries Meijer, Theunis de Klerk, Johannes Hartzenberg, Martinus Barnard, en meerderen die ik niet bij name ken.
23. Wie woonden er meer op de plaats van Krugel?	Antwoord: Cornelis van den Nest, Hendrik van den Nest, Piet Erasmus, Piet zn:, mijn broeder Hendrik Klopper, en mijn vader.
24. Zijn er op dien agtermiddag ook nog andere menschen gekomen?	Antwoord: Johannes Botha, en naderhand ook Abraham Botha.

25. Waar is Theunis de Klerk dien avond gebleven?	Antwoord: Die is naar de hoogte gereden op order van Bezuidenhout om menschen te gaan halen, en hij heeft Piet Erasmus en Hendrik Klopper H. zn:, mede genomen.
26. Waar moesten die menschen dan komen?	Antwoord: Op 't kopje bij Rosseau's post.
27. Wat hebt gijlieden nu allen samen gedaan?	Antwoord: Den anderen morgen zijn wij gereden naar de post van Capt: Andrews.
28. Zijt gij niet twee andere posten voorbij gereden?	Antwoord: Ja.
29. Wilde Bezuidenhout daar niet aanrijden?	Antwoord: Neen.
30. Wat hebt gijlieden bij Capt: Andrews gedaan?	Antwoord: Daar heeft Bezuidenhout een Hottentot met rapport gestuurd, en die is terug gekomen, en Majoor Fraser liet weten dat Willem Krugel moest komen; maar toen is Klaas Prinslo M. zn:, en Piet Erasmus Louw zn:, gereden; maar Hendrik Prinslo is niet mede gekomen.
31. Is er niemand van die post bij ulieden gekomen?	Antwoord: Ja, de Veldcommandant Nel.
32. Wat heeft die daar gedaan?	Antwoord: Hij is weder weggereden.
33. Wie heeft zijn paard bij den toom gevat?	Antwoord: Ik weet niet, maar Joh. Bezuidenhout en Theunis de Klerk hebben bij zijn paard gestaan.
34. Waar was Piet Prinslo Klaas zn:?	Antwoord: Hij stond ook daar bij.

35.
Wat is er kort na 't vertrek van den Commandant Nel gedaan?

Antwoord: Toen heeft Bezuidenhout een kring laten maken, en zeide dat Willem Krugel een eed moest doen: hij stond midden in, en heeft een eed gedaan dat hij ons zoude getrouw wezen, en wij moesten ook getrouw wezen.

36.
Hebt gij ook een eed gedaan?

Antwoord: Neen, ik heb stil gestaan.

37.
Hebt gijlieden den hoed niet afgenomen?

Antwoord: Eene partij heeft dat gedaan, maar ik heb den hoed niet afgenomen, want ik was daar niet mede tevreden.

38.
Waar zijt gijlieden toen naar toe gereden?

Antwoord: Naar de Oost zijde van de rivier in Kafferland.

39.
Waar zijt gij toen verder gebleven?

Antwoord: Daar hebben wij geslapen, en des anderen daags gereden naar de bovenzijde, langs de rivier afgezadeld, en des avonds zijn wij in de bosschen gereden; daar heeft hij laten afzadelen en wagt houden.

40.
Zijt gij op de wagt geweest?

Antwoord: Ja.

41.
Hadt gij toen geene goede gelegenheid om weg te rijden?

Antwoord: Ja, en den anderen dag ben ik weggereden, om kost te halen, maar Bezuidenhout is mij nagereden, en heeft mij weder mede genomen.

42.
Hebt gij geen brief van Majoor Fraser gekregen?

Antwoord: Ja, en toen wilden wij ook naar huis rijden, maar Bezuidenhout wilde 't niet hebben.

43.
Heeft hij niet iemand gezonden om de Kaffers te halen?

Antwoord: Ja, van de plaats van Van Aart heeft hij Zacharias Prins weggezonden met een boodschap dat de

	Kaffers dien avond daar moesten komen.
44. Waar zijt gijlieden eindelijk verder naar toe gekomen?	Antwoord: Naar Slagtersnek: daar is Potgieter en Touchon gekomen met een rapport van den Landdrost Cuyler: Willem Krugel heeft daar grooten Willem Prinslo laten komen om hem te helpen om Bezuidenhout om te praten, en toen groote Willem Prinslo daar pas gekomen was, is Touchon en Potgieter opgekomen. Groote Willem Prinslo en ik zijn daarop naar den Landdrost Cuyler gereden om met denzelven te spreken, wanneer de Landdrost gezegd heeft dat wij allen het geweer moesten komen nederleggen, en dan pardon zouden krijgen; met die boodschap zijn wij terug gereden, en toen zagen wij 't Commando van den Landdrost aankomen, en daarop gelastte Bezuidenhout om tegen den kop op te trekken.
45. Waarom moest gijlieden tegen den kop optrekken?	Antwoord: Hij zeide dat als wij daar bleven, de Dragonders ons zouden zeer maken, en dat wij ons weren moesten en schieten, maar ons niet overgeven: maar ik heb gezegd dat ik nog jong was, en nog lang leven wilde, en mij niet wilde laten doodschieten.
46. Wat is verder gebeurd?	Antwoord: Toen de Landdrost ons geroepen heeft, ben ik afgekomen, hoewel ik bang was.
47. Is daar niet een klompje menschen tegen den berg gekomen?	Antwoord: Cornelis Faber, Frans Marais, en Willem Prinslo Joh: zn:.

48. Wat kwam Faber zeggen?	Antwoord: Zooals ik heb gehoord, zeide hij dat de Kaffers niet wilden komen.
49. Zijt gij daarop afgekomen?	Antwoord: Wij waren al af.
50. Wie was er, behalve Bezuidenhout meer die eenig gezag voerde?	Antwoord: Alle de oude menschen. Willem Krugel was provisioneel Veldcornet. Theunis de Klerk was ook daar bij.
51. Moet gij niet erkennen, door u bij die oproerige gewapende bende te hebben bevonden, misdaan te hebben?	Antwoord: Ik heb er geen kwaad bij gedaan; het is wel niet goed, maar ik ben gedwongen door Bezuidenhout. Ik zoude 't kwaad niet mede gedaan hebben dat hij wilde doen.
52. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Dat ik door Bezuidenhout gedwongen was: wat zoude ik doen?

Aldus &c., 30 December 1815.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
(Get:) JACOBUS KLOPPER.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 56.
F.F. 2. Minuten, 30sten Dec 1815.
Uitenhagen.

Artikelen van het tweede verhoor van Andries Martinus Meijer, welke ter requisitie &c.

Art. 1. Hebt gij een Commandeerbriefje gehad van Johannes Bezuidenhout, op 't welk stonden	Antwoord: Ja, ik heb het gegeven aan de vrouw van Gerrit van der Merwe, Gerrit

de namen van Joseph Thomas; Piet van der Merwe; Gerrit van der Merwe, Gerrits zn:; Gerrit van der Merwe, Jans zn:; en Gerrit Engelbrecht?	zn:; haar man was niet tehuis. Bezuidenhout had gezegd, dat als de mans niet tehuis waren, ik 't aan de vrouw moest geven, en dat die 't dan verder moest bezorgen, en dat ik antwoord moest vragen, en dat als zij niet kwamen, zij over twee dagen de gevolgen moesten afwagten.
2. Waar was Bezuidenhout, toen hij dit briefje heeft gegeven?	Antwoord: Bij Johannes Engelbregt in Kromme rivier, en hij zoude daar wagten tot des avonds na 't eten.
3. Wie heeft dat briefje geschreven?	Antwoord: Ik denk Bezuidenhout zelve, want ik was buiten, toen hij mij liet roepen.
4. Wie was er bij tegenwoordig, toen Bezuidenhout u de boodschap heeft gegeven?	Antwoord: Abraham Bothma, en Adriaan Engelbrecht.
5. Aan den gedet: vertoond een Commandeerbriefje, geteekend *Johannes Bezuidenhout*, beginnende '*vrienden*, *u wordt gelast*, *enz.;*' en gevraagd of dit hetzelve is?	Antwoord: Zegt: ja.
6. Hoe was Adriaan Engelbrecht daar gekomen?	Antwoord: Hij was daar bij zijn broeder.
7. Is Johannes Engelbrecht mede met Bezuidenhout geweest in den opstand?	Antwoord: Neen.
8. Om welke reden heeft Bezuidenhout hem niet mede genomen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
9. Zijt gij rond geweest bij de vijf personen welke op dat briefje staan?	Antwoord: Zij wonen allen op eene plaats, maar zij waren geen van allen tehuis.

10. Hoe ver woont Johannes Engelbrecht van Theunis de Klerk?	Antwoord: Ik denk een half uur.
11. Hebt gij van die vijf menschen eenigen naderhand gezien?	Antwoord: Neen.
12. Hebt gij aan de vrouw, aan wie gij 't briefje hebt afgegeven, of andere menschen op de plaats, kunnen merken dat zij reeds iets van die zaak wisten?	Antwoord: Neen; 't scheen mij toe dat zij daar niets van wisten.
13. Heeft de vrouw de briefje gelezen?	Antwoord: Ja.
14. Wat zeide zij toen?	Antwoord: Dat haar man niet tehuis was, en dat hij niet konde rijden. Zegt weder: Zij was verwonderd, want zij had nog niets van dat spulletje gehoord, maar ik heb 't haar toen verteld, schoon Bezuidenhout mij gezegd had, dat ik niets moest zeggen.
15. Wat hebt gij dan daarvan verteld?	Antwoord: Dat Bezuidenhout naar onderen ging om de post van Rosseau aan te vallen.
16. Waart gij er bij toen Joh. Bezuidenhout aan Abraham Bothma heeft gelast van naar den Veldcornet Greijling te rijden, en aan dezelven een brief te schrijven, en te onderteekenen met de namen van Willem Krugel en Joh. Bezuidenhout?	Antwoord: Ik was daar bij toen Bezuidenhout aan Abraham Bothma heeft gelast om naar Greijling te rijden, maar wat hij denzelven verder heeft gezegd, weet ik niet.
17. Toen gij van Bezuidenhout af waart om dat Commandeerbriefje te brengen, had gij toen geen gelegenheid om u van de	Antwoord: Ja, maar Bezuidenhout had mijn paard, mijn geweer, en mijn jas bij zig, en hij had gezegd, dat ik moest

oproerbende verwijderd te houden?	weder komen, en dat als ik een minuut over mijn tijd bleef, hij zoo bij mij zoude wezen.

Aldus, &c., 30 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

Dit + is 't merk van Andries Martinus Meijer, verklarende niet te kunnen schrijven.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 57.
Zonder letter.
Minuten, 30sten December 1815.
Uitenhagen.

Artikelen, &c.
Als getuige: Lucas Delport.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Lucas Delport, oud 23 jaren, geboren langs de Groote Visrivier, laatst woonagtig bij Paul Bester aan Bruintjeshoogte.
2. Wat hebt gij 't eerst gehoord van 't oproer in l.l. maand hebbende plaats gehad?	Antwoord: Op zekeren Zondag, daags vóór het gevangennemen van Hendrik Prinslo, reed ik van 't huis van Paul Bester naar Piet Erasmus aan Blijde Rivier, en onder weg zijnde aangegaan bij Martinus Prinslo, heb ik daar gesproken Martinus Prinslo, Nic. zn:, en Jochem Prinslo, Nic. zn:, welke mij toen zeiden dat zij gehoord hadden dat de boeren van de Baviaansrivier weder een opstand maakten, zonder dat zij genoemd hebben welke boeren. Ik heb

	daarop stil gezwegen, en ben weder weggereden, niets anders denkende dan dat het leugens waren.
3. Kwam het u voor dat degenen die dit u verhaalden, voornemens waren mede te doen?	Antwoord: Neen, zij zeiden dat zij niet wisten wat die boeren wilden beginnen met een opstand.
4. Hebt gij ook Klaas Prinslo, Cl. zn:, toen gezien?	Antwoord: Neen, geen der kinderen van ouden Martinus Prinslo heb ik toen gezien.
5. Hebt gij ook Johannes Bronkhorst dien dag gezien?	Antwoord: Neen.
6. Waar woont Johannes Bronkhorst?	Antwoord: Bij Martinus en Jochem Prinslo.
7. Leeft uw vader of moeder nog?	Antwoord: Mijn vader niet, maar mijne moeder wel.
8. Waar woont uw moeder?	Antwoord: In Baviaansrivier.
9. Hebt gij broeders en zusters?	Antwoord: Ja.
10. Hoe zijn uwe broeders genoemd?	Antwoord: Jan, Piet, Volkert, Cobus, en Hermanus.
11. Waar wonen zij?	Antwoord: Allen in de Baviaansrivier.
12. Wonen uwe zusters ook daar?	Antwoord: De eene woont daar ook, bij mijne moeder, en de andere is aan de Kaap getrouwd met Fredrik Hugo.
13. Wanneer hebt gij 't laatst uwe familie gezien?	Antwoord: Dat is lang geleden.
14. Toen gij die twee Prinslo's hebt gesproken, hebben zij ook iets genoemd van Johannes Bezuidenhout of Cornelis Faber?	Antwoord: Neen.

15. Welke Piet Erasmus is 't, daar gij zijt heen gereden?	Antwoord: De broeder van Daniel en Louw Erasmus.
16. Zijt gij ook op Allemanskraal aangeweest?	Antwoord: Ja, bij de Koetzees.
17. Hebt gij daar ook iets van die zaak gehoord?	Antwoord: Neen.
18. Waart gij in die contrij kort tevoren geweest?	Antwoord: Ik denk nog ééns, drie maanden tevoren.
19. Toen gij op Allemanskraal waart, hebt gij niets gehoord van Adriaan Engelbrecht?	Antwoord: Neen, ik ken dien man niet.
20. Hebt gij ook gehoord dat Cornelis Faber in 't Kafferland was geweest?	Antwoord: Neen.
21. Hebt gij ook gehoord dat uw broeder Volkert in Kafferland was in dien tijd, toen gij bij de Prinsloo's zijt geweest?	Antwoord: Neen.
22. Hebt gij, bij Piet Erasmus komende, ook verhaald 'tgeen gij van de Prinsloo's hadt gehoord?	Antwoord: Neen.
23. Hebt gij ook bij de Koetzees op Allemanskraal dat verhaald?	Antwoord: Neen, maar toen ik naar Piet Erasmus reed, heb ik van Jacobus Venter, wiens woonplaats ik niet wist, maar welken ik ontmoette, gehoord dat Hendrik Prinslo gevangen was.
24. Wanneer zijt gij bij Erasmus gekomen?	Antwoord: Op een Dinsdag, tegen den middag.

25. Was die Jacobus Venter te paard?	Antwoord: Neen, met een wagen om meel naar de posten te gaan verkoopen.
26. Hoe ver van de plaats van Martinus Prinslo hebt gij denzelven ontmoet?	Antwoord: Omtrent een uur te voet aan de andere zijde van Allemansfontein.
27. Op welken tijd van den dag hebt gij hem ontmoet?	Antwoord: Omtrent den middag.
28. Wat was uwe gedagte toen gij hoordet dat Prinslo gevangen was, daar gij op die plaats van een gerugt van opstand hadt gehoord?	Antwoord: Wat zoude mijn gedagte zijn geweest? Ik ben zoo maar naar huis gereden.
29. Waarom hebt gij dit mij niet verhaald, toen ik u voor eenige dagen hierover heb gesproken?	Antwoord: Ik heb er toen niet op gedagt; maar nader mijne gedagten laten gaan, en toen is 't mij bijgevallen.
30. Is er niets meer hiervan gehoord?	Antwoord: Neen.
31. Zijt gij bereid deze uwe antwoorden met solemneelen eed te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer &c.

Aldus &c., 30 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Dit × is 't merk van Lucas Delport, verklarende niet te kunnen schrijven.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 58
X.X.I. Minuten, 30sten December 1815.
Uitenhagen.

Artikelen &c.
Abraham Ludowicus Botha, Christoffels zn:
Gedetineerde

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Abraham Ludowicus Botha, Christoffels zn:, oud 21 jaren, geboren in Zwagershoek, wonende aan Kriega, onder 't Veldcornetschap van Swagershoek.
2. Hoe komt dat gij ook u bevonden hebt onder de in November l.l. gewapend geweest zijnde rebellen?	Antwoord: Ik was gekomen bij mijne schoonmoeder, de Weduwe Van den Nest, op de plaats van Willem Krugel, zonder dat ik ergens van wist, en terwijl ik daar was, kwam aldaar Johannes Bezuidenhout, welken ik nooit tevoren gezien had, en die heeft mij gedwongen mede te gaan.
3. Zijt gij alleen daarheen gegaan?	Antwoord: Ja.
4. Wie woonden er meer op de plaats waar gij woonagtig waart?	Antwoord: Paul Botha.
5. Hebt gij niemand meer uit die buurtschap gezien, welke ook op dien tijd gingen kuijeren naar de plaats van W. Krugel?	Antwoord: Neen, voor zoover ik gezien heb.
6. Is er niemand uit die buurtschap met zijne vrouw derwaarts gegaan?	Antwoord: Mijn broeder Johannes was voor mij daar gekomen; hij is te voet gegaan, want hij woont nader.
7. Gebeurt het dikwijls dat gij naar uwe schoonmoeder gaat?	Antwoord: Zoo om de twee of drie weken.

8. Hadt gij met uwen broeder afgesproken om derwaarts te gaan?	Antwoord: Neen, ik wist van hem niets.
9. Was W. Krugel tehuis toen gij daar zijt gekomen?	Antwoord: Neen.
10. Waar was hij?	Antwoord: Ik heb gehoord dat hij bij Daniel Erasmus was.
11. Op welken tijd van den dag zijt gij op de plaats van Krugel gekomen?	Antwoord: Laat in den middag.
12. Waren er meer menschen die niet op die plaats thuis hoorden?	Antwoord: Neen.
13. Wanneer hebt gij 't eerst gehoord dat Hendrik Prinslo gevangen was?	Antwoord: Dat heb ik daar bij Krugel gehoord.
14. Van wien hebt gij dat gehoord?	Antwoord: Van Klaas Prinslo, die daar gekomen is.
15. Is hij alleen daar gekomen?	Antwoord: Neen, ik geloof met Hendrik Klopper, H zn:.
16. Welke tijding bragt Klaas Prinslo?	Antwoord: Dat Hendrik Prinslo gebragt was naar de post van Capt: Andrews.
17. Waarom was hij gevangen?	Antwoord: Dat weet ik niet, daar heb ik niets van gehoord.
18. Op welken tijd is Bezuidenhout daar gekomen?	Antwoord: Schemerdonker.
19. Wie is met hem mede gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet; ik ken die menschen niet.
20. Was W. Krugel tehuis toen Bezuidenhout daar gekomen is?	Antwoard: Dat weet ik niet.

21. Wanneer hebt gij Krugel 't eerst gezien?	Antwoord: 't Was al donker toen ik hem gezien heb.
22. Weet gij niet of een der gebroeders Van den Nest gereden is om W. Krugel te halen?	Antwoord: Neen, als dat gebeurd is, moet 't geweest zijn voordat ik daar was.
23. Waart gij dan niet reeds daar, voordat Klaas Prinslo er gekomen is?	Antwoord: Ja.
24. Wat kwam Joh: Bezuidenhout daar doen?	Antwoord: Ik weet 't niet, maar hij was kwaad, en zeide dat hij den dood van zijn broeder wilde wreken, en dat hij de Kaffers klaar had, en dat die niet mede deed, zoude vernield worden van de Kaffers.
25. Hoe wilde hij den dood van zijn broeder wreken?	Antwoord: Hij zegt om kwaad te doen met de Kaffers, en te moorden onder de troepen. *Zegt nader*: Hij wilde schieten op de soldaten om den dood van zijn broeder te wreken, dien, hij zeide, onschuldig te zijn doodgeschoten.
26. Waar naar toe zijt gij met Joh: Bezuidenhout gereden?	Antwoord: Naar onderen toe, tot naar de post van Capt: Andrews.
27. Wat hebt gijlieden daar gedaan?	Antwoord: Bezuidenhout heeft om Hendrik Prinslo laten vragen, eerst door een Hottentot, daarna door Klaas Prinslo; Majoor Fraser heeft, laten antwoorden dat hij hem niet konde afgeven: 's anderen daags is een brief van Majoor Fraser gekomen, en toen heb ik gehoord dat Hendrik Prinslo zulk een leelijken brief geschreven had. Dat was de eerste maal dat ik van die zaak hoorde.

28. Is er niemand van die post naar ulieden gekomen?	Antwoord: Ja, de Veld-Commandant Nel.
29. Wat is hij komen doen?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik was op zijde, want ik wilde er niet meer bij blijven; maar ik heb gezien dat Joh: Bezuidenhout zeide dat hij bij hem blijven moest, en hem tot twee malen heeft vast gehouden.
30. Heeft Theunis de Klerk het paard niet bij den toom gevat?	Antwoord: Ik weet 't niet, ik kende denzelven niet.
31. Hebt gij ook Piet Prinslo Nic. zn: daar bij gezien?	Antwoord: Neen, maar ik heb gehoord, dat hij gezegd zoude hebben dat zij Nel moesten laten rijden.
32. Is er geen kring gemaakt, nadat de Commandant Nel vertrokken is?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik was op zijde bij een boschje. *Zegt nader*: ik was agter.
33. Wie stond voor u?	Antwoord: Dat kan ik niet recht zeggen, W. Krugel stond in 't midden.
34. Wat heeft W. Krugel in dien kring gedaan?	Antwoord: Hij heeft een eed gedaan om getrouw te blijven.
35. Hebt gij hem den hoed zien afnemen?	Antwoord: Ja, hij heeft den hoed afgenomen.
36. Wat hebben de andere menschen gedaan?	Antwoord: Die hebben ook den hoed afgenomen, maar ik heb dat niet gedaan.
37. Waren er meer die den hoed niet afgenomen hebben?	Antwoord: Die in den kring waren, hebben den hoed afgenomen.
38. Waar zijt gij verder naar toe getrokken?	Antwoord: Toen zijn wij opgetrokken over de drift van ouden Louw Erasmus, en daar

	zijn wij dien nagt gebleven, en den anderen dag een weinig hooger op, en daarna zijn wij naar Slagtersnek gereden.
39. Hebt gij niet, vóór gij op Slagtersnek kwaamt, eenige menschen zien wegrijden?	Antwoord: Ja, Lucas van Vuuren, en nog twee of drie anderen.
40. Hoe lang zijt gij op Slagtersnek gebleven?	Antwoord: Tot de Landdrost Cuyler daar gekomen is; ik ben met Hendrik Lange afgegaan; maar ik was bang; en toen ben ik weder weggereden, toen ik gegaan was om mijn jas te halen, met eenige anderen.
41. Met wien zijt gij weggereden?	Antwoord: Alleen.
42. Wie was 't hoofd van die menigte?	Antwoord: Joh: Bezuidenhout.
43. Waar zijt gij naar toe gereden?	Antwoord: Eerst naar huis, en den anderen dag naar mijn Veldcornet Greijling.
44. Waarom zijt gij niet eerder weggereden, zooals Lucas van Vuuren en die anderen?	Antwoord: Ik konde niet, want Bezuidenhout dreigde mij te laten vernielen van de Kaffers.
45. Waart gij gewapend?	Antwoord: Ja.
46. Zijt gij dan gewapend gegaan om uwe schoonmoeder te bezoeken?	Antwoord: Ja, want in dat veld kan men geen minuut ongewapend gaan.
47. Hoe zijt gij tegen den nek opgetrokken toen ik met 't Commando aankwam?	Antwoord: Dat zeide Bezuidenhout, omdat wij dan goed konden zien, en dat hij zig wilde weren. Ik zoude al eerder zijn afgekomen, maar Bezuidenhout zeide dat hij ons van agteren zoude schieten.

Vervolgens Hendrik Lange zijnde binnen geroepen en gevraagd of deze Gedetineerde met hem is afgekomen?
Zegt ja, maar dat hij niet weet of dezelve met hem tot geheel naar beneden is gegaan.

48. Moet gij niet erkennen door met die gewapende oproerbende te zijn mede gereden, en daar bij gebleven te zijn, misdaan te hebben?	Antwoord: Ja, dat zal wel kwaad wezen.
49. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Dat ik door Bezuidenhout gedwongen ben, aan wien ik twee malen gevraagd heb om naar huis te rijden, maar die 't altijd heeft geweigerd.

Aldus, &c., 30 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

Dit + is 't merk van Abraham Ludowicus Botha, Christoffels zn., verklarende niet te kunnen schrijven.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOCKLAND,
Secretaris.

No. 59.
Minuten. 30sten December 1815.
Uitenhagen.

Compareerde, &c.

Jan Fredrik van de Graaff, oud 25 jaren, geboren te 's Hertogenbosch, Adjunct Landdrost van Graaff-Reinet, resideerende te Cradock, welke, &c.

Dat de Compt: op den 4 November van Graaff-Reinet zijnde t'huis gekomen op Cradock, aldaar gevonden had den Veldcornet van Tarka, Stephanus Johannes van Wijk, welke den Compt: rapporteerde dat eenige Bosjesmans aan het stelen waren, tevens dat eenige burgers, dog zonder te weten welke, zig hadden onver-

genoegd getoond over het doodschieten van Fredrik Bezuidenhout; waarop de Compt: denzelven had gelast om te vernemen of er eenige grond voor dat gerugt was, en te rapporteeren zoodra hij merken zoude dat er iets gaande was, hebbende de Compt: tevens aan den Landdrost Stockenström van de rooverijen der Bosjesmans kennis gegeven, en verzogt dat dezelve een Commando zoude ordonneeren.

Dat vervolgens de Veldcornet Van Wijk op den tienden November, 's namiddags omtrent 6 uren, bij den Compt: zijnde gekomen, den Compt: had te kennen gegeven dat de muitelingen bij elkander waren, en aan den Compt: een brief van Hendrik Fredrik Prinslo had geproduceerd, welke brief hij gezegd had hem door Christiaan Muller te zijn inhandigd, met bijvoeging dat hij verstaan had dat Stephanus Bothma denzelven zoude hebben geschreven. Bij de ontvangst van welken brief de Compt: denzelven in originali door zijn bode aan den Landdrost Stockenström had gezonden, en copij daarvan aan den Adjunct Landdrost van Uitenhagen, Majoor Fraser, en aan Capt: Andrews, om dezelven, terwijl er melding van de Kaffers was gemaakt, informatie te geven, hebbende de Compt: tegelijkertijd den Veldcornet Willem van Heerden, en den Heemraad Jacobus Marais, bij zig doen komen om met hen te raadplegen over 'tgeen het best te doen stond, waarna de Compt: vijftig burgers had gecommandeerd om de grenzen van Tarka te dekken tegen de rooverijen der Bosjesmans en Kaffers, en tevens de Veldcornets Van Wijk en Van Heerden had gezonden naar Joh: Bezuidenhout, Cornelis Faber, en de Bothmas, welke op de plaats van Diderik Muller, de Palingkloof, bij elkander waren, om zig te informeeren wat daar gaande was, en wat die bijeenkomst te beteekenen had.

Dat de voorz. Vedkornets gereden zijnde tot naar de Commandodrift in de Tarka, dicht bij Palingkloof, om de voorz. muitelingen te spreken, en hun onder 't oog te brengen dat zij hun kwaad voornemen moesten staken, en dat indien zij meenden eenig onrecht geleden te hebben, zij zich aan den Compt: of aan den Landdrost Stockenström konden adresseeren, wanneer hunne bezwaren onder 't oog van 't Gouvernement zouden worden gebracht, om hun recht te doen wedervaren, de Compt: des anderen daags, 's morgens, een brief had ontvangen van de gem. Veldkornets, dat zij de voorz: menschen niet konden te spreken krijgen, want dat dezelven overal waar men hen zocht, wegvluchtten, doch dat men zoude trachten hen noch bij Barend Bester in te halen; hebbende de Veldkornet Van Heerden ook vervolgens aan den Compt: gerapporteerd dat dit oogmerk ook niet had kunnen worden bereikt, omdat, zoodra, de Rebellen merkten dat hij en Van Wijk achter hen waren, zij altijd waren weggevlucht.

Dat inmiddels, eer noch de Veldkornet Van Heerden bij den Compt: was terug gekomen, de Landdrost Stockenström bij den

Compt: gekomen was, hebbende hij, Compt:, ook reeds vóór dien tijd meer manschappen gecommandeerd om de Commando's te versterken, en ook tien manschappen bij zich op Cradock op de wacht gelegd.

Dat de Landdrost Stockenström, de Tarka zijnde ingereden om te zien hoe gemoederen daar gesteld waren, tegen den avond was teruggekomen, waarna ook in den nacht bij den Compt: zich had vervoegd de Veldkornet Van Wijk, welke had gerapporteerd dat de oproerigen reeds eene verzameling bij elkander hadden, en aan 't trekken waren in de Baviaansrivier; hebbende de Compt:, zoo wel als de Landdrost Stockenström, de noodige orders uitgevaardigd, de laatstgem: een open brief, behelzende eene waarschuwing, waarvan de Compt: eene copie bij dezen overgaf, aan den Veldkornet Van Heerden ter hand gesteld, door wien dezelve bezorgd was naar Barend Bester, om verder te doen circuleeren, dan welke waarschuwing de Compt: naderhand vernomen had dat Stephanus Bothma, instede van denzelven aan de muitende verzameling te brengen, terug had gebracht in de Tarka, alwaar hij was heen gekomen om menschen te verzamelen, een Commandeerbrief van Joh. Bezuidenhout mede brengende.

Dat in denzelfden nacht de Veldkornet Van Wijk, in presentie van den Veldkornet Van Heerden, gerapporteerd had, gehoord te hebben, dat de oproerigen voornemens waren om den Landdrost Stockenström van kant te helpen, omdat zij denzelven hielden voor eene mede-oorzaak van den dood van Fredrik Bezuidenhout; waarna in dien zelfden nacht besloten was geworden eene tweede uitnoodiging aan de muitelingen te doen, welke door den Landdrost Stockonström en den Compt: gezamentlijk onderteekend zoude worden, doch dat de Veldkornet Van Heerden, verzocht hebbende dat de Landdrost Stockenström, welke bij de muitelingen in wantrouwen was, dit dokument niet zoude teekenen, 't zelve dan ook door den Compt: alleen was geteekend geworden, zijnde van dat document ook door den Compt: copiën bij dezen geëxhibeerd.

Dat deze laatste uitnoodiging door den Compt: was ingehandigd aan Hermanus Potgieter, welke met dezelve naar de muitelingen zijnde toegereden, bij zijne terugkomst had gerapporteerd dat hij de muitelingen achterhaald hebbende, de voorz: uitnoodiging aan dezelven had bezorgd, hebbende gem: H. Potgieter aan den Compt: hun antwoord teruggebracht, behelzende dat zij den Compt: lieten bedanken, en dat zij slechts Hendrik Prinslo wenschten ontslagen te hebben: brengende Hermanus Potgieter ook een Commandeerbriefje mede van den provisioneelen Veldkornet W.F. Krugel, welke eenige manschappen op des Compts: last had gecommandeerd, doch welke zich bij de muitelingen hadden vervoegd, en welke H. Potgieter aan den Compt: ook had gerapporteerd dat Abraham Bothma naar den Swagershoek was om ook de menschen van dat district op te roepen van mede te

gaan; waarop de Compt: een brief deswegens aan den Veldkornet Greijling had afgezonden.

Dat in den namiddag van den 17den November, de Veldkornet Andries Venter aan den Compt: had gebracht een brief geteekend *S.C. Bothma*, en geadresseerd aan den Veldkornet Van Wijk, welk briefje de gem. Andries Venter had ontvangen bij afwezigheid van voorm. Van Wijk, die door den Compt: gezonden was naar *Beestenkraal* om de Kaffers, die daar gezien waren, te vervolgen.

Dat de Compt: daarop een briefje had geschreven aan Stephanus Bothma voorm: om bij den Compt: te komen, en zijne of hunne belangens in te brengen, dan waarop dezelve niet was gecompareerd, gelijk hij zich ook nooit bij den Compt: had vervoegd, niettegenstaande de Compt: hem door den Veldkornet Van Wijk, - welke was komen rapporteeren dat de voorm. Steph. Bothma den Compt. bij Barend Bester wenschte te spreken, - hem had laten antwoorden dat hij zich bij den Compt: begeven moest.

Dat gedurende het voorz: oproer, bij den Compt: waren komen vlugten Hendrik Bezuidenhout en Daniel Erasmus de jonge, bij welken laatsten de eerste verzameling der rebellen was geweest, dog welke zig van dezelven had weten af te zonderen, onder voorwendsel van menschen te gaan commandeeren, dan 'twelk hij niet had gedaan, maar zig door bergen en bosschen bij den Compt: had vervoegd, niettegenstaande hij door de rebellen gedreigd was voor den kop te zullen worden geschoten, indien hij niet met menschen bij hen kwam, waarna dezelve eerst zijnde naar huis gereden, bij den Compt: was terug gekomen.

Dat, nadat de eersten der oproerigen zig gedeeltelijk op Slagtersnek hadden overgegeven, en gedeeltelijk gevlugt waren, zig bij den Compt: hadden vervoegd Johannes Hartzenberg, Frans Andries van Dijk, Barend de Lange, Theunis Mulder, Coenraad Bezuidenhout, Wijnand, zn:, Gerrit Pieter Bezuidenhout, Gerrit's zn:, Okkert Brits, Louis Fourie, Theunis Fourie, Christiaan Louwrens Dreijer, Stephanus Grobbelaar, Coenraad Bezuidenhout Coen:, zn:, Hendrik Bezuidenhout, Wijnandt's zn:, welke aan den Compt: hadden te kennen gegeven dat zij door den provisioneelen Veldcornet, Willem Krugel, waren gecommandeerd geworden op last van hem Compt:, om present te komen tegen de Kaffers, maar dat zij bij gem. W. Krugel op de plaats zijnde gekomen, door denzelven op een commando waren mede genomen, zonder te weten waarheen, en dat toen zij in 't veld waren, zij ondervonden hadden dat zij tot iets anders werden gebruikt, en dat nu eenigen hunner waren omgedraaid, hebbende de Compt: vooraf ontvangen eenen brief van de vlugtende burgers, waarbij dezelven om pardon verzogten, en welke brief, zonder onderteekening, uit de vergelijking met een brief van Theunis de Klerk, gebleken was door denzelven te zijn geschreven; hebbende de Compt: de beide gem: brieven in origineel geproduceerd.

Dat de Compt: naderhand zijnde geïnformeerd dat Majoor Fraser met een Commando zoude op marsch gaan om de nog vlugtende rebellen te vervolgen, de Compt: denzelven was te gemoet gereden, en hem hebbende aangetroffen aan Baviaansrivier, van denzelven had verstaan, dat hij door Piet Erasmus Piet zn: vernomen had dat Joh: Bezuidenhout en Cornelis Faber, Stephanus en Abraham Bothma, en Andries Meijer met hunne wagens de Colonie hadden verlaten, en dat hij dezelven wilde nazetten, weshalve de Compt: de noodige paarden had gerequireerd om gem. Majoor Fraser daarmede te assisteeren.

Dat, vóór dat nog de andere hierbovengenoemde vlugtelingen zig aan den Compt: hadden geaddresseerd, bij hem, Compt:, ook op Cradock waren gekomen Adriaan Engelbregt, en Christiaan Botha, welke beiden hadden aangenomen zig naar herwaarts te begeven, met verzoek zulks vrijwillig te mogen doen, zonder dat hun de schande werd aangedaan van met eene wagt te worden overgebragt, en welk verzoek hun door den Landdrost Stockenström was toegestaan geworden, dog aan welke belofte de voorm. Christiaan Botha niet had voldaan: maar nog weg was, de veronderstelling zijnde dat hij weggereden is in de Boschjesmans contrij.

Niets meer &c.

Aldus &c., 30 December 1815.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) J.F. VAN DE GRAAFF.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

R. 1. No. 59A.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Jan Frederik van de Graaff, die verklaarde, nadat zij ne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgenomen ‘dat hij, de getuige, de namen had ingezonden dergenen die tot hem waren gekomen om pardon te vragen, (dat hij zulks gedaan had), *bonâ fide*, en naar het beste van zijn geheugen. Dat anderen, wier namen hem zijn ontschoten, zich ook tot hem hebben gewend, daar verscheidene hem aan de Baviaansrivier hebben ontmoet op hunnen weg naar Cradock, en ook te Daggabosch, en van welke de getuige niet in staat is

geweest rekening te houden.' Waarop de getuige de volgende vraag werd gedaan door den gevangene, Willem Krugel:-

Heeft Hermanus Potgieter ook aan u gerapporteerd dat ik niet met hem alleen konde spreken?	Antwoord: Hermanus Potgieter heeft aan mij gerapporteerd dat hij met niemand alleen konde spreken, dat er altijd een partij van vijf of zes te zamen waren, en dat hij gevolgelijk altijd verplicht was om met hen in het algemeen te spreken.

Ter bekrachtiging van de waarheid zijner getuigenis, sprak de getuige deze solemneele woorden:-

'Zoo helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid der gevangenen, Hendrik Frederik Prinslo; Abraham Carel Bothma; Theunis de Klerk; Willem Frederik Krugel; Cornelis Faber; Frans van Dijk; Andries van Dijk; Stephanus Grobbler; Andries Meijer; en Adriaan Engelbrecht; als mede de gedaagden, Barend de Lange; Gerrit Pieter Bezuidenhout, Gerrits zn.; Theunis Fourie; en Christiaan Dreijer; die verklaarden geen verdere vraag te hebben om aan den getuige te doen; Cornelis Stephanus Bothma niet tegenwoordig zijnde bij deze Herziening, zijnde ontsnapt uit zijne gevangenis, en nog niet weder gevat.

Gedaan te Uitenhagen den 2den Januarij 1816.

(Get:) J.F. VAN DE GRAAFF.
Commissarissen:
(get:) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Bijlagen.

No. 1.

De Landdrost van Graaff-Reinet, Andries Stockenstrom, tot zijn smart bericht zijnde dat sommige der inwoners onverzichtig genoeg zijn geweest om bij elkander te komen met het doel om den dood van J.C. Bezuidenhout te wreken, verzekert mits dezen de gezegde burgers dat hij te groot belang heeft in hun rust en welvaart om niet dadelijk hun aan te toonen dat zij zich in de diepste ellende zullen dompelen door zulk een gedrag; terwijl hij hun verder zijn woord en eer verpant, bij welke hij gezworen heeft de billijke rechten der ingezetenen onder hem te handhaven, dat,

indien zij eenige klachten hebben tegen eenigen persoon hoegenaamd, hij ze voorleggen zal aan Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber in hunnen naam, wanneer zij zullen kunnen rekenen op onschendbare gerechtigheid aan hen te worden gedaan, mits dat een ieder zich stil naar huis begeeft, zonder over te gaan tot eenigen verderen stap van ongehoorzaamheid.

Ook verwacht de gezegde Landdrost dat iemand gerechtigheid zal afwachten uit de hand die in staat is om haar toetedienen, en niet, door de wet in zijne eigene handen te nemen, zijne rechten geheellijk te benadeelen.

Cradock, den 13den November, 1815.

(Get.) A. STOCKENSTROM, Landdrost.

Een waar afschrift.

(Get:) J.F. VAN DE GRAAFF,

Adjunct Landdrost.

No. 2.

Burgers!

In overweging nemende dat alle de onbehoorlijke stappen die gij thans hebt genomen, voortvloeijen uit een verkeerd begrip dat recht aan u niet zal gedaan worden, waar gij werkelijk recht hadt, heb ik deshalven, op verzoek van verscheidene Veldcornets in deze nabijheid, die, zoowel als ik, uw ongeluk ter harte nemen, u weder te raden, vòòr dat het te laat zij, om tot uwen plicht terug te keeren, en elk vreedzaam te huis blijve, tot dat er een antwoord moge zijn van de Regeering op zoodanige voorstelling als gij moogt noodig oordeelen te doen. Stelt u voor welke de gevolgen moeten zijn voor uw toekomstige rust en welvaart indien de Regeering besloot geweld tegen geweld te stellen! maar er is nog tijd voor u om terug te treden. Ik zeg tot u, in den naam van alle de Veldcornetten en ingezetenen dezer buurt, dat het hun begeerte is dat de beslissing der Regeering met geduld moet worden afgewacht, die alleen beslissen kan tusschen hen en diegenen die kwaad mogen hebben gedaan; en ik zal niet in gebreke blijven om, ten uwen behoeve, eene voorstelling te doen aan de Regeering, mits dat gij u schikt naar den algemeenen wensch van Landdrost, Veldcornetten, en burgers.

Ik stel u deze dingen voor enkel uit aanmerking van het verschrikkelijk ongeluk waarin gij op het punt staat uwe arme vrouwen en kinderen te werpen.

Ik ben,

Uw Welmeenende Vriend,

(Get:) J.F. VAN DE GRAAFF.

Cradock, den 14den November, 1815.

Een waar afschrift,

(Get:) J.F. VAN DE GRAAFF.

No. 3.

Waarde en Geëerde Heer Van de Graaff!

Wenschende u alle heil en zegeningen van God, niet alleenvoor uwe ziel, maar ook voor uw lichaam. Mijnheer! Wij belijden onze misdaad; wij allen smeeken om genade, dat het ons moge worden vergeven! Daarom komen wij allen vereenigd tot u om pardon te vragen, want wij zien dat onze schuld groot is, en onze macht klein; maar Mijnheer! wij hebben aldus gedaan uit vrees, en daarom vergeef het ons, en heb genade over ons, en vergeef ons, want wij zijn zwervende in het Woeste Veld, als schapen zonder herder; en wij denken aan onze misdaad, die groot is voor een Christen, want hij, die weggevlucht is van Zijnen Rechter, is maar als een schaap die geen herder heeft. Daarom, Mijnheer! in geval gij komen wilt met twee of drie, zullen wij voor u belijden, en onze wapenen neder leggen; maar wij zijn te bevreesd om tot U te komen, doch, indien gij ons wilt vergeven, verklaren wij aan U, op ons woord, en onzen eed, dat het nimmer weer gebeuren zal. Indien gij het niet voor ons wilt doen, doe het dan voor onze arme vrouwen en kinderen, die nu hulpeloos zijn, zoo dat wij niet verder mogen vluchten. Laat genade ons betoond worden.

Wij zullen kortelijks eindigen, en u bevelen aan de bescherming van den Allerhoogsten; want gij weet, Mijnheer! dat het altijd ons eerste woord is 'Vergeef ons onze schulden, gelijk wij ook vergeven onzen schuldenaren.' En daarom rekenen wij op uw medelijden.

Wij blijven uwe gehoorzame,

BEVREESDE BURGERS.

Baviaans Rivier, den 22sten November 1815.

No. 4.

Waarde en Geëerde Heer Landdrost!

Na mijn geëerden Landdrost, den Heer Van de Graaff, alle heil en Zegeningen van Gods genade en Zaligheid te hebben gewenscht, erken ik, mijn waarde Heer, uit den grond mijns harten, mijne misdaad (? de straf waarvoor) ik grootelijks van u heb verdiend, door onkunde en verleiding, waarover ik groot berouw heb. Ik zal (? het) voor u belijden, doch ik heb gehoord dat er van mijne medeschepselen zijn die mijn schuld voor u, Mijnheer, grooter hebben gemaakt dan zij is, en daarom was ik bevreesd om naar u te gaan om vergiffenis. Ik bid tot God, uit den grond mijns harten, dat God diegenen, die het net voor mijne onschuld hebben gespreid, er zelve moge doen in vallen, want ik weet dat God mijn Rechter is, die het zwaard in de hand heeft

gegeven om het kwaad te straffen, en daarom is het voor mij de gevoeligste dag immer door mij beleefd, dat ik mij moet verbergen voor mijnen Rechter, daar ik niet weet dat ik ooit tevoren voor mijn Rechter kwalijk heb gehandeld, en de groote misdaad, die ik nu heb gedaan, staat als een berg voor mij; maar ik zal, met een berouw hebbend hart, tot u komen om medelijden, want ik leef niet als een menschelijk wezen, maar als een dier des Velds en des Wouds en der Bergen. En tranen zijn mijn voedsel, en daarom, Mijn Lieve Mijnheer! indien gij zulks doen kunt, dat er voor betaald worde, zelfs al zoude ik genoodzaakt worden om mijne bezittingen op te geven, en niets met mij te nemen dan hetgeen ik op mijn rug heb. Dat zoude niets voor mij zijn, zelfs indien ik een lid van mijn lichaam verloor, indien ik slechts mijne vrijheid, zoo als te voren, moge hebben. Ik kan deze dagen niet langer verduren, en mijne bede is, dat de straf, die ik moet ontvangen, ik ontvangen moge van mijn Landdrost in onze Kolonie, (onze Afdeeling). In geval, Mijnheer! het u behagen moge, zal ik altoos dankbaar zijn. Wat zoo zwaar op mij ligt, (is de wensch) dat ik toch moge wedekeeren tot mijn huisgezin. Ik zal eindigen, en met tranen in mijne oogen, mijn Landdrost bevelen aan de zorg en bescherming van den Allerhoogsten God, en met ziel en lichaam mijzelven onderteekenen als uwen bedroefden en onwaardigen dienaar.

(Get:) THEUNIS CHRISTIAAN DE KLERK.

Den 29sten November 1815.

No. 60.
T.2. Minuten, 2den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Als getuige de Hottentot *Cobus.*

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Cobus, oud, naar gissing, agttien jaren, geboren aan den Swarteberg in Graaff-Reinet, in dienst van Diderik Muller in de Tarka.
2. Zijt gij niet omtrent een paar maanden geleden in 't Kafferland geweest met Cornelis Faber?	Antwoord: Ja.

3. Welke menschen waren er meer bij?	Antwoord: Volkert Laport, Willem Prinslo, Jac. zn., en een man genaamd Frans, dog zijn andere naam weet ik niet, hij noemt zig een Franschman.
4. Waar zijt gijlieden bij elkander gekomen?	Antwoord: In den nagt op de plaats van mijn baas; ik heb ze eerst des morgens gezien.
5. Hebt gij ook dien morgen Johannes Bezuidenhout gezien?	Antwoord: Ja.
6. Welke andere menschen hebt gij gezien vóórdat gij zijt weggereden?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout heeft alleen dien morgen met mijn baas gesproken.
7. Heeft uw baas ook met die andere menschen gesproken?	Antwoord: Dat ik weet, niet, maar hij kwam van den overkant van Bezuidenhout, en ik kwam van de koeijekraal, en hem ontmoetende zeide hij, dat ik mij klaar moest maken om mede te rijden naar Kafferland.
8. Zijt gij toen voortgereden naar Kafferland?	Antwoord: Ja.
9. Hebt gij geen andere menschen op den weg ontmoet eer gij bij de Kaffers zijt gekomen?	Antwoord: Neen.
10. Bij welken Kaffer Captein zijt gij het eerst gekomen?	Antwoord: Bij Jalouza.
11. Heeft Faber met hem gesproken?	Antwoord: Ja, maar ik was daar niet bij, ik was bij de paarden.
12. Bij welken Captein zijt gij vervolgens gekomen?	Antwoord: Bij Gaika.

13. Wat heeft Faber met Gaika gesproken?	Antwoord: Daar ben ik niet bij geweest, maar des avonds heeft Faber aan de andere menschen gezegd dat de Kaffers zouden komen om hem te helpen vegten tegen de Engelschen, die langs de Visrivier lagen.
14. Wanneer zouden de Kaffers komen?	Antwoord: Faber heeft naderhand aan de andere menschen gezegd, dat de boeren eerst moesten slaan, en dan het aan de Kaffers laten weten, welke dan zouden komen.
15. Hoe vele dagen zijt gij bij Gaika geweest?	Antwoord: Drie dagen.
16. Heeft Gaika gedurende dien tijd ook andere Kaffers en Capteins laten roepen?	Antwoord: Hij heeft ze laten roepen, maar zij zijn niet gekomen: naderhand heeft hij zijne oude soldaten laten roepen, en die hebben bij malkander gezeten in de kraal, en daar is Faber en zijne menschen ook bij geweest.
17. Hebt gij zelve ook met de Kaffers of hunne tolken gesproken?	Antwoord: Ja, ik heb Hendrik Nouka, den tolk van Gaika gesproken; dezelve heeft mij eerst gezegd dat de Kaffers zouden komen, en naderhand, dat Gaika had gezegd, dat de boeren maar eerst moesten gaan vegten, en dan zouden de Kaffers bijkomen.
18. Hebt gij iets meer gehoord, toen gij u daar bevonden hebt?	Antwoord: Neen.
19. Hebt gij ook gehoord waar de Kaffers zig met Bezuidenhout en Faber zouden vereenigen?	Antwoord: Aan den bovenkant van den Roodewal, bij den Slagtersnek.

20. Waar hebt gij in uwe terugkomst de oproerige boeren gevonden?	Antwoord: Op Slagtersnek.
21. Hebt gij daar, vóór op den weg, een Commando gezien?	Antwoord: Ja.
22. Hoe komt 't dat Faber en de zijnen zoo schielijk den nek zijn opgetrokken?	Antwoord: Hij werd gewaarschuwd dat er een Commando vóór lag, en dat hij zoo moest opkomen.
23. Wie hebt gij gekend van de menschen die op Slagtersnek waren?	Antwoord: Willem Krugel, Abraham Bothma, Joh. Bezuidenhout, en Theunis de Klerk.
24. Hadden zij toen al eenige menschen gezien, die den berg afkwamen en zig aan 't Commando overgaven?	Antwoord: Toen ik opkwam, waren er nog geene menschen onder.
25. Heeft Faber aanstonds met Bezuidenhout gesproken?	Antwoord: Ja, hij ging naar hem toe, maar ik ben toen bij de paarden gebleven.
26. Hebt gij ook iemand hooren gelasten van op de soldaten te schieten?	Antwoord: Neen.
27. Hebt gij ook hooren spreken van te schieten als de Dragonders nader kwamen?	Antwoord: Ja, Bezuidenhout zeide dat de menschen die nog boven hem waren, tot hem moesten afkomen; hij zeide, '*laat ons nader komen.*'
28. Hebt gij ook een of ander met den hoed zien zwaaijen?	Antwoord: Ja, Willem Krugel.
29. Hoe zijt gij vervolgens naar huis gereden?	Antwoord: Met Faber, Joh. Bezuidenhout, Abraham Bothma, en andere kerels, die ik niet

	ken; wij zijn naar huis gereden bij Wentzel Koester, maar mijn paard is flauw geworden, toen ben ik alleen bij Barend Bester gebleven.
30. Welke menschen waren daar meer?	Antwoord: Niemand dan hij en zijne kinderen.
31. Hoe lang zijt gij bij Bester gebleven?	Antwoord: Ik ben in den morgen weggereden, naar Faber, maar die was al weg toen ik bij Wentzel Koester kwam; hij was naar Piet Venter gereden, en daar dien nagt gebleven, in stede van bij Wentzel Koester, zooals hij mij had opgegeven; hij is des anderen daags morgens omtrent 8 of 9 uren daar bij mij gekomen.
32. Waar zijn Joh. Bezuidenhout en de anderen beland?	Antwoord: Die zijn naar Baviaansrivier gereden.
33. Hoe zijt gij toen weder van Faber afgekomen?	Antwoord: Hij heeft mij dien morgen een paard van Christiaan Muller gebragt, en dat heb ik weder t'huis gebragt.
34. Heeft Faber aan de Kaffer Capteins gezegd dat alle de boeren zouden vegten tegen de troepen?	Antwoord: Dat heb ik niet gehoord, maar in de terugreis heeft Faber aan de menschen, die bij hem waren, gezegd, dat als eerst de posten verslagen waren, hij de boeren die niet mede gedaan hadden, wel krijgen zoude.
35. Hebt gij niet gehoord of de Kaffers eenige belooning zouden krijgen?	Antwoord: Ja, zij zouden het ijzer van de Engelschen krijgen, en ook koper.
36. Hebben zij ook gesproken van eene ruiling van het Zure-veld voor ander land?	Antwoord: Faber zeide dat de Kaffers dan weder in het Zuurveld lekker konden wonen, zooals tevoren.

37. Weet gij ook of Faber nog eens tevoren bij de Kaffers was geweest?	Antwoord: Ik heb van een kleinen Hottentot van Faber, *Bambeloe*, gehoord, dat Faber daar nog eens was geweest.
38. Was dat kort, of vóór dien tijd, dat gij zijt mede geweest?	Antwoord: Dat was niet lang tevoren.

Dit × is 't merk van den Hottentot Cobus, verklarende niet te kunnen schrijven.
Aldus &c. 2 Januarij, 1816.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.
Secretaris.

No. 60a.
T. 2. Herziening.

Verscheen voor de Speciale Commissie van Rechtspleging de gezegde *Cobus*, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, daarbij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden.

Kruisvraag door den gevangene, C. Faber.

Ben ik niet bij Wenzel Coetzer eerst in den namiddag gekomen?	Antwoord: Neen! Het was in den ochtend.

Kruisvraag door den gevangene, W. Krugel.

Wat heb ik bedoeld door mijn hoed te zwaaijen?	Antwoord: Ik heb gehoord dat het was om voor die keer pardon te vragen.

Kruisvraag door den gevangene, Abraham Carel Bothma.

Wie meer hebben het gezien dat ik met Faber naar huis ben gereden?	Antwoord: Er waren anderen, durf ik zeggen, die het gezien hebben.

De getuige bleef bij zijne getuigenis in tegenwoordigheid van de gevangenen, W. Krugel, F. Marais, C. Faber, Theunis de Klerk, en A.C. Bothma, die verklaarden dat zij geen verdere kruisvraag hadden om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen den 13den Januari, 1816.

Dit × is het werk van den Hottentot Cobus, die verklaarde dat hij niet konde schrijven.

Commissarissen,
(Get.) { P. DIEMEL.
(Get.) { W. HIDDINGH.
In mijne tegenwoordigheid,
(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

No. 61.
Minuten, 2 Januari 1816.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.

Stephanus Fredrik Grobbelaar, Gedetineerde.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Stephanus Fredrik Grobbelaar, Fred. zn., oud 18 jaren, geboren op Bruintjeshoogte, woonachtig aan de Baviaansrivier, onder Graaff-Reinet, bij Jan de Lange.
2. Van wien hebt gij 't eerst gehoord van de verzameling der menschen die nu twee maanden geleden heeft plaats gehad?	Antwoord. Ik ben gecommandeerd geworden op last van Willem Krugel, door een Hottentot in zijn dienst, doch die thans is weggeloopen naar 't Kafferland, om bij hem te komen, en daar heeft Johannes Bezuidenhout mij weggenomen.
3. Hoedanig moest gij komen?	Antwoord: Met een paard, en met geweer en wapenen.
4. Hebt gij Willem Krugel gesproken, toen gij bij hem zijt gekomen?	Antwoord: Neen, ik ben bij de deur blijven staan, en Krugel heeft mij niet laten roepen om met hem te spreken, maar

	Bezuidenhout heeft ons naar onder medegenomen.
5. Wat heeft Bezuidenhout u gezegd?	Antwoord: Dat ik met hem mede rijden moest naar onderen, naar den heer Fraser toe, en dat ik anders konde wachten wat er van kwam.
6. Waar zoude de heer Fraser wezen?	Antwoord: Ik weet niet, maar hij wilde naar *Kasteel* gaan vragen.
7. Wie is Kasteel?	Antwoord: Hendrik Prinslo.
8. Wie waren meer met Bezuidenhout?	Antwoord: Andries Meijer, Theunis de Klerk, Stephanus Bothma, en nog veel menschen, maar ik ken ze niet.
9. Had Bezuidenhout alle die menschen medegenomen?	Antwoord: Eene partij heeft hij gecommandeerd, en eene partij heeft Willem Krugel gecommandeerd, met Commandeerbriefjes.
10. Wat hebt gijlieden verder gedaan?	Antwoord: Wij zijn doorgetrokken tot naar Van Aart, en daar heeft Joh. Bezuidenhout door een Hottentot, en daarna door Klaas Prinslo, om Hendrik Prinslo laten vragen.
11. Wie heeft de boodschap aan den Hottentot gegeven?	Antwoord: Bezuidenhout heeft aan den Hottentot gezegd, hij moest vragen dat Majoor Fraser, *als 't u belief*, moet Kasteel afgeven, maar de heer Fraser liet weten hij zou dat, zonder order van den Landdrost Cuijler, niet doen.
12. Wie heeft Klaas Prinslo gezonden?	Antwoord: Bezuidenhout, en Klaas Prinslo zeide ook dat hij zijn broeder wilde gaan vragen, maar hij heeft 'tzefde antwoord gegeven.

13. Is de Commandant Nel ook daar bij ulieden gekomen?	Antwoord: Ja, maar Bezuidenhout wilde hem niet laten rijden, doch wij hebben mooij gepraat, dat hij hem moest los laten.
14. Was Theunis de Klerk ook daar bij?	Antwoord: Dat heb ik niet gezien.
15. Wat is er na 't wegrijden van den Commandant Nel gebeurd?	Antwoord: Daar is een kring gemaakt, en Willem Krugel heeft een eed gezworen, dat wij allen moesten getrouw blijven tot het laatste toe, maar ik heb geen eed gezworen.
16. Hebt gij den hoed niet afgenomen?	Antwoord: Neen.
17. Wie hebben den hoed afgenomen?	Antwoord: Die Bezuidenhout heeft medegenomen, hebben den hoed afgeligt, maar die door Krugel gecommandeerd waren, hebben den hoed laten staan, en stilgezwegen, en gezegd dat zij zulke stukken niet wilden doen van tegen de overheid op te staan.
18. Wat heeft Willem Krugel daarop gezegd?	Antwoord: Die was kwaad dat zijne manschappen den hoed niet afnamen, terwijl er gezworen werd.
19. Wie kunnen dat meer getuigen dat Willem Krugel kwaad daarover was?	Antwoord: Gerrit Fredrik Bezuidenhout Fred. zn., en Abraham Bothma.
20. Wat hebt gijlieden verder gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij naar de overzijde gegaan, over de Visrivier, en naar Kwaggakoesnek, alwaar wij dien nagt geslapen hebben, en den volgenden dag bij de krans, en van daar naar den Slagtersnek; en daar hebben zij mij op de wagt

	gezet, en toen heb ik mijn paard gevat, en ben naar huis gereden, en ik heb mij vervolgens bij den Heer Van de Graaff vervoegd om pardon, en die heeft mij naar huis gezonden.
21. Is Zacharias Prinslo ook gereden om naar de Kaffers te gaan?	Antwoord: Ja, Bezuidenhout heeft mij (? hem) gezonden.
22. Zijn de Kaffers ook gekomen?	Antwoord: Neen.
23. Is Zacharias Prinslo ook weder gekomen?	Antwoord: Neen, die weg zijn gereden, zijn niet wedergekomen.
24. Wie had u op de wagt gesteld?	Antwoord: Joh. Bezuidenhout.
25. Welke orders had hij u gegeven?	Antwoord: Dat ik moest oppassen of er ook volk van onderen kwam; maar toen de anderen in slaap waren, heb ik in stilte mijn paard genomen, en ben weggereden.
26. Moest gij ook tegen de Kaffers oppassen?	Antwoord: Neen, maar Bezuidenhout had mij bang gemaakt voor de Kaffers, en zeide dat die niet met hem mede ging, de Kaffers op zijn vel zouden zitten.
27. Zijn er nog meer dan gij weggegaan?	Antwoord: Ja, Piet Prinslo Klaas zn. is nog voor mij weggereden; Bezuidenhout wilde hem keeren, maar hij is tog weggereden; ook Frans Smit, Lucas Van Vuuren, en Christiaan Dreijer hebben verzogt om naar huis te rijden en beloofd den volgenden dag weder te komen, maar zij zijn niet teruggekomen.

28. Wie moest u van de wagt aflossen?	Antwoord: Bezuidenhout had gezegd als ik wilde gaan slapen, moest ik Theunis Muller wakker maken.

Dit + is 't merk van Steph. Fred. Grobbelaar, verklarende niet te kunnen schrijven.
Aldus &c. 2 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 62.
Z. 1. Minuten, 2den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen &c.
Cornelis Johs. Faber, Gedetineerde.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Cornelis Johannes Faber, oud 59 jaren, zooals mijne zuster mij heeft opgegeven, geboren in 't Roggeveld, nu 't laatst woonagtig in de Tarka, op de plaats van Didrik Muller.
2. Zijt gij op de begrafenis van Fredrik Bezuidenhout geweest?	Antwoord: Ja.
3. Wie waren daar meer?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout, Gerrit Bezuidenhout, met zijn zoons Gerrit, Hendrik, en Lodewijk, groote Willem Prinslo, Pieter Prinslo, Klaas zn., Jacobus Vrij, Coenraad Bezuidenhout Coen. zn., Wijnand Bezuidenhout, Lucas van Vuren, en de oude Van der

	Sant, welke koster was, en veel anderen die ik niet weet op te geven.
4. Hebt gij niet bij die gelegenheid door Johannes Bezuidenhout hooren zeggen, dat hij 't bloed van zijn broeder wilde wreken, en heeft hij toen ook geene menschen gevraagd om mede te doen?	Antwoord: Ja, hij zeide dat hij dit zoude wreken, al zoude het nog tien jaren duren,: hij heeft ook nog Lucas van Vuuren te lijf gewild omdat die geen *ja* wilde zeggen om mede te doen.
5. Zijn er dan andere menschen geweest die beloofden om mede te doen?	Antwoord: Dat ik gehoord heb niet, want 't huis was zoo vol, dat ik uit gegaan ben.
6. Op wien wilde hij den dood van zijn broeder wreken?	Antwoord: Op den Veldcornet Opperman, en den Lieutenant Rosseau, zeggende dat Rosseau hem had doodgeschoten door toedoen van Opperman.
7. Op welke wijze zoude hij dat wreken?	Antwoord: Als hij menschen konde krijgen om mede te doen, al zoude het ook de zwarte natie wezen, dog dit heb ik hem niet op dien dag, maar naderhand hooren zeggen.
8. Hoe was het gedrag van Jacobus Vrij bij die gelegenheid?	Antwoord: Ik heb niemand hooren spreken, als Joh. Bezuidenhout alleen.
9. Waart gij tezamen met Joh. Bezuidenhout?	Antwoord: Ik was al te voren naar Tarka getrokken, maar naderhand is Bezuidenhout daar ook gekomen, na de begrafenis van zijn broeder.
10. Hoe lang, na die begrafenis, hebt gij Bezuidenhout voor 't eerst weder gezien?	Antwoord: Agt of negen dagen daarna; naar mijne gedagte.
11. Heeft hij toen weder iets gesproken van zijn voornemen om zijns broeders dood te wreken?	Antwoord: Ja, dat hij het niet ongewroken zoude laten, want dat zijn broeder onschuldig was doodgeschoten, die niet gestolen of gemoord had.

12. Hoe lang hebt gij tezamen op de plaats van Muller gelegen?	Antwoord: Omtrent een halve maand; ik weet niet of 't wel zoo lang is geweest.
13. Zijt gij gedurende dien tijd altijd daar tehuis geweest?	Antwoord: Ja, daarna is Hendrik Prinslo Mart. zn: daar gekomen, terwijl ik naar den overkant, bij de Mullers was.
14. Wat is H. Prinslo daar komen doen?	Antwoord: Ik was bij de Mullers, en hoorde iemand te paard aankomen, welke ik bevond te zijn Hendrik Prinslo, Mart, zn:, deze zeide '*zit gijlieden nog stil*, *de eene kijkt zoo*, *en de andere zoo, daar worden menschen doodgeschoten*:' ik zeide daarop, '*wat zouden wij dan doen?*' En op zijn vraag, waar Joh: Bezuidenhout was, zeide ik hem dat die bij zijn vee was; Prinslo heeft mij daarop gezegd, dat ik hem moest laten roepen, gelijk ik toen ook door zijn zoon Gerrit gedaan heb. Bezuidenhout is daarop gekomen, en is daarop met gem: Prinslo gereden naar Commando drift, waar Hendrik Potgieter en Zacharias Christiaan de Beer, en Christiaan Bothma waren, en vandaar zijn zij gereden naar Stephanus Bothma aan de Palingkloof, en laat in den avond zijnde terug gekomen, heeft Hendrik Prinslo mijne vrouw om een kommetje water gevraagd, en is weder weggereden.
15. Wat heeft Bezuidenhout u toen verhaald van zijne reis met Prinslo?	Antwoord: Niets, en wat overleg zij gemaakt hebben, weet ik niet.
16. Wanneer heeft Johannes Bezuidenhout met u iets verder van	Antwoord: Den tweeden dag daarop heeft hij mij gelast en

zijn voornemen gesproken?	gedwongen dat ik moest 't Kafferland inrijden.
17. Wat moest gij daar doen?	Antwoord: Om met de Kaffers te spreken, want hij had reeds tevoren door kuijerende Kaffers twee boodschappen laten weten, van welke een is teruggezonden met 't antwoord dat hij zelve moest komen, omdat op die boodschappen van kuijerende Kaffers geen staat gemaakt konde worden; daarop heeft hij mij gedwongen, niettegenstaande ik zeide dat ik niet rijden konde.
18. Zijt gij alleen gereden?	Antwoord: Neen, hij heeft Frans Marais, welke daar een morgen kwam om geld en tabak, ook gelast en gedwongen om mede te rijden.
19. Hoe is Adriaan Engelbrecht mede gereden?	Antwoord: Dien had hij gecommandeerd; en ik heb hem onder weg medegenomen, want de weg gaat daar voorbij.
20. Had Frans Marais een geweer bij zig?	Antwoord: Bezuidenhout heeft hem een geweer met kruit en lood gegeven, alsmede twee paarden, want hij was te voet daar gekomen.
21. Zijn er geene Hottentotten mede gegaan?	Antwoord: Ja, een kleine Hottentot, Jantje, maar ik noem hem altijd Bombeloe.
22. Hebt gij de Bothmas ook gezien, toen gij Engelbrecht hebt afgehaald?	Antwoord: Ja.
23. Wat hebt gij met hen gesproken?	Ik heb hun verhaald dat Bezuidenhout mij, schoon ik ziekelijk was, had gecommandeerd naar Kafferland.

24. Met welke boodschap heeft Bezuidenhout u naar het Kafferland gezonden?	Antwoord: Dat ik de Capteins moest zeggen, dat zij hem moesten te hulp komen om de posten van Oppermanen Rosseau te verslaan; en dat zij moesten uitkomen om hem te helpen: Gaika heeft mij gezegd dat hij het *ja* woord niet konde geven, want dat hij niet alleen is, dat hij eerst na de andere Capteins moest sturen, maar dat als hij die anderen zoude hebben gesproken, hij eerst weten zoude, wat te doen; en die boodschap moest ik aan Bezuidenhout terug brengen: daarop ben ik terug gereden, en heb hem 't antwoord van Bezuidenhout gebragt.
25. Hebt gij ook geene andere Capteins gesproken?	Antwoord: Keino is ook gekomen bij Gaika, zooals ik had opgezadeld om weg te rijden. Ik heb hem niet gesproken, maar bij Jalousa heb ik op de terugreize hem gesproken.
26. Wat hebt gij met Jalouza gesproken?	Antwoord: Die zeide ook dat hij geen jawoord konde geven, want dat hij onder Gaika stond, en niets konde zeggen zonder Gaika's orders.
27. Welke boodschap hebt gij bij uwe terugkomst aan Bezuidenhout gebragt?	Antwoord: Ik heb hem het antwoord van de Capteins weder gebragt.
28. Hebt gij op die reis ook schapen mede gehad?	Antwoord: Neen.
29. Had Bezuidenhout ook niet met de kuijerende Kaffers schapen mede gegeven?	Antwoord: Neen, hij heeft dezelve maar kost gegeven.
30. Wat heeft Bezuidenhout op 't hooren van het antwoord gezegd?	Antwoord: Niets; maar H. Prinslo is daarna weder opgekomen; den derden dag nadat ik tehuis was.

31. Had Bezuidenhout hem laten ontbieden?	Antwoord: Neen; hij is uit zig zelf gekomen.
32. Was hij toen alleen, of met anderen?	Antwoord: Hij is met Theunis de Klerk gekomen, welken hij had medegenomen, schoon deszelfs vrouw ziek lag; zooals Theunis de Klerk mij zeide.
33. Wat zijn Prinslo en Theunis de Klerk daar komen doen?	Antwoord: Zij hebben dien nagt bij Bezuideuhout's wagen geslapen, en met hem gesproken, maar ik ben daar niet bij geweest; maar den volgenden dag hebben zij, nadat zij Stephanus Bothma in den nagt hadden laten roepen, een brief geschreven, dien Prinslo door Christiaan Muller heeft laten wegbrengen.
34. Aan wien was die brief geschreven?	Antwoord: Zooals ik heb hooren praten, aan Jacobus Krugel.
35. Welke was de inhoud van dien brief?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik ben naar mijn vee gegaan, en ik heb alleen door Joh: Bezuidenhout hooren opgeven wat de brief moest inhouden.
36 Wat heeft hij dan opgegeven?	Antwoord: Dat heb ik al vergeten, want ik stond bij de deur.
37. Wie waren in huis toen de brief geschreven werd?	Antwoord: Diderik en Christiaan Muller, Bezuidenhout, H. Prinslo, en Theunis de Klerk.
38. Wie heeft den brief geschreven?	Antwoord: Stephanus Bothma.
39. Hebt gij naderhand niets van den inhoud van dien brief gehoord?	Antwoord: Neen, en er ook niet naar gevraagd.

40. Schreef Steph: Bothma vrijwillig, of werd hij gedwongen?	Antwoord: Het was niet met dwang; hij had de pen in de hand, en Bezuidenhout gaf op.
41. Heeft Bezuidenhout den brief alleen opgegeven, of ook iemand anders mede?	Antwoord: Ik heb Bezuidenhout maar alleen hooren spreken.
42. Wie heeft den brief geteekend?	Antwoord: Ik was onder 't schrijven van den brief naar de lammerkraal gegaan, en uit denzelven terugkomende, heb ik Prinslo den brief zien teekenen.
43. Teekende Prinslo dien brief vrijwillig of gedwongen?	Antwoord: Vrijwillig, want hij heeft denzelven toegevouwen, en gegeven om weg te sturen, waartoe hij Christiaan Muller heeft gecommandeerd. Zegt nader: Ik weet niet wie de brief heeft toegevouwen.
44. Hebt gij bij die gelegenheid door Steph: Bothma een gesprek hooren voeren over de wreede straffen welke de Kaffers den menschen aandoen?	Antwoord: Neen, zoo iets heb ik niet hooren praten.
45. Hebt gij duidelijk gezien dat H. Prinslo zijn naam geteekend heeft onder een beschreven papier, of was 't een wit papier?	Antwoord: Het was een beschreven papier.
46. Is de brief toegemaakt in 't zelfde huis, of aan den overkant bij Diderik Muller?	Antwoord: Dat weet ik niet.
47. Wie heeft den brief aan Christiaan Muller overgegeven?	Antwoord: Ik weet niet wie ze eigenhandig heeft overgegeven; maar de brief is bij mij aan huis geschreven op een kist.

48. Weet gij ook of C. Muller bij 't ontvangen van dien brief, eene bijzondere mondelinge boodschap heeft ontvangen?	Antwoord: Neen.
49. Wie woont op Daggaboschnek, welke geweten heeft van uw eersten togt in Kafferland, en van de partij van J. Bezuidenhout zoude zijn?	Antwoord: Daar woont Pieter Brits, Hendrik Bezuidenhout, en oude Stephanus Marais, maar zooveel ik weet hebben zij niet geweten dat ik naar Kafferland ging, en ik weet ook niet of zij iets van Bezuidenhout geweten hebben.
50. Wat is na 't schrijven van dien brief gebeurd?	Antwoord: Toen heeft Joh. Bezuidenhout mij voor de tweede maal naar 't Kafferland gezonden om te hooren of Gaika de Capteins nu gesproken had: hij zeide dat hij nu klaar was om te beginnen.
51. Hoeveel tijd na 't schrijven van dien brief zijt gij naar Kafferland vertrokken?	Antwoord: Twee dagen daarna.
52. Wie is die tweede maal medegereden?	Antwoord: Frans Marais, Volkert Laport, en Willem Prinslo Jochs: zn., welke buiten weten van zijn vader, door Volkert Laport is medegenomen.
53. Hoe kwam Willem Prinslo Jochs. zn:, daar bij?	Antwoord: Ik geloof dat Hendrik Prinslo hem gezonden had, omdat Joh. Bezuidenhout aan H. Prinslo en Theunis de Klerk gelast had hem de paarden te sturen van Hendrik Bezuidenhout, die naar Sneeuwberg was, welke paarden aan Daggabosch waren, en met die paarden is Willem Prinslo Jochs. zn: gekomen.

54. Waar is die Willem Prinslo Jochs. zn: woonagtig?	Antwoord: Bij zijn vader, op de plaats van Theunis de Klerk.
55. Hoe weet gij dat Joh: Bezuidenhout dit aan Hendrik Prinslo en Theunis de Klerk had belast?	Antwoord: Omdat hij dit, na 't wegsturen van den brief, in mijne presentie heeft gezegd.
56. Hebt gij dan gewagt totdat Willem Prinslo Jochs. zn: met die paarden is gekomen?	Antwoord: Ja, anders had ik geene paarden gehad; ik heb op een van die gereden, en Frans Marais op een ander.
57. Heeft Bezuidenhout u toen eenige verdere boodschap aan de Kaffers gegeven?	Antwoord: Ja.
58. Heeft Bezuidenhout vóór uwe afreize, u geene plaats bepaald werwaarts hij zoude trekken, en op welke plaats en tijd hij u met de Kaffers zoude ontmoeten?	Antwoord: Hij zoude den anderen dag menschen bij elkander commandeeren om naar onderen te trekken, en dit moest ik aan de Kaffers zeggen, en dat zij moesten komen zoo spoedig als zij konden, en dat zij bij elkander zouden komen aan eene kleine rivier, die zij Noemnoe noemen, digt bij den nek, bij de plaats van kleinen Daniel Erasmus.
59. Hebt gij geene belooning aan de Kaffers moeten beloven?	Antwoord: 't Vee en goederen van de twee posten van Rosseau en Opperman. *Gaika* vroeg mij welke Veldcornets commandeerden. Ik heb hem daarop gezegd dat hij voorzigtig moest zijn, en wel weten wat hij te doen had, want dat ik maar Bezuidenhout met Hendrik Prinslo en Stephanus Bothma zag rondrijden en praten. Dit heb ik hem stilletjes gezegd, omdat ik bang was voor de anderen die met mij waren, en dat ik niet wist wat er van zoude

	komen: Gaika heeft mij in presentie van de anderen gezegd, dat ik aan Bezuidenhout moest antwoorden dat als hij vegten wilde, hij maar vegten moest, want dat het waarheid of ook leugen konde zijn.
60. Hebt gij ook geweten dat Willem Krugel op diezelfde plaats een commando zoude verzamelen?	Antwoord: Neen, ik heb niet anders geweten als van de boodschap die ik aan de Kaffers moest brengen.
61. Heeft Bezuidenhout niet gezegd dat hij met een gedeelte zoude afkomen van de Tarka, en gij van Baviaansrivier, en dat gijlieden de vrouwen en kinderen van die niet wilden mededoen, zoudt doodslaan, en dat de mans dan wel zouden bijspringen?	Antwoord: Neen, ik heb daar niet van gesproken, nog van zulk overleg gehoord.
62. Hebt gij H. Prinslo aangezien voor iemand die veel deel in 't voorgenomen oproer had?	Antwoord: Ik heb daar niets van kunnen begrijpen, maar van den tijd dat Bezuidenhout met H. Prinslo en Steph: Bothma bij elkander zijn gekomen, en zoo dikwijls over en weder reden, zijn de bedreigingen van Bezuidenhout zoo zwaar geworden, dat hij zoo maar dreigde van dood te schieten.
63. Hebt gij Stephanus Bothma ook zoodanig hooren spreken dat hij met Bezuidenhout mede deed?	Antwoord: Ja, 't kwam mij zóó voor, maar ik hield mij niet veel met hem op.
64. Waar hebt gij Bezuidenhout gevonden, toen gij de tweede maal uit 't Kafferland zijt terug gekomen?	Antwoord: Op Slagtersnek.
65. Waar zijt gij in die terugkomst weder 't eerst in 't bewoonde veld gekomen?	Antwoord: Bij Daniel Erasmus.

66. Hebt gij ook menschen gesproken eer gij bij Bezuidenhout op Slagtersnek gekomen zijt?	Antwoord: Ja, bij Daniel Erasmus ontmoette ik Louis Fourie, welke door Willem Krugel ontboden was om te capituleeren, en die is toen met mij medegereden naar Slagtersnek.
67. Hebt gij niemand anders ontmoet?	Antwoord: Neen.
68. Hebt gij niet bij die gelegenheid gehoord dat Hendrik Prinslo gevangen was?	Antwoord: Dat heb ik bij de Kaffers al gehoord.
69. Op welke wijze hebt gij dat bij de Kaffers gehoord?	Antwoord: Daar kwam een kuijerende Kaffer, toen ik bij Gaika was, en die verhaalde dat Prinslo door de Engelschen gevangen was, en dat Bezuidenhout met zijn commando aan 't aftrekken was.
70. Konden de Kaffers juist weten dat 't Hendrik Prinslo was?	Antwoord: Ja, want hij is bij de Kaffers bekend als *Pomroe.*
71. Verstaat gij de Kaffersche taal?	Antwoord: Ik kan 't niet spreken, maar enkele woorden versta ik.
72. Wat zeide Gaika op die tijding dat H. Prinslo gevangen, en 't Commando uit was?	Antwoord: Niets.
73. Wat bevondt gij toen gij op Slagtersnek kwaamt?	Antwoord: Bezuidenhout was daar, en wagtte mij.
74. Hoe zijt gij zoo schielijk tegen den nek opgekomen?	Antwoord: Zij hebben eerst een Hottentot gestuurd om te zeggen dat wij zoo op moesten komen.

75. Hebt gij 't antwoord van Gaika dadelijk aan Bezuidenhout gebragt?	Antwoord: Ja.
76. Wat heeft Bezuidenhout daarop gezegd?	Antwoord: Hij was kwaad.
77. Wie was daar bij, toen gij 't antwoord bracht?	Antwoord: Daar waren zooveel menschen; Theunis de Klerk en groote Willem Prinslo moeten 't ook gehoord hebben.
78. Was Willem Krugel daar ook bij?	Antwoord: Hij ging zoo af en toe; ik heb hem niet gesproken.
79. Waart gij op Slagtersnek toen er een briefje van mij is gekomen, op 't welk vier of vijf namen, waaronder ook de uwe stonden, welke ik verlangde dat naar onder zouden komen?	Antwoord: Neen.
80. Hebt gij niet, toen dat briefje is gekomen, aan Bezuidenhout gezegd, '*verdoemd*, *niet afgaan*,' en tevens uw geweer aangelegd om te schieten?	Antwoord: Neen, daar weet ik niets van, ik zoude ook hebben afgegaan, maar Bezuidenhout zeide, hoort gij niet, wij moeten maken dat wij weg komen; en dat groote Willem Prinslo hem gezegd had dat wij moesten maken dat wij weg kwamen, toen was al 't volk alreeds naar onderen toe.
81. Wie hebt gij naar onder zien gaan?	Antwoord: Verscheidenemenschen. Theunis de Klerk was ook begonnen af te gaan, maar is weder opgekomen, zeggende dat hij nu zijn broeder voor zijn leven gegroet had. Ik zoude met meer anderen ook zijn afgekomen. maar Bezuidenhout wilde 't volstrekt niet hebben. Hij had bijna Philip Botha geschoten, welke het eerst gesproken had van afgaan.

82. Om welke reden wilde Bezuidenhout niet afkomen?	Antwoord: Omdat hij wist dat hij oproermaker van het geheele oproer was.
83. Zijt gij tezamen met Bezuidenhout van den kop afgereden?	Antwoord: Ja, wij zijn allen tezamen terug gereden.
84. Waar zijt gij naar toe gereden?	Antwoord: Ik ben naar huis gereden, en Bezuidenhout is langs Baviaansrivier naar zijn broeder Gerrit gereden.
85. Hebt gij de tweede maal niet een Hottentot van Diderik Muller, genaamd Cobus, mede gehad?	Antwoord: Ja.
86. Is die Hottentot met u tezamen naar huis gegaan?	Antwoord: Neen, zijn paard is flauw geworden, en toen is hij bij Barend Bester gebleven, en is 's anderen daags t'huis gekomen.
87. Hebt gij hem toen niet gezegd dat hij u bij Wentzel Koester moest weder vinden?	Antwoord: Neen, ik ben naar huis gereden, maar mijne vrouw en de Mullers waren weggetrokken, toen ben ik naar Commandodrift gereden, maar daar was ook niemand, vandaar ben ik toen naar Piet Venter gereden, en daar hoorde ik dat mijne vrouw bij Koester was; en daar vond ik dien Hottentot.
88. Hebt gij vóór uwe komst op Slachtersnek, Zacharias Prinslo ontmoet?	Antwoord: Neen.
89. Wie hebt gij op de plaats van Wentzel Koester gevonden?	Antwoord: Wentzel Koester zelven, mijne vrouw, en de vrouw van Bezuidenhout, met het vee.
90. Weet gij ook welke orders Bezuidenhout aan zijn vrouw had gelaten, gedurende hij afwezig zoude zijn?	Antwoord: Neen.

91. Welke orders hadt gij aan uwe vrouw nagelaten?	Antwoord: Geene.
92. Wanneer is Bezuidenhout op die plaats van Wentzel Koester gekomen?	Antwoord: Den anderen dag avond.
93. Wie is met hem mede gekomen?	Antwoord: Zijn zoon, en een kleine basterd.
94. Hoe lang zijt gij en Bezuidenhout daar gebleven?	Antwoord: Eén dag en een halven; toen zeide hij dat het veld mooi stond op zijne plaats in Baviaansrivier, en daar zijn wij toen heen getrokken.
95. Hoe lang zijt gij daar gebleven?	Antwoord: Eén dag, en toen was Jacobus Vrij daar, en zeide, dat er een groot Commando naar de Tarka was om ons te vangen, en op die tijding zijn wij voortgetrokken.
96. Is Jacobus Vrij met ulieden medegetrokken?	Antwoord: Ja, en hij is twee dagen bij ons gebleven.
97. Hoe is Stephanus Bothma bij u gekomen?	Antwoord: Toen wij aan 't trekken waren, hebben wij hem en zijn broeder Abraham ontmoet aan de *Groene Nek*, aan 't boveneind van Baviaansrivier, en zij zeiden dat zij aan het trekken waren naar Zacharias de Beer, maar op 't bericht van Jacobus Vrij, zijn zij met ons mede getrokken.
98. Waarheen zijt gij toen getrokken?	Antwoord: Tot naar den Winterberg; daar wilden wij blijven liggen tot wij weder tijding zouden hooren of wij pardon kregen. Joh: Bezuidenhout wilde naar zijnen broeder Gerrit rijden, en dezelve zoude eerst naar den heer Van de

	Graaff, en vervolgens naar den Landdrost Cuyler, en dan naar den Gouverneur om pardon te vragen. Den derden dag kwam Andries Meijer zeggen dat er geen Commando agter ons was, want dat de Landdrost Stockenström bij Piet Venter was omgedraaid. Hierop wilden wij trekken naar Schapenkraal, gelijk Majoor Fraser ons ook trekkende gevonden heeft.
99. Hoe ver was Schapenkraal van de plaats daar gijlieden omgekeerd zijt?	Antwoord: Twee schoften met het vee.
100. Kondet gij den Winterberg niet overgaan?	Antwoord: Neen, waar zouden wij gaan? er zijn tevoren wel eens wagens overgegaan.
101. Hadt gij geene intentie om naar de Groote Rivier te gaan?	Antwoord: Bezuidenhout zeide als hij geen pardon konde krijgen, zouden hij en Bothma naar de Groote Rivier trekken, waar de Zwarte Rivier in de Groote Rivier loopt. Daar hebben in vroegere jaren vrienden van hem gewoond, eene Johannes Bezuidenhout, eene Esterhuis, en eene Van Aart, maar of die nog daar leven, weet ik niet. Zij hebben mij ook gevraagd om daar mede te gaan, maar ik had daar geen zin, en mijne vrouw verlangde naar haar vader Piet Buijs, die in de Langekloof woont. Ik wilde ze daar heen brengen, maar ik heb 't maar stilgehouden, want Bezuidenhout en Bothma waren 't eens, en waren kwaad.
102. Wilden zij naar Coenraad de Buijs trekken?	Antwoord: Dat kan ik niet denken, want Bezuidenhout en Coenraad de Buijs hebben malkander nooit kunnen verdragen.

103. Hoe is 't toen verder met u gegaan?	Antwoord: 't Commando van Majoor Fraser heeft ons op weg gekregen, en Bezuidenhout doodgeschoten en mij gekwetst.
104. Hebt gij niet, toen gij de soldaten zaagt aankomen, van uw paard afgestegen en uw geweer aangelegd om te schieten, dog zonder dat 't is afgegaan, omdat 't kruit is van de pan gebrand?	Antwoord: Neen, ik ben van 't paard afgestapt aan de verkeerde zijde, en toen ben ik gestruikeld en blijven liggen, en zoo heb ik de schoot gekregen.
105. Zijt gij niet eerst aangeroepen om u gevangen te geven?	Antwoord: Ik heb dat niet gehoord, schoon ik wel heb hooren schreeuwen.
106. Zijt gij, kort nadat gij gewond waart, gevangen, en aldus herwaarts opgebragt?	Antwoord: Ja.
107. Hebt gij geen lapje op de pan van uw geweer gehad?	Antwoord: Ja, dat heb ik er altijd op, omdat de pan lek is.
108. Hebt gij aan de Kaffers geene boodschap gedaan over eene ruiling van 't Zuurveld met de Kaffers?	Antwoord: Neen.
109. Wie was uw *tolk* bij Gaika?	Antwoord: Hendrik Nouka, ook een Kaffer genaamd *Hermanus*, en Gaika's vrouw *Jacomijn.*
110. Hebt gij ook gezien dat de Hottentot *Cobus* met die tolken gesproken heeft?	Antwoord: Neen.
111 Hebt gij bij Gaika niet in presentie van Volkert Laport, Frans Marais, en Willem Prinslo, Joch: zn:, gezegd, dat als de Engelschen maar eens verslagen waren, gij de boeren die niet mede wilden doen, wel vinden zoudt?	Antwoord: Neen, wat hebben die boeren aan mij gedaan? Maar Majoor Fraser heeft mij al gezegd, dat alles op mij gegooid werd.

112. Moet gij niet erkennen door uwe boodschappen aan de Kaffers om hen tot vijandigheden te noodigen, en medewerking tot het oproer, hoogst misdadig en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ja, ik heb daar kwaad aan gedaan, maar ik ben door Bezuidenhout verleid door dwang.
113. Wat hebt gij tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Dat ik door dwang en verleiding er toe ben gekomen. Ik heb ook de boodschap aan Gaika zoodanig gedaan, dat er geene Kaffers zijn gekomen. Ik wilde ook al zijn weggereden, maar ik wist niet of ik de anderen, die bij mij waren, vertrouwen kon, vooral Frans Marais, want de een vertrouwde den ander niet.

Aldus &c. 2 Januarij 1816.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Dit + is 't merk van Cornelis Johannes Faber, betuigende niet te kunnen schrijven.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOCKLAND,
Secretaris.

No. 63.
S.5. Minuten, 2 Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen &c.
Als Getuige.
De Basterd Hottentot *Paul.*

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: *Paul*, oud, naar gissing, tusschen vijf en twintig en dertig jaren, geboren aan de Olijphantsrivier, wonende bij Christiaan de Beer in Tarka.

2 Hoe ver woonde uw baas van Diderik Muller?	Antwoord: Nog geen uur te paard.
3. Zijt gij omtrent een paar maanden geleden met uw baas geweest op de plaats van Did: Muller, terwijl C. Faber en Joh. Bezuidenhout daar hebben gelegen?	Antwoord: Ja, om een wagen te laten repareeren.
4. Zijt gij ook met uw baas weder weggereden?	Antwoord: Ja.
5. Wat heeft uw baas op den weg aan u verhaald?	Antwoord: Dat Joh. Bezuidenhout niet te vreden was dat zijn broeder Fredrik onschuldig was doodgeschoten, en dat hij mijn baas gevraagd had om met hem mede te doen, maar mijn baas heeft mij in zijne plaats gezonden.
6. Wat moest er ‘mede gedaan’ worden?	Antwoord: Bezuidenhout had gezegd dat die man, die zijn broeder had doodgeschoten, moest gestraft worden.
7. Wie was die man?	Antwoord: Zoo ik heb kunnen opmaken, moest 't een van de soldaten wezen.
8. Zijt gij toen mede gereden?	Antwoord: Ja, mijn baas heeft mij twee paarden gegeven, en een geweer met kruit en lood.
9. Waar zijt gij naartoe gereden?	Antwoord: Naar de plaats van Muller.
10. Wie hebt gij daar gevonden?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout, Stephanus Bothma, en Abraham Bothma, Andries Meijer, en Johannes Hartzenberg; en met die menschen ben ik gereden naar de plaats van Johannes Engelbrecht in Kromme rivier.

11. Was Cornelis Faber niet woonachtig bij Bezuidenhout?	Antwoord: Ja.
12. Waar was hij toen gij daar zijt gekomen?	Antwoord: Naar 't Kafferland om de Kaffers op te maken; zooals ik gehoord heb, om de posten aan te vallen.
13. Wanneer hebt gij dat gehoord?	Antwoord: Toen wij zouden wegrijden, ontmoetten wij een Kaffer, aan wien Stephanus Bothma vroeg of die Kaffers al afkwamen, en die Kaffer zeide van ja.
14. In welke taal had dat gesprek plaats?	Antwoord: Door vertolking van een oude meid genaamd Fijtje, in dienst van Faber.
15. Heeft Bezuidenhout ook met dien Kaffer gesproken?	Antwoord: Dat weet ik niet.
16. Wie waren op die plaats van Johannes Engelbrecht?	Antwoord: Johannesburg Engelbregt en Martinus Barnard. Daar ben ik gebleven om op 't vee van Barnard te passen, en Joh. Bezuidenhout heeft mijne paarden weggenomen, maar 't geweer heb ik behouden. Johannes Engelbrecht is tehuis gebleven, maar Martinus Barnard is mede gereden met Bezuidenhout.
17. Hebt gij Bezuidenhout met die andere menschen ook hooren spreken over die zaken?	Antwoord: Neen.
18. Hoe lang zijt gij op de plaats van Johannes Engelbrecht gebleven om op 't vee van Martinus Barnard te passen?	Antwoord: Omtrent eene week. Toen zij weder zijn teruggekomen, heeft Abraham Bothma een paard teruggebragt, en zeide dat zij bij de posten waren geweest, maar dat de

	Engelschen hen hadden weggejaagd. Ik ben met dat paard naar huis gereden, en 't andere had Bezuidenhout gehouden, dog dat was reeds tehuis toen ik daar kwam.
19. Hoe lang zijt gij op de plaats van de Mullers geweest om uw wagen te laten repareeren?	Antwoord: Een dag.
20. Wat hebt gij, tehuis komende, aan uw baas verhaald?	Antwoord: Dat ik aan Krommerivier gebleven was.
21. Hoe lang hebt gij al in die contrijen gewoond?	Antwoord: Ruim een jaar; ik weet niet recht hoe lang.
22. Heeft uw baas u eenigen bijzonderen last gegeven, toen gij van huis zijt gereden?	Antwoord: Neen, als dat ik mij naar Bezuidenhout moest begeven.

Aldus &c., 2 Januarij 1816.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Dit is 't merk (X) van den Basterd Hottentot, *Paul*, die verklaarde niet te kunnen schrijven

Mij present:
G. BEELAARTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

S. 5. No. 63a.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Hottentot Paul, die verklaarde, nadat zijne bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, dat hij er bij bleef; niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er iets van weggenomen zoude worden; waarop de gevangene, Cornelis Bothma, de volgende kruisvragen aan den getuige deed:-

1. Heb ik niet maar den Kaffer, door u genoemd, gevraagd, waar hij van daan kwam, en wat hij kwam doen?	Antwoord: Gij hebt hem dat gevraagd, maar gij hebt hem ook tevens gevraagd waar oude Faber was, en hoe het was met de Kaffers, en daarop heeft hij geantwoord zooals ik gezegd heb.
2. Heeft hij niet gezegd dat hij van de Baviaansrivier kwam, om een stuk ijzer te halen dat beloofd was door Bezuidenhout en Faber aan een der Kaffer opperhoofden?	Antwoord: Ja, dat is waar.

Hierop hield getuige zich aan zijne antwoorden, verklarende dat zij de werkelijke waarheid waren.

Gedaan te Uitenhagen den 15den Januarij, 1816.

Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Dit X is het merk van den Hottentot, Paul, die verklaarde niet te kunnen schrijven.

No. 64.
Q.Q. 1. Minuten, 3den Januarij, 1816.
Uitenhagen.

Artikelen, enz.

Pieter Willem Prinslo, Klaas, zn., Gedetineerde.

1. Des Gedetineerdens naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Pieter Willem Prinslo, Klaas, zn., oud in de vijftig jaren, geboren aan de Kogmanskloof, woonachtig in het Nieuweveld, onder Graaff-Reinet.
2. Hoe hebt gij u in deze contrijen bevonden?	Antwoord: Ik heb een request laten presenteeren aan 't Gouvernement om te mogen gaan over de Groote Rivier in de streken van 't Instituut van Anderson, om kruiden en huis-

middelen te zoeken, maar mijn tehuisbaas aan de Kaap, Jan Jacobse heeft mij geschreven, dat 't niet geaccordeerd was, omdat men niet over de limieten mocht gaan, daarop heb ik, omdat mijne kruiden op waren, mij begeven naar de contrijen van Bruintjeshoogte en Baviaansrivier, om aldaar uit de bergen en bosschen, kruiden te verzamelen, waarmede ik beloofd had de menschen van Langkloof, Baviaanskloof, en Olijphantsrivier te voorzien.

3.
Wat wildet gij met die kruiden doen?

Antwoord: Aan de menschen geven voor huismiddelen, voor kwalen die nog niet hadden kunnen genezen worden. Daar verdien ik zoowat den kost mede, want al mijn goed is verkocht.

4.
Welke menschen hebt gij al genezen?

Antwoord: De vrouw van Piet Fourie, de vrouw van Piet Erasmus, Klaas Prinslo, W. zn., en anderen, die door geene dokters hadden kunnen genezen worden.

5.
Hebben die menschen u iets daarvoor gegeven of beloofd?

Antwoord: Zij geven wat zij willen.

6.
Hoe komt gij u dan bevonden te hebben onder de gewapende rebellen?

Antwoord: Ik was bij de vrouw van Piet Erasmus op de plaats van W. Krugel; daar woonden acht broeders bij malkanderen; Joh. Bezuidedhout is daar op zekeren avond gekomen, en heeft mij door een Hottentot laten roepen van mijn wagen, en toen ik bij hem kwam, heeft hij mij gezegd, dat ik moest mede gaan; en op mijne vraag, '*waar heen*, *Neef Hannes*'? zeide hij, '*om onze land schoon vrij te vechten.*' Ik zeide

	hem dat ik zulks niet konde doen, maar bij die zieke vrouw, welke van haar stoel niet opstaan konde, blijven moest, om haar huismiddeltjes te geven. Daarop zeide Joh. Bezuidenhout, dat hij 't mij ordonneerde, en ik anders de gevolgen moest afwachten, want dat de Kaffers reeds daar waren; en dat geen man moest tehuis blijven, want dat het niet meer gevraagd maar geordineerd werd; en dat hij Willem Krugel, die provisioneel Veldkornet was in plaats van Opperman, order zoude geven om de menschen te commandeeren, en dat die niet mede ging, door de Kaffers met man en muis zoude geruïneerd worden, en het vee voor de Kaffers zoude zijn. Hij zeide verder dat hij de Kaffers zoude inbrengen om de Engelschen aan te vallen, want dat, zoowel als de Engelschen, de moordenaars Hottentotten hadden gebruikt om zijn broeder dood te schieten. Daarop ben ik naar 't huis van Piet Erasmus gegaan om die vrouw weder te helpen met de middeltjes, die ik te trekken had gezet. In dien zelfden nacht heeft Bezuidenhout mij toen medegenomen tot naar de post van Kapt. Andrews, waar wij den volgenden dag zijn gekomen toen de zon al hoog op was.
7. Zijn op de plaats van Krugel niet ook Klaas Prinslo, M. zn, en andere personen over den berg gekomen?	Antwoord: Daar zijn menschen gekomen terwijl ik bij mijn veetjes was, maar wie 't geweest zijn, weet ik niet.
8. Hebt gij niet gehoord wat zij zijn komen doen?	Antwoord: Toen niet, maar naderhand heb ik, toen ik in 't gedoente van Bezuidenhout

	was, hooren spreken dat Hendrik Prinslo gevangen was.
9. Wat is bij de post van Kapt. Andrews gebeurd?	Antwoord: Daar is wel stout gesproken, en zij zullen er wel geweest zijn om kwaad te doen, maar er is geen kwaad gedaan.
10. Zijt gij gewapend geweest?	Antwoord: Ja, toen ik er in was, moest ik wel, maar ik had maar drie kogeltjes bij mij, en die waren te groot voor mijn geweer; ik had ze expres niet kleiner gekregen, omdat ik geen kwaad wilde doen.
11. Waarin heeft dat stout spreken bestaan?	Antwoord: Zij hebben om Prinslo gevraagd.
12. Wie heeft dat gedaan?	Antwoord: Bezuidenhout; en ik heb Krugel hooren zeggen dat hij geen kwaad van meening was; maar dat zij Prinslo moesten los laten.
13. Wie is met die boodschap gezonden?	Antwoord: Ik weet 't niet recht, maar ik meen dat kleine Klaas gezonden is.
14. Hebben zij Hendrik Prinslo gekregen?	Antwoord: Neen.
15. Is er niemand van die post bij ulieden gekomen?	Antwoord: Ja, de Veld-Commandant Nel; ik ben bij hem gaan zitten, en heb hem bekend gemaakt dat ik mij niet daar mede wilde bemoeien.
16. Wat is hij komen doen?	Antwoord: Dat wil mij nu niet bij vallen, want ik was een gedwongen man, en daar was mijn hart zeer over.
17. Is hij weder vertrokken?	Antwoord Ja.

18. Hebt gij hem niet eenen eed willen afvergen om weder te komen?	Antwoord: Daar wil ik niet tegen strijden, want een had hem bij den teugel, en omdat ik daar gevaar in zag, heb ik gezegd, '*Neef Willem*, *geef mij daar de hand op*, *dat gij weder zult komen*,' maar van een eed weet ik niet, en toen heb ik mooi gepraat met Bezuidenhout om hem los te laten, want dat hij wel zoude weder komen, en dat hij mij de hand daarop gegeven had, en toen hebben zij hem los gelaten. *Zegt nader:* 'Ik heb hem gelost om 't gevaar dat ik voor Willem Krugel zag.'
19. Wie was 't die zijn paard bij den toom had?	Antwoord: Voor zoover ik gezien heb, was 't Bezuidenhout, maar als ik 't mis heb, laat Nel 't dan maar zeggen.
20. Hebt gij ook niet gezien dat iemand hem bij den arm getrokken heeft?	Antwoord: Neen.
21. Stonden er niet meer menschen bij Nel dan Bezuidenhout?	Antwoord: Ja, maar ik weet niet al wie.
22. Was Theunis de Klerk daar ook bij?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar hij was wel bij de menschen.
23. Hebt gij hem niet aan W. Nel hooren zeggen, '*ik zal u schieten of gij zult mij schieten?*'	Antwoord: Neen, maar ik heb Bezuidenhout hooren zeggen tot Nel, '*gij trekt uw Rds.* 300 '*s jaars om de burgers te verraden.*'
24. Wat is na 't vertrek van W. Nel gebeurd?	Antwoord: Daar is een kring gemaakt, en men sprak van een eed te doen, maar daar wilde ik niet mede te doen hebben, en toen ben ik daar vandaan gegaan met zekeren Liebenberg.

25. Wie hebben den eed gedaan?	Antwoord: Dat weet ik niet.
26. Waartoe is die eed gedaan?	Antwoord: Zoo ik gehoord heb, om malkander getrouw te wezen.
27. Wie stond in 't midden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
28. Hebt gij Willem Krugel daar niet in zien staan?	Antwoord: Ja, maar of zij hem besloten hebben, weet ik niet.
29. Hebt gij hem den hoed zien afnemen?	Antwoord: Ja.
30. Hebt gij hem niet hooren zeggen dat gijlieden malkander- en getrouw moest wezen?	Antwoord: Neen, ik heb maar een klank gehoord.
31. Hebben er meer den hoed afgenomen?	Antwoord: Ja, maar ik weet niet wie.
32. Hebt gij ook den hoed afgenomen?	Antwoord: Neen, ik ben op zijde bij mijn paard gegaan.
33. Wat hebt gijlieden daarna gedaan?	Antwoord: Toen zijn wij over de Visrivier vertrokken in 't Kafferland, en ik ben dien avond bij Louw Erasmus gaan slapen.
34. Hadt gij toen geene gelegenheid om weg te komen?	Antwoord: Ja, maar mijn wagen was zoo zwaar geladen, en ik kon ze toch niet daar laten.
35. Waarmede was uw wagen dan geladen?	Antwoord: Met planken, want ik moest hout aan de menschen brengen voor doodkisten.
36. Hebt gij Zacherias Prinslo niet met eene boodschap zien wegrijden?	Antwoord: Ja, Bezuidenhout heeft gezonden om de Kaffers te halen aan Kwagga-

	koesnek, maar ik heb naderhand gehoord, dat hij naar huis gereden was, en stil bij zijne vrouw is gebleven.
37. Waar zijt gij naartoe gegaan, na dien nacht bij Louw Erasmus geslapen te hebben?	Antwoord: Toen ben ik weder naar de menschen gereden, en daar zijn mooije brieven van Majoor Fraser en den heer Van de Graaff gekomen, en die heb ik gerespecteerd.
38. Wie heeft den brief van Majoor Fraser gebracht?	Antwoord: Ik geloof Touchon.
39. Hebt gij hem niet gesproken?	Antwoord: Neen, maar ik heb bij hem gestaan, toen hij den brief voorlas.
40. Hebt gij hem gehinderd in zijn voornemen om de menschen te bewegen met hem terug te keeren?	Antwoord: Neen ik heb nog gezegd, '*Burgers! die brief is een mooije brief.*'
41. Is niet bij die gelegenheid ook een brief voorgelezen, welken Hendrik Prinslo zou geschreven hebben?	Antwoord: Ja, een copie, en toen heb ik gezegd, '*als die jongen dien brief geschreven heeft*, *dan heeft hij zijn handen gebrand*, *en laat hij ze dan genezen.*'
42. Hebt gij niet Touchon bij alle boodschappen gehinderd om te spreken, en de menschen naar hem te doen luisteren?	Antwoord: Neen, maar ik mag tot welzijn iets gesproken hebben, want al wat ik gedaan heb, is tot afwending van het stuk geweest: zooals ik op den derden dag op een nekje aan de linker zijde van Kwaggakoesnek ook ben weggegaan.
43 Waar zijt gij toen heen gegaan?	Antwoord: Naar mijn wagen, op Krugel's plaats.
44. Hebt gij verlof gevraagd om heen te gaan?	Antwoord: Ja, ik heb aan Bezuidenhout gezegd dat ik weg moest, en dat ik bij mijn patientje moest wezen, en ik heb

	zoo mooij gepraat, dat hij eindelijk gezegd heeft dat ik gaan konde.
45. Zijt gij woonagtig geweest in Kafferland?	Antwoord: Ik ben er eens geweest, heb dezelven tot vrede gebragt in den tijd van den Landdrost Bresler; daar heb ik nog een mooijen brief van.
46. Wie heeft daar een plathuis gebouwd?	Antwoord: Ik; bij gelegenheid dat er een droog jaar was, ben ik en meer anderen daar getrokken.
47. Waart gij nu zoo bang voor de Kaffers, daar gij in hun land bekend waart?	Antwoord: Ja, zij zijn een moorddadig volk.
48. Hebt gij niet gehoord dat er een voornemen was om 't Zuurveld voor een gedeelte van Kafferland te ruilen?	Antwoord: Ja, maar ik kan 't niet bewijzen. Ik heb maar hooren praten, dat zij 't Zuurveld, en 't ijzer, en koper, en vee, van de soldaten zouden krijgen; en dat Bezuidenhout 't land van de Kaga af zoude krijgen.
49. Hebt gij, na de rebellen verlaten te hebben, u aan uw Landdrost gerapporteerd?	Antwoord: Neen, maar dadelijk aan den Veld-Commandant Pretorius, dien ik tegen kwam.
50. Waar zijt gij hem ontmoet?	Antwoord: Onder Derico.
51. Waar reed de Commandant Pretorius naar toe?	Antwoord: Ik geloof naar den Landdrost Cuyler.
52. Was hij alleen?	Antwoord: Neen; met eene groote klomp menschen.
53. Wat heeft Pretorius u gezegd?	Antwoord: Ik heb hem alles verteld, en hij heeft gezegd dat hij wel wist dat ik uit een vredige contrij was.

54. Hoe zijt gij vervolgens hier gekomen?	Antwoord: Ik was op reis naar huis, maar de Landdrost Stockenström heeft mij, toen ik reeds op Sneeuwberg was, door den bode laten roepen, en toen ik daar ben gekomen, heeft hij mij naar herwaarts opgezonden. Ik was te voren op Graaff-Reinet geweest om hem te spreken, maar hij was naar Cradock.
55. Hadt gij gelegenheid om vroeger van de oproerige bende af te komen?	Antwoord: Neen, ik was geprest en gedwongen.
56. Zijn er geen andere vroeger weggereden?	Antwoord: Ja, maar ik had geen vroegere gelegenheid, want ik was met mijn wagentje te digt onder de zweep.
57. Moet gij niet erkennen door u onder die gewapende bende te hebben bevonden, misdadig en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ja, het is 't grootste kwaad, en daarom bid ik ook om genade voor een armen zondaar.
58. Wat hebt gij nog tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Dat ik gedwongen ben geweest, en om genade verzoek.

Aldus &c. 3 Januarij 1816.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
(Get:) P.W. PRINSLO.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 65.
U.1. Minuten, 3 Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde &c.

Martinus Prinslo de oude, oud 64 jaren, geboren aan de Hex Rivier, wonende op Bruintjeshoogte, welke &c.

Dat omstreeks den 5 of 6 November l.l. de Compt: van huis gegaan was om de kinderen van zijn schoonzoon, Frans van Aart, welke naar de Kaapstad was geweest, weg te brengen, en bij zijn tehuis komst gevonden had, dat zijn, Compts., zoon, Hendrik Fredrik Prinslo, van huis was, zooals gezegd werd, om koren te koopen; en dat dezelve weder zijnde tehuis gekomen, aan den Compt: verhaald had dat er veel gedoente in 't land was, want dat Cornelis Faber naar 't Kafferland was; en dat hij aan 't hoofd van de Kaffers zoude komen om 't land af te loopen; waarop de Compt: gezegd had dat zij 't land ongelukkig zouden maken, en er verder niets van had willen hooren, en zijn gem: zoon afgeraden zig daar mede te bemoeien.

Dat voorts een of twee dagen, nadat de rebellen op Slagtersnek waren agterhaald geworden, Joachim Prinslo, Klaas, zn:, en Martinus Prinslo, Klaas zn: welke op des Compt's plaats hadden gewoond, en zig ook bij de menigte bevonden hadden, zig te voet bij den Compt: hadden vervoegd met verzoek om kost te hebben, dan 'twelk de Compt., hun geweigerd hebbende, zij vertrokken waren zonder dat de Compt: hen weder had gezien.

Waarna de R.O. Requirant nog aan den Compt: heeft gevraagd, en door den Compt: is beantwoord:

1. Heeft Hendrik Prinslo u ook gezegd dat Johannes Bezuidenhout zoude mede doen?	Antwoord: Ja.
2. Heeft hij ook Theunis de Klerk genoemd?	Antwoord: Daar heb ik niets van gehoord, en ik heb ook, naar niets verder gevraagd.
3. Heeft hij u ook verhaald dat er een brief was geschreven?	Antwoord: Neen, daar heb ik nooit van geweten.
4. Zijt gij bereid, des vereischt, uw gedeponeerde met eede te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer &c.,
Aldus &c., 3 Januarij 1816.
(Get:) MARTINUS PRINSLO.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

U.1. No. 65a.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie, de bovengenoemde Martinus Prinslo, Senior, die verklaarde, na dat zijn bovengemelde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen geworden, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden. Ter bekrachtiging waarvan hij deze solemnele woorden sprak:-

‘Zoo helpe mij God Almachtig’!

In tegenwoordigheid van de gevangenen, Hendrik Frederik Prinslo, en Cornelis Faber, die verklaarden geene kruisvragen te hebben om aan den getuige te doen.

Commissarissen.
(Get:) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH

Gedaan te Uitenhagen, den 4den Januarij 1816.

(Get.) MARTINUS PRINSLO.

In mijne tegenwoordigheid,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 66.
R.5. Minuten, 3den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde, enz.

Barend Jacobus Bester, oud 51 jaren, geboren aan de Koeberg, in 't Kaapsche District, en woonachtig aan de Tarka onder Graaff-Reinet, dewelke, enz.

Dat hij, Compt., door den Veldcornet Stephanus Van Wijk op den 29sten October l.l. zijnde aangeschreven om present te zijn bij Diderik en Christiaan Muller, daaraan had voldaan, en aldaar gevonden had Diderik en Christiaan Muller, den Veldkornet Van Wijk, Johannes Bezuidenhout, en Stephanus Bothma.

Dat de Veldkornet Van Wijk aldaar aan den Compt: had gevraagd om tot voldoening aan de begeerte van Johannes Bezuihout, een brief te schrijven, wiens begeerte was om op te eischen den Landdrost Stockenström, den Veldcornet Opperman en den

Luit. Rosseau, om op eene bestemde plaats te komen, en mond aan mond met dezelven te spreken; waarop de Compt: aan den Veldcornet Van Wijk en aan voorm: Johannes Bezuidenhout had geantwoord dat hij 't niet konde doen om zijne hand op te ligten tegen zijne regeering, en dat hij, Compt:, aan het Gouvernement eens beloofd had om zig nooit weder te bemoeijen met zaken van de regeering, en dat hij daarom niet zoude schrijven, en dat de Justitie heilig was, en zij geduld gebruiken moesten; dat er recht en gerechtigheid zouden geschieden.

Dat daarop Johannes Bezuidenhout was weggegaan, en Stephanus Bothma, zijn paard gehaald hebbende, weggereden was, en hij, Compt:, met den Veldcornet Van Wijk dien nagt daar gebleven zijnde, den volgenden morgen te zamen waren weggereden.

Waarna door den R.O. (hem gevraagd werd).

1. Is u niets verder bekend van de rebellie?	Antwoord: Neen, dat is van mij onafhankelijk.
2. Is Johannes Bezuidenhout niet bij zijne opkomst bij u aangeweest?	Antwoord: Ja, en zijn zoon Gerrit met Stephanus Bothma, Abraham Bothma, Andries Meijer, en Johannes Hartzenberg.
3. Wat heeft hij op dien tijd met u gesproken?	Antwoord: Hij heeft mijne twee zoons gevraagd wat zij er van zeiden; de een, genaamd *Willem*, *zeide daarop wat dan*? Waarop Bezuidenhout zeide, '*om mede te rijden.*' Mijn zoon bleef daarop stil, dog mijne vrouw vroeg, '*prest gij hem*? 't welk Bezuidenhout beantwoordde, '*neen die niet vrijwillig mede gaat*, *pres ik niet*;' en daarop heeft mijne vrouw gezegd, '*dan zal geen van de kinderen mede rijden*'; daarna heeft Bezuidenhout er niet weder van gesproken.
4. Hoe lang is Bezuidenhout bij u geweest?	Antwoord: Hij is laat tegen den avond gekomen, en zeide dat de twee Veldcornets, Stephanus van Wijk en Willem van Heerde, ook dien avond zouden komen. Ik heb daarop Bezui-

denhout, die aanstonds weder weg wilde, opgehouden tot tegen tien of elf uren in den avond, wanneer hij is weggereden: en den anderen morgen met 't aanbreken van 't ligt, waren de twee Veldcornets bij mij, welke ziende, dat Bezuidenhout weg was, weder zijn teruggereden.

5.
Waar is Bezuidenhout toen naar toe gereden?

Antwoord: Dat weet ik niet, hij is de Tarka afgereden.

6.
Om welke reden wildet gij hem ophouden?

Antwoord: Opdat hij met de Veldcornets zoude kunnen spreken, welke daar ook zouden komen.

7.
Hebt gij naderhand iemand verder van die oproerige menschen gezien?

Antwoord: Niemand dan Stephanus Bothma.

8.
Hebt gij ook gezien of gehoord dat Hendrik Prinslo, kort vóór 't optrekken van Bezuidenhout, in de Tarka is geweest?

Antwoord: Ja.

9.
Wat is u daarvan bekend?

Antwoord: De eerste maal gaf hij voor dat Faber hem geld schuldig was, en dat hij gehoord had dat Faber wegtrok, en hij wilde zien of hij zijn geld niet krijgen konde. De tweede maal, omstreeks één uur, kwam Faber bij mij, heen en weder aan, en omtrent anderhalf uur daarna, naar gissing, kwam Faber, Hendrik Prinslo, en Theunis de Klerk, weder terug, ook heen en weder bij mij aan, in Tarka op, maar waarheen, weet ik niet; en den anderen dag morgen kwamen H. Prinslo en de Klerk weder terug, en kwamen weder bij mij aan, en hebben niet zooveel willen verzuimen om te eten, en reden weder Tarka af.

10. Hebben zij bij die gelegenheden niets met u gesproken over eenig plan?	Antwoord: Neen.
11. Hebt gij toen ook van niemand gehoord dat zoo iets aan den gang was?	Antwoord: Niets.
12. Zijn er, toen Bezuidenhout in 't aftrekken bij u is aangeweest, geene brieven geschreven om menschen te commandeeren?	Antwoord: Neen, hoegenaamd geen letter in mijn huis.
13. Hoe lang daarna hebt gij weder van die menschen gezien?	Antwoord: Twee of drie dagen daarna, heb ik Stephanus Bothma weder gezien.
14. Heeft hij toen iets aan u verhaald?	Antwoord: Ja, zijne intentie was, dat hij den Veldcornet en den Adjunct Landdrost Van de Graaff wilde verzoeken met hem mede te rijden om te zien of er geen kans was om de menschen te bewegen van weder terug te rijden.
15. Waar hadt hij de overigen gelaten?	Antwoord: Aan Kromme rivier, zooals hij zeide.
16. Hoe langen tijd is dat geweest, nadat Johannes Bezuidenhout van u was afgereden?	Antwoord: Twee of drie dagen.
17. Weet gij ook of hij den Veldcornet of Adjunct Landdrost gesproken heeft?	Antwoord: Dat kan ik niet verzekeren.
18. Is hij weder, teruggaande, bij u aan geweest?	Antwoord: Ja.
19. Wat heeft hij toen verhaald?	Antwoord: Dat hij met de intentie afreed om de menschen te doen terugkeeren.

20. Hebt gij iets verder van hem vernomen?	Antwoord: Hij is weder teruggekomen.
21. Hoe veel tijd daarna?	Antwoord: Dat kan ik niet bepalen.
22. Wat ging hij toen doen?	Antwoord: Weder om den Veldcornet te halen.
23. Heeft hij dien ook gekregen?	Antwoord: Dat is mij onbekend, want eer hij weder terug was, waren de menschen al gevangen.
24. Zijn er van de andere vlugtelingen toen ook bij u aangekomen?	Antwoord: Neen, geen schepsel.
25. Weet gij iets verder betrekkelijk deze gebeurtenis te verhalen?	Antwoord: Neen, of 't mogt mij vergeten zijn.
26. Om welke reden wilde Bezuidenhout een brief laten schrijven?	Antwoord: Dat is mij onbekend.
27. Hebt gij niet gehoord, dat hij onvergenoegd was over het doodschieten van zijn broeder Fredrik?	Antwoord: Neen, maar ik konde 't merken aan zijn praten.
28. Is dit alles de zuivere waarheid, en zijt gij bereid 't zelve (des vereischt) met solemneelen eede te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer &c.
Aldus &c. 3 Januarij 1816.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) B.J. BESTER.

Mij present:
G. BEELAEETS VAN BLOKLAND.
Secretaris.

No. 66a.
R. 5. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengemelde Barend Jacobus Bester, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen geworden, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden. Ter bekrachtiging van de waarheid waarvan, hij deze solemnele woorden sprak: -

'Zoo helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid van de gevangenen, Hendrik Frederik Prinslo, Cornelis Faber, Andries Meijer, Theunis de Klerk, en Abraham Carel Bothma, die verklaarden geene kruisvragen te hebben om aan den getuige te doen. Cornelis Faber echter verklaarde bij deze gelegenheid dat hij geen geld verschuldigd was aan Hendrik Frederik Prinslo. Stephanus Bothma niet tegenwoordig zijnde bij deze Herziening, ontsnapt zijnde uit zijne gevangenis en nog niet weder gevat.

Gedaan te Uitenhagen, den 4den Januarij 1816.

Commissarissen.
(Get:) P. D EMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) B.J. BESTER.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 67.
C.C. 2. Minuten, 3 Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het *tweede* verhoor van.

Willem Frederik Krugel.

Art. 1. Is niet Petrus Johannes Fourie op den 13 November l.l. op uw last, mondeling gecommandeerd geworden om present te zijn op Slagtersnek?	Antwoord: Ja.

2. Is hij des anderen daags morgens daar gekomen?	Antwoord: Ja.
3. Heeft hij u op dien zelfden dag gevraagd om naar huis te gaan, uit hoofde hij zeere oogen had?	Antwoord: Ja.
4. Hebt gij hem dat verzoek toegestaan?	Antwoord: Ja, ik heb hem gezegd, hij konde naar huis rijden als hij wilde.
5. Is hij daarop weggereden?	Antwoord: Ja.
6. Is hij niet daarna wedergekomen?	Antwoord: Neen, ik heb hem niet weder gezien.
7. Hebt gij hem de permissie uit uzelven gegeven?	Antwoord: Neen, ik heb 't aan Bezuidenhout voorgesteld, en die heeft er in toegestemd.

Aldus &c. 3 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) WILLEM FREDRIK KRUGEL.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 68.
U 2. Minuten, 3den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde, &c.

Gerrit Pieter Bezuidenhout, oud 53 jaren, geboren in Autiniqualand, woonachtig in de Zeekoekloof aan de Baviaansrivier, welke, &c.

Dat hij, Compt., op den 1sten November l.l. door een briefje van den provisioneelen Veldcornet, Willem Frederik Krguel, was

gecommandeerd geworden om dienzelfden avond present te zijn ter plaatse van Daniel Johannes Erasmus, aan welke order hij, Compt., hebbende voldaan, aldaar gevonden had den voorm. W.F. Krugel benevens D.J. Erasmus, wanneer gem. W.F. Krugel hem, Compt., gelast had om eenige personen, namelijk Frans Smit, Piet Fourie, Louis Fourie, Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, Thomas en Willem Adriaan Nel, Adriaan Labuscagne, en des Compts. zoons, Gerrit en Hendrik, alsmede Gerrit Coenraad Bezuidenhout, Fred. zn., benevens Okkert Brits, B. zn., te commandeeren om des anderen daags 's morgens tegen zonsopgang op Slagtersnek present te zijn met geweer en wapenen, zonder dat gem. W.F. Krugel aan den Compt. had gezegd tot welk einde de gem. personen moesten worden gecommandeerd, aan welken last de Compt. nog in dien zelfden nagt voldaan hebbende, zig naar huis had begeven, hebbende de Compt. vervolgens geëxhibeerd het briefje van W.F. Krugel hier boven bedoeld, - Zei F 3.

Waarna door den R O. Requirant nog aan den Compt. is gevraagd en door denzelven beantwoord:-

1. Hoe langen tijd hebt gij u op de plaats van D. Erasmus opgehouden voor dat gij met uwe boodschap zijt weggereden?	Antwoord: Ik weet het niet, maar 't kan anderhalf uur of twee uren zijn geweest.
2. Welke personen zijn in den tusschentijd aldaar gekomen?	Antwoord: Daar is gekomen Piet Erasmus, P. zn.
3. Welke tijding of boodschap heeft dezelve daar gebracht?	Antwoord: Hij heeft gezegd dat Hendrik Prinslo was gevangen genomen.
4. Heeft hij ook om eenige hulp ter dier zake gevraagd?	Antwoord: Neen, voor zoover ik gehoord heb, niet.
5. Weet gij ook of het op die boodschap is geweest, dat gij gezonden zijt om menschen te commandeeren?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet kunnen merken.
6. Hebt gij niet gehoord, dat Johannes Bezuidenhout in den nagt ook in die contrijen gekomen is?	Antwoord: Dat heb ik eerst gehoord nadat wij bij de anderen zijn gekomen, ik geloof op den anderen dag.

7. Wie heeft u dat verhaald?	Antwoord: Dat weet ik met geen waarheid te zeggen; ik heb het terloops gehoord.
8. Waar hebt gij die tijding gekregen?	Antwoord: Ik was tehuis.
9. Op welken tijd van den dag of nagt is het geweest?	Antwoord: Dat weet ik waarlijk niet, ik weet zelfs niet of 't één of twee dagen daarna geweest is.
10. Zijt gij op de begrafenis van uw broeder Fredrik Bezuidenhout geweest?	Antwoord: Ja.
11. Wie zijn daar al geweest?	Antwoord: Daar waren Piet Prinslo, Klaas zn., Willem Prinslo, Klaas zn., Lucas van Vuuren, Cornelis Faber, Louis Fourie, - Van der Sant, Frans Labuscagne, Okkert Brits, Willem Nel, Hendrik Bezuidenhout, Wijnands zn., Coenraad Bezuidenhout, Coens, zn., mijn zoon Gerrit, Jacobus Vrij, en anderen.
12. Wat is op die begrafenis voorgevallen?	Antwoord: Ik weet niet dat daar iets bijzonders gebeurd is, want zoo als die begrafenis voorbij was, toen ben ik weder naar huis gereden.
13. Hebt gij niet gehoord dat uw broeder Johannes kwaad is geweest op Lucas van Vuuren?	Antwoord: Neen.
14. Hebt gij niet gehoord dat uw broeder Johannes daar gesproken heeft om satisfactie te vragen over den dood van uw broeder *Fredrik?*	Antwoord: Neen; maar ik heb gesproken van een request te laten maken aan den Landdrost om te verzoeken dat wij mogten weten, waarom mijn broeder *Fredrik* was doodgeschoten; mijn broeder *Johannes* heeft mij gesproken van een

	papier daarover aan den Gouverneur te zenden: ik heb Diderik Greve laten vragen om te komen bij den Veldcornet Opperman, waar ik ook ben gegaan, en heb daar met hem en Willem Prinslo en Louis Fourie over 't schrijven van zoodanig Request gesproken, 't welk Diderik Greve dan zoude opstellen, maar deze heeft het afgeraden, en gezegd dat het beter was zulks niet te doen, en daarop ben ik naar huis gereden, en heb er geen verder moeite in genomen.
15. Was uw broeder *Johannes* ook daarbij toen gij bij den Veldcornet waart met Diderik Greve?	Antwoord: Neen.
16. Weet gij dat na de begrafenis van uw broeder *Fredrik*, Hendrik Prinslo een paar malen bij uw broeder *Johannes* is geweest?	Antwoord: Neen, ik woon ook uit den weg.
17. Hebt gij omtrent den tijd van 't commandeeren der menschen ook Theunis de Klerk gezien?	Antwoord: Neen.
18. Wat heeft Pieter Erasmus meer verhaald, behalve het gevangen nemen van Hendrik Prinslo?	Antwoord: Niets dat ik gehoord heb.
19. Zijt gij bereid dit uw gedeponeerde (des vereischt) met eede te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer, enz.
Aldus enz., 3 Januarij 1816.
(Get.) GERT. P. BEZUIDENHOUT.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

No. 68a.
U 2a. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Gerrit Pieter Bezuidenhout, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen geworden, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd enkel in zijn antwoord op de 11de vraag, 'dat hij, getuige, bij vergissing, den naam van Louis Fourie had genoemd, als tegenwoordig te zijn geweest bij de begrafenis van zijn broeder Frederik Bezuidenhout, daar gezegde Fourie niet bij het begraven was, maar tegenwoordig was den dag te voren toen het lijk gekist werd.' Waarop de gevangene, W. Krugel, de volgende vraag aan den getuige deed:-

Heeft niet Piet Erasmus, Piet zoon, de boodschap gebracht dat Hendrik Prinslo gevangen was, en heb ik niet daarop aan u gezegd, '*gij hoort de zaak*, *zeg nu aan het volk in den hoek dat zij daar moeten zijn*'?	Antwoord: Neen! maar ik had reeds de boodschap van u ontvangen, en was gereed om weg te rijden toen Piet Erasmus daar kwam en zeide dat Hendrik Prinslo gevangen was genomen; en toen zeidet gij verder, '*nu commandeer dat het volk te Slagtersnek met zonsopgang moet zijn.*'

Ter bekrachtiging van de waarheid waarvan de getuige deze solemneele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid van de gevangenen Gerrit Coenraad Bezuidenhout, Fred. zoon, en Willem Krugel; alsmede van de gedaagden, Frans Smit, Lucas van Vuren, Gerrit Pieter Bezuidenhout, Gerts zoon, Christiaan Lourens Dreijer. Willem Adriaan Nel, W. zoon, Piet Erasmus, P. zoon, en Adriaan Labuschagne, die verklaarden geene kruisvragen te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 4den Januari 1816.

(Get.) GERT. P. BEZUIDENHOUT.
Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 69.
U. 3. Minuten, 3den Jan. 1816.

Compareerde, enz.

Louis Fourie, oud 45 jaren, geboren aan de Duivenhoksrivier, in 't district van Swellendam, wonende aan de Baviaansrivier in 't district van Graaff-Reinet, welke enz.

Dat hij, Compt., zijnde gecommandeerd geworden door een brief van den provisioneelen Veldkornet, Willem Krugel, om op den 13den November l.l. present te zijn op de plaats van Daniel Erasmus, ook daarheen gereden was, en daar vandaan naar huis terug gekeerd.

Dat hij, Compt., daar gevonden had Willem Krugel, Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer, Piet Erasmus, P. zn., Willem Prinsloo, Klaas zn., Theunis de Klerk, Gerrit Bezuidenhout, Gerrit zn., kunnende de Compt. zich geen meerderen herinneren, aan welke menschen de voornoemde Willem Krugel een brief had laten voorlezen, welken de Adjunct Landdrost Van de Graaff had geschreven aan den Veldcornet Opperman, behelzende dat de Adjunct Landdrost, voormeld, vernomen had dat de Kaffers een inval wilden doen, en dat Krugel menschen daartegen commandeeren moest, zijnde in dien brief ook nog iets vermeld van oproermakers in Tarka, doch waarvan de Compt. zich geene bijzonderheden meer herinnerde; na 't lezen van welken brief W. Krugel gezegd had, dat men nu weder naar huis kon rijden, waarop de Compt. dadelijk was weggereden, zonder iets anders gehoord te hebben.

Dat naderhand oude Gerrit Bezuidenhout was gekomen met eene mondelinge boodschap van Willem Krugel dat de menschen den volgenden morgen zich op Slagtersnek moesten verzamelen, waarop degenen, die bij de den compt. woonden, namelijk Frans Smit, Christiaan Dreijer, Lucas van Vuuren, Theunis Fourie, en des Compts. zoon, Petrus Johannes Fourie, ook derwaarts waren gereden, doch zijnde zijn gemelde zoon dien zelfden avond weder tehuis gekomen.

Dat twee of drie dagen daarna, zonder dat de Compt. den juisten dag zich konde herinneren, ook de andere hierooven gem. personen, te weten Frans Smit, Lucas van Vuuren, Christiaan Dreijer en Theunis Fourie, bij den Compt. zijnde tehuis gekomen, aan hem, Compt., hadden gerapporteerd dat de verzameling geen goed stuk voor handen had, en hem, Compt., op 't dringendst hadden verzocht dat hij toch daarheen wilde rijden om die menschen te overreden van terug te keeren, en zich naar hunne woningen te begeven, aan welk verzoek de Compt. hebbende voldaan, daarheen was gereden, en dezelven had aangetroffen op den Slagtersnek, op het zelfde tijdstip wanneer de Landdrost Cuijler

daar met zijne commando was aangekomen, hebbende de Compt. om die reden met de op den nek zijnde menschen niet gesproken, maar, van zijn paard geklommen zijnde, zich naar gem. Landdrost begeven, doch zich weder van denzelven verwijderd om zijn paard te gaan halen, hetwelk hij, na eenigen tijd zoekens, hebbende gevonden, en de Landdrost reeds zijnde vertrokken, hij, Compt., naar huis was terug gekeerd, en sedert tehuis gebleven was.

Waarna door den R.O. Reqt. aan den Compt. is gevraagd en door hem geantwoord als volgt:

1. Is hetgeen in uwe verklaring is gemeld, het eerst dat gij van die rebellen gehoord hadt?	Antwoord: Ja, ik had er nooit tevoren van gehoord.
2. Toen W. Krugel den brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff had voorgelezen, heeft Willem Krugel toen niet gevraagd of de menschen met de regeering waren?	Antwoord: Daar heb ik niets van gehoord, want ik ben direct weggereden.
3. Toen Lucas van Vuuren en de andere tehuis gekomen personen u verzochten om naar de verzamelde menigte te rijden, deden zij dat uit henzelven of uit naam van iemand anders?	Antwoord: Zij hebben uit henzelven mij geplaagd om daarheen te rijden.
4. Welke is de reden dat uw zoon reeds denzelfden avond was tehuisgekomen?	Antwoord: Hij had zeere oogen, en hij zeide, dat hij daarom was naar huis gestuurd.
5. Zijt gij bereid dit uw gedeponeerde (des vereischt) met solemneelen eede te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer, &c.
Aldus, &c., 3 Januari 1816.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) LOUIES FOURIE.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.
Secretaris.

No. 69a.
U. 3a. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Louis Fourie, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, dat hij er bij bleef, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd alleen in zijn antwoord op de 2de vraag, 'dat W. Krugel, nadat hij den brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff had gelezen (zoo als getuige zich nu herrinert, na verdere overweging), zeide 'dat hij met de Regeering was,' waarop de andere menschen antwoordden, 'dat zij dan ook met hem waren'; waarop de gevangene Theunis de Klerk den getuige vroeg:-

1. Hebt gij gehoord dat ik bij die gelegenheid aan W. Krugel heb gezegd in den naam van Johannes Bezuidenhout, dat hij zoude komen, en dat W. Krugel de menschen moest bij elkander houden totdat hij kwam?

Antwoord: Dat heb ik niet gehoord.

Kruisvraag door den gevangene W. Krugel:

2. Toen ik zeide dat ik met de Regeering was, waren er niet anderen die zeiden dat zij niet met de Regeering waren?

Antwoord: Dat heb ik niet gehoord.

Kruiswaag door Theunis de Klerk:

3. Heeft Krugel niet gezegd dat indien er een verrader onder ons was, hij hem door het hoofd zoude schieten, zoo dat niemand zoude (kunnen) zeggen dat hij onschuldig was?

Antwoord: Ik heb dat niet gehoord.

Waarop de getuige ter bekrachtiging der waarheid zijner getuigenis deze solemnele woorden sprak:

'Zoo helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid van de gevangenen, W.F. Krugel, en Theunie de Klerk, alsmede van de gedaagden, W. Prinslo, Claas zoon, Piet Erasmus, Piet zoon, Lucas van Vuuren, Theunis Fourie, François Smit, Christiaan Laurens Dreijer, en Gerrit Pieter Bezuidenhout, die verklaarden geene verdere vragen te hebben om aan den getuige te worden gedaan.

Gedaan te Uitenhagen, den 4den Januarij, 1816.

(Get:) LOUIS FOURIE.
Commissarissen:
(Get:) W. HIDDINGH.
P. DIEMEL.
In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 70.
W.W.W. 1. Minuten, 3den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen &c.

Petrus Johannes Fourie Louis zn:.

Art. 1. Des Gedet. naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Petrus Johannes Fourie, oud 24 jaren, geboren aan de Bosjesmans rivier in 't district van Uitenhagen, thans woonagtig bij mijn vader aan de Baviaansrivier, onder 't district van Graaff-Reinet.
2. Hebt gij u ook bevonden bij de in November l.l. verzameld geweest zijnde gewapende menigte?	Antwoord: Ik ben in de voorleden maand November gecommandeerd geweest door ouden Gerrit Bezuidenhout uit naam van Willem Krugel om 's anderen daags morgens present te zijn op Slagtersnek: ook waren op dezelfde wijze gecommandeerd Theunis Fourie, Frans Smit, Christiaan Dreijer en Lucas van Vuuren, allen wonende met mij op dezelfde plaats.

3. Zijt gij allen naar de bestemde plaats gereden?	Antwoord: Ja.
4. Hoe hebt gij 't op Slagtersnek evonden?	Antwoord: Daar heb ik Willem Krugel gevonden, aan wien ik uit, hoofde dat ik zeere oogen had, zoodat ik 't niet langer uithouden konde, verzogt heb om naar huis te rijden, 't geen hij mij heeft toegestaan, en toen ben ik weggereden: ik ben er omtrent een uur geweest.
5. Wien vondt gij meer met Willem Krugel?	Antwoord: Ik denk 30 à 40 menschen, onder welke was Johannes Bezuidenhout.
6. Zijt gij naderhand weder onder die menschen geweest?	Antwoord: Neen, ik ben tehuis gebleven.
7. Heeft, behalve W. Krugel, ook iemand anders u toestemming gegeven om naar huis te rijden?	Antwoord: Ik heb 't maar alleen aan W. Krugel gevraagd, en die heeft 't mij toegestaan, maar ik weet niet of hij er met een ander over gesproken heeft, want mijne oogen waren al te zeer.

Aldus, &c., 3 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

(Get:) PETRUS JOHANNES FOURIE.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 71.
Y.Y. Minuten, 4den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen &c.
Petrus Jacobus Delport, Gedetineerde.

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Petrus Jacobus Delport, P.J. zn., oud 25 jaren, geboren aan de kleine Visrivier onder Bruintjeshoogte, laatst woonachtig aan de Baviaansrivier, op de plaats van Louis Trigard.
2. Hoe zijt gij gekomen onder de in November l.l. verzameld geweest zijnde oproerige menigte?	Antwoord: Op zekeren avond, wanneer het reeds donker was, zijn bij mij, terwijl ik mij met de vrouw van Louis Trigard alleen in huis bevond, gekomen Willem Krugel, Theunis de Klerk, Leendert Labuscagne, Coenraad Bezuidenhout, Coenraads zn., en mijn broeder Jacobus Delport, wanneer Theunis de Klerk mij gezegd heeft dat wij gaan moesten om een goed woord te doen voor Hendrik Prinslo, M. zn., welke bij Capt. Andrews gevangen was. Zegt nader: Theunis de Klerk heeft dat gezegd.
3. Waar kwamen die menschen vandaan?	Antwoord: Van de plaats van Daniel Erasmus.
4. Waar zijt gij met hen naar toe gereden?	Antwoord: Naar de plaats van Willem Krugel.
5. Hadt gij niet reeds tevoren van hunne verzameling gehoord?	Antwoord: Neen, niets.
6. Wien hebt gij bij de plaats van Willem Krugel gevonden?	Antwoord: Daar was toen nog niemand. Zegt nader: ik weet het niet, want 't was

	donker, en ik ben niet in het huis geweest.
7. Hebt gij Johannes Bezuidenhout daar niet gezien?	Antwoord: Niet op dien avond, maar op den volgenden morgen, toen ik opstond, heb ik hem gezien.
8. Wat heeft W. Krugel met u gedaan?	Antwoord: Toen is hij met ons opgetrokken naar de plaats van W. van Aart.
9. Hoeveel menschen waren daar wel bij?	Antwoord: Daar waren veel menschen, maar die ik niet kende.
10. Is Johannes Bezuidenhout ook mede gereden?	Antwoord: Ja.
11. Wie heeft u gelast om mede te rijden?	Antwoord: Gelast niet, maar Krugel heeft gezegd dat wij een goed woord voor H. Prinslo moesten gaan doen; en toen wij daar waren geweest, heb ik aan Johannes Bezuidenhout verzocht om naar huis te rijden, maar die zeide dat als ik sprak van naar huis te rijden, ik een kogel voor den kop konde krijgen.
12. Waarom hebt gij dat juist aan Johannes Bezuidenhout gevraagd?	Antwoord: Omdat ik al gehoord had, dat die zeide, dat wij moesten bij elkander blijven.
13. Wat is er bij de post van Capt. Andrews gebeurd?	Antwoord: Daar zijn eerst rapporten gestuurd om Prinslo te vragen, en daarna zijn wij omgedraaid.
14. Hebt gijlieden hem toen ook gekregen?	Antwoord: Neen, ik zat op zijde.
15. Met wien hebt gij op zijde gezeten?	Antwoord: Met Hendrik Klopper, Jac. zn.

16.
Zijt gij altijd met hem gebleven?

Antwoord: Hij is naderhand weder naar de andere menschen gegaan.

17.
Hebt gij hem niet zien weg rijden?

Antwoord: Neen, maar 't kan zijn.

18.
Hebt gij den Veldcommandant Nel ook bij ulieden zien komen?

Antwoord: Ja, en ook weder zien wegrijden.

19.
Heeft men hem goedwillig laten weggaan?

Antwoord: Dat weet ik niet.

20.
Is er, na zijn vertrek, niet een kring gemaakt?

Antwoord: Ja, de provisioneele Veldcornet Krugel stond in het midden, en daar is een eed gedaan.

21.
Hoe is die eed gedaan?

Antwoord: Anders niet als dat zij den hoed hebben afgenomen.

22.
Hebt gij mede den hoed afgenomen?

Antwoord: Neen, en ook geen eed gedaan: ik stond geheel achteraf onder de paarden.

23.
Waar zijt gijlieden verder heengegaan?

Antwoord: Over de Visrivier, aan de overzijde van de plaats van ouden Louw Erasmus.

24.
Is van daar uit niet Zacharias Prinslo gestuurd om de Kaffers te roepen?

Antwoord: Of hij gestuurd is, weet ik niet, maar ik heb hem den avond naar zijn huis zien rijden, pad langs.

25.
Waar zijt gij verder heengetrokken?

Antwoord: Eerst naar een fonteintje aan de bovenzijde van ouden Louw Erasmus, en daarna naar Slagtersnek.

26.
Wat is daar gebeurd?

Antwoord: Daar is niets gebeurd, als dat de Landdrost Cuijler daar is gekomen.

27. Hebt gij Lucas van Vuuren en eenige anderen niet tevoren zien naar huis rijden?	Antwoord: Gezien heb ik 't niet, maar ik heb 't gehoord.
28. Hebt gij niet, eer gij naar Slagtersnek zijt gegaan, een brief van den Adjunct Landdrost Fraser hooren lezen?	Antwoord: Neen, maar ik heb hooren zeggen, dat er een brief van Majoor Fraser was, dat wij naar huis moesten rijden, en toen zijn wij teruggetrokken naar Slagtersnek. en daar werd gezegd, dat wij wachten moesten, want Willem Prinslo, Klaas, zn., is daar vandaan naar den Landdrost Cuijler gereden.
29. Welke boodschap heeft dezelve W. Prinslo, Klaas, zn., teruggebracht?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar toen de Landdrost is opgetrokken, ben ik een anderen kant af naar huis gereden.
30. Zijt gijlieden niet eerst tegen den kop opgetrokken?	Antwoord: Ja, zij zeiden dat wij hooger moesten wezen.
31. Wie had dat gelast?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik was aan de benedenzijde, en toen werd er geschreeuwd dat wij de paarden moesten vangen en hooger opkomen.
32. Welke orders heeft Bezuidenhout gegeven, toen gij naar den kop moest trekken?	Antwoord: Ik heb niet anders gehoord als dat er geroepen werd, dat wij naar boven moesten komen.
33. Heeft hij niet gezegd, dat men zich daar verweren moest, omdat gijlieden anders zoudt gevangen worden?	Antwoord: Ja, dat heeft hij gezegd, en toen wij op 't kopje waren, en de Landdrost aan 't optrekken was, ben ik zoo maar weggereden naar huis.
34. Zijn er niet eenige menschen te paard tegen den berg opgekomen?	Antwoord: Ja.

35. Wie waren dezelven?	Antwoord: Mijn broeder Volkert Delport, en ook Cornelis Faber, de anderen kende ik niet.
36. Waar kwamen zij van daan?	Antwoord: Dat weet ik niet.
37. Hebt gij niet gehoord, dat C. Faber in 't Kafferlaud was geweest?	Antwoord: Neen, daar heb ik geen woord van gehoord.
38. Hebt gij uw broeder Volkert daar niet gesproken?	Antwoord: Neen.
39. Hebt gij daar Joh. Bezuidenhout niet hooren zeggen dat hij de menschen die niet mede deden, door de Kaffers zoude laten vernielen?	Antwoord: Ja.
40. Hebt gij dan ook niet gehoord, dat C. Faber met de Kaffers werd verwacht?	Antwoord: Neen.
41. Hebt gij een geweer bij u gehad?	Antwoord: Ja.
42. Hebt gij niet gehoord, dat Johannes Bezuidenhout te onvrede was over den dood van zijn broeder Fredrik en denzelven wreken wilde?	Antwoord: Neen.
43. Waarom zijt gijlieden dan toch bij elkander gekomen?	Antwoord: Anders niet, dan een goed woord voor Hendrik Prinslo te doen.
44. Waarom zijt gij dan niet naar huis gereden, toen de boodschap volvoerd was?	Antwoord: Bezuidenhout wilde 't niet hebben, en dreigde, dat hij mij een kogel voor den kop zoude geven.
45. Heeft hij u ook niet met de Kaffers gedreigd?	Antwoord: Neen, daar weet ik niets van. Zegt nader: hij heeft toen wij op den nek waren,

	gezegd, dat als wij niet bij elkander bleven, hij ons zoude laten vernielen van de Kaffers.
46. Heeft hij dat aan anderen ook gezegd?	Antwoord: Dat weet ik niet, wat hij aan anderen gezegd heeft.
47. Waarom zijt gij niet tot mij afgekomen op Slagtersnek?	Antwoord: Ik was bevreesd omdat ik bij die menschen geweest was.
48. Hebt gij ook op schildwagt gestaan?	Antwoord: Neen, ik niet, ik ben bij de spionnen niet geweest.
49. Moet gij niet erkennen, door u bij die gewapende oproerbende te hebben bevonden, misdaan te hebben en straffe verdiend?	Antwoord: Ik heb nog geen kwaad mede gedaan.
50. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Dat ik bevreesd ben geweest.

Aldus, &c., 4 Januarij, 1816.
Dit x is 't merk van Petrus Jacobus Delport, verklarende niet te kunnen schrijven.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 72.
X. 2. Minuten, 4den Jan., 1816.
Uitenhagen.

Artikelen van *'t tweede* verhoor van.
Hendrik Fredrik Prinslo.

Art. 1. Zijt gij niet op uw eersten togt naar Tarka bij Barend Bester aangeweest?	Antwoord: Ja.

2. Hebt gij hem niet gezegd dat gij naar C. Faber gingt om te zien of gij, voordat hij zoude wegtrekken, geld zoudt kunnen krijgen, dat hij u schuldig was?	Antwoord: Of hij weg zoude trekken weet ik niet, maar ik heb aan Bester gezegd, dat ik ging om te zien of ik van Faber geld konde krijgen dat hij mij schuldig was.
3. Zijt gij niet kort daarna met Faber en Theunis de Klerk weder bij Barend Bester gekomen?	Antwoord: Ja.
4. Zijt gij des anderen daags morgens niet weder met Th. de Klerk bij Bester gekomen?	Antwoord: Ja, toen wij van Bezuidenhout en Faber kwam, toen ik geweest ben om meel te koopen.
5. Is dat alles voorgevallen in uw eersten togt naar Faber?	Antwoord: Ja, toen ik om 't geld gereden ben: maar om 't meel ben ik op een anderen tijd gereden.
6. Hadt gij toen niet zoo groote haast, dat gij u niet kondet ophouden?	Antwoord: Ja.
7. Hoe veel tijd is er verloopen tusschen de eerste en tweede maal dat gij daar zijt geweest?	Antwoord: Ik weet 't niet recht, 't zal wel 14 dagen of meer zijn geweest, want ik heb tusschenbeide geploegd.

Aldus, &c., 4 Januarij, 1816.
(Get:) HENDRIK FREDRIK PRINSLO.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 73.
R. 6. Minuten, 4den Januarij 1816.
Uitenhagen.

Compareerende, &c.

George Diderik Geere, oud 50 jaren, geboren in de Kaapstad, wonende aan de Holtskloof, onder 't Veldcornetschap van Zwagershoek, in 't district van Graaff-Reinet, dewelke, &c.

Dat hij, Compt: door een briefje van den Veldcornet Opperman, in dato 13 October 1815, was ontboden geworden om bij gem: Veldcornet Opperman te komen, alwaar de oude Gerrit Pieter Bezuidenhout hem, Compt:, verlangde te spreken, exhibeerende de Compt: het door hem even gemelde briefje. Dat de Compt: zig dan ook derwaarts hebbende begeven, den Veldcornet Opperman alleen tehuis had gevonden, dog welke daarop dadelijk had gezonden om Gerrit Pieter Bezuidenhout voorm:, benevens Willem Prinslo, Klaas zn:, te roepen, welke gekomen zijnde den Compt: verzogt hadden om een request te schrijven aan den Achtbaren Raad van Justitie, en een aan den Gouverneur, dog zonder dat zij aan den Compt: den inhoud hadden weten op te geven als hebbende zij alleen gezegd dat 't zoude zijn over den dood van Fredrik Bezuidenhout, en om te weten of dezelve den dood verdiend had. Waarop de Compt: aan hen had geraden om stil te zijn, en nog een weinig te wagten, daar er nog tijd genoeg was om te requestreeren; zijnde er anders niets deswegens voorgevallen, als alleen dat die personen den Compt: ook verzogt hadden om een briefje aan den Adjunct Landdrost Van de Graaff te schrijven om geïnformeerd te worden hoedanig met het nagelaten vee van Fredrik Bezuidenhout moest worden geleefd, en welk briefje de Compt:, geschreven had op naam van voorz: Veldcornet Opperman.

Dat, nadat zijn, Compts:, schoonzoon, Adriaan Engelbrecht, door Johannes Bezuidenhout was gedwongen geweest om in 't Kafferland te gaan, dezelve bij hem, Compt:, was geweest zonder den datum, wanneer, niet hebbende onthouden, wanneer de Compt: aan denzelven had gevraagd, hoe hij zig zoo iets had durven onderstaan van naar 't Kafferland te rijden? Waarop hij aan den Compt: had geantwoord dat Johannes Bezuidenhout hem met het geweer op de borst had gedreigd, en dat hij in de grootste vrees van de wereld was geweest: waarna de Compt: denzelven had vermaand om in 't vervolg zig nergens weder mede te bemoeien.

Niets meer, &c.

Aldus gedaan op den 4den Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:

P. DIEMEL,

W. HIDDINGH.

(Get:) G.D. GEERE.

Mij present:

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,

Secretaris.

No. 73a.
R. 6. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie, de bovengenoemde George Diderik Geere, die verklaarde, nadat zijne ge-

tuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd alleen, ‘dat hij, de getuige, Gerrit Pieter Bezuidenhout gevraagd hebbende, wie het eerste schot had afgevuurd, zijn broeder *Fredrik* of de troepen? de gezegde G.P. Bezuidenhout geantwoord had, dat, zoo als hij gehoord had, zijn broeder Fredrik het eerste schot had gedaan.

Waarop de gedaagde, Willem Prinslo, Claas zoon, de volgende kruisvraag aan den getuige deed:-

Heb ik u verzocht om een verzoekschrift te schrijven?	Antwoord: De Veldcornet Opperman, en Gerrit Pieter Bezuidenhout hebben mij verzocht zulks in uwe tegenwoordigheid te doen.

Ter bekrachtiging van de waarheid waarvan, de getuige deze solemnele woorden sprak:-

‘Zoo helpe mij God Almachtig’!

In tegenwoordigheid van den gevangene, Willem Prinslo, Claas zoon, die verklaarde niets verder te hebben om aan den getuige te vragen.

Gedaan te Uitenhagen, den 5den Januarij 1816.

Commissarissen:
(Get:) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
(Get:) G.D. GEERE.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 74.
U. 4. Minuten, 4 Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde, &c.

Frans Labuscagne, oud 66 jaren, geboren aan de Paarl, woonachtig aan de Baviaansrivier, welke &c.

Dat hij op den 18den November l.l. was tegenwoordig geweest bij Daniel Erasmus, ten tijde dat de provisioneele Veldkornet Willem Krugel, zich aldaar met eenige door hem gecommandeerde manschappen bevonden had, en dat aldaar was voorgelezen een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff aan den Veldkornet Opperman geschreven, meldende dat er menschen naar

Kafferland waren om de Kaffers te halen, en dat de Veldkornet voorm. op zijne hoede moest wezen; bij welke gelegenheid Willem Krugel gezegd had, '*menschen*, *ik ben met de regeering*, *wat zegt gijlieden?*' op welke vraag door de menschen welk bij hem, Compt., stonden, was geantwoord geworden, '*indien gij met de regeering zijt*, *dan zijn wij met u*'; met uitzondering van Theunis de Klerk, welke gezegd had, '*ik ben niet met de regeering*,' waarop W. Krugel hem hebbende geantwoord dat zulks niet goed was, de voorm. Th. de Klerk had stil gezwegen, en niet weder gesproken.

Waarna door den R.O. Reqt. is gevraagd, en door den Compt. beantwoord, als volgt:

1. Hebt gij W. Krugel ook hooren zeggen. '*is daar een verrader ons, ik zal hem zoo doodschieten?*'	Antwoord: Neen, dat is in mijne presentie niet gezegd.
2. Was er iemand anders, behalve Theunis de Klerk, die zoo iets heeft gezegd?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb niets meer gehoord.
3. Hebt gij bij die gelegenheid ook gehoord dat Johannes Bezuidenhout stond af te komen?	Antwoord: Neen, daar heb ik niets van gehoord.
4. Hoe is Theunis de Klerk op dien dag daar gekomen, en met wien?	Antwoord: Dat weet ik niet.
5. Was hij daar reeds vóór W. Krugel?	Antwoord: Ja.
6. Hebt gij Theunis de Klerk en W. Krugel zien komen?	Antwoord: Neen, hij is met W. Krugel niet gekomen.
7. Weet gij iets meer omtrent dit voorgevallene op te geven?	Antwoord: Neen, ik was daar slechts heengereden om te zien wat er geschieden moest, want mijn zoon, Jan Hendrik, was gecommandeerd, maar hij was verhinderd om van huis te rijden door ziekte van zijne vrouw, en daarom had mij ver-

	zocht om voor hem te gaan hooren wat er te doen was.
8. Zijt gij bereid dit u gedeponeerde (des vereischt), met eede te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer, enz.
Aldus, &c., 4 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) FRANS LABUSCAGNE.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

U. 4. No. 74a.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie, de bovengenoemde Frans Labuscagne, die verklaarde, nadat zijn getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgezonderd, zooals hij reeds heeft gezegd bij zijne confrontatie met den gevangene, Theunis de Klerk, ‘dat Theunis de Klerk, nadat W. Krugel herhaaldelijk de menschen had gevraagd of zij met de Regering waren, eindelijk met de anderen, ‘ja,’ zeide.

Waarop de R.O. Vervolger de volgende vragen aan den getuige deed:-

1. Waart gij bij de begrafenis van Fredrik Bezuidenhout?	Antwoord: Ja.
2. Hebt gij Johannes Bezuidenhout aldaar gezien?	Antwoord: Ja.
3. Hebt gij hem daar zijne ontevredenheid hooren uiten, over den dood van zijn broeder?	Antwoord: Hij heeft niet met mij gesproken, maar ik heb hem hooren spreken over den dood van zijn broeder, en dat het hem griefde.

4. Hebt gij niet gezien dat hij kwaad was op Lucas van Vuuren?	Antwoord: Eerst zeide hij, wijzende naar mij en Lucas van Vuuren, dat wij de oorzaak er van waren, en zelfs erger dan wolven drek waren. Ik stond toen op, en heb geen woord met hem gesproken.
5. Hebt gij niet bij die gelegenheid Johannes Bezuidenhout om hulp hooren vragen?	Antwoord: Neen.
6. Hebt gij Jacobus Vrij ook bij de begrafenis gezien?	Antwoord: Ja.
7. Wat hebt gij hem hooren zeggen?	Antwoord: Ik heb hem niet iets hooren zeggen.

De volgende vraag werd daarop door den gevangene, Theunis de Klerk, aan den getuige gedaan: -

Hebt gij niet gehoord dat ik aan W. Krugel een boodschap heb gegeven van Johannes Bezuidenhout, dat W. Krugel met zijne menschen wachten moest tot dat Bezuidenhout aldaar was gekomen?	Antwoord: Neen! dit is niet in mijne tegenwoordigheid gezegd.

Ter betrachtiging van de waarheid waarvan, hij deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid van de gevangenen Theunis de Klerk, en Willem Krugel, en van den gedaagde, Willem Prinslo, Claas zoon, die verklaarden geene verdere kruisvragen te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen den 5den Januari 1816.

Commissarissen:
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) FRANS LABUSCAGNE.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 75.
J.J.J. 2. Minuten, 5den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen van *'t tweede* verhoor van.
Willem Prinslo, Klaas zn.

1. Of hij zig niet herinnert, wie het geweest zijn die bij gelegenheid der vraag van Willem Krugel, '*wat zegt gij, menschen*, *ik ben met de regeering*,' gezegd hebben, '*ik niet*, *en ik ook niet*:' zooals gij bij Art. 4 van uw eerste verhoor hebt opgegeven, gezegd te zijn?	Antwoord: Zegt, ik heb de menschen niet gezien, die zulks gezegd hebben, want ik stond met den rug naar hen toe, maar de eene is aan de stem door mij herkend voor Theunis de Klerk, den anderen heb ik niet gekend.
2. Welken van die twee hebt gij aan de stem herkend Theunis de Klerk te zijn geweest, die het *eerste*, of wel die het *tweede* heeft gesproken?	Antwoord: Dat weet ik niet meer.

Aldus &c. 5 Januarij 1816.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) WILLEM PRINSLO KLAAS zn.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 76.
A.A. 2. Minuten, 5den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen van het *tweede* verhoor van.
Theunis de Klerk, Gedetineerde.

1. Of hij, Gedet:, niet, in plaats van Willem Prinslo Joch. zn:, die met C. Faber naar 't Kafferland was, zig heeft begeven op de plaats van Daniel Erasmus?	Antwoord: Neen, maar Johannes Bezuidenhout had mij daar gezonden met eene boodschap, zooals ik gezegd heb.

2. Of daar niet een brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff is voorgelezen, en deszelfs inhoud op gegeven?	Antwoord: Ja, die aan den Veldcornet Opperman was geschreven, en inhield dat de Heer Van de Graaff gehoord had, dat er menschen Kafferland in waren, en dat de Veldcornet moest oppassen, maar hoe hij 't maken moest, weet ik niet recht meer.
3. Of, na het voorlezen van dien brief, Willem Krugel niet heeft gezegd, '*menschen*, *ik ben met de regeering*, *wat zegt gijlieden*?'	Antwoord: Ja, dat heeft hij gezegd.
4. Of hij, Gedetineerde, daarop niet heeft geantwoord, '*ik ben niet met de regeering*?'	Antwoord: Neen, wij hebben allen *ja* gezegd.
5. Of niet de andere menschen hebben gezegd, '*Zijt gij met de regeering*, *dan zijn wij met u*?'	Reeds beantwoord.
6. Zoo ja, welke reden van ongenoegen hij, Gedetineerde, tegen de regeering had?	Vervalt.
7. Zoo neen, te laten binnen staan den Getuige, Frans Labuscagne, en hem op dit gedeelte zijner afgelegde verklaring met den gedetineerde te confronteeren?	De Getuige, Frans Labuscagne, binnen staande, persisteert bij zijn, op dit punt, gedeponeerde, dog met bijvoeging, dat nadat W. Krugel gezegd had, '*dat zulks niet goed was*', en nadat Krugel nog tot drie malen zijne vraag aan de menschen herhaald had, de Gedet: in dezen ook met anderen had *ja* gezegd.

De Gedet: erkent daarop, dat hij wel eerst heeft gezegd, '*dat hij niet met de regeering was*,' maar dat hij daarmede niet heeft gemeend iets *tegen* de regeering te hebben, dog dat zijn gezegde was voorgekomen uit misverstand, omdat hij den brief niet recht verstaan had, en da[t] hij, toon hij 't naderhand beter begreep, gezegd heeft van *ja.*

Ingelijks te doen binnenstaan Willem Prinslo Klaas zn:, en hem op dit punt met den gedet: te confronteeren.	Willem Prinslo, Klaas zn:, binnen staande. zegt, dat hij wel door W. Krugel herhaaldelijk heeft hooren vragen of de menschen met de regeering waren, maar dat hij niet gehoord heeft, dat Theunis de Klerk naderhand met de anderen zoude gezegd hebben van *ja*, hoezeer 't wel kan wezen, want dat er toen door elkanderen gepraat werd.
8. Wie de andere persoon is geweest, die ook gezegd heeft, '*niet met de regeering te zijn*?'	Antwoord: Zegt, Piet Erasmus Piet zn:.
9. Welke de oorzaak van zijn misverstand van den brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff is geweest?	Antwoord: Ik had gemeend dat de order van den Heer Van de Graaff was om Faber en die menschen, die naar Kafferland waren, te gaan vangen: en daar was ik bang voor.
10. Weet gij ook of P. Erasmus P. zn: in 't zelfde misverstand heeft verkeerd?	Antwoord: Neen.
11. Hebt gij te dien tijde zelve gedagt dat Willem Krugel aan de zijde der regeering was?	Antwoord: Zooals ik gehoord heb daar onder de menschen, zoude hij niet met de regeering zijn geweest, maar ik ben te bang, dat ik niet weet wat ik zeggen zal.
12. Van welke menschen hebt gij dat hooren zeggen?	Antwoord: Dat weet ik niet. Zegt nader: ik heb dat niet hooren zeggen, ik heb dat valsch opgegeven, en verzoek vergeving, maar ik heb het naderhand gezien.

Aldus &c., 5 Januarij 1816.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) THEUNIS DE KLERK.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 77.
J.J. 1. Minuten, 5den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen &c.
Martha Faber, weduwe wijlen Bezuidenhout.
Gedetineerde.

Art. 1. Der Gedet. naam, ouderdom, geboorteplaats?	Antwoord: Martha Faber, weduwe van wijlen Johannes Bezuidenhout, oud 43 jaren, geboren te Tulbagh, laatst woonagtig aan Tarka.
2. Is niet uw overleden man in November l.l. van u afgegaan naar onderen, naar de zijde van Bruintjeshoogte?	Antwoord: Ja, hij is van mij van Tarka afgegaan, maar den datum weet ik niet.
3. Wie zijn met hem mede gereden?	Antwoord: Stephanus Bothma, Abraham Bothma, Andries Meijer, Johannes Hartsenberg, en een basterd van Christiaan de Beer.
4. Was niet eenige weken tevoren uw mans broeder *Fredrik Bezuidenhout*, doodgeschoten?	Antwoord: Ja.
5. Is uw overleden man niet daarover zeer ontsteld geweest?	Antwoord: Ja.
6. Hebt gij niet vernomen dat hij een partij heeft willen formeeren om den dood van zijn broeder te wreken?	Antwoord: Neen, daar weet ik niet van.
7. Is niet omtrent een paar weken van dat uw man met de door u genoemde menschen naar onderen is getrokken, Hendrik Fredrik Prinslo bij uw man geweest?	Antwoord: Ja.

8. Is hij niet twee malen in korten tijd daar geweest?	Antwoord: Ja.
9. Is hij niet de eerste maal een geheelen dag met uw man wezen rondrijden?	Antwoord: Dat weet ik niet, want mijn man was bij 't vee, maar Prinslo heeft hem laten roepen, en toen zijn zij tezamen in huis geweest, maar wat zij gesproken hebben weet ik niet: maar de tweede maal, toen hij weder daar is geweest, zijn zij tezamen naar Stephanus en Louw Bothma gereden, dog wat zij daar gesproken hebben, weet ik niet.
10. Weet gij niet dat, toen H. Prinslo de laatste maal bij uw man is geweest, een brief geschreven is?	Antwoord: Zij zijn bij Faber in huis geweest, en ik heb gehoord, dat er een brief geschreven is, maar ik heb ze niet zien schrijven, en wat er in stond, heb ik ook niet gehoord.
11. Weet gij of H. Prinslo gekomen was met het expres voornemen om uw man op te stoken tot uitvoering van de zaak die naderhand gebeurd is?	Antwoord: Ik ben daar niet bij geweest, maar ik heb wel zoo iets hooren vertellen van de vrouw van Faber.
12. Weet gij ook dat de Veldcornet Van Wijk de personen van Barend Bester, en Stephanus Bothma, heeft laten roepen om een request te schrijven over den dood van Frednk Bezuidenhout?	Antwoord: Ja.
13. Wat weet gij daar meer bijzonder van?	Antwoord: Niets, mijn man heeft mij maar gezegd, dat hij daar heen en weder bij gezeten heeft, maar dat hij ze daar gelaten had.
14. Is 't u ook bekend dat, nadat Hendrik Prinslo de eerste maal	Antwoord: Ja.

bij uw man was geweest, Cornelis Faber naar 't Kafferland is gereden met Adriaan Engelbregt, Frans Marais, en een klein Hottotje in dienst van Faber?

15. Is H. Prinslo niet voor de tweede maal bij uw man geweest, kort na de terugkomst van Faber?

Antwoord: Ja.

16. Is niet kort daarop Faber andermaal gereden naar 't Kafferland met Volkert Delport, Willem Prinslo Joh. zn., Frans Marais, en een Hottentot van Diderik Muller?

Antwoord: Ja.

17. Is niet, kort na 't vertrek van Faber, uw man van u afgetrokken naar onderen?

Antwoord: Ja.

18. Had hij kort te voren brieven van onderen, dat is, van de zij de van Baviaansrivier ontvangen?

Antwoord: Neen, daar weet ik niets van.

19. Heeft hij niet een brief gekregen van een van de Brits, meldende, dat de veldcornet Opperman gevlugt, en dat Willem Krugel provisioneele veldcornet was?

Antwoord: Neen, dat weet ik niet.

20. Met welke oogmerken was uw man met de door u genoemde personen naar onderen gereden?

Antwoord: Dat weet ik niet.

21. Heeft uw man ook gezegd wanneer hij meende terug te komen?

Antwoord: Neen, hij zeide dat hij niet wist of hij over twee of drie dagen zoude terug komen.

22. Hoe ver zoude hij naar onderen rijden?	Antwoord: Dat weet ik ook niet.
23. Hebt gij Stephanus Bothma ook hooren spreken, om welke reden hij met uw man mede reed?	Antwoord: Neen.
24. Waarom is Faber naar het Kafferland gegaan?	Antwoord: Daar weet ik niets van.
25. Hebt gij niet gehoord dat 't was met voornemen om de Kaffers te roepen?	Antwoord: Neen, dat weet ik niet. *Zegt nader*: ik heb er wel van hooren praten, dat hij naar de Kaffers gereden is, maar uit wat oorzaak weet ik niet.
26. Heeft uw overleden man kunnen schrijven?	Antwoord: Ja, hij konde lezen en schrijven.
27. Aan de Gedet: vertoond zijnde, 1. Een briefje zonder datum, onderteekend *Johannes Bezuidenhout*, en beginnende, '*vrienden u word gelast &c.*', 2 Een briefje, geteekend *Johannes Bezuidenhout*, gedateerd 12 *November* 1815, 3. En een briefje geteekend *Cornelis Vaber*, gedateerd 3 *November* 1815, en beginnende '*geagte neef Theunis de Klerk*;' en gevraagd of de beide eerstgem. niet de handschriften van haren overleden man zijn, en of zij die handschriften kent?	Antwoord: Ik ken die handschriften niet, maar ik kan wel zien dat 't mijn mans sohrift niet is.
28. Hebt gij kunnen merken, toen Hendrik Prinslo daar was, dat hij met uw man zoude mede doen?	Antwoord: Ja, zoo als Hendrik Prinslo gezegd heeft.
29. Wat hebt gij hem hooren zeggen?	Antwoord: Hij heeft gezegd dat hij met mijn man wilde

	mededoen om te onderzoeken waar of de moord van overleden Fredrik Bezuidenhout door was ontstaan. Zegt nader: Zoo heb ik van mijn overleden man gehoord, want zelve heb ik daar niet bij gezeten.
30. Hebt gij kunnen merken, dat uw man, toen hij naar onder is gereden, hulp van Hendrik Prinslo te verwagten had?	Antwoord: Neen, dat weet ik niet.
31. Wie heeft uw overleden man gedagt de oorzaak van den dood van zijn broeder Fredrik te zijn geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet, hij wilde dat onderzoeken. Zegt nader: Dat moet de veldcornet Opperman weten, die veldcornet over dat district was.
32. Hebt gij uw overleden man ook hooren zeggen, dat Opperman er oorzaak van was?	Antwoord: Ja, dat heeft hij gezegd, terwijl Opperman als Veldcornet niet voor de zaak was opgekomen.
33. Hebt gij niet gehoord dat toen H. Prinslo de laatste maal in Tarka was geweest, een brief is geschreven aan Jacobus Krugel, welken brief Christiaan Muller zoude hebben weggebracht?	Antwoord: Ja, dat heb ik gehoord van mijn overleden man, maar hij heeft mij niet gezegd wat daarin stond, en ik heb 't ook niet gevraagd.
34. Hebt gij ook gehoord dat H. Prinslo dien brief geteekend had?	Antwoord: Neen.
35. Daar uw man is weggereden vóór dat Faber van zijn tweede reis naar 't Kafferland terug was, hebt gij toen ook gehoord waar zij weder bij elkander zouden komen?	Antwoord: Neen ik heb dat niet geweten.
36. Waar hebt gij gedacht dat Faber terug zoude komen?	Antwoord: Ik heb gedacht dat hij weder boven bij ons zoude terugkomen.

37. Heeft uw man geene boodschap thuis gelaten, als Faber daar terug kwam?	Antwooord: Neen hij heeft geene boodschap gelaten.
38. Zijt gij erbij geweest toen uw man met die andere personen is weggereden?	Antwoord: Ja.
39. Zijn die menschen vrijwillig mede gereden, of door uw man gedwongen?	Antwoord: Uit hun eigen vrije liberteit; hij heeft niemand van degenen die met hem zijn medegereden, gedwongen; hij wilde naar den Veldcornet Opperman rijden alleen om te vragen of hij niet wist waardoor de moord van zijn broeder Fredrik ontstaan was.
40. Heeft hij niets te voren aan den Veldcornet Opperman laten vragen?	Antwoord: Neen, dat ik weet niet, als alleen dat mijn zwager Gerrit Bezuidenhout, naar den Veldcornet Opperman was geweest om een request te laten maken over den dood van *Fredrik*, maar dat hebben zij toen afgeslagen.
41. Wat deel zoude Hendrik Prinslo dan aan die zaak nemen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
42. Is Faber met overleg van uw man naar 't Kafferland gereden, of uit eigen beweging?	Antwoord: Dat weet ik niet.
43. Zijt gij op dezelfde plaats bij de Mullers gebleven tot uw man is terug gekomen?	Antwoord: Neen, want de Mullers zijn vertrokken, en toen ben ik naar ouden Coester vertrokken.
44. Hoe lang is uw man uit geweest?	Antwoord: Dat ben ik vergeten.

45. Wie is bij zijne terugkomst met hem mede gekomen?	Antwoord: Zijn zoon Gerrit, dien hij van de school heeft medegenomen.
46. Heeft hij, thuis komende, niet verhaald wat er onder gebeurd was?	Antwoord: Ja, hij heeft 't mij gezegd, dat hij weggevlucht was van Slachtersnek, maar waar dat is, weet ik niet.
47. Hoe lang zijt gij toen te zamen bij ouden Coester gegebleven?	Antwoord: Eén dag: den anderen dag zijn wij naar onze Request plaats vertrokken.
48. Was Faber en zijn huisgezin toen ook bij u?	Antwoord: Ja.
49. Hoe lang zijt gij op uw Request plaats gebleven?	Antwoord: Eén dag, toen is hij uit benauwdheid weggetrokken, maar hij heeft weder zich bedacht, en is teruggekeerd.
50. Hoe ver zijt gij getrokken geweest?	Antwoord: Tot aan deze zijde van den Winterberg.
51. Zijt gij daar niet bezet geraakt met een geheele partij troepen?	Antwoord: Ja, toen wij reeds een schoft terug waren.
52. Waren er niet andere wagens bij ulieden, behalve de uwe, en die van Faber?	Antwoord: Ja, die van Stephanus Bothma.
53. Is hij met u medegereden, toen gij u op de vlugt hebt begeven?	Antwoord: Ja, en zijn broeder Abraham ook, op één wagen, maar zij zijn ook met ons omgekeerd.
54. Hebt gij toen niet eerst een schot gehoord naar dien kant, toen gij zoudet uitgaan?	Antwoord: Ja, op Faber.

55. Hebt gij niet gemerkt dat gij van rondom bezet waart?	Antwoord: Ja, want ik liep om te kijken waar het schot viel, en toen kwamen zij mij in 't gezigt.
56. Hebt gij de gewapende burgers ook niet daar gezien?	Antwoord: Ja, maar die stonden ver.
57. Hebt gij niet gezien, dat de andere vrouwen van de wagens gingen op de uitnoodiging van den Veldcornet Nel?	Antwoord: Neen, die andere wagens waren ver van mij af.
58. Hebt gij niet gezien dat uw man heeft aangelegd en een soldaat doodgeschoten?	Antwoord: Hij klom eerst te paard, en wilde uitjagen, en op mijn vraag of hij mij wilde verlaten met mijne kinderen, en mij aan den dood overlaten, stapte hij van 't paard af, en kwam bij mij staan agter den wagen, en hij sprak tot de soldaten die voor hem stonden, en ik zag dat een der soldaten op hem wilde schieten, en daarom stiet ik hem uit den weg, en waarschuwde hem; op dien stond brandde het pankruit van het geweer van den soldaat af, en mijn man schoot dienzelfden soldaat dat hij gekwetst was, en daarna gestorven is.
59. Heeft uw man niet daarna tusschen de wielen van de wagen gelegen, en daar vandaan geschoten?	Antwoord: Neen, maar hij stond agter 't wiel, en nadat hij geschoten had, laadde hij 't geweer weder, en toen kreeg hij een schot in den arm, dat de pijp boven en beneden den elleboog aan stukken was: daarop vlugtte hij naar mij om zig te verschuilen, en ik riep tot de soldaten dat zij hem zouden vatten, maar toen ik hem toedekte, schoten zij mij: mijn man liep daarop van mij af, en zoo als hij van mij af liep, schoten

	zij hem den rug af: ik liep daarop weder naar hem, en tilde hem op, en op dien tijd kreeg ik het andere schot.
60. Hoe vele schoten heeft uw man gedaan?	Antwoord: Slegts een: toen hij voor de tweede maal laadde, schoten zij hem in den arm.
61. Hebt gij niet een tweede geweer aan hem gegeven, toen hij 't eerste had afgeschoten?	Antwoord: Ja, maar dat heeft hij niet gebruikt, hij laadde zijn eigen geweer: hartzeer doet veel, want mijn hart was zeer, en wij waren daar alleen: daarna zeide mijn man tegen zijn kind, loop maar naar hen toe, dan zullen zij u geen kwaad doen: die liep daarop, dog is gekwetst tegen zijn been, en onder zijn voet, maar of er op hem geschoten is, dan of het een opslagkogel is geweest, weet ik niet.
62. Hebt gij niet gezien dat een officier, met een hoed op zijn geweer, gewenkt heeft, om over te komen, en niet te schieten?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gezien.
63. Hebt gij aan uw man niet gezegd, dat hij zich [n]iet moest overgeven?	Antwoord: Neen, maar ik heb hem gevraagd of hij mij met de kinderen wilde verlaten, en ons laten doodschieten: mijn hart was teeder, en ik heb hem daarom willen ontzetten.
64. Is er niet een groote quantiteit kruit en lood bij uwe wagens gevonden?	Antwoord: Ja.
65. Waar hadt gij die vandaan gehaald?	Antwoord: Van de Kaapstad, op een gewoon briefje van den Secretaris: mijn broeder *Gerrit* had 't mede gebracht voor mijn man; 't was tien pond, maar dat was al een jaar geleden.

66. Zijt gij, nadat uw man gewond was niet gevangen gemaakt?	Antwoord: Ja, en hij is met zonsondergang gestorven.
67. Hebt gij ook zelve dien dag een geweer afgeschoten?	Antwoord: Neen, schoon 't mij wel is nagegeven; de soldaten hebben naderhand 't geweer, dat geladen was, afgeschoten.
68. Zijn er niet meer schoten van dien wagen gevallen?	Antwoord: Neen, voor zoo ver ik weet, maar één.
69. Werwaarts was uw voornemen te vlugten, toen gij u op de vlugt begeven hebt?	Antwoord: Hij wilde zig maar eenigen tijd wat op zijde houden uit vrees, en dan wederkomen.
70. Zijn er geene andere personen, gedurende uwe vlugt bij u gekomen, dan de Bothmas?	Antwoord: Ja, Theunis de Klerk, Fredrik Brits, en Volkert Laport, en ik geloof Willem Prinslo Jac. zn., welke ons zeiden dat wij maar liever moesten terug komen; maar toen waren wij reeds op weg terug, want mijn man zeide dat 't hem te hard was, om voor zijne regeering te vlugten, die hem geen kwaad gedaan had, dog dat hij alleen maar wenschte te weten waarom tog zijn broeder, die geen doodmisdaad had begaan, doodgeschoten was.
71. Tot welke einde had gij aan uw man een geweer in handen gegeven?	Antwoord: Omdat ik bevreesd was, dat hij weder zoude geschoten worden, eer hij had kunnen laden.
72. Zijt gij dus niet overtuigd daardoor uw man te hebben aangemoedigd om weder op de troepen te schieten?	Antwoord: Neen, maar ik was mismoedig en teer over de gesteldheid van mijn man; dog hij heeft dat geweer niet aangenomen, maar 't zijne geladen, en toen kreeg hij het schot in den arm.

73. Moet gij niet erkennen, door uw man in de gelegenheid te stellen om weder op de soldaten te schieten, misdaan te hebben?	Antwoord: Ja, ik kan niet ontkennen dat het kwaad is, maar hij heeft dat geweer niet afgeschoten, en daar troost ik mij in, schoon ik tog in de droefheid ben; wij waren alleen, zonder hulp.
74. Wat hebt gij nog tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Ik weet niets anders.

Dit x is het merk van de weduwe Johannes Bezuidenhout, verklarende niet te kunnen schrijven.

Aldus &c., 5 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Mij Present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 78.
X. 3. Minuten, 8sten Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het *derde* verhoor en confrontatie van Hendrik Fredrik Prinslo, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis ter Drostdije Uitenhagen.

Art. 1. Of hij, gedet., nog persisteert bij zijn eerste verhoor, art. 4, dat hij, bij zijne komst op de plaats van D.J. Muller, geen gesprek met denzelven heeft gehad?	Antwoord: te blijven persisteeren.
Zoo ja, te laten binnenstaan D.J. Muller, om hem op dit gedeelte zijner verklaring, beginnende 'Dat Hendrik Prinslo Mart. zn., eenigen tijd geleden..... voor de Burgerij getrokken wierden,' alsmede op art. 5 zijner beantwoorde vraag-	De getuige D.J. Muller binnenstaande, en dit gedeelte zijner verklaring zijnde voorgehouden, persisteert daarbij, en zegt zulks den Gedet. in facie aan, alsmede zijn antwoord op art. 5 zijner hiernevens gemelde vraag-artikelen, en zegt dat

artikelen, met den gedet. te confronteeren en hem zulks in facie te doen aanzeggen.	zulks juist aldus is voorgevallen, en hij geen reden heeft om nu zoo iets te zeggen als het niet waar zoude zijn. De Gedet. persisteert daar niets van te weten.
2. Of hij, Gedet., niet op deze zijne eerste komst op de plaats van Muller aldaar heeft gevonden C. Faber?	Antwoord: Ja, Faber was daar, hij woonde daar.
3. Of hij niet, in tegenwoordigheid van Faber, zich in deze of dergelijke woorden heeft uitgelaten: '*Zijt gijlieden nog stil*, *de eene kijkt zoo*, *en de andere zoo*, *daar worden menschen doodgeschoten*, en wat Faber daarop heeft geantwoord?	Antwoord: Daar weet ik hoegenaamd niets van.
4. Of hij, Gedet., niet aan Faber heeft verzocht om Joh. Bezuidenhout te laten roepen?	Antwoord: Neen, hij was bij zijn vee, en kwam daar in huis, toen ik nog niet lang gezeten had.
5. Of Bezuidenhout toen ook niet geroepen en gekomen is?	Antwoord: Gekomen is hij maar ik heb hem niet laten roepen. Hij zeide nog dat hij mij had zien komen den kliprug af, en dat hij niet geweten had wie daar aankwam; dat het zeker een onbekende moest zijn geweest; want dat iemand anders onder om, 't pad langs zoude gekomen zijn.
6. Of niet hij, Gedet., met Bezuidenhout is gereden, eerst van Commandodrift, en vandaar naar Stephanus Bothma aan de Palingkloof, en laat in den avond is teruggekomen?	Antwoord: Het is waar dat ik met Bezuidenhout daarheen ben gereden, maar wij zijn reeds vroeg in den achtermiddag teruggekomen, en ik ben dadelijk weggereden. Toen ik bij Wentzel Koetzer kwam, brak de zon door en 't was nog ruim anderhalf uur zon.

7.
Toen gij bij Commandodrift kwaamt, heeft Stephanus Bothma u en Bezuidenhout toen niet genoodigd om bij hem aan huis te komen?

Antwoord: Toen wij daar waren, vonden wij Christiaan Botha, die daar woont niet thuis; hij was bij zijn dam; ondertusschen kwam Steph. Bothma daar, en toen Christiaan Botha van zijn dam terug was gekomen, hield Steph. Bothma aan dat Christiaan Botha en Bezuidenhout bij hem zouden aanrijden. Chr. Botha zeide, dat ik ook met hem moest mede rijden, maar ik verschoonde mij daarvan om de zwakheid van mijn paard; waarop Chr. Botha mij een paard gegeven heeft, met 't welk ik ben medegereden, het mijne aan de hand houdende.

8.
Wat heeft er plaats gehad, terwijl gij bij Abraham Bothma waart?

Antwoord: Ik vond daar vier Kaffers in het huis zitten. Joh. Bezuidenhout en Steph. Bothma spraken met een van de Kaffers, genaamd *Zwartbooij*, hebbende Bothma aan Bezuidenhout gezegd, '*daar zijn die Kaffers*, *spreek nu zelve met hen*!' waarna ook Bezuidenhout met voorm. Kaffers heeft gesproken door vertolking van eene meid, doch waarvan ik den naam niet onthouden heb.

9.
Wat is er met die Kaffers gesroken?

Antwoord: B e z u i d e n h out vroeg hun of de Kaffers *klaar* waren; en die Kaffer zeide daarop ja, maar dat zij niet wisten wat er aan haperde dat er niet een van het Duitsche volk bij hen kwam; Bezuidenhout antwoordde daarop dat hij wel voornemens was om Cornelis Faber daar heen te zenden, maar bevreesd was dat de Kaffers hem mogten dood maken. Hierop zeide de Kaffer dat daar

	geen nood voor was, dat zij geen Duitsche volk zouden dood maken. Hierop zeide Steph: Bothma, '*ik heb u dit immers gezegd.*' Daarop kwamen de schapen in den regen aanloopen, en Bothma beloofde hem een klompje. Wij zijn daarop weggereden.
10. Tot welken captein behoorden de Kaffers?	Antwoord: Ik geloof tot *Jalouza.*
11. Wat denkt gij dat *Bezuidenhout* heeft gemeend door zijn vraag '*of de Kaffers klaar waren:*' en wat *Bothma* heeft gemeend door het gezegde '*ik heb u dit immers gezegd?*'	Antwoord: Ik heb daar geen gedagte op gemaakt, want toen ik met Ch: Botha naar zijn molen ben gegaan, hebben zij tezamen gesproken. *Zegt nader:* 't moet zeker over die zaak zijn geweest, die naderhand gebeurd is.
12. Weet gij niet dat *Faber* een paar dagen daarna in 't Kafferland gereden is?	Antwoord: Ja, dat heb ik naderhand gehoord, toen ik den tweeden keer daar was; en aan 't zeggen van Bezuidenhout bleek, dat hij voornemems was *Faber* te zenden.
13. Ingeval van ontkentenis of onvoldoenend antwoord op Art: 3, 4, 5 en 6, te laten binnen staan C. Faber, en hem voor te houden zijne antwoorden, op Art. 14 van zijn verhoor en op dit punt met den Gedet: te confronteeren - ook te laten binnen staan D.J. Muller, en hem op dat gedeelte zijner verklaring beginnende '*waarna gem: Prinslo ..... eerstgem: was doorgereden*,' met den gedet: te confronteeren.	Antwoord: De tweede Gedet:, C. Faber, binnenstaande, en 't nevensgaande Art: 14 van zijn verhoor zijnde voorgehouden, zegt daarbij in alles te blijven persisteeren, en dat de reden waarom Prinslo zoo schielijk is weggereden was omdat het alreeds zoo laat was. De Getuige D.J. Muller, dit gedeelte zijner verklaring zijnde voorgehouden, blijft daarbij persisteeren.

De Gedet: blijft bij zijne opgaaf, en zegt dat het dien avond donker weder was, en geregend heeft.

Getuige zegt hierop dat hij niet weet of het geregend heeft, maar dat hij wel weet dat de Gedetineerde daar gekomen is, en alles in de hobbeling heeft gebragt. Ook binnen geroepen zijnde *Gerrit Bezuidenhout*, Joh: zn., en gevraagd, of, toen H. Prinslo de eerste maar daar gekomen is, Faber hem niet gezonden heeft om zijn vader te roepen? zegt *ja*, en toen ben ik bij het vee gebleven.

De Gedet: zegt dat het mogelijk is dat Faber denzelven heeft laten roepen, maar dat hij, Gedet:, daartoe geen last had gegeven.

14. Of hij, Gedet:, niet bij die gelegenheid heeft gezegd, '*dat de Ingezetenen van Bruintjeshoogte en Zuurveld alle gelijk gezind waren?*'	Antwoord: Neen.

Ingeval van ontkentonis te laten binnenstaan D.J. Muller, en hem vóór te houden het gedeelte van zijne verklaring, beginnende '*dat hij (namelijk Bezuidenhout*) *nu hulp*, *enz: ..... gezind waren.* Ook te laten binnen staan Ands: Meijer, en hem voor te houden Art: 61, 62, 63 en 64, van zijn eerste verhoor, en hem deswegens met den Gedet: te confronteeren.

De getuige D.J. Muller persisteert dat hij zulks duidelijk van Bezuidenhout verstaan heeft.

De getuige A. Meijer, binnen staande, blijft er bij persisteeren dat hij van Joh: Bezuidenhout verstaan heeft 't geen bij de nevensgemelde artikelen door hem is opgegeven.

De Gedet: persisteert, dat hij daar niets van weet, en dat hij er niet voor kan, wat Bezuidenhout gezegd mag hebben.

15. Of niet hij, Gedet:, toen hij de tweede maal met Ths: de Klerk op de plaats van de Mullers is gekomen, bij Christ: Muller is gegaan, en denzelven, die nog te bed lag, heeft opgewekt?	Antwoord: Neen, ik ben naar Bezuidenhout in zijn wagentent gegaan toen het helder dag was, en Steph: Bothma is ook in die tent gekomen, terwijl ik en Theunis de Klerk daar nog lagen te slapen, en ik ben eerst 's morgens ten agt uren bij Ch: Muller gekomen.

Zoo niet, te laten binnen staan D.J. Muller, en hem voor te houden dat gedeelte zijner verklaring beginnende '*dat omtrent een paar weken*.....tot, *opgewekt.*' - Insgelijks te laten binnenstaan Chrn: Muller, en hem voor te houden dat gedeelte zijner verklaring beginnende '*dat Hendrik Prinslo ... tot wegbrengen*,' met den Gedet: te confronteeren, en hem zulks in facie te doen aanzeggen.

De Getuige, D.J. Muller, zegt dat hij nog te bed lag, en het nog geen dag was, toen de Gedet: naar zijn broeder geroepen heeft, welke ook dadelijk hem, getuige, heeft wakker gemaakt. De Getuige, J.C. Muller, zegt, dat hij door den Gedet: geroepen was, toen hij nog te bed lag, en eer het dag was.

De Gedet: zegt dat het onwaar is.

De Getuigen persisteeren.

16. Of hij Gedet:, ook niet in dien zelfden nagt Sts: Bothma heeft laten roepen?	Antwoord: Johannes Bezuidenhout heeft Steph: Bothma laten roepen, toen ik met Theunis de Klerk daar was gekomen. Wij lieten hem weten door twee Hottentotten, dat hij komen moest, want dat Cornelis Faber was terugkomen.

Zoo neen, te laten binnenstaan *D.J. Muller*, en hem voor te houden die gedeelten zijner verklaring, beginnende '*hebbende zij dien nagt* enz... tot... *bevonden.*' Insgelijks te laten binnenstaan den mede Gedet: C. Faber, en hem voor te houden art: 33 van zijn verhoor en hem daaromtrent met den Gedet: te confronteeren.

De Getuige D.J. Muller zegt dat hij niet zeker kan opgeven of de Gedetin: mede die boodschap heeft afgegeven, maar dat, dewijl zij bij elkander waren, hij niet anders gedacht had, of 't was gezamentlijk.

De Gedet: persisteert.

Aan den Gedet: gevraagd, 'of hij, met Theunis de Klerk daarheen rijdende, niet Cornelis Faber heeft ontmoet, en gevraagd '*wat maakt Bezuidenhout? Heeft hij alreeds de Tarka's menschen bij elkander gemaakt?*' *Zegt*: ik heb wel Faber ontmoet, maar ik heb hem zoo iets niet gevraagd.

De mede Gedet:, Faber, persisteert bij zijn opgaaf dat *zij* Steph: Bothma hebben laten roepen. en dat Bezuidenhout nog zijn (Faber's) Hottentot heeft geordonneerd mede te rijden. Zegt wijders, 'ik heb Bezuidenhout alleen hooren spreken.' De mede Gedet: zegt verder, dat toen de Gedet:, Prinslo, hem ontmoette, dezelve aan hem, mede Gedet:, gevraagd heeft, '*wat maakt Bezuidenhout*, *rijdt hij nog onder de menschen rond?*' Ik heb geantwoord van *ja.*

Gedet:, H. Prinslo, zegt, dat 't zoo zoude kunnen wezen, maar dat hij 't niet weet.

17. Of niet aldaar door Ths: de Klerk in des Gedets: presentie is gezegd: 'dat hij diegenen die niet wilden mede doen, al was het zijn eigen vader, zoude overhoop schieten?'	Antwoord: Hij heeft gezegd, dat hij degenen die niet wilden mede doen, zoude overhoop schieten, al was het ook zijn eigen *broeder*, maar van zijn *vader* heeft hij niet gesproken.

Gevraagd, wat Th. de Klerk daar mede zal gemeend hebben, met '*mede te doen?*' Zegt: Als Bezuidenhout met de Kaffers zoude komen om de Engelschen uit 't land te drijven.

Zoo neen, te laten binnen staan D.J. Muller, en hem dat gedeelte zijner verklaring beginnende, '*Wanneer de Compt*: ... tot .... *schieten*' voor te houden, en met den Gedet: te confronteeren. Ook te laten binnen staan *Stephs. Bothma*, en hem op dit gedeelte van zijn verhoor, *nam*: *art.* 13 nader te hooren, en te vragen of hij zig nu wel herinnert wie dat gezegd heeft. Insgelijks Andries Meijer hierover te ondervragen.

De Getuige, D.J. Muller, zegt, wel verstaan te hebben dat Theunis de Klerk van zijn *eigen vader* heeft gesproken, maar de mede Gedet: St. Bothma, zegt, dat het gezegde door hem bij art. 13 vorensgemeld opgegeven, en door dezen bedoeld, is geweest, '*al was het mijn eigen vader*,' en persisteert dat hij niet weet wie dit gezegd heeft.

De mede Gedet, Andr. Meijer, hier over ondervraagd, zegt hier niets van te weten. De Gedet: zegt dat het hem niet voorstaat of Meijer daar is bij geweest.

18. Of ook niet, hetzij door hem, Gedet:, hetzij door Ths. de Klerk, bij die gelegenheid aan Diederik J. Muller is gevraagd 'dat hij nu maar zeggen moest of hij wilde mede doen of niet?'	Antwoord: Ik heb hem zulks niet gezegd, en ik weet niet of een ander dat gezegd heeft.

In geval van ontkentenis, te laten binnen staan D.J. Muller, en hem op dat gedeelte zijner verklaring '*hebbende vervolgens* &c. ... tot.... *mede doen of niet*,' met den Gedet: te confronteeren?

De Getuige, D.J. Muller binnen staande, en 't nevensgemelde gedeelte zijner verklaring zijnde voorgehouden, persisteert daarbij, dat 't gezegde, hierbij gemeld, door den Gedet: in dezen, of door Th. de Klerk is gebezigd, maar zig niet te kunnen herinneren door welken van die beiden.

De Gedet: 'persisteert daar niets van te weten.

19. Of de Gedet: nog persisteert bij zijn verhoor, Arts 10, en 11, dat hij niet met Joh.: Bezuidenhout een brief had opgesteld aan Jac. Krugel, welke door Stephs. Bothma op hunlieder aanzegging geschreven is?	Antwoord: Ja, ik heb dien brief niet opgegeven, en ik ben daar niet bij geweest toen dezelve is geschreven, en ik heb van dien brief niet geweten.

Zoo ja, te laten binnen staan D.J. Muller, en hem op dat gedeelte zijner verklaring beginnende: '*Zij aan des Compts*: *broeder hadden gezegd...* tot .... *als hem door voorm: Prinslo en Bezuidenhout werd opgegeven*,' en ook *art.* 4 van zijne beantwoorde vragen, aan den Gedet: voor te houden, en in facie te doen aanzeggen.

Insgelijks te laten binnenstaan St: Corns: Bothma, en dat gene, bij zijn verhoor op art. 13 opgegeven, namelijk, '*Ja, toen heb ik geschreven van hetgeen Johs. Bezuidenhout en H. Prinslo mij opgaven*,' aan den Gedet: voor te houden, en in facie te doen aanzeggen.

Ook te laten binnenstaan den mede Gedet:, Theunis de Klerk, en hem te vragen of hij bij 't schrijven van dien brief is tegenwoordig geweest, en tevens de omstandigheden daarvan in presentie van den Gedet:, H. Prinslo, te laten opgeven.

De Getuige D.J. Muller persisteert bij zijne opgaaf, en zegt dat Steph: Bothma heeft gezeten op den hoek van een kist, waar hij den brief schreef, terwijl Bezuidenhout in de deur zat, en Prinslo vlak over Bothma, en hij getuige midden in 't vertrek, en Theunis de Klerk naast hem, wanneer hij getuige duidelijk gehoord heeft, dat de brief door Bezuidenhout en Prinslo werd opgegeven, en toen de brief klaar was, vatte Prinslo den stoel, en bijzittende, teekende bij zijn naam. De Gedet: zegt dat hem niet voorstaat zulken brief opgegeven te hebben, maar dat, toen hij gevat was door de Dragonders, zij zulks zullen hebben opgemaakt. Getuige zegt dat hij, ná de gevangenneming van Prinslo, de andere menschen niet weder gezien heeft, behalve Faber bij zijne terugkomst van Slagtersnek, die toen maar gevraagd heeft waar zijn goed was, en daarop is weggereden.

De getuige zegt verder, dat hij geene reden heeft om op te geven wat niet waar is, en dat hij nog vele bijzonderheden niet heeft opgegeven, omdat hij zig dezelve niet juist genoeg herinnerde, maar dat hij zeer wel weet, dat door Prinslo het woord '*Godvergeten*' niet maar eens, maar wel drie maal is opgegeven.

Gedet: erkent nu bij het schrijven te zijn tegenwoordig geweest, maar dat Bothma heeft geschreven zonder dat hem iets werd opgegeven.

Ann den Gedet: gevraagd, of hij ook in vijandschap met den getuige is geweest? Zegt neen, en dat hij nooit geen kennis aan denzelve heeft gehad.

De mede Gedet:, Steph: Bothma, persisteert bij zijn nevensgemeld antwoord op art. 13 van zijn eerste verhoor, en zegt dat Prinslo aan de eene zijde en Bezuidenhout aan de andere zijde heeft gezeten, en zegt voorts, den Gedet: in facie aan, dat hij maar aan zijn wereldschen rechter de waarheid moest zeggen, gelijk God het weet.

De Gedet: erkent daarop, dat deze opgaaf van den (mede) Gedet: de waarheid is.

De confrontatie met Th. de Klerk vervalt.

20. Of hij, Gedet., nog persisteert bij zijn laatste verhoor, Art. 19, dat hij zijn naam op een schoon vel papier, daar niets op geschreven stond, had moeten teekenen, en niet op een brief aan Jacs. Krugel, na dezelve door Steph. Corn. Bothma geschreven was?	Antwoord: Ja, ik heb geteekend dat ik henlieden niet verraden zoude.

Zoo ja, te laten binnenstaan S.C. Bothma, en hem op dit gedeelte in zijn verhoor, art. 13, opgegeven beginnende, '*Toen ik klaar had met schrijven*, *enz. ..... en den brief onderteekend*,' aan den Gedet. voor te houden, en in facie te doen aanzeggen.

Insgelijks te laten binnenstaan D.J. Muller, en hem op dit g-e deelte zijner verklaring beginnende '*welke brief enz. ....., aan den Compt. overgegeven was geworden*,' met den gedet. te confronteeren, en in facie te doen aanzeggen. Item, C. Faber op dit gedeelte van zijn verhoor nam: arts. 42, 43, and 45.

De mede-Gedet., Steph. Bothma, houdt zijn nevensgemeld antwoord aan den Gedet. in facie staande.

De Gedet. erkent thans den brief geteekend te hebben, doch zegt naderhand dat hem die omstandigheden zoo niet voorstaan.

Gevraagd of hij dus er nog bij blijft, dat hij op een stuk schoon papier zoude geteekend hebben, zegt '*neen.*'

De Getuige D.J. Muller het nevensgaande gedeelte zijner verklaring voorgehouden zijnde, zegt dat hij bij die omstandigheden persisteert, en zegt zulks den Gedet. in facie aan.

De Gedet. zegt, dat het wel zoo kan wezen, maar dat hij het al vergeten is.

De mede Gedet., C. Faber, persisteert bij de nevensgemelde artikelen van zijn verhoor.

De mede-Gedet., Andries Meijer, persisteert mede, bij de aangehaalde artikelen van zijn eerste verhoor.

De mede-Gedet., Theunis de Klerk binnen staande zegt dat hij niet meer in huis is geweest toen de brief geteekend is, maar wel toen dezelve is geschreven.

21. Of de Gedet. nog staande houdt, dat hij voor 't teekenen van dien brief bedreigd is geworden door hem voor oogen te houden de wreede straffen van de Kaffers?	Antwoord: De Gedet. zegt daar bij te blijven persisteeren.

Zoo ja, te laten binnen staan (1) D.J. Muller, en hem te vragen of deze opgave van den Gedet. met de waarheid overeenkomt. Ook te laten binnenstaan (2) Corn. Faber, en hem voor te houden art. 44 van zijn eerste verhoor, en daarbij te vragen of door hem, Faber zelven, zoo iets is gezegd geworden. Ook te laten binnenstaan successievelijk (3) Ths. de Klerk, Ands. Meijer, en Steph. Bothma, en hun elk afzonderlijk af te vragen wat hun omtrent deze omstandigheden bekend is.

De Getuige D.J. Muller, hierover ondervraagd zijnde, zegt dat hij er niets van weet, en dat zoodanig iets in zijn presentie niet gezegd is.

De Gedet. zegt dat hij ook niet weet of deze getuige daar is bij geweest.

De Getuige zegt, dat hij over den Gedet. niet kan oordeelen, maar dat hij meent dat hij mede eene oorzaak is, dat Faber het Kafferland is ingereden.

De mede Gedet., Faber, zegt dat hij niet weet zoo iets te zijn gezegd geworden, en dat de opgaaf van den Gedet. valsch en leugenachtig is.

De Gedet. zegt, dat de mede-gedet. het heet liegen, en dat hij, Gedet. geene getuigen voor zijne opgaaf heeft.

De mede Gedet. Stephanus Bothma, zegt, dat hij ook niets zoodanigs gehoord heeft. De Gedet. zegt dat hij ook niet weet of zij zoo gezegd hebben.

De Gedet. zegt nader, op aanzegging van Steph Bothma, dat hij tog niet maar de waarheid voor den rechter moet verbloemen, daar dezelve tog zal voor den dag komen, dat het niet waar is dat Faber zoodanig iets heeft gezegd.

De verdere confrontatie op dit punt vervalt.

22. Of hij, gedet:, nu niet moet erkennen, bij de overgave van dien brief aan C. Muller, aan denzelven te hebben gelast den brief naar Jacs. Krugel te brengen, en daarbij te zeggen, dat gen. Jacs. Krugel, na den brief te hebben gelezen, denzelven in zijne presentie te verbranden?	Antwoord: Ja, maar ik heb aan Ch: Muller dien brief en die boodschap gegeven uit naam van Johannes Bezuidenhout, maar ik was niet degene die hem te voren had gecommandeerd om zig klaar te houden.

Zoo neen, te laten binnen staan D.J. Muller, en hem dit gedeelte zijner verklaring beginnende '*dog naderhand door Prinslo* enz.... tot .... *verbranden moest*,' aan den Gedet: voor te houden, en in facie te doen aanzeggen.

Item J.C. Muller over dit gedeelte zijner verklaaring, beginnende '*waarop de Compt:* ... tot .... *broeder Diderik.*'

Insgelijks Joh: Hartzenberg over dat gedeelte zijner verklaring, beginnende, '*welke brief* ... tot... *bijgewoond had.*' Dezen laatsten Compt: over de medegegevene boodschap nader te vragen.

Ook den Gedet:, Ths: de Klerk, te laten binnen staan, en te vragen, wat hij omtrent deze omstandigheid weet?

De Getuige, J.Ch: Muller, persisteert bij zijn gedeponeerde, dat de Gedet: hem reeds vooraf heeft gecommandeerd om zijne paarden gereed te maken, en hem naderhand den brief en boodschap gegeven heeft, zonder van Johannes Bezuidenhout te spreken.

De Gedet: zegt dat die opgaaf van den Getuige onwaar is.

De Getuige, D.J. Muller, zegt insgelijks bij de overgaaf van den brief te zijn tegenwoordig geweest, en de boodschap, zooals in zijne verklaring is opgegeven, gehoord te hebben, maar niet dat die boodschap gegeven werd uit naam van Bezuidenhout.

De Getuige, Joh: Hartzenberg, persisteert bij zijne verklaring ten dezen opzigte, dog zegt dat Prinslo, voor zoo ver hij gehoord heeft, niet van Bezuidenhout gesproken heeft. De Gedet: zegt dat hij slechts dezen getuige gegroet heeft, toen hij aan de schroef stond.

De mede Gedet:, Ths. de Klerk, zegt, mede gehoord te hebben dat Prinslo zeide dat deze brief door Ch: Muller aan Jacobus Krugel moest worden bezorgd, en dat hij dezelve, na lezing, verbranden moest, maar dat hij niet gehoord heeft dat die boodschap uit naam van Bezuidenhout gegeven wierd, maar wel dat Bezuidenhout den brief had laten schrijven.

De Gedet: zegt daarop dat zij hem verkeerd verstaan moesten hebben, want dat hij den brief uit naam van Bezuidenhout aan C.H. Muller heeft overgegeven.

23. Om welke reden de persoon van Jacobus Krugel is uitgekozen als de man, aan wien zulk een brief moest geschreven worden?	Antwoord: Omdat Bezuidenhout zeide, dat die man de eenigste was, welken hij daar kende.
24. Kendet gij denzelven ook?	Antwoord: Ja.

25. Hebt gij denzelven aangezien voor iemand die tot hetgeen in dien brief geschreven werd, bevorderlijk konde zijn?	Antwoord: Neen, in zoover heb ik hem niet gekend, maar Bezuidenhout zeide, dat hij de eenigste was, dien hij in dat district kende, en dat wij dus aan hem moesten schrijven. Ik had hem in vijf, zes of zeven jaren niet gezien, nog van hem gehoord. De laatste keer wanneer ik hem heb gezien, is toen de Commissaris-Generaal De Mist hier is geweest.
26. Of de Gedet: persisteert bij zijn verhoor Art. 22, 23, niet aan W. Krugel gezegd te hebben 'Dat Faber naar het Kafferland was gegaan,' en ook, 'dat de eene broeder het bloed van den andere zoude tappen, en dat hij 't ook gerust zoude kunnen doen, gelijk men een zwik uit een vat tapt?'	Antwoord: Zegt, te persisteeren bij de ontkentenis.

Zoo ja, te laten binnen staan W.F. Krugel, en op dat gedeelte zijner verhoor op Art. 130, aan den Gedet: voor te houden, en in facie te doen aanzeggen.

Item Corns: van den Nest op dit gedeelte zijner verhoor, nam: Art. 27 en 28 zijner beantwoorde vragen.

Insgelijks te laten binnen staan C.S. Faber, en hem voor te houden Art. 53 en 55 van zijn verhoor, en met den Gedet: te confronteeren.

Ook te laten binnen staan Ths: de Klerk, en hem over deze omstandigheden te ondervragen.

De mede Gedet:, W.F. Krugel, zegt dat hij persisteert bij zijn antwoord op het nevensaangehaalde Art. 130, dog met bijvoeging, dat hij 't eerste gerucht had gehoord van de vrouw van Opperman.

De Gedet: zegt dat hij van den mede Gedet:, Krugel, 't eerst heeft gehoord, dat Opperman weg was.

De mede Gedet:, Krugel, zegt, '*Neen*, *dat heb ik 't eerst van u gehoord*,' en persisteert voorts dat de Gedet:, Prinslo, de in deze vraag gemelde woorden gebezigd heeft, dog dat hij, mede Gedet:, niet weet welke de meening van Prinslo daarmede is geweest.

De mede Gedet:, C. van den Nest, na voorhouding van de hiernevensgaande artikelen, persisteert bij dezelve, en zegt, dat hij 't zoodanig door Prinslo had hooren zeggen, dog dat 't hem is voorgekomen, dat Prinslo wat gedronken had.

De Gedet: zegt dat het waar is, dat hij wat gedronken had, dog dat hij niet weet den mede gedet:, Cornelis van den Nest, daar gezien of met hem gesproken te hebben.

De mede Gedet:, Faber, na voorhouding van de gemelde artikelen 53 en 55, houdt den inhoud derzelve staande, en zegt '*wie zoude het anders gedaan hebben*?'

De Gedet:, Prinslo, zegt dat hij die paarden niet gezonden heeft, en ook niet wist dat Willem Prinslo, Joh: zn:, was mede geweest, en hij nu zulks voor 't eerst hoort; en dat 't niet Bezuidenhout maar Faber is geweest, welke aan Theunis de Klerk gelast heeft om de paarden van Hendrik Bezuidenhout te sturen, en dat Faber er van drie heeft willen hebben, dog waarop Th. de Klerk had gezegd, dat er slegts twee paarden daar te krijgen waren.

De mede Gedet:, Faber, ontkent zulks, en persisteert bij zijne opgaaf, en zegt dat sedert de komst van Prinslo in Tarka, Bezuidenhout zoo stout is geworden.

De mede Gedet:, Th. de Klerk, binnen staande, en gevraagd wie de boodschap, om de paarden van Hendrik Bezuidenhout, welke niet op zijne plaats was, aan hem heeft gegeven?

Zegt het is Johannes Bezuidenhout geweest, welke mij een brief heeft mede gegeven aan Coenraad Bezuidenhout en Volkert Laport; en Stephanus Marais heeft ook nog een brief gelezen welke over die paarden was geschreven.

Zegt nader: dat Bezuidenhout gezegd heeft, dat hij voor de paarden zoude zorgen, en dat hij den brief van Bezuidenhout ontvangen heeft, maar ook eene boodschap van Faber.

Voorts *gevraagd*: of de Gedet:, Prinslo, bij 't commandeeren van die paarden is tegenwoordig geweest?

Zegt, *neen.*

27. Of de Gedet: persisteert bij zijn verhoor, Arts: 28 en 29, 'niets aan zijn broeder Klaas of aan een ander van zijne familie van hetgeen er aan den gang was verhaald te hebben?	Antwoord: Zegt, ik heb aan mijn vader en aan mijne broeders gezegd dat Bezuidenhout zoo iets van meening was, maar aan geen ander heb ik er van gesproken.

Zoo ja, te laten binnen staan N.B. Prinslo, Ms: zn:, en hem op dit gedeelte zijner verhoor, Art. 5, met den gedet: te confronteeren.

Insgelijks aan den Gedet: voor te lezen de verklaring van Marths: Prinslo, Sr:.

De mede Gedet:, N.B. Prinslo, M. zn:, persisteert bij Art. 5 van zijn verhoor.

De Gedet: erkent den inhoud er van.

De voorhouding der verklaring van Mart: Prinslo vervalt.

28. Of hij, Gedet:, niet met Bezuidenhout had afgesproken dat zij elkander zouden ontmoeten aan de Tarka zijde van de post van Rossouw, bij de Wilgebosch of Krommerivier?	Antwoord: Neen, maar hij heeft mij gezegd dat hij mij zoude laten weten als hij in Baviaansrivier was, dog eene vaste plek heeft hij mij niet besteld, dog de tijd was al voorbij.

In geval van ontkentenis, te laten binnen staan D.J. Muller, en hem voor te houden zijne antwoorden op Arts: 12, 13, en 14, en den inhoud daarvan in facie voor den Gedet: te doen aanzeggen.

Ook te laten binnen staan Ths: de Klerk, en hem deswegens te ondervragen.

De Getuige, D.J. Muller, binnen staande, na voorhouding van de nevensgemelde artikelen zegt: ‘dat hij daarbij persisteert,’ met bijvoeging, ‘dat Bezuidenhout hem gezegd heeft dat hij 't opperbevel niet voeren wilde,’ waaruit hij, getuige, heeft opgemaakt, dat Prinslo het bevel zoude voeren, om dat, indien dezelve niet in Tarka was gekomen, er niets gebeurd zoude zijn.

De Gedet: zegt dat hij nooit zoodanig iets aan Bezuidenhout heeft gezegd.

De mede Gedet: zegt wel geloofd te hebben, dat zij op de gem: plaatsen zouden bijeenkomen, omdat hij gehoord had, dat Bezuidenhout Faber daar bestelde om de Kaffers daar te brengen; daar was H. Prinslo ook bij.

De Gedet:, Prinslo, aan den mede gedet:, De Klerk, gevraagd hebbende waar de Kaffers moesten bij elkander komen,? zegt *bij Kacha*; voorts aan den mede Gedet:, De Klerk, gevraagd, waar Bezuidenhout en H. Prinslo zouden bij elkander komen, zegt, dat hij 't niet weet.

29. Of hij, Gedet., niet moet erkennen, door zijn gedrag, bijzonder Johs: Bezuidenhout te hebben aangemoedigd in zijn wraakzugtig voornemen omtrent den dood van zijn broeder Fredrik, en daardoor de rust van 't land te hebben gestoord?	Antwoord: Zegt, ik heb wel met hem gesproken, maar hem niet aangemoedigd; hij was reeds zoo. De rust van 't land is er wel door gestoord, maar zij hadden dat gedoente al aan den gang, toen ik daar ben gekomen.

Bij ontkentenis of onvoldoende antwoord, te laten binnen staan Cs. Faber, en hem voor te houden Art: 62 van zijn verhoor, op dies inhoud met den gedet: te confronteeren.

Ingelijks den Getuige D.J. Muller nogmaals op dat gedeelte zijner verklaring, waarin hij had opgegeven het gezegde van Bezuidenhout, ‘dat hij nu hulp had gekregen, want dat H. Prins-

lo hun had gezegd, dat de ingezetenen van Bruintjeshoogte en Zuurveld alle gelijk gezind waren,' als mede Arts: 5, 13, 14 en 15 van zijne agter de verklaring beantwoorde vragen, nader aan den Gedet: voor te houden.

Ingelijks Joh: Hartzenberg, zijne verklaring tot aan de woorden 'aan Jacobus Krugel te bezorgen,' mede aan den Gedet: voor te houden.

Ook te laten binnen staan Chrn: Muller, en hem dat gedeelte zijner verklaring beginnende 'dat hij, Compt:, van H. Prinslo ....tot.... verzamelen,' alsmede zijn antwoord op Art. 35 van de aan hem voorgestelde vragen, aan den Gedet: in facie te doen voorhouden.

De mede Gedet:, Faber, persisteert bij zijn antwoord op 't nevensgaande Art. 62. De Gedet: vraagt: '*hoe komt 't dan dat ree[d]s vier Kaffers bij Steph: Bothma waren toen ik daar ben gekomen.*'

De mede Gedet: zegt, van die Kaffers niets te weten.

De Getuige, D.J. Muller, houdt het hier nevens gemelde gedeelte van zijne depositie in facie van den Gedet: staande, met bijvoeging dat Bezuidenhout en Faber reeds gereed waren om weg te trekken naar de Zeekoerivier in 't Nieuweveld, maar dat zulks in eens was opgeschort toen H. Prinslo daar is gekomen.

De Getuige, W. Hartzenberg, binnen staande, en het nevensgaand gedeelte zijner verklaring voorgehouden, persisteert bij 't zelve.

De Gedet: zegt daarop, dat dit alles wel wezen kan, maar dat toen hij daar is gekomen, bij Stephanus Bothma reeds die vier Kaffers waren.

De Getuige, J.C. Muller, persisteert mede bij 't nevensgaande gedeelte zijner verklaring, en houdt zulks aan den Gedet:, in facie, staande.

De Gedet: zegt, dat het gedoente reeds aan den gang was, toen hij daar is gekomen, en dat zij ook reeds die vier Kaffers bij Steph: Bothma hadden

30. Of hij, Gedet:, niet die Kaffers heeft gezien nadat hij reeds de gesprekken met, en omtrent Bezuidenhout had gehad, welke door de onderscheidene getuigen zijn gegeven, namelijk dat Bezuidenhout 't al te lang had laten liggen met den dood van zijn broeder, en dergelijke?	Antwoord: Zegt: er was reeds over dat gedoente gesproken eer ik die Kaffers heb gezien, maar de gezegden, die mij zijn nagegeven, heb ik niet gezegd.

31. Moet gij niet erkennen, dat het helpen opstellen van den brief aan Jac. Krugel, en denzelven te onderteekenen en af te zenden, en door de nu door u beleden snoode wetenschap aan het voorgenomen oproer, hoogst misdadig en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ja, daar heb ik kwaad aan gedaan.
32. Hebt gij nog iets tot uwe verschooning of verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Neen.

Aldus enz., den 8sten Januari 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) HENDRIK FREDRIK PRINSLO.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 79.
Y. 2. Minuten, 8sten Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het *tweede* verhoor en confrontatie van Stephs: Cornelius Bothma, gedetineerde in 's Heeren gevangenis ter Drostdije Uitenhagen.

Art. 1. Of Hendrik Fk: Prinslo en Joh: Bezuidenhout niet in 't laatst van October, of begin van November bij den Gedet: zijn geweest?	Antwoord: Ja! Ik was naar de beesten gereden aan de Commando drift, en daar waren zij, en toen zijn zij met mij mede naar huis gereden.
2. Of er toen niet vier Kaffers bij hem, Gedet:, waren?	Antwoord: Of er drie, vier, vijf, of zes waren, weet ik niet, maar daar waren Kaffers, maar die waren van den kant van Bezuidenhout gekomen.

3. Of die Kaffers niet aanstonds zijn teruggezonden met een boodschap aan hun Capteins?	Antwoord: Zij zijn teruggezonden.
4. Wie dezelve terug gezonden had, *Prinslo* of *Bezuidenhout*?	Antwoord: Ik denk één van die twee; ik ben er zelve niet bij geweest.
5. N.B. - Art: 5. vervalt, namelijk: - 'Zoo neen! te laten binnenstaan (zie vraag No. 4) Corns: Faber, en die voor te houden het slot van Art: 14 van zijn eerste verhoor, en hem deswegens met den Gedet: te confronteeren.' Ook te laten binnenstaan, D. Muller, en hem dat gedeelte zijner verklaring, beginnende, 'Waarna gem: Prinslo'... tot.... 'teruggekomen,' voor te houden, en te vragen of hij zich ook herinnert waar Prinslo en Bezuidenhout destijds zijn naar toe geweest?	
6. Of er niet een meid is bij geweest, die voor tolk heeft gediend?	Antwoord: Ik weet niet of zij voor tolk heeft gediend: maar het is een Kaffer meid, genaamd *Anna*, welke goed Hollandsch spreekt; maar ik was daar niet bij.
7. Of hij niet van anderen gehoord heeft met welke boodschap die Kaffers zijn weggezonden?	Antwoord: Dat de Captein *Jalouza* daar komen moest bij Bezuidenhout.
8. Wat die daar moest komen doen?	Antwoord: Ik weet het niet; ik denk om overleg te maken.
9. Waarom denkt gij dat?	Antwoord: Om dat ik daar al gehoord had dat Faber twee malen in 't Kafferland was geweest, en dat Bezuidenhout de Kaffers wilde opmaken.

10. Of H. Prinslo bij dat gesprek met de Kaffers is geweest?	Antwoord: Ik meen dat hij daar bij geweest is.
11. Of niet door den een of ander aan de Kaffers gevraagd is of zij al klaar waren?	Antwoord: Dat weet ik niet, 't kan wezen.
12. Of hij ook niet gehoord heeft, dat door die Kaffers is gevraagd, waarom er geen der Christenmenschen bij hen kwam met die boodschap?	Antwoord: Ja, zoo heb ik van Christiaan Botha gehoord.
13. Welk antwoord die Kaffers daarop hebben gekregen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
14. Of die Kaffers toen aanstonds van hem zijn weggegaan?	Antwoord: Den anderen dag: zij hebben nog schapen uit onze kraal gestolen.
15. Of niet hij, Gedet:, aan die Kaffers gezegd heeft om de troep schapen die aankwamen, verder aan te jagen, en dat zij er dan een mogten nemen?	Antwoord: Neen, dat is betigting.
16. Hoe lang Bezuidenhout en Prinslo dien dag bij hem zijn geweest?	Antwoord: Op zijn meest een uur.
17. Welk verder gesprek zij toen met hem, Gedet:, gehad hebben, over 't naderhand voorgevallen oproer?	Antwoord: Daar is gesproken over de Rebellie, en over de Veldcornets brieven te schrijven: het was eene woeling over eene samenrotting te maken, uit hoofde van den dood van Fredrik Bezuidenhout, en dat de Hottentotten te veel voorregt genoten van 't Gouvernement; maar ik weet niet alles wat zij gepractiseerd hebben.

18. Wie er bij die gesprekken al zijn tegenwoordig geweest?	Antwoord: Christiaan Botha, en H. Prinslo. Of Bezuidenhout er toen was, weet ik niet; zij hebben met de Kaffers agter het stroohuis gesproken.
19. Wanneer hebt gij na dien tijd weder van hen beiden gehoord?	Antwoord: Met mijn weten, niet vóór den tijd dat zij mij door een klein Hottentotje in den nagt hebben laten roepen.
20. Of hij, Gedet:, niet op den 29 October is present geweest op de plaats van D. Muller, wanneer zig daar ook bevonden hebben, de Veldcornet Van Wijk, Barend Jacs: Bester, en Johs: Bezuidenhout?	Antwoord: Ja, zonder dat ik juist weet op te geven of zulks geweest is op den 29 October.
21. Of aldaar niet is voorgesteld om tot voldoening aan de begeerte van Johs: Bezuidenhout, een request of brief te schrijven?	Antwoord: Ja.
22. Om welke reden zulks niet geschied is?	Antwoord: Dat weet ik niet.

23.
In geval van onvoldoend antwoord, te laten binnen staan D. Muller, en hem het gedeelte zijner verklaring, hiertoe betrekkelijk, voor te houden, en met den Gedet: te confronteeren. Ook aan den Gedet: voor te houden, het hieromtrent verklaarde van den Veldet: Van Wijk, en van Barend Bester.
De Getuige, D.J. Muller, binnenstaande, en het gedeelte zijner verklaring hiertoe betrekkelijk zijnde voorgehouden, verklaart daarbij te persisteeren.
De Gedet: zegt, dat hij niet weet waarom dat het schrijven van zoodanig Request geen voortgang heeft gehad.
De verklaringen van den Veldcornet Van Wijk en van Barend Bester aan den Gedet:, voor zoo verre dit punt betreft, zijnde voorgehouden, zegt, dat dit de waarheid is, maar dat hij geen andere reden weet waarom dat Request niet gemaakt is.

24.
Of niet, toen hij, Gedet:, naderhand in den nagt bij Bezuidenhout geroepen is, gelijk hij bij Art. 10 van zijn 1ste verhoor heeft opgegeven, Ands: Meijer met hem is mede gegaan?

Antwoord: Ja, en ook Adriaan Engelbregt, welke dadelijk gereden is naar zijn schoonvader Dirk Geere.

Zoo *neen*, te laten binnen staan Ands: Meijer, en hem voor te houden zijn antwoord op Art. 73, en met den Gedet: te confronteeren.
Item H. Prinslo, op Art. 19 van zijn eersten verhoor.
Confrontatie vervalt.

25.
Of hij, Gedet:, zig bij Bezuidenhout bevindende, door denzelven aan Hend: Prinslo heeft hooren verwijten, dat hij als Schout op Bruintjeshoogte zoude ageeren?

Antwoord: 't Kan wezen, maar ik heb dat niet gehoord.

26.
En of niet hij, Gedet:, daarop gezegd heeft, '*is hij de Schout*, *dan is hij misschien gekomen om mij te vangen*, *want ik ben al twee malen gedagvaard?*'

Antwoord: Neen.

27.
In geval van ontkentenis op de tweede voorgaande artikelen, te laten binnen staan H.F. Prinslo, en na voorhouding van het gedeelte van zijn antwoord, op Art. 19 van zijn eerste verhoor, hiertoe betrekkelijk, met den Gedet: te confronteeren.
De tweede Gedetin:, Hendrik Prinslo, binnen staande, en den inhoud van 't voorensgemeld Art. zijnde voorgehouden, blijft daarbij persisteeren, en zegt zulks den Gedet: in facie aan.
De Gedet:, Steph: Bothma, persisteert bij de ontkentenis.

28.
Of hij Gedet. ook bij diezelve gelegenheid, toen H. Prinslo op eene vraag van Bezuidenhout, antwoordde '*ik weet niet, ik zal zien*,' daarop gezegd heeft '*wat wilt gij zien*,' *handelt de rechter naar Gods wet*? *Hij vertreedt de wet onder zijne voeten*?

Antwoord: Neen, nooit.

In geval van ontkentenis, te laten binnen staan, H.F. Prinslo, en hem, na voorhouding van het gedeelte van zijn antwoord op Art. 19 van zijn eerste verhoor, te dezen betrekkelijk, met den Gedet. te confronteeren.
De mede Gedet: H. Prinslo binnenstaande, en over deze omstandigheid onderhouden zijnde, persisteert bij zijne opgave, en zegt dat op dat tijdstip Bezuidenhout, Steph: Bothma, en hij zelve, daar bij tegenwoordig waren, en dat hij op die wijze in het ongeluk is mede gesleept.
De Gedet: persisteert bij de ontkentenis.

29. Of hij Gedet:, nog staande houdt, als bij Art: 24 van zijn eerste verhoor, dat hij door H. Prinslo en Joh: Bezuidenhout is gedwongen geweest om den brief aan Jacs. Krugel te schrijven? En of hij niet integendeel, tot 't schrijven van dien brief vrijwillig is geweest?	Antwoord: Ja, ik ben gedwongen, en niet vrijwillig geweest.

In geval van ontkentenis te laten binnenstaan H.F. Prinslo, en hem deswegens met den Ged: te confronteren. Ook *Cornelis Faber*, hem voor te houden Art. 40 van zijn eerste verhoor, en hem deswegens met den Gedet: te confronteeren.

De mede Gedet:. H. Prinslo zegt, dat de Gedet:, Bothma, den brief vrijwillig heeft geschreven, en toen aan hem gegeven om te onderteekenen.

De Gedet: persisteert dat hij gedwongen is, en dat men hem door een slinksche streek had laten roepen, en hem den brief van woord tot woord is opgegeven.'

De mede Gedet:, C. Faber, binnenstaande zegt: 'dat hij geen dwang gezien heeft om dien brief door Bothma te doen schrijven.'

De Gedet: Bothma daarop aan den mede Gedet: Faber hebbende gevraagd 'of hij niet weet dat Bezuidenhout eens gezegd had, 'dat hij hem wel krijgen zoude, omdat hij hem geweigerd had een brief te schrijven?' zegt de mede Gedet:, Faber, dat hij wel weet dat Bezuidenhout eens aan zijne vrouw heeft gezegd, dat hij niet wist wat Steph: Bothma er mede voor had om voor hem geen brief te willen schrijven.

30. Of hij bij deze zelfde gelegenheid door Cs. Faber aan Hk. Prinslo heeft hooren uitleggen op welke wreede wijzen de Kaffers gewoon waren menschen	*Zie* ten dezen opzigte het op heden gehouden derde verhoor van Hendrik Fredrik Prinslo.

met den dood te straffen? Zoo neen, te laten binnenstaan Hk. Prinslo, en na voorhouding van zijn antwoord op Art. 19 van zijn eerste verhoor hiertoe betrekkelijk, met den Gedet: te confronteeren.

31.
Of niet, nadat de brief aan Chr. Muller ter bestelling was overgegeven, door hem, Gedet:, aan H. Prinslo gezegd is geworden, '*nu moet gij oppassen dat gij ons niet verklikt*, *want wij zitten naast aan de Limieten*, *en wij zullen vlugten*, *maar gij zijt ongelukkig daaraan*,' *en al verder*, '*als 't uitkomt*, *en men mogt ons in handen krijgen*, *dan bljift gij daarom voor het gelag zitten*, *want wij werpen 't alles op u*, *en hebben een eed gedaan om elkander getrouw te blijven*, *wat de een zegt*, *dat de andere 't ook zal zeggen*,' *en voorts nog*, '*een Engelschman ken ik beter dan gij*, *ik heb met hen gevaren*, *als wij met ons vijven bij elkanderen staan*, *en ik steek er een van dood*, *en wij getuigen tegen u*, *al is 't mes nog bij mij*, *en mijne handen vol bloed*, *dan gelooft hij ons*, *en knoopt u op*, *en wij zijn vrij*, *want hoe meer gij vloekt en liegt bij een Engelschman*, *hoe meer hij u gelooft?*'

Antwoord: Neen, ik weet van zoo iets niet.

32.
In geval van ontkentenis te laten binnenstaan H. Prinslo, en na voorhouding van het hiertoe betrekkelijk gedeelte van zijn antwoord op Art. 19 van zijn eerste verhoor, met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, H. Prinslo, persisteert bij zijne opgave omtrent deze omstandigheid, en zegt dat Steph: Bothma hem dit op den hoek van 't huis gezegd heeft, en dat 't volkomen blijkt, dat zij de zaak hebben afgesproken. De Gedet:, Bothma, zegt dat hij valsch betigt wordt.

33.
Of het hem, Gedt:, bekend is, dat toen hij met Bezuidenhout en zijn aanhang, omstreeks den 11 of 12 November, aan 't aftrekken was, de Veldcornets Van Wijk en Van Heerden getragt hebben hen te agterhalen en met hen te spreken?

Antwoord: Ja, zij hebben D. Muller gezonden.

34.
Of zij niet op de post van Pieter Venter hebben laten weten dat zij bij Barend Bester zouden zijn, en dat wanneer de Veldcornet Van Wijk hen wilde spreken, hij met zonsopgang bij Barend Bester wezen moest, waar zij zoolang zouden wagten?

Antwoord: 't Staat mij voor dat Bezuidenhout gezegd heeft dat Van Wijk daar moest komen, en dat hij daar met hem zoude spreken.

35
Of zij ondertusschen niet, zonder den uitslag van hunne boodschap af te wagten, lang vóór zonsopgang van daar vertrokken zijn?

Antwoord: Ja.

36.
Ingeval van ontkentenis, of onvoldoend antwoord op de drie voorgaande Artt., aan den Gedet: vóór te houden dat gedeelte der beëedigde verklaring van den Veldcornet St. Van Wijk, beginnende met de woorden ‘dat terwijl de Compt.’ tot ‘had aangetroffen.’ Ook aan den Gedet: voor te houden de antwoorden van Barend Jacobus Bester, Artt: 2, 4, 5, en 6 zijner beantwoorde en beëedigde interrogatoriums. Deze voorhouding vervalt.

37.
Om welke reden zijlieden dan zoo schielijk zijn vertrokken, zonder de Veldcornets af te wagten?

Antwoord: Omdat Bezuidenhout niet langer wagten wilde; want hij zeide dat het beter was, dat zij hem agteraan reden, dan dat hij naar hen zoude wagten.

38.
Of niet Bezuidenhout, terwijl zijl: bij Barend Bester waren, getragt heeft de twee zoons van laatstgem: mede te nemen?

Antwoord: Dat weet ik niet.

39.
En of Bezuidenhout, het weigerend antwoord bekomen hebbende, daarop niet heeft gezegd, '*die niet vrijwillig mede gaat*, *pres ik niet?*'

Antwoord: Dat heb ik niet gehoord.

40.
In geval van ontkentenis of onvoldoend antwoord op de twee voorgaande Artt:, aan den Gedet: voor te houden Art. 3 van het beëedigde beantwoorde interrogatorium van Barend Bester, en te vragen of hij derhalve niet erkennen moet, dat degenen welke destijds met Bezuidenhout Tarka af zijn gereden en derhalve ook hij, Gedt:, volkomen vrijwillig zijn geweest?
De nevensgemelde verklaring aan den Gedet: zijnde voorgehouden, zegt, 'dat 't geen vrijwilligheid van hem is geweest, dat hij bevreesd is geweest door de bedreigingen en de gruwelijke eeden die er gedaan waren.'
Ook te laten binnen staan de weduwe van Johs. Bezuidenhout, en na voorhouding van haar antwoord op Artt. 3 en 39 van haar eerste verhoor deswegens met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, de weduwe Bezuidenhout, binnen staande, en hare antwoorden op de nevensgaande Artt: zijnde voorgehouden, persisteert daarbij, en zegt dat, zooals 't haar voorkwam, de Gedet: vrijwillig is mede gegaan, en dat zij nooit anders heeft gehoord.
De Gedet: zegt, dat hij niet uit zijn eigen beweging is mede gegaan.

41.
Of eenige dagen daarna de Veldcornet Van Wijk hem, Gedet:, niet is komen spreken op zijn legplaats?

Antwoord: Ja, daar is hij bij mij geweest.

42.
Of gem: Veldcornet Van Wijk hem, Gedet:, toen niet heeft onderhouden over een gerugt, hetwelk hij, Gedet:, zoude verspreid hebben, dat een man, die door 't complot was aangezogt om mede te doen, dog zulks geweigerd had, dadelijk zoude zijn doodgeschoten; en dat er ook reeds een plaat Kaffers van Daggaboschnek tot bij Dl: Erasmus waren gezien?

Antwoord: Ja, hij heeft mij daarvan gevraagd.

43. Wat hij, Gedet:, daarop aan den Veldcornet Van Wijk had geantwoord?	Antwoord: ‘Dat het niet zoo was, dat ik de uitstrooijer van zoo iets niet was.’

44.
In geval van ontkentenis of onvoldoend antwoord op de drie vorige artikelen, aan hem, Gedet:, voor te houden de beëdigde verklaring van den Veldct: Van Wijk, beginnende ‘dat naderhand &c.,’ tot ‘er niets mede te doen had.’
De voorhouding der nevensgemelde verklaring vervalt.

45. Of hij, Gedet:, niet bij diezelfde gelegenheid aan den Veldct: Van Wijk had beloofd, dat bij, zooveel in zijn vermogen was, de menschen zoude tragten van hun voornemen af te brengen, en te doen terug keeren?	Antwoord: Ja, dat heb ik beloofd.
46. Hoe hij zoo iets heeft kunnen belooven, indien hij onder zulken dwang heeft gelegen?	Antwoord: Een mensch doet zoo veel hij kan.
47. Aan den Gedet: vervolgens te vertoonen een brief zonder datum, beginnende ‘*Veldcornet van Wijk*, *hetgeen*, *&c*,’ onderteekend *S.C. Bothma*, en te vragen of hij dien brief erkende? Zoo ja, welke de meening van dien brief is geweest, en wanneer, en waar dezelve geschreven is?	Antwoord: De nevensgemelde brief vertoond zijnde, zegt de Gedet: *Ja.* De meening is dat ik heb getragt hen om te praten, zooals ik aan Bezuidenhout en Krugel heb gedaan, en nadat ik dat gedaan heb, heb ik dit briefje in 't huis van Wentzel Koester geschreven, en met deszelfs zoon weggezonden. Wanneer dat het gedaan is, weet ik niet.
48. Of hem, Gedet:, ook bekend is eene waarschuwing van den Landdrost Stockenström in dato 13 November l l., strekkende om de oproerige ingezetenen tot hun pligt terug te brengen?	Antwoord: Ja.

49. Of dezelve waarschuwing niet bezorgd is bij Barend Bester om te doen circuleeren?	Antwoord: Toen ik er kennis van kreeg, lag dezelve bij Jan Jordaan, die nader hierheen ligt dan Barend Bester.
50. Of dezelfve waarschuwing niet door hem, Gedet:, is weggenomen, en teruggebragt in de Tarka?	Antwoord: Neen, waar Jordaan dezelve heeft gelaten, weet ik niet.
51. Of hij, Gedet:, destijds niet weder in de Tarka is gekomen om menschen te verzamelen, en daartoe een Commandeerbriefje van Johs: Bezuidenhout heeft medegebragt?	Antwoord: Ja, op last van Bezuidenhout, maar ik heb 't daar niet gebragt.
Aan den Gedet: te vertoonen een Commandeerbriefje van Johs: Bezuidenhout, geteekend den 11 November 1815, en gegevraagd of hij 'tzelve erkent?	Antwoord: Zegt: ‘Ja, en dit is weggebragt door Adriaan Engelbregt, ik heb het in de Kromme rivier geschreven, en den naam van Johs: Bezuidenhoutdaaronder gesteld op zijn last. Daar waren niet alle menschen bij, dog ik weet er thans geen op te noemen als Johannes Hartzenberg en Andr: Meijer, en mijn broeder Abraham Bothma.
52. Om welke reden de manschappen in die briefjes gemeld, juist bij Theunis de Klerk moesten present zijn?	Antwoord: Omdat zulks de bestemde plaats was.
53. Was de plaats reeds bestemd vóór dat gij met Bezuidenhout zijt afgereden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
54. Was Theunis de Klerk ulieden te verwagten?	Antwoord: Ik meen wel ja.

Ingelijks een briefje onderteekend, zonder datum, *Johannes Bezuidenhout*, beginnende, ‘*vrienden*, *u word gelast*’? Zegt: ‘Ja, en dit heb ik ook geschreven en geteekend; wat zou ik doen? Hier is bij geweest Andr: Meijer, en Gerrit Bezuidenhout Fred: zn:.

Nog een briefje in dato 12 November 1815, aan den Veldcornet Greijling, ingelijks onderteekend Johannes Bezuidenhout? De Gedet: zegt als op 't laatst voorgaande gedeelte van dit art:, en dat Bezuidenhout, 't zoo heeft opgegeven. Hier is bij geweest Andr. Meijer en J. Hartzenberg, en Jordaan heeft 't weggenomen.
Eindelijk een briefje, in dato 9 November, zonder naamteekening, beginnende, '*goede vrienden Stavanus van Wijk*' &c. Zegt dit briefje niet te kennen.

55. Ingeval van ontkentenis of onvoldoend antwoord op een of meer van de voorgaande Artikelen 48, 49, 50, en 51, aan den Gedet: voor te houden het gedeelte der beëedigde verklaring van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, beginnende 'dat de Landdrost Stockenström &c.' tot 'mede brengende.'	Antwoord: Het nevensgaande gedeelte der verklaring van den Adjunct Landdrost Van de Graaff aan den Gedet. zijnde voorgehouden, zegt: dat hij niet weet waar de waarschuwing van den Landdrost Stockenström gebleven is, maar dat hij dezelve wel in zijn handen heeft gehad en gelezen.
56. Of hij, Gedet:, ook weet dat naderhand Hermanus Potgieter met eene uitnoodiging van den Adjunct Landdrost Van de Graaff naar de rebellen is gezonden?	Antwoord: Ik heb dat gehoord, dat is ná mij geweest.
57. Welke 't gevolg van die uitnoodiging is geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet; ik was daar niet bij.
58. Of hij, Gedet:, niet daarna een briefje heeft ontvangen van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, behelzende dat hij, Gedet:, bij gem: Adj: Landdrost moest komen?	Antwoord: Ja, maar ik was toen niet tehuis.
59. Of niet de Gedet:, door den Veldcornet Van Wijk aan den Adj: Landdrost voorm: heeft laten weten dat hij, Gedet:, den gem: Adj: Landdrost wenschte te spreken bij Barend Bester?	Antwoord: Neen, maar de Veldcornet heeft gezegd dat hij met den Adjunct Landdrost bij Bester zoude komen.

60.
Of niet gem: Adjunct Landdrost hem, Gedet:, daarop heeft laten antwoorden dat de Gedet: zig bij hem, Adjunct Landdrost begeven moest?

Antwoord: Neen, maar ik heb van Bester gehoord, dat de Heer Van de Graaff een briefje voor mij gezonden had, maar dat briefje heb ik niet gezien, dog Bester zeide dat de begeerte van den Heer Van de Graaff was dat ik bij hem zoude komen.

61.
In geval van ontkentenis, aan den Gedet: voor te houden het gedeelte der verklaring van den Adj: Landdrost Van de Graaff, beginnende ‘dat de Compt: daarop &c.’ tot ‘begeven moest.’
De nevensgaande verklaring aan den Gedet: voorgehouden zijnde, persisteert de Gedet: bij zijne gegeven antwoorden.

62.
Of niet de Gedet:, toen hij met zijn broeder Abraham Bothma aan 't trekken was naar Zacharias de Beer, gelijk hij in zijn vorig verhoor heeft opgegeven, ontmoet heeft Johs. Bezuidenhout en Cs. Faber, dewelke wegtrokken; en of niet hij, Gedet:, op 't berigt van Jacs. Vrij, dat er een groot Commando naar de Tarka was om hen te vangen, met henlieden is mede getrokken?

Antwoord: Ja, maar ik had er geen lust of zin toe; en ik heb Jacs. Vrij niet zelve gesproken, maar zijn berigt van Joh. Bezuidenhout vernomen.

In geval van ontkentenis te laten binnen staan Cs. Faber, en na voorhouding van art. 97 van zijn eerste verhoor, deswegens met den Gedet: te confronteeren.
Insgelijks te laten binnen staan de weduwe van Johs. Bezuidenhout, en na voorhouding van haar antwoorden op Arts. 52 en 53 van haar eerste verhoor deswegens met den Gedet: te confronteeren.
De confrontatie vervalt.

63.
Of hij, Gedet:, niet voornemens is geweest om met Bezuidenhout te trekken naar de *Groote Rivier*?

Antwoord: Neen, daar heb ik nooit geen ooren naar gehad.

In geval van ontkentenis, te laten binnen staan Corns. Faber en na voorhouding van Art. 101, deswegens met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, Faber, zegt zijn antwoord op Art. 101, hiernevensgemeld, aan den Gedet: in facie aan.
De Gedet: persisteert.
De mede Gedet: zegt dat de afspraak van Bezuidenhout en Bothma zoodanig was.

De Gedet: persisteert.

64.
Of hij, Gedet:, nog persisteert bij zijn gezegde op Art. 35 van zijn eerste verhoor, ‘gehoord te hebben, dat Faber en Bezuidenhout zich onder eede hebben verbonden om zich niet te zullen overgeven?’

Antwoord: Ja, zij zeiden, ‘liever dood’ dan zich in handen te geven.

65.
Of hij insgelijks nog staande houdt zijn gezegde, Art: 34 van zijn eerste verhoor, ‘dat hij het spoor van soldaten en paarden hebbende gezien, aan Faber heeft gezegd dat het de sporen waren van zijn broeder Abraham en van Andries Meijer, en dat het paard 't welk *Faber* meende te zien, een klip zoude zijn’?

Antwoord: Ja.

Zoo ja, te laten binnenstaan Cornelis Faber, en hem deswegens met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, Faber. zegt, dat de Gedet:, Botha, hem gezegd heeft er versche paardesporen en een schoen spoor was, want 't pad was zagt getrapt; wij dagten dat het de sporen waren van Andr. Meijer en Abr. Bothma; toen zouden wij naar het andere spoor gaan kijken, en ik zag een geel paard staan: ik zeide tot hem, dat gelijkt wel een paard, en daarop sprong het volk en schoot mij; of de Gedet. gezegd heeft dat het een klip was, weet ik niet, maar het kan zijn: ik weet ook niet van een eed om ons niet te zullen overgeven.
De Gedet: persisteert.

66.
Of niet Faber, toen de soldaten aankwamen, van zijn paard is afgestegen, zijn geweer heeft aangelegd om te schieten, dog zonder dat 't is afgegaan, omdat er een lapje op de pan was, en het pannekruit is afgebrand?

Antwoord: Er was een lapje op de pan, want dat heeft hij er altijd op, maar of hij aangelegd heeft, en of 't kruit van de pan is gebrand, weet ik niet, want ik heb niet omgezien.

67.
Of hij, gedet:, na alles wat hem nu is voorgehouden, en door onderscheidene getuigen en mede-pligtigen aangezegd, niet erkennen moet van den beginne af aan deel te hebben gehad in het voorgenomen oproer, en aan 'tzelve zooveel in zijn vermogen was, hulp te hebben toegebragt, en derhalve hoogst misdadig en strafbaar te zijn?

Antwoord: Ik moet wel zeggen van ja, maar dat ik het met een vrijwillig gemoed gedaan heb, is niet zoo.

68.
Of niet de overtuiging hiervan hem onlangs uit de gevangenis heeft doen ontvlugten?

Antwoord: Neen, maar de liefde voor mijn ziekelijke vrouw.

69.
Wat de Gedet. nog verder tot zijne verschooning heeft in te brengen?

Antwoord: Dat ik niet alleen verzoek, maar bid en smeek om het mij vaderlijk te vergeven, wat ik misdaan heb, en dat ik door dwang en verleiding daartoe gekomen ben, en dat 't nimmermeer weder zal gebeuren.

70.
Of hij, Gedet:, niet reeds eenmaal wegens misdaad in handen der justitie, en gevonnisd is?

Antwoord: Ja, op eene ongelukkige wijze.

Aldus &c. 8 Januarij 1816.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) STEPHANUS C. BOTHMA.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 80.
B.B.B. Minuten, den 9den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Hendrik Johannes Liebenberg, Gedetineerde, enz.
Artikelen, enz.

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Hendrik Johannes Liebenberg, oud 21 jaren, geboren achter Sneeuwberg, woonachtig op Sneeuwberg.
2. Waar zijt gij nu twee maanden geleden woonachtig geweest?	Antwoord: Bïj mijn schoonvader Christoffel Botha, langs Visrivier, onder 't Veldcornetschap van Swagershoek.
3. Hoedanig hebt gij u bevonden onder de gewapende oproerige menigte?	Antwoord: Ik had van een Hottentot dien ik niet ken, en welke op de plaats van mijn schoonvader kwam, gehoord dat er menschen bij malkander waren, en ik ben daar heen gereden naar ouden Willem Krugel, en daar werd gezegd dat Bezuidenhout zoude gezegd hebben dat zij moesten rijden om H. Prinslo; ik heb hun gezegd dat zij het moesten laten, en dat ik mij daarmede niet wilde bemoeien, maar dat ik naar huis zoude rijden.
4. Waar hebt gij dien Hottentot gezien?	Antwoord: Achter de kraal, daar ik de lammerschaapjes naar toe bracht.
5. Hebt gij Thomas Andries Dreijer dien dag niet gezien en gesproken?	Antwoord: Ja.
6. Hebt gij denzelven gezien en gesproken vóór of nà dien Hottentot?	Antwoord: Te voren.

7. Heeft Th. Dreijer toen niet gezegd dat H. Prinslo gevangen was?	Antwoord: Ja, hij heeft 't gezegd aan mijn zwager Abraham Botha; ik was daar heen en weder bij, en toen ben ik naar de lammerschaapjes gegaan.
8. Is Th. Dreijer daar lang gebleven?	Antwoord: Neen, hij is schielijk weder weggereden.
9. Hebt gij, nadat Dreijer vertrokken was, daarover geen gesprek gehad met uw zwager Abraham Botha?	Antwoord: Neen.
10. Zijt gij tezamen met uw zwager Abraham Botha naar Krugel gereden?	Antwoord: Wij zijn daar zamen gekomen, maar hij was een eindje vóór mij van huis gereden.
11. Hadt gij tezamen afgesproken om daar heen te rijden?	Antwoord: Neen.
12. Zijt gijlieden zóó, zonder afspraak, juist bij toeval naar dezelfde plaats gereden?	Antwoord: Wij hadden 't niet afgesproken.
13. Zijt gij naar de plaats van W. Krugel gereden met intentie om te hooren waarom of H. Prinslo gevangen was?	Antwoord: Om te hooren wat die menschen wilden doen.
14. Hoe hebt gij 't gevonden toen gij daar zijt gekomen?	Antwoord: Ik kende de menschen niet; 't was al donker toen ik daar kwam; en 't was een contrij die mij vreemd was.
15. Was Joh. Bezuidenhout daar?	Antwoord: Dien avond kende ik hem niet; maar den anderen morgen was hij daar.

16. Met wien hebt gij gesproken?	Antwoord: Met Willem Krugel. Ik vroeg hem wat hij wilde maken, en op zijn zeggen dat hij wilde gaan hooren wat H. Prinslo gedaan had, zeide ik dat 't onmogelijk was, en wat onze regering deed, wel gedaan was, en dat ik naar huis wilde rijden.
17. Wie heeft u in dat voornemen om naar huis te rijden verhinderd?	Antwoord: Bezuidenhout, welke dreigde mij te zullen doodschieten, want dat hij nu in dit gedoente was, en er nu niet om gaf.
18. Waar zijt gijlieden toen heen gereden?	Antwoord: Des morgens vroeg zijn wij naar den post van Kapt. Andrews gereden.
19. Zijt gij ook gewapend geweest?	Antwoord: Ja, zooals ik altijd doe.
20. Wat hebt gijlieden bij de post van Kapt. Andrews gedaan?	Antwoord: Bezuidenhout en die andere menschen hebben gezonden om Hendrik Prinslo te vragen, maar ik heb hun altijd gezegd, dat zij dat laten moesten.
21. Wie hebben die boodschap verzonden?	Antwoord: Eerst een Hottentot, en ook eene Klaas Prinslo, de anderen ken ik niet.
22. Hebben zij Prinslo gekregen?	Antwoord: Neen.
23. Wat is er toen verder gedaan:	Antwoord: De Commandant Nel is dáár bij de menschen gekomen, maar wat hij is komen doen, weet ik niet, want ik heb mij er niet mede gemoeid, omdat het tegen mijn zin en gemoed was dat die menschen zoo deden.

24. Wat is na zijn vertrek gedaan?	Antwoord: Daar hebben zij een eed onder elkander gedaan, maar dat heb ik niet willen doen; ik heb achteruit gestaan, ik konde dat niet mede doen; dit heb ik aan Krugel gezegd.
25. Wat heeft W. Krugel daarop geantwoord?	Antwoord: Dat ik dan maar blijven moest.
26. Stond het ieder vrij den eed te doen of niet?	Antwoord: Dat weet ik niet, maar op 't zeggen van Bezuidenhout zijn de anderen gekomen, maar ik wilde dat niet doen; en daar konden zij mij niet toe dwingen.
27. Wat is na 't doen van den eed gebeurd?	Antwoord: Toen zijn wij naar den bovenkant van Louw Erasmus gereden, en daar hebben wij dien nacht geslapen, en des anderen daags zijn wij bij de rivier getrokken, en in den achtermiddag ben ik weggereden, en heb mijn zwagers goeden dag gezegd.
28. Met wie zijt gij weggereden?	Antwoord: Met Rudolph Botha, Rud. zn., en Jacobus de Wet.
29. Aan wien hebt gij gevraagd om weg te rijden?	Antwoord: Aan Willem Krugel en Johannes Bezuidenhout. De laatstgemelde wilde 't eerst niet hebben, maar Willem Krugel heeft met hem gepraat, en toen heeft hij stilgezwegen.
30. Hadt gij op diezelfde wijze niet reeds van de plaats van W. Krugel kunnen rijden?	Antwoord: Ja, maar toen wilde Bezuidenhout er niet van hooren, en sprak maar van doodschieten.

31. Moet gij niet erkennen door u te bevinden bij eene gewapende bende tot opeisching van een gevangene, misdaan te hebben?	Antwoord: Ik begrijp niet daarmede misdaan te hebben, omdat ik daar heen gereden ben om de menschen te onderrichten van zoo iets na te laten; en toen ik gelegenheid had, ben ik weggereden, want toen was Bezuidenhout wat bedaarder.

Aldus &c., 9 Januari 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

(Get.) HENDRIK JOHANNES LIEBENBERG.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 81.
X.X. 2. Minuten, 9den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor '*t tweede* verhoor van Abraham Ludovicus Botha.

Art. 1. Hebt gij niet voor uw vertrek van huis, Thomas Dreijer daar gezien?	Antwoord: Ja.
2. Wat hebt gij met hem gesproken?	Antwoord: Hij heeft verhaald dat H. Prinslo gevangen was.
3. Was Hendrik Johannes Liebenberg ook daar bij?	Antwoord: Neen, ik was alleen toen Dreijer dat gezegd heeft.
4. Zijt gij dien avond niet gereden naar de plaats van W. Krugel?	Antwoord: Ja.

5. Is H.J. Liebenberg met u mede gereden?	Antwoord: Neen, ik ben alleen gereden, maar Liebenberg is mij agter aan gereden, en toen zijn wij samen daar gekomen.
6. Was hij bij huis toen gij afreedt?	Antwoord: Ja.
7. Hoe ver waart gij van huis toen hij u heeft ingehaald?	Antwoord: Omtrent een half uur.
8. Hadt gij hem gezegd of laten weten dat gij daar heenreedt?	Antwoord: Neen.
9. Om welke reden reed hij dan u agter aan?	Antwoord: Hij is zoo maar om die gedoente daar heen gereden.
10. Wie had hem van dat gedoente gezegd?	Antwoord: Ik denk Dreijer, maar ik ben niet daar bij geweest.
11. Wat hebt gij met hem op den weg gesproken?	Antwoord: Wij hebben zoo onder elkander gesproken dat wij daar heen reden, en dat wij niet wisten wat gedoente dat was.
12. Hebt gij hem niet gevraagd, hoe hij van dat gedoente wist?	Antwoord: Neen.
13. Hoe lang zijt gijlieden te zamen bij dat gedoente gebleven?	Antwoord: Liebenberg is tegen wil en dank weggereden, toen wij aan den bovenkant van Louw Erasmus waren; hij is met Jacobus de Wet en Rudolph Botha weggereden: maar ik heb niet kunnen wegrijden.
14. Was J.H. Bezuidenhout reeds bij W. Krugel, toen gij daar zijt gekomen?	Antwoord: Neen.

15. Waartoe zijt gij met Liebenberg gereden?	Antwoord: Wij zijn maar gereden om te vragen om H. Prinslo los te laten.

Dit + is het merk van A.L. Botha, verklarende niet te kunnen schrijven.
Aldus, &c., 9 Januarij 1816.
Als Gecommitteerdens:

P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 82.
A.A.3. Minuten, 9den Januarij, 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het *derde* verhoor en Confrontatie van Theunis Christiaan de Klerk, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis ter Drostdije Uitenhagen.

Art. 1. Of de Gedet: nog persisteert bij zijne gezegden op Art. 4 van zijn eerste verhoor, dat H. Prinslo naar de Tarka rijdende, aan hem, Gedet:, heeft gezegd dat hij reed om kooren te koopen?	Antwoord: Ja, dat heeft hij gezegd.
2. En of hij, Gedet: zelve om geen andere reden naar de plaats van de Mullers is gereden, dan om een zaag te halen?	Antwoord: Ik wilde om die zaag niet gereden hebben, maar H. Prinslo heeft mij toen geplaagd om mede te rijden.

Zoo ja, te laten binnen staan Corns: Faber, en hem deswegens te vertoonen 't briefje door Ths: de Klerk bij zijn eerste verhoor geschreven, en te vragen of hij dat handschrift kent?
De mede Gedet: Faber, zegt dat hij niets daar van weet, want dat hij niet tehuis was toen Volkert Delport een briefje aan Faber had geschreven om een zaag, en dat hij 't briefje, in zijn eerste verhoor vertoond, met denzelfden Volkert Delport heeft weder gekregen.

De mede Gedet:, Faber, zegt, op vertooning van dit briefje, dat het niet van hem is, want dat hij niet kan schijven, en zelfs zijn naam niet kan teekenen.

3. Of de Gedet: insgelijks persisteert bij zijn gezegde in voorm: Art 4, dat hij, Faber, welke naar Hk: Prinslo reed, op weg ontmoet had, en dat Faber daarop met Prinslo en hem, Gedet:, was omgedraaid?

Antwoord: Ja.

Zoo ja, te laten binnen staan Cs: Faber, en hem voor te houden Artt. 30, 31 en 32 van zijn verhoor.
Insgelijks den Gedet: H. Prinslo, en hem op zijn antwoord Art. 19, beginnende ‘toen ik daar heen reed ..... tot ..... gij moet met mij mede,’ en deze drie Gedet: over dit punt onderling te confronteeren.
De mede Gedet: Faber, zijne hiernevens gemelde artikelen zijnde voorgehouden, zegt dat het wel waar is dat hij Theunis de Klerk en H. Prinslo op den weg ontmoet heeft, dog dat hij niet naar Prinslo, maar naar Theunis de Klerk om ijzer reed.
De Gedet: zegt, dat de mede Gedet: hem over geen ijzer heeft aangesproken vóórdat hij bij hem is geweest onder den Winterberg.
De mede Gedet: H. Prinslo zegt, na voorhouding van zijn antwoord op het nevensgemelde artikel, dat zulks de waarheid is, en dat Faber geen woord gezegd heeft van naar hem, Prinslo, te rijden.
Gedet: persisteert.

4. Of hij niet present is geweest bij 't schrijven van een brief door St: Bothma, en welke daarna door H. Prinslo is geteekend?

Antwoord: Ja.

5. En of hij, Gedet: bij die gelegenheid ook niet heeft gezegd, ‘dat hij degenen die niet wilden mede doen, al was 't zijn eigen vader (of zooals sommigen zeggen *broeder*) zou overhoop schieten?’

Antwoord: Neen, ik heb maar gezegd, dat ik ook zoude mede doen.

In geval van ontkentenis te laten binnen staan D. Muller, en hem op dat gedeelte van zijne verklaring met den Gedet: te confronteeren.
Ook te laten binnenstaan St: Bothma, en hem op dat gedeelte zijner verhoor op Art. 13 met den Gedet: te confronteeren.

De Getuige, D. Muller, binnenstaande, houdt dit gedeelte zijner verklaring in presentie van den Gedet: staande, en zegt dat Theunis de Klerk zulks in het huis gezegd heeft, en daar nog bijgevoegd heeft, *vegten tot den laatsten man.* De Gedet: erkent deze laatstgem: woorden te hebben gesproken, dog persisteert voor 't overige bij de ontkentenis.
De mede Gedet:, Stephanus Bothma, persisteert bij zijn antwoord op nevensgemeld Art. 13, en zegt dat zulke woorden zijn gesproken, dog niet te weten door wie.
De Gedet: zegt dat hij zulke woorden in het geheel niet heeft hooren spreken.
De mede Gedet:, H. Prinslo, persisteert daarbij, dat de Gedet: heeft gezegd, 'dat hij die niet wilde mededoen, zoude overhoop schieten, al ware het zijn eigen broeder.'

De Gedet: zegt, dat hij niet weet, zoo iets gezegd te hebben.

6.
Daar hij insgelijks op Art. 4 van zijn verhoor heeft opgegeven, naar den Veldcornet te zijn gereden met voornemen om aan denzelven bekend te maken, hetgeen hij van Faber's reis naar het Kafferland gehoord heeft, en daar hij al verder heeft opgeven bij Jan de Lange vernomen te hebben, dat de Veldcornet Opperman gevlucht, en dat W. Krugel nu provisioneele Veldcornet was, en al verder bij Jacs. Klopper gehoord te hebben dat W. Krugel niet te huis was, en daarom te zijn naar huis gereden, en dat hij voorts nog heeft opgegeven, dat Johs. Bezuidenhout hem des anderen daags twee malen had laten roepen, en hem met een boodschap naar W. Krugel had gezonden, behelzende dat dezelve de menschen, die hij bij elkander had, daar moest houden totdat Bezuidenhout zelve zou komen, welke boodschap hij, Gedet., erkent aan W. Krugel

Antwoord: Omdat W. Krugel toen reeds door den brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff daarvan was geïnformeerd, welke brief daar toen is voorgelezen.

te hebben overgebracht - als nu aan den Gedet: te vragen om welke reden hij, Gedet;, aan gem: Krugel, dien hij nu wist zijn prov: Veldcornet te zijn, zijne bovengem: wetenschap van Faber's reis naar Kafferland niet heeft geopenbaard?

7.
Of hij, gedet:, insgelijks nog staande houdt de bovengen: boodschap aan W. Krugel te hebben overgebracht, en dat Krugel hem daarop zoude geantwoord hebben, dat Bezuidenhout hem niet raakte, en dat hij de menschen daar gecommandeerd had, om op de wacht te leggen tegen de Kaffers, en dat hij, Gedet:, met W. Krugel mede moest rijden naar den Adjunct Landdrost te Cradock?

Antwoord: En dat heeft W. Krugel gezegd.

8.
Of hij, Gedet., ook nog staande houdt werkelijk met Krugel dien avond te zijn mede gereden?

Antwoord: Ik ben dien avond gereden om naar huis te rijden, en Krugel zoude dien anderen morgen komen, maar op 't pad kreeg ik de tijding dat Prinslo gevangen was.

9.
Of hij insgelijks nog persisteert op die reize ontmoet te hebben H. van den Nest, en van denzelven vernomen te hebben dat de Dragonders H. Prinslo hadden weggevat, en dat er tien Dragonders gereed waren om ook hem, Gedet., te halen?

Antwoord: Ja.

10.
Ingeval van affirmatief antwoord op de voorgaande vragen, te laten binnenstaan W. Krugel, en hem over deze opgave van den Gedet: te ondervragen, en met Gedet. te confronteeren.

Insgelijks te laten binnenstaan H. van den Nest, en hem voor te houden zijn antwoord op Art. 1 van zijn eerste verhoor, waarbij hij onder anderen zegt dat hij den Gedet: ontmoet had met P. Erasmus en verscheidene andere personen; en insgelijks Art. 18, waarbij hij zegt, dat Krugel hem onderweg had ingehaald; en hem over die omstandigheden met den Gedet. te confronteeren.
De mede Gedet., W. Krugel, zegt, dat hij Theunis de Klerk alleen gezien heeft bij Daniel Erasmus, en dat hem van die boodschap niets voorstaat.
De Gedet. zegt, dat hij die boodschap in 't huis van D. Erasmus heeft gebracht aan alle die menschen welke daar waren, en dat hij dat nog weder gezegd heeft, nadat de brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff was voorgelezen.
De mede Ged: Krugel, zegt dat 't wel mogelijk is, maar dat hij 't niet gehoord heeft.

De mede Gedet:, H. van den Nest, zegt, dat hij aan den Gedet. Th. de Klerk niet gezegd heeft, dat de Dragonders op weg waren om hem te vangen.
De Gedet: zegt dat hij ook niet zeker weet, of hij dit van den mede Gedet: H. van den Nest had gehoord, maar dat hij zoo iets had hooren zeggen, en dat hij zig toen nog in gezelschap van die andere menschen bevond, omdat het pad nog niet uitdraaide om naar huis te rijden.

11.
Of hij ook nog persisteert bij zijne opgaaf bij 't gem: Art. 4 van zijn eerste verhoor, dat hij met P. Erasmus P. zn. en H. Klopper H. zn: op last van Krugel, gereden is naar H. Prinslo's vader, alleen om te vernemen wat H. Prinslo gedaan had?
En of hij niet in tegendeel, op last van Johs: Bezuidenhout, gereden is om menschen van Bruintjeshoogte mede te brengen om mede te doen, en welke menschen in dat geval moesten bij elkander komen bij een bosch aan de overzijde bij de plaats van W. van Aart?

Antwoord: Ik had geene andere boodschap van Bezuidenhout als die aan Krugel, welke ik tevoren heb opgegeven: ik wist toen nog niet, dat de brief van Prinslo ontdekt was.

12.
Ingeval de Gedet: persisteert - te laten binnenstaan H. van den Nest, en hem voor te houden Art: 27 en 28 van zijn verhoor, en derzelver inhoud aan den Gedet: in facie te doen aanzeggen, en met denzelven te confronteeren.

Ook te laten binnenstaan W. Krugel, en hem over deze omstandigheden te ondervragen, en te confronteeren, zóó met den Gedet:, als met H. van den Nest, op Art. 29 van diens verhoor.

Insgelijks te laten binnenstaan H.P. Klopper, H. zn., en denzelven, na vóórhouding van zijne antwoorden op Art. 12, 13, en 16, met den Gedet: te confronteeren.
Insgelijks Joh. Prinslo M. zn., op Art. 2 van zijn *eerste* verhoor en W.F. Prinslo W. zn. op Art: 2 en 3 van zijn *eerste* verhoor. Item: Andr. van Dijk op Arts. 2 en 3 van zijn *eerste* verhoor.
De mede Gedet:, H. van den Nest, binnenstaande zegt, dat de inhoud van de nevensgem:, artikelen de waarheid behelst.
De Gedet: zegt dat Bezuidenhout slegts gezegd had, dat wij daarheen moesten rijden en zeggen, dat hij daar was, dog Bezuidenhout wist toen nog niet dat Prinslo gevangen was.
De mede Gedet:, W. Krugel, zegt, dat hij wel weet, dat De Klerk, P. Erasmus, en H. Klopper, gereden zijn naar Bruintjeshoogte, en dat zij zeiden, dat Bezuidenhout hun zulks had gezegd, en dat zij op den rug, aan den overkant van W. van Aart, moesten komen, dog dat hij niet wist of zij menschen van Bruintjeshoogte moesten verzamelen.
De Gedet. zegt, dat Bezuidenhout niet daar was.
De mede Gedett:, H. van den Nest en W. Krugel, zeggen, dat Bezuidenhout er was.
De mede Gedet:, H.P. Klopper, binnen staande, zegt, na voorhouding van de nevensgemelde artikelen, dat hij daar volkomen bij persisteert, en dat Th. de Klerk gezegd heeft dat Bezuidenhout in de Kromme rivier was.
De mede Gedet:, Johs. Prinslo M. zn:, zegt zijn antwoord op Art. 2 van zijn eerste verhoor aan den Gedet: in facie aan, en dat daar ook is bij geweest H.P. Klopper, en dat Th: de Klerk hem nog op zijn zeggen, dat hij geen paard had, gezegd heeft, dat hij maar eene merrie nemen moest, en zoo goed als hij konde, rijden moest.
De Gedet: zegt dat hij maar gezegd heeft, dat Bezuidenhout in Kromme rivier was, en dat de mede Gedet: eerst niet wilde mede rijden, maar dat hij aan denzelven heeft gezegd dat hij moest mede gaan om te hooren wat H. Prinslo gedaan had, dog dat hij geene dreigementen gebruikt had.
De mede Gedet: voorm: zegt dat de Gedet: hem door de bedreigingen van de Kaffers bewogen heeft.
De mede Gedet:, W. Prinslo W. zn., zegt den inhoud van zijn antwoord op de hierbij genoemde artikelen, den Gedet: in facie aan, en zegt daarbij te persisteeren.
De Gedet: zegt, dat hij maar gezegd heeft dat Bezuidenhout in Kromme rivier was.
De mede Gedet:, Adr: van Dijk, persisteert bij den inhoud van de voormelde artikelen van zijn eerste verhoor, en voegt daarbij, dat hij had willen naar huis rijden, maar dat de Gedet: gezegd

heeft dat hij niet moest naar huis rijden, want dat zijn vader hem zeker niet zoude laten gaan.
De Gedet: zegt dat dit niet waar is, maar dat de mede Gedet: nog op de kooi lag bij Hendrik Prinslo W. zn:.
De mede Gedet: erkent dat hij reeds van zijne boodschap terug was gekomen, en te bed lag op de plaats van H. Prinslo W. zn:, en dat hij van daar is mede genomen door Th. de Klerk, P. Erasmus P. zn:, H. Klopper H. zn:, en Joh. Prinslo Mzn:, en dat Th. de Klerk hem toen heeft gezegd, dat hij kwam uit last van Bezuidenhout, en dat ik moest mede rijden. Het geweer had ik, voor 't gebruik van dien nagt, van de oude weduwe Prinslo gekregen.
De Gedet: zegt dat hij geen woord van Bezuidenhout tegen den mede Ged: heeft gesproken.

13. Of hij insgelijks noch persisteert dat hij bij den ouden Mart: Prinslo tot antwoord had gekregen, dat zij er niets van wisten, namelijk om wat reden H. Prinslo gevangen was? Zoo ja, hem voor te houden de verklaring van Mart: Prinslo, Sr., en hem daarna te vragen of het wel waarschijnlijk is dat hij zoodanig antwoord zal gekregen hebben?	Antwoord: De Gedet: zegt: ja, dat hebben zij gezegd; en na voorhouding van de verklaring, hiernevens gemeld, blijft hij bij zijn bovengemeld antwoord persisteeren.
14. Of hij in dien zelfden avond niet van die plaats heeft mede genomen Joh. Prinslo, Mart. zn, met bedreiging zelfs, indien hij niet medeging, hij de gevolgen moest afwachten? In geval van ontkentenis te laten binnen staan Joh. Prinslo, M. zn., en hem op den inhoud van zijn antwoord op Art. 2 van zijn verhoor met den Gedet: te confronteeren.	Reeds beantwoord en geconfronteerd op Art. 12.
15 Of hij, na van zijn broeder te zijn afgereden naar de wed: Martha Prinslo, niet heeft ontmoet Ands. van Dijk, en hem gelast om mede te gaan? Zoo	Reeds beantwoord en geconfronteerd op art. 12.

neen, te laten binnenstaan Ands. van Dijk, en hem op dat gedeelte zijner verhoor, voorkomende in Artt. 2 en 3 met den Gedet. te confronteeren.

16.
Of hij ook niet in dien zelfden nacht, en op dezelfde wijze heeft afgehaald Will: Jacs: Prinslo, W. zn.? Zoo neen, te laten binnenstaan W.J. Prinslo, en hem op den inhoud van zijn antwoord op art. 2 met den Gedet. te confronteeren.

Reeds beantwoord en geconfronteerd op Art. 12.

17.
Of hij niet de bovengenoemde menschen gewapend naar de gewapende verzameling bij Bezuidenhout gebracht heeft?

Antwoord: Ja, zij zijn met mij daarheen gereden, maar ik heb ze daar niet gebracht.

18.
Of hij nog persisteert dat Krugel hem, en de anderen gesteld had, om bij 't *Kookhuis* te wachten?

Antwoord: Ja.

Zoo ja, te laten binnenstaan W. Krugel, en hem over dit punt met den Gedet: te confronteeren. Insgelijks H.P. Klopper, en hem op den inhoud van Art. 20, 21, en 22, van zijn verhoor met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet: W. Krugel, erkent zulks, en dat het is besteld op de vraag van Th. de Klerk waar hij komen moest, en dat Bezuidenhout daar bij is geweest.
De Gedet: ontkent dat Bezuidenhout daar was, toen hij is weggereden, en beroept zich ten dien opzichte, op het getuigenis van P. Erasmus, P. zn., Corns. van den Nest, H. Klopper, Jans zn., Jan Klopper, en Jan Bronkhorst.
De mede Gedet: H.P. Klopper, zegt den inhoud van de nevensgem. artikelen den Gedet: in facie aan, en persisteert daarbij.
Aan denzelven vervolgens gevraagd zijnde, of Bezuidenhout alreeds op de plaats van W. Krugel was toen hij en de Gedet:, Th. de Klerk, is weggereden? zegt, Neen.

De Gedet:, P. Erasmus, P. zn, hierover ook ondervraagd, zegt, dat hij 't niet zeker weet, maar dat hij denkt, dat Johs. Bezuidenhout daar reeds geweest moet zijn, omdat hij zich herinnert Johs. Hartzenberg, welke met Johs. Bezuidenhout is gekomen, daar gezien te hebben.

De mede Gedet:, C. van den Nest, zegt dat Bezuidenhout er nog niet was toen De Klerk en P. Erasmus is weggereden, zooals hij heeft verstaan, want dat hij 't niet weet, want dat hij met hoofdpijn lag.
De mede Gedet: H. Klopper, Jans zn:, zegt, dat Bezuidenhout er reeds was toen De Klerk is weggereden, zoo hij meent, dog dat hij door 't gewoel het niet recht weet.

De mede Gedet:, Jan Klopper, zegt, dat hij meent dat Bezuidenhout er toen niet was.
De Getuige, Joh: Hartzenberg, des wegens gehoord, zegt dat hij 't niet weet, maar dat hij Th: de Klerk en P. Erasmus niet heeft gezien.
De mede Gedett:, Abraham Bothma en Andries Meijer, zeggen dat hij 't niet weet, want dat 't reeds donker was toen hij met Bezuidenhout daar is gekomen.
De mede Gedet:, H. van den Nest, zegt dat toen hij gereden is om W. Krugel te roepen, Bezuidenhout er nog niet was, maar dat, toen hij Piet Erasmus heeft ontmoet met Th: de Klerk, dezelven zijn medegereden, en nadat Bezuidenhout daar was, vertrokken zijn.
De mede Gedet:, Nic: Balt: Prinslo, M. zn:, hierover gehoord, zegt, dat hij Th: de Klerk, P. Erasmus, P. zn:, en H. Klopper niet heeft zien wegrijden, maar dat hij gehoord heeft, dat zij al weg waren vóórdat Johs: Bezuidenhout daar was: dog dat hij ook gehoord heeft, dat Bezuidenhout hen zoude hebben gezonden.
De Gedet: persisteert dat Bezuidenhout daar niet was, voordat hij is weggereden.

19. Wat hij, Gedet:, verstaat door 't Kookhuis, en waar hetzelve gelegen is?	Antwoord: Dat is eene oude verlaten plaats, aan de bovenzijde van de post van den Luit: Rosseau, tusschen die post en die van den heer McKay.
20. Of hij, Gedet: niet, na het aanbrengen van de door hem mede genomen gewapende menschen, met de geheele verzameling is mede gereden naar de post van Capt: Andrews?	Antwoord: Ja.
21. Of niet, nadat er te vergeefs om de loslating van H. Prinslo herhaaldelijk was gevraagd, de VeldComdt: W. Nel, van die post bij de verzamelde menschen is gekomen?	Antwoord: Ja.

22. Wat dezelve daar heeft gedaan?	Antwoord: Wij hadden hem laten roepen, en hij heeft ons geraden dat wij zulke dingen laten moesten, en naar huis rijden.
23. Of hij, Gedet:, ook met denzelven daar gesproken heeft?	Antwoord: Ja.
24. Of hij, Gedet:, niet aan denzelven heeft gezegd, gehoord te hebben dat hij, Gedet:, ook moest gevangen worden, en tevens gevraagd wat Prinslo gedaan had?	Antwoord: Ja.
25. Of de Veldcommandant Nel hem niet geantwoord heeft, dat indien hij geen kwaad gedaan had, hij niet zoude gevangen worden?	Antwoord: Ja.
26. Of hij, Gedet:, niet aan den Commandant Nel heeft gerepliceerd, dat H. Prinslo aan hem moest worden overgegeven, en dat wanneer bevonden werd dat hij kwaad gedaan had, zij hem weder zouden uitleveren?	Antwoord: Ja, dit hebben allen gezegd.
27. In geval van ontkentenis of onvoldoend antwoord, op de 3 voorgaande artikelen, te laten binnen staan den Veldcommandant W. Nel, en hem op het gedeelte zijner verklaring beginnende ‘waarop door Th: de Klerk, &c., ... tot .... ‘uitleveren’ met den Gedet: te confronteeren.	Confrontatie vervalt.

28.
Of hij, Gedet:, niet gezamentlijk met Johs: Bezuidenhout, toen de Veldcommandant Nel wilde wegrijden, denzelven daarin heeft verhinderd, door zijn paard bij de stang te grijpen?

Antwoord: Neen, Bezuidenhout heeft hem bij den arm gevat, en ik heb met hem gepraat; Bezuidenhout zeide dat Nel de menschen verraadde, omdat hij zoveel geld trok, en ik heb daarop gezegd, '*laat hem* dat *maar trekken*, hij *verdient dat.*'

29.
Of zulks niet geschied is, niettegenstaande W. Krugel hen vermaande dat zij Nel zouden laten vertrekken?

Antwoord: Bezuidenhout wilde hem niet laten rijden, maar ik heb niet gehoord dat W. Krugel vermaand heeft om hem te laten rijden.

30.
In geval van ontkentenis der beide voorgaande artikelen, te laten binnen staan den VeldCommandant Nel, en hem den inhoud zijner verklaring beginnende, 'waarna de Compt: enz. - tot, 'laten vertrekken,' voor te houden, en den Gedet: in facie te laten aanzeggen.
Ook te laten binnen staan Thomas And. Dreijer, en op dat gedeelte zijner verhoor, nam: Art. 24 en 25, met den gedet: te confronteeren.
Insgelijks W.P. Klopper op het gedeelte zijner verhoor op Art. 26 en 27 met Gedet: te confronteeren.
Item, W. Krugel, bij zijn verhoor, Art. 76.
Ook noch P.L. Erasmus, L. zn., op dat gedeelte zijner verhoor, nam. Art. 1.
De getuige W. Nel, binnen staande, en dit gedeelte zijner verklaring voorgehouden, persisteert daarbij, en zegt dat hij niet stellig kan opgeven dat de Gedet: zijn paard heeft bij de stang gevat; maar dat deze Gedet: en Joh. Bezuidenhout daarbij waren; en voorts niet gehoord te hebben, de woorden door den Gedet: hierboven op Art. 28 opgegeven: persisteert voorts bij hetgeen hij, ten opzichte van W. Krugels vermaning, om hem te laten vertrekken, heeft opgegeven.
Mede Gedet:, Th.A. Dreijer, na voorhouding van de nevensgemelde artikelen, zegt daarbij te blijven persisteeren, en dat Th. de Klerk, het paard heeft vastgehouden bij den toom.
De Gedet: ontkent zulks.
De mede Gedet:, H.P. Klopper, zegt, na voorhouding van de nevensgem. artt., dat hij duidelijk gezien heeft, dat Th. de Klerk den toom gevat heeft, maar dat hij niet gehoord heeft, wat dezelve gesproken heeft.
De mede Gedet:, W. Krugel, persisteert bij zijn antwoord op Art. 76 van zijn eerste verhoor, dat de Gedet:, Th. de Klerk, den Veld Commandant Nel bij den arm heeft gevat.

De Gedet. persisteert bij de ontkentenis. De mede Gedet:, P. Erasmus, L. zn., zegt te persisteeren bij zijn meergem: antwoord, maar dat hij geene verdere omstandigheden daarvan bewust is. De mede Gedet:, Cornelius van den Nest, zegt den Gedet: in facie aan, dat hij ook gezien heeft dat Th. de Klerk met zijne hand 't paard heeft bij den toom gevat, gelijk hij bij Art. 69 van zijn verhoor heeft opgegeven. De Gedet: zegt dat hij 't niet wist, en 't hem niet voorstaat, maar dat 't wel mogelijk is, als zooveel menschen het zeggen.

31. Of zij ook niet Willem Nel hebben willen dwingen om een eed te doen dat hij zoude terug komen?	Antwoord: Dit heeft Bezuidenhout gedaan, en ik heb aan Nel gezegd dat hij moest weder komen, maar van 't afvergen van een eed heb ik niet gesproken.

Zoo neen, te laten binnen staan W. Nel, en hem dat gedeelte zijner verklaring beginnende 'Zij hem, Compt:, - tot - terugkomen,' voor te houden, en aan den Gedet: in facie te doen aanzeggen.
Ook te laten binnen staan W. Krugel, en hem voor te houden, 't slot van Artt: 76 en 77 van zijn eerste verhoor, en hem op diens inhoud met den Gedet: te confronteeren.

Item, Hendrik van den Nest op Art: 45 van zijn verhoor.
De getuige W. Nel persisteert bij dit gedeelte zijner verklaring, en erkent dat de Gedet: niet mede van den eed gesproken heeft
De mede Gedet:, W. Krugel, zegt dat Joh. Bezuidenhout en Th. de Klerk bij elkander waren, en dat Joh. Bezuidenhout gezegd heeft dat Nel een eed moest doen dat hij zoude terug komen. De mede Gedet:, H. van den Nest, na voorhouding van Art. 45 van zijn eerste verhoor, zegt dat hij niet weet, wie het is geweest, die den eed van den Commandant Nel heeft willen afvergen.

32. Of hij, Gedet:, ook weet dat P.W. Prinslo C. zn: bij die gelegenheid aan den Commandant Nel heeft toegevoegd '*steek de vingers op en zweer*,' en dat Nel zulks heeft geweigerd met te zeggen 'dat Prinslo geen Magistraats persoon, en onbevoegd was een eed af te nemen?'	Antwoord: Dat heb ik niet gehoord, maar 't kan wezen: dog ik heb gehoord dat de Commandant Nel gezegd heeft dat hij waaragtig zoude wederkomen.

Zoo neen, te laten binnen staan den Commandant Nel en hem op dat punt van zijne verklaring beginnende, '*hebben de*

bovengem:' ... tot,... '*Een eed af te nemen*,' met den Gedet: te confronteeren.
De getuige, W. Nel, houdt den inhoud van 't gedeelte zijner verklaring hier nevensgemeld, aan den Gedet: in facie staande.
De Gedet: persisteert.

33.
Of niet, gedurende deze gesprekken, hij, Gedet:, aan den Compt: Nel, onder anderen heeft gezegd, '*ik zal u dood schieten*, *of gij zult mij doodschieten?*'

Antwoord: Ja, dat heb ik gezegd.

In geval van ontkentenis, te laten binnen staan den Commandant Nel en hem op dat gedeelte van zijne verklaring beginnende 'gedurende welke gesprekken enz.... tot 'doodschieten,' met den Gedet: te confronteeren.
Ook te laten binnen staan Hk: van den Nest, en hem op Art: 42 van zijn verhoor met den Gedet: te confronteeren.
Nog te laten binnenstaan W. Krugel, en hem voor te houden dat gedeelte van zijn antwoord op Art. 76 van zijn eerste verhoor, waarbij hij heeft opgegeven, dat een uit de klomp aan W. Nel zoude gezegd hebben, 'wij zullen malkander ook nog onder de kogels krijgen,' en hem te vragen of hij zich nu herinnert wie deze woorden gebezigd heeft, en hem deswegens met den Gedet: te confronteeren. Ook te laten binnen staan P.W. Prinslo, Kls: zn:, en hem hier over te ondervragen, en met den Gedet: te confronteeren.
De confrontatie op dit punt vervalt.

34.
Om welke reden hij, Gedet:, dit gezegd heeft?

Antwoord: Omdat de burgerij tegen malkanderen opstond.

35.
Of niet, kort na het vertrek van den Commandant Nel, een kring is geformeerd, en daar een eed van getrouwheid gedaan?

Antwoord: Ja.

36.
Aan wie de getrouwheid is gezworen?

Antwoord: Alle onder malkanderen. W. Krugel heeft een eed gedaan; het was om bij malkander te blijven, omdat wij nu al zooveel kwaad hadden gedaan; en om malkanderen niet te laten vangen.

37.
Of hij, Gedet:, dien eed niet mede heeft gedaan, en in geval van ontkentenis, te laten binnen staan W. Krugel, en hem voor te houden den inhoud van Artt: 86, 88, 89, 90 en 91 van zijn eerste verhoor, en daarop met den Gedet: te confronteeren.
Confrontatie vervalt.

Antwoord: Ja.

38.
Of niet, terwijl hij, Gedet:, aan den overkant van de post van Capt: Andrews met de andere rebellen was, aldaar gekomen is F. Touchon met een brief van Majoor Fraser om hen te vermanen?

Antwoord: Ja.

39.
Of niet hij, Gedet:, bij deze gelegenheid het eerst het woord heeft gevoerd, en aan Touchon gevraagd wat hij hebben wilde?

Antwoord: Dit kan wel wezen, maar ik weet het niet.

40.
Of niet, op 't zeggen van Touchon, dat hij eene boodschap had, maar niet wist aan wien hij dezelve moest afgeven, daar 't wel scheen als of zij tegen hunne regeering in de wapenen waren, hij, Gedet: heeft geantwoord, ‘dat Touchon maar zeggen moest wat 't was?’

Antwoord: Neen.

41.
Of niet Touchon daarop heeft gezegd, dat hij een brief had, dien hij aan 't hoofd moest voorlezen, en dus begeerde te weten wie het hoofd was?

Antwoord: Ik weet niet dat Touchon mij dat gevraagd heeft.

42.
Of niet de Gedet: daarop, wijzende op W. Krugel, gezegd heeft, daar zit onze provisioneele Cornet?

Antwoord: Dat weet ik niet.

43.
Of niet Touchon daarop twee of drie malen een brief van Majoor Fraser heeft voorgelezen?

Antwoord: Ja, dat weet ik.

44.
Of niet daarna, hij, Gedet:, eenige menschen, onder welke Joh: Bezuidenhout, afzonderlijk heeft geroepen om te raadplegen, en of na die raadpleging niet aan Touchon ten antwoord is gegeven, dat zij niets tegen 't Gouvernement hadden, maar dat zij H. Prinslo wilden los hebben, en dat dezelve dadelijk moest worden uitgeleverd?

Antwoord: Ja, ik heb hen bij malkanderen laten komen, en gezegd dat 't niet gaan zoude, en dat wij maar moesten omdraaien. Die menschen hebben onder malkanderen toen gezegd dat zij H. Prinslo maar wilden los hebben.

45.
In geval van ontkentenis van een of meer der zeven laatste artikelen, te laten binnen staan F. Touchon, en hen het gedeelte zijner verklaring beginnende '*dat toen de Compt*: ... tot.... *uitgeleverd worden*,' in facie van den Gedet: te doen voorhouden, en met den Gedet: te confronteeren.
De getuige F. Touchon zegt den inhoud van 't gedeelte zijner verklaring hiernevens gemeld den Gedet: in facie aan.
De Gedet: zegt dat 't dan wel zoo wezen zal, maar dat hij zig alles niet herinnert, want de dood hem alle dagen voor oogen staat: en vraagt aan den getuige of er niet eens een brief aan den Adjunct Landdrost Van de Graaff is geschreven om pardon te verzoeken, dog welke niet is afgegaan? waarop de getuige zegt van ja, en dat die brief niet is afgezonden, omdat zij allen onder malkanderen hebbende geraadpleegd, zeiden, dat zij er niet in wilden stellen, dat zij schuld bekenden.

46.
Of niet naderhand Touchon is teruggekomen en hem heeft voorgelezen de copie van een brief van H.F. Prinslo, en gezegd dat die brief de oorzaak was van het gevangen nemen van H.F. Prinslo?

Antwoord: Ja.

47.
Of niet, na het voorlezen van dien brief, zij geprotesteerd hebben van diens inhoud niet te

Antwoord: Ik heb niet gezegd van een eed doen, maar ik heb wel gezegd dat H.

weten, en dat de brief valsch was, en of niet inzonderheid Johs. Bezuidenhout, en hij, Gedet:, gezegd hebben, dat zij een eed konden doen dat H. Prinslo, dien brief niet geschreven had?

Prinslo dien brief niet geschreven had.

48.
In geval van ontkentenis van een of meer der twee voorgaande Artt. te laten binnen staan F. Touchon, en hem den inhoud zijner verklaring van de woorden ‘welke boodschap,’ enz., tot, ‘valsch was,’ aan den Gedet. in facie te doen voorhouden; insgelijks W. Krugel, en hem op Art: 80 van zijn eerste verhoor met den Gedet: te confronteeren.
De getuige, F. Touchon, dit gedeelte zijner verklaring zijnde voorgehouden, blijft daarbij persisteeren. De Gedet: erkent dat zulks de waarheid is. De mede Gedet:, W. Krugel, houdt de waarheid van zijn antwoord op voorgemeld art: aan den Gedet: in facie staande.
De Gedet: zegt dat hij van geen eed gesproken heeft; de mede Gedet: persisteert.

49.
Of hij ook niet Zacharias Prinslo heeft zien afrijden met een boodschap van Joh. Bezuidenhout, om de Kaffers te gaan halen?

Antwoord: Ja.

50.
Of hem, Gedet:, van 's gelijke niet bekend is dat Abr. Bothma en Hend. Klopper, Jacs. zn., door Joh. Bezuidenhout zijn afgezonden, de eerstgem. naar Swagershoek, en de laatstgem. naar Bruintjeshoogte, om noch meer menschen te commandeeren?

Antwoord: Dat zij gereden zijn om noch meer menschen te halen, weet ik, maar ik weet niet wie hen heeft gezonden.

51.
Wie den brief aan den Adj. Landdrost Van de Graaff gebracht heeft, van welken hij, Gedet:, bij Art. 6 van zijn eerste verhoor gesproken heeft?

Antwoord: Hermanus Potgieter.

52. Of niet van den overkant een brief gezonden is om Majoor Fraser te gelasten dat hij den gevangene H. Prinslo in de eerste vier dagen niet verder zoude laten transporteeren?	Antwoord: Ja.
53. Of dat briefje geschreven is vóór de aankomst van den strakgem. brief van den heer Van de Graaff, of daarna?	Antwoord: Nadat de brief van den heer Van de Graaff daar was gekomen.
54. Aan den Gedet: te vertoonen 't briefje die boodschap inhoudende, en te vragen of hij aan hetzelve kennis heeft, en door wien hetzelve is geschreven, en op wiens order?	Antwoord: Zegt ja, 't is 't zelfde briefje, en 't is geschreven door David Malang, op order van Willem Krugel en Joh. Bezuidenhout.
55. Welke de reden is waarom zij in dat briefje den tijd van vier dagen hadden bepaald?	Antwoord: Omdat wij eerst den heer Van de Graaff wilden hebben, om dien te spreken over het wederkrijgen van H. Prinslo.
56. Of hij niet nog met een ander persoon dan W. Krugel was gezonden naar W. Prinslo. Klaas zn., om hem te roepen naar de verzameling te komen, en om welke reden?	Antwoord: Ja, omdat groote Willem Prinslo toch een beetje slim was om pardon te verzoeken.
57. Of hij niet, bij Slagtersnek zijnde, den voorm. Touchon daar weder met een brief heeft zien komen van den Landdrost Cuyler, en denzelven brief heeft voorgelezen?	Antwoord: Ja.
58. Of niet W. Krugel aan gem. Touchon heeft geantwoord, dat hij des anderen daags op de plaats van Louw Erasmus moest	Antwoord: Ja.

komen, waar zich dan twee hunner zouden bevinden om met hem te spreken?

59. Of niet daarop Touchon aan W. Krugel heeft gevraagd of hij zelf niet komen zoude, en of niet W. Krugel daarop heeft geantwoord dat daarover zoude geraadpleegd worden?

Antwoord: Dat weet ik niet.

60. Of niet hij, Gedet., toen 't woord heeft opgevat, en gezegd dat W. Krugel als hun lieder hoofd zelve niet komen kon?

Antwoord: Ja.

61. Ingeval van ontkentenis van een of meer van de vier voorgaande Artt., te laten binnen staan F. Touchon, en hem den inhoud zijner verklaring van de woorden ‘dat op den 17den’ enz... tot ‘niet gaan konde,’ voor te houden en met den Gedet. te confronteeren.

Confrontatie op dit punt vervalt.

62. Of hij, Gedet., niet in alle raadplegingen van de voornaamste rebellen gestadig deel gehad heeft?

Antwoord: Ja.

Ingeval van ontkentenis te laten binnenstaan W. Krugel, en hem zijn antwoord op Art. 93 van zijn eerste verhoor voor te houden, en aan den Gedet. in facie te doen aanzeggen.

Confrontatie vervalt.

63. Of niet op Slagternek, toen de Landdrost Cuyler met zijn Commando aankwam, de Rebellen naar boven zijn opgetrokken?

Antwoord: Ja.

64. Op wiens orders is zulks geschied?	Antwoord: Op order van Willem Krugel, die zeide dat het een mooie plek was.
65. Of zulks niet is geschied ten einde zich te beter in postuur van defensie te stellen?	Antwoord: Ja.
66. Of niet daarna de Landdrost een briefje heeft naar boven gestuurd, op 'twelk onder anderen de naam van hem, Gedet., stond met orders van af te komen?	Antwoord: Ja.
67. Of hij, Gedet., op Slagtersnek zijnde, niet eenige menschen van eene andere zijde tegen den berg heeft zien opkomen, en wie dezelve zijn geweest?	Antwoord: Ja, dit waren Cornelis Faber, Willem Prinslo, Volkert Delport, en Louis Fourie.
68. Waar kwamen die menschen vandaan?	Antwoord: Die kwamen uit K a f f e r l a n d , behalve Louis Fourie.
69. Of deze menschen niet zijn geweest C. Faber en eenige anderen, die uit Kafferland kwamen?	Reeds beantwoord.
70. Welke boodschap hebben zij uit Kafferland overgebracht?	Antwoord: Het was daar al te haastig, ik heb zoo maar mijn paard gevat en ben weggereden; en ik heb Faber eerst bij de drift gegroet.

In geval van onvoldoend antwoord op deze vraag, te laten binnen staan, Cs. Faber, en hem, na voorhouding van art. 77 van zijn verhoor, niet den Gedet. te confronteeren.
De mede Gedet. zegt, dat 't waar is, dat de Gedet. hem bij de drift heeft gegroet, maar dat er veel menschen bij waren toen hij de boodschap bracht, zonder stellig te kunnen zeggen of de Gedet. daar bij is geweest.

71. Of niet Hk. Lange van wegen den Landdrost twee maal tegen den berg is opgekomen om met hen beiden te spreken?	Antwoord: Ja.
72. Of niet, toen gem. H. Lange voor de tweede maal gekomen was, hij, Gedet., benevens W. Krugel en groote W. Prinslo zijn vooruit gekomen, en gem. Lange belet hebben om met de overige menschen te spreken?	Antwoord: Toen hij de tweede keer daar is gekomen, is hij niet bij mij geweest, maar de eerste keer heb ik hem gesproken; doch ik heb hem niet belet met anderen te spreken.
73. Of niet H. Lange op eenigen afstand met hen lieden is gaan zitten, en het voorstel van den Landdrost heeft voorgehouden?	Antwoord: Ja.
74. Of niet hij, Gedet:, toen heeft gezegd dat hij het verdomde zig over te geven, daar hij wel wist dat hij nooit weder zoude loskomen, en gestraft zoude worden?	Antwoord: Neen, maar toen hij zeide dat ik af moest komen, zeide ik, '*dat doe ik niet*,' want ik zag de Dragonders te paard, en daar was ik bang voor.

75.
In geval van ontkentenis van een of meer van de drie voorgaande Artikelen, te laten binnenstaan H. Lange, en na voorhouding van het gedeelte zijner, voor de laatste Commissie van Rechtspleging afgelegde verklaring van de woorden, 'waarop hij, Compt:, nabij, &c.,..... tot..... gestraft zoude worden.'
Insgelijks te laten binnenstaan Willem Krugel, en hem over deze omstandigheid te ondervragen, en met den Gedet: te confronteeren.
Ook nog te laten binnenstaan W. Prinslo, Klaaszn:, en hem ook over deze omstandigheid te ondervragen, en met den Gedet: te confronteeren.
De Getuige H. Lange binnenstaande, en dit gedeelte zijner depositie zijnde voorgehouden, zegt den inhoud daarvan aan den Gedet: in facie aan, en zegt dat W. Krugel gereed was om af te gaan, maar dat groote W. Prinslo, zonder iets te zeggen, 't hoofd schudde, dog dat de Gedet: zeide, '*hij zoude vooreerst niet afgaan*, *en dat hij 't verdomde*,' en dat deze Gedet: de voorname oorzaak is geweest, dat W. Krugel niet reeds toen is afgekomen.

De Gedet: erkent daarop dat hij H. Lange ook voor de tweede maal heeft gesproken, dog persisteert overigens bij zijne antwoorden.
De mede Gedet:, W. Krugel, hierover ondervraagd zijnde, zegt, dat toen hij wilde afgaan, Bezuidenhout gedreigd heeft hem te willen doodschieten indien hij afging, en dat Theunis de Klerk, toen hij met Lange sprak, gezegd heeft dat hij niet moest afgaan.
De Gedet: zegt dat hij van zigzelven sprekende, gezegd heeft, dat hij niet zoude afgaan, want dat hij nooit los zoude komen; maar dat hij er niet op gevloekt heeft.

De mede Gedet:, Krugel, erkent dat Theunis de Klerk niet gevloekt heeft, en zegt dat het gevoelen van grooten Willem Prinslo was om af te komen. De gezegde Willem Prinslo, Klaas zn:, hierover ondervraagd zijnde, zegt dat W. Krugel van den beginne af gewillig was geweest om af te gaan, en dat hij Theunis de Klerk heeft hooren zeggen dat hij bang was, om af te gaan, maar verder niets gehoord heeft.

76. Of eenigen van de verzameling, niettegenstaande de Landdrost hun had toegeroepen, naar beneden te komen, met de hoed- en wenkende, niet hebben toegeroepen, dat de burgers van voor de soldaten moesten weggaan, en wie dat zijn geweest?	Antwoord: Ik heb dat niet gezien, maar één heeft met den hoed gewenkt; dat was Bezuidenhout; maar wat hij daarmede heeft gemeend, weet ik niet. W. Krugel en Jac: Klopper hebben ook met de hoeden gewenkt, en gezegd, dat de Landdrost de troepen moest laten weggaan, en dat zij dan zouden afkomen.
77. Of niet, toen Jac: Potgieter op last van den Landdrost is naar boven gekomen, door een aantal hunner is omhelsd, en voor 't laatst gegroet, en of ook niet deze rebellen een vaarwel hadden toegewaaid aan de inzetenen, die bij den Landdrost waren, en wie hunner zulks hebben gedaan?	Antwoord: Ik heb Jacs: Potgieter niet gezien, en ook geen vaarwel zien toewaaien.

78.
In geval van ontkentenis of onvoldoend antwoord op de voorgaande twee artikelen, te laten binnenstaan H. Lange, en na voorhouding van dat gedeelte zijner hierbovengem: verklaring, beginnende, ‘Dat zijlieden alzoo 50 treden, &c.,’.... tot .... bij den Landdrost waren,’ alsmede van Art. 5 zijner agter de verklaring beantwoorde Interrogatorium, de inhoud van dien den Gedet: in facie te doen aanzeggen.

De Getuige H. Lange binnenstaande en dit gedeelte zijner verklaring zijnde voorgehouden, zegt dat hij daarbij persisteert, maar dat hij bij die gelegenheid den Gedet: niet heeft gezien, en derhalve verondersteld heeft dat hij was bij den linkervleugel, daar Bezuidenhout en de hoofden waren.

79. Of niet hij, Gedet:, begonnen hebbende af te komen, weder is opgegaan, en gezegd heeft, dat hij nu zijn broeder voor zijn leven had gegroet?	Antwoord: Ja.
In geval van ontkentenis te laten binnenstaan C. Faber, en na voorhouding van Art. 81 van zijn eerste verhoor, met den Gedet: hieromtrent te confronteeren.	De confrontatie vervalt.
80. Of niet hij, Gedet., zich bevonden heeft aan den linker vleugel der rebellen, waar zich ook Bezuidenhout had bevonden?	Antwoord: Neen.
81. Of niet drie der rebellen aan den linker vleugel nederzittende, hunne geweren hadden aangelegd, en wie dezelven zijn geweest?	Antwoord: Dat heb ik niet gezien.
82. Of niet, nadat W. Krugel en eenige anderen, gedeeltelijk met den Veldcornet Nel, gedeeltelijk met H. Lange waren naar beneden gegaan om zich over te geven, de overige, bij welke hij, Gedet., was, aan de andere zijde van den berg zijn weggevlucht?	Antwoord: Ja, zoo als de eersten waren afgegaan.
83. Of niet hij, Ged., toen aan het hoofd van die vluchtenden is geweest?	Antwoord: Neen.

84.
Ingeval van ontkentenis of onvoldoend antwoord op de twee voorgaande vragen, te laten binnenstaan H. Lange, en na voorhouding zijner verklaring van de woorden '*waarop de overige*, *enz.*' ..... tot .... '*weggereden*' deswegens met den Gedet. te confronteeren.
De Getuige, H. Lange, binnenstaande, persisteert bij dit gedeelte zijner verklaring, en zegt, dat zijne gissing ontstaan is, omdat hij Th. de Klerk tevoren had hooren zeggen, dat hij niet zoude afgaan, en veel gezag had zien voeren.
De Gedet. zegt, dat hij maar met twee menschen is weggevlucht, te weten Okkert Brits en Willem Prinslo Joch. zn.

85. Waar hij zich, na van den Slachtersnek te zijn weggevlucht, begeven heeft?	Antwoord: Naar mijn huis.
86. Of hij, na dien tijd, Johs. Bezuidenhout, en Corns. Faber, mitsgaders Stephs Bothma en Abr. Bothma niet weder heeft ontmoet?	Antwoord: Ja.
87. Zoo ja, op welke plaats, en waar die personen naar toe gingen?	Antwoord: Ik heb hen gekregen onder den Winterberg, daar zij aan 't trekken waren.
88. Hoe lang hij bij dezelven is gebleven, en wat hij met hen verhandeld heeft?	Antwoord: Ik ben in den achtermiddag daar gekomen, en des anderen daags weder weggereden, zij zeiden dat zij dicht bij 't Kafferland trokken, omdat zij bang waren, dat de Regeering hen vangen zoude, en toen heb ik hun gezegd dat zij dit niet moesten doen, want ik was bang dat zij de Kaffers zouden vervoeren tot rooven en stelen; zij hebben toen beloofd dat zij daar maar dicht bij zouden gaan liggen, en dat ik rijden moest om te zien of men pardon konde krijgen, en dat ik hun dan antwoord moest brengen; en ik ben toen op weg geweest naar Graaff-Reinet, maar Stoffel

	Klopper heeft mij geraden om naar Veldcornet Greijling te rijden, en hem te verzoeken om pardon voor ons te vragen, gelijk ik ook gedaan heb, en dezelve heeft dat ook beloofd, en ik ben daarop naar huis gereden.
89. Of hij niet, ten tijde van zijne vlucht, en wel op den 29sten November, een brief geschreven heeft aan den Adjunct Landdrost Van de Graaff, en welke de inhoud daarvan was?	Antwoord: Ja, en daarin heb ik pardon verzocht.
90. Aan hem voor te houden een brief, in dato 29 November 1815, met den naam van hem, Gedet, onderteekend, en te vragen of het dezelfde brief is, in het vorige Art. bedoeld?	De nevensgemelde brief aan den Gedet: ontvouwd zijnde, zegt ja.
91. Of niet hij, Gedet:, op den 22sten November, bevorens insgelijks aan den Adjunct Landdt. Van de Graaff heeft geschreven een brief op naam van de '*bevreesde burgers*,' waarbij dezelve vergiffenis verzocht?	Antwoord: Ja.
92. Aan den Gedet: te vertoonen een brief zonder onderteekening, doch eindigende met de woorden '*Uw Dienstwillige Bevreesde Burgers*,' en gedateerd *Baviaansrivier*, *den* 22*sten November* 1815 en gevraagd of dit is de brief in het vorig artikel bedoeld?	De nevensgemelde brief vertoond zijnde, zegt de Gedet: ja!
93. Moet gij niet erkennen, door uw geheele gedrag vóór en ná het oproer gehouden, en thans door u beleden, of ter uwer overtuiging u aangezegd, hoogst misdadig en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ja maar ik heb daar groot berouw van, en verzoek alleen, dat mijn leven mag gespaard worde, al zoude ik mijn handen of voeten moeten laten afkappen.

94. Wat hebt gij verder tot uwe verklaring of verontschuldiging in te brengen?

Antwoord: Dat ik mij heb laten verleiden, toen ik bij Bezuidenhout gekomen ben.

Aldus, &c., 9 Januari 1816.
(Get.) THEUNIS DE KLERK.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 83.
R. 10. Minuten, 10den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde &c.

Philip Rudolph Botha, Rudolph zn., oud 24 jaren, geboren in Zwagershoek en woonagtig aldaar.

Dat hij, Compt:, uit een brief, welke Johannes Bezuidenhout in Swagershoek had ingezonden, (zijnde hierop een briefje in dato. 12 *November* 1815. geteekend *Johannes Bezuidenhout*, en beginnende '*Veldcornet Greijling*,' voor het door hem, Compt:, bedoelde erkend), gemerkt hebbende dat er menschen bij malkanderen kwamen, naar den Veldcornet Greijling gereden was, en gezegd had, dat hij eens daar heen wilde; waarop de Veldcornet Greijling gezegd had, dat hij, den Compt:, niet zond, maar dat indien hij, Compt:, rijden wilde, hij zulks konde doen, mits dat hij spoedig terugkwam, waarop de Compt:, dan ook met Jacobus de Wet, Jan Breet, Philip Plessis, Johannes Koester, en Hercules Malang ook daar heen zijnde (gereden), die menschen had aangetroffen bij Louw Erasmus aan de overzijde van de rivier, wanneer de Compt: daar iets bevonden had dat niet goed was, namelijk dat daar zooveel gewapende menschen waren, en dat, gelijk Abraham Bothma, die den Compt: en zijn gezelschap op weg had ingehaald, gezegd had, dat Faber naar Kafferland was om de Kaffers te halen, werwaarts Johannes Bezuidenhout hem had gezonden, en dat zij daar waren om te zien of zij Hendrik Prinslo, die gevangen was, niet konden los krijgen.

Dat de Compt:, daarop met zijn gezelschap naar de rivier aan ééne zijde zijnde gegaan, om beschuit met water te eten, zij onder elkander hadden afgesproken om aanstonds weder naar huis te

rijden, gelijk zij dan ook waren voortgereden, te weten hij, Compt:, met Jacobus de Wet, en Johannes Koester aanstonds, en de drie anderen korten tijd daarna, hebbende zij een poos moeten agter blijven, omdat Jan Breet een jong paardje had, dat wat moede was.

Dat de Compt:, met de zijnen dien avond was gereden tot de plaats van Frans Plessis, en des anderen daags morgens vroeg naar den Veldcornet Greijling, aan wien zij toen rapport hadden gedaan van hetgeen zij hadden gezien.

Dat op denzelfden avond van hun wegrijden, zij waren ingehaald geworden door Piet Erasmus, Pt. zn:, en Hendrik Liebenberg, welke ook die verzameling verlaten hebbende, niet van meening waren, gelijk zij zeiden, daar weder heen te rijden.

Waarna door den R.O. Reqt. is gevraagd, en door den Compt:, beantwoord als volgt:-

1. Zijt gij ook verhinderd geworden in het afrijden van die verzameling?	Antwoord: Wij hebben daar ons van afgemaakt door een leugen; door te zeggen dat wij zouden wederkomen.
2. Wie had daar het meeste te zeggen?	Antwoord: Dat weet ik niet recht, maar daar stond een klompje menschen, waarbij Bezuidenhout was; ik was ook te ongerust om daar lang te blijven.
3. Zijt gij bereid, dit uw gedeponeerde, des vereischt, met eed te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer &c.

Aldus, &c., 10 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.
(Get:) PHILIP RUDOLPH BOTHA.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

R. 10. No. 83a.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Philip Rudolph Botha, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden; ter bekrachtiging van de waarheid van welke, hij deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid van de gevangenen, Abraham Carel Bothma, Hendrik Liebenberg, en van den gedaagde, Pieter Erasmus, die verklaarden niet eenige vragen te hebben om aan den getuige te doen.

Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) PHILIP RUDOLPH BOTHA.

In mijne tegenwoordigheid,

(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 84.
R.9. Minuten, 10den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde, &c.

Jacobus Albertus de Wet, oud 35 jaren, geboren aan de Brandvallei in de Goudinie, woonachtig onder het veldcornetschap van Swagershoek, in het district van Graaff-Reinet.

Dat op een ontstaan gerucht, dat er een groote menigte Kaffers was ingevallen, en dat er reeds twee menschen, te weten Lucas van Vuuren en Okkert Brits waren doodgeschoten, omdat zij niet hadden willen mede doen met de samenkomst die de menschen hadden, hij, Compt:, aan zijn veldcornet A.C. Greijling, had kennis gegeven dat hij daar wilde heen rijden om te onderzoeken of zulks waar was; waarop de gem: veldcornet hem, Compt:, gezegd had dat hij dit doen konde, maar dat hij den Compt: niet zond, en dat als de Compt: daar heen reed, hij schielijk moest terug komen.

Dat daarop de Compt: met Jan Breet, Philip Rudolph Botha, Rudolphs zn:, Johannes Koester, Jans zn:, Philip Plessis, en Hercules Maland, zijnde gereden tot naar die verzamelde menschen, dezelve had aangetroffen aan de overzijde van de plaats van Louw Erasmus, en toen gevraagd had wat er van het bovengem: gerucht was, wanneer aan hem, Compt:, was geantwoord geworden dat Gr. Faber en Zacharias Prinslo naar de Kaffers waren, en dat zij daar lagen om naar Hendrik Prinslo te vragen, en voorts aan hem, Compt:, was gevraagd geworden om mede te doen; waarop hij, Compt:, om er van ontslagen te worden, slechts 'ja' gezegd, en daarna met zijne menschen hebbende geraadpleegd, en dat andere volk beloofd hadden om weder te zullen komen, en noch meer menschen te zullen mede brengen; waarna hij, Compt:, met zijne medegezellen weggereden zijnde naar huis, gezegd had dat het gerucht leugenachtig was.

Waarna door den R.O. Reqt. is gevraagd, en door den Compt: beantwoord als volgt:

1. Met wien hebt gij daar gesproken?	Antwoord: Ik weet dit zelve niet recht, maar in 't daarheen rijden heb ik Abraham Bothma gesproken, en die zeide dat eene Bezuidenhout aan 't hoofd was.
2. Waar kwam Abraham Bothma vandaan?	Antwoord: Van Zwagershoek, hij was bij den Veldcornet Greijling geweest, maar wij wisten van hem niet, voor dat wij hem op den weg gezien hadden.
3. Met wien zijt gij tegelijk weder naar huis gereden?	Antwoord: Met Rud. Botha en Joh. Koester; de anderen hebben wat verzuimd, omdat Jan Breed een jong paardje had, dat wat flauw was, maar ik meen dat zij des anderen daags ook weder tehuis waren.
4. Zijn er van die verzamelde menschen ook toen weder naar huis gekomen?	Antwoord: Ja, Piet Erasmus, Pt: zn., en Hendrik Liebenberg; die zijn met mij, Botha, en Koester weggereden.

5. Zijn die toen gemakkelijk daar vandaan gekomen?	Antwoord: Dat weet ik niet, wij waren al een klein eind vooruit, toen zij achter aan zijn gekomen. Zij zeiden zij wilden niet langer met die boel te doen hebben; Piet Erasmus is gereden naar zijn broeder Johannes, en Liebenberg naar zijn schoonvader, ouden Christoffel Botha.
6. Indien er meer menschen hadden willen uitkomen, denkt gij dat zij zouden verhinderd zijn geworden?	Antwoord: Ik weet het niet, want ik heb maar mooie beloften gedaan van te zullen wederkomen, en heb mij niet veel durven inlaten, want ik had al gehoord dat Bezuidenhout een kwade kerel was.
7. Kwam het u voor, dat die menschen daar waren met voornemen om kwaad te doen?	Antwoord: Daar weet ik niets bijzonders van, maar 't kwam mij voor, dat het niet veel goeds was, omdat zij daar zoo allen gewapend waren, en dat zij zich verzameld hadden om H. Prinslo te eischen, die zeker iets moest verbruid hebben, waarover hij gevangen was.
8. Weet gij nog iets meer omtrent deze gebeurtenissen op te geven?	Antwoord: Niets, als alleen dat vóór dat ik gereden ben, een brief bij ons aan huis is gekomen, in welken ook *David Malan* werd geëischt, en dien brief heb ik met Rud: Botha aan den Veldcornet Greijling gebracht, tegelijk met een ongezegelden brief van den Adjunct Landdrost Van de Graaff.
9. Aan den Compt: vertoond een briefje, in dato 12 November 1815, geteekend *Johannes Bezuidenhout*, en beginnende '*Veldcornet Greijling*,' en gevraagd of het hetzelfde is?	Antwoord: Ja.

10. Zijt gij bereid (des vereischt) deze uwe depositie met eede te bevestigen?

Antwoord: Ja.

Niets meer &c.

Aldus &c. 10 Januari 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get:) JACOBUS ALBERTUS DE WET.

Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

R.9. No. 84a.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie, de bovengenoemde Jacobus Albertus de Wet, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, daar bij te blijven, en niet te bogeeren dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden. Ter bekrachtiging van de waarheid waarvan, hij deze solemnele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig'!

In tegenwoordigheid van de gevangenen, Abraham Carel Bothma, en Hendrik Johannes Liebenberg, en van den gedaagde, Pieter Erasmus, Piet zoon, die verklaarden geene kruis vragen te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 11den Januari 1816.

(Get:) JACS. ALBERTUS DE WET.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.
Commissarissen.
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

No. 85.
Z. 2. Minuten, 10den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen van 't tweede verhoor en confrontatie van Corns: Joh: Faber, Gedetineerde is 's Heeren gevangenis ter Drostdije Uitenhagen.

Art. 1. Of hij, Gedet:, nog persisteert op Art. 4 van zijn eerste verhoor, dat J. Bezuidenhout op de begrafenis van zijn broeder Fredrik gezegd heeft, ‘dat hij dat zoude wreeken, al zoude het nog tien jaren duren’; en dat gen: Bezuidenhout Lucas van Vuuren heeft te lijf gewild, omdat hij geen *ja* wilde zeggen om mede te doen?	Antwoord: De Gedet: zegt ja.

Zoo ja, te laten binnen staan Lucas van Vuuren, en hem deswegens te ondervragen, en met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, Lucas van Vuuren, affirmeert de opgaaf van den Gedet:, en zegt dat hij op zijn paard willende klimmen om weg te rijden, door Jacobus Vrij, uit naam van Joh: Bezuidenhout geroepen is; en dat Joh: Bezuidenhout hem toen gevraagd heeft om mede te rijden om te vragen waarom zijn broeder was doodgeschoten; en dat hij den dood van zijn broeder wilde wreken; en dat hij wilde zien om meer menschen te krijgen; 'twelk hij aan denzelven hebbende afgeslagen, Bezuidenhout hem met den vinger heeft gewezen, en gezegd dat hij dan de gevolgen konde afwagten; dog dat hij daarop is weggereden.

2. Of hij, Gedet:, nog persisteert dat hij door Bezuidenhout gedwongen is om naar 't Kafferland te rijden, gelijk hij bij Artt. 16 en 17 van zijn eerste verhoor heeft opgegeven?	Antwoord: Ja.

Zoo ja, te laten binnen staan de Weduwe van Joh: Bezuidenhout, en haar voor te houden Artt. 39 en 40 van haar eerste verhoor, en deswegens met den Gedet: te confronteeren.

De mede Gedet:, de Wed: Bezuidenhout, zegt dat zij niet altijd er bij is geweest, en zij geantwoord heeft voor zooverre zij weet, maar dat zoo ver zij er is bij geweest, zij geen dwang gezien heeft.
Ook te laten binnen staan Adrn: Engelbregt, en na voorhouding van zijn antwoord van Art. 3 van zijn eerste verhoor, met den Gedet: te confronteeren.
De Gedet: persisteert dat hij gedwongen is, en dat Bezuidenhout gezegd heeft dat hij den dood van zijn broeder zoude wreken door de zwarte natie. De mede Gedet: zegt daar niets van te weten, maar dat haar man wel mistroostig is geweest over den dood van zijn broeder.
Ook successivelijk te laten binnen staan *Diderik en Christiaan Muller*, alsmede Johannes Hartzenberg, en hen deswegens te ondervragen, en met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, Engelbregt, binnen staande, zegt dat de Gedet: bij hem is gekomen, en gezegd dat hij moest mede rijden, en dat Bezuidenhout hem gestuurd had, dog dat hij niet weet of Faber door Bezuidenhout is gedwongen geworden, dog dat hij zelve door Bezuidenhout is gelast geworden om met Faber mede te rijden.
De Gedet: persisteert bij zijn opgaaf, en zegt dat Bezuidenhout heeft gezegd dat hij zoude overhoop schieten dengene die niet wilde mede doen. De getuige, D.J. Muller, hierover ondervraagd, zegt dat hij niet weet dat Faber door Bezuidenhout gedwongen is geworden, maar wel dat Bezuidenhout zijn voornemen heeft te kennen gegeven om Faber af te zenden.
De getuige, J.C. Muller, hierover ondervraagd, zegt dat hij wel weet dat Bezuidenhout gezegd had dat hij Faber zoude sturen naar Kafferland, maar dat hij van het dwingen niets weet.
De getuige, Joh: Hartzenberg, hierover ondervraagd, zegt dat hij hiervan in het geheel niets weet.
De Gedet: persisteert bij zijne opgave, en zegt, dat hij, niettegenstaande hij gezegd had dat hij niet rijden konde, evenwel heeft moeten rijden.

3. Of hij ook nog persisteert bij zijn antwoord op Artt. 22 en 23 van zijn eerste verhoor, dat hij aan de Bothmas zoude hebben kennis gegeven dat hij gecommandeerd was naar Kafferland?	Antwoord: Zegt ja, aan Stephanus Bothma.

Zoo ja, te laten binnen staan Stephs: Bothma, en hem hierover te ondervragen, en met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, Stephanus Bothma, binnen staande, zegt, dat de Gedet. hem heeft gezegd dat hij naar Kafferland moest rijden, en ook zoude rijden, schoon 't rijden hem niet convenieerde, omdat hij met aambeijen was geplaagd, maar hij heeft niet verhaald dat hij gedwongen was.

De Gedet: persisteert dat hij door Bezuidenhout is gecommandeerd en gedwongen.

4. Of hij, Gedet:, niet reeds 's daags tevoren, heeft geweten dat Bezuidenhout op de plaats van Bothma met vier Kaffers, welke daar waren, hierover heeft gesproken?	Antwoord: Neen. Zegt nader: Bezuidenhout heeft mij wel verhaald dat hij reeds met een Kaffer een boodschap heeft laten doen, zooals ik bij mijn vorig verhoor heb opgegeven, (Art. 17). Dit zal dan die Kaffer Zwartbooij zijn geweest.

In geval van ontkentenis successivelijk te laten binnen staan Stephanus Bothma, en H. Prinslo, en hen deswegens te ondervragen, en met den Gedet: te confronteeren.

De mede Gedet:, Steph. Bothma, zegt dat hij niet zeker weet, maar dat hij wel meent dat de Gedet: 't zal geweten hebben, daar hij met Bezuidenhout op dezelfde plaats woonde, en Faber twee dagen daarna gereden is.
De mede Gedet:, H. Prinslo, zegt ingelijks.
Gedet: persisteert dat hij niet weet wat zij daar met die Kaffers hebben gesproken.

5. Of hij, Gedet:, niet aan H. Prinslo heeft gezegd, '*ik loer op uw Landdrost ook, want ik weet hoe hij mij op de vendutie van overleden Greijling gehad heeft?*'	Antwoord: Neen.

Zoo neen, te laten binnen staan H. Prinslo, en hem op dit gedeelte van Art. 19 van zijn eerste verhoor met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, H. Prinslo, binnen staande, en dit gedeelte van zijn antwoord op Art. 19 van zijn eerste verhoor zijnde voorgehouden, zegt hem den inhoud van dien in facie aan.
De Gedet: zegt dat dit een leugen is, die de mede Gedet: maar verzint, om zig door hem schoon te maken, en eischt dat de mede Gedet: getuigen zal brengen.

6. Of hij, Gedet:, persisteert bij zijn antwoord, nam: Art. 24 van zijn eerste verhoor, dat zijne boodschap alleen maar inhield om de Kaffers te hulp te roepen, ten einde de posten van Opperman en Rosseau te verslaan?	Antwoord: Ja.

Zoo ja, te laten binnen staan Adr. Engelbrecht en hem, na vóórhouding van Artt. 6, 8, 9, van zijn verhoor deswegens met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, Adr. Engelbrecht, zegt, na vóórhouding van zijne antwoorden op de nevensgaande artikelen, dat hij daarbij persisteert.
De Gedet: zegt dat 't niet waar is, want dat Engelbrecht bij 't gesprek met *Jalouza* niet eens is present geweest.

7. Of niet aan de Kaffers, tot belooning is beloofd het vee van de soldaten, mitsgaders ijzer en koper en het Zuurveld?	Antwoord: Neen, niet dat ik weet: Bezuidenhout heeft 't mij niet gezegd, maar alleen 't vee van de twee posten.

Zoo neen, te laten binnen staan Adr. Engelbregt, en na vóórhouding van zijn antwoord op Artt. 10 en 11 van zijn verhoor, met den Gedet: te confronteeren.
Ook te laten binnen staan Hendrik van den Nest, en hem voor te houden zijn antwoord op Art. 4 van zijn verhoor, en deswegens met den Gedet: te confronteeren.

Nog te laten binnen staan, W.J. Prinslo, W. zn., en hem voor te houden zijn antwoord op Art. 18 van zijn verhoor, en met den Gedet: te confronteeren.
Insgelijks te laten binnen staan S.C. Bothma, en hem zijn antwoord op Art. 62 van zijn eerste verhoor voor te houden, en met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, Adr. Engelbregt, zegt de waarheid van zijne antwoorden op de twee nevensgaande artikelen aan den Gedet: in facie aan, en zegt dat Faber dit uit naam van Bezuidenhout heeft beloofd.
De mede Gedet:, H. van den Nest, zegt dat Bezuidenhout hem zulks heeft verhaald, dog dat niet is geweest in 't bosch, maar naderhand, toen de menschen bij elkander waren.
De Gedet: zegt vervolgens dat het gevraagde de waarheid is, en dat Bezuidenhout hem zulks gelast had, maar dat anderen, namelijk Steph. Bothma. Th. de Klerk, en Joh. Bezuidenhout, hem hebben gezegd dat hij dit alles zoo niet zeggen moest, dat hij maar spreken moest van die twee posten van Opperman en Rosseau.
De mede Gedet:, Steph. Bothma, zegt daar niets van te weten dat hij zoo iets aan den Gedet: heeft gezegd om dat niet te verbergen; maar dat hij wel weet dat de Gedet: is gezonden met eene boodschap om 't Zuurveld af te staan tot aan de Bosjesmans Rivier.
De Gedet: zegt dat die boodschap wel waar is, maar dat hij de bewerker daar van niet is, en dat Steph: Bothma onder anderen hem heeft geïnstigeerd om zulks niet te openbaren, want dat Bebezuidenhout, Steph: Bothma, Christiaan Botha, en Hendrik Potgieter, de geheele zaak gedreven hebben.

De mede Gedet: Bothma, zegt dat hij niet weet dat Hendrik Potgieter ooit bij het overleg is geweest, maar wel Christiaan Botha.
De mede Gedet:, Theunis de Klerk, over het hier bovengemeld gezegde van den Gedet: ondervraagd zijnde, zegt dat hij daar niets van weet, want dat hij den Gedet: maar even aan de Visriviers drift gegroet heeft, en weder voortgereden is.
De Gedet: zegt dat Th: de Klerk hem dit op den Slagtersnek heeft gezegd. De mede Gedet: zegt dat hij den Gedet: daar niet heeft gesproken.
Verdere confrontatie op dit vervalt.

8. Of hij, Gedet: nog persisteert bij Art. 61 van het eerste verhoor, 'niet gehoord nog van gesproken te hebben,' dat Bezuidenhout gezegd heeft dat hij met een gedeelte zoude afkomen van de Tarka, en de Gedet: van de Baviaansrivier, en dat zijlieden dan de vrouwen en kinderen van die niet wilden mede doen, zouden doodslaan, en dat de mans dan wel zouden bijspringen?	Antwoord: Ja; ik heb nooit zoo iets gesproken.

Zoo ja, te laten binnen staan de mede Gedet: H. Prinslo, en hem vóór te houden dàt gedeelte zijner antwoord op Art. 19 van zijn eerste verhoor beginnende '*en dat hij een magt....* tot.... *Koonap zullen geven*,' en met den Gedet: te confronteeren, en in facie te doen aanzeggen.
De mede Gedet:, H. Prinslo, zegt den Gedet: den inhoud van 't nevensgemelde gedeelte van Art. 19 van zijn eerste verhoor in facie aan, en voegt daarbij, dat 't alles de waarheid is, dat het voornemen van Bezuidenhout was, dat Faber met de vier eerste Kaffers zoude mede gaan, welke hem den weg zouden wijzen: waaruit hij heeft afgeleid dat Faber er reeds van wist, schoon hij bij 't gesprek met die Kaffers niet was present geweest.
De Gedet: zegt dat niet *hij*, maar Prinslo die woorden heeft gesproken, dog dat hij deszelfs handen in zijn bloed wil wasschen.
De mede Gedet:, Prinslo, na uitlegging hoe hij, Faber, en Joh: Bezuidenhout, hebben gezeten, zegt dat hij zeer wel weet dat zulks door Faber gezegd is in presentie van T. de Klerk en Steph: Bothma.
De mede Gedet:, Th: de Klerk, hierop binnen staande affirmeert het opgegevene van H. Prinslo, en Steph: Bothma daar ook is bij geweest, en dat hij ook twijfelt of niet Did: Muller daar is bij geweest; hij voegt daar nog bij dat de Gedet: ook heeft gezegd dat als alle die Kaffers kwamen, zij niet allen in Baviaansrivier kunnen staan.

De Gedet: zegt dat dit op een anderen tijd is geweest, en dat zij alles maar op hem zoeken te laden, en zig willen reinigen in zijn bloed, en dat hij zig dus maar in Gods handen zal moeten stellen.
De mede Gedet:, Steph: Bothma, hierover gehoord, affirmeert insgelijks het gezegde van Prinslo, en zegt dat hij dit gesprek heeft bijgewoond; dat hij niet heeft onthouden wie er juist al zijn bij geweest.
De Gedet: persisteert bij zijne getuigenis, dat hij er niets van weet.

9.
Of hij, Gedet:, nog persisteert bij zijn antwoord op Art. 80 van zijn eerste verhoor, dat hij niet, toen op Slagtersnek een briefje van den Landdrost Cuyler is gekomen, waarop eenige namen stonden, ook onder anderen, die van hem, Gedet:, om af te komen, niet gezegd heeft '*verdomt niet afgaan*,' en tevens het geweer heeft aangelegd om te schieten?

Antwoord: Dat Bezuidenhout die woorden heeft gezegd, maar dat hij, Gedet:, 't geweer niet heeft aangelegd.
De mede Gedet:, Ch: R. Botha, houdt in facie van den Gedet: staande, dat zijn antwoord of de hier nevensgemelde artikelen conform de waarheid is.

Zoo ja, te laten binnen staan Christl: Rud: Botha, Chr: zn., en hem voor te houden zijne antwoorden op Artt. 11, 12 en 13 van zijn verhoor, en hem deswegens met den Gedet: te confronteeren.
De Gedet: zegt dat het alles leugens zijn, en dat zij maar alles of hem gooien.
De mede Gedet:, Chr: R. Botha, persisteert.

10.
Of hij, Gedet:, persisteert bij zijn antwoord op Art. 104 van zijn eerste verhoor, dat hij niet op de soldaten heeft aangelegd om te schieten?

Antwoord: Ja, ik heb er niet op gedacht, want ik was te zeer verschrikt.

Zoo ja te laten binnen staan Wm. McKay, en hem dit gedeelte zijner verklaring, beginnende 'wanneer Faber &c. tot.... 'hebbende aangelegd,' voor te houden, en met den Gedet:, te confronteeren.
Ook te laten binnenstaan den Korporaal van 't Kaapsche Regt:, *Stuurman Plaatje*, en hem het hiertoe betrekkelijke gedeelte van zijn antwoord op Art. 4 van zijn interrogatorium, beginnende 'Faber heeft zijn paard'.... tot.... 'gevangen gemaakt,' in facie van den Gedet: voor te houden, en te confronteeren.
Insgelijks Matt: McInnes op dit gedeelte zijner verklaring beginnende 'en Faber van zijn paard.... tot.... 'gekwetst geworden,' voor te houden en met de Gedet:, te confronteeren.

De getuige W. McKay zegt, na vóórhouding van dit gedeelte zijner verklaring, zulks den Gedet:, in facie aan, en betuigt zulks de waarheid te zijn.
De Gedet:, zegt dat hij niet weet zulks gedaan te hebben, en dat het dan maar zoo zal moeten blijven.
De Getuige, Matth: McInnes, op dit gedeelte zijner verklaring gehoord, houdt de waarheid van dien aan den Gedet:, in facie staande, en persisteert er bij. De Gedet:, persisteert het niet te weten.
De getuige, Stuurman Plaatje, hierop binnen staande, zegt dat de Gedet:, van zijn paard zijnde afgeklommen, vóórom hetzelve is geloopen, en aangelegd heeft; daarna door een kloofje is geloopen, en daarna nog eens aangelegd heeft, nadat hij, getuige, het geweer hem bij de kolf uit de hand gevat, en toen gezien dat er een lapje op was.
De Gedet:, persisteert niet te weten dat hij aangelegd heeft.

11. Moet gij niet erkennen, nu overtuigd te zijn in het geheele plan van Joh: Bezuidenhout tot vijandelijke rebellie tegen de Regeering te hebben gedeeld, en voorts zoo, door uwe volbragte zending naar de Kaffers, als door uwen gewapenden tegenstand tegen Z. M's: troepen hoogst misdadig en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ik weet dat niet, dat ik zoover misdaan heb, maar alles is nu op mij, dog ik weet niet te hebben aangelegd, of 't moet door schrik geweest zijn.
12. Wat hebt gij verder tot uwe verontschuldiging in te brengen?	Antwoord: Niets meer; mijne grootste fout is dat ik door dwang van Bezuidenhout naar de Kaffers ben geweest; maar ik heb 't tog zoo gemaakt dat er geen Kaffers zijn uitgekomen.

Dit X is het merk van C. Faber, betuigende niet te kunnen schrijven.

Aldus &c. 10 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 86.
D.D. 2. Minuten, 10den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het tweede verhoor en confrontatie van Frans Marais, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis, ter Drostdije Uitenhagen.

Art. 1. Of hij, Gedet:, persisteert bij zijn eerste verhoor, nam: Artt: 21 en 29, dat hij door Joh. Bezuidenhout was gedwongen om met Cs. Faber naar 't Kafferland te rijden?	Antwoord: Ja, maar ik heb alleen daarin mis gehad, dat ik niet heb gezegd dat ik de eerste maal mijn eigen geweer heb gehad.

Zoo ja, successivelijk te laten binnen staan *D.J. Muller* en *Joh. Hartzenberg*, en hen hierover te ondervragen, en met den Gedet: te confronteeren.
De getuige, D.J. Muller, hierover ondervraagd, zegt dat hij niet weet, hoe dat eigenlijk is toegegaan, maar dat hij meent dat de Gedet: dáár op de plaats is gekomen om bij Hartzenberg schoenen te brengen, of maat van schoenen te nemen, dog dat hij niet weet of de Gedet: door Joh. Bezuidenhout is gedwongen of niet.
Getuige, Joh. Hartzenberg, binnen staande, en hierover ondervraagd, zegt dat de Gedet: bij hem gekomen was om schoenen te brengen, waarvoor hij, getuige, aan den Gedet: tabak heeft in betaling gegeven, en dat, toen Gedet: daar was, Bezuidenhout hem heeft laten roepen, om daar weder aan te komen, als hij terug ging, want hij was reeds tevoren daar geweest.
Gedet: zegt dat hij dadelijk naar den getuige is gekomen, en niet tevoren bij Bezuidenhout was geweest.
De getuige zegt, dat hij dat maar heeft gedagt, omdat hij van dien kant afkwam, en dat daar eerst passeeren moest, eer hij bij hem kwam.

2. Of hij, Gedet:, nog persisteert bij zijn gezegde, op Art. 24 van zijn eerste verhoor, dat hij, op zijne reis naar Kafferland, op een berg aan een valleij afgezadeld zijnde, aan Adr. Engelbregt zoude gezegd hebben dat het niet goed was om Kafferland in te rijden, en dat zij moesten omkeeren?	Antwoord: Ja.

Zoo ja, te laten binnenstaan Adr. Engelbregt, en hem deswegens te ondervragen.
De Gedet:, Engelbregt, hierover ondervraagd zijnde, zegt ja; dat de Gedet: zulks gezegd heeft. Ik heb zelfs ook gezegd dat ik bang was dat wij in ongelegenheid zouden raken omdat ik nooit in Kafferland geweest was, en dat ik niet wist wat of dit te beduiden had.

3. Of niet de Kaffers gezegd hebben, dat de boeren maar eerst moesten vegten, en dat zij ook wel komen zouden?	Antwoord: Ja, zooals ik daar in Kafferland gehoord heb.
4. Of hij, Gedet:, zulks niet verhaald had aan den Hottentot Hendrik Kees?	Antwoord: Ik weet niet dat ik hem dat verteld heb.
5. Of hij, Gedet:, ook niet aan voorm: Hottentot, Hk. Kees, gezegd heeft, dat hij, Gedet:, dan 't kruit en lood en andere dingen van de boeren zoude krijgen?	Antwoord: Neen, daar weet ik niets van. Zegt nader: Ik heb hem wel verteld dat ik gehoord had dat de Kaffers zeiden, dat de boeren maar vegten moesten.

6.
In geval van ontkentenis of onvoldoend antwoord op één of meer van de drie voorgaande Artt., te laten binnen staan Hk. Kees, en hem, na vóórhouding van zijne antwoorden op Artt. 14 en 15 van zijn beantwoorde Interrogatorium, deswegens met den Gedet: te confronteeren.
De nevensgemelde Hendrik Kees, binnen staande, zegt, na vóórhouding van de Artt. hiernevens vermeld, dat zulks de waarheid is, en dat de Gedet: gezegd heeft dat hij een ander geweer van de Engelschen zoude nemen, omdat 't zijne aan de kolf gebroken was.
De Gedet: ontkent zulks.
De getuige zegt dat de Gedet: zulks gezegd heeft, nadat hij was tehuis gekomen.

7. Wat Cs. Faber aan de Kaffers beloofd heeft, indien zij zouden te hulp komen?	Antwoord: Dat weet ik niet; maar in 't Kafferland heb ik aan C. Faber gevraagd wat wij in 't Kafferland te doen hadden; en daarop heeft hij gezegd dat 't was om de Kaffers te

	hulp te roepen om de posten van Opperman en Rosseau te verslaan; en dat Joh. Bezuidenhout hem daarop had gezonden; maar wat hij verder gepraat heeft, weet ik niet.

In geval van onvoldoend antwoord, te laten binnen staan Hk. Kees, en na vóórhouding van zijn antwoord op Art. 19 van zijn beantwoorde Interrogatorium, met den Gedet: te confronteeren.

Ook te laten binnen staan C. Faber, en hem te ondervragen of de Gedet: niets heeft geweten van de belooning welke aan de Kaffers was beloofd?

De getuige, Hk. Kees, binnen staande, zegt, na vóórhouding van zijn antwoord op Art 19, hierbij gemeld, dat het de waarheid is, en dat de Gedet: het zoodanig heeft verhaald den volgenden morgen, toen hij een combaars heeft terug gebragt, en ook reeds in 't rijden naar het Kafferland.

De Gedet: persisteert.

De mede Gedet:, C. Faber, binnen staande, en hierover ondervraagd, zegt dat hij 't niet weet, als hebbende daar niets van gehoord.

Aldus &c., 10 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Dit + is 't merk van Frans Marais, zeggende niet te kunnen schrijven.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 87.
S.S.S. 2. Minuten, 10den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het tweede verhoor en confrontatie van Pieter Erasmus, P. zn. (Gedet.).

1. Zijt gij niet mede present geweest bij de verzameling van menschen, die door W. Krugel gecommandeerd waren op de plaats van Daniel Erasmus?	Antwoord: Ja.

2. Is daar niet een brief voorgelezen van den Adjunct Landdrost Van de Graaff?	Antwoord: Ja.
3. Heeft W. Krugel niet daarna aan de menschen gevraagd, '*menschen*, *wat zegt gij*, *ik ben met de regeering*?'	Antwoord: Ja.
4. Wat hebben die menschen geantwoord?	Antwoord: Dat zij met hem waren.
5. Zijn er niet een paar geweest die gezegd hebben, '*ik niet*?'	Antwoord: Dat ik gehoord heb niet.
6. Zijt gij en Th. de Klerk niet degenen geweest die gezegd hebben '*ik niet*'?	Antwoord: Zoo iets is nooit uit mijn mond gekomen; of Th. de Klerk 't gezegd heeft, weet ik niet, maar ik hoor het hier van hem zeggen.
7. Heeft W. Krugel die vraag eens of meer gedaan?	Antwoord: Drie malen.

8.
In gevalle van ontkentenis of onvoldoend antwoord op artt. 5 en 6, te laten binnen staan Th. de Klerk, en hem, na voorhouding van Art. 8 van zijn *tweede* verhoor met den Gedet. te confronteeren.
De mede Gedet., Th. de Klerk, zegt, dat zijn antwoord op het nevensgemeld 8ste Artikel van zijn tweede verhoor de waarheid is.
De geinterrogeerde ontkent het, en zegt dat de Gedet., Th. de Klerk, dit kwalijk moet hebben verstaan, of hij geinterrogeerde zich versproken hebben; want dat hij zelve den brief van den heer Van de Graaff heeft voorgelezen op last van Krugel.

De Gedet., Th. de Klerk, zegt te erkennen dat de geinterrogeerde den brief heeft voorgelezen, doch dat hij het zoo verstaan heeft dat de geinterrogeerde ook gezegd heeft dat hij niet met de regeering was.

9.
Insgelijks te laten binnenstaan Willem Krugel, en hem deswegens met den geinterrogeerde te confronteeren.
De Gedet., W. Krugel, zegt dat de brief is voorgelezen door

Piet Erasmus, Pt. zn., en dat op de vraag van hem, Gedet., of de menschen met de Regeering waren, wel door Th. de Klerk is gezegd dat hij niet met de Regeering was, doch dat hij zulks niet door dezen Gedet. heeft hooren zeggen.
Daarop aan den gem. W. Krugel gevraagd: 'Of, indien P. Erasmus, P. zn., dat gezegde ook gebezigd had, Gedet., zulks niet zoude hebben moeten hooren?' Zegt: Ik denk van ja, want hij stond dicht bij mij.
Voorts nog aan hem gevraagd, 'welke reden hij gehad heeft om, na voorlezing van dien brief, aan de menschen af te vragen, of zij met de Regeering waren?' Zegt, omdat ik wilde weten of ik op mijne manschappen konde staat maken bij een inval van de Kaffers, uithoofde van hetgeen de huisvrouw van Opperman mij gezegd had.

10.
Nog te laten binnen staan W. Prinslo, Klaas zn., en te vragen of hij zich ook kan herinneren, wie, behalve Theunis de Klerk, degene is, die ook gezegd heeft dat hij niet met de Regeering was?
De getuige, W. Prinslo, Claas zn., binnenstaande, zegt, Neen.
Gevraagd: 'Wie den brief van den heer Van de Graaff heeft voorgelezen?' zegt, P. Erasmus, Pt. zn. Gevraagd: 'of hij dan ook weet of deze *al* dan *niet* zulks heeft gezegd?' zegt: hij is het niet geweest; wie het gezegd heeft, weet ik niet.

Aldus &c., 10 Januari 1816.

(Get:) PETRUS RASMUS ERASMUS.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 88.
Z.3. Minuten, 11 Jan., 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het derde verhoor en confrontatie van Cornelis Johannes Faber.

1. Of hij nog persisteert dat hij met 't Kaffer opperhoofd Gaika geen andere onderhandeling heeft gehad dan over de posten	Antwoord: Zegt, dat andere menschen hem hadden gezegd, dat hij zooveel niet openbaren moest dat hij aan de Kaffers,

van Opperman en Rosseau, en hem geen andere beloften heeft gedaan dan hij bij zijn vorig verhoor heeft opgageven?

op last van Johannes Bezuidenhout, heeft geboodschapt dat hij al de posten wilde verslaan, want dat zijn broeder vermoord was; en de tweede keer heeft hij, en Hendrik Prinslo, door mij, aan Gaika laten weten, dat hij moest te hulp komen, om al die posten te helpen verslaan, die langs de Visrivier lagen, en dat zij dan het vee aan de Kaffers zouden geven, mitsgaders het koper, en de kralen en potten, en 't Zuurveld, als zij 't hebben wilden, en dat als hij niet wilde te hulp komen, hij moest laten weten. Hierop heeft Gaika laten weten dat hij de Capteins noch niet allen had gesproken, maar dat hij zeven Capteins had, die veel kwaad zouden doen, als zij uitkwamen. Ik heb hem, op zijn vraag, welke Cornets, en welke Heeren er bij waren, gezegd dat er geen Cornets waren, maar dat zij Cornets zouden maken, waaronder Stephanus Bothma, Hendrik Prinslo, en Michiel Delport zouden zijn, zooals 't gesprek van Bezuidenhout was geweest; en dat alle menschen van Bruintjeshoogte ook klaar waren; doch waarop Gaika niets gezegd heeft als dat, indien zij vechten wilden, zij maar vechten moesten; want ik had hem stilletjes gezegd dat ik er niemand van hoorde praten als die twee.

De gemelde verklaring, in facie van den Gedet: zijnde voorgehouden, zegt de Gedet: dat hij erkennen moet dat de substantieele inhoud dezer verklaring der waarheid conform is, doch dat hij reeds veel daar van vergeten was, en dat hetgeen hij van 't veld aan de *Gonab* gezegd heeft, slechts uit kortswijl is geweest uit zich zelven, zonder dat daartoe eigenlijk zijn last gestrekt heeft; doch dat hij al 't overige uit naam van Prinslo en Bezuidenhout heeft gezegd.

De getuige, Hendrik Nouka, zegt, dat de Gedet: niet uit naam van Prinslo en Bezuidenhout, maar van *de menschen* heeft gesproken.
De Gedet: voegt hier vervolgens noch bij, dat er een man met negotie goederen in Tarka heeft gelegen, met welken Bezuidenhout gesproken had; van wien hij zoude vernomen hebben dat er volk was in 't bovenland tot aan de Kaap, van 't gepreste volk, (doch zonder dat hij, Gedet:, wist wat daarmede gemeend werd) welke ook gereed waren om mede te doen, als 't zoover kwam, doch waarop Bezuidenhout denzelven gezegd had, dat als er een opstand kwam, men niet moest denken dat het om iets anders was als om den dood van zijn broeder.

2. Hoe kwam Bezuidenhout met dien Negotiant daarover te spreken?	Antwoord: Dat weet ik niet, zooverre heeft hij niet verteld.
3. Wie was die Negotiant?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik denk dat mijne zuster 't zal weten, zij heeft noch goederen van hem gekocht.

4.
Voorts te laten binnen staan Hendrik Prinslo, en hem op het, ten zijnen aanzien gezegde van den Gedet:, bij Art. 1 hierboven gemeld, met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet: Hendrik Prinslo zegt, dat hij nimmer aan den Gedet: de boodschap aan de Kaffers heeft medegegeven, maar dat Faber degene is geweest welke van de Kaffers beesten aan *Kakantoria* had gesproken, en dat de Kaffers die hebben wilden, en dat Slambie noch alle dagen om het Zuurveld huilde, dat het kwaad dat hij gedaan heeft zich bepaalt onder zijne medeingezetenen, doch dat hij nooit de zwarte natie heeft willen inroepen.

Aldus &c. 11 Januari 1816.

Als Gecommitteerdens.
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Dit + is 't merk van Cornelis Faber, verklarende niet te kunnen schrijven.
Mij present.
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 89.
R. 11. Minuten, 11den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Maurits Herman Otto Krugel, oud vijf en twintig jaren, geboren aan de Vogelrivier, onder Graaff-Reinet, en woonagtig in Swagershoek bij zijn schoonvader Frans du Plessis, welke, &c.

Dat op zekeren tijd, in de maand November des voorleden jaars, zonder dat de Compt: den juisten tijd konde opgeven, een gerugt zijnde ontstaan omtrent een inval van de Kaffers, en ook een leelijke brief zijnde gekomen bij den Veldcornet Abraham Greijling, zes mannen, te weten, Jacob de Wet, Rudolph Botha, Johannes Koester, Jan Breed, Hercules Malang en Philip du Plessis, gereden waren naar de bij elkander verzamelde menschen, ten einde te onderzoeken wat het zijn mogte, en welke zes mannen, zoo de Compt: vernomen had, gereden waren, met kennis van voorm: Veldcornet Greijling, welke gezegd zoude hebben, dat indien zij wilden rijden, zij zulks doenk onden, dog dat hij hen niet gezonden had.

Dat van de zes mannen, drie (namelijk Jacobus de Wet, Joh: Koester en Rud: Botha), terstond waren teruggekomen, dog de drie anderen, zijnde agteruit gebleven, hij, Compt:, uit zig zelven was gereden om te zien waar die menschen bleven, vermits de drie eersten waren teruggekomen, dog gezegd hadden, dat des Compts: zwager, Ph: du Plessis, ziek, en 't paard van Jan Breed flauw was, en ook dat zij niet zoo allen te gelijk hadden durven wegrijden, maar, onder een voorwendsel, eerst met hen drie waren vertrokken, terwijl de anderen kort daarop volgen zouden.

Dat de Compt. nog dien avond zijnde gekomen ter plaatse van Willem Krugel, aldaar gevonden had Johannes Bezuidenhout alleen met een kleine Hottentotje, welke Joh: Bezuidenhout daarop met den Compt: naar die menschen was mede gereden, welke zig toen bevonden bij een krans aan deze zijde van den Slagtersnek, wanneer de Compt: de meesten had slapende gevonden, met uitzondering van een klein klompje, onder welke de Compt: alleen gekend had ouden Willem Krugel, en zoo hij, Compt: meent, ook Cornelis van den Nest, aan welken de Compt:, naar de drie bovengem: personen, welke hij was komen zoeken, gevraagd hebbende, des Compts: zwager, Ph: du Plessis, voorm: juist hij den Compt; gekomen was, aan welke de Compt: hebbende gezegd, dat hij met hem moest terug rijden, de zelve dadelijk had opgezadeld, en zoowel als de beide anderen met hem, Compt:, was medegereden.

Dat terwijl de Compt: met Joh: Bezuidenhout derwaarts op weg was, dezelve hem had gevraagd, wat hij, Compt:, daar ging doen, en op des Compts: zeggen, dat hij op order van den Veld-

cornet Greijling reed om die drie voorm: manschappen te halen, vermits de zelven door den gem: Veldcornet gecommandeerd waren op den volgenden dag present te zijn (dog 'twelk hij, Compt:, maar aan voorm: Bezuidenhout had voorgegeven, ten einde die menschen te eerder daar van daan te krijgen) Bezuidenhout daarin had berust zonder daar iets tegen te hebben ingebragt.

Waarna door den R.O. Reqt. aan den Compt: is gevraagd en door hem geantwoord als volgt:

1. Wien hebt gij voor 't hoofd van die verzameling aangezien?	Antwoord: Volgens den brief, die in ons district gekomen was, heb ik Joh: Bezuidenhout aangezien voor het hoofd.
2. Aan den Compt: vertoond een briefje, onderteekend *Johannes Bezuidenhout*, gedateerd 12 *November* 1815, beginnende, '*den Veldcornet Greijling;*' en gevraagd of dit is de leelijke brief in 't begin van zijne verklaring bedoeld?	Antwoord: Ja.
Vragen door de Commissie.	
3. Wat heeft Bezuidenhout verder op dien avond met u gesproken?	Antwoord: Niet veel, maar hij zeide dat Faber weg was om de Kaffers te halen, dog dat hij hen niet zag komen.
4. Heeft hij u niet gezegd wat Faber met de Kaffers moest komen doen?	Antwoord: Neen.
5. Heeft hij u ook gevraagd om met hem mede te doen?	Antwoord: Neen.
6. Hebt gij ook gemerkt, of van anderen gehoord, dat hij menschen dwong om mede te doen?	Antwoord: Neen, als alleen dat ik gehoord had dat Hartzenberg zoude gedwongen zijn.
7. Hebt gij ook bij die gelegenheid Abraham Botma gezien of gesproken?	Antwoord: Neen, of hij mij gezien heeft, weet ik niet.

8. Zijt gij bereid dit uw gedeponeerde, (des vereischt) met solemneelen eede te bevestigen?

Antwoord: Ja.

Niets meer, enz.

Aldus, &c., 11 Januari 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
(Get.) MORITZ KRUGEL.

Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

R. 11. No. 89a.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengemelde Mauritz Hendrik Otto Krugel, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, en niet te begeeren dat er iets aan toegevoegd of er van weggenomen zoude worden. Ter bekrachtiging van de waarheid waarvan, hij deze solemneele woorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid van de gevangenen, Willem Frederik Krugel, en Cornelis van den Nest, die verklaarden geene kruisvragen te hebben om aan den getuige te doen.
Gedaan te Uitenhagen, den 12den Januari 1816.

(Get.) MORITZ KRUGEL.
Commissarissen,
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 90.
R.8. Minuten. 11den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde, &c.

Philip Jacobus du Plessis, oud 26 jaren, geboren in de Goudini, woonachtig in Zwagershoek bij des Compts: vader, Frans du Plessis, dewelke, &c.

Dat de Compt:, gehoord hebbende van een gerucht van Kaffers welke zouden ingekomen zijn, en ook een leelijken brief, dien Johannes Bezuidenhout zoude geschreven hebben, zijnde gekomen bij den Veldcornet Greijling, en in welken brief, doch welken hij, Compt:, niet had gezien, zoude gemeld zijn dat er een oproer was om de troepen weg te jagen, gereden was met Jacobus de Wet, Rudolph Botha, Jan Breed, Johannes Koester, en Hercules Malang, ten einde te zien wat er te doen was; wanneer de Compt: eene geheele verzameling van gewapende Christenmenschen, doch geene Kaffers, had gevonden aan de overzijde van de Visrivier, bij de plaats van Louw Erasmus, en welke menschen daar waren om te zien of zij *Hendrik Kasteel* (geloovende dat daarmede Hendrik Prinslo werd gemeend) konden krijgen; dooh welke menschen stil waren, en den Compt: waren voorgekomen verdrietig te zijn.

Dat die van des Compts: gezelschap, namelijk, Rud. Botha, Jacobus de Wet, en Johannes Koester, terstond waren weggereden, doch Compt:, vermits hij zware pijn in den rug had, met Jan Breed, wiens paard flauw was, en Hercules Malang noch eenigen tijd daar waren gebleven tot den volgenden avond, wanneer zijlieden ook waren naar huis gereden met des Compts: zwager, Maurits Krugel, welke van Jacobus de Wet gehoord hebbende dat hij, Compt:, ziek, en 't paard van Jan Breed flauw zijnde, zij noch waren achteruit gebleven, gekomen was om henlieden uit te halen, gelijk zij dan ook weggereden waren zonder verhindering van iemand.

Waarna door den R.O. Reqt. gevraagd, en door den Compt: is beantwoord als volgt:

1. Hebt gij gedurende dien tijd, welken gij bij die menschen hebt doorgebracht, ook gezien of bespeurd wie 't hoofd daar was?	Antwoord: Ik heb daar niemand voor 't hoofd aangezien, maar om dien brief, zoude ik denken dat Joh. Bezuidenhout het hoofd is geweest.
2. Weet gij ook of er meer menschen zouden hebben kunnen wegrijden, indien zij dat gewild hadden?	Antwoord: Ik geloof ja; ik weet niet waarom zij 't niet gedaan hebben.

3. Heeft iemand u gevraagd om daar te blijven?	Antwoord: Neen.
4. Door wien hebt gij hooren zeggen dat zij Hendrik Prinslo wilden hebben?	Antwoord: Die menschen heb ik zoo onder elkander hooren praten, doch zij waren mij onbekend.
5. Had uw Veldcornet u derwaarts gezonden?	Antwoord: Neen, ik heb maar gereden om te zien hoe het was, en de Veldcornet heeft gezegd dat hij er niemand heen zond, maar dat wij wel konden gaan zien wat er te doen was, en dan terug komen.
6. Heeft hij u ook gezegd van die menschen om te praten, en dan naar Majoor Fraser te gaan?	Antwoord: Neen.
7. Hebt gij ook Abraham Bothma op den weg gezien en gesproken?	Antwoord: Ja, hij is bij de wed. Botha bij ons gekomen, en toen met ons naar die menschen toegereden.
8. Wat heeft hij u gezegd?	Antwoord: Ik heb niet met hem gesproken, want ik ben met hem niet bekend.
9. Hebt gij, gedurende den tijd dat gij daar waart, door Joh. Bezuidenhout veel gezag zien voeren, of dwang zien oefenen?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gezien.
10. Zijt gij bereid dit u getuigenis (des vereischt) met solemneelen eede te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer, &c,
Aldus, &c. 11 Januarij 1816.
(Get:) PHILIP JACOBUS DU PLESSIS.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

R.8. No. 90a.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengenoemde Philip Jacobus du Plessis, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden. Ter bekrachtiging van de waarheid van welke, hij deze solemnele woorden sprak:-

‘Zoo helpe mij God Almachtig’!

In tegenwoordigheid van den gevangene Abraham Carel Bothma, die verklaarde geen kruisvragen te hebben om aan den gevangene te doen.

Gedaan te Uitenhagen den 12den Januarij 1816.

(Get:) PHILIP JACOBUS DU PLESSIS.
Commissarissen,
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 91.
B.B. 3. Minuten, 11 Jan., 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het derde verhoor, en Confrontatie van Abraham Carel Bothma, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis, ter Drostdije Uitenhagen.

Art. 1. Of hij, Gedet:, persisteert bij zijne antwoorden op Artt. 3 en 4 van zijn eerste verhoor, dat J. Bezuidenhout hem gedwongen, en naar W. Krugel vooruit gedreven heeft?	De Gedet: zegt ‘ja; mijn paard was flauw geworden, effen aan den onderkant van Wentzel Koester.’

Zoo ja, te laten binnen staan And. Meijer en Johs. Hartzenberg, en hen hierover te ondervragen.

De mede Gedet:, Andries Meijer, zegt, ‘dat de Gedet: weder naar huis heeft willen rijden, omdat zijn paard flauw was, en dat de Gedet: toen heeft te voet moeten gaan.’

De nevensgemelde Johannes Hartzenberg, hierover ondervraagd, zegt, ‘dat het wel waar is, dat des Gedet: paard is flauw geweest, en dat hij daarom is te voet gegaan, maar dat hij, getuige, niets er van gezien of gehoord heeft dat de Gedet: door Bezuidenhout zoude zijn vooruit gejaagd, of dat de Gedet: zoude hebben willen terugrijden; dat hij niet kan beoordeelen of de Gedet: vrijwillig is meegegaan of niet, maar dat hij niet gezien heeft, dat dezelve gedwongen werd.’ De Gedet: zegt dat het wel kan zijn, dat hij niet vooruitgedreven is, en daarvan terugkomt, maar dat hij samen is gegaan.’
De mede Gedet:, Andries Meijer, zegt, dat hij 't ook zoo maar gezegd heeft, maar dat hij door Bezuidenhout was bang gemaakt.

2. Of hij, Gedet:, persisteert bij zijne antwoorden op Artt. 30, 31, 32 zijner eerste verhoor, en dat gedeelte van zijn antwoord op Art. 33 tot ‘aan zijn vrouw gegeven.’	Zegt, ‘neen,’ ik ben door een briefje met een paar regeltjes verzocht om zulke bekendmaking te schrijven: dat briefje is mij door een van de Bosjesmans in mijn dienst gegeven.

Zoo ja, te laten binnen staan de Weduwe Joh. Bezuidenhout en haar hierover te ondervragen, en met den Gedet. te confronteeren.
Gevraagd of iemand hem in het opstellen van die bekendmaking geholpen heeft? Zegt, ‘neen, daar was niemand bij, maar ik wist te voren hoe zij dat gedoente wilden aanleggen, anders had ik dat zoo niet kunnen schrijven.’ Gevraagd hoe hij dat wist? Zegt, ‘dat had ik zoo van Bezuidenhout gehoord.’ Confrontatie vervalt.

3. Hebt gij die bekendmaking aan iemand ter goedkeuring laten lezen?	Antwoord: Neen.
4. Wat is er met die bekendmaking dan gedaan?	Antwoord: Toen ik weg reed, heb ik dezelve aan mijn vrouw gelaten om in de buurt weg te zenden.
5. Wat hebt gij in die bekendmaking verstaan door *zware lasten* en *onrecht?*	Antwoord: Door de *zware lasten* had Bezuidenhout verstaan de *erfpachten*, zooals hij

gezegd had, en door 't *onrecht* begrijp ik dat hij meende, het doodschieten van zijn broeder, want hij had gezegd dat zijn broeder onschuldig was doodgeschoten.

6.
Hadt gij dat briefje van twee regels dienzelfden dag van Bezuidenhout ontvangen of reeds te voren?

Antwoord: Des avonds te voren.

7.
Hoeveel dagen vóór het schrijven van die bekendmaking hadt gij Bezuidenhout de laatstekeer gesproken?

Antwoord: Dat weet ik niet.

8.
Of de Gedet. persisteert bij zijn antwoord op Art. 8 zijner tweede verhoor dat '*Andr. Meijer*, *onder anderen*, *tegenwoordig was*, *toen Bezuidenhout hem den last gegeven heeft om den brief in Art.* 1 *van 't voorz. tweede verhoor aan u vertoond te schrijven*, *en dat ook W. Prinslo*, *W. zn. tegenwoordig was*, *wanneer Bezuidenhout hem met denzelven had afgezonden?*

Antwoord: Ja.

Zoo ja, te laten binnenstaan Andr. Meijer, W. Prinslo, W. zn., en A.H. Klopper, Jans. zn., en hen hierover te ondervragen.
De mede Gedet:, Andr. Meijer, hierover gehoord, zegt dat hij juist uit de rivier komende, maar gehoord heeft dat Bezuidenhout aan den Gedet: gelast heeft te rijden naar Zwagershoek, maar verder niets.
De Gedet: persisteert dat Andr. Meijer de geheele boodschap moet gehoord hebben, want dat hij er bij was.
De mede Gedet:, W. Prinslo W. zn:, hierover ondervraagd zijnde, zegt dat hij wel weet en gehoord heeft dat de Gedet: is weggereden, maar dat hij er niet is bij geweest toen de zelve door hen is afgezonden.
De mede Gedet:, A.H. Klopper, Jans. zn:, hieromtrent mede ondervraagd zijnde, zegt dat Bezuidenhout den Gedet: Bothma heeft gezonden naar den Veldcornet Greijling in Zwagershoek, en hemzelven naar Bruintjeshoogte, dog dat hij niet weet met welke boodschap Bothma naar Zwagershoek was gezonden.

De Gedet: zegt dat hij aan den mede Gedet: in het wegrijden heeft verhaald dat hij een brief aan den Veldcornet Greijling moest schrijven, om hulp te vragen.
De mede Gedet: zegt dat 't zoude kunnen zijn, maar dat hij zulks dan al vergeten heeft.

9. Of niet Bezuidenhout, terwijl zijlieden bij Barend Bester waren, getragt heeft de twee zoons van laatstgem: mede te nemen?	Antwoord: Ja, hij heeft daarom gevraagd.
10. En of Bezuidenhout, een weigerend antwoord bekomen hebbende, daarop niet heeft gezegd, '*die niet vrijwillig mede gaat*, *pres ik niet*?'	Antwoord: Dat kan ik niet met waarheid zeggen, want ik was toen juist even naar buiten gegaan, en toen ik weder naar binnen kwam, toen heb ik door de vrouw van Barend Bester hooren zeggen, dat zij die kinderen niet konde laten rijden; en Bezuidenhout heeft daarop stilgezwegen, en is weggereden.
11. In geval van ontkentenis, of onvoldoend antwoord op de twee voorgaande artikelen, den Gedet: vóór te houden Art. 3 van de beëedigde beantwoorde interrogatorium van Barend Bester.	Antwoord: Na voorhouding van het nevensgemeld getuigenis, 'dat het wel wezen kan, want dat hij is naar buiten geweest.'
12. Of hij derhalve niet erkennen moet dat degenen, welke destijds met Bezuidenhout Tarka af zijn gereden, en derhalve ook hij, Gedet:, volkomen vrijwillig zijn geweest?	Antwoord: Ja, ik kan niet anders zeggen.
Ook te laten binnen staan de weduwe van Johs: Bezuidenhout, en na vóórhouding van haar antwoord op Artt: 3 en 39 van haar eerste verhoor deswegens met den Gedet: te confronteeren.	De confrontatie vervalt.

13. Of hij nog persisteert bij Art: 17 van zijn tweede verhoor, ‘dat Jacobus de Wet, Rudolph Botha, Hercules Malang, Jan Breed, en twee anderen, door den Veldcornet Greijling waren gezonden om rapport te doen aan Majoor Fraser, dog met last om eerst bij Bezuidenhout aan te rijden, om hem te doen terugkeeren, en dat zij daar gekomen zijnde, door Bezuidenhout verhinderd waren geworden om naar Majoor Fraser te rijden, en dat toen, drie hunner zijn terug gekeerd, maar de drie anderen door Bezuidenhout waren gehouden, totdat de Veldcornet Greijling, hen den anderen dag door Maurits Krugel had laten roepen?	Antwoord: Ja, toen ik bij Greijling was, zeide hij, dat hij zes man had gecommandeerd om daarheen te rijden, en hij wilde ook een brief medegeven aan Majoor Fraser, dog zijne vrouwe zeide dat hij zulks maar laten moest, want dat Jacobus de Wet al weg was met de boodschap.

De getuige Jacobus de Wet zegt dat hij niet is gezonden geworden, maar dat de Veldcornet Greijling hem wel gezegd had, dat als hij den Veldcommandant Nel mogt zien, hij, getuige, aan denzelven zeggen moest, dat wanneer dezelve hem, Greijling, noodig had, hij hem maar moest aanschrijven; en dat voorts Bezuidenhout hem niet heeft verhinderd, alzoo hij met denzelven geen woord gesproken heeft; maar dat 't wel waar is dat hij een voorwendsel gebruikt heeft om terug te komen.

De Gedet: zegt, dat hij verkeerd heeft opgegeven, en verzoekt daarvoor verschooning. De verdere confrontatie op dit punt vervalt.
Zoo ja, te laten binnen staan Jacobus de Wet, Rudolph Botha, Phil: Plessis, en Maurits Krugel, en dezelven, na vóórhouding hunner verklaringen op bovengem: omstandigheden, met den Gedet: te confronteeren.

14. Of hij nu niet erkennen moest, door zijn eigen vrijwillig gedrag hooglijk misdaan te hebben, en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ja.
15. Wat hij nog tot zijne verklaring heeft in te brengen?	Antwoord: Dat ik geen aanvoerder van de zaak ben

geweest om dezelve aan den gang te brengen: en dat ik geen groot kwaad tegen 't Gouvernement gemeend heb, en dat ik, voor 't kwaad 'twelk ik gedaan heb, reeds berouw had gekregen, en zulks betoond heb door van 't verdere kwaad af te zien, en mij te begeven naar den Majoor Fraser, en den Veldcommandant Nel, en dat ik genade verzoek.

Aldus &c. 11 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

(Get:) ABRAHAM CAREL BOTHMA.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 92.
T. 3. Minuten, 11den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde &c.

Hendrik Nouka, Gonaqua Hottentot, Tolk, in dienst van het Kaffer Opperhoofd Gaika, welke, &c.

Dat eenigen tijd geleden hij, Compt:, niet bij huis zijnde, op last van Gaika was geroepen geworden om dadelijk te komen, wanneer hij had bijgewoond dat Cornelis Faber, met twee andere personen (van welke een was een jong persoon, lang van postuur, en de andere een vaderlandsche kerel, kort en breed, die reeds tevoren in Kafferland had rondgezworven, met nog een ander, dog welke nu zoude gevangen zijn), zig bevonden hadden in Kafferland, en dat Faber aldaar aan het Kaffer Opperhoofd *Gaika* gezegd had, dat de menschen hem gezonden hadden, en dat de geheele Baviaansrivier 't eens was, en alle menschen tot door Graaff-Reinet en tot aan de Kaap toe, en dat daar al zes honderd Hollanders waren, die ook klaar waren, en dat hier maar een handje vol Engelschen was, en voorts gevraagd hadden om hulp,

om de Engelschen weder in het water te jagen, en gezegd dat als de Kaffers hem niet hielpen, de Engelschen eerst henlieden, en dan de Kaffers zouden aanvallen; dat Gaika daarop hebbende gevraagd, ‘wie hun Cornets waren?’ van Faber tot antwoord had gekregen, dat zij geen Cornets hadden, maar dat zij hun eigen Cornets zouden verkiezen; dog waarop Gaika had geantwoord dat zulks niet goed was, want dat 't zonder officiers niet goed gaan zoude; en hij heeft ook verder gevraagd of de gemeene menschen dan Cornets zouden maken, en gezegd dat, als hij eene of andere boodschap aan de Engelschen zond, zij niet moesten denken dat 't was om hen te verklikken.

Dat C. Faber al verder gezegd had, dat Hendrik Prinslo, zoon van Martinus, een van de Cornets zoude zijn, en twee in de Tarka, maar welker namen hij, Compt:, niet wist; dat Michiel Delport ook een er van zoude wezen; op al 'twelk Gaika eindelijk had gezegd dat hij 't aan Slambie zoude laten weten, en zijne Kaffers zoude bij malkanderen laten komen.

Dat al verder Faber geklaagd had, dat de Engelschen de plaatsen zoo nauw maakten, en dat als de menschen zeiden dat het vee malkanderen dood at, de Engelschen maar antwoorden ‘*verkoopt 't vee*, *en maakt 't minder*’; en dat Faber al verder had geklaagd, over de Engelschen met te zeggen, ‘*tevoren*, *heeft hij ons gevangen*, *maar nu schiet hij ons dood*,’ waarop Gaika, gevraagd hebbende wie er dan gevangen of doodgeschoten was, door Faber was geantwoord, ‘*hij vangt zoo maar*, *en Fredrik Bezuidenhout is doodgeschoten.*’

Dat Faber voorts nog gevraagd had dat Gaika ook de Kaffers van *Hinza* moest laten komen, mitgaders *Klaas Loggenberg ook*, welke bij Hinza zig ophoudt; waarop Gaika dit een en ander aan Slambie hebbende laten weten, deze had laten antwoorden dat het goed was dat *Gaika* hem nieuws gezonden had.

Dat Faber daarop was weggereden, en gezegd had, dat de menschen nog niet bij elkander waren, maar dat als zij bij malkanderen waren, hij zoude wederkomen.

Dat gem: Faber ook naderhand was wedergekomen met Volkert Delport, Willem Prinslo, Johs. zn., en de hierboven gem: korte breede vaderlansche kerel, dog zonder den jongen langen persoon, wiens vrouw het aan haar vader hebbende bekend gemaakt, en welke het aan den Veldcornet Philip Opperman gezegd hebbende, deze gevlugt was, gelijk Faber op de vraag van Gaika, wáár dien langen jongen man was? ook gezegd had, dat de menschen nu bij elkander waren, en Hendrik Prinslo ook daar geweest was, en dat nu de Kaffers ook moesten komen, want dat de menschen nu geheel klaar waren, en dat zij bij Willem Krugel zouden bij malkander komen; waarop Gaika gezegd had dat zij dan maar vegten moesten, en de gemeene Kaffers gevraagd hadden of de

Engelschen ook beesten hadden? hetgeen door Faber was beantwoord met te zeggen, ‘dat zij veel beesten hadden,’ want dat zij overal op de vendutien rond liepen en kochten, en dat bij *Kauhatarie* een groote klomp van Kafferbeesten was.

Dat Faber gezegd had, dat hij door al de menschen gezonden was, die 't allen eens waren, behalve die langs de stranden woonden, welke allen met de Engelschen waren, en hunne vingers er voor hadden opgestoken.

Dat bij die gesprekken de korte breede man zeer levendig was, en veel mede gepraat had, dog dat de jonge lange man, die de eerste maal daarbij was, zig maar stil had gehouden, 'tgeen Gaika hebbende opgemerkt, naderhand gezegd had dat die man zeker maar medegesleept was.

Dat Faber reeds de eerste keer aan Gaika had gezegd dat Slambie en de kinders van *Conga* het Zuurveld weder zouden krijgen, alsmede de beesten van de Engelschen en van de boeren die niet mede wilden doen; en voorts kralen, koper, en potten; dog dat de geweren, het kruit en lood, voor de burgers, die mede deden zouden, zijn: en dat Faber voorts gevraagd had, om, als dit alles gedaan, en het weder vrede was, dan in 't veld van de *Gonab* te mogen gaan liggen; waarop Gaika gezegd had, dat het goed was. Dat Faber zoowel de eerste als de laatste keer bij Gaika komende, met zig had mede gebracht den zoon van den Kaffer Captein *Jaloeza*, en dat de tweede keer, Keino, die van Faber gehoord had, ook daar was geweest.

Dat toen Faber de laatste keer zig bij Gaika had bevonden, een Kaffer was gekomen van Zacharias Prinslo, welken hij ontmoet had bij de bosschen van Baviaansrivier, en welke Kaffer toen verhaald had dat Hendrik Prinslo door de Engelschen gevangen was, en dat de menschen nu gereed waren om hem weder los te maken, en dat Faber daarop gezegd had dat Gaika nu schielijk moest komen, want dat er nu niet veel tijd was; en voorts gevraagd had om twee Capteins, Keino en Jaloeza; dog waarop Gaika had geantwoord, dat hij die Capteins niet sturen kon, en dat Faber maar rijden en vechten moest, waarop Faber zoo aardig geweest en weggereden was.

Zijnde voorts aan den Compt: vertoond de Gedet: Frans Marais, en gevraagd of hij denzelven erkent voor den hierboven door hem bedoelden *korten breeden vaderlandschen kerel*, mitsgaders den Gedet: Adriaan Engelbregt, en gevraagd of hij denzelven erkent voor den door hem al mede hierboven bedoelden *langen jongen man*? verklaarde de Compt: dezelven voor de bovengemelde bedoelde personen te erkennen, dog dat de eerst gem: persoon, bij gelegenheid van 't eerste bezoek bij Gaika, was gebleven bij Jaloeza, omdat zijn paard moede was; hebbende de voorm: Gedet:

ook den Compt: erkend voor dengene, welke in de gesprekken met Gaika heeft getolkt, en den Gedet: Frans Marais bij deze gelegenheid erkend dat hij zig tevoren zes maanden in 't Kafferland bij Hinza had opgehouden met een ander genaamd Jan, welke thans nog in Swagershoek was.

Niets meer &c.

Aldus &c. 11 Januarij 1816.

Als Gecommitteerders:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Dit + is 't merk van Hendrik Nouka, verklarende niet te kunnen schrijven.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 92a.
T. 3. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie, de bovengenoemde Hendrik Nouka, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, en niet te begeeren dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden; waarop de volgende vragen hem gedaan werden door den R.O. Vervolger:

1. Heeft Faber iets meer gezegd?	Antwoord: Ja! Hij zeide dat de Landdrost zoude komen met een boel menschen of soldaten met goede paarden, en dat hij zoude komen om met Geika te spreken, en op het onverwachts hem schieten, en dan weder onmiddelijk wegrijden, zoo als Faber zeide dat hij gehoord had, waarover Gaika zeer verwonderd was. Hij verhaalde ook, op de vraag van Gaika, 'hoe het tegenwoordig gesteld was tusschen de Engelschen en Hollandschen'? dat

de Hollandschen dit land aan de Engelschen verruild hadden voor een ander land aan de andere zijde, en dat de papieren daarvan de ronde deden.

De gevangene, Faber, op dit punt gehoord zijnde, zegt dat hij niet met Gaika van den Landdrost heeft gesproken, maar dat hij gezegd had dat 'Groote' Willem Prinslo (zoo als Johannes Bezuidenhout hem verteld had) gevraagd was geworden door een heer, of hij eenige kans zag om Gaika uit den weg te ruimen op zulk eene plotselijke wijze.
De getuige zeide hierop, dat zulks waar was, maar dat Gaika, zoowel als hij zelf, niet kon vooronderstellen uit de woorden van Faber dat iemand anders dan de Landdrost bedoeld was.
De gevangene, Faber, erkende het overige van getuiges antwoord op deze vraag, maar zeide dat hij zoo had verhaald op order van Bezuidenhout, die het verzind had met Hendrik Prinslo, Stephanus Bothma, en Theunis de Klerk.
Willem Prinslo, Nicolaas zoon, gehoord zijnde op dat gedeelte dat hem betrof, zeide dat hij er niets van wist, dat hij door niemand over het onderwerp was aangesproken, noch dat hij eenig zoodanig gesprek met Bezuidenhout gehad had.
Hendrik Prinslo, Stephanus Bothma, en Theunis de Klerk, gehoord zijnde, ontkenden hetgeen door Cornelis Faber gezegd was geworden.
De gevangene, Cornelis Faber, bleef er bij, en zeide dat het bovengemeld gesprek niet met Johannes Bezuidenhout heeft plaats gehad vóór den dood van zijn broeder Frederik.

2. Hoe is het geweest met het stelen van vee door de Kaffers sedert Faber daar is geweest?	Antwoord: Zij stelen nu te veel.
3. In hoe verre weet Gaika hiervan?	Antwoord: Dat weet ik niet; hij houdt het stil, en toch heb ik het gehoord!
4. Wat doet Gaika als hij hoort dat vee van deze zijde gestolen is?	Antwoord: Hij straft de Kaffers, door het vee van hen weg te nemen.
5. Wat doet hij met dat gestolen vee?	Antwoord: Hij stuurt het weg, en neemt het vee weg van die Kaffers.

6. Hoe krijgen die Kaffers dan weder voedsel?	Antwoord: Zij deelen met hunne vrienden, of zij gaan weder ander halen.

De gevangene, A. Engelbrecht, nu gevraagd zijnde of hij eenig vee van de Kolonie gezien had, gedurende zijne reis naar Kafferland? Zeide ‘Ja; dat onder anderen het hem voorkwam dat er een os was die het merk van Willem Krugel droeg.’ De getuige zeide, ‘Ja, het is een witte os, dien Gaika van den zoon van Karada heeft gekregen.’

7. Wordt niet het gestolen vee terug gedreven naar Hinza, en met hem verruild voor andere Kaffer beesten?	Antwoord: Dat heb ik niet juist gezien, maar ik zal niet ontkennen dat het waar kan zijn.

Daarop verklaarde de getuige bij al het bovengemelde te blijven, als de werkelijke waarheid bevattende; in tegenwoordigheid van de gevangenen, C. Faber, A. Engelbrecht, F. Marais, en H. Prinslo, die verklaarden geene kruisvragen te hebben om aan hem te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 13den Januari, 1816.

Dit × is het merk van Hendrik Nouka, die verklaarde niet te kunnen schrijven.

Commissarissen:
(Get.) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid:
(Get.) G. BEELAARTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 93.
Q.Q. 2. Minuten, 12 Jan. 1816
Uitenhagen.

Artikelen voor het tweede verhoor van Piet Willemse Prinslo, Gedet: in 's Heeren gevangenis ter Drostdije Uitenhagen.

1. Of hij, Gedet:, nog persisteert bij zijn eerste verhoor, Art. 18, dat hij geen eed van den Commandant Nel gevorderd had, en of hij, Gedet:, integendeel niet bij die gelegenheid aan den Commandant gezegd heeft, '*steek de vingers op en zweer?*	Antwoord: De Gedet: zegt te persisteeren dat hij denzelven maar heeft gezegd, 'geef mij maar de hand op dat gij wederom zult komen,' ik heb dat maar gedaan met eene goede intentie om de Engelsche troepen te bewaren.

Zoo ja, te laten binnen staan den Veld Commandant W. Nel, en hem dat gedeelte zijner verklaring beginnende, 'zij hem, Compt:,' ..... tot ..... 'een eed af te nemen,' voor te houden, en in facie van den Gedet: te doen aanzeggen.
De getuige W. Nel, binnen staande, zegt te persisteeren bij zijne, ten dezen opzichte afgelegde depositie.
De Gedet: zegt, dat deze getuige een geloofbaar man is, en dat hij wel wil gelooven dat het waar is, dog dat hij dit maar gedaan heeft om den getuige van Bezuidenhout los te krijgen, en dat hij voor 't overige, een reizend man zijnde, zig met de zaak niet bemoeid heeft.

2. Of hij, Gedet:, persisteert bij zijn antwoord op Art. 40 van zijn eerste verhoor, 'dat hij Touchon niet verhinderd had in zijn voornemen om de menschen te bewegen met hem terug te keeren,' en of hij, Gedet:, ook niet den Veld Comt: Nel, in zijn gesprek met W. Krugel, gehinderd heeft?	Antwoord: De Gedet: persisteert.

Zoo ja, te laten binnen staan Fr: Touchon, en hem voor te houden dat gedeelte zijner beantwoordde interrogatorium op Art. 3, beginnende 'maar een andere Prinslo, &c.,' tot 'mij naar behooren te antwoorden,' met den Gedet: te confronteeren en in facie te doen aanzeggen.

Item den Veld Comt: W. Nel, over dat gedeelte zijner verklaring, beginnende, ‘dat gedurende, &c.,’ tot ‘door niets beduidende woorden.’

De getuige zegt, dat het de Gedet: in dezen is, die hem altijd zoodanig hinderlijk is geweest.

De Gedet: zegt dat het niet waar is, maar dat hij hem slechts iets gevraagd heeft, omtrent ouden Geere.

De getuige zegt dat de Gedet: hem allerlei discoursen heeft voorgehouden, dan over oude Geere, dat die twee vrouwen zoude hebben doodgemaakt, en dan over zijne kleine kogeltjes, en dan weder over zijne medecijnen, en dat hij geen ander oproer maakte als in den buik, en dergelijke. De Gedet: vraagt of hij niet gehoord heeft dat hij, Gedet:, heeft gezegd dat 't een mooie brief was. De getuige zegt dat 't wel mogelijk is, want dat hij veel gepraat heeft, dog dat hij hem zulks niet heeft hooren zeggen, maar dat Willem Prinslo. W. zn:, bijgenaamd de kleine, hem heeft gezegd dat als hij geweten had dat H. Prinslo zulk een brief geschreven had, hij nooit daarbij zoude zijn gekomen.

De getuige, W. Nel, persisteert bij dit gedeelte zijner verklaring, en zegt dat de Gedet: hem heeft gehinderd, onder anderen, door een discours over oude Diderik Geere, welke den Gedet: iets zoude hebben nagegeven.

De Gedet: zegt dat hij wel gepraat heeft, maar dat zulks met eene goede intentie is geweest.

Aldus, &c., 12 Januarij 1816.

(Get:) P.W. PRINSLO.

Als Gecommitteerdens:

P. DIEMEL.

W. HIDDINGH.

Mij present:

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

No. 94.
F.F.3. Minuten, 12den Januari 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het *derde* verhoor, en confrontatie van Andries Meijer, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis ter Drostdije Uitenhagen.

Art. 1. Of hij, Gedet., persisteert bij zijn eerste verhoor, Artt. 7 en 20, dat hij door Bezuidenhout met geweld is weggenomen en geen kans zag aan hem te ontkomen?	Antwoord: Ja, ik zag geen kans om weg te komen, en ik was bang voor de Kaffers.

2. Of niet Bezuidenhout, terwijl zijl. bij Barend Bester waren, getracht heeft de twee zonen van laatstsgem. mede te nemen?	Antwoord: Ja, hij heeft daarom gevraagd.
3. En of Bezuidenhout, een weigerend antwoord bekomen hebbende, daarop niet heeft gezegd, '*die niet vrijwillig medegaat*, *pres ik niet*?'	Antwoord: Ja.
4. In geval van ontkentenis, of onvoldoend antwoord op de drie voorgaande Artt., aan den Ged. vóór te houden, Art. 3 van de beëedigde beantwoordde interrogatorium van Barend Bester.	De vóórhouding der nevensgemelde artikelen vervalt.
5. Of hij derhalve niet erkennen moet, dat degenen, welke destijds met Bezuidenhout Tarka af zijn gereden, en derhalve ook hij, Gedet., volkomen vrijwillig zijn geweest?	Antwoord: Hij zeide dat degenen, die beloofd hadden mede te gaan, als zij niet mede kwamen, hij wel wist wat hij met hen doen zoude.

Ingeval van ontkentenis of onvoldoend antwoord, te laten binnen staan de weduwe van Johannes Bezuidenhout, en na vóórhouding van haar antwoord op Artt. 3 en 39 van haar eerste verhoor deswegens met den Gedet. te confronteeren.
De mede Gedet., de Wed. Bezuidenhout, binnen staande, en haar de twee nevensgemelde Artt. zijnde voorgehouden, zegt dat voor zoo ver zij weet, die menschen niet gedwongen zijn geworden.
De Gedet. zegt ja, dat hij wel vrijwillig is mede gegaan, maar bang is geweest voor de Kaffers.

6. Of, dewijl hij, Gedet., nu overtuigd is, vrijwillig is medegegaan, hij nu niet erkennen moet deswegens zeer misdadig en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ja, maar Bezuidenhout heeft gezegd dat de Kaffers zouden komen en de Tarka verderven tot waar zij komen zouden.

7. Wat hij nog tot zijne verschooning of verontschuldiging heeft in te brengen?	Antwoord: Niets meer dan ik reeds gezegd heb; en toen ik door het Commando van Majoor Fraser naderhand bij den Winterberg gevonden ben, was ik daar bij toeval om het paard van Diderik Erasmus te zoeken, dat bij Bothma was, zooals ik reeds heb opgegeven bij mijn eerste verhoor; en ik ben dadelijk daarna naar Majoor Fraser gekomen.

Aldus &c., 12 Januari 1816.

Dit + is 't merk van Andries Meijer, verklarende niet te kunnen schrijven.

Als Gecommitteerdens:

P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 95.
J.J.2. Minuten 12den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het tweede verhoor en confrontatie van de weduwe Johs. Bezuidenhout, Gedet: in 's Heeren Gevangenis ter Drostdije, Uitenhagen.

1. Of zij, Gedet:, persisteert bij haar antwoorden op Artt. 60 en 68 van haar eerste verhoor?	Antwoord: Ja, voor zoover ik weet, want ik was zelve verschrikt.

Zoo ja, te laten binnen staan den Lt:, Matt: McInnes, en hem voor te houden dit gedeelte zijner verklaring, beginnende 'dat wanneer de Compt:' &c. tot, daarna overleden,' en met den Gedet: te confronteeren.

Ook te laten binnen staan den Vaandrig W. McKay, en hem voor te houden dit gedeelte zijner verklaring, beginnende ‘hij, Compt:, aan die zijde van &c.....tot, ‘daarmede had opgehouden,’ en met den Gedet: te confronteeren.
Item den Corporaal van 't Kaapsche Regiment, Stuurman Platje, op dit gedeelte zijner beantwoordde vragen Art: 10, beginnende ‘Bezuidenhout heeft,’ &c. tot, ‘is geschoten geworden.’
De getuige, Matt. McInnes persisteert bij dit gedeelte zijner verklaring, en zegt wel te weten dat Bezuidenhout twee of drie schoten heeft gedaan.
De Gedet: zegt dat zij niet weet dat haar man meer dan één schot gedaan heeft, en dat hij hetzelve niet op zijn buik liggende, maar staande heeft gedaan.
De getuige McKay binnen staande zegt te persisteeren bij zijn getuigenis omtrent de onderscheidene schoten die van den wagen zijn gedaan.
De Gedet: zegt niet te weten dat haar man meer dan één schot heeft gedaan, en dat zulks is geweest met loopers, en dat zij niet weet of haar zoon een schot gedaan heeft, maar dat zij het wenken met den hoed niet gezien heeft.
De getuige, Stuurman Platje, zegt dat zijn opgaaf waarheid is, en persisteert bij dezelve.
De Gedet: zegt dat 't wel waar is, dat zij haar halsdoek om haar mans arm heeft gebonden; maar dat zij niet weet dat hij meer dan ééns geschoten heeft, en dat het schot dadelijk is afgegaan zonder dat het pankruit is afgebrand. De getuigen persisteeren allen.

2.
Of zij, Gedet:, persisteert bij haar antwoord op Art. 63 van haar eerste verhoor, dat zij niet aan haar man gezegd heeft van zich niet over te geven?

Antwoord: Ja, maar ik heb hem gezegd of hij mij en mijne kinderen verlaten zoude door weg te vluchten, en ons alleen daar over te laten.

Zoo ja, te laten binnen staan Abr: Carel Bothma, en hem vóór te houden dat gedeelte zijner beantwoordde vragen in 't eerste verhoor Art: 35, beginnende ‘en zijne vrouw,’ &c. tot ‘onder den wind stond,’ met den Gedet: te confronteeren.
Item de Corporaal Stuurman Platje dat gedeelte zijner beantwoorde interrogatorium, Art. 4, beginnende ‘en de vrouwen,’ &c. tot ‘naar ons toe was.’
De mede Gedet:, Abr: Bothma, binnen staande, en 't nevensgemeld Art. zijnde vóórgehouden, zegt dat hij persisteert zulks gehoord te hebben.
De Gedet: persisteert dat haar gezegde is geweest zooals hierboven is opgegeven, en vraagt of de mede Gedet: niet gezien heeft dat haar man op zijn paard is geklommen om uit te jagen.

De Gedet: zegt dat het waar is, dat Bezuidenhout te paard is geweest, en heeft willen uitvluchten, doch dat hij door de soldaten is voorgereden en gekeerd, en dat hij voorts hetgeen voorsz: is, gehoord heeft, en dat de soldaten het ook hebben gehoord, maar dat het wel zijn kan dat zij ook het door haar opgegevene gezegd heeft.
De Gedet: persisteert.
De getuige, Stuurman Platje, zegt te persisteeren, en zulks duidelijk te hebben gehoord, De Gedet: persisteert bij hare opgaaf.

3. Of zij, Gedet: persisteert bij haar antwoord op Art. 97 van haar eerste verhoor, ook niet een geweer afgeschoten te hebben? Antwoord: Ja.

Zoo ja, te laten binnen staan Abr: Carel Bothma, en hem voor te houden het antwoord op Art. 36 van zijn eerste verhoor, en zulks in facie aan de Gedet: te doen aanzeggen.

De mede Gedet:, Abr. Bothma, zegt dat hij persisteert bij zijn antwoord op 't nevensgemeld Art:, met bijvoeging dat zij 't geweer op den hoornblazer heeft afgeschoten.
De Gedet: ontkent het, en zegt, dat indien zij het gedaan had, zij het gerust erkennen zou, want dat zij het dan zoude gedaan hebben uit hartzeer, en tot assistentie van haar man; maar dat zij niet anders heeft gedaan dan 't geweer aan haar man in handen te geven.
De mede Gedet: persisteert.

Aldus &c. 12 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Dit + is 't merk van de wed. Bezuidenhout, verklarende niet te kunnen schrijven.

Mij present:

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 96.
J.J.J. 3. Minuten, 12den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het derde verhoor en confrontatie van Willem Prinslo, Claas zn., Gedet: in 's Heeren gevangenis ter Drostdije Uitenhagen.

Art. 1. Of hij, Gedet:, toen Hendrik Lange op Slagtersnek komende, en getragt heeft hen te bewegen, van hun voornemen terug te keeren, en aan den Landdrost Cuyler, die zich mede aldaar onder den berg bevond, over te geven, niet Wm. Krugel, die daartoe genegen was, en hem, Gedet:, om raad vroeg, ontkennend met zijn hoofd heeft gewenkt?	Antwoord: Neen, ik heb altijd hem geraden om terug te keeren, en nog aan Bezuidenhout gezegd, dat als hij niet wilde, hij maar weg moest gaan, en de anderen laten afkomen.
2. Of niet H. Lange hem, Gedet:, dit zijn gedrag dringend had onder het oog gehouden?	Antwoord: Neen, hij heeft gezegd, '*komt, lieve broeders, komt! ik zweer u dat u geen leed zal geschieden*': waarop ik hem verzogt heb, om tot de andere menschen te spreken, vermits hij voor mij geen nood behoefde te hebben.

3.
In geval van ontkentenis der beide voorgaande Artt., te laten binnen staan H. Lange, en hem dit gedeelte zijner verklaring beginnende 'terwijl Krugel' tot 'naar beneden te komen,' voor te houden, en met den Gedet: te confronteeren.
De Getuige:, H. Lange, zegt dat hij persisteert, en dat wel in 't eerst deze W. Prinslo, N. zn., had willen afkomen, dog dat naderhand, toen hij, Gedet:, met Krugel aan 't spreken was, en hem persuadeerde om af te gaan, Prinslo met het hoofd ontkennend geknikt had, waarop hij, getuige, aan denzelven gevraagd hebbende waarom hij Krugel belette af te gaan, Prinslo gezegd had, '*ik belet dat niet, hij kan afgaan als hij wil*,' op 'twelk hij, getuige, denzelven toegevoegd had, '*dit doet gij wel*, *gij schut met het hoofd.*'
De Gedet: zegt dat dit niet zoo is; dat hij altijd heeft willen afkomen, en getragt heeft nog meer menschen daartoe over te halen, en dat hij voor zig zelven niet bevreesd was, omdat hij

reeds eenmaal bij den Landdrost was geweest, en dat hij nu ook weder had willen afgaan met den getuige.
De getuige zegt dat dit laatste waar is, dog dat hij den Gedet: toen niet heeft willen mede hebben.
De Gedet: zegt dat hij daar niets van weet.
Aan den getuige afgevraagd om welke reden hij den Gedet: niet naar beneden wilde hebben? zegt ‘omdat Prinslo aan Krugel schudde, en dat ik mij verbeeldde dat hij zelve wilde afgaan, en het aan Krugel wilde beletten, en omdat hij zeide dat hij wilde afgaan, terwijl Krugel naar boven ging om te tragten meer menschen af te krijgen; daarna heb ik hem alleen niet willen hebben.
De Gedet: zegt, dat hij immers geene reden heeft kunnen hebben om Krugel het afgaan af te raden, daar hij door Krugel zelven was ontboden om de menschen om te praten, en ook ten dien einde was gekomen.

4. Of hij, Gedet:, niet, in 't afgaan van den berg, de overige rebellen heeft toegeroepen, ‘*Broeders*, *gijlieden ziet dat ik de eerste niet ben, dat daar reeds eenigen voor mij zich hebben overgegeven?*’	Antwoord: Neen, ik heb gezegd, ‘*menschen, komt af*, *laat ons de wapenen nederleggen*, *want Lange wenkt ons toe dat ons geen leed zal geschieden*,’ en ik heb ook nog gezegd, ‘*menschen*, *gaat maar af*, *gijlieden behoeft voor mij niet te zorgen.*’

In geval van ontkentenis of onvoldoend antwoord, te laten binnen staan H. Lange, en hem vóór te houden dat gedeelte zijner verklaring beginnende ‘terwijl hij, Compt:,’ ..... tot ‘zig hebben overgegeven,’ en met den Gedet: te confronteeren.

De getuige persisteert bij dit gedeelte zijner verklaring, en voegt daarbij dat de Gedet: aan hem, getuige, op zijn zeggen, of dan de Burgers op elkander zouden schieten? gezegd had, dat hij niet op zijne medeburgers schieten zoude, en dat al verder, op 't zeggen van hem, getuige, dat hij zijn pligt met den Landdrost moest volgen, en gewezen hebbende op den rooden doek dien hij om den hals had, de Gedet: gezegd had ja, dat is een goed teeken.

De Gedet: ontkent deze omstandigheid, en persisteert bij zijne opgaaf,

Aldus &c., 12 Januarij 1816.
(Get:) WILLEM PRINSLO, CZ.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 97.
C.C. 3. Minuten, 12den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het derde verhoor en confrontatie van Willem Fr: Krugel, Gedetineerde in 's Heeren gevangenis ter Drostdije Uitenhagen.

Art. 1. Of hij, Gedet: persisteert bij dit gedeelte zijner antwoorden op Art: 18 zijner *eerste* verhoor, beginnende: 'hij zeide dat' &c.... tot.... 'de belastingen te zwaar zijn.'	Antwoord: Ja.

Zoo ja, te laten binnen staan den mede Gedet: Ths: de Klerk, en hem deswegens te hooren, en met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet:, Th. de Klerk, binnen staande, 't nevensgaande Art: voorgehouden zijnde, ontkent deze hem voorgehouden omstandigheden.
De Gedet: zegt dat zijne opgaaf de waarheid is, en voegt daarbij dat de mede Gedet: hem hebbende gezegd dat hij hun Cornet moest zijn in plaats van Opperman, die een verrader zoude zijn, hij Gedet: had gezegd, dat hij al te oud was om Veldcornet te zijn.
De mede Gedet: zegt dat hij alleen maar aan grooten W. Prinslo gezegd had dat Faber hem had gezegd dat oude Labuscagne en hij, Prinslo, ook nog moesten worden doodgeschoten.
De Gedet: beroept zich op Willem Prinslo Claas, zn:.
De Gedet: W. Prinslo Cl: zn: vervolgens binnen staande, zegt dat de opgaaf van den Gedet: Krugel de waarheid is. De mede Gedet:, Th: de Klerk zegt, dat 't hem niet voorstaat, maar dat daar deze twee het zeggen, hij 't wel gelooven wil.

2. Of het hem, Gedet:, ook bekend is dat *Abraham Bothma* last heeft gehad om den naam van hem, Gedet:, te stellen onder een of meer briefjes, om menschen te verzamelen?	Antwoord: Neen van mij heeft hij geen order gehad, en of hij 't van iemand anders gehad heeft, weet ik niet, maar ik heb aan geen ander gezegd om mijn naam te teekenen.

3. Aan hem, Gedet:, te vertoonen een briefje zonder datum, beginnende ‘de algemeene Burger Stem’ &c., en onderteekend met den naam van hem, Gedet:, en van Johs: Bezuidenhout, en te vragen of hij dat briefje kent en of de naam van hem, Gedet:, met zijne voorkennis en toestemming daaronder is gesteld?	Antwoord: Het nevensgemelde briefje aan den Gedet: vertoond zijnde, zegt hij, dat hetzelve hem geheel onbekend is, en hij daar niets van weet, en de naamteekening niet met zijne kennis of toestemming is gesteld.
4. Of niet Joh: Bezuidenhout, gedurende de gewapende verzameling op Slagtersnek, op zekeren tijd is absent geweest naar het huis van hem, Gedet:, om hem te halen; en in den nagt is teruggekomen met Maurits Krugel?	Antwoord: Ja, zijn broeder Wijnand was daar; hij is gegaan om kost te halen, en zeide tegen mij ‘*gij zult daar blijven met de manschappen*, *ik zal aanstonds wederkomen.*’
5. Zoo neen, te laten binnen staan Maurits Krugel, en hem hieromtrent, na voorhouding van de verklaring, met den Gedet: te confronteeren.	Confrontatie vervalt.
6. Zoo ja, te vragen of dan het geheele commando niet destijds stond onder het bevel en bedwang van Gedet: alleen?	Antwoord: Ja, zooals hij gezegd heeft.
7. En om welke reden hij, Gedet:, van die absentie van Bezuidenhout geen gebruik heeft gemaakt om tot zijn pligt terug te keeren, en anderen te doen terug keeren?	Antwoord: Ik durfde niet wegrijden, en ik konde die menschen niet in 't hart zien.
8. Of hij, Gedet:, toen de Landdrost Cuyler hem, nevens de andere rebellen, die zich aan Slagtersnek aan Zijn Ed: over-	Antwoord: Neen.

gegeven hebben, twee aan twee onder bewaking had doen stellen, zich in deze of dergelijke woorden heeft uitgelaten, '*had ik maar den raad van Hans Bezuidenhout gevolgd*, *en mij tot 't laatst verweerd*, *daar deze mij gedreigd had mij de darmen uit te schieten*, *als ik hem verliet.*'?

In geval van ontkentenis te laten binnen staan H. Lange, en hem voor te houden dat gedeelte zijner verklaring beginnende 'Dat zijl: alleen' ... tot ... 'als ik hem verliet,' en met den Gedet: te confronteeren.

De getuige, H. Lange, het nevensgaande gedeelte zijner verklaring zijnde voorgehouden, betuigde daarbij te blijven persisteeren, maar dat hij niet wist met welke meening de Gedet: dit heeft gezegd.

De Gedet: zegt dat hij daar niets van weet, zoo iets gezegd te hebben.

De getuige zegt dat de Gedet: zulks eigenlijk niet luidkeels heeft uitgeroepen, maar gezegd.

De Gedet: persisteert, en zegt dat hij, afkomende, gezegd heeft, '*ik beveel mijne ziel aan God*, *en mijn lighaam aan de Regeering.*'

Aldus &c., 12 Januarij 1816.

(Get.) WILLEM FREDRIK KRUGEL.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 98.
R. 7. Minuten 13den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde &c.

Hermanus Potgieter, oud 50 jaren, geboren aan Grootvadersbosch, onder Swellendam, thans woonagtig agter Sneeuwberg, in het district van Graaff-Reinet, welke &c:.

Dat hij, Compt:, in de maand November des gepasseerden jaars, bij den Adjunct Landdrost van de Graaff zijnde ontboden, dezelve hem, Compt:, had gezonden naar de verzamelde oproerige

ingezetenen met een schriftelijke vermaning of uitnoodiging om terug te keeren, - zijnde hierop aan den Compt: vertoond de uitnoodiging van gem: Adjunct Landdrost, in dato 14 November 1815, beginnende '*Burgers! in aanmerking*,' *&c.*, en door den Compt: voor dezelve erkend.

Dat hij, Compt:, de voorz: verzamelde menschen gezogt hebbende, ze eindelijk had aangetroffen aan de overzijde van de Groote Visrivier, digt bij de plaats van Louw Erasmus, wanneer de Compt: de voorz: boodschap aan hen hebbende overgebragt en voorgelezen, met Willem Krugel had willen spreken, dog daarin door Th: de Klerk was verhinderd geworden, welke gezegd had dat hetgeen er gesproken werd in het openbaar voor allen moest worden gesproken; waarop de Compt: had gerepliceerd dat hij daar niets tegen had, want dat hetgeen hij te zeggen had, iets was dat wel door allen gehoord mogt worden.

Dat voorts de gem. menigte, na de boodschap te hebben verstaan, en nadat ook ter zelve tijd door den schoolmeester Touchon, die mede daar gekomen was, een brief van Major Fraser was voorgelezen, hare tevredenheid over de noodiging van den Adjunct Landdrost Van de Graaff had betuigd, en gezegd dat zulks zeer goed was, en dat zij niet anders begeerden dan de loslating van Hendrik Prinslo, en dat zij verlangden dat de Heer Van de Graaff zelve daar zoude komen om met hen te spreken; en dat zij op denzelven zouden blijven wagten, hebbende zij een schriftelijk antwoord aan den Compt: ter hand gesteld, zijnde de brief in dato 15 November 1815, onderteekend '*in naam van allen*,' door den Compt: voor 't door hem bedoelde erkend; dan waarop de Compt: hun had geantwoord, dat hij niet geloofde dat de Adjunct Landdrost zulks doen zoude, maar dat, als zij terug trokken, en drie mannen op eene bestemde plaats, bij voorbeeld aan de *Van Stadens Dam*, wilden zenden, hij dan aan den Adj. Landdrost voorm: zoude voorstellen om ook met drie mannen hun te komen spreken; waarna de Compt: weder was terug gereden, na vooraf bij Majoor Fraser, op de post van Capt: Andrews, te zijn geweest, en van denzelven een copie van zekeren brief van H. Prinslo te hebben bekomen, en dezelve ook aan ieder van de verzamelde menigte naar welke hij, Compt:, andermaal gereden was, te hebben voorgehouden. Waarna aan den Compt: is gevraagd, en door hem beantwoord:-

1. Hebt gij ook terzelver tijd Stephanus Bothma daar gezien met eene boodschap van den Heer Van de Graaff, en is dezelve ook met u mede gereden om Zijn Ed. te noodigen?	Antwoord: Neen, daar waren destijds geen van de Bothma's.

2. Wien hebt gij bij die menigte voor het hoofd aangezien?	Antwoord: Ik heb niemand hooren spreken dan Johs: Bezuidenhout en Theunis de Klerk; voor het overige waren zij allen op een klomp, maar als er wat gelezen werd, vervoegden zij zig bij Bezuidenhout, zoodat ik denk hij 't hoofd was.
3. Hebt gij ook gemerkt dat er eenige waren, die geneigd waren terug te keeren?	Antwoord: Ja, daar waren er veel die ik hoorde zeggen, dat men nu maar terug moest keeren, maar ik ken dezelven niet, want zij zijn niet van mijne contrijen.
4. Hebt gij naderhand niets verder van hen vernomen?	Antwoord: Toen ik de rivier weder door was, naar Louw Erasmus, is Theunis de Klerk daar ten huize bij mij gekomen, en heeft mij gezegd dat ik naar Majoor Fraser moest rijden, en denzelven zeggen dat hij zorgen moest dat Hendrik Prinslo den volgenden morgen nog daar was, en dat indien dezelve alsdan daar niet mogt zijn, ik de gevolgen konde afwagten; zeggende dat zulks mij gewaarschuwd werd uit last en order van 't algemeen; waarop ik hem slechts heb geantwoord dat 't nu donker was, en regende; dog op zijn zeggen dat dit er niets toe deed, ben ik, na vooraf den Veldcommandant Nel bij Van Aart te hebben afgehaald, met denzelven naar Majoor Fraser gereden, en heb denzelven het hierbovengemelde ter kennis gebragt; waarop dezelve heeft gezegd, dat hij nog niet voornemens was Prinslo weg te sturen, en dat zij hem ook niet hebben zouden.

5. Hebt gij dat ook gemerkt dat de menschen daar, onder sterken dwang van Bezuidenhout waren?	Antwoord: Neen, maar ik merkte wel dat de menschen vreesachtig waren, en niet wel durfden wegrijden.
6. Welke is de reden dat gij W. Krugel hadt willen afzonderlijk spreken?	Antwoord: Omdat de Adjunct Landdrost mij gezegd had, dat als ik er eenigen van mijne vrienden of bekenden bij vond, ik dezelven moest zien op zijde te krijgen, en te tragten hen om te praten.
7. Hebt gij ook destijds David Malan daar gezien?	Antwoord: Neen, ik heb hem destijds daar niet gezien, en zoo hij daar gekomen is, moet hij er na mij zijn gekomen, want ik ken hem.
8. Zijt gij bereid dit uw getuigenis met eede te bevestigen?	Antwoord: Ja.

Niets meer &c.

Aldus &c., 13 Januari, 1816.

(Get.) HERMANES POTGIETER.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij Present:

G. BEELAEETS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 98a.
R. 7. Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengemelde Hermanus Potgieter, die verklaarde, nadat zijne getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden. Waarop de volgende kruisvraag aan den getuige werd gedaan door den gevangene, Theunis de Klerk.

Toen ik u de boodschap gaf door u gemeld, zeide ik toen niet aan u dat ik haar bracht, daar ik met haar gezonden was?	Antwoord: Ja, zoo als ik reeds heb getuigd.

Kruis vraag door den gevangene, Willem Krugel.

Toen gij met mij alleen wildet spreken, heb ik niet onmiddellijk de anderen verlaten, en aan éénen kant mij begeven?	Antwoord: Ja, maar ik kon met u niet alleen spreken.

In bekrachtiging van de waarheid van welke, hij deze solemneele boorden sprak:-

'Zoo helpe mij God Almachtig.'

In tegenwoordigheid van de gevangenen, Theunis de Klerk en Willem Krugel, die verklaarden geene verdere kruisvragen te hebben om aan den getuige te doen.

(Get.) HERMANUS POTGIETER.
Commissarrissen:
(Get.) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid:
(Get.) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 99.
S. 4. Minuten, 13den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Compareerde, &c.

Christiaan Martinus de Beer, oud 33 jaren geboren in de Zwarte Ruggens, onder Graaff-Reinet, woonagtig in de Tarka, welke &c.

Dat in de maand November l.l:, op zekeren Zaterdag, de Compt:, gekomen zijnde op de plaats van Diderik Muller om zijn, Compt's:, wagen aldaar te repareeren, op den volgenden dag te dier plaatse mede gekomen was Johannes Bezuidenhout, welken de Compt: slechts van aanzien kende, en welke aan den Compt: gezegd hebbende dat hij moest mede rijden, de Compt: (zonder hem gevraagd te hebben waarheen hij mede moest rijden, omdat hij, Compt:, reeds van zijn Veldcornet, Stephanus van Wijk, vernomen had dat er iets van een opstand gaande was) aan denzelven

had gezegd dat hij, Compt:, niet konde mede rijden, omdat zijn, Compts:, vrouw ziek was door haar arm bezeerd te hebben, gelijk ook eenigen tijd tevoren gebeurd, dog weder bijna genezen was; dan welke bezeering de Compt: toen maar vergroot had om des te beter van het aandringen van Bezuidenhout af te komen, hebbende hij, Compt:, ook om die reden zijne vrouw haar arm weder in den doek laten dragen.

Dat gem: Bezuidenhout daarop hebbende gezegd, dat de Compt: desniettemin moest mede rijden, en zijne vrouw bij zijn, Compt's:, broeder Zacharias konde laten, hij, Compt:, zulks steeds geweigerd, en gezegd had dat Bezuidenhout dan maar liever zijn, Compts:, broeder moest voorstellen om mede te gaan, dog zijnde de Compt: wel bewust geweest dat zijn broeder daartoe evenmin gewillig zoude zijn gelijk dezelve ook, toen de Compt: hem de boodschap van Joh: Bezuidenhout, die hem dezelve had gegeven, gewaarschuwd had, zig had geabsenteerd.

Dat de Compt: al verder op het zeggen van voorm: Bezuidenhout, dat als hij, Compt:, niet zelve kon mede gaan hij onkosten moest maken, en den Basterd, die in zijn dienst was, mede geven, de Compt: als geen andere kans ziende om zich daarvan te ontslaan, beloofd had den voornoemden Basterd mede te geven, welke ook naderhand door Stephanus Bothma was afgehaald geworden, wanneer de Compt: denzelven te eerder had laten volgen, dat hij Compt: elk oogenblik den Veldcornet Van Wijk verwagtte, en zig dus gevleid had dien Basterd nog wel spoedig weder te zullen agterhalen, en terug krijgen, dan welke Veldcornet een paar uren later gekomen was, zijnde de Compt: toen, op order van gem: Veldcornet, weggetrokken tot bij Barend du Plessis.

Dat de voorz. Basterd, genaamd *Paul*, daarna aan den Compt: had verhaald dat men hem in Krommerivier had gelaten, en zijn paard afgenomen, en dat toen 't volk van Slagtersnek was teruggekeerd, hij zijn paard bij Barend Bester had terug gekregen, waarmede hij nu weder was naar huis gekomen.

Niets meer &c.

Aldus &c., 13 Januarij 1816.

(Get:) CHRISTIAAN MARTINIS DE BEER.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

S. 4. No. 99a.
Herziening.

Verscheen voor de gezegde Speciale Commissie de bovengemelde Christiaan Martinus de Beer, die verklaarde, nadat de bovengenoemde getuigenis hem klaar en duidelijk was voorgelezen, er bij te blijven, niet begeerende dat er iets aan toegevoegd, of er van weggenomen zoude worden, uitgenomen alleen 'dat Stephanus Bothma niet express gekomen was om den bovengemelden Hottentot te halen, maar dat hij naar hem gekomen zijnde, den gezegden Hottentot toeliet om met hem te gaan volgens belofte door hem gedaan.'

Ter bekrachtiging van de waarheid van welke, de getuige deze solemneele woorden sprak:

'Zoo helpe mij God Almachtig!'

In tegenwoordigheid van den gevangene, Stephanus Cornelis Bothma, die verklaarde niet eenige kruisvraag te hebben om aan den getuige te doen.

Gedaan te Uitenhagen, den 13den Januarij 1816.

(Get:) CHRISTIAAN MARTINUS DE BEER.

Commissarissen:
(Get:) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

In mijne tegenwoordigheid,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 100.
A.A.A. Minuten, 13den Januarij 1816.

Artikelen, &c.

Johan Theunis Mulder, Gedet: &c,

1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats en woonplaats?	Antwoord: Johan Theunis Mulder, oud 24 jaren, geboren aan een warm bad, onder Swellendam, woonagtig in de Baviaansrivier, bij Jan de Lange.

2. Hoe zijt gij onder die oproerige menigte gekomen?	Antwoord: Ik was naar Willem Krugel om te werken, en daar heeft Johannes Bezuidenhout mij gezegd en gedwongen om mede te rijden; want hij had gezegd dat hij mij ook van de Kaffers zoude laten doodmaken.
3. Was Johannes Bezuidenhout toen alleen?	Antwoord: Neen, hij was wel met dertig menschen bij elkder; sommigen zijn gekomen, die door W. Krugel gecommandeerd waren.
4. Voor wien hebt gij op die plaats gewerkt?	Antwoord: Voor Hendrik Liebenberg; ik moest een paar leeren voor hem maken.
5. Waar zijt gij toen heen gereden?	Antwoord: Tot bij Slagtersnek, toen wilde ik wegrijden, maar Bezuidenhout wilde 't niet hebben; en op mijn vraag wat wij doen moesten, zeide hij, dat wij Hendrik Prinslo moesten gaan halen.
6. Waar was H. Prinslo?	Antwoord: Op de post, bij Capt. Andrews.
7. Is dáár om H. Prinslo gevraagd?	Antwoord: Ik denk wel ja, maar ik was op zijde met Louis van Dijk, Andries van Dijk, en anderen.
8. Wie hebben daarom gevraagd?	Antwoord: Ik heb eerst een Hottentot zien rijden, en ook P. Erasmus, P. zn.
9. Hebben zij Prinslo gekregen?	Antwoord: Neen.
10. Wie is er van de post gekomen?	Antwoord: De Veld Commandant Nel.
11. Is hij weder weggereden?	Antwoord: Ik geloof ja, maar ik was daar niet bij.

12. Is er naderhand niet een kring gemaakt?	Antwoord: Ja.
13. Wat is daar gedaan?	Antwoord: Zij wilden ons een eed laten zweren; Willem Krugel zeide dat zij hem trouw moesten bijstaan, zoo lang als hij leefde.
14. Hebt gij ook daar den eed gedaan?	Antwoord: Neen ik heb geen *ja* gezegd.
15. Hebt gij ook den hoed afgenomen?	Antwoord: Ja.
16. Wat beduidde dit afnemen van den hoed?	Antwoord: Ik heb niet gemeend om daarmede een eed te zweren.
17. Wat hebt gij lieden verder gedaan?	Antwoord: Weggereden door de Visrivier, bij de plaats van Louw Erasmus. Twee dagen daarna, zijn wij weder naar Slagtersnek gereden.
18. Zijt gij niet op een nagt op schildwagt gesteld?	Antwoord: Ja.
19. Moest gij niet Stephanus Grobbelaar aflossen?	Antwoord: Ik denk wel zoo.
20. Hebt gij denzelven afgelost?	Antwoord: Ja.
21. Hoe hebt gij hem afgelost?	Antwoord: Ik ben naar hem toegegaan, en hij is gaan slapen.
22. Hebt gij hem des anderen daags nog gezien?	Antwoord: Ja.
23. Zijt gij meer dan éénen nacht childwacht geweest?	Antwoord: Ja.

24. Hebt gij hem meer dan eens afgelost?	Antwoord: Dat weet ik niet.
25. Wat is er op Slagtersnek gebeurd?	Antwoord: Ik ben met de anderen mede gereden, toen Johannes Bezuidenhout had gelast om tegen den nek op te rijden.
26. Heeft hij niet gelast om daar tegenweer te doen?	Antwoord: Ik heb dat niet gehoord; of hij 't anderen gezegd heeft, weet ik niet.
27. Hebt gij daar ook Faber en eenige anderen zien opkomen?	Antwoord: Ik heb hem dien laatsten dag daar gezien.
28. Waar kwam hij vandaan?	Antwoord: Zooals de menschen zeiden, was hij uit Kafferland gekomen.
29. Wat had hij daar wezen doen?	Antwoord: Zooals ik gehoord heb, zoude hij dáár Kaffers gaan halen, die ook bij ons moesten komen.
30. Wat zouden die Kaffers komen doen?	Antwoord: Dat weet ik niet.
31. Zijn niet de menschen op Slagtersnek geroepen om af te komen?	Antwoord: Ja.
32. Waarom zijt gij niet afgekomen?	Antwoord: Omdat ik bang was.
33. Waar zijt gij dan heengegaan?	Antwoord: Naar de plaats van Jan de Lange.
34. Moet gij niet erkennen door u mede bij dat gewapende oproer te hebben bevonden, en tot 't laatste toe te zijn gebleven, misdadig en strafbaar te zijn?	Antwoord: Ja, ik moet wel schuld bekennen, maar ik was er toe gedwongen; uit eigen vrij willigheid heb ik 't niet gedaan.

35. Wat hebt gij nog tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Dat ik ben gedwongen geweest, en heb willen wegrijden, maar dat ik het niet heb kunnen doen.

Aldus &c, 13 Januari, 1816.
(Get.) J.T. MULDER.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present:
G. BEELEARTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 101.
K.K. Minuten, 13den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen, &c.
David Malang, de oude; Gedetineerde:-

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorte plaats, en woonplaats?	Antwoord: David Malang, de oude, oud 60 jaren, geboren aan Drakenstein, woonagtig in Swagershoek.
2. Waardoor hebt gij u bevonden bij de oproerige ingezetenen in November l.l.?	Antwoord: Ik ben geëischt door een briefje van Joh: Bezuidenhout aan den Veldcornet Greijling; deze brief is bij mij gepasseerd, en daar stond onder dat ik op den 14den moest present wezen, zonder eenig tegenspreken; en daarop ben ik gereden.
3. Of hij dien brief gelezen heeft?	Antwoord: Ja.
4. En of dus de inhoud daarvan aan hem bekend is geweest?	Antwoord: Ja, dat de menschen moesten present zijn om de Engelschen uit te roeijen; en dat ik den 14den moest present zijn: 't verdere ben ik vergeten.

5. Aan den Gedet: vertoond een brief, geteekend *Johannes Bezuidenhout*, en gedateerd 12 *November* 1815, en aan den Veldcornet Greijling geadresseerd; en gevraagd of dit dezelfde brief is?	Antwoord: Ja.
6. Welke magt had J. Bezuidenhout om u te commandeeren?	Antwoord: Ik wist wel dat hij daartoe geene magt had, en ik ben ook met geen andere intentie daar heen gereden, dan om de menschen af te raden van hun verkeerde stappen, die zij gedaan hadden, zooals zij zullen moeten getuigen.
7. Wist uw Veldcornet dat gij daar heen reed?	Antwoord: Neen; maar 't kwam mij voor dat de zaak al te critiek was, om er mede te verzuimen.
8. Wat hebt gij toen bij die menschen bevonden?	Antwoord: Ik ben maar gereden naar Louw Erasmus, en toen zijn de menschen, die niet ver daar vandaan lagen, mij komen roepen om hun raad te geven.
9. Wie hebben u geroepen?	Antwoord: Theunis de Klerk en Gert Bezuidenhout, Ger: zn:, welke zeiden dat de menschen mij lieten verzoeken over te komen.
10. Zijt gij daarop naar hen toe gereden?	Antwoord: Ja, ik zal er omtrent een uur zijn geweest.
11. Hoe vondt gij 't onder henlieden gesteld?	Antwoord: 't Scheen dat de menschen al wat berouw hadden over hetgeen zij gedaan hadden.
12. Wien hebt gij voor 't hoofd van die bende aangezien?	Antwoord: Zij spraken daar allen tegelijk, maar omdat Bezuidenhout zulke brieven had geschreven, denk ik dat hij 't hoofd zal zijn geweest.

13. Wat hebt gij bij hen verder gedaan?	Antwoord: Zij vroegen mij wat zij nu doen zouden? Th: de Klerk was de eerste die sprak; en ik heb gezegd dat ik hen niet wist te raden, want dat ik van hunne affaires niet wist. Zij hebben bij aanhoudendheid gevraagd wat zij tog doen zouden? en daarop heb ik geantwoord dat ik hun mijne intentie zoude zeggen wat, naar mijne meening het beste voor hen was, en ik heb hun voorts gezegd dat ik dagt het best voor hen te zijn dat zij zouden zien het met 't Gouvernement af te maken.
14. Op welke manier zouden zij 't met 't Gouvernement afmaken?	Antwoord: Om hun excuus te maken, en zooveel mogelijk was, de zaak uit den weg te ruimen.
15. Wat hadden zij dan gedaan daar zij excuus voor moesten vragen?	Antwoord: Ik zag hen daar verzameld met geweer en wapenen, en daar aan konde ik wel begrijpen dat het niet goed was.
16. Hebben zij u niet verhaald wat zij daar deden?	Antwoord: Daar heb ik niet naar gevraagd, maar toen zij om raad vroegen, heb ik hun gezegd dat ik niet wist wat ik hun raden zoude, nu zij zig ingewikkeld hadden.
17. Hebt gij niets verder daar verrigt?	Antwoord: Niets, als ik hun dien raad heb gegeven, en toen ik wegreed, hebben zij mij beloofd dat zij zouden zien de zaak uit de wereld te maken.
18. Hoe hebt gij aan De Klerk kunnen zeggen dat gij van hun affaires niet wist, daar gij zegt er naar toe te zijn gereden om hen van de verkeerde stappen af te raden?	Antwoord: 't Was maar om hen aan 't gesprek te krijgen, en in discours te komen.

19. Hebt gij, na uw tehuiskomst, uwe ontmoeting aan uw Veldcornet bekend gemaakt?	Antwoord: Ja; ik ben bij hem geweest, en heb hem dat bekend gemaakt.
20. Hebt gij ook, gedurende uw verblijf bij die menschen, niet een brief aan Majoor Fraser geschreven?	Antwoord: Ja, op hun verzoek over Hendrik Prinslo, dat hij niet mogt weggebragt worden: maar die brief is niet mijn woorden; ik heb maar geschreven dat er verzocht werd om Prinslo nog daar te houden vier dagen, en dat zij dan accordeeren zouden; maar de rest heb ik geschreven zooals het mij werd opgegeven.
21. Wie hebben u opgegeven, 'tgeen gij schrijven moest?	Antwoord: Ik weet 't niet zeker, of 't Th: de Klerk, Bezuidenhout, of Krugel is geweest, maar die waren er bij.
22. Aan den Gedet: vertoond een briefje zonder onderteekening, beginnende, '*Wel-Ed. Heer Fraser*, *uit uwen brief*,' &c, en gevraagd of dit dezelve is?	Antwoord: Ja.
23. Wat was de meening van de laatste woorden, '*dat UEd*, *ons niet tot iets anders noodzake?*'	Antwoord: Dat weet ik niet, wat zij gemeend hebben, ik heb maar gemeend hen af te raden, en hen tot bedaren te brengen; ik was daar alleen onder hen, en heb hun voorgehouden dat 't niet goed was tegen 't Gouvernement op te staan, en dat de zaak hoe langer hoe erger zoude worden.
24. Wat hebt gij naderhand van hen gezien?	Antwoord: Niets meer.
25. Moet gij niet erkennen dit briefje gewillig en zonder dwang te hebben geschreven?	Antwoord: Ja, gedwongen ben ik niet, maar ik heb 't maar gedaan omdat Majoor Fraser weten zoude wat hunne meening was.

26. Moet gij niet erkennen dat gij, door op een order van 't hoofd der oproermakers u bij die oproerige bende te hebben begeven, en door in hun naam een brief op een dreigenden toon aan Majoor Fraser te hebben geschreven, misdaan te hebben?	Antwoord: Ik denk dat ik daar gegaan ben met eene goede intentie om voor 't Gouvernement te zorgen dat 't niet erger ging; ik begrijp er geen kwaad aan gedaan te hebben, door dat ik het met eene goede intentie heb gedaan.
27. Hebt gij nog iets verders in te brengen?	Antwoord: Niets, als dat ik er wel van daan zoude hebben gebleven, indien ik gemeend had kwaad er mede te doen.

Aldus, &c., 13 Januarij 1816.
(Get:) D.J. MALAN.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

No. 102.
C.C. 4. Minuten, 15den Jan. 1816.
Artikelen voor het *vierde* verhoor en confrontatie van Willem Krugel, Gedetineerde, enz.

1. Of hij, Gedet:, weet dat er een briefje door David Malang is geschreven, om aan Majoor Fraser te worden afgezonden?	Antwoord: Daar is een brief geschreven, maar door wien weet ik niet, want St: Bothma had een papier, en Malang ook, maar wie 't geschreven heeft, weet ik niet.
2. Wie heeft den inhoud van den brief opgegeven?	Antwoord: Ik heb gezegd, 'beantwoord den brief ordentelijk,' want ik heb geen kennis van schrijf-stijl.
3. Hebt gij niet op zijde van D. Malang gezeten, terwijl hij den brief geschreven heeft?	Antwoord: Neen, ik ben gaan eten, en toen de brief klaar was, heb ik gevraagd of de brief ordentlijk was, en D. Malang heeft gezegd van 'ja!'

4.
Bij ontkentenis of onvoldoend antwoord, te laten binnen staan D. Malang, en hem, na voorhouding van Art. 4 van zijn eerste verhoor, met den Gedet: te confronteeren.

De mede Gedet: zegt dat W. Krugel bij hem heeft gezeten, terwijl hij den brief op een zadel schreef, en dat het zadel nog tegen Krugel aan lag.
De Gedetineerde persisteert bij zijn gezegde.
De mede Gedet: persisteert, en zegt dat het ook niet anders mogelijk is, want dat hij ook van hunne affaires niet wist; en vraagt den Gedet:, af of hij niet altijd aan hen geraden heeft om een eind aan hun gedoente te maken, en naar huis te komen?

De Gedet: zegt op die afvraging, *ja.*

5.
Aan den Gedet: den brief in quaestie voorgelezen, en gevraagd zijnde of hij zig dien inhoud herinnert?

Antwoord: Dat hij zig dien inhoud nu niet kan te binnen brengen.

6.
Daar de Gedet: bij Art. 1 van dit verhoor den naam van Steph: Bothma opgegeven heeft, met betrekking tot dit briefje, binnen te laten staan Steph: Bothma, en deswegens te ondervragen.
De mede Gedet: Steph. Bothma, zegt dat hij wel weet dat Malang het briefje heeft geschreven op een zadel klap, terwijl hij, Gedet:, er voorbijging naar het water, maar dat hij anders van dat briefje niets weet, als dat hij een Hottentot heeft zien wegrijden met dat briefje, en dat hij toen, gevraagd hebbende, waar dat briefje naar toe ging, gehoord heeft dat het naar Majoor Fraser ging.
Deze mede Gedet: gevraagd, of hij door W. Krugel heeft hooren vragen of 't een ordentelijke brief was? Zegt *Neen.*

Aldus &c. 15 Januarij 1816.

(Get.) WILLEM FREDRIK KRUGEL.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 103.
Q.Q.Q. 2. Minuten, 15den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen voor het *tweede* verhoor en confrontatie van Stephanus Grobbelaar, Gedetineerde:-

1. Of hij persisteert bij Artt. 20, 25 en 28 van zijn eerste verhoor, dat hij, op de wagt gesteld zijnde, en order hebbende, om Theunis Mulder wakker te maken, in stilte zijn paard genomen heeft, en weggereden is, terwijl de anderen sliepen?	Antwoord: Ja.

2.
Zoo ja, te laten binnenstaan Theunis Mulder, en hem deswegens, na vóórhouding van zijne opgaaf op zijn verhoor, met den Gedet: te confronteeren.
De mede Gedet: Th: Mulder, zegt dat hij den Gedet: eens heeft afgelost.
De Gedet: zegt, dat de mede Gedet: hem eens heeft afgelost, namelijk bij de plaats van Louis Erasmus, maar niet op Slagtersnek, wanneer hij in stilte, toen de anderen in slaap waren, is weggereden.
De mede Gedet: zegt dat dit wel wezen kan; want dat hij op Slagtersnek den Gedet: niet heeft afgelost.

Aldus &c. 15 Januarij 1816.

Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Dit × is 't merk van Steph: Grobbelaar, verklarende niet te kunnen schrijven.
Mij present:
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 104.
A.A. 4. Minuten, 15den Jan. 1816.
Uitenhagen.

Artikelen van 't *vierde* verhoor en confrontatie van Theunis de Klerk, Gedet:.

1. Heeft Hermanus Potgieter, toen hij den brief van den Adj: Landdrost Van de Graaff is komen brengen, niet getragt met W. Krugel alleen te spreken?	Antwoord: Ja.
2. Hebt gij denzelven daar in niet verhinderd, door te zeggen dat hetgeen gesproken werd, voor allen moest worden gesproken?	Antwoord: Ja.
Zoo Neen, te laten binnenstaan Herms: Potgieter, en hem op dit gedeelte zijner verklaring met den Gedet: te confronteeren.	Vervalt.
3. Zoo ja, welke de reden van dit zijn gedrag is geweest?	Antwoord: Omdat ik gaarne wilde hooren, wat er van dien brief gezegd wierd.
4. Hebt gij dat niet gedaan om hem te beletten van andere menschen over te halen?	Antwoord: Neen, ik wenschte toen zelve al, dat *ik* er niet was.
5. Hebt gij den in houd van het briefje, in Art: 54 van uw derde verhoor vermeld, niet aan David Malang helpen opgeven?	Antwoord: Toen het briefje geschreven werd, was ik daar niet bij, maar toen het al geschreven was, heeft W. Krugel mij 't zelve gegeven om aan den kleinen Hottentot te geven.
6. Welken raad heeft David Malang ul: gegeve[n]	Antwoord: Dat wij maar moesten mooij praten, en zien weder naar huis te komen; maar ik heeft niet eens met hem gepraat.

7.
Daar de Gedet: zegt, bij het schrijven van het briefje niet te zijn tegenwoordig geweest, te laten binnenstaan D. Malang, en na vóórhouding van zijn antwoord op Art. 21 van zijn verhoor, met den Gedet: te confronteeren!
De mede Gedet:, David Malang, binnen staande, zegt, dat de Gedet: in 't begin er is bij geweest, maar dat 't wel kan wezen, dat hij dan weggedraaijd is, maar dat Krugel op zeide heeft gezeten.

Aldus &c. 15 Januarij 1816.
(Get:) THEUNIS DE KLERK.
Als Gecommitteerdens:
P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 105.
Geen letter (zie pag. 22.)
Minuten, 22sten Januarij 1816.
Uitenhagen.

Compareerde voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende te Uitenhagen, ingevolge lastbrief van Zijne Excellentie den Heer Gouverneur en Opperbevelhebber in dato 27 November 1815:-

Willem Prinslo, Nic. zoon, oud 53 jaren, geboren in Kogmans kloof, wonende aan de Baviaansrivier.

Welke ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuyler, verklaarde waarheid te zijn:

Dat op den dag, wanneer hij, Comparant, ten verzoeke van Willem Frederik Krugel, gekomen was bij de verzamelde menigte op Slagtersnek, hij Comparant, ook aldaar gevonden had Christiaan Botha, en gehoord had dat dezelve aldaar aan Joh. Bezuidenhout gezegd had dat hij niet moest verwachten dat er zich meer menschen bij hem zouden komen vervoegen, maar van het tegendeel verzekerd, en voorts de menschen geraden had liever naar huis terug te keeren, want dat hij wist dat wel vóór dat de andere menschen zich met hem, Bezuidenhout stonden te vereenigen, zij verklaard hadden als de nood het vereischt, te zullen opkomen, en voor de Regering tegen hunne oproerige medeburgers te strijden.

Dat hij, Comparant, destijds niet had geweten hoelang voornoemde Christiaan Botha toen reeds daar was geweest, maar naderhand vernomen had, dat hij op dienzelfden dag aldaar gekomen was.

Niets verder &c.-

Aldus gedaan ter Drostije Uitenhagen, op den 22sten Januarij 1816, voor de Heeren P. Diemel & W. Hiddingh, uitmakende de Speciale Commissie voornoemd, welke de Minuten dezes, met den getuige en mij den Secretaris behoorlijk hebben onderteekend.

W. PRINSLO, C. ZOON.
Commissie.
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.
Mij present,
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 106.
Geen letter. Minuten, 22sten Januarij 1816.
Uitenhagen.

Artikelen op welke, ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.P. Cuyler, voor de Speciale Commissie van Justitie, zitting houdende ter Drostdije Uitenhagen voorn., ingevolge lastbrief van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, gedateerd den 27sten November 1815, geinterrogeerd is Christiaan Botha, gedetineerde in 's Heeren gevangenis te Uitenhagen, welke zoodanig heeft geantwoord als daarnevens staat aangeteekend:-

Art. 1. Hoe is uw naam, ouderdom, geboorteplaats, en woonplaats?	Antwoord: Christiaan Botha, oud 37 jaren, geboren aan Bruintjeshoogte, en woonachtig in de Tarka.
2. Hebt gij niet een maand of drie geleden, aan Commando Drift gewoond?	Antwoord: Ja; ik ben daar omtrent een paar maanden geweest, want ik trok zoo heen en weder.
3. Zijt gij niet, omtrent drie maanden, of 't laatst van October, op de plaats van Diederik Johannes Muller geweest?	Antwoord: Ja.

4. Hebt gij daar niet Johannes Bezuidenhout gezien en gesproken?	Antwoord: Ja.
5. Heeft hij niet bij die gelegenheid aan u zijn ongenoegen verhaald over den dood van zijn broeder?	Antwoord: Ja! hij zeide mij dat het voor hem zoo een aardige stuk was dat zijn broeder was doodgeschoten.
6. Heeft hij niet gezegd dat hij menschen bij elkander wilde maken, om satisfactie over den dood van zijn broeder te eischen?	Antwoord: Ja.
7. Heeft hij u niet genoodigd om mede te doen?	Antwoord: Ja; maar ik heb hem gezegd dat ik het onmogelijk konde doen; en op zijn zeggen dat hij mij daartoe zoude noodzaken, heb ik hem weder gezegd dat ik het niet konde doen.
8. Heeft hij u ook niet gezegd dat hij de Kaffers zoude inroepen om den Post van Luitenant Rosseau aan te vallen en hem te verslaan?	Antwoord: Ja; om die zaak bij Rosseau te onderzoeken, en omdat zij hem dan geen kwaad zouden doen.
9. Zijt gij niet driemalen op de plaats van D.J. Muller in dien tijd geweest? In den tijd van twee weken?	Antwoord: Ja; dat zal wel driemalen zijn geweest. Ik heb het niet precies onthouden.
10. Hebt gij niet alle drie keeren met Bezuidenhout over voorz. zaak gesproken?	Antwoord: Twee malen, weet ik, dat hij er mij over heeft gesproken.
11. Is niet kort daarna, Joh. Bezuidenhout met Hendrik Frederik Prinslo bij u gekomen?	Antwoord: Ja; toen ik bezig was aan een dam te werken, hebben zij mij laten roepen.

12. Wat hebben zij met u gesproken?	Antwoord: H. Prinslo heeft mij gevraagd ‘hoe het was,’ en op mijn vraag ‘*wat?*’ zeide hij ‘*dat*,’ en toen begreep ik nog niets.
13. Wat waren dan uwe gedachten over zijne meening?	Antwoord: Dat weet ik niet.
14. Is niet, terwijl Bezuidenhout en Prinslo daar waren, ook Stephanus Bothma gekomen?	Antwoord: Ja; die was ook daar, maar wie er eerst is gekomen, weet ik niet, want ik was aan het werk.
15A. Is het u bekend dat Stephanus Bothma daar gekomen is met een boodschap dat er Kaffers waren bij de plaats van Louw Bothma, waar hij van daan kwam?	Antwoord: Ja.
15B. Zijt gij toen met Bezuidenhout, Prinslo, en Steph: Bothma gereden naar Louis Bothma, waar de Kaffers waren?	Antwoord: Ja; want H. Prinslo had een paard van mij mede genomen, en daarom ben ik medegereden.
16. Zijt gij toen niet tegenwoordig geweest bij een gesprek tusschen die personen en de Kaffers?	Antwoord: Ja; Johannes Bezuidenhout sprak alleen.
17. Wie waren daarbij?	Antwoord: Hendrik Prinslo, Stephanus Bothma, en ik.
18. Wat heeft Bezuidenhout aan de Kaffers gezegd?	Antwoord: Dat zij moesten loopen, en hooren of de Kaffers hen wilden helpen.
19. Tot welken kapitein behoorden die Kaffers?	Antwoord: Dat weet ik niet.
20. Welk antwoord gaven die Kaffers?	Antwoord: Dat zij zouden loopen, en zij zijn ook geloopen.

21. Hebt gij hen niet hooren vragen waarom of er niet een Christen mensch in Kafferland kwam om met de kapiteins te spreken?	Antwoord: Ja.
22. Heeft niet Joh: Bezuidenhout gezegd dat hij den anderen dag Cornelis Faber zoude sturen?	Antwoord: Hij heeft gezegd dat hij iemand zoude sturen, maar wien, en wanneer hij zenden zoude, heb ik niet gehoord.
23. Hebt gij niet gehoord of geweten, dat C. Faber naar Kafferland was gereden om de Kaffers te roepen?	Antwoord: Ja; een poos daarna heb ik het geweten.
24. Kunt gij nu u niet herinneren, wat het was waarover H. Prinslo u aansprak?	Antwoord: Neen; dat wil mij niet bijvallen.
25. Weet gij niet dat naderhand Joh: Bezuidenhout met eenige anderen is afgetrokken uit de Tarka naar Baviaansrivier?	Antwoord: Ja; maar ik was toen niet te huis. Doch toen ik te huis kwam, heb ik gehoord dat hij weg was.
26. Hebt gij niet gehoord dat er brieven rondgezonden waren aan de menschen, om hen uit te noodigen om mede te doen?	Antwoord: Neen; maar ik heb gehoord van een brief dien Christiaan Muller had moeten wegbrengen.
27. Hoe langen tijd is er verloopen tusschen den tijd dat gij het eerst met Bezuidenhout hebt gesproken, en den tijd wanneer hij is afgetrokken naar de Baviaans Rivier?	Antwoord: Ik denk tien, twaalf, of veertien dagen.
28. Waarom wildet gij niet mededoen met Bezuidenhout?	Antwoord: Omdat het eene zaak was, in welke ik geen zin had.

29. Hebt gij dan zulks aan uwen Veldkornet bekend gemaakt?	Antwoord: Neen; daar heb ik kwalijk aan gedaan, maar ik ben naderhand, nadat er een brief van den Landdrost Stockenstrom was gekomen, naar die menschen gereden om hen afteraden. Ik heb hen aangetroffen op Slagtersnek. Ik had ook nog een briefje aan den Veldkornet van Wijk geschreven om hem te spreken, maar heb hem niet gevonden.
30. Hoe lang zijt gij op Commando Drift gebleven, nadat H. Prinslo en Bezuidenhout daar waren geweest?	Antwoord: Het zal ééne maand zijn.
31. Waar zijt gij toen heen getrokken?	Antwoord: Naar Jan Beukes.
32. Hebt gij aan uwen Veldkornet kennis gegeven van uwe verhuizing?	Antwoord: Neen.
33. Heeft de Landdrost Stockenstrom u niet, reeds langen tijd geleden, gelast om u herwaarts te begeven?	Antwoord: Ja, maar mijn paard was kreupel, en daarom ben ik zoo lang weggebleven.
34. Moet gij niet erkennen, door uw wetenschap van het bovengem: plan van Bezuidenhout, en zijne onderhandeling met de kaffers geen kennis te hebben gegeven, misdaan, en straf verdiend te hebben?	Antwoord: Ja; dat beken ik.
35. Wat hebt gij tot uwe verschooning in te brengen?	Antwoord: Ik was bang voor de macht van de kaffers waarmede Bezuidenhout gedreigd had alles te vernielen, en ik heb een aantal kleine kinderen.

Aldus gevraagd en beantwoord op den 22sten Januarij 1816, voor de Heeren P. Diemel en W. Hiddingh, uitmakende de Speciale Commissie van Rechtspleging welke de Minuten dezes benevens den gedetineerde en mij, Secretaris, mede behoorlijk hebben onderteekend.

(Get.) CHRISTIAAN BOTHA.

Als Gecommitteerdens:

(Get.) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Mij present,

(Get) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

Bijlage A.

Inkomende brieven.
1815-1816.

No. 1.

Uitenhagen, 16den Januarij 1815.
Aan den Landdrost Fischer,
Graaff-Reinet.

Waarde Heer! - Een gerucht wint veld onder de ingezetenen dat C.D. Buijs weder over (de rivier), en onder de Kaffers is. Ik weet het niet of gij hem kent; hij is een zeer gevaarlijk karakter. Hij was een van de beginners van den opstand der boeren in 1801 en 2; en ontvluchtte toen, en nam zijn verblijfplaats bij Geika, wiens moeder hij tot zijne vrouw had, en hij had aanmerkelijken invloed onder de Kaffers. De (?) liet hem van de Kaffers scheiden, en gaf hem eene plaats onder het Zuurveld dicht bij een gedeelte van George, om er op te wonen; en Kolonel Collins, toen hij Commissaris was, verbande hem voor altijd uit Uitenhagen. Hij is getrouwd met eene Kaffer vrouw, en is altijd aangemerkt geworden als een vijand der Regering; inderdaad, wijlen Van der Kemp, die met hem in Kafferland was, heeft mij verteld dat hij niet met de Engelsche Regering tevreden was. Hij is een karakter dat invloed op de wilden zoude kunnen uitoefenen om groote verwoestingen aan te richten, en behoorde, indien mogelijk, van hen gescheiden te worden. Het wordt tevens gezegd dat een ingezetene en zijne familie de Kolonie hebben verlaten om met hem mede te gaan, maar dat de man is teruggekeerd en zijne familie nu bij (C.) D. B(Uijs) is. Het is mij verteld geworden dat hij laatst in het Nieuwveld heeft gewoond van waar hij Kafferland is binnen getrokken. Uit wat ik hoor leid ik af dat het waarschijnlijk is dat sommigen der Bezuidenhouts aan de Baviaans Rivier, in staat zullen zijn, indien ondervraagd op eene wijze dat zij ons voornemen niet vermoeden, u eenig bericht te geven omtrent de zekerheid van het verblijf van Buys in het Kafferland. Indien gij iets hoort omtrent zijn aanwezen aldaar, zult gij mij grootelijks verplichten door mij een wenk over de zaak te geven.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 2.

Kaap de Goede Hoop,
den 9den Maart 1815.
Aan Zijne Excellentie
Generaal Lord C.H. Somerset,
Gouverneur en Opperbevelhebber,
enz., enz.

My Lord! - Een brief van den Adjunct Kolonialen Secretaris, gedateerd den 7den dezer, aan den Hoofdrechter, vervattende uwe Excellentie's berusting in het verzoek van den heer Jennings om verlof van afwezigheid, heden voor het Hof gelegd zijnde, heeft de heer Beelaerts van Blokland gevolgelijk toegestemd in de voorgestelde schikking krachtens welke hij voor den heer Jennings zal optreden bij alle zulke gelegenheden die zijne tegenwoordigheid als Commissaris zullen vereischen. Daar wij meenen dat deze schikking elke hindernis of ongemak welke zouden kunnen worden berokkend aan de publieke bezigheid van het Hof gezamenlijk, voorkomen zal, alsmede dat vermeerderde dienstplichten op één enkelen der leden persoonlijk zouden vallen, verzoeken wij verlof om dezelve (schikking) aan Uwe Excellentie ter goedkeuring voor te leggen.

Wij hebben de eer te zijn, met de hoogste eerbied en achting

My Lord,
Uwer Excellenties Aller Onderdanigste en Aller Nederigste Dienaren

De Hoofdrechter en de Leden van het Hof,

(Get:) J.A. TRUTER.

Op bevel van hetzelve,

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 3.

Uitenhagen, den 1sten Junij 1815.
Aan den Landdrost van Graaff-Reinet.

Mijnheer! - De brenger van dezen brief, die zich Frans Marais noemt, is naar mij gezonden geworden, en schijnt eerst gezonden te zijn geweest door den Veldkornet Opperman van Graaff-Reinet naar den Kapitein van het Kaapsche Regiment, door wien hij eerst naar Grahams Stad, en naderhand naar mij, alhier gezonden

is geworden. Maar daar het schijnt dat deze persoon zijn woning reeds lang onder Graaff-Reinet heeft gehad, kan ik niet anders denken dan dat, indien de Veldkornet eenige reden of gronden had om hem te apprehenderen, hij hem naar zijn eigenen Landdrost konde gezonden hebben. Onder dezen indruk ben ik te rade geworden den gezegden persoon u toe te zenden, opdat gij handelen moogt zooals de zaak moge schijnen te vereischen.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 4.

Inhoud van een brief van den Hoofd-Rechter, *J.A. Truter*, *aan Zijne Excellentie den Gouverneur*, *gedateerd den* 28*sten Julij* 1815.

'Dat het nu de beurt was van de Heeren C. Matthiessen en P. Diemel om den Rondgang te nemen. Dat de Heer M. van gevorderden leeftijd, en zwak gestel is, en dat hij met moeite de vermoeienissen van de reis zoude kunnen verduren. Daar en boven is hij sedert 1786 lid van het Hof geweest, en ten gevolge zijner groote practische ondervinding, bijzonderlijk bevoegd om als Hoofd-Rechter te ageeren in geval van de ziekte. enz: van laatstgemelden.

Betreffende den Heer Diemel, volgens verklaring van Dr. Hartley is hij bijna iederen dag onder zijne behandeling, zijnde in een zeer zwakken toestand. Hij zoude dus niet in een behoorlijken staat zijn om den Rondgang te doen, maar op zijn verzoek was de Heer Bresler volkomen bereid om zijn plaats in te nemen, zonder zulks naderhand als eene verontschuldiging te doen dienen om te huis te blijven wanneer zijn gewone beurt komt.

(Get:) J.A. TRUTER.

No. 5.

Inhoud van een brief van den Hoofd-Rechter, *J.A. Truter*, *en leden van het Hof*, *aan Zijne Excellentie Lord C.H. Somerset.*

Erkent kennisgeving van Zijne Excellentie dat de Commissie van Rondgang dit jaar bestaan zal uit de Heeren Jennings en Bresler, en dat het Hof deszelfs Adjunct Secretaris, H. Cloete L. zoon, gekozen heeft om de Commissie als Secretaris te vergezellen. Het Hof verzoekt tevens dat dit moge goedgekeurd worden, en dat de Zitting ter Drostdije Tulbagh, op den 6den September 1815 moge geopend worden, en achtereenvolgens ter overige Drostdijen.

(Get:) J.A. TRUTER.

En op bevel van het Hof.

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,

Secretaris

No. 6.

Brief van den Hoofd-Rechter en het Hof aan Zijne Excellentie.

Submitteert dat 'de Heeren die dit jaar den Rondgang zullen doen, ons verzocht hebben om voorziening te maken voor de betaling der onmisbare artikelen voor hun gerief en vervoer. Daar de wagens en gereedschappen considerabele reparation vereischen, verzoekt het Hof Zijne Excellentie een mandaat voor Rds 7,000 uit te vaardigen, om naderhand op de gebruikelijke wijze verantwoord te worden.'

(Get:) J.A. TRUTER.
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 7a.

Uitenhagen, 22sten Aug: 1815.
Aan Majoor Fraser, Adjunct Landdrost.
Waarde Fraser! Ik zend u ingesloten, afschrift van een brief door mij van den WelEerw. Herhold, den predikant van George, ontvangen, die, zoo als gij zien zult het voornemen heeft om ons met een bezoek te vereeren. Hij schijnt omtrent den tijd niet zeker te zijn, maar wij zullen natuurlijk nader van hem hooren. Ik hoop dat gij de noodige schikking met uwe Veldkornets zult maken, betreffende de twee span ossen, drijver en leider die hij noodig zal hebben. Deze uitgave zal natuurlijk tegen de kas van het District worden opgebracht.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 7b.

Uitenhagen, den 28sten Augustus 1815.

Den WelEerw. Herold, te George.

Wel Eerw: Heer en Hooggeachte vriend! - Uwen vriendelijken brief van den 18den dezer heb ik in goede orde ontvangen, en met het grootste genoegen er in, uw voornemen om ons met een bezoek in November aanstaande te vereeren, gelezen. Ik heb hier van ook kennis gegeven aan den Adjunct Landdrost Fraser, en zal zorgen dat de noodige voorspannen enz: voor u gereed zullen zijn. Wees zoo goed om mij met de volgende Post te doen weten, of de 10de November de door u bepaalde dag is waarop gij de voorbereidings

dienst te dezer Drostdije zult houden, en of ik zulks aan mijne menschen mag bekend maken. Uwe behouden aankomst afwachtende, blijf ik met vriendelijke groete en oprechte hoogachting.

Uwe getrouwe en nederige dienaar,
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 8a.

Circulaire aan de Veldkornetten.

Uitenhagen, 8sten September 1815.

Veldkornetten! - Voor uwe informatie en voorlichting geef ik u kennis dat de WelEerw. Heer Herold voornemens is om eene voorbereidings dienst in dit dorp te houden op den 11den November; en in den namiddag nieuwe lidmaten voorstellen; den 12den (Zondag), des morgens, zal hij het Heilig Avondmaal aan de gemeente toedienen, en in den namiddag, nà de Dankzeggings preek, doopen en trouwen. Indien zijn WelEerwaarde niet verhinderd wordt, begeert hij te Bruintjes Hoogte te prediken, of in de buurt op den 5den (? 15den) November. Ik verzoek u dit aan uwe menschen bekend te maken.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 8b.

Uittreksel uit een brief aan Majoor Fraser.

Ik sluit hierin afschrift van een brief dien ik bezig ben te schrijven aan mijne Veldkornetten, betreffende de komst van den heer Herold om alhier te prediken, enz., dat gij ook onder uwe menschen moet publiek maken.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 9.

Uitenhagen, 20sten September 1815.

Aan den Manhaften T.C. Senekal.

Veldkornet. - Wees zoo goed om G.F. Marx, Stephanus Bekker, Jacob Olivier, J.H. (? Dugmore) en anderen, die van de Regeering eeuwigdurende erfpachtplaatsen wenschen te krijgen, kennis te geven dat zij de Regeering er om, per Request, moeten

verzoeken. Dat ik, als Landdrost, zo niet mag toelaten om Gouvernements gronden te occupeeren, vóórdat zij eerst verlof van

Zijne Excellentie den Gouverneur hebben ontvangen, zoodat gezegde personen in geenerlei opzicht hoegenaamd Gouvernements gronden zullen occupeeren, vóórdat hunne requesten door de Regeering aan Landdrost en Heemraden zijn toegezonden. Dit moet gij zorgvuldig in acht nemen, daar de Veldkornetten door mij verantwoordelijk worden gehouden dat geene Gouvernements gronden geoccupeerd, of op eenige wijze gebruikt worden, zonder vóóraf verlof van de Regeering te hebben bekomen.

Verder zult gij zoo goed zijn om Johannes Carelse te bevelen om met eens tot mij te komen, ten einde rekenschap te geven van zijn verblijf in uw Veldkornetschap zonder attestatie...

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 10.
Gewone commissie van rechtspleging.

Meldende hare aankomst en handelingen te Graaff-Reinet.

Graaff-Reinet, den 6den October 1815.

Aan Zijne Excellentie den HoogEd.
Generaal, Lord C.H. Somerset,
Gouverneur en Opperbevelhebber, enz. enz.
Kaap de Goede Hoop.

Mij Lord! - Wij hebben de eer uw Lordschap te berichten dat aangekomen zijnde te dezer Drostdije in den avond van den 3den dezer, wij gisteren onze zittingen hebben geopend, wanneer de rollen der crimineele en civiele zaken door ons te worden behandeld gedurende deze sessie, voor ons werden gelegd, afschriften waarvan wij verlof verzoeken mits dezen ovor te zenden voor Uw Lordschap's onderricht.

Het aantal en de belangrijkheid dezer zaken hebben ons tot hiertoe verhinderd eenigen preciezen tijd voor ons vertrek van hier naar Uitenhagen vast te stellen; maar wij zullen niet in gebreke blijven Uw Lordschap behoorlijke kennis hiervan te geven.

Wij hebben de eer te verblijven met de hoogste achting,
Mij Lord!
Uw Lordschaps zeer gehoorzame en getrouwe Dienaren,
(Get:) W.D. JENNINGS.
F.R. BRESLER.
Op bevel van het Hof,
(Get:) H. CLOETE,
Secretaris.

No. 11.

Staat van zulke Criminele Zaken als moeten vervolgd worden door den Ondergeteekenden Landdrost voor de Commissie van Rechtspleging, gedurende hare Zitting te Graaff-Reinet, dit jaar 1815:-

No. 13.

De Landdrost, R.O. Vervolger.
Contra.
Frederick Cornelis Bezuidenhout, wegens eene beschuldiging van mishandeling van een Hottentot jongen, en ongehoorzaamheid aan de Magistratuur.
(Get.) A. STOCKENSTROM,
Landdrost.
Graaft-Reinet, den 5den October 1815.

No. 12.

De Landdrost van Graaff-Reinet, Andries Stockenstrom, tot zijn grooten spijt gehoord hebbende, dat sommigen der Ingezetenen zoo onvoorzichtig waren om bij elkander te komen ten einde den dood van Frederick Bezuidenhout te wreken, gebruikt deze gelegenheid om hen te verzekeren dat hij te groot een belang in hunne rust en welvaart neemt, om niet onmiddellijk het hun voor te stellen dat zij zichzelven in de grootste ellende zullen dompelen, door in zulk een gedrag te volharden; tegelijker tijd hun zijn woord verpandende, alsmede den Eed waardoor hij zich verbonden heeft om de billijke rechten der Ingezetenen onder hem gesteld, te handhaven, opdat, ingeval zij eenigen grond voor klachten tegen eenig een hebben, wie hij ook moge zijn, hij dezelve in hunne namen aan Zijne Excellentie don Gouverneur en Opperbevelhebber moge voorleggen, als wanneer zij er staat op mogen maken dat zij onpartijdig recht zullen ontvangen, mits dat zij onmiddellijk, op vreedzame wijze, naar hunne respektieve woningen terugkeeren, zonder eenige verdere ongeregeldheden te begaan.

De bovengemelde Landdrost verwacht dan ook dat dat recht zal worden afgewacht van de hand die in staat is hetzelve toe te dienen, instede van, door de wet in hunne eigene handen te nemen, de wet te verkrachten.

(Get:) A. STOCKENSTROM,
Landdrost.
Cradock, den 13den November 1815.

Accordeert,
(Get:) J.H. ECKARD,
Klerk.

No. 13.

Burgers! Hebbende in beraad genomen dat het wangedrag waaraan gij nu schuldig zijt voortspruit uit de verkeerde meening dat u geen recht zal geschieden, waar gij werkelijk recht hebt, zoo zal ik, op verzoek van de verschillende Veldkornetten van dit District, die even zoo veel belang als ik in uwen toestand hebben, nogmaals u raden, voor het te laat zij, om tot uwen plicht terug te keeren. Laat een ieder vreedzaam te huis blijven tot dat een antwoord op zulke voorstellingen als gij noodig moogt denken te doen, van de Regering ontvangen zal zijn. Bedenkt, wat het gevolg voor uwe toekomstige rust en welvaart zijn zoude, indien de Regering besloot geweld met geweld te keeren? Er is nog voor u tijd om terug te treden. Ik zeg het u, in den naam van den Veldkornet en van alle de Ingezetenen dezer buurt, dat het hunne begeerte is dat de beslissingen der Regering geduldig zullen afgewacht worden, welke alleen beslissen kan tusschen ulieden en diegenen die tegen u hebben misdaan; en ik zal niet in gebreke blijven om mij tot de Regering in uwe gunst te wenden, mits dat gij u onderwerpt aan den eensgezinden wensch van den Landdrost, de Veldkornetten en burgers.

Ik stel u deze zaken voor enkel uit overweging der verschrikkelijke onheilen waarin gij op het punt zijt uwe vrouwen en kinderen te dompelen.

Ik blijf
Uwe Oprechte Vriend,
(Get:) J.H. VAN DE GRAAFF,
Adjunct Landdrost.
Cradock, den 14den November 1815.
Accordeert,
J.H. ECKARD, Klerk.

No. 14.

Brief van de Commissie, gedateerd den 15den November 1815, (Woensdag), meldende dat zij te Uitenhagen op den vorigen Zaturdag (den 11den) waren aangekomen, en dat oordeelende naar de Rollen hun voorgelegd, zij geloofden in staat te zullen zijn om den 20sten dezer naar George te vertrekken.

(Get:) W.D. JENNINGS.
F.R. BRESLER.
Op last van het Hof.
H. CLOETE, L. Zoon,
Secretaris.
N.B. - Volgens de Rollen waren er maar 5 criminele, en 10 civiele zaken.

No. 15.

Cradock, den 18den November 1815

Aan de burgers van het Distrikt, de Baviaans Rivier!

Burgers! Ik heb met het grootste genoegen gehoord, dat er maar zeer weinigen onder U zijn, die zich aangesloten hebben bij de wettelooze zamenzweringen, welke onlangs elke poging hebben aangewend om uwe ruine te weeg te brengen.

Ik heb het daarom noodig geacht, om aan u, als goede en vreedzame onderdanen van eene rechtvaardige Regering, bekend te maken, dat gij niet behoeft verontrust te zijn, en van den rechten weg door eenige bedreigingen te worden afgewend, daar ik eene sterke macht heb bijeen verzameld om u tegen alle aanvallen van Kaffers te beschermen.

Het wordt toegestaan aan allen die door onkunde of vrees zich bij den wetteloozen troep hebben aangesloten, om vreedzaam naar hunne woningen terug te keeren; terwijl zij ook tegen elke beleediging zullen beschermd worden. Vooral worden ouders gewaarschuwd om te waken tegen het onheil dat hunne kinderen moet treffen, indien zij door onervarenheid mogen worden verleid.

In de verwachting dat een ieder zijne Christelijke plichten vervullen zal, blijf ik,
Uw ware vriend,
(Get:) A. STOCKENSTROM,
Landdrost.
Accordeert,
(Get.) J.H. ECKARD, Klerk.

No. 16.

Van het Gerechtshof aan Zijne Excellentie den Gouverneur.

Kaap de Goede Hoop, 27sten November 1815.

My Lord! - Ik heb de eer aan Uwe Excellentie te rapporteeren dat de Hoofd-Rechter ons een brief van Uwe Excellentie overhandigd hebbende, begeerende dat eene Speciale Commissie zoude worden aangesteld om zich naar Uitenhagen te begeven ten einde kennis te nemen van, en vonnis te vellen in de zaak van sommige oproerige onderdanen, werkelijk in dat Distrikt in hechtenis genomen; en het Hof overtuigd van de noodzakelijkheid dat een misdaad van die grootte, zonder verlies van tijd, op de plek zelve behoort te worden onderzocht, berust hebbende in de begeerte van Uwe Excellentie, zijn onze leden, P. Diemel en W. Hiddingh gekozen en aangesteld geworden tot het uitvoeren van deze moeielijke en belangrijke taak.

Tegelijker tijd werd de Secretaris van het Hof, Meester G. Beelaerts van Blokland, aangesteld om de Commissie te vergezellen als Secretaris, met goedkeuring van Uwe Excellentie.

Wij hebben de eer te zijn,
Met de meeste hoogachting,
My Lord!
Uwer Excellentie's aller onderdanigste en nederigste dienaren
De Hoofdrechter en Leden van het Hof,
(Get:) J.A. TRUTER.
En op last van het Hof,
(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris.

No. 17.

Gerechtshof, den 29sten November 1815.

Aan den WelEd. Heer H: Alexander,
Kolonialen Secretaris.

Mijnheer! - Ik heb de eer, overeenkomstig den wensch van Zijne Excellentie den Gouverneur en Opperbevelhebber, vervat in uwen brief van den 27sten dezer, in te sluiten voor Zijner Excellentie's overweging, het rapport van de medische heeren, dat het Hof heeft bewogen om af te zien van hunne oorspronkelijke aanstelling der Heeren Berrangé en Neethling om als Commissarissen zich naar Uitenhagen te begeven.

Ik heb de eer te zijn,
Mijnheer,
Uw gehoorzaamste en nederigste Dienaar,
(Get:) J.A. TRUTER.

No. 18.

De ondergeteekende certificeert mits dezen dat de heer Berrangé onlangs zeer krank is geweest ten gevolge eener catarrhale koorts, zeere keel, enz. die hem in een toestand van groote zwakheid hebben gelaten; dat op Zaterdag jongstleden hij een tweeden aanval heeft gehad, zooals zijn broeder, den heer A. Berrangé mij heeft bericht, en dat volgens ons vereenigd gevoelen zijne tegenwoordige gezondheids toestand geene blootstelling aan vermoeienis kan gedoogen.

Kaapstad, 27sten November 1815.
RICHARD HUSSEY, Chirurgijn.
A. BERRANGÉ, M.D.

No. 19.

Kaapstad, den 27sten November 1815.

De ondergeteekenden, als reeds een geruimen tijd over de lichamelijke gesteldheid, en aanhoudende indispositie van den WelEdelen heer en Meester, J.H. Neethling gepractiseerd en geconsulteerd hebbende, en tengevolge derzelver beraadslagingen reeds menigmalen aan meergemelden heer en meester J.H. Neethling hebben gegeven serieus advies, daarin bestaande, dat meergemelde heer en meester aan eene volkomene *dispositio ad phthisin* door aanhoudende gederangeerde spijsverteering, voortvloeinde uit eene directe debiliteit der spijsverteerende ingewanden, (*Debilitas directa systematis digestionis*) zich nimmer behoort te exponeeren aan eenige fatiges die buiten de gewone wijze van leven niets anders kunnen zijn als de reeds gekrenkte deelen meer en meer aan te doen, en daardoor de reeds plaats hebbende verzwakking der vaste deelen (*debilitas partium solidarum*) ontstaane aanleg tot scorbuut te vermeerderen, en dus het leven in gevaar zouden stellen.

(Get:) L.G. BICCARD, M.D.
RICHARD HUNTLEY, Chirurgijn.

No. 20.

Van den Hoofd Rechter, *aan Zijne Excellentie den Gouverneur.*

Kaap de Goede Hoop,
29sten November 1815.

My Lord! - Daar de Speciale Commissie die zich naar Uitenhagen moet begeven, ons heeft vertoond dat een zekere som gelds benoodigd zal zijn om de onkosten harer reis te dekken, waardoor de 'honoraria' werkelijk in handen aan het Kantoor van het Hof, ongenoegzaam zijn, zoo nemen wij de vrijheid om uwe Excellentie te verzoeken dat het u behagen moge om een mandaat uit te vaardigen voor een duizend vijf honderd Rijksdaalders, te worden verantwoord op de gebruikelijke wijze.

Wij hebben, &c.

(Get:) J.A. TRUTER.

G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 21.

Van den Hoofdrechter aan H. Alexander, Kol. Secretaris.

Gerechtshof, 29sten November 1815.

Hierin gesloten op verzoek van den Gouverneur, gedateerd den 27sten dezer, het rapport van de medische doctoren, dat het Hof te zorgen heeft om af te zien van deszelfs oorspronkelijke aanstelling van de heeren Berrangé en Neethling om als Commissie zich naar Uitenhagen te begeven.

(Get:) J.A. TRUTER.

N.B. - Het rapport, geteekend door Dootors R. Hussey en A. Berrangé, meldt dat de heer Berrangé aan catarrhale koorts en zeere keel, &c., geleden had, en gevolgelijk zeer zwak is, en onbekwaam om vermoeijenis te verduren.

Een tweede, geteekend door Doctor L.G. Biccard meldt dat Meester J.H. Neethling lijdende is aan eene complete *dispositio ad phthisin;* het gevolg van eene gederangeerde spijsverteering, voortvloeijende uit eene direkte debiliteit der spijsverteerende ingewanden, (*Debilitas directa systematis digestionis*), zoo dat hij zich niet behoorde bloot te stellen aan vermoeijenis, die meer en meer de reeds gekrenkte deelen zoude aandoen, en eene scorbutieke neiging vermeerderen, veroorzaakt door de debiliteit der vaste deelen (*Debilitas partium solidarum*), en gevolgelijk het leven in gevaar stellen. (Zie Nos. 18, en 19).

No. 22.

Extract uit de Uitenhaagsche Gevangenis Rol voor de maand November 1815.

Gevangenen.

W. Prinslo, C. zoon } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

W.F. Krugel, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

Cornelis van den Nest, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

Claas Prinslo, W. zoon, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

W.A. Nel, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

W.J. Prinslo, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

C.R. Botha, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

N. Balth: Prinslo, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

Johannes Prinslo, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

H.P. Klopper, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.
Jan Bronkhorst, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.
Jac. Klopper, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.
P.L. Erasmus, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.
Thos: And: Dreijer, } Geapprehendeerd door den Landdrost (Cuijler), den 24sten November 1815, van wege Hoog Verraad.

Hendrik Frederik Prinslo, geapprehendeerd door den Landdrost, zijnde verdacht van Hoog Verraad.

No. 23.

Circulaire aan de respectieve Veld-Cornets.

Uitenhagen, 2den December, 1815.

Veld-Cornets! - U ontvangt hiernevens een Proclamatie van Zijne Excellentie den Gouverneur, mij authorizeerende de Krijgs Wet in de Districten van Graaff-Reinet en Uitenhagen (des noods) in te voeren. Alsmede een adres van mij aan de misleidde en bedroogene Ingezeetenen, onlangs op de Grenzen der beide Districten in de wapens verzameld, welke Proclamatie en adres ik u noodige zonder tijdverlies ouder uwe Ingezeetenen te circuleeren. Ik zoude u recommandeeren hen allen bijeen te verzamelen en een uwer bekwaamste Ingezetenen te ontbieden, om hun voorsch: Proclamatie en adres voor te leesen en ten duidelijksten te expliceeren; insgelijks noodige ik u op alle mogelijke middelen te trachten ook zulks aan de nog zijnde of vlugtende Rebellen (zo er steeds eenige zijn) ter kennisse te brengen, en mij rapport te doen van allen die u ter ooren gekomen zijn, die op eenige wijze met deze oproerlingen geassocieerd waren of nog zijn.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 24.

Uitenhagen, 2^{den} December 1815.

Aan Zijne Excellentie
Lord Charles Henry Somerset. (Privaat).

My Lord! - Daar het Uwe Excellentie behaagd heeft om zulk een groot en zulk verantwoordelijk vertrouwen in mij te stellen, dat, Gode zij dank, de omstandigheden mij belet hebben in werking te brengen, zoo gevoel ik mij verplicht aan Uwe Excellentie duidelijk te kennen te geven welke stappen ik zoude genomen hebben, indien ik geroepen ware geweest om de Krijgswet te proclameren. Ik zoude de vermetelsten der aanvoerders uitgezocht hebben ter publieke executie; de naasten aan hen zoude ik voor een bepaalden tijd gevangen zetten, en de rest van hen die actief in den opstand waren, zoude ik beboet hebben, ten einde dus de Regeering schadeloos te stellen voor alle onkosten. Diegenen die bleken zich enkel door bedreiging of overreding van anderen te hebben aangesloten, zoude ik vergiffenis hebben geschonken. Ik meld deze voornemens enkel, opdat, in het geval van eenige toekomstige

gebeurtenissen, welke naar Uwer Excellenties gevoelens gelijksoortige stappen vereischen, Uwe Excellentie in staat moge zijn om te oordeelen of ik zulk eene onbegrensde macht waardig mogt bevonden worden.

Met gevoelens van de grootste achting

Heb ik de eer te verblijven,
Mij Lord,
Uw Lordschaps enz.,
(Get:) G. CUYLER,
Landdrost.

No. 25.

Uitenhagen, 2den Dec. 1815.
Aan Zijne Excellentie
Lord Charles H. Somerset.

Moge het Uwe Excellentie behagen! Ik ben door Uw Lordschaps brief van den 25sten ll. te zeven uren in den avond vereerd geworden, alzoo ook met dezelfde gelegenheid, door de Proclamatie van denzelfden datum, mij machtigende, indien de noodzakelijkheid zulks vorderde, in dit district, en dat van Graaff-Reinet de Krijgswet te proclameeren. Uit den uitslag der militaire operatiën, namelijk dat de nek van dit moorddadig komplot eerst werd gebroken door de overgave van achttien gevangenen te Esterhuis Poort, zooals reeds gerapporteerd in mijn brief aan den Militairen Secretaris, d.d. 26sten l.l. en de latere inspanningen van Majoor Fraser, (wien, tot mijn hartelijken spijt, ongelukkig een ernstig ongeval is overkomen) zooals vermeld in depeches heden morgen ontvangen, afschrift waarvan ik de eer heb aan Uwe Excellentie in te sluiten, zal het blijken dat de voornaamste aanvoerders in onze handen zijn gevallen, dat misschien op het oogenblik de noodzakelijkheid om de krijgswet te proclameeren, uit den weg ruimt. Over dit onderwerp had ik de eer om de gevoelens van de heeren Jennings en Bresler te verzoeken, welke ik de eer heb hier in te sluiten.

De civiele wet kan nu, vertrouw ik, genoegzaam effekt hebben met de goedkeuring van Uwe Excellentie, waarop, geloof ik, de heeren van het Hof op het oogenblik wachten.

Ik ben tot nog toe niet in staat geweest om eenige verdere oorzaak van de verzameling der misleidde menschen te vinden, dan hetgeen vervat is in het verhoor van sommigen van hen, overgezonden naar Majoor Rogers in mij laatsten brief. Daar

omstandigheden meer informatie mogen verschaffen, zal ik de eer hebben mede te deelen hetgeen ik bij een volgende gelegenheid moge inwinnen, voor Uwer Excellentie's informatie.

Ik heb het adres gecirculeerd zoo als overgezonden.

Met het grootste respect,
Verblijf ik, enz., enz.,
(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 26.

Circulaire aan de respectieve Veldkornetten.

Uitenhagen, 2den December 1815.

Veldkornetten! - Met dezen ontvangt gij eene Proclamatie van Zijne Excellentie den Gouverneur, mij machtigende, indien noodig, om de Krijgswet te proclameren in de Distrikten van Graaff-Reinet en Uitenhagen. Alsmede een adres van mij aan de misleidde en bedrogene Ingezetenen onlangs in de wapenen verzameld op de grenzen van beide Distrikten; welke Proclamatie en Adres ik u verzoek om zonder tijd verlies onder uwe ingezetenen rond te zenden. Ik zoude u aan de hand geven om ze allen bij een te roepen en één uwer bekwaamste ingezetenen verzoeken, de voorzeide Proclamatie en het Adres te lezen en ze hun zoo duidelijk mogelijk uitleggen.

Ik verzoek u ook om te trachten op elke mogelijke wijze beiden ter kennisse te brengen van hen die nog rebellen zijn, of vluchtende rebellen (indien er nog eenige zouden zijn), en aan mij te rapporteren allen die gij gehoord hebt met deze rebellen geweest te zijn of nog met hen verbonden zijn.

Ik ben, &c.,
(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 27.

Uitenhagen, 2den December 1815

Den Landdrost Stockenstrom!

Mijnheer! Ik heb de eer u toetezenden onder dit couvert verscheidene Proclamatien van Zijne Excellentie den Gouverneur, mij machtigende, in geval ik zulks noodzakelijk moge vinden, de Krijgswet te proclameren; alsmede een adres van mij aan de ingezetenen. Ik zal mij zeer verplicht gevoelen indien gij ze in

uw Distrikt laat circuleren, daar het mij toeschijnt dat het de bedoeling der Regering is dat dit moet geschieden. Volgens advies van de Heeren van het Hof, zal ik voor het tegenwoordige de civiele authoriteit niet opheffen. Het Hof wacht thans enkel op instructiën om met de terechtstelling voort te gaan. Twee kompagniën van het 83ste Regiment zijn aan het komen met 2 stukken geschut. Zij schijnen in de Kaapstad zeer verontrust te zijn.

Ik betreur het ongeval dat onzen vriend, Majoor Fraser, is overkomen. Ik hoop oprechtelijk dat geen gevaar hem bedreigt.

Ik heb de eer &c.,
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 28.

Uitenhagen, 4den December 1815.
Majoor Fraser.

Waarde Fraser! Ik heb niets van u gehoord sedert mijn laatste aan u van eergisteren. Ik hoop van harte dat gij goed vooruit gaat, en vóór dezen Andrews Post hebt bereikt, of bereiken zult.

Gisteren avond arriveerde eene depeche uit de stad, en ik heb het genoegen om u afschrift te zenden van den brief door mij van de Regering ontvangen, en moet u nu verzoeken geen tijd te verliezen in het herwaarts zenden van zulke gevangenen als reeds in hechtenis zijn, dat zij ter terechtstelling mogen worden gebracht voor de Speciale Commissie welke hier den 11den of 12den wordt verwacht. Zij zijn bekleed met de volmacht om te recht te stellen en te condemneren, onderworpen alleen aan des Gouverneurs '*Fiàt*'. Het zal noodzakelijk zijn dat er getuigen ook gezonden worden om de laatste affaire te bewijzen, ik meen van hen die gij achtervolgd hebt, vooral omtrent de verwonding &c. &c., van Bezuidenhout en Faber; zegge McInnes en een anderen officier of onder-officier die werkelijk tegenwoordig waren, en de Veldkommandant Nel, zoo hij daar is. De Veldkommandant en Touchon zullen gerequireerd worden tegen hen die nu hier zijn, en indien uwe gezondheid zulks toelaat, ook gij; maar stel u niet bloot aan eenig ongemak, daar ik trachten zal om genoegzame getuigenis zonder u te krijgen. Zend Broekhuizen herwaarts om de Commissie behulpzaam te zijn, zoo dat hij hier den 11den of 12den zijn kan.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 29.

Uitenhagen, 4den December 1815.

Landdrost Stockenström.

Mijnheer! - Ik heb de eer ter uwer informatie in te sluiten afschrift van een brief pas per extra post van de Regering ontvangen. Ik verwacht dat de Speciale Commissie alhier den 11den of 12den dezer maand zal aankomen. De heer Beelaerts komt als Secretaris, die in een brief aan den heer H. Cloete zegt dat de Landdrost, of Adjunct Landdrost van Uitenhagen de Publieke Vervolger zijn zal. Mag ik u om de gunst verzoeken om zoodanige rebellen die op eenige wijze direkt of indirekt (in den opstand) betrokken zijn geweest, ten minste dezulken die gij in handen kunt krijgen, herwaarts te zenden, zoodat zij hier kunnen zijn bij de opening van het Hof. Ik hoop dat gij in staat zijt geweest om den onderschepten brief van H.F. Prinslo te kunnen opsporen, in welke zaak de getuigenis ook vereischt zal worden.

Ik heb de eer te zijn &c.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 30.

Graaff-Reinet, den 8sten December 1815.

Aan den Luitenant-Kolonel Bird,

Adjunct Kolonialen Secretaris.

Mijnheer! - Met den diepsten spijt heb ik te rapporteeren dat ik heden onder de onaangename verplichting ben geweest om den persoon van Pieter Prinslo in hechtenis te doen nemen, een ingezetene van dit distrikt.

Gisteren bij mijne aankomst alhier van de Groote Visch Rivier, van waar ik de eer had u de laatste keer te schrijven, werd mij bericht dat Prinslo dit dorp in mijne afwezigheid gepasseerd, en nog in de buurt was. Wetende dat hij hoofdzakelijk in den laatsten opstand betrokken was, heb ik om hem gezonden, en ben voornemens om hem morgen ochtend naar Uitenhagen te zenden.

Niets kan mij pijnlijker aandoen dan de verplichting om zulke ernstige stappen te nemen, maar om voor goed aan alle onrust een einde te maken, is het noodig de hoofdbronnen van ontevredenheid en slechte voorbeelden te smoren, en alzoo de Regeering in staat te stellen om met des te meer zachtmoedigheid te handelen jegens hen die misleid zijn geworden, en werkelijk de misdaad niet verstonden, die zij genoodzaakt waren te begaan.

Al wat in mijne macht was, is gedaan geworden om de noodzakelijkheid van zulke geweldige maatregelen voor te komen. Dit zal zijne Excellentie zien uit de adressen, afschriften waarvan ik de vrijheid neem hier in te sluiten.

Toen het complot begon, zond ik de personen, die zich onder de wapenen hadden verzameld, de vermaning vervat in mijn adres van den 13den l.l., en denkende dat het misschien onderschept was geworden, door den een of ander betrokken in het komplot, stelde ik het andere op, gedateerd den 14den; doch geinformeerd zijnde door den Veldkornet Van Wijk dat de hoofden van den opstand zoo verbolgen tegen mij waren, dat hij vreesde dat geen betoog van mij eenigen invloed zoude hebben, verzocht ik den heer Van de Graaff om het te teekenen. Naderhand terugkomende te Cradock, en hoorende dat de meesten der partij belet waren geworden om naar mijn raad te luisteren en naar huis terug te keeren uit vrees voor de aanvoeders onder hen, en dat zelfs zij die tot dusverre vreedzaam gebleven waren, bevreesd waren dat zij gedwongen zouden worden om mede te doen, zoo zond ik hun den brief gedateerd den 10den l.l. Hoe weinig ik bij deze heeren heb uitgevoerd, en welke stappen wij genoodzaakt waren naderhand te volgen, zijn reeds Zijne Excellentie medegedeeld.

De haast waarmede ik verplicht was om mijn vorig rapport over dit onderwerp te verzenden, verhinderde mij om aan een verzoek te voldoen dat ik zoo billijk vond, dat ik het onrechtvaardig zoude oordeelen om zulks langer uit te stellen. De Veldkornet Van der Walt, van de Zeekoe Rivier, zich gevoegd hebbende bij de macht welke ik gedurende de onlusten naar de grenzen had geordonneerd, en vernemende dat H.F. Prinslo, in zijn brief aan J.A. Krugel, den gezegden Krugel uitdrukkelijk gelast had om hem van het komplot opening te geven, heeft hij (Van der Walt) zich aan mij met de grootste verslagenheid geadresseerd, en gezegd dat hij te trotsch was op den goeden naam dien hij altijd onder zijne meerderen en gelijken gehad heeft, en te wel bewust hoe veel de ingezetenen onder hem de handelingen der muiters verachtten, om niet zichzelven en hun het recht te doen door te verzoeken dat ik op de eerbiedigst mogelijk wijze aan de Regering in zijnen naam zoude verklaren, dat hij het ontkende eenige kennis aan den gezegden Prinslo te hebben, of dat hij ooit eenige communicatie met hem of zijne aanhangers gehad heeft betrekkelijk hun komplot, en dat zijne geheele onderafdeeling zoo afkeerig waren van hunne duivelsche plannen, dat hij in een ieder de grootste vaardigheid vond om ze te verijdelen.

Ik twijfel niet of gij zult het met mij eens zijn over de betamelijkheid van het gedrag van den Veldkornet in dit geval.

En heb de eer te zijn, Mijnheer,

Uwe aller gehoorzaamste en nederige Dienaar.

(Get:) A. STOCKENSTRÖM,

Landdrost.

No. 31.

Uitenhagen, 15den December 1815.
Landdrost Stockenström.

Mijnheer! - De Speciale Commissie aangekomen zijnde, en hare bezigheden begonnen hebbende, zullen zij in den loop der terechtstelling de volgende personen noodig hebben om tegenwoordig te zijn, namelijk:-

De Veldkornetten Opperman
Greijling en Van Wijk.
Joachim Prinslo, Joachim's zoon en } die door den Landdrost Cuyler veroorloofd werden om heen te gaan.
Johannes Botha, Christoffel's zoon } die door den Landdrost Cuyler veroorloofd werden om heen te gaan.
Coenraad Bezuidenhout, Christiaan Botha - die den brief aan den Veldkornet van Wijk heeft geschreven - moeten hier, zoo spoedig mogelijk, zijn. Wees ook zoo goed om den originelen brief van Veldkornet Greijling te zenden, insluitende de briefjes of brieven door de Rebellen aan u geschreven. Ik heb verder van u te verzoeken, om met zoo weinig mogelijk verzuim herwaarts te zenden al zulke ingezetenen die op eenige wijze direkt of indirekt het oproerig komplot hebben bevorderd of zich er aan hebben aangesloten, ten einde door het Hof, alhier thans Zitting houdende, terechtgesteld of ontslagen te worden.
Het Hof heeft besloten dat ik de Vervolger zijn zal, en ingeval uwe tegenwoordigheid als getuige vereischt zal worden, zult gij behoorlijke kennisgeving ontvangen.

Ik heb de eer &c.,

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 32.

Uitenhagen, 15den December 1815.
Majoor Fraser.
Waarde Fraser! - Ik heb u te berichten dat de Speciale Commissie gisteren hier gearriveerd is, en haar werk heden is begonnen door de wijze van terechtstelling te schikken enz.. Ik moet de publieke vervolger zijn, een serieuse taak op mij gelegd Ik geloof dat wij met H.F. Prinslo zullen beginnen.
De Veldkornet L. Nel van Bruintjes Hoogte, de Veldkornet Duran van Boschmans Rivier, en Jacobus Potgieter, Hans Jurie's

zoon zullen vereischt worden om getuigenis af te leggen; mag ik u dus verzoeken om die personen te gelasten zoo spoedig mogelijk herwaarts te komen, en zich na hunne aankomst bij mij aan te melden.

Ik hoop dat gij aan het beteren zijt; laat mij toch dikwijls van u hooren. In haast.

Uwe, enz.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 33.

Uitenhagen, 17den December 1815.

Den WelEd. Heere
A. Stockenström,
Landdrost van Graaff-Reinet.

Mijnheer! - Ik heb de eer u toe te zenden extracten uit de handelingen der Speciale Commissie, waarin gij *het Decreet* betreffende Theunis de Klerk zult vinden.

In geval gij moogt bevinden dat hij, Theunis de Klerk, beschermd of geholpen wordt door eenige der ingezetenen, zoodat zijne inhechtenisneming door u, wordt verhinderd of tegen gegaan, of dat gij militaire hulp noodig moogt oordeelen om hem te grijpen, wil dan zoo goed zijn om mij zulks te doen weten, en geen tijd zal verloren gaan om u elke hulp toe te brengen, en, indien noodig, de krijgswet tot dat doel in werking te brengen.

Ik heb, enz.,

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 34.

Uitenhagen, 18den December 1815.

Den Adjunct Landdrost Van de Graaff.

Mijnheer! - Ik verzoek u, zoo spoedig mogelijk, den Hottentot Cobus, in den dienst van Diederik J. Muller, Barend Bester, en den Bastaard Hottentot Paul, van C. de Beer, te bevelen herwaarts te komen, ten einde hunne getuigenis af te leggen voor het Hof van Rondgang.

Ik heb, enz.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 35.

Uitenhagen, 18den December 1815.

Aan Zijne Excellentie
den Generaal Lord Charles Henry Somerset,
Gouverneur en Opperbevelhebber, enz.

Mij Lord! - Wij hebben de eer Uwe Excellentie te berichten dat wij den 14den dezer hier zijn aangekomen, en dat het voorloopig gehoor gehouden door de Commissie van Rondgang in verband met de laatste Rebellie, voor ons is gelegd geworden, en den volgenden dag door ons onderzocht is geworden. Wij hebben onze zittingen den 16den dezer geopend.

Wij sluiten hierin eene lijst der gevangenen werkelijk in hechtenis, en verzoeken verlof om te rapporteeren, dat wij (in de overtuiging dat Uwe Excellentie zulks zal goedkeuren) den Landdrost van Uitenhagen hebben gemachtigd om de gansche vervolging zonder onderscheid ten uitvoer te brengen, hetzij sommigen der aangeklaagden tot het distrikt van Graaff-Reinet behooren (of niet), daar de zaak zoo met ze allen verbonden is, dat de vervolging en terechtstelling niet best van elkander kunnen gescheiden worden, en het ons ook is voorgekomen dat het niet raadzaam zoude zijn om den Landdrost van Graaff-Reinet van zijne residentie weg te nemen.

Wij hebben tevens het genoegen hierbij te voegen dat al de hoofden in verzekerde bewaring zijn, met uitzondering van Johannes Bezuidenhout, die doodgeschoten is, en Theunis de Klerk, die nog zwervende schijnt te zijn, en tegen wiens persoon een bevel van in hechtenisneming door ons is uitgevaardigd.

Wij hebben de eer te zijn, met de hoogste achting en eerbied,

Mij Lord!

Uwer Excellentie's meest gehoorzame en onderdanige dienaren,

De Speciale Commissie te Uitenhagen,

(Get:) P. DIEMEL,
W. HIDDINGH.

Op last van de gezegde Commissie,

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 36.

Lijst der gevangenen te Uitenhagen:

Hendrik Fredrik Prinslo.
Nicolaas Balthazar Prinslo, M. zoon.
Willem Jacobus Prinslo, W. zoon.
Nicolaas Prinslo, W. zoon.
Willem Prinslo, N. zoon.
Johannes Prinslo, M. zoon.
Willem Krugel.
Hendrik van den Nest.
Cornelis van den Nest.
Stoffel Rudolf Botha.
Willem Adriaan Nel.
Thomas Andries Dreijer.
Johannes Bronkhorst.
Hendrik Petrus Klopper.
Jacobus Klopper.
Petrus Lourens Erasmus.
Cornelis Faber.
Frans Morian (? Marais).
Abraham Bothma.
Stephanus Bothma.
Andries Meijer.
Piet Prinslo, Claas zoon.
Andries van Dijk.
Frans van Dijk.
Hendrik Klopper.
Stephanus Grobbelaar.
Adriaan Engelbrecht.
Piet Erasmus, Pieter's zoon.

No. 37.

Uitenhagen, 20sten December 1815.

Majoor Fraser.

Waarde Fraser! Ik heb veel genoegen het kanaal te zijn om u zijner Excellentie hooge goedkeuring van uw gedrag mede te deelen. Gij zult er tevens in zien dat ik verzocht heb dat een gedeelte van ons Corps in beredenen moge worden veranderd, en ook dat hun getal tot 1,000 moge worden vermeerderd.

Daar de Commandant Nel hier is, zal ik hem Zijner Excellentie's goedkeuring van zijn goed gedrag, mededeelen; maar ik denk dat gij hem een brief te dien effecte, behoort te schrijven. Ik hoop dat gij aan het beteren zijt. Laat mij dikwijls van u hooren hoe het met u gaat.

De uwe,
(Get:) J.G. CUYLER.
P.S. - Theunis de Klerk en wacht zijn juist gearriveerd.

No. 38.

Uitenhagen, 22sten December 1815.
Landdrost Stockenström.

Mijnheer! - Ik ben begunstigd met uwen brief van den 18den dezer. Ik heb de eer u intesluiten eene lijst van de namen van alle degenen die betrokken waren in het Oproerig Komplot in zoo verre zulks ter kennisse van het Hof is gekomen. Deze zijn nu werkelijk hier tegenwoordig. Gij zult er door in staat worden gesteld om te oordeelen welke nog ontbreken, daar het Hof gedetermineerd is om, *indien mogelijk*, een ieder voor zich te hebben.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 39.

Uitenhagen, 22sten December 1815.
Landdrost Stockenström.

Mijnheer! Het Hof mij verzocht hebbende om te zeggen dat zij meenen dat de tegenwoordigheid van den heer Van de Graaff, den Adjunct Landdrost van Cradock, noodzakelijk is, zoo wil zoo goed zijn, indien hij gemist kan worden hem te verzoeken zoo spoedig mogelijk herwaarts te komen.

Ik heb, &c.,
(Get:) J.G. CUYLER.

P.S. - G$^{t.}$ Bezuidenhout, de oude, wordt ook vereischt. De heer Van de Graaff behoort met zich te brengen een afschrift van den brief dien hij aan de Rebellen heeft geschreven, met alle andere papieren in verband met de zaak.

No. 40.

Uitenhagen, 22sten December 1815
Aan Majoor Fraser.

Waarde Fraser! Ik heb den uwen *per* Veldkornet Duran behoorlijk ontvangen. Ik ben zelf verdrietig dat het noodzakelijk is bevonden om D. Erasmus te detineren, maar *wees verzekerd* dat uwe aanbeveling te zijnen gunste niet zal worden over het hoofd gezien, en ik beloof u haar voorwaarts te brengen ter verzachting wanneer het vonnis zal worden geveld. Het geheele lot rebellen moet eerst terechtgesteld worden voordat één van hen kan gevonnist worden. Dit geschiedt met het oogmerk om juist te weten te komen in hoe ver ieder individu zich in den stroom van vuil water heeft gedompeld.

De Heeren der Commissie zijn van gevoelen dat het van het grootste nut zoude zijn, indien Hendrik Nuka, Geika's Tolk, op eenige wijze herwaarts konde gebracht worden om op te helderen hetgeen is voorgevallen toen Faber bij de Kaffers was, &c., &c. Commandant Nel heeft mij bericht dat er een zekere Ghona Hottentot is, genaamd Piet, die thans op de plaats van Dr. Mackrill is, of onlangs er geweest is, en de juiste persoon is die met de boodschap zoude kunnen gezonden worden. Zie of gij zulks kunt te weeg brengen; en misschien zullen eenige beesten als eene belooning zoo wel voor den bode, als voor den tolk niet zonder invloed zijn.

Het verheugt mij te hooren dat gij zoo goed vooruitgaat, en hoop ik spoedig te hooren dat gij volkomen hersteld zijt.

Ik sluit hierin eene schets voor uwe opinie, en laat mij uwe gevoelens er over weten wat betreft het posteren der verschillende Compagniën, &c.

De uwe,
(Get:) J.G. CUYLER.

P.S. - Wees zoo goed Martinus Prinslo, C. zoon, en Jochemus Prinslo, C. zoon, wonende bij Martinus Prinslo den ouden, te bevelen herwaarts te komen.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 41.

Uitenhagen, 29sten December 1815.
Den Kolonialen Secretaris,
Kaapstad.

Mijnheer! - Daar de Heeren van het Hof begeerig zijn om een gedeelte der procedures naar den Hoofd Rechter te zenden ten einde vertaald te worden en alzoo de zaak te bespoedigen, zoo ben ik bewogen geworden om hunne Depeche per Dragonders te verzenden, te zamen met dezen brief. Ik geloof dat de Heer Louter verzocht zal worden om deze Documenten aan Zijne Excellentie te vertoonen. Ik heb de eer de ontvangst van uwen brief van den 16den l.l. te erkennen.

Het laatste Hof van Rondgang heeft den Onder-Baljuw (Rietmuller) voor kwade praktijken gesuspendeert, zoolang het Zijne Excellentie behaagt. Ik twijfel niet of de handelingen van het Hof zullen voor zijne Lordschap op den behoorlijken tijd gelegd worden; maar daar ik op het oogenblik in zeer groote verlegenheid gebracht ben ten gevolge van het gemis van een goeden persoon om de zorg der gevangenis op zich te nemen, zal ik het als eene gunst beschouwen, indien een geschikte man aangesteld, en herwaarts konde gezonden worden. Rietmuller's gedrag was zoodanig, niet alleen in de zaak waardoor hij voor het Hof wordt

gebracht, maar zijn vroeger algemeen infaam gedrag, dat ik maar zeggen kan dat hij de post niet waardig is, en dat ik met geene mogelijkheid de zorg van den tronk hem kan toevertrouwen. Op het oogenblik heb ik een Sergeant van de Garnisoens Compagnie voorloopig belast met het opzicht over den tronk. Ik neem de vrijheid om hierin te sluiten afschrift van het vonnis van het Hof in de zaak van Rietmuller.

En heb de eer te zijn, &c.

(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 42.

Extract uit de Rechtsrolle der Commissie van het Gerechtshof ter Drostdije Uitenhagen.

Maandag den 4den December 1815.

Presentibus ut Supra.

Tot Onderzoek &c.

Waarna, gedelibereerd hebbende, is besloten den eisch van den suppliant, vervat in zijn request van den 19 November, l.l. te verwerpen, en na rijpe overweging van de voorloopige instructiën voor den Onder-Baljuw, en de lagere Politie beambten in de buiten distrikten, gepubliceerd den 24sten October 1805, en meer in het bijzonder het 322ste artikel derzelven, voorloopig den Onder-Baljuw van het distrikt, A. Rietmuller te suspenderen in het uitoefenen zijner dienst, zooals mits dezen gedaan, totdat het welbehagen van Zijne Excellentie den Gouverneur verder over de zaak zal zijn vernomen. Een extract dezes zal aan den Landdrost van dit district worden verzonden tot zijn naricht en leiding.

Gedaan ter Drostdije Uitenhagen.

Die et Anno ut Supra.

Tegenwoordig,
H. CLOETE, L.ZOON,
Secretaris.

No. 43.

Uitenhagen, 2den Januarij 1816.
Landdrost A. Stockenstrom.

Mijnheer! - In uwen brief aan mij van den 15den November ll., schrijft gij dat de Rebellen als de oorzaak van hunnen desperaten stap opgaven de verschillende grieven waaraan zij in den laatsten tijd waren onderworpen, (namelijk) 'Dat de Hottentotten beschermd en onderhouden werden, en de burgers verdrukt, en voornamelijk dat de heer Bresler gezonden was geworden als een lid van de Commissie van Rondgang, om oude wonden te heropenen, en misdaden te straffen die gepleegd waren gedurende zijn Magistratuur.' Daar uw brief (hier bedoeld) met al de anderen, die over het onderwerp dezer zaak gepasseerd zijn, is opgenomen in de notulen van Hof, is het Hof van gevoelen dat gij behoordet te zeggen van wien gij het bericht, hier aangehaald, bekomen hebt, opdat het noodig onderzoek op dat punt moge ingesteld worden. Mag ik u dus verzoeken mij met uw antwoord per extra post te begunstigen? Indien dit bericht direct tot u is gekomen, en de persoon die u zulks heeft medegedeeld, positief, wat het feit betreft, spreken kan, zal het in dat geval noodig zijn dat hij onmiddellijk herwaarts worde gezonden.

Ik heb, enz.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 44.

Uitenhagen, 5den Januarij 1816.

Den Luitenant Kolonel Bird,
Adjunct Kolonialen Secretaris,
Kaapstad.

Mijn Waarde Heer! - Door briefwisseling met den Hoofdrechter zult gij onderricht zijn geworden van de aankomst der Speciale Commissie te dezer plaatse, en van hunne dagelijksche verrichtingen. Ik heb met elke post den heer Truter de belangrijkste gedeelten der verhooren toegezonden opdat hij persoonlijk opening zoude kunnen erlangen van den aard en de omstandigheden van de zaken der verschillende gevangenen, en ook in staat worden gesteld om, in zijne briefwisselingen met de Regeering, de begeerde informatiën te leveren, zonder dat Zijne Excellentie in onzekerheid worde gelaten, totdat wij ons in de gelegenheid bevinden om het resultaat der terechtstelling in eenen officieelen vorm over te zenden, hetgeen te groot oponthoudt zoude hebben veroorzaakt van wege de noodzakelijkheid der vertalingen. De tegenwoordige koerier wordt weder afgezonden met eenige verdere documenten, zoodat indien de vertaling niet te veel tijd neemt,

het geheel der terechtstelling in het bezit der Regeering zijn zal tegen den tijd waarin het vonnis aan Zijne Excellentie ter bekrachtiging zal worden voorgelegd. Het spijt mij te zeggen dat dit veel meer dagen zal vereischen, daar (ofschoon de gepleegde misdaden, van een algemeen standpunt beschouwd, van een zeer eenvoudigen aard zijn) het onderzoek in alle omstandigheden, en de deelneming in dezelve van elk individu, van een zeer ingewikkelden aard zijn, en het treden in welke bijzonderheden niet vermeden kan worden, zoowel voor het Hof zelf ten einde tot een uitspraak te komen evenredig met een ieders graad van schuld, als om Zijne Excellentie des te beter in staat te stellen tot eene beslissing te komen omtrent het verleenen van zijn *Fiat*, of het bewijzen van genade, of vermindering van straf. Sommige der gevangenen, niet zeer openhartig zijnde in hunne antwoorden, veroorzaken ons een groot deel moeite en nemen veel van onzen tijd in beslag. Natuurlijk wordt al de schuld op Johannes Bezuidenhout geworpen, dien zij weten doodgeschoten te zijn in zijn werkelijken tegenstand te Winterberg.

Wat betreft de oorzaak der onlangs plaats gehad hebbende rebellie, zijn wij niet in staat geweest iets verder op te sporen dan den dood van Frederik Bezuidenhout, welk een geest van wraak in het gemoed van zijn broeder Johannes verwekt hebbende, slaagde deze persoon er in eene partij te formeeren door een groot aantal jonge en onkundige lieden te verleiden, en (zooals gezegd wordt) zelfs te dwingen, en die blindelings in den afgrond liepen. Maar het is gedeeltelijk duidelijk dat er sommige kwaadgezinde en ontevredene menschen waren, die in stede van hunne grieven, indien zij eenige hadden, aan hunne Magistraten, of aan de Regering voor te leggen, de affaire van Fredrick Bezuidenhout zich ten nutte hebben gemaakt, en de gemoederen der menschen verbitterd. Wat anders hadden de Prinslos te doen met Bezuidenhouts zaken? En het blijkt dat Hendrik Prinslo, de schrijver van den onderschepten brief, een der voornaamste samenzweerders was, en dat zonder zijne hulp, Bezuidenhout niet zoo wel aangemoedigd zoude geweest zijn ten einde zijn voornemen ten uitvoer te brengen. Het onderscheppen van dezen brief, en het onmiddelijk arrest van den schrijver, welke wij verschuldigd zijn aan de loyaliteit van twee ingezetenen, Diederik Muller en Christiaan Muller, en de groote activiteit en getrouwheid van den Veldkornet van Tarka, Van Wijk, niet minder dan aan de naauwlettendheid en het wijs beraad van den Adjunct Landdrost Van de Graaff, veroorzaakten de plotselinge ineentuimeling der rebellie op het oogenblik dat zij niet genoegzaam gereed waren. Van de hulp der Kaffers waren zij nog onzeker, maar zij konden naar alle waarschijnlijkheid daarop rekenen, daar die wilden, zooals alle andere, reikhalzend naar roof verlangen en uitzien naar eene gelegenheid om hunne onlangs geledene verjaging te wreken, maar zij waren voorzichtig genoeg om zich niet te compromitteeren, voordat zij gezien hadden

welke partij de sterkste was, en daarom was het antwoord van Geika ontwijkend, dat hij de andere Kapiteins zoude raadplegen, dat hij nog ongereed was, en eindelijk dat de Boeren eerst het vechten moesten beginnen en hem dan een boodschap zenden. Hij vertrouwde de eerste aanzoeken niet, en voorzag de mogelijkheid eener schikking tusschen de Boeren en de Militairen om hem in een valstrik te brengen. Ondertusschen hielden de Kaffers hunne onderhandelingen aan den gang op zoodanige wijze dat het arrest van H. Prinslo drie dagen daarna aan Geika bekend was, terwijl Faber daar was. Sedert den opstand zetten zij hunne rooverijen voort met meer assurantheid dan ooit te voren, en buiten het groot aantal vee van verscheidene boeren gestolen, zijn twee jongens vermoord, welk lot ook twee jonge lieden der Britsche families heeft getroffen zoo als gisteren gerapporteerd werd.

De lijst der gevangenen onlangs Zijne Excellentie toegezonden, eenige veranderingen hebbende ondergaan, sluit ik hierin voor Zijner Excellentie's naricht, eene lijst der gevangenen die in hechtenis zijn, of onder borgtocht zijn gesteld, zooals het werkelijk staat. Gij zult zien dat behalven deze, sommigen die ook in de misdaad betrokken zijn, nog niet gevonden zijn, en dat één persoon ontvlucht is, en nog rondzwerft. Hij is een van de voornaamste misdadigers, maar gevaarlijker van wege zijn vermogen om te schrijven, dan zijne stoutheid om te handelen. Wij zijn gelukkig allen in goede gezondheid, en zien begeerig uit naar het einde van dit onaangenaam gedeelte onzer plichten. De Heeren van het Hof, zoo wel als de Landdrost en ik, verzoeken u om onze eerbiedige groeten aan Zijne Excellentie den Gouverneur, overtebrengen, en ik heb de eer te zijn.

Uw zeer getrouwe dienaar,

(Get:) G. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

P.S. - Vergun mij de vrijheid om mijne beste wenschen aan Mevrouw Bird toetezenden.

No. 46.

Januarij 1816.

MEMORANDUM.

Requisitie voor de Speciale Rechts Commissie.

De Veldkornet J.J. Kok, zal op den 19den Januarij tegenwoordig hebben aan de Drostdij een wagen met desselfs toebehoorens, en een span ossen, met drijvers, leiders, &c.

De Veldkornet Salomon Ferreira zal een rijtuig met ossen gereed hebben aan de Gamtoos Rivier op den 20sten.

De Veldkornet Stephanus Ferreira van de Lange Kloof, een tweede gelijksoortig rijtuig, &c., op den 22sten, aan de Kromme Rivier's Hoogte.

(Get:) J.G. CUYLER, Landdrost.

No. 47.

Grahams Stad, den 6den Januarij 1816.

Den Luitenant-Kolonel Cuyler,
Landdrost &c., Uitenhagen.

Mijnheer! - Overeenkomstig het 9de Artikel der Instructiën waarnaar ik mij heb te gedragen als Adjunct Landdrost, en volgens instructiën ontvangen van Zijne Excellentie den Gouverneur, vervat in den brief van den Kolonialen Secretaris gedateerd den 17den April 1812, was het mijn voornemen om mijn jaarlijkschen Rondgang te doen omtrent het einde van November, of het begin van December, l.l., maar op dien tijd onverwacht in ander dienstwerk geemployeerd zijnde, en een dubbele breuk aan den rechter arm ontvangen hebbende, was ik tot nog toe niet in staat om den Rondgang hierboven bedoeld, te doen Wanneer ik echter in staat zal zijn om de reis te ondernemen, zoo zal ik geen tijd verliezen om mijne Rondgangen te doen, in strikte overeenstemming met mijne instructiën.

Ik heb de eer te zijn
Mijnheer!
Uw aller onderdanigste dienaar.
(Get:) G.F. FRASER,
Adjunct Landdrost.

No. 48.

Uitenhagen, 8sten Januarij 1816.
Den Kolonialen Secretaris,
Kaapstad.

Mijnheer! - Ik heb de eer aan u te rapporteeren ter informatie van Zijne Excellentie den Gouverneur, dat overeenkomstig de orders vervat in uwen brief van den 17den April 1815, ik persoonlijk de ronde gedaan heb door de verschillende Veldkornetschappen van Uitenhagen onder mijn onmiddellijk opzicht (met uitzondering van het Veldkornetschap van 'Beneden Boschmans Rivier,' dat de ongelukkige onlusten welke in het binnenland hebben plaats gevonden, mij onmogelijk maakten, ofschoon ik er doorreed, doch geen tijd had om de noodige voorafgaande kennnisgeving te doen), en heb het genoegen te rapporteeren dat geene klachte van eenig belang hoegenaamd, voorgelegd is geworden. Ik heb de eer u hiernevens toe te zenden het rapport van Majoor Fraser, den Adjunct Landdrost.

Ik heb, enz.,
(Get:) J.G. CUYLER, Landdrost.

No. 49.

Uitenhagen,
Zondag, den 14den Januarij 1816.
Aan den Kapitein Andrews.

Waarde Andrews! - Deze zal u overhandigd worden door den heer Hendrik Noeka, Geikas Tolk, die zijn getuigenis voor het Hof afgelegd heeft. Het was een lieve storie, elk tittel waarvan Faber erkent de waarheid te zijn, maar hij tracht zich te beschutten met te zeggen dat Bezuidenhout hem had gezonden Had ik den tijd dan zou ik u een afschrift zijner getuigenis zenden. Ik sluit hierin een order op Gert Victor voor twee vaarzen: doe mij het genoegen ze te laten halen en aan Hendrik Noeka te geven, als een geschenk aan hem persoonlijk. Ik heb hem ook gegeven:

12 verzilverde knoopen,
3 messen,
3 tondeldoozen,

en ieder zijner medgezellen een mes en tondeldoos; en heb in een pakket voor Zijne Majesteit Geika gezonden:

11 denkbeeldige schilderijen, één voor elk zijner vrouwen, en één voor hemzelven.
6 tondeldoozen,
16 messen,
3 dozijn nette knoopen.

Ik zoude sommige andere artikelen van meer nut voor deze wilden gezonden hebben, maar kan op het oogenblik ze hier niet krijgen. Ik heb hem wat gezonden raad gegeven om aan Geika mede te deelen &c. &c. &c., maar ik weet het wel dat zoo als gewoonlijk, zulks weinig effect zal hebben. Wees zoo goed en zend Noeka weg, zoodra gij de vaarzen voor hem ontvangen hebt. Met veel dank voor de hulp die gij reeds hebt verleend, en nog aanhoudend verleenen zult bij deze gelegenheden; verblijf ik &c.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 50.

Uitenhagen,
22sten Jan., 1816.
Den WelEd. Heere
Henry Alexander, Kaapstad.

Waarde Heer! De terechtstelling is nu geëindigd, en de vonnissen van het Hof zullen, geloof ik, met deze Post gaan voor Zijner Excellentie's *Fiat.* Mijne betrekking als Publieke aanklager, legde mij enkel den pijnlijken plicht op om tegen de

ongelukkigen te eischen hetgeen de Wet naar Recht vordert; maar als een individu, ben ik zoo stout geweest om bij Zijne Excellentie den

Gouverneur te pleiten ten gunste van een der ongelukkigen, in wiens geval, ik in mijne publieke capaciteit, de doodstraf eischte; viz: Willem F. Krugel, den Zesden op de Rol. Misschien dat men u over de zaak aanspreekt. Ik hoop dat ik niet verkeerd gehandeld heb door zijne Lordschap te adresseeren. Indien zoo, dan heb ik enkel de verontschuldiging in te brengen van medegevoel met een ongelukkigen persoon, dien ik te voren persoonlijk kende als een goeden, zachtgeaarden man, die door gebrek aan beslistheid, om de kuiperijen van sluwe menschen weerstand te bieden, in de klem is geraakt. De genade van Zijne Excellentie is de eenige hoop die is overgebleven.

Met gevoel van hoogachting,

Blijf ik, &c.,

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 51.

Uitenhagen,
22sten Januarij 1816.

Den WelEd. Heere H. Alexander,
Kolonialen Secretaris.

Mijnheer! - Daar het gevangenhuis van dit Distrikt uitermate vol is, verzoek ik u zoo goed te zijn om Zijne Excellentie te verzoeken om bevel te geven dat de gevangene, Christoffel Botha, die tot zes maanden Tronkstraf te dezer Drostdij veroordeeld is, moge worden overgebracht naar de gevangenis te Graaff-Reinet.

Ik heb, enz:

(Get:) J.G. CUYLER.
Landdrost.

No. 52.

Van Aardes (Plaats),
Groot Visch Rivier.
5den December 1815.
Aan den Luit: Kolonel Cuyler,
(Ontvangen den 11den December).

Mijnheer! Deze brief zal u worden overhandigd door Piet Erasmus, vergezeld door Hendrik Klopper en Frans van Dijk.

Deze jonge lieden zijn mij van zeer groote dienst geweest, en ik neem de vrijheid om ze sterk in uwe gunst aantebevelen. Piet Erasmus in 't bijzonder was de voornaamste bewerker van de gevangenneming der gevangenen, en daar hij stellig van het uitstekendst nut in de laatste affaire is geweest verdient hij uwe zachtmoedigheid in den hoogsten graad.

Met de volle verzekering dat het hun veroorloofd zal worden om in vrede en veiligheid naar hunne respectieve woningen terug te keeren,

Heb ik de eer, enz.,

(Get.) G.S. FRASER,
Majoor Kaapsche Regiment.

Geteekend op bevel van Majoor Fraser,
(door) W.W. HARDING,
Kapitein Kaapsche Regiment.

No. 53.

Lijst van personen welke in de laatstledene rebellie betrokken waren, en zich hebben overgegeven aan een detachement van Zijner Majesteits troepen, onder het bevel van den Luitenant-Kolonel Cuyler te Slachtersnek.

Nommer bij de terechtstelling	Namen der Personen.	Aanmerkingen.
6	Willem Frederik Krugel	
11	Nicolaas Balthazar Prinslo, Mart. zoon	
14	Hendrik Petrus Klopper, H. zoon	
15	Johannes Bronkhorst, H. zoon	
16	Thomas Dreijer, H. zoon	
17	Pieter Lourens Erasmus, L. zoon	
18	Hendrik Andries Gustavus van den Nest	
21	Willem Jacobus Prinslo, W. zoon	
22	Johannes Prinslo, Mart. zoon	
23	Cornelius van den Nest	
24	Philip Rudolf Botha, Christoffels zoon	
28	Jacobus Martinus Klopper	
25	Christoffel Rudolf Botha, Christoffels zoon	
31	Johannes Frederik Botha, Christoffels zoon	
32	Joachim Prinslo, Joachims zoon	
33	Willem Adriaan Nel, W. zoon*	
39	Claas Prinslo, W. zoon	

* Ontslagen door het Hof van alle verdere vervolging in deze zaak.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 54.

Uitenhagen, 22sten Januarij 1816.

Zijne Excellentie Lord C. Somerset,
Gouverneur en Opperbevelhebber, enz.,
Kaapstad.

Mij Lord! - Deze post brengt naar de Kaapstad het vonnis der Speciale Commissie na de terechtstelling dier ongelukkige en misleidde menschen die de laatste woelingen in het binnenland hebben veroorzaakt.

Ik gevoel het mijn plicht om deze gelegenheid waar te nemen om aan de voeten Uwer Excellentie eenen brief van Majoor Fraser aan mij neder te leggen, welke in de sterkste bewoordingen gewaagt van de diensten het detachement Zijner Majesteits troepen onder zijn bevel bewezen, terwijl hij de vluchtenden der rebellen achtervolgde, door

Pieter Erasmus, Piet zoon, No. 46 } Op de lijst der gevangenen.
Frans Johannes van Dijk, No. 37 } Op de lijst der gevangenen.
en Andries Hendrik Klopper No. 10 } Op de lijst der gevangenen.

Op het oogenblik ben ik niet bewust van het vonnis van het Hof tegen van Dijk en Klopper - P. Erasmus zijnde ontslagen.

Doch daar Majoor Fraser deze personen genoemd heeft als zich bij hem vervoegd hebbende en hem diensten te hebben bewezen, hoop ik dat het Uwe Excellentie genadiglijk moge behagen om hunne zaak in Uwer allergenadigste overweging en vergevensgezindheid te nemen.

In den staat waarin ik als publieke vervolger geplaatst was, bleef mij niets anders over dan tot eene conclusie te komen uit de som der getuigenissen overgelegd, en in (de vervulling van) dien pijnlijken plicht ben ik genoodzaakt om de doodstraf tegen Willem Krugel, den zesden gevangene op de rol te eischen.

Wegens mijne vroegere kennis van dezen ongelukkigen man, die getrouwelijk de moeitevolle plichten van het laatste Kaffer Commando vervuld heeft, en vroeger één van mijne menschen was (maar thans onder Graaff-Reinet behoort) welke mij de gelegenheid gaf om zijn karakter te kennen, dat dat van een goeden en zachtaardigen mensch was, maar van zulk een inschikkelijk temperament dat te veel blootgesteld was aan den invloed van baatzuchtige menschen, hoop ik dat het Uwe Excellentie moge behagen om mijne voorspraak bij Uwe Excellentie om genade te zijnen gunste mij te willen vergeven, en tevens de aandacht van uwe Lordschap te vestigen op zoo velen van de achttien die zich aan mij te Slachtersnek hebben overgegeven, en nog onder het vonnis van het Hof liggen, met de nederige hoop dat zij een bewijs van Uwer Excellentie's allergenadigste gunst mogen ondervinden, daar door hunne afscheiding van de partij op dat oogenblik den nek van de zamenzwering brak, en in alle waarschijnlijkheid het storten van bloed belette, hetgeen op het oogenblik, vóór hunne overgave onvermijdelijk scheen. Ik heb de eer eene lijst hunner namen overteleggen. (Zie No. 53).

Met betrekking tot eene andere omstandigheid, hoop ik in alle onderwerping met Uwer Excellentie's orders vereerd te worden. Deze achttien rebellen die zich aan mij hebben overgegeven, gaven tevens ook hunne wapenen en ammunitie op, welke gevolgelijk, op mijn bevel in bewaring werden genomen, en nu hier zijn geborgen. Deze zijn de eenige wapenen, uitgenomen de tien geweren met derzelver toebehooren, genomen toen de vluchtelingen door Majoor Fraser achtervolgd, en nabij den Winterberg gevangen waren genomen, welke ook alhier geborgen worden. De andere rebellen die terechtgesteld zijn geworden, waren eenvoudiglijk door hunnen Landdrost gedaagd, en verschenen dien tengevolge, maar hadden hunne wapenen te huis gelaten. Van de achttien die zich te Slachtersnek hadden overgegeven zijn (?) door het Hof vrijgesproken, maar hunne wapenen zijn nog in het Depôt alhier.

Met den hoogsten eerbied, enz:

(Get:) J.G. CUYLER,

Luitenant-Kolonel en Landdrost.

No. 55.

Uitenhagen,
den 22sten Januarij, 1816.
Den Kolonialen Secretaris.

Mijnheer! - Daar de terechtstelling der Rebellen nu geeindigd is, wordt mij de tijd vergund om U, ter informatie van Zijne Excellentie, den Gouverneur, te adresseeren ten gunste van die ingezetenen wier gedrag in de laatste ongelukkige woelingen, eenige aanspraak op erkentenis van de Regeering schijnt te hebben.

Dat van den Veldkommandant W. Nel is gedurende al dien tijd aller loyaalst en verdienstelijk geweest. In den eersten aanvang werd om hem gezonden door Kapitein Andrews van het Kaapsch Regiment, wanneer hij onmiddelijk sommigen zijner vertrouwdste ingezetenen verzamelde om de zaak der Regering behulpzaam te zijn. Hij was naderhand door Kapitein Andrews bevolen geworden om den gevangene, Prinslo, van den Heemraad de Klerk naar zijnen Post te vervoeren. Naderhand, op verzoek van Majoor Fraser ging hij naar de rebellen om de oorzaak van hunne gewapende bijeenkomst te weten te komen, en zoude door de Rebellen verhinderd zijn geworden om terug te keeren, had hij zich niet op besliste en vast beradene wijze gedragen. Hij vergezelde mij naar Slachtersnek, waar zijn gedrag aller voorbeeldigst was, door te trachten die ingezetenen welke tot zijn Detachement behoorden op te wekken tot een standvastige en loyale genegenheid tot hunne Regering; de Rebellen over te halen om de aanbiedingen hunner Magistraten hun gedaan, aan te nemen, om zich over te geven, &c. Naderhand vergezelde hij Majoor Fraser aan het hoofd van een Detachement zijner eigene ingezetenen in de achtervolging der vluchtelingen, waar zijn kennis van het land, en zijn echt goed gedrag, van de grootste hulp waren.

Ik geloof dat in eene vroegere depeche aan de Regering de naam van den Kommandant genoemd is geworden; en het deed mij veel genoegen te vinden dat zulks de aandacht Zijner Excellentie had getrokken, alsmede de naam van Hendrik Lange. Ik hoop dat ik verder veroorloofd moge worden om den Kommandant Zijner Excellentie's aller genadigste overweging te mogen aanbevelen, dat hem in eigendom moge worden geschonken de plaats door hem bewoond, en genaamd ‘de Brakkefontein’ (Folio 85 in de Boeken) en gelegen op de Bruintjes Hoogte.

De Veld Commandant, Johan Durant, van Boven Boschmans Rivier verdient mijn besten dank; en ik verzoek tevens het gedrag van Jacobus Potgieter te melden, een inwoner van Bruintjeshoogte, als aller voorbeeldigst.

Een persoon, genaamd Frederik Touchon, een schoolmeester, was voor Majoor Fraser van het grootste nut in het schrijven van zijne Hollandsche brieven aan de Rebellen, en door de over-

brenger te zijn geweest van verschillende boodschappen aan hen, en die naderhand door mij gebezigd is geworden om boodschappen en brieven naar hun te brengen. Deze persoon, uitermate arm zijnde, moest de terechtstelling verscheidene weken onder groote onkosten bijwonen, en was verplicht geweest om paarden voor zijn vervoer te huren. Ik werd dus bewogen om hem Rds 200 voor te schieten, als eene belooning voor zijne diensten, en om hem te helpen in het goedmaken zijner onkosten, hetgeen ik hoop, de goedkeuring Zijner Excellentie zal wegdragen.

In mijne hoedanigheid als Publieke Vervolger bij de terechtstelling (betuig ik) dat het gedrag van de Veldkornetten Stephanus van Wijk van Tarka, en A.C. Greijling van Zwagershoek zeer voorbeeldig is geweest, bijzonderlijk dat van den eerstgenoemden, noch mag ik vergeten de namen te noemen van de broeders Diederik en Christiaan Muller van Tarka, door wier loyaal en goed gedrag de origineele brief het eerste bericht van den voorgenomen opstand behelzende, onderschept is geworden. Alsmede een ingezetene van Sneeuwberg, Hermanus Potgieter, die schijnt zijne diensten vrijwillig te hebben aangeboden om de brenger te zijn van een brief van den Heer Van de Graaff aan de Rebellen, met eene uitnoodiging aan hen om naar hunne woonsteden terug te keeren. Deze zijn ingezetenen van andere Distrikten, maar hun gedrag, zoo als uit de terechtstelling blijkt komt mij voor een blijk van Zijner Excellentie's erkentenis te verdienen, waarvoor ik verzoek hem aan te bevelen. Ik heb de eer in dezen te sluiten twee brieven aan mij geadresseerd door de vrouwen van twee van de ongelukkige menschen, welke gij mij het genoegen zult doen aan Zijn Excellentie voor te leggen.

(Get:) J.G. CUYLER.

(1) No. 56.

Mijnheer Landdrost Cuyler!

Ik kom met een bedrukte staat en bedroefte hart om een zeer ootmoedig verzoek op het allervriendelijkste te doen, dat mijnheer dog, als u belief, een goed woord mag doene voor mijn man om hem dog genadig te straffen; een goed woord vind dog altoos goed plaats; hij is ook verlijd tot die kwaaden ik staat als borg dat het met hem nooijt weer gebeuren zal zulks te doene, Mijnheer, ik twijffel niet aan uw braafhijd of u zal mij genadig en barmhartig zoeken te weze. Ik heb drie klijne kinders, een is ziekelijk en gebrekkelijk; ik ziet geen deurkomste en heb geen ander toevlug hier op aarde als naar u. Og, mijnheer! Ik hoop dat u het mijn niet kwalijk zal nemen. Og, mijnheer! Ik smeek u om genade, genade voor ditmaal. Zalig is de barmhartige, haar zal barmhartighijd geschiede.

Ik blijve u onderdanige Dienaresse,

M.E. PRINSLO.

(2) No. 57.

Mijnheer Landdrost Cuyler!

Ik enz - zooals boven, tot de woorden ‘zoeken te wezen.’ (Dan volgt): Ik heb vijf kinderen, een is ziekelijk, en een is gebrekkelijk. Ik siet geen kans om deur te komen, en heb nu geen ander toevlug hier op aarde enz. - zooals boven in No. 1.

(Get:) J.P. PRINSLO,
(Vrouw van Tounis de Klerk.)

No. 58.

Uitenhagen, 28sten Januarij 1816.
(Circulaire aan)
de Veldkornetten
C. Kok.
F.J. Muller.
P. Maré.
G.L. van Nieuwkerk.
J.H. Combrinck.

Heeren! - Daar de vonnissen geveld over de ongelukkige gevangenen in de publieke gevangenis alhier, door mij heden van Zijne Excellentie ontvangen, binnen weinige dagen zullen ten uitvoer gebracht worden, zoo verzoek en noodig ik u uit om zonder feil, en op den behoorlijken tijd alhier ter Drostdije te verschijnen op Zaterdag aanstaande, den 2den Maart, opdat in uwe tegenwoordigheid als Commissarissen, de vonnissen onder het uitspreken derzelven, mogen gehoord worden.

Ik heb, enz.
(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 59.

Uitenhagen, den 29sten Januarij 1816.

Landdrost Stockenstrom.

Mijnheer! - Ik gevoel mij gelukkig u mede te deelen dat het Hof der Speciale Commissie eindelijk deszelfs handelingen heeft gesloten, en dat de heeren naar de Kaapstad zijn vertrokken. De vonnissen (uitgezonderd dergenen die ontslagen zijn) zullen niet publiek gemaakt worden tot na de ontvangst van Zijner Excellenties *Fiat.* Ik zend u ook een afschrift van de opsomming van mijn

eisch, doch ben bevreesd dat de onaangenaamste plicht beide u en mij nog wacht, namelijk te zien dat de vonnissen ten uitvoer gebracht worden. God geve dat ik nimmer meer een tweede terechtstelling van dezelfde soort moge bijwonen. Daar het Hof een tweede authentieke afschrift van het Decreet, of Dagvaarding tegen de afwezigen heeft achtergelaten, zoo wil zoo goed zijn het uwen Adjunct-Landdrost toe te zenden. Het Hof, geloof ik, heeft u een gezonden. Uw brief van den 25sten is juist ter hand. Ik zal (dien) beantwoorden zoodra ik meer tijd heb.

Ik heb, enz.,
(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 60.

Uitenhagen, 14den Februarij 1816.

Aan Landdrost Stockenstrom.

Mijnheer! - Uw Veldkornet Opperman heeft op dit oogenblik aan mij overgeleverd de drie volgende personen: -

1. Volkert Delport.
2. Willem Prinslo, Joachim's zoon.
3. Zacharias Prinslo,

zijnde van degenen in de edictale citatie genoemd, welke ik hoop naar de Kaapstad te verzenden. Hij had ook bij zich

Frederik Brits
Cobus de Groot
en Willem Meinhard,

maar daar ik nu geene verdere instructiën omtrent deze laatstgenoemden heb, zoo raad ik u aan ze op de gewone wijze als overtreders te vervolgen, en heb zo dus niet aangehouden.

Ik heb, enz.

(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

N.B. - Hierop volgt een brief van Landdrost Cuyler aan Fiskaal Denyssen hem bekend makende dat hij hem de drie eerstgenoemde gevangenen toezond, welke door Edict der Speciale Commissie van Rondgang, gedateerd den 23sten Januarij 1816, geciteerd waren om zich over te geven. Hij had aan zijn agent, den Heer Mr. J.P. de Wet, geschreven om tegen hen op de gewone wijze te procederen.

Een gelijke brief werd door hem gezonden aan den Heer Beelaerts van Blokland, die aan den Heer de Wet toegang moest verleenen tot alle de papieren voor de terechtstelling benoodigd. Hij deelt hem verder mede dat hij de drie laatstgenoemde gevangenen teruggezonden had naar Landdrost Stockenstrom om op de gewone wijze voor Landdrost en Heemraden te worden terechtgesteld. Een anderen brief zond hij aan den Heer Mr. J.P. de Wet over hetzelfde onderwerp, en verzoekt hem tegen de genoemde personen voor het Gerechtshof te procederen. Eindelijk schrijft hij aan Landdrost A. van Kervel te George (15den Februarij) dat hij hem de drie gevangenen toezendt, en verzoekt hem om ze met het paket brieven naar de Zwellendamsche Drostdij te zenden, ten einde van daar naar Zijner Majesteits Fiskaal te worden vervoerd.

No. 61.

Extract uit een brief van Landdrost Cuyler aan Majoor Fraser.

Uitenhagen, 16den Februarij 1816.

'Eenigen tijd geleden schreeft gij mij omtrent de wijze van betaling voor het vee door u gekocht ter betaling voor den Kaffer door Sergeant Botha geschoten. Ik zal het Commissariaat bevelen om u terug te betalen. Ik heb met Hendrik Nouka afgerekend, of liefst door Kapitein Andrews hem voldaan (niet geweten hebbende van uwe schikking op dat punt). Ik heb dezen Tolk een aantal snuisterijen gegeven *voor Zijne Majesteit*, en een order op Gert Victor voor twee Kaffer beesten. Aan elk der twee Kaffers die met Nouka waren, heb ik eenige snuisterijen &c., gegeven, en ik heb het (ook) met den Commandant Nel geschikt, om eene vaars aan elk der twee Hottentotten te geven die gegaan waren om den Tolk te verzoeken herwaarts te komen, waarvoor ik den Commandant Nel zal betalen. Ik heb eenigen tijd geleden aan Majoor Rogers geschreven om privaat te vernemen wat Zijner Excellentie's intentie is omtrent den ongelukkigen Botha.'

No. 62.

Extract uit een brief van Landdrost Cuyler aan Commandant W. Nel.

17den Februarij 1816.

'Wees zoo goed om mij te laten weten wat het vee kost, viz: de twee beesten door Gert Victor aan Kapitein Andrews geleverd voor Hendrik Nouka, en de twee welke gij moest koopen voor de Hottentotten die waren gegaan om Hendrik Nouka te halen, daar ik wensch ze zoo spoedig mogelijk in 's Gouvernements rekening op te nemen. Ik zal u de som met de eerste gelegenheid toezenden.'

No. 63.

Uitenhagen, 20sten Februarij 1816.

Aan Landdrost Stookenstrom,
Graaff-Reinet.

Mijnheer! Ik heb de eer u te berichten dat -
Coenraad Bezuidenhout, C. zoon,
Hendrik Bezuidenhout, W. zoon,
Hendrik Bezuidenhout, G. zoon,
Martinus Christoffel Barnard, en
Ockert Brits,

mij heden hebben bezocht, zoo als zij zeiden, volgens begeerte van hunne Veldkornetten. Daar de terechtstelling nu geeindigd is, waarvan ik de Publieke Vervolger was, heb ik de bovengenoemde personen verzocht zich aan u, als hunnen Landdrost, te rapporteeren.
Ik heb, &c.,
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 64.

Uitenhagen, 29sten Februarij 1816.

Aan Landdrost Stockenstrom,
Graaff-Reinet.

'Noemt de namen der vijf ter dood veroordeelde gevangenen; en meldt verder dat Krugel en F. Marais voor hun leven uit de Distrikten verbannen waren; A. Engelbrecht en A. Meijer voor zeven jaren; Ns. B. Prinslo, M. zoon, D. Malan, en P.W. Prinslo, N. zoon, voor altijd uit de Distrikten van Graaff-Reinet, Uitenhagen, en George; A. van Dijk, C.R. Botha, A.L. Botha, en P.J. Delport zullen ieder eene boete van Rds. 200 betalen; en G.C. Bezuidenhout, F. zoon, eene van Rds. 50. De overigen zullen ontslagen worden na de executie te hebben aanschouwd, welke plaats zal vinden op Zaturdag den 9den Maart, aanstaande, nabij den Post van Kapitein Andrews aan de Groote Visch Rivier. 'Daar ik niet een genoegzaam aantal justitie Kaffers heb, om de noodige hulp bij de executie te verleenen, verzoek ik dat een uwer justitieele beambten met drie Kaffers in den avond van den 8sten Maart present mogen zijn op den Post van Kapitein Andrews.'

(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 65.

Uitenhagen, den 28sten Februarij 1816.

Aan de Veldkornetten.
C. Kok.
F.J. Muller.
P. Maré.
G.L. van Nieuwkerk, en
J.H. Combrinck.

Heeren! - Daar het vonnis uitgesproken tegen de ongelukkige gevangenen in den Tronk alhier, heden door mij van Zijne Excellentie den Gouverneur is ontvangen, en binnen een paar dagen, ten uitvoer zal worden gebracht, zoo verzoek en noodig ik u, om zonder feil, hier aan deze Drostdij, vroeg op Saturdag morgen aanstaande, te verschijnen ten einde het vonnis te hooren pronuntieeren in uwe tegenwoordigheid als Commissarissen.

Ik heb, &c.,

(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 66.

Van Aardts, Bruintjes Hoogte,
Post van Kapitein Andrews,
9den Maart 1816.
Den Kolonialen Secretaris,
Kaapstad.

Mijnheer! - Ik heb de eer aan u te rapporteren ter informatie van Zijne Excellentie den Gouverneur, dat het vonnis van het Gerechtshof over de opstandige boeren, bekrachtigd door Zijne Lordschap, heden morgen is uitgevoerd geworden. De Landdrost en Heemraden zullen, na hunne terugkomst aan de Drostdij, de omstandigheden rapporteren.
Ik heb, &c,
(Get:) J.G. CUYLER.
Landdrost.

No. 67.

Uitenhagen, 17den Maart 1816.

Aan den Edelen Heer, Mr. J.A. Truter, Hoofd Rechter, en de Raden van Justitie aan de Kaap de Goede Hoop.

Edele Heeren! - Wij hebben hiermede de eer aan u te rapporteren dat de criminele vonnissen in de zaak van den Landdrost van dit District, R.O. Vervolger, *Contra* Hendrik Frederik Prinslo, *c. 8.*, gevangenen en verweerders, met zulke vermindering en verzachting als volledigen in voorzeide vonnissen gemeld worden, den 2den Maart j.l. gepronuntieerd zijn geworden, en uitgevoerd den 9den daarna, op de plaats van Willem van Aard.

Wij hebben, &c.,
Voor Landdrost en Heemraden,
(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

Op last van Landdrost en Heemraden.
(Get:) C. ALLEN,
Secretaris.

No. 68. A.

Uitenhagen, 18den Maart 1816.
Den Landdrost Stockenstrom.

Mijnheer! - Ik heb de eer u te berichten dat op mijne aanbeveling, ik heden van Zijne Excellentie den Gouverneur een dubbelloop geweer ontvangen heb, als een geschenk aan den Veldkornet S.J. van Wijk, voor zijn goed gedrag gedurende de dagen van den laatsten opstand; met verzoek dat gij zoo goed wilt zijn om het door een vertrouwbaren bode te laten halen.

Ik heb, &c.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 68. B.

Uitenhagen, 23 Maart 1816.
Den Landdrost Stockenstrom.

Waarde Heer! - Met de Post, pas gearriveerd, ben ik met den uwen van den 21sten begunstigd, en overeenkomstig uw verzoek zend ik u het geweer van Van Wijk naar Grahams Stad, met een

briefje aan Majoor Fraser, wien ik verzocht heb om het aan uwen Veldkornet Hartzenberg te overhandigen. Ik hoop dat geen ongeval het moge overkomen. Het is nu in elk opzicht in volmaakte orde. Er is een kaartje aan het geweer, '*Aan den Veldkornet Van Wijk volgens aanbeveling van Landdrost Stockenstrom.*' Ik zal aan uw verzoek voldoen, wanneer ik den uwen van den 25sten Januarij l l. beantwoord.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 69.

Uitenhagen, 25sten Maart 1816.

Aan Majoor Fraser, Grahams Stad.

Waarde Fraser! - Met de 'Thomas' zijn drie geweren gezonden, een waarvan ik u mits dezen toezend. Het is voor den Veldkornet Van Wijk, van Tarka, Graaff-Reinet. De Heer Stockenstrom heeft verzocht om het naar Grahams Stad te zenden, alwaar de Veldkornet, Ferdinand Hartzenberg, die den 27sten of 28sten dezer maand te Grahams Stad hoopt te zijn, u bezoeken zal om het af te halen. Ik zend het dus heden van hier met een dienstdoenden Dragonder, met uw adres er op. De andere twee geweren waren voor den Commandant, W. Nel, en Hendrik Lange, en zijn beide besteld. Geen enkele regel is met de geweren gekomen, niets dan een kaartje aan elk, met de namen der personen voor wie zij waren. Misschien zullen wij nu iets zien verschijnen in de Publieke Orders of in de 'Gazette' ('Kaapstads Courant en Afrikaansche Berigten') betrekkelijk de laatste Rebellie.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 70.

Uitenhagen, 18den Maart 1816.
Den Kolonialen Secretaris.
Kaapstad.

Mijnheer! - Ik had de eer om u een haastig (geschreven) rapport van Bruintje's Hoogte toetezenden, dat ik het vonnis heb ten uitvoer gebracht zoo als door Zijne Excellentie bekrachtigd, over de ingezetenen betrokken in den laatsten opstand. Met deze gelegenheid rapporteert het Collegie van Landdrost en Heemraden hetzelfde aan den Achtbaren Raad van Justitie. De treurige voleindiging der verrichting ging gepaard met elke voorzorg, en werd ten uitvoer gebracht met het diepste medegevoel van allen die tegenwoordig waren. Een voorval echter vond plaats dat het

toneel nog akeliger en bedroevender maakte, en zonder twijfel op meer indrukwekkende wijze deszelfs voorbeeld moet nalaten op de gemoederen dier ingezetenen die het gezien hebben zoowel als op dezelken die het hooren zullen. Toen het luik van onder de gevangenen werd weggetrokken, vielen vier van hen op den grond tengevolge van het breken der Koorden (niettegenstaande de voorzorg was genomen om haar te verdubbelen). Zij, alle vier, stonden op; één poogde de plek te verlaten en naar de plaats te snellen waar het Collegie van Landdrost en Heemraden zich bevond. Zij spraken alle vier, en op dat oogenblik liepen sommigen der toeschouders naar mij smeekende om pardon voor hen, donkende dat het in mijne macht was om zulks te schenken. Ik kan de bedroefde aangezichten der ingezetenen op dat oogenblik niet beschrijven, die gevonnisd waren om de executie bij te wonen. De beul was gekomen met koord voor één alleen. Ik was dus genoodzaakt mijn best te doen om koord te krijgen, want ik kon geene te koop krijgen, zoodat ik genoodzaakt was om een gedeelte te gebruiken van hetgeen hier in 's Gouvernements Pakhuis berustte, dat ofschoon oogenschijnlijk goed, verrot bevonden werd. Het zal Zijne Excellentie misschien genoegen doen te vernemen dat alle de gevangenen gestorven zijn, ten volle onderworpen aan hun lot. Omtrent drie honderd militairen waren tegenwoordig, alsmede de Landdrost en Adjunct Landdrost van Graaff-Reinet, terwijl de WelEerw: Heer Herold de ongelukkige gevangenen bediende. Na dat hij voor hen gebeden had op de gerechtsplaats, verzochten zij om samen met hunne vorige medgezellen en vrienden te zingen, en dit werd gedaan met eene zeer heldere stem, en was zeer indrukwekkend. Daarna sprak Stephanus Bothma zijne vrienden aan, ze vermanende om voorzichtig in hun gedrag te zijn, en een voorbeeld aan zijn ongelukkig lot te nemen; en ik ben overtuigd dat het gestelde voorbeeld het gewenscht effekt zal hebben om eene gelijksoortige gebeurtenis te voorkomen, en die ongelukkige onkundige lieden getoond heeft, dat het te allen tijde hun plicht moet zijn om de Regering te gehoorzamen en te ondersteunen. Zoo zeer ben ik hiervan overtuigd dat ik nogmaals verzoek om te mogen pleiten ten gunste van de ongelukkige drie, namelijk: -

Willem Frederik Krugel.
Adriaan Engelbrecht, en
Andries Meijer;

dat het Zijne Excellentie genadiglijk moge behagen om ze te pardonneeren. In een brief, van den Militairen Secretaris ontvangen, vind ik dat het de intentie van den Gouverneur is, om de Leenings Plaats van den Ouden Martinus Prinslo in te trekken, en op dezelve een Detachement van het 83ste Regiment te legeren. Ik zal mij vereerd gevoelen door de noodige authoriteit van uw kantoor te ontvangen ten einde dit te bewerk-

stelligen, en zoo mogelijk, vóór dat de Troepen aldaar geplaatst worden. Deze plaats grenst onmiddelijk aan Somerset, en volgens gezegden der Ingezetenen, is dezelve met een vaster stroom waters voorzien dan de plaats door Dr. Mackrill bewoond. Dezelve grenst ook aan de plaats van den Heemraad Barend de Klerk, en die, ik, in eene mijner vorige depeches, de eer had aan te bevelen als de residentie voor den Magistraat. Prinslo's plaats, ofschoon zij meer onder den Boschberg ligt, is bijzonder geschikt voor een gelijksoortig doel, en in twee opzichten beter, hebbende meer water en hout, welk laatste artikel uitermate schaarsch is op De Klerks plaats. Ik hoop dat ik weer met mijn gevoelen mag tusschen beiden treden, dat met het oog op den toestand van dit gedeelte der Kolonies grenzen, zoo als die tegenwoordig is, de residentie voor een Magistraat voordeeliger zoude geplaatst zijn te Bruintjes Hoogte dan te Grahamsstad, en dat de Veldkornetschappen van Zwagershoek en de Baviaans Rivier, van het Distrikt Graaff-Reinet, onder het opzicht behoorden te komen van den Magistraat resideerende op de Hoogte; en indien de nederzetting volkrijker wordt, kan Grahamsstad naderhand een Adjunct Drostdij van de Drostdij te Bruintjes Hoogte worden.

Ik heb de eer, &c.,
(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

P.S. - Daar considerabele onkosten gemaakt zijn door het proviandeeren der gevangenen, &c &c., die tot hiertoe voorzien zijn geworden door het Militaire Departement, en ook (voor) wagens gebruikt voor rekening van de laatste rebellie, mag ik (u) verzoeken om geinformeerd te worden op welke wijze dezelve moeten vereffend worden?

No. 71.

Graaff-Reinet, 22sten Maart 1816.
Den Luit: Colonel Bird,
Adjunct Kolonialen Secretaris.

Mijnheer! - De onlangs plaats gehad hebbende beroeringen, hebben mij bijzonder begeerig gemaakt om uit te vinden, waar omtrent Coenraad Buijs, een welbekend rusteloos karakter, die een jaar geleden uit de Kolonie is gevlucht, zijn schuilplaats heeft genomen; want bewust dat hij zekerlijk een actief deel aan den opstand zoude genomen hebben, indien hij er iets van wist, hoopte ik eene gelegenheid te vinden om hem in handen te krijgen; maar alle mijne navorschingen waren vergeefs tot voorleden Zondag, den 17den dezer, toen een Hottentot, genaamd Jan Jacobs, behoorende aan de Betheldorpsche Statie, die van de School te

Klaarwater aan gene zijde van de Oranje Rivier was teruggekeerd, en waar heen hij den Zendeling, den Heer Evans, had vergezeld, mij het volgende mededeelde, hetgeen ik mijn plicht beschouw de Regering bekend te maken. Gezegde Jan Jacobs berichtte dat, gedurende zijn verblijf te Klaarwater, hebbende sommige Bastaards aldaar vergezeld omtrent eene dag reize aan gene zijde hunner verblijfplaats, hij den gezegden Coenraad Buijs ontmoette, die op de jacht was, en hem vele vragen deed omtrent de Kolonie; hem vooral vragende of hij van eenige boeren wist die op weg waren om zich bij hem te vervoegen, daar hij sommigen verwachtte; waarop hij (Jacobs) ontkennend antwoordde. Hij vertelde verder dat de lieden van Klaarwater hem hadden bericht dat gezegde Buys omtrent drie honderd treden van hunne kralen afwoonde, en een aantal Korannas en Boschjesmannen bij zich had; dat hij alles in zijne macht had aangewend om de lieden van de school te overreden om zich bij hem aan te sluiten, ze verzekerende dat de Zendelingen zich onder hen hadden nedergezet, enkel om ze bij elkander te brengen, en dus in staat te zijn ze te verraden in de handen der Regeering, die hen voor soldaten wenschte te hebben, en hen uit het land zoude zenden. Dat de gezegde Buys, door deze list zulk eene ongerustheid in het Instituut had teweeggebracht, dat velen op het punt waren om het te verlaten, ofschoon tot nog toe geen enkele zulks gedaan had. Verder, dat hij (Buys) naar den Zendeling Anderson had gezonden, en hem gevraagd had om hem ammunitie te verkoopen, maar dat hij er niet in was geslaagd om iets te krijgen; en eindelijk, dat de heer Anderson het te gevaarlijk voor den heer Evans en zijne medgezellen dacht om zich naar Leetakoo te begeven, wegens den indruk door Buys op de wilden gemaakt; dat hij ze sterk had aanbevolen te blijven, maar dat ze echter gereed waren om te vertrekken toen hij Klaarwater verliet.

De eenige reden, die er zijn kon om eenig gedeelte van dit verhaal te betwijfelen, zoude zijn dat wij geen bericht van den heer Anderson over deze zaak hebben ontvangen, die zekerlijk de noodzakelijkheid moet hebben ingezien dat het geval aan den Magistraat behoorde bekend te worden gemaakt. Zooals het is denk ik het zeer waarschijnlijk dat Buys in dat kwartier is, en al degenen die ontevreden zijn, zoo als hij, zal aanmoedigen om zijn voorbeeld te volgen. De ondervinding heeft ongelukkiglijk getoond, hoe veel de onkunde van sommige der boeren ze bloot stelt aan bedrog, en het is verbazend hoe veel invloed de valsche voorstellingen van eenige weinige listige personen hebben op de gemoederen van hen die ver zijn van den zetel des gezags, en gevolgelijk afgesneden van eene ware kennis van de inzichten der Regeering. Ik heb dikwijls de vrijheid genomen om mondeling mijn gevoelen uit te spreken met betrekking tot het Instituut te Klaarwater, en het tegenwoordig geval verplicht mij te her-

halen dat die plaats direkt in het oog van elken kwalijk gezinden persoon valt, als een geschikt middel ter gebruik tot een goddeloos doel. Schoonschijnend en lofwaardig als de bedoelingen der zendelingen zijn, vrees ik niettegenstaande dat zij te weinig controle over hunne pupillen hebben, welke, door niets dan de vermaningen van welmeenende menschen in toom gehouden, het spoedig zullen bewijzen dat deze banden te zwak zijn, wanneer de listen van eenen ondernemenden vagebond ze tot kwaad hebben verlokt. Ik wensch niet door deze opmerkingen te insinueren, dat er eenig spoor van de laatste ongeregeldheden nog is overgebleven, of dat de ferme maatregelen der Regeering niet het behoorlijk effekt hebben gehad; daar toch een ieder heeft gezien dat bij aldien er eenige poging wordt aangewend om de rust te verstoren, hoe gemakkelijk de verstoorders worden gekeerd; maar ik wensch alleen misdaden te voorkomen liever dan ze te straffen, en het is met dit oogmerk dat ik de vrijheid neem om eene aanmerking te maken die anders vermetel zoude schijnen. Door het laatst geëerde vonnis tegen de muiters werden Pieter Willemse Prinslo, David Malan, en Nicolaas B. Prinslo, van de Distrikten Graaff Reinet, Uitenhagen, en George, gebannen. De twee eerstgenoemden, aan dit Distrikt behoord hebbende, en aan mij bekend als zeer gevaarlijke karakters, hebben hun voornemen te kennen gegeven om in de Tulbagh Gouph zich nedertezetten; maar lieden, die het minst geneigd zijn om zich met verschuldigde onderwerping aan de wetten te gedragen, zullen natuurlijk zoo ver mogelijk zich aan de oogen der Magistraten onttrekken, en gevolgelijk zullen deze twee genoemde personen in die afgelegene oorden een aantal menschen vinden niet geheel en al afkeerig van zulke beginselen, of onkundig genoeg om hunne bedriegerijen te gelooven, terwijl ook de betrekkelijke nabijheid bij Coenraad Buijs, hier boven aangeroerd, weinig goeds kan voortbrengen. Ik hoop dat Zijne Excellentie deze opmerking ten goede zal duiden, (en) dat hij haar niet beschouwen zal als zijner overweging geheel onwaardig.

Daar ik niet vereerd ben geworden met eenige bevelen van de Regering gedurende de laatste muiterij, waarin, ongelukkiger wijze, mijn Distrikt zoo diep betrokken was, noch met eenig antwoord op de representatiën vervat in den mijnen van den 4den December, l.l., zoude ik niet zoo vrij zijn geweest mijne opinie over de zaak gegeven te hebben, indien zoo vele zamenloopende omstandigheden mij niet hebben bewogen om te herhalen dat een detachement troepen te dezer plaatse, een tweede te Cradock, en een derde te Baviaans Rivier, noodzakelijk mogen bevonden worden. Aan de twee eerstgenoemde Posten zal kavalerie alleen van nut zijn, en levensmiddelen tegen matige prijzen verkrijgbaar. Aan den laatsten zoude voetvolk goed kunnen voorzien worden, en dezelve (Post) zoude niet ver verwijderd zijn van de Linie van Posten reeds gevestigd.

Ik had de eer u, in den mijnen van den 1sten dezer, te berichten dat ik op het punt stond om een rondgang te doen naar de Gouph en het Nieuwe Veld, maar ik werd verhinderd door het bericht ontvangen van Luitenant-Kolonel Cuyler, dat het vonnis tegen de muiters op den 9den zoude worden uitgevoerd, en beschouwde het gevolgelijk mijn plicht om er bij tegenwoordig te zijn. Ik wacht echter alleen totdat de vergadering van Heemraden, en die van den Kerkeraad voorbij zijn, ten einde den rondgang te beginnen.

Ik heb, enz.,

(Get:) A. STOCKENSTROM,
Landdrost.

No. 72.

Koloniaal Kantoor, 29sten Maart 1816.

Luitenant-Kolonel Cuyler,
Landdrost te Uitenhagen.

Mijnheer! - Ik heb de eer gehad te ontvangen en Zijne Excellentie den Gouverneur voor te leggen uwe depeche, No. 258, gedateerd den 18den dezer. Het was met het grootste leed dat Zijne Excellentie uw verslag van het ongelukkig geval dat plaats vond toen de misleidde personen, die de straf der wet hebben ondergaan, wegens hun gedrag in de onlangs plaats gehad hebbende rebellie, gelezen heeft. Maar Zijne Excellentie vertrouwt met u, dat het voorbeeld dus gegeven het effekt zal hebben om eene herhaling van zulke soortgelijke afschuwelijke pogingen voor te komen, en de ingezetenen aan de grenzen te overtuigen dat indien de bewustheid van hetgeen aan de maatschappij verschuldigd is, ze niet binnen de perken van hun plicht wil houden, de gestrengheid der wet nochthans tot eenigen afstand reikt ter bescherming der algemeene belangen der samenleving. Zijne Excellentie, vertrouwende op uwe kennis van de gezindheid der inwoners der twee Districten, heeft, ten gevolge uwer aanbeveling, groot genoegen gehad, om zijn pardon (verleend) aan de drie volgende personen, namelijk Willem Frederik Krugel, Adriaan Engelbrecht, en Andries Meijer, aan het Gerechtshof bekend te maken; op voorwaarde echter dat zij de Drostdij Uitenhagen zullen verlaten, en zich niet ter woon zullen begeven in de Districten Uitenhagen, Graaff-Reinet, en George. Zijne Excellentie vertrouwt dat deze daad van zachtmoedigheid niet zal worden misverstaan, maar dat het toekomstig gedrag van deze menschen, en het effekt hunner bevrijding op hunne vrienden en medegenooten zoodanig mogen zijn, dat zij de verwachtingen welke Zijne Excellentie heeft

gekoesterd (en hem geleid hebben om) tot dit gunstig besluit hunnent wege te komen, zullen verwezenlijken. Zijne Excellentie heeft ook, ten gevolge uwer mededeeling van den 22sten Januarij, No 252, groot genoegen gehad te bevelen dat aan W. Nel in eeuwige Erfpacht, en tegen eene nominale recognitie, deszelfs Leenings plaats, de Brakkefontein, zal worden geschonken, maar het is noodzakelijk dat er een kaart daarvan, in duplikaat, naar dit kantoor worde gezonden, opdat de noodige transport stukken mogen worden opgemaakt. De namen der andere personen door u in denzelfden brief genoemd, zijn aangeteekend, ten einde ook tot hen zulke bewijzen van Zijner Excellentie's gunst uit te strekken, als mogelijk zijn, en zoo als de gelegenheden zich voordoen. Het is Zijner Excellentie's begeerte, dat aan Martinus Prinslo, wiens Leenings plaats aan de Somerset plaats grenst, kennis zal worden gegeven, dat zijne plaats is ingetrokken, en gij zult zoo goed zijn om dezelfde maatregelen te nemen ten einde u van de waarde van den opstel te vergewissen, als in het vorig geval is geschied - Prinslo (tevens) kennisgevende dat het hem niet zal worden toegelaten om eenigen Leenings grond in de drie grensdistricten te bezitten, en dat geene gift van nieuw land in zijne gunst zal geschieden. Het wordt hem dus aangeraden, om zich met zijn huisgezin terug te trekken, naar Swellendam of Tulbagh. Gij zult zoo goed zijn om een geschikten persoon in het bezit van Prinslo's plaats te stellen, zoodra laatstgenoemde in staat zal zijn om dezelve te verlaten, tot dat verdere orders van Zijne Excellentie den Gouverneur op dit punt ontvangen zullen zijn. Daar Zijne Excellentie het in overweging heeft om eene nieuwe schikking te maken in de verdeeling der grensdistricten, is hij genoodzaakt om de overweging van uw voorstel, om additionele Heemraden in de Adjunct Drostdij te Grahams Stad uit te stellen; maar daar het mogelijk is dat Grahams Stad, niettegenstaande het vele dat dezelve tegen zich heeft, bij voortduring een aanzienlijke Militaire Post zal blijven, keurt Zijne Excellentie uwe instructiën goed, dat er een permanente Kazerne voor twee Compagniën, met een Militaire Depôt en Staf-Sergeants Quartieren opgericht zullen worden op de plek door u aanbevolen in uwen brief van den 22sten October 1814; maar ofschoon Zijne Excellentie het aanbeveelt dat dit werk zoo moet worden gedaan dat het permanent zal zijn, verzoekt hij echter dat gij zoo streng mogelijk er op zult letten dat het met de grootst mogelijke zuinigheid, overeenkomstig de vereischten van sterkte en duurzaamheid worde ten uitvoer gebracht. In antwoord op het Naschrift in uwen brief van den 18den dezer, ben ik bevolen te zeggen, dat het vonnis tegen de gevangenen betrokken in de laatste Rebellie, ze veroordeelt in alle de kosten en misen van de transactie verbonden, en dat gij dus in de eerste plaats naar hun eigendom moet zien ter goedmaking van hetgeen is uitgegeven, en ingeval dit ongenoegzaam bevonden wordt, zal het noodzakelijk zijn om de

toevlucht te nemen tot een speciale belasting op de Distrikten van Graaff-Reinet en Uitenhagen, om het te kort te dekken, en Zijne Excellentie zal, wanneer gij u van de som hebt vergewist, de noodige authoriteit verleenen voor de oplegging der belasting.

Ik heb, &c.

(Get:) C. BIRD.

No. 73.

Koloniaal Kantoor, 26sten Maart 1816.

Aan den Hoofdrechter en de Leden van het Achtbare Hof van Justitie.

Mijne Heeren! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast u bekend te maken dat het hem behaagd heeft de drie hieronder genoemde gevangenen, betrokken in de laatste rebellie, te pardonneeren, namelijk:

Willem Frederik Krugel,
Adriaan Engelbrecht, en
Andries Meijer,

op voorwaarde echter dat zij de Drostdij van Uitenhagen verlaten, en zich niet ter woon vestigen in de distrikten van Uitenhagen, Graaff Reinet, en George.

Ik heb, enz.,
(Get:) C. BIRD.

No. 74.

Koloniaal Kantoor, 29sten Maart 1816.

Den WelEd. Heere J.J.L. Smuts,
Ontvanger van 's Lands Inkomsten.

Mijnheer! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast u mits dezen ter uwer informatie en leiding, toe te zenden extract uit een brief geschreven aan Luitenant-Kolonel Cuyler, waaruit gij kunt bemerken dat het Zijner Excellentie's behagen is dat de leenings plaats door Marthinus Prinslo, Senior, bezeten, ingetrokken zal worden, dat hij niet veroorloofd zal worden om eenigen leenings grond in de drie grensdrikten te bezitten, en dat geen gift van nieuw land ten zijnen gunste zal geschieden.

Ik heb, enz.,
(Get:) C. BIRD.

No. 75.

Uitenhagen, 3den April 1816.
Aan Zijner Majesteit's Fiskaal,
Den WelEd. Heer D. Denyssen.

Mijnheer! - Ik heb de eer, overeenkomstig het vonnis van de Commissie van het Gerechtshof, zooals bekrachtigd door Zijne Excellentie den Gouverneur, u toe te zenden.

1. Willem Frederik Krugel,
2. Frans Marais,
3. Adriaan Engelbrecht, en
4. Andries Meijer,

de vier gevangenen die gevonnisd zijn om gedeporteerd te worden. Zij verlaten deze plaats heden onder een genoegzame escorte van een Veldkornet, en zijn voorzien van een open order van mij, om van Veldkornet naar Veldkornet geëscorteerd te worden, om aan u, met dezen brief overgeleverd te worden.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 76.

Uitenhagen, 10den April 1816.
Aan Majoor Fraser,
Adjunct Landdrost.

Landdrost Cuyler verzoekt hem, om Martinus Prinslo, Senior, te verzoeken om naar hem te Uitenhagen te komen, wanneer hij (de landdrost) met hem over den opstal zal afrekenen. Indien hij (Fraser) van een geschikten persoon wist, die gewillig was om het opzicht over de plaats te nemen, moest hij zijn naam aan hem (Cuyler) te kennen geven.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 77.

Uitenhagen, 13den April 1816.
Aan den Kolonialen Secretaris.

Landdrost Cuyler zendt hem toe een brief van den Secretaris Allen (van Uitenhagen), insluitende een van den Heemraad Nel, verzoekende om ingelicht te worden betreffende hetgeen gedaan moet worden met den boedel van wijlen den ongelukkigen Hendrik Frederik Prinslo, die eene weduwe en drie weeskinderen heeft nagelaten?
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 78.

Uitenhagen, 16den April 1816.

Aan den heer James Swan, Landmeter.

Heeft Willem Nel gerecommandeerd voor zijn plaats, Brakkefontein, dat hij die in eigendom moge ontvangen. Het is waarschijnlijk dat zij hem geschonken zal worden. Swan moet dus zijn kaarten in gereedheid brengen, ten einde de zaak te bespoedigen. Hij zendt dezen brief met (Luitenant J.) Shaw, die op de plaats van Doctor (Mackrill) geposteerd zal worden. Majoor Brand gaat met ééne compagnie naar de plaats van Martinus Prinslo, de pacht waarvan vernietigd zal worden, en de gewezene bezitter aangeraden om eene verblijfplaats in een ander gedeelte der Kolonie te zoeken. Niet zoo nabij de Kaffers....

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 79.

Uitenhagen, 15den April 1816.

Aan Landdrost Stockenstrom,
Graaff-Reinet.

Zegt dat hij per Post van de Desolaten Boedel Kamer een vonnis van executie heeft ontvangen tegen wijlen Stephanus Cornelis Bothma, maar daar de weduwe en de boedel onder zijn (Stockenstroms) Rechtsgebied zijn, zendt hij het vonnis naar hem.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 80.

Uitenhagen, 15den April 1816.

Aan den Secretaris van de Desolaten Boedel Kamer.

Erkent ontvangst van zijn brief met Bijlagen, en herhaalt hetgeen hierboven is gemeld.
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 81.

Uitenhagen, 23sten April 1816.

Circulaire.

Veldkornet! - Mits dezen ontvangt gij een pamflet en adres van Zijne Excellentie den Gouverneur (gericht) aan de inwoners dezer Kolonie, te samen met de vonnissen der Speciale Commissie van Rechtspleging, geveld tegen de ongelukkige ingezetenen die in de laatste rebellie betrokken waren. Het is de wensch van Zijne Excellentie den Gouverneur dat zij aan iederen inwoner zullen worden bekend gemaakt.

Gij ontvangt dus drie der genoemde pamfletten, één voor uzelven, één voor uwen Provisioneelen Veldkornet, en één om van huis tot huis in uw Veldkornetschap rondgezonden te worden.

(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 82.

Extract uit het Uitenhaagsche Gevangenis Rapport voor de maand April 1816.

Gevangenen:

François Marais } Gevangen gezet door den Landdrost voor rebellie, en gevonnisd om uit het distrikt verbannen te worden.

Adriaan Engelbrecht } Gevangen gezet door den Landdrost voor rebellie, en gevonnisd om uit het distrikt verbannen te worden.

Andries Meijer, } Gevangen gezet door den Landdrost voor rebellie, en gevonnisd om uit het distrikt verbannen te worden.

Willem Frederik Krugel, en } Gevangen gezet door den Landdrost voor rebellie, en gevonnisd om uit het distrikt verbannen te worden.

Christiaan Botha. Gevonnisd om voor zes maanden in de gevangenis alhier te worden gehouden, gerekend van den 20sten Januarij 1819. Misdaad: ook rebellie.

Gecertificeerd door mij,
J.G. CUYLER, Landdrost.

No. 83.

Uitenhagen, 1sten Mei 1816.

Den Kolonialen Secretaris, Kaapstad.

Mijnheer! - Ik had de eer bij de sluiting van de zitting der Speciale Commissie alhier, op den 23sten Januarij ll., u een brief te schrijven over het onderwerp om Zijner Excellentie's sanctie te verkrijgen ten einde Christiaan Botha, gevonnisd om in den tronk te Uitenhagen voor zes maanden te worden opgesloten, verplaatst te krijgen naar dien van Graaff-Reinet, tot welk distrikt hij behoort.

Niet met een antwoord vereerd zijnde geworden, neem ik de vrijheid mijn aanzoek te vernieuwen, en hoop dat het zijn Lordschap moge behagen om zulks te veroorloven. De tronk is stellig niet meer zoo stampvol als dezelve toen was, maar daar zooveel van den last der ongelukkige rebellie op mijn district is geworpen, wensch ik, indien mogelijk, al de verlichting die ik kan, te verkrijgen, en vooral, daar de gevangene aan Graaff-Reinet behoort, alwaar er een ruime tronk is.

Ik heb, enz.,

(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 84.

Uitenhagen, 5den Mei 1816.
Den WelEd: Heere
G. Beelaerts van Blokland,
Kaapstad.

Waarde Heer! - Ik heb uwen brief van den 12den l.l., ontvangen, alsmede de 70 exemplaren van het vonnis der Speciale Commissie, welke de Rebellen heeft terechtgesteld, welke exemplaren rond zijn gezonden, door welk middel ik hoop dat de gansche geschiedenis getrouwelijk verspreid zal worden voor algemeene informatie en satisfactie.

Ik gevoelde mij eenigzins gekrenkt omdat zulk een kleingeestige en onedelmoedige uitleg aan mijne *menschlievendheid* is gegeven geworden, want ik kan waarlijk, en op mijne eer verklaren dat ik door geene andere beweegredenen gedreven werd dan om het lot van den armen Krugel te verzachten. Hij is geen nadere bloedverwant van mevrouw Cuyler, dan, geloof ik alle de kinderen van Adam van elkanderen zijn. Maar laat het zijn zoo als het wil, ik gevoel mij ten hoogsten gelukkig dat ik in mijne pogingen geslaagd ben om een vol pardon voor hem te krijgen.

Wat aangaat die personen die in de laatste rebellie betrokken waren, en zich hebben geabsenteerd, doch sedert naar de Kaapstad zijn gezonden, ik gevoel mij geneigd om (ook) voor hen tusschen beide te komen, maar niet terstond, want zoude (het geen God verhoode) er iets weder gebeuren, zullen diegenen, die het kunnen, zich uit de voeten maken tot dat alles voorbij is, en op zulke wijze, indien de drie thans in de Kaapstad onmiddelijk worden gepardonneerd, verbeeld ik mij zullen zij er beter van afkomen dan diegenen die zich terstond hadden overgegeven.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 85.

Uitenhagen, 6den Mei 1816.

Aan Doctor Mackrill.

Mijn waarde Heer! - Uwen brief van den 2den April, heb ik eerst gisteren ontvangen. In antwoord heb ik te zeggen dat toen gij bij Majoor Fraser en mij er zoo op aandrongt om Luitenant MacInnes te permitteeren om te Somerset geplaatst te worden, als hoofd der Militairen aldaar, zijt gij door beiden, mij en Majoor Fraser, geinformeerd geworden van de opoffering welke die jonge man zoude doen, namelijk de betaling te verliezen van de Compagnie waarvoor hij op dat oogenblik de naaste in opvolging was; en bijzonderlijk van wege zijne ouderlooze zuster, aan wie hij jaarlijks zoo liefdevol een gedeelte van zijn inkomsten voor hare opvoeding remitteerde, toen gij beloofdet dat gij hem eenige toelage welke hij zoude derven door naar Somerset te komen, zoudet goed maken.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 86.

Uitenhagen, 7den Mei 1816.

Aan Majoor Fraser!

Mijnheer! - Daar Martinus Prinslo nog niet hier is verschenen om den opstal zijner Leenings Plaats te vereffenen, zoo verzoek ik u om zoo goed te zijn uwe bode te bevelen naar hem toe te gaan, en hem te gelasten alhier op Maandag, den 20sten dezer tegenwoordige maand tot dat doel te verschijnen; en tevens om te zien of niet eenigen der spijker vaste dingen door den gezegden Prinslo van de hand gezet zijn, sedert hij uwe eerste order ontving om hierheen te komen. Ik ben bericht dat hij een molen verkocht heeft.

Ik heb, &c.,

(Get:) J.G. CUYLER,

Landdrost.

No. 87.

Extract uit een brief aan J. Swan,

Landmeter.

Uitenhagen, 8sten Mei 1816.

'De kaarten voor de woonplaats van den Commandant Nel heb ik naar het Koloniaal Kantoor overgezonden, en hoop dat hij spoedig de schenking in vrije leen moge ontvangen.

Ik ben verblijd te vinden dat de menschen van Bruintjes Hoogte zoo eenparig zijn om hunne plaatsen te laten meten, en op eeuwigdurende vrijpacht. Dezelve is naar mijn gevoelen altijd een der schoonste gedeelten van mijn distrikt geweest, en zal, verbeeld ik mij, steeds de bloem der grenzen blijven. Ik denk dat het waarschijnlijk is dat de Moravische (broeders) een tak van hun Instituut aan de Witte Rivier zullen planten, tusschen den ouden en den jongen Jacobus Scheepers, onder den Zuurberg. Ik hoop waarlijk dat zij zulks doen mogen, daar het eene bescherming zal zijn voor dat gedeelte der Lands, dat zoo door Kaffers bemoeijelijkt wordt, en de luije kerels van het Londonsch Zendings Genootschap een voorbeeld van nijverheid stellen.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 88.

Aan Zijne Excellentie den Hoog Welgeboren Lord Charles Henry Somerset, Gouverneur en Opperbevelhebber, enz.

Kaapstad, 13den Mei 1816.

Mij Lord! - Sedert de Speciale Commissie, door Uwe Excellentie aangesteld voor de terechtstelling dier ingezetenen, die in de maanden October en November ll. zich schuldig hadden gemaakt aan gewapenden opstand in de distrikten van Graaff-Reinet en Uitenhagen vonnis over de delinquenten heeft geveld, en sedert deze hunne welverdiende straf hebben ondergaan, zooals door Uwe Excellentie is onderzocht geworden, zijn sommige personen, die meer of min betrokken waren, in hechtenis genomen, terwijl eenige anderen hunne woningen hebben verlaten, en nog vluchtelingen zijn. Alle deze personen, de eerstgenoemden onmiddellijk, en de laatstgemelden, wanneer zij successievelijk gevat worden, zijn blootgesteld aan eene crimineele vervolging, en moeten van tijd tot tijd terechtgesteld en gestraft worden naarmate den grooteren of minderen graad hunner schuld. Dit in het afgetrokkene beschouwd, is niets ongewoons in den gewonen loop van zaken, maar wanneer beschouwd in verband met de publieke omstandigheden der Kolonie, ontstaan er consideratiën, welke ik mijn plicht heb beschouwd aan Uwe Excellentie, als belast met het hoogste gezag in deze Kolonie, voor te leggen.

Daar niet meer personen tegelijker tijd kunnen worden terechtgesteld dan er werkelijk in de handen der justitie zijn, spreekt het, in de eerste plaats van zelf, dat er zoovele terechtstellingen moeten zijn als vereischt worden door de successieve inhechtenisnemingen der verschillende medeplichtigen. Deze omstandigheid maakt het niet alleen volkomen onzeker wanneer de laatste terechtstelling zoude kunnen plaats vinden, maar vordert ook, dat

gedurende al dien tijd, de getuigen die verhoord moeten worden, herhaaldelijk van hunne woningen in de districten van Graaff-Reinet en Uitenhage afwezig moeten zijn, en zoolang de Commissie van Rondgang duurt, zich naar die Drostdijen begeven, en naderhand zelfs naar de Kaapstad, tot groote verwaarloozing van, en schade aan hunne huishoudelijke zaken. Hieruit ontstaan twee belangrijke ongemakken. Het eene is dat het onberekenbaar is hoelang de distrikten van Graaff-Reinet en Uitenhagen in onrust zullen blijven verkeeren vóórdat zij volkomen bevrijd zullen zijn van allen die in de laatste baldadigheden betrokken waren; en het andere is, dat het grootste gedeelte der getuigen, volkomen onschuldig aan de misdaad, een werkelijk onrecht lijden van wege de moeilijkheid die er bestaat om de schade te berekenen die geleden moet worden ten gevolge eener zoolange afwezigheid van hunne vrouwen, kinderen, en bezittingen, ten einde in staat te zijn om eene genoegzame voldoening er voor te erlangen; waarbij ook nog gevoegd moet worden de persoonlijke moeite en ongemak, waaraan de getuigen herhaaldelijk moeten blootgesteld blijven door zulke reizen, en dat geene berekening hoegenaamd duldt.

Het natuurlijk gevolg van dit alles is dat die districten voortdurend in een toestand van onrust moeten blijven; dat door onderlinge verwijten oneenigheid onder de ingezetenen levendig zal worden gehouden, en dat, indien de laatste terechtstelling niet spoedig plaats vond, zoodanige oneenigheid geschikt is om wortel te schieten, door een merkbaren invloed op de opvoeding der kinderen uit te oeffenen.

En daar zulke gevolgen niet alleen buitengewone maatregelen vereischen van de zijde der Regeering, en eene strekking zouden hebben om den voorspoed der distrikten te hinderen, maar tevens uit zichzelven altijd van een zeer verontrustenden aard zijn wegens de nabijheid der Kaffers, en hunne bekende neiging om moeijelijke omstandigheden waar te nemen ten einde te rooven en te vernielen; heb ik, met behoorlijke onderdanigheid, het geenszins als een onverschillig punt ter Uwer Excellentie's overweging beschouwd, ‘Of, en in hoe ver alle deze gevolgen kunnen voorkomen worden door de tusschenkomst der Regering zonder inbreuk te maken op de rechtsbedeeling.’

Had ik eenige reden om te veronderstellen dat in het tegenwoordig geval, een ondienst aan het Recht door een polietieken maatregel zoude worden gedaan, zoude ik mijzelven niet gerechtvaardigd hebben gevonden om Uwe Excellentie dezen wenk te geven, maar daar door de uitvoering der vonnissen, geveld door de Speciale Commissie, en bekrachtigd door Uwe Excellentie, een meest indrukmakend en afschrikkend voorbeeld is gegeven geworden, en daar geene der medeplichtigen in de misdaad, die nog niet terechtgesteld zijn geworden, in zoo ver zulks ter mijner kennisse is gekomen, eenig principaal aandeel in den opstand

hebben gehad, maar sommigen van hen, zelfs op het ergste, niet in een hoogeren graad schuldig zijn dan zij, aan wie Uwe Excellentie genade hebt betoond, is het mijn nederig gevoelen, dat een politieke maatregel, overeenkomstig de daad der genade alreede bewezen, niet gezegd kan worden een inbreuk te zijn op de bedeeling van het Recht, vooral daar zulke maatregelen gepaard zouden gaan met de vóórkoming van diezelfde gevolgen, welke het Recht, in strijd met deszelfs doel, in dit singulier geval zoude te voorschijn roepen. Want ik heb als mijn zinspreuk aangenomen, 'Fiat justitia, ne pereat mundus,' en beschouw het tegenovergestelde, 'Fiat Justitia, et pereat mundus,' lijnrecht in strijd met de doeleinden van het maatschappelijk bestuur.

Tegelijker tijd is het mij voorgekomen, dat alle politieke maatregelen, die in deze zaak moeten genomen worden, zoodanige wijzigingen moeten inhouden, dat het gedrag dergenen, die zich reeds hebben overgegeven, erger gemaakt wordt dan dat van hen die nog fugitief zijn, en tegelijker tijd dat deze laatstgenoemden niet de vrijheid moet gelaten worden, om aldus te blijven zoolang zij zulks verkiezen, en niettegenstaande een aanspraak hebben op de voorrechten van den maatregel, welk laatste (geval) zoude kunnen worden vóórkomen door eene milde tijdsbepaling.

Ik vertrouw dat deze wenk niet als onbetamelijk door Uwe Excellentie beschouwd zal worden, en denzelven aan Uwer Excellentie's oordeel onderwerpende, heb ik de eer te zijn, met den grootsten eerbied; Mij Lord!

Uwer Excellentie's meest getrouwe en onderdanige dienaar,
(Get:) J.A. TRUTER.

N.B. - Op den rug van dezen brief en in het handschrift van den Gouverneur staat, met potlood, geschreven. 'Ik vereenig mij volkomen met het gevoelen door den Heer Truter uitgedrukt, en wensch dat dit aan alle belanghebbenden door Proclamatie bekend worde gemaakt.' (N.B. - Het laatste gedeelte is zeer onduidelijk, maar het bovenstaande geeft de beteekenis).

No. 89.

Vrijdag, den 7den (Junij?) 1816.

Brief van den Hoofdrechter, J.A. Truter, aan Luit: Colonel Bird Adjunct Kolonialen Secretaris.

Mijn Waarde Colonel! - Indien er de minste twijfel zij omtrent de Instructien van Lord Charles, beschouw ik het zeer behoorlijk om de zaak naar het vaderland (home) te refereren, intusschen zulke personen op borgtocht ontslaande, die gevangen gezet

zijn geworden na de terechstelling dergenen die in het feit geapprehendeerd waren. Ik neem echter de vrijheid te zeggen, wat betreft Krugel, dat daar uwe uitleg van Hoog Verraad op hem even toepasselijk is als op alle de overigen, het mogelijk zijn zal om hen vrij te stellen van de uitlegging der Engelsche Wet, daar hij schuldig is bevonden aan eene misdaad volgens de Hollandsche Koloniale Wet, minder dan Hoogverraad.

(Get:) J.A. TRUTER.

No. 90.

Uitenhagen, 29sten Mei 1816.

Aan den Kolonialen Secretaris,
Kaapstad.

Mijnheer! - Ik heb de eer aan u te rapporteeren dat ik heden aan Martinus Prinslo, Senior, een order op u heb afgegeven voor Rds. 3,000, zijnde de waarde gezet op den opstal van zijne vroegere Leenings Plaats genaamd *Naudes Rivier.* (Fol: 345. Graaff-Reinet Rolle) een kopie waarvan ik hier insluit.

Ik ben genoodzaakt geweest om eene Compagnie van het 83ste Regiment op die plaats te plaatsen, vóór dat ik met Prinslo over den opstal had gesproken, en door dit te doen heb ik tot nog toe geen ander persoon op de plaats gezet, om de zorg er van op zich te nemen, en daarom verzoek ik u nu om mij te informeren of ik zulks nog doen moet.

De plaats ligt zeer geschikt voor Dr. Mackrill, en zal het zeer vergrooten in bebouwbaar land, en dat met het toevoegsel van eene genoegzaamheid van water, indien hij zulks noodig heeft. Ik heb Prinslo éene maand tijd gegeven om zijne zaken in orde te brengen, en dan terug te trekken naar Swellendam of Tulbagh.

Ik heb, enz.,
(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.

No. 91.

Uitenhagen, 20sten Mei 1816.
Den Kolonialen Secretaris,
Kaapstad.
Mijnheer! - Overeenkomstig Zijner Excellentie's Instructien, vervat in uwen brief van den 29sten Maart l.l., verzoek ik dat gij zoo goed wilt zijn om te betalen, of te doen betalen aan Martinus Prinslo, of order, de som van Rds. 3,000, zijnde de waarde van den opstal der leenings plaats, *Naude's Rivier* (Folio 345. Gr. Rt. Rolle) de pacht waarvan mits dezen door de Regering is teruggetrokken.
Ik heb, enz,
(Get:) J.G. CUYLER,
Landdrost.
Het orgineel hiervan is door mij ontvangen.
(Get:) MARTINUS PRINSLO.

No. 92.

Uitenhagen, 5den Junij 1816.

Aan den Burger, G.J. Scheepers, Senior.
Goede vriend! - Ik verzoek en beveel u om voor mij op Dingsdag, den 11den dezer maand, te verschijnen, ten einde rekenschap te geven van zekere uitdrukkingen, werkelijk gebezigd tot nadeel der Regering, namelijk, dat de inteekening voor het Waterloo Fonds onlangs rondgezonden, niet geweest is voor de arme gewonden, of weduwen en weezen die geleden hebben van de gevolgen van dat voortreffelijk gevecht, maar voor een Hottentot Soldaat, die gewond was bij gelegenheid van den opstand.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 93.

Extract uit een brief aan Zijne Excellentie.

Uitenhagen, 27sten Junij 1816.
Lord Charles H. Somerset.
'Ik hoop dat Uwe Excellentie mij zult veroorlooven, om mijnen oprechten dank uit te spreken voor uwer Lordschaps erkentenis dat mijn gedrag Uwer Excellentie's goedkeuring heeft weggedragen, en dat ik hoop mij er op toe te leggen om eene voortduring derzelve te meriteeren.'
(Get:) J.G. CUYLER.

No. 94.

Cradock, 17den Junij 1816.

Circulaire aan de Veldkornets.

Veldkornet! - Daar ik tot mijne groote satisfactie, toen ik uwe wijk bezocht, de goede orde en rust die onder de ingezetenen heerschten, heb opgemerkt, en uit uwen eigenen mond de beste getuigenissen van hun behoorlijk gedrag heb ontvangen, kan ik niet nalaten U te verzekeren dat ik het aan mijne zijde een aangename taak zal beschouwen om terstond aan Zijne Excellentie den Gouverneur te rapporteeren hoe waardig deze lieden zich de gunsten hun bewezen betoonen, en hoe zij de verdere bescherming eener Regeering verdienen, welke altijd gereed is om alles op te offeren voor de welvaart harer onderdanen. Maar ten einde deze menschen voor toekomstige rampen te bewaren, zal het vooral noodzakelijk zijn om ze tegen alle listige verleiding te beschermen; en bij dit voornamelijk wensch ik uwe naauwlettende aandacht te bepalen. Het zal een uwer eerste plichten zijn om uzelven meer en meer bekend te maken met de behoeften der personen in uw Veldkornetschap, en niet te falen om mij of den Adjunct-Landdrost behoorlijk daarvan bericht te geven, opdat de toestand zooveel mogelijk vergemakkelijkt moge worden, en alle hinderpalen voor hun geluk en genoegen mogen worden te boven gekomen.

De voornaamste dezer hinderpalen bestaat voornamelijk hierin, dat het grootste deel der ingezetenen van uw Veldkornetschap geen wettig recht hebben op het land dat zij occupeeren, en daar dit direct strijdig is met de bestaande wetten dezer Kolonie, zoowel als hunne eigene belangen, behoort het hun duidelijk gemaakt te worden, dat zoo iets niet kan worden geduld, en dat diegenen die niet trachten om zoodanig wettig recht te verkrijgen, volgens de wel bekende regulatien van dit land, geen recht of bescherming hoegenaamd kunnen eischen op hetgeen door hen op Gouvernements grond gebouwd of geplant is geworden.

Een ieder zal door deze verlenging de toegevendheid der Regeering gevoelen; daar, volgens de herhaalde Proclamatien, alle zulke plaatsen, waarvoor geen aanzoek is gedaan, al reeds verbeurd zijn, en zij mogen allen verzekerd zijn van mijne zorg, zoolang zij de wetten als hunne heilige verplichtingen beschouwen

Met deze verwachting,
Goede vriend,
Uw onderdanige dienaar,
(Get:) A. STOCKENSTROM,
Landdrost.

No. 95.

Cradock, 18 Junij 1816.
Luitenant-Colonel Bird, Adjunct Kolonialen Secretaris.

Meldende den ordelijken en gerusten toestand van het Veldkornetschap der Baviaans Rivier.

Mijnheer! - Het is met het grootste genoegen dat ik U den ordelijken en gerusten toestand, waarin ik het Veldkornetschap aan de Baviaans Rivier, toen ik er door reisde, gevonden heb, mededeel, hetgeen mij overtuigde dat deszelfs ingezetenen werkelijk bewust waren geworden van hunne vroegere dwalingen, en het beste vooruitzicht voor hun toekomstig goed gedrag opent. Mijn eigen ondervinding in dit geval, gevoegd bij het gunstige verslag mij door den Veldkornet van dat District gegeven, heeft mij genoopt om den brief te schrijven, waarvan ik de eer heb eene kopie hierin te sluiten, en die, ik vertrouw, een goed effect zal hebben, door hen, die er in bedoeld worden te toonen hoezeer het de wensch der Regeering is om het verledene in de vergetelheid te begraven, en zich nuttig voor zichzelven en het publiek te maken, alsmede, om hen te overtuigen van de noodzakelijkheid om een wettig recht op het land dat zij occuperen, te verkrijgen, door welk middel zij spoedig de nuttigheid der wetten, die zij eerst onbruikbaar en drukkend hadden gedacht, zullen ondervinden.

Ik had ook groot genoegen, bij mijne aankomst alhier, te vinden dat de nieuwe watervoor uit de Groote Visch Rivier, welke ik met de goedkeuring der Regering had ondernomen, in zulk een staat van vooruitgang is, dat ik hoop, spoedig in staat te zijn om Zijne Excellentie een plan van een uitgebreid dorp toetezenden; en na deszelfs goedkeuring, de erven beginnen te verkoopen waarvoor er reeds vele speculateurs zijn, zoo dat ik niet twijfel dat deze plek goed vooruit zal gaan, daar de voor, een groot eind met de grootste moeijelijkheid door een harden rots gehouwen, de dienst van een sterken stroom waters verzekert, dat zij over een groot stuk lands, verkieselijk gelegen, werpt.

Ik heb, enz.,

(Get:) A. STOCKENSTROM,

Landdrost.

No. 96.

Uitenhagen, 28sten Junij 1816.

Aan Majoor Fraser, Adjunct Landdrost, Grahamsstad.

Mijnheer! - Ik heb de eer u toetezenden een brief van het Koloniaal Kantoor, van den 14den dezer, waarin het Zijne Excellentie den Gouverneur behaagd heeft om pardon te schenken aan zoodanige personen die nog in de ongelukkige opschuddingen van November, l.l. gewikkeld zijn, zoo als gij zulks omstandiger vermeld zult vinden in gezegden brief met den anderen daaringesloten, aan den Hoofdrechter en het Gerechtshof. Ik geloof dat er maar twee zijn van de soort menschen door deze toegevendheid bedoeld die aan ons distrikt behooren; namelijk, Martinus Prinslo, en Joachim Prinslo, Klaas zoon. Wil zoo goed zijn uw best te doen door middel uwer Veldkornetten of anderen, Zijner Excellenties allergenadigste bedoelingen aan deze ongelukkigen bekend te maken.

Ik heb, enz:

(Get:) J.G. CUYLER, Landdrost.

No. 97.

Uitenhagen, 29sten Junij 1816.

Den Kolonialen Secretaris, Kaapstad.

Met de laatste Post had ik de eer te ontvangen uwen brief van den 14den dezer, insluitende afschrift van den uwen aan den Achtbaren Hoofd Rechter en leden van het Gerechtshof, meldende dat Zijne Excellentie de Gouverneur zijn allergenadigst pardon had geschonken aan zekere personen die betrokken waren in den opstand van November, l.l. - Twee van deze ongelukkigen, namelijk, Martinus Prinslo, en Joachim Prinslo, Klaas zoon, die beschouwd mogen worden als vallende binnen de beteekenis van dit allergenadigst bewijs Zijner Lordschaps welwillendheid zijn ingezetenen van mijne Drostdij, en hadden hunne woonplaats onder de Adjunct Drostdij, en ik heb nu aan Majoor Fraser over de zaak geschreven, volgens ingesloten kopie. Er waren (ook) drie anderen, namelijk, Volkert Delport, Willem Prinslo, Zacharias zoon, en Zacharias Prinslo die genoemd worden in de edictale Citatie, die gevat en door mij verzonden zijn naar Zijner Majesteit's Fiskaal, daar de Publieke aanklager deze plaats, na de Speciale Commissie, had verlaten. Deze drie personen behooren tot het Graaff-Reinetsch district, en vooronderstel ik, vallen binnen de grenzen door Zijne Excellentie geschonken en hoop dus dat zij in de Kaapstad ontslagen zullen worden.

Ik heb, enz:

(Get:) J.G. CUYLER, Landdrost.

No. 98.

Uitenhagen, 15den Julij 1816.
Aan Landdrost Stockenström,
Graaff-Reinet.

Mijnheer! - Ik ben vereerd geworden met den uwen van den 12den dezer, en zend u thans toe het origineel vonnis van het Hof tegen C. Botha, voor welks terugzending naar mij ik u dankbaar zal zijn. Ware uw brief van den 5den meer toelichtend geweest, zoude ik u deze informatie vroeger hebben gegeven.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 99.

Graaff-Reinet, 26sten Julij 1816.
Aan den Luit: Colonel Bird,
Adjunct Kolonialen Secretaris.

Mijnheer! - Op ontvangst van uwen brief van den 14den van verledene maand, insluitende afschrift van een anderen door u den dag te voren geadresseerd aan den Achtbaren Raad van Justitie, heb ik dadelijk deszelfs inhoud laten mededeelen aan zoodanige Ingezetenen van het district wie het mogt aangaan, en welke zich het genadig aanbod van Zijne Excellentie den Gouverneur ten nutte makende, om ze vergiffenis te verkrijgen voor het aandeel dat zij genomen hadden in de rampspoedige onlusten van November, l.l., (ofschoon niet in eenen eersten graad) en zich ootmoediglijk onderwerpende aan de voorwaarden waarmede dit genadiglijk was aangeboden, voor mij den 23sten en 25sten dezer verschenen, en verklaarden dat zij te zamen het District van Tulbagh als hunne toekomstige woonplaats hadden verkozen, indien het Zijne Excellentie zoude behagen ze te veroorloven daarheen te gaan.

De personen, aldus gesitueerd, zijn Martinus Christoffel Barnard, Coenraad Bezuidenhout, Coenraads zoon; Jacobus Petrus Delport; Okkert Brits; Frederik Brits; Hendrik Bezuidenhout, Gerrits zoon; Hendrik Bezuidenhout, Wijnands zoon.

Ik heb ze gevolgelijk teruggezonden met de verzekering dat zij niet in hunne bezigheid zullen worden gehinderd welke zij met gerustheid mogen waarnemen, en ik moet hun het recht doen met te zeggen dat hun gedrag, nadat zij zich hadden overgegeven, mij overtuigd heeft dat zij waarlijk berouw hebben over de onbedachtzaamheid waaraan zij zich hadden schuldig gemaakt.

Ik heb, enz:
(Get:) A. STOCKENSTRÖM.
Landdrost.

No. 100.

Uitenhagen, 2den Augustus 1816.

Aan den Landdrost van George,
(A.G. van Kervel).

Waarde Heer! - Met den Post van gisteren ben ik begunstigd geworden met uwen brief van den 28sten l.l., verzoekende dat de Heer Herold eenige belooning mogt ontvangen voor zijne reis herwaarts ten einde het bedroevend en onaangenaam gedeelte zijner plichten aan de ongelukkige lijders in de onlangs plaats gehad hebbende rebellie, te verrichten.

In antwoord heb ik de eer U te berichten dat ik over dit onderwerp naar de Kaapstad heb geschreven, en als antwoord ontvangen 'dat alle kosten voor wagen huur, volgens het vonnis, mogen worden terug betaald, en verhaald op de personen veroordeeld om de kosten te betalen. *Maar geen andere belooning*, *daar onze persoonlijke diensten beschouwd worden eene zaak van plicht te zijn.*' Dus, al dat ik zien kan dat gedaan kan worden voor onzen vriend, den Heer Herold, is dat hij mij eene verklaring toezende van het aantal dagen door hem met zijn eigen wagen en ossen, enz: op reis doorgebracht van George, om de dienst enz: te verrichten. Op ontvangst van dezelve, zal ik trachten voor hem te doen wat ik kan.

Ik durf zeggen dat de Heer Herold, zooals ik, wenscht dat zulke roepingen tot plichtsvervulling niet dikwijls mogen geschieden.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 101.

Uitenhagen, 26sten Augustus 1816.
Den WelEd: Heer
G. Beelaerts van Blokland,
Secretaris van het Hof van Justitie.

Mijn Waarde Heer!

Ik ben enkel nu in staat geweest om de rekening van onkosten in verband met de Rebellie in November, l.l., in handen te krijgen. De Heer Damant, de Militaire Commissaris alhier, heeft de verschillende sommen voorgeschoten. Ik ben zoo vrij U te verzoeken de rekening door te zien. Ik sluit ook in extract uit een brief door mij van den Kolonialen Secretaris over dit onderwerp ontvangen. Ik sluit ook een eisch in van den WelEerw. Heer Herold voor vacatie geld. Krachtens uwen brief van den 29sten Maart, l.l., had ik hem geïnformeerd dat onze persoonlijke diensten

beschouwd werden als een plicht, en dat niets dan uitgaven, zooals wagen huur enz: werkelijk gedaan, in de rekening zouden worden toegestaan. Indien de rekening van den Heer Herold betaald wordt, zoude dan ook niet het Collegie van Landdrost en Heemraden verwachten dat ook zij betaald zullen worden? Na uw gevoelen over de rekening te hebben gehoord, zal ik de omstandigheid aan de regering rapporteren, overeenkomstig den ingesloten brief van den Kolonialen Secretaris. Ik zal mij dus bijzonderlijk verplicht jegens U gevoelen voor zulke wenken als gij mij over deze zaak moogt geven, en hoop van U te hooren zoo spoedig het U moge gelegen vallen. Gij zult mij verplichten door diegenen te noemen die kosten hebben te betalen, want volgens het 'Fiat' van Zijne Excellentie, zegt hij, 'de 10de, 14de, 15de, 16de, 17de, 18de, 21ste, 22ste, 23ste, 24ste, 28ste, 31ste, 32ste, 33ste, 37ste en 39ste, zullen ontslagen worden, en alle verdere straf kwijt gescholden.' Beteekent dit dat zij moeten worden uitgesloten van kosten en boeten? Ik ben niet zeker of de boeten die Lange heeft ontvangen, bedragende de som van Rd. 1,000 (zooals per lijst), moeten gebezigd worden om eenige der uitgaven, hier bedoeld, te dekken.

(Get:) J.G. CUYLER.

102.

Graaff-Reinet, 17den Augustus 1816.

Den Luit: Colonel Bird,
Adjunct Kolonialen Secretaris.

Mijnheer! - Dezen morgen heeft zich aan mij overgegeven, Jacobus Vry, de laatste der personen van het District, die deel hadden in de onlusten van November l.l., en niet terechtgesteld zijn geworden. Ik heb hem gevolgelijk bekend gemaakt met den inhoud van uwen brief van den 14den Junij l.l. op dezelfde wijze waarop ik zulks gedaan heb in het geval van hen door mij genoemd in den mijnen, dien ik de eer heb gehad u op den 26sten der voorleden maand te adverteeren; waarop de gezegde Vrij, het genadig aanbod van zijne Excellentie den Gouverneur zich ten nutte makende, verklaarde dat het zijn voornemen was om zich in het District Swellendam ter neder te zetten, indien de voorgestelde amnestie door Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins Regent wordt verleend.

Ik heb, enz:
(Get:) A. STOCKENSTRÖM,
Landdrost.

No. 103.

Graaff-Reinet, 19den September 1816.
Den Luit: Colonel Bird,
Adjunct Kolonialen Secretaris.

Mijnheer! - In antwoord op uwen brief van den 23sten l.l., heb ik de eer te melden, dat daar ik, sedert mijn eerste komst in dit district in eene officieele capaciteit, van tijd tot tijd gehoord heb van bezoeken gebracht aan de Noordelijke wijken van dit district, de Koup, en het Nieuwveld door partijen van het Zendings Instituut te Klaarwater, met zich brengende vee van verschillenden aard, dat zij onder de Kolonisten verhandelden voor alles dat zij nuttig vonden, voornamelijk paarden, heb ik veel onderzoek gedaan naar de wijze waarop die handel werd gedreven, maar kon ik geen genoegzame informatie bekomen waarnaar te handelen, vóór de vele klachten door mij ontvangen van weggeloopene slaven en Hottentotten welke die partijen zijn gevolgd, en in de kralen der laatstgemelden werden schuil gehouden. Dit gaf mij aanleiding om die ver afgelegene streek in April l.l. te bezoeken. Ik ondervond toen, dat, niet ver van de limieten zelve der Kolonie er verscheidene kraalen van Bastards langs de Zak Rivier waren gevestigd, in een volkomen staat van onafhankelijkheid van eenig gezach hoegenaamd, en in het bezit van eenig vee; dat deze (lieden), zoowel als degenen aan gene zijde van de Oranje Rivier, op verscheidene tijden van het jaar aanzienlijke getallen ossen en koeijen naar de Koup en Nieuwveld, en andere grens afdeelingen, zoowel van Tulbagh als van Graaff-Reinet, drijven, welke zij verruilen voor paarden, bokken, wagens, zadels, ijzer, en een aantal andere artikelen van dien aard; welke handel publiek wordt erkend, en nimmer verboden of bedwongen is geworden, en die, op zichzelven, ik erken het, met geen schadelijke gevolgen voor de Kolonie zoude gepaard gaan, indien gedreven met een ordelijk ras van menschen onderworpen aan de eene of andere macht op de plek ten einde te werken, en sterk genoeg om ze opteroepen ten einde rekenschap hunner handelingen te geven; maar in eene zamenleving, waarin elke persoon volkomen zijn eigen meester is, enkel geleid door blind eigenbelang, en gevolgelijk gereed om zich bij eenige partij te voegen wier doeleinden met de hunnen strooken, namelijk, om luiheid en onafhankelijkheid te bevorderen, ben ik nederig van gevoelen dat deze ruilingen, vooral waar paarden gegeven worden, enkel kunnen leiden tot het wapenen van de eene partij tegen de andere, en des te meer nu wij de verklaring van den Heer Anderson gezien hebben dat er werkelijk een vredebeuk is geweest, die nog bestaat, en die natuurlijk bewerkstelligd zal worden door Coenraad Buijs, den welbekenden auteur er van. Laat ons hierbij voegen de onmogelijkheid om de ontaarding van dusdanigen handel in een ernstig kwaad te voorkomen (zelfs

toegevende dat dezelve onschadelijk is). Het is welbekend dat een aantal der rondreizende handelaars, met Licentiën van Zijner Majesteits Fiskaal, dikwijls tot een aanzienlijken afstand onder die kralen aan de Zak Rivier doordringen; wij weten dat deze handelaars in het algemeen lieden zijn van het slechtste karakter, het een of ander nuttig handwerk verzakende om zich een gemakkelijke broodwinning door eenige soort van bedrog te verzekeren. Hun doel is natuurlijk om zoo veel vee bijeen te verzamelen, als zij met zich naar de Kaapstad kunnen voeren. Wapenen en ammunitie vinden de beste markt onder de handelaars aan de andere zijde, die eenig iets zullen geven om dezelven te verkrijgen, en daar in den laatsten tijd buskruit publiek is van de hand gezet geworden zoo als eenig ander gewoon handels artikel, kunnen wij ons de vraag gemakkelijk voorstellen of niet eenig gedeelte er van vervoerd wordt buiten de limieten op de wijze hierboven aangetoond! Om deze reden heb ik onlangs een bevel uitgevaardigd, dat daar die Licentiën den eigenaar enkel het recht gaven om zijn koopmanschap naar dit District te brengen, het geheel er van naar het dorp moest gebracht worden voor mijne bezichtiging, vóórdat eenig verlof om het van de hand te zetten gegeven zoude worden; maar daar velen dier Licentiën naderhand voor meer dan één District uitgemaakt werden, kon het kwaad dat ik wenschte te voorkomen, gedaan worden vóórdat de overtreder mij had bereikt.

Een andere klas menschen, die ik reden heb te verdenken als gemoeid in ruilingen van dezen aard, zijn sommigen der slachtersknechts, uitgezonden om vee te koopen, en best in staat om hun het (buskruit) zonder betrapt te worden te leveren.

Een ander punt ter overweging is dat die Bastaards geen vee genoeg hebbende om zulk een handel te onderhouden, trachten zullen om het te vermeerderen door vee te verkrijgen van de zwarte stammen verder in het binnenland voor snuisterijen en andere kleinigheden, of zelfs door het met geweld van die wilden te nemen, en wat het gevolg hiervan zijn moet hebben wij geleerd uit den uitslag dierzelfde ongeregeldheden, die vroeger plaats vonden tusschen de Kolonisten en de Kaffers.

Ik zoude dus voorstellen, met behoorlijke onderwerping aan het beter oordeel van Zijne Excellentie den Gouverneur, om den handel met de Bastaards niet geheel en al af te schaffen, maar dat het strengelijk zal worden verboden hun iets anders in de plaats van hun vee te geven dan volstrekte levensbehoeften, zooals kleederen, proviand en koren, schapen, bokken, enz:, en zulke landbouwgereedschappen als noodig mogen worden beschouwd voor de bebouwing hunner landen, of het waarnemen van hunne bedrijven, (indien er eenigen bestaan); dat paarden in geenerlei opzicht hoegenaamd zullen worden toegelaten als een ruil artikel, en dat ammunitie en alle soorten van wapenen verboden worden onder de aller zwaarste straffen; dat de Veldkornets gemachtigd en zelfs

geboden worden om beslag te leggen op eenigen wagen die de limieten passeert, met al deszelfs inhoud, en denzelven op te zenden naar den Landdrost van zijn District, op straf van vervolgd te worden voor plichtsverwaarloozing, indien hij zulks door de vingers heeft gezien, en zulk eene overtreding heeft toegelaten; dat zoodanige wagen, met deszelfs inhoud verbeurd verklaard zal worden, hetzij in beslag genomen door den Veldkornet, of op eene andere wijze geattrappeerd in den verboden handel; en eindelijk, dat geen persoon zal toegelaten worden om met eenigen der partijen die de Kolonie binnen komen, te ruilen, voordat de Veldkornet van zijn District zich verzekerd zal hebben dat het bezoek van zoodanige partij met geene kwade bedoelingen gepaard gaat, op straf van de verbeurdverklaring van hetgeen geruild is; welk veldkornet ook verantwoordelijk zal zijn zoolang zij in zijn district zijn, dat niets onbehoorlijks plaats vindt; en wanneer zij het verlaten, dat niemand van de Kolonie ze vergezellen zal zonder een speciaal verlof van de Regering.

Onder zulke beperkingen hoop ik dat een weinig waakzaamheid aan de zijde der Veldkornetten, eene behoorlijke briefwisseling met de zendelingen zoude aan den gang houden, en elk gevaarlijk misbruik voorkomen.

Ik ben, enz:,
(Get:) A. STOCKENSTROM,
Landdrost.

No. 104.

Brief van de Heeren W.D. Jennings en F.R. Bresler, *Leden van de Commissie van Rondgang.*

Kaapstad, 20sten September 1816.

Aan Zijne Excellentie den Hoog Wel Geb:
Generaal, Lord Charles Henry Somerset,
Gouverneur en Opperbevelhebber, enz:

My Lord! - Daar het uwe Lordschap behaagd heeft door geschreven mandaat van den 6den Augustus l.l. ons aan te stellen als Commissarissen uit den achtbaren Raad van Justitie ten einde Recht uit te oefenen in de Districten van Tulbagh, Graaff-Reinet, Uitenhagen, George, en Swellendam respectievelijk, op zulk eene wijze, en met zulke autoriteit als meer bepaaldelijk aangeduid worden in eene Proclamatie van den 16den Mei 1816, is de Commissie van de Kaapstad vertrokken den 3den September daarna, en overeenkomstig eene Proclamatie van den 10den Augustus, heeft zij hare zittingen ter dier Drostdije geopend op den 6den van de gezegde maand September. Hebbende aldaar kennis genomen

van verscheidene criminele en civiele zaken voor haar gebracht, heeft zij die Drostdij den 14den van gezegde maand verlaten, en door de Karroo, de Beer Vlei, en de Camdeboo zich naar Graaff-Reinet begeven, welke drostdij zij den 3den October bereikte, zijnde vijf dagen opgehouden tengevolge der nalatigheid van twee Veldkornetten in de voorziening van de noodige voorspannen in de Karroo.

Hebbende hare zittingen ter gezegde Drostdije geopend op den 5den October, en ze den 21sten derzelve maand gesloten hebbende, is zij vertrokken over Bruintjes Hoogte naar Grahams Stad, en na het Zuurveld door gereden te zijn, en de Zondags Rivier gepasseerd te hebben, aan de Addos Drift, heeft zij de Drostdij te Uitenhagen op den 11den November, l.l., bereikt, en hare zittingen aldaar geopend op den 14den van gezegde maand.

Dat gedurende hare zitting, depeches waren aangekomen, geadresseerd aan Luit: Colonel Cuyler, den Landdrost van Uitenhagen, en Commandant der Troepen aan de Grenzen, met het verontrustend bericht van een opstand die was uitgebroken onder de Ingezetenen van de Baviaans Rivier en Bruintjes Hoogte Districten, dat Luit: Colonel Cuyler bewoog om zich naar de plek te begeven, waar de opstandelingen vergaderd waren, ten einde de onlusten te dempen. Daar deze omstandigheden aan Uwe Excellentie gecommuniceerd waren geworden, beschouwden de ongeteekenden het hun plicht, om te Uitenhagen te blijven, tot dat zij Uwer Excellentie's brieven ontvangen hadden. Op ontvangst van den brief van den Kolonialen Secretaris (den WelEd. Heer Alexander), meldende dat het Uwe Excellentie behaagd had om eene Speciale Commissie aantestellen met volmacht om terecht te stellen, en vonnis te vellen over de Rebellen, zijn de ondergeteekenden vertrokken ter verrichting van de verdere plichten hun opgelegd door het mandaat van den 7den Augutus, l.l. Zij verlieten dus de Drostdij Uitenhagen den 6den December, en gekomen zijnde aan die van George op den 16den, vervolgden zij hunne zittingen tot den 21sten van die maand. Den volgenden dag verlieten zij gemelde Drostdij op weg naar Swellendam, alwaar zij den 26sten arriveerden, en hunne zittingen den 28sten geopend hebbende, sloten zij dezelve den 8sten Januarij; en na de Adjunct Drostdij van Caledon bezocht te hebben, en de verschillende Registers en Acten aan gemelde Drostdij te hebben onderzocht, keerden zij naar de Kaapstad terug op den 16den der gezegde maand, hebbende in den loop van dezen Rondgang (buiten hunne aandacht gewijd te hebben aan eene menigte van mondelinge klachten) kennis genomen van 47 criminele en 27 civiele zaken, van alle welke de ondergeteekenden de eer hadden een beknopten inhoud aan Uwe Lordschap toetezenden van de verscheidene Drostdijen; en zij hebben, overeenkomstig het 36ste en het 55ste Artikel der Proclamatie van den 6den Mei 1811, uitgebreide notulen in Duplicaat laten maken, waarvan de eene

copie op het Kantoor van den Secretaris van den Achtbaren Raad van Justitie is gedeponeerd.

Gedurende den loop van dezen Rondgang, hebben zich eenige opmerkingen voorgedaan aan de ondergeteekenden, aangaande de Administratie van het Recht, en den algemeenen staat der vergelegene Districten, welke zij verzoeken kortelings voor Uwe Lordschap te leggen.

(1) Betrekkelijk het 43ste Artikel der Instructiën voor de Commissie van Rondgang, geven wij eerbiedig aan de hand dat veel vertraging zoude kunnen worden vermeden in zulke veronderstelde gevallen van verschil, (Potlood aanteekening van den Gouverneur; 'eene communicatie op dit punt te worden gericht aan het Hof.'), indien de Commissarissen, in plaats van zulks te reserveeren voor de opinie van het volle Hof, gelast werden om de handelingen met hunne respectieve gevoelens schriftelijk den Hoofdrechter, destijds dat ambt bekleedende, toetezenden, die door Uwe Excellentie zoude kunnen gemachtigd worden om er terstond over te beslissen, tenzij, naar zijn gevoelen, de beslissing van het voltallig Hof, noodzakelijk moge zijn. De ondergeteekenden zijn van gevoelen dat zulke zaken als voor het voltallig Hof gereserveerd zijn, terstond behoorden voorwaarts gebracht te worden, daar gevangenen dikwijls vele maanden in hechtenis worden gehouden, ofschoon naderhand onschuldig bevonden aan de misdaden hun ten laste gelegd.

(2) Dat ofschoon de grootste geregeldheid en naauwkeurigheid in de Kantoren der verschillende Secretarissen heerschen, zoo ver zulks de tegenwoordige Secretarissen betreft, vonden de ondergeteekenden, niettegenstaande in de kantoren van de respectieve Secretarissen van Graaff-Reinet en Swellendam, eene groote hoeveelheid originele documenten (van datums vroeger dan de aanstellingen der tegenwoordige Secretarissen) in zulk een verwarden en ordeloozen toestand dat het onmogelijk was om ze te kunnen raadplegen. Dat bij eene oppervlakkige beschouwing velen derzelven van belang schenen te zijn, en toen de ondergeteekenden vroegen waarom dezelven niet behoorlijk waren gerangschikt en gebonden, en bladwijzers gemaakt voor raadplegings doeleinden, antwoordden de Secretarissen dat zij de papieren gevonden hadden in den staat waarin zij toen waren, toen zij aan de gezegde Drostdijen waren aangekomen; en dat zij geen tijd hadden gehad om ze door te loopen en in orde te schikken; en verder, dat het hun onmogelijk was dit te doen zonder hulp, tenzij zij de dagelijksch vermeerderde plichten hunner betrekking verwaarloosden. (N.B. Potlood aanteekening van den Gouverneur, 'Ik geloof dat de Landdrosten de Secretarissen niet assisteeren, hier naar moet gezien worden.') En daar de Landdrosten van de gezegde twee districten deze voorstelling hunner respectieve Secretarissen bekrachtigen, beschouwen uwe Commissarissen het hun plicht om Uwe Excellentie aan de hand

te geven om de tijdelijke hulp tot de bereiking van zulk een wenschelijk doel vereischt, te schenken.

(3) Dat geene woning, en zelfs niet een kantoor, voor de Districts Klerken verschaft is voor het uitoefenen hunner publieke werkzaamheden. Dat zij verwacht worden een fatsoenlijk voorkomen te bewaren. Dat zij optreden voor den Secretaris in gevallen van ziekte of afwezigheid. Dat huishuur hoog is aan alle de Drostdijen, en hunne salarissen zeer matig zijn. Dat onder zulke omstandigheden de ondergeteekenden de vrijheid verzoeken om aan Uwer Excellentie's overweging te submitteeren, of eene woning, of ten minste een kantoor, hun niet behoorde te worden verschaft. (Marginale aanteekening van den Gouverneur. - 'Daar sedert dit, de Districts Klerken eene groote vermeerdering van salaris hebben ontvangen, komt het mij voor dat de plicht op hen rust om eene kamer in hun woonhuis tot een behoorlijk kantoor in te richten; of de Landdrost behoort gelast te worden een kamer tot hun gebruik in het Secretariaat van het District in te ruimen.')

Wat aangaat de onderbaljuws, cipiers, en andere beambten van lageren rang aan de Rechtsbedeeling verbonden, hun gedrag in het algemeen aan de verschillende Drostdijen zoodanig is geweest, dat het de goedkeuring van hunne Magistraten, die over hen gesteld zijn, heeft weggedragen, uitgezonderd alleenlijk in het geval van A. Rietmuller, gewezen Onderbaljuw te Uitenhagen, die behalve een zeer onbeschoft en onbehoorlijk gedrag jegens zijn Hoofd-Magistraat overtuigd werd, na een geregeld onderzoek, van de instructien te hebben overtreden die voorgeschreven zijn voor het gedrag der Onderbaljuws, door brood aan verscheidene gevangenen te verkoopen voor meer dan de prijs door de Regering vastgesteld; voor welke daad de ondergeteekenden, overeenkomstig het 322ste Artikel van de gezegde instructien, hem in zijne dienst hebben geschorst, en den Landdrost van dat District gemachtigd om een ander persoon aan te stellen ten einde in die capaciteit provisioneel te ageeren, totdat uwer Lordschap's welbehagen bekend zal zijn. (Marginale nota van den Gouverneur. - 'Hij is sedert geschorst.')

(5) De ondergeteekenden wagen het om aan uwer Excellentie's overweging te submitteeren de wenschelijkheid om instructiën uit te vaardigen dat wanneer om Politie kaffers gevraagd wordt door de verschillende Landdrosten, en meer in het bijzonder, door die van Graaff-Reinet en Uitenhagen, dat zulke personen zullen worden verkregen die als metselaar, en timmerlieden zijn opgebracht, of eenige kennis van die ambachten hebben. daar zij dan, af en toe, aan de Publieke werken kunnen geëmployeerd worden, welke nu niet kunnen worden voltooid wegens gebrek aan werklieden van dezen stempel. (Marginale nota van den Gouverneur - 'Er zijn moeielijkheden aan verbonden').

(6) Na dus veel gezegd te hebben betrekkelijk de verschillende takken verbonden aan de Rechtsbedeeling, en onmiddelijk

behoorende tot de aandacht der Commissarissen van Rondgang, vragen de ondergeteekenden verlof, overeenkomstig het 26ste Artikel van de Proclamatie van den 6den Mei 1811, om Uwe Excellentie voor te leggen enkele beschouwingen door hen gedaan betrekkelijk de *zedelijkheid*, *het algemeen karakter*, *en de omstandigheden* der personen van de meer verwijderde Districten, en welke zij zichzelven verplicht rekenen aan Uwer Excellentie's overweging te submitteeren.

(7) Het eerste punt dat meer onmiddelijk de toekomstige welvaart en verbetering dezer Kolonie raakt, is het tegenwoordig Lancastrisch sijsteem van onderwijs, en de toestand der scholen in het binnenland, die, zooals een ieder onpartijdige opmerker zal moeten erkennen, reeds eene zeer gunstige verandering heeft te weeg gebracht, en natuurlijk niet ophouden zal in het verbeteren der zeden der ingezetenen, naarmate zij meer en meer zich rondom de verscheidene Drostdijen concentreeren, van waar hun invloed zich langzamerhand uitstrekt door de omliggende plaatsen.

De Zendelings Instituten hebben ook de bijzondere aandacht der ondergeteekenden tot zich getrokken, en het doet hun genoegen in staat te zijn aan uwe Lordschap te kunnen rapporteeren, dat gewoonten van zindelijkheid en naarstigheid beginnen zichtbaar te worden in hunne verschillende inrichtingen; en dat te Bethelsdorp, waar de heer Reid het gezag heeft, sommige nette en geriefelijke huizen gebouwd zijn, en dat anderen aan het bouwen zijn om de plaats in te nemen der schamele hutten vroeger door hen opgericht. Het zeer jonge Instituut te Theophilus, onmiddelijk met Bethelsdorp verbonden, is vooruitgaande, en de Instituten van de 'Hoogekraal', nabij de Drostdij van George, onder het bestuur van den heer Pacalt, en van de Zuurbraak, nabij Swellendam, onder de zorg van den Heer Siedenfaders, (door welke het plan van het beroemd Instituut te Genadendal meer in het bijzonder is gevolgd), schijnen wel berekend om van uiteindelijk voordeel voor de Kolonie te zijn, door in de gemoederen hunner aanhangers een begrip van de voordeelen der matigheid naarstigheid, en zindelijkheid, te planten, welke een deel uitmaken van de eerste beginselen van eene Christelijke opvoeding.

Wat betreft de ingezetenen der verdere buiten Districten, hebben de ondergeteekenden, door aan Uwer Excellentie's geheugen de ongelukkige voorvallen terug te roepen, welke aan uwe Excellentie bekend zijn gemaakt door het Rapport van de leden van het Hof van Justitie, welke de Speciale Commissie uitmaakten voor de terechtstelling der Rebellen, veel genoegen uwe Excellentie te verzekeren, dat zij zich ten volle gerechtigd achten in de bewering dat de oorzaak der Rebellie duidelijk kan worden teruggeleid tot eenige ontevredene ingezetenen in de buurt van de Baviaans Rivier, de betrekkingen en vrienden van F.C. Bezuidenhout, wiens besliste ongehoorzaam-

heid aan de wetten gedurende vele jaren, en eindelijk, geweldadig verzet tegen dezelven, tot zijne verdelging leidden. Dat diegenen die zich bij hen hadden aangesloten door valsche voorstellingen waren bedrogen geworden, en door bedreigingen gedrongen, maar dat de aanzienlijkste en verreweg de talrijkste klas der inwoners der buitenste Districten, met verontwaardiging den weerstand van een gedeelte hunner medeonderdanen tegen de wijze en heilzame regulatien van Uwer Excellentie's Regering beschouwden; en deze verfoeijing zeer openlijk werd getoond door de vaardigheid waarmede groote getallen van hen, in gehoorzaamheid aan de oproeping hunner Magistraten, in de wapenen bijeenkwamen om de rebellie te onderdrukken, en de wetten te handhaven. De ondergeteekenden beschouwen het hun plicht om aan Uwe Excellentie voor te leggen den ijver waarmede Colonel Cuyler, de Landdrost van Uitenhagen; de Adjunct Landdrost, Majoor Fraser; de WelEd. Heer A. Stockenström, de Landdrost van Graaff-Reinet; en zijn Adjunct, J. van de Graaff; te zamen hebben gewerkt om de rust te herstellen. Aan hunne pogingen, maar meer onmiddelijk aan de standvastigheid en onvermoeidheid van de Magistraten van Uitenhagen, die op de plek waren, en door de Militairen werden geholpen, is het te danken dat de rebellie zoo spoedig onderdrukt is geworden, de belhamels gevat zijn, en hunne misleidde deelgenooten verspreid.

De ondergeteekenden gevoelen dat zij geen recht zouden doen aan den Heer Ignatius Muller, den waarnemenden Landdrost van Uitenhagen, in de afwezigheid van Colonel Cuyler, indien zij aan Uwe Excellentie niet voorstelden den ijver waarmede hij elke hulp in zijne macht verleende; nog minder kunnen zij nalaten den Heer H.O. Lange te noemen, die op het gevaar van zijn leven, de bode van Colonel Cuyler naar de Rebellen werd; noch den Heer Reid van het Zendings Instituut te Bethelsdorp, die als deszelfs hoofd met groote bereidwilligheid voorwaarts trad tot hulp van Uwer Excellentie's Regering.

(9) Terwijl de aandacht Uwer Excellentie getrokken wordt naar de Oostelijke grenzen der Kolonie, spijt het de ondergeteekenden dat het gebrek aan inwoners eene Militaire macht aldaar nog onmisbaar maakt, ten einde de invallen der Kaffers te keeren.

De behoefte aan een markt voor graan en andere voortbrengselen van den landbouw, welke anders met weinig arbeid in grooten overvloed zouden kunnen worden gekweekt van het ééne einde van Albanie naar het andere, laten de ingezetenen geen ander middel voor hun levens onderhoud dan het fokken van vee, voor welk doel groote streeken velds noodzakelijk zijn, en het wordt (soms) noodzakelijk om twee of meer plaatsen te bezitten, ten einde, door verandering van weide, ziekte en sterfte te voorkomen, en dikwijls ook wegens de omstandigheid dat velen dezer plaatsen maar voor eenige weinige maanden in het jaar met water voorzien zijn.

Onder de vele wisselvalligheden der fortuin welke de Ingezetenen

door geheel het Oostelijk gedeelte dezer Kolonie ondervinden, en die, als vallende op het kostbaarst gedeelte van hun veestapel, hen zwaar raken, is de ziekte die bijna jaarlijks van de maand December tot de maand Maart of April onder de paarden heerscht, en het grootste gedeelte wegrukt, zonder dat er ooit een effectief geneesmiddel tegen die kwaal ontdekt is geworden, niettegenstaande, zoo als de ondergeteekenden geinformeerd zijn, dezelve dikwijls het voorwerp van onderzoek van vele geneeskundigen en anderen is geweest; ofschoon het opmerkenswaard is dat de zebra en kwagga, welke tot heden in vele plaatsen in zeer groote troepen worden gevonden, nooit bevonden zijn geworden als slachtoffers van die of gelijksoortige ziekten gestorven te zjn, en dus door de voorzienigheid gedestineerd zijn om de plaats van dat edel dier in te nemen.

Het is echter door lange ondervinding bewezen dat ofschoon de bovengemelde twee diersoorten (de zebra en de kwagga) door volharding zoo getemd kunnen worden dat zij voor sommige doeleinden nuttig zouden kunnen worden gemaakt, toch zijn zij zoo koppig en halsstarrig van aard, dat men nooit volkomen op hen rekenen kan.

De ondergeteekenden verzoeken dus de vrijheid om aan uwer Excellencie's overweging te submitteeren, of het niet een belangrijke zaak voor de Regering en deze Kolonie zoude zijn om te weten te komen of muileu onderhevig zijn aan eene ziekte gelijksoortig met die der paarden, daar, indien dit punt op bevredigende wijze wordt bewezen en publiek gemaakt, het mogelijk een bron van grooter handel en verkeer zoude openen tusschen de Oostelijke en Westelijke grenzen der Kolonie, daar die ziekte zelden of ooit in het laatstgemelde district heerscht, waarin gevolgelijk een aanzienlijk getal muilen konde worden gefokt.

(10) De ondergeteekenden gevoelen zich gedwongen om aan uwe Excellentie voor te leggen de hardigheden, waaronder zij verscheidene der inwoners beschouwen gebukt te gaan, wat betreft de toelagen hun toegestaan voor wagens, paarden, en ossen, voor de publieke dienst geprest. Het gebeurt niet zelden dat een boer genoodzaakt is om tegenwoordig te zijn op een afstand van twee of drie dagen van zijne woning om de personen te ontmoeten die hij op een bepaalde plek moet voort helpen, (dikwijls een onbewoonde plek), en somtijds aldaar verscheidene dagen wordt opgehouden. Voor dit alles, volgens het tegenwoordig stelsel, ontvangt hij geene vergoeding hoegenaamd. *Hij is alleen gerechtigd betaling te vorderen voor den tijd dien hij werkelijk heeft doorgebracht in het transporteeren der personen of bagages*, zoodat hij niet meer ontvangt voor eene afwezigheid van 12 of 14 dagen van zijne woning, huisgezin, en zaken, dan de boer die langs den grooten weg woont, voor eene afwezigheid van 2 of 3 dagen ontvangt, ongerekend het onderscheid in slijtage van wagens en vee, en het verlies van den arbeid der personen die hem in zijne

dienst vergezellen, altijd twee, en somtijds drie voor elken wagen, insluitende den leider, en mondbehoeften voor hen.

(11) Een andere zaak waarbij de ondergeteekenden uwer Excellentie's aandacht wenschen te bepalen, is het bestaande stelsel betreffende aanzoeken om land op Erfpacht. De inspecteer en meetgelden worden berekend en betaald voordat de Landdrost en Landmeter hunne werkzaamheden beginnen. Deze onkosten, die in bedrag noodzakelijk varieeren, van Rds. 100 tot Rds. 700, en meer, veroorzaken den applicant dikwijls bovenmatig ongemak, en dwingen hem dikwijls om van een gedeelte van zijn vee te scheiden ten einde de som bijeen te brengen. Maar dit is niet het ergste! *Indien zijn aanzoek verworpen wordt*, *wordt geene betaling terug gegeven*, *maar zooals de ondergeteekenden geinformeerd zijn*, *verliest hij in sommige Districten de geheele som!* (Eene kantteekening in Potlood verwijst naar de Proclamatie op dit punt). Zij vragen ook nederig verlof om aan Uwer Excellentie's overweging te submitteeren, of, indien eenige verzachtende schikking konde gemaakt worden ten gunste van applicanten, zoo als het betalen in termijnen, wanneer het bedrag een gegevene som te boven gaat, en het terug betalen van een gedeelte van de voorgeschotene onkostgelden waar het request van de hand is gewezen, zulks niet waarschijnlijk strekken zal om het getal aanzoeken voor schenkingen van dien aard te vermeerderen?

(12) Wat betreft den Politieken toestand der Oostelijke grenzen, zoo schijnen de onlangs voorgevallen ongelukkige omstandigheden, hierboven aangeroerd, welke in dat oord hebben plaats gevonden, eene vooronderstelling te rechtvaardigen dat het District van Bruintjes Hoogte, wegens deszelfs centrale ligging, grooteren overvloed van water, en dichtere bevolking, in den loop des tijds een verkiezelijker plaats voor eene Drostdij, of Adjunct Drostdij bevonden zal worden, dan de tegenwoordige te Grahamsstad, welke laatstgemelde statie, ofschoon een zeer gewenscht middelpunt voor de verschillende omliggende Militaire Posten aan de Groote Visch Rivier gelegerd, voor de bescherming van die grens tegen de Kaffers opleverende, echter niet die geschiktheid bezit voor eene concentratie van bevolking welke de omgeving van de plaats, genaamd Somerset, of de plaats van Barend de Klerk, gelegen aan de oevers van de Kleine Visch Rivier, op bijna gelijke afstanden van de Drostdij van Graaff-Reinet, en de Adjunct Drostdijen van Cradock en Grahamsstad, en omringd door een allervruchtbaarst oord, zoude aanbieden.

(13) Wat betreft de sterfte en de ziekten welke in het bijzonder deze Colonie affecteeren, hebben de ondergeteekenden met groot leedwezen den onrustbarenden voortgang welke die vreeselijke ziekte, de melaatschheid, binnen weinige jaren door deze Colonie gemaakt heeft, opgemerkt. Deze trapsgewijze vermeerdering schijnt tot de vooronderstelling te leiden dat deze ziekte aanstekelijk is; (N.B. - De randteekening van 'en Gouverneur

zegt, ‘De Faculteit zegt “Neen”’), en indien het zoo zij, wordt elke voorzorg noodzakelijk ten einde tegen de verdere verspreiding er van te waken.

Het kan derhalven misschien dienstig zijn, indien de Landdrosten en Adjunct Landdrosten der verschillende buiten Districten, gewaarschuwd werden om zoo veel mogelijk allen omgang voor te komen tusschen lieden die met die ongelukkige ziekte besmet zijn, en anderen niet aldus gekweld, daar er een Instituut is opgericht voor de ontvangst van deze ongelukkige wezens in het District van Caledon. Ofschoon de tegenwoordige regulatiën er van, niet op een genoegzaam algemeen plan schijnen gemaakt te zijn, om patienten van andere Districten er in te ontvangen, kan zulks nochthans misschien worden geeffectueerd op Uwer Excellentie's bevel, of een kleine plek aan elke bijzondere Drostdij zoude kunnen worden afgezonderd voor de ontvangst van zulke zieken.

(14) De wegen die direct van de eene Drostdij naar de andere door deze Colonie leiden, en welke de ondergeteekenden zijn gepasseerd, zijn, over het algemeen gesproken, in zulk een toestand, dat zij geene verdere attentie of reparatie van noode hebben dan jaarlijks aan dezelven worden besteed op order van de verschillende Veldcornets, en een geregelde requisitie op de verschillende Ingezetenen. Het verkeer tusschen de Westelijke Districten dezer Colonie en de Drostdij van Graaff-Reinet zoude echter zeer belangrijk worden bevoordeeld, indien de verschillende uitspanplaatsen door de woestijn der Karroo, welke in alle opzichten zulk een uitnemenden weg vertoont, met woningen werden voorzien, waar eenloopende reizigers hulp en gemak konden vinden, daar het, onder de tegenwoordige omstandigheden absoluut voor reizigers noodzakelijk is, wanneer zij voornemens zijn deze woestijnen door te reizen, om zich in caravanen te vereenigen, en met zich te voeren elke benoodigdheid voor een veertiendaagsche reis, onafhankelijk van eenige hulp van buiten.

De plekken genaamd uitspanplaatsen, namelijk, ‘Constabel,’ ‘Buffels Rivier.’ ‘Groote Riet Rivier,’ ‘Hartebeest Fontein,’ ‘Slachtersfontein,’ en ‘Wolvenfontein,’ konden allen met zeer weinig zorg, en behoedzaamheid dat het vee de dammen of reservoirs niet vernielt, eene genoegzame hoeveelheid water opleveren het geheele jaar door, en tegelijkertijd eenig gemak bieden aan reizigers die door deze woestijn op bijna reguliere afstanden reizen. Zij zijn echter omgeven met grond zoo dor en afschrikkend, dat zij waarschijnlijk niet de aandacht van eenigen kolonist tot zich zullen trekken, tenzij hem onder gunstige termen aangeboden.

De nieuwe weg, onlangs voltooid nabij de Drostdij van George, waardoor de moeijelijke en gevaarlijke bergpassen van den ‘Duivelskop,’ ‘Traka de Kouw,’ en ‘Kaaimansgat,’ door alle personen die heen en weder van die Drostdij rijden, vermeden kunnen worden, zal een voortdurend gedenkstuk blijven van uw

Lordschap's ernstige begeerte om zooveel mogelijk die moeielijkheden uit den weg te ruimen of te verbeteren, waaronder deze Kolonie gebukt gaat.

(15) De goede gevolgen, voortvloeiende uit de Commissie van Rondgang, worden te algemeen erkend dan dat de ondergeteekenden veel over dat onderwerp behoeven te zeggen. Zij kunnen echter niet eindigen, zonder uwe Excellencie te verzekeren dat zij overtuigd zijn dat de volgende voordeelen verzekerd zijn, voornamelijk door de substitutie van die Commissie, (namelijk); de orde die er nu heerscht in de kantoren der respectieve Drostdijen waar oorkonden en documenten bewaard worden. De gewillige medewerking der verschillende civiele ambtenaren met hunnen Hoofd Magistraat, en een naauwer verkeer tusschen hen. Het goed bestuur der Districts Scholen, en de daaruit voortspruitende verbetering van de zeden der Ingezetenen. De verbeterde toestand der Hottentotten en Slaven, in hunne spijzen, kleeding, en behandeling. Een grooter gemakkelijkheid van verkeer dan vroeger onder de Boeren onderling, die nu in groote getalen bij elkander komen aan de verschillende Drostdijen, gedurende de zittingen. Een betere regeling in den inwendigen toestand der publieke gevangenissen, en eindelijk, als het gevolg van dit alles, een merkelijke vooruitgang in beschaving onder de Ingezetenen het verst verwijderd van den zetel der Regering. De ondergeteekenden nemen de vrijheid om met alle onderdanigheid deze overwegingen uwer Excellentie's aandacht aan te bevelen, begeerende dat uwe Lordschap sommige dezer wenken moge beschouwen als hare opmerkzaamheid niet onwaardig, en hebben de eer te zijn met den diepsten eerbied,

My Lord!

Uwer Lordschap's aller gehoorzaamste en nederigste dienaren,

(Get:) W.D. JENNINGS.

F.R. BRESTER.

Op last der Commissie,

(Get:) H. CLOETE, L.ZN.,

Secretaris.

No. 105.

Kaap de Goede Hoop, 21 September, 1816.

Aan Zijne Excellentie den Hoog Welgeboren Generaal Lord Charles Henry Somerset, Gouverneur en Opperbevelhebber, enz., enz., enz.

Mij Lord! - Het behaagde Uwe Excellentie, bij lastbrief van den 27sten November des gepasseerden jaars 1815 ons ondergeteekenden te benoemen en te committeeren om ons te begeven naar de Drostdij van Uitenhagen, en aldaar uit te maken een

speciale commissie tot het onderzoeken en terechtstellen van alle zoodanige personen als ingewikkeld waren in zekeren opstand in de districten van Graaff-Reinet en Uitenhagen en op de grenzen uitgebarsten.

Ten gevolge van dezen gerespecteerden last verlieten wij, na eenige noodzakelijke toebereidselen te hebben gemaakt, de Kaapstad op den 1sten December, en kwamen in den achtermiddag van 14den derzelver maand ter Drostdij Uitenhagen aan.

Bij onze aankomst vernamen wij niet alleen dat de rebellen reeds op den 18den bevorens door den Landdrost, Luitenant-Colonel Cuyler, met een commando militairen en burgers aan de zoogenaamde Esterhuijspoort, op een heuvel genaamd *Slachtersnek* waren achterhaald, en achttien van dezelve zich hadden overgegeven en in hechtenis waren gesteld, terwijl de overige ontvlucht doch eenige derzelve naderhand, òf achterhaald waren, òf zichzelven hadden komen overgegeven, maar ook dat de hoofden en aanvoerders welke zich op marsch hadden begeven om over de grenzen weg te trekken, op den 24sten November bij een kloof aan den Winterberg door een commando onder aanvoering van den Adjunct-Landdrost, Majoor Fraser, waren omsingeld geworden, wanneer Johannes Bezuidenhout, die zich gewapender hand had te weer gesteld, was doodgeschoten, en de anderen, namelijk Stephanus Cornelis Bothma, Cornelis Faber, Abraham Carel Bothma, en Andries Martinus Meijer, benevens Martha Faber, de huisvrouw van voormelden Bezuidenhout, waren gevangen genomen met hunne huisgezinnen, wagens, vee, en een groote hoeveelheid ammunitie, alle welke personen dan ook in hechtenis waren gesteld, van welke de voorzeide Cornelis Faber, de huisvrouw van Johannes Bezuidenhout, benevens haar zoontje, oud dertien jaren, gedurende den voorzegden gewapenden wederstand waren gewond geworden.

Wij hebben, dadelijk den dag na onze aankomst, een begin met den ons aanbevolen taak gemaakt, en onze zittingen mitsdien op den 15den December geopend, en onafgebroken dagelijks voortgezet, de Zondagen en Feestdagen alleen uitgezonderd, waarvan het gevolg dan ook is geweest dat wij ons in staat hebben bevonden de zittingen op den 22sten Januarij dezes jaars 1816 te sluiten, en na de ten dien dage gearresteerde definitive sententie tegen negen-en-dertig schuldig bevondene personen aan uwe Excellentie ter sanctie te hebben afgezonden, op den daarop volgenden dag de terugreize naar de Kaapstad aan te nemen, alwaar wij dan ook op den 6den Februarij zijn teruggekomen.

Wij hebben thans de eer aan Uwe Excellentie voor te leggen het Verbaal bevattende de dagelijksche verrigtingen onzer Commissie en de onderscheidene door ons genomene Decreten, waarbij wij ook voegen alle verhooren en informatien, uitmakende de geheele in deze gewichtige zaak gevoerde Procedure, tot welk een en ander wij de vrijheid nemen ons bij deze te refereren, zonder

dat het noodig zal zijn, met betrekking tot de gevoerde procedure zelve, zoo verre onze rechterlijke functien aangaat, in eenige verdere details te treden.

Dan bewust dat Uwe Excellentie verlangende is om van ons te ontvangen deze en geene observatien welke wij ter gelegenheid van de Procedure, die het onderwerp onzer Commissie heeft uitgemaakt, mogen in staat geweest zijn te maken, zullen wij gaarne, aan de begeerte van Uwe Excellentie voldoende, de gelegenheid van de overzending der Proces stukken waarnemen, om aan Uwe Excellentie mede te deelen datgene wat in verband daarmede beschouwd, het meest onze aandacht heeft getrokken.

In de eerste plaats worden wij natuurlijk geleid tot de oorzaak van de plaats gehad hebbende Rebellie. Deze komt in de opgaven der onderscheidene gecondemneerden als geene andere voor dan de wraakzucht van *Johannes Bezuidenhout* over den dood van zijn broeder *Frederik Bezuidenhout*, welk geval zich aldus had toegedragen. Laatstgenoemde, namelijk, *Frederik Bezuidenhout*, een inwoner van het Veldkornetschap der Baviaans Rivier, was bij den Landdrost van Graaff-Reinet aangeklaagd wegens mishandeling en onrecht. Deswegens herhaaldelijk opgeroepen om zich bij het Collegie van Landdrost en Heemraden te verantwoorden, had hij niet goedgevonden te verschijnen, en zelfs zoo den Veldkornet Opperman, als den bode op een zeer onbescheidene wijze bejegend. Hij werd derhalven door den Landdrost gedagvaard voor de Commissie van Rechtspleging, welke in het voorleden jaar 1815 te Graaff-Reinet zitting hield, om over zijn onbetamelijk gedrag, jegens zijn Magistraat gepleegd, te worden terechtgesteld. Ook daar compareerde hij niet, en wierd bij defaut gecondemneerd tot eene gevangenis van ééne maand. De Landdrost, dit vonnis zullende ter executie leggen, zag zich genoodzaakt toevlucht te nemen tot de hulp der Militaire macht, gelijk dan ook de Luitenant Rousseau van het Kaapsche Regiment, met eenige manschappen den onderschout adsisterende, zich naar de plaats van Frederik Bezuidenhout voormeld hebben begeven, doch bij hunne komst al aanstonds ondervonden dat hij zich in staat van tegenweer stelde, en niettegenstaande de gemelde Luitenant getracht had hem van zijn ongelijk te overtuigen en tot gewillige overgaaf en onderwerping te bewegen, hij bij zijne weigering bleef volhouden, en zich ten dien einde in een klip krans, vergezeld van zekeren Jacob Erasmus, en van een basterd Hottentot, genesteld hebbende, en aldaar van wapenen en een aanzienlijke hoeveelheid buskruid voorzien zijnde, aldus gewapenden weerstand had geboden, zoodanig dat een der manschappen van het Detachement eindelijk zijnde genoodzaakt geweest in het hol te schieten, hem, Frederik Bezuidenhout, had doodgeschoten.

Dit gebeurde, hoewel de overledene zich het zelfs had op den hals gehaald, kon niet nalaten veel opspraak te veroorzaken, en schijnt in het bijzonder het gemoed van deszelfs broeder, *Johannes*

Bezuidenhout, met wrevel en wraakzucht te hebben vervuld, die dan ook, bij gelegenheid van de begrafenis van zijn broeder, zijne gemoedsbewegingen openlijk genoeg heeft geuit, en ook niet lang daarna met behulp van zijn zwager, *Cornelis Faber*, en van *Hendrik Frederik Prinslo*, *Stephanus Cornelis Bothma*, *Theunis de Klerk*, en *Abraham Carel Bothma*, het gewapend oproer heeft gesmeed, en werkelijk aan den gang gebracht.

Doch hoe zeer de gemelde gebeurtenis wel bij Johannes Bezuidenhout en zijne aanverwanten de oorzaak tot het oproer heeft uitgemaakt, en bij den grooten hoop ook als zoodanig schijnt bekend te zijn, zoo is het echter aan de ondergeteekenden voorgekomen dat er bij sommigen der hoofden en voorname deelgenooten van den opstand een andere oorzaak moest hebben bestaan, en dat bij dezulken het voorgevallene met Frederik Bezuidenhout slechts is aangegrepen als een voorwendsel, en als eene gunstige gelegenheid om de misdadige voornemens die zij, mogelijk reeds lang, hadden gekoesterd, ten uitvoer te brengen.

Dit is ons hoogst waarschijnlijk voorgekomen, zoo uit de omstandigheid dat het gebeurde met Frederik Bezuidenhout niet wel de oorzaak kan hebben opgeleverd dat *Hendrik Prinslo* zulk een bijzonder actief deel in dezen opstand heeft genomen, ja! zelfs de voornaamste aanstoker daarvan is geweest, daar hij geen aanverwant van de Bezuidenhouts was, in een geheel ander District woonde, en in geene bijzondere gemeenschap of betrekking tot dezelven stond, zoo dat, wel verre dat hij door, of van wegen Johannes Bezuidenhout zoude zijn aangezocht om in den opstand mede zijn hulp te leenen, hij integendeel vrijwillig en ongevraagd zich naar Bezuidenhout, die reeds zijne wraakzuchtige voornemens begon te laten varen, of immers te verwijlen, heeft begeven, en denzelven niet alleen gesterkt, maar de middelen tot het verzamelen van een grooten aanhang in het berokkenen van een zeer uitgebreiden opstand heeft beraamd, waarvan de verschrikkelijke uitvoering alleen door de tijdige ontdekking van den ten Processe bekenden brief van hem, H. Prinslo, en zijne daarop onmiddelijk gevolgde gevangenneming is verijdeld geworden, als uit het verhandelde tusschen *Cornelis Faber*, en het Kaffer Opperhoofd *Geika*, welk verhandelde ten Processe is bekend geworden door het breedvoerig en onvoorbereid getuigenis van *Hendrik Nouka*, den Tolk van voormelden Kaffer Opperhoofd, waaruit het gebleken is dat aan *Geika* is medegedeeld een bestaand misnoegen tegen sommige maatregelen der Regering, en onder anderen tegen de tegenwoordig bestaande wetten op het bezit en het verkrijgen van landerijen. Dit zelve heeft ondertusschen slechts tot een voorwendsel verstrekt, gelijk al aanstonds in het oog valt wanneer men gadeslaat dat de personen in dezen opstand betrokken, of de voornaamste deelhebbers daarin, geen bezitters van Land waren, maar, òf bij anderen inwoonden, òf zonder vaste woonplaats, met hun vee rondtrokken, en dus geene reden hadden om zich over

drukkende lasten te beklagen, zoodat hun ongenoegen in niets dan wrevel en eene verkeerde verbeelding moet worden gezocht, waarbij komt dat de meesten hunner in een bijna woesten staat, zonder opvoeding zijnde groot gebracht, zich moeijelijk aan eenige tucht of ondergeschiktheid hebben kunnen gewennen, en lichtelijk hebben kunnen worden gebracht om zich te verzetten tegen alles wat de vrije teugelviering hunner driften in den weg stond.

Dit verkrijgt te meer grond, wanneer men zich te binnen brengt dat het huisgezin van *Martinus Prinslo*, den oude, vader van voorzeiden Hendrik Prinslo, de een meer, de andere minder, in dezen opstand hebben deel gehad, en dat in de beroertens welke in vroegere jaren (1799 en 1800) in de binnenlanden hebben plaats gehad, dezelve *Martinus Prinslo* een voornaam aanvoerder is geweest, en bij sententie ter dood veroordeeld is geworden, doch welke straf hij alleen door algemeen pardon in het jaar 1803 door den Commissaris-Generaal De Mist, nadat het Bataafsch Gouvernement deze Kolonie had overgenomen, geproclameerd, ontkomen is. Dit huisgezin en diens aanhangers mogen dus beschouwd worden als met eene vijandelijke gezindheid jegens het Gouvernement bezield, en als een gedurigen geest van tegenstand te koesteren, doch men zoude zich bedriegen, indien men wilde vaststellen dat die geest van tegenstand bepaaldelijk tegen het Engelsche Gouvernement gericht was, of uit eene zoogenaamde verkleefdheid aan *het oude Moederland* van Holland ontsproot, tot welk vermoeden anders sommige uitdrukkingen in de in dato 9 November 1815 door H. Prinslo geschreven brief zouden schijnen aanleiding te geven; want men moet niet uit het oog verliezen dat reeds in de jaren 1794 en 1795 in diezelfden distrikten een zekere geest van misnoegen en dadelijken tegenstand tegen de Hollandsche Regeering heeft bestaan en tot hooggaande feitelijkheden was uitgebarsten in welke ook de voornoemde *Martinus Prinslo* een voornamen rol heeft gespeeld, zoodat wij de bedoelde uitdrukkingen in den bovengemelden brief voor niets anders dan voor loutere voorwendsels kunnen houden, alleen daarin gesteld om onnoozelen te verleiden, en het misdadige der oogmerken van de aanstokers van 't oproer te verbloemen, gelijk dan ook in de geheele procedure geen der gevangenen zich op eene gehechtheid aan het vorig moederland, zelfs niet op een dwalend begrip omtrent de verbindende kracht der betrekking tot hetzelve heeft durven beroepen.

Wij mogen nogthans met het grootste genoegen hierbij voegen dat het er verre van daan is, dat bij de Ingezetenen in het algemeen eene onvergenoegdheid of vijandelijke gezindheid tegen de Regering zoude bestaan! Neen! Wij hebben overal bespeurd dat de welgezetene landlieden met een goeden geest bezield, en over het algemeen genomen, wel tevreden zijn, en met eerbied en dankbaarheid omtrent de Regering spreken, en wanneer hunne denkbeelden omtrent deze of gene der publieke maatregelen ver-

schillen, zulks te kennen geven met bescheidenheid en met een volkomen vertrouwen dat hunne wezenlijke belangen voorwerpen van zorg bij de Regering zijn. Dit straalt zelfs in de onderhandelingen der oproerigen met *Geika* door, aan wien zij de verzekering niet hebben kunnen geven, zelfs niet durven voorwenden dat de voorname Landbezitters in hunne ontwerpen zouden deelen, hebbende zij integendeel de volkomene overtuiging te kennen gegeven dat de menschen langs de stranden (waardoor men in het algemeen alle de welgezetenen, en niet langs de grenzen rondzwervenden moet verstaan) aan hunnen eed getrouw waren.

Uit dit alles mogen wij dan ook dit gevolg trekken dat er alle reden is om te hopen dat de straf, welke de hoofden van den opstand hebben ondergaan, gevoegd bij de remissie door Uwe Excellentie aan anderen verleend, en de algemeene vergiffenis aan de nog overgeblevenen, welke door Uwe Excellentie aan Zijn Majesteit's Gouvernement is voorgedragen, van de gezegendste uitwerking zullen zijn om deze volkplanting in het vervolg te behoeden tegen die tooneelen van wanorde en verwoesting, welke door dezen opstand waren aangevangen, en zoo het niet in tijds ware gestuit geworden, de noodlottigste gevolgen hadden kunnen na zich slepen.

In de *tweede* plaats kunnen wij niet voorbij den welverdienden lof te laten wedervaren aan de Magistraten van de Districten onder welker onmiddelijk bereik deze opstand heeft plaats gehad, en welker trouw en voorbeeldige ijver zoo bijzonder dienstig zijn geweest om de vooruitziende gevolgen te stuiten, tot welke de eerste beginselen van dit oproer hadden kunnen leiden. Wat door de Landdrosten Cuyler en Stockenstrom, en de Adjunct-Landdrosten Fraser en Van de Graaff, elk in derzelver onderscheidene betrekkingen is verrigt, zal uit de documenten, ten dezen gevoegd, meer in het breede blijken, en Uwe Excellentie zal zeker daaruit met geen minder genoegen dan wij gedaan hebben, ontwaren dat getrouwe plichtsbetrachting, onvermoeide ijver voor den publieken dienst, en eenstemmigheid in bedoeling, al hunne maatregelen hebben bestuurd, en dat aan de vereeniging van die hoedanigheden en neigingen het spoedig dempen van den opstand voornamelijk mag worden toegeschreven.

Met geen minder lof kunnen wij melding maken van den betoonden ijver, welwillendheid en schrandere werkzaamheid van verscheidene andere der voornaamste ingezetenen, en wel bijzonder van den Veldcommandant en Heemraad van Uitenhagen, Willem Nel, en van de Veldcornets, Stephanus Johannes van Wijk, Abraham Carel Greijling, Willem van Heerden, (? J. of A.) Venter, Jan Jonathan Duran, en (P.J.) Fourie, welke alle zich door hunne beproefde trouw de oplettendheid der Regeering hebben waardig gemaakt, maar voornamelijk de beide eerstgenoemden, namelijk, de Veldcommandant en Heemraad Willem Nel, van wien de Landdrost Cuyler, en Adjunct-Landdrost Fraser in het

opsporen der rebellen bij de Post van Capitein Andrews, als in het verder vervolgen van dezelven bij den Winterberg, de uitstekendste diensten hebben genoten, en de Veldcornet, Stephanus Johannes van Wijk, aan wiens verstandige en bedaarde maatregelen (nadat hij reeds al wat in zijn vermogen was, had aangewend om het kwaad in deszelfs geboorte te smoren) het voornamelijk is dank te wijten dat de zaden van oproer zich niet verder door de distrikten van Tarka en Achter Sneeuwberg hebben verspreid, en dat de vele jonge manschappen zijn bewaard geworden tegen de besmetting, en integendeel eene houding hebben aangenomen die de hoop der oproerigen, welke zeker op meerder ondersteuning hadden gerekend, ten eenemale verijdeld heeft.

Wij hopen dus dat Uwe Excellentie het ons niet ten kwade zal duiden dat wij de vrijheid nemen deze beide personen aan de gunstige dispositie van het Gouvernement, zoo ter erkentenis van de door hen gedane diensten, als tot aanmoediging van henzelven en van anderen in het vervolg aan te bevelen, gelijk wij de vrijheid nemen Uwer Excellentie's gunstige aandacht te verzoeken op de diensten door de burgers Hermanus Potgieter en Hendrik Lange, en den schoolmeester Frederik Touchon bewezen, welke geene moeite hebben ontzien om den verdwaalden hoop tot onderwerping en tot het verlaten hunner dwaze onderneming te vermanen, verdienende de laatstgenoemde vooral eenige beloning zoo omdat hij door zijnen betoonden trouw verliezen heeft ondergaan, als omdat hij als een vreemdeling onder de landlieden wonende, ligt heeft blootgestaan aan de verleiding om zich tot mededeelachtigheid aan het kwaad te laten medesleepen, of immers, door zijn belang gedreven, had kunnen worden bewogen om in stilte af te wachten welk het gevolg mocht zijn voor menschen van welke hij, in zijn middel van bestaan, afhankelijk was, zoodat wij gerust mogen besluiten dat een waar gevoel van eer zijne gedragingen heeft bestuurd.

Een jongeling, wiens goede trouw en aan den dag gelegde gezindheid wij ook niet onopgemerkt mogen voorbijgaan, is Gerrit Pieter Bezuidenhout, Gerrits zoon. Deze, schoon in den aanvang mede in de beschuldiging en procedure begrepen, omdat hij ook een korten tijd bij de Rebellen zich had bevonden, is door ons vrij gesproken, niet slechts omdat hij, zoodra hij konde, zich van den opstand had verwijderd, maar ook omdat hij van den beginne af aan, een ondubbelzinnigen afkeer daarvan had getoond, zoodanig dat hij van het voorgenomen oproer, lang voor de uitbarsting, vermoeden hebbende gekregen, en vernomen hebbende dat zijn zwager, Adriaan Engelbrecht, met eenige anderen naar het Kafferland zouden zijn, geene zwarigheid had gemaakt den Veldkornet van zijn District daarvan te verwittigen, en zulks niettegenstaande zijn oom, nu wijlen Johannes Bezuidenhout, een der aanleggers der zamenzwering was, en velen zijner bloedverwanten deel er in hadden.

Zoo moeten wij ook uwer Excellentie's aandacht inroepen op den goeden trouw en ijver betoond door de gebroeders Diderik Johannes Muller en Christiaan Muller, door welker beleid en braafheid de oproerige brief van den 9den November 1815, welke door Hendrik Frederik Prinslo, met overleg van Johannes Bezuidenhout, Stephanus Cornelis Bothma, Cornelis Faber en Theunis de Klerk was geschreven, in handen van den straks gemelden Veldkornet Van Wijk is gekomen, en waardoor de apprehensie van gemelden Prinslo veroorzaakt is.

Het doet ons leed dat wij niet met denzelfden lof kunnen spreken van den Veldkornet van de Baviaans Rivier (het District in hetwelk de opstand zijnen voornamen zetel had), Philippus Albertus Opperman. Deze, door evengemelden G.P. Bezuidenhout in tijds gewaarschouwd, was daardoor in staat gesteld op zijne hoede te zijn; dan, wel verre dat het blijkt dat hij eenige maatregelen, hetzij tot vermaning zijner mede-ingezetenen, hetzij tot bewaring der rust heeft in het werk gesteld, zoo is het gebleken dat hij op eene lafhartige en onberadene wijze zijn Distrikt heeft verlaten, en met zijn huisgezin, have, en goed, naar het Dorp van Graaff-Reinet geweken is, en door eene onbescheidene openbaring van den naam van den straks gemelden G.P. Bezuidenhout, hoogst waarschijnlijk veroorzaakt heeft dat deze door de Rebellen opzettelijk is medegesleept, zoodat de dwang op welken alle de beschuldigden zich hebben beroepen, ten aanzien van dien jongeling geen ijdel voorwendsel is geweest, terwijl al verder deze Veldcornet Opperman de waarneming van zijn dienst heeft opgedragen aan een oud en zwak man, Willem Frederik Krugel, zonder denzelven eenigen schijn of schaduw van informatie te geven omtrent hetgeen er gaande was, waardoor hij derhalven zijn District geheel aan de oproerigen ten prooi gelaten, en den gemelden W.F. Krugel heeft blootgesteld om door de oproerigen overvallen en in de misdaad medegesleept te worden, van welke omstandigheid, gelijk in de procedure is gebleken, dan ook de hoofden der rebellen een meesterlijk gebruik hebben weten te maken.

Het mag ondertusschen eenigszins tot verschoning van dezen Veldcornet Opperman strekken dat hij bewust was van de ongunstige gevoelens van vele ingezetenen ten zijnen opzichte, als wordende hij bij velen gehouden voor de oorzaak van den dood van Frederik Bezuidenhout, waardoor hij dan lichtelijk het begrip heeft kunnen koesteren dat zijne tegenwoordigheid in dat District geen nut konde doen, en misschien meer kwaad zoude te weegbrengen, daar het hem niet mogelijk was de heerschende vooroordeelen te overwinnen; niettemin gelooven wij dat het zijn plicht ware geweest daarover vertrouwelijk, en zoo veel mogelijk onopgemerkt met zijne magistraten te spreken, en derzelver leiding en bevelen te verzoeken, waardoor dezelven in staat zouden zijn geweest om op de bewaring der rust in dat District, de noodige orders te stellen.

Een *derde* onderwerp op hetwelke wij bij deze gelegenheid meenen de vrijheid te mogen nemen Uwer Excellentie's oplettendheid in te roepen, is het gewicht dat ons in deze Procedure is gebleken bij de ingezetenen te worden gehecht aan den eed.

Dat wist Johannes Bezuidenhout zoo wel dat toen Hendrik Frederik Prinslo zich op de post van Captain Andrews in arrest bevindende, door de oproerigen te vergeefsch was opgeëischt, en zij derhalven zich genoodzaakt zagen onverrichter zake af te trekken, hij, Joh: Bezuidenhout het noodig oordeelde de bijeen verzamelde menigte door een plechtigen eed te verbinden van bij elkander te blijven, daar hij anders vooruit zag dat het mislukken van die eerste poging lichtelijk de uitwerking zoude hebben dat de menigte zich verspreid, en de meesten, aan welke de bedoeling onbekend was, zich zouden hebben verwijderd. Hij liet dus een kring formeren, en wel bijzonder door den provisionelen Veldcornet W.F. Krugel, hier boven gemeld, een eed van getrouwheid afleggen, en zulks door anderen nazeggen, met dien verstande, dat die eed door gemelden W.F. Krugel afgelegd, voor alle zijne manschappen (omdat dezelven op zijn bevel waren bij elkander gekomen) verbindend zoude zijn. Sommigen hebben dan ook dien eed uitdrukkelijk nagezegd, anderen hebben er, door het afnemen van den hoed, of andere teekenen, hunne toestemming aan gegeven, terwijl weder anderen zich maar lijdelijk bij die gelegenheid hebben gedragen, en het, bij de verschijning van den Landdrost Cuijler met zijn Commando aan Slachtersnek gebleken is dat deze eed langen tijd een beletsel is geweest waardoor men veel moeite heeft gehad om hen tot onderwerping te bewegen.

Hoe zeer nu deze eed tot een misdadig einde gevergd en afgelegd was, en derhalven niet verbindend konde noch mochte worden geacht, is het ons echter niet onwaarschijnlijk voorgekomen dat aan denzelven in het begrip van eenvoudige doch misleide landslieden eene verbindende kracht is toegekend die bij hen eene gemoedelijke angstvalligheid veroorzaakt heeft, en uit deze vooronderstelling gelooven wij dat gevolg te kunnen afleiden dat de eedsverbintenis bij hen als heilig wordt beschouwd, en wanneer dezelve op eene wettige wijze gevraagd en gegeven was, niet licht gevaar van schending zoude loopen. Wij hebben om die reden ons getracht te informeren of wel alle ingezetenen dier buiten distrikten onder den eed van getrouwheid aan Zijner Majesteits Gouvernement gebracht waren, maar op onze daartoe gedane vragen hebben wij geen voldoend antwoord kunnen bekomen. De Veldcornets leggen wel bij hunne aanstelling, den eed tot hunne bediening staande, af, en de Landdrost van Uitenhagen heeft ons ook geinformeerd dat *thans alle* jongelingen, die in de burger rollen worden ingeschreven, hetgeen geschiedt wanneer zij hun zestiende jaar hebben bereikt, onder den eed van getrouwheid worden gebracht, maar wij hebben veel reden om te twijfelen of zulks wel is geschied ten aanzien van ingezetenen die reeds vroeger

den gemelden ouderdom hebben bereikt, en of het in eed nemen der ingezetenen tot die jaren komende, ook wel op een eenparigen en algemeenen voet, met vereischte naauwkeurigheid in alle de Districten wordt bewerkstelligd.

Wij hebben dus gemeend, vooral daar de eedsverbintenissen over het algemeen met eerbied worden beschouwd, aan Uwe Excellentie's overweging te moeten onderwerpen, of het niet dienstig zoude zijn van het tegenwoordig tijdstip, daar de onzekerheid omtrent het lot dezer Kolonie heeft opgehouden, gebruik te maken om alle de Ingezetenen, en wel inzonderheid die der buiten districten, onder den eed van gehoorzaamheid aan Zijne Groot Britannische Majesteit te brengen, en de respectieve Landdrosten te gelasten zulks in het vervolg nauwkeurig te observeren omtrent alle jongelingen, zoodra zij die jaren hebben bereikt in welke zij gewoonlijk op de Burger-Rollen worden ingeschreven, terwijl het ook van iederen vreemdeling, zich in de Buiten districten nederzettende, zoude kunnen worden gevorderd, dat hij een bewijs medebracht van den eed, hetzij hier aan de Hoofdplaats of in het District uit welk hij komt, den gezegden eed te hebben afgelegd.

Ten vierden oordeelen wij aan Uwe Excellentie onze gedachten te moeten mededeelen omtrent de betrekkingen met de Kaffers. Het is zoowel uit het voorgevallene met Frederik Bezuidenhout als uit de vooraangevoerde procedure gebleken dat in weerwil van de daartegen bestaande orders van het Gouvernement door sommige Ingezetenen eene verstandhouding met de Kaffers wordt onderhouden, die ten uiterste nadeelig is, en tot allerlei ongeregeldheden aanleiding geeft. Onder den naam van *Kuijerende Kaffers* komen sommigen van die natie bij de Ingezetenen die langs de grenzen wonen, worden daar somwijlen vriendschappelijk ontvangen, doch maken altijd die bezoeken dienstbaar aan hunne oogmerken om den staat des lands te bespieden, en van tijd tot tijd invallen te doen en roverijen te plegen. Dit had vooral plaats aan den kant van Baviaans Rivier en Tarka, welke grenzen niet gedekt waren, en waar de ingezetenen zich, òf tegen dergelijke bezoeken niet durfden verzetten, óf ook sommigen derzelven begunstigen om hunne denkbeeldige onafhanke(lijkheid) te ondersteunen. Zoodanige bezoeken hebben dan ook de eerste aanleiding gegeven tot de met veel gerustheid door Cornelis Faber ondernomen zending naar de Kaffer opperhoofden, welker gedrag, in de bij hen gedane aanzoeken ons zeer dubbelzinnig is voorgekomen. Het is wel waar dat *Geika* aan de afgezanten der oproerigen nimmer eenige stellige belofte van hulp heeft gedaan, maar het is tevens waar dat hij, wel verre van bij het eerste aanzoek zijne hulp zonder omwegen te ontzeggen, integendeel hun zooveel hoop heeft ingeboezemd, dat toen de uitbarsting van het oproer stond te geschieden, C. Faber geene zwarigheid heeft gemaakt zich andermaal bij hem te begeven om de begonnen onderhandeling voorttezetten, en dat *Geika's* weigering om dadelijke

hulp, of liever, zijn ontwijkend antwoord, niet moet worden toegeschreven aan zijne goede gezindheid jegens dit gouvernement, maar veel eer aan zijn terecht gevormd begrip van het dwaze der onderneming, waarvan hij, uit de information die hij van de afgezanten bekwam, weinig reden kreeg om een goed gevolg vooruit te zien, terwijl het ook alzins opmerking verdient, dat het afbreken der onderhandeling tusschen *Geika* en de gezanten der oproerigen heeft plaats gegrepen toen bij hen de tijding inkwam dat Hendrik Frederik Prinslo, die ook aan *Geika* als een der aanvoerders bekend was, gevangen was genomen, waaruit hij dus zeer natuurlijk moest opmaken dat de geheele toeleg ontdekt was, en de uitvoering nu niet meer zoo gemakkelijk zoude zijn. Uit deze en alle andere omstandigheden is het ons voorgekomen dat de Kaffers, hoezeer aan het aanzoek der oproerigen om dadelijken bijstand niet hebbende voldaan, echter het oproer eerder hebben aangemoedigd met de bedoeling om wanneer de ingezetenen met de troepen in strijd zouden zijn, daarvan partij te trekken, gelijk ook de roverijen en moorden kort daarna, en zelfs gedurende dien tijd dat wij ons te Uitenhagen bevonden, gepleegd, maar al te veel bewezen hebben. Om alle deze redenen gelooven wij dat het voor de rust des lands van belang is om het verbod van gemeenschap met Kaffers stiptelijk te handhaven, daar wij uit eenige gemeenschap met hen geen het minste voordeel, maar integendeel, niets dan nadeel kunnen vooruitzien.

Eene *vijfde* aanmerking die wij ons bij deze gelegenheid veroorloven, raakt den staat der Landbezitting in het District van Baviaans Rivier. Volgens de ons gegevene informatien houden verre de meesten der daaromstreeks wonende ingezetenen zich daar op, zonder eenigen wettigen titel, en zonder dat zij aan het Gouvernement eene recognitie betalen. Hieruit volgt wel aan den eenen kant dat het hun zeer kwalijk zoude passen over het drukkende van kosten te klagen, maar ook aan den anderen kant dat zij geene gehechtheid voelen tot den grond dien zij op geene wettige wijze bezitten, en dat zij derhalve geen verbintenis tot bescherming dier bezitting tegen de invallen der wilden kennende, zich aan de verdediging van de door hen bewoonde gronden weinig laten gelegen zijn, en integendeel met de Kaffers liever eene zekere verstandhouding blijven onderhouden die hen zoude in staat stellen om bij voorkomende gelegenheden, bijvoorbeeld, eenig opgevat ongenoegen, of eenig kwalijk begrepen belang, de bepaalde grenzen over te trekken, en zich in een of ander gedeelte van het Kafferland neder te zetten, gelijk zulks reeds het oogmerk van sommigen der oproerigen schijnt te zijn geweest om in eene soort van onafhankelijke vereeniging, de landstreek aan de Gonap te betrekken. Het komt ons derhalven (onder verbetering) voor, dat in de landbezitting van de ingezetenen dier Grensdistricten meer regelmatigheid zoude behooren te worden in acht genomen, terwijl wij echter meenen te mogen aanbevelen om de lasten of

recognitiën die zij aan het Gouvernement zullen behooren op te brengen, op een veel lager voet dan ergens elders te stellen, uit aanmerking van het gevaar voor het verlies van hun vee en andere bezittingen, aan hetwelk zij gedurig zijn blootgesteld. Wij durven niet beslissen of het raadzaam zij het erfpachtstelsel ook in die Districten in te voeren, dan of het voor als nog beter zoude zijn de plaatsen aldaar, hetzij in grootere of kleinere uitgestrektheid, op den voet van leening van het jaar 1809, of op vergunningen van eenige jaren uit te geven, omdat, schoon het eene waarheid is dat hoe zekerder iemands bezitting is, des te meer gehechtheid hij aan den grond verkrijgt, het mogelijk voor als nog veiliger is dat het Gouvernement zich het vermogen reservere om ingezetenen, welker verblijf op de grenzen onraadzaam mogt voorkomen, zonder vorm van proces, door de eenvoudige intrekking eener leening of vergunning te doen verhuizen, hetgeen ten aanzien van erfpacht bezitters niet zoo wel op vermoeden kan geschieden, zonder althans in den schijn van onrechtvaardig te zijn, te vervallen.

Deze zijn, My Lord! de waarnemingen tot welke de procedure welke het voorwerp onzer Commissie is geweest, aanleiding heeft gegeven, en welker mededeeling wij dus gemeend hebben met Uwer Excellentie's wensch te zullen overeenkomen. Door dezelve verder uit te breiden zouden wij vreezen in den taak te zullen treden der gewone Commissie van Rechtspleging, welke, ten gevolge den Proclamatie van 16 Meij 1811, alle de Districten bezoekende, en op elke der Drostdijen de noodige informatien inwinnende, in haar algemeen verslag zeker alle de voorwerpen zal aanraken welke Uwer Excellentie's aandacht waardig zijn, terwijl wij ook verder hebben geoordeeld ons slechts bij algemeene aanmerkingen te moeten bepalen, de bijzondere details overlatende aan de plaatselijke Magistraten, welker gestadige oplettenheid op hetgeen onder hun ressort voorvalt zeker niet zal in gebreke blijven het Gouvernement met alle de bijzonderheden bekend te maken.

Wij hopen dus hiermede aan Uwer Excellentie's verlangen te hebben voldaan, en onze geopperde denkbeelden aan Uwer Excellenties beter oordeel onderwerpende, hebben wij de eer met alle respect en hoogachting te zijn.

My Lord!

Uwer Excellentie's zeer gehoorzame en Zeer onderdanige Dienaren.
(Get:) P. DIEMEL.
W. HIDDINGH.

Mij present.
G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,
Secretaris.

No. 106.

Uitenhagen, 7den December 1816.
Aan Landdrost Stockenstrom,
Graaff-Reinet.

Mijnheer! - De Ingezetenen van Uitenhagen begeerig zijnde om een bezoek te ontvangen van een leeraar twee maal 's jaars, verzoek ik voor te stellen, indien zulks uwe goedkeuring wegdraagt, dat de WelEerw. Heer Schutz eens in het jaar overkome, en de Heer Herold, aan wien ik over het onderwerp zal schrijven, (ook) eens in 't jaar, zoodat op deze wijze wij met twee bezoeken in het jaar begunstigd zullen worden.

Indien UEd: zulks goedvindt, zoude ik wenschen dat de Heer Schutz deze Drostdij in Februarij aanst. een bezoek brengt, om twee Zondagen (alhier) te prediken. Ik heb aan hem in dien zin geschreven, mits dat het uwe goedkeuring wegdraagt; en ik zal den Heer van Kervel verzoeken om den heer Herold toe te laten om ons in Julij aanstaande te bezoeken. Na van U gehoord te hebben zal ik de preciese Zondagen bekend maken, waarop de Heer Schutz hier tot mijne Ingezetenen zal prediken.

(Get:) J.G. CUYLER.

No. 107.

Uitenhagen, 7den December 1816.
Den WelEerw: Heere
J.A. Schutz,
Predikant te Graaff-Reinet.

WelEerw: Heer! - De Inwoners van Uitenhagen zeer verlangende naar het bezoek van een der naburige Leeraren, neem ik de vrijheid aan U voor te stellen om zoo goed te zijn ons die gunst te bewijzen, eens in 't jaar. Ik zal ook den heer Herold met een dergelijk verzoek adresseeren, zoodat, door zulk eene schikking, zoolang wij niet het genoegen hebben een geordenden Leeraar van het Goddelijk Woord in ons midden te zien, wij ten minste twee malen in het jaar in staat zullen zijn om de gunst der naburige predikanten te genieten. Indien gij genegen moogt zijn om aan ons verzoek te voldoen, zoude ik U ook vriendelijk verzoeken, ons, indien mogelijk, gedurende de maand Februarij aanstaande met een bezoek van een paar Zondagen te vereeren, ten einde de openbare godsdienstoefeningen te leiden, wanneer ik het genoegen zal hebben U onder mijn dak te huisvesten, en tevens trachten een herberg te verzekeren bij een der dorpelingen voor hen die U vergezellen.

Vertrouwende dat gij aan mijn verzoek zult voldoen,
Verblijf ik, enz:
(Get:) J.G. CUYLER.

Bijlage B.

Brieven verzonden.
1815-1816.

No. 1.

Koloniaal Kantoor,
7den Augustus 1815.
Aan den Hoofd Rechter en de
Leden van den Achtbaren Raad van Justitie.

Heeren! - Ik heb de eer, in antwoord op uwen brief van den 3den dezer, U te kennen te geven de goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur, van uwe nominatie van den Heer H. Cloete L. zn., om als Secretaris van de aanstaande Commissie van Rondgang te ageeren; en Zijne Excellentie keurt verder goed dat zij hare zittingen te Tulbagh, op Woensdag, den 6den September aanstaande, openen zal.

Ik heb, enz:
(Get:) HENRY ALEXANDER,
Secretaris.

No. 2.

Koloniaal Kantoor,
21sten September, 1815.
Den WelEd: Heer
H.C. VAN KERVEL,
Landdrost te George.

Mijnheer! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast U bekend te maken, in antwoord op uwen brief van den 11den Julij l.l., aanbevelende dat eene toelage voor reiskosten aan den WelEerw. Heer Herold moge worden toegestaan, voor den tijd door hem op reis doorgebracht in het verrichten der kerkelijke diensten, dat eene som van 10 stuivers per uur hem bij die gelegenheden zal worden toegestaan voor het gebruik zijner ossen en wagens, en dat hij uit de Districts Cassa Rds. 6 per dag zal genieten, wanneer hij uit is.
Ik heb, enz:
(Get:) HENRY ALEXANDER,
Koloniale Secretaris.

No. 3.

Koloniaal Kantoor,
25sten November, 1815.
Den Luit: Colonel Cuyler,
Landdrost te Uitenhagen.

Mijnheer! - In antwoord op uwen brief van den 15den dezer met deszelfs bijlagen, betrekkelijk deze treurige omstandigheid, heb ik alleen aan te merken dat door Proclamatie van den datum van heden ik U bekleed heb met de macht om de Krijgswet te proclameren. Het is een pijnlijke last U opgelegd, maar ik ben overtuigd dat gij het gevoelt dat de afstand van den zetel der Regering en het dringende der zaak, zulks noodzakelijk hebben gemaakt. Wanneer menschen, niet werkelijk in de wapenen, gevat worden, en er een twijfel ontstaat over den aard of uitgebreidheid der misdaad, denk ik dat het verstandig zal zijn om te trachten in den Heer Jennings, of een anderen persoon, dien gij als den verstandigsten beschouwt, een raadgever voor de krijgswetten te vinden, mits zij het behoorlijk vinden om om zulke hulp te vragen.

Uw verheven karakter en lange ondervinding bewegen mij om alles van uwe pogingen te verwachten, en, mits gij eene belooning voor de gevangenneming van eenige zeer uitnemende verraders noodig acht, machtig ik U om zulks uit te loven. Gij zult de goedheid hebben om mij omstandig te schrijven, wat gij als de oorzaken van dezen opstand of rebellie beschouwt, of de schijnbare voorwendsels, of iets dieper in de menschen gewoven, en bijzonderlijk of, daar zij aan de wet onderworpen zijn, na zoo vele jaren bijna onafhankelijk van de wet geweest te zijn, daartoe hebben bijgedragen.

Hoe verkeerd en misleid onze menschen ook mogen zijn, is het echter het natuurlijk doel eener goede Regeering om te hervormen liever dan om te straffen, en indien de motieven en redenen, gegrond op de dwaling van een volk, eenmaal bekend zijn, zullen zij te gemakkelijker uit den waan worden geholpen, en bevredigd zoo ver hunne klachten verholpen kunnen worden.

Maar, mijnheer! uw gedrag kan niet te sterk op deze misleide menschen deze waarheid inprenten, hoe begeerig ook de Regeering moge zijn om zich te schikken naar hunne vooroordeelen, en hunne grieven uit den weg te ruimen, (indien er eenigen mogen bestaan) dat het zwaard der gerechtigheid door mijn Souverein in mijne hand is geplaatst, niet om er uit gerukt te worden door eenige macht, welke dan ook, zoolang als ik het hanteeren kan, en dat het gelijkelijk mijn plicht is om het te gebruiken ter handhaving der gehoorzaamheid verschuldigd door Zijner Majesteits onderdanen, zoowel als voor hunne verdediging tegen een openbaren vijand.

Ik sluit in dezen een adres, door u te worden geteekend, en verspreid in uwen naam, indien gij het goedkeurt, met bijvoeging van hetgeen gij verder noodig mocht oordeelen, en om de bevelen, waarnaar verwezen wordt, aan de Veldkornetten en andere Magistraten uit te vaardigen, om alzoo te weten te komen, welke van hunne gewone woningen afwezig zijn.

Ik heb, enz.,
(Get:) CHAS. HENRY SOMERSET.

No. 4.

Proclamatie door Zijne Excellentie den HoogEd. Geboren Generaal Lard Charles Henry Somerset, enz.

Nademaal het aan mij gerapporteerd is, dat zekere rustelooze en oproerige onderdanen van de distrikten Graaff-Reinet en Uitenhagen, op de nietigste gronden gewapend zijn vergaderd, en tot daden van geweld zijn overgegaan, tot storing van den publieken vrede en rust der gem. distrikten; en nademaal zulk onrustig en oproerig gedrag het noodig maakt, ter bescherming en veiligheid der overheid en welgezinde onderdanen der distrikten Graaff-Reinet en Uitenhagen, dat de Officier commandeerende Z.M. Krijgsmach tin die deelen, Luit.-Kolonel Cuyler, van het Kaapsch regiment, met volle macht bekleed zij om (is het nood) de civiele autoriteit op te schorten en de krijgswet in alle zulke deelen van gez. distrikten te verklaren, welke zullen deelnemen in eenige daden van oproer, of die strekken kunnen tot verbreking van den publieken vrede. Hierom autoriseer ik bij deze gez. Luit.-Kol. J.G. Cuyler, van het Kaapsche Regiment, commandeerende op de frontieren, zoowel als alle andere Officieren van Zijne Majesteit, die afzonderlijke commandementen bekleeden, om al zulke personen, voor eenen krijgsraad overtuigd van deel te hebben genomen in eenige daad van oproer, volgens krijgswet te straffen, hetzij met den dood of anderszins, als hun zal geraden voorkomen tot het straffen en ten onder brengen van alle rebellen; waarop alle Zijner Majesteits onderdanen gelast worden te letten.

GOD BEWARE DEN KONING!

Gegeven onder mijne hand en zegel, aan de Kaap de Goede Hoop, den 25sten November 1815.

(Get:) C.H. SOMERSET.

Ter Ordonnantie van Zijne Excellentie,
(Get:) H. ALEXANDER,
Secretaris.

No. 5.

Koloniaal Kantoor,
27sten November 1815.
Den WelEd: Heer J.A. Truter,
Hoofd Rechter.

Mijnheer! - Ik heb de eer U in te sluiten een brief van de Commissie van Rondgang, waaruit het den Rade van Justitie blijken zal, dat zekere opstandelingen betrokken in een zeer gevaarlijken en criminelen opstand en rebellie, in de Districten van Graaff-Reinet en Uitenhagen geapprehendeerd zijn geworden, wier zaken, ter wille van een onmiddelijk voorbeeld, behooren onderzocht te worden op de plek zelve door eene Commissie gemachtigd om van dezelven volle kennis te nemen, en er een uitspraak over te geven, onderworpen aan mijn *Fiat.* Ik heb U dus te verzoeken om eene zoodanige Speciale Commissie te benoemen, ten einde dadelijk voor dat doel zich in Zijner Majesteit's schip 'Bucephalus' naar Uitenhagen te begeven; daar het, na rijpe overweging, raadzaam is gedacht, dat de Commissie van Rondgang, thans te Uitenhagen, met hare gewone plichten, zal voortgaan, opdat de Publieke Dienst niet worde gehinderd door hetgeen er heeft plaats gevonden.

Ik heb, enz:
(Get:) CHARLES HENRY SOMERSET.

No. 6.

Koloniaal Kantoor,
27sten November, 1815.
Aan de leden der Commissie van Rondgang,
Uitenhagen.

Heeren! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast geworden U bekend te maken, dat hij heden een mandaat geteekend heeft voor de aanstelling van Speciale Commissarissen, om kennis te nemen van, te recht te stellen, en vonnis te vellen over de gevangenen die voor haar gebracht zullen worden, beschuldigd van misdaden in verband met de onlangs plaats gehad hebbende gevaarlijke en onnatuurlijke rebellie. Het is dientengevolge Zijner Excellentie's begeerte dat gij, Heeren! zult voortgaan met de werkzaamheden U aangewezen in Zijner Excellentie's mandaat, gedateerd den 7den Augustus l.l., opdat de Publieke Dienst niet lijde onder de vertraging welke zoude plaats vinden ten gevolge van uwe langere detentie van de ordinaire werkzaamheden van den Rondgang.

Ik ben, enz:
(Get:) HENRY ALEXANDER.

No. 7.

Koloniaal Kantoor.
27sten November, 1815.

Den Lieut: Colonel Cuyler,
Landdrost te Uitenhagen.

Mijnheer! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast aan U de groote tevredenheid te kennen te geven, welke hij gevoelde in het doorlezen van uwen brief aan den Heer Jennings, gedateerd den 12den dezer.

Maar Zijne Excellentie bemerkt dat er nog velen in de wapenen zijn, en gevolgelijk volhardt hij in het overzenden van de macht door hem bepaald: namelijk, 2 compagnien van het 83ste Regiment, elk bestaande uit omtrent 80 officieren en gemeenen, 1 drie-ponder kanon en 1 mortier, met 22 paarden en 30 man.

Zijne Excellentie heeft gelast dat er eene Speciale Commissie van het Gerechtshof zal worden aangesteld, en begeert dat de tegenwoordige Commissie, nu te Uitenhagen, met hare gewone plichten zal voortgaan. Zijne Excellentie keurt uwe bezadigde vermaning aan een misleid volk ten hoogste goed, en vertrouwt dat uwe volgende depeche een verslag van het eindigen van deze ongelukkige zaak zal inhouden.

Doch indien de opstand ongelukkiglijk blijft voortduren, zoo zult gij met de Krijgswet voortvaren. Het is geenszins de bedoeling van Zijne Excellentie dat deze Speciale Commissieeene herroeping is van uwe machtiging om de Krijgswet te proclameeren en dienvolgens te handelen, maar om zijne angstvalligheid te kennen te geven om bij elke gelegenheid door het civiele gezag te handelen, indien de bewaring der publieke rust zulks toelaat. Gevolgelijk is Zijne Excellentie van meening dat enkel in het geval van dringende en aanhoudende noodzakelijkheid, gij uwe toevlucht tot de Krijgswet zult nemen.

Het Gerechtshof heeft de Heeren P. Diemel en W.M. Hiddingh aangesteld, en beveelt ze vooral aan uwe ondersteuning, en indien noodig, vertrouwt het dat gij ze met een escorte zult beschermen.

Ik heb, enz:

(Get:) HENRY ALEXANDER.

No. 8.

Koloniaal Kantoor
27sten November 1815.

Aan den Hoofd Rechter en de leden van den Achtbaren Raad van Justitie.

Mijne Heeren! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast u te verzoeken zoo goed te willen zijn, om mij toetezenden, ter overweging van Zijne Excellentie, het Rapport der geneeskundige en Professioneele Heeren, die u genoopt hebben om afte zien van uwe oorspronkelijke aanstelling der Heeren Neethling en Berrrangé, om als Commissarissen zich naar Uitenhagen te begeven.

Ik heb, enz:

(Get:) HENRY ALEXANDER.

No. 9.

Koloniaal Kantoor,
10den December 1815.
Luit: Colonel Cuyler,
Landdrost te Uitenhagen.

Mijnheer! - Zijne Excellentie gelast mij nogmaals zijne hooge goedkeuring van uw gedrag, en zijne achting voor uwe ondervinding en uwe gevoelens uit te drukken, maar hij gevoelt zich gedwongen door een diep gevoel van plicht om voor de toekomst zulke maatregelen te nemen, als waarschijnlijk een vreedzamer en zachter verkeer met de Kaffers zullen te weeg brengen, en mogelijk ook eene permanente gerustheid, gegrondvest op trapsgewijze beschaving. Zijne Excellentie vertrouwt op eene sterke Militaire macht voor de bescherming der Kolonie en hare inwoners, maar is niet genegen om zulk eene gunstige gelegenheid om met de Kaffers te onderhandelen, te laten voorbij gaan. Zijne Excellentie is van gevoelen, dat, na de groote kracht der Britsche Regering, en de snelheid waarmede derzelver hulpmiddelen in werking kunnen worden gesteld, te hebben aangetoond, gij ze prijzen moet voor hun onlangs betoond gedrag, in het weigeren van vriendschap en verkeer met de gewezen rebellen, en om zijne tevredenheid met hun gedrag te betoonen, behoorden geschenken, in zijnen naam hun gedaan te worden, vooral van artikelen

van consumptie, zooals brandewijn, wijn, suiker, thee, koffie, tabak, en hetgeen gemakkelijk onder hunne vrouwen en andere gunstelingen van het Opperhoofd kan worden uitgedeeld; dat een paar ornamenten en andere artikelen van wezenlijk nut, zoo als houweelen, zagen, bijlen en vijlen aan de Opperhoofden behoorden gegeven te worden, met eene bekendmaking dat, indien het het Opperhoofd behaagde, twee of meer jaarlijksche bijeenkomsten voor den ruilhandel zouden mogen plaats vinden. Zijne Excellentie wenscht dat zij zullen aantoonen welke artikelen onder hen het meest gewild zijn in ruil voor hun vee, vellen, of wilde dieren, en dat ivoor van verschillende soorten, en stofgoud hun vertoond moeten worden, als artikelen het meest door ons gewild; en Zijne Excellentie is zeer begeerig te weten tot hoe ver hunne kennis van het binnenland zich uitstrekt, en welke de artikelen van deszelfs koophandel zijn. Zijne Excellentie denkt dat in het begin zulk een koophandel behoorde gedreven te worden door Commissarissen aangesteld door de Regeering, en beperkt tot Kaffer opperhoofden aan hunne zijde. Zulk een alleenhandel zoude minder aan misbruik onderhevig zijn aan den kant der Regeering, en een machtigen band het opperhoofd opgelegd, daar zijn goeden naam en rang spoedig van het verkeer met ons zouden afhangen. Zijne Excellentie is niet genoegzaam hoopvol om te verwachten dat de Kaffers in het begin goederen van eenige aanzienlijke uitgebreidheid ter ruil zullen aanbrengen, maar hij is genegen te gelooven dat de uitdeeling van eetbare waren, en de ruil van hetgeen kostbaar is, zich langzamerhand een weg zullen banen. Zijne Excellentie is van gevoelen dat geen voordeel behoort te worden getrokken uit de onkunde der Kaffers belangende de waarde hunner artikelen, hetzij produkten of gekocht goed, opdat zij niet mochten worden bewogen om koopers in private avonturiers te zoeken, maar dat elke vraag, en eenige kennis die zij hieraan mochten opdoen, hen zouden overtuigen van de getrouwheid der agenten, en de goede trouw en rechtlievendheid van het Britsch Gouvernment in deszelfs handelingen. Zijne Excellentie vertrouwt dat gij deze gelegenheid niet zult laten voorbijgaan om schadevergoeding te eischen voor de strooperijen die onlangs hebben plaats gevonden. Hij beveelt het u aan dat uwe taal streng zij, en uwe macht duidelijk doe blijken; met uw vast voornemen, mits de opperhoofden de misdadigers niet willen of kunnen straffen, om strenge wedervergelding uit te oefenen.

Gij zult echter deze geweldenarijen en diefstallen behandelen als de daden van individuen, en niet als van de Regeringen der opperhoofden, en alle mogelijke maatregelen in uwe macht nemen om te weten te komen, om beweegredenen beiden van staatkunde en van handel, hoe ver de limieten van het gebied en den invloed van ieder dezer opperhoofden zich uitbreidt, als mede de ligging van hun bebouwd land.

In het submitteeren van deze beschouwingen Zijner Excellentie over deze zaak, is hij zeer begeerig om voordeel te trekken uit uw gezond verstand en ondervinding aangaande de tijden, plaatsen, en de wijze waarop de proefneming behoort te geschieden.

Ik heb, enz:

(Get:) HENRY ALEXANDER.
Koloniale Secretaris.

P.S. In antwoord op uwen brief van den 8sten dezer, wat aangaat de maatregelen bovengenoemd, wenscht Zijne Excellentie in de eerste plaats, indien wedervergoeding als volstrekt noodzakelijk zal geoordeeld worden, zulks gericht zal worden tegen de bezittingen en huizen der kwaad gedaan hebbende kraaien, maar niet tegen hunne levens, uitgezonderd in het geval van tegenstand.

Hij verzoekt u, Majoor Fraser te machtigen den Veldcommandant Willem Nel en zijne manschappen in den naam van Zijne Excellentie te bedanken voor hunne ijverige diensten.

Zijne Excellentie zal de vroegste gelegenheid aangrijpen om twee geweren op te zenden; één voor den Veldcommandant Willem Nel en het andere voor A. Lange als een dadelijk bewijs zijner goedkeuring.

No. 10.

Koloniaal Kantoor, 12den Februarij 1816.

Den WelEerw. Heer Herold,
Predikant te George.

Mijnheer! - De Commissie uit den Achtbaren Raad van Justitie, herwaarts teruggekeerd zijnde, en hare werkzaamheden aan Zijne Excellentie den Gouverneur gerapporteerd hebbende, blijkt het dat er in de gevangenis te Uitenhagen zes gevangenen zijn onder het vonnis des doods. Het is daarom Zijner Excellentie's begeerte dat het u behagen moge om zonder uitstel u naar Uitenhagen te begeven om aan die ongelukkige personen die geestelijke hulp te verleenen welke hunne treurige omstandigheden vereischen.

Ik heb, enz.,

(Get:) C. BIRD.

No. 11.

Koloniaal Kantoor, 23sten Februarij 1816.
Luitenant-Colonel Cuyler,
Landdrost te Uitenhagen.

Mijnheer! - Met de toezending van de ingeslotene brieven van den Achtbaren Raad van Justitie, en van den Militairen Secretaris, ben ik door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast u bekend te maken dat de WelEerw. Heer Herold den 12den dezer is aangeschreven, hem gelastende om onmiddellijk zich naar Uitenhagen te begeven, ten einde de ongelukkige gevangenen aldaar die onder het vonnis des doods zijn, te helpen; en tevens dat Zijner Majesteits Fiskaal den 19den dezer aan den Landdrost te George geschreven heeft, hem gelastende om den beul die aan die Drostdij woont, naar Uitenhagen te zenden. Beide deze depeches werden met expres verzonden op de genoemde datums.

Ik heb, enz.,
(Get:) C. BIRD.

No. 12.

Koloniaal Kantoor, 29sten Maart 1816.
Luitenant-Colonel Cuyler,
Landdrost te Uitenhagen.

Mijnheer! - Ik heb de eer gehad om te ontvangen en voor Zijne Excellentie voor te leggen, uwe depeche, No. 258, gedateerd den 18den dezer. Het is met het grootste leed geweest dat Zijne Excellentie uw verslag gelezen heeft van het ongelukkig voorval dat plaats had gevonden bij gelegenheid van de uitvoering van het doodvonnis over de misleidde personen die de straf der wet hebben ondergaan voor hun gedrag in den onlangs plaats gehad hebbenden opstand. Maar Zijne Excellentie vertrouwt met u, dat het voorbeeld dus gesteld, het gevolg zal hebben van eene herhaling van eenige gelijksoortige snoode poging te voorkomen, en de ingezetenen aan de grenzen overtuigen zal, dat indien de kennis van hetgeen men verschuldigd is aan de samenleving ze niet binnen de perken van hunnen plicht kan houden, de gestrengheid der wet nochtans tot eenigen afstand zal reiken voor de bescherming van de algemeene belangen der Maatschappij.

Zijne Excellentie, vertrouwende op uwe kennis van de gesteldheid der inwoners der twee districten, heeft, ingevolge uwer aanbeveling, groot genoegen gehad aan het Gerechtshof kennis te geven van zijn pardon aan de drie volgende personen, namelijk:

Willem Frederik Krugel.
Adriaan Engelbrecht, en
Andries Meijer;

op voorwaarde echter dat zij de Drostdij van Uitenhagen verlaten, en zich niet nederzetten in de Distrikten van Uitenhagen, Graaff-Reinet, of George. Zijne Excellentie vertrouwt dat deze daad van vergiffenis niet verkeerdelijk begrepen zal worden, maar dat het toekomstig gedrag van deze lieden, en het effect hunner bevrijding op hunne vrienden en makkers zoodanig zijn moge, dat het de hoop zal verwezenlijken welke Zijne Excellentie gekoesterd heeft toen hij tot dit gunstig besluit hunnent wege geraakte.

Zijne Excellentie heeft ook, tengevolge uw schrijven van den 22sten Januarij, No. 252, groot genoegen gehad om te gelasten dat aan Willem Nel als eene gift in eeuwigdurende erfpacht zal worden geschonken, zijne Leenings Plaats, 'de Brakkefontein.' Maar het is noodig dat er herwaarts naar dit kantoor eene kaart er van in Duplicaat worde gezonden opdat de noodige acten van overdracht kunnen uitgemaakt worden.

De namen der andere personen door u in denzelven brief genoemd, is kennis van genomen met het doel om aan hen zulke bewijzen van Zijner Excellentie's gunst te schenken als mogelijk zijn wanneer de gelegenheid zich voordoet.

Het is Zijner Excellentie's begeerte dat onmiddelijk kennis worde gegeven aan Martinus Prinslo, den oude, wiens leenings plaats aan de Somerset boerderij grenst, dat zijne plaats is teruggetrokken; en gij zult zoo goed zijn om dezelfde maatregelen te nemen ten einde de waarde van den opstal te weten te komen, als gedaan is geworden in het vorig geval, Prinslo verwittigende dat hij niet zal toegelaten worden om eenigen leenings grond in de drie grensdistricten te hebben, en dat geene gift van nieuwen grond in zijne gunst geschieden zal. Het wordt hun dus aanbevolen om met zijne familie terug te trekken, hetzij naar Swellendam of Tulbagh. Gij zult zoo goed zijn om een geschikten persoon in het bezit van Prinslo's plaats te stellen, zoodra laatstgemelde in staat zal zijn om dezelve te verlaten, tot dat gij verdere orders van Zijne Excellentie op dit punt ontvangen zult hebben. Daar Zijne Excellentie het in overweging heeft om eene nieuwe schikking te maken in de verdeeling der grensdistricten, is hij onder de noodzakelijkheid om de overweging van uw voorstel, om additioneele Heemraden in de Adjunct Drostdij te Grahamsstad aantestellen, uit te stellen; maar daar het waarschijnlijk is dat Grahamsstad, niettegenstaande hare vele tekortkomingen, eene belangrijke Militaire Post zal blijven, keurt Zijne Excellentie het goed dat gij het gelast dat een permanente Kazerne voor twee Compagniën, met een Militaire pakhuis, en Staf Sergeants quartieren worde gebouwd op de plek door u aanbevolen in uwen brief van den 22sten October 1814; maar ofschoon Zijne Excellentie het aan de hand geeft dat het werk zoo zal worden gedaan, dat het permanent zal zijn, verzoekt hij nochthans dat gij op het zorgvuldigste zult zorgen dat het gedaan worde met de

grootst mogelijke zuinigheid bestaanbaar met sterkte en wenschelijkheid.

In antwoord op het naschrift van uwen brief van den 18den dezer, ben ik gelast te zeggen dat het vonnis tegen de gevangenen, betrokken in den laatsten opstand, ze condemneert in alle de kosten en uitgaven verbonden aan de zaak, en dat dus het naar hunne bezittingen in het eerste geval is, waarheen gij hebt te zien om vergoeding voor hetgeen is uitbetaald geworden; en bij aldien dit niet genoegzaam worde bevonden, zal het noodig zijn om de toevlucht te nemen tot eene speciale belasting op de Districten Graaff-Reinet en Uitenhagen ten einde het te kort te dekken; en Zijne Excellentie zal, nadat gij de som zult zijn te weten gekomen, de noodige autoriteit schenken voor het heffen van dezelve.

Ik heb, enz:

(Get:) C. BIRD.

No. 13.

Koloniaal Kantoor,
22sten Maart 1816.

Den Hoofd Rechter en den Leden van den Achtbaren Raad van Justitie.

Heeren! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast U bekend te maken, dat het hem behaagd heeft de drie hier onder genoemde personen, betrokken in de laatste rebellie, te pardonneeren, namelijk:-

Willem Frederik Krugel,
Adriaan Engelbrecht, en
Andries Meyer,

op voorwaarde echter dat zij de Drostdij van Uitenhagen verlaten en zich niet nederzetten in de Districten van Uitenhagen, Graaff-Reinet, of George.

Ik heb, enz:

(Get:) C. BIRD.

No. 14.

Koloniaal Kantoor,
29sten Maart, 1816.
Den WelEd. Heere
J.J.L. Smuts,
Ontvanger van 's Lands Inkomsten.

Mijnheer! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast u, mits dezen, toe te zenden voor uw naricht en leiding, extract uit een brief geschreven aan Luit: Colonel Cuyler, waaruit gij zult bemerken dat het Zijner Excellentie's welbehagen is, dat de Leening's Plaats bezeten door Martinus Prinslo, den oude, in het District Uitenhagen, ingetrokken zal worden. Dat het hem niet vergund zal zijn om eenigen leening's grond in de drie grensdistricten te hebben, en dat geene gift van nieuwen grond in zijne gunst zal gedaan worden.

Ik ben, enz:
(Get:) C. BIRD.

Circulaire. **No. 15a.**

Koloniaal Kantoor, 11den April, 1816.

Aan de Landdrosten van Stellenbosch, Swellendam, Graaff-Reinet, Uitenhagen, Tulbagh, en George.

Mijnheer! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast om U mits dezen toe te zenden gedrukte exemplaren van het vonnis uitgesproken over de personen die betrokken waren in den onlangs plaats gehad hebbenden opstand in het binnenland, en te verzoeken dat gij de meest mogelijke publiciteit er aan zult laten geven door uw geheel District.

Ik heb, enz:
(Get:) J.C. BIRD.

No. 15b.

Nieuwland, 10den April 1816.

Den Heer J. Osmond, Simons Stad.

Mijnheer! - Mijn Militaire Secretaris heeft behoorlijk voor mij gelegd uwen brief van den 23sten l.l., betreffende uwe bezorgdheid dat soldaten en Officieren bij u ingekwartierd zullen worden. Ik meld dit enkel om te zeggen dat in mijne betrekking ik mijn gedrag niet kan vooruit loopen door verklaringen. De noodzakelijkheid die tot inkwartiering dwingt moet altijd hare verontschuldiging zijn wanneer zij gebeurt, maar ik heb alles in mijne macht gedaan om die noodzakelijkheid te Simons Stad te vermijden

Het is natuurlijk in u om groote verkleefdheid te gevoelen aan eene Kolonie en volk, waaronder gij zulk een ruim vermogen als dat door u zelven beschreven als in uw bezit, verkregen hebt, en zulke middelen om in rijkdom naar uw eigen land terug te keeren. Die verkleefdheid behoort op zichzelve u te dringen om te trachten dat volk te dienen. Het is van dit oogpunt van uwen brief van den 8sten dat ik bewogen ben geworden om zoo ver in het onderwerp dat dezelve behandelt te treden, als om u te berichten dat eene gekozene Magistratuur, in hare uitwerking op de kiezers, diegenen die bij zulke verkiezingen presideeren, de uitgestrektheid van het District waarin zulke verkiezingen plaats vinden, en de uitgebreidheid van het Rechtsgebied van zoodanigen Magistraat, in de schaal gelegd tegen de vermoedelijke voordeelen van zulk een maatregel deszelfs welslagen beiden moeilijk en twijfelachtig maken.

Ik geef het toe dat in dit, en in elk ander land, macht aan misbruik is blootgesteld, en waar de zetel der Regering ver af gelegen is, en het volk over het algemeen onkundig, die blootstelling vermeerderd kan worden, maar gij hebt het mis door te veronderstellen dat de Magistraten in het binnenland dezer Kolonie in eenige arbitraire handelingen gewaarborgd worden: de regelen hunner handelingen zijn door de wet voorgeschreven, en aan de wet, zijn zij, met elk ander lid der maatschappij verantwoordelijk voor wangedrag, en niets bewijst dit duidelijker dan het geval door u aangeroerd.

Door de onlangs plaats gehad hebbende ongelukkige beroeringen in het binnenland toe te schrijven aan eene vijandelijke gezindheid tegen een ongewilden Magistraat, vind ik het eene rechtvaardigheid welke ik dien persoon verschuldigd ben om u op ondubbelzinnige wijze te verklaren dat gij verkeerd zijt geinformeerd geworden. Ik stap van dit individueel feit af om te zeggen dat algemeene beweringen omtrent wanbestuur mij toeschijnen berekend te zijn om werkelijke onrust te weeg te brengen, en één groote bron van ontevredenheid te zijn. Zulke beweringen zijn gelijkelijk van toepassing op de beste en de slechtste ambtenaren, en zijn schadelijk voor den goeden naam van Zijner Majesteits Gouvernement, en in het bijzonder, van diegenen die het administreeren. Mijn eerste plicht hier is om de ingezetenen te beschermen, en dit kan alleen gedaan worden door hunne Magistraten de hand boven het hoofd te houden en te ondersteunen wanneer zij recht doen, en ze te straffen en af te zetten wanneer zij misbruik maken van het vertrouwen in hen gesteld. Doch om zulk misbruik te bewijzen zijn specifieke klachten noodzakelijk, en een opene en rondborstige aanklager is onderhevig aan de wettelijke gevolgen van zijne voorstellingen en beweringen, indien ongegrond of verkeerd. Ik treed niet in het gedrag mijner voorgangers, noch in de mate van invloed door u op hetzelve uitgeoefend. maar ik erken dat ik natuurlijk om plaatselijke informatie naar de voor-

naamste Civiele Ambtenaren dezer Regering zie, wier ondervinding en werkzaamheden ze natuurlijk bevoegd maken om haar te geven, doch ik ben niettegenstaande uitermate gelukkig om bij elke gelegenheid informatie te ontvangen van eenigen respectabelen individu.

Ik ben,

Mijnheer,

Uw gehoorzame Dienaar,

(Get:) CHARLES HENRY SOMERSET.

No. 16.

Koloniaal Kantoor, 19den April 1816.

Den WelEd. Heer A. Stockenstrom,
Landdrost te Graaff-Reinet.

Mijnheer! - Ik had de eer te ontvangen en voor Zijne Excellentie den Gouverneur te leggen uwen brief van den 22sten l.l., en het is met bijzonder genoegen dat ik van de vroegste gelegenheid gebruik maak om u de volkome goedkeuring van Zijne Excellentie mede te deelen, niet alleen van de waakzaamheid door u betoond en de aanmerkingen door u gemaakt omtrent de schuilplek van Coenraad Buijs, en de waarschijnlijke voornemens der Prinslos, die de grensdistrikten aan de oostzijde moeten verlaten, maar ook van gansch uw gedrag gedurende de onlangs plaats gehad hebbende bedroevende onlusten. Uw brief van den 4den December kwam behoorlijk per post aan, en niets kon duidelijker zijn, of de inzichten der misleidde individuen met grooter nauwkeurigheid en juistheid aantoonen dan die mededeeling, maar daar zijne Excellentie een vroeger bericht omtrent het geheele onderwerp door den Landdrost van Uitenhagen had ontvangen, door middel van militaire expressen, en daar de maatregelen waaraan gevolg moest worden gegeven, en die noodzakelijk beiden civiel en militair waren, aan Luit.-Kolonel Cuyler bekend waren gemaakt, kwam het Zijne Excellentie niet volstrekt noodzakelijk voor om eenig bijzonder bericht u toe te zenden, zich voorbehoudende om zulks te doen wanneer de gansche ongelukkige zaak tot een einde zoude zijn gebracht. Zijne Excellentie heeft de aanbeveling, vervat in uwen laatsten, wat betreft het stationeeren der Dragonders te Graaff-Reinet, Cradock, en de Baviaans Rivier, naar den Luit.-Colonel Cuyler gerefereerd; en Zijne Excellentie ziet op het oogenblik geen reden om te veronderstellen dat de Luit.-Colonel er tegen objec-

teeren zal; en in geval hij zulks niet doet, zullen onmiddelijke bevelen over de zaak door den Militairen Secretaris gegeven worden. Zijne Excellentie heeft met den Landdrost van Tulbagh gecommuniceerd over de zeer belangrijke aanmerkingen door u gemaakt betrekkelijk het voornemen der twee Prinsloos en Malans om in de Tulbagh Coup zich neder te zetten, en Zijne Excellentie heeft de uiterste waakzaamheid van den heer Fischer naar dit punt gericht. Er is enkel een onderwerp bij hetwelk op het oogenblik Zijne Excellentie uwe aandacht wenscht te bepalen, en dat is, bij de Kolonisten aan de Baviaans Rivier. Het wordt verstaan dat vele lieden zich aldaar hebben nedergezet, zonder òf eenige aanspraak op grond te hebben, òf zelfs die tijdelijke vergunningen te bezitten, welke tot hiertoe op zeer ongeregelde wijze door de Provinciale Magistraten zijn verleend geworden. Het is de begeerte van Zijne Excellentie dat gij zoo goed wilt zijn om te gelasten dat er een nauwkeurige lijst van allen die zich in het District hebben nedergezet, geformeerd worde, met het doel om te weten te komen of er eenige zijn onder de bovengemelde omstandigheden, en bij aldien er de zoodanigen mogen zijn, het van hunne karakters zal afhangen (waarvan gij de beste beoordeelaar zijt) of het hun zal worden toegelaten om daar te blijven, of wettige rechten op de gronden waarvan zij bezitters wenschen te worden, te verkrijgen. Dezen brief sluitende, heb ik er nog bij te voegen dat Zijne Excellentie de Gouverneur ten allen tijde het grootste genoegen hebben zal, in het ontvangen uwer aanbevelingen en gevoelens betreffende den toestand van het binnenland, en dat, door zulks tot zijn naricht mede te deelen, Zijne Excellentie gevoelt dat gij een zeer belangrijken, zoowel als delicaten tak der administratie aan uwen ijver en bekwaamheden toevertrouwd, ten uitvoer brengt.

Ik heb, enz.,
(Get.) C. BIRD.

No. 17.

Koloniaal Kantoor, 19den April, 1816.

Den WelEd: Heer J.H. Fischer,
Landdrost te Tulbagh.
Mijnheer!

Ik was op het punt U toe te zenden uittreksels uit den brief van den Landdrost van Graaff-Reinet betreffende het voornemen van zekere personen die gevonnisd waren om de Grens Districten te verlaten, om naar de Coup in Tulbagh zich te begeven ten einde zich daar neder te zetten, toen uw brief over hetzelfde onderwerp mij werd ter hand gesteld; en ik ben door zijne Excellentie den Gouverneur gelast U te informeeren dat door deze individuen uit

de Grens Districten te bannen, het doel was om van hen de mogelijkheid af te snijden om in verdere communicatie met de Kaffers te treden, of andere rustelooze lieden op de grenzen, en dat dus aan de beteekenis van hun vonnis niet zoude worden voldaan, indien het hun wierd toegelaten om zich neder te zetten in zulk eene afgelegene plek als de Coup van Tulbagh. Het is dus Zijner Excellentie's begeerte dat gij zoo goed wilt zijn om de aller strengste voorzorgen te nemen ten einde te verhinderen dat zij zoodanig voornemen ten uitvoer brengen; en deze instructie moet beschouwd worden niet alleen als toepasselijk op de Coup, maar op den geheelen grens, waar geen enkele dezer lieden, noch, eenige dergenen die Graaff-Reinet mogen hebben verlaten ten gevolge der jongste beroeringen, gepermitteerd zal worden grond in leening te hebben, of om eenig land onder eenige andere titels te verkrijgen. Deze laatste aanmerking ziet bijzonderlijk op de familie van den ouden Martinus Prinslo, wiens leenpacht op last is ingetrokken, en die waarschijnlijk eene poging zoude kunnen aanwenden om in het bovengenoemd oord zich neder te zetten.

Wat betreft C. Buys; - al wat gedaan kan worden is om zijne bewegingen zoo naauwkeurig mogelijk gade te slaan, en indien hij binnen de limieten komt, en op eenige wijze zoude trachten om de publieke rust te verstoren, of inbreuk op de wetten te maken, hem te doen arresteeren en voor de behoorlijke gerechtshoven te brengen.

Wanneer gij gelegenheid hebt om kruit in uw District te brengen, zullen de noodige bevelen voor het afleveren van hetgeen gij van noode moogt hebben worden uitgevaardigd; het District betalende natuurlijk voor hetgeen verkregen wordt, tegen den gewonen prijs.

Ik heb, enz:

(Get:) C. BIRD.

No. 18.

Koloniaal Kantoor, 21sten Mei 1816.

Luitenant Colonel Cuyler,

Landdrost te Uitenhagen.

Mijnheer! - In antwoord op uwe depeche, No. 264, ben ik door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast u Zijner Excellenties goedkeuring mede te deelen, dat Christiaan Botha, nu onder het vonnis van gevangenschap, zal worden overgebracht met eene behoorlijke escorte van de gevangenis van Uitenhagen naar die van Graaff-Reinet. De Landdrost van Graaff-Reinet hiervan behoorlijk kennis gegeven zijnde.

Ik heb, enz:

(Get:) C. BIRD.

No. 19.

Koloniaal Kantoor,
21sten Mei 1816.
Den WelEd. Heer A. Stookenström,
Landdrost te Graaff-Reinet.

Mijnheer! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast te verzoeken dat gij de noodige orders zult uitvaardigen dat C. Botha, thans in de Gevangenis te Uitenhagen gekerkerd, in die van Graaff-Reinet zal worden ontvangen, om daarin te blijven tot dat de tijd zijner gevangenschap zal zijn verstreken.

Ik heb, enz:
(Get:) C. BIRD.

No. 20.

Koloniaal Kantoor,
13den Junij 1816.
Aan den Hoofd Rechter en de Leden van den Achtbaren Raad van Justitie.

Heeren! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast u bekend te maken, dat in overweging genomen hebbende de omstandigheden van de twee grensdistricten, Graaff-Reinet en Uitenhagen, welke thans door de respectieve Landdrosten derzelven gerapporteerd zijn geworden als in een toestand van volkomene rust te zijn, en overeenkomende met het gevoelen van den geachten Hoofdrechter dat het de allerweldadigste uitwerking zal hebben, indien een sluier over het verledene werde geworpen, en zoodanige personen die nog betrokken zijn in de ongelukkige beroeringen van November l.l., (ofschoon niet in een eersten graad) gepardonneerd werden, op voorwaarde dat zij de twee genoemde Districten zullen verlaten, en zich overgeven aan hunne respectieve Landdrosten, aan wie zij de voorgenomene plaats hunner aanstaande woning zullen bekend maken, is het Zijner Excellentie's intentie onverwijld de omstandigheid aan Zijne Majesteit voor te leggen, op dat behoorlijke autoriteit voor het schenken en bekend maken van zulk eene volkomene amnestie verkregen moge worden.

Ondertusschen is het Zijner Excellentie's begeerte dat zulke personen, welke in hechtenis zijn gehouden voor overtredingen in verband met de beroeringen bovengemeld, en na het sluiten van de Sessie van de Speciale Commissie van Rondgang voor welke de hoofden er van, en anderen er in betrokken, schuldig werden bevonden, losgelaten zullen worden op borgtocht, welke zal moeten worden gesteld, ten einde te worden terechtgesteld, in geval Zijne Koninklijke Hoogheid, de Prins Regent, handelende in naam van Zijne Majesteit, den maatregel van amnestie door Zijne Excellentie aanbevolen, niet moge goedkeuren.

En ten einde, zoo spoedig mogelijk aan de betrokkene partijen de voordeelen die voor hen uit dezen maatregel zullen voortvloeijen, te verzekeren, is het Zijner Excellenties intentie om afschriften van deze kennisgeving aan de respectieve Landdrosten van Graaff-Reinet en Uitenhagen toe te zenden, dat zij zulke personen die tot nog toe niet in hechtenis zijn genomen, of tot nog toe zich niet hebben overgegeven, kennis geven om borgtocht te stellen voor hunne verschijning wanneer opgeroepen, en ze dus in staat stellen om met gerustheid hunne respectieve werkzaamheden voort te zetten.

Ik ben, enz:
(Get:) C. BIRD.

No. 21.

Koloniaal Kantoor, 14den Junij 1816.

Den Landdrost van Graaff-Reinet, en den Landdrost van Uitenhagen.

Mijnheer! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast U mits dezen ter uwer informatie en leiding toe te zenden afschrift van een brief door mij geadresseerd aan den Achtbaren Raad van Justitie, waaruit gij bemerken zult dat Zijne Excellentie, in overweging genomen hebbende den toestand van volmaakte rust der twee Grens-Districten, Graaff-Reinet en Uitenhagen, en van gevoelen zijnde dat het de aller weldadigste gevolgen zal hebben indien er een sluier over het verledene werd geworpen, en zoodanige personen die nog betrokken zijn in de ongelukkige onlusten van November, l.l., (hoewel niet in eenen eersten graad), gepardonneerd worden, op voorwaarde dat zij de genoemde Districten zullen verlaten, en zich aan hunne respectieve Landdrosten overgeven, aan wie zij de voorgenomen plaats van hun toekomstig verblijf zullen bekend maken; is het tevens het voornemen Zijner Excellentie onmiddelijk de premissen aan Zijne Majesteit voor te stellen opdat er behoorlijke autoriteit moge worden verkregen voor het schenken en bekend maken van zulk eene volkomene amnestie. En dat het Zijner Excellentie's begeerte is dat zoodanige personen als in hechtenis zijn genomen van wege overtredingen in verband met de bovengenoemde beroeringen, na het eindigen der zittingen der Speciale Commissie van Rondgang, voor welke de hoofden er van, en anderen er in betrokken, gevonnisd zijn, op borgtocht mogen los gelaten worden, ten einde terecht gesteld te worden, in geval Zijne Koninklijke Hoogheid, de Prins Regent, handelende in den naam Zijner Majesteit, den maatregel van amnestie, door Zijne Excellentie aanbevolen, niet moge goedkeuren.

Ik heb, enz:
(Get:) C. BIRD.

No. 22.

Koloniaal Kantoor, 12den Julij, 1816.
Den WelEd: Heer A. Stockenstrom,
Landdrost van Graaff-Reinet.

Mijnheer! - Ik heb de eer gehad te ontvangen, en voor Zijne Excellentie den Gouverneur te leggen, uwe twee brieven van den 16den en 18den Junij, van welke de laatste, ter Zijner Excellentie's informatie, het zeer interessant bericht van het vreedzaam en ordelijk gedrag der inwoners der Baviaans Rivier mededeelt.

Zijne Excellentie keurt ten hoogsten goed den brief door U geadresseerd aan den Veldkornet dier Afdeeling, want gij kunt niet volkomener de wenschen Zijner Excellentie verwezenlijken, dan door die middelen aan te wenden die het best geschikt zijn om de misleidde menschen te overtuigen van Zijner Excellentie's begeerte om een dichten sluier over het verledene te werpen, en tot het uiterste toe zijn best te doen om tot hun toekomstig geluk mede te werken.

Niets zal waarschijnlijker op essentieele wijze hun van meerdere dienst zijn, dan om in hen belangstelling op te wekken wat betreft hunne bezittingen, en de waarde en gevolgen hun aan te toonen van hunne gronden hun verzekerd te hebben.

Het is geen ondergeschikt voorwerp ter overweging dat door uwe pogingen een dorp van aanmerkelijke uitgestrektheid waarschijnlijk gesticht zal worden in de nabijheid van dat verontrust oord; en daar Zijne Excellentie het gevoelt hoe belangrijk het is om stichtingen van dezen aard aan te moedigen, waardoor veiligheid door nabijheid wordt verkregen, en tevens al de voorrechten voortspruitende uit bestendige gewoonten van verkeer met personen, wier opvoeding en beginselen hun altijd een uitstekend gewicht onder hunne mede-ingezetenen moeten verzekeren, zal Zijne Excellentie met ongeduld wachten op het plan dat gij beloofd hebt ten einde dit zeer begeerlijk doel voortgang te doen verkrijgen.

Wat betreft uwen brief van den 16den, waarin gij de maatregelen uiteenzet door u genomen in verband met de rooverijen gepleegd in ‘Tarka’ en ‘Achter Sneeuwberg’ door sommige rondzwervende Boschjesmannen en Kaffers, kan Zijne Excellentie niet anders dan de voorzorgen, door u genomen, goedkeuren. Onkundig doch sluw, zooals deze wilden zijn, kunnen zij enkel, door lange volharding in maatregelen, ferm, doch gematigd, door verdraagzaamheid en menschlievendheid, gebracht worden tot het begrip der beginselen waarnaar beschaafde natiën handelen; maar langzamerhand zullen hunne eigene veiligheid en hun eigen belang hen de noodzakelijkheid doen inzien om dat systeem van rooven op te geven, dat, tot op dit oogenblik zoo kommervol is

voor de ingezetenen aan de grenzen. Zijne Excellentie begeert dus dat elke gelegenheid om vreedzame voorslagen van den kant der opperhoofden aan te moedigen, gretig zal worden te baat genomen; en ten einde u vollediger aan te toonen welke zijne gevoelens over dit onderwerp zijn, wenscht hij mij u in te sluiten een extract uit een brief van Majoor Fraser aan Colonel Cuyler betrekkelijk een voorstel van Geika om aan de Kolonisten eene hoeveelheid gestolen vee terug te geven, dat hij voor hen in bezit heeft genomen, met afschrift van het antwoord van Colonel Cuyler, en den brief van Zijne Excellentie aan laatstgemelden over dit onderwerp. Dat de Kaffers doof zijn voor alle zedelijke beginselen, is geen wonder, want de ondervinding die wij hebben van alle heidensche levenswijzen toont dat het 't noodzakelijk gevolg is van hunne onkunde en gewoonten; doch het kan niet betwijfeld worden, dat wanneer zij een lange ondervinding zullen hebben opgedaan van de voordeelen welke zij zichzelven kunnen verzekeren door een anderen gedragslijn, de alles overheerschende beginselen van het eigenbelang op hen op dezelfde wijze invloed zullen uitoefenen, als zij zulks op anderen doen; waarbij Zijne Excellentie nog dit voegt, dat hij de beste gevolgen verwacht van de ontvangst welke den Zendelingen, onder den heer Williams onlangs in Kafferland is te beurt gevallen; en hij vertrouwt dat deor verdraagzaamheid en volharding een groote verandering uiteindelijk zal plaats vinden in onze betrekkingen tot het volk.

Ik heb, enz.,
(Get:) C. BIRD.

No. 23.

Koloniaal Kantoor,
16den Augustus 1816.

Den WelEd: Heer A. Stockenström,
Landdrost van Graaff-Reinet.

Mijnheer! - Ik heb de eer ontvangst te erkennen van uwen brief van den 26sten l.l., mij mededeelende ter informatie van Zijne Excellentie den Gouverneur de gevoelens en voornemens der personen betrokken in de onlangs plaats gehad hebbende onlusten in het binnenland, welke bedoeld werden in mijnen brief van de vorige maand; en ik heb u de voldoening medetedeelen door Zijne Excellentie gevoeld over den indruk welken de onlangs plaats gehad hebbende gebeurtenissen op deze misleidde lieden gemaakt hebben.

Volgens Zijner Excellentie's begeerte heb ik den Landdrost van Tulbagh bekend gemaakt met het voornemen der bedoelde personen om hun toekomstig verblijf in dat District te vestigen, en het zal noodzakelijk zijn dat zij aan den Heer Fischer de toekomstige plaatsen van hun verblijf zullen rapporteeren, welke echter niet in de Ghoup, of in eenig gedeelte nabij de grenzen gedoogd zullen worden.

Ik heb, enz:
(Get:) C. BIRD.

No. 24.

Koloniaal Kantoor,
30sten Julij 1816.
Den WelEd: Heer A. Stockenström,
Landdrost van Graaff-Reinet.

Mijnheer! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast u toetezenden het ingesloten afschrift van een brief van zekere inwoners van uw District, verzoekende dat het de weduwe van J. Bezuidenhout moge worden toegelaten om in het District van Graaff-Reinet te blijven, en ik ben gelast u te verzoeken het aan die menschen duidelijk te maken hoe onmogelijk het voor Zijne Excellentie is om aan hun verzoek te voldoen.

Ik heb, enz:
(Get:) C. BIRD.

No. 25.

Koloniaal Kantoor,
20sten September 1816.
Den WelEd. Heer A. Stockenström,
Landdrost van Graaff-Reinet.

Mijnheer! - Ik ben door Zijne Excellentie den Gouverneur gelast om ontvangst te erkennen van uwen brief van den 17den Augustus, l.l., en u te melden dat er geen bezwaar bestaat tegen de nederzetting van Jacobus Vrij, die betrokken was in de onlangs plaats gehad hebbende rebellie in het binnenland, in het District Swellendam. Het zal echter noodzakelijk zijn dat hij aan den Landdrost van het District de toekomstige plaats van zijn verblijf rapporteere.

Ik heb, enz:
(Get:) C. BIRD.

Bijlage, C.

De zaak van Frederik Cornelis Bezuidenhout.

No. 1.

Extract uit de algemeene Minuten van de Commissie van Rondgang ter Drostdije Graaff-Reinet.

Crimineel.

Donderdag den 5den October 1815.

Presentibus ut supra;

Is, ingevolge besluit van heden, overgegaan tot de zaak No 13.

De Landdrost, R.O. Eischer, Contra.

Frederik Cornelis Bezuidenhout, Gereq^{e}.; ter zaake van mishandeling gepleegd aan den Hottentot Booy, en verregaande ongehoorzaamheid aan de Magistraturen.

De R.O. Requirant dienende van zijne Casus Positie zegt:-

WelEd. Achtb: Heeren, - Den Hottentot Booy zig in de maand April 1813 bij mij, als destijds Adjunct Landdrost van dit District, vervoegd hebbende, met klachten van mishandeling aan hem gepleegd door zijnen toenmaligen Huurheer, Frederik Cornelis Bezuidenhout, is het mij als toen gelukt die zaak op eene minlijke wijze te schikken, maar de gemelde Hottentot Booy zig niet lang daarna weder bij mij vervoegende met klagten van een serieusen aard, dagt ik noodzaaklijk dat dezelve geregeld zoude worden onderzogt; echter, niettegenstaande alle de middelen die ik heb gebezigd om dit geschil te termineeren, ben ik tot nog toe niet in staat gesteld geweest den klager satisfactie te geven, het geen alleen is toe te schrijven aan de verregaande ongehoorzaamheid, en hardnekkige tegenkanting van den beklaagde aan alle de vermaningen en bevelen door mij in 't werk gesteld, hebbende ik hem op nieuw doen requireeren zig voor UWelEd. Achtb. wegens deze handelwijze te komen verantwoorden, zonder dat hij heeft goed gevonden te compareeren, 't welk een en ander, UWelEd. Achtb. zal komen te blijken uit de documenten die ik bij deze de vrijheid neem, aan UWelEd. Achtbs. te inhandigen.

En daar ik, als Magistraat van dit District, het als mijn heiligste plicht acht, voor de rust in het zelve te waaken, en die rust voornaamlijk afhangt van eene prompte opvolging der orders die ik, tot de instandhouding der Wetten van dit land van tijd tot tijd verplicht ben te geven, zoo heb ik UWelEds. Achtb: ten

ootmoedigsten te verzoeken, te willen considereeren welke schadelijke gevolgen, zulk gedrag zoude kunnen na zig sleepen, en te verzoeken dat deze zaak, niettegenstaande de non-comparitie van den Gereq[e]., mag worden vervolgd, en de Veldcornet Opperman gehoord.

(En exhibeert de volgende stukken; als:-)

No. 1

Missive van den Gereq[e]. aan den Landdrost van de Colonie Graaff-Reinet, gedateerd Baviaans Rivier den 28 Junij 1813, luidende:-

Baviaans Rivier den 28sten Junij 1813.

Aan den WelEd: Heer Landdrost van de Edele Colonie Graverijnet.

Menheer Landdrost! desen dient om UEd. te melden als dat ik den 16 dezer maand Junij van den Veld Cornet Philippus Opperman gehoort heeft, als dat mijn Hottentot Booy op Graaverijnet is, en dat hij over mijn geklaagd zou hebben als dat hij van mij geen gasie meer zou krijgen, en dat ik met die gasie, die hij van mijn moet hebben, als dat ik daar andere Hottentot voor zou huuren, het welk ver buijten de waarheid is, maar ik heb een veers van hem geleent, daar sou ik hem een ander veers voor geven die beeter was als die ik van hem heef, maar heeft 10 Rijksdalders van mijn geleend, toen heeft hij mijn zelfs gevraagt of ik die veers daar voor wou houden; het welk ik gedaan heeft, ik weet niet dat hij reden heeft om over mijn te klagen, want kost krijgt hij volop; en booven zijn gasie, die hij bij verdient, geef ik hem nog 10 Rijksdaalders daar en booven; daar de Veld Cornet ook van bewust is; en al mijn buuren konnen niet anders getuigen als dat ik wel met mijn volk leef dat zij geen reedenen hebben om te klagen, ook is hij en zijn vrouw mij nog 2 ossen schuldig, die zij van mijn geleend hebben; ook heeft hij mij veel schaden toegebracht; hij heeft 21 schapen van mijn aan kant gebragt en 't nieuw graaf heeft hij ook aankant gemaakt, en 1 dito aan stuk gebroken en mijn combuijs eijser heeft hij door gebrooken om honing uit te haalen; nu is mijn vrindelijk verzoek dat de Heer Landdrost soo goed gelieft te weesen en senden den voornoemde Hottentot met een brief weeder na mijn toe als hij weder komt; geeft ik niet soo veel om het geene hij mijn debet is, en de schade die hij mijn aangedaan heef daar zal ik hem nog wel wat van schenken; ik sou selfs wel komen, maar ik kan onmogelijk niet van huijs, vermits ik niemant bij mijn en heef, als mijn zoon en ik, het welk de Cornet ook niet anders kan getuigen, en ik hoop ook dat de heer Landdrost mijn het ook niet kwalijk sult neemen dat ik selfs niet kan koomen; verblijve, na hartlijk gebietenis UEd: gehoorzaame onderdaan.

Die zig met eerbied teekent,

(Get:) FREDERIK CORNELIS BEZUIDENHOUT.

No. 2

Missive van den Gereq[e]. d.d. 20 November 1813. aan den WelEd: Heer Landdrost Stoekenström, luidende als volgt: - Aan den WelEdele Heer Landdrost Stoekenström.

Menheer Landdrost Stockenström! desen dient om menheer te melden als dat ik orders van den Veltcornet, Philippus A. Opperman, ontfangen heef als dat ik hem de huur contract van de Hottentot genaamd Booi moet zenden, maar menheer Landdrost ik begeer de Hottentot niet weeder, want hij plaagt mijn al te veel, en mijn weijnig volk, dat ik nog heb, die mijn trouw zijn die soek hij ook nog te verlijden, en op te maken! ik kan met de mond der waarheijd betuigen dat ik hem in (? geen) ding mishandel soo als ook mijn Cornet, en mijn buuren, welbekend is, en hem geen reeden geef om gedeurig weg te loopen, maar ik denk als menheer de Landdrost hem de eerste rijs een ordentelijke pak hat laten geven, hij zou voor de tweede rijs sonder reede niet weg geloopen sijn; dus is mijn verzoek dat de heer Landdrost de Hottentot met de Veld Cornet, maar send om zijn goet te haalen, wand pretendeer niets van sijn goet, maar dat hij mijn debet is zal ik afhouden; verblijve met veel Eerbiedigheijd UEd. gehoorsaame Dienaar, die zig teekent.

(Get:) FREDERIK CORNELIS BEZUIDENHOUT,

Baviaans Rivier den 20sten November 1813.

Ik zou self wel gekomen zijn, maar ik kan onmogelijk van huijs af, ook kan ik de rijden soo ver niet uithouden.

No. 3.

Missive van den Gereq[e]. aan den Veld Cornet P.A. Opperman, gedateerd Baviaans Rivier den 31 Meij 1814.

Geagte Neef en goede vriend, Philippus A. Opperman, Veld Cornet!

Desen dient om UEd: te melden als dat ik UEd: brief met de Hottentot, genaamd Booy, ontfangen heeft, en daar uit verstaan als dat ik de Hottentot Booy zijn goet moet afgeeven; het welk ik ook volkomen doen zal, mits dat hij mijn ook betaalt dat hij mijn schuldig is; hij heeft van mijn een os geleent, en dat is al 4 jaar geleeden, en die os wil ik betaalt hebben, en dat was een groote os, en voor mijn moeijten dat ik sijn vee opgepast heb, wil ik ook betaalt weezen; ook heb ik uit UEds: brief verstaan als dat Booy mijn bij den Heer Landdrost verklaagt heeft, als dat ik haamels van hem geslagd sou hebben, en ik heb Booy daarna gevraagt in presentie van 3 getuijgen en nu sijt hij dat de volk hem gesegt zou hebben, en mijn volk segt dat sij daar niet van weeten, als van een malkop haamel die ik geslagt sou hebben, gelijk het ook waar is, want ik weet niet wat ik met een malkop schaap onder maken zou; ook heb ik al lang aan den heer Landdrost geschreeven wat voor schade Booy mijn gedaan heef, en wat hij mijn schuldig is, maar staat niets van in UEd: brief vermeld,

en die haamel zal ik hem betaalen; en hier was doe ter tijd 1 veers van Booy, en dit veers heeft in die tijd 3 kalveren aangeteelt, en die koeij met die kalveren hou ik in de pand tot dat hij mijn weder soo een os geeft en dat wil hij niet gaarne doen; dus is mijn vriendelijk verzoek dat UEd self over gelieft te koomen, om die zaak te middelen, anders kon Booy mijn weder bij den Heer Landdrost vuijl gaan maken, en alle leugens gaan vertellen; nu ik blijf in goede verwagting van UEd: komst, en blijve, na groete, UEd: toegenegen neef en goede vriend.

(Get:) FREDERIK C. BEZUIDENHOUT.

No. 4.

Missive van den Veld Cornet, P.A. Opperman, aan den Landdrost Stockenström, gedateerd Baviaans Rivier den 31 Meij 1814 luidende:-

Bafiaans Rifier den? Meij 1814.

Aan den Heer Landdrost Stockenström.

Mijn Heer! ik heb aan den Hottentot Booy een brief gegeeven aan Bezuidenhout, en hij is daar heen gewees, en niks gekregen als een partij stokslagen, soo als Booy seg, en ook sond ik aan mijn heer de brief die Besuijdenhoud aan mij stuurd; hij wil hebben dat ik de zaak middel moed, maar ik sied er geen kans toe; u dienaar.

(Get:) PHILIP A. OPPERMAN.

Velt Cornet.

No. 5.

Missive van den Veld-Cornet, P.A. Opperman, aan den Landdrost; d: d: 18 Junij 1814, luidende als volgt:-

Baviaan's Rivier, den 18 Junij 1814.

Aan den Heer Landdrost Stockenström, - Hiermede doed ik een rapord aan u van wegens Vreedrik Besuidenhout; hij is bij mij gekomen, en ik heb hem de aanschrijven fan dad hij de 5 fan Julij op Graaff-Reinet persind weesen moed, foor gelesen; hij heb mij ten antwoord gegeefen dat hij onmoogelijk daar niet weesen ken dat hij niet van huijs ken en toen hij bij mij gekoomen bin, heb hij mij ferhaald dat bij hem een Kaffer gekomen is met 7 beesten die de Kaffer uijd bring, toen heb ik 2 man gestuurd om de beesten tot naar mij te bringen, en de Kaffer is weer weg, anders is hed hier nog wel.

UE goede vriend en dienaar,

(Get:) PHILIP A. OPPERMAN,

Veld-Cornet.

No. 6.

Extact uit de Rechts Rolle gehouden bij Landdrost en Heemraden van Graaff-Reinet, op Dinsdag, den 5 Julij 1814, luidende:-

No. 8.

Den bode binnenstaande, rapporteerd dat den gedaagde absent is. Den Heere Eisscher exhibeert brief van den Velt-Cornet, P.A. Opperman, van dato den 31 Mei, alsmede brief van den Gedaagde van den 29 Junij l.l.: -
F: J:
En declareerde, op klagte van den Hottentot, Booy, aan denzelven door gemelden Veld-Cornet een brief te hebben doen geven, tot afhaling van zijn vee. Vermits goedgevonden hem uit de verdere diensten van den Gedaagde te ontslaan, dog dat de Gedet:, ongeagt de order zig niet had ontzien, hem, in steede van vee, stokslagen te geven, verzoekende dierhalven, dat zo wel den Veld-Cornet, als ook den Hottentot Booy praesent zijnde, deswegens mogten worden gehoord, en wel eerstgemelde om te getuigen of het voor den gedaagde onmogelijk was praesent te kunnen zijn, en den laast gemelden te zeggen of hij den Gedaagde reeden heeft gegeeven om hem te slaan; het versogte geaccepteerd zijnde verscheen den meer gedagten Veld-Cornet P.A. Opperman, den welken op afvrage deposeerde, volkomen overtuigd te zijn, dat den gedaagde, gewilt hebbende, genoegzaam had kunnen verschijnen. Dat hij de Gedaagde gevraagd hehbende, waarom den Hottentot Booy van in steede zijn vee aftegeven, had geslagen, denzelven hem had ge-

De Adjunct Landdrost Andries Stockenström, R.O. Eisscher,
Contra
Fredrik Cornelis Bezuidenhout Gedaagde, omme zig te verantwoorden wegens betoonde ongehoorzaamheid aan des Eisschers beveelen; en voorts dien ten gevolge te horen verzoeken Condemnatie op zoodanigen Eisch als tegens hem Gedaagde zal worden gedaan, ende zulks met de kosten.

antwoord, dat hij zulks had gedaam om reedenen hij brutaal bij hem was gekomen, en hem quaad had gemaakt. Den Hottentot Booy, na aanhoring van het opgemelde, ontkende ten eenen maale iets gezegt te hebben, en zegt toen hij de Baas den Brief van den Veld-Cornet had gegeven, denzelven hem aanstonds had geslagen. Landdrost en Heemraaden, na praelectuure van Gedaagdens brief en aanhooren der klagten van den Heere Eisscher, als mede het gedeposeerde van den Veld-Cornet, en den Hottentot Booy, hebben, na deliberatie op het verzoek van den Eisscher, besloten deeze zaak voor de eerstkomende Commissie van Rechtspleging te vervolgen.

Aldus Geresolveerd in Heemraads vergadering aan Graaff-Reinet, *die et anno ut Supra.*

Mij present,
(Get) THOS. MULLER,
Secretaris.

No. 7.

Extract uit de Rechts Rolle gehouden bij Landdrost en Heemraaden van Graaff-Reinet, op Maandag, den 2 Januarij 1815 luidende:-

No. 11.

Den Bode na driemaal afroepens, binnen treedende, Rapporteerd dat den Gedaagde niet praesent is.	Den Adjunct Landdrost, A. Stockenström, Eisscher, *in cas* van ongehoorzaamheid,
Den Heere Eisscher, vermits non-Comparitie van den Gedaagde, verzoekt het eerste en tweede default met dies profijte, en ten principaalen eene Derde Citatie.	Contra Fredrik Cornelis Bezuidenhout Gedaagde *in Cas* voorz., omme zijn eerste default, te purgeeren, en voorts ten Principaalen zig te verantwoorden weegens betoonde ongehoor-

Landdrost en Heemraden geven fiat.	zaamheid aan de beveelen van den Heere Eiss:, en dien tengevolge te horen verzoeken Condemnatie op zoodanigen Eisch als tegens hem, Ged:, zal worden gedaan, ende zulks met de kosten.

Aldus geresolveerd in Heemraads vergadering aan Graaff-Reinet, *die et Anno ut Supra.*

Accordeerd, voor zo verre het geextraheerde.

(Get:) THOS. MULLER,
Sec:

No. 8.

Copie Relaas van den Gerechtsbode, T.B. Wiese; d.d. 10 December 1814, luidende:-

'Op heden den 10den December 1814,

Heb ik, ondergeteekende, gerechtsbode, (ingevolge de hier geannexeerde citatiën) mij vervoegd bij, onde ter praesentie van den burger, Frederik Cornelis Bezuidenhout, ende denzelven dus behoorlijk gedagvaard.

Zo gaf hij mij ten antwoord:-

"Ik zal, zonder wettige redenen, praesent wezen."

't Geen Relateerde, enz.'

(Onderstond.)

Baviaans Rivier, datum als boven.

(Was get.) T.B. WIESE, Gerechts Bode.
Accordeert,
(Get.) THOS. MULLER, Secretaris.

No. 9.

Extract uit de Rechts Rolle gehouden bij Landdrost en Heemraaden van Graaff-Reinet, op Maandag, den 3 April 1815, luidende:-

No. 2.

Den Bode rapporteerd onder exhibitie van Citatie en Relaas als vooren dat den Ged^{e}. absent is.
Door Landdrost en Heemraaden 't relaas ingezien zijnde, is, na deliberatie, besloten en

Den Adjunct Landdrost, Andries Stockenström, Eisscher,
Contra,
Fredrik Cornelis Bezuidenhout, Gedaagde, omme zijn eerste en tweede default te purgeeren, en voorts ten Princi-

was den Heere Landdrost, vermits stond Kaapwards te rijden, aanneemende Copia Citatie en Relaas mede te neemen ten fine 't een en ander aan Zijne Excellentie den Heere Gouverneur en Opperbevelhebber over te leggen, en dan ze voorts van Hoogst denzelven dien betreffende adsietentie te verzoeken.

palen zich te verantwoorden wegens betoonde ongehoorzaamheid aan de beveelen van den Heere Eischer; en dienvolgens te horen verzoeken condemnatie op zoodanigen Eisch als tegen hem, Gedaagde, zal worden gedaan, ende zulks met de kosten.

Aldus geresolveerd in Heemraads vergadering aan Graaff Reynet *die et anno ut Supra.*

Accordeert voor zo verre het geextraheerde.

(Get.) THS. MULLER,
Secretaris.

No. 10.

Copia Relaas van den Adjunct Gerechtsbode, J. Auret, d.d. 18 Maart 1815, luidende:-

Heeden den 18 Maart 1815,

Heb ik Ondergeteekende, Adj. Ger. Bode, ingevolge schriftelijke last, mij vervoegt bij ende ter plaatse van den Burger Fredrik Cornelis Bezuidenhout, ende denzelven gedagvaard omme op Maandag, die zijn zal den 3den April, s'morgens, te klokke negen uuren, voor't Collegie van den WelEdelen Heere Landdrost en Heemraaden te verschijnen, en na hem gedagvaard te hebben, vloog denzelven op met de vuist heen en weer zwaaijende, en zich van alle vloek en schelt woorden bedienende, zeggende wat denkt de Landdrost, wat denkt Stockenström? ik geef om mijn leven net zo veel als om niets. Waarop ik sprak en zeide, Vader Bezuidenhout! ik ben gekomen niet om te twisten, maar alleen om u te citeeren; zegt mij maar of u zal compareeren of niet!

Waarop hij mij even bits en trots ten antwoord gaf, 'Ik kan niet compareeren.'

't Geen relateere, enz. (onderstond).

Baviaans Rivier, *Die et Anno ut Supra.*

(Was get.) J. AURET,
A: Ger: Bode.

Accordeert

THS. MULLER,
Secretaris.

No. 11.

Missive van den toenmaligen Adj. Landdrost, A. Stockenström, aan den Landdrost J.H. Fischer, d.d. 15 November 1814, luidende:-

Graaff-Reinet, den 15 November 1814.

WelEd. Heer, - Daar het schijnt dat den burger Fredrik Cornelis Bezuidenhout zig met de grootste hardnekkigheid blijft opponeeren tegen alle zagtzinnige middelen die ik heb in het werk gesteld, om hem tot eene overtuiging van zijne onbetaamlijke handelwijze te brengen, ben ik onder de onaangename verplichting de gemelde F.C. Bezuidenhout, ten serieuste aan te klaagen, met verzoek dat UWelEd. zulke middelen gelieve in 't werk te stellen, dan wel mij te melden welke weg in te slaan, om hem in de eerste plaats zijne fouten te doen redresseeren, en tevens de gevolgen die zulke kwade voorbeelden belooven, voor te koomen. Om u dan in staat te stellen deze omstandigheden te bevatten, zal ik UWelEd. een gedetailleerd verslag van denzelven doen. In de maand April van 't voorleden jaar reeds, klaagde de Hottentot Booij, dat zijn huurheer, F.C. Bezuidenhout, hem zijn loon (in vee bestaande) onthield, met hetzelve andere huurlingen betaalde, en hem nu niet wilde laten vertrekken, alhoewel hij zijn huurtijd had uitgediend; waarop de gemelde Bezuidenhout ontboden is geworden te Graaff-Reinet te verschijnen, ten einde zich tegen deeze klagte te verantwoorden, maar voorgevende zich niet in staat te bevinden zo verre van huis te gaan, zond hij zijne verdediging in, zijne nevensliggende brief van den 28 Junij 1813. Denkende dat zijne redenen van wegblijven gegrond mogten zijn, tragte ik den gemelden Booij aan het verstand te brengen het geen zijn baas geschreven had, en hem te persuaderen weder in den dienst van Bezuidenhout terug te gaan, hetgeen mij dan ook gelukte; zijnde Booij met mijne schikking tevreeden, gelijk UWelEd. kunt zien uit het hier geannexeerd

Extract uit den brief van den Adjunct Landdrost van Graaff-Reinet aan den Veldcornet P.A. Opperman, gedateerd Graaff-Reinet, den 17de Julij 1813.

Den Hottentot Booij van Fredrik Cornelis Bezuidenhout geklaagd hebbende, dat hem door zijn baas aan zijn gagie was te kort gedaan; als mede dat hij gebrek aan kost had, is alhier ten dorpe besteed geworden tot dat gem. Bezuidenhout zich zoude komen veraantwoorden, die om reedenen niet kunnende verschijnen, mij zijn verantwoording in een brief, gedateerd den 28 Januarij, heeft gezonden. Ik heb den Hottentot, Booij, de geheele zaak uitgelegd; hij ontkend zijn baas twee ossen schuldig te zijn; hij zeide geene schapen te hebben aan de kant gebragt, hij zegt geen graaf te hebben gebrooken, maar bekend een nieuwe graaf te hebben weggestooken, die hij zijn baas weerom zal bezorgen, hij zegt nimmer met zijn baas overeengekomen te zijn dat deze zijn vaers zoude houden voor de 10 Rijxs. die hij hem

schuldig was; maar is nu met die schikking tevreden, en wil zich nu weer vrijwillig aan gemelde F.C. Bezuidenhout voor een jaar verhuuren, mits dat die hem goed behandel; het geen ik hoop hij ook doen zal. Ik send daarom meergem. Booij naar u, om hem voor meergemelde Bezuidenhout in te huuren naar order.'

Met deeze bovenstaande ging Booij terug, zeer wel voldaan, en engageerde zich bij de gem. Opperman voor een jaar in den dienst van Bezuidenhout; echter niet lang hierna kwam Booij weder te Graaff-Reinet, meldende dat hij uit vrees was weggeloopen, dewijl Bezuidenhout gedurig dreigde, de eerste gelegenheid te zullen waarnemen om zich aan hem te wreeken over dat hij hem had aangeklaagd. Het wierd dus noodzakelijk dat Bezuidenhout zijne belangens teegens deeze klagten in persoon, zoude komen inbrengen; hij wierd gevolgelijk ontboden, en tevens gelast het huur contract, dat hij met den Hottentot, Booij, had aangegaan, te vertonen. Hieraan wierd weder niet voldaan, maar een ruimen tijd daarna, ontving ik de mode ingeslotene brief van dikwijls gem. Bezuidenhout, gedateerd den 20 November 1813, waarbij hij declareerde, dat hij Booij niet langer in zijne dienst wilde hebben, maar dat hij zo veel van de goederen die Booij bij hem gelaten had, zoude terug houden als hem zoude voldoen voor 't geen Booij hem schuldig was. Zulke arbitraire handelwijze konde ik niet toelaten, daar Booij ontkende aan Bezuidenhout schuldig te zijn hetgeen hij opgaf Juist op dat tijdstip met een commando naar 't Kafferland gezonden wordende, daarna weder Zijne Excellentie Sir J. Cradock inwagtende, en door 't district vergezellende, was ik dus gehinderd deeze zaak te beslissen; en Booy intusschen naar Graham Stad gegaan zijnde als recruit voor 't Kaapsch Regiment, moest ik wagten tot dat Booij, van de Commandeerende Officier verlof kreeg zijne zaaken te komen uitmaken alvoorens den militairen dienst te beginnen. Het was in de maand Meij l.l. dat Booij zich tot dat einde weder bij mij vervoegde, in welke maand ik juist besloten had het Smaldeel Baviaans Rivier te visiteeren. Om nu Bezuidenhout alle voorwendsels te ontnemen, zond ik Booij naar den Veldcornet Opperman, van waar Bezuidenhout niet verre woont, om mij aldaar in te wachten. Bij gemelden Veldcornet aankomende, vernam ik van hem dat Bezuidenhout had gedeclareerd, van al 't geen Booij hem schuldig was, niets te begeeren, als hij hem alleen een vaers wilde geven voor dat hij zijn vee had laten oppassen zoolang hij was weg geweest. Daar Booij bereidwillig hierin toestemde, beval ik den Veldcornet te zorgen dat hij al het overige van het zijne kreeg, en mij bij mijn terugkomst van het Zuurveld (waarheen ik op reis was) te rapporteeren of alles geregeld was afgedaan. Maar eenige dagen daarna kwam Booij mij reeds agteraan loopen, klaagende dat toen hij bij Bezuidenhout aankwam, met de brief dien den Veldcornet hem had gegeeven, Bezuidenhout hem, nog voor dat hij den brief las, zijn kuierstok op den rug had stuk geslagen, en

hem met een brief aan den Veldcornet gezonden, welke brief UWelEd. mede hier ingesloten vind, sub dato den 31 Meij 1814. Bij mijne terugrijze heb ik bij den Veldkornet Opperman een halven dag gewagt, en Bezuidenhout aldaar ontboden, maar dewijl hij niet verscheen, heb ik den Veldcornet een schriftelijke last nagelaten om Bezuidenhout te dagvaarden op den 5 Julij l.l. voor 't College van Landdrost en Heemraden te verschijnen. Bezuidenhout's antwoord en declaratie van den Veldcornet zijn door den Secretaris in de vergadering opgenomen, en is den Veldcornet gelijk UWelEd. bekend is, gelast geworden, meergen. Bezuidenhout nogmaals aan te zeggen dat indien hij zich niet bij mij vervoegde, om zich wegens zijne ongehoorzaamheid, zo wel als wegens de klagten van Booij te verantwoorden, hij voor de WelEdele Achtb. Commissie van rechtspleging zoude vervolgd worden. Hij heeft nimmer gelieven te verschijnen, en nu weder ontboden zijnde, is nog niet gecompareerd.

De protectie die ik den Hottentot verschuldigd ben (hebbende hij langer dan een jaar moeten heen en weer loopen, zonder iets te kunnen verdienen, en zonder tot nog toe het zijne te hebben gekreegen) zo wel als 't gevaar dat ik zie, in dit alles over 't hoofd te zien, doen mij deze sluiten met de aanmerking dat, volgens mijne gevoelens, zulke hardnekkige tegenkanting tegen alle wettige authoriteit, zeer voorbeeldig dient gestraft te worden.

Ik heb de eer te zijn,
WelEd. Heer!

UWelEd. Gehoorzaame Dienaar,

(Was get.) A. STOCKENSTROM,
Landdrost.

Aan den WelEd. Heer J. Fischer, Landdrost, enz., enz., enz.

Accordeert met dies origineel ten comptoire van den Landdrost berustende.

(Get.) J.H. ECKARD,
Clerk.

No. 12.

- Relaas van den Gerechtsbode van Cradock, J.J., Schindehutte, d.d. 11 September j.l., luidende:-

Extract uit het relaas gegeven door den Gerechtsbode J.J. Schindehutte, gedateerd den 23 September 1815, luidende:-

Heden den 11 September 1815, heb ik mij, op bekomen Last van den WelEd. Heer J.F. Van de Graaff, Adjunct Landdrost alhier, namens den WelEd. Heer A. Stockenström, Landdrost van het District Graaff-Reinet, vervoegd bij, en ter presentie van den in de hiernevens gaande lijst, gemelde persoonen en heb hun alle behoorlijke Gerequireerd, en van een ieder tot antwoord bekomen, 'Ik zal compareeren,' except van den Burger Fredrik Cornelis Bezuidenhout, tot antwoord bekomen als dat het onmogelijk is om te compareeren, om dat zijn lichaams gesteldheid 't niet toelaat.

Accordeert, voor so veel 't geextraheerde betreft, met dies origineel aan mij inhandigd.

(Get:) A. STOCKENSTRÖM,
Landdrost.
De Raad *Fiat.*

De Veld-Cornet Philippus Adriaan Opperman hierop binnenstaande heeft beantwoord de volgende vragen door de Commissie:-

1 Uw naam, ouderdom, en geboorte plaats?	Antwoord. - Philippus Adriaan Opperman, van dezen Uithoek; oud omtrent 32 jaren.
2. Welke is uwe betrekking?	Antwoord. - Ik ben Veld-Cornet van 't District de Baviaans Rivier.
3. Wanneer hebt gij den Gereq^{e}. in dezen het laatst gezien?	Antwoord. - Dat is al een maand of acht geleden.
4. Hoe oud denkt gij dat de Gereq^{e}. is?	Antwoord. - Ik schat hem op omtrent 40 jaren.
5. Hoe verre is hij van u woonachtig?	Antwoord. - Het zal wel drie uuren te paard zijn.
6. Wanneer hebt gij uwe plaats verlaten om naar herwaards te komen?	Antwoord. - Den 19den September j.l.
7. Hebt gij, kort voor uw vertrek van daar, ook iets omtrent den welstand van den Gereq^{e} vernomen?	Antwoord. - Ik heb vernomen dat hij weder ziekelijk was; dat hij de jicht zou hebben.
8. Hebt gij ook vernomen dat dit hem bedlegerig had gemaakt?	Antwoord. - Dat heb ik niet gehoord; ik heb vernemen dat hij op krukken liep.

9. Wist gij dat de Gereq[e]. was ontboden om voor deeze Commissie te verschijnen?	Antwoord. - Ja.
10. Hebt gij den Gerechts Bode van Cradock, Schindehutte, bij die gelegenheid ook gezien?	Antwoord. - Ja; hij was aan het rijden naar Bezuidenhout; maar na 't doen van zijn Exploit op dezen, heb ik hem niet weder gezien.
11. Hebt gij den toestand van den Gereq[e] vernomen van iemand die hem in persoon had gezien?	Antwoord. - Alleen van personen die zulks ook maar gehoord hadden.
12. Weet gij ook of iemand tans ter deezer drostdij over den staat van den Gereq[e]. zoude kunnen getuigen?	Antwoord. - Neen hier is geen een.
13. Weet gij niet dat zedert den 16 Juny 1813, toen de klachten tegen den Gereq[e]. zijn ingebracht, tot heden, zijn wel stand hem wel veroorloofd had voor het Collegie van Landdrost en Heemraaden te compareeren?	Antwoord. - Ja; ik denk wel dat hij hier kon geweest zijn. (Nader); toen de Landdrost mij gelast had hem te requireeren heb ik hem zelve gezien, en toen was hij vrisch en gezond.
14. Aan den Compt. vertoond zijnde de missives, d.d. 31 Meij 1814 en 18 Junij 1814 en geteekend P.A. Opperman, is de Get. gevraagd: zijn deeze door u geschreven?	Antwoord. - Ja.
15. Aan den Compt. vertoond zijnde eene Missive d.d 31 Meij 1814, en get. F.C. Bezuidenhout, is den zelven gevraagd: Is deeze de door u ontvangene en aan den Landdrost weder toegezondene missive geweest?	Antwoord. - Ja.
16. Heeft de Gereq[e]. ook eenig vermogen?	Antwoord. - Ik denk dat hij nog in eenen goeden staat is, maar ik weet niet of hij nog veel vee heeft. (Nader.). Hij zal nog wel 500 schapen en 40 beesten hebben.

En sprak de Compt. hierop tot bevestiging van de waarheid van dit bovenstaande de solemnele woorden:

‘Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.’

De R O. Eischer zegt hierop dat 't uit de overgelegde documenten genoegzaam blijkt dat de Gereq[e]., èn door zijne vorige non-

comparitien, wanneer drie herhaalde reizen voor het Collegie van Landdrost en Heemraden was Gerequireerd, èn tans nog, dat hij voor deeze Ed. Achtb. Commissie zijnde ontboden, wederom niet heeft verkozen te compareeren; daardoor genoegzaam zijne versmading van het rechterlijk gezag heeft aan den dag gelegd en derhalven, naar aanleiding van 't 48 Art. der Procl. d.d. 16 Meij 1811, Eisch doende, concludeert dat de gereq^{e}. zal worden gecondemneerd tot confinement voor zodanigen tijd of zodanige geldboete als UWelEd. Achtb. in goede justitie zullen oordeelen te behooren.

De Raad gezien en geëxamineerd hebbende de overgelegde documenten, gelet op de halstarrige non-comparitien van den Gereq^{e}., rechtdoende uit naam en van wegens zijne Groot Brittanische Majesteit, condemneert den Gereq^{e}. om ter zake van ongehoorzaamheid aan de bevelen van zijne overigheid en versmading van Rechterlijk gezag voor den tijd van één maand in 's Heeren gevangenis te dezer Drostdij te worden geconfineerd, met condemnatie van den Gereq^{e}. in de kosten ter dier zaake gevallen, en reserveert aan de R.O. Eischer zijne verdere actie tegen den Gereq^{e}. ter zaake van gepleegde mishandeling aan den Hottentot Booij.

Aldus gedaan en gearresteerd door de Commissie van rechtspleging ter Drostdije Graaff Reinet, *Die et Anno ut Supra.*

Mij Present,
(Get.) H. CLOETE, LZN.,
Secretaris.

No. 2.

Saturdag, den 14den October 1815.

Praesentibus ut Supra.

De Landdrost van dit District geeft aan de Commissie te kennen dat op het oogenblik de onderschout van dit District, Johannes Londt, welke afgesonden was om 't vonnis van deese Commissie op den 5den deser door zijn E. geobtineerd in zaake van hem, R.O., *Contra* Fredrik Cornelis Besuidenhout, te Executeeren, en gem: Besuidenhout naar herwaards op te brengen, was terug gekeerd, berichtende dat gem: Bezuidenhout, met behulp van zeekeren Jacob Erasmus, Jacob zn., en een Bastaard Hottentot, genaamd Hans, zich verset had tegen hem en de manschappen welke ter zijner assistentie waren medegegaan, en met kogels op deselve geschoten, tot dat alle pogingen om hem met zich te voeren vruchteloos zijnde aangewend, hij door een Sergeant van het Kaapsch Regiment, in naame Joseph, juist toen hij op desen zijn geweer aanlag, was dood geschooten, waarop de beide overige

perzonen zich op genade hebbende overgegeven, door hem naar herwaards in bewaring zijn gevoerd geworden.

Verzoekende de Landdrost voorm: mitsdien 's Raads Approbatie op de gedaane apprehensie.

Is hierop voor de Commissie verschenen Johannes Londt, oud 38 Jaren; Geboren te Amsterdam, in Holland, onderschout alhier, welke verklaarde waar en waarachtig te zijn.

Dat hij, Compt:, op gisteren acht dagen, s'morgens omtrend zes uuren, van hier is vertrokken, om, ingevolge order van den WelEd: Heer Landdrost van dit District, en decreet van de Commissie van Rechtspleeging, alhier Zitting houdende, Bezuidenhout in hegtenis te neemen. Dat hij. Compt:, dien morgen, omtrend 9 Uuren bij den Veld-Cornet Cornelis Johannes Olivier is aangekomen, van wien hij order van Gem. Heer Landdrost had, om hem, Compt: met eenige Manschappen ten dien einde te assisteeren, en aan hem overgegeeven een brief door den Landdrost ten dien einde aan hem gericht; waar op hij hem, Compt; na lecture van dien brief zeide, dat hij zich in geen gevaar zoude begeven wanneer 't niet nodig was; dat het district waaronder Bezuidenhout sorteerde, niet onder zijn Veld-Cornetschap behoorde, en dat de Veld-Cornet Opperman hem reeds zelve gesegd had, dat hij den Landdrost had gedeclareerd met dese zaak niets te doen te willen hebben, en dus eerst na Graaff-Reinet zoude reiden, om een contra order te ontvangen; waarop hij, Compt: een brief aan den Landdrost had toegesonden, en vervolgens, na dat Gem: Olivier de plaats had verlaten, gereeden was, en bij 't afrijden, van een Botha, schoonsoon van Gem: Olivier, bericht had bekomen, dat de Veld-Cornet Opperman hem, Compt:, op de plaats van Christoffel Korf, aan de Buffelshoek, zoude te gemoet komen.

Dat hij, Compt:, den Zaturdag morgen daaraan volgende, was gekomen bij de plaats van gem: Korf, alwaar hij, Compt:, had gewacht na nadere orders van den Landdrost; zo wel als naar den Veld-Cornet Opperman, alwaar hij ook dien middag, omtrend 5 Uuren een brief van den Landdrost had bekomen, doch dat ter dier plaatse gekomen waren eene Cornelis Coetzë, Cs. zn., en eene Hatting, welke hem hadden bericht dat daags tevorens de Veld-Cornet Opperman gekomen was ter plaatse van (een) andere Cornelis Coetsee, aldaar zijn zadel op een ander paard geset, en van daar weder voortgereden, hun zeggende dat hij immer zoude doorrijden, tot dat hij te huis zoude zijn.

Dat hij, Compt:, vermits hij dien avond geene paarden bekomen konde, den volgende morgen van daar was gereden naar den Veld-Cornet Abraham Greijling, en zo verder naar de Militaire Post van Kapitein Andrews van het Kaapsch Regiment, alwaar hij, Compt:, Maandag morgen aankwam, en denzelven eene missieve van den Landdrost aan hem gerigt, inhandigde, hem tevens

verzoekende om den Luitenant Rousseau hem, Compt:, tot zijne adsistentie te verleenen; waarop deze hem, Compt:, dadelijk een brief gaf voor gem: Lt: Rousseau, benevens een aan den Landdrost.

Dat hij, Compt:, daarop naar den Post van gem: Lt: Rousseau gereden zijnde, aldaar gem: Lt: Rousseau, welke toen uit was, eerst omtrent drie uren dien middag was gekomen, aan wien hij, Compt:, de missive van den Kapitein Andrews hebbende inhandigd, dien avond, omtrent 6 of ½ 7 met gez: Lt. Rousseau, benevens een Sergeant, een Korporaal, en zes mannen gegaan was naar den Post van Luit: McKay, welke 4 van zijne onderhoorige manschappen daarbij voegde, en uit liefhebberij verkoos hun te vergezellen.

Dat zijlieden alzoo voortmarcherende, en eene plaats van... Erasmus genaderd zijnde, Lt. Rosseau de manschappen aldaar deed halt houden, waarop hij Compt:, benevens den Luit: Rosseau, met hunne bediendens en een Ordonnantie Ruiter, voortgereden waren naar den Veldcornet Opperman, alwaar zijl: dien nacht, omtrent 10 uren zijnde aangekomen, en gem: Opperman hebbende opgeklopt, deze, na de gewone groete, hem, Compt: had gevraagd, waar de Veldcornet Olivier met zijne manschappen was? waarop hij, Compt:, antwoordde, dat er niemand bij hem, Compt:, was dan de gem: Heeren, welke hij, Compt:, had verzocht hem naar Grahamsstad te mogen vergezellen, daar hij, Compt: (het) niet raadzaam oordeelde hem hun oogmerk te openbaren, welke alleen was, de ware legging van de plaats van gem: Bezuidenhout, en deszelfs vóórnaam te vernemen, welke beiden hem onbekend waren.

Dat zijlieden vernomen hebbende dat de vóórnamen van gem: Bezuidenhout waren, Frederik Cornelis; en zijne plaats nabij die van Labuscagne gelegen was, zijlieden, weggaande, zich door gem: Opperman den weg naar Grahamsstad hadden doen aanwijzen; doch op een afstand van de plaats, denzelven verlatende, weder bij hunne manschappen zich hadden vervoegd, en daarop dien nacht voortmarcheerende, den Dingsdag morgen daaraan volgende, omtrent 9 uren, op de plaats van gem: F.C. Bezuidenhout aankwamen, wanneer zijl: aldaar bij een mestkraal zijnde, een persoon, welken zij veronderstelden Bezuidenhout te zijn, kort gevolgd wordende door *twee* anderen, ook met geweren geladen, waarvan de ééne zelfs twee in handen had, van zijne woning had zien loopen naar eene natuurlijke borstwering, door eenige groote klippen geformeerd, alwaar hij zich posteerende, en op hen aanleggende, eenige woorden toeriep, welke hij, Compt:, door den sterken wind, niet gehoord had, doch van de andere personen vernam te zijn, dat zijlieden niet nader moesten komen; dat zijlieden weder moesten vertrekken, daar hij anders op hen zoude schieten. Waarop gem: Luitenant Rousseau zijne manschappen gelastte zich met (? uit) een te spreiden, en met bajonetten op hunne geweren toe te loopen, er echter bijvoegende; - '*Don't fire.*'

Dat deze manschappen, avanceerende, op hen omtrent 10 of 12 schoten gedaan wierden, en hevig aankomende, gem: Lt: Rousseau toen had uitgeroepen, 'Fire'! Dat daarop door deze manschappen gevuurd zijnde, gemelde personen van daar waren geloopen, zoo als hij, de Compt:, en de overige bij hem zijnde, personen vermeenden, in de rivier, doch welke zich inmiddels in een klipkrans in de nabijheid, verschoolen hebben.

Dat de manschappen, door de rivier getrokken zijnde, en aldaar zoekende, wierd van deze zijde, alwaar hij Compt:, met de Luitenants Rousseau en Mackay stonden, op de manschappen geschoten, waarop gem: Lt: Rousseau hen commandeerde terug te keeren, en de klipkrans aan deze zijde te bestormen, waartoe echter geene mogelijkheid was, omdat de opening van het hol of gat, waar zijl: zich in hadden geplaatst, omtrent 10 voeten hoog, en tegen den wal gekeerd, zoodat men daarin alleen een voor een konde inkomen.

Dat de manschappen om dit gat zijnde geposteerd, hij, Compt. met Luitenants Rosseau en Mackay, zich op den krans hadden begeven waaronder dit gat zich was bevindende, en hem herhaalde reizen toeriepen, zonder hem echter te kunnen zien, om zich aan hen over te geven, daar hij alleen geroepen wierd om zich behoorlijk ter dezer Drostdije te verantwoorden, welke hij weigerde, en met de wreedste vloeken hen verwenschte, en zeide, dat hij niet zoude uitkomen, daar zij hem andersints zouden ophangen, of aldaar dadelijk doodschieten, terwijl zijl. hem integendeel verzekerden dat hem geen leed zoude geschieden, en dat hij zijn wagen of paarden konde nemen om hen te vergezellen, mits daarmede niet dralende, welke aanzoekon geduurig (? geduurd) hebben tot omtrent de klokke half één van dien middag. Dat alle pogingen, vruchteloos zijnde aangewend, om gem. Bezuidenhout te noodigen uit zijn schuilplaats te komen, de Luitenant Rousseau zijne manschappen omtrent half een uur gelastte die plaats te bestormen, wanneer een sergeant, Josef, den moed had die plaats te beklimmen, en tot omtrent de hoogte van zijn borst voor 't gat gekomen zijnde, de overige manschappen van onder, hem toeriepen, 'Sergeant! he will shoot you!' wordende tegelijkertijd uit het gat op hem aangelegd, waarop deze sergeant, zijn geweer dadelijk aftrekkende, gem. Bezuidenhout had getroffen met zijn kogel, welk door zijn linkerarm en borst gaande, achter den rug weder was uitgegaan. Waarop de Basterd Hottentot, Hans, welke mede in dat gat was, om genade riep, welke hem wierd vergund, mits hij er uit kwam, en de wapenen en ammunitie te voorschijn bracht. Waarop deze er uit kwam, en zijn geweer overgaf, wanneer hij is gelast geworden wederom in het gat te gaan, daar men nog geen zekerheid had dat gem. Bezuidenhout doodelijk was gekwetst.

Dat echter, omtrent een half uur te vorens, terwijl hij, Compt., met gem. Luit. Rousseau zich op den krans bevond, door een van

hunne manschappen van beneden hun werd toegeroepen om op zijde te gaan, dat er op hen zoude gevuurd worden; hetgeen zijl. gedaan hebbende, alstoen hadden ontdekt dat in diezelfde krans, in een ander gat, kort onder hen zijnde, ook iemand zich was bevindende, welken zijl. toeriepen van uit te komen; dat hem genade zoude verleend worden; waarop deze persoon ook te voorschijn kwam, zich openbaarde te zijn geheeten, Jacob Erasmus, Jacobs zoon, en zich aan hen met zijn geweer overgaf; en de opgave van desen Basterd Hottentot wantrouwde om de geweren en ammunitie alvorens uit 't gat te halen; waarop hij weder daarin gaande, ook twee geweeren van een buitengewoon caliber er uit had gebracht; waarna de manschappen, op last van gem. hunnen officier daarin gegaan zijnde, en het lijk van gemelden Bezuidenhout, benevens een knapsak, inhoudende 20 of 25lb kruid en een aantal kogels er uit hadden gehaald.

Dat zijl. 't lijk besichtigd hebbende en aldaar toegedekt laten liggen, de plaats hadden verlaten; gem. J. Erasmus en den Basterd Hottentot Hans met zich naar herwaarts in verzekering hadden genomen. Wanneer zijl. op een afstand van omtrent ¼ uur gaans van daar zes te paard, hem, compt. onbekende personen, waarvan vijf hem, compt., voorkwamen christenen, en, een Basterd Hottentot te zijn, en waar van vijf met geweeren waren gewapend, hun detachement waaren ontmoet, en waar van een hun vroeg welk schieten dit geweest was; of er op Bosjesmans of Kaffers was geschoten, daar zij bij hen hadden horen schieten, waarop zijl:, op order van den gem: Lt. Rousseau, waaren doorgemarchcerd, zonder deese persoonen eenig antwoord te geeven, en daarop van de gevangenen hadden vernoomen dat dese personen waren geweest Gerrit Besuidenhout, met vier van zijne kinderen, en eene Basterd in zijn dienst zijnde.

Dat de ordonnantie-ruiter, Gerrit Linque, destijds een weinig zijnde achter uitgebleven, daar zijn paard flaauw was, en zich na weder bij hen gevoegd hebbende, hun zeide dat de gem: 6 persoonen hem ook hadden ontmoet, en hem gevraagd hadden of de Bosjesmans of Kaffers daar geweest waren, er bij voegende dat het hun speet dat zijl: niet vroeger daar bij waren gekomen; waarop dese echter hun verlaten had, zonder hun eenig woord te zeggen.

Dat hij, compt:, de twee hier voren gem: Persoonen daar op in zijne bewaring naar herwaards heeft gebracht, alwaar hij heden nademiddag is aangekomen.

De Raad verleent approbatie op de gedaane apprehensie van de persoonen van Jacob Erasmus, Jacobszn. en den Basterd Hottentot Hans.

Is hierop binnen gestaan de gedet: Jacob Erasmus, Jacobszn. Welke de volgende door den Landdrost van dit district aan denselven voorgestelde vragen zodanig heeft beantwoord als besijden een ieder derselve staat aangeteekend:-

1. Uw naam, ouderdom, en geboorte plaats?	Antwoord. - Jacob Jac o b u s Erasmus, Js. zn.; 18 Jaren oud; in de Coup geboren.
2. Waar hebt gij nu 't laatst gewoond?	Antwoord. - Ik woon bij mijnen broeder, Gerrit Fredrik Besuidenhout, doch was nu onlangs met zijn Vee getrokken naar de plaats van dezelfs Broeder Fredrik Cornelis.
3. Hoe lang zijt gij nu bij gem: F.C. Bezuidenhout geweest?	Antwoord. - Een maand.
4. Wat deedt gij toen de manschappen aldaar ter plaatse gekomen zijn, om gem: Bezuidenhout te haalen?	Antwoord. - Niets; ik stond agter oude Fredrik. (Gem: F.C. Bezuidenhout.)
5. Waarom hebt gij daarop de vlucht genomen?	Antwoord. - De oude Kaerel (F.C. Bezuidenhout) wilde mij schieten, en daarom ben ik mede gegaan.
6. Was Gem: Bezuidenhout dan gewapend toen hij deese manschappen zag aankomen?	Antwoord. - Ja.
7. Van waar heeft gem: Besuidenhout hun't eerst outwaard?	Antwoord. - Hij was toen buiten voor de deur.
8. Waarom was hij gewapend?	Antwoord. - Dat weet ik niet; hij stond reeds gewapend bij 't huis, en riep, mij, die besig was op 't land water te leiden, toe, om naar hem te komen.
9. Waar hebt gij het geweer gekreegen welk gij in handen hadt?	Antwoord. - Zij n e v r o u w heeft mij 't gegeven.
10. Waarom hebt gij op deze manschappen geschoten?	Antwoord. - Neen, ik heb geen schot gedaan.
11. Wie heeft dan geschoten?	Antwoord. - De B a s t e r d Hottentot Hans, en Oude Fredrik Bezuidenhout.
12. Waarom hebt gij u dan niet gevangen gegeven, toen gem: Bezuidenhout vluchtte naar de krans?	Antwoord. - Hij liep langs mij met overgehaalden haan, en dreigde mij.
13. Waarom hebt gij dan aangelegd, om op den officier van de partij te schieten?	Antwoord. - Ik heb niet aangelegd; zij riepen ons toe om uit te komen, en toen ik ten dien einde mijn geweer uitsette, riepen zij hun toen om op zij te gaan.

14. Heeft gem: Bezuidenhout U voor dien tijd niet gesegd, dat hij verwachtte gehaald te zullen worden?	Antwoord. - Ja.
15. Heeft Gem: Bezuidenhout toen ook geene aanstalten gemaakt om zig te weer te stellen?	Antwoord. - Ja.
16. Heeft Gem: Bezuidenhout u toen ook niet gezegd dat gij in dat geval hem helpen moest?	Antwoord. - Ja.
17. Hebt gij toen reets geene gelegenheid gehad om hem te verlaten?	Antwoord. - Neen; ik was daar alleen bij 't vee van zijnen Broeder.
18. Kondet gij met 't vee niet van daar zijn weggetrokken?	Antwoord. - Ik was geheel alleen bij 't vee, en konde dat vee niet alleen wegdrijven.
19. Hoe zijt gij dan van de Melksrivier zo verre als naar gem: Bezuidenhout aan de Baviaan's Rivier met 't vee gegetrokken?	Antwoord. - Ik was aan Daggaboers Nek, nabij de Baviaan's Rivier met 't vee geweest.
20. Welke andere personen waren destijds op de plaats van gem: Bezuidenhout?	Antwoord. Er was niemand anders als zijne bijzit; en een klein kind van hem, de basterd Hottentot Hans, en een zoon van Frans Labuscagne, omtrent van mijne grootte en ouderdom welken hij gehuurd had, om het vee op te passen.
21. Hadt gij geene reden te denken dat gem: Bezuidenhout zoude gehaald worden vóór dat gij naar hem zijt getrokken?	Antwoord. - Neen.
22. Verwachtet gij geene hulp van andere personen?	Antwoord. - Neen.
23. Waar was die zoon van Labuscagne toen de manschappen aldaar gekomen zijn?	Antwoord. - Hij was in 't veld bij 't vee.
24. Hebt gij niet gehoord dat de Officieren van dese manschappen en de onderschout u lieden toeriepen om u over te geven?	Antwoord. - Ja wij hebben 't gehoord.
25. Hebt gij dit niet herhaalde reisen gehoord?	Antwoord. - Ik heb 't maar eens gehoord.

26. Wanneer is dit geweest?	Antwoord. - Toen wij reeds in de krans waren.
27. Hebt gij Bezuidenhout niet de manschappen hooren toeroepen dat hij op hun schieten zoude?	Antwoord. - Ja.
28. Wie van u heeft 't eerste schot gedaan?	Antwoord. - Oude Fredrik Bezuidenhout.
29. Wie van ul. droeg twee geweeren?	Antwoord. - Oude Fredrik Bezuidenhout.
30. Wie heeft de knapsak met kruid gedragen?	Antwoord. - Zijne vrouw, die mede met hem in het gat is gegaan.
31. Wat kwamen die zes personen verrigten welke gij nabij de plaats hebt ontmoet, na reeds gevangen genomen te zijn?	Antwoord. - Ik weet niet.
32. Waar was de bijsit van Bezuidenhout toen hij dood uit het gat is gehaald?	Antwoord. - Zij was toen al weg.
33. Hoe veele schoten heeft gem.: Bezuidenhout gedaan?	Antwoord. - Dat weet ik niet, daar zij over en weeder op elkander geschooten hebben.
34. Hoe veel schooten zijn uit het gat gedaan, waarin gem: Bezuidenhout en de Basterd Hottentot Hans waren?	Antwoord. - Vier schooten.
35. Hoe veele schooten had gem: Bezuidenhout reeds gedaan voor dat door de manschappen, op hem was gevuurd?	Antwoord. - Dat weet ik niet, hij en de Basterd Hans, schoten te danig naauw op elkander.
36. Hoe kwam de bijzit van gem: Bezuidenhout in dat gat?	Antwoord. - Na dat Bezuidenhout een schot had gedaan is zij derwaards gelopen.
37. Hebt gij dadelijk geweten welke manschappen dese waren die gem: Bezuidenhout kwamen halen?	Antwoord. - Oude Bezuidenhout zeide daar komen de soldaten aan, welke mij komen halen.
38. Was dit gat niet bevorens door gem: Bezuidenhout verkozen, om sich te verschansen?	Antwoord. - Neen.
39. Wanneer is de vrouw van gem: Bezuidenhout uit dat gat gegaan?	Antwoord. - Zij heeft 't kruid en de kogels daar gebracht, en is daarop er weder uit gegaan, voor dat wij in de gaten zijn gekropen.

40. Hebt gijl: den onderschout, Londt, dadelijk herkend?	Antwoord. - Neen, niet voor ik uit 't gat kwam, en mij over gaf.
41. Hebt gij den Luit. Rousseau herkend bij de aannadering van zijne manschappen naar het huis?	Antwoord. - Ja, toen konde ik hem al.
42. Kondet gij van uw gat niet overhoren 't geen tusschen Bezuidenhout en de Officieren en den Onderschout boven hem gesprooken werd?	Antwoord. - Neen.
43. Waart gij bevorens wel in die gaten geweest?	Antwoord. - Neen.
44. Hoe lang hadt gij daar reeds geseeten?	Antwoord. - Een goede uur.
45. Heeft Gem: Bezuidenhout ook met Gerrit Bezuidenhout afgesproken om elkander te komen helpen, ingevalle hij was gehaald?	Antwoord. - Dat weet ik niet. (Nader) Gerrit Bezuidenhout is maar twee malen bij Bezuidenhout geweest geduurende den tijd dat ik daar ben geweest.

De gedetineerde Basterd Hottentot Hans hier nu binnen staande, heeft beantwoord de volgende aan hem door den Landdrost voorgestelde vraagen zoodanig als besijden een ieder derselven staat aangetekend.

1. Uw naam, ouderdom, en geboorte plaats?	Antwoord. - Hans; ik weet niet hoe oud ik ben; (omtrend 22 of 24 jaar); in 't Zuurveld geboren.
2. Waar hebt gij 't laatst gewoond?	Antwoord. - Bij Ouden Fredrik Bezuidenhout, bij wien ik ben geboren en groot geworden.
3. Welk werk deedt gij daar?	Antwoord. - Vee oppassen en water leiden.
4. Wat deedt gij toen de manschappen aldaar kwamen?	Antwoord. - Ik was bij de ossen, maar mijn baas had mij bevorens gesegd, dat zodra ik soldaten of zo zag, dat ik dadelijk na huis moest komen om hem daarvan kennis te geven, wanneer ik dien morgen op een rug hun ziende ook gedaan had, doch Bezuidenhout en zijn bijzit hadden hen reeds ontdekt.

5. Wat deed uw baas toen gij bij hem kwaamt?	Antwoord. - Hij stond toen met twee geweren, en Jacob Erasmus met een in hunne handen bij het huis, wanneer mijn baas mij er een afgaf.
6. Wat moest gij met 't geweer doen?	Antwoord. - Mijn baas zeide dat ik op die soldaten schieten moest.
7. Hebt gij toen dadelijk geschooten?	Antwoord. - Neen; toen de soldaten kwamen en bij de mistkraal genaderd waren, riep hij hun toe te staan, en niet nader te komen, dat hij op hun schieten zoude; wanneer de soldaten, door de sterke wind dit niet horende, gedurig avanceerden totdat hij op hun aanlag wanneer zij uit elkander gingen, waarop hij dadelijk op hun had afgeschoten; daarop zeide hij mij, schiet, en toen ik wat draalde zeide hij, schiet, wat wacht jij? daarop ik ook mijn geweer had afgeschooten; maar hij had mij bevorens gezegd dat ik niet op hun moest houden, dat ik op zij moest schieten om hun maar bang te maaken, ik had hem eerst gezegd ‘Baas wag tot dat zij bij 't riviertje komen, laten wij dan samen praaten: waarop hij zeide, ‘Neen, niet nader, schiet.’
8. Wat hebben de soldaten toen gedaan?	Antwoord: Zij kwamen al nader, en toen zij te na kwamen liepen wij naar de hang van den krans nabij de rivier door welke de soldaten toen ook kwamen, en wanneer zij aan de andere zijde uitkwamen, deed hij twee schooten zonder hen te raaken, en ik een, waarop zij op ons aankwamen, en op ons schietende, gingen wij de krans af naar 't gat waar Jacob Erasmus naderhand gebleven is; en het volk sterker beginnende te schieten, zeide de oude man aan

mij laat ons naar de schuur waar het honing gat is, gaan, en ons gelijk gelastte goede moed te houden, en hem niet in den steek te laten. Daarop ben ik met den ouden man naar dat gat gegaan alwaar wij eenigen tijd gezeten hebbende er met schieten wierd opgehouden en baas toegeroepen, ‘oude Fredrik kom uit, dat zij niet meer zouden schieten;’ waarop hij zeide dat hij dat verdomde, dat hij niet zoude uitkomen. Toen wierd hem van boven gebeden om uit te komen, dat hem geen kwaad zoude geschieden, dat hij zijn wagen konde inspannen of zijne paarden meede neemen; waarop ik hem smeekte om maar uit te komen, hetgeen hij ten eenemaale weigerde, zeggende als ik uitkom zal ik tog opgehangen worden, schiet mij dood, als julle mij dood schiet zal julle mij in handen krijgen. Toen kwam een sergeant bij een klip nabij dit gat, waar op baas vroeg, wie ben jij? hij zeide ‘Joseph,’ en vroeg den baas of hij bij hem mocht komen? Hij zeide toen, ‘Neen, blijf weg van voor mijn tromp;’ Joseph zeide toen, ‘Baas Fredrik, zet jou roer neer, ik zal 't mijne nederzetten, en laat ons te samen praaten;’ waarop baas zeide ‘Ik praat niet meer, blijf van mij af.’ Wanneer ik hem ook zeide ‘Baas; als 't belief, laat ons uitgaan,’ waarna hij hem zeide, ‘ik zal uitkomen, maar julle moeten maar op zij gaan, overkant de mistkraal, dan zal ik mijne paarden laten halen, en met die drie heeren alleen rijden, tot naar Frans Labuscagne;’ waarop ik zeide ‘Baas,

laat mij de paarden gaan halen, daar ik maar wenschte van hem van daan te komen; maar hij zeide ‘neen, jij blijft hier; geen treede van mij af; hier na vroeg Joseph hem of hij een eed wilde zweeren dat hij met hun meede zoude rijden, 't geen hij toen ook deed, en zeide dat hij naar Labuschagne zoude rijden en aldaar twee mannen versoeken om met hem mede te rijden in geselschap van die heeren van daar naar Graaff-Reinet; waarop hij zeide de heeren moeten ook zweeren dat zij hem niet vangen zullen, 't geen Joseph aan die heeren overseggende, zullen zeiden, Bij mijn ziel! toen zeide hij ‘bij mijn ziel’ is bij mij geen zweeren, zij moeten een eed doen zo als ik gedaan heb, waarop zij weder hebben gezegd ‘Bij mijn ziel!’ Hij zeide neen, ik zie het al; zullen willen mij vangen; ik verdom 't; ik zal niet uitkomen, als jullen mij doodschiet kan jullen mij krijgen; nu praat ik geen woord meer; en toen ook niet weer met hun heeft gesproken. Ik zeide hem toen, ‘Baas laat ons uitgaan,’ maar hij zeide ‘neen, ik ga niet,’ en daarop stil gesweegen, niettegenstaande zij hem aanspraken, toen begonnen de soldaten om te komen en een klip rolde mij van boven den krans op den arm; toen stond ik op, en wilde die klip omloopen om daar achter te schuilen, wanneer hij ook opstond om mij te volgen, wanneer er een steen op zijn voorhoofd neder kwam welke hem weder deed nedervallen, en toen hij zich voor de tweede maal

	oprichtte, kreeg hij een schot in zijn linkerarm, door zijn borst, en achter bij zijn rechterblad uit, waarop hij riep ‘jongen mijn arm is af,’ en also nederviel; waarop ik dadelijk uitliep om pardon vroeg, en mijn geweer aan de soldaten overgaf, welke naderhand het lijk uit het gat hebben gehaald.
9. Toen Bezuidenhout in het gat was, heeft hij niet op den sergeant Joseph aangelegd?	Antwoord. - Op hem aangelegd heeft hij niet, hij hield 't geweer klaar, en volgde met het oog, naarmaate de boschjes nabij ons zich begonnen te bewegen, en het geweer also bij zijn schouder houdende, wilde hij opstaan om mij te volge, wanneer de steen hem op het hoofd nederviel, waarna hij zich weder hebbende opgericht, en door die beweging zijn lijf boven de krans uitkwam, ontving hij het schot.
10. Wat maaktet gij met zoo veel kruid en lood in dat gat?	Antwoord. - Toen ik van 't vee bij hem kwam, had zijn vrouw 't reeds daar gebracht.
11. Waar was te dier tijde de zoon van Frans Labuscagne?	Antwoord. - Hij was bij het vee.
12. Is hij daarna niet bij u gekomen?	Antwoord: Neen.
13. Had Bezuidenhout zich reeds lang geleden klaar gemaakt om zich te weer te stellen?	Antwoord: Ja.
14. Hoe lang bevorens had hij u gezegd uit te zien als eenig volk aankwam?	Antwoord: Twee dagen bevorens; 's avonds was hij thuis gekomen van zijne buuren, Hans Labuscagne en anderen, te besoeken, en zeide mij dit toen.
15. Heeft Bezuidenhout niet diezelfde order aan den zoon van Frans Labuscagne gegeven?	Antwoord. - Dat weet ik niet, dat heb ik niet gehoord.
16. Daar er vier geweren door ul. drieën gebezigd werden, wie schoot met twee?	Antwoord. - De bijzit van den ouden Fredrik had het vierde geweer met 't kruid en lood uit het huis naar 't gat gebragt.

17. Welke eed heeft Bezuidenhout geswooren?	Antwoord. - Hij zeide ‘waarachtig’; (nader) hij zeide ons dat als wij van hem loopen hij direct kogel op ons zou leggen.

Actum ter Drostdij Graaff-Reinet, *die et Anno ut Supra*

My present,
(Get.) H. CLOETE, LZN.,
Secretaris.

Maandag, den 16den October 1815.

Presentibus ut Supra.

De Landdrost van dit District verzoekt zijnen Crimeneelen Staat te amplieeren met de zaak.

No. 15.

De Landdrost, R.O. Eischer, Contra.

Jacob Jacobus Erasmus, J. zoon, en den Bastard Hottentot Hans, gedetineerdens ter zaake van 't schieten op een detachement, gezonden om den onderschout van dit district te assisteeren in 't arresteeren van F. C Bezuidenhout.

De Raad Fiat.

Is hierop ter Rolle gebracht de zaak.

No. 15.

De R.O. Eisscher dienende van zijne Casus Positie zegt. WelEd. Achtb. Heeren, - Daar het, tot het uitvoeren van UwEd: Achtb: vonnis, van den 5den deezer is noodzakelijk geweest, militaire assistencie te gebruiken, heb ik noodzaaklijk g'oordeeld bij deze gelegenheid aan UWEd: Achtbs: voor te dragen hoe zulk een stap onvermijdelijk is geweest. Reeds meer dan twee jaaren, gelijk het bij 't onderzoek in de zaak, No. 14, den Landdrost, R.O. Eischer, Contra Fredk; Corns. Bezuidenhout is komen te blijken, zijn er alle pogingen in 't werk gesteld geworden, om den gem:	De Landdrost R.O. Eischer, Contra. Jacob Jacobus Erasmus J. zn, en den Basterd Hottentot Hans, gedetineerdens ter zaake van 't schieten op een detachement gezonden, om den onderschout van dit District te assisteeren in het arresteeren van F.C. Bezuidenhout.

Bezuidenhout, voor Landdrost en
Heemraaden, of

Adjunct Landdrost van dit District te doen compareeren, maar alle zagte middelen zijn vrugteloos geweest. Bezuidenhout, zig ter woon bevindende in eene zodanige situatie digt aan de grenzen, verbeeldde zig geheel en al van allen invloed der wetten ontlast te zijn, en refuseerde dus met de grootste hardnekkigheid, alle orders te obedieeren, die hem, zo wel door den Magistraat als Veld Cornet gegeeven werden, met de hevigste bedrijgingen tegen laatstgem:, gelijk mij door denzelven herhaaldelijk is bericht geworden. De Gerechtsbodens, die van tijd tot tijd zijn gezonden geworden om hem te requireeren, wierden met de grootste beledigingen getracteerd, zo dat zij zig in 't uiterste gevaar achtten wanneer zij derwaards moesten gaan; alle welke buitensporigheeden gepleegd wierden met het vast vertrouwen van niet uit zijn retraite te kunnen worden gerukt, of de vlugt buiten de grenzen der Colonie te kunnen neemen, wanneer de nood zulks zoude vorderen, tot dat ik het eindelijk noodzaaklijk oordeelde te toonen, dat het Gouvernement, hoe zeer ook toegevend, nimmer zoude tolereeren, dat de wetten op eene diergelijke wijze zouden worden onteerd, en met de voeten getreeden; om welke reedenen ik die zaak voor UWEd: Achtb: heb gebracht, waarvan 't gevolg is geweest, dat de opgedagte Bezuidenhout is gecondemneerd geworden om voor den tijd van een maand in 't gevangenhuis te worden geplaatst.

Ik heb dus daadlijk d'onderschout last gegeven naar de Baviaan's Rivier te gaan ten einde de gecondemneerde te apprehendeeren, naar dewijl mij door den Veld Cornet Opperman wierd te kennen gegeven, dat hij zig had geprepareerd om zig tegen alle diergelijke middelen met geweld te opponeeren, heb ik gem: Veld Cornet gelast d'onderschout te vergezellen, en des noods te assisteeren, waarop hij mij met de grootste verschrikking declareerde, daar door zijn leeven in gevaar te zullen stellen, dewijl hij overtuigd was, dat Bezuidenhout zig aan hem zoude wreeken, zodra hij hem zoude zien, en hem ongetwijfelt zoude doodschieten. Schoon mij dit ongelooflijk toescheen heb ik, voorzigtigheids halven, den Veldcornet, Cornl. Johs. Olivier bij Missive van den 5den deezer, welke ik d'onderschout ter hand stelde, bevoolen, in perzoon met eenigen zijner onderhoorige manschappen gem: onderschout te vergezellen, en in 't executeeren zijner orders, in gevalle van noodzaaklijkheid, bij te staan, maar dewijl er eene algemeene schrik voor de gem: Bezuidenhout scheen te heerschen, en zijne residentie zo digt aan de grenzen, en nabuurige kaffer kraalen, hem zeeker gevaarlijk maakte, heb ik ten overvloede aan d'onderschout een brief aan den Capitein Andrews van 't Kaapsch Regiment meede gegeven, gedateerd den 5den deezer, welke ik te zaamen met die aan den Veldcornet Olivier d'eer heb aan UWelEd. Achtbs: te inhandigen, van welke laatste ik den houder beval, geen gebruik te maaken, dan wanneer hij geene andere middel zoude hebben om zijn ontvangen last te volvoeren, met positive directies van wel te zorgen, dat het oogmerk door swakheid niet wierde g'eludeerd, waar door alle authoriteit in minagting zoude geraaken.

Den Veld Cornet mijn brief ontvangende, in steede van daadlijk te voldoen aan d'orders daarin vervat, oordeelde eene onderneeming van dien aard zo gevaarlijk dat hij zig daadlijk bij mij vervoegde, smeekende om van denzelve verschoond te blijven. Ik heb hem echter direct gelast terug te keeren, en te doen het geen hem bevoolen was geworden, het geen hij dan ook ondernam, maar wierd op zijne terugreize, door een val van zijn paard buiten staat gesteld iets te verrigten, zo dat d'onderschout geene andere toevlugt had dan voorttegaan, en van mijn brief aan Capitein Andrews gebruik te maken.

Waarvan het gevolg is geweest, dat ik tegen de Gedets: Jacob Jacobus Erasmus J. zn, en den Bastard Hottentot Hans in Cas Crimineel heb te procedeeren.

Overigens heb ik mij alleen te refereeren aan het Relaas van d'onderschout, en het deels gehouden onderzoek op laatstleeden Zaturdag, verzoekende dat nog in deeze, de getuigenis van der Policie Ruijter Gerrit Lemque ter presentie van de Gedetineerdens moog worden gehoord.

En exhibeert voorts.

1.

Missive van hem, Landdrost, aan den Veldcornet C.T. Olivier, d.d. 5den October jl., luidende:-

Graaff-Reinet, 5den October 1815.

Veldcornet.

Uit hoofde van zeekere vonnis door de WelEd. Achtb. Commissie van Rechtspleeging op heeden geslaagen, ben ik onder d'onaangenaame verpligting d'onderschout naar de Baviaans Rivier te zenden, ten einde den Burger Fredrik Corns. Bezuidenhout naar deeze Drostdije op te brengen, en ik heb u dus te beveelen de gemelde onderschout met vier of vijf van uwe onderhoorige ingezetenen te vergezellen, om hem, in geval van noodzakelijkheid, bij te staan in 't volvoeren van d'orders die ik hem heb gegeeven.

Als de gem. Bezuidenhout zig vrijwillig overgeeft, zult u er maar alleen bij blijven, maar zodra hij tegenstand zoude bieden, zult u hem met geweld doen aanvallen, en hier doen brengen.

Uw Goede Vriend,

(Get.) A. STOCKENSTROM, Landdrost.

Accordeert,

(Get.) A. STOCKENSTROM, Landdrost.

Aan den Veldcornet C.J. Olivier.

2.

Missive van hem, Landdrost, aan den Kapitein Andrews van 't Kaapsch Regiment, d.d. 5 October jl., luidende:-

Graaff-Reinet, October 5, 1815.

Sir, - In consequence of a sentence spoken by the Commission of Circuit at this Drostdy this morning, I am under the necessity of despatching the Under Sheriff of this District to the Baviaans Rivier to seize an inhabitant of this District, called Frederik Cornelius Bezuidenhout; but as different informations have led me to suspect that the said Bezuidenhout would undertake to oppose himself to these legal proceedings, I am obliged to call upon you, and request that in case the said Under Sheriff should meet with such conduct on the part of the said Bezuidenhout as would make him unable tot execute the orders he has received, and he should apply to you for Military assistance, that you may be pleased to grant it in as far as you think necessary to co-operate with the civil power in this case of necessity.

I have the honour to be,

Your most obedient, humble Servant,

(Signed) A. STOCKENSTROM, Landdrost.

Agrees,

(Signed) A. STOCKENSTROM, Landdrost.

Kapitein Andrews, Kaapsche Regiment.

Vertaling van bovenstaanden brief.

Mijnheer! - Tengevolge van een vonnis heden morgen geveld door de Commissie te dezer Drostdije, ben ik onder de noodzakelijkheid om den Onder-Baljuw van dit District naar de Baviaans Rivier te zenden, ten einde een inwoner van dit district, genaamd Frederik Cornelis Bezuidenhout, in hechtenis te nemen; maar daar verschillende mededeelingen mij geleid hebben om te vermoeden dat gezegde Bezuidenhout het zoude ondernemen om zich tegen de wettige proceduren te verzetten, ben ik verplicht mij tot u te wenden, en te verzoeken dat, in geval de Onder-Baljuw zoodanig een gedrag aan den kant van Bezuidenhout moge ontmoeten, als het hem onmogelijk zouden maken om de orders hem gegeven uit te voeren, en hij bij u aanzoek om militaire hulp doet, dat gij de goedheid moogt hebben om zulks te verleenen, zoo ver als gij zulks noodig oordeelt om met de civiele macht in deze zaak van noodzakelijkheid mede te werken.

De Raad accordeert 't gedaan verzoek.

Gerrit Lemke, oud 38 jaren, geboren in Hongarijen, Policie Ruiter alhier, binnenstaande, verklaarde waar en waarachtig te zijn.

Dat hij, Compt:, den onderschout van dit district hebbende vergezeld om den tans doodgeschootenen Bezuidenhout te arresteeren, en op een afstand van omtrent 300 of 400 treden van zijne plaats genaderd zijnde, deze op hun begon te schieten, waarop de Lt. Rousseau, welke het detachement commandeerde, hem toeriep, dat hij niet schieten moest, dat zij niet gekomen waren om hem te schieten; waarop gem. Bezuidenhout echter blijvende voortvaaren, op hen te schieten, gem. Lt. Rousseau, 't detachement gelastte om toe te loopen; waarop gem. Bezuidenhout was gevlucht naar een krans langs de rivier, werwaards 't detachement hem zijnde gevolgd, hij op hen was blijven schieten; waarop op hem toen ook wordende gevuurd, hij geretireerd was in een gat in dien krans, wanneer de gem. Lt. Rousseau dien dag van 9 tot half 1 uuren van dien morgen hem heeft toegeroepen, om uit te komen en zich aan hun over te geven, 't geen hij echter weigerde te doen, en zeide dat hij zich niet zoude overgeeven zo lang als hij leefde; dat hij geweten had dat hij zoude gehaald worden, en zich daarom had klaar gemaakt, en dat niemand voor 't gat moest koomen, daar hij hun, een voor een, zoude doodschieten, terwijl hij ook uit het gat van tijd tot tijd rechts en links langs de boorden van de rivier schoten deed, en de laatste reis een schot deed, naar boven de krans, alwaar Lt. Rousseau was staande, waarop 't volk van 't detachement allengs nader zijnde gekomen, juist toen hij wederom zijn geweer aanlag, twee schoten te gelijk op hem zijn gedaan, door een sergeant en een soldaat, David van 't Kaapsch Regiment, waarop alles in het gat stil zijnde, hij, compt:, aan de

gem. Luit. Rousseau had gezegd dat gem. Bezuidenhout zeker dood was; wanneer dadelijk daarop de Bastard Hottentot, Hans uit hetzelve gat was gekomen, zijn geweer had overgegeven en gevangen was genomen; waarop het lijk van gem. Bezuidenhout, benevens twee andere geweeren, een aantal kogels en een groote quantiteit kruid, daaruit was gehaald, hebbende het lijk eene wonde door de rechter ellenboog, door de borst, en tot achter bij het linker blad doordringende.

Dat eenigen tijd bevoorens zijlieden den tans gedet. Jacob Erasmus in een ander gat, boven dat van gem. Bezuidenhout hadden ontwaard, zonder dat deze echter op hun had geschoten - waarop hij, compt, hem erkennende, daar hij hem van een kind reeds gekend had, hem had gebeden om uit te komen, dat hem geen kwaad zoude geschieden, waarop hij ook zijn bandelier had los gemaakt, denzelven met zijn geweer hem, compt:, had toegereikt, en toen er uitgekomen, en zich aan hun had overgegeven.

Vraagen door den R.O. Requirant.

Art. 1. Heeft de Gedet. Jacob Jacobus Erasmus ook op ulieden geschooten?	Antwoord. - Hij heeft in 't eerst nabij het huis achter de klippen gestaan bij Bezuidenhout, en is met hem naar dat gat gegaan, alwaar hij zich naderhand heeft overgegeeven, en wanneer hij mij zijn geweer afgaf, heb ik hetzelve bezien, en gevonden dat daar nog niet was uit geschooten.
2. Waar waart gij toen een schot op den Luit. Rousseau door gem, Bezuidenhout werd gedaan?	Antwoord. - Ik stond vlak naast hem op de krans.
3. Kon gemel. Bezuidenhout ulieden zien?	Antwoord. - Als hij even uit het gat kwam konde hij ons zien, en hij sprak met ons naar boven.
4. Hoe veele schooten heeft gemel. Bezuidenhout en zijn volk gedaan, vóór dat door het detachement op hem is geschoten?	Antwoord. - Dat weet ik niet, maar veele schoten.
5. Hoe veele schooten heeft gemel. Bezuidenhout uit het gat gedaan?	Antwoord. - Ook veele, maar ik heb niet geteld daar zij toen over en weder schoten.

6. Waar sloegen de kogels welke gemelde Bezuidenhout afschoot?	Antwoord. - In 't eerst toen wij in de laagte van de rivier waren, vlogen zij over ons, maar daarna vielen ze in onderscheidene richtingen kort om ons en een daarvan had bijna den onderschout geraakt.
7. Hoe weet u dat een schot den onderschout bijna had getroffen?	Antwoord. - Ik was toen zoo verre van hem als van hier naar de straat (omtrent 10 treden) en zag de kogel tegen een nabij zijnde rug slaan.
Verdere vragen door de Commissie.	
8. Hebben beide de kogels, welke op gemelde Bezuidenhout 't laatst zijn geschooten, hem getroffen?	Antwoord. - Hij had een schot recht door den arm en door zijn rechter borst en weder bij zijn linkerblad uit, maar of dit door een of twee kogels was veroorzaakt, weet ik niet.
9. In welke positie hebt gij 't lijk gezien?	Antwoord. - Ik ben naar 't lijk gegaan, welke op den rug was leggende; heb toen de wonden aan den onderschout, die bij mij was, geweezen, en heb 't lijk toen zelve weder toegemaakt.
10. Waar zijn de geweren, kogels, en kruid, welke gelieden bij gemelden Bezuidenhout hebt gevonden tans?	Antwoord. - Bij K a p i t e i n Andrews, werwaards wij naderhand weder zijn terug gekeerd.
11. Wie is met den onderschout en Ul: van de plaats van den Veld-Cornet Olivier gegaan?	Antwoord. - Niemand.
12. Wie is met ulieden van de plaats van den Veld-Cornet Opperman gegaan?	Antwoord. - Niemand.
13. Hebt gij 't geweer van gemel: J. Erasmus uit eigene beweging, of op 't verzoek van gemel': Erasmus geexamineerd?	Antwoord. - Toen hij zig overgaf, zeide hij dat hij geen schot op ons had gedaan, waarop ik 't geweer heb nagezien, en ook bevonden dat daar uit niet geschooten was.
14. Hebt gij de pan van dat geweer ook nagezien?	Antwoord. - Ja, en 't pankruid was daar nog in, welk ik heb uitgegooid en aan den Lt. Rosseau overgegeven.

15. Hebt gij op weg van hier derwaards ook gehoord dat gemel: Bezuidenhout zich zoude te weer stellen?	Antwoord. - Neen, want wij hebben aan niemand op onzen weg gezegd waar wij naartoe gingen, en wanneer de Boeren op weg ons vroegen, waar wij gingen, zeiden wij dat wij een patrouille deeden.
16. Hadt gij, of de Onder Schout ook geweeren bij U?	Antwoord. - Londt had niets als zijn degentje, en ik mijn hand-sjambok.
17. Zijt gij verzekerd, dat alles aangewend is geworden, wat er konde gedaan worden, om gemel: Bezuidenhout levendig in handen te krijgen?	Antwoord. - Ja; hij zeide zelve dat hij eerst dood moest zijn.
18. Zijn er ook klippen naar onderen gerold?	Antwoord. - Ja, de soldaten hebben twee klippen, na elkander, naar het gat gerold.
19. Zijt gij bereid deeze opgave, (des vereischt) met solemneelen Eede te bevestigen?	Antwoord. - Ja.

De R.O. Eischer zegt hierop, dat er geene andere getuigen in deeze zaake alhier ter Drostdije present zijn, welke in deeze konden worden gehoord, en verzocht tot de Recollement der ingewonnen getuigenissen over te gaan.

De Raad *Fiat.*

Den onderschout, T. Londt, hierop binnenstaande na prolectuure van zijne gegevene verklaring, betuigde daarbij te blijven persisteeren, met deze bijvoeging dat op de plaats van den Veldcornet Olivier, eenigen tijd nadat hij aldaar was geweest, ook was aangekomen de Veldcornet Opperman, welke, na in 't afgezonderd met gem: Olivier gesprooken te hebben, bij hem, compt., welke toen bezig was een rapport aan den Landdrost te schrijven, was gekomen, en gezegd had dat hij niet geloofde dat hij hem, compt., zoude kunnen assisteeren, maar dat hij, compt., hem echter op de plaats van Korf konde inwachten; en voorts, dat 't geweer van gemel. J. Erasmus op zijn zeggen, dat hij niet gevuurd had, was geexamineerd, en naar allen oogenschijn nog aan den loop, nog aan den haan, scheen afgevuurd te zijn geweest.

Waarop de Compt. nog heeft beantwoord de volgende vraagen door den R.O. Requirant.

Art. 1. Hebt gij op den weg ook vernomen, dat gemelde Bezuidenhout resistentie zoude bieden?	Antwoord. - Anders niet als van de Veldcornetten Opperman en Olivier, welke laatste hem zeide, dat die vagabond zich niet zoude ontzien, hem voor den kop

	te schieten, en hij een ongelukkige familie zoude nalaaten, en de Veldcornet Opperman zeide dien nacht dat 't niet raadzaam was, om alleen naar gemelde Bezuidenhout te rijden, in welk gesprek ik mij echter niet verder inliet, om hem ons oogmerk niet te openbaaren.
2. Zijt gij zeker dat de wonde aan 't lijk van gem. Bezuidenhout, aan zijn linkerarm was toegebracht?	Antwoord. - Ja, 't was door zijn linker arm bij de ellenboog en door zijn hart, en linker blad gedrongen.

De Getuige, *Gerrit Linke*, hierop gehoord zijnde, zegt dat zijl: aan de voeten van het lijk, welk op den rug lag, hebben gestaan en dat de gewonde arm vlak over zijn, compts., rechter arm was.

De Gedet. Hans zegt, dat gemelde Bezuidenhout 't schot door zijn linkerarm bekwam, juist toen hij 't geweer daarop tegen zijn rechter schouder rustte.

Art. 3. Wat hebt gij met de wapenen en ammunitie van den gemelde Bezuidenhout gedaan?	Antwoord. - Wij hebben dat alles aan den Kapitein Andrews overgegeven.
4. Zijt gij overtuigd, dat niets onbeproefd is gelaten, om gemelden Bezuidenhout levendig in handen te krijgen?	Antwoord. - Ja wij hebben zo lang gewacht tot wij bevreesd raakten, dat de nacht ons aldaar zoude overvallen, en hij assistentie van Kaffers of andere zijner vrienden konde bekomen.
5. Hadt gij eenige aanleiding te denken dat hij eenige assistentie van Kaffers of anderen zoude bekomen?	Antwoord. - Wij presumeerden dit alleen, en 't volk naderde 't gat ook niet met het oogmerk om hem daar dood te schieten, wanneer deze sergeant, op zig ziende aanleggen, naar hem schoot, om zich zelven te behouden.
6. Hadt gij en de ordonnantie Ruiter ook wapenen bij u?	Antwoord. - Ik had bij mijn paard een paar pistolen doch op den krans had ik alleen mijn zijdgeweer.
7. Is de Gedet., Hottentot Hans, den ganschen tijd in het gat met Bezuidenhout geweest?	Antwoord. - Ik meen van ja, daar hij er nog in of uit konde komen, zonder overvallen te zijn.

De Gedet. verklaard hebbende den compt. niets te vraagen te hebben, sprak hij, tot bevestiging der waarheid van dien de solemneele woorden:-

Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

Gerrit Lemke (Politie Ruiter) binnenstaande, na prolectuure van zijne gegevene verklaring, betuigde daarbij te blijven persisteeren, met de verandering bij het Recollement der verklaring van den onderschout Londt voorkomende. Waarop de Compt. nog heeft beantwoord de volgende vragen door de Commissie.

Art. 1. Is de Gedet., Hans, den gantschen tijd bij Bezuidenhout in 't gat geweest?	Antwoord. - Aldoor, zo lang als de oude Bezuidenhout leefde.

Waarna de Gedet, betuigd hebbende den Compt. niets te vraagen te hebben, sprak hij tot bevestiging der waarheid van dien, de solemneele woorden:

Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

De Raad surcheerd 't onderzoek in deezen, tot dat het Getuigenis van den Lt. Rosseau zal zijn ingewonnen.

Actum ter Drostdije Graaff-Reinet, *die et Anno ut Supra.*
Mij present,
(Get.) H. CLOETE, L.ZN.,
Secretaris.

Crimineel.

Saturdag, den 21 October 1815.

Praesentibus ut Supra.

De Landdrost gedeclareerd hebbende dat de getuige Frans Rousseau in zake van hem, reqt: R.O. *Contra* Jacob Jacobus Erasmus J. zn., en den Bastard Hans gedetin: thans alhier present is, wierdt daarop, ten Rolle gebracht 't vervolg van de zaak.

No. 15.

De Landdrost R.O. Eischer: *Contra* Jacob Jacobus Erasmus J. zn., en den Basterd Hottentot Hans, gedet:, ter zaake van 't schieten op een detachment, gesonden om den onderschout van dit District te assisteeren in 't Arresteeren van F.C. Bezuidenhout.	De getuige Frans Rosseau, oud 26 jaren, van desen Uithoek geboortig, Lieut. in 't Kaapsch Regiment, binnen staande verklaarde waar en waarachtig te zijn; -

Dat op den 9den deser maand, hij door den Kapitein Andrews van 't zelfde Corps is gecommandeerd, om den onderschout te assisteeren in 't apprehendeeren van gem: F.C. Bezuidenhout, ter wiens plaatse hij, Compt:, des morgens van den 16den daar aan volgende, omtrend 8 uuren, is aangekomen, wanneer omtrend vier honderd treeden van 't huis genaderd zijnde gem: Bezuidenhout met de twee gedetin: van het huis zich naar een kliprug in eenigen afstand begaven, alwaar zijl: hem, Compt: toeriepen, om niet nader te komen, dat zij op hun schieten zouden, en op het zelfde moment schooten zijl:. Dat hij Compt:, met zijne manschappen echter is blijven avanceeren tot dat twaalf schooten op hen waaren gedaan, wanneer hij, Compt:, zijne soldaten ook orde gaf te vuuren; waarop gemel: Bezuidenhout, en de gedets: naar een partij klippen waren geretireerd van waar zijl: bleven schieten, en toen zijl: ontwaarden dat de soldaten hun gedurig naderden, zijn ze op een krans geretireerd, van daar ook gedurig schietende.

Dat hij, Compt:, toen op een klip is gaan staan, waaronder gem: Bezuidenhout zich bevond, en riep hem met de vriendelijkste termen toe, om zich over te geven; en dat hij, Compt:, hem geen kwaad zoude doen, en hem zoude permitteren te paard te rijden, of met zijn wagen hun te vergesellen - welk aanbod hem dikwijls is herhaald, wanneer gem: Bezuidenhout op 't laatst hem Compt: ten antwoord gaf dat hij, Compt:, met zijne manschappen naar Labuscagne moest gaan, alwaar hij bij hunl: zoude komen.

Dat dese offerten gedurende drie uuren lang hem zijn gedaan, en hem tevens gedreigd, dat wanneer hij er niet uitkwam, hij, Compt: hem dood of levendig met zijne manschappen er uit zoude haalen; waarop hij toen antwoord gaf dat hij, Compt:, dit doen konde, maar dat dit eerst 't leven van menigen anderen zoude kosten. Dat, kort hier na, een schot naar den thans gedetin: J.J. Erasmus was gedaan; waarop hij was te voorschijn gekomen, en zich zelven als gevangene had overgegeven. Wanneer hij, Compt:, weinig daar na deselve offerte weder om aan geml: Bezuidenhout had gedaan, waarop hij antwoordde, dat hij zich zelven niet zoude overgeven, en den eersten soldaat die nabij hem kwam, zoude dood schieten; waar na hij, Compt:, zijne manschappen in twee parten had verdeeld, en gelast om van beide zijden van de krans links en regts er in te gaan. Dat de Sergeant Joseph, de eerste zijnde in 't naderen, door gem: Bezuidenhout op geschoten wierdt, en voor een tweede maal weder op hem aan leggende schoot een soldaat, die op de rechter zijde van de krans was, hem dood, wanneer de Gedet:, Hans, zich dadelijk overgaf, en aldaar toen vier geweeren en een groote quantiteit kruid gevonden wierden.

Waar na de Compt: nog heeft beantwoord de volgende vragen door den R.O. reqt:

1. Waaren de schooten van de zijde van Bezuidenhout op ul. gedaan op ul: ook gericht?	Antwoord. - Ja, zij sloegen omtrent twee, drie, of vier treden van ons neder.
2. Sloegen de kogels vóór ul:, of voorbij?	Antwoord. - Zij sloegen tusschen mij en een soldaat nabij mij staande, en vielen in allerlei richtingen.
3. Hebt gij ook gezien wie geschoten heeft?	Antwoord. - Neen.
4. Zijt gij verzekerd dat gem: F.C. Bezuidenhout zelve geschoten heeft?	Antwoord. - Ja, hij en de Basterd Hans. Bezuidenhout had alleen twee geweren, en de schoten vielen drie bij drie. (Nader) de soldaten hebben mij gezegd dat Bezuidenhout en de Gedet: Hans, diegeenen waren, welke schoten, daar ik geen hunner van aanzien kende.
5. Hebt gij gemel: Bezuidenhout ook toegeroepen toen gijl: aan 't avanceeren waart?	Antwoord. - Neen, direct toen hij uit kwam, liep hij naar den kliprug.
6. Hoe veele manschappen hadt gij bij u?	Antwoord. - Tien.
7. Was er order gegeven aan uwe manschappen om op gem:, Bezuidenhout te schieten?	Antwoord. - Ja, als hij zich niet overgaf, en op hun schoot, moesten zij dit ook doen.
8. Wanneer is deese order door u gegeven?	Antwoord. - Nadat hij reeds twaalf schooten op ons had gedaan.
9. Zijt gij versekerd dat 't andersints onmoogelijk is geweest gemel:, Bezuidenhout te krijgen?	Antwoord. - Het was onmoogelijk, daar de krans zodanig was, dat maar één soldaat te gelijk dien konde beklimmen, en dan met groote moeite.
10. Wat bevatte de door u van den Kapitein Andrews ontfangene orde?	Antwoord. - Om den onderschout van dit District te assisteeren, om desen Bezuidenhout te arresteeren.
11. Hebt gij 't lijk van gem: Bezuidenhout ook gesien?	Antwoord. - Ja.
12. Waar had hij de wonde bekomen?	Antwoord. - Hij had twee gaten in 't lichaam, één omtrend den rechter borst en één onder aan de linker schouderblad, van een schot welke hij bekwam juist toen hij zijn geweer op Sergeant Joseph aanlag.

13. Was een zijner armen ook beschadigd?	Antwoord. - Daar heb ik niet naauwkeurig op gelet, maar zoo als ik hoorde, was een van zijne armen ook getroffen.
14. Waar zijn de geweeren en ammunitie door u aldaar gevonden, thans?	Antwoord. - Die heb ik met de gevangenen aan Kapitein Andrews overgeleverd.
15. Hadt gij eenige reden te veronderstellen dat er eenige kaffers zich destijds in de nabijheid bevonden?	Antwoord. - Ik heb van mijne soldaten gehoord, dat de gedet: Basterd, Hans, aan hun had te kennen gegeven, dat hij daar gesonden was om hun, namens Bezuidenhout te zeggen, dat zij bij onsen aankomst zich moesten verwijderen, en ik heb zelve 't vuur gesien welke door hun bij een bosch zoude zijn aangericht.
16. Welke reden hebt gij te veronderstellen dat dit vuur door kaffers zoude zijn aangericht?	Antwoord. - Ik vond twee kaffermandjes bij 't vuur, en het zelve was omtrent 1000 treden van 't huis.
17. Hadt gij eenige reden te denken dat de gedet: in desen door gem: Bezuidenhout waren gedwongen geworden om hem te assisteeren?	Antwoord. - Dat hebben zij beide dadelijk bij hunne gevangenneming gedeclareerd.
18. Hebt gij 't geweer van den gedet: J.J. Erasmus, ook bij zijne gevangenneming geexamineerd?	Antwoord. - Neen.
19. Denkt gij dat een der gedetns: zich aan uw detachement had kunnen overgeven, zonder gevaar te lopen, van door Bezuidenhout te worden doodgeschooten?	Antwoord. - Zij waren bij hem, en hij zoude dit hebben kunnen doen, wanneer hij 't had gewild.
20. Wat gij of iemand gesien heeft dat 't geweer van den gedet:, J.J. Erasmus, was afgeschoten, bij zijne gevangenneming?	Aantwoord. - Neen dat weet ik niet.
21. Hebben de gedets:, J.J. Erasmus en Hans, zich van hunne gevangenneeming stil en rustig gedraagen?	Antwoord. - Ja, zonder ons eenige moeite te veroorsaaken.

Verdere vragen door de Commissie.

22. Vielen de schoten drie bij drie zodanig dat 't mogelijk was om deselve uit minder dan drie geweeren te schieten?	Antwoord. - Zij volgden elkanderen bij zulke tusschen posingen dat 't mooglijk was om dese drie schoten uit twee geweeren te schieten, maar men moest dan zeer schielijk laden.
23. Hebt gij iemand anders dan de gem: Bezuidenhout en de twee gedets: aldaar ter plaatse gevonden?	Antwoord. - Niemand meer als eene meid.
24. Welk was uw oogmerk door uwe manschappen in twee deelen te verdeelen?	Antwoord. - Ik hoopte dat wanneer hij zag dat zij van beide zijden te gelijk afkwamen, hij zich dan zoude overgeeven.
25. Hebt gij gem. Bezuidenhout zijn geweer op den Sergeant Joseph zien aanleggen?	Antwoord. - Neen, daarvan ben ik naderhand geinformeerd geworden.
26. Waart gij zoodanig geplaatst op de krans, dat gij de plaatsen kondet zien waar gem: Bezuidenhout en de gedets: zich bevonden?	Antwoord. - Ik konde de plaatsen wel zien, maar hunne perzoonen niet.
27. Hoe komt 't dan, dat de gedet: J.J. Erasmus, zich aan u heeft overgegeven, zonder door Bezuidenhout te zijn geschoten?	Antwoord. - Hij was toen in een afzonderlijk gat.
28. Waar waren de onderschout en de Policie Ruiter gedurende dit voorval?	Antwoord. - In 't begin van 't schieten bleven zij eenigsins terug, doch kwamen naderhand bij mij op den krans.
29. Waaren deese ook gewapend?	Antwoord. - Neen anders niet als hunne sabels.
30. Heeft een van hun ook met gem: Bezuidenhout gesprooken?	Antwoord. - Ja; de onderschout Londt, die hem ook versocht om uit te komen, en met hem mede te gaan.
31. Hebben dese onderschout en ordonnantie Ruiter alles aangewend wat zij konden om gem: Bezuidenhout, zonder geweld met zich te voeren?	Antwoord. - Ja, alles.
32. Heeft gem: Bezuidenhout ook geswooren, of eenige driftige woorden gebesigd?	Antwoord. - Hij zeide, ‘ik ben verdoemd als ik mij opgeef.’

33. Hebt gij eenige personen ontmoet op uwe terugkomst van die plaats?	Antwoord. - Ja; ééne Bezuidenhout, broeder van den doodgeschootene, en wiens voornaam ik meen Gerrit te zijn, met vier anderen.
34. - Hebt gij met hun ook gesprooken?	Antwoord. - Zij v r o e g e n waarom er geschooten was, of er Bosjesmans of Kaffers waren geweest; waar op ik zonder hun een antwoord te geven, mijne manschappen gelastte met de gevangenen door te gaan; terwijl deze personen hun (? weg) naar de plaats van gem: F.C. Bezuidenhout vervolgden.
35. Hoe lang daarna is gem: Bezuidenhout dood geschoten, na dat hij ul.: had toegeroepen, om niet te naderen?	Antwoord. - Omtrend vier uuren; maar ik kan dit niet zeker bepaalen.

Verdere vragen door de Commissie aan den Gedet: Hans.

1. Wie had 't vuur aangericht waar de twee Kaffer mandjes, omtrend 1000 treden van huis, zijn gevonden?	Antwoord. - De Kaffers.
2. Welke boodschap hebt gij naar hun gebragt namens F.C. Bezuidenhout?	Antwoord. - Hij had mij gesegd om hun te gaan zeggen dat zij moesten maaken dat zij weg kwamen, zo schielijk moogelijk; en dat heb ik ook uitgevoerd.
3. Hoe lang waren die Kaffers daar geweest?	Antwoord. - Zij waren daags te voren, des middags, bij mij en den zoon van Labuscagne bij 't vee in 't veld gekomen, wanneer wij hun zeiden dat zij van 't vhee moesten afgaan, 't geen zij ook deeden, en dien avond toen wij 't vhee naar huis bragten, vonden wij hun bij 't huis, wanneer mijne baas mij zeide hun uit zijn naam te gelasten van zijn huis te gaan; 't geen ik gedaan hebbende, zij zeiden dat zij hongerig waaren, waarop ik hun weder, uit naam van mijn baas zeide dat hij niets

	voor hun te eten had, dat zij dien nacht niet bij zijne kraalen moesten blijven, waarop zij ook zijn weggegaan, en op een afstand van 't huis, aan de oversijde van de Rivier, hun vuur hebben gemaakt, en aldaar geslaapen.
4. Wanneer heeft gem: Bezuidenhout u gelast deze Kaffers te gaan zeggen dat zij die plaats schielijk moesten verlaten?	Antwoord. - Juist toen deze officier met zijne manschappen in een brakriviertje doortrokken, zoo ver van ons huis als van hier naar de Drift (omtrent 600 treden), alwaar wij hun zagen aankomen.
5. Hoe vele Kaffers waren er?	Antwoord. - Zes vrouwen, en vijf of zes man Kaffers. (Nader). Er waren ook zes man Kaffers.
6. Van wiens kraal waren deze Kaffers?	Antwoord. - Van den Kapitein Olelha. Ik kende deze Kaffers.
7. Verwachtet gijl: ook meerdere Kaffers?	Antwoord. - Zij waren in lang niet bij ons geweest, van dat wij op 't volk van den zoon van den Kapitein Jaloeza, genaamd Tialha, hadden geschooten, daar een van hen des nachts in onze schaapen kraal was geweest, maar vele Kaffers loopen tegenwoordig in dat District rond bij onze buuren, Labuscagne, en de plaatsen van Fourie, en Gerrit Bezuidenhout.

Waarop tot het recolleeren en beëedigen der heden ingewonnen verklaring is weder binnengestaan:-

Frans Rousseau, aan wien zijne voorenstaande verklaring en beantwoordde Interrogatorien klaar en duidelijk zijnde voorgelezen, betuigde hij daarbij te blijven persisteeren, echter met deze verandering, dat hij, Compt:, niet regt konde zien of de ged: J.J. Erasmus uit een afgezonderd gat, of uit hetzelfde waarin gem: Bezuidenhout zich bevond, is gekomen, doch dat hij van dezelfde klip krans uitkwam.

Waarna de Compt; nog heeft beantwoord de volgende vragen door de Commissie.

1. Hoe vele schooten, gist gij wel dat door gem: Bezuidenhout en de zijnen zijn gedaan?	Antwoord. - Dat kan ik niet bepalen, maar zoodra een soldaat in 't gezicht kwam, wierd op hem gevuurd.

De gedts: verklaard hebbende den Compt: niets te vragen te hebben, sprak hij, tot bevestiging der waarheid van dien, de solemnele woorden

'Zo waarlijk helpe mij God Almachtig'.

De Raad verklaart het onderzoek in dezen te zijn gesloten, met last aan den Officier om onverwijld te dienen van eisch, en zodanig te concluderen als hij zal te rade worden.

De R.O. Eischer zegt hierop:-

WelEd. Achtbare Heeren!

Gehoord hebbende het gehouden onderzoek in deze, en hetgeen door de gedets: tot hunne verontschuldiging is ingebragt geworden, is de R.O. Eischer van gevoelen, dat het gebleeken is zeer waarschijnlijk te zijn dat de gedets: door den nu doodgeschootenen F.C. Bezuidenhout zijn gedwongen geworden hem in zijne oppositie te assisteeren, en dat zij hun leven in gevaar zouden hebben gesteld door zig van hem te verwijderen, en zig aan het Detachement over te leveren nadat zij zig eens bij hem hadden gevoegd. Weshalven dan de R.O. Eischer van gevoelen is dat hoezeer de eerste gedet:, Jacob Jacobus Erasmus, zig te voren, daar hij de kwaade intenties van gem: Bezuidenhout wist, van hem had dienen af te zonderen, hij, gedet: Erasmus, voor zijn onvoorzigtigheid genoegzaam is gestraft geworden door zijne apprehentie en detentie; te meer, daar het niet is gebleken dat hij eenig schot heeft gedaan. Waarom dan ook de R.O. Eischer declareert wel te mogen lijden dat hij uit zijne detentie worde ontslagen, en van alle verdere Regts vervolgingen in deeze worde ontheven. Maar daar de tweede gedet:, den Bastard Hottentot Hans, volgens zijne eigene confesssie, niettegenstaande hij de raadslagen van gem: Bezuidenhout wist, hem heeft g'assisteerd door hem te verwittigen van d'aankomst van 't detachement, en hem zelve met schieten heeft gesecondeerd, kan de R.O. eischer zijne voorgewonde vrees voor Bezuidenhout niet anders aanmerken dan hem alleen hinderen in het doen van een veel gestrenger eisch, maar hem geenszins geheel en al strafloos aanmerken; en denkt dientengevolge te moeten concluderen dat de gemelde tweede gedetineerde, bij vonnis van UwelEd: Achtbaren, zal worden gecondemneerd om aan 't gevangenhuis alhier strengelijk te worden gelaarsd, en daarna, voor den tijd van drie eerstkomende, achter een volgende maanden te worden geconfineert, met condemnatie van hem, gedetin: in de kosten.

De eerste gedetineerde heeft niets te zeggen. De tweede gedetineerde zegt dat hij alleen uit vrees voor zijn meester, die hem dreigde te schieten, wanneer hij zulks niet deed, geschooten had; en dat hij niet van hem konde afloopen, zonder gevaar te loopen van door hem geschooten te worden, en verzoekt dat hij alleen voor de paal gestraft, en niet in den tronk geconfineerd moge blijven.

De Raad, na overweeging van zaken, ingevolge Art: 43 der Proclamatie d.d. 16 Meij 1811, reserveert de beslissing dezer zaak aan den vollen Raad, met nadere dispositie dat de gedetineerdens in deezen ter deezer Drostdije in 's Heeren gevangenis inmiddels zullen worden bewaard.

Actum ter Drostdije Graaff-Reinet, *Die et Anno ut Supra.*

Mij present.

(Get.) H. CLOETE, L. ZN.
Secretaris.

No. 4.

Extract uit het gevangenis Rapport van Graaff-Reinet voor de maand Junij 1816.

No. 5. - De Bastard Hottentot, Hans, van den doodgeschootenen F.C. Bezuidenhout, herwaarts gebragt als gevangene van de Baviaans Rivier. Heeft laatstgemelde plaats den 10den October verlaten, en is alhier den 14den October aangekomen. Op order van Bezuidenhout heeft hij tegenstand geboden aan een detachement soldaten, en den Onder Baljuw. Volgens vonnis (van het Hof) is hij gelaarsd geworden in de tegenwoordigheid van Landdrost en Heemraden, en verder op den 20sten Meij voor drie maanden gekerkerd.

N.B. De naam van Jacob Erasmus verschijnt voor de laatste maal in het Graaff-Reinetsche gevangenis Rapport voor Meij 1816.

De naam van Hans komt niet voor in de September lijst.

Bijlage D.

Extract uit den Kaapschen Almanak van het jaar 1815.

Gouverneur en Opperbevelhebber:

Zijne Excellentie, de Hoog Edele Generaal, Lord Charles Henry Somerset, een van Zijner Majesteits zeer Achtbaren Geheimen Raad; Kolonel van Zijner Majesteits West Indisch Regiment; Gouverneur en Opperbevelhebber van Zijner Majesteits Kasteel, Kaapstad, en Volkplanting van de Kaap de Goede Hoop in Zuid Afrika, en van de landen en onderhoorigheden derzelve, en gewoon en Vice-Admiraal derzelve, bevelhebber der troepen, enz. enz. enz.

Luitenant-Kolonel C. Bird } Aides-de-Camp.
Majoor Rogers } Aides-de-Camp.
Kapitein A.J. Cloete } Aides-de-Camp.
Kapitein Wm. Underwood } Aides-de-Camp.

Luitenant-Kolonel C. Bird, Geheimschrijver van Zijne Excellentie.
De WelEd. Heer H. Spencer, Chirurgijn van Zijner Excellenties huisgezin.

Luitenant-Generaal, de Edele Robert Meade, Luitenant-Gouverneur.
Colonel Darling, Aide-de-Camp.

Hof van Appeal voor Kriminele Zaken.

Zijne Excellentie de Gouverneur	Rechter.
De WelEd. Heer Henry Alexander	} Assessoren.
De WelEd. George Kekewich	} Assessoren.
De WelEd. Thomas Rowles,	Secretaris.
-	Translateur.
De Heeren J.P. Serrurier, E. Bergh en J.J.G. van Reede van Oudtshoorn	Klerken.
-	Bode.

Hof van Appel voor Civiele Zaken.

Zijne Excellentie de Gouverneur	} Rechters.
Zijne Hoog Edelheid, de Luitenant-Gouverneur	} Rechters.
De WelEd. Heer Thomas Rowles	Secretaris.
De Heeren J.P. Serrurier, E. Bergh en J.J.G. van Reede van Oudtshoorn	Klerken.
Christiaan Velbron	Bode.

Kantoor van den Secretaris.

De WelEd. Heer Henry Alexander, Koloniale Secretaris en Griffier.
De WelEd. Heer Christopher Bird, Adjunct Koloniale Secretaris.
De WelEd. Heer H.P. Auret, Assistent Secretaris.
De Heer J. van de Graaff, Eerste Klerk.
De Heer C. D'Escury, Gezworen Translateur van 't Gouvernement.

Klerken.

De Heer C. Allen.	De Heer J.G. Brink.
De Heer S.V. Cloete.	De Heer G. Bergh.
De Heer J.W. van der Riet.	De Heer O.J. Truter.
De Heer P.J. Brink.	De Heer G. Dundas Baumgardt.

Boden.

J. Tier en A. Jonker.

Leden van den Raad van Justitie.

De WelEd. Heer J.A. Truter, Hoofd Rechter.

De WelEd. Heer C. Matthiessen.	De WelEd. Heer W. Hiddingh.
De WelEd. A. Fleck	De WelEd. D.F. Berrangé.
De WelEd. P.J. Truter.	De WelEd. W.D. Jennings.
De WelEd. P. Diemel.	De WelEd. Walter Bentinck.

De WelEd. Heer G. Beelaerts van Blokland; Secretaris.
De WelEd. H. Cloete, L. zoon. Adjunct Secretaris.
De WelEd. H. Murphy, Engelsche Assistent voor den Secretaris.
De Heer J.C. Fleck; Hoofd Klerk.

Ordinaire Klerken.

De Heeren A.G. Muller, C.A.W. de Man, J. Le Sueur, en J.T. Jurgens.

Surnumeraire Klerken.

De Heeren J. de Wet, R.J.P. van der Riet, en C. Brand.

Boden.

C.F. Ziervogel, A. Felix, J. Jacobsen, en H. Scheffers (Adjunct do.).

Arts en Chirurgijn.

De WelEd. Heer Lodewijk Godlob Biccard.

Fiskaals Departement.

De WelEd. Heer D. Denyssen	Fiskaal.
De WelEd. P.B. Borcherds	Adjunct.
De Heer P. Auret, Eerste Klerk, en Translateur van het Kantoor.	
De Heer M. Fischer	2de Klerk.
De Heer W.J. Smuts	3de Klerk.
-	4de Klerk.
J.F. Wildhagen.	1ste Onder Baljuw.
J.C. Schultze.	2de Onder Baljuw.
R. van der Schijf.	3de Onder Baljuw.
S.J. de Groot.	Cipier.

Koloniale Korenschuur

De beheerende Commissarissen.

De WelEd: Heeren D. Denyssen, J.W. Stoll, en A. Brink. De Heer E.B. Ziervogel, Pakhuishouder.

Desolate Boedel Kamer.

De WelEd. Heer E. Bergh, President.	De WelEd. Heer A. Moorrees.
	De WelEd. R. van der Riet, Secretaris.
De WelEd. Heer J.F. Serrurier.	
De Heer J.A.H. Falck	1ste Klerk.
De Heer N. Orri	Vendu Klerk.
De Heer W. E Bergh.	Klerk.
J. Blore, Bode en Afslager.	

Commissarissen voor Huwelijks Zaken.

De WelEd: Heer J.W. Stoll.	President.

De WelEd: C.G. Höhne.	Vice President.
De Heeren T.F. Dreijer.	De Heer F. Rossouw.
De Heeren S. van der Spuy.	De Heer D.F. Lehman.
De Heeren C.J. Gie.	De Heer F.W. Sappé.
De Heer J.J.L. Smuts	Secretaris.
J.S.F. Geijer, Bode.	

Leden der Weeskamer.

De WelEd: Heer J.A. Truter.	President.
De WelEd: D. de Waal.	Vice President.
De WelEd: A.V. Bergh.	De WelEd, Heer W.J. Klerck.
De WelEd: A J. van Breda.	De WelEd, C.E. Overbeek.
J.P. Faure, Secretaris.	

Klerken.

De Heer G.A. Watermeijer,	1ste Klerk.
De Heer P.G. Faure,	2de Klerk.
De Heer P.J. Poggenpoel.	De Heer J.G. Maynier.
De Heer J. Serrurier.	De Heer K.N. van Breda.
J.N. Rorich, Afslager en Bode.	

Departement van den Ontvanger-Generaal.

De WelEd. Heer F. Dashwood	Ontvanger-Generaal.
De Heer F.R. Bresler	Adjunct do.

De WelEd. Heer C. Brand, Ontvanger van binnenlandsche belastingen.

De Heer O.J.L. Hemmy	Boekhouder.
J.A.C. Nöthling	Inzamelende beambte.

Kantoor van 's Lands Inkomsten.

De WelEd. Heer M.C. Gie	Ontvanger-Generaal.
De Heer H.F.W. Maynier	Adjunct do.
De Heer P.A. Roos	Klerk.

Leden van de Bank van Leening.

De WelEd. Heer J. Locke	President.
De WelEd. A.V. Bergh.	
De WelEd. C. Nelson.	
De WelEd. J.W. Stoll.	
De Heer H.C.D. Maynier	Boekhouder.

De Heer G.H. Maasdorp	Kassier.
De Heer H.J.H. Azerond	Klerk.

Disconto Bank.

De Heer R. Crozier	Kassier.
De Heer V.A. Schönberg	Boekhouder.
De Heer J.C. Gie M. zn	Assistent do.
De Heer S.V. van Reenen Jr.	Klerk.
Carel Meijer, Bode.	

Vice-Admiraliteits Hof.

Rechters.

De WelEd. Heer George Kekewich, A.M., van de Edele Societeit van Lincoln's Inn, en Advokaat bij het Hooge Kanselarij Hof van Engeland.
De Edele William Grey, Hoofd Griffier.

De WelEd. Heer George Cadogan	Adjunct do.
De WelEd. Heer Dennis O'Brien	Maarschalk.
De WelEd. Heer W.J. Birkwood	Adjunct do.

De Heer E.B. Ziervogel, Tolk en Vertaler.
J. Williams, Bode en Uitroeper.

Advokaten.

De WelEd. Heer David Jennings, een der Procuratoren-Generaal van het Opper Konsistoriaal Hof van Kantelberg, en pleitbezorger in het Hooge Admiraliteits Hof van Engeland; Zijner Majesteits Procurator-Generaal in deze Kolonie.

De WelEd. Heer David Pontardant { Pleitbezorgers.
Heer Philip Landon. { Pleitbezorgers.

Kantoor van In- en Uitgaande Rechten Kaapstad.

De WelEd. Heer Charles Blair	Collecteur.
De WelEd. William Wilberforce Bird	Collecteur.
De WelEd. Edwin Maude	Hoofd Visiteur.
De Heer Thomas Ord	1ste Klerk bij den Collecteur.
De Heer Joseph Day	2de Klerk bij den Collecteur.
De Heer J.G. Aspeling D. zn.	1ste Klerk bij den Controleur.
De Heer Jacob Schultz	2de Klerk bij den Controleur.
De Heer H.A. Truter P. zn.	Klerk bij den Visiteur.

Tolbeambten.

De Heer P. de Roubaix.	De Heer E. Miller.

De Heer Thomas White.	De Heer L. Cornelissen.
De Heer P.F. Petrie.	De Heer J. Redmond.

Mathijs van den Berg, Bode.

Kantoor van In en Uitgaande Rechten, Simons Stad.

De WelEd. Heer P.J. Truter Jr.	Collecteur.

De Heer White, Tolbeambte, en Waarnemende Klerk.

De Burger Raad.

De WelEd. Heer Andries Brink	President.
De WelEd. Johannes Jurgens.	
De WelEd. Abraham Faure.	
De WelEd. Andries Stephanus Amyot.	
De WelEd. Michael van Breda.	
De Heer Petrus Johannes Truter	Secretaris.
De Heer Dirk de Jongh	Thesaurier.
De Heer J.P. van Lier	Hoofd Klerk.
De Heer Johannes Nicolaas Meeser	Klerk.
Nic. Hend. Smit, en Hendr. Andr. Smit	Boden.
De WelEd. Heer John Pringle, Agent voor de Ed. Oost Indische Compagnie.	
De WelEd. Heer Joseph Luson, Adsistent voor de Ed. Oost Indische Compagnie.	
De Heer J.E. Mestaer	Klerk.
De Heer S. Olivier	Magazijnmeester.
De WelEd. Heer J.H. Brand, Gouvernements Resident aan de Simons Baai.	
De Heer C.M. Lind	Klerk aldaar.

Wijkmeesters.

B. Langley, J.G. Aspeling, F.D. Rossouw.

Veldkornetten.

J.A. Hurter, Noordhoek; N.H. Sertijn, Wildschutbrand.
De WelEd. Heer T.P. Courtenay, Agent voor de Kolonie, resideerende in Engeland.
De WelEd. Heer Thomas Rowles, Agent voor den Ontvanger, Kontroleur, en Gaarder der belastingen en emolumenten der Admiraliteit aan de Kaap de Goede Hoop en hare dependentiën.
Majoor M.G. Blake, ‘ad interim,’ Betaalmeester.
De WelEd. Heer Walter Bentinck, Auditeur der Rekeningen.
De Heer A. Lehman, Klerk van den do.
De WelEd. Heer C. Blair, Haven Kapitein.
Luitenant T. Gardner, Havenmeester aan de Simons Baai.

De Heer W. Bridekirk, Adjunct Haven Kapitein en Inspecteur der Tollen.
De WelEd. Heer William Caldwell, Wijnproever.
De Heer E. O'Brien, Adsistent Inspecteur en peiler der vaten.

De WelEd. Heer J. Meres, Agent voor Transporten en Krijgsgevangenen.
De Heer J.P. Batten, Klerk van do.
De Heer J. Sinkantyn, Officier van Gezondheid.
De WelEd. Heer L.M. Thibault, Inspecteur van Gebouwen, en Gouvernements Ingenieur.
De Heer John Melville, Adsistent do.

Gezworene Landmeters.

De Heer Jan Frederik Kirsten.	De Heer Jan Schutte.
De Heer Johannes Voorman.	De Heer AEgidius Petersen.
De Heer J. Knobel.	De Heer R.F. Aling.
De Heer Frederik W. Hertzog.	De Heer Leeb.
De Heer Herman Schutte.	De Heer Tulleken.

Zegel Kantoor.

De WelEd. Heer C. Bird	Commissaris.
De Heer S.S. Cloete	Collecteur.

Post Kantoor.

De WelEd. Heer M. Gall, Postmeester, (in Engeland).
De WelEd. Heer H. Crozier, waarnemende do.
De Heer M.J. Onkruydt, Klerk.
Jufvrouw Alcock, Postmeesteres aan de Simons Baai.
Jufvrouw C. Caldwell, do. te Stellenbosch.
Jufvrouw A.C. Wrankmore, Adjunct do.
De Heer J.H. van Lelijveld. Postmeester te Uitenhagen.
P. Roms, Brievenbesteller.

Post Dagen.

Een dagelijksche Post naar Simons Stad te half 2 uren. Naar Stellenbosch, elken Woensdag en Zaturdag. Het zal echter noodig zijn de brieven naar het kantoor des Vrijdags om 2 uren te zenden, wanneer de paketten finaal worden gesloten.

Scheeps Werf.

De WelEd. Heer William Pennet	Scheeps Magazijnmeester.
De Heer G. Balston	Eerste Klerk.
De Heer Joseph Cowly	Tweede do.
De Heer William Guest	Extra do.
De Heer Thomas Sinclair	do. do.
De WelEd. Heer John Goodridge	Meester Oppasser.
De Heer J.E. Kirsten	Klerk van do.
De WelEd. Heer Thomas Chaplin	Scheepsbouwmeester.
De Heer D. Lehman	Klerk van do.

Proviand Departement.

De WelEd. Heer Alfred Johnson	Agent Proviand Meester.
De Heer Charles Morgan	Hoofd Klerk.

De Heer Thomas Drury, 2de do.; de Heer John Murdoek, 3de do.; de Heer O. Eksteen, 4de do.; de Heer A. de Smith, 5de do.
Richard Acton, Baas Kuiper; en Pieter Pietersen, Bode.

Scheeps Hospitaal.

De WelEd. Heer Valentine Duke, M.D.	Chirurgijn.
De WelEd. John Chenoweth	Agent.
De Heer Robert Smith	Dispensier.
De Heer Richard Henry Ffeely	Hospitaals Adsistent.
De Heer Richard Savary	Klerk
De Heer Andrew Inglis	Opziener.
Jufvrouw Susanna Sinclair	Moeder.
Peter Burrish, Bode.	

Drukkerij Kantoor.

De Heer George Ross	Superintendent.
De Heer J.W. van der Riet	Boekbinder.

Letterzetters.

De Heer A. Richert, Sr. (Drukker en Verbeteraar van 't Hollandsch).
De Heeren J.A. Richert, J. Richert, en B.J. van de Sandt.
A. Richert, Leerling.

G. Hicken	Bode.
De Heer B. de Roos	Boekbinder.

Departement van 's Gouvernements Landen en Bosschen.

De WelEd. Heer Collot d'Escury	Inspecteur.

Superintendenten.

De Heer C.L. Kendler	Saldanha Baai.
De Heer H. Abue	Mossel Baai.
De Heer J. Squire	Plettenbergs Baai.

Opzieners.

J. Laurens	Oranje Kloof.
W.S. Fend	Outeniqua Land.

Departement der Slaven Loge.

De WelEd. Heer C.G. Höhne	Directeur.
De WelEd. S. Leeson, M.D.	Chirurgijn.
N.C. Combrinck, Deurwaarder.	

Opzieners.

A. Nederland; J.M. Bertholt; en J.G. Langhoff.
A. Hogenberg, Schoolmeester.

Vendu Kantoor.

De WelEd. Heer William Fagel	Vendu Meester.
De Heer J.F. Reitz	Adjunct do.
De Heer E. Buijskes	Boekhouder.
De Heer J.W. Hurter	Klerk.

Gezworene Vendu Klerken.

De Heer C.F. Germans.	De Heer M. Wolf.
De Heer R.S. Alleman.	De Heer Nic. Terholm.

Advokaten, Kaapstad.

De WelEd. Hr. J.P. de Wet.	De WelEd. Hr. R. van Burmania
De WelEd. J.H. Neethling.	De WelEd. H. Cloete, L. zn.
De WelEd. G. Buyskes.	De WelEd. J.J. v.d. Berg.

Publieke Notarissen.

De Heer D.P. Haupt
De Heer J.P. de Wet
De Heer J.H. Brand.
De Heer P. Landon.
De Heer R. Beck.
De Heer J.S. Merrington.
De Heer J.J. van den Berg.
De Heer J.H. Neethling
De Heer G. Buyskes.
De Heer J.J.L. Smuts.

Prokureurs, Kaapstad.

De Heer J.D. Alders.
De Heer F.W.M. Ruijsch.
De Heer P.J. Truter Jr.
De Heer J.P. Blommaart.
De Heer R. Cloete Jr.

Gezworene Translateurs.

De Heer B. de la Motte.	De Heer J.A. van Lier.
De Heer C. Winter.	De Heer P. Auret.
De Heer J.B. Hoffman.	De Heer A. Burnet.
De Heer H. Murphy.	

Het Hoogste Medische Comite.

(Ingesteld door de Regeering, den 24sten April 1807.)

De WelEd. Heer W. Hussey, M.D.	President.
De WelEd. A.L. Emerson, M.D. (absent)	} Leden.
De WelEd. L.G. Biccard, M.D.	} Leden.
De Heer T.K. Deane, Secretaris.	

Het Vaccine Instituut.

(Ingesteld door de Regeering den 23sten April 1811.)

De WelEd. Heer W. Hussey, M.D.	Directeur.
De WelEd. R. Spencer	} Chirurgijns, en Koepok-inenters.
De WelEd. W.H. Lijs (absent)	} Chirurgijns, en Koepok-inenters.
De Heer T.K. Deane, Secretaris.	

Raad van Landbouw.

Zijne Excellentie de Gouverneur	President.
De WelEd. Heer Francis Dashwood	Vice-President.

Leden.

De Heer J. Zorn.	De Hr. J.M. van Helsdingen.

De Heer J. Pringle.	De Hr. J.P. Watney.
De Heer D.G. van Reenen.	De Hr. J. van Reenen, Jac. zn.
De Heer T. Dreijer.	De Hr. J.J. van Reenen, Joh. zn.
De Heer W. Hussey, M.D.	De Hr. J. van Reenen, Seb. zn.
De Heer P.J. Truter, jr., M.D.	De Hr. G. Kekewich.
De Heer M. van Breda.	De Hr. C. D'Escury.

De heer William Duckitt, Secretaris.

De Heer Jan Willem Klerck, Thesaurier en Generale Agent.

Engelsche Kerk - Kaapstad.

WelEerw. Robert Jones, B.A.	Koloniale Kapelaan.

WelEerw. J. Hewett, A.M., Militaire en Ageerende Koloniale do.

James M'Donald	Voorlezer.
George Coles.	Orgelist.

Petrus Johannes Keeve, Koster.

Engelsche Kerk - Simons Stad.

Predikant: De WelEerw. George Hough, M.A.

Hervormde Kerk.

De WelEd. Heer, Wilhelm Buissinne, Politieke Commissaris.

Predikanten.

De WelEerw. J.P. Serrurier (*Emeritus*).	De WelEerw. C. Fleck.
	De WelEerw. J.H. Von Manger.
De Heeren And. Brink, Sr., en J. Jurgens, Sr., Ouderlingen.	
De Heer Paul Roux, P. zn.,	De Heer P.J. Pentz, } Diakenen.
De Heer T. Smuts,	De Heer H.R. Moller, } Diakenen.
De Heer G.H. Maasdorp	Boekhouder.
Jacobus van Schie, en Jan Frijlinck,	Voorlezers.
H.F. Grondeler	Orgelist.
Petrus Johannes Keeve, Koster.	

Luthersche Kerk.

De WelEerw. C.H.F. Hesse	Predikant.
De Heeren G.A. Watermeyer en L. Stockbroo, Ouderlingen.	
De Heeren G.A. Freislich, J.G. Steytler, J.F. Beck, en G. Lotter, Diakenen.	
J.F. Voges	Voorlezer.
-	Orgelist.
J.A. Brandt, Koster.	

Bijbel en School Commissie.

Patroon.

Zijne Excellentie de Gouverneur en Opperbevelhebber.

President.

Luitenant-Generaal, de Edele Robert Meade.

Leden.

De WelEerw. Christiaan Fleck.
De WelEd. Heer Henry Alexander.
De WelEerw. Johan Heinrich von Manger.
De WelEerw. C.H.F. Hesse (Secretaris en Thesaurier).
De WelEerw. Robert Jones, B.A.
De WelEerw. George Hough, M.A.
De WelEerw. A.S. Hewitt, A.M.

De WelEd. Heer P.J. Truter, M.D.
De WelEd. Andries Brink.
De WelEd. J.W. Stoll, Thesaurier van het Nieuwe Bijbel en School Fonds.

Honoraire Leden.

Alle de respectieve Predikanten der Buiten Districten.	
-	Clerk.
Petrus Johannes Keeve, Bode.	

Gepriviligeerde Scholen.

Engelsche Scholen.

De Heer William H. Hopley.
De Heer M. Bendall.
De Heer Thomas Wright Doughty.

School voor het Onderwijs in de Mathesis.

De Heer Pieter Carstens Schonegevel.

Ordinaire Hollandsche Scholen.

Willem Weijdeman.	Jan Frijlinck.
Cornelis de Kock.	Johan Wilhelm Neuhoff.
Bernardus Rijkheer.	Willem Rijkheer.

Hollandsche en Engelsche Vrije School, Keerom Straat. No. 40.

De Heer A. van Wageningen geëmploijeerd om Bell's systeem te introduceeren.	
William Banyard	Engelsche Meester.

Michael Johannes de Kock Hollandsche do.

Directeuren van het Weeshuis.

De Heer George Willem Hoppe, President.
De Heer Simon Stronck.
De Heer Gabriel Jacobus Vos.
De Heer François Johannes de Necker.
De Heer Andreas Richert, Secretaris.
De Heer Roelof Abraham Zeederberg.
De Heer Abraham Faure.
De Heer AEgidius Benedictus Ziervogel.

Aansprekers.

Cornelis de Kock, Sr.	Lucas Keet.
E. Smit.	Jacobus Johannes Wiid.

Stads Markt.

De Heer Jan Daniel Disandt	Directeur.
De Heer Oloff Godlieb de Wet	Weegmeester.
De Heer Jan Hendriks Lambert	Boekhouder.
De Heer Christiaan Hendrik Maasdorp	Adsistent do.

Boden.

Johannes Rippel en Jan Jansens.

Wijkmeesters.

Wijk 1. Jacobus Johannes van der Berg. Marthinus Berg.	Wijk 2. Johan Frederik Veyl. Paul Roux, P. zn.	Wijk 3. Dirk Jacobus Aspeling. Johannes Guillaume van Helsdingen.
Wijk 4. Pieter Auret. Lucas Fischer.	Wijk 5. Ernst Jacob Heckrath. Carel Hancke.	Wijk 6. Lucas Stokbroo. George Frederik Stegmann.
Wijk 7. Johannes Jacobus Louw. Johannes Jacobus Vos, J. zn.	Wijk 8. Johannes Josephus Jurgens. Frederik Nieuwenhuyzen.	Wijk 9. Andries Willem Beck. Johannes Rockenbach.
Wijk 10. Gerhardus Lotter. Abraham Brink.	Wijk 11. Johannes Hendrik Groenewald. Joh. Nicholaas Russouw.	Wijk 12. Dirk de Jongh. Theunis van Schalkwyk,
Wijk 13. Gerrit van Sittert. Petrus Johannes Pentz. Johannes Tromp.	Wijk 14. Siewert Wiid. Hendrik Mellet.	Wijk 15. Frederik Rossouw. Jan Peo.

Wijk 16. Frans Lind. Abraham Theodorus Spengler. George Ferdinand Geyer.	Wijk 17. Joseph de Kock. Tobias Smuts. Rudolph S. Alleman.	Wijk 18. Hendrik Loedolph. Frederik Arnold Heyneman. Andries Brink, Corn. zn.
Wijk 19. Valentinus Alexius Sohönnberg. Willem Adriaan la Cable.	Wijk 20. Jan Fred. Meyer. Pieter Dusart.	Wijk 21. Jan Hendrik Bam. Joseph Daniel Schmidt.
Wijk 22. Jan Hendrik Falck. Pieter Carstens Schonegevel.	Wijk 23. Frans Christoffel Muller. Albrecht Luning.	Wijk 24. Joh. Albertus van Breda. Hendrik Pieter Moller.
	Wijk 25. Otto Luder Maasdorp. Adriaan Jacobus Smuts.	

Etablissement der Brandmeesters, Kaapstad.

Commissie uit den Burger Raad, en Superintendenten over de Brandmaterialen.

De WelEd. Heer Johannes Jurgens (President en Brandmeester-Generaal).
De Heer Abraham Faure, Sr. (Vice-President).

Leden.

De Heer Gerrard Ewoud Overbeek (Secretaris).
De Heer Johan Gregorius Ludolph.
De Heer Hermanus Barend Keytel.
De Heer Christiaan van den Burgh.
De Heer Johan Samuel Frederik Botha.
De Heer Carel Christiaan Smith.
De Heer Carel Christiaan Koch.

Inspecteurs der Brandspuiten.

Casper Claasje Dekenah (Hoofd Adjutant)

Johan Anton Ferch	(Adjunct Inspecteur)
Carel Muller	(Adsistent Inspecteur).

Adjutanten.

Herman Schutte.
Christiaan Orffer.

Superintendenten der Magazijnen.

Bartholomeus Henricus Schonken.
Pieter Woudberg.

Brandspuiten.

No. 1.

Brandmeesters.	*Sergeanten.*
Christiaan van den Burgh.	Willem Boonzaaijer.
Nicolaas Joh. Graaf.	R.H. van Driel.
Nicolaas Zeeberg.	
David Hendrik Mellet.	

No. 2.

Brandmeesters.	*Sergeanten.*
Carel Christiaan Smith.	Johannes Jacobus Luyt.
Daniel Coenraad Luyt.	Hendrik Blad.
Goris Leeuwenaar.	
P. Joubert.	

No. 3.

Brandmeesters.	*Sergeanten.*
Carel Christiaan Koch.	Barend Berning.
Jan Bernard.	Jan Kalmeyer.
Willem Muller.	
P.C. Berning.	

No. 4.

Brandmeesters.	*Sergeanten.*
Joh: Samuel Fred: Botha.	Johan August Bresler.
Jac. Joh. Mellett.	Willem Weydeman, jr.
Hendrik Wolhuter.	
Matthias Lotter.	

No. 5.

Brandmeesters.	*Sergeanten.*
Johan Gregorius Ludolph.	Rijnhard Jacobse.
Christiaan de Jongh, J. zn.	Hendrik Koster.
Christopher Haylet Smith.	
Jurie Jacobse.	
Jan Adam Zinn.	

No. 6.

Brandmeesters.	*Sergeanten.*
Hermanus Barend Keytel.	Henning Schreuder.
August Christoffel Koch.	Carel Hardwich.
Fredrik Spengler.	
Michiel Hansen.	
Casper Morgendahl.	

Voor de Brandspruit bij de Hervormde Kerk.

Brandmeesters.	*Sergeanten.*
Johan Fredrik Gilowy.	Coenraad Wasman.
M.J. Smith.	Christiaan Freislew.
Christoffel Garisch.	Jacob Thijs.

Opziener der Waterpijpen.

Christiaan Orffer.

Opziener der Stadsgrachten.

Jan van der Hoeven.

Opziener der Schutten.

Johan Frederik Heydenrych.

Opziener der Publieke Wegen.

Jan van der Hoeven.

Stads Postmeester.

J.P. van Lier.

Stads IJkmeester.

Michiel Frederik Pentz.

Stads Timmerman.

Christiaan Orffer.

Stads Metselaar.

Hermanus Schutte.

Buiten districten.

Kaapsche District.

De WelEd. Heer J.W. Stoll	Landdrost.

Heemraden.

De Heer C.G. Höhne.	De Heer F. Rossouw.
De Heer T.F. Dreyer.	De Heer D.F. Lehman.
De Heer S. van der Spuy.	De Heer F.W. Sappé.
De Heer C.J. Gie.	

De Heer J.J.L. Smuts, Secretaris.
De Heer W.A. Wentzel, 1ste Klerk, De Heer J.J.F. Roselt, 2de do.
De Heer De Heer J.H. Brand, Klerk van den Secretaris.
G.S.F. Geyer, Bode.
J. Heyn, Opziener te Van Camps Baai.
J. Blore, Onder Baljuw.
Frans Schaak en Thomas Matthysse, Politie Ruiters.

Veldkornetten

Johan George Stadler.	Papendorp.
Coenraad van Eyssen.	Van de lijnen naar de Brug bij H. Cloetes plaats te Rondeboschje.
Jan Frederik Dreyer.	Van Rondeboschje naar den Vlaggestok te Wijnberg en Zwarte Rivier.
Willem Ferdinand Versfeld.	Wijnberg, Constantia, Hout Baai Steenbergen, naar de Kalk Baai.
J.F. Thuynsma.	Kaapsche Duinen.
H.O. Wilsenach.	Kaapsche Vlakte.
P. Stadler.	Zoute Rivier, Diep Rivier, naar den Post in Blaauwbergs Vallei.
J.J. Uys.	Tygerbergen.
S. Malan	Tyger en Koebergen.

N. Mosterd.	Koeberg en Dassenberg.
D. Verwey.	Koeberg, Blaauwberg, deze zijde van de Groenekloof, &c.
J.A. Basson.	Zwartland.
J.H. Rust.	Zwartland naar de Zoute Rivier.
Nicolaas Lindes.	Achter Groene Kloof, en Zwart Water.
J.H. Laubscher.	Saldanha Baais Veld.
C.B. Bester.	Zoute Rivier en St. Helena Baais Veld.

Zwartlands Kerk.

De WelEerw. Heer J. Scholtz	Predikant.
D. Du Toit en F. Mostert	Ouderlingen.
H.C. van Niekerk en J.M. Laubscher,	Diakenen.

W.H. Louijssen, Voorlezer en Gouvernements Schoolmeester.

P.A. Combrinck, Koster.

District van Stellenbosch.

De WelEd. Heer J.D. van Ryneveld	Landdrost.

Heemraden.

De Heer S.J. Cats.	De Heer Josias Hoffman.
De Heer A. Brink.	De Heer Paul Roux, Sr.
De Heer H.L. Neethling.	De Heer J.S. Marais.

De Heer P.C. van Blommestein, Secretaris.

De Heer W.D. Hoffman, Jr., Klerk van den Landdrost.

De Heer J.C. de Korte, Hoofd Klerk.

Ordinaire Klerken.

De Heeren M.J. Boreherds, J.G.G. Lindenberg, en J.G. Faure.
H. van der Horst, en J. Knoop, Boden.

Huwelijks Commissarissen.

De WelEd. Heer D.J. van Ryneveld	President.
De Heeren S.J. Cats and A. Brink	Leden.
De Heer P.C. van Blommestein	Secretaris.

H. van der Horst, Bode.

De Heer Johannes Wege	Vendu Meester.
De Heer J.W.M. Wege	Vendu Klerk.
J.W. Hauptfleisch, Afslager.	
De Heer P. Stoel	Onder Baljuw.

Kerk te Stellenbosch.

De WelEd. Heer D.J. van Ryneveld, Politieke Commissaris.		
De WelEerw. Heer M. Boreherds,		Predikant.
W. Herold en P.S. Rossouw,		Ouderlingen.
Adr. Roux, P. son,	F.R.L. Neethling,	} Diakenen.
J.A. van der Byl,	P. Kuypers,	} Diakenen.
J.J. Scholtz		Voorlezer.
J. Knoop		Orgelist.
A. van Coller, Koster.		

Aansprekers.

J. Fick.	A. van Coller.
J. Hartog, sr.	A.J. Fabritius.

Kerk te Paarl.

De WelEd. Heer D.J. van Ryneveld, Politieke Commissaris.		
De WelEerw. Heer J.W.L. Gebhard		Predikant.
G.P. van der Byl en S.P. Jourdaan		Ouderlingen.
J. de Leeuw,	S. Malherbe,	} Diakenen.
P.S. du Plessis,	B.J. Blignault,	} Diakenen.
J.D. Hermans, Voorlezer, (?) Orgelist.		
J.J. Luttig, Koster en Aanspreker.		

Districts School Commissie.

De WelEd. Heer D.J. van Rijneveld	President.

Leden.

De WelEerw. M. Borcherds.	De Heer P.F. Rossouw.
De WelEerw. J.W.L. Gebhard.	De Heer G. van der Byl.
De Heer W. Herold.	De Heer S.P. Jourdaan.
A. van Coller, Bode.	

G.M. Roms, Districts Translateur en Onderwijzer in de Engelsche Taal.

G. van Coppenhagen, Districts Schoolmeester te Stellenbosch.

J. van Lindenbaum, Districts Schoolmeester te Paarl.

Brandmeesters te Stellenbosch.

D.W. Hoffman; J.D. Hugo; F.J. Hauptfleisch.

Brandmeesters te Paarl.

J.H. Baard en A.J. de Villiers, P. zn.

De Heer J.M. Endres, Arts, Accoucheur, & Districts Chirurgijn.
De Heer C. Lyon, Arts.
De Heer A. Tardieux, Chirurgijn te Paarl.
De Heer P. van Wijk, Chirurgijn te Hottentots Holland.
C.J. Hoffman, Pont Meester.

Veldkornetten

C.L. Neethling	Stellenbosch	D. Brink	Wagenmakers Vallei
T.J. Roos, F. zn.	Moddergat	R.P. van der Merwe	Groeneberg
J. Bosman	Bottelarijsberg		
D.H. Joubert	Eerste Rivier	R.E. le Roux, A.A. zn.	Paardeberg
H.R. de Vos	Hottentots Holland	J. Coetzer	Riebeeks Kasteel
C.A. Haupt	Groot Drakenstein	H. Brand	Mosselbanks Rivier
P.D. de Villiers	Fransche Hoek		
P.S. du Toit	Rivier Zonder End	G.C. Dreijer	Achter Paardeberg
J.E. Wagener	Paarl	M.M. Basson	Zwartland
D.J. van Dijk	Achter Paarl	J.C. Karstens	Zwartland
G.S. Hauptfleisch,	Klein Drakenstein	J.H. Schreuder	Zoute Rivier Zwartland
		S.C. Smith	Honigberg.

Veld Korporaals.

P.G. Neethling	Stellenbosch	G.S. Hauptfleisch	Klein Drakenstein
D. Roux, P. zn.	Moddergat		
G.J. Delport	do.	D.J. Joubert	Wagenmakers Vallei
J.P. Bosman	Bottelarijsberg		
W.F. Immelman	do.	A.F. Bosman	do.
		G.F. Marais, F. zn.	do.
A. de Waal, T. zn.	Eerste Rivier		
		D.B. le Roux, P. zn.	do.
D. de Villiers, H. zn.	do.		
		J.A. de Klerk	Groeneberg
J.J. Marais, J. zn.	Groot Drakenstein	C.W. du Plessis	do.
		J. Hendrikse	Paardeberg
A.P. de Villiers, D. zn.	do.	B. Steijn	do.
		N.J. Laubscher, M. zn.	Riebeeks Kasteel
S.W. van der Merwe	do.	C. van der Westhuijsen, J. zn.	do.
J.J. Roux	Fransche Hoek		
R.J. de Villiers	do.	N.G. Mostert	Mosselbanks Rivier
J. le Roux	Paarl		
J.J. Minnaar	do.	H. Niekerk, H. zn.	do.
D.F. Luttig	do.		
S.G. Joubert	Achter Paarl	F. Lombard, C. zn.	Achter Paardeberg
T.G. Verster	do.		
H. van Dijk, H.D. zn.	do.	C. Krynauw, do.	do.
		J.E. Karstens, J. zn.	Zwartland
J.P. Minnaar, P. zn.	Klein Drakenstein	M.J. Karstens, J. zn.	
D.G. Malan	do.		do.

G.S. Malherbe	do.	J.D. Schreuder	Zoute Rivier, Zwartland
		P.J. Schreuder	do.
		J.J. van der Merwe	Honingberg
		H. Laubscher	do.

District van Zwellendam.

De WelEd. Heer P.S. Buissinne	Landdrost.
De WelEd. Heer J.H. Frouenfelder.	Adjunct do.

Heemraden.

De Heer P.J. Maree.	De Heer M.J. de Kok.
De Heer W. Wessels.	De Heer J. Rossouw.
De Heer S.F. Strycher.	De Heer P. Human.
De Heer Abraham le Roe.	De Heer M. Steyn.

De Heer Jacobus Linde .. Veld Kommandant.
De Heer D.J. Kuys, Secretaris.
De Heer G.C. Deneys, Districts Klerk.
De Heer W. Koster, Chirurgijn.
De Heeren W.C. Kuijs en G. Vos, Landdrosts Klerken.
De Heer A.T. Kolver, Klerk Van den Secretaris.
J.P. Koen en C. van der Lith, Boden.

Leden van het Hof voor Huwelijks Zaken.

De WelEd. Heer P.S. Buissinne	President.
De WelEd. Heer J.H. Frouenvelder	Vice-President.
De Heer R.J. Maree.	De Heer W. Wessels.
De Heer J.F. Strycher.	De Heer M.J. de Kok.
De Heer G.C. Bergman, Secretaris.	
J.P. Koen en C. van der Lith, Boden.	

School Commissie.

De WelEd. Heer P.S. Buissinne	President.

Leden.

De WelEerw. Heer M.C. Vos.	De Heer R.J. Moleman.
De Heer P.J. Maree.	De Heer P. L de Bruijn.
De Heer M.J. de Kok.	
H.A. Smith en P. Maas, Schoolmeesters.	
C. Crog en O. van Graan, Boden.	

De WelEd Heer J.H. Frauenfelder,	Vendu Meester.
De Heer D.J. Kuys	Do.
De Heer G.C. Bergman	Vendu Klerk.
De Heer A. Kolver	Do.

C. Grabe en C. Vollenhoven, Afslagers.

De Heer J.H. Behr	Onder Baljuw.

Kerk te Zwellendam.

-	Predikant.
P.J. Moleman en J. Rossouw	Ouderlingen.
D. Uys and R. Meyring	Diakenen.
A.H. Smith	Voorlezer.
J.C. Krog, Koster.	

Kerk te Caledon.

De WelEerw. Heer Michiel Christiaan Vos		Predikant.
P.L. de Bruyn en H.J. Laurens		Ouderlingen.
A.S. du Toit,	J. Maree,	} Diakenen.
D. Roux,	B. Badenhorst,	} Diakenen.
D. de Vos		Voorlezer.
J.C. van Graan, Koster.		

Veldkornetten.

J.H. Crous	Zwellendam	W. Oosthuysen	Kafferkuils Rivier
H. Steyn	Klip Rivier		
Jacob Albert van Zyl	Voor Kogmans Kloof	J. Holtzhauzen	Vette Rivier
		P. Fourie	Duivenhoks Rivier
J. Viljoen	Bosjesveld		
P. Jourdaan	Achter Kogmans Kloof	H.P. Geldenhuis	Potteberg
A.J. Joubert	Tradouw	C.J. Uys	Karsse Rivier
Christiaan Cloete	Langeberg	M.J. Laurens	Zoetendals Valley
L. Breitenbach	Groote Rivier		
F. Janse van Rensburg	Valsch Rivier	L.M. Maree	Uilenkraal
		J. Wessels	Caledon
		P.H. Maree	Zwart Rivier
Nicolaas Swart, Palmiet en Bot Rivier.			

Posten.

H. Kuuhn	Palmiet Rivier
L. Marais	Bot Rivier
B. van Dijk	Caledon

J, Theunissen	Rivier Zonder End
L. Knobelauch	Do.
P. Human	Do.
D. Swarts	Breede Rivier
P. Lombard	Duivenhoks Rivier
J. la Granche	Hooge Kraal.

District van Graaff-Reinet.

De WelEd. Heer J.H. Fischer	Landdrost.
De WelEd. A. Stockenstrom,	Adjunct do.

Heemraden.

De Heer H.A. Meintjes.	De Heer J.S. van Heerden.
De Heer J.B. Rabie.	De Heer J.B. van Blerk.
De Heer L. van Wijk.	De Heer G.F. Enslin.

De Heer T. Muller	Secretaris.
De Heer J.H. Eckart	District Klerk.
De Heer O.G. Stockenstrom	Landdrosts Klerk.

J.B. Wiese, Klerk van den Secretaris en 1ste Bode.

J. Auret en J.J. Schindehutte, Boden.

Leden van het Hof voor Huwelijks Zaken.

De WelEd. Heer J.H. Fischer	President.
De Heeren H.A. Meintjes en J.R. Rabie	Leden.
De Heer T. Muller	Secretaris.

J. Auret, Bode.

De Heer T. Muller	Vendu Meester.
De Heer J. Auret	Afslager.
De Heer J. Londt	Onder Baljuw.

Kerk te Graaff-Reinet.

De WelEerw. Heer J.J. Kicherer		Predikant.
J.S. van Heerden en J.P. Meintjes v.d. Berg		Ouderlingen.
L. Patenger,	C. van Niekerk en D. Naude, J. zn.	} Diakenen.
F. Hennop,		} Diakenen.
Albert van Lingen		Voorlezer.
J. Geel		Koster.

De Heer C.P. Koning, Chirurgijn.

J.L. Olivier, Sr., Opzichter over de Publieke wegen.

Veld Kommandanten.

De Heer C.D. Gerots.	De Heer A. de Clercq.

De Heer J.P. van der Walt. De Heer R.G.P. Pretorius.

Veldkornetten.

J.C. Boshof	Graaff-Reinet.	N.T. van der Walt	Zeekoe Rivier
M.J. Pretorius	Voor Sneeuwberg	C. Smit	Ghoup en Nieuwveld
A. Burger, B. zn.	Op do.	S. de Beer	Zwarteberg
		J. Erasmus	do.
H.J. Liebenberg	do.	D.S. van der Merwe	Camdeboo
W. van Heerden	Achter Sneeuwberg	J.C. Olivier	Buffelshoek
		A.C. Gryling	Zwagershoek
B.C. du Plessis	Tarka	P.A. Opperman	Baviaans Rivier
J. van Zyl	do.		
J. Venter	Achter Rhenosterberg	W.D. Basson	Zwarte Ruggens
A. Venter	do.		

District van Uitenhagen.

Lt.-Kol. J.G. Cuyler	Landdrost
Majoor G.S. Fraser	Adjunct do.

Heemraden.

De Heer B.J. de Klerk.	De Heer W. Nel.
De Heer C. Viljoen.	De Heer J.J. Muller.
De Heer C. Kok.	De Heer J.H. Combrink.
De Heer J.C. Bergh	Secretaris.
De Heer F. Auret	District Klerk.

De Heer J.H. Lange, 1ste Bode en Klerk van den Landdrost.

De Heer A. de Waal, Klerk van den Secretaris.

G. Broekhuysen, Bode en Klerk van den Adjunct Landdrost.

De Heer J.C. Bergh	Vendu Meester.
De Heer A. Rietmuller	Onder Baljuw.

Schoolmeester en Onderwijzer in de Engelsche Taal.

De Heer J.H. van Lelyveld, te Uitenhagen.
De Heer J.N. Beneke, Schoolmeester te Bruintjes Hoogte.

Willem Nel	Veld Commandant.

Veld-Cornetten.

J.J. Kok	Zwartkops Rivier	J.J. Bekker	Riet Rivier
P.J. Fourie	Onder Boschmans Rivier	G.P. Slabbert	Zwarte Ruggens
		T.C. Senekal	Baviaans Kloof
S. Nel	Albany		

L.J. Nel	Boven Boschmans Rivier	J.T. v. Staden	Winterhoek
		S. Ferreira	Kromme Rivier
L. Nel	Bruintjes Hoogte		

Posten.

Van de Kaap naar Uitenhagen.

Weduwe J.L. Rautenbach	Wolvekraal.
H. de Vos	Klipfontein.
J.S. van Nieukerk	Klarefontein.

Naar Graaff-Reinet.

J. Beytel	Uitenhagen.
J. Strydom	Wintershoek.
D. Pietersen	Hartebeesten Fontein.
Weduwe W. Grobbelaar	Riet Rivier.
J. van Deventer	Klipfontein.
F.P. Greeff	Welgevonden.

Pont.

T. Korsten, Boven Drift, Gamtoos Rivier.

Opzichters der Wegen.

C. Strydom	Wintershoek	J.J. Potgieter	Bruintjes Hoogte
R. Oelofse	Do.		
J.H. Combrink, Jr.	Baviaans Kloof	D. Nel, L. zn.	Do.
		J.D. Bothma	Do.
P. Grobbelaar	Zwarte Ruggens	W. van der Vijver	Do.
B.D. Marais	Zwartkops Rivier	J. v. Deventer	Camdeboos Ruggens

De Heer J.F. Beck, Agent voor het District Uitenhagen, woonachtig 31, Wale Straat, Kaapstad.

District van Tulbagh.

De WelEdele Heer Hendrik van de Graaff,	Landdrost.
De WelEdele Oloff Martinus Bergh	Adjunct do.

Heemraden.

De Heer P.F. Theron, Th. zn.	De Heer H.L. de Lange.
De Heer P. Coenradie	De Heer J. de Bruijn
De Heer Jacobus du Toit, J. zn.	De Heer J.J. Moller

De Heer Jan Frederik Munnik, Secretaris.

De Heer J.C. Winterbach, District Klerk, en Klerk van den Landdrost.

De Heeren J.F. van de Graaff en J.H. Dolfuss, Klerk van den Secretaris.

De Heer W. de Vries, Klerk van den Adjunct Landdrost.

F. Mong, Bode.

G. Keet, Bestierder van den Adjunct Landdrost.

De Heer J.F. Hesse	Onder Baljuw.

Leden van het Hof voor Huwelijks Zaken.

De WelEd. Heer Hendrik van de Graaff	President.
De Heeren P. Conradie en J. du Toit, J. zn.,	Leden.
De Heer Jan Fredrik Munnik	Secretaris.
E. Mong, Bode.	

De WelEd. Heer Oloff Marthinus Bergh	Vendu Meester.
De Heer Jan Fredrik Munnik	do.
De Heer J.F. van de Graaff	Vendu Klerk.
De Heer W. de Vries	do.
F. Mong en G. Keet, Afslagers.	

Kerk te Tulbagh.

-		Predikant.
J. de Bruin en P.F. Theron		Ouderlingen
J. de Wet, J. zn.,	H.F. Moller,	} Diakenen.
Jan Dirk Mohr,	D.J. Theron,	} Diakenen.
A.C. Broodrijk		Voorlezer.
-		Koster.

Opzieners der Wegen.

J.C. Steyn, Jr., te Roodezands Kloof.
J.P. de Villiers, te Witzen en Schurfteberg.
Christoffel Heynike, te Jan Mosterts Hoek.

Veld Kommandanten.

Barend Pienaar, en Jacobus Nel, Abraham's zn.

Veldkornetten.

D.J. Theron, D. zn.	Te Tulbagh	J.C. Hugo	Voorste omtrek van het Koude Bokkeveld
E.L. Marais	Breede Rivier		
G. Hugo	Over Breede Rivier	J.R. van der Merwe	Achterste omtrek van do, en de Karroo
J.S. du Toit	In de Goudiné		
P.J. de Vos	Achter Hex Rivier	G.S. Wolfaart	Warme Bokkeveld
P. van der Merwe	Voorste Bosjesveld	P. van der Westhuysen	Klein do.
P.B. Marais	Midden do.	G. Maritz	Voorste omtrek van Middel Roggeveld
J.F. Viljoen	Aan deze zijde 24 Rivieren		

B.F. Burger	Over do.	A. van Wijk	Achterste do. van Onder Roggeveld.
G. Russouw	Voor de Piquetbergen		
D. Lambregts	Achter de do.	Jacobus Nel	do. do.
J.N. Smit	do.	D.J. Kruger	In de Coup
		B.F. Lubbe	Cederbergen en Bidouw
G.E. Smit	Berg en Verloren Valley	J. Louw, J.G. zn.	Onder Bokkeveld
W. Burger, Schalk's zn.	Oliphants Rivier	C.A. van der Merwe	Hantam
J.H. Nieuwout	do.		
E.H. Wolfaart	Aan den mond van de Oliphants Rivier	A. van Nieuwkerken	Klein Namaqualand en Kamiesbergen

District van George.

De WelEd. Heer A.G. van Kervel	Landdrost.

Heemraden.

De Heer P.A. Botha	De Heer G. Uwes.
De Heer J. Meijer, N. zn.	De Heer Adam Boshoff
De Heer C. van der Walt, Sr.	De Heer Daniel Marée
De Heer J.F. Bam	Secretaris.
De Heer D. Coolhaas	District Kerk.
De Heer H.S. du Toit	1ste Klerk van den Landdrost.
De Heer H.O. Acker	2de Klerk van den Landdrost.
De Heer A. van der Lith	Klerk van den Secretaris.
H.J. van der Hoven	Bode.
J. Bodensteijn	Adjunct Bode.
De Heer J. Stopforth	Onder Baljuw.

Leden van het Hof voor Huwelijks Zaken.

De WelEd. Heer A.G. van Kervel	President.
De Heeren P.R. Botha en J. Meijer, N. zn,	Leden.
De Heer J.F. Bam	Secretaris.
H.J. van der Hoven, Bode.	

De Heer J.F. Bam	Vendu Meester.
A. van der Lith	Klerk.
H.J. van der Hoven, Afslager.	

Kerk te George.

De WelEerw. T.J. Herold		Predikant.
M.A. Muller en J.C. Rademeyer		Ouderlingen.
M.C. Botha,	A. van der Lith,	} Diakenen
T.J. Meijer,	G. van Rooijen,	} Diakenen
-		Voorlezer.
J.W. Paulsen		Koster.

School Commissie.

De WelEd. Heer A.G. van Kervel,	President.

Leden.

De WelEerw. Heer T.J. Herold	De Heer J.C. Rademeyer.
De Heer M.A. Muller	
B. van Beek	Schoolmeester.
J.W. Paulsen	Bode.
De Heer P.R. Botha	Veld Commandant.

Veldkorneiten.

L.J. Botha	Cango	W. Vosloo, W. zoon	Voor aan Plettenbergs Baai
C. de Jager	Voor aan Oliphants Rivier	H. v. Huisteen	Achter do.
J. Oosthuizen	Boven do.	J. Wolmarans	Attacquas Kloof
L. Jordaan	Gouritz Rivier	M.H. Janse van Rensburg	Voor in de Lange Kloof
J.L. Botha	Mossel Baai		
J. de la Harpe	Oteniqualand	S. Ferreira, sr.	Achter do.

Posten.

E.E. Meijer, J. zn.	Gourits Rivier	M. Zondagh	Langekloof
H. Abue	Mossel Baai	S. Ferreira	Do.
C. van der Walt Sr.	Groot Brak Rivier	P.H. Ferreira	Kromme Rivier
S.H. du Toit	George	Weduwe S. Weijers	Plettenbergs Baai
R. Campher	Lange Kloof		
P.H. van Rooijen	Do.	G. Rex	Do.

Uren van het vertrek der Postwagens naar, en van de Kaapstad, en Stellenbosch.

De wagens vertrekken elken Woensdag en Zaturdag, namelijk:

In de maanden November, December, Januarij, Februarij om vijf uur 's morgens.

In de maanden Maart, April, September en October om 6 uur 's morgens.

In de maanden Meij, Junij, Julij en Augustus, om zeven uur 's morgens.

De Kaapsche wagen vertrekt van het Stadhuis in de Kaapstad, en de Stellenbosche wagen van het Post Kantoor te Stellenbosch.

Zij ontmoeten elkander bij het huis van Lawrens Janse aan de Kuils River, waar zij slechts een uur vertoeven.

Lijst van het leger aan de Kaap de Goede Hoop.

Staf Officieren met hunne Adsistenten.

Zijne Excellentie, Generaal, de Hoog Edele Lord Charles Henry Somerset,
Commandeur der Troepen.

Militaire Secretaris	Majoor Rogers.
Lt.-Kol. C. Bird,	} Aides-de-Camp.
Majoor Rogers,	} Aides-de-Camp.
Kapitein Cloete,	} Aides-de-Camp.

Luit.-Generaal, de Edele Robert Meade.

Aide-de-Camp, Kapitein Buchan.

Brigade Majoor, Kapitein Gleadowe.

Luit.-Kolonel J.G. Cuyler.

Majoor Watson (Luit.-Kolonel), Bevelhebber der Koninklijke Artillerie.

Brigade Majoor, Kapitein Wilgress (Majoor).

Adjunct Adj.-Gen., Majoor M.G. Blake.

Ass. do., Luit. Jos. Hare.

Adjunct Rechter Advocaat, Lt.-Col. T. Bates.

Adjunct Commissaris-Generaal van Rekeningen.

George Miles, (in Europa).
Majoor Rogers, Ageerende do.

Adjunct Commissaris-Generaals Departement.

De WelEd. Heer Robert Hill, Adjunct Commissaris-Generaal.
De WelEd. Ralph Rogerson, Adsistent do.
De WelEd. John Damant, Adjunct Adsistent do.

Adjunct-Kwartiermeester-Generaals Departement.

Lt.-Col. Warre, Adjunct Kwartiermeester-Generaal.
Luit. William Underwood, Adsistent do.

Adjunct Betaalmeester-Generaals Departement.

De WelEd. Heer John Falcon, Adjunct Betaalmeester-Generaal.
De WelEd. William Marshall, Adsistent en Ageerende
De WelEd. Adjunct Betaalmeester-Generaal.

Adjunct Kazerne Meester Generaals Agent.

De WelEd. Heer G.H. Denniss, Adjunct Kazerne Meester-Generaal.
Luit. H. Hansen, Adsistent do.
Luit. W.J. Kent, Adjunct Adsistent do.

Generale Hospitaals Staf.

De WelEd. Heer Wm. Hussey, M.D., Adjunct Inspecteur van Hospitalen.
De WelEd. W.H. Lys, Staf Chirurgijn.
De WelEd. C. Clark, Adjunct Verzorger.
De WelEd. S. Leeson, M.D., Apotheker.
De Heer T.K. Deane, Klerk van den Verzorger.
De Heer W.J. Mackrill, do.
De Heer J.T. Maharey, Hospitaals Gezel.
De Heer H.C. Carter, Hospitaals Gezel.
De Heer James O'Beirne, Hospitaals Gezel.
De Heer John Coghlan, Hospitaals Gezel.
De Heer John Dempster, Hospitaals Gezel.
De Heer George Simpson, Hospitaals Gezel.

Garnizoens Staf.

Lt.-Generaal Wm. Cockell, Commandant van Simons Stad.
Majoor-Gen. Jos. Baird, Commandant van Kaapstad.
Luit. Daniel Wiley, Stads Majoor.
De WelEd. Heer R. Spencer, Garnizoens Chirurgijn.
De Eerw. Heer, J.S. Hewett, Kapelaan der Troepen.
Lt.-Col. J.G. Cuyler, Com. van het Fort Frederik, Algoa Baai.
Luit. John Baird, Frontier Adjudant.

Artillerie.

Civiele Departement.

De WelEd. Heer John Edwards,	Magazijnmeester.
De WelEd. William Lawson,	‘Clerk of Survey.’
De WelEd. Benjamin Grayson	‘Clerk of Checque.’

De Heer Owen Young	1ste Klerk.
De Heer Timothy Caffyn	2de Klerk.
De Heer Richard Penn	3de Klerk.
-	4de Klerk.
Edward Lintott	Meester Vuurwerk Maker.
Thomas Wicks	Wapensmid.

Koninklijke Ingenieurs Kantoor.

De Heer J. Azerond	Teekenaar.
De Heer J. Bestendig	Klerk der Werken.

Lijst der Officieren, met de datums hunner aanstelling, en behoorende tot de Regimenten thans in de Kolonie de Kaap de Goede Hoop.

Koninklijke Artillerie.

Rang.	Namen.	Datums der Aanstelling.
Majoor	Alexander Watson	4 Junij 1814
Kapiteins	{ Robert Thornhill	1 Januarij 1812
Kapiteins	{ Francis Power	1 Januarij 1812
Kapiteins	{ E.P. Wilgress	4 Junij 1814
2de Kapiteins	{ Matthew Lord	1 Februarij 1808
2de Kapiteins	{ W.D. Jones.	8 Meij 1811
2de Kapiteins	{ A. M'Laughlane	17 Junij 1812
1ste Luitenants	{ Thos. G. Higgins	1 Februarij 1808
1ste Luitenants	{ David Pattullo	1 Februarij 1808
1ste Luitenants	{ R.S. Aitchison	22 Meij 1809
1ste Luitenants	{ Robert Grimes	16 Maart 1812
1ste Luitenants	{ J.C. Acherly	24 October 1812
1ste Luitenants	{ Henry Forster	2 Februarij 1813
1ste Luitenants	{ Thomas Jorden	23 Augustus 1806
Ads. Chirurgijn	James Parratt	11 Junij 1813

Koninklijke Ingenieurs.

Kapt. Kommandant	Henry Smart	24 Junij 1809

21ste Lichte Dragonders.

Kolonel	Banastre Tarleton	1 Januarij 1812
Luit.-Kolonels	{ James Wharton	4 Junij 1811
Luit.-Kolonels	{ Richard Pigot	4 Junij 1814
Majoors	{ Thos. Bates	4 Junij 1813
Majoors	{ Edward Vicars	4 Junij 1811
Kapiteins	{ W. W Higgins	28 Feb. 1805

Kapiteins	{ Wm. Gleadowe	21 Maart 1805
Kapiteins	{ J.R. Crawford	13 April 1807
Kapiteins	{ Abiathan Hawkes	21 Meij 1807
Kapiteins	{ J.B. Ord	9 Junij 1808
Kapiteins	{ R.J. Thornton	1 Januarij 1812
Kapiteins	{ Alex. Lecky	27 Julij 1809
Kapiteins	{ Thomas Jones	3 Meij 1810
Kapiteins	{ John Grey	25 October 1810
Kapiteins	{ A.A. O'Reilly	21 Jan. 1813
Kapiteins	{ A.J. Cloete	23 Nov. 1813

Luitenants	{ Wm. Underwood	23 Julij 1803
Luitenants	{ W.J. Kent	25 October 1804
Luitenants	{ J.G. Whitaker	31 October 1805
Luitenants	{ James Dunbar	26 December 1805
Luitenants	{ William Williams	12 Feb. 1806
Luitenants	{ Joseph Hare	15 Meij 1806
Luitenants	{ William Proctor	29 Dec. 1808
Luitenants	{ Henry Elliott	1 Junij 1809
Luitenants	{ J.A. Fehrzen	2 Augustus 1810
Luitenants	{ William Hake	1 Nov. 1810
Luitenants	{ Walter Newton	2 Nov. 1810
Luitenants	{ George Aitkin	19 Maart 1812
Luitenants	{ Joseph Leeson	6 October 1812
Luitenants	{ W.H. Boys	7 October 1812
Luitenants	{ Andrew Bond	8 October 1812
Luitenants	{ Francis de Visme	18 Maart 1813
Luitenants	{ C. Johnstone	1 April 1813
Luitenants	{ Robert Wholey	22 April 1813
Luitenants	{ James Heywood	27 Meij 1813
Luitenants	{ Henry Tomkinson	23 Sept. 1813
Luitenants	{ C.W. Hughes	21 October 1813
Luitenants	{ James Buck	30 Dec. 1813
Luitenants	{ W.B. Stapleton	6 Jan. 1814
Kornetten	{ James Wood	29 December 1813
Kornetten	{ A.A. M'Couchy	19 November 1812
Kornetten	{ Samuel Carter	2 December 1813
Kornetten	{ J.H. Loft	30 December 1813
Kornetten	{ J.S. Porter	7 April 1814
Kornetten	{ C.T. Bishop	14 April 1814
Betaalmeester	James Collier	22 Augustus 1805
Luit. en Adj.	William Williams	16 Maart 1805
Kon. Kwartiermeester	A.F. Fortesquieu	5 Maart 1812
Chirurgijn	Richard Spencer	22 Meij 1806

Ads. do.	{ Thomas Price	13 November 1806
Ads. do.	{ Alex. Menzies	4 October 1810
Veearts	John Schroeder	25 Junij 1812

60ste Regiment.

Kolonel	Sir H. Clinton, K.B.	Luit.-Generaal (?)
Luitenant-Kolonels	{ Thomas Auston	20 Junij 1805
Luitenant-Kolonels	{ William Marlton	31 Meij 1814
Majoors	{ Alex. Andrews	17 Januarij 1811
Majoors	{ J.W. Aldred	31 Meij 1814

Kapiteins	{ W. Battley, Bt.L.K.	25 April 1808
Kapiteins	{ Gal. de Reynand	11 December 1806
Kapiteins	{ Henry Petrie	11 October 1809
Kapiteins	{ Philip Mayor	23 November 1809
Kapiteins	{ C. M'Kenzie, Bt. M.	4 Junij 1811
Kapiteins	{ L. Gibbons, Bt. M.	25 Februarij 1804
Kapiteins	{ Fred. Holmes	19 September 1811
Kapiteins	{ Dan. Page	16 October 1811
Kapiteins	{ Geo. F. Gibson	9 Januarij 1812
Kapiteins	{ R.H. Hughes	27 Augustus 1812
Luitenants	{ Alexander Webster	27 Augustus 1803
Luitenants	{ William Simpson	1 December 1807
Luitenants	{ J.R. d'Arcy	2 October 1809
Luitenants	{ And. Lacht	4 September 1809
Luitenants	{ And. Ellison	12 October 1809
Luitenants	{ Geo. F. Stern	1 Maart 1810
Luitenants	{ Peter Eason	8 October 1810
Luitenants	{ Samuel Kerr	14 October 1810
Luitenants	{ Samuel Sargeant	17 October 1810
Luitenants	{ Mich. M'Namarra	18 October 1810
Luitenants	{ Eugene Downing	24 October 1810
Luitenants	{ David Le Count	26 October 1810
Luitenants	{ Fred. Larbush	29 October 1810
Luitenants	{ M. Dawson Carr	1 November 1810
Luitenants	{ Corn. B. Alcock	6 December 1810
Luitenants	{ Edw. Burghaagen	28 Maart 1811
Luitenants	{ Lewis V. Fleischhut	5 October 1811
Luitenants	{ C.W. Brethauer	6 October 1811
Luitenants	{ R.H.L. Schoffer	7 October 1811
Luitenants	{ Donald Drumond	19 December 1811
Luitenants	{ John Humphreys	12 Maart 1812
Luitenants	{ James Fleeson	26 Maart 1812
Luitenants	{ Joseph Crowe	29 Maart 1812

Luitenants	{ Donald Urquhart	30 Maart 1812
Luitenants	{ D. Carmichael	30 Maart 1812
Luitenants	{ Wm. Taaffe	14 Meij 1812
Luitenants	{ Henry Molloy	29 October 1812
Luitenants	{ Wm. Battley	7 Februarij 1813
Luitenants	{ Wm. Lupton	9 Februarij 1813
Luitenants	{ A.M.J. Durnford	5 Meij 1813
Luitenants	{ W.F.A. Gilfillan	6 Meij 1813
Luitenants	{ Robert Pannell	2 Augustus 1813
Luitenants	{ Jero. Cochrane	23 Januarij 1814
Luitenants	{ J.H. Crawford	25 Januarij 1814
Luitenants	{ John Armstrong	19 April 1814

Vaandrigs	{ J.J. Hislop	7 Februarij 1813
Vaandrigs	{ James Lewis	3 Maart 1813
Vaandrigs	{ G.B. Symes	5 Meij 1813
Vaandrigs	{ Thos. Abell	15 Julij 1813
Vaandrigs	{ F.G. Bartlett	20 Augustus 1813
Vaandrigs	{ Henry Semar	25 Augustus 1813
Vaandrigs	{ William Slater	20 April 1814
Vaandrigs	{ Joseph Robinson	21 April 1814
Luit. en Adj.	Andrew Lacho	23 April 1807
Kwartiermeester	Wm. Maxwell	6 Julij 1812
Chirurgijn	W.B. Morle	2 November 1809
Ads. do.	{ Leb. Mendorff	14 Maart 1811
Ads. do.	{ Fran. Murray	31 Januarij 1811
Betaalmeester	R.B. Fisher	19 Julij 1810

Het 72ste Regiment.

Kolonel	James Stuart	23 October 1798
Luit.-Kolonel	{ Robert M'Farlane	13 September 1798
Luit.-Kolonel	{ Henry Monckton	18 Junij 1807
Majoors	{ Ronald Campbell	22 November 1807
Majoors	{ Walter Leith	20 July 1809
Kapiteins	{ Wm. R. Lawrence	1 Augustus 1804
Kapiteins	{ Chas. Robertson	2 Augustus 1804
Kapiteins	{ Wm. B. Nicolls	3 Augustus 1804
Kapiteins	{ Thos. C. Martellie	28 Augustus 1804
Kapiteins	{ John Black	4 April 1805
Kapiteins	{ Henry Harris	15 Januarij 1807
Kapiteins	{ John S. Jackson	22 Januarij 1807
Kapiteins	{ R.K. Abbey	10 Augustus 1804
Kapiteins	{ Robert Owen	29 Meij 1807
Kapiteins	{ Henry Wilson	22 November 1807

Kapiteins	{ Whiteford Bell	20 Augustus 1812
Kapiteins	{ Charles C. Webb	1 July 1813
Kapiteins	{ D. Carmichael	10 Februarij 1814
Luitenants	{ John Grant	25 Junij 1803
Luitenants	{ Don. M'Clean, Sr.	14 April 1805
Luitenants	{ A.M. M'Gachan	15 April 1805
Luitenants	{ J.M.K Cameron	14 Januarij 1807
Luitenants	{ Peter Sutherland	15 Januarij 1807
Luitenants	{ Alexander Logie	21 Meij 1807
Luitenants	{ John Sharp	29 October 1807
Luitenants	{ William Graham	21 April 1808

Luitenants	{ Ogilvie Stuart	28 April 1808
Luitenants	{ Don. M'Lean Jr.	13 October 1808
Luitenants	{ Andrew Chisholm	3 Augustus 1809
Luitenants	{ William Steele	28 September 1809
Luitenants	{ Chas. M. M'Lean	21 December 1809
Luitenants	{ Walter Henderson	18 October 1810
Luitenants	{ Moses Campbell	13 Februarij 1811
Luitenants	{ J.H. Atkinson	14 Februarij 1811
Luitenants	{ W. M'Kenzie	15 Februarij 1811
Luitenants	{ Patrick M'Dougall	16 Februarij 1811
Luitenants	{ H.W. Maxwell	17 Februarij 1811
Luitenants	{ James Burn	19 Februarij 1811
Luitenants	{ W.J.F. Wall	20 Februarij 1811
Luitenants	{ C. M'Donald	21 Februarij 1811
Luitenants	{ R. Coventry (adj.)	20 Augustus 1812
Luitenants	{ James Gowan	3 September 1812
Luitenants	{ David Menson	20 Meij 1813
Luitenants	{ Dugald Campbell	8 Julij 1813
Luitenants	{ Alexander M'Lean	14 October 1813
Vaandrigs	{ W. M'Kenzie	18 April 1811
Vaandrigs	{ J. Pickthorn	25 April 1811
Vaandrigs	{ John Goudie	23 Meij 1811
Vaandrigs	{ John M'Gachan	5 December 1811
Vaandrigs	{ Henry Jervis	19 December 1811
Vaandrigs	{ Joseph Evans	28 Januarij 1812
Vaandrigs	{ Hugh Rose	31 December 1812
Vaandrigs	{ William Frazer	1 April 1813
Betaalmeester	John C.C. Irvine	27 September 1810
Adjudant	Richard Coventry	11 Januarij 1810
Kwartiermeester	William Benton	1 November 1804
Chirurgijn.	John Hume	21 April 1803
Ads. Chirurgijn	{ Charles Hamilton	20 April 1809
Ads. Chirurgijn	{ Alexander M'Kee	27 October 1808

Ads. Chirurgijn	{ Thomas Clark	3 Junij 1813

Het 83ste Regiment.

Kolonel	Jas. Balfour (Gen.)	12 November 1795
Luitenant-Kolonels	{ Joseph Baird	1 Januarij 1812
Luitenant-Kolonels	{ Jacob Brunt	13 Junij 1811
Majoors	{ John Napper	4 Junij 1813
Majoors	{ H.W. Carr	27 April 1812
Majoors	{ Abraham Brunt	19 Augustus 1813

Kapiteins	{ James Sullivan	4 Junij 1810
Kapiteins	{ Allan Cameron	4 Junij 1810
Kapiteins	{ Thos. Summerfield	4 Junij 1810
Kapiteins	{ Francis Creagh	24 Maart 1806
Kapiteins	{ William Geddes	4 Junij 1814
Kapiteins	{ Samuel Hext	21 Junij 1813
Kapiteins	{ Fred. Strawbenzie	8 October 1807
Kapiteins	{ Robert Fraser	1 Januarij 1808
Kapiteins	{ George Noleken	4 Junij 1814
Kapiteins	{ Alex. Campbell	29 Maart 1809
Kapiteins	{ John Terry	31 Januarij 1811
Kapiteins	{ Donald Campbell	5 Maart 1812
Kapiteins	{ E.C. Emett	4 Junij 1812
Kapiteins	{ George Buchan	11 Februarij 1813
Kapiteins	{ Benjamin Dorral	28 April 1814
Luitenants	{ Daniel Willy	13 Maart 1806
Luitenants	{ Charles Hardman	2 October 1806
Luitenants	{ Wm. Townshend	29 October 1806
Luitenants	{ Bodet Trydle	30 October 1806
Luitenants	{ Alex. M'Beane	20 Januarij 1807
Luitenants	{ John Shaw	9 Februarij 1807
Luitenants	{ William Phillips	10 Februarij 1807
Luitenants	{ James Cruttwell	11 Februarij 1807
Luitenants	{ J.J. Smith	26 Maart 1807
Luitenants	{ George Mee	28 November 1807
Luitenants	{ Charles Abell	11 Maart 1808
Luitenants	{ William Cotter	12 Maart 1808
Luitenants	{ Henry Brahan	13 Maart 1808
Luitenants	{ Charles Baldwin	16 Maart 1808
Luitenants	{ Nicholas Colthurst	29 Maart 1808
Luitenants	{ Richard Holmes	30 Maart 1808
Luitenants	{ John Ramsey	14 April 1808
Luitenants	{ James Kingstone	21 April 1808

Luitenants	{ William Holland	28 September 1808
Luitenants	{ Henry Vericker	29 September 1808
Luitenants	{ James Smith	23 Maart 1809
Luitenants	{ S.B. Gargoine	25 Maart 1809
Luitenants	{ J.M. Cox	30 Meij 1811
Luitenants	{ Richard Woodhouse	5 Juni 1812
Luitenants	{ William Willey	30 December 1812
Luitenants	{ Alex. G. Steven	3 Maart 1812
Luitenants	{ Christ. L. Wykard	28 April 1814
Luitenants	{ Henry Lattolech	16 Maart 1809
Vaandrigs	{ John Summerfield	5 Junij 1812
Vaandrigs	{ John Parnell	11 Junij 1812

Vaandrigs	{ William O'Niell	12 Augustus 1812
Vaandrigs	{ Luke Browne	31 December 1812
Vaandrigs	{ William Maxwell	11 Februarij 1813
Vaandrigs	{ Thomas Young	15 April 1813
Vaandrigs	{ Charles Irwin	22 April 1813
Adjutanten	{ Joseph Swinburne	25 Julij 1811
Adjutanten	{ George Dewsnap	12 Meij 1814
Kwartiermeesters	{ Samuel Holt	1 Augustus 1809
Kwartiermeesters	{ William Hall	12 Meij 1814
Betaalmeester	Thomas Boulton	19 April 1799
Chirurgijn	Charles Waite	25 Februarij 1805
Ads. Chirurgijn	{ Walter Ward	16 October 1806
Ads. Chirurgijn	{ John Glasco	9 September 1813

Kaapsche Regiment.

Kolonel	G. Moncrieffe, L.G.	27 April 1811
Luitenant-Kolonel	John Graham	23 Januarij 1806
Majoors	{ J.G. Cuyler	23 Januarij 1806
Majoors	{ Geo. S. Fraser	21 October 1813
Kapiteins	{ Patrick Crawford	28 Meij 1806
Kapiteins	{ J.T. Prentice, L.C.	25 October 1809
Kapiteins	{ John Souter	15 December 1808
Kapiteins	{ Clement Kirby	20 Maart 1806
Kapiteins	{ Donald M'Niel, M.	25 Junij 1803
Kapiteins	{ M.G. Blake, M.	3 Februarij 1804
Kapiteins	{ M. Lynch	3 October 1811
Kapiteins	{ W.W. Harding	12 October 1809
Kapiteins	{ J.C. Andrews	26 October 1804
Kapiteins	{ Andrew Bogle	21 October 1813
Luitenants	{ Lewis Ellert	22 Maart 1806
Luitenants	{ James Gair	24 Maart 1806

Luitenants	{ John Bell	25 Maart 1806
Luitenants	{ L. Schonfeldt	27 Maart 1806
Luitenants	{ George Ledingham	17 Julij 1806
Luitenants	{ Henry Hansen	23 Januarij 1797
Luitenants	{ John Devenish	27 April 1809
Luitenants	{ John Baird	14 December 1809
Luitenants	{ Robert Hart (Adj.)	27 September 1810
Luitenants	{ Matthew M'Innes	5 Maart 1812
Luitenants	{ George Sutherland	21 October 1813
Vaandrigs	{ Kenneth Forbes	4 Januarij 1810
Vaandrigs	{ G. Patton	26 April 1810
Vaandrigs	{ G. Laycock	24 Meij 1810

Vaandrigs	{ F. Rousseau	5 September 1810
Vaandrigs	{ H. Fraser	6 September 1810
Vaandrigs	{ D. M'Niel	23 Augustus 1810
Vaandrigs	{ A. Stockenstrom	12 September 1811
Vaandrigs	{ Peter Rosseau	29 October 1812
Vaandrigs	{ Peter Gordon	29 October 1812
Adjutant	Robert Hart, Lt.	26 Januarij 1805
Chirurgijn	W. Milton	?
Ads. Chirurgijn	{ G. Glaeser	11 September 1806
Ads. Chirurgijn	{ G.H. van der Meulen	12 April 1810
Kapelaan	A.A. van der Lingen	?

Koninklijke Vesting Compagnie.

Kapitein	F. Evatt	25 Maart 1813
Luitenants	{ W. Slater	25 Maart 1813
Luitenants	{ M. Fleischer	25 Maart 1813
Luitenants	{ W. Gardner	25 Maart 1814

Bijlage E.

De volgende getuigenissen zijn gehecht aan de oorspronkelijke verzameling afgenomen door de Speciale Commissie van Rondgang te Uitenhagen, en vervat in den voorgaanden tekst.

Artikelen omme daarop voor Heeren Gecommitteerdens uit den Ed. Achtb: Raad van Justitie dezes Gouvernements, ende ter requisitie van den Landdrost van Uitenhagen, J.G. Cuijler, gehoord en ondervraagd te worden, Volkert Delport, gedetineerde in 's Heeren Gevangenis alhier.

1. Uw naam, ouderdom en geboorteplaats?	Antwoord: Volkert Johannes Delport, oud 18 jaren: aan den Zwarteberg geboren.
2. Onder welk District en Veldcornetschap hoort gij?	Antwoord: Onder het Veldcornetschap van de Baviaansrivier onder den Veldcornet Opperman, behoorende tot de Adjunct Drostdije Cradock.
3. Hebt gij u ook niet bevonden bij de vereenigde gewapende rebellen in 't District waar gij woonagtig waart?	Antwoord: Neen, bij die menschen was ik niet geweest, zij hebben mij alleen met Faber naar de Kaffers gestuurd.
4. Wie heeft u met Faber naar de Kaffers gestuurd?	Antwoord: De nu wijlen Johannes Bezuidenhout.
5. Waar bevondt gij u toen Johannes Bezuidenhout u gelastte?	Antwoord: Ik was op de plaats van Jochem Prinslo, bezig te werken aan een wagen van mijn vader, wanneer op een avond Johannes Bezuidenhout en Cornelis Faber aldaar zijn aangekomen, en mij gedwongen hebben, (mij den dood toezeggende) om met Faber en een zoon van Jochem Prinslo, Willem genaamd, mede naar Kafferland te gaan.
6. Met welk oogmerk zijt gij naar Kafferland gegaan?	Antwoord: Ik weet daarvan net zoo min als 't papier dat op tafel ligt. Dat weet ik tot den huidigen dag niet.
7. Of hij vrijwillig is mede gegaan dan wel door iemand daartoe is aangezocht?	Beantwoord.
8. Wanneer zijt gij 't eerst met 't oogmerk bekend geraakt?	Vervalt.

9. Wat is u van de onderhandeling bekend met de Kaffers?	Antwoord: Ik was bang daar ik nooit te voren onder de Kaffers ben geweest, en heb daarom met jongen Willem Prinslo omtrent 400 treden van de Kaffers afgezadeld en blijven zitten, terwijl Cornelis Faber naar de Kaffers is toegegaan.
10. Hoe lang zijt gij in Kafferland geweest?	Antwoord: 's Morgens zijn wij bij de Kaffers gekomen, alwaar wij dien dag zijn gebleven, en zijn den morgen daaraanvolgende weder teruggereden.
11. Waar hebt gij u opgehouden dien dag?	Antwoord: Wij zijn gebleven waar wij afgezadeld hadden.
12. Is iemand ook bij u gekomen om u uit Kafferland terug te roepen?	Antwoord: Neen, ik heb niemand gezien.
13. Heeft Faber bij uw terugrijden ul. niet verhaald wat hij bij de Kaffers had gedaan?	Antwoord: Hij heeft alleen gezegd, dat Bezuidenhout hem gezonden had, om met de Kaffers te praten, maar oude Faber is een kwaad mensch en spreekt niet met jonge menschen.
14. Werwaarts hebt gij u bij uwe terugkomst begeven?	Antwoord: Wij zijn te zamen gereden tot bij de plaats van Daniel Erasmus, alwaar wij de menschen bij elkander hebben gezien, en werwaarts Faber is gereden, terwijl kleine Willem Prinslo en ik naar mijn vaders plaats zijn gereden, van waar gem. Willem Prinslo, verder naar zijn Vaders plaats is doorgereden.
15. Hebt gij met geen der aldaar verzamelde menschen gesproken?	Antwoord: Neen.
16. Heeft C. Faber of iemand anders u belet van hen af te gaan?	Antwoord: Zoodra wij die menschen zagen, hebben wij beiden zoo maar door gejaagd naar huis.
17. Hebt gij ook eenig deel gehad bij 't oproer op den Slagtersnek?	Antwoord: Neen.

18. Is 't u bekend dat door Willem Krugel een Commandeerbriefje is geschreven, om op zekeren dag ter plaatse van Daniel Erasmus present te zijn?	Antwoord: Neen.
19. Is naar uw persoon niet gezocht om voor de Commissie te verschijnen op Uitenhage?	Antwoord: Ja, de Gerechtsbode van Cradock, Johs. de Schutte, is naar mij komen vragen.
20. Waarom zijt gij voor die Commissie niet verschenen?	Antwoord: Omdat ik voor die menschen en voor mijne smerigheid bevreesd was.
21. Waaruit ontstond die vrees?	Antwoord: Omdat zij mij hadden gedwongen om mij in zoo verre daarbij te voegen. Nader: Den avond van mijne terugkomst heb ik van mijne ouders gehoord dat de Col. Cuijler bij de menschen was gekomen, en dat sommigen zich aan hem hadden overgegeven, terwijl de anderen waren teruggeloopen.
22. Waar hebt gij u gedurende dien tijd opgehouden?	Antwoord: In de bergen om 't huis.
23. Waarvan hebt gij dan geleefd?	Antwoord: Van wild.
24. Hadt gij dan een geweer en lood bij u?	Antwoord: Ja.
25. Hebt gij u alleen daar opgehouden?	Antwoord: Neen, ik was daar met Willem en Zacharias Prinslo, Fredrik en Ockert Brits en Meinhard.
26. Hoe zijt gij in de handen der Justitie geraakt?	Antwoord: Wij hebben alle gewacht tot dat alles stil was en toen zijn wij allen naar den Landdrost Cuijler van Uitenhagen gereden en ons aan hem gemeld, die ons zeide dat de Commissie reeds vertrokken was en wij derhalve Kaapwaarts zouden moeten gaan om verhoord te worden.

27. Zijt gij niet door den Veldcornet Opperman naar den Landdrost Cuijler gebracht?	Antwoord: Neen, wij hebben ons eerst bij hem gemeld, en hem verzocht met ons mede derwaarts te rijden, en daar hij geen paard had, heeft kleine Willem Prinslo hem een daartoe geleend.
28. Op welke manier en waar zijt gij met de vijf andere personen te zamen gekomen?	Antwoord: Nadat eenige van deze menschen zich aan den Landdrost hadden overgegeven, zijn, zoo ik geloof, deze menschen, over onze plaats, welke in hun weg lag, daar aangekomen, waarom ik mij met hun in de bergen heb begeven.
29. Is zekere Frans Marais ook mede met ul. in 't Kafferland geweest?	Antwoord: Ja.
30. Was er ook geen Hottentot bij u?	Antwoord: Ja, een roer drager van Faber.
31. Heeft gen. Frans Marais gezegd wat hij in 't Kafferland had gedaan?	Antwoord: Neen.
32. Hoe is gen. Marais bij ul. gekomen?	Antwoord: Hij is met Faber en Bezuidenhout mede op de plaats gekomen.
33. Waar kwam Faber, Bezuidenhout en Marais vandaan toen gijl. ter plaatse van Jochem Prinslo aankwamen?	Antwoord: Zij kwamen, zoo ik meen, uit de Tarka.
34. Heeft de Hottentot u ook niet gezegd wat zijl. bij de Kaffers hadden gedaan?	Antwoord: Neen.
35. Welke middelen van dwang heeft Bezuidenhout gebezigd om u te noodzaken Faber te vergezellen?	Antwoord: Hij zeide als ik niet medereed, zoude ik voor de gevolgen moeten instaan: en ook presenteerde hij mij den kogel voor den kop.
36. Waarom moest hij u dwingen mede te gaan, daar gij opgeeft niet geweten te hebben wat Faber van meening was?	Antwoord: Bezuidenhout zeide alleen dat ik met Faber moest medegaan en dreigde mij, zoo ik dit niet deed.
37. Weet gij dat 't de Ingezetenen dezer Kolonie verboden is in 't Kafferland te gaan?	Antwoord: Dat moet wezen, daar nooit menschen over gaan. Nader: Ik heb gehoord van de menschen dat er zoodanig verbod is.

38. Hoe lang zijt gij met Faber onder weg geweest van de plaats van Jochem Prinslo tot naar de Kaffers?	Antwoord: Den zevenden dag zijn wij weder te huis gekomen. Nader: Wij zijn daar naar toe, in vier dagen gereden.
39. Den hoeveelsten dag van welke maand zijt gij derwaarts gereden?	Antwoord: Dat weet ik niet.
40. Waarom hebt gij niet getracht gedurende dien tijd van Faber en Marais te ontvluchten?	Antwoord: Omdat ik vreemd was in dat veld, en bang was daarin alleen te zijn.
41. Is de tijding bij ul. zijnde in Kafferland niet gekomen, dat Hendrik Fredrik Prinslo gevangen was genomen?	Antwoord: Dat heb ik niet gehoord.
42. Zijt gij niet met Faber en de overigen bij den Kaffer Kapitein Jaloeza geweest?	Antwoord: Ik weet den naam van die Kaffers niet, maar Faber zeide dat hij bij een Kaffer Kapitein was geweest.
43. Zijt gij ook niet geweest bij den Kaffer Kapitein Gaika?	Antwoord: Neen, bij hem was ik niet.
44. Heeft Faber ul. niet verhaald op een avond dat de Kaffers zouden komen om de Engelschen die aan de Visch Rivier lagen, weg te drijven?	Antwoord: Neen, Faber spreekt niet met een jong mensch.
45. Is gen. Faber bij een of bij twee Kaffer Kapiteins geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet.
46. Heeft Faber u ook niet verhaald, dat de boeren eerst moesten vechten en dan de Kaffers laten roepen?	Antwoord: Neen, hij heeft mij niets hoegenaamd gezegd, wat hij bij de Kaffers had gedaan.
47. Hebt gij gen. Faber ook met de Kaffers hooren praten?	Antwoord: Neen.
48. Is geen Kaffer van Zacharias Prinslo ul. uit 't Kafferland komen roepen?	Antwoord: Neen, dien heb ik niet gezien.
49. Wat heeft ul. bewogen om ul. bij den Veldcornet Opperman aan te melden?	Antwoord: Toen alles over was, voelde ik aan mijn hart dat ik gaar geen schuld had, en daarop ben ik naar hem toegegaan.

Aldus, &c.
Kaap de Goede Hoop, den 13den Maart 1816.
Als Gecommitteerdens:
(Get:) W. HIDDINGH.
J.H. NEETHLING.
Dit is het Merk van × Volkert Johannes Delport.
Mij present:

H. Cloete, L. zn.
Secretaris.

No. 2.

Artikelen gedaan.... omme daarop voor Heeren Gecommitteerdens uit den Ed. Achtb. Raad van Justitie dezes Gouvernements ende ter requisitie van den Landdrost, der Kolonie Uitenhagen, J.G. Cuijler gehoord en ondervraagd te worden Willem Prinsloo, Joch. zn. gedetineerde in 's Heeren Gevangenis alhier.

1. Uw naam, ouderdom en geboorteplaats?	Antwoord: Willem Petrus Prinsloo, Jochem zoon, oud 16 jaren, op Bruintjes Hoogte geboren.
2. Onder welk District en Veld-Cornetschap hoort gij?	Antwoord: Onder den Veldcornet Philip Opperman van de Baviaans Rivier, sorteerende onder Graaff-Reinet.
3. Zijt gij niet met C. Faber naar 't Kafferland geweest?	Antwoord: Ja.
4. Wie is met u mede geweest?	Antwoord: F a b e r ; e e n Franschman (Marais), en Delport. Nader. Zij hebben mij en Delport den dood aangezegd, indien wij niet mede reden.
5. Op welke plaats heeft Faber ul. mede genomen?	Antwoord: Op de plaats de Daggaboer, behoorende tot Teunis de Klerk, doch waarop mijn vader woonde, zijn Bezuidenhout en Faber gekomen, wanneer Bezuidenhout Delport en mij hebben gelast Faber naar Kafferland te vergezellen, ons met den dood drijgende zoo wij zulks niet deden.
6. Waar is Marais bij ul. gekomen?	Antwoord: Wij zijn daarop Faber gevolgd eerst naar zijn plaats, alwaar wij Marais hebben aangetroffen, die toen ook mede is gegaan naar Kafferland.
7. Wat moest gijl. in Kafferland doen?	Antwoord: Dat weet ik niet. Toen Bezuidenhout mij zoo bedreigde, is mijn hart verdrietig geworden en ik heb daarna niet gevraagd en wilde van hen weg, doch konde niet.
8. Hoe lang zijt gijl. onder weg geweest?	Antwoord: Wij zijn acht dagen uit geweest. Ik geloof dat wij in drie of vier dagen naar de Kaffers zijn toegereden.

9. Waarom hebt gij gedurende dien tijd niet getracht te ontvluchten?	Antwoord: Dat konde ik onmogelijk doen, daar ik maar een jongeling ben, en Faber een groote sterke man was.
10. Wat is u bekend van de onderhandeling tusschen Faber en de Kaffers?	Antwoord: Ik was al te verdrietig om daarna te vernemen, maar heb alleen aan Faber gevraagd, met welke inzichten, hij mij medenam, wanneer hij mij zeide, dat Johannes Bezuijdenhout hem, gelast had, om de Kaffers mede te brengen.
11. Wanneer heeft Faber u dit verhaald?	Antwoord: Op onzen weg naar de Kaffers.
12. Wie was daarbij tegenwoordig?	Antwoord: Ik heb 't hem gevraagd, zij waren er allen bij, maar of zij 't gehoord hebben, weet ik niet.
13. Hoe lang zijt gij in 't Kafferland geweest?	Antwoord: Ik denk twee dagen.
14. Waar hebt gij u aldaar opgehouden?	Antwoord: Een eind weegs van de Kaffers zijn wij afgezadeld, en daar zijn Delport en ik gebleven totdat, Faber met de Kaffers had gesproken.
15. Is iemand bij ul. gekomen om ul. uit 't Kafferland terug te roepen?	Antwoord: Neen, niemand.
16. Heeft Faber u niet verhaald wat hij met de Kaffers had gesproken?	Antwoord: Neen, en ik heb hem uit verdriet daar ook niet naar gevraagd en gesproken.
17. Waar hebt gijl. bij uwe terugkomst u begeven?	Antwoord: Wij zijn aan den Slagtersnek gekomen juist toen Colonel Cuyler bij de menschen kwam, onder welke er toen een gewoel ontstond, waarvan Delport en ik hebben gebruikt gemaakt en de vlucht hebben genomen.
18. Hebt gij met die menschen aan den Slachtersnek ook gesproken?	Antwoord: Neen, Faber is naar die menschen toegegaan, terwijl Delport en ik 't gewoel onder hen ziende, gevlucht zijn.
19. Hebt gij ook gehoord wat Faber met die menschen gesproken had?	Antwoord: Neen.
20. Was Zacharias Prinslo ook onder de menschen op den Slachtersnek verzameld?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik heb hem er niet onder gezien.

21. Welk deel hebt gij gehad in 't oproer op den Slachtersnek?	Antwoord: Neen, ik weet daar niets anders van, als dat Bezuidenhout, toen hij Delport en mij met den dood bedreigde, ons gelaste Faber te vergezellen, zeide dat hij den dood van zijne broeder wreken wilde, en een aantal menschen op zijn hand had.
22. Is 't u ook bekend dat door Willem Krugel een commandeerbriefje is geschreven om te verzamelen ter plaatse van Daniel Erasmus?	Antwoord: Neen, daar weet ik niet van.
23. Is naar uw persoon niet gezocht om voor de Commissie op Uitenhage te verschijnen?	Antwoord: Ja, de gerechtsbode is daar geweest om dit te zeggen.
24. Waarom zijt gij toen niet gecompareerd?	Antwoord: Omdat mijn hart toen nog onstuimig en bezwaard was; maar daarna ben ik tot mijzelve gekomen, en gevoelende dat ik daaraan onschuldig was, ben ik zelve gekomen.
25. Waar hebt gij u opgehouden in dien tijd?	Antwoord: In de bergen.
26. Waarvan hebt gij geleefd?	Antwoord: Van wild.
27. Hadt gij dan geweer en lood?	Antwoord: Ja.
28. Wie was met u daarbij?	Antwoord: Wij waren met ons dertien: Volker Delport, Zacharias en Jochem Prinslo, Klaaszn., Fredrik en Ockert Britz, Jacobus Delport, Martinus Barnard, Hendrik Bezuidenhout, Gerritzn., en Hendrik Besuidenhout, Wijnand zn., Cobus Vrij, Coenraad Bezuidenhout, Martinus Prinslo en ik.
29. Zijt gij alzoo te zamen gevlucht en steeds te zamen gebleven?	Antwoord: Neen, wij zijn alzoo allengs bij elkander gekomen en na eenigen tijd te zamen gezworven te hebben, zijn wij allen overeengekomen om ons aan onze regeering over te geven en daarop zijn Fredrik Britz on Cobus en Volkert Delport, Zacharias Prinslo en

	ik, naar den Veldcornet Opperman gereden en ons aan hem gemeld, die ons raadde ons bij den landdrost Cuyler te vervoegen, en heeft daarop Willem Meinhard, die zich ook reeds te voren aan hem had gemeld, ontboden, wanneer wij alzoo te zamen met gem. Veldkornet naar Uitenhage zijn gereden, al waar de Landdrost ons had gezegd dat vermits de Commissie reeds Kaapwaarts was geretourneerd, wij over zulks naar de Kaap moesten gaan.
30. Is een Hottentot ook met ul. in 't Kafferland geweest?	Antwoord: Ja, een kleine Hottentot, welken Faber had medegenomen.
31. Heeft deze Hottentot u ook gezegd wat gem. Faber bij de Kaffers had verricht?	Antwoord: Neen.
32. Is er geen tijding bij ul. in 't Kafferland gekomen, dat Hendrik Fredrik Prinslo gevangen was?	Antwoord: Neen, dat heb ik niet gehoord.
33. Zijt gijl. niet bij den Kaffer Kapitein Jaloeza geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet, ik ken die Kaffer Kapiteins niet.
34. Zijt gij niet bij den Kaffer Kapitein Gaika geweest?	Antwoord: Dien ken ik ook niet, maar ik denk dat wij bij hem zijn geweest, daar Faber bij onze afreize had gezegd, dat hij naar dezen Kapitein toeging.
35. Is gem. Faber bij een of twee Kaffer Kapiteins geweest?	Antwoord: Dat weet ik niet.
36. Heeft Faber u niet op een avond verhaald dat de Kaffers komen zouden om de Engelschen die langs de Visch Rivier lagen te verdrijven?	Antwoord: Neen.
37. Heeft hij ook niet verhaald dat de boeren eerst moeten vechten en dat de Kaffers daarna komen zouden?	Antwoord: Neen.
38. Hebt gij gem. Faber met de Kaffers niet hooren praten?	Antwoord: Neen.

39. Is er geen Kaffer van Zacharias Prinslo bij ul. in Kafferland gekomen om ul. te roepen?	Antwoord: Neen.
40. Weet gij dat 't door het Gouvernement is verboden om in 't Kafferland te gaan?	Antwoord: Ja, daar heb ik van gehoord.

Aldus, enz.

Kaap de Goede Hoop, den 13den Maart 1816.

Merk van × Willem Petrus Prinslo, Jochems zn.

Als Gecommitteerdens:
W. HIDDINGH.
J.H. NEETHLING.
Mij present,
H. CLOETE L.ZN.,
Secretaris.

Artikelen omme de daarop voor Heeren Gecommitteerdens uit den Ed. Achtb. Raad van Justitie dezes Gouvernements ende ter requisitie van den Landdrost van Uitenhage J.G. Cuyler gehouden, ondervraagd te worden Zacharias Prinslo, gedetineerde in 's Heeren gevangenis alhier.

1. Uw naam, ouderdom en geboorteplaats?	Antwoord: Zacharias Prinslo Nicolaas zn. oud 43 jaren, geboren onder 't distrikt van Graaff-Reinet.
2. Onder welk district en veldcornetschap hoort gij?	Antwoord: Onder het veldcornetschap van Philip Opperman, sorteerende onder de Adjunct Drostdije Cradock.
3. Wanneer zijt gij bij de rebellen gekomen?	Antwoord: Ik lag met mijne vrouw en familie in de bosschen om hout te kappen voor den Adjunct Landdrost Van de Graaff, wanneer in den nacht een Hottentot genaamd Izaak bij mij is gekomen, mij uit naam van Johannes Bezuidenhout gelastende om mij dadelijk

	bij de Rebellen aan den Slagtersnek verzameld, te vervoegen, daarbij voegende dat wanneer ik dat niet dadelijk deed, Bezuidenhout mij den kogel voor den kop zoude geven, daarop heb ik dien Hottentot vergezeld en ben omtrent een uur na zonsopgang onder hen aan de Slachtersnek gekomen.
4. Wat is er toen voorgevallen, toen gij aldaar bij de rebellen kwam?	Antwoord: Ik heb mij toen dadelijk gemeld aan Bezuidenhout, die met al die menschen is getrokken naar de Post van Kapitein Andrews, terwijl hij mij alleen had afgezonden om te zien waar Cornelis Faber, die naar de Kaffers was gegaan, bleef; en dadelijk toen ik van die manschappen verwijderd was, ben ik weder terug gevlucht naar 't bosch waar ik gewerkt had, alwaar ik ben gebleven totdat de Veldcornet Opperman weder naar zijne plaats is teruggekeerd, aan wien ik mij toen heb gemeld, en hem verzocht mij naar den Landdrost Cuyler op Uitenhagen te vergezellen.
5. Welke boodschap heeft de Hottentot Izaak u gebracht?	Antwoord: Hij zeide dat hij mij uit naam van den Commandant Johannes Bezuidenhout commandeerde om den volgenden morgen vroeg bij hem aan den Slachtersnek te zijn; en als ik zulks niet deed, hij mij den kogel zoude geven.
6. Wie was bij u toen gen. Hottentot Izaak U die boodschap bracht?	Antwoord: Mijne vrouw, eene Basterd meid Kaatje, en een leider David, kleine Hottentot.
7. Was gen. Hottentot Izaak gewapend of niet?	Antwoord: Hij was gewapend.
8. In wiens dienst was gen. Izaak?	Antwoord: Dat weet ik niet; toen ik de Baviaans Rivier poort doorreed is hij van mij afgegaan.

9. Welke boodschap hadt gij aan Faber?	Antwoord: Ik moest zien waar Faber bleef met de Kaffers; en hen zeggen van schielijk aan te komen.
10. Zijt gij gewapend naar Bezuijdenhout gereden?	Antwoord: Ja, ik moest gewapend komen.
11. Heeft Bezuijdenhout u ook, gezegd wat zijn voornemen was?	Antwoord: Neen, dat heeft hij mij niet gezegd.
12. Hoe verre is de plaats in 't bosch alwaar gij hout kaptet, van den Slachtersnek verwijderd?	Antwoord: Ik meen drie uren te paard.
13. Zijt gij ook niet present geweest voor de Post van Kapt. Andrews om Hendrik Fredrik Prinsloo op te eischen?	Antwoord: Neen, toen Bezuijdenhout met zijne manschappen van den Slachtersnek afreed naar de post van Kapt. Andrews, heeft hij voorbij de post van Luit. Rosseau komende mij naar 't Kafferland afgezonden.
14. Hebt gij den eed van getrouwheid ook niet afgelegd toen Willem Krugel denzelven in een geformeerden kring heeft gedaan?	Antwoord: Neen.
15. Begreept gij niet dadelijk dat 't voornemen van Bezuijdenhout slecht was?	Antwoord: Zeker; toen ik bij hen kwam, bemerkte ik dat zij slechte voornemens hadden, en daarom heb ik van de eerste gelegenheid gebruik gemaakt om te vluchten; en mij in 't eerst vluchtende in de bosschen opgehouden, uit vrees voor Bezuijdenhout.
16. Zijt gij niet door de Speciale Commissie van Rechtspleging opgeroepen om voor dezelve op Uitenhagen te compareeren?	Antwoord: Dat weet ik niet recht, ik meen dat de Commissie reeds vertrokken was, toen de Gerechtsbode van mijn Adjunct Landdrost mij is komen ontbieden.
17. Waarom zijt gij niet voor de Speciale Commissie op Uitenhagen gecompareerd?	Antwoord: Ik wist niet dat er zoodanige Commissie was geweest, als daarna dat dezelve vertrokken was. Nader: Daar ik even bij die Rebellen was geweest, heb ik dit gemeld aan mijnen Veld-Cornet, die mij

raadde dit aan den Landdrost Cuijler te gaan communiceeren, en op Uitenhagen komende zeide de Landdrost Cuijler dat ik mij Kaapwaarts moest begeven, om mij aldaar te verantwoorden, en op de plaats van Stephanus Ferreira, in de Langekloof komende, heb ik 't eerst de Edictale Citatie op mij en de anderen in de courant gezien.

18. Hebt gij u alleen of met anderen gemeld aan den Veldcornet Opperman?

Antwoord: Ik ben daarna uit de bosschen teruggekeerd naar de plaats Daggaboer, toebehoorende aan mijnen oom, bij wien ik inwoonde, van daar wij met ons dertien zijn gegaan om ons bij den Veld-Cornet te melden.

19. Wie waren deze dertien personen?

Antwoord: Martinus Prinsloo, Jochem Prinsloo, Fredrik Brits, Jacobus Delport, Willem Meinhard, Ockert Brits, Hendrik Bezuijdenhout Wijnand zn., Hendrik Bezuidenhout Gertzn., Jacobus Vrij, Willem Prinslo, Volker Delport, en ik.
Nader: Van Opperman ben ik weder met Jacobus Delport, Willem Meinhard, Fredrik Britz, Volker Delport en Willem Prinsloo en den Veld-Cornet Opperman te paard gereden naar Uitenhagen, hebbende de anderen gezegd, dat zijl. in een wagen volgen zouden, en toen wij bij den Landdrost Cuijler gekomen waren, heeft hij mij, Volker Delport, en Willem Prinsloo, daar ik Faber tegemoet was gereden en de beide anderen hem naar Kafferland hadden vergezeld, gelast Kaapwaarts te rijden, maar de anderen, daar zij minder deel hadden gehad, en de Veld-Cornet klaagde, dat zijn district geheel ontbloot aan manschappen was, gepermitteerd om weder terug te keeren.

20. Was de Landdrost Cuijler reeds bij de Post van Kapt. Andrews, toen gij van Bezuijdenhout en de overigen zijt afgegaan naar Kafferland?	Antwoord: Neen, hij was daar nog niet.
21. Moet gij niet erkennen schuldig te zijn, door u bij deze rebellen te voegen?	Antwoord: Uit dwang, en vrees van de daad ben ik der waarts gegaan, en ik heb van de eerste gelegenheid gebruik gemaakt om te ontvluchten. Nader. Ik heb Faber niet gezien; en ook niet tegemoet gegaan.

Aldus, &c.

Kaap de Goede Hoop, den 15den Maart 1816.

SACHARIAS PRINSLOO.

Als Gecommitteerdens:

W. HIDDINGH.
J.H. NEETHTING.

Mij present:

H. CLOETE, L. zn.,
Secretaris

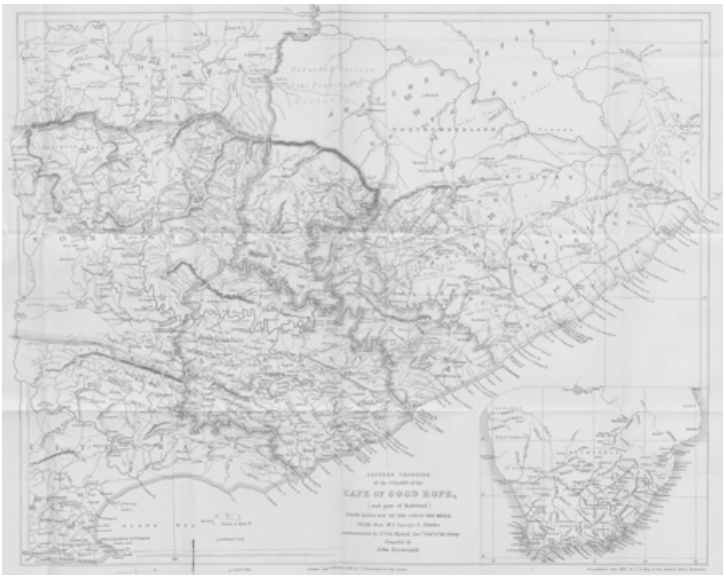
CAPE OF GOOD HOPE,